

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

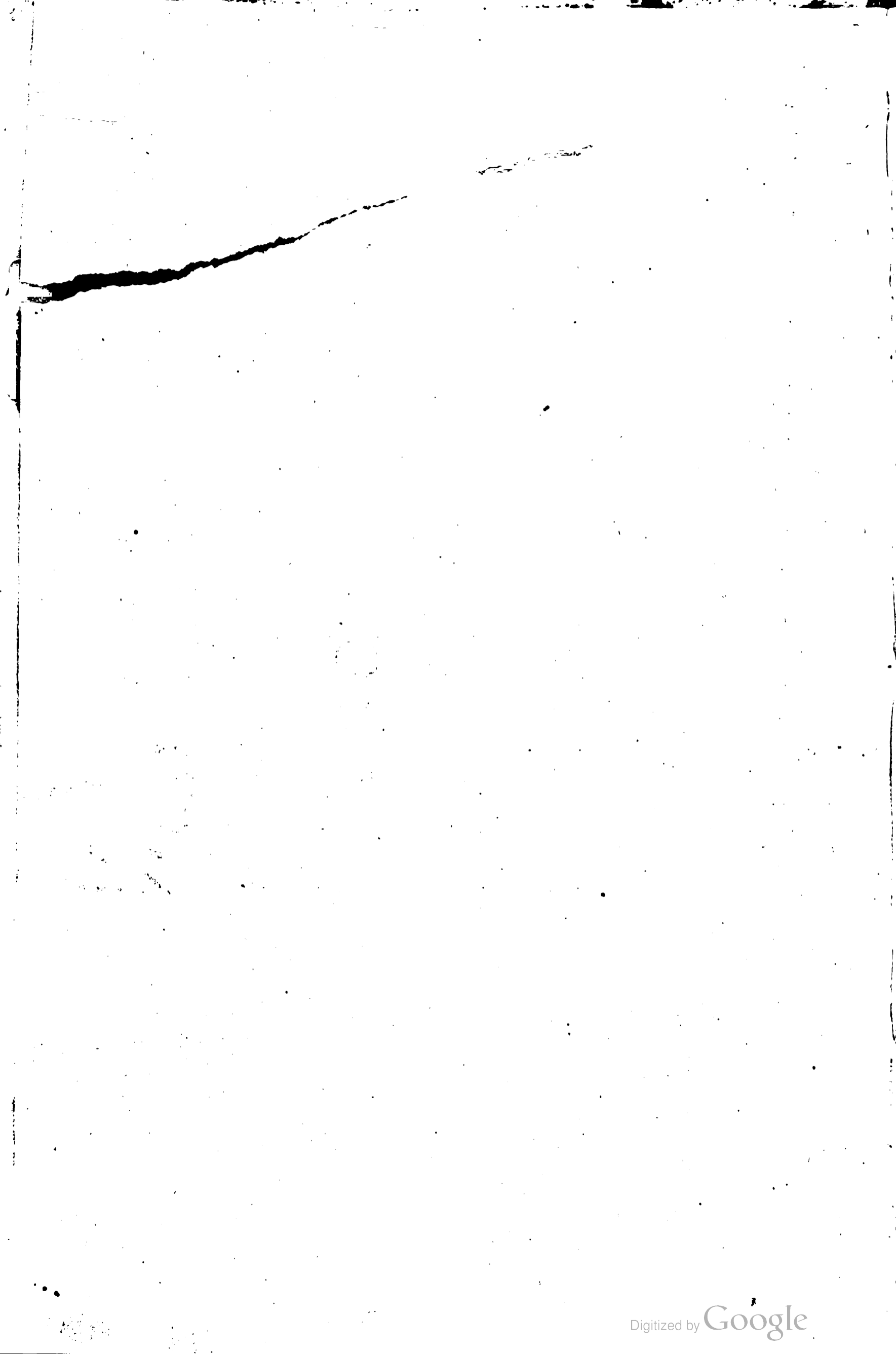
6989

80-67

BIBLIOTECA
57 COMPLUTENSE *20*
E. 29. C. 6. N. 4.

DELL

6989

21
Am 5 f

R. P. FRANCISCI

A M I C I

CONSENTINIE SOCIETATE IESV.
S. THEOL. DOCTORIS.
AC PROFESSORIS IN COLLEGIIS

A Q V I L A N O,

NEAPOLITANO, GRÆCENSI, VIENNE NSI,

NVNC VNIVERSITATIS GRÆCENSIS CANCELLARIJ,

CVRSVS THEOLOGICVS.

TOMVS QVARTVS,

DE FIDE, SPE, CHARITATE

ELEEMOSYNA, CORRECTIONE

FRATERNÆ.

*Deba Libr
deba
Alcala*

*Via deat Colegio
Comp de
Amo*

E. Q. delin.

I. C. I. sculp.

A N T V E R P I Æ,

Apud G V I L I E L M V M L E S T E E N I V M, via vulgo Hoochstraet dicta,
sub Pellicano aureo, M. DC. L.

Cam Privilegio Casareo & Regio.

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

R. P. FRANC. AMICI

E SOCIETATE IESV

CURSUS THEOLOGICUS

TOMVS QVARTVS

DE FIDE, SPE,

ET CHARITATE,

PRO O E M I V M.

Actis præcedenti Thomo fundamentis de habitibus virtutibusque infusis, quæ vnà cum gratiâ sanctificante nobis à Deo infunduntur, ordo Theologicæ doctrinæ poscit, vt deinceps de singulis virtutibus singillatim disputemus. Et primùm hoc Thomo de Theologalibus, quæ hominem ad Deum immediatè dirigunt, cum eoque tanquam cum vltimo fine feliciter coniungunt; tum in sequenti de moralibus, quæ ad meritum æternæ gloriæ supponunt Theologales. Quarum generationis ordine prima est fides: nisi enim reuelatâ fide Deum Authorem Remuneratoremque supernaturalium bonorum cognoscamus, nec in eum sperare, nec amare, vti oportet ad justificationis gratiam consequendam possumus. Meritò igitur Apost. *ad Heb. 11.* Illam primo loco vt necessariam proponit ijs, qui ad Deum accedere volunt: *Credere enim inquit, oportet accedentem ad Deum, quia est; & inquirentibus se Remunerator sit:* à qua justificationis nostræ exordium desumendum docet *sess. 6. cap. 5. & 6.* Tridentina Synodus, & ad quam omnis nostri meriti initium refert August. *lib. 1. Retract. c. 23.* *Sicut enim, inquit, in his quos elegit Deus, non opera (intellige solus naturæ viribus facta) sed fides inchoat meritum, vt per munus Dei bene operemur: sic in his quos damnat infidelitas, & impietas inchoat pœna meritum.* De Fide disputant Scholastici cum Magistro in *3. disp. 23. & duab. seq.* & Thomistæ cum Angelico *2. 2. qu. 1. vsque ad 16. inclusiuè*, de quâ secundum S. Thomæ methodum post virtutes & vitia in communi, hoc Thomo disputabo; illius naturam, causas, opposita vitia, & præcepta inquirens,

DISPUTATIO I.

De subiecto materiali Fidei.

^{1.} **P**RO nominis explicatione nota, fidem apud Latinos authores ex primæuâ suâ significatione importare virtutem fidelitatis, quâ quis fidelis est in promissis seruandis, quo pacto illa à Cic. *lib. 1. de officiis post int.* definitur, *Fundamentum iustitiæ, id est, dictorum conuentorumque constantia, & veritas.* Ex teste August. *lib. de mandac. ad Confe. 1. cap. 20.* *Fides appellatur ex eo, quia fit quod dicitur.* Vnde fide constans, fidei plenus, bonæ fidei homo dicitur, qui fidelis in factis dictisque reperitur. Sicut fidem dare, idem sonat, quod promittere: & liberate fi-

aria accetiones nominis fid.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

dem, est præstare quod promissum est. Contra verò, mutare, vel fallere fidem, est promissa non seruare. 2. accipitur pro fiducia. 3. Tandem pro assensu, vel habitu assentiendi in rem dictam ob testimonium dicentis quo sensu sumitur fides à Theologis, & hoc tomo disputo. Pro explicatione tituli in quouis habitu distingue subiectum, materiale, & formale: Illud commune est cum aliis; hoc proprium vniuscuiusque virtutis, cuius munus est specificare, & discriminare vnum habitum ab alio. De formali *disp. seq.* Cæterum ex *1. 20. disp. 1. sess. 9. cum Duran.* & aliis discrimen sup-

In habitu duplex subiectum.

A pono

pono inter subiectum, & obiectum habitus cognitiui: quod obiectum sit id, quod principaliter terminat actum talis habitus, quod semper est aliquid complexum; sc. propositio complectens subiectum, & predicatum, quæ est ipsa scientiæ; vel fidei conclusio, quæ scitur, vel creditur, vt, *Deus est omnipotens*. Subiectum vero est id, de quo passiones in tali habitu demonstrantur. quod ordinariè est terminus incomplexus: vt in adducto exemplo, est *Deus*, de quo omnipotentia demonstratur, vel creditur. Quod adhuc est duplex 1. principale seu attributionis, ad quod omnia, quæ in tali habitu tractantur, vt ad principale analogatum, ordinem, & attributionem dicunt: 2. adæquatum seu communis, vel prædicationis complectens sub se omnia, quæ in tali habitu tractantur. De utroque subiecto hic disputo.

SECTIO I.

Quodnam sit materiale subiectum adæquatum fidei infusæ?

PRIMA sent. affirmat esse Deum: sequitur ex sent. Palud. quin 3. dist. 24. qu. 1. docet, nullam proposit. esse fidei infusæ creditam, cuius subiectum est creatura. Ex hoc. n. manifestè sequitur, nullam creaturam esse subiectum materiale fidei infusæ ac proinde adæquatum subiectum materiale fidei infusæ esse solum Deum. Prob. 1. Illud est materiale subiectum adæquatum fidei infusæ, quod adæquate terminat actum eiusdem fidei; sc. tantum Deus: quia creatura non terminat actum fidei Theologiæ, nisi vt est quædam participatio Dei: & tunc quod principaliter, & vltimatè terminat, est Deus. Igitur in omni actu fidei Theol. Deus est terminus, & obiectum. Confir. 1. creaturæ non terminant visionem beatam, nisi vt quædam participationes Dei, idèd solum Deus dicitur principalis, & vltimatus terminus visionis beatæ. Vnde sicut repugnat, videri creaturas visione beatâ, quin videatur Deus: ita repugnat, fidem infusâ credi creaturam, quin credatur Deus, vt principalis, & vltimatus terminatus. 2. Repugnat, actum charitatis infusæ ferri in proximum, quin principaliter, & vltimatè feratur in Deum: & hoc idèd, quia charitas infusa fertur in proximum, quatenus proximus est quædam participatio Dei. Ergo pariter repugnabit, fidem infusam ferri in creaturam, quin principaliter, & vltimatè simul feratur in Deum: cum etiam fides infusa feratur in creaturam, vt participatio quædam Dei est.

Prob. 2. Fides infusa est virtus Theol. igitur adæquatum obiectum ipsius est Deus. nam si esset etiam creatura, posset aliquando ferri in creaturam, & non in Deum. Repugnat autem actum fidei infusæ ferri in creaturam, quin feratur in Deum: alioqui talis actus non haberet pro obiecto Deum, ac proinde non esset virtus Theol. Confir. Implicat esse actum absque essentiali obiecto: sed essentialè obiectum fidei infusæ, & cuiuscumque virtutis Theol. est Deus: ergo implicat esse actum fidei infusæ, & non terminari ad Deum. 3. Omnis actus fidei infusæ est summè certus: est. n. participatio quædam scientiæ Diuinæ, summè certæ: non esset autem omnis actus fidei summè certus, si ipsius obiectum esset creatura. nam creatura non habet tantam certitudinem quantam habet Deus: certius enim est, Deum esse, eumque æternum immensum, & omnipotentem, quam Dauidem genuisse Salomonem;

3. Affirmat subiectum adæquatum fidei infusæ esse Deum Palud.

4. Prob. 1.

5. Confir. 1.

6. Confir. 2.

7. Prob. 2.

Confir.

8. Prob. 3.

cum illud sit omnino necessarium, hoc contingens: ergo certior esset actus fidei, quo creditur Deum esse, quam quo creditur Salomonem genuisse à Dauide: cum omnis actus certitudinem, vel incertitudinem sumat ex obiecto.

4. Omnis actus fidei Theol. tendit in obiectum propter testimonium Dei: ergo principaliter, & vltimatè terminatur in Deum.

SECUNDA sent. communis reliquorum Schol. in 3. dist. 23. & 24. & 5. Tho. 2. 2. q. 4. ar. 1. Affirmat, adæquatum obiectum materiale fidei Theol. esse omne reuelabile à Deo, siue sit ens, siue negatio entis: cum etiam negationes entis cadant sub reuelationem Dei, sicut cadunt sub scientiâ eiusdem: nam quidquid cadit sub scientiâ Dei, cadere potest sub reuelationem diuinam, tum hæc non sit aliud, quam manifestatio scientiæ diuinæ Leg. Bonau. in 3. dist. 24. ar. 1. b. 2. Richar. art. 9. 1. Capreo. in prologo q. 4. concl. 5. Dixi omne reuelabile: nam licet fides infusa actu ferri non possit, nisi in id, quod actu reuelatum est: tamen, vi suæ rationis formalis, ferri potest in omne id, quod à Deo reuelari potest. Vnde idem habitus infusus fidei aptus est ferri in alia, & alia reuelabilia in infinitum, quia in omnia fertur sub eadem autoritate Dei dicentis. Fundam. Illud est adæquatum subiectum materiale habitus, vel potentie, quod sub se comprehendit omnia, in quæ habitus; vel potentia ferri potest: hoc. n. nullum debet subiectum in particulari à se excludere. At fides Theologica nō solum ferri potest in Deum sed in omne, quod reuelari potest à Deo; sc. omne ens, aut negatio entis. Igitur adæquatum subiectum materiale fidei Theol. non tantum est Deus; sed omne reuelabile à Deo. Maior patet: nam subiectum materiale adæquatum nullum debet subiectum in particulari à se excludere. Minor constat: nam quidquid est reuelabile à Deo, informati potest motiuo formali fidei, quæ est ipsa autoritas Dei reuelantis: proinde terminare potest actum fidei Theol. nam hic ferri potest in omne, quod informatur motiuo fidei infusæ: vt charitas ferri potest in omne, quod informatur motiuo charitatis; & vniuersaliter omnis virtus in omne, quod informatur suo motiuo formali, à quo virtus specificatur. omne autem id reuelare potest Deus, quod per suam scientiam cognoscit; cum reuelatio nihil aliud sit, vt supra, quam manifestatio eorum, quæ reuelans habet in scientiâ, sc. non solum seipsum vt primarium obiectum cognitum; sed etiam creaturas omnesque negationes. An possibile sit ens, quod naturâ suâ reuelari non possit, ac proinde nec esset obiectum fidei diuinæ. commodius sect. vlt.

9. Prob. 4.

10. Affirmat esse omne à Deo reuelabile S. Thomas.

Quid sit reuelatio.

11. Fundam. affer.

12. Veritas contingens cadit sub obiecto materiale fidei infusæ.

13. Ad primum oppositæ sent.

non solum ferri potest in Deum; sed etiam in alia. Idem probant 1. & 2. confir.

14. Ad 2. Resp. ad virtutem Theol. sat esse, vt principale motuum formale ipsius sit Deus: nam ab hoc, non ab obiecto materiali specificatur virtus: constat in charitate infusa, cuius obiectum materiale non solum est Deus; sed etiam proximus, licet formale principale sit sola bonitas increata, vt infra. Ex quo patet ad prob. conseq. eiusque confir. quæ solum probant de obiecto, & motuo formali, siue quo repugnat, actum ferri in aliquod obiectum materiale.

15. Ad 3. Neg. minor. Ad prob. distinct. de certitudine quoad principia intrinseca, & in essendo, de certitudine quoad principia extrinseca, & in cognoscendo: conced. quoad principia intrinseca & in essendo, certius esse, existere, æternum, omnipotentem, & immensum esse, quàm Salomonem genitum esse à Dauide. Quoad principia verò extrinseca, & in cognoscendo cognitione infusa fidei, negandum est, certius esse, Deum existere, & æternum ac omnipotentem esse, quàm Salomonem genitum esse à Dauide: nam ratio formalis assentiendi vtrique veritati est sola, & immediata autoritas Dei, vtramque veritatem testificans, cui æquè in vno, ac in alio repugnat falli, ac fallere. Sicut eadem certitudine Deus cognoscit seipsum, & alia à se: & æquè repugnat Deum falli in vno, ac in alio. Cùm igitur notitia fidei infusa sit quedam participatio scientiæ, quam Deus habet de rebus, quas per reuelationem nobis manifestat, æquè certa erit fides de rebus creatis, & contingentibus, ac de Deo, ac rebus necessarijs. Ad 4. Disting. conseq. omnis actus fidei infusa tendit in Deum indirectè vt in obiectum formale, concedo, directè vt in obiectum materiale, nego. Vt in propol. *Animus est immortalis, quia prima veritas reuelauit*: Fides infusa directè vt in obiectum materiale tendit in animum immortalem; indirectè verò, & vt in obiectum formale in ipsum Deum, hanc veritatem reuelantem. Ex diuersis opposita sent. ad minimum censenda est erronea cùm expressè aduersetur principiis fidei, quæ docet, multas propol. quarum subiectum est creatura, credendas esse autoritate & testimonio diuino, ac proinde fide infusâ.

SECTIO II.

Quod sit obiectum principale, seu attributionis fidei infusæ?

18. **P**RIMA sent. affirmat esse actum meritorium: Durand. in prologo q. 5. vbi n. 9. docet, principale subiectum Theologiæ est habitus, quo assentimur his, quæ in sacrâ Scripturâ traduntur, esse actum meritorium in beatitudinem ordinabilem. Distinguit enim tam cit. loco, quàm q. 1. prologi n. 6. Theologiam, 1. in habitum inclinantem ad assentiendum his, quæ in Scripturâ traduntur. 2. in habitum defensiuum, & declaratiuum eorum, quæ in Scripturâ sunt reuelata. 3. in habitum deductiuum conclusionum ex articulis fidei vt ex principiis. Theologiam 1. & 2. modo consideratam non distinguit ab habitu fidei infusæ. 3. modo impropiè ait sumi Theologiam pro habitu deductiuo, eo quod, vt q. 1. n. 48. docet, quæ Theologia adducit, sunt tantum declaratiua, & explicatiua eorum, quæ fides proponit; ac proinde non differt ab habitu fidei declaratiuo eorum, quæ in Scripturâ traduntur.

Thom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

19. **P**ROBAT. 1. Illud est subiectum in quacunque doctrina, cuius notitia in eâ principaliter intenditur: nam in omni doctrinâ cognitio subiecti principaliter intenditur. Sed in Scripturâ notitia actus meritorii in beatitudinem ordinabilis principaliter intenditur: ex illo 1. ad Timoth. 3. *Omnis Scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum &c.* Vbi Apost. Scripturæ proximè finem assignat instructionem ad opus bonum, quod est ipse actus meritorius in beatitudinem ordinabilis. 2. illud est subiectum in aliqua doctrinâ, ad quod reliqua, quæ in eâ tractantur attributione dicuntur: talis est actus meritorius: nam omnia, quæ in Scripturâ traduntur, aut sunt præcepta rectè operandi, aut monita salutis, aut exempla bonæ operationis, aut præmia & pœnæ, proponuntur benè, & malè operantibus: quæ aut de Deo incarnato proponuntur; & per se ordinantur ad actum meritorium, vel vt regula & norma operis meritorij; vel quia ipsum credere Deum incarnatum proponitur nobis vt actus meritorius, aut de Deo traduntur & hæc ordinantur ad opus meritorium quia non solum traduntur, vt notitiam de Deo habeamus, cùm hæc sit valde exigua, & obscura in hac vitâ; sed principaliter proponitur vt obiectum actus fidei, qui propter difficultatem, & obscuritatem obiecti, est maximè meritorius. Patet igitur omnia, quæ in Scripturâ traduntur, attributionem dicere ad opus meritorium: proinde erit sub hoc subiectum fidei infusæ.

20. **S**ECUNDA docet, Deum esse principale subiectum fidei infusæ. S. Th. 2. 2. q. 1. art. 1. vbi assignas materiale subiectum fidei, ait, non solum esse Deum, sed etiam multa alia, quæ tamen, inquit, sub assensum fidei non cadunt, nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum. *Assignat Deum pro principali subiecto fidei infusæ S. Thom.* Quod explicat exemplo sanitatis, quæ est subiectum medicinæ, quæ omnia considerat in ordine ad sanitatem. Cum S. Tho. conueniunt reliqui Schol. in prologo, & in 3. dist. 23. & 24. & ipse Dur. dist. 24. q. 4. n. 7. vbi veritate cõuictus retractat sent. quam in prologo docuerat, dum pro principali fidei subiecto assignat Deum. Sent. hæc non modò est vera spectata ratione verum etiâ non obscure ex Scripturâ colligitur: *Credite in Deum*, inquit Christus Ioan. 14. *Et in me credite*. Qui vt obiectum primariu fidei assignat Deum, post Deum verò seipsum, quia post Deum principale obiectum fidei est Christus. Et Paul. ad Hebr. 11. Deum nullum aliud obiectum fidei assignat: *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est*: sc. deus est principale subiectum, propter quod reliqua creduntur. Quam veritatem expressit August. 4. de Ciuit. cap. 20. *Cuius, nempe fidei, primum & maximum officium est, vt in verum credatur Deum*. Ratio: omnia, quæ fide reuelantur, ordinantur ad Deum nobis manifestandum, eiusque perfectiones magis explicandas, vt ex iis insurgamus ad ipsum colendum, & venerandum. Confir. idem est obiectum patriæ, & viz: ac primarium obiectum patriæ est deus; quod de fide est; ergo & viz. Maior prob. obscuræ notitiæ viz succedit clara visio patriæ, iuxta illud 1. ad Corin. 13. *Visidemus nunc per speculum in anigmate; tunc autem facie ad faciem*.

21. **A**d 1. argu. Durand. neg. minor: nam in ijs, quæ nobis per scripturam traduntur, quod principaliter intenditur, non est actus meritorius, sed Deus, ad quem actus meritorius, vt medium ad finem, dirigitur. Ideo enim traditur notitia actus meritorij, vt illum exerceamus, & exercendo Deum colamus, & honoremus. Vnde sicut Deus, non &

Virutis in-
tell. &uales
infuse per se
ordinantur
ad virtutes
appetitivum.

& non opus meritorium, est principalis finis virtutum infusarum, se tenentium ex parte voluntatis: ita Deus, & non opus meritorium, principalis finis virtutis infusæ, tenentis se ex parte intellectus: quippe cum virtutes intellectuales infusæ per se ordinentur ad virtutes appetitivas: ergo ad quod principaliter ordinantur virtutes appetitivæ infusæ intellectuales, quæ appetitivis deserviunt ut aurigæ, ea ad proprium finem consequendum dirigendo. Quod autem virtutes appetitivæ infusæ principaliter ordinentur ad Deum amandum, colendum, venerandum aperta inductione constat: charitas enim infusa principaliter ordinatur ad Deum diligendum; minus verò principaliter ad proximum. Religio ad debitum cultum Deo exhibendum: obedientia ad ei in omnibus parendum: & sic de cæteris virtutibus infusis. Ex his patet ad prob. minor. quæ solum probat de fine proximo, & minus principali, non autem de ultimato, & magis principali, quæ Deus est. Ad 2. Neg. minor: cuius probatio vera tantum est de fine proximo, minusque principali, non autem de ultimato magisque intento. Sicut licet proximus finis charitatis infusæ sit dilectio, ad quem ut ad proprium actum immediatè inclinatur: quia tamen hæc ipsa dilectio ad Deum ut ad ultimatum, & principalem finem, non dicitur charitatis finis dilectio; sed Deus, ad quem dilectio ipsa ultimatè terminatur.

25.
Ad 2.
Duar.

SECTIO III.

Sub qua ratione Deus est subiectum materiale fidei.

26.
Afferit Deum
sub ratione
Salvatoris
esse subiectum
materiale
fidei Durandus.

PRIMA sent. docet, esse Deum sub ratione salvatoris: Durandus. q. 5. prologi n. 17. Probatur. Sub illa ratione subiectum terminat habitum sub qua in illo principaliter considerantur, quæ in eo habitu tractantur, quæque omnes alias rationes, circa quas habitus versatur fundamentaliter continet: talis in fide infusæ est ratio salvatoris. Nam hæc & principaliter à fide intenditur, cum in nullo statu fuerit fides, nisi de Deo Salvatore; & fundamentaliter continet omnes alias rationes, quæ in fide tractantur, nempe Deum esse incarnatum, passum, resurrexisse, ascendisse in cælum, venturum ad iudicium &c. Quin ipse articulus Trinitatis implicite continetur in ratione Salvatoris propter personam filij nos meritorie salvantis. 2. Sub eâ ratione Deus est subiectum fidei, sub qua habitudinem dicit ad opus meritorium: nam principia debent habere per se habitudinem ad conclusionem: sed articuli fidei sunt principia eorum, quæ in Scriptura de opere meritorio concluduntur: ergo quod in fide articulorum subiicitur debet habere habitudinem ad opus meritorium. ac illa ratio maximè habitudinem dicit ad opus meritorium, quæ includit rationem finis, & modum perueniendi ad finem: se. ratio Salvatoris includit & finem operis meritorii, quæ est salus æterna; & modum perueniendi ad talem finem: igitur ratio Salvatoris maximè habitudinem dicit ad opus meritorium.

27.
Probatur. 2. 2.

28.
2. Sent.
Prob. 1.
Prob. 2.

SECUNDA affirmat, esse Deum sub ratione glorificatoris seu remuneratis. Gregor. Arimi. q. 4. prologi art. 2. prob. 1. sub hac ratione Paulus ad Hebr. 11. assignat subiectum fidei: Credere, inquit, oportet accedentem ad Deum quia est, & quod inquirentibus se remunerator sit. 2. Sub eâ ratione

Deus est subiectum fidei, sub qua se manifestat beatis; nam fidei succedit visio; ergo & obiecto fidei succedit obiectum visionis: sed beatis maximè se manifestat sub ratione glorificatoris, & remuneratoris. nam principale obiectum visionis, est Deus ut principium nostræ beatitudinis: sub eâ enim ratione Deus est obiectum visionis, sub qua maximè voluntatè beati inflamat ad amorè sui: hæc autem est ratio glorificatoris, & remuneratoris, cum nil sit ad redamandum potentius: quam remuneratoris amor, & beneficia.

TERTIA contendit esse Deum sub attributo specialis misericordie: Kemnit. apud Bellar. lib. 1. de iustifi. cap. 5. §. ad hunc loc. Fundament. licet multa alia sint obiecta fidei infusæ, quæ in ipso verbo Dei continentur: in quod tamen potissimum fides Christiana intendere debet, est specialis misericordia Dei peccata remittentis, in gratiam adoptantis, & ad vitam æternam credentes acceptantis propter Christum mediatorem.

29.
Tertia.

QUARTA asserit esse Deum sub ratione primæ veritatis: videatur S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 1. ubi postquam assignavit obiectum formale fidei, Deum sub ratione primæ veritatis, loquens de obiecto materiali eiusdem, ita concludit: Et ideo etiam ex hac parte obiectum fidei (nempe materiale, de quo tibi loquitur) est quoddammodo veritas prima, in quantum nihil cadit sub fide nisi in ordine ad Deum.

30.
Quarta.

QUINTA communis & probabilissima docet, principale subiectum materiale fidei Theol. esse Deum sub ratione Deitatis: Alex. 3. p. q. 79. m. ult. S. Tho. loco cit. & 1. p. q. 1. art. 7. & alibi: Scot. in 3. dist. 23. q. 5. & iste modus; Durandus. dist. 24. q. 1. n. 7. Capreo. q. 4. prologi concl. 5. & ad arg. Gregorius; Marsilius in 3. q. 14. ar. 2. not. 3. Bann. 2. 2. q. 1. art. 1. dub. 1. Valsen. to. 3. disp. 1. q. 1. pun. 1. assert. 1. Usque. p. dip. 10. cap. 5. Suar. de disp. 2. sect. 1. Turria. 2. 2. disp. 1. dub. 1. Coninck de actib. supernat. disp. 9. dub. 1. concl. 1. Sylva. 2. 2. q. 1. art. 1. Fundam. Sub eâ ratione

31.
Deum esse
sub ratione
Deitatis.

Deus est principale subiectum fidei, ad quam explicandam omnia in Scripturâ revelata ordinantur. At omnia in Scripturâ revelata ordinantur ad explicandum nobis Deum sub ratione Deitatis. Igitur Deus sub ratione Deitatis est principale subiectum fidei. Maior est certa: nam ea ratio est principalis in quovis subiecto scientiæ, cuius notitia in eâ scientiâ principaliter intenditur. Minor prob. principalis finis, propter quæ Deus omnia nobis revelavit, est, ut ipsum perfectius cognoscentes diligamus, veneremur, & colamus, iuxta illud Proverb. 16. Univerſa propter semetipsum operatus est Dominus. Vnde suam naturâ cum fecunditate trium personarum nobis revelavit per mysterium Trinitatis; omnipotentiam per mundi creationem; bonitatem simul cum omnipotentia per Verbi Incarnationem; iustitiam per præmia, & pœnas benè, ac malè operantibus proposita; misericordiam per peccatorum remissionem absque condigna nostra satisfactione, & sic de cæteris ipsius perfectionibus discurrendo. Confir. fidei infusæ subiecto succedit in patriâ visionis beatæ obiectum. At visionis beatæ obiectum, est Deus sub ratione Deitatis, ut ex 1. no. disp. 1. sect. 9. suppono: ergo etiam fidei subiectum est Deus sub ratione Deitatis: nisi quod fidei est obiectum sub ratione Deitatis obscurè, & enigmaturè cognoscibilis; visionis verò clarè, visibilis.

32.
Unicum
fundam.

Minor prob. per visionem manifestatur beatis totus Deus secundum omnes perfectiones respectivas, & absolutas, quas formaliter continet; licet non totaliter, totalitate tenente se ex parte modi

33.
Fidei infusa
subiecto succedit
in patriâ visionis
beatæ subiectum.

modi cognoscendi, cum non cognoscatur à beatis eà claritate, quâ cognoscibilis est, licet nihil sit ex parte obiecti, quod à quouis beato non cognoscatur, vt ostendi 1. 10. disp. 9. sect. 17.

34. Infertur 1. Deitatem in subiecto fidei esse rationem formalem respectu subiectorum creatorum, quæ sub adæquato subiecto fidei continentur: esse tamen rationem materialem, principalem tamen respectu primæ veritatis vt reuelantis. 1. patet: quia respectu subiectorum creatorum est ratio, ad quam creata dicunt attributionem. 2. prob. prima veritas vt reuelans est ratio formalis assentiendi, non solum obiectis creatis; sed etiam ipsi Deo, vt obiecto principali. Infertur 2. discrimen inter subiectum materiale fidei, & Theologiæ: nã illius est tantum id, quod est à Deo reuelabile: huius verò est id, quod ex reuelatis per naturalem discursum deducibile est. Habet enim se habet infusa; & Theologia vt habitus principiorum, & conclusionum. Vnde Theologia supponit principia reuelata, & ex iis suas deducit conclusiones. *Leg. 10. 1. disp. 1. sect. 9.*

35. *Discrimen inter subiectum materiale fidei & Theologia.*

36. Ad 1. argu. primæ, neg. minor eiusq; prob. nã ratio Saluatoris ad huc vltimè in fide incèditur ad manifestada diuina attributa, bonitatis, omni potentie, iustitiæ, & misericordie. Nego etiam, in ipsa ratione Saluatoris obscure creditâ adæquitate cõtineri mysteriũ Trinitatis. Nã licet reuelatâ Incarnatione Filij, necessariò sit reuelatus Pater, sine quo implicat esse verum filium: haud tamen cum filio necessariò intelligitur reuelatus Spiritus S. quia licet filius reipsâ dicat realem respectum producentis ad Spiritum S. illum tamen non importat vt nobis obscure reuelatus sub præcisâ ratione filii. Vnde nisi diuina reuelatione fuisset Spiritus S. nobis manifestatus, non potuissimus per præcisam reuelationem filii incarnati illum cognoscere, ac credere. Ad 2. neg. maior: fundatur enim in falso principio *preced. sect. impugato*, nepe principale subiectum fidei esse actum meritorium ad beatitudinem ordinabilem. Vnde neg. ratione Saluatoris dicere habitudinem ad actum meritorium, vt ad vltimum & principale finem; sed solum vt ad finem proximum minus principalem, vtrumq; verò, & rationem Saluatoris, & actum meritorium, dicere habitudinem ad Deum vt ad vltimum, & principalem finem prædicè assequibilem. Ad 1. secundæ, neg. sub ratione remuneratoris à Paulo assignari adæquatam rationem principalis subiecti materialis fidei; sed tantum rationem inadæquatam: adæquatâ verò assignari in verbis præc. *Crederè oportet accedentem ad Deum, quia est*, nam per *Tb* est significatur ipsa Deitas, cuius essentia est sua ipsius existentia, secundum totam plenitudinè essendi. Ad 2. Falsum est, Deum manifestare se beatis solum vt remuneratorem, & principium beatitudinis; sed secundum omnes suas perfectiones, quas in seipso formaliter includit: quæ etiam independentè à ratione remuneratoris, & actu beantis aptæ sunt, vt pote infinite bonitatis, voluntatem beati ad sui amorem inflammare. Ad fund.

37. *Non necessariò cum reuelato Filio intelligitur reuelatus Spiritus S. sanctus.*

38. *Ad primam.*

39. *Ad 2.*

40. *Ad fundam. sortia.*

41. *Hæretic. genim.*

specialis misericordia ab hæreticis: & adhuc disting. nam vel vt sic est subiectum Christianæ fidei, quatenus vniuersaliter credendum est, deum remissurum nobis per Filium suum peccata, positâ debitâ dispositione, & cooperatione ex parte nostrâ; & sic est inadæquata ratio principalis subiecti fidei: nam per hanc rationem credimus Deum esse fidelem in suis promissis: vel quatenus vnusquisq; in particulari credere debet, sibi esse remissa peccata per Christum, iuxta quem seipsum hæretici illud assignant principale subiectum Christianæ fidei: in quo sensu tantum abest, vt sit vel inadæquata ratio subiecti fidei, vt fidei; vt potius repugnet fidei, quæ docet, nullum esse certum, *odio an amore dignus sit.*

Adde quod, vt *Bellar. cap. 10. si* specialis misericordia Dei est principale obiectum fidei, quatenus fidelis credere debet, sibi esse remissa peccata per Christum, non tam per fidem remitterentur peccata, quàm supponeretur remissa, cum semper obiectum præsupponatur ad actum, cuius est obiectum. Cum igitur per hos hæreticos obiectum fidei sint peccata per Christum remissa, non poterunt ea per fidem formaliter remitti: Ex quo sequitur contra eosdem, non ipsam fidem esse, quæ formaliter iustificat, si quidem ipsa supponit peccata remissa, & consequenter cum totum remissione supponit iustificationem. Ad auth. *S. Tho. pro 4. sent. Resp. pro primâ veritate ibi S. Doctore* non intelligere primâ veritatem in dicendo, quod est peculiare attributum Dei; sed in essendo, quæ recurrit cum ipso Deo, vt ex ipsius verbis constat: explicans enim, quæ sit hæc prima veritas, ad quam attributione dicunt omnia, quæ fide infusa creduntur, ait, esse Deum ipsum. *In quantum, inquit, nihil cadit sub fide, nisi in ordine ad Deum. Quæ explicatio* expressè declarat, in quo sensu hic accipiatur prima veritas.

42. *Optimè Bellar.*

43. *Ad quartam.*

Querunt *Schol.* an obiectum fidei sit aliquid complexum per modum propositionis enuntiabilis: & respondent in 3. dist. 23. & 24. & cum *S. Th. 2. 2. q. 1. ar. 2. affirmatiuè* ex parte credentis, negatiuè ex parte rei creditæ. Fundam. sumitur ex parte modi cognoscendi intellectus humani, qui res simplices apprehendit vt compositas, apprehendit enim Deum Sapientem, vt compositum ex Deitate, & Sapientia: Quæ doctrina vt sit vera, non est intelligenda vniuersaliter: constat .n. inter obiecta materialia fidei multa esse composita, vt Christum esse hominem, iustos esse amicos Dei; nam & Christus componitur ex naturâ humanâ, & personâ diuinâ, & iustus ex subiecto, & gratiâ Dei: sed intelligenda est negatiuè, vt non oporteat obiectum in seipso esse compositum, ad hoc vt secundum modum intelligendi nostrum concipiatur complexum per modum enuntiabilis: cum non modò, quæ re ipsa complexa sunt; sed etiam quæ simplicia sunt, concipiamus per modum rei complexæ enuntiabilis.

42. *Obiectum fidei est complexum ex parte credentis.*

43. *Quomodo ex parte rei creditæ?*

SECTIO IV.

An inter veritates fidei sit aliquis ordo in ratione credibilitatis;

IN ratione rei certum est, inter eas multiplicem intercedere ordinem, durationis, dependentie, dignitatis, perfectionis, proportionis & habitudinis vnus ad aliud. Nam quæ sunt de rebus increatis, omni proprietatis ordine præcedunt veritates fundatas in rebus creatis: & inter veritates creatas, necessariæ præcedunt contingentes.

43. *Dixi, in ratione credibilitatis.*

tingentes : & inter contingentes dignitate precedunt quæ sunt de rebus nobilioribus, & ad Deum proprius accedentibus. Sola igitur controuersia est de veritatibus in ratione credibilis, an inter eas sit aliquis ordo, ut vna debeat prius credi, quam alia. Norandum, inter veritates fidei alias esse, quæ solum constant ex obiectis materialibus, quæque tantum creduntur ut obiectum quoddam; alias verò, quæ constant ex ipsis rationibus formalibus credendi, ut sunt prima veritas, eiusque testimonium: quæ rationes non solum concurrunt ut motium formale credendi quacumque; aliâ veritate reuelatâ; sed etiâ ipsæ possunt esse obiectum materiale, & rationes creditæ, ut constat in his propos. *Deum esse primam veritatem: Deus hoc testatur est:* in quibus ipsæ rationes credendi, quæ sunt prima veritas, & dictio Dei sunt res creditæ. In quo casu duplex exercent munus & subiecti materialis, seu rationis creditæ, & motiui formalis, seu rationis credendi: cum possit idem esse sibi ratio, & motium credendi: sicut in Physicis vno est sibi ratio vniendi extremis. Punctus controuersie non est de reliquis veritatibus materialibus, quæ non sunt rationes credendi alias veritates, sed tantum rationes creditæ. Certum enim est, inter eas nullum esse credibilitatis ordinem, ut vna debeat prius aliâ credi; sed veritatibus formalibus, quæ simul sunt motiua, & rationes credendi reliquas veritates reuelatas: an istæ non tantum ut rationes formales credendi, & ut obiectum quo; sed etiam ut rationes creditæ, & ut obiectum quod debeant prius credi, quam credantur obiecta materialia, quarum ipsæ sunt rationes formales credendi. Ex gr. in hac propos. *Mundus est creatus in tempore, quia Deus dixit:* an prius quam intellectus credentis assentiatur obiecto materiali, nempe *mundus est creatus in tempore*, debeat prius credere non solum ut obiectum quo, sed etiam ut obiectum quod: *Deus ut prima veritas hoc dixit.*

44. Nota.

45. Punctum controuersie.

46. Negat Capreolus.

47. Affirmat Durandus &c.

PRIMA sent. absolute negat: *Capreo. in 3. dist. 24. qu. vn. art. 3. ad 3. contra 2. concl. Prob. 1. ex absurdo, quod ex opposita sent. sequeretur; sc. assensu fidei discursu gigni: Consequens est falsum. alioqui non niteretur solâ auctoritate diuina; sed etiam humano discursu, proinde non excederet certitudinem ipsius, cum semper conclusio sequatur debiliorem partem præmissarum. Sequela prob. ordo dependentie inter propositiones quoad assensum in hoc consistit, ut vna sit ratio, & causa formalis obiectiua assentiendi alteri, ac proinde ut assensus vnus eliciatur ex assensu alterius, qui est ipsissimus formalis discursus, qui ex vna propos. nota, vel notiori tendit in aliam ignotam, aut minus notam. 2. Falsum est, inter propositiones constantes ex rationibus formalibus, & constantes ex obiectis materialibus fidei, dari ordinem in ratione credibilitatis: nam constantes ex rationibus formalibus non sunt rationes credendi alias, ut sunt creditæ in se; sed solum ut sunt rationes credendi: quo pacto non concurrunt ut aliquid complexum; sed ut aliquid incomplexum, & ut pura ratio credendi ut quo.*

SECUNDA affirmat: *Duran. in 3. dist. 24. q. 1. nu. 8. vbi primum creditum in fide infusa assignat Ecclesiam ut à Spiritu S. rectam, ad quam vltimo soluit fidem: Marfil. in 3. qu. 14. art. 1. p. 3. in 1. prob. prima concl. vbi prima credita inter credibilia ponit Deum esse, veracem esse, eiusque testimonium infallibile esse: Vasquez 1. p. disp. 5. cap. 3. in quo Deum dicere, & Deum esse veracem constituit prima principia, quibus omnis fides infusa inniti-*

tur: *Suarez disp. 2. de fide sect. 4. Triplex potest esse questio de re: 1. an prius quam assentiatur obiecto materiali, assentiendum sit obiecto formali. 2. an eodem, vel distincto actu, quo assentiatur obiecto materiali, assentiatur formali. 3. an eodem lumine fidei, quo assentiatur obiecto materiali, assentiendum etiam subiecto formali. Quarta de modo loquendi; An posito, quod saltem eodem actu assentiendum sit obiecto formali, & materiali, dici debeat, formali assentiri ut quo, vel ut quod, seu ut ratio credendi, vel ut ratio credita.*

48. Questio quadruplex in presenti diffc.

DICO 1. Nulli obiecto materiali potest intellectus fide infusa assentiri, quin prius prioritate saltem rationis assentiat obiecto formali. In hac puto omnes conuenire: nam omnes concedere debent, intellectum assentiri obiecto materiali fidei propter testimonium Dei, ut propter rationem assentiendi. Cum enim res fidei non proponantur intellectui per intrinsecam connexionem, per quam ex se aptæ sunt mouere intellectum ad assensum sui; sed per testimonium extrinsecum Dei; cumque nequeat propter testimonium extrinsecum Dei intellectus assentiri obiecto materiali, nisi illud idem prius iudicet dignum, propter quod assentiri debeat obiecto materiali, necessarium debet, prius saltem ratione, quam assentiatur obiecto reuelato ut obiecto materiali, assentiri testimonio Dei ut obiecto formali. Confit. Nihil potest esse aptum mouere intellectum obiectiue, ut mouet obiectum formale, nisi ut cognitum: ergo nequit testimonium Dei mouere intellectum credentis ad assentiendum infallibiliter obiecto materiali, nisi ut cognitum, & iudicatum infallibile. Cæterum notanter dixi, *prioritate saltem rationis*, ut abstraherem à prioritate naturæ, & causalitatis: cum hæc prioritas necessarium requirat distinctos actus, quorum vnus sit causa formalis obiectiua saltem ut quo alterius.

49. Conclusio certa.

Nihil potest esse aptum mouere intellectum obiectiue nisi ut cognitum.

DICO 2. Potest vno eodemque assensu fidei intellectus ferri in testimonium Dei, propter ipsum testimonium Dei, ut motium formale, & simul in rem testificatam, propter testimonium Dei ut propter rationem formalem assentiendi. 1. constat à paritate: nam potest intellectus vno eodemque actu ferri in medium scientificum, & in conclusionem, propter ipsum medium ut propter motium formale assentiendi. Potest, voluntas vno eodemque actu ferri in medium propter finem, & simul in finem per medium: Ergo à fortiori poterit intellectus, adiutus habitu infuso, & illustratione Spiritus S. eodem actu ferri simul in testimonium Dei ut in motium formale, & in rem testatam ut in obiectum materiale creditum propter formale. 2. non repugnat potentiam ferri in plura inuicem subordinata, & per modum vnus. At obiectum formale, & materiale sunt inuicem subordinata, & per modum vnus: nam vnus se habet ut ratio obiectiue mouens potentiam ad assensum; alterum ut ratio terminans assensum. Igitur non repugnat intellectum vno eodemque actu assentiri testimonio Dei, & rei attestatæ per ipsum testimonium Dei: quod expressè docuit ex sent. S. Doct. not. loco Capreo.

30. Concl. 2.

Constat à paritate.

2. à prioritate.

DICO 3. Potest idem intellectus diuersis actibus assentiri duabus propos. quarum vna sit ratio, & principium assentiendi alteri, absque formali discursu: ut vno actu assentiri potest huic propos. *Deus est verax, quia est prima veritas:* & alio huic: *Christus est homo, quia Deus dixit:* non innitendo discursui, & necessariæ connexioni, quæ est inter vnum principium & alterum, sed

31. Concl. 3.

soli

soli authoritati diuinæ: vt. *credo Deum esse veracem, quia ipse dixit: & credo Christum esse hominẽ, quia ipse Deus, qui verax est, reuelauit.* In quo assensu nulla est dependentia à naturali discursu: quia non assentior posteriori propos. propter naturalem connexionem cum priori, sed propter solam authoritatem Dei, quã testatus est, se esse veracem in dictis.

52. Nequit conclusio certior esse principio cui innitur.

Dico 4. Non potest fide infusã intellectus assentiri obiecto reuelato, propter authoritatem Dei solã scientiã naturã cognitam vt infallibilem. Sequitur ex *præced. asser.* nam hoc ipso assensu in obiectum reuelatum non excederet certitudinem scientiæ naturalis, cum nequeat conclusio esse certior principio, cui innitur: cum tamen, vt *infra*, certitudo fidei infusã excedat quamcumque certitudinem scientiæ naturalis.

53. Dices.

Dices. Non potest intellectus applicare se ad credendum propter authoritatem Dei attestantis, nisi præcedat cognitio de infallibilitate diuinæ authoritatis: sed talis cognitio non potest esse fidei; quia cum hæc sit obscura non potest certificare intellectum de infallibilitate diuinæ authoritatis: sicut non potest vnus homo applicare se ad credendum alteri homini, nisi aliunde sibi constet de authoritate dicentis. Resp. Supponi quidem ad assensum fidei diuinæ aliquam cognitionem naturalem, vel fidei humanæ ex testimonio hominum fide dignorum, vel scientiæ naturalis de infallibilitate diuinæ authoritatis, non tamen vt rationem formalem assentiendi, sed solùm vt præuiam conditionem, quã voluntas prudenter imperare possit intellectui ad credendum fide diuinã.

54. Resp.

Ex his deducitur, An ad omnem assensum fidei illa proposito, *Deus est verax, seu, prima veritas est in dicendo infallibilis*, concurrat vt credita & per modum complexi, an tantùm vt quid incomplexum, & vt pura ratio formalis applicata obiecto materiali. Et sanè quando distincto actu intellectus illi assentitur, dubium non est, quin illa concurrat vt credita & per modum propositionis complexæ, quia concurrat vt integra propositio constans ex subiecto *Deus est verax*, & prædicato, *quia ipse dixit.* An autem concurrat vt credita & per modum complexi, quando eodem indiuisibili actu concurrat vt ratio formalis credendi obiectum materiale?

Sola diffi.

56. Hac propositio: Deus est verax, concurrat ad assensum fidei vt credita, & per modum complexi.

Resp. etiam tunc concurrere vt creditam & per modum complexi. Ratio; vt authoritas Dei sit ratio mouendi intellectum ad infallibilem assensum rei attestatæ, debet ipsa authoritas Dei prius ratione cognosci & credi, vt infallibilis in dicendo; nam propter ipsam cognitã & creditã vt infallibilem indicando, intellectus præbet assensum rei attestatæ. Non potest autem cognosci & credi vt infallibilis in dicendo, nisi per modum propositionis complexæ: quia cum non debeat credi infallibilis propter se, suamque necessariam connexionem, quam habet cum lumine naturali, sed propter testimonium Dei, quo reuelauit se esse veracem, non poterit intellectus esse certus de infallibilitate diuinæ authoritatis, nisi illam cognoscat & credat infallibilem propter ipsum testimonium Dei, ac proinde nisi illam complexè credat; cum complexè credere nil aliud sit, quàm credere illam vt compositam ex subiecto & prædicato, seu ex obiecto materiali & formali. Confir. à paritate fidei humanæ, quæ prius saltem ratione, quàm assentiat rei dictæ, debet cognoscere authoritatem dicentis eiq; vt tali

57.

assentiri, vt per illam assentiri possit rei à tali homine dictæ. Quamdiu enim vnus homo non format assensum de authoritate alterius, non potest illius dictis vt veris prudenter assentiri. Nec sufficit ad certitudinem fidei infusã, quòd authoritas diuina supponatur cognita vt infallibilis cognitione naturali: quia licet talis cognitio præsupponatur, non tamen potest esse ratio formalis assentiendi, sed vt præuiã dumtaxat conditio: debet igitur præter cognitionem naturalem eadem supponi credita fide infusã.

Authoritas diuina cognitã infallibilis cognitione naturali, non sufficit ad certitudinem fidei infusã.

Dices. Hæc duo principia: *Deus est prima veritas: Et, Deus dixit*, includuntur in omni obiecto credibili fide diuinã: ergo non necessariò supponuntur credita, sed sunt tantùm rationes formales credendi obiecta materialia. Antec. prob. hoc ipso quòd aliquod obiectum reuelatur vt credendum fide diuinã, in ipsã reuelatione includitur Deus vt verax, & vt dicens. Vnde fidelis credit obiectum reuelatum propter ipsam reuelationem, non credendo prius reuelationem vt obiectum, quòd, sed solùm vt medium, & obiectum quo. Resp. neg. in omni reuelatione explicite etiam reuelari Deum vt infallibilem in dicendo, nam sæpe hoc supponitur vt reuelatum aliã reuelatione; & consequenter vt prius creditum alio actu fidei. 2. Esto in quauis reuelatione includatur *Deus & vt verax, & vt dicens*: nego tamen, non debere prius ratione credi, præsertim in primo actu fidei, antequam nulla præcessit notitiã supernat. fidei de veracitate Dei: quia cum necessarium sit ad assentiendum obiecto materiali propter testimonium Dei, prius assentiri authoritati diuinæ vt ineffabili in dicendo, non poterit intellectus assentiri obiecto materiali, nisi prius assentiat obiecto formali. Cæterùm an dicendum sit, intellectum authoritatem diuinam prius ratione credere, vt obiectum quo, vel etiam quòd, directe, an reflexè, quæstio esse potest de modo loquendi. nam si concedatur, intellectum non modo assentiri obiecto materiali propter formalem sed ipsi etiam formali propter testimonium Dei, qui dixit se esse veracem, quæstio erit de modo loquendi, an dici debeat credi vt quo, sc. quia assensus ultimè non sistit in obiecto formali, sed ulterius tendit in obiectum materiale. Si verò non admitatur, intellectum assentiri obiecto formali vt per se digno, propter quod assentiendum sit obiecto materiali, quæstio erit de re: quia tunc non idem assensus conceditur in obiectum formale, qui conceditur in materiale: quia in materiale conceditur assensus propter formale: in formale verò non conceditur assensus propter aliud, nempe propter testimonium Dei, qui dixit se esse veracem, vt *suprà*. Instabit. Non minùs ad assensum fidei vt principium concurrat Deus vt prima veritas, quàm reuelatio eiusdem: sed reuelationi assentimur propter ipsam reuelationem: ergo & primæ veritati propter ipsam primam veritatem. Resp. disting. Tò non minùs; eodem modo, nego: diuerso modo, concedo. nam Deus vt prima veritas, est principium assensus fidei remotum & in actu 1. reuelatio autem est principium proximum & in actu 2. cæterum potest principium remotum & in actu 1. actuari per principium proximum & in actu 2. non potest autem principium proximum & in actu 2. actuari per aliud principium proximum, alioqui non esset principium proximum & in actu 2. sicut possunt extrema vniri vnione distinctã, non autem vnio ipsa;

58.

59.

60. Quæstio de modo loquendi.

61.

Deus vt prima veritas, est principium assensus fidei remotum; Reuelatio proximum.

cum sit ipsa formalis ratio vniendi; ita, cum reuelatio sit ipsa restititio Dei, nequit alia reuelatione credi, sed seipsa: prima autem veritas, cum non sit ipsa reuelatio, potest reuelatione credi. Ex his inferitur, quis ordo seruandus sit inter ipsa principia credendi. Nam prius credendus est Deus quia verax, tum quia reuelans, quia prius est, Deum esse veracem, quam esse reuelantem: nam hoc præsупponit illud ut actus 2. primum. Vtrumque verò supponit Deum esse ut fundamentum vtriusque. Ex his etiam patet ad vtrumque argumentum primæ.

SECTIO V.

An credibilia sint per certos articulos, & quot distinguenda?

63.

Quæ specialiter diffi- ciles habent in ratione credibiles, in articulos distinguenda.

HAs duas diffi- ciles proponit *S. Tho. 2. 2. q. 1. ar. 6. & 8.* & quoad 1. respondet affirmatiue: cuius regulam vniuersam *ibid.* tradit quæ specialiter diffi- ciles continent in ratione credibiles ea in articulos distinguenda sunt: quæ verò non continent, in proprios articulos distingui non debent. Velut, quia aliam diffi- cilem habet in ratione credibiles, quod Deus sit passus, aliam quod Deus mortuus resurrexerit, duo distinguuntur articuli, passionis, & resurrectionis. Contra vero, quod idem Deus sit passus, mortuus, & sepultus specialiter diffi- cile non continet: nam qui credit illum passum facile credit eundem mortuum & sepultum, ideo non tres, sed vnus constituitur articulus complectens hæc tria mysteria.

64.

De numero artic. 1. Ratio dub.

Quoad 2. diffi- cile. 1. ratio dubit. est, quia non videntur nostræ fidei credibilia in plures articulos distinguenda, quam in quos illa distinxit *Apost. ad Hebr. 11.* vbi in duos tantum artic. ea distinxit, in Deum ut existentem, & ut remuneratorem: oportet, inquit, *accidentem ad Deum credere quia est; & inquirentibus se remunerator sit.* Confir. in duobus principijs virtute continentur reliqua. In 1. enim continentur omnia, quæ de diuinitate credenda sunt: nam qui credit Deum esse, credit eum existere sicuti est, in essentia vnū, & in personas trinum, omnipotentem, & immensum &c. In 2. implicite continentur, quæ de filij Dei Incarnatione orthodoxa fides docet. Nam qui credit Deum esse remuneratorem hominum, credit Deum specialem habere prouidentiam de salute hominum: ac proinde implicite credit eum pro salute hominum incarnatū, & passum fuisse, à mortuis surrexisse, & in cælum ascendisse. 2. ratio dubit. contraria priori est: multa sunt, quæ specialiter diffi- ciles habent, quæ tamen in proprios artic. redacta non sunt, ut quod Deus certò sciat futura libera, de quibus multi dubitarunt: quod post verba consecrationis totus Christus secundum corpus & animam sit sub speciebus Euchar. hoc enim maiorem diffi- cilem habet, quam habeant plures alij articuli de facto inter se distincti, ut constat ex tot hæresibus, quæ circa hoc mysterium insurrexerunt

65. Rationes duæ.

His non obstantibus.

66. Concl. affirm.

Dicendum, rectè omnia fidei nostræ credibilia in articulos 12. distincta esse, quorum aliqui ad diuinitatem, aliqui ad Christi humanitatem pertinent. Fundam. est autoritas Ecclesiæ, quæ in tot artic. ea diuisit, in symbolo, quod fuisse ab Apostolis compositum testatur Clemens Rom. in *Epist. ad Iacob. fratrem Dom. circa med. his verbis: Adhuc in vno positi* (nempe Apostoli) Sym-

bolum, quod fidelis nunc tenet Ecclesia, vnusquisque quod sensit dicendo, condiderunt, ut discedentes ab inuicem, hanc regulam per omnes gentes predicarent. Vbi etiam verba ipsa, quæ in symbolo recitantur, refert. 2. Idem symbolum, paucis additis ad maiorem dumtaxat explicationem approbarunt Synodus Nicæna, & Constantinop. Eadem ferè, quæ in suo symbolo Apostoli tradiderunt, in suo inclusit & explicuit *Athanas.* Ratio ex *S. Thom. fides, ad Hebr. 11. Est sperandarum rerum substantia:* ergo ea per se ad fidem spectant, quorum visione beamur, & quibus ad beatitudinem consequendam iuamur. Ea autem sunt Deus, cuius clarâ visione beabimur, & Christi humanitas, per quam in beatit. prouehimur iuxta illud *Ioan. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscât te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.*

67. Diuisionis sufficientis ratio.

Ergo prima credibilium diuisio est in eâ, quæ pertinent ad Dei maiestatem, & Christi humanitatem, ut ad duo prima principia, quorum vnum formaliter beatificat, alterum in beatitatem prouehit. Porro Deus vel consideratur in seipso, & sic duo de illo proponuntur articuli, vnitas essentialis, & Trinitas personarum. Vel consideratur ut operum principium est ad extra, & sic quatuor alij distinguuntur articuli, mundi creationis, hominum sanctificationis, carnis resurrectionis, & animæ glorificationis. Totidem proponuntur de Christi humanitate articuli: Primum de eius Incarnatione seu conceptione, & Natiuitate ex Virgine Matre: 2. de passione, morte, & sepultura: 3. de descensu ad inferos: 4. de resurrectione: 5. de ascensu in cælos: 6. de aduentu in vltimum iudicium. Aliqui verò in 14. distinguunt articulos, septem ad Dei maiestatem, & totidem ad Christi humanitatem pertinentes. Nam secundum de Trinitate diuidunt in tres iuxta numerum personarum, duos verò vltimos coniungunt in vnum. Primum verò pertinentem ad humanitatem distinguunt in duos. Quam diuisionem sequitur *cit. S. Doctor.*

Ad 1. rationem dub. Resp. institutum Apostoli ibi non esse, credibilia distinguete in certos articulos, sed solum tradere vniuersalissima principia fidei Theol. quæ sunt, Deum esse, & remuneratorem esse, quorum primum pertinet ad 1. artic. 2. ad 5. & 6. quate us Deus est remunerator omnium per opus resurrectionis & glorificationis. Vnde ad confirm. dico, ad articulum non sat esse, ut in eo virtute contineantur alia credibilia: hoc enim potius est de ratione principij, quod articulus constituitur per specialem diffi- cilem à cæteris diuersam, principium verò per virtutalem continentiam aliorum. Cæterum falsum est, qui credit Deum esse, hoc ipso absque noua reuelatione, explicitè credere, eum esse in personis trinum, & in virtute omnipotentem ad creandum, iustificandum, & glorificandum, quo pacto hæc tenemus credere. Sicut falsum etiam est, qui credit Deum esse remuneratorem hominum, hoc ipso explicitè credere mysterium Incarnationis, cum potuerit Deus alio remedio providere salutis hominum. Ad 2. rationem dub. Resp. scientiam Dei de futuris contingentibus necessariò comprehendit sub attributo prouidentiz. non enim posset Deus perfectam de hominibus prouidentiam habere, nisi eorum futuras actiones liberas præcognosceret. Prouidentia autem Dei comprehenditur sub articulo omnipotentiz: non enim esset omnipotens, nisi providere & agere posset quid-

68. Ad primam rat. dub.

69.

Discrimen inter principium & articulum fidei.

quidquid, & quo modo vellet.

71. *Mysterium de Eucharistia comprehenditur sub articulo omnipotentia.*

Mysterium verò Eucharistia S. Thomas art. 8. ad 6. comprehendit. sub articulo omnipotentia. Nam potest considerari, vel vt sacramentum, quo pacto comprehenditur sub operibus sanctificationi: vel vt in eâ miraculosè continetur Christus: quo modo concluditur sub omnipotentia, non minùs quàm reliqua miracula, quæ omnipotentia tribuuntur. Sed negari non potest, Eucharistiam peculiarem includere diffic. diuersam à difficultate, quàm cætera miracula dicunt, propter quam potuisset specialis articulus constitui. Cæterum idèd non est in symbolo constitutus, quia cum hæc veritas debuisset quotidiano vsu à fidelibus tractari, necessarium non fuit, illam sub speciali articulo in symbolo fidelibus credendam proponere: vt proponuntur, quæ ipsi aliunde sub quotidiano vsu proposita non habent. Est enim Symbolum fidei, quoddam memoriale eorum, quæ fideles tenentur credere ad beatit. consequendam: quæ ne memoria exciderent, facilitatis & commoditatis causâ redacta sunt ad quædam capita. Eucharistia igitur sufficienter credenda proponitur ipso quotidiano vsu & exercitio fidelium illam frequentantium.

72. *Symbolum continet talia credenda, quæ fideles sub quotidiano vsu proposita non habent.*

73. Maior diffic. est iuxta 1. diuisionem credibilium in 12. articulos de 1. pertinente ad Christi humanitatem: nam in eo continentur duæ speciales diffic. inter se diuersæ, qualis est de Conceptione, & Natiuitate Christi, & ex Matre Virgine. Ad quam tollendam dici posset. hunc artic. diuidi in duos, & 5. & 6. pertinentes ad Deitatem coniungi in vnum: cum non videatur peculiarem diffic. includere carnis resurrectione ab animarum glorificatione. Verùm in his standum est traditioni & authoritati Ecclesiæ, potius quàm rationi.

SECTIO VI.

An articuli fidei per successionem temporum creuerint?

74. *Rationes dub.*

1. Rationes dub. pro parte affirm. 1. multæ reuelationes factæ sunt posterioribus temporibus, quæ factæ non fuerunt prioribus temporibus. 2. multæ veritates determinatæ sunt in Concilijs, quæ antea non erant, vt quoddam Baptismus in formâ Ecclesiæ, etiam ab hæreticis collatus valeat, cuius oppositum cum Cypriano senserunt multi Patres Africani: 3. Spiritus sanctus non statim, sed successiuè de veritatibus supernat. Ecclesiam instruit, vt patebit varios Ecclesiæ status consideranti. Nam magis illuminata est tempore legis Euang. quàm Mosaicæ: & tempore legis Mosaicæ, quam tempore naturæ, in quo magna fuit rerum supernat. caligo.

75. *Articuli fidei quoad substantiam non creuerunt. Multi in locu hanc tradidit August.*

Dico 1. Articuli fidei quoad substantiam successionem temporum non creuerunt. Ita cum Magist. Scholastici in 3. dist. 25. cum S. Thom. 2. 2. q. 1. art. 7. Thomista: Augustinus lib. 2. de nupt. & concupis. cap. 12. Eadem, inquit, fides mediatoris saluos iustas faciebat. antiquos puillos cum magnis: quia sicut, credimus nos Christum in carne venisse, sic illi venturum: sicut nos mortuum, ita illi mortuum: sicut nos resurrexisse, ita illi resurrecturum. Epist. 157. ad Optat. post init. Eadem fides est & nostra, & illorum, quoniam hoc illi crediderunt futurum, quod nos credimus factum. Concludit:

Proinde cum omnes iusti, hoc est veraces Dei cultores, siue ante Incarnationem, siue post Incarnationem Christi, nec vixerint; nec vident, nisi ex fide Incarnationis Christi, in quo est gratia plenitudo, profecto quod scriptum est: Non esse aliud nomen sub celo, in quo oporteat saluos fieri nos: ex illo tempore valet ad saluandum genus humanum, ex quo in Adâm vitiatum est genus humanum: & tract. 45. in Ioann. antè med. Tempora variata sunt, non fides, quia & ipsa verba pro tempore variantur, cum variè declinantur. Alium sonum habet, venturus est: alium sonum habet, venit. Mutatus est sonus, venturus est in venit: eadem tamen fides utrosque coniungit & eos, quib. venturum esse, & eos, qui cum venisse crediderunt. Colligitur ex 11. ad Hebr. vbi in illis verbis: Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod inquiruntibus remunerator sit: Virtute & implicite Apostolus comprehendit vniuersam fidei materiam, quæ est sperandarum rerum substantia, vt definit ibid. Fundam. articuli fidei quoad substantiam continent ea, quæ ad salutem consequendam ex diuina institutione necessaria sunt. Sed fides horum, fuit semper quoad substantiam eadem: ergo articuli fidei quoad substantiam successionem temporum non creuerunt. sed fuerunt semper iidem. Maior constat ex præced. sect. nam articuli fidei quoad substantiam continent fidem Maiestatis Dei, & Humanitatis Christi, quarum vtraque notitia est necessaria ad consequendam æternam salutem. Minor probat. sicut fuit eadem Ecclesia ab initio mundi vsque ad finem, ita & eadem semper fides: est enim Ecclesia vna propter vnâ fidem. Confir. sicut vnus est finis omnium supernaturaliter acquisibilis per Christum: ita vnâ fides omnium de eodem fine supernaturaliter acquisibili per Christum Mediatorem: vt insinuat Apost. ad Ephes. 4. illis verbis: Vnus dominus, vna fides. Ex quo sequitur, etiam Angelos viatores habuisse eadem fidem nobiscum quoad substantiam: cum in meâ sent. vt 6. 10. Christus non solum fuerit redemptor hominum, sed etiam sanctificator & glorificator Angelorum. Roboratur ratio: idèd fides Dei & Christi necessaria nunc est, quia necessaria est notitia finis à nobis assequibilis, Mediatoris, virtute cuius & meritis illam assequimur: sed idèd semper fuit finis ab hominibus, & Angelis assequibilis, idemq; Mediator, virtute cuius & meritis hic finis fuit assequibilis: ergo eadem semper & hominum & Angelorum fides.

76. *Ratio subd.*

77. *Confir.*

78. *Angeli viatores habuerunt eandem fidem nobiscum quoad substantiam.*

Dico 2. Materia fidei progressu temporis creuit quoad accidentalia. Hanc asser. euidenter probant rationes dub. præsertim prima; S. Thomas 2. 2. q. 174. art. 6. 6. ad 3. non defuerunt singulis temporibus in Ecclesia viri Prophetia Spiritum habentes, non quidem ad nouam fidei doctrinam depromendam, sed ad humanorum actuum directionem: ergo licet materia fidei quoad substantiam progressu temporis non creuerit, sub eadem semper fuit quoad substantiam de Deo & Christo reuelatio, creuit tamen quoad accidentalia ob varias nouasque reuelationes varijs temporibus Ecclesiæ factas quæ eandem fidem Dei & Mediatoris declarabant & confirmabant.

79. *Materia fidei progressu temporis creuit quoad accidentalia.*

Dico 3. Materia fidei progressu temporis magis creuit quoad notitiam explicitam. Sequitur ex præced. asser. nam tot reuelationes diuersis temporibus factæ eò tendunt, vt materiam substantialem fidei magis explicent ac declarent. Hanc probat tertia ratio dub. negari enim non potest,

79. *Magis creuit quoad notitiam explicitam.*

potest, magis explicitam fidem mysterij Trinitatis & Incarnationis esse in lege Euang. quam fuerit in lege naturæ, & scripturâ. Vnde S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 7. ad 4. docet, eos qui propinquiores fuerunt Christo vel ante, vel post, plenius mysteria fidei cognouisse. Vnde concludit, Ioannem Baptistam & Apostolos, quia fuerunt omnium proximi Christo, plenissimè omnia mysteria fidei cognouisse. Quod intellige de mysterijs fidei quoad substantiam, non quoad reuelationes aliquas accidentales, quas necesse non fuit omnes fuisse Apostolis communicatas, cum hoc necessarium non fuerit ad Apostolicum munus exercendum.

Aliquæ reuelationes accidentales Apostoli non communicauerunt.

80.

Solum dubitari potest de quibusdam Patriarchis, qui quamuis à Christo tempore remotiores, plenioram tamen videtur fidei notitiam habuisse, quam alij Christo propinquiores, vt Adam, qui totam posteritatem debuit de rebus fidei instruere: Abraham, cui facta est promissio, vt ex eius semine nasciturus esset Christus Gen. 22. de quo & ipse Christus testatur est Ioan. 8. quod diem & ipse Christus testatur est. Idem dici potest de Moyse, cum quo Deus loquebatur facie ad faciem, Genes. 33. quem & diuinam essentiam vidisse, multi Patres, & Scholastici docent. Dubium explicat inter plebem & plebem, quæ alios etiam de rebus fidei instruere debebat, comparatio facta nullam habet diffic. nam quò homines Christo propinquiores, eò fuerunt de rebus fidei magis illuminati: Intellecta verò de Doctoribus, qui debebant alios instruere, vnum est absque controuersia se Ioannem Baptist. & Apostolos quoad explicitam notitiam mysteriorum fidei, omnes superasse: ex Matth. 11. Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista: quod non solum intelligi potest de sanctitate, sed etiam de notitia quoad mysteria fidei: Et Luca 8. Vobis datum est nosse mysterium Regni Dei: Ioan. 15. Omnia quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Ratio: cum fuerint Apostoli à Christo constituti Doctores Ecclesiæ in lege gratiæ, in quâ, etiam in plebe, notitia fidei magis viget, quam vnquam in vllò statu Ecclesiæ viguerit, debuerunt quoad hanc notitiam non modò superare omnes posteriores, quorum futuri erant Magistri, sed etiam prædecessores, in quibus, non fuit tanta notitia mysteriorum fidei necessaria, vt potè qui nec illam in tantâ perfectione debebant populo tradere, vt eam nobis tradiderunt Apostoli.

81. S. Ioan. Baptist. & Apostoli quoad explicitam notitiam superauerunt omnes.

82.

Ad 2. rat. dub.

Pate ad rationes dub. quæ tantum probant de incremento fidei quoad accidentalia, & notitiam magis explicitam. Ad 2. Resp. posse Ecclesiam suâ auctoritate ad explicite declarare aliquam propos. de fide, quæ antea implicite tantum continebatur in alijs propos. explicite reuelatis; ita omnes adductæ veritates solum ab Ecclesiâ sunt declaratæ vt explicite fidei credendæ: vt infra. Vltimò nota, mysteria fidei non solum crescere posse quoad maiorem notitiam infusam, sed etiam quoad maiorem scientiam proprio labore de rebus diuinis comparatam, vt ab initio Ecclesiæ usque huc semper creuit per doctrinam Patrum, & Theologorum, qui fidem illustrarunt, illam ab impugnatoribus defendendo, & naturalibus rationibus confirmando.

83. Mysteria fidei possunt crescere quoad notitiam infusam & acquisitam.

SECTIO VII.

An sit possibile ens, quod naturâ suâ reuelari non possit, nec esse obiectum fidei diuinæ?

Dixi, natura sua: nam ex suppositione extrinseci decreti Dei, quo statueret, se aliquid non reuelaturum, nulli dubium est, quia huiusmodi ens futurum esset à Deo irreuelabile, ac proinde credi non possit testimonio primæ veritatis: cum nequeat obiectum credi absque formali motiuo ipsius, quod est testimonium dicentis. Nullum huius controu. apud antiquos vestigium; nec eam agitatam ab vllò moderno legi; Distinguedum est duplex entis genus, creati & increati; increati adhuc duplex, necessarij, & liberi: necessarium, sunt omnes perfectiones diuinæ, tam absolutæ, quàm relatiuè in Deo existentes: liberum, sunt actus ipsi & decreta Dei libera. De singulis singillatim disputo, an inter ea sit, vel esse possit aliquod naturâ suâ irreuelabile.

84. Questio digna Theologico examine.

Partitio.

Dico 1. Implicat inter etia creata dari aliquod naturâ suâ essentialiter, et si non implicet dari aliquod connaturaliter irreuelabile. Primum prob.

85. Concl. 1.

Implicat ens creatum, quod possit subterfugere infinitum intuitum diuini intellectus, vel ipsius omnipotentiam impedire, quò minus externo signo seu extra se possit illud manifestare: igitur implicat ens creatum naturâ suâ essentialiter irreuelabile. Nam posse reuelari non est aliud, quàm posse cognosci, & à cognoscente externo signo manifestari. Vnde reuelabilitas rei, est denominatio desumpta ab extrinseca potètia cognoscentis & manifestantis, ergo si implicat ens, quod non possit à Deo cognosci, & cognitum externo signo manifestari, implicabit ens natura sua essentialiter irreuelabile. Secundum constat de liberis hominibus & angelorum arcanis, quæ naturâ suâ petunt manere abscondita infra secreta cordium, in quibus à suis auctoribus reconduntur. Igitur contra naturalem eorum exigentiâ sit, si inuitis ac repugnantibus naturalibus eorum Dominis manifestentur. Habet enim creatura intellectualis ius quoddam secreti naturalis in suos actus liberos, ratione cuius postulat, vt ij à nemine ipsa renitente, ab eius naturali Dominio extrahatur: at per eorum manifestationem creatura priuatur naturali iure, quod in eos habet secretos apud se seruandi. Nec refert, quod Deus ex perfectio Dominii, quod in illos habet, absque vlla iniuria creaturæ possit eos pro suo beneplacito alijs manifestare: nã hoc nõ tollit quid sit cõtra naturalem exigentiâ, & ius creaturæ. Sicut perfectio Dominii, quod in res vniuersas creatas habet non tollit, quin Deus operando contra naturalem inclinationem earum, faciat contra exigentiâ ipsarum, vt terram sursum impellere, ignem deorsum detrudere, actum vel habitum infundere contra elicitedum ac vitale impetum creaturæ voluntatis. Dices: maius ac perfectius Dominium habet in tales actus Deus, quàm creatura: sed creatura non facit contra naturalem suam inclinationem, eos manifestando; ergo nec Deus. Resp. neg. cõ-

86. Datur aliquid connaturaliter irreuelabile.

87. Dico.

Resp.

seq. nam sicut maius ac perfectius Dominium, quod Deus habet in hos actus, non tollit minus & imperfectius Dominium, quod in eosdẽ creatura habet; ita nec tollit, quin eos cõtra ipsius voluntatem manifestando, faciat contra naturalem ipsius inclinationem in libero Dominio eiusdem creaturæ fundatam. Cæterum ipsa sponte suos actus manifestan-

nifestando, non facit contra naturalem suam inclinationem, cum ipsa naturalem potestatem habeat vel eos secretis apud se tenēdi, vel alijs manifestandi, quippe cum sit eorum perfecta Domina. Quo fit, ut si ipsa sponte consentiente, deus hos reueler, nulla ei inferatur vis.

88.
Concl. 2. constat à posteriori.

Dico 2. Inter perfectiones necessarias dei nulla datur sua natura irreuelabilis. Constat 1. de facto nulla est perfectio in deo, siue absoluta, siue relatiua, quæ non sit beatis clarâ visione reuelata, iuxta illud 1. Ioan. 3. *Videbimus eum sicuti est, & 1. ad Corint. 13. Videmus nunc per speculum in anigmate: tunc autem facie ad faciem: quod autem potest clarè reuelari, à fortiori poterit & obscurè. Est perfectio in deo, quam deus actu non cognoscat, cognitamque externo aliquo signo manifestare alijs non possit. Dices: deus seipsum comprehendit: at suam comprehensionem nequit alijs manifestare: nulla. n. creatura est comprehensionis diuinæ capax: ergo aliqua perfectio in deo est, quam nequit alijs manifestare. Resp. disting. minor. non potest deus suam comprehensionem creaturæ manifestare, subiectiuè & per modum actus concedo, terminatiue & per per modum obiecti, nego. Ut enim possit dei comprehensio creaturæ obiectiuè manifestari, necesse non est, ut ipsa deum comprehendat, sed sufficit, ut externo aliquo signo percipiat, deum seipsum comprehendere: sicut ut viatori manifestet, se esse vnum & trinum, necesse non est, ut ei subiectiuè & per modum actus communicet clarâ sui notitiâ, sed sufficit, ut per externum aliquod signum ei reueler, quod deus sit vnus & trinus. Nam ad notitiâ fidei sufficit, rem scire ex solo testimonio dicentis, propter quod ascensus credentis fertur in rem reuelatam, etiamsi in se non cognoscatur.*

Et à priori.

89.
Dices.

Resp.

89.
Concl. 3. in quâ omnes convenire debent.

Dico 3. Inter libera decreta dei dabile est aliquod irreuelabile: sc. quod sine præiudicio alicuius attributi diuini reuelari non potest, cuiusmodi esset decretum, quo statueret, se aliquid non reuelaturum. Quia verò liberum decretum dei essentialiter importat in recto intrinsecum actum dei, connotantem obiectum liberè à se producendum; & in obliquo ipsum extrinsecum obiectum connotatum ad extra ponendum, difficultas insurgit, an hoc ipso, quo deus statuit, se aliquod decretum, exgr. de Verbi Incarnatione, non reuelaturum, tale decretum quoad vtrumque maneat irreuelabile. Ratio dub. cum reuelato actu connotante, necessariò reuelatur obiectum connotatum; & reuelato obiecto, necessariò reuelatur actus liberè ad obiectum terminatus; repugnat, si deus habet decretum de non manifestando incarnationis Mysterio, posse vel actum incarnationem connotantem, vel ipsam incarnationem, actum necessariò inuoluentem manifestari.

Gravis difficultas.

Ratio dub.

Hæc non obstant.

90.
Concl. 4.

Dico 4. Adhuc posito decreto vel de incarnatione non reuelanda, potest nihilominus decretum de incarnatione reuelari; vel factò decreto de decreto incarnationis non manifestando, potest nihilominus Mysterium incarnationis manifestari: non autem potest vel incarnatio, si decretum sit de incarnatione non manifestandâ, vel decretum, si statutum sit de decreto non manifestando. Fundamentum partis 1. Quotiescūque obiecta possunt esse diuersa, saltem quoad terminabilitatem & modum manifestandi, potest agens liberum directè tantum nolle manifestare vnum, esto illius manifestatio indirectè sequa

Fundam. prioris partis.

tur ex manifestatione alterius: cuiusmodi sunt decretum de incarnatione & incarnatio ipsa decreta: nam decretum de non reuelando incarnationis mysterio, directè & immediatè cadere potest in solum mysterium non reuelandum, non in decretum de incarn. & contrâ, decretum de non reuelando decreto incarnat. directè & immediatè cadere solum potest in decretum de incarnatione & non in ipsam incarnationem. Maior probat. quando obiecta hoc pacto distingui possunt, potest agens liberum pro sua voluntate velle tantum directè & immediatè non manifestare illud; & tunc non obstante tali decreto, poterit illud idem indirectè, ex directâ manifestatione alterius reuelare: cum hæc indirecta reuelatio non sit prohibita vi prioris decreti, sed tantum directâ; ita possumus iurare, nos non manifestaturos eleemosynam pauperi dandam, non autem actum de eleemosynâ largiendâ; aut contrâ. In quo euentu vi iuramenti solum teneremur ad non manifestandum directè id, quod iurauimus, directè nos non manifestaturos, esto ex manifestatione alterius indirectè sequatur manifestatio eius, quod tantum directè iurauimus nos non manifestaturos.

Manifestum in quibus.

Posterior pars patet: nam respectu vnus eiusdemque obiecti eodem modo manifestabilis, non possunt esse duo actus oppositi, vnus de eo directè manifestando, aliter de eodem directè non manifestando. Igitur si deus habeat decretum directè non manifestandi, vel suum de incarnatione decretum, vel incarnationem ipsam, neutrum poterit contra suum prius decretum manifestare, cum vnum inferat apertam negationem alterius: nam vnum negat decretum, vel decreti obiectum, esse directè manifestandum; alterum affirmat, esse directè manifestandum. Ex his sequitur, posito decreto de non manifestando incarn. mysterio, posse deum manifestare, se decretum fecisse de eo non manifestando, non explicando, quale, aut cuius rei fuerit hoc decretum: nam huiusmodi reuelatione in genere tantum factâ adhuc manet quoad se incognitum decretum de incar. Dices: reuelatio directâ, seu formalis non distinguitur penes terminos reuelatos; ergò nec penes principium reuelas. Antec. prob. iuxta nostram sent. *infra*, vtraque parit eandem fidei certitudinem. Resp. 1. neq. conseq. nam actio, quâ volitio creata producit à voluntate creatâ & à deo, penes terminum non distinguitur, sed est: vna & eadem indiuisibiliter, cum tamen distinguatur penes principia producentia; respectu vnus sit vitalis, respectu alterius non vitalis &c. 2. huiusmodi reuelationes non necessariò, sed liberè tantum distingui posse, quia potest deus pro suo libitu vnū tantum reuelare directè, & ad illud duntaxat suum testimonium dirigere, non ad alterum indirectè deducibile ex alio directè reuelato. Ut si Astrologus Astrologiæ ignaro reueler, posse Lunæ eclypsin, quæ sit interpositione terræ inter Solem & Lunam, durare duabus aut tribus horis, non reuelando ei terram esse maiorem Luna, sed hoc ipse proprio discursu ex reuelatâ sibi veritate deducat; hic fide humana solum crederet, eclypsin Lunæ durare posse duabus aut tribus horis, non autem terram esse Luna maiorem, si quidem ad hoc Astrologi testimonium non se extendit: nequit autem obiectum credi testimonio dicentis, nisi illud propositum sit credendum testimonio ipsius dicentis: quia cum testimonium dicentis sit obiectum formale

91.
Posterior pars patet.

Sequitur à fortiori.

92.
Dices.

Resp. 1.

Resp. 2.

Nequit credi testimonio dicentis, nisi propositum sit testimonio dicentis.

male ascensus fidei, vbi ex parte dicentis deest testimonium, nullus ex parte credentis poterit esse fidei assensus. Si igitur Deus reuelaret mysterium incarnationis, non reuelando suum de incarnatione decretum, esto hoc euidenter colligatur ex ipso mysterio reuelato, at tamen non poterit fidelis actu fidei, sed discursu dumtaxat naturali assentiri, Deum habere decretum de incarnatione, cum de sit testimonium Dei in ordine ad decretum credendum, quod est formale obiectum, cui innititur fides diuina. Hoc autem intellige, quando nobis certò constaret testimonium Dei se extendere tantum ad vnum, & non aliud, cum eo necessario connexum. Cæterum quando id nobis certò non constat, potius credendum est, testimonium Dei ad vtrumque se extendere, quia Deus reuelare solet res prout sunt. Vnde reuelando nobis, Christum esse hominem, non solum reuelat Christi humanitatem, sed etiam risibilitatem cum homine necessario connexam.

92.
Sequenda
prob.

Inferes: hinc sequitur, reuelationem virtua-lem nunquam esse sufficientem ad obiectum formale fidei diuinæ contra ea, quæ disp. sequ. sect. 6. tum quia si fortè re ipsa testimonium Dei non se extenderet ad id, quod est cum obiecto immediatè reuelato connexum, deesset obiectum formale fidei diuinæ; & tum esset solum testimonium Dei putatum, quod ad fidem diuinam non sufficit, vt infra: Tum quia, cum potuerit Deus testimonium suum ad illud non extendere, non possemus esse certi, an de facto ad illud extenderit, & consequenter non haberemus euidenciam credibilitatis, quod tale testimonium sit; ac proinde non posset voluntas credentis prudenter intellectui imperare, vt illud credat ex testimonio Dei, sine cuius voluntatis prudenti imperio nequit intellectus supernaturalem actum fidei elicere.

Admissa 1.
prob. neg. 2.
Prima ratio.

Resp. neg. sequel. & secundam prob. nam habereum sufficientem euidenciam credibilitatis, primo ex consuet. modo operandi Dei, qui semper operatur iuxta naturalem exigentiam rerum: vnde sicut res ipsæ naturaliter exigunt, esse coniunctæ cum suis naturis proprietatibus; ita quando Deus eas reuelat, reuelat credendas iuxta suas naturas. Confirm. Cognitio, quam Deus reuelatione nobis infundit, succedit, loco cognitionis, quæ res ipsa exigit cognosci: sed res ipsa exigit cognosci secundum suam naturam & proprietates omnes, quibus naturaliter ac necessario connectitur. Maior probat. tum quia Deus proponendo rem suo testimonio cognoscendam, accommodat se intelligibilitati rei: tum quia de facto visio beata, quæ respondet fidei, non modo se extendit ad cognoscenda mysteria quoad ea quæ explicite & formaliter, sed etiam quoad ea, quæ implicite & virtualiter fuerunt Viatoribus reuelata. 2. ne ansa errandi in rebus fidei nobis daretur, credendo ex testimonio Dei, quod sub testimonio Dei propositum non est. Præsertim cum probatum sit, rationem naturalem vehementer inclinare ad iudicandum, quòd quando Deus reuelat vnam veritatem, cum ea simul reuelat reliquas, cum eâ naturaliter ac necessario connexas: proinde cum sciat Deus creaturam rationalem duci ratione, nè ei occasionem præbeat errandi, semper suum testimonium dirigit ad omnia ea, quæ sunt cum re expresse reuelata necessario connexa.

Secunda.

94.

At vnde decretum diuinum hanc irreuelabili-

rarem habere possit? Et sanè si loquamur non de decreto, sed de obiecto decreti, hanc habere non potest, nisi ab extrinseco decreto Dei, quo statuit, tale obiectum, ex gr. incarnationem, se non reuelaturum.

Maior diffi-
in explican-
da radice,
Ct.

DICES: liberum decretum Dei innouit obiectum, cum in ratione liberi essentialiter constituitur per connotationem ipsius obiecti: ergo si obiectum irreuelabilitatem accipit à decreto, illam accipit à seipso. Resp. immediatum obiectum à diuino decreto essentialiter connotatum, non esse terminum actione productum, sed actionem ex peculiari motiuo à Deo procedentem: vt in exemplo de incarnatione non reuelandâ, id quod immediatè specificat decretum diuinum, illudque constituit in ratione liberæ noli-tionis incarnationis reuelandæ, non est terminus ipse incarnatiuâ actione producendus, sed peculiaris actio à Deo producta ex motiuo incarnationis non reuelandæ: quæ actio separabilis est ab ipso termino incarnationis, quia potuit hic idè incarnationis terminus alii actione, ex motiuo sc. incarnationis manifestandæ à Deo produci. At non potuit hoc decretum ab hac peculiari actione separari, quia hoc decretum, ex 1. to. disp. 14. essentialiter constituitur in ratione talis actus liberi connotatione huius peculiaris actionis ex tali motiuo productæ. Ad arg. concedo decretum suam irreuelabilitatem accipere ab obiecto non mediato, qui est terminus separabilis ab hoc vel illo decreto; sed ab immediato, quæ est actio ex peculiari motiuo producta, inseparabilis ab hoc decreto. Si vero loquamur de decreto ipso libero Dei, dicendum est, illud fieri irreuelabile per se ratione actionis, connotatione cuius essentialiter constituitur in ratione talis actus liberi. Vnde sicut stante hac actione, à quâ specificatur hoc decretum Dei, nequit variari hoc decretum in Deo: ita hoc decretum Dei connotans hanc peculiarem actionem, productâ ex motiuo non reuelandi seipsum, sit irreuelabile per se ratione sui essentialis connotati. Est igitur liberum decretum Dei, quo statuit seipsum non reuelaturum, suâ naturâ irreuelabile, cum implicet manere hoc decretum, & fieri per se reuelabile: quia cum hoc decretum essentialiter constituitur connotatione actionis productæ ex motiuo seipsum non reuelandi implicat manere hoc decretum, & fieri naturâ suâ reuelabile: nam eo ipso deberet mutari actio producta ex motiuo seipsum non reuelandi in actionem ex motiuo seipsum reuelandi, ac proinde necessario variaretur primum decretum, quod essentialiter constituebatur connotatione actionis ex motiuo seipsum non reuelandi.

Immediatè
obiectum de-
creti diuini
est actio.

95.
D. decretum
liberum Dei
unde fierat
irreuelabile
natura sua

Vltèrius superest indagandû, an saltem tale decretum sit ab extrinseco reuelabile. Ratio dub. ducitur ex decreto voluntatis creatæ, quod etiam si ab intrinseco sit irreuelabile, vt est actus nolendi seipsum reuelare, ab extrinseco tamen semper manet reuelabile; quia semper manet sub pleno Dominio voluntatis, quæ mutato priori proposito posset illum reuelare: ita Deus etsi decreuisset nulli suum consilium reuelare, non idcirco abstulit sibi potestatem illud reuelandi: igitur nõ repugnat illud reuelari, quantum est ex natura ipsius decreti: nam ratione immutabilitatis & infinitæ constantiæ, quam Deus habet in suis decretis semel factis seruandis, certum est repugnare illud reuelari. Nec dici potest, id repugnare ratione diuinæ veracitatis, eo quod contra Dei veracitatem

96.
An effect ab
extrinseco
reuelabile.

97. An contra veritatem, aliud sentiret interius, aliud significaret exterius?

reuelare, quod semel statuit se non reuelaturum. Nam esto foret contra Dei veritatem, si adhuc Deo persistente in suo primo decreto de eo non reuelando, illud reuelaret: quia tunc sentiret interius, suum decretum non esse reuelandum, significaret exterius esse reuelandum, dum actu illud reuelaret; non tamen esset contra Dei veritatem, reuelando se fecisse decretum de eo non reuelando, nihilominus mutatâ voluntate, velle illud de facto reuelare: hoc enim per se tantum opponeretur virtuti constantiæ & immutabilitatis, non autem veracitatis, vt constat in nobis, qui sine præiudicio veracitatis, possemus decretum, quod fecimus de secreto non manifestando, illud manifestare, se quod aliud sentiamus interius, aliud manifestemus exterius, sed quia mutatâ priori voluntate, sentimus nunc esse manifestandum, quod antea iudicabamus non esse manifestandum.

Hic non obstantib.

98. Coroll. 5. De mutua incompatibilitate.

Dico 5. Eriam ab extrinseco implicat tale decretum esse reuelabile, non tantum ratione infinitæ constantiæ & immutabilitatis, sed etiam ratione impossibilitatis cum 2. decreto de reuelando 1. sic ostendo. Implicat hæc duo decreta simul: *Nolo hoc meum decretum reuelare: Volo hoc meum decretum reuelare*: nam vnum contradictoriè opponitur alteri, negant esse reuelandum, quod alterum affirmat: & supponunt contradictoria iudicia, sc. *hoc decretum iudico esse non reuelandum; hoc idem iudicio esse reuelandum*, cum nequeat voluntas velle aut nolle aliquod, nisi præcedente pratico iudicio rationis. At Deus in eodem æternitatis instanti haberet hæc duo decreta simul, simulque hæc duo iudicia: ergo si hæc nequeunt esse pro eadem duratione simul, cum nequeat Deus illa non habere pro eadem æternitatis duratione, implicat ea in Deo fuisse ob mutua eorum impossibilitatem inter se. Creatura, quia successiue potest sua decreta condere, potest pro vno tempore habere decretum & simul practicum iudicium de suo actu non manifestando; alio verò tempore decretum & simul practicum iudicium de priori suo decreto manifestando, cum diuersitas temporum tollat impossibilitatem actuum: at in Deo, qui nequit sua decreta habere successiue, sed omnia simul in æternitatis instanti, implicat, si habeat decretum de suo actu non manifestando, habere decretum de eodem manifestando: ac proinde ex peculiari modo, quo in Deo libera decreta existunt, non solum ratione immutabilitatis, sed etiam mutue impossibilitatis, implicat decretum de seipso non reuelando in Deo fieri ab extrinseco reuelabile. Itaque non solum decretum de non manifestando seipsum, est impossibile cum opposito decreto de seipso manifestando, sed etiam decretum de non manifestando termino, decreti, ex gr. incarnatione, est impossibile cum opposito decreto de eodem termino manifestando: at decretum de non manifestando seipsum, ex intrinsecis principiis pugnat cum opposito decreto de seipso manifestando, quia essentialiter constituitur connotatione actionis ex peculiari mortuo seipsu non manifestandi productæ: terminus verò decreti, ex gr. incarnatio, cum nõ constituitur per aliquid, quod ex intrinsecis principiis repugnet cum alterutro decreto, vel manifestandi, vel non manifestandi, eadem quæ fuit terminus reuelationis, absq; intrinsecâ repugnantia potuit esse terminus non reuelationis: nõ potuit autem decretum de non reuelando seipsum

Discrimen de Deo & creatura.

99. Discrimen decreti de non manifestando seipso, & termino.

absque intrinsecâ repugnantia per aliud decretum manifestari. Et esto, decretum de manifestandâ Incarn. ab intrinseco repugnet cum decreto de incarn. non manifestandâ: nam prius decretum essentialiter constituitur connotatione actionis ex mortuo eiusdem incarn. manifestandæ productæ; posterius connotatione negationis actionis ex mortuo incarn. nõ manifestandæ: solum hic contendendo, incarnatione, qui est terminus mediatas, tam reuelationis, quam non reuelationis, absque intrinsecâ sui repugnantia fieri posse vtriusq; decreti, tam manifestandi, quam non manifestandi obiectu seu mediatu terminum, cum hic semper maneat natura suâ indifferens ad vtrûque decretum terminandum. Neque ad hæc quæ ratio, cur decreto de non reuelando seipsum repugnet reuelabilitas, est, quia est contra voluntatem liberi agentis, sed etiam quia contra naturâ talis actû, qui ex eo quod sit nolito reuelandi seipsum, ab intrinseco ei repugnat reuelabilitas. Vnde licet per spontaneam reuocationem tollatur ab huiusmodi actu repugnantia extrinseca, proueniens à liberâ voluntate agentis, non tamen tollitur repugnantia intrinseca fundata in ipsâ natura actûs nolentis seipsum manifestare; sicut esto detrahere deorsum imperum impressum lapidi, lapidem sursum propellentem, non sit contra naturâ lapidis, qui de se petit deorsum ferri, est tamè contra naturam talis imperûs, qui de se petit sursum ferri. **OBIECTIO 2.** Dabilis est creatura suâ naturâ essentialiter incorruptibilis: ergo dabile est ens creatum suâ naturâ essentialiter irreuelabile: cum non minus vnum quam aliud pendeat ab intellectu diuino cognoscente, & potentia Dei producente vel manifestante. Antec. prob. implicancia foret, quod talis creatura esset extra perfectum dominium Dei, cum eam nõ posset pro suo libitu destruere: at hæc non obstat, 1. quia neque de entitatibus modalibus potest Deus pro suo libitu disponere: non enim efficere potest, vt vnio horum extremorum, fiat vnio aliorum extremorum; 2. quia visio beatifica est sua natura & ab intrinseco incorruptibilis; vt 3. 10. disput. 2. sect. 9. dicit enim vt beatitudo formalis essentialiter sui petennitatem: ergo implicat à Deo corrumpi. Resp. neg. antec. quia talis, creatura esset, vt potè à Deo creata; & non esset, quia intrinsecis suis principiis, independenter ab omni extrinseca vel intrinseca suppositione & voluntate Dei, essentialiter exigeret æternam durationem sui nec posset Deus, etiam si veller, illam destruere: hoc autem repugnat conceptui creaturæ, quæ secundum se, & ex intrinsecis principiis spectata dicit perfectam subiectionem ad Deum. Quod creatura fiat incorruptibilis ex aliqua suppositione inuolente liberam voluntatem Dei, nulla est repugnantia, vt ex suppositione, quod Deus illa ab æterno creauerit, non potuit ab æterno annihilare: ex suppositione, quod sui visionem in beatis producat sub ratione beatitudinis, rationalem appetitum perfecte quietantis, non potest illam per totam æternitatem corrumpere. At nec dabilis est creatura, quæ ex intrinsecis suis principiis postulauerit æternitatem à parte ante, vt 1. 10. disp. 7. sect. 3. Ratio: hic conceptus, *exigere essentialiter esse*, est proprius Dei, incommunicabilis creaturæ. Nec sat est, dicere, talem creaturâ discriminari à Deo, quoniam Deus exigit essentialiter esse à se, & à nullo dependens; talis autem creatura, etiam si exigeret essentialiter esse, non tamen independenter à Deo: nam hoc ipso, quod

100. Adequata ratio, cur reuelabilitas decreto repugnet.

101. Obiectio à pari de creatura essentialiter incorruptibilis.

1. Probatio

Secunda

102. Resp. Ratio implicancia.

Ratio à priori.

103. Contradictio clara.

creatura essentialiter exigit suum esse habere dependenter à libero dominio Dei, non potest ex intrinsicè suis principiis illud postulare vt essentialiter incorruptibile, cum hæc duo repugnent, essentialiter exigere suum esse habere dependenter à libero dominio Dei, & illud idem exigere vt essentialiter incorruptibile. Confir. de essentia creaturæ est, non modò habere suum esse productum à Deo, sed etiam dependenter à libero dominio ipsius: cum per esse productum à Deo creatura non differret à Deo; nam etiã Deus Filius & Deus Spiritus S. habent esse productum à Deo: vt igitur creatura discriminetur à Deo non solum exigit habere suum esse productum à Deo, sed etiam dependenter à libero dominio Dei: cum non solum creatura debeat discriminarì à Deo Patre, quod suum esse habet ab alio improductum, sed etiam à Deo Filio & Deo Spiritu S. qui suum esse habent ab alio productum, non tamen à libero dominio producentis dependens.

Nota.

104. Ad 1. prob.

Non est contra dominium Dei, non poss. disponere de modis contra assentiam.

Ad 1. prob. Quòd Deus non possit de modis disponere, vt quod est actualis modificatio vnus subiecti, fiat actualis modificatio alterius, id proeuicit ex essentia modorum, quam Deus mutare non potest, vt nec cuiuscunque alterius rei: non enim efficere potest, vt homo non sit animal rationale. Implicat igitur manente essentia modi, modum mutare ex vno subiecto in aliud. At si non posset existentem creaturam destruere, id esset contra ipsius perfectum dominium.

Confirm.

105. Ad 2. probationem.

Iudicium reflexum de perennitate beatis.

Dicitur, hoc etiam prouenire ex essentia talis creaturæ, quæ essentialiter peteret non posse semel producta à Deo destrui. Sed cõtrã; vel ex hoc capite talis creatura repugnat, quòd tolleret à Deo dominium illam destruendi, nam hoc ipso non differret à Deo Filio producto. Itaque conceptus essentialiter perseverandi in esse, est contra conceptum creaturæ, quæ ex se inuoluit essentialẽ dependentiã à libero dominio Dei: non posse autem modum vnus subiecti fieri modum alterius, non repugnat enti creato, non minus quàm vnã naturam non posse fieri & cõmutari in aliam. Vnde licet modus vnus subiecti fieri nequeat modus alterius, potest tamen ad libitum Dei destrui, eò quod posse destrui est de essentia cuiuscunque creaturæ. Confir. Implicat creatura, quæ essentialiter perat à Deo produci; alioqui esset de facto producta; & hæc sent. faceret Deum ad extra necessariũ agentem contra fidem: ergo & quæ producta essentialiter perat à Deo conseruari quia non minus creatura pender à Deo in cõseruari, quàm in produci: nec minus contra fidem est, asserere Deum esse ad extra necessariũ cõseruantem, quàm producentem. Ad 2. prob. de visione beatã, non desunt, qui negent, posse beatum per eundem actum Deum videre, & simul certum esse de perennitate suæ beatitudinis, eò quòd alioqui non posset Deus illam corrumpere.

Verum hi dum cupiunt vitare vnum, incidunt in aliud æquẽ absurdum, destruentes naturam beatitudinis, quæ, vt Boëtio lib. 3. de consolat. propos. 2. definitur, est status omnium bonorum aggregatione perfectus; & à Tullio 3. Fascul. secretis malis omnibus cumulata bonorum complexio; & ab aliis, possessio summi boni per se completè appetitum intellectualis nature satiantis. At quo pacto visio Dei constitueret nos in statu omnium bonorum aggregatione perfectò, in cumulata complexione bonorum malis omnibus secretis, aut completè satiaret appetitum intellectualis creaturæ, si de perennitate suæ beatitudinis certa non esset?

cum maximum malum sit, posse de beatitudine amittendã dubitare ac trepidare. Vnde August. 13. de Trinit. cap. 8. ita concludit: *Nullò modo esse poterit vita veraciter beata, nisi fuerit sempiterna.* Quin eò essemus infeliciores, si de perpetuitate nostræ beatit. possemus dubitare, quòd minus tale bonum alio est compensabile. Quòd sit, vt beatitudo stare possit cum timore amissionis cuiuscunque alterius boni, præterquam cum timore amissionis sui, eo quòd omne aliud bonum, cum finitum sit, eminenter contineatur in ipso bono infinito beatitudinis: contrã verò beatitudo, cum sit bonum infinitum, in nullo alio finito contineri valeat. *Legè rom. 3. disp. 2. sect. 9.*

Nec satisfaciunt dicentes, beatũ reddi certum de perennitate suæ beatitudinis per iudicium reflexum, quòd Deus singulis beatis infundit, cum quia beatitudo nostra non consistit in huiusmodi iudicio reflexo, sed in ipsã visione & amore Dei: ergo adhuc verum esset, beatitudinem non completè satiare appetitum creaturæ intellectualis; tũ quia non minus implicat, eo iudicio posito, beatitudinem destrui, quàm si directo iudicio à beatitudine indistincto, beatus fieret de illius perennitate certus, cum non minus hoc iudicium reflexum sit à Deo infusum, adeoque infallibile, quàm ipsa visio: nec minus Deus faceret contra suam veracitatem, si posito tali iudicio beatitudinem destrueret, quàm si visio ipsa hoc haberet ex directo & indistincto iudicio, cum vtrãque sit clara attestatio diuinæ voluntatis de beatitudine æternanda. Hac igitur resp. reic. & vt minus congruã naturæ nostræ beatit. concedo 1. beatum per ipsam beatit. formaliter reddi certum de perennitate suæ felicitatis iudicio quodã directo à beatitudine indistincto, quo videndo Deum cognoscit ipsius decretum de perennitate suæ beatit. quo iudicio stante, implicat beatitudinem à Deo corrumpi: 2. id tamen non prouenire immediatè formaliter, vel ex intrinsicã natura visionis, vel ex iudicio seu reflexo seu directo de ipsius perennitate beatis manifestato; 3. sed ex libero decreto Dei, quo statuit se illam perpetuò conseruaturũ, id connaturaliter exigente felicissimo beatorũ statu. Primum patet, quia posset Deus clarã sui visionem absq; perennitate producere, vt iuxta aliquos illam produxit in Paulo, quando raptus fuit in tertium Cælum; & in mea sent. in B. Virgine post Filij resurrectionem.

Non fati. facit.

106. Iudicium de perennitate.

Decretum de visione perpetuã, ipsam facit incorruptibilem.

Secundum prob. sublato omni iudicio tam reflexo, quàm directo de perennitate visionis beatis manifestato, & posito tantum decreto Dei de visione perpetuanda, statim illa fit à Deo incorruptibilis: ergo suam incorruptibilitatem immediatè non accipit à iudicio, quo beatus iudicat illam esse à Deo perpetuãdam, sed à decreto Dei. Etenim à solo decreto Dei immediatè accipit, vt non possit corrumpi: sc. à quo ex indifferenti ad posse corrumpi, & non corrumpi, determinationem accipit ad non posse corrumpi: hanc autem determinationem non accipit à iudicio beatis manifestato, decretum diuinum consequente, sed à decreto iudicium beatis manifestatum præcedente. Confir. A nemine potest Deus ad rem semel à se productam conseruandam necessitari, quàm à seipso; cum à nemine possit à libero Dominio, quod in res omnes creatas habet, quò minus illas destruat impediri, quàm à seipso.

Tertium prob. sublato tantum libero decreto Dei de beatitudine perpetuanda, & posito quæcunque

107.

Mediatè accipit incorruptibilitatem visio à iudicio manifestato.

cunque iudicio: in beatis de petennitate beatitudinis tollitur formaliter & per locum intrinsecum incorruptibilitas beatitudinis. ergo illa non prouenit immediatè & formaliter à iudicio beatis communicato, sed à libero decreto Dei illam æternare decernentis. Dixi, *immediatè*: nam mediatè & à posteriori, visio beata suam incorruptibilitatem accipit etiam à iudicio beatis manifestato, quâ est signum & effectus diuini decreti in beatis clarâ sui visionem perpetuare volentis.

Dices.

D I C E S : Deus manifestando beato perennitatem suæ beatitudinis nouum contrahit debitum beatitudinis æternandæ: ergo & beatitudo nouam contrahit ad sui destructionem impossibilitatem. Antec. ostend. per talem manifestationem Deus nouum contrahit debitum fidelitatis erga creaturam, ei seruandi quod per manifestationem promissit: manifestando enim beato perennitatem suæ felicitatis, implicite & virtute illi promittit, se eius felicitatem perpetuaturum. Quod debitum Deus non habebat ante talem manifestationem, ante quam solum habebat debitum verificandi suum decretum, quod non est debitum ad alterum, sed ad se fundatum in immutabilitate & constantia in suis decretis seruandis. Conseq. prob. nouum debitum nouam ponit in Deo obligationem non corrumpendi rem, quam alteri seruandam promissit; & consequenter nouam ponit in re promissâ ad sui destructionem impossibilitatem. Resp. 1. esto, per hoc tamen non tollitur, quin prima, immediata, & radicalis impossibilitas destruendi beatitudinis sit voluntas Dei, quâ statuit, se illam nunquam destrueturum: quâ solâ stante, & omni manifestatione semotâ, nequit Deus beatitudinem destruere. Confirm. Ideo aduers. putarim possibile, quod Deus per ipsam beatitudinem manifestet perennitatem suæ felicitatis, quia alioqui Deus non posset illam destruere: at hoc ipsum sequitur, posito tantum decreto Dei de beatitudinis in beatis perpetuandâ: igitur per hoc 2. debitum & obligationem non destruendi beatitudinis non saluat intentum: nam adhuc eo concessio, contra ipsum sequitur, beatitudinem non posse à Deo corrumpi, vi solius sui decreti independenter ab omni manifestatione, per reflexum vel directum iudicium beato facta.

108.

Resp. 1. Esto manifestatio nouum à Deo debitum, & noua in re impossibilitas, &c.

109.

Resp. 2.

2. Neg. antec. quia ex 5. disp. 11. sect. 17. Deus ex promissione factâ creaturæ nullum contrahit nouum debitum, distinctum à debito, quo sibi ipsi debet, vt verum faciat suum dictum, siue illud alteri manifestet, siue apud se secretum teneat, nam ex promissione Dei nullum ius vel in rem promissum, vel in promissorem transfertur in creaturam: cum factâ promissione, & à creaturâ etiam acceptatâ, maneat Deus eodem modo rei promissæ Dominus, ac antea, cum non posset Deus suo se Dominio, quod in res omnes creatas habet, priuare: ac proinde ex implicitâ & virtuali promissione factâ beato de eius beatitudine perpetuandâ, nulla oritur noua impossibilitas in beatitudinis ad sui destructionem, distincta ab eâ, quæ oritur ex debito, quod Deus erga se habet verum faciendi suum dictum libero suo decreto firmatum.

Discrimen de promissione.

Hinc apparet discrimen inter Deum & creaturam, & creaturas ipsas inter se: cum possit vna creatura per promissionem acceptatam acquirere ius, tam in rem sibi promissam, quam in creaturam promittentem, vt illam tanquam suam sibi soluat: quod ius acquirere non potest. Tom. 4. De Fide, Spe, & Charitate.

ante factam minimam promissionem: eo quod creatura potest se suo iure in rem promissam priuare, illudque in aliam transferre, quod non potest Deus.

Cæterum dogma fidei est beatorum esse certos de perennitate suæ beatitudinis, vt constat ex Mat. 25. sine: *Ibunt hi in supplicium æternum, Iusti autem in vitam æternam.* Quod autem hæc verba Christi intelligi debeant non solum de vitâ æternâ obiectiuâ, quæ est ipse Deus; sed etiam de formali, quæ est ipsa beatitudo formalis nostra, manifestè constat, ex ipsâ antithesi, quâ reprobi adiudicantur ad supplicium æternum, quod necessario intelligendum est de pœnâ formali, quâ damnati perpetuè torquebuntur. Eadem veritas definitur in Conc. Lateran. sub Innocentio III. *Omnes mortales resurgent, vt recipiant secundum merita sua, vel cum diabolo pœnam perpetuam, vel cum Christo gloriam sempiternam.* Connaturalius verò est, vt hanc suæ formalis beatitudinis certitudinem beati habeant per iudicium directum à beatis. Indistinctum: tum quia connaturalius est, vt ipsa beatitudo per se, & non per aliud superadditum sit completè satisfactiua appetitus rationalis: tum quia nullus actus, qui immediatè non tendit in obiectum beatificum, potest substantialiter complere beatitudinem: at iudicium reflexum, quo beatus cognoscit perennitatem suæ beatitudinis, non tendit immediatè in Deum, qui solus est obiectum beatificum, sed in ipsum actum beatificum creatum: igitur non potest substantialiter complere beatitudinem. Maior prob. nullus actus potest complete substantialiter beatitudinem. qui non sit aliqua formalis affectio ipsius obiecti beatifici: nullus autem actus potest esse formalis affectio obiecti beatifici, nisi circa ipsum immediatè versetur vel cognoscendo vel amando.

Perennitas beatorum dogma fidei.

Connaturalius per iudicium directum à beatis. Indistinctum.

Ultimus con- trarius pœnitent.

Videtur contra falsam.

Ultimò queritur, Decernat Deus, se nihil hominibus reuelatum & hoc suum decretum proponat fidei diuinae credendum alicui Angelo: iam hoc sit irreuelabile, ex parte Dei, & ex parte actus fidei diuinae: proinde implicat, eo stante, posse aliquid à Deo hominibus reuelari, etiam si ex parte Dei id non repugnaret, nato actus fidei diuinae essentialiter habet, vt non possit ex vero transire in falsum; siue vt non possit suum obiectum aliter connotare, quàm antea connotabat: hoc autem habet actus fidei radicaliter & à priori ex eo, quod Deus non possit obiectum quod semel statuit faciendum vel non faciendum mutare: ergo quod non possit actus fidei in falso ex vero transire in falsum radicaliter & à priori habet ex immutabilitate Dei: igitur quod stante actu fidei non possit Deus contra talem actum operari, ultimò reducitur in immutabilitatem Dei, quâ non potest suum decretum mutare. Quo fit, vt actus fidei diuinae supponatur immutabilis & infallibilis ex immutabilitate Dei: ergo aperta videretur committi fallacia, cum dicitur, etiam si Deus esset mutabilis, adhuc non posse propter actum fidei contra talem actum operari: cum actus ipse fidei non supponatur immutabilis independenter ab immutabilitate Dei, quâ præscripta actus fidei non esset amplius infallibilis & immutabilis. Confirm. non solum posito actu fidei in Angelo de nihil reuelando hominibus sed sola reuelatione, qua Deus reuelaret angelo se nihil reuelaturum hominibus; etiam si Angelus nullum eliceret actum fidei, repugnaret, Deum, esto mutabilis esset, aliquid reuelare hominibus.

B 2

Dicen-

112.
Explicatur
cō. rōversia.

Dicendum: etiamsi Deus esset mutabilis, adhuc stante actu fidei infusæ aut solâ reuelatione factâ angelo de nihil reuelando hominibus, non posse Deum aliquid hominibus reuelare. Ratio: præscripta à Deo immutabilitate, adhuc in eo maneret prima Veritas, quâ non posset falli, nec fallere, nec contra suum decretum facere: non n. ex eodem fonte Deus est immutabilis & prima Veritas, proinde vno attributo præscripto, non præscribitur per locum intrinsecum & formaliter alterum, ac vt prima Veritas Deus nec posset falli de suâ futurâ Decreti mutatione, illam non præuidendo, nec fallere aliter reuelâdo angelo, quàm ipse facturum esset: ergo stante actu fidei infusæ, aut solâ reuelatione angelo factâ de suo decrero, nõ posset non solum ratione immutabilitatis, sed etiam primæ veritatis facere contra actum fidei, aut reuelationem factam angelo. Confirm. vel Deus futuram sui decreti mutationem non præuideret, & sic non esset prima veritas, quâ præscripta & mutabilitate in Deo positâ actus fidei infusæ non amplius esset infallibilis: vel illam præuideret, & nihilominus vellet angelo reuelare se nihil hominibus reuelaturum: & neque tunc ageret vt prima veritas, cum aliter reuelaret quàm esset ipse facturum.

Confirm.

113.
Corollaria.

Ex his inferitur, Actum fidei infusæ non solum esse infallibilem ex attributo immutabilitatis, sed etiam primæ veritatis, ex quo sensu verum est, adhuc immutabilitate à Deo præscriptâ, non posse contra actum fidei infusæ aut reuelationem à se factam operari: cum adhuc maneret in Deo prima veritas, contra quam ageret si vel futuram sui decreti mutationem non præuideret, vel si adhuc eâ præuisa aliter reuelaret, quàm esset ipse facturum. Vt autem actus fidei infusæ aut reuelatio concipiatur fallibilis debet vtrumque attributum & immutabilitatis & primæ veritatis à Deo præscindi; alterutro enim manente maneret actus fidei & reuelatio diuina infallibilis.

DISPUTATIO II.

De obiecto formali Fidei infusæ.

1.
Quid obiectum formale.

FORMALE obiectum potentie vel habitus, ratio seu medium illud, propter quod potentia vel habitus tendit in obiectum materiale: sc. formale obiectum scientie, est medium, propter quod intellectus assentitur conclusioni: formale virtutis est medium, per quod voluntas inclinatur in obiectum materiale talis virtutis, quod medium semper est aliquod bonum honestum. Porro hoc medium interdum est intrinsecum obiecto, vt in obiecto scientifico, est ipsa intrinseca connexio prædicati cum subiecto, quæ obiecta intellectui seipsâ mouet ad assensum conclusionis præbendam: bonitas intrinseca Dei est medium, quod propositum voluntati, mouet illam ad dilectionem ipsius. Interdum vero est extrinsecum, vt in fide humanâ & diuinâ medium, propter quod intellectus assentitur rei attestatæ, est testimonium hominis, aut Dei attestantis, quod extrinsecum est rei attestatæ: sicut & medium, propter quod voluntas appetit medicinam, est sanitas extrinseca medicinæ. Ceterum inter materiale & formale obiectum hoc interest, quod materiale potest esse commune multis potentiis habitibusque; formale vero est

proprium vnicuique potentie, vel habitui, quibus vnitatem & specificationem confert, eoque à reliquis discriminat. Est enim obiectum formale vltima forma, per ordinem ad quam desumitur propria & intrinseca differentia potentie, vel habitus.

SECTIO I.

Quodnam sit obiectum formale fidei infusæ?

MANICHEÆ error, teste August. de utilit. credendi ad Honora. cap. 1. quo & ipse adolens acceptus fuit, qui contendebat, nihil esse credendum, nisi quod ratio ostendit: Quem suscitauit Petrus Abailardus, vt refert Bernard. Epist. 190. circa inist. motus illo Ecclesiast. 19. Qui cito credit, lenis est corde. Explicat hic hæreticus; cito credere est, adhibere fidem ante rationem. Verum hos confutat Paulus ad Hebr. II. vbi fidem definit, substantiam rerum sperandarum argumentum non apparentium. In quem loc. Chrysost. Homil. 21. Si igitur, inquit, fides est argumentum coram, quæ non videntur, quid est, quod ea vultis iam videre, vt excidatis à fide, & desinatis iusti esse? Siquidem iustus ex fide viuus, vos autem, si volueritis ea videre, iam non eritis fideles. Contra quos disputat lib. 50. Homil. Hom. 32. August. videtis, inquit, fratres, quamdiu sint peruersi & properando viciosi, qui tanquam immaturi conceptus ante ortum quarunt abortum, qui nobis dicant, quid me lubes credere quod non video? videam aliquid vt credam. Iubes credere, dum non videam: ergo videre volo, & videndo credere, non audienda. Quos ulterius premittit auth. Isai. cap. 7. clamantis: Nisi credideritis, non intelligetis: quia fides, subiungit, gradus est intelligendi: intellectus autem meritum fidei: Propterea, Arcana & secreta Regni Dei prius quarunt credentes, quæ faciant intelligentes. Demum, quid magis aut contra rationem, inquit Bernard. quàm ratione rationem canari transgredere? velle scilicet reddere rationem etiam de iis, quæ sunt supra rationem. Aut quid magis contra fidem, quàm credere nolle, quidquid non possis ratione attingere, nam si etiam absque ratione fidem præstatamus parentibus ac maioribus, quanto magis eam præstare debemus Deo nobis per Prophetas & Apostolos loquenti? Nec cito. locum fauet Abailardo: tum quia, vt interpretatur Bernard. ibi non de fide in Deum, sed de credulitate in hominem, sermo est: tum quia etsi fides ratione non innitatur, eum nil sit magis contra fidem, quàm ratione inniti rationem tamen supponit, quâ intellectus prudenter ducatur ad credenda ea, quæ fide proponuntur.

2.
Error Manicheorum August.

Consultatur.

Nota.

Catholici conueniunt, fidem infusam pro obiecto formali habere Deum, vt notat Caiet. 2. 2. quæst. 1. art. 1. Cum n. hæc sit virtus Theol. quæ pro obiecto habet Deum, nec semper pro obiecto materiali habet Deum (nam etiam alia à Deo credimus fide infusâ, vt disput. 1. sect. 1.) necessariò sequitur, obiectum formale ipsius esse Deum: quia tunc obiectum formale sit illud, quod specificat habitum, & concurrat ad omnes eius actus, nullus erit fidei infusæ actus, qui non sit propter Deum, vt propter motiuum formale. Controuersia superest, sub

3.
Obiectum formale fidei infusæ Deum.

sub qua ratione Deus sit formale obiectum fidei. PRIM A sent. affirmat, esse Deum sub ratione Deitatis: Aurea. apud Capreo, in 3. dist. 24. art. 2. sine: Caiet. 2. 2. qu. 1. art. 1. §. ad euiden. & 5. his premissis, qui tamen varius est, videtur S. Tho. 1. p. qu. 1. art. 7. ubi ait, Deum sub ratione Deitatis subiectum Theologiz. At, vt ibid. subiectum Theol. recurrit cum subiecto fidei, tum idem sit subiectum principiorum, qui sunt articuli fidei, & totius scientiz, quz est Theologia.

4. Sent. Sub ratione Deitatis.

Fundam. ea est ratio formalis in quauis scientia, quz in ea est suprema, quz que ad aliam superiorem reduci nilis non est, sed potius ad ipsam ceterz omnes, quz in ea scientia considerantur, reducuntur: cum ratio formalis sit illa, sub qua ceterz omnes attinguntur: Sola autem Deitas in fide infusa est suprema, quz nec ad aliam superiorem reducitur, & ad ipsam ceterz omnes, quz in fide tractantur, reducuntur: sciscitanti enim cur articulos fidei credis? respondes, quia prima veritas, quz metiri non potest, testatur. Si rursus ininterrogeris, cur prima veritas mentiri non potest? respondes, quia Deus est: nec preter hanc, alia ratio assignari poterit. Igitur Deitas est ratio, ad quam vltimo resoluitur assensus fidei infusz, seu obiectum formale fidei. Confir. ex eo quod Deus vt sapiens est mundi ordinator, non excluditur, quin vt Deus sit mundi ordinator: quia vt Deus, est sapiens: & in Deum vltimo resoluitur ipsius increata sapietia. Ergo ex eo quod Deus vt prima veritas est obiectum fidei, non excluditur, quin vt Deus sit obiectum eiusdem, quia vt Deus est prima veritas, & in Deum vltimo resoluitur prima veritas.

5. Fundam. Potissimum huius sent.

Confirm. Caus.

Quia vero S. Thom. 2. 2. quest. 1. artic. 1. docet, obiectum formale fidei esse Deum vt primam veritatem, conatur Caietan. ostendere, Deum vt verum nihil addere supra Deum vt Deum: sicut homo verus nihil addit supra naturam hominis, nam veritas, altera in essendo, in dicendo altera: Deus autem non terminat, saltem vltimate actum fidei vt veritas in dicendo, sed vt veritas in essendo: quippe qui actum fidei terminat vt est, & vt verus est: Deus autem est, & verus est Deitate: igitur Deitate terminat vltimate actum fidei. Idem igitur est, Deum esse obiectum formale fidei vt verum siue vt primam veritatem, ac vt Deum. Ceterum assignatur pro obiecto formali fidei Deus vt prima veritas, potius quam vt Deus, duplici ex causa: ad explicandum, quod fides sit virtus intellectualis: & quia vt talis debet esse infallibilis respectu veri, ideo ad explicandum, quod sit virtus ad intellectum pertinens, debuit explicari per primam veritatem, vt per proprium obiectum tribuens actu & habitui infallibilitatem, & per consequens esse virtutis intellectualis. Si enim pro obiecto assignatus fuisset Deus, cum Deus possit esse obiectum opinionis & fidei acquisite, non fuisset explicatum, quod fides sit virtus distincta ab opinione & fide acquirita. Contra vero assignado pro formali obiecto Deum vt primam veritatem, hoc ipso explicatur, quod Deus ita sit obiectum fidei, vt faciat ipsam obiectiue virtutem intellectualem, dando illi infallibilitatem. 2. Causa est appropriatio, cum fides infusa a ceteris virtutibus intellectualibus in hoc discriminetur, quod illz nitantur rationibus formalibus suorum obiectorum vt causis in essendo, & mediis assentiendi: hzc vero vt medio assentiendi nitatur Deo vt dicente seu testificante: cumque testificatio nitatur veritati,

6. Veritas duplex.

7. Cur potius vt prima veritas.

8. Hzc omnia Caiet. ne videantur contraria S. Tho.

Tom. 4. De Fide, Spe, & Charitate.

& in dicentem in quantum verum resoluat, sicut ordinatio in ordinantem in quantum sapientem, ideo prima veritas est appropriatum obiectum formale fidei infusz: sicut sapientia est appropriata causa ordinis, & prouidentia gubernationis vniuersi, Hzc Caiet.

SECUNDA docet, obiectum formale fidei esse Deum, quatenus per habitum infusum immediate inclinatur intellectum fidelis ad assentiendum reuelatis, Deo quidem vt obiecto primario ac principali, reliquis vero vt obiectis secundariis in primario contentis. Hanc sent. vt probabilis refert Scotus in 3. dist. 23. quest. vni. §. aliter potest; eamque sic explicat. Cum articuli fidei non apprehendantur a nobis in hac vita sub propriis rationibus, quo pacto apti sunt euidente u assensum causare, sed sub rationibus generalibus entis & veri, quo pacto apti non sunt naturaliter mouere intellectum ad assensum sui, debet talis assensus ab extrinseco aliquo principio in nobis suppleri: non potest autem suppleri per testimonium Dei attestantis; quia non possum per testimonium Dei assentiri rei attestatz, nisi prius assentiar ipsi testimonio diuino vt rationi formali assentiendi. Vel igitur assentior testimonio Dei per aliud testimonium Dei, & sic in infinitum: vel assentior testimonio Dei absque alia ratione formali assentiendi, per ipsum habitum immediate inclinantem meum intellectum ad assensum: & idem dici posset de ipsis obiectis reuelatis. Confir. Habitus realis habere debet obiectum reale, a quo specificetur: sed esse reuelatum est ens rationis resultans ex reuelatione actiua Dei, non minus quam esse cognitum in re cognita resultat ex actiua notitia potentiz cognoscentis: ergo nequit esse formale obiectum fidei.

9. Sent.

Scotus explicat, non sequitur.

Confirm.

TERCIA obiectum formale fidei assignat Deum sub ratione primz veritatis, vt illuminans intellectum fidelis ad prebendum assensum rei attestatz, ita vt tam ex veracitate Dei quam ex passiuu reuelatione intellectu illustrante coalescat integrum obiectum formale fidei. Est igitur adequatum obiectum formale fidei veracitas Dei vt substans illuminationi Spiritus S. intellectu inclinantis ad assensum prebendum. Est Cani lib. 2. de locis Theol. cap. 8. §. his vero tribus certis: Bannez 2. 2. qu. 1. art. 1. dub. 1. concl. 6. Probat Bannez 1. a paritate obiecti formalis scientiz naturalis, quod non solum integratur ex ratione assentiendi, sed etiam ex abstractione ab hac vel illa materia: quarum vna ratio se tenet ex parte rei cognite, attingiturque ab ipso habitu scientifico; altera ex parte cognoscentis, quz ab habitu saltem directe non attingitur. Ergo similiter obiectum formale fidei integratur ex duplici ratione, altera formali assentiendi tenente se ex parte rei cognite, altera ex parte credentis inclinante tantum illum ad assensum prebendum.

10. Sent.

Probi. 1.

2. Testimonium Dei ad hoc vt cognoscatur fide diuina non minus debet esse illuminans, quam fidele: ergo vtrumque in sua ratione formali includit, vnum tenens se ex parte rei cognite, quz per fidem attingitur, alterum ex parte credentis, sub quo ratio formalis a credente attingitur. 3. Ita se habet lumen fidei respectu credibilem, sicut lumen naturale respectu primorum principiorum. Sed obiectum formale primorum principiorum non solum integratur ex immediata conexione terminorum, sed etiam ex ipso natiuo lumine intellectu immediate mani-

11. Probi. 2.

Probi. 3.

B 3 mani-

manifestante intrinsecam connexionem extremorum. Ergo etiam integrum obiectum formale fidei nõ solum integratur ex testimonio Dei, sed etiam ex ipso lumine fidei.

12. 4. Sent.

Fundam.

QUARTA obiectum formale fidei constituit Deum sub ratione supremi dominij, cui non modo parendum est absque ratione, sed etiam obstante ac resistenti ratione, captiuando intellectum nostrum in obsequium eius, *Guliel. Parisi. apud Valen. to. 3. disp. 1. q. 1. p. 1. assert. 2.* quia fides quam tenemur exhibere Deo, eiusque dictis, nullo debet naturali discursu, aut ratione niti. Si autem crederemus Deo, eiusque dictis propter eius veracitatem, quã nec falli, nec fallere potest, fides nostra niteretur discursu & ratione naturali. Non igitur Deus ut verax, sed ut supremus Dominus, quatenus ius habet exigendi à nobis adum fidei, est obiectum formale fidei. Unde fidem Christianam definit, *per quam obedientia debetur solus humanus intellectus, credendo, quod Deus iubet sibi credi.*

13. 5. Sent.

Fundam.

QUINTA contendit esse diuinam auctoritatem, ut Ecclesiam regentem, & Scripturam reuelantem: *Duran. in 3. dist. 24. qu. 1.* quia hac ut medio assentimur omnibus credibilibus, & in hanc ultimò resoluitur fides Theol.

14. 6. Sent.

Fundam.

SEXTA asserit, obiectum fidei esse Deum ut verum in cognoscendo: *Benau. in 3. dist. 24. art. 1. qu. 1. in corp.* Tribuitur etiam *Valentia*, sed falsò, ut legenti patebit. Fundam. fides nostra in credendis reuelatis nititur diuina præscientia, à qua suam certitudinem & infallibilitatem sortitur: quia cum fidei munus sit assentiri obiectis ut à Deo reuelatis, vltima ratio, in quam ut in regulam infallibilem resoluitur, est Dei præscientia, à quã, ut à principio dirigente fidei reuelatio dimanat. SEPTIMA constituit Deum ut verum in dicendo. Ita communiter: quia proxima ratio mouens intellectum ad assentiendum dictis alicuius, est ipsummet testimonium dicentis. Igitur proxima ratio mouens intellectum fidelis ad assentiendum rebus à Deo reuelatis, est ipsummet testimonium Dei, in quod vltimò resoluitur fides nostra.

15. 7. Sent.

Fundam.

16. Obiectum formale fidei est Deus sub ratione primæ veritatis infallibilis in cognoscendo & dicendo.

OCTAVA & probalissima sent. docet, obiectum formale fidei esse Deum sub ratione primæ veritatis infallibilis non tantum in cognoscendo, sed etiam in dicendo. Est communis Scholast. Vnicum fund. illud est obiectum formale fidei, quod aptum est certum reddere credentem de veritate obiecti reuelati: Hoc autem est auctoritas diuina, quatenus nec propter infinitam sapientiam falli, nec propter infinitam bonitatem fallere potest: igitur formale obiectum fidei est prima veritas infallibilis tam in cognoscendo, quàm in dicendo. Maior pater: nam obiectum formale in quavis doctrina est illud, quod cognitum est intellectui ratio assentiendi conclusioni. Est enim obiectum formale causa formalis obiectiua mouens & inducens ad assensum præbendum, propter connexionem sui cum obiecto materiali: etenim cum intellectus sit potentia rationalis, nequit moueri ad assensum præbendum, nisi persuasus & inductus per aliquam rationem, quæ sibi fidem faciat. Cum igitur in fide ratio formalis obiectiua mouens & inducens intellectum ad assensum præbendum rei dictæ, nequeat esse connexio ipsa extremorum, vel medium aliquod intrinsecum, cum res fidei sint nobis obscuræ, erit auctoritas ipsa dicentis, quæ extrinsecè connectens rem dictam cum veracitate dicentis, qui in

suis dictis falli ac fallere non potest, mouet & inducit intellectum ad præbendum assensum rei dictæ. Minor prob. 2. à paritate fidei humanæ, cuius formale motiuum est sola ac præcisa auctoritas dicentis, quæ duas includit perfectiones, & sapientiam, & bonitatem attestantis: ex vnâ enim habet, ut in cognoscendo non fallatur; ex alterâ, ut in dicendo non fallat: alterutrâ enim perfectione in attestante deficiente, intellectus suspensus manet ad assensum præbendum. Nam siue dubitet, dicentem falli, esto sit certus quod non fallat; siue dubitet, quod velit fallere, esto certò sciat, illum non falli, non poterit rationabiliter moueri ad assensum rei ab ipso dictæ præbendum. 2. per hoc fides discriminatur à quocunque alio assensu, quod hæc nitatur solâ auctoritate dicentis, à quâ sortitur vltimâ suam specificationem. At auctoritas dicentis, ut intellectum credentis iuxta ipsius naturam rationabiliter moueat, debet duas explicatas perfectiones includere, & sapientiam dicentis in cognoscendo, & fidelitatem eiusdem in dicendo. Confir. etiam si plures aliæ perfectiones in attestante eluceant, si sola sapientia in cognoscendo, & fidelitas in dicendo desit, intellectus credentis non poterit nec debet assensum præstare. Contrà verò, etiam si cæteræ perfectiones desint, modo sola auctoritas hæc duplici munita perfectione adsit, intellectus credentis prudenter debet assensum præbere, nam qui vult credere dictis alicuius personæ, nõ attendit, an qui dicit sit dominus, potens, clemens, benignus, &c. sed an sit sapiens, doctus & peritus in eâ re, quam testatur, ut non faciliè ipse decipiatur; & fidelis, ne alios decipiat.

Auctoritas dicentis, includit, sapientiam & bonitatem attestantis.

A priori.

17. Confirm.

Ex hoc nostro fund. corruunt omnia aliarum sent. primæ: Nam Deitas non ingreditur formale motiuum fidei, nisi tantum materialiter ut perfectio transcendens essentialiter imbibita in omni perfectione diuinâ. Ratio: qui credit non attendit proximè & immediatè ad Deitatem, cum hæc sit indifferens ad multas alias perfectiones, secundum quas apta est terminare diuersos actus virtutum; sed solum ad veracitatem, secundum quam dumtaxat apta est terminare actum fidei infusæ. Quæ veracitas, quia ut increata essentialiter includit Deitatem, dicitur etiam ut obiectum fidei includere Deitatem, non quidem formaliter, cum non moueat ad assensum præcisè ut Deitas; sed materialiter & cõcomitanter, quia ut increata, etiam præcisa ab aliis, attributis est diuina, ac proinde Deitatem includens, ut de quouis attributo ostendi *1. tom. disp. 3. sect. 7.*

18. Corruis fundam. prima sent.

Pro solutione argu. distinguenda duplex ratio in obiecto fidei, & quouis alio: Concedo, Deitatem esse supremam in ratione rei & in essendo, ad quam cæteræ perfectiones diuinæ ut ad primam radicem modo concipiendi nostro reducuntur, & ipsa ad nullam aliam perfectionem priorè reducibilis est: Nego, eam esse supremam in ratione obiecti formaliter mouentis ac terminantis assensum fidei: nam hic formaliter tantum terminatur ad veracitatem Dei, ac proinde sola veracitas est suprema ratio, ad quam vltimò resoluitur fides Theologica, ut ad suam rationem formalem mouentem ac terminantem. Quo fit, ut resolutio veracitatis in Deitatem, non sit resolutio rationis formalis proximæ in remotam fidei, sed potiùs rationis vltimæ ac supremæ fidei in causam dumtaxat essendi eiusdem supremæ rationis formalis fidei: & per consequens ratio, in quam talis resolutio fit, nõ pertinet ad obiectum formale

19. Deitas est quidem suprema ratio in essendo, non in ratione obiecti formalis.

Exemplum.

formale fidei, sed ad causam & radicem, in qua
 suprema ratio formalis fidei fundatur. Ut assignantes obiectum formale auditus, dicimus esse sonum, seu qualitatem illam, quæ est immutativa organi ad auditionem soni. Cum verò assignamus causam soni ipsam solidorum corporum collisionem, non assignamus rationem formalem soni in ratione obiecti mouentis & terminantis auditionem, sed causam duntaxat essendi & originandi sonum: quæ ratio, vt patet, est extra obiectum formale auditus, & consequenter soni in ratione obiecti formaliter mouentis potentiam auditivam. Ex his patet ad interrogationem in argu. factam: nam in eâ non assignatur suprema ratio formalis fidei in ratione mouentis, sed causa duntaxat & radix essendi ipsius supremæ rationis formalis fidei: quæ quidem potest esse ratio motiua assensus Theologici; nam hic etiam causas articulo- rum fidei vestigat; non autem fidei, quæ solum terminatur ad ipsos articulos fidei, propter æ- ram autoritatem reuelantis. Ad confir. dispar est ratio de perfectionibus diuinis, vt sunt realia & physica principia operationum ad extra, & vt sunt intentionales termini, seu motiua obiecta nostrarum operationum vitalium. Cum enim omnis operationis ad extra reale & physicum principium sit ipsa Deitas, à qua physice proman- nat omnis effectus creatus, merito respectu om- nis operationis ad extra non solum dicitur esse principium hæc, vel illa determinata perfectio diuina, sed ipse Deus, cum ipsa Deitas inclusa in quauis determinatâ perfectione sit physicum prin- cipium cuiuscunque realis operationis ad extra. Contrâ verò, quia non omnis nostræ vitalis ope- rationis intentionalis terminus, seu motiuum ob- iectum est Deitas, sed hæc vel illa specialis per- fectio, non omnis nostræ vitalis operationis in- tentionalis terminus & motiuum dicitur Deus: Non enim actio gubernatiua mundi ita procedit à sapientiâ Dei, vt non etiam per se procedat ab ipsâ Deitate: quia cum sit effectus creatus, om- nisq; effectus creatus physice producatur à Dei- tate, non solum erit per se effectus sapientiæ di- uinæ, sed etiâ Deitatis: proinde non solum Deus dicitur mundi gubernator vt sapiens, sed etiam vt Deus. At verò quia Deitas non est formale motiuum assensus fidei, quæ tantum mouetur ex primâ veritate vt infallibili in cognoscendo, & fideli in dicendo, non poterit Deitas ingredi for- male motiuum fidei. Ex dictis apparet fallacia Syllog. *Deus vt verax est obiectum fidei: vt Deus est verax: ergo vt Deus est obiectum fidei: nam in maiori prædicatur veracitas de Deo, quatenus est obiectum fidei: in minori prout illi conuenit à parte rei. Velut si dicamus: color vt color est ob- iectum visus: color vt color est ens: falsò concludes: ergo color vt ens est obiectum visus: sc. quia non quid- quid colori à parte rei conuenit, illi conuenit vt obiectum est visus, cum non secundum omnes rationes, quas à parte rei includit, terminet & moueat visum. Eodem modo non quidquid Deo ex naturâ rei conuenit, illi conuenit vt est ob- iectum fidei; quia non secundum omnes perfectio- nes, quas res includit, terminat & mouet ad as- sensum fidei. Demum falsum est, quod *ibid. Caiet.* docet, Deum esse obiectum fidei, vt est prima veritas in essendo; sed vt est prima veritas in co- gnoscendo & dicendo, vt ipse conuictus conclu- dit, dum fidem Christianam resoluit in Deum vt dicentem; & solam primam veritatem esse ob- iectum formale fidei, Deitatem verò esse tantum*

causam rei, non assensus fidei. Cæterum cum *S. Tho. 1. p.* pro obiecto Theologiæ assignat Deum sub ratione Deitatis, non loquitur de obiecto formali, sed materiali primario, quod respectu secundarij, quæ sunt obiecta creata, habet se vt formale, eo quod omnia, quæ in Theologiâ tra- ctantur, referuntur ad Deum, quâ Deus est. Quod autem hæc sit mens ipsius, constat *ex 2. 2. q. 1. art. 1.* vbi ex professo obiectum formale fidei assignat Deum sub ratione primæ veritatis.

Sed adhuc restat pro hac sent. difficultas. Nam fides infusa est virtus Theologica: est autem vir- tus Theologica non propter obiectum materia- le, vt supra, cum sæpè feratur in obiecta creata, in quæ ferri non potest absque suo obiecto formali; sed propter formale: ac proinde Deus vt Deus est ratio formalis assentiendi in fide infusâ: cum ea- dem sit ratio formalis obiecti, & ratio assentiendi in obiectum. Resp. neg. conseq. Ad prob. con- cedo eandem esse rationem formalem obiecti, & assentiendi in obiectum. Cæterum vt fides sit vir- tus Theol. & habeat Deum pro obiecto formali, & ratione assentiendi, sufficit, vt ratio ipsa for- malis, quæ est prima veritas, includat esse diuinum, quod essentialiter inuoluitur in cõceptu primæ veritatis: cum idem sit, esse primam veritatem, ac esse increatâ & à se, ac proinde diuinam. Qua- re licet Deitas adæquatè sumpta, quatenus concipitur vt radix omnium perfectionum, & con- stituit Deum in esse Dei, non moueat formaliter ad assensum fidei: mouet tamen ad illum saltem inadæquatè sub cõceptu perfectionis diuinæ, quam intrinsecè & essentialiter inuoluit prima veritas, quæ vt primâ formaliter intellectum cre- dentis mouet ad assensum fidei præbendum: quia mouet vt infallibilis in cognoscendo & dicen- do, quod formaliter habet vt diuina: ac proinde licet non moueat ratione Deitatis, vt radix est omnium perfectionum diuinarum, mouet tamen vt diuina, quod esse diuinum à primâ veritate præcindi non potest. Corruit 2. sent. cum suo fundam. Falsum quippè est, habitum infusum supplere posse rationem formalem assentiendi in nostrâ fide, nam hoc ipso, quod intellectus non assentiret obiecto propter autoritatem Dei ar- testantis, sed physice in illud tantum ferretur, ef- fectiue ab habitu determinatus, non posset talis actus esse fidei, qui essentialiter postulat, vt sit as- sensus propter autoritatem dicentis, vt propter rationem formalem assentiendi, quæ nequit ad assensum mouere, nisi cognita. In formâ neg. mi- nor. Ad prob. concedo, me non posse assentiri rei reuelatæ, nisi prius assentiar ipsi reuelationi, pro- pter quam assentior rei reuelatæ: nego tamen me assentiri reuelationi, effectiue tantum motum & impulsu ab habitu, sed etiam obiectiue persua- sum & inductum à testimonio diuino per illumi- nationem Spiritus S. mihi proposito. Nec est ea- dem ratio de reuelatione, & reipsâ reuelatâ: quia cum nequeat intellectus assensum præbere, nisi propter connexionem, quam inter extrema cog- noscit; nec vllam inter res materiales reuelatas cognoscat, debet illis assentiri propter cõnexio- nem, quam inter ipsas & testimonium Dei reue- lantis à Spiritu S. illustratus agnoscit.

DICERS: cum non possit intellectus assentiri obiecto reuelato, nisi propter cõnexionem ipsius cum testimonio Dei reuelantis cognitam, non poterit assentiri ipsi testimonio Dei, nisi propter connexionem eiusdem cognitam cum alio testi- monio Dei, cum nec ipsum testimonium Dei sit

23.

24. Molestia diffc.

25. Solusur.

26. Ad fund. 2. sentent.

27. Difficultas.

20.

Ad confirm. Caiet.

Apparet in exemplo. Caiet.

21.

Fallacia de- tegitur.

22.

Caiet. non videtur con- sequenter theologari.

28.
Satisfit.

per se notum ex terminis, ac proinde debeat illi intellectus propter aliud testimonium Dei assentiri, & sic in infinitum. Concedo non posse intellectum, saltem connaturaliter, iuxta quod postulat connaturalis modus cognoscendi potentie intellectus, assentiri testimonio Dei, nisi cognoscat illud esse testimonium Dei, vel notitiâ euidenti infusâ, quo pacto aliqui Prophetæ cognoscebant Deum esse, qui sibi loquebatur, vel fide humana, & per externa signa credibilitatis, quibus fit euidenter credibile, quod hoc sit testimonium Dei: quo pacto Apostoli per externa signa & miracula, quæ videbāt, & nobis per fidem & testimonium eorum, qui hæc signa & miracula nobis proponūt, fit euidenter credibile, quod hoc sit testimonium Dei.

Dupliciter
cognosci potest, hoc esse testimonium Dei.

29.

Cautè tamen notandum, hanc euidentiâ credibilitatis, quod hoc sit testimonium Dei, ad assensum fidei infusæ solùm prærequiri vt præuiam dispositionem, quâ intellectus inducatur ad formandum, prudens iudicium, quod hoc sit à Deo, vt tali iudicio formato possit voluntas virtuosè imperare intellectui, vt assensum præbeat rei reuelatæ ob testimonium Dei, & non propter naturalem discursum, vel humanas rationes, quibus illud factum est nobis euidenter credibile, quod sit testimonium Dei. Quod in genere causæ efficientis præstat illuminatio Spiritus S. quæ posito præuio iudicio de credibilitate testimonij diuini, & imperio voluntatis de credendo testimonio Dei, intellectum credentis efficienter inclinât ad assensum præbendum testimonio Dei propter ipsum testimoniū Dei, & non propter motiuum creatum, quo idem testimonium Dei factum est nobis euidenter credibile. Hinc habetur, quo pacto intellectus non feratur in testimonium fidei infusæ, nisi prius cognoscatur vt testimonium Dei: quia non fertur in illud fide infusâ, nisi prius vt cognitum euidentiâ credibilitatis: & tamen fides infusa nõ nitatur, vt rationi formali assentiendi euidentiâ credibilitatis, quæ tantum est præuia dispositio inducens intellectum ad formandum prudens iudicium de credibilitate obiecti, sed immediatè nitatur solo testimonio diuino propter se: quod præstat illuminatio S. Spiritus, positiâ euidentiâ credibilitatis, vt præuiâ dumtaxat dispositione.

Euidentiâ
credibilitatis est præuia dispositio.

30.

Ad confirm.

Ad confir. neg. minor. Falsum n. est, reuelationem esse ens rationis, sed actionem realem in tempore factam, per quam Deus secreta suæ scientiæ nobis manifestat. Nec obstat, quod sit extrinseca obiecto reuelato: quia potest intellectus moueri per rationem extrinsecam ad assentiendum rei: sicut mouetur ad fidem adhibendum rei dicentis propter testimonium hominis dicentis. Si enim potest vnus homo propter testimoniū alterius hominis rei attestatæ fidem adhibere, multò magis poterit adiutus auxilio Spiritus S. propter testimonium Dei, adhibere fidem rei attestatæ ab ipso Deo. TERTIA vel illuminationem accipit in actu 1. de quâ est eadè ratio ac de habitu; nam illuminatio in actu 1. effectiue tantum concurrat ad actum representatiuum obiecti formalis fidei; sicut lumen natiuum in actu 1. est ipse intellectus vt productiuus actus representatiui obiecti formalis primorum principiorum; Vel in actu 2. pro simplici notitiâ representatiuâ & expressiuâ obiecti formalis; cum n. fides sit iudicium de veritate obiecti propter autoritatem dicentis, necessariò supponit simplicem apprehensionem proponentem autoritatem dicentis

31.
Ad fund.
3. Sent.

vt dignam, à quâ obiectiue intellectus moueri possit ad iudicium ferendum. Arque in hoc sensu illuminatio, prout se tenet subiectiue ex parte intellectus habet se tantum vt conditio applicans obiectum formale fidei: nam vt sic representat autoritatem Dei, propter quam tantum, & non propter actum representantem, intellectus præbet assensum, alioqui non sola autoritas diuina, sed ipse quoque actus representans autoritatem diuinam esset motiuum formale fidei: Vt autem se tenet ex parte obiecti representati, recurrit cum motiuo formali fidei: quia vt sic dicit autoritatem diuinam: & licet dicat illam vt apprehensam peculiari illustratione Spiritus S. apprehensionem tamen non importat per modum rationis formalis integrantis obiectum formale, sed tantum per modum conditionis, sine quâ obiectum formale aptum non esset mouere intellectum ad assensum fidei præbendum, eo prorsus modo, quo cognitio bonitatis increatæ non est ratio formalis mouens voluntatem ad actum charitatis erga Deum, sed sola conditio applicans bonitatem increatam, à quâ tantum mota voluntas elicit actum charitatis erga Deum.

Nota

Vnde ad 1. argu. sumptum à paritate scientiæ naturalis, neg. antec. nam abstractio in scientiis naturalibus non est ratio formalis, sed tantum conditio; tota ratio formalis est ipsa ratio abstracta, vt stat sub tali vel tali abstractione, vt sub conditione sine quâ non.

Ad primum
a pars.

Ad 2. concedo; testimonium diuinum non minus esse illuminans, quàm fidele seu verax; nego vtrumque dicere per modum motiui obiectiue mouentis; nam vnum solùm importat vel per modum principij effectiue mouentis, vel per modum conditionis applicantis tantum obiectum formale: Alterum per modum rationis formalis obiectiue mouentis ad assensum.

32.
Ad 2.

Ad 3. nego, eodem modo obiectum formale primorum principiorum integrari extrinsecâ connexionem extremorum, ac ex natiuo lumine intellectus. Nā ex vno constituitur in ratione causæ formalis obiectiue mouentis; ex altero vel in ratione causæ efficientis, si in actu 1. accipiat; vel ad summum in ratione causæ formalis subiectiue inclinantis, si sumatur in actu 2. vt distinctum ab obiecto representato, vt supra, de lumine fidei.

33.

Corruit quarta sent. cum suo fund. quippe quæ non rectè obiectum fidei assignat Deum sub ratione supremi dominij, cui etiam sine ratione parendum est. Nam vel hoc est proprium obiectum obedientiæ specialis, si sub ratione præcipiētis formaliter sumatur; vel generale omnium virtutum, si accipiat sub ratione genericâ inclusâ in quavis virtute. Cæterum cum dicitur,

34.
Ad fund.
4. Sentent.

Deo credendum esse absque ratione, si intelligatur absque ratione etiam nixâ in solâ ipsius autoritate, falsum est; cum implicet, intellectum assentiri obiecto absque ratione formali assentiendi, quæ in fide est ipsum testimonium dicentis. Si intelligatur absque aliâ ratione distinctâ ab ipso testimonio & autoritate Dei, verum est; quod religiosè seruat fides Theologica, quæ vt assentiatur rebus à Deo reuelatis, non aliam exquirat causam, quàm purum testimonium ipsius, cui tantum nititur. Quod autè interdum exquirat signa & rationes credibilitatis, quibus intellectus credentis persuadeatur, hoc esse testimonium Dei, hæc nõ exquirat vt rationes formales assentiendi, sed vt præuias dumtaxat dispositiones, ob quas prudenter iudicare possit, hoc esse à Deo reuelatum. Quod iudicium maximè requirit fides

Quomodo
credendum
Deo sine
ratione.

fides diuina, quæ cum sit virtus, in obiectum non fertur, nisi vt prudenter iudicatum, iuxta illud Eccles. 19. *Quis cito credit, leuis est corde.* Vnde nec B. Virgo Luca 1. assensum præbuit Angelo, nisi prius certior fieret de veritate Angeli proponētis, vt colligitur ex illis: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco.* Nam hæc verba fuerunt non positivè dubitantis, sed prudenter exquirentis maiorem probabilitatem & certitudinem de veracitate personæ proponētis.

QVINTA Duran. prout ab ipso explicatur *sad. qu. nu. 8.* qui vltimam rationem formalem fidei infuse resoluit in autoritatē Ecclesiæ prout creditur regi à Spiritu S. falsa est: nam autoritas Ecclesiæ, vt infra non est ratio formalis, ne quidem partialis assentiendi mysteriis reuelatis, sed est tantum ratio infallibiliter proponens obiectum reuelatum: quæ licet ad assensum fidei de lege ordinariæ prærequiratur, non tamen ipsa ingrediatur formalem rationem assentiendi, quæ est sola autoritas diuina.

SEXTA, & 7. sent. in eo deficiunt, quòd neutra integrè & adæquatè assignat obiectum formale fidei. Ad quod non sufficit vel sola infallibilitas in cognoscendo, tùm possit aliquis esse non fidelis in dicendo; vel sola veracitas in dicendo, cum possit aliquis esse fallibilis in cognoscendo. Est igitur ad obiectum formale fidei utraq; perfectio in reuelante necessaria, vt & infallibilis sit in cognoscendo, & fidelis in testificando: aliter sum n. sine altero non tollit dubium à credente; ne fallat, aliter dicendo, quàm cognoscendo; vel ne fallatur, aliter rem cognoscens, quàm in seipsa est. Duplex igitur infallibilitas includitur obiecto fidei diuinæ, alteram veracitatis respectu dicentis, vt sit conforme ipsius cognitioni: alteram veritatis respectu rei dicte, vt sit conforme rei in seipsa existentia. Eto hæc sent. saluet primam, quia cum nequeat Deus, ratione veracitatis in dicendo, fallere; non potest reuelare obiectum aliter ac ipse cognoscit; hæc tamen saluet secundam: hanc n. non habet obiectum formaliter ex veracitate Dei, quæ nequit fallere; sed ex veritate, quæ nequit falli. Nam posito quod obiectum reuelat, sciri cognoscit, si simul non supponatur infallibilis in cognoscendo, erit quidem obiectum infallibile in dicendo, quia conformatur Deo cognoscenti, hæc tamen erit infallibile in essendo: nam fieri potest, vt aliter sit in se, quàm à Deo cognoscatur: ex eon. quòd Deus sit infallibilis in dicendo, non est formaliter infallibilis in cognoscendo, cum sine diuersæ perfectiones, & sic creans vna se ipsa separabilis ab aliâ: potest it. quis esse infallibilis in dicendo, quia neminem vult fallere; non tamen in cognoscendo, quia potest falli: & contra, infallibilis in cognoscendo, si habeat scidriam infusam; non tamen in dicendo, quia potest habere voluntatem non reuelandi rem, sicut ipse cognoscit. Atque veracitas in dicendo, vt diuina est, habet vt non possit reuelare, nisi quod reipsa verum est, esto non supponatur Deo cognitum verum: sicut attributum diuinæ bonitatis habet, vt non possit operari, quod peccatum est: et aliud non supponatur à Deo cognitum vt peccatum. Resp. hæc neque cum reuelato neque cum Deo reuelante consistere possunt: nam 1. Si Deus non cognosceret obiectum, quod reuelat, esse in se, sicut ipse reuelat, non posset illud reuelare suâ autoritate credendum, ne se periculo exponeret obligandi creaturam ad credendum suâ autoritate falsum. Nec

sufficit, quòd ipsius veracitas non possit reuelare, nisi quod verum est: nam vt possit ad illud credendum creaturam obligare, debet illud cognoscere vt verum: ex eo autem quòd sua veracitas nõ possit reuelare, nisi quod verum est, non est certus, id, quod de facto reuelat, esse verum, si aliud non cognoscat illud esse verum, nam vt diuina veracitas aliquid ad extra reuelat, debet ex libero decreto Dei cognitione regulato, id reuelare, cum non possit id præstare ad instar causæ naturalis, necessario reuelationem producendo, sed ad instar causæ liberæ, præuio actu libero voluntatis à cognitione regulato. Ergo si Deus non est per suam cognitionem certus de veritate obiecti reuelandi, non poterit esse certus, quod illud, quod de facto reuelat, sit verum; proinde, ne se periculo exponat obligandi creaturam ad credendum suâ autoritate falsum, non poterit illud reuelare. Confir. posito: quòd Deus putet verum, quod ipse cognoscit; cum tamen reipsa sit falsum; & velit illud reuelare: interrogò, An attributum veracitatis, posito libero decreto Dei de tali obiecto reuelando, illud reuelabit, vel non? si non reuelat cum hæc hypothese implicat sc. Deum efficaciter velle, & non exequi id, quod efficaciter vult, si reuelat destruitur aduers. fundamentum. Quòd si dicas, tali casu, non posse Deum efficaciter velle illud reuelare, contra est: inde sequitur, nullum obiectum in hæc sent. posse Deum efficaciter velle reuelare: cum in hæc sent. de nullo obiecto vi solius veracitatis in dicendo, Deus sit certus, quòd illud sit verum: igitur nullum poterit efficaciter velle reuelare, cum in omnibus militet idem periculum interponendi suam auth. in re falsâ. 2. Cognoscat Deus obiectum verum, quòd ipse putat falsum. Interrogò an possit illud reuelare? Si potest, ergo non est infallibilis in dicendo, quia reuelat, contra quod ipse intelligit. Si non potest; ergo falsum est, quòd attributum diuinæ veracitatis habet, vt possit, & non nisi verum, reuelare: siquidem hoc supponitur verum, & tamen non potest illud reuelare. Ratio: tùm non possit veracitas Dei aliquid reuelare, nisi præmota à diuinâ voluntate, & hæc non possit veracitatem ad reuelandum efficaciter præmouere, nisi regulata à cognitione obiecti reuelandi; nisi hæc sit terra vera, quàm certitudinè Deus habere nequit, nisi ex infallibilitate, quàm habet in cognoscendo, non poterit diuina veracitas ex se, independenter à cognitione verâ Dei, regulata, verum reuelare.

Ad exemplum de bonitate diuinâ pati modo: Resp. non posse peccatum producere, quia quidquid ad extra producit vt præmota à voluntate Dei regulatâ à cognitione eiusdem, quæ non potest proponere volendum, quod rationi disponat. Vnde hoc exemplum magis impugnat aduers. sententiam, nam si per impossibile Deus cognosceret vt rationi conforme, quod reipsa difforme est, posset illud producere: & contra, si cognosceret vt difforme, quòd reipsa conforme est, non posset illud producere: quia bonitas diuina nihil est ad extra productiua, nisi vt præmota à voluntate; & regulata ab intellectu: voluntas autem diuina vti velle potest. quidquid sibi ab intellectu proponitur rationi conforme, ita nequit velle, quod ab eodem intellectu sibi proponitur rationi dissonum.

Aperta in Deo cognitio dictio.

Idem arguitur à contrariis sensu.

Ratio huius veritatis à priori.

35. Ad fund. 9. Sent.

36. Ad fund. 6. & 7. sententia. Infallibilitas in cognoscendo. & veracitas in loquendo integras obiectum formale fidei.

Contra Rationem proponentes sent. 3.

Ad naturam boni assignatur, ingenuitas prima formæ.

Et difficultas non nisi.

SECTIO II.

An reuelatio ingrediatur obiectum formale fidei.

37. Duplex ratio in obiecto formali fidei: Quam, & sub quam.

DUPLEX ratio distinguitur in obiecto formali fidei, Altera principalis quam, estque ipsa prima veritas, & auctoritas diuina infallibilis in cognoscendo, & verax in dicendo: Altera minus principalis & sub quam, estque ipsa reuelatio seu locutio exterior Dei, per quam res a se cognitas nobis Deus manifestat, Præced. sect. potius supposui, quam probaui, reuelationem ingredi obiectum formale fidei, de qua hic ex professo disputo.

38. Negat Aureolus. Prob. 1.

PRIMA sent. negat: tribuitur Aureolo, quam tamen expressè non docet. Prob. 1. Fides est virtus Theologica, quæ pro obiecto formali habet Deum: ergo nequit pro obiecto formali habere reuelationem, quæ est aliquid creatum. 2. Nequit ratio formalis obiecti componi ex rationibus disparatis, cuiusmodi sunt creatum & increatum: ergo nequit obiectum formale fidei componi ex primâ veritate increatâ, & reuelatione creatâ. 3. Reuelatio est tantum conditio applicans nobis primam veritatem, vt per eam assentiamur obiecto reuelato: obiectum formale est solum illud, propter quod assentimur materiali. At propter solam primam veritatem assentimur obiectis reuelatis, nam hæc sola intellectum credentis certum reddit de veritate obiecti reuelati. 4. Ita se habet reuelatio obiecti credibilis respectu intellectus ad assensum fidei, sicut cognitio boni appetibilis respectu voluntatis ad actum appetitionis eliciendum: sed cognitio boni appetibilis est tantum conditio respectu voluntatis ad actum appetitionis; ergo & reuelatio rei credibilis respectu intellectus ad assensum fidei præbendum. 5. Ita se habet reuelatio in obiecto fidei, sicut abstractio in obiecto scientiæ: sed hæc non ingreditur obiectum formale scientiæ, ergo nec illa obiectum formale fidei. 6. Per obiectum formale fidei credimus Deum existere: repugnat autem credere Deum existere propter testimonium ipsius, dicentis se existere: ita quia notius nobis est, Deum existere, quam ipsum reuelasse se existere: nequit autem ignotius esse ratio cognoscendi notius: tum quia prius ratione, quam credamus Deum existere, credere debemus, quod testimonium, quo ipse dicit se existere, sit ab ipso: ac proinde prius ratione supponitur fidei creditus, quam credatur tum quia, vt infra, non potest quis obscuro testimonio Dei credere, quod clara locutione eiusdem nouit: ergo nec poterit obscuro testimonio Dei credere, quod euidenti lumine naturali cognouit. At euidenti lumine naturali cognoscitur, Deum esse: ergo nequit idem obscuro testimonio fidei credi.

39. 2. Sententia. Distinguit duplicem reuelationem.

SECUNDA distinguit reuelationem, actiuam, & passiuam: Na immanet Deo, estque ipsa substantia Dei, quatenus connotat exteriorem actionem ad extra manifestariam: hæc verò est extra Deum, estque ipsa creata actio, qua Deus in tempore se manifestat creaturæ. Prior, non posterior constituitur obiectum formale fidei, idque propter argu. prioris sent. Est Caiet. 2. 2. q. 1. art. 1. ad 2. dub.

40. Affirmat communis sententia.

TERCIA affirmat, reuelationem, etiam vt importat actionem externam manifestariam locutionis internæ, integrare obiectum formale fidei, ita Schol. in 3. dist. 23. & 24. & in Prologo: S.

Tho. 2. 2. qu. 1. art. 1. & Thomist. qui absolute docent, primam veritatem, vt reuelantem, esse obiectum formale fidei: Canon lib. 2. de locis Theol. cap. 8. 9. His verò tribus certis: Vt asque 1. p. disp. 7. cap. 4. & 1. 2. disp. 210. cap. 4. Bellar. lib. 3. de Iustific. cap. 8. affirmans, fidem non esse, nisi verbi diuini auctoritate nitatur: Valen. 10. 3. disp. 1. qu. 1. p. 1. assert. 2. Turria. 2. 2. disp. 2. dub. 2. Coninck de actibus supernas. disput. 9. dub. 4. Suarez disp. 3. sect. 2. & c. Quæ sent. verior est.

Prob. 1. ex 1. ad Theosal. 2. Cum accepisset is nobis verbum auditum Dei, accepisset illud, non vt verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis. Ecce ipsum externum verbum Dei per Apostolos promulgatum ponit Paulus obiectum fidei. Et Ioan. Epist. 1. cap. 3. vrget fideles ad credendum Christum esse Filium Dei, non alio motiuo, nisi quia Spiritus, inquit, testificatur, quoniam Christus est veritas. Vnde subdit: Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est: & Qui credit in filium Dei habet testimonium Dei in se, nepe quo credit in Filium Dei. At hominibus non solum credimus propter internum testimonium, quod non videmus, sed propter externum, quod tantum audimus. 2. ex Patribus. Chrysof. Homil. 26. in 10. Matt. initio docet, fidem nasci ex verbo Dei; sc. suam naturam accipere ex verbo & testimonio Dei: idem quippe est, ex aliquo nasci, ac ex eo generari ac naturam accipere. Generatur autem fides, & naturam suam accipit ex proprio motiuo formali, sicut & cæteri omnes actus, & habitus tam cognitiuus, quam appetitiui. Ambros. serm. 27. de Epiph. explicans, quæ vt proximè dispositiones, quæ vt formales rationes ad fidei generationem concurrunt, ait, vt præuias dispositiones concurrere auditum & visum obiecti credibilis, hoc est testimonium Dei, quod ex auditu percipitur, & euidentiam credibilitatis cognoscitur in exterioribus signis, & proponentis auctoritate. Vt rationem formalem assignat ipsam vocem seu verbum Dei: fides, inquit, nostra, nisi auditu non constat & visu: ecce præuias dispositiones ad fidem requisitas: vnde subdit: ideo se Spiritus in columbâ oculis subdit, Pater in voce se auri-bus subministrat. Nam nisi propter nostram credulitatem ista fieri oportuisset, potuisset Pater & Spiritus tanquam inuisibilis Deus ad Verbum Filium inuisibili prolapsione descendere. Vnde concludit: Igitur propter nostram fidem aperto celo Spiritus ad Christum, Pater ad filium, vox descendit ad Verbum. Ex quo patet, vocem Patris ad verbum Filium assignat, vt Verbum fidei nostræ generatiuum. 3. Illud ingreditur obiectum formale fidei, quod ingreditur rationem formalem assentiendi: nam per obiectum formale assentimur materialiter, reuelatio ingreditur rationem formalem assentiendi: igitur reuelatio ingreditur obiectum formale fidei. Minor prob. Testificatio externa Dei habet eandem certitudinem, quam habet ipsa increata veritas: ergo non minus infallibiliter mouet intellectum credentis ad assensum fidei, quam ipsa prima veritas. Antec. constat, nam testificatio Dei est actus directus & imperatus à prima veritate: est enim testificatio Dei, ipsa locutio Dei, per quam nobis sua secreta manifestat. Implet autem actum directum & imperatum à veritate Dei non habere eandem certitudinem & infallibilitatem, quam habet veritas Dei: nam si actus hic posset esse fallibilis & ipsa prima veritas, à qua immediatè dirigitur & imperatur.

41. Prob. 1. ex Scriptur.

42. Prob. 2. ex Chrysof.

Ambros.

43. Prob. 3. Ratione.

Reuelatio ingreditur obiectum formale fidei, & habet eandem certitudinem quam habet prima veritas.

ratur. Consequent. probatur testificatio Dei proponitur intellectui credentis vt constituens vnū cum primā veritate, vt actus 2. cum primo: ergo non est ratio, cur potius sit conditio, & non ratio formalis assentiēdi: cum ex vnā parte ei nō desit vis motiua infallibilis, & ex aliā sit necessaria ad proximē connectendā obiecti reuelari veritatē cū veracitate increatā, quæ ex se indifferēs est ad hanc, vel illā veritatem reuelandā. **Confirm.** Nequit intellectus credentis assentiri veritati reuelatæ, nisi prius salte ratione assentiat reuelationi diuinæ, vt à Deo testificatæ, cū nō sufficiat ad hanc vel illam veritatē in particulari credendū, tantū credere Deum esse primā veritatem, quæ nec falli, nec fallere possit: sed necessariū quoque est firmiter credere, hanc veritatem de facto esse à Deo reuelatā, ac proinde de hāc veritate extare reuelationem Dei. Vel igitur intellectus credētis credit hanc reuelationē esse à Deo fide humanā, vel diuinā: si fide diuinā, habetur intētum: si humanā; cōtra est, quia reuelatio ipsa ob infallibilem certitudinē, quā habet vt propria locutio Dei, est apta mouere intellectū credētis ad assensū infallibilem fidei diuinæ: tū quia ab assensu in reuelationē pēdet assensus in obiectum reuelatum, qui cū sit fidei diuinæ, pēdere non potest ab assensu fallibili fidei humanæ. Quod autē assensus in obiectū reuelatū pendeat ab assensu in reuelationē, prob. nequit intellectus credētis assentiri obiecto reuelato assensu infallibili fidei diuinæ, nisi prius iudicet, hoc esse à Deo reuelatū, ac proinde nisi prius iudicet, factā esse de hoc obiecto à Deo reuelationē. **Dices:** Iudiciū de reuelatione diuinā præcedere quidē assensum in obiectū reuelatū, nō tamē ex motiua diuina, sed humano, quo intellectus per signa credibilitatis antecederet iudicet, illā esse à Deo. Sed contrā: non solū necessariū est iudiciū præcedens de credibilitate reuelationis, quo volūtas prudētē imperet intellectui assensū fidei præbendū, sed etiā concomitans ipsū assensū fidei, quo idē intellectus infallibiliter iudicet, hanc reuelationē esse à Deo: cū non minus volūtas impēret intellectui ad præbendum assensū rei reuelatæ propter testimoniū Dei, quā propter veracitatē eiusdem: nec minus interna illustratio Spirit. S. moueat intellectū ad credendam rē reuelatā propter testimoniū Dei, quā propter veracitatē eiusdē. Nam sicut ad cōstituendum obiectū fidei vtrumq; requiritur, & veracitas Dei, & testimonium eiusdē: ita illuminatio Spiritus S. ad vtrumq; immediatē intellectū credentis mouet, vt ad vnū integrū obiectū formale, à quo pendet veritas obiecti materialis, cui proximē assentimur propter testimoniū Dei, vt patet in hoc Syllog. *Omne reuelatū à primā veritate est verum: hoc est reuelatum à primā veritate: ergo hoc est verum:* in quo proxima ratio assentiēdi obiecto reuelato, est ipsa reuelatio, quæ immediatē coniungit obiectum reuelatum cum prima veritate. **Dices:** Fides non assentit rebus reuelatis per discursum, sed per simplicem dumtaxat adhesionem ad primam Veritatem: Resp. hoc non tollit, quin etiam per simplicem adhesionem reuelatio sit intellectui proxima ratio assentiēdi obiectis reuelatis, cum simplicem adhesio non tollat rationem formalem, propter quam debeat intellectus assentiri obiecto reuelato: sed tantum discursus manifestat id, quod sit per simplicem adhesionem. Ratio: cum simplicem adhesio sit iudicium de obiecto materiali propter formale, debet etiam habere sufficiens obiectum formale, cui innitatur. Vnde sicut non sufficit ad assensum

per discursum sola prima veritas, vt integrā ratio assentiēdi: ita nec sufficit ad assensum per simplicem adhesionem: cum inter discursum & simplicem adhesionē non sit aliud discrimen, quā quod discursus, præter primam veritatem & testimoniū eiusdem, nitatur etiam lumine naturali inferendi vnū ex alio propter naturalem connectionem vnus cum alio: simplex autē adhesio solū nitatur primæ veritati & testimonio eiusdem, vt integro obiecto formali assentiēdi rei reuelatæ. **Prob. 2.** quod reuelatio non sit conditio, sed ratio formalis assentiēdi obiecto reuelato: Reuelatio vnit primam veritatem cum obiecto reuelato vt locutio externa cum internā: ergo non est sola cōditio, sed ratio formalis assentiēdi rei reuelatæ. Antec. constat: nam reuelatio est ipsa externa testificatio Dei, per quam nobis manifestat suum internum conceptum, quem de re ipsā manifestata apud se habet, & per quē vt per internam locutionē ipse sibi loquitur: non secus ac vocalis locutio humana, est externa testificatio, quā vnus homo alteri manifestat internū suū conceptum, per quem ipse sibi ad intra loquitur, formādo intra se verbum, in quo rei manifestandæ naturam percipit. **Conseq. prob.** pura cōditio nullā vim motiuā in ordine ad effectum causandum cōfert causæ, sed solum tollit aliquod obstaculum, quod causam impediēbat, ne suā virtutē circa effectum exercere posset, vt subiecti appropinquatio nullā vim motiuā confert agenti ad effectum causandū, sed solū tollit obstaculū, quod agens impediēbat, ne suam virtutē in subiectum remorum exercere posset. At reuelatio nō solum tollit obstaculū, quod primā veritatem impediēbat, ne intellectū fidelis mouere posset ad assensum fidei, sed specialē etiam vim motiuā primæ veritati cōfert ad mouendum proximē intellectū credentis ad assensum fidei præbendū: ergo non est tantū conditio, sed ratio formalis assentiēdi, nam idē vnio substantialis inter materiā & formam, non est conditio, sed ratio integrans cōpositum substantiale: quia confert illi aliquem effectum formale substantialem, quod est ipsum vnitū substantiale vt quo, Minor prob. reuelatio nō solum applicat, & intentionaliter appropinquat primam veritatem intellectui credentis vt illa in intellectū credentis obiectiue operari posset, illum mouēdo ad infallibilem assensum rei reuelatæ, sed etiā illi cōmunicat suam infallibilem certitudinem, quā vt locutio externa Dei ab ipso directā & imperata habet. **Dices.** Prima veritas est infinitæ virtutis & efficacitatis in mouēdo intellectum creatū ad quodcunq; obiectum reuelatum: ergo non requirit ad illum mouendū vim motiuā reuelationis. **Resp. neg. conseq.** nā prima veritas est infinitæ virtutis in actu 1. reuelatio autē est infinitæ virtutis in actu 2. eandē quippē infinitā certitudinē & infallibilitatē, quā prima veritas ad mouendū intellectū creatū habet in actu 1. accipit reuelatio ipsa in actu 2. quæ constituens vnū integrū obiectū formale cū primā veritate, vt actus proprius cū virtute propriā, adæquatē mouet intellectū credentis ad assensum fidei præstandum. **Ad 1. argum. primæ neg. conseq.** tum quia sufficit ad virtutem Theol. vt primariū ac principale obiectū formale ipsius sit increatū: vt patet de spe, quæ etiā est virtus Theol. & tamen pro obiecto formali minus principali, & vt quo habet ipsam beatitudinem formale creata. Fertur enim spes in Deum vt bonū ipsi sperati, ac proinde non solum in obiectū increatū, sed etiā in ipsam beatitudinē creatā, per quā obiectū increatū vitaliter cōiungitur cum

Discrimen inter discursum & simplicem adhesionem

47. Reuelatio non est conditio, sed ratio formalis assentiēdi.

Minor.

Conseq. elucet exemplo unionis.

48.

Prima veritas est infinitæ virtutis in actu 1. Reuelatio in actu 2.

49. Ad virtutē Theologicam sufficit, vt primarium eius obiectū sit increatū.

44. Confirm.

45. Obiecti.

Resp.

Iudicium de reuelatione concomitatur ipsi assensum fidei.

46. Dices. Resp.

cum ipso beato, fitque formaliter bonum ipsius. Tum quia reuelatio ingreditur formale obiectū fidei, ut est locutio Dei, ac proinde ut includit ipsum internum actum increatum Dei.

50.
Ad 2.

Ad 2. veracitas increata & reuelatio creata non sunt rationes disparatæ in ordine ad mouendum intellectum fidelis ad assensum fidei: cum utraque conueniat in ratione formali assentiendi rei reuelatæ, vna ut remota principalis, altera ut proxima minus principalis. Nec est absurdū, obiectū formale integrati ex duabus rationibus formalibus conuenientibus in eadem virtute motiua: ut beatitudo obiectiua increata, & formalis creata, conuenientibus in eadem virtute motiua voluntatis ad actum spei, integrat obiectum formale spei infusæ: & in quouis syllog. ratio assentiendi conclusioni est medium conueniens utramque extremitatem. Ad 3. neg. antec. nam reuelatio non tantum applicat primam veritatem intellectui credentis, sed etiam integrat rationem formalem assentiendi; ut actus 2. cum primo. *Notandum* reuelatio præsertim quæ immediatè fit credenti, ut Prophetis, 1. importat respectum, vnum ad primam veritatem testificantem; 2. ad rem testificatam; 3. ad intellectum credentis. Porro reuelatio non integrat obiectum formale fidei secundum tertium respectum; nam per hunc est tantum conditio vitaliter applicans obiectum intellectui credentis: vnde supponit illud ratione prius constitutum in ratione motiui ad æquatè mouentis ad actum fidei infusæ: non secus ac cognitio est tantum conditio applicans obiectum voluntati, illudque supponens ratione prius constitutum in ratione motiui ad æquatè mouentis voluntatem (suppono enim, cognitionem effectiua non concurrere ad actum voluntatis, sicut nec apprehensionem ad iudicium) est igitur reuelatio obiectum formale fidei secundum 1. & 2. respectum, quia secundum eos respectus reuelatio integrat obiectum formale fidei, secundum quos est propria actio Dei, & apta est communicare infallibilem certitudinem obiecto reuelato: sed per priores duos respectus, non autem per tertium reuelatio est propria actio Dei, & apta communicare infallibilem suam certitudinem obiecto reuelo. Maior clara est: nam & ut actio propria Dei participat eandem infallibilem certitudinem, quam Deus ipse ut prima veritas habet; & ut apta est hanc certitudinem communicare obiecto reuelato, integrat vnam rationem formalem assentiendi. Minor prob. secundum 1. respectum reuelatio formaliter consideratur ut propria locutio Dei, directa & imperata ab ipso Deo, quatenus prima veritas est, cum quæ integrat vnum, ut actus 2. cum primo. Per secundum formaliter connectit primam veritatem ut testificantem cum re testificatæ: proinde ut sic communicat rei testificantæ infallibilem certitudinem, quam habet à primam veritate. Per tertium supponit primam veritatem, ut testificantem tanquam obiectum, quod applicat & proponit intellectui credentis, ut motiui formale assentiendi: ergo ut sic formaliter considerata nullam vim motiuam communicat obiecto, sed potius illam supponit, & ut suppositam applicat & proponit intellectui credentis.

51.
Ad 3.

Reuelatio
triplicem
importat
respectum.

Ratio.

Minor.

Prob.

52.
Ad 4. & 5.

Ad 4. & 5. neg. maior. nam cognitio respectu voluntatis habet se tantum ut conditio vitaliter applicans obiectum voluntati: reuelatio autem se habet etiam ut integrans & complens obiectum in ratione ad æquatè motiui, ut supra. Eodem modo abstractio in scientiis naturalibus solum se habet

ut conditio tollens impedimentum ab obiecto scientifico, quæ est immersio in materia particulari & indiuidua, ratione cuius impedimenti obiectum non est aptum terminare actum scientificum, cuius obiectum debet esse necessarium & æternum. Ad 6. neg. minor. Ad 1. prob. concedo notius nobis esse, Deum existere, quam quod Deus reuelauerit, se existere: quia illud est nobis notum lumine euidenti naturæ; hoc tantum obscuro fidei. Nego tamè hoc esse nobis certius: nam certius est, Deum reuelasse, se existere, quam lumine naturali certum sit, Deum existere: quia illud est nobis certum lumine fidei, quod ut participatio est luminis increati, certius est quouis lumine euidenti naturæ: hoc verò est tantum tertium lumine naturali, quod fallibile est: ac proinde licet supponatur euidenti lumine naturæ notum, Deum existere; adhuc possumus superiori lumine fidei certius, quauis obscurius, cognoscere ipsum existere. Sicut licet per medium probabile cognoscā terram esse rotundam, adhuc in eandem veritatem firmius assentiri possumus auctoritate Sapientissimi Geometræ. Non enim repugnat, notum vno medio, cognosci posse alio, quando alio medio res aut euidenti, aut certius cognoscitur. *Dices*: non possum certò credere alicui propter testimoniū ipsius, nisi aliudè mihi notum sit, eius testimoniū esse infallibile, cum intellectus non moueatur ad iudicium ferendum, nisi ab obiecto cognito: ergo nec possum certò credere Deo propter testimoniū ipsius, nisi aliudè mihi notum sit, testimonium ipsius esse infallibile. Non potest autem testimonium Dei mihi esse infallibile per aliud testimonium ipsius, cum etiam de illo queri posset, per quid à me cognoscat infallibile: ergo per lumen naturale; igitur assensus fidei infusæ in ipsum testimonium Dei non potest esse certior assensu naturali, quo euidenter cognosco testimonium Dei esse infallibile. *Resp. neg. ult. conseq.* Esto enim nemo possit firmiter credere Deo propter testimonium ipsius, nisi aliudè sciat, ipsum testimonium esse infallibile, idque non propter aliud testimonium, sed propter lumen naturale, vel alia signa credibilitatis: negandum tamen est, assensum fidei infusæ in ipsum testimonium Dei non esse certiore assensu, quo idem testimoniū naturali lumine cognosco esse infallibile. *Ratio*: licet naturalis illa cognitio de infallibilitate testimonij Diuini conaturaliter prærequiratur ad assensum fidei infusæ, non tamen ut ratio formalis assentiendi, sed ut præuia dūtaxat conditio, quæ posita, alio lumine certiori fidei intellectus credentis assentitur eidem testimonio Dei. Quod lumen fidei etiam obscurum sit, certius tamen facit intellectum assentiri testimonio Dei.

Ad 2. prob. dum fide infusæ credo testimonium Dei de eius existentia, eandem simul credo ipsum existere, implicitè, & indirectè, concedo; explicitè, & directè, ut obiectum quod, nego. At hoc sufficit, ut intellectus fidelis, postquam implicitè & indirectè fide Diuinam credidit, Deum existere actu explicito, & directè ad ipsum existentiam terminato, rursus credat, ipsum existere. Adde, quod non duplici actu, sed vno & eodem creditur & testimonium Dei, ut quo, & simul cum eodem implicitè ut quo creditur Deus ipse, qui reuelauit: demum eodem actu explicitè & ut obiectum quod creditur Deus ipse ut reuelatus: hæc enim omnia includit vnus idemque actus fidei infusæ. Ad 3. probat. negatur conseq. quia non potest intellectus nouo assensu ferri in obiectum,

53.
Ad 6. & ad
1. prob.

Duplici mō.
Ad 6. res cog-
nosces potest.

34.
Dices.

55.
Resp.

Ratio.

56.
Ad 2. prob.
disting.

57.
Ad 1. prob.
ut fuis in-
fide.

obiectum, nisi posito nouo motiuo cognoscibilitatis. Qui autem nouit rem dictam propter auctoritatem loquentis clarè cognitam, nouit illam propter ipsum testimonium dicentis euidenter cognitum, quod in ratione assentiendi includit testimonium eiusdem obscure notum: ac proinde dum proponitur eadem res credenda propter testimonium obscurum eius, propter cuius testimonium euidenter notum cognita est eadem res, non proponitur res sub nouo motiuo cognoscibilitatis, sub quo non sit cognita per priorem actum. Qui uero nouit aliquid ratione naturali, non nouit illud propter testimonium dicentis, proinde adhuc poterit nouo actu illi assentiri propter testimonium dicentis, cum hæc duo motiua sint in ratione assentiendi diuersa, & vnum non includatur in alio.

58. Ad fundam. terna componit vnam integram locutionem cum actu interno: ergo simul cum illo mouet intellectum credentis ad infallibilem assensum fidei: sicut actus exterior tam bonus, quam malus componens vnum cum interno actu bono vel malo, mouet legislatorem ad præmium, vel pœnam discernendum.

SECTIO III.

Qualis debeat esse reuelatio quæ obiectum formale fidei constituit?

59. **D**plex reuelatio: Publica dicitur non solum, quia fit de rebus publicis ad communem Ecclesie vtilitatem spectantibus, alioqui etiam reuelationes factæ priuatis personis de rebus spectantibus ad publicam Ecclesie vtilitatem, quas interdum factas fuisse passim testantur historice, dicerentur publicæ, sed dicuntur publicæ eo maxime, quod sunt per Ecclesie Principes, vt olim per Prophetas, & in lege Euange. per Apostolos. Priuata dicitur, quæ priuatis personis fit, etiam si fiat de rebus, quæ ad communem Ecclesie vtilitatem, & instructionem pertinere possunt, vt sunt multæ reuelationes sanctis uitis ac fæminis factæ.

60. **P**rima sent. sola reuelatio publica pertinet ad obiectum formale fidei infusæ: *Magistri. in 3. dist. 23. qui ex August. in Enchirid. cap. 9. probat solum ea ad fidem pertinere, quæ ad Religionem spectant: Cansi li. 12. de locis Theol. cap. 3. post. 3. concl. Soti li. 3. de natura ca. 11. Bannez 2. 2. qu. 1. art. 1. dub. 3. Valen. 10. 3. disp. 1. qu. 1. pu. 1. Diff. 5. Prob. ex Psal. 86. loquens Dauid de ædificio Spirituali Ecclesie in fide Diuina fundato, ait: Fundamenta eius in montibus Sanctis: sunt autem mōtes sancti, supra quos fundata est Ecclesia fidelium, ad Ephes. 2. Apostoli, & Prophetæ, qui mysteria fidei per reuelationem à Deo accepta toti Ecclesie credenda tradiderunt. Idem Propheta eod. Psal. ita canit: Dominus narrabit in Scripturis populorum, & Principum horum, qui fuerunt in ea. Sunt autem hi Principes Aug. Interp. in hunc Psal. Apostoli, qui abiectione mundi contemnentes, facti sunt Principes in Ecclesia Dei. Per hos igitur narrabit Deus in Scripturis populorum, hoc est in oraculis non ad priuatum, sed ab publicam populorum vtilitatem pertinentibus. Prob. 2. Auth. S. Thom. docentis 2. 2. quest. 5.*

61. Prob. 2. ex S. ar. 3. idem in hæretico non manente fidem, ne in formem quidem: Quia species cuiuslibet habitus de Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

pendet ex formali ratione obiecti, qua sublat a species habitus remanere non potest. Formale autem obiectum fidei est veritas prima, secundum quod manifestatur in Scripturis Sacris, & Doctrina Ecclesia que procedit ex veritate prima. Igitur ea reuelatio ex sent. S. Doct. integrat obiectum formale fidei, quæ fit per Ecclesie doctrinam. Et clariùs 1. qu. 1. art. 8 ad 2. Innititur fides nostra reuelationi Apostolicæ, & Prophetis factæ, qui Canonicos libros scripserunt: non autem reuelationi, si qua fuit alijs Doctoribus facta. 3. Ea tantum reuelatio integrat obiectum formale fidei, quæ spectat ad fidem Catholicam: sola autem reuelatio facta per Ecclesiam, spectat ad fidem Catholicam. nam hæc tantum est communis omnibus, qualis esse debet fides Cathol. Maior prob. fides infusa est fides Christiana, quæ essentialiter est Catholica pertinens ad omnes. Vnde colligit hæc sententia auctoritatem Ecclesie mysteria fidei proponentis, esse necessariam conditionem ad formale obiectum fidei infusæ requisitam.

62. **S**ecunda: omnis reuelatio, etiam priuatæ personæ facta, pertinet ad obiectum formale fidei infusæ, habitus tamen ipse fidei non se extendit, nisi ad reuelationes publicas. Ita Caiet. 2. 2. qu. 1. ar. 1. ad 2. dub. quia nullum est inconueniens, quod obiectum formale excedat suum habitum, & ad plura se extendat, quam se extendit habitus, quæ specificat. Probat exemplo Charitatis, cuius obiectum formale se extendit ad aliquas perfectiones Diuinas, ad quas tamen non se extendit habitus ipse, per quem non amamus, nisi perfectiones Diuinas nobis notas. Quod si ab authoribus huius, & præced. sent. petas, ad quem habitum spectat, credere ea, quæ priuata reuelatione à Deo manifestantur. Respondet Valen. pertinere ad prudentiam infusam, & est donum consilij, vt examinatis circumstantijs, si ea videatur à Deo reuelata, credenda sint ab ipsa priuata persona, cui reuelata sunt. Respondet Bannez, ad ea credenda sat esse lumen peculiare à Deo infusum per modum transeuntis impressionis. Respondet Caiet. ad ea credenda sufficere voluntatem credentis, si sibi consonum videatur, ea credere.

63. **T**ertia: omnis reuelatio, siue publica, facta per Principes Ecclesie, siue priuata, priuatis personis facta, non solum pertinet ad idem motiuum formale fidei infusæ contra 1. sent. sed etiam ad eundem habitum contra 2. Est communior inter recen. Vega Communiõ lib. 9. in Trident. c. 3. Malder. 2. 2. qu. 1. art. 1. sect. 5. Arago. ibid. Bellar. lib. 3. de iustifi. cap. 3. Vasquez 1. 2. disp. 210. cap. 4. nu. 17. Turria 2. 2. disp. 5. dub. 1. Coninck de obiecto fidei disp. 9. dub. 6. Sanchez lib. 2. de præcep. ca. 7. nu. 32. Suarez de fide disp. 3. sect. 10. & c.

64. **D**ico 1. Non solum reuelatio publica, facta Ecclesie, sed etiam priuata facta priuatæ personæ pertinet ad idem obiectum formale fidei infusæ. Fundam. non minus reuelatio priuata, quam publica est propria testificatio Dei, proceditque ab ipso vt à prima veritate non minus in vna, quam in alia reuelatione infallibili ac veraci: ergo non minus vna, quam alia spectat ad obiectum formale fidei infusæ. Antec. negari non potest, cum non minus possit Deus per se ipsum veritatem testificari vni personæ priuatæ, quam toti Ecclesie: nec minus in vna testificatione, quam in alia interponat suam auctoritatem in cognoscendo & dicendo infallibilem. Conseq. prob. quod vna reuelatio fiat personæ priuatæ, altera Ecclesie, non variat reuelationem in ratione infallibilitatis, quæ habet vt actus primæ veritatis per se ipsam testificantis: ergo si publica reuelatio facta Ecclesie spectat

62. Prob. 3. r. a. sione.

63. 2. Sent.

Fundam.

64.

65. 3. Sent.

66. Reuelatio vtraque pertinet ad obiectum formale fidei infusæ.

spectat ad obiectum formale fidei, ex eo præcise quod est propria testificatio primæ veritatis infallibilis in cognoscendo & dicendo, ad idem obiectum formale spectabit reuelatio facta priuatæ personæ. Confirmat. Huiusmodi testimonio priuatæ personæ facta, non potest subesse falsum: ergo credibile est fide infusæ, nam hoc est proprium obiectum fidei infusæ. Antec, prob. tum quia hoc apertè supponit. *Triden. sess. 6. cap. 9. & Can. 16.* vbi definit, neminem posse esse certum certitudine fidei, cui non possit subesse falsum, se esse in gratia: vniuersaliter loquens de quauis fide nixa solo testimonio Dei. Quod etiam supponit *Leo X. in Latera. sess. 11.* vbi prohibet, ne huiusmodi priuatæ reuelationes publicentur, antequam examinentur, & approbentur, vel à sede Apost. vel si necessitas urgeat, ab Ordinario loci, adscitis tribus vel quatuor doctis grauibuscque viris. Tum quia, si tali testimonio posset subesse falsum, talis falsitas tribueretur Deo vt causæ principali, non minùs quàm ei tribueretur, si posset subesse falsum testimonio publico: cum non minùs vnius, quàm alterius solus Deus sit causa principalis. Implicat autem Deum esse principalem causam falsitatis, vt *infra*: ergo & huiusmodi testimonio subesse falsum.

D I C T S: vt Diuina reuelatio sit obiectum fidei infusæ non solum requirit, vt re ipsa sit à Deo, sed etiam vt eadem fide infusa credatur esse à Deo. Non potest autem fide infusa credi esse à Deo, nisi proponatur ab Ecclesia, quæ sola in proponendis veritatibus reuelatis errare non potest. Maior patet: cum reuelatio sit ratio formalis assentiendi rei reuelatæ, debet eadem certitudine credi, qua creditur res ipsa reuelata; cum tota certitudo, qua creditur obiectum materiale, pendeat ex certitudine, qua creditur obiectum formale; nam propter ipsum assentimur obiecto materiali. Minor prob. reuelatio priuata vel cognoscitur euidenter esse à Deo, & sic non potest esse obiectum fidei, quod essentialiter est obscurum, non solum quoad obiectum materiale, sed etiam quoad formale: Vel non euidenter, sed obscurè tantum cognoscitur esse à Deo: & cum non possit obscurè cognosci esse à Deo per aliud testimonium Dei, cum etiam de illo quæri posset, quomodo cognoscatur esse à Deo, & sic in infinitum, non videtur qua ratione pertinere queat ad fidem infusam: Vel cognoscitur esse à Deo per testimonium creatum Angeli, quo pacto Zacharias per testimonium Gabrielis *Luca 1.* cognouit promissionem Dei de futura Natiuitate Ioannis; vel per coniecturas & rationes probabiles: vterque autem modus est fallibilis: non quod Angelus B. fallere possit, sed quia 2. *ad Corin. 11.* sæpè *Sathanas transfiguratur se in Angelum lucis*: vnde B. Virgo non prius præbuit consensum Gabrieli sibi annuntianti, ex se nasciturum Messiam, quàm certior facta fuerit, quod qui annuntiabat, esset verus Angelus. Ergo reuelatio facta personæ priuatæ non potest esse obiectum formale fidei, defectu infallibilis certitudinis, an illa sit à Deo. Resp. neg. minor. Ad prob. siue cognoscatur esse à Deo euidenter euidentia in attestante, siue obscurè per testimonium Angeli, vel alias probabiles coniecturas, eam credi posse fide Diuina. Ratio: neque euidentia in attestante, neque testimonium Angeli, vel aliz humanæ coniecturæ moraliter persuadentes, illam esse à Deo esset credenti motiuum formale assensus fidei infusæ, sed tantum rationes proponentes & applicantes

obiectum ipsum formale, ad hoc prudenter posset voluntas imperare intellectui, vt illam fide Diuina crederet. Non secus ac vel præuia notitia naturalis euidentis de infallibilitate primæ veritatis, vel signa & coniecturæ humanæ de testimonio primæ veritatis, sunt tantum rationes proponentes & applicantes obiectum formale fidei, vt illis positis voluntas prudenter possit imperare intellectui, vt tale obiectum credat fide Diuina propter solum testimonium Dei. Quo voluntatis imperio posito, statim Deus peculiari sua motione eleuat intellectum credentis ad credendum testimonium suum propter ipsum, & per ipsum rem attestatam.

D I C O 2. Habitus fidei infusæ non solum se extendit ad credendas reuelationes publicas, sed etiam priuatas sufficienter propositas, contra *Caier.* Fund. omnis habitus potest se extendere ad quodcunque obiectum, in quo ipsius ratio formalis refulcet: ergo si reuelatio priuata pertinet ad rationem formalem habitus fidei infusæ, poterit ad illam mediante assensu se extendere. Antec. constat 1. inductione non solum in reliquis habitibus tantum naturalibus acquisitis, quàm supernat. infusis (falsum quippe est, quod *Caier.* assumit, habitum charitatis infusæ non se extendere ad omnes perfectiones increatas) sed etiam in potentijs naturalibus, intellectus enim ferri potest in quodcunque obiectum, vbi ratio naturalis intelligibilitatis, quæ est ipsius specificatiuum, refulcet; voluntas ferri potest in quodcunque obiectum, vbi ratio aliqua naturalis bonitatis, quæ est specificatiuum ipsius profecutionis, apparet. Et quæuis potentia ferri potest in quodcunque obiectum, in quo ipsius specificatiuum reperitur. 2. Quod dat specificationem rei, dat commensurationem & proportionem ad se: cum nihil aliud sit specificare rem, quam illam proportionare & commensurare ad se ipsum, per intrinsecum respectum ad se: sicut calefactio specificat potentiam calefactiuam, dâdo illi in ratione formæ specificantis esse productiuum sui. Vnde implicat in terminis, dicere, quod aliquid specificet habitum, vel potentiam, & quod talis habitus vel potentia non possit tendere ad illud, non minùs quàm dicere, virtutem actiuam specificari à suo effectu, & illum attingere non posse. Confirm. Reuelatio priuata est attingibilis ab aliquo habitu: non ab alio, quàm fidei infusæ: ergo attingibilis est à fide infusa. Maior patet: nam omnis ratio superna, attingi potest ab aliquo habitu infuso, vt à proprio & connaturali principio: *re. n.* ex diuersitate actuum supern. colligunt Theologi diuersitatem habituum infusorem. Minor prob. nullus alius habitus inclinatur ad illam vt ad proprium suum specificatiuum: ergo à nullo alio, præter quàm ab habitu fidei infusæ, vt à proprio & connaturali principio attingi potest.

D I C O 3. Autoritas Ecclesiæ nullo pacto ingreditur rationem formalem obiecti fidei Theol. Fundam. dupliciter potest Ecclesiæ autoritas considerari: semel vt constat ex cœtu sapientum, prudentum, ac Sanctorum virorum, qui vniuersi consensu, quantumuis tempore, & loco diffusi eadè fide, doctrina, moribus, miraculis, & propria vita ac sanguine professi sunt: iterum vt ex promissione Dei infallibilem habet spiritus S. assistentiam, vt in proponendis rebus fidei errare non possit, quo pacto 1. ad Timothei. 3. dicitur *columna & firmamentum veritatis*. 1. modo considerata non excedit certitudinem fidei humanæ, quamuis ea sit summa, quæ in hoc genere esse potest, quæ propterea reddi

67. Confirm.

68. Obiicies.

Minor.

Prob.

69. Resp. Potest Reuelatio credi fide diuina esse à Deo etiam si non proponatur ab Ecclesia.

70. Habitus fidei extenditur ad reuelationes publicas & priuatas.

Contra Caier. et constat.

Vniuersali.

71. Constat. 3. asser. à prior.

72. Confr.

73. Autoritas Ecclesiæ non ingreditur rationem formalem obiecti fidei.

dit euidenter credibilia mysteria nostræ fidei, vt nullus sanæ mentis dubitare possit, ea esse à Deo reuelata: non tamen ingreditur obiectum formale fidei Theolog. quæ sola nititur autoritate Diuina. Accepta verò 2. modo, etsi sit vnum ex obiectis reuelatis Diuina fide credendum, non tamen ipsa ingreditur obiectum formale fidei Diuinæ, quo reliqua mysteria reuelata creduntur. quia quod constituit obiectum formale fidei Diuinæ, est solum testimonium Dei. Autoritas autem Ecclesiæ 2. modo considerata, etsi infallibilis sit in proponendo testimonio Dei, non est tamen ipsius propositio testimonium Dei, sed sola applicatio infallibilis illius. Duo enim distinguenda sunt in Pontifice, & in quouis alio vice Dei proponente aliquid fide Diuina credendum; & propositio proponentis, & res ipsa proposita vt à Deo testificata. Porro obiectum formale, propter quod fide Diuina credimus rem à Pontifice, vel ab alio vicem Dei tenente propositam, non est propositio proponentis, quamuis ipsa sit infallibilis, sed testificatio Diuina cum re ipsa attestata proposita. Ratio; fides Diuina non nititur, nisi testimonio Diuino: propositio autem infallibilis Ecclesiæ non est formaliter ipsum testimonium Diuinum, sed conditio duntaxat applicans & manifestans illud. **Dico 3.** hoc esse tantum verum, quando Pontifex proponit testimonium Dei iam reuelatum, declarans illud esse verum testimonium Dei, sicut cum declarat aliquem librum esse Canonicum, hoc ipso declarat, quidquid in eo continetur esse à Deo testatum: aut cum definit aliquam propos. de fide, quæ in Scriptura implicite continebatur, nam tunc solum Pontifex se habet vt applicans & proponens testimonium Dei: non autem quando definit nouam veritatem, quæ non supponitur reuelata, velut cum per solemnem Canonizationem definit aliquem Beatum in cœlis regnare cum Christo. Tunc enim ipsa assertio Pontificis est testimonium Dei testificantis per suum Vicarium, vt per suum animatum instrumentum, nouam veritatem antea non reuelatam. Resp. neque hoc casu assertio Pontificis, præcisè vt Pontificis est materialiter sumpta, ingreditur obiectum formale fidei: sed habet se tantum vt conditio proponens & applicans nouam veritatem, per ipsius assertionem à Deo testatam. Bifariam enim consideratur tali casu assertio Pontificis, 1. modo, vt assertio Dei est testificata per Pontificem, vt per animatum instrumentum ab ipso motum & directum: 2. modo, vt actus est ipsius Pontificis proponentis & applicantis eandem assertionem, quæ Dei testificatio est. 1. tantum modo ingreditur obiectum formale fidei, non 2. Nam 1. tantum modo sumitur formaliter, vt testificatio Dei facta per Pontificem, vt per suum instrumentum. 2. modo sumitur vt formaliter actus Pontificis est, eandem assertionem proponentis & applicantis.

Dico 4. Neque Autoritas Ecclesiæ, vt infallibiliter proponentis testimonium Dei, est conditio necessario requisita ad obiectum formale fidei: etsi de lege ordinaria nullum nunc obiectum obligat omnes fideles, nisi ab Ecclesia propositum. Prior pars sequitur ex præced. nam si potest esse obiectum formale fidei sufficienter ad credendum propositum absque propositione Ecclesiæ: at quod est necessarium vt conditio, absque ea non ponitur effectus. Ratio autoritas Ecclesiæ solum se habet ad obiectum formale fidei vt conditio sufficienter proponens & applicans, ad hoc vt ta-

le obiectum fidei Diuina credi possit: nam sine huiusmodi propositione non est obiectum fidei idoneum ad mouendum intellectum credentis ad assensum supernat. fidei. At hæc conditio aliunde suppleri potest, quam per Ecclesiæ propositionem: vt de facto suppleta fuit tum in primo Angelo, cui mysteria fidei Deus immediate reuelauit, cæteris angelis proponenda, vt 2. tom. disp. 20. sect. 8. tum in primis hominibus, nec non in Prophetis & Apostolis, quibus etiam immediate fuerunt mysteria fidei reuelata. nam quod præstat nunc propositio Ecclesiæ, præstitit in illis aut euidentia reuelationis in attestante, aut signa & miracula, quibus moraliter reddebantur certi, quod talis reuelatio esset à Deo. Posterior pars prob. de facto Deus suæ Ecclesiæ prouidit de regula animata infallibili, quæ in proponendis rebus fidei errare non potest. Ergo de facto iuxta legem à Deo ordinatam autoritas Ecclesiæ est necessaria ad obligandos fideles ad obiectum Diuina fide credendum. Vnde est illud Augustini lib. cont. Epist. fundam. cap. 9. Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoueret autoritas. Quam Ecclesiæ autoritatem quia spernunt hæretici, non possunt habere obiectum fidei sufficienter applicatum: ac proinde defectu talis applicationis autoritas Diuina non mouet peculiari motione Spiritus eorum intellectum ad assensum supernat. fidei, quantumuis ipsis videatur reuelationibus Diuinis in Scripturis contentis assentiri fide Diuina.

Obijcies 1. de facto etiam nunc Deus in Ecclesia Catholica vtitur signis & miraculis ad res fidei confirmandas, vt constat tum in primitiua Ecclesia, tum quoties mysteria fidei primò proponuntur alicui Regioni, vt passim Historiæ testantur. Ergo neque de facto vnicum medium proponendi res fidei est autoritas Ecclesiæ, si quidem præter illam adhibentur etiam signa & miracula virtute Dei patrata. Resp. non est Ecclesiæ autoritas de facto vnicum medium de lege ordinaria, nego; extraordinaria, concedo. Propterea in asser. addidi, de lege ordinaria: qua stante, non repugnat, quin aliquando Deus extraordinario modo vtatur ad res fidei magis corroborandas, vt nullam prorsus excusationem habeant mortales, quod non sint illis mysteria fidei sufficienter proposita.

Obijcies 2. sæpè Deus etiam nunc multa reuelat priuatis personis, quas ad ea credenda obligat absque Ecclesiæ autoritate: ergo nec de facto Ecclesiæ Autoritas est conditio necessario requisita ad obiecta fidei Diuina credenda. Resp. priuata reuelatio obligat eos quibus sit, publica omnes.

Obijcies 3. non solum autoritas Ecclesiæ proponentis, sed etiam ratio naturalis sæpè obligat ad aliquid fide Diuina credendum, vt sæpè viri docti ex vno mysterio reuelato multas alias veritates naturali discursu deducunt, quas & ipsi fide Diuina credere, & alijs eadè fide credendas proponere tenentur, præsertim si sint ad publicè docendum constituti. Resp. veritates, quæ ex aliquo mysterio reuelato deduci possunt euidenter, intelliguntur cum ipso principali mysterio reuelatæ, proinde censentur fideles obligare eadem obligatione

Ratio.

Propositio Eccl. sic est conditio applicans testimonium Dei.

74. Dico.

75. Resp.

76. Autoritas Eccl. sic non est conditio necessario requisita ad obiectum formale fidei.

à priori.

77. De lege ordinaria, nullum obiectum fidei obligat omnes fideles, nisi ab Ecclesia propositum.

78. Hæretici, quare non elicia i actus supernaturalem fidei.

Resp. disting. conseq.

79.

Priuata reuelatio obligat eos quibus sit, publica omnes.

80.

Veritates evidenter de deo obligant ad credendum eas, sicut ipsum mysterium.

litatione, qua obligat ipsum principale mysterium expressè reuelatum, posita tantum evidenti ratiocinatione, vt conditione sine qua non. Vt ex reuelato mysterio Trinitatis Patris, Filij, & Spiritus S. evidenter colligitur, has personas debere realiter inter se distinguere: ex reuelato mysterio. Incarnationis evidenter deducitur, Christum duplicem habere voluntatem, Diuinam, & humanam, duplicesque actus Diuinæ & humanæ voluntatis proprios: Veritates quæ non deducuntur evidenter, nec obligant alios, nec ipsomet, quibus probabilè tantum est, & ex priuata scientia eas in principali mysterio expressè reuelato contineri, vt quod Spiratio actiua in Diuinis communicetur, & non producat in Filio: quod anima Christi fuerit beata ab ipso instanti suæ Conceptionis.

81. Dicitur.

Dicitur. Posita tantum probabilitate, quod aliqua veritas contineatur in Scriptura, potest Ecclesia absolutè illam definire, ac proponere fide Diuina credendam: ergo posita eadem probabilitate poterit priuatus doctor illam fide Diuina credere, eamque alijs credendam proponere. Antec. prob. ante Trident. erat tantum probabile, siue probabilios, quod homo iustificaretur per habitus infusos, vt habetur in Concil. Vienn. Post Trident. Orthodoxa fides est, ab omnibus Catholicis credenda, hominem interna iustitia inhærente iustificari, vt definitur sess. 6. cap. 7. & Can. 13, Resp. quidquid sit de antec. de quo infra: nega. conseq. nam Ecclesia habet assistentiam Spiritus S. vt in colligenda vna veritate ex alia expressè reuelata errare non possit: illam quia non habet doctor priuatus, nec ipse tenetur illam fide Diuina credere, nec alijs eadem fide credendam proponere. Vtgebis. Si priuatus doctor non tenetur fide Diuina talem veritatem credere: ergo poterit positiuè discredere, illam non esse à Deo reuelatam. Resp. neg. conseq. quia licet talis dissensus non esset contra fidem, saltem esset contra prudentiam infusam, quæ distat nõ esse positiuè dissentendum ab ea veritate, quæ saltem probabiter iudicatur contineri in alia expressè reueleta.

Resp.

82. Aliud discredere potest aliquid non credere fide diuina.

83. Ad 8. argu. ex Scriptis.

Ad 1. argu. 1. sent. ex Psal. 86. & 2. ad Ephes. alix sunt expositiones, August. vt per Montes & fundamenta Ecclesiæ in his locis intelligantur Apostoli & Prophetæ, quatenus supra illos ædificata est Ciuitas sancta Ierusalem. Sed quid est, inquit, fundamenta eius in Montibus Sanctis? qui sunt montes Sancti super quos fundata est Ciuitas? alter quidam Ciuis plenius hoc dixit Apostolus Paulus, Ciuis inde Prophetæ. Ciuis inde Apostolus. Sed hi, id est Prophetæ & Apostoli, quomodo Ciues? fortasse ita vt etiam ipsi sint montes, super quos fundamenta sunt huius Ciuitatis, cuius portas diligit Dominus. 2. Esto per montes sanctos & fundamenta Ecclesiæ intelligantur Apostoli & Prophetæ, per quos factæ sunt reuelationes Ecclesiæ, hoc tamen non intelligitur de omnibus, cum nec aduersarij negent, Deum multas priuatas reuelationes fecisse priuatis personis; sed de reuelationibus duntaxat publicis spectantibus ad commune bonum Ecclesiæ. Ex quo nullum ducitur efficax argu. ad probandum, quod reuelationes factæ priuatis personis non pertineant ad idem obiectum formale fidei. Eodem modo explicatur locus 2. Psal. cit. Quanquam illum Augustin. ibid. explicat de Principibus regnantibus cum Christo in cælo. Sicut enim ait: Magna hac: sed ubi hac, nisi in illa Ciuitate Dei, de qua gloriosissima dicta sunt? quod probat ex verbis Psal. citis: ideo collatis omnibus gau-

84. Nec omnes reuelationes factæ Apost. & Prophetis.

dijs atque conflatis quomodo clausis: tanquam incun-datorum habitatio omnium in te.

Quoad auth. S. Tho. primum locum intellige iuxta 4. affer. nõ quod autoritas Ecclesiæ ingreditur formale obiectum fidei: sed quia de facto ex lege ordinaria Dei autoritas Diuina non sufficienter proponitur absque autoritate Ecclesiæ proponentis. Secundus verò non loquitur de reuelatione priuata respectu illius personæ, cui facta est, quæ tantum fide infusa moueri potest ad illam credendam, sed respectu aliarum, quæ illam nõ tenentur fide Diuina credere. Vt enim probet argum. ab autoritate Diuinæ reuelationis, quo Theologia vtitur, esse efficacissimum; ait, eam non esse reuelationem factam priuatis doctoribus, sed Apostolis & Prophetis: quia hæc non solum fuit ipsis Apostolis & Prophetis, quibus facta est, sed etiam nobis per Ecclesiæ declarationem certa. Priuata autè reuelatio etsi certa esse possit personæ, cui fit, non tamen alijs. Propterea concludit, ex tali reuelatione non duci efficax argum. ad res fidei confirmandas. Confirm. 2. 2. qu. 1. art. 1. vbi ex professo disputat de obiecto formali fidei, præter primam veritatem reuelantem, nullum aliud assignat: Sic igitur, inquit, in fide si consideremus formalem rationem obiecti, nihil est aliud, quam veritas prima. Non enim fides, de qua loquimur, assentit alicui, nisi quia est à Deo reuelatum. Qui nullum aliud obiectum formale fidei Diuinæ agnoscit, quam primam veritatem reuelantem, quæ eadem est in publica & priuata reuelatione.

85.

Duplex reuelatio distincta à S. Tho.

86. Ad rationem.

Ad rationem, neg. maior. nam cum hæc denominato Catholica in obiecto fidei desumatur ex ordine & respectu extrinseco, quo obiectum proponitur credendum omnibus, non potest ingredi obiectum formale fidei; proinde obiectum priuatae reuelationis carens huiusmodi respectu, nõ caret aliqua ratione formali pertinente ad obiectum formale fidei, sed tantum accidentali & extrinseca, quæ non mutat essentialem rationem obiecti formalis. Ad fundam. Caiet. patet. Nec bene Valentia. cum dixit, ad prudentiam infusam & donum Consilij pertinere, examinat ea, quæ priuata reuelatione manifestantur, an sint fide Diuina credenda: non enim hic agimus de prudenti examine: nec credibili, quod assensum fidei præcedere solet, sed de obiecto formali, & habitu ad ea ipsa credenda inclinante, quorū primū est testimoniū Dei, siue publicum, siue priuatum sit. Secundum est ipse habitus fidei, qui nõ solum inclinatur ad reuelationem publicā, sed etiam ad priuatā, posito prudenti examine & iudicio, quod illa sit à Deo. Nec etiam rectè Bannez dixit, ad huiusmodi priuatam reuelationem credendam sat esse lumen inditū per modū transeuntis impressionis: nā præter hoc, quod per ipsum ad omnem actum 2. necessarium est, requiritur etiam aliquis habitus supernatur. qui per modū cōnaturalis principij ad huiusmodi actū concurrat, adaptans & cōplens potentiam ad illum producendum: Suppono. n. talem actum fore quoad substantiam supernatur. cum nitatur obiecto formali supernatur. quod est testimoniū à Deo immediatè reuelatum. Sed pessimè pronuntiauit Caiet. ad voluntatē pertinere talia credere, si sibi consonū visum fuerit: tū quia credere non est voluntatis, sed intellectus: tum quia neque ad imperandum intellectui, vt priuatam reuelationem credat, potest sola voluntas absque peculiari aliquo auxilio: quia cum tale imperium sit de actu supernatur. non poterit voluntas absque

87. Non bene Valentia.

Nec Bannez.

Caietanus. Pessimè opinatur.

absque speciali auxilio, solius naturæ viribus illud elicere.

SECTO IV.

An obscuritas obiecti materialis integrat rationem formalem obiecti fidei?

83. Duplex obscuritas obiecti materialis & formalis.

Materialis ut obscurum distinguitur à scientifico

89. 1. Sent.

Prob. 1.

Hilar. 2. ex

August.

90. Prob. 3. r. 1. 2. corab. 1.

91. Secunda à priori.

92. Conf.

Obscuritas in fide, vna obiecti materialis, quod creditur; altera formalis, quo creditur; quæ est duplex; vna obiecti formalis principalis, quæ est prima veritas; altera minus principalis, quæ est testificatio primæ veritatis, in hac de prima, in sequentibus sect. & reliquis. Catholici conveniunt, obiectum materiale fidei debere esse obscurum, cum per hoc differat ab obiecto scientifico: in eo tamen discrepant, an hæc obscuritas ad obiectum fidei se habeat formaliter ut ratio formalis integrans & complens illud, an tantum concomitanter, & ut pura conditio. Non disputo hic de obscuritate tenente se ex parte subiecti, an necesse sit, ut aliunde intellectus non habeat evidentiam de obiecto, quod fide Divina credit: sed de obscuritate tenente se ex parte obiecti.

PRIMA sent. affirmat, habere se formaliter: Albertino. Corol. qu. 4. disp. 3. in 2. p. Diffi. Turria. 2. 2. disp. 8. dub. 1. Suarez disp. 3. sect. 7. Fauet S. Tho. 2. 2. qn. 1. art. 4. vbi ait, fidem non posse esse de visis aut secundum sensum, aut secundum intellectum. Prob. 1. ex Paulo ad Hebr. 11. vbi fidem definit argumentum non apparentium: & 1. ad Corint. 13. visionem enigmaticam, quam opponit Factuali. 2. ex Patrib. Hilarius lib. 8. de Trinit. multo post init. vbi assignans obiectum fidei, Habet enim, inquit, non tam veniam, quam premium, ignorare quod credas; quia maximum stipendium fidei est, sperare qua nescias. Augustinus tract. 40. in Ioan, quid, inquit, est fides, nisi credere quod non vides? consentiunt reliqui Patres, qui illam doctam ignorantiam appellant & scientiæ opponunt. 3. Fides essentialiter distinguitur à scientia reliquisque virtutibus intellectualibus infusis: sed non nisi per inevidentiam & obscuritatem obiecti: nam omnis alia differentia accidentalis est, & hæc vna sufficit ad distinguendam illam ab omni alia virtute intellectuali infusa. Omnis autem differentia essentialis, in actu, vel habitu desumitur ex obiecto formali. Ergo id quod fundat saltem inevidentiam & obscuritatem in actu fidei est ratio formalis in obiecto fidei. 2. Obiectum formale, quo essentialiter nititur fides Divina, est sola extrinseca autoritas Dei dicentis, excludens omnem rationem intrinsecam, quæ posset obiectum credendum in se ipso manifestare: ergo obiectum formale fidei est essentialiter obscurum: quia sicut obiectum cognoscibile per rationem intrinsecam, est essentialiter clarum: hoc est essentialiter motiuum ad claram cognitionem sui: ita obiectum cognoscibile per rationem extrinsecam est essentialiter motiuum ad obscuram notitiã sui. Cõfir. obiectum dicitur obscurum, vno modo extrinsecè ab actu obscuro fidei; in hoc sensu negat hæc sent. obscuritatem esse rationem formalem obiecti fidei: quia cum ea ratio præsupponatur ad actum, quem debet causare in genere causæ formalis obiecti, sumi non potest ab actu; sicut nulla causa desumere potest vim causandi ab effectu, quem ipsa causatura est. 2. modo dicitur o-

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

biectum obscurum ex peculiari modo, quo vnitur intellectui, nempe per medium extrinsecum nullam causans intrinsecam evidentiam in obiecto. hoc modo dicitur obscuritas obiecti materialis ingredi rationem formalem obiecti fidei.

SECUNDA negat, obscuritatem obiecti materialis pertinere ad rationem formalem; sed est pura conditio, essentialiter tamen prærequisita ad actum fidei. Caiet. 2. 2. q. 1. art. 6. Coninck disp. 11. dub. 1. nu. 40. Bannez 2. 2. q. 1. art. 4. dub. 1. Malder ibid. dub. 2. qui duo, etsi dicant, obscuritatem obiecti Materialis aliquo modo, secundum quid ad formalem rationem fidei pertinere; expressè aiunt, illam pertinere ut conditionem quandã, sine qua ipsa ratio formalis non applicaretur obiecto materiali, hoc sensu dicunt, illam pertinere ad complementum obiecti formalis: Durand. in 3. dist. 2. 4. q. 1. à nu. 10. licet multa argu. ipsius non probent: nisi de obscuritate vel formali, vel consequente actum fidei, cum tamen contraria sent. solum asserat obscuritatem fundamentalem antecedentem actum, pertinere ab obiectum formale fidei.

Inter has sent. olim mihi prior arrisit, potissimum, quod per hanc obscuritatem fides essentialiter distinguitur à scientia, re tamen postea maturius considerata, posterior videtur probabilior. Fundam. illud tantum pertinet ad rationem formalem obiecti, quod integrat ipsam rationem formalem assentiendi: sed obscuritas obiecti materialis in fide non integrat rationem formalem assentiendi: igitur non pertinet ad rationem formalem obiecti, sed est pura conditio essentialiter requisita ad obiectum formale fidei. Quia cum obiectum formale fidei sit testimonium Dei, quod extrinsecum est obiecto reuelato, essentialiter per modum conditionis affert obscuritatem obiecto reuelato, quod propter solum testimonium Dei credi debet. Maior constat ex definitione rationis formalis, quæ est causa motiua potentiz ad actum eliciendum, ut Inductione patet in omnibus potentijs, & habitibus: ratio formalis voluntatis, est causa motiua eiusdem ad prosecutionem sui obiecti; ratio formalis intellectus est causa motiua illius ad assensum præbendum, ratio formalis sensuum est causa motiua eorundem ad sensationem circa propria obiecta eliciendam. Vnde quidquid non est motiuum potentiz ad actum, non pertinet ad formalem rationem obiecti. Ut quia nec cognitio est causa motiua voluntatis, nec abstractio in scientijs est causa motiua intellectus, neutra spectat ad rationem formalem obiecti, sed est pura duntaxat conditio. Et à priori est: quia ratio formalis influit in actum, obiectiue mouendo & inclinando potentiam ad actum.

Minor prob. vel obscuritas in obiecto materiali fidei sumitur formaliter, pro negatione claritatis obiecti, vel fundamentaliter pro fundamento, ex quo talis negatio claritatis in obiecto resultat: neutro modo integrat rationem formalem assentiendi. Non primo; quia negatio, cum neget formaliter perfectionem, nequit positivè mouere intellectum ad assensum fidei præbendum, qui moueri non solet, nisi ex aliqua perfectione positivè relucente in obiecto. Non secundo; in quo sensu contendunt obscuritatem integrare obiectum formale fidei, & obiectiue concurrere ad assensum) quia nequit obscuritas fundamentalis obiecti mouere intellectum ad assensum, nisi concepta ut potens fundare formalem negationem claritatis; cum nihil mouere possit obiectiue intellectum

93. Negant verius.

Durandus copiosissime.

94.

Obscuritas materialis est conditio essentialiter prærequisita ad formale.

95. Non integrat rationem formalem assentiendi.

tellectum, nisi ab ipso præconceptum. Sed neque ut sic obscuritas obiecti materialis mouet intellectum ad assensum fidei: tum quia nemo elicitorus actum fidei respicit ad obiectum ut potens causare negationem claritatis, sed ut testatum à primâ veritate, quæ nec falli, nec fallere testando potest: tum à priori: nam id tantum potest intellectui esse ratio assentiendi, quod potest esse causa veritatis obiecti reuelati, cum hoc sit proprium munus obiecti formalis, certum reddere intellectum de veritate obiecti materialis. Sed ad veritatem obiecti reuelati nil conducit, quod sit formaliter obscurum, vel potens causare formalem negationem claritatis, sed potius quod sit à Deo testatum: nam ex hoc habet, ut non possit non esse verum, quod restatur.

à priori.

96. Obscuritas non potest separari ab obiecto nisi per intellectum.

97.

Extrinsicum testimonium Dei re ipsa ponat obscuritatem in obiecto materiali, neque possit talis obscuritas à parte rei separari, quia tamen non quidquid re ipsa coniunctum est cum obiecto, integrat rationem formalem assentiendi, sed solum id, quod obiectiue mouet intellectum ad assensum præbendum obiecto reuelato; quod est solum medium persuadendi veritatem obiecti reuelati, qualis est sola veritas Dei attestantis, idem etiam si obscuritas re ipsa sit coniuncta cum obiecto materiali fidei, ab eoque inseparabilis, haud tamen ponenda est ut ratio formalis integrans obiectum formale eiusdem. Dicitur. Esto Deitas non moueat per se, ad assensum fidei, mouet tamen ut intrinsecè inclusa in prima veritate, ut in ratione formali assentiendi. Esto igitur obscuritas fundamentalis obiecti materialis non moueat per se ad assensum fidei, mouet tamen ut intrinsecè inclusa in ipsa ratione formali assentiendi. Respon. neg. conseq. nam prima veritas, non tantum quâ veritas, sed etiam qua prima confert ad veritatem obiecti reuelati, quia licet veritas tribuat veritatem obiecto reuelato, non tamen quâ veritas præcisè tribuit infallibilitatem, sed quâ prima. Quâ prima autem idem est, ac Diuina & increata. Igitur in ipsa ratione formali assentiendi includitur esse Diuinum: nam quidquid facit ad veritatem obiecti reuelati, facit etiam ad rationem assentiendi. At verò obscuritas fundamentalis obiecti materialis, merè concomitanter & materialiter se habet ad rationem assentiendi, cum potius abducatur, quam conducatur ad veritatem obiecti reuelati, quia negat fundamentalem claritatem, quæ conducit ad obiecti veritatem.

98. Di. es.

Resp.

Ratio.

Confirm. propter hanc causam scilicet. i. huius disp. aduersarijs consentientibus, negavi, Deitatem, & quamcunque aliam rationem, præter ipsam veritatem Dei attestantis, ingredi rationem formalem fidei: quia nulla ratio, præter veritatem Dei attestantis, conducit ad infallibilem veritatem obiecti reuelati. At multò minus ad obiecti reuelati veritatem conducit obscuritas siue formalis, siue fundamentalis obiecti materialis: nam adhuc ea per intellectum præcisâ, manet adæquata causa veritatis obiecti reuelati, quæ est veritas Dei attestantis. Nec refert, quod talis obscuritas nequeat à parte rei separari ab obiecto fidei: quia sufficit, ut separari possit per intellectum. Sicut neque ab obiecto formali eiusdem à parte rei separari potest Deitas; quia tamen separari potest per intellectum, quæ præcisâ, adhuc manet integra ratio formalis obiecti fidei, non ponitur ut ratio integrans obiectum formale fidei infusæ. Ergo licet extrinsecum testimonium Dei re ipsa ponat obscuritatem in obiecto materiali, neque possit talis obscuritas à parte rei separari, quia tamen non quidquid re ipsa coniunctum est cum obiecto, integrat rationem formalem assentiendi, sed solum id, quod obiectiue mouet intellectum ad assensum præbendum obiecto reuelato; quod est solum medium persuadendi veritatem obiecti reuelati, qualis est sola veritas Dei attestantis, idem etiam si obscuritas re ipsa sit coniuncta cum obiecto materiali fidei, ab eoque inseparabilis, haud tamen ponenda est ut ratio formalis integrans obiectum formale eiusdem. Dicitur. Esto Deitas non moueat per se, ad assensum fidei, mouet tamen ut intrinsecè inclusa in prima veritate, ut in ratione formali assentiendi. Esto igitur obscuritas fundamentalis obiecti materialis non moueat per se ad assensum fidei, mouet tamen ut intrinsecè inclusa in ipsa ratione formali assentiendi. Respon. neg. conseq. nam prima veritas, non tantum quâ veritas, sed etiam qua prima confert ad veritatem obiecti reuelati, quia licet veritas tribuat veritatem obiecto reuelato, non tamen quâ veritas præcisè tribuit infallibilitatem, sed quâ prima. Quâ prima autem idem est, ac Diuina & increata. Igitur in ipsa ratione formali assentiendi includitur esse Diuinum: nam quidquid facit ad veritatem obiecti reuelati, facit etiam ad rationem assentiendi. At verò obscuritas fundamentalis obiecti materialis, merè concomitanter & materialiter se habet ad rationem assentiendi, cum potius abducatur, quam conducatur ad veritatem obiecti reuelati, quia negat fundamentalem claritatem, quæ conducit ad obiecti veritatem.

Ad 1. & 2. argu. i. sent. resp. dictas auctoritates

esse veras de obscuritate concomitanti, & per modum conditionis essentialiter requisitæ ad obiectum materiale fidei, non autem de obscuritate formaliter constituyente obiectum ipsum formale fidei. Nec refert, quod hæc obscuritas ab Apost. ponatur in definitione fidei, *argumentum non apparentium*: nam hæc non est propria definitio, cum in ea non sit positum, quod in fide est potissimum, nempe auctoritas Dei, ut motiuum formale: sed est tantum descriptio data per conditionem essentialiter requisitam. Maior diffic. de specificacione actus fidei. Negare enim non possumus, quin fides specie differat à quouis alio assensu: non differt autem, nisi per obscuritatem & inevidentiam: igitur obscuritas & inevidentia obiecti materialis, uti specificat actum, ita pertinet ad rationem formalem obiecti: nam omnis ratio, quæ specificat actum, præsupponi debet in obiecto ut ratio formalis ipsius. Resp. negando, actum fidei specie differre à quouis alio assensu formaliter per obscuritatem & inevidentiam, sed per suam rationem formalem positivam, quam accipit ad obiecto formali & ratione assentiendi, quæ est prima veritas infallibilis in testificando, ut stat sub applicatione obscurâ, ut conditione sine qua non. Est igitur formalis specificans actum fidei, illumque ab omni alio discriminans, certitudo infallibilis deriuata ex obiecto formali media obscuritate obiecti materialis, ut conditione sine qua non. Per quam certitudinem discriminatur à fide humana, & multò magis ab opinione, quæ huiusmodi certitudine caret: discriminatur etiam à certitudine scientiæ naturalis: tum quia certitudo scientiæ naturalis non est omnino infallibilis, sed in gradu dup taxat infallibilitatis naturalis: certitudo autem fidei Diuinæ est infallibilis in omni genere, cum sit participatio certitudinis scientiæ Diuinæ, quæ per nullâ potentiam fallibilis est: tum quia certitudo fidei est essentialiter coniuncta cū inevidentiâ, contra verò certitudo scientiæ cū euidentiâ. Nam licet hanc inevidentiâ non habeat actus fidei formaliter causatâ à suo obiecto formali, cum non habeat illam ut ab obiecto formaliter mouente ad assensum per obscuritatem; habet tamen illam causatam ab obiecto materiali concomitanter, & per modum conditionis essentialiter requisitæ: quâ sublatâ necessariò tolleretur, obiectum formale fidei, cum id sit Diuinum testimonium quod ut extrinsecum rei attestatæ, essentialiter affert obscuritatem eidem rei attestatæ; & nequeat consistere motiuum formale fidei sine obscuritate obiecti materialis. Per eandem infallibilem certitudinem, ut stat sub tali inevidentiâ obiecti materialis idem actus differt tam à visione beata, quam à fide euidente in attestante: quia licet in omnibus eadem prima veritas intellectum moueat ad assensum, in sola tamen fide nostra mouet, ut stat sub obscuritate tam obiecti materialis, quam reuelationis formalis, ut sub conditione sine qua non.

99. Ad auctoris ritates scriptura & Patrum.

100. In saluendis rationibus maior diffie.

Assensus fidei non differt specie ab alio assensu per obscuritatem.

Si ab obiecto materiali fidei tolleretur obscuritas necessaria ad posteriori tolleretur motiuum formale.

101. Ad 2. rationem.

SECUNDA ratio solum probat, obscuritatem obiecti materialis esse tantum conditionem essentialiter requisitâ, non autem rationem formalem: ad hanc enim præterea requiritur, ut obiectiue moueat intellectum ad assensum elicendum. Sicut licet obiecti voluntatis sit bonum ut cognitum, cum neque de potentia absolutâ possit, ut 3. ro. disp. 5. a nu. 9. voluntas ferri in incognitum: haud tamen cognitio ponitur ut ratio integrans formale obiectum ipsius, sed ut pura duntaxat conditio essentialiter requisita, quia cognitio non est ratio mouens, sed tantum applicans & pro-

& proponens obiectum, quod solum voluntate impellit ad actum. Alioquin quidquid esset in obiecto saltem essentialiter praequisitum pertineret ad rationem formalem, quod falsum est, ut supra, & constat de abstractione in scientijs, quae essentialiter praequiruntur ad obiectum scientificum, & tamen illud formaliter non integrat ut ratio formalis ipsius. Nec est eadem ratio de claritate obiectiua & fundamentali: quia haec cum sit positiva perfectio obiecti, & maxime conferat ad veritatem obiecti, potest intellectum mouere ad actum circa obiectum eliciendum.

Haecenus de
obscuritate
obiecti ma-
terialis.

SECTIO V.

An obscuritas obiecti formalis sit conditio essentialiter requisita ad obiectum formale fidei.

102.
Nunc de
obscuritate
obiecti for-
malis fidei.

Quod duplex est. 1. principale, quae est prima veritas; 2. minus principale, quae est ipsius testificatio; & ex praeced. sect. constat, ea non esse rationem formalem, cum neque obiectum ipsum formale moueat intellectum ad assensum fidei formaliter ut obscurum, sed ut verum, & infallibile in testificando. Nam sub ea ratione mouet intellectum ad assensum, sub qua tribuit obiecto materiali infallibilem veritatem, superest quaestio, an saltem talis obscuritas obiecti formalis ad fidem requiratur per modum concomitantis conditionis essentialis, uti requiritur obscuritas obiecti materialis, non disputo; an fides esse possit cum euidencia Dei attestantis per actum distinctum in eodem intellectu, de hoc enim infra; sed an vnus idemque actus esse possit euidens ratione obiecti formalis, & simul obscurus ratione obiecti materialis, returritque cum illa quaest. an euidencia in attestante consistere possit cum actu fidei. Est autem euidencia in attestante, clara notitia, qua euidens sit, Deum esse, qui loquitur.

Euidencia in
attestante
quid.
Sens. affir.
103.

PRIMA. sent. affirmat, obscuritatem obiecti formalis essentialiter requiri ad actum fidei, ac proinde non posse cum eodem actu fidei coniungi euidenciam Dei attestantis. Duran. in 3. dist. 23. quaest. ult. nu. 12. & dist. 31. q. 4. nu. 10. Bannez. 2. 2. q. 5. art. 1. concl. 2. Suarez. disp. 3. de obiecto formali fidei sect. 8. qu. 3. nu. 18. & 3. p. 10. 1. disp. 27. sect. 2. §. sed triplex. Turria. 2. 2. disp. 8. dub. 1. vbi per hoc fidei Diuinam ab humana discriminat, quod humana niti potest testimonio dicentis euidenter noto, non Diuina: quia testimonium humanum cum sit fallibile, adhuc euidenter notum, non cogit intellectum ad praebendum assensum rei attestatae: cogit autem testimonium Diuinum euidenter notum: quia testimonium Diuinum est infallibile; de essentia autem fidei est, ut sit actus liber. Neque hic est sibi contrarius, disp. 9. dub. 4. vbi docet, cum euidencia in attestante esse posse actum fidei: quia hic non loquitur de vno eodemque actu, sed de distinctis, quorum vnus sit euidens, alter obscurus respectu eiusdem testimonij Diuini. & disp. 6. dub. 3. sine: vbi ait, si Deus clare ostenderet Beato suum testimonium, non ostensa re attestata, hunc non posse circa talem rem attestatam fidei assensum elicere. Eand. sent. sequuntur Coninck de actib. supernat. disp. 9. dub. 8. concl. 2. Syluius 2. 2. q. 5. art. 1. concl. 2. & c. Bannez & Syluius ducuntur, quia haec euidencia in attestante non potest esse

104.
Varium fun-
dam.

Tom. IV. De Fides, Spe, & Charitate.

sine clara visione Dei: & talis euidencia necessario infert euidenciam in re attestata: repugnat autem fidei euidencia rei attestatae, ex sect. praeced. Maior patet hoc syllog. Euidens est, quidquid Deus reuelat, esse verum: euidens est, hoc Deum reuelare: ergo euidens est, hoc esse verum, Durandus & reliqui ducuntur, quia fides infusa essentialiter nritur auctoritate Diuina, non scita, sed credita.

SECUNDA negat, obscuritatem obiecti formalis esse conditionem essentialiter requisitam ad obiectum formale fidei: & consequenter concedit, posse actum fidei essentialiter consistere cum euidencia Dei attestantis: Caiet. 2. 2. qu. 5. art. 1. Ferrar. 3. con. gen. c. 40. §. ad euid. Gabriel. in 3. dist. 24. qu. vn. art. 2. concl. 7. Medina 1. 2. qu. 90. art. 1. ad 7. Vasquez 1. p. disp. 135. cap. 3. & 3. p. disp. 53. ca. 1. Valen. 10. 3. disp. 1. qu. 1. pu. 4. §. possit ne fides. Quatuor quaestiones in vna inuoluuntur. Prima.

105.
2. Sem. n. 2a.

An possibilis sit notitia euidens attestantis Dei absque clara visione eiusdem?

Prima qua-
stio.

NEGAT Bannez, cit. ad 1. con. 1. concl. & ad 1. arg. Duran. quod etiam negauerat qu. 1. art. 5. ad 3. & cum eo cit. Syluius, quia nequit locutio seu testificatio naturae intellectualis in se videri, quin cum ipsa videatur natura intellectualis loquens. Igitur nequit testimonium Dei in se ipso videri, quin cum ipso videatur Deus ipse testificans: sc. testimonium Dei est ipsa locutio Dei identificata cum substantia Dei. Antec. prob. locutio naturae intellectualis est actus immanens, quo loquens suum conceptum dirigit ad audientem, ut explicui 10. 2. disp. 15. ergo videri non potest, quin videatur persona loquens. Affirmant reliqui, non solum qui cum huiusmodi euidencia concedunt, stare posse fidei, sed etiam qui cum ea consistere posse negant. Quae sententia probabilior, ac vera, puto. Probat nonnulli: Certum est, Prophetas, eosque omnes, qui immediatè à Deo de rebus fidei instructi fuerunt, verè habuisse fidem: cum ad Hebr. 11. impossibile sit sine fide placere Deo. colligitur ex Trident. sess. 6. cap. 8. vbi fides appellatur humana salutis initium, fundamentum & radix omnis iustificationis. Neque illam limitat ad fidem Euang. cum vtatur cit. testimonio Pauli, quod verum fuit omni tempore, & pro omnibus viatoribus, ut ostendit discursus. Apostoli, qui exempla afferunt de omni statu, & de omnibus viatoribus. Et confir. idè semper fuit apud homines iustificationis modus. Sed Prophetae, ijque omnes, qui immediatè de rebus fidei fuerunt à Deo instructi, habuerunt euidenciam in attestante Deo: quippe qui certi esse debuerunt, quod talis reuelatio esset à Deo: quod scire non potuerunt, nisi per euidenciam in attestante, qua illis euidenter constabat, reuelationem, quam ipsi habebat, esse à Deo, Verum hic discursus falso nititur fund. non potuisse sc. Prophetas sine euidencia in attestante, esse certos de reuelatione, quod esset à Deo, ut infra. Probo igitur illam, assignando duplicem modum, quo haberi possit euidens cognitio reuelationis, absque visione Dei reuelantis. 1. Si Deus infundat homini vel Angelo, aliquem conceptum complexum per modum iudicij, ut quod Deus sit Trinus & Vnus, & simul propria ipsius speciem infundat, qua angelus vel homo perfectè comprehendat illam esse locutionem Dei, vel intuendo immediatam illius dependentiam, quam habet à Deo ut à causa principali: cum enim naturae lumine euidens sit, Deum non posse esse

106.
Negat.
Fundam.
107.

Possibilis est
notitia eui-
dens atte-
stantis Dei
absque clara
visione eius-
dem.

108.
Dupl. x
modus.
Primus.

esse authorem assensus falsi, hoc ipso quod angelus, vel homo euidenter cognoscit illum esse à Deo, euidenter etiam cognoscit illum terminari non posse ad aliquid falsum, etiam si obiectum in se ipso non cognoscat, nisi tantum abstractiue: vel cognoscendo supernaturalitatem assensus, cuius principalis causa alia esse nequit, quam Deus. Hoc pacto multi putant primum Angelum & Prophetas certos factos fuisse de reuelatione Diuina. 2. Si Deus in confirmationem alicuius veritatis faciat miraculum, cuius euidenter notitiam infundat credenti. Ex hac enim miraculi euidencia in attestacionem talis veritatis patrati manifestè cognoscitur, Deum esse, qui veritatem reuelat; cum non possit Deus esse author mendacij; esset autem, si in confirmationem falsi miraculum faceret; quia cum nemo, præter ipsum, miraculum efficere possit, hoc ipso creaturam cogeret ad credendum falsum, ab ipso per miraculum attestatum. Confirm. sicut ex aliquo effectu naturali euidenter cognoscimus, Deum esse, qui operatur, quando ille in aliam causam reduci non potest, Deo in se ipso minimè cognito, vt ex creatione animæ rationalis euidenter cognoscimus, Deum esse, qui illam producit; cum nec alia actione anima rationalis, vt potè substantia spiritualis à materia independens producibilis sit; nec alij, quam Deo virtus creandi competere possit, vt *10.2. disp. 2. sect. 2. & 3.* ita ex aliquo effectu superna, euidenter cognoscere possumus, Deum esse, qui loquitur. Si enim dari potest effectus ita proprius Dei, vt euidenter ostendat, ipsum esse, qui operatur, & non alium: cur dari non poterit locutio ita propria Dei, vt euidenter ostendat, ipsum esse, qui loquitur, & non alium? cum non minorem connexionem habeat locutio cum loquente, quam actio cum agente: est enim locutio effectus loquentis, quatenus ab eo fit in signum eorum, quæ habet in mente.

109. Secundus modus.

110. Confirm.

Exemplo.

111. Ad fundamentum opposita. Locutio Dei interna, intuitiue cognosci nequit, absque intuitione ipsius substantia Dei.

Ad funda. oppositæ; Antecedens esset tantum verum de locutione interna, falsum de externa, quæ vt proprius effectus manifestat internam. Idem quippe argum. fieri potest de voluntate Dei, quæ non minùs, quam ipsius locutio identificatur cum Deo: nemo tamen negat, illam euidenter cognosci per effectus ad extra productos. Igitur quauis locutio interna Dei cognosci nequeat intuitiue in se ipsa, nõ cognita intuitiue à substantia Dei, cum qua identificatur; potest tamen euidenter cognosci abstractiue per essentialem habitudinem alterius ad ipsam, eo modo, quo per effectus creatos euidenter cognoscimus Deum existere, & ex locutione humana cæcuse euidenter cognoscit personam, quæ loquitur. Ad prob. quidquid sit de natura purè intellectuuali creata, quæ ob imperfectionem non habet virtutem producendi extra se aliquid, quo audienti significet suam locutionem internam, vt *cit. disp. docui*: negandum est de natura increata, quæ non solum loqui potest per locutionem internam, sicut loquitur sibi ipsi, & Pater æternus æterno suo Filio, vt *1.10. disp. 26. sect. 1.* docui; sed etiam creaturæ externo signo manifestare.

Secunda questio.

An hæc euidencia fuerit necessaria Prophetis, iisque omnibus, qui immediate à Deo de rebus fidei instituti fuerunt?

112. Affirmat.

Affirmat Caiet. 2.2.9.171. art. 5. vbi docet, necessarium fuisse, vt saltè primi Ecclesiæ Prin-

cipes, vt sunt Prophetæ, Apostoli & Euangelistæ, euidenciam reuelationis habuerint, qua euidenter cognoscerent, quæ sibi à Deo prophetico lumine manifestabantur. Neque enim minùs, inquit, certus est Prophetæ, nequè minùs videt, quod Deus tunc hoc sibi reuelat, quam nos simus certi, & videamus nos scire prima principia per lumen naturale. Et similiter in lumine diuinitus menti sue infuso videt ea, quæ sibi reuelantur: sicut nos in lumine naturali videmus prima principia, & conclusiones in, & ex eis. Probat. auth. S. Tho. tum *cit. 2.2. vbi cum sibi obieciisset in 3. arg.* quod maior sit certitudo, quæ est per lumen Diuinum, quam quæ est per lumen naturale: ille autem qui habet scientiam certus est se illam habere: ergo qui habet Prophetiam multò magis certus est per lumen Diuinum, se illam habere: respondet patere ex dictis. Quæ resp. concedit, certiorè esse Prophetam de accepta reuelatione per lumen Diuinum, quam scientificum de sua scientia per lumen naturale. Sed hic est certus per euidenciam naturalis scientiæ; ergo & ille per euidenciam reuelationis Diuinæ. Tum *9.174. art. 3. vbi docet*, finem Prophetiæ esse manifestationem veritatis supra hominè existentis. Cõstæ autem absque euidencia manifestatione veritatis nõ esse: ergo si Prophetæ per lumen Prophet. manifestam habent veritatem, habent illam per euidenciam in attestante. Tum *3. con. gen. cap. 154. vbi lumen Prophet. assimilat lumini naturali primorum principiorum, atque cognitionem de rebus fidei per lumen Prophet. necessariam fuisse primis Ecclesiæ Doctoribus. 2. probat duplici ratione: sæpe Prophetæ iuebantur facere quædam, quæ lumini naturali & Diuino videntur repugnare, vt quod Abraham proprium Filium occideret: quod Osea fornicariam acciperet. Nisi enim hi euidenciam habuissent, quod talis reuelatio esset à Deo, non potuissent hæc, quæ naturali ac Diuino lumini repugnare videntur, executioni mandare velle. 2. vt Ecclesia sit certa de his, quæ sunt fidei, requiritur, vt in se habeat aliquot testes de visu, iuxta illud 1. Ioan. 1. Quod vidimus, testamur & annuntiamus: alioqui Ecclesia ex parte sui nunquam esset certa de his, quæ sunt fidei.*

113. Probat ex S. Tho.

Vide S. Tho.

114. Ratio 1.

2.

Negant communiter alij, hanc euidenciam in attestante necessarium fuisse in Ecclesia. Quæ sent. longe probabilior est. Fundam. non potuit hæc euidencia in attestante esse necessaria primis Ecclesiæ Doctoribus propter ipsos, cum potuerint ipsi per solam euidenciam moralem credibilitatis obligari ad fidem Diuinam adhibendam ijs, quæ sibi immediatè à Deo reuelabantur: vt constat tum de Zacharia Patre Ioannis Bapt. qui si euidencia in attestante habuisset, dubitate non potuisset, an verum esset, quod illi ab Angelo dicebatur. Tum de nobis, qui absque huiusmodi euidencia in attestante, per solam euidenciam moralem credibilitatis, tenemur fidem Diuinam adhibere ijs, quæ reuelata sunt. Potuit igitur Deus etiam primis Ecclesiæ Doctoribus res fidei proponere vt euidenter tantum credibiles, vt nobis proponuntur per eosdem Ecclesiæ Doctores. Nec potuit hæc euidencia esse necessaria propter alios: nam ad res fidei alios docendas, sufficit, vt illæ certissimo fidei lumine cum euidencia duntaxat credibilitatis à Doctore teneantur: sicut de facto talis euidencia necessaria non est in præsentibus Ecclesiæ Doctoribus, qui debent fidei mysteria populum docere.

Euidencia in attestante non fuit necessaria in Ecclesia.

Euidencia credibilitatis sufficienter obligat ad credendum.

Vnde ad auth. S. Tho. Resp. illum semper loqui de certitudine, nõ de euidencia, vt constat ex eius verbis,

116. Ad S. Tho.

verbis, & ex alijs locis. Potuerunt autem Prophetæ, & Apostoli esse certissimi de mysterijs sibi reuelatis, etiam si reuelationis euidentiã non habuerint, sed tantum credibilitatis euidentiã, qua posita, obscuro fidei lumine firmissimè poterant illis adhærere, non secus ac nos ipsi, qui non nisi euidentiã credibilitatis habemus de reuelatione Diuina; qua firmissimè illi per lumen fidei adhæremus. Ad 1. locum, cum dicit magis Prophetam per lumen Prophet. esse certum de reuelatione Diuina, quam scientificum de sua scientia per lumen naturale; comparatio intelligenda non est quoad euidentiã, sed tantum quoad certitudinẽ: quod prob. quia solum quoad certitudinẽ lumen Diuinum, siue fidei, siue Prophetiæ excedit lumen naturale scientificum, non autem quoad euidentiã, secundum quam ad summum lumen Prophet. erit æquale lumini naturali scientifico.

117.
Ad primum locum.

Ad 2. Neg. conseq. nam ad propriam manifestationem veritatis sufficit, si illa certo lumine fidei manifestetur. Verè enim dicitur Deus nobis veritates manifestare, etiam si eas obscuro duntaxat lumine fidei manifestet. Neque enim cum Propheta Psa. 50. Dixit; *Incerta & occulta sapientia tua manifestasti mihi*: intellexit tantum de veritatibus euidenter sibi in lumine Prophetico manifestatis, sed etiam de veritatibus lumine fidei, tam sibi, quam alijs reuelatis. Quas reuelationes obscuro duntaxat lumine fidei aliquando Prophetas habuisse, constat de Zacharia, & alijs, qui illas per Angelos acceperunt. Tertium testimo. explica. eod. modo, quò primum; vt comparatio illa inter lumen primorum principiorum, & propheticum non intelligatur quoad euidentiã Diuinæ reuelationis, sed tantum quoad certitudinẽ: & vt ait, non, *per quandam euidentiã, sed per quandam certitudinẽ prouenientem ex reuelatione Diuina*: quæ certitudo necessaria fuit primis Ecclesiæ Doctoribus, non minus quam necessaria est nunc eiusdem Ecclesiæ Doctoribus. Dices: si verum est, ex S. Tho. quòd quanto aliquid propinquius est primo principio, eò magis de virtute principij participiat, cum primi Ecclesiæ Doctores propinquissimi fuerint Deo, omnium maximè de ipsius lumine participatur: ergo non tantum certo lumine fidei, vt nos, qui procul ab illis primis distamus, sed euidentiã reuelationis mysteria fidei acceperunt. Resp. 1. hæc obiectio solum tangit difficultatem de facto; de qua infra 2. adhuc hoc principium saluari potest in primis Ecclesiæ Doctoribus absque euidentiã reuelationis, per vberiore illustrioremque notitiã fidei, & maiorem credibilitatis euidentiã.

118.
Ad 2.

119.

120.
An quo quid propinquius primo principio eo magis de virtute eius participiat.

121.
Ad Caietani.

122.
Ad secundam.

Ad 1. rationem Caiet. nego, necessariam fuisse euidentiã in attestante, vt obligari potuissent ad exequenda ea, quæ aliquo modo videbantur esse contra lumen naturale: sed fat fuit euidentiã credibilitatis, quæ omne morale dubium tollit. Vnde posito quòd nullum habuerint morale dubium de reuelatione à Deo facta, tenebantur illam exequi. Ad 2. nego, vt Ecclesia certa sit de rebus fidei, necesse esse, vt in eadem sint aliqui testes de visu per euidentiã in attestante: nam etiam si nullus sit talis testis, adhuc per solam euidentiã credibilitatis causatam ex signis & miraculis externis, potuit Ecclesia esse certa de rebus fidei. Citatum testimo. Ioan. vel intelligitur de facto vel certè non loquitur de euidentiã in attestante, sed credibilitatis habita per signa & miracula à Christo in confirmationem mysteriorum

fidei facta. Neque tandem est necesse, vt fides resoluatur in aliquam cognitionem euidentiã creatam, sed sufficit, vt resoluatur in cognitionem euidentiã increatam Dei. Cæterum, an de facto Deus hanc euidentiã reuelationis in attestante communicauerit omnibus, vel saltem aliquibus ex Prophetis & Apostolis, maxima ex parte pender ex discrimine, quòd est inter lumen Propheticum & fidei: de quo infra, vbi etiam hæc quaestio resoluetur.

123.

An cum euidentiã in attestante consistere possit fides infusa.

Negant Authores cit. pro 1. sent. argumenta sunt hæc. 1. Euidentiã in attestante causat notitiã euidentiã ipsius rei attestatæ: ergo cum fide consistere nequit. quia fides essentialiter requirit obscuritatem obiecti materialis: per hoc enim discriminatur à sciëntia. Antec. prob. hoc syllog. *Quidquid Deus reuelat, est verum: hoc Deus reuelat: ergo hoc est verum.* Maior est euidens vel ipso naturali lumine. Minor supponitur euidens euidentiã in attestante: minor conclusio deducta ex duabus præmissis euidentiã est euidens. Confir. Propositione esse verã, nihil aliud est, quam ita esse, sicut per ipsam significatur: ergo sicut ex præmissis euidentiã signatur assensus euidens veritatis conclusionis; ita & assensus euidens veritatis conclusionis in se. 2. Scientia à posteriori excludit fidem respectu eiusdem obiecti; tollit. n. obscuritatem, & ponit euidentiã obiecti; fides autem essentialiter supponit obscuritatem & ineuidentiã obiecti. at non minus euidentiã in attestante, quam sciëntia à posteriori generat euidentiã conclusionibus. Nec refert, quòd per euidentiã in attestante non videatur res in se ipsa, quia sufficit, vt videatur in causa: sicut nec per demonstrationem à posteriori videtur Deus in se ipso, sed in suis effectis. 3. Magis extrinsecæ sunt creaturæ Deo, quã clarum testimoniũ Dei ipsi Deo: sed creaturæ causant euidentiã de existentia Dei; ergo multò magis illã causat clarum testimoniũ Dei, quo Deus ipse suã existentiam euidenter testatur. Vnde sicut non potest cum euidentiã de existentia Dei per creaturas causata stare fides; ita nec cum euidentiã de existentia eiusdem Dei, per clarum testimoniũ ipsius Dei generata. 4. Non minus testimoniũ Dei est effectus voluntarius causatus ab ipso Deo ad repræsentandũ ea, quæ sunt in sua sciëntia, quã quæuis alia creatura est effectus Dei causatus ad repræsentandũ ipsũ esse Dei: ergo non minus illud, si euidens est, quòd sit à Deo, repræsentat ea, quæ sunt in sciëntia Dei, quã quæuis creatura repræsentat ipsum esse Dei. Confir. 1. Nullus effectus creatus posset repræsentare naturaliter Deũ, nisi Deus ipse mediãte lumine naturali reuelasset, illos effectus esse à Deo, iuxta illud, *ad Rom. 1. Quod oculis non est Dei, manifestũ est in illis: Deus enim illis manifestauit.* Vbi Apostolus planè loquitur de manifestatione, seu reuelatione, quæ fit hominibus virtute luminis naturalis. Ergo sicut hæc naturalis reuelatio non admittit fidem de eodem obiecto: ita nec reuelatio supernaturalis euidens à Deo facta. 2. Hæc est euidens consequentiã ab effectu ad causã: Deus euidenter mihi reuelauit, *verbũ Caro factũ est*: ergo hæc veritas est in mente Diuina. Rursus hæc veritas in mente Diuina est practica, cum sit de re iam facta: ergo Deus fecit, quòd dicit: ergo *verbum Caro factum est.* Omnes confe-

124.
Tertia quaestio.
Sententia negans.
Primum argu.

Confir.

125.
Secundum.

126.
Tertium.

127.
Quartum.

Confir. 1.

2.

consequentia evidentes sunt in suis antecedent. prima procedit ad effectum ad causam; alia dux à causa ad effectum: ergo non est minus evidens consequens, quam sit hoc, *Deus est*, quod per effectum à posteriori demonstratur. Si evidentiā in attestante non excludit fidem, sequitur, beatos videntes Deum habere fidem de perpetuitate suae beatitud. de qua ijs, quorum notitiam non habent in Verbo, neque in proprio genere, sed in Deo testificante: hanc. n. perpetuitatem non cognoscunt in Deo vi visionis beatificae, cum possint videre Deum, & hanc perpetuitatem non cognoscere, ut constat de D. Virgine, quae in hac vita vidit aliquando Deum, & tamen in eo beatitudinis perpetuitatem non vidit; sed cognoscunt illam ex voluntaria revelatione Dei: igitur si evidentiā in attestante potest stare cum fide, beati cognoscentes suae beatitudinis perpetuitatem in attestante Deo, de illa fidem haberent. 6. Qui habet memoriā demonstratiōnis, oblitus ipsius medium, non potest de illa fidem habere: ergo neque qui habet evidentiā in attestante. 7. Assensus fidei essentialiter est liber: est. n. actus meritorius: evidentiā autem in attestante tollit in assensu libertatem: quia necessitatur intellectus ad essendiū veritati evidenter cognoscere in attestante, non minus quam necessitetur ad assentiendum conclusioni evidenter ex praemissis deductae; ergo destruit fidem.

128. Quintum.

129. Sextum.

130. Septimum.

131. Evidentiā in attestante potest consistere cum fide.

132.

Obiectum occurritur.

Confirm.

133. Evidentiā in attestante non tollit obiectum formale fidei.

Duplex modus assentiendi etc.

Affirmant Authores pro 2. sent. citat. Quae sent. probabilior videtur; nec obscure colligitur ex S. Thom. 2.2. qu. 5. art. 2. corp. ubi ait, non repugnare fidei, ut intellectus assentiatur revelationi, etiam si aliquo signo conuincatur, quod illa sit à Deo; quia licet intellectus manifestè cognosceret hoc dici à Deo, quia tamen in se evidens non esset, adhuc fides in tali casu locum haberet. Video Thomam explicari posse de distincto actu praeiudicis ad assensum fidei, non de eodem, qui simul sit evidens in attestante, & obscurus respectu rei reuelatae, in quo tantum sensu hic disputatur. Sed occurritur: quia si in sent. S. Tho. non repugnat fides cum evidentiā reuelationis per actus distinctos, nec repugnat per eundem. nam negavit qu. 1. art. 5. de eodem obiecto posse esse fidem & scientiam simul. Si igitur concedit, posse per distinctos actus haberi evidentiā in attestante, & simul fidem de eadem re reuelata, poterit etiam per eundem actum. Confirm. idè per ipsum potest cum evidentiā in attestante fides consistere, quia adhuc maneret res reuelata secundum se inevidens & obscura: quae ratio etiam militat in eodem actu. Roboratur hoc fund.

Evidentiā in attestante non tollit formale obiectum fidei: ergo adhuc cum evidentiā in attestante consistit fides. quia essentia fidei pendet ex obiecto formali. Anteced. prob. obiectum formale fidei est testimonium Dei: hoc autem per ipsius evidentiā non tollitur: nam adhuc stante huiusmodi evidentiā, potest intellectus non assentiri rei reuelatae per discursum & naturalem connexionem conclusionis cum praemissis, sed propter solum testimonium Dei. nam posset intellectus assentiri obiecto reuelato, cuius reuelationem evidenter nouit in Deo attestante, 1. modo propter discursum & naturalem connexionem, quam ipsum testimonium diuinum habet cum veritate obiecti reuelati. Atque hunc assensum fateor non esse fidei, sed scientiae; quippe qui non nititur testimonio Dei, sed naturali dis-

curso. 1. modo propter solum testimonium Dei, quia testimonium Dei est, concomitanter tantum se habente ipsius evidentiā in attestante. Eo modo, quo explicant, quiasserunt actum charitatis viae & Patriae esse eiusdem speciei. Nam siue bonitas increta, quae est formale obiectum, propter quod solum mouetur charitas ad diligendum Deum, proponatur obscure in via, siue clarè in Patria, semper habitus charitatis tendit in illam propter se, concomitanter tantum se habente obscure, vel claritate obiecti. Sicut etiam quia obiectum formale obedientiae est praecipuum seu voluntas superioris, siue haec cognoscatur evidenter, siue obscure per fidem, idem semper erit actus obedientiae executiuus voluntatis superioris, propter ipsam voluntatem superioris.

Exemplum charitatis;

Obedientia;

134. Confirm. 1.

Confirm. 1. Obscuritas testimonij nullo pacto mouet intellectum ad assensum fidei: quia testimonium Dei solum mouet, ut est infallibile: hoc autem non habet ut obscurum est, sed quia testimonium Dei primae veritatis est: ergo non potest quatenus obscurum est, ne quidem fundamentaliter, ut ex 4. sect. huius disp. constat, intellectum mouere. at id tantum minuit rationem formalem obiecti fidei, quod minuit rationem formalem assentiendi, cum tota ratio obiecti formalis sit propter assentiendum obiecto materiali: ergo claritas, quae non minuit rationem assentiendi, nec minuit rationem obiecti formalis. 2. Cum evidentiā testimonij diuini in attestante, adhuc manet inevidentiā & obscuritas obiecti materialis in se: quia testimonium diuinum, cum sit extrinsecum rei attestatae, adhuc evidenter cognitum non ponit evidentiā in re attestata secundum proprias & intrinsecas rationes, at ibi locum habet fides, ubi est obscuritas obiecti materialis: igitur 3. Talis assensus in obiectum reuelatum propter testimonium Dei evidenter cognitum est possibilis. At talis assensus alterius naturae esse non potest, quam fidei diuinae: nam talis naturae & speciei est assensus, cuius est ratio formalis, propter quam ipse elicitur, cum haec sit, quae naturam & speciem tribuit actui. Sed ratio formalis, propter quam haec assensus elicitur, est ipsissima ratio formalis fidei, nempe ipsum testimonium Dei, quod per evidentiā in attestante non perdit suam rationem formalem, quae est qua testimonium Dei ut primae veritatis est: ergo cum evidentiā testimonij diuini stat fides infusa.

135.

2. Cum evidentiā attestatiōnis manet adhuc inevidentiā obiecti materialis in se.

136.

3. Confirm. 3.

4. Si cognitio evidens testimonij diuini non tollit, quin idem intellectus diuerso actu moueri possit ad assentiendum rei attestatae propter solum testimonium Dei, nec eadem evidens cognitio testimonij diuini tollit, quin idem intellectus eodem actu obiecto reuelato assentiat propter solum testimonium Dei. Nam perinde est, siue eodem, siue diuerso actu testimonium Dei evidenter cognoscatur, ad hoc ut intellectus possit propter solum testimonium Dei rei reuelatae assentiri.

137. Confirm. 4. ad hominē.

Obijcies 1. Rationes allatae solum probant, quod possit esse fides infusa cum evidentiā in attestante per actum distinctum, non per eundem: id. n. probant, quia potest evidentiā in attestante concomitanter tantum se habere ad assensum fidei: at concomitanter se habet ad actum, quod extrinsecè tantum coniungitur cum actu: sicut naturalis evidentiā, quam de Deo habemus, quod mentiri non possit, dicitur concomitanter tantum se habere ad assensum fidei, quia extrinsecè

138.

139. extrinsecè tantùm coniungitur cum illo. Resp. **neg.** assump. cum etiam probent de vno eodemque actu. Non enim repugnat dari lumen infusum, quod euidenter manifestet testimonium Diuinum, & simul propter ipsum testimonium Diuinum assentiat rei attestatæ: Vnde licet talis assensus non esset fidei formaliter, quatenus euidenter exprimeret testimonium Diuinum, esset tamen fidei, quatenus formaliter esset assensus rei attestatæ propter ipsum testimonium Diuinum, adeoque concomitanter tantùm se habente in tali assensu euidencia testimonij: quia non propter euidenciam testimonij, sed propter ipsum quod Dei est, talis assensus pertineret ad fidem.

140. **Idem dicitur de euidencia Diuinæ veracitatis.** Non enim repugnat, dari lumen supernat. euidenter ostendens, & Deum esse, qui loquitur, & eundem manifestans euidenter abstractiue veracem esse in loquendo, & vi eiusdem luminis intellectum simul assentiri rei dictæ propter solum testimonium dicentis. Quid enim repugnat, vi eiusdem luminis, euidenter cognoscere, Deum esse, qui testatur, cumque in testando veracem esse, & simul rei attestatæ assensum præbere propter testimonium Dei? cum adhuc posita euidencia attestacionis, & veracitatis Dei, res attestata maneat in se obscura, ac proinde non necessitans quoad exercitum intellectum ad assensum præbendum. Qui assensus, cum non propter aliam rationem formalem præberetur, quàm propter ipsum testimonium Dei; esto illud ipsum vi eiusdem luminis supponatur euidenter notum, non poterit esse nisi fidei Diuinæ. An autem talis assensus foret eiusdem rationis & speciei cum assensu fidei nostræ *infra*.

141. **Quare nego, id tantùm cum assensu fidei concomitanter se habere, quod extrinsecè coniungitur cum assensu; potest concomitantur etiam se habere, quod intrinsecè per realem identitatem connectitur cum ipso, nam potest aliquid realiter identificari cum actu, quod tamen non sit ratio formalis eliciendi actum.** Nam tunc etiam si identificetur realiter cum actu, concomitanter tamen se habebit ad illum, eo quod non propter hoc mouetur potentia ad actum eliciendum: nam etiam si id non adesset, potentia moueretur ad actum propter solum suum motiuum formale: quod est materialiter & concomitanter tantùm se habere ad actum.

Obijcies 2. sequeretur, posse intellectum præbere assensum fidei infusæ, rei à Deo dictæ, etiam si talem dictationem intellectus cognosceret notitia aliqua euidenti naturali, vt si illam cognosceret per aliquod miraculum euidenter cognitum in confirmationem talis attestacionis factum. **Respon. neg. sequel.** nam cum assensus fidei infusæ sit infallibilis, & certior quouis lumine naturali, nequit fundari in aliqua euidencia naturali quæ fallibilis est, nec eam habet certitudinem, quam requirit fides infusa. Non igitur talis actus esset assensus fidei infusæ, esto materialiter esset propter testimonium Dei: sed vel esset scientiæ, vel fidei naturalis, cum ad huiusmodi assensum testimonium Dei non concurreret secundum rationem supernat. qua tantùm aptum est terminare lumen supernat. De qua difficul. *infra*, cum de actu fidei. Instabis. Saltem posset intellectus lumine supernat. infuso euidenter cognoscere rem attestatam secundum intrinsecam naturam, & simul vi eiusdem lumi-

144. minis virtualiter multiplicis eidem rei attestatæ assentiri propter solum testimonium Dei extrinsecum. Nam sicut dari potest lumen euidenter ex parte testimonij, & obscurum ex parte rei testatæ: ita contrà dari posset lumen obscurum ex parte testimonij, & clarum ex parte rei testatæ. **Respo.** quidquid sit, an tale lumen sit possibile, de quo *infra* nego, tale lumen fore lumen fidei: nam hæc essentialiter requirit vi eiusdem actus, quo obiectum creditur, saltem vt conditionem, & obscuritatem obiecti materialis. Vnde licet in tali actu reperiretur tota perfectio positiua fidei, quia tamen non reperiretur cum huiusmodi conditione, non mereretur nomen fidei, quod ex placito & vsu sapientum impostum est ad significandum actum inuoluentem obscuritatem obiecti materialis, saltem vt conditionem essentialem.

Obijcies 3. Idem est assensus in obiectum materiale, & in formale. Sed assensus in testimonium Dei euidenter cognitum non est assensus fidei, sed scientiæ: ergo nec assensus in rem attestatam erit fidei, sed scientiæ. **Resp.** in ipso assensu erga testimonium Dei euidenter cognitum, vna ratio est, qua cognoscitur testimonium Dei vt proprius effectus Dei cum essentiali connexionem & habitudine ad Deum, vt ad propriam causam producentem: altera, qua intellectus assentitur in testimonium, vt in propriam locutionem & testificationem Dei. Porro talis assensus non vt euidenter notitia est testimonij Diuini, tanquam vt proprii effectus Dei, sed vt assensus est in testimonium Dei, tanquam in propriam locutionem & testificationem ipsius, est assensus fidei, & idem cum assensu in obiectum materiale fidei. **Confirm.** sicut posset intellectus duplici actu ferri in testimonium Dei, vno scientifico, quo illud cognosceret per intrinsecam connexionem, quam habet, vt effectus cum Deo tanquam cum propria causa: altero fidei, quo eidem testimonio assentiret, vt propriæ locutioni & testificationi Dei, eaque mediante ipsi rei testificatæ: ita poterit vno eodemque actu æquiualente duobus, assentiri eidem, & vt propriæ effectui, & vt rei propriæ locutioni Dei, eaque mediante rei testificatæ. Neque ex eo quod hæc duæ rationes formales conueniunt in vna entitate, tollitur quin verè illæ existant in vno eodemque actu: cum identificatio non destruat perfectiones identificatorum, vt patet in Deo, in quo cum summa identificatione re ipsa manent formales perfectiones identificatorum.

Obijcies 4. Repugnat, manere obiectum formale opinionis cum euidencia obiecti formalis eiusdem; ergo repugnat manere obiectum formale fidei cum euidencia testimonij Diuini quod est obiectum formale fidei. **Resp. neg. conseq.** quia obiectum formale fidei est omnino extrinsecum rei credibili: Obiectum formale opinionis plerumque est intrinsecum rei opinabili, etsi non cognitum vt intrinsecum. Quare si euidenter cognosceretur, eo ipso causaret intrinsecam euidenciam rei opinabili, ac proinde eo ipso cessaret esse obiectum formale opinionis, quod essentialiter est medium ineuidens. Contrà verò testimonium Dei, cum semper sit extrinsecum rei credibili, neque euidenter cognitum, causat intrinsecam euidenciam rei attestatæ. Ad 1. argum. oppositæ: euidencia, altera intrinseca: extrinseca altera: prior habetur ex proprio testimonio ipsius intellectus, medio aliquo intrinsecam connexionem

145. **Lumen, quo euidenter cognoscitur res attestata, & creditur ob reuidentur ob testimonium extrinsecum, non foret lumen fidei.**

147. **Duplex ratio in assensu ergo Dei testim. cognitum euidenter.**

148. **Confirm.**

149. **Testimonium Dei, etiam euidenter cognitum, non causat intrinsecam euidenciam rei attestate.**

150. **Ad primum opposita: euidencia duplex, intrinseca & extrinseca.**

139. **Potest esse euidenter in attestante, & simul esse fides infusa, per eundem actum.**

140. **Idem dicitur de euidencia prima veracitatis.**

141. **Concomitantur se habere ad actum quid?**

143. **Cognitio testimonij Dei euidenter, euidencia naturali, nõ esset actus fidei infusa.**

144.

nexionem habente cum re ipsa, siue hoc medium sit intrinsecum rei in essendo, siue extrinsecum, ut est effectus respectu causae, qui quamuis sit extrinsecus illa in essendo, est tamen illi intrinsecus in cognoscendo: quia cognitus euidenter manifestat perfectionem causae. Posterior habet ut ex solo testimonio Dei, quod nullam intrinsecam connexionem habet cum re attestata: quia non est causa rei attestatae; nam etiam si Deus non esset causa rerum, adhuc eas & cognosceret, & testari posset, ut constat de negationibus; quas etiam si Deus non causet, testari tamen eas potest, uti eas cognoscit. Concedo igitur, testimonium Dei euidenter cognitum inferre in obiectum reuelatum euidentiam extrinsecam, ortum ex summa veracitate Dei; non autem intrinsecam fundatam in intrinseca natura obiecti. Atque haec in euidentia sufficit ad fundandum assensum obscurum fidei: non enim tollitur per euidentiam attestatiōis Diuinæ, cum inter attestatiōem Diuinam & rem ipsam attestatam secundum se nulla sit intrinseca connexio. Syllogismus autem ab aduers. propositus solum probat euidentiam extrinsecam derivatam ex testimonio extrinseco, non intrinsecam causatam ex medio intrinseco.

Ad confirm. dist. antec. de veritate in se subiectiue & fundamentaliter, & de veritate obiectiue, & formaliter: aliud quippe est, rem esse veram in se, aliud ut veram in se terminare actum nostrae cognitionis: ad 1. sufficit, ut propositio talis sit in se, qualis significatur per ipsam. Ad 2. requiritur, ut talis obijciatur intellectui, qualis est in se: per euidentiam autem in attestante non obijcitur nobis qualis est in se, sed qualis proponitur per reuelationem. Praeterea concedo, ex praemissis euidentibus in attestante generari euidentiam veritatis obiecti seu conclusionis, non tamen veritatis obiecti seu conclusionis in se, sed obiecti seu conclusionis ut attestat formaliter: quod est obiectum seu conclusionem esse euidentem, non euidentia intrinseca, qua res ipsa per intrinseca principia cognoscatur, sed extrinseca per extrinsecum duntaxat testimonium Dei euidenter attestantis: siue, ut alij loquuntur, ex tali euidentia in attestante solum sequitur euidentia de modo, non de re dicta, Ad 2. nega. minor. nam testimonium dicentis est omnino extrinsecum rei attestatae: effectus vero est intrinsecus causae in cognoscendo; quia euidenter demonstrat esse causae per intrinsecam habitudinem & dependentiam, quam habet ab illa nam cum effectus suum esse accipiat a causa, necessario illud supponit in causa: unde visus in se euidenter ducit in cognitionem causae secundum illud esse, secundum quod pendet a causa. Testimonium vero dicentis, quia nihil continet in se, quod praesupponat in re attestata, quantumcunque in se visum non poterit ducere in euidentem cognitionem illius secundum illud determinatum esse, quod habet in se. Cuius signum est, quia testimonium Dei euidenter cognitum aequaliter reddit euidenter vera omnia obiecta, quae testatur. Contra vero non omnis effectus eadem euidentia demonstrat causam; nec quibus idem esse causae, sed diversi diuersum formaliter esse causae, iuxta diuersum esse, quod a causa participant. Caeterum etsi per effectus & demonstrationem a posteriori Deus non videatur in se ipso, videtur tamen abstractiue necessario connexus cum suis creaturis, ut causa cum suis effectibus: quo pacto non videtur res attestata vi testimonij euidenter cogniti: idque ex eo,

quia testimonium ex se nullam habet intrinsecam connexionem cum re attestata.

Ad 3. dist. maior: creaturae sunt magis extrinsecae Deo in essendo, transeat in cognoscendo siue arguitiue nego. Nam in cognoscenda existentia Dei, eiusque virtute sunt magis intrinsecae creaturae Deo, quam testimonium ipsius: quia creaturae propter intrinsecam dependentiam, quam habent ut effectus, dicunt intrinsecam connexionem cum existentia Dei ut cum sua causa, proinde per intrinsecam connexionem demonstrant existentiam Dei. Contra vero testimonium Dei, quia testimonium Dei formaliter est, nullam habet intrinsecam connexionem cum existentia Dei, sed solum extrinsecam: unde adhuc eo posito, quia intellectus non euidenter videt rem attestatam in se; posset illi assensum non praebere. Dixi: quia testimonium Dei est: nam Idem testimonium consideratum ut quidam effectus Dei est, intrinsecè ostendit existentiam Dei, non tamen qua testimonium Dei formaliter est.

Ad 4. concedo, non minus testimonium Dei repraesentare, quae sunt in scientia Dei, quam effectum creatum repraesentare ipsum esse Dei: nego, eodem modo repraesentare vnum, ac aliud: nam effectus repraesentat esse Dei per intrinsecam connexionem cum illo ut cum causa: testimonium vero Dei repraesentat, quae sunt in scientia Dei, solum extrinsecè, non per intrinsecam connexionem, quam testimonium habeat cum ijs, quae sunt in scientia Dei. Quod in de pater: nam si hoc esset, quodlibet testimonium, etiam creatum euidenter cognitum repraesentaret ea, quae sunt in scientia testificantis: sicut omnis effectus repraesentat suam causam. Ad confirm. concedo, nullum effectum creatum actu posse repraesentare Deum, nisi Deus mediante lumine naturali illos reuelasset creaturae: nego: eodem modo. Deum per lumen naturale reuelare effectus creaturae, ac per suum testimonium: nam per lumen naturale reuelat illos per intrinsecam euidentiam ipsorum, ac proinde ex proprio testimonio ipsius intellectus creati, quo fertur in intrinsecam euidentiam illorum, per suum vero testimonium solum repraesentat extrinsecè. Unde non sequitur, ut si reuelatio facta per lumen naturale tollit fidem eiusdem obiecti: eandem tollat reuelatio supernat. facta per testimonium Dei euidenter cognitum; cum non eodem modo testimonium Dei intrinsecam connexionem habeat cum obiecto reuelato, ac lumen naturale cum effectum creato. Ad 2. confirm. nego hanc consequentiam: Deus euidenter mihi reuelauit, verbum caro factum est: ergo hac veritas est in mente Diuina; procedere ab effectum ad causam: cum reuelatio Dei non sit causa veritatis existentis in mente Dei; ac proinde non esse eandem rationem alterius consequentiae procedit per demonstrationem ab effectum ad causam, cum per effectus creatos demonstratur existentia Dei.

Ad 5. neg sequel. quoad perpetuitatem beatitudinis nam de illa beati certificantur vi luminis, quo certificantur de sua beatitudine. cum enim perpetuitas spectet ad essentiam beatitudinis, idem lumen, quod eos certificat de natura beatitudinis, certificat etiam de ipsius perennitate, ut 2. 10. disp. 2. sect. 9. Concedenda vero est de ijs, quorum notitia non habent in Verbo, vel in proprio genere: nam de ijs non repugnat beatis habere fidem, et si Deus conformando se statui beatis, non hoc modo res, futuras, beatis reuelat, sed infundendo illis notitiam

157.
Ad confir.

152.
Ad 2.
Effectus est intrinsecus causa in cognoscendo, licet non in essendo.

153.
Creatura magis intrinseca Deo in cognoscendo.

154.
Ad 4.

155.
Ad 2. confir.

Nota.

156.
Ad 2. confir.

157.
Ad 5.

proprio genere. Ceterum sicut Paulus, si Deum in hac vita vidit, non habuit perfectam beatitudinem in illotantitu de Deo; quia non cognovit illam ut per se niter manifestam: ita nec perfectum lumen participavit. Quare concedo, posse aliquem videre Deum, non videndo perpetuitatem suam visionis; nego talem visionem habere rationem completam beatitudinis. Ad 6. neg. antec. quia cum memoria non sit intrinsecum principium rei, ostendens rem in se ipsa, sed quasi extrinsecum testimonium nostrum, optime cum fide consistere potest, quando oblita mediis intrinseci demonstrationis, solum recordatur prerogative demonstrationis. Cum enim talis notitia non sit scientia, non est per causam, nec per effectum, poterit de eodem obiecto admittere fidem, quae tantum excludit evidentiam intrinsecam obiecti. Ad 7. Si libertas consideretur formaliter, non est intrinseca differentia actus fidei, cum sit tantum extrinseca denominatio a voluntate liberè applicante intellectum ad assensum fidei. Si verò consideretur fundamentaliter, pro assensu in obiectum ab intrinseco non evidens, tunc concedo, de essentia fidei esse libertatem saltem quoad exercitium, non quoad specificationem. Nam licet posita evidentia in attestante, non possit intellectus postmodum discredere rei attestante, quod est non esse liberum quoad specificationem: potest tamen actu non assentiri, assensumque suspendere, quod est esse tantum liberum quoad exercitium. Ratio est libertas sufficit ad fidem, cum qua salvantur essentialia fidei: sed cum libertate tantum quoad exercitium salvantur essentialia fidei, sc. ut sit actus tendens in obiectum ex se obscurum, propter solum testimonium dicentis: & quamdiu manet libertas quoad exercitium, manet obiectum de se obscurum, propter solum testimonium Dei credibile. Ceterum et si, ut infra, possit esse actus elicitus ex medio scientifico & testimonio Divino, & per consequens actus habens positivam perfectionem utriusque mediis, tam fidei, quam scientiae: haud tamen esse poterit actus fidei, saltem quoad ea omnia, quae fides essentialiter innoluit, inter quae est negatio evidentiae in eodem actu, respectu eiusdem obiecti.

ad 6. Memoria rei per demonstrationem cognita, potest consistere cum fide, obliato medio demonstrationis.

159. ad 7.

Evidentia in attestante non tollit libertatem quoad exercitium quod.

160.

4. Quaesitio.

An talis fides esset eiusdem speciei cum nostra?

161. Ratio dub.

Ratio dub. nostra non solum habet obscuritatem obiecti materialis, sed etiam formalis; nec solum fertur in obiectum materiale obscure propositum, sed etiam in formale obscure applicatum. Alia verò fides haberet obscuritatem obiecti materialis cum evidentia obiecti formalis. Item nostra fides est libera & quoad specificationem; & quoad exercitium, cum non solum possit intellectus credentis nullum actum elicere circa obiectum sufficienter propositum, sed etiam positivum actu contrario illi discredere. Alia verò esset tantum libera quoad exercitium, non quoad specificationem, cum solum posset suspendere actum circa obiectum evidenter propositum per evidentiam in attestante, non positivum actu contrario illi discredere. Quae rationes manifestè probant, talem fidem fore diversae speciei à nostra. Ex alià verò parte cum fides infusa nitatur solo testimonio divino, quod in quavis fide infusa esset unum specie, non videtur

Non videtur plures fides distinguere posse.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

detur concedendum, quod talis fides esset diversa specie à nostra.

Dico 1. huiusmodi fides foret vera fides sufficiens ad meritum: quia non potest non esse vera fides, quae nititur vero obiecto formali fidei: at talis fides nititur vero obiecto formali fidei, quia nititur testimonio Dei quod est verum obiectum formale fidei: igitur foret vera fides. Nec refert, quod testimonium Dei evidenter cognosceretur: quia, ut supra, talis evidentia non tollit verum testimonium Dei, ac proinde verum obiectum formale fidei. Ad meritum verò sufficit libertas quoad exercitium: tum quia talis libertas fuit in multis actibus meritorijs Christi: tum quia nos ipsi possumus multos actus honestos circa bonum in communi supernaturale exercere solum liberos quoad exercitium, cum nequeamus circa bonum in communi habere libertatem quoad specificationem, quia non possumus bonum in communi odio habere: tum quia libertas quoad exercitium est vera libertas, quae cadit super substantiam ipsam actus: quia qui est liber quoad exercitium, potest substantiam actus elicere, vel non elicere: ergo sufficiens est ad meritum.

162. Fides, cum qua est evidens in attestante est vera fides.

161. Sufficit ad meritum.

Dico 2. Huiusmodi fides foret diversa substantialiter à nostra (Hoc rationes dub. evidenter ostendunt) sc. plusquam discriminarentur duae numero fides nostrae respectu eiusdem obiecti: Discrimen verò, esset per excessum evidentiae in attestante. Explico. Fides nostra essentialiter est assensus infallibilis in rem attestantem propter testimonium Dei: hanc totam perfectionem includeret fides elicita propter testimonium Dei evidenter cognitum in attestante Deo: verè enim esset assensus in rem revelatam propter testimonium Dei: & praeterea super-adderet evidentiam eiusdem testimonij ut locutionis propriae Dei: proinde discriminaretur à fide nostra per huiusmodi evidentiam in attestante, & pro hoc modo, quo aliqui dicunt, actum elicitem ex motivo scientifico & probabili, discriminari ab actu opinionis, per evidentiam, quam supra actum opinionis superaddit; ita ut tota perfectio positiva opinionis reperiat in actu, & praeter illam reperiat etiam positivam perfectionem scientiae, per quam talis actus formaliter discriminaretur ab actu, qui tantum esset opinio. Ceterum, an talis fides dicenda esset specie differre à nostra, quaestio est de modo loquendi: & dici possit, quod differret specie, propter evidentiam in attestante, quam fidei nostrae superadderet; sicut dici possit actus elicitus ex motivo scientifico & probabili simul specie differre ab actu elicito ex motivo probabili tantum: & quod talis fides propria specie à nostra non discriminaretur, quia oppositis differentiis positivis inter se huiusmodi fides non diversificarentur: nam licet una pro differentia haberet evidentiam in attestante, altera tamen nullam diceret positivam differentiam, per quam specificè alteri opponeretur, sed solum ab illa discriminaretur per negationem evidentiae in attestante, cum totum id, quod in ipsa positivum esset, contineretur in altera: ut si daretur animal à parte rei existens absque ulla differentia positiva, per nullam differentiam positivam discriminaretur à quavis specie animalis, sed tantum per negationem omnis positivae differentiae. Dices quae differunt plusquam numero, specie differre: talis fides plusquam numero differret à nostra: ergo specie. Maior prob. inter differentia specificam & numericam

164. Est diversa à nostra substantia.

163. Per excessum evidentiae in attestante.

164. An specie differat à nostra est quaestio de modo loquendi.

167. Dices.

non est debilis media. Nego maior. cum probari
nam inter differentiam specificam & numericam
dari potest differentia individualis heterogenea.
Ad differentiam enim specificam non sufficit
quæcunque diversitas numerica maior, sed re-
quiritur, ut sit notabiliter maior: proinde quæ
differunt plus quam numero, possunt differre
differentia individuali heterogenea, quæ modica
est inter specificam & individualem, quæ homo-
geneam. Ea quæ dicta sunt de actu, propor-
tionaliter applicanda sunt habitui, ut sicut fides
in attestante differret à fide obscurâ nostrâ per
evidentiam in attestante, quàm superadderet fi-
dei nostræ: ita & habitus productivus fidei eui-
dentis in attestante differret ab habitu produ-
ctivo fidei obscuræ in attestante per virtutem
productivam evidentis in attestante quàm non
dicit habitus fidei nostræ, qui solùm intellectus
inclinat ad assentiendam rei attestatæ propter
testimonium Dei attestantis. Alter verò habitus
non solùm inclinaret ad assentiendam rei testa-
tæ propter testimonium Dei attestantis, sed et-
iam ad evidentiam eiusdem testimonij, ut pro-
prij effectus Dei. An autem tale fuerit lumen pro-
pheticum, *infra*.

Inferitur 1. Tam habitum fidei nostræ ad actum
fidei evidentis in attestante, quàm habitum fidei
evidentis in attestante ad actum concurrens ad
actum fidei nostræ: cum uterque habitus in utro-
que actu fidei producere possit assensum in rem
attestantem propter testimonium Dei: hoc tamē
discrimine, quod habitus fidei nostræ nequeat
producere actum fidei evidentis in attestante se-
cundum totam perfectionem, quæ in eo repe-
tur, cum in eo non solùm reperitur assensus in
rem attestantem propter testimonium Dei, sed et-
iam scientiâ eiusdem testimonij, ut Dei effectus
est, quàm habitus fidei nostræ producere non po-
test. Contra verò habitus fidei evidentis in atte-
stante producere potest actum fidei nostræ quoad
totam suam perfectionem: nam sicut actus fidei e-
videntis in attestante continet totam perfec-
tionem actus fidei nostræ, & excedit illam quoad e-
videntiam Dei attestantis: ita & habitus fidei eui-
dentis in attestante continet totam perfectionem
habitus fidei nostræ, exceditque illum in virtute
producentis evidentiam attestantis Dei. 2. Potest
idem habitus fidei evidentis in attestante produ-
cere actum, quo tantum evidentem cognoscatur
testimonium Dei, absque eo quod diuinem actum as-
sentiatur rei attestatæ: & vice versâ, producere
solum actum fidei nostræ, quo assentiatur rei at-
testatæ absque evidentia Dei attestantis. Quia
quando principium continet vim virtualiter
multiplicem, & in applicatione pendet à libertate
operantis, potest applicari ad unum effectum,
ita ut non applicetur ad alium. Sed huiusmodi
habitus continet vim virtualiter multiplicem, &
in applicatione pendet à libertate operantis: igitur
poterit applicari ad unum actum, quin appli-
cetur ad alium. Maior constat in speciebus ange-
li, quæ quia habent vim virtualiter multiplicem
plura obiecta representandi, & in applicatione
pendent à libertate angeli operantis, possunt
applicari ad formalem representationem unius
obiecti, & non alterius. Minor probat, talis ha-
bitus ad utrumque virtualiter inclinari, & ad e-
videntiam in attestante, & ad assensum in rem
attestantem propter testimonium Dei. Quod au-
tem in applicatione pendet à libertate voluntate
operantis, constat cum ex natura habituum, qui

Habitus fi-
dei evidentis
in attestan-
te, differt ab
habitu fidei
obscuræ in
attestante.

168.
Coroll. 1.

170.
Coroll. 2.

Fundam.

bas videtur cum volumus, & quantum volumus
cum à patris habitus charitatis infuse, quæ li-
berè uti possumus, vel ad diligendum Deum
tantum, vel proximum tantum, vel utrumque
simul.

Ex dictis soluta manet principalis questio: An
obscuritas obiecti formalis sit conditio essentia-
liter requisita ad obiectum formale fidei? nam si
intelligatur de fide nostrâ, vera est pars affir-
mans: quia fides nostrâ utramque obscuritatem
vni obiecti materialis, quàm formale: supponit
vni conditionem. Si verò intelligatur de quacun-
que alia fide ad meritum sufficiente, negatiua
pars est vera: quia per negationem obscuritatis
obiecti formalis non tollitur obiectum formale
fidei. Distinguitur sit? quod est ipsam testimonium
Dei. Ex dictis etiam patet ad arg. 1. Sont. Ad-
uocato, non coherentem dicitur Duran. euiden-
tiam revelationis tollere omnem fidem, eo quod
obiectum fidei sit authoritas Dei obscurâ: quia
cum per ipsam obscuritas non pertinet ad obie-
ctum formale fidei, sed sit sola conditio don-
tans obiectum fidei, non sequitur, quod ea
sublata tollatur obiectum formale fidei, præter-
tū: quia adhuc cum evidentia revelationis stare
potest obscuritas obiecti materialis.

Argum. ductum à differentia fidei humanæ,
quæ Terræ videtur, nostram doctrinam potius
confirmat, nam etiam si quis non solùm evidentem
cognoscit testimonium humanum, sed ipsam ve-
racitatem hominis dicentis, ad hoc locum habe-
ret fides humana, cum adhuc res attestata man-
ret obscurâ in se.

SECTIO VI.

De reuelatio virtualis sit obiectum for-
male fidei infuse?

Reuelatio virtualis est, quæ non immediatè
& in se, sed mediare & alio expressè re-
uelato manifestatur, ad differentiam reuelatio-
nis formalis, quæ immediatè in se manifesta-
tur: Ut Deus est Pater, Filius, & Spiritus sanctus,
reuelatio est formalis, quia immediatè manife-
stata est in scripturis sacris. *Matth. ult.* Hæc ve-
rò, Pater, Filius, & Spiritus sanctus distinguuntur
inter se realiter, reuelatio est virtualis manife-
stata in reuelatione formali, Deus est Pater, Filius
& Spiritus sanctus. Potest bifariam potest re-
uelatio virtualis terminare assensum credentis,
& modo ut applicat per discursum, ita ut non
tantum reuelatio, sed ipse prius discursus, seu
naturalis cōnexio reuelationis virtualis cum for-
mali, sit adæquatam & integrum obiectum for-
male intellectus: & modo, ut ipse ipsa formaliter
terminet actum credentis, præter tantum dis-
cursu ut conditione explicatæ reuelationem vir-
tualem contineri in formali: id utroque sensu,
sed præcipuè in posteriori cōtextu est, an sit
formale obiectum fidei infuse.

Prima sententia negat, in illo sensu reuelationem
virtualem esse obiectum formale fidei infuse, sed
solum habitus Theologici. *Molina 1. q. 1. art. 2.
disp. 2. Suarez in præfati materia disp. 3. sect. 1.*
Molina putat, neque ut ab Ecclesiâ definitus hæ-
veritates esse obiectum fidei diuine, sed ad-
huc positâ definitione Ecclesiæ, illas manere
obiectum habitus Theologici. Ratio eius est
qui,

171.
Obscuritas
obiecti for-
mali solus
est conditio
essentialis
requisita ad
fidem nostrâ.

172.
Ad argu.

173.
Ad Thoma.

174.
Reuelatio
virtualis &
formalis.

Dispositio
concurrat val
ut conditio
explicans
reuelationem
virtualem,
vel ut ratio
simul assen-
tiendi.

quia Ecclesia non habet auctoritatem efficiendi aliquam veritatem immediatè de fide, quæ fide immediatè non est: Suarez contendit quod licet hæc veritates ante definitionem Ecclesiæ non sint de fide formaliter & immediatè, accedente tamè definitione Ecclesiæ, statim eas fieri formaliter de fide, & obiectum habitus fidei infusæ. Probat hoc syllog. Quod Ecclesia definit, Deus per Ecclesiam testificatur: sed Ecclesia definit talem veritatem in se & formaliter: ergo illam in se & formaliter Deus testificatur Eand. sent. Molina sequuntur Valen. 10. 3. disp. 1. qu. 1. pu. 2. Coninck disp. 9. dub. 9.

176. Fund. Sum. rez.

Confr. 1.

177. Confr. 2.

Ratio Suarez: virtualis reuelatio nec habet tantam certitudinem, quantam habet reuelatio formalis; nec habet eundem modum certificandi intellectum, cum vna certificet immediatè & per se, altera tantum mediatè & in altero contenta. Confr. 1. hæc virtualis continentia reuelationis virtualis in formali non manifestatur per ipsam reuelationem formalem, sed per lumen naturale, quod non dat tantam certitudinem, quantam dat Dei reuelatio: ergo assensus vnus non potest esse ita certus sicut assensus alterius. 2. Omnes ferè Schol. in Prologo, S. Tho. 1. p. qu. 1. art. 1. & 2. discriminant habitum fidei ab habitu Theol. etiam si vterque sit ad assentiendum rebus obscuris: non potest autem vnus ab alio discriminari, nisi quia vnus inclinatur ad assentiendum reformatiter & immediatè, alter virtualiter & mediatè tantum reuelatis. nam S. Thom. docet, assensum Theol. esse certiore præmissâ naturali euidenti: hic autem non potest intelligi de assensu fundato in discursu, quia hic nequit esse certior præmissâ, ex quâ gignitur, cum nequeat conclusio esse certior præmissâ: ergo loquitur de assensu fundato in solâ reuelatione virtuali, præuio tantum discursu, vt conditione explicatè, reuelationem virtualem contineri in formali.

178. Fund. Molina.

179. Confr.

180. 1. Sent.

Vege.

Vasquez.

Prob. 2. Ita se habet habitus fidei ad conclusiones ex articulis reuelatis euidenter deducendas, sicut habitus principiorum in scientiis naturalibus ad conclusiones ex iis euidenter deducendas: sed in scientiis naturalibus habitus inclinans ad assensum conclus. est specie diuersus ab habitu ad inclinante assensum principiorum: ergo & habitus inclinans ad assensum ipsum & articul.

Confr. Si per possibile vel impossibile Deus clarè reuelaret alicui articulos fidei, non reuelatis conclus. si postea hic proprio Marte euidenti consecutione deduceret virtuales veritates, compararet sibi assensum & habitum specie diuersum ab habitu articulorum: ergo etiam quando Theologus ex articulis reuelatis proprio Marte deducit conclusiones, comparat sibi assensum & habitum specie diuersum à fide.

SECVNDA affirmat, non modo iuxta posteriorem sensum, præuio discursu vt conditione tantum explicante, sed etiam iuxta priorem concurrente formaliter discursu vt ratione assentiendi, reuelationem virtualement esse obiectum formale fidei, pertinereq; ad eundem habitum infusum fidei: Vege lib. 9. in Trident. cap. 39. assentis, conclusionem Theolog. etiam vt deductam, esse de fide, quem frustra Vasquez 1. p. 1. disp. 5. cap. 3. interpretari conatur de conclusione vt explicatâ: nam ibid. docet, conclusionem Theolog. fide infusâ credendam, esse minus certam quàm principium, ex quo, deducitur ob regulam posteri. Propter quod vnum quodque tale & illud magis: at conclusio Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

Theolog. vt explicata non est minùs certa, quàm principium ex quo deducitur, cum nitatur eodem motiuo adæquato diuinæ auctoritatis, quo ipsum principium. Eadem sent. tribuitur Cant. lib. 6. de locis Theol. cap. 8. §. Sed & id postremo. Verum hic author explicari potest iuxta posteriori sententiam, vt se explicat lib. 12. cap. 6. §. Octauo, vbi ad distinctum habitum ait pertinere conclusionem Theolog. ex principiis reuelatis euidenter deductam: esto in priori loco dixerit, illum pertinere ad habitum fidei: sc. quia hic conclusionem Theolog. considerauit iuxta primum sensum; in priori iuxta 2. Sicut etiam explicari possunt Medina 1. 2. qu. 112. art. 1. ad argu. cont. 3. concl. & Sotus lib. 1. post. qu. 2. ad 7. vbi conclusionem Theolog. euidenter deductam ex articulis fidei, putat esse de fide: alteram tantum probabilem, quam opinionem appellat.

Cant.

181. Prob. hæc Sent. 1.

182.

183.

184.

185. 1. imò.

186. 2. Sent.

Scott.

Bellar.

Vasquez.

Albertin.

Prob. 1. Multæ propos. sunt de fide diuinâ, quarum oppositæ censentur hæreticæ, ex eo tantum, quod euidenter deducuntur ex principiis reuelatis, vt quod Deus sit incorporeus, infinitus; quod Christus duas habeat voluntates, quod Pater, Filius, & Spiritus sanctus realiter inter se distinguantur, &c.

2. Conclusio deducta ex vnâ creditâ, & aliâ euidente habet omnia requisita ad propos. de fide. Est enim certa, quia sequitur ex certis: est ineuidens, quia semper conclusio sequitur partem debiliorem, & consequenter obscuritatem præmissæ de fide: Sicut quoad certitudinem non sequitur præmissam de fide, ideoque est eâ minus certa. 3. Qui negat conclusionem euidenter illatam ex vnâ credita & aliâ euidenti, est hæreticus: ergo illa est de fide, quia hæreticus non est, nisi qui negat propos. de fide. 4. Idem est habitus principiorum & conclus. ergo idem habitus fidei tendit ad articulos, & conclusiones ex iis deductas. 5. Theologus eodem habitu assentitur conclusioni euidenter deductæ ex vno principio immediatè reuelato ante definitionem Ecclesiæ, ac post: sed post definitionem Ecclesiæ assentitur illi habitu fidei; ergo & antea.

TERTIA docet, reuelationem virtualement iuxta posteriorem tantum sensum obiectum formale fidei, iuxta priorem verò esse tantum obiectum habitus Theologici: Scoti in 3. disp. 25. qu. vn: vbi discrimen assignat inter habitum principiorum & conclus. in scientiis naturalibus, & inter habitum articulorum, & eorum quæ ex articulis in fide deducuntur. Nam ratio formalis, à quâ specificatur habitus principiorum & conclus. est diuersa: est enim ipsa intrinseca conexio rerum, quæ diuersa est in principiis & conclus. Contrà verò ratio formalis, à qua specificatur habitus fidei, & eorum, & quæ ex fide deducuntur, est eadem, ipsa sc. auctoritas diuina. Eandem docent Bellar. lib. de amissi. gratia cap. 11. §. ad que testi. Ex lib. 4. de Verbo Dei non scripto cap. 9. Vasquez 1. p. disp. 5. cap. 3. vbi quamuis ipse concedat, assensum fidei infusæ generari per discursum deductum ex ipso testimonio Dei, assentimur enim obiecto reuelato, quia Deus dixit: haud tamen concedit, conclusionem Theol. vt deductam ex ipsis articulis fidei esse obiectum formale fidei, sed solum vt explicatam. Aliud igitur est in eius sent. assensum generari ex testimonio Dei medio discursu, quod fidei non repugnat, aliud generari ex articulis reuelatis medio discursu, quod fidem tollit. Eand. sequitur Albertinus qu. 3. ex princip. 3. Philosoph. dub. &c.

D 2

Dico

mus
oli
cum
que
An
171.
ntia
am
affir
atem
donit
cun
tia
aris
male
um
Ad
den
pod
quia
obie
meo
d ea
efet
laro
nz,
rius
ter
ve
be
ne
174.
e- Reuelatio
o- virtualis &
ta- formalis
179.
180.
181.
182.
183.
184.
185.
186.
187.
188.
189.
190.
191.
192.
193.
194.
195.
196.
197.
198.
199.
200.

187. Reuelatio virtualis per discursum non est obiectum formale fidei.

Credere quid.

188. Certitudo fidei unde.

189. Omnes assensus fidei diuina sunt aequaliter certi.

190. Reuelatio virtualis applicata per discursum, tanquam per conditionem explicatam, est obiectum formale fidei.

Particulare contentum in vniuersali expressè reuelato pertinet ad fidem.

D I C O 1. Nulla virtualis reuelatio applicata per discursum, vt per rationem formalem assentiendi est obiectum formale fidei infusæ. Fundam. fides nititur solo testimonio dicentis: vnde tantum recedit à fide, quantum recedit à testimonio dicentis, cum hoc sit proprium motiuum ipsius, & distinctiuum à quolibet alio: credere enim, est assentiri dictis alterius, quia ipse dicit. Vnde neque in humanis nuncupanda esset fides, actus, quo quis ex re ab alio dicta per naturalem discursum deduceret aliquid in eâ contentum: quia tunc non tam propter testimonium dicentis, quam propter naturalem euidentiã & intrinsecam connexionem vnius veritatis cum aliâ homo assentiretur, quod è diametro pugnat cum naturâ fidei. Copfir. Fides diuina habet summam certitudinem: est. n. participatio luminis increati, in certitudine superantis omne lumen naturale: talis autem assensus non haberet summam certitudinem: quia conclusio nequit excedere certitudinem sui principij: ergo si principium, propter quod talis assensus præbetur, est naturalis connectio vnius cum alio, non poterit esse tali principio certior; saltem non erit ita certus, sicut est assensus elicitus propter solum testimonium Dei, ac proinde non erit summè certus: Erit igitur talis assensus Theol. qui in hoc discriminatur à fide, quod hæc nititur vt motiuo formali testimonio Diuino; ille naturali discursu, cui immediatè innititur. Vnde sicut conclusio Theol. quoad euidentiã non sequitur præmissam naturalem, sed obscuram fidei; ita neque quoad certitudinem sequitur præmissam de fide. An autem habeat maiorem certitudinẽ quàm præmissa naturalis, infir: hic sufficit, vt non habeat tantam certitudinem, quantum habet præmissa de fide, ac proinde non sit summè certa, vti debet esse fides diuina.

Neque dicas cum *Uegà*: non omnes assensus fidei diuinae debere esse æqualiter certos: nã sicut omnes nituntur testimonio Dei propter se, ita æqualè habere debet certitudinem: alioqui si cum testimonio Dei admisceri posset ratio aliqua naturalis, nõ amplius nos ad assensum moueret auctoritas diuina propter se ipsam, sed propter rationem naturalem, propter quam auctoritas ipsa diuina vltimo determinaretur ad mouendum intellectum ad assensum præbendum.

D I C O 2. Reuelatio virtualis applicata per discursum, vt per conditionem solum explicatam, est obiectum formale fidei infusæ. Nota, posse vnum in alio contineri, 1. modo, vt particulare sub vniuersali, vt sub hac vniuers. propof. immediatè reuelata. *Omnia homo est à Christo redemptus*: continentur omnes particulares constantes ex singulis indiuiduis naturæ humanæ, vt *Petrus est à Christo redemptus, Paulus est à Christo redemptus, &c.* 2. modo vt perfectio tanquam cum subiecto naturaliter connexa, vt in hac veritate expressè reuelatâ, *Christus est homo*, vt cum proprio subiecto continentur omnes istæ, *Christus est risurus, Christus habet intellectum & voluntatem humanam, Christus habet appetitum sensitiuum &c.* Quoad 1. modum contingentiæ conueniant aduers. nobiscum, singulas propof. particulares contentas sub vniuersali reuelatâ, per discursum tantum explicatas esse obiectum formale fidei, credendosque eodem motiuo & habitu, quibus creditur ipsa, quia in propof. vniuersali immediatè & formaliter, licet confusè, continentur particulares, propter quas vniuersalis reuelatur. Idem igitur est reuelare hanc vniuers. *Omnia ho-*

mo est à Christo redemptus, ac reuelare, singulos indiuiduos homines esse à Christo redemptos: quia redemptio non exerceretur circa hominem in communi, sed circa singulos in particulari.

Dices, hanc regulam deficere in multis casibus: nam 1. reuelata est hæc vniuers. *Omnia contritus est in gratiâ*, cum tamen de fide non sit, quod hic, vel ille particularis homo contritus sit in gratiâ. *Omnia hostia ritè consecrata continet verum Christi corpus*, cum tamen de fide non sit, quod hæc vel illa hostia ritè consecrata contineat verum Christi corpus. Reuelatum est, quod *omnis ritè Baptizatus sit in gratiâ*, cum tamen de fide non sit, quod hic vel ille ritè Baptizatus sit in gratiâ. Neg. vlllo casu regulam deficere. Vnde si in assignatis exemplis euidens esset, quod hic vel ille homo esset contritus; hæc vel illa hostia esset ritè consecrata; vt euidens est, quod Petrus, vel Paulus, & quoduis indiuiduum naturæ humanæ sit homo, non minùs illa, quàm hæc essent obiectum fidei. Quia verò quod hic vel ille homo sit contritus; &c. pendet ex multis circumstantiis; quæ nec certò humanitùs sciri possunt, nec teneretur Deus providere, vt illæ certò sciantur, quia non reuelat propositionem vniuers. vt certo credantur particulares sub illâ contentæ: ideo magna est disparitas, inter hæc, & illa. Ceterum si mihi euidenter constaret, aliquem esse ritè Baptizatum, vt si ipse infantem Baptizarem, saltem mihi de fide esset, talem infantem à merito Baptizatum esse in gratiâ.

Ergo difficultas est, quando vnum continetur in alio iuxta postet. modum, vt perfectio in subiecto; adhuc tripliciter, 1. vt definitio, vel pars definitionis: 2. vt perfectio omninò inseparabilis. 3. vt proprietates naturaliter saltem cum subiecto connexa. Quæ 1. modo continentur vt partes definitionis in definito, etiam aduersarij sentiunt pertinere ad finem, non minùs quàm definitum expressè reuelatum: eo quod partes definiti formaliter, licet implicite & confusè contineantur indefinito. Vnde reuelato, quod Christus sit homo, eo ipso formaliter licet implicite & confusè reuelatur, quod sit animal rationale; quod habeat animam, & corpus humanum.

Sola controuersia de reliquis 2. modis; iuxta quos ita aliqui probant asser. Ex oppositâ sent. sequeretur, posse Catholicum admittere propof. hanc vt veram, vt potè expressè reuelatum, *Christus est homo*; & simul vt veram eius contradicti. *Christus non est homo*: quia non hoc ipso, quod reuelatur aliqua vt vera, expressè etiam reuelatur, quod contradictoria ipsius sit falsa: sed hoc tantum deducitur per naturalem discursum ostendentem, non posse duo contradictoria simul esse vera. Sed contra; responderi posset, quod sicut vnum contradictoriũ se ipso formaliter excludit alterum: ita in vno expressè reuelato formaliter continetur exclusio alterius, magis quàm in definito continentur partes definitionis: ergo sicut in definito reuelatur partes definitionis, licet implicite & confusè: ita in vno contradictorio reuelatur exclusio alterius: ac proinde in veritate contradictorii expressè reuelatâ simul etiam formaliter licet confusè reuelatur falsitas oppositi.

Alier igitur prob. De factò multæ sunt veritates ab Ecclesiâ definitæ spectantes ad obiectum fidei diuinæ, quæ tantum virtualiter continebantur in aliis expressè reuelatis: vt contra Monothelitas, quod in Christo sint duæ voluntates: cõtra Nestorium, quod

191. Dices.

192. R. eff.

193. Nota.

194.

Definitio contenta in definito expressè reuelato pertinet ad fidem.

194. Perfectio inseparabilis, reuelatio expressè subiecto spectat ad fidem.

195.

196. Prob. asser. io.

quod in eodem vna contenta sit persona: contra haereticos nostri temporis; quod iustificatio fiat per inhaerentem iustitiam; quod post consecrationem non maneat amplius substantia panis & vini sub speciebus Eucharistici contra Wicleff. & Luther. quod sacramenta gratiam conferant obicem non ponentibus; & multa alia passim in generalibus Conciliis definita: quae tamen veritates formaliter & expressè in sacris litteris non habentur, sed tantum virtute.

197. Veritates ab Ecclesia definitae sunt ad fidem ad fidem quam possunt definitionem

Quod autem veritates ab Ecclesia definitae spectent ad obiectum formale fidei: contra Molinam & Coninck, qui voluit eas ab Ecclesia tantum definiri veritate certitudine Theologica, non fide divina, ita ut qui eas negasset, non esset haereticus, sed erroneus; prob. 1. ex communi Theol. sensu, qui eas non minus quam alias expressè in scripturis reuelatas, docent ad obiectum formale fidei pertinere, quae propositionem ab Ecclesia definitam negant, eo ipso habentur haeretici, ut Nestoriani, Monothelites, Wicleffites, Lutherani; interdum Concilia expressè definiunt contrariam eius, quod ipse decernitur esse haereticus: ita Arauc. IV. dum cap. 7. contra Semipelagi. definit, non posse hominem solius naturae virtibus, absque Spiritu S. illuminatione, & inspiratione bonum aliquid efficere, vel cogitare, quod ad salutem pertinet vitae aeternae; oppositum sentientem appellat haereticum: *Haereticus, inquit, fallitur Spiritu &c.* Neque dicas, hoc loco Concilium vix vocari *Haereticum*, pro erroneo, cum nulla sit ratio improprie interpretandi verba Concilij. Ergo virtualis reuelatio est sufficiens obiectum formale fidei divinae etiam ante Ecclesiae definitionem: quod prob. contra Suarez: Quando Ecclesia ex vna veritate expressè reuelata deducit aliam virtualiter in ea contentam, sicut non proponit diuersam veritatem ab ea, quae supponebatur cum veritate formali implicitè reuelata: ita non proponit illam sub alio motiuo & testimonio credendam, quam antea supponebatur: cum propositio Ecclesiae sit tantum declaratio veritatis iam reuelatae, non testificatio noua.

198. Quod etiam ante prob.

199. Veritatem ab Ecclesia definitam non tenemur, nec debemus credere propter testimonium Dei.

Confr. Veritatem ab Ecclesia definitam non tenemur, imò non debemus credere propter testimonium Ecclesiae, sed propter testimonium Dei. Solum enim testimonium Ecclesiae se habet ut prauius conditio infallibiliter proponens testimonium Dei, propter quod solum deinde tenemur credere veritates ab Ecclesia ex vna veritate definit aliam fidei diuinam credendam, supponit illam non solum à Deo reuelatam, sed etiam sub eo motiuo credibilem, sub quo illam proponit credendam, cum Ecclesia sua definitione non tribuat veritati definitae nouum motiuum formale credibilitatis, sed tantum declarat illud idem motiuum, quod ex vi reuelationis diuinæ antea factae acceperat. Illud autem quod in confir. sua sent. asserbat Suarez, nempe quod Ecclesia definit, Deus per Ecclesiam testificatur, distinguo: dum testificatur noua testificatione, nego; eadem, qua antea, concedo; solum enim de nouo Deus, per Ecclesiam testificatur, se antea testificatum fuisse hanc veritatem, quam Ecclesia infallibili sua autoritate proponit credendam: alioqui teneremur huiusmodi veritatem credere propter nouam testificationem Ecclesiae, & non propter antiquam à Deo factam, & ab Ecclesia tantum declaratam.

200.

Tom. IV. De Fide. Spe. & Charitate.

Probat. 2. Quidquid est euidenter credibile, quod sit à Deo reuelatum, pertinet ad obiectum fidei diuinæ: sed euidenter credibile; quod veritas virtualis inclusa in veritate formali sit à Deo reuelata: ergo pertinet ad obiectum fidei diuinæ. Maior probat. ideo mysteria nostrae fidei pertinent ad obiectum fidei diuinæ, quia sunt euidenter credibilia; quod ea sint à Deo reuelata: Et spectat ad Dei providentiam, non permittere, sit aliquis, quod non sit à Deo reuelatum, appareat euidenter credibile, saltem vniuersaliter & plerisque Ecclesiae Doctoribus, quod illud sit à Deo reuelatum: alioqui posset homines, qui sententur sequi id, quod rationi magis consonum videtur, in rebus fidei decepti sequendo tanquam de fide & à Deo reuelatum, quod à Deo reuelatum non esset, imò etiam falsum: quod est contra providentiam, quam Deus habet de salute hominum. Minor demonstr. discursus ipse naturalis satis euidenter ostendit, in re expressè reuelata inesse suas proprietates naturales, ut in homine intellectum & voluntatem: in Patre gignentem virtutem generandi; in Filio realem respectum ad Patrem Genitorem; in Spiratore vim spirandi; in Spiritu Spirato realem respectum ad spirantem: plura infra.

201. Quidquid est euidenter credibile, quod sit à Deo reuelatum, pertinet ad obiectum fidei diuinæ.

Instabis: Non ideo mysteria nostrae fidei pertinent ad obiectum fidei diuinæ, quia sunt euidenter credibilia; quod sint à Deo reuelata; sed quia sunt proposita ab Ecclesia, quae in proponendis rebus fidei errare non potest. At ab Ecclesia propositum non est, quod omnia naturalis perfectio; quam discursus naturalis ostendit in esse rei reuelatae, sit etiam cum re reuelata à Deo manifestata. Resp. esto; tamen quod Ecclesia in rebus fidei proponendis errare non possit, est nobis euidenter credibile; adeoque fidei diuinæ credendum: ac primum prima radix, cur mysteria nostrae fidei sint diuina fide credenda, reductur ad hoc principium, quia sunt euidenter credibilia, quod ea sint à Deo reuelata. Nam cum omnia sint diuina fide credenda, quia sunt proposita ab Ecclesia, quae in eis proponendis errare non potest; cumque hoc ipsum fide diuinæ credendum sit, quia est euidenter credibile; quod hoc sit à Deo reuelatum, Ecclesiam errare non posse manifestè sequitur, primam radicem, cur mysteria nostrae fidei sint fide diuinæ credenda, esse, quia sunt euidenter credibilia; quod ea sint à Deo reuelata.

202. Maior impropugnatur.

Prima radix cur mysteria fidei sunt credenda est, quia euidenter credibilia sunt in esse à Deo reuelata.

Prob. 3. Deus quando reuelat aliquam rem, reuelat illam iuxta suam naturam: ergo reuelat illam secundum omnes proprietates, quas re ipsa naturaliter continet. Ergo reuelatio Dei non solum cadit supra perfectiones formaliter expressas, sed etiam virtute & implicitè contentas in re reuelata. Anteced. probat. finis reuelationis est, tradere notitiam rei, quae reuelatur. Per reuelationem enim Sanctissimae Trinitatis, exemp. gr. intendit Deus tradere nobis notitiam Diuinarum personarum, prout in se existunt: per reuelationem Christi intendit tradere cognitionem Christi prout in se existet. 2. Confirm. Diuina reuelatio est manifestatio notitiae, quam Deus de re reuelata apud se habet: Deus autem habet notitiam de re reuelata iuxta naturam ipsius rei: ergo talem per reuelationem

203. A priori. Deus reuelat rem, reuelat eam iuxta suam naturam.

D 3 commu-

communis creaturæ. 4. Vel idem reuelatio virtualis applicata discursu, vt præuia conditione explicante non est sufficiens obiectum formale fidei diuinæ, quia Deus non intendit nos obligare ad eam credendam, sed solum ad reuelationem formalem & expressam. Contra: licet ea non obliget, potest tamen esse sufficiens, vt si velimus, possumus illam credere fide diuinâ. Vel ideo non est sufficiens, quia Deus non intendit reuelare rem secundum rationes virtualiter & implicitè in eâ contentas, sed solum secundum rationes formales & explicitè reuelatione expressas. Contra: finis reuelationis est, tradere noticiam rei, prout est in se & in scientiâ diuinâ: sed in se, & in scientiâ diuinâ non solum est secundum rationes explicitè & formaliter expressas, sed etiam implicitè & virtualiter contentas, cum nobis non constet, Deum velle reuelare rem solum secundum rationes formales & explicitas & non secundum rationes virtuales, & implicitas; aliunde verò constat, semper, Deum quoad fieri potest, ad extra operari iuxta naturalem exigentiâ, res, vt patet de productione earundem, quas semper producit iuxta naturalem exigentiâ ipsarum; cumque res postulet, vt reueletur vt est in se, ita dicendum erit. Vel ideo reuelatio virtualis non est obiectum formale fidei diuinæ quia non potest per discursum sufficiens proponi vt à Deo reuelata. Contra: ad aliquid sufficiens proponendum, quod sit à Deo reuelatum, sufficit, vt infra, moralis euidentiâ: ergo à fortiori sufficit physica euidentiâ per naturalem discursum manifestata: 2. si semel conceditur, vt debet, quod Deus intendat reuelare rem secundum rationes etiam virtuales & implicitas, debuit simul providere de modo, quo huiusmodi rationes sufficiens proponantur credenti, qui alius congruentior natura hominis est, non potuit, quam per naturalem discursum.

204. Prob. 4. aff. 110. ab numeratione partium

205.

206. Reuelatio virtualis habet eandem certitudinem, quam habet formalis.

207.

Præterea in reuelatione admittenda.

Ad argu. Suarez pro 1. sent. allatum, negantem, nam reuelatio virtualis habet tantam certitudinem, quantum ipsa formalis, cum vtraque immediate nitatur testimonio Dei, vt moris formalis. Nam posita sufficienti propositione, quod ymag. reuelatio sit à Deo, non minus vna, quam alia informatur eodem testimonio Dei, vt moris formalis assentiendi. Confir. Non minus reuelatio formalis requirit sufficientem propositionem, vt fiat proximum obiectum fidei diuinæ, quam ipsa virtualis: ergo vt posita sufficienti propositione, reuelatio formalis sit proximum obiectum fidei diuinæ, ita, posita sufficienti propositione reuelationis virtualis, fiet & ipsa proximum obiectum eiusdem fidei diuinæ, cum non minus vnam reuelationem, quam aliam sufficiens propositio ostendat esse à Deo. Nec refert, quod vnam Deus testificetur immediate & formaliter, aliam mediâtè & virtualiter nam hoc non tollit, quin testificatio Dei cadat supra vtramque reuelationem, licet ordine quodam, vt prius cadat super vnam, deinde super aliam: sicut non minus ad fidem diuinam spectat veritas obiecti materialis reuelati, quam ipsum testimonium Dei immediate, obiectum materiale mediâtè, sc. mediante testimonio Dei, reuelaretur. Quando igitur id, quod mediât, non est ratio aliqua naturalis, velut si mediaret discursus naturalis, vt ratio assentiendi vni veritati reuelatæ propter naturalem connexionem cum aliâ veritate reuelatâ, sed ipsa res à Deo reuelata, quæ ordine quodam prius postulat, vt credatur secundum vnam veritatem

quam aliam, non minus certitudinem fidei, cum vtraque debeat credi eodem testimonio infallibili Dei ad vtramque nominato, licet ad vnam mediâtè aliâ.

208.

Ad 1. confir. disting. maior. Virtualis reuelatio manifestatur per discursum, vt per conditionem explicantem & applicantem, conce. loq. vt per rationem formalem assentiendi, nego. non sicut reuelatio formalis non manifestat se ipsam, quod sit à Deo, cum semper ipsa maneat nobis obscura: sed manifestatur per signa credibilitatis, non vt per rationem formalem assentiendi, sed vt per conditionem explicantem & applicantem: ita reuelatio virtualis non manifestatur à formali, vt à conditione explicante, sed vtraque manifestatur per signa credibilitatis, quibus positis vtraque mouet vt ratio formalis assentiendi.

209. Discrimen inter obiectum formale fidei & formale Theologiae.

Ad 2. confir. neg. minor. nam obiectum formale fidei diuinæ est purum testimonium Dei, immediatè applicatum per internam illustrationem Spiritus S. Obiectum formale Theologiae est testimonium Dei applicatum per discursum & naturalem connexionem cum veritatibus implicitè & virtualiter reuelatis. Vnde eadem conclusio vt formaliter deducta ex præmissis reuelatis, vel ex vnâ reuelatâ, & alterâ naturali, dicitur Theologica, & obiectum habitus Theol. minoris quoque habere certitudinem, quam habeat propositio de fide: eadem vt explicata, concurrente discursu vt conditione solum proponente & declarante dicitur & est de fide. Quo fit, vt eidem veritati duplici possimus habitu assentiri; & Theologico, si mediante discursu vt ratione formali assentiendi; & fidei diuinæ, si sola testimonio Dei assentiamur. Hec autem, vt patet, positurus est in libertate operantis. Nam quando in obiecto duplex relucet morium, & eorum ad assensum necessitat, in libertate voluntatis est propter alterutrum assentiri.

210. Ad S. Tho.

Quod autem ibi assertum de S. Tho. afferente, conclusionem Theolog. esse certiore premisâ naturali, ex quo aduersarij colligunt, ipsum intelligere de conclusione vt explicatâ, non vt deductâ, eo quod vt deducta non excedit certitudinem præmissæ naturalis. Resp. 1. cum est, 1. qu. 1. Resp. 1. id non allargere, sed solum arti. 1. docere, vt saluberrimis & conuenientiss. & certiss. proueniat, sunt verba ipsius, necessarium fuisse, quod de Diuina reuelatione instruerentur. Quod optime intelligi potest de instructione per reuelationem non discursu naturali, sed lumine superno, fidei applicatam. Quæ explicatio congruentior est ipsius verbis. Nam licet ibi disputet de Theologia, quia tamen hæc nititur primis principiis articulis reuelatis, posuit Doctor hanc maiorem certitudinem intelligere de reuelatione vt applicatâ per lumen fidei, quâ Theologia veritur vt primo principio, ex quo suas derivat conclusiones, quæ vt deductæ pertinent ad ipsius obiectum, vt explicatæ ad obiectum fidei. Resp. 2. negando, Conclusionem Theolog. atiam vt deductam, non esse certiore premisâ naturali: quod expressè docuit Capreol. in prelogo. quest. 1. artic. 1. corol. 4. his verbis: Theologia secundo modo dicta, hoc est, vt conpl. 2. ex sent. eius. explicatur, per reuelationem habitam, prout distinguitur à Theologia naturaliter inuenta, est certior quacunq. scientiâ inuenta humanitatis. Quod probat auth. eiusd. in 3. dist. 23. qu. 2. ar. 2. qu. 3. Idem docent Valen. 10. 3. dist. 1. qu. 1. pu. 2. sine, Albertin. loc. cit. qu. 1. Theol. dub. ult. Ratio: ad assensum Theol. non solum concur-

211. Resp. 2.

Conclusio sequitur se per partem debiliorem, quomodo intelligenda.

currit præmissa naturalis, sed etiam de fide, quæ certior est. Conclusio autem erit nequeat excedere certitudinem utriusque præmissæ, cum nullus effectus excedere possit perfectionem suæ causæ adæquatæ, nihil tamen prohibet, excedere posse certitudinem vniustantum præmissæ: sicut nil prohibet, quod effectus excedat perfectionem causæ partialis: actus enim vitalis excedit perfectionem speciei intentionalis, à quâ ut à causâ partiali producitur. Ita semper conclusio sequitur debiliorem partem, sc. numquam excedit perfectionem utriusque, vel certioris præmissæ, quomnis non repugnet, excedere perfectionem præmissæ debilioris.

212. Non est eadem ratio fidei in ordine ad conclusiones in articulis virtualiter contentas, & de habitu intellectus in ordine ad conclusiones ex primis principiis deductas. quia ratio formalis assentiendi primis principiis & conclus. ex iis deductis, est diuersa: est. n. in primis principiis intrinseca ipsa connectio extremorum per se. In conclusionibus vero est connectio conclusionum cum primis principiis, quæ cum fundetur in intrinsecâ habitudine rerum, sicut res ipsæ diuersæ sunt, ita & formale motiuum assentiendi in eorum intrinsecâ natura fundatur. Contra vero formale motiuum assentiendi articulis & conclus. in eis virtualiter contentis est, testimonium Dei, quod in utriusque est idem.

213.

Ad 2. Molinæ, neg. maior: nam ut optime dicit Scotus, longè dispar est ratio de habitu fidei in ordine ad conclusiones in articulis reuelatis virtualiter contentas, & de habitu intellectus in ordine ad conclusiones ex primis principiis deductas. quia ratio formalis assentiendi primis principiis & conclus. ex iis deductis, est diuersa: est. n. in primis principiis intrinseca ipsa connectio extremorum per se. In conclusionibus vero est connectio conclusionum cum primis principiis, quæ cum fundetur in intrinsecâ habitudine rerum, sicut res ipsæ diuersæ sunt, ita & formale motiuum assentiendi in eorum intrinsecâ natura fundatur. Contra vero formale motiuum assentiendi articulis & conclus. in eis virtualiter contentis est, testimonium Dei, quod in utriusque est idem. Ad confir. vel casus esset, quod Deus tali homini articulos fidei reuelaret obscure: & tunc eadem prorsus esset ratio, nempe conclusiones evidenti discursu in eis explicatas, quatenus explicatas pertinere ad fidem diuinam: aut reuelaret clarè: & tunc non essemus in casu: nam sicut talis infusus articulo rum non pertinet ad fidem, sed potius ad scientiam infusam: ita nec conclusiones per eandem discursum in eis explicatas pertinent ad fidem, sed ad scientiam diuersam ab scientiâ infusâ articulo rum, cum utraq; immediate nitatur intrinsecâ connexioni rerum, quæ sicut diuersa esset in articulis & conclus. ita diuersam quoq; esset formale motiuum utriusque: ac proinde diuersa scientia, quæ ex formali motiuo diuerso specificatur. Qualis debeat esse præmissa, quæ sufficienter explicet conclusionem de fide virtualiter contineri in principio expressè reuelato: infra.

214.

SECTIO VII.

An testimonium diuinum solum putatum possit esse formale obiectum fidei infusæ.

215. Prima ratio affr.

Ratio prima pro parte affirm. sunt: 1. reliquæ virtutes infusæ versari possunt circa sua obiecta prudenter tantum putata. Nam 1. charitas diligere potest in Deo aliquid, quod re ipsa forte non est, probabiliter tamen putatur esse, ut substantiam absolutam omnibus Diuinis personis communem; presentiam in spatiis imaginariis actu infinitam, decretum de electione hominum ad gloriam ante eorum præuisa merita: liberalem voluntatem mittendi vni genitum suum in carne impassibili, Adamo non peccante, & similes perfectiones, probabiliter tantum putatas in Deo. 2. potest quis virtute spei sperare se fruitu-

rum Deo non solum secundum perfectiones necessarias in ipso existentes, sed etiam secundum perfectiones liberas, & decreta, quæ de rebus creatis habet. 3. potest prudentia infusa practice iudicare, hanc hostiam esse consecratam, eamque voluntati proponere practice adorandam, quæ re ipsa consecrata non est. 4. potest virtus Religionis exhibere cultum ut sancto, qui vere sanctus non est. 5. potest obedientia parere superiori, qui verè superior non est, vel eius præceptum exequi, quod præceptum ipsius non est, & sic de cæteris virtutibus. Ergo similiter poterit fides infusa credere obiectum ut verum: & à Deo reuelatû, quod re ipsâ nec verum, nec à Deo reuelatum est.

Secunda. sæpè fidelis tenetur elicere actum fidei diuinæ circa obiectum putatiuè tantum verum ut si simplex rustica edocta à suo parcho, quod quando proles periclitatur intra vterum matris, tentatur mater adhibere supra proprium vterum signum crucis cum Inuocatione S. Trinitatis, firmiterque credere, quod Deus acciperet illud signum loco Baptismi, iustificando à peccato originali prolem intra vterum periclitantem, uti falsò docuit Casus. tali casu rustica apprehendens suam prolem intra proprium vterum periclitari, tenetur illi prædictam remedium adhibere quod tamen sine fide diuinâ adhibere non posset, quia teneretur credere illud esse à Deo ordinatû. Confir. qui discrederet obiecto, putatiuè tantum à Deo reuelato, esset hæreticus: ergo teneretur illud actu fidei diuinæ credere: nam contraria circa idem versantur: si igitur dissensus circa obiectum putatiuè à Deo reuelatum est hæresis, assensus circa idem erit actus fidei diuinæ.

216. Ratio.

Confir.

3. Fides infusa non solum est virtus speculatiua, quæ solum attendit confirmatam cognitionem cum obiecto secundum se, sed etiam moralis & practica, quæ attendit conformitatem obiecti cum appetitu recto: nam actus eius est meritorius sc. moralit: practicus. Ergo etiam si Deus non concurrat cum fide ad obiectum putatiuè tantum reuelatum, quatenus est virtus speculatiua, poterit tamen cum illâ concurrere, quatenus est virtus moralis & practica; quia ut sic non concurreret ad difformitatem cognitionis cum obiecto secundum se, sed ad conformitatem obiecti cum appetitu recto. nam sicut Deus concurrat cum prudentiâ infusâ ad actum practice verum, licet speculatiuè falsum; ita concurrere poterit ad actum fidei practice verum, licet speculatiuè falsum.

217. Tertia.

Constat tamen Sch. sent. est obiectum formale fidei diuinæ non posse esse testimonium Dei tantum putatum, sed re ipsa existens. Fundam. est axioma, quod in materiâ fidei vniuersi consensu Theologi amplectuntur, illudque suâ autoritate approbat & confirmat Trid. sess. 6. c. 9. nempe fidei diuinæ falsum subesse non posse. nam si testimonium diuinum tantum apparetis & putatum posset esse obiectum formale fidei infusæ, posset fidei infusæ aliquando subesse falsum: ac contingere, ut aliquando apparenter & probabiliter proponeretur ut testimonium Dei quod re ipsâ non esset: ergo posset tunc fidelis elicere actum fidei infusæ falsum ex testimonio diuino tantum putato, ac proinde posset aliquando fidei infusæ subesse falsum. Confir. nequit hoc axioma intelligi, quod non possit fidei diuinæ, quæ vero nititur testimonio Dei subesse falsum: cum impossibile sit, quod fidei, quæ vero nititur testimonio Dei, falsum subsit: quia si testimonium Dei, quo fides nititur, est verum, non poterit fides illi assentiens esse

218. Sententia negans, vtrior.

Testimonium Dei solum putatum non potest esse obiectum formale.

esse falsa: ergo solum intelligitur de testimonio Dei, quod tantum probabiliter putatur tale. Cum igitur Theologi negant, fidei diuinę falsum subesse posse, necessario supponit, quod testimonium Dei probabiliter tantum putatum non possit esse obiectum formale fidei Diuinę.

220. D. ff. de est ratione m. cf. si. acchu affi. g. ara.

Verum difficile est assignare rationem. hanc assignant: Implicat Deum permittere, vt proponatur sufficienter credibile autoritate diuinā, quod re ipsa falsum est. At nequit fides infusa mouere ad credendum obiectum autoritate diuina non sufficienter propositum vt credibile autoritate Diuina: igitur implicat, testimonium probabiliter tantum putatum esse obiectum formale fidei cum idem sit proponi vt sufficienter credibile autoritate diuinā, ac probabiliter putari esse credibile autoritate diuinā. Maior probat. ad munus supremi gubernatoris spectat, homines ad finem dirigere per certa media: si autem posset in suā Ecclesiā permittere proponi vt sufficienter credibile autoritate diuinā, quod re ipsa est falsum, posset permittere vt homines per falsa & obliqua media ad se vltimum finem dirigerentur: nam homines obligaret ad huiusmodi media amplectenda: hoc ipso enim, quod ea sufficienter proponerentur vt media salutis à Deo reuelata, obligarent homines ad ea exequenda. Minor contabit infra. Sed quamuis hæc ratio conuincat quod non possit Deus in totā Ecclesiā permittere, vt aliquid ipsius autoritate proponatur vt probabiliter ac prudenter credibile, quod ab ipso testatum non sit; non tamen probat, quod hoc permittere non possit priuatis personis, ex quā permissione tale absurdum non sequeretur, cum semper priuata personæ habeant, à quo de falsitate propositi obiecti edoceri possint. Neque ad munus supremi Gubernatoris spectat, prohibere priuatos errores, neq; ad munus eiusdē pertinet, prohibere priuata peccata. Quid enim vetat, Deū permittere, vt multi Episcopi ex generali aliquo Concilio redeuntes, simul vniti hæc hæresim doceant, nulla sacramenta characterem imprimere? talis. n. propositio redderet obiectum prudenter credibile, adeoque credendum autoritate diuinā: igitur in tali casu fides diuina obligaret ad falsum, & per consequens concurrere posset ad assensum falsum, mediā autoritate Diuinā, tantum putatā, vt ratione formali assentiendi.

221. Deus non permitit, vt in tota Eccl. sua aliquid proponatur sufficienter credibile, quod ab ipso testatum non sit.

222. Confir. 1.

Confir. 1. Cum iisdem signis credibilitatis proponi posset alicui rustico testimonium Dei falsum, cum quibus proponeretur testimonium Dei verum: igitur si ad verum sufficientia, erunt etiam sufficientia ad falsum propositum vt verū, quia signa credibilitatis non sunt spectanda penes rem ipsam, sed penes probabilitatem, quam causant credenti. Antec. prob. in casu posito, si viginti Episcopi ex aliquo generali Concilio redeuntes simul proponerent aliquid re ipsā ab Ecclesiā definitum, talis propositio foret sufficiens ad obligandos rusticos ad illud fide Diuinā credendum: ergo si iisdem proponerent aliquid re ipsā ab Ecclesiā non definitum, talis propositio esset etiam sufficiens ad eosdem obligandos, vt illud Diuinā fide crederent. 2. Ea propositio est sufficiens ad obligandum sub fide diuinā, quæ tollit omne practicum dubium ab intellectu credentis de opposito: At posset dari propositio testimonij diuini tantum putari, quæ tolleret omne practicum dubium ab intellectu credentis de opposito: igitur dari posset propositio testimonij diuini tantum putati, quæ viatorem obligaret ad cre-

223. S. ff. deus propositio fidei est que tollit omne habitum practicum de opposito.

dendum. 3. Vt possit fidelis elicere actum fidei diuinę, non est necesse, vt ad illum obligetur: sed sufficit, probabiliter prudenterque apprehendat vt testimonium Dei, quod re ipsa testimonium Dei non est: igitur poterit elicere actum fidei Diuinę circa testimonium Dei probabiliter tantum apprehensum, esto ad illum non obligetur. Anteced. patet; quia non semper obligatur ad actum fidei diuinę exercendum, cum tamen semper possimus actum fidei diuinę exercere, hoc ipso quod testimonium diuinum proponimus nobis vt practice credendum, nec est maior ratio, cur possimas probabiliter apprehendere vt obiectum religionis, vel misericordię, aut cuiuscumque alterius virtutis, quod re ipsa talis virtutis obiectum non est, & non etiam obiectum fidei diuinę, quod re ipsa non est: cum eadem signa, quæ nobis probabile reddere possunt obiectum aliarum virtutum reddere etiam possunt probabile obiectum fidei diuinę.

224.

Olim presentem veritatem sic probabam. Nequit Deus peculiari motione concurrere ad obiectum falsum propositum suā autoritate credendum: absque peculiari autem motione Dei nequit homo assensum fidei diuinę elicere: est. a. supernaturalis quoad substantiam, vt infra: nequit igitur testimonium Dei tantum apparentis esse obiectum formale fidei diuinę, quia nequit mouere intellectum credentis ad assensum fidei diuinę, nisi applicatum peculiari motione Dei. Maior prob. Nequit esse causa particularis falsi: esset autem, si peculiari motione concurreret ad testimonium putatiue tantum verum: quia peculiari suā motione præmoueret intellectum credentis ad falsum assensum, cum non possit intellectus assensum supernat. elicere, nisi præmotus peculiari motione Dei. At talis assensus esset suus. quoad substantiam, quia esset productus ab ipso habitu supernat. fidei, vel ab aliquo auxilio æquivalenti: ergo Deus vt causa particularis in tali casu inchoaret assensum falsum, quod implicat. Verum hæc ratio, vt maturius aduertit, propositam veritatem non euincit. Nam vel talis motio Dei non esset antecedens, & à Deo producta vt à causā particulari, sed tantum concomitans, & à Deo vt à causā vniuersali supernat. vel etiam si esset antecedens, adhuc non esset à Deo, vt à causā particulari, sed vniuersali supernat. Prior pars prob. motio antecedens, vel est aliqua sancta cogitatio, vel pia affectio, quam Deus ante omnem nostrum liberum consensum operatur in nobis sine nobis, vt loquitur August. sc. vt per eam vel hominem excitet & alliciat ad bonum prosequendum, vel terreat ad malū fugiendum. At hæc sancta cogitatio, vel pia affectio supponitur à Deo collata ante ipsum imperium, quo voluntas credentis imperaret intellectui, vt assensum præberet in obiectum sub testimonio diuino apparenti propositum, cum nequeat voluntas intellectui imperare, vt assentiatur obiecto propter testimonium Dei apparenter propositum, nisi præcedat cognitio proponens tale obiectum sub testimonio Dei credendum. Motio autem, quæ Deus intellectum credentis iuuat ad assentiendum obiecto reuelatio, cum non sit antecedens, erit concomitans, ipse sc. concursus Dei, quo cum intellectu credentis physicè concurrat ad speculatiuum assensum fidei. Quod verò hæc motio non sit à Deo, vt à causā particulari, sed vniuersali supernat. prob. illam Deus producit vt determinatus ab intellectu credentis applicato ad cre-

225. Absque peculiari Dei motione nequit homo assensum fidei diuinę elicere.

226. Illa motio Dei est concomitans, & à Deo vt causa vniuersali & supernaturali.

Motio Dei est concomitans.

ad credendum obiectum sibi propositum per imperium voluntatis. Quæ autem Deus producit determinatus à creaturâ, non producit vt causa particularis, sed vt causâ vniuersalis.

27. Esto sit antecedens, erit à causâ vniuersali.

Posterior pars prob. esto talis motio Dei esset antecedens assensum speculatiuū fidei, adhuc illa non esset à Deo vt à causâ particulari, sed vniuersali supern. quia esset debita ex suppositione antecedētis propositionis obiecti fidei diuinæ, & imperij voluntatis intellectui crederis, qui hic & nunc determinatus à pratico iudicio supernat. de credibilitate obiecti, & imperio volūtatē, cōnaturaliter exigeret talem motionē, per quam & immediate proponeretur id testimoniū vt reuelatum à Deo. Vnde vis inferretur, si in talibus circumstantiis ea motio negaretur, non minū quam vis inferretur, si proposito obiecto per signa credibilitatis, ei negaretur peculiaris motio ad practicum iudicium supernat. de credendo obiecto fide diuinâ, necessariò requita. Quæ autem Deus producit vt à causis 2. determinatus, non producit vt causa particularis; sed vniuersalis, vel naturalis; vel supernat. si effectus supernat.

28. Confirmatio ratione simili præcedenti.

Alia ratio occurreret: Implicat Deū, vt causam particularem applicare obiectū falsum propria auctoritate credendum applicaret autem, si mediante habitu infuso concurreret ad assensum fidei circa obiectum putatiue tantum à se reuelatum: ergo implicat, obiectum putatiue tantum reuelatum esse obiectum formale fidei diuinæ; quia nequit testimonium Dei apprensus mouere intellectum viatoris ad assensum supernat. fidei diuinæ, nisi supernaturaliter à Deo applicatum, vt à causa particulari. Minor sic ostend. vt testimonium Dei sit idoneum propter seipsum mouere intellectum credentis ad supernat. assensum & sui, & obiecti reuelati, eget motione supernat. Dei quæ per seipsum immediate applicetur intellectui credentis. Sed talis applicatio nequit fieri, nisi à Deo vt à causa particulari: ergo Deus esset causa particularis applicationis obiecti falsi propria auctoritate credendi. Maior videtur certa: quia cum testimonium Dei sit obscurum, non potest se ipsum applicare intellectui credentis; nec applicari potest per rationes humanas & signa credibilitatis: nam hæc non applicant illud immediate & formaliter, sed solummediate & materialiter, quia applicant illud vt credibile propter ipsas rationes humanas & signa credibilitatis. Nec applicari potest vel per lumen naturale intellectus, cum hoc sit impotens ad applicandum sibi obiectum supernat. vel per habitum infusum fidei: quia cum hic sit principium potentie elicendi assensum circa obiectum reuelatum, supponit prius saltem naturâ illud supernaturaliter applicatū potētis, vt illi assentiri valeat. Minor patet, quia cum sit supernat. à nullâ causâ nisi supernat. fieri potest, cumque fieri nō possit ab habitu supern. necessariò sequitur, fieri debere ab ipso deo. Quid autem vt à causâ particulari, prob. quia illum Deus produceret à nullâ causâ 2. determinatus.

Minor.

Ostend.

Minor.

Pates de applicatione

229. Obstat idem quod aduersus præcedentem rationem.

Verum huic etiam rationi obstat, quod aduersus præced. sc. posset Deus talem applicationem producere determinatus ab intellectu credentis applicato ad credendum obiectum putatiue reuelatum à pratico iudicio supernat. de credibilitate talis obiecti, & à supernat. Imperio voluntatis inclinantis illum ad assensum præbendum: proinde non esset talis applicatio à Deo vt à causâ particulari, sed tantum vniuersali supern. qui sine præiudicio creatæ libertatis non posset in

talibus circumstantiis applicationem supernat. obiecti denegare.

S. Tho. & cum eo ferè ceteri Schol. hanc rationem assignant: Fides est virtus intellectualis: quæuis autem virtus essentialiter inclinatur ad bonum potentie; cuius est virtus: ac bonum intellectus est verum, non apprensus & putatum, sed reale & re ipsa tale: ergo nequit virtus infusa inclinare intellectum ad verum tantum apprensus & putatum. Reliquæ autem virtutes, quia potentiam appetitiuam perficiunt, cuius bonum non tantum est reale existens, sed etiam apprehensum & probabiliter putatum tale; nam hoc sufficit ad actionem moraliter honestam, quam vt finem respiciunt reliquæ virtutes appetitiuæ potentie; tantum conformitatem obiecti cum recto appetitu attendunt; poterunt circa obiectum falsum versari. Verum hanc rationem non probatur, sed potius supponitur, quod non possit Deus talem habitum in intellectu producere, qui non solum possit in verum reale & existens, sed etiam apprensus & putatum. Nam si obiectum esset reale, siue apprensus, in utroque saluaretur formale motuum fidei diuinæ, quod est testimonium Dei prudenter putatum. Huius igitur implicantiæ querimus, quæ per assignatam rationem non redditur.

130. Huius virtutis rationem committit.

Ratio igitur, quæ simul est explicatio præcedentis, sumenda est ex habitu infuso fidei, hoc pacto: Nequit habitus fidei infusus ad falsum inclinare, adeoque ad producendum cum intellectu credentis falsum assensum circa obiectum putatiue tantum verum, & à Deo reuelatum: igitur nequit testimonium Dei apprensus esse obiectum formale fidei Theol. Antec. prob. habitus fidei infusus est specialis participatio luminis increati, quod de se est tantum determinatum ad verum re ipsa existens: ergo cum eadem perfectione proportionaliter comunicatur nobis. Quia nobis comunicatur vt instrumentum Dei ad veritates supernat. ipsius auctoritate credendas: instrumentum autem naturâ suâ postulat operari iuxta intentionem & directionem principis causæ. Constat. Nequit habitus scientificus inclinare ad verum tantum putatum & apprensus: quia essentialiter est qualitas inclinans ad verum reale re ipsa tale: ergo nec habitus fidei infusus. Hinc assignatur ratio, cur circa obiectum putatiue reuelatum nequeat intellectus credentis elicere actum fidei diuinæ: quia cum actus fidei diuinæ sit supernat. quoad substantiam, nequit intellectus illum elicere, nisi adiutus habitu supernat. fidei, vel auxilio illi æquivalente: cumque habitus supernat. fidei, eiusque æquivalentis auxilij formale obiectum sit testimonium Dei re ipsa existens, & non tantum probabiliter putatum, non poterit habitus, vel æquivalens auxilium in tale obiectum ferri; cum nullus habitus ferri possit extra suum obiectum formale: ac proinde non poterit intellectus viatoris elicere actum fidei diuinæ circa testimonium Dei probabiliter tantum putatum.

131. Vera ratio, sententiam.

Habitus fidei est specialis participatio luminis increati.

132. a priori.

133. a priori.

Ex hac ratione manifestè colligitur, intellectus credentis non modò elicere non posse assensum fidei diuinæ circa obiectum falsum sub testimonio Dei apparenti, sed neque circa obiectum verum propositum sub eodem testimonio Dei tantum apparenti. Cum non minū fides diuina requirat testimonium Dei re ipsa reuelatum, quam verum obiectum: igitur etiam si verum sit obiectum, quod sub testimonio Dei proponitur credendum, si tamen testimonium Dei, propter quod proponitur

nitur credendum, non est verum testimonium à Deo manifestatum, non poterit esse obiectum fidei diuinæ, cum illi desit verum motuum formale sine quo nequit habitus ferri in obiectum materiale.

234. *Discrimen in. er Fidem & reliquis virtutes potentia appetitiua.*

Ex dictis redditur etiam discrimen inter fidem, & reliquas virtutes infusas appetitiuæ potentiz, quæ ferri possunt etiam ad obiecta re ipsâ falsa: sc. quia reliquæ virtutes infusæ appetitiuæ potētiz habent pro obiecto bonum honestum, quod regulatur vero practico, quod suam veritatem habet ex conformitate ad appetitum rectum. Proxima. n. regula virtutis appetitiuæ est honestas actionis, quæ non regulatur conformitate ad rem ipsam, sed ad rectum appetitum. Fides autē, cum sit virtus intellectualis, habet pro obiecto verum speculatiuum, quod suam conformitatem habet per ordinem ad rem secundum se. Quo fit, vt non sit virtus intellectualis, quæ conformitatem non habet cum obiecto secundum se: est autem virtus moralis appetitiua, etiamsi non habeat conformitatem cum obiecto secundum se: modò conformitatem habeat cum recto appetitu, qui regularur legibus prudentiæ, quæ iuxta occurrentes circumstantias practicè iudicat prosequendum, vel fugiendum esse obiectum.

235. *Corollar.*

Inferitur, cur Deus concurreret ad practicum iudicium supernat. quo viator iudicaret. hoc obiectum esse diuino testimonio credibile. adeoque credendum fide diuinâ, etiamsi illud re ipsâ verum non esset: non posset autem concurrere ad assensum fidei infusæ: sc. quia illud haberet veritatem practicam per conformitatem cum appetitu recto, de seruiretque imperio voluntatis imperantis intellectui, suum vt iudicium captiuaret in obsequium fidei diuinæ prudenter putatæ, hic verò, cum sit assensus speculatiuus, si non habet conformitatem cum re ipsa secundum se, non est actus virtutis: ac proinde non potest ad illum concurrere fides infusa, quæ essentialiter inclinatur ad actum virtutis.

236. *Obijctis.*

Dices. Posset Deus mediante habitu infuso fidei concurrere ad assensum putatiuè verum, quatenus talis assensus posset esse proxima regula actionis studiosæ: ergo absolute non repugnat, Deum per habitum infusum concurrere ad assensum fidei putatiuè verum. Antec. prob. sicut potest Deus mediante habitu supernat. prudentiæ infusæ concurrere ad falsum iudicium, quo intellectus credentis iudicaret, tale obiectum esse credibile, atque adeò credendum propter auctoritatem Dei, quia licet tale iudicium esset falsum speculatiuè, esset tamen verum practicè, quatenus per conformitatem ad rectum appetitum, posset esse proxima regula actionis studiosæ, quâ voluntas imperaret intellectui ad captiuandum iudicium in obsequium fidei diuinæ prudenter putatæ: ita posset mediante habitu infuso concurrere ad assensum falsum fidei diuinæ, quatenus talis assensus posset esse proxima regula actionis honestæ. Vt si quis propter testimonium Dei probabiliter putatū crederet, Deum omnia sua libera decreta manifestaturum beatis: ex quo assensu moueretur ad eliciendum tum actum spei supernat. hanc diuinorum decretorum gloriosam manifestationē sperando; tum actum charitatis erga Deum, feruentius illum diligendo, propter hanc eximiam ac singularem bonitatem, quâ apprehenderet tam liberaliter se ipsum communicaturū beatis. Nam licet hic assensus esset speculatiuè falsus, esset tamen practicè verus, per conformitatem ad rectum

Exemplum.

appetitum, à quo tantum regulari possunt studiosæ actiones: quod sufficit, vt Deus mediante habitu infuso fidei, vel auxilio supernat. illi æquivalente concurrere possit ad talem actum. Resp. neg. antec. quia cum habitus fidei infusæ sit essentialiter determinatus ad conformitatem cum re ipsa secundum se, & non tantum prout est in mente credentis; sicut habitus scientificus est essentialiter determinatus ad conformitatem cum re ipsa secundum se, & non prout apparet in mente speculantis, non poterit Deus illâ vi ad assensum falsum, sicut nec auxilio virtutis talis habitus suppleante. Nec est eadem ratio de prudentia infusa, quia hæc essentialiter fertur ad veritatem practicam, quæ conformitatem sumit in ordine ad appetitum rectum, non in ordine ad rem in se ipsa existentem. Ceterum in casu proposito, qui sibi persuaderet, Deum omnia libera sua decreta manifestaturū beatis, eliceret quidem circa tale obiectum aliquem assensum non tamen fidei diuinæ, sed vel prudentiæ infusæ, vel fidei humanæ: alteruter autem assensus sufficeret ad hoc vt voluntas imperare posset intellectui ad eliciendum practicum iudicium supernat. de actu spei, vel charitatis infusæ exercendo.

237. *Resp. Habitibus fidei infusæ est essentialiter determinatus ad conformitatem cum re ipsa secundum se.*

Instabis. Esto, non possit Deus mediante habitu infuso fidei, vel auxilio illi æquivalente concurrere ad assensum falsum propter testimonium Dei tantum putatum, & apparens; saltem posset mediante alio habitu vel lumine infuso, nō determinato ad assensum re ipsa obiecto conformem, sed etiam prudenter putatum verum. Resp. implicatiam esse, quia hoc ipso, quod Deus non concurreret iuxta exigentiam habitus infusi, suâ naturâ postulantis concursum ad assensum re ipsa obiecto conformem, esset causa particularis assensus falsi, quia illum produceret, non vt determinatus à causa 2. sed ex se contra exigentiâ causæ 2. proinde non concurreret vt causa vniuersalis, sed particularis, quod repugnat dei veracitati, vt seq. seq. Urgebis: saltem produci à Deo posset habitus fidei supernat. non determinatus ad assensum re ipsa obiecto conformem, sed indifferens vel ad assensum re ipsa obiecto conformem, vel putatiuè tantum verum. In quo casu Deus concurreret vt causa vniuersalis supernat. determinatus à tali habitu indifferente ad vtrūque assensum, non secus ac concurrat cum habitu prudentiæ infusæ ad assensum, vel re ipsa cum obiecto conformem, vel putatiuè tantum verum. Resp. quidquid sit, an talis habitus sit possibilis; de facto tamen qui infusus est, determinatur tantum ad verum reale re ipsa existens, quia talis habitus est instrumentum Dei, quod natura sua postulat conformari causæ principali: proinde de facto non potest, vel cum illo contra ipsius naturam, vel se solo, absque præiudicio iustitiæ suæ veracitatis ad falsum concurrere.

238. *Infusæ.*

239. *Resp.*

240. *Sed ad hoc Urget.*

241. *Resp.*

242. *Dices 1.*

3.

243. *Resp. ad 1.*

Obijctis 1. Potest habitus fidei concurrere ad peccatum, assentiendo mysterijs reuelatis ex malo sine, ergo etiam ad falsum. 2. Fides antiquorū inclinabat ad credendum Christum nasciturum: ergo si quis in tali assensu perseuerasset post Christum natum, talis assensus fuisset falsus, & tamen elicited fuisset propter testimonium Dei: cum idē fuisset motiuum, propter quod ante, & post Christum natum eiejetus fuisset. 3. Præmissæ sunt causæ conclusionis: potest autem ex vnâ de fide, & alterâ probabili inferri conclusio falsa: ergo potest fides esse causa falsi assensus. Ad 1. neg. antec. suppono. n. vt infra, actum fidei infusæ non posse esse malum, alioqui daretur auxilium supernat. ad actum malū. Qui verò credit mysteria reucla-

reuelata ex prauo fine, non quodammodo sed distincto
 a causa assentitur mysteriis fidei, & intendit malum
 finem, cum vnus sit actus intellectus, alter ydura-
 tis. Ad 2. Respondent aliqui, eo casu manifeste eun-
 dem actum fidei, solum quoad substantiam. Sed
 contra, cum talis actus sit productus ab habitu
 fidei, vel auxilio æquivalente determinato tantum
 ad verum reale re ipsa existens, non potest manere
 idem quoad substantiam de vero, mutatus in fal-
 sum: cum non possit manere idem actus quo ad
 substantiam, mutato motiui formali. cum igitur
 motiui formale precedentis actus fuerit, testimo-
 nium diuinum re ipsa existens, sequens vero actus
 motiui formale sit testimonium Dei tantum pu-
 tatum, non potest esse idem motiui formale v-
 triusque: ac proinde idem quoad substantiam, cum
 substantia actus pendeat ex motiui formali, quæ
 commutato, necesse est mutari substantiam actus.

Respondet S. Th. 2. 2. q. 1. art. 1. ad 2. fidem ante
 quorundam solum inclinabile ad credendum Natiuitatem
 Christianam quando exiuram, abstrahendo ab hac
 vel illa temporis circumstantia, hunc tunc credi-
 mus Antichristum futurum, abstrahendo ab hac
 vel illa circumstantia temporis. Quapropter qui
 credidisset Christum nasciturum aliquo determinato
 tempore, non diuina fide, sed humana coniectura
 id credidisset: proinde nil mirum si sub ea circum-
 stantia falsum contingere potuisset, cum sub ea
 circumstantia non fuisset Christi natiuitas reuelata.
 Sed si nunc aliquem non modo habuisse reuelatio-
 nem de Christo nascituro, sed etiam de tempore,
 quod erat nasciturus, potuisset hic ante tempus Na-
 tiuitatis elicere actum fidei infusæ de Christo na-
 scituro, & in eo perseverare etiam post Natiuitatis
 tempus. In quo casu idem actus inuariatus quoad sub-
 stantiam ante Natiuitatem fuisset verus, post vero fal-
 sus: ergo potest fides infusa inclinare ad falsum.

Resp. igitur, potuisse hominem in eo actu per-
 seuerare, vno modo perseverante apprehensione
 de circumstantia temporis, sub qua reuelata fuis-
 set Christi Natiuitas: & tunc repugnant man-
 sisse eundem assensum fidei in Christum nascituro-
 rum; quia testimonium diuinum non amplius ca-
 debat in Christum nasciturum, sed in Christum
 natum: nequit autem manere idem assensus, subla-
 to eius motiui formali, vt supra. 2. modo, subla-
 ta apprehensione de circumstantia temporis, sub
 qua erat Natiuitas reuelata: & tunc etiam impli-
 cat perseverasse eundem assensum, qui erat ante:
 quia ille ferebatur in Natiuitatem Christi
 vt modificatam circumstantia temporis; subla-
 ta autem apprehensione de circumstantia tempo-
 ris, cessasset assensus, qui ferebatur in Natiui-
 tatem vt modificatam tali circumstantia: quia
 assensus pendet essentialiter ab obiecto actualiter
 apprehenso, cum sit iudicium de obiecto inten-
 tionaliter presente. Sicut enim actus voluntatis
 pendet ab obiecto actu cognito, ita iudicium ab
 obiecto actu apprehenso. Variata igitur apprehen-
 sione alicuius circumstantie non reuelata,
 variatur obiectum fidei, in cuius assensum, quia
 falsum est obiectum, non concurrat habitus fidei
 infusæ, & consequenter nec Deus: proinde non
 possit talis actus esse fidei infusæ, sed acquiratur
 ex humanis circumstantiis. Ex his constat falso
 dixisse Bonnet 2. 2. q. 1. a. 3. dnb. 2. concl. 9. fidem
 infusam posse esse causam assensus falsi quoad
 substantiam.

Ad 3. potest fides habitualis esse causa assensus
 falsi; nego: potest fides actualis esse causa tan-
 tum obiectiua assensus falsi, concedo. Hoc autem

nullum est absurdum; quia in tali casu assensus
 supernat. fidei non concurrat ad assensum con-
 clusionis falsæ, vt stat sub lumine superna, sed vt
 stat sub lumine naturali, concurrat enim vt forma
 obiectiua applicata per naturalem discursum, qui
 quoniam fallibilis est, applicare potest illam vt
 connexam cum aliquo, cum quo re ipsa connexa
 non est, & consequenter potest ratione malæ ap-
 plicationis esse causa obiectiua conclusioni; falsæ.
 Vt apparet in hoc syllog. *Christus est homo: homo
 est lapsus: ergo Christus est lapsus.* Falsitas conclu-
 sionis propter, ex falsa applicatione connexio-
 nis lapidis, cum homine, quæ applicatio fit per
 naturalem discursum, qui falli potest. Neque hic
 locum habet axioma: *quod est causa causa, est cau-
 sa causa:* igitur si Deus est causa assensus fidei,
 est etiam causa assensus conclusionis falsæ: nam
 hoc ad summum concludit de causato quod per
 se determinat sequitur ex causa: assensus autem
 conclusionis falsæ non sequitur per se determina-
 te ex assensu supernat. fidei, sed ex malæ applica-
 tione ratiocinantis: cum ex assensu supernat. fi-
 dei non minus sequi possit assensus conclusionis
 veræ, quam assensus conclusionis falsæ. Sicut
 quia ex libertate creatâ non sequitur per se de-
 terminatè peccatum, cum neque ex eâ sequi possit
 virtus, non dicitur Deus causa peccati etiam si sit
 causa cause peccati, quæ est libertas creatâ.

Ex dictis patet ad i. rationem dub. dispar enim
 est ratio, de fide, & reliquis virtutibus infusis ap-
 petitiuæ potestatis. Esti aliqui, saltem de spe, putent
 eandem esse rationem, ac de fide: eo quod spes
 innui debeat promissioni Dei quæ non minus
 certa & infallibilis est, quam reuelatio eiusdem.
 Quapropter à Paulo cit. *Hebr. 6.* dicitur *firmam an-
 choram non enim speramus, nisi quæ à Deo reuela-
 ta sunt.* Ceterum est hoc verum sit de primario
 obiecto spei, quod expresse nobis reuelatur, haud
 tamen verum erit de obiecto secundario, quod ex
 primario probabiliter colligamus: multa enim
 ex obiecto explicitè reuelato probabili assensu,
 non quidem fidei diuinæ, sed prudentie infusæ no-
 bis ipsi persuademus, ad quorum prædicium iudicium
 & assensum Deus mediante habitu infuso actum
 supernæ spei in nobis producit. Ad 2. Resp. eo casu
 fidelem ex ignorantia probabili teneri ad actum fidei
 diuinæ putari: sicut tenetur ad quemcumque alium
 actum ex ignorantia inuincibili apprehensum vt
 preceptum. Vnde talis homo teneretur conari ad
 assensum fidei diuinæ, quæquam re ipsa circa tale
 obiectum non eliceret, nisi actum fidei humanæ,
 per quem tali casu satisfaceret propriæ conscien-
 tiæ, quæ prudenter dicitur eliciendum esse assen-
 sum fidei infusæ. Ad eundem concedo eum, qui ob-
 iecto probabiliter ac prudenter putato à Deo re-
 uelato discederet, fore hæreticum; quia talis ho-
 mo, quantum esset de se, pertinaciter discederet à
 motiui formali fidei, vt foret sacrilegus is, qui
 occideret non clericum inuincibiliter putatum
 clericum. Quamuis neuter incurreret penas ab
 Ecclesiâ impositas hæreticis, & sacrilegis: nam he
 non imponuntur, nisi propter peccatum in tali ge-
 nere perfectum & completum, cuiusmodi non
 esset ea hæresis, quæ discederet à perfectâ specie hæ-
 resis defectu motiui formali re ipsa existentis.

Ad 3. neg. fidem infusam esse virtutem practi-
 cam intrinsecè, & in suo assensu formali, sed so-
 lum extrinsecè ex imperio voluntatis, à quo ex-
 trinsecè de nominatur moralis. Ceteræ vero vir-
 tutes sunt morales & practice intrinsecè per
 conformitatem ad rectum appetitum.

244. Ad 2. male quidam.

245. S. Thoma responsio.

Non satisfaciunt.

246. Resp. ad casum.

Fides infusa non potest esse causa assensus falsi quoad substantiam.

247. Ad 3. disting. conseq.

Axioma philosophi explicatum.

248. Ad primam rationem dub.

Ad 2.

250. Ad conser.

251. Fides infusa non est virtus practica extrinsecè, ex imperio voluntatis.

SECTIO VIII.

An auctoritas Divina que est obiectum formale fidei, sit infallibilis?

252. Suppositum examinatum; seu questio.

De infallitate in dicendo.

253. Hæresis Priscillianistarum: De mentium fuisse.

254. Cassianus errat.

255. Mendacium intrinsicè malum.

Duplex est infallibilitas, una in cognoscendo altera in dicendo. De prima nemo Catholicus dubitavit: quid enim Deo, eiusque infinitæ sapientie magis repugnans, quàm posse in cognoscendo falli? nam hoc ipso in cognoscendo Deus non esset, quo perfectior excogitari non potest. Aliqua verò superest de 2. inter Catholicos controuersia: An nimirum possit Deus in dicendo fallere.

Antiqua fuit hæresis Priscillianistarum, quos, ut August. de heres. 70. ait, in Hispania Priscillianus instituit, asserentium, licitum esse mendacium, quin & Deum, Angelos, & Prophetas, & Christum per seipsum aliquando mentitum fuisse; Non arbitrantur, inquit August. ad Consent. contra mendac. cap. 2. aliter veracem suam ostendere falsitatem, nisi veritatem dicant esse mendacem. Vnde, ut 1. loco cit. August. refert, hæc in suis dogmatibus habebant verba: Iura, per iura secretum prodere noli.

Hæreticis aliqua ex parte securus est Ioan. Cassian. coll. 17. quæ est 2. Abbas Ioseph. in qua docet urgente necessitate, vel humilitatis causa ad proprias virtutes regendas, licitum esse mendacium: quando igitur, inquit cap. 17. græne aliquando imminet de veritatis confessione discrimen, tunc mendaciorum sunt accipienda perfunctio, ita tamen, ut reatu humilis conscientia salubriter mordaemur. & cap. 23. ita concludit: Cæterum seniores nostri sublimioris pronuntiarunt esse veritatis, contere potius continentiam necessario, ut dicitur est, humilibus mendacio, quàm patere superbo veritatis iudicio.

Sed utrumque errorem euidenter refellit vel ipsa mendacii natura, quod, ut constabit, est intrinsicè malum, ac proinde nunquam licitum, cum nunquam possit esse licitum operari malum. Vnde manifestè contradictionis arguitur Cassianus, dum urgente necessitate, mendacium appellat salubre, & nihilominus vult, ut de illo tanquam de peccato mordaemur. Nam si tali tempore mendacium est salubre: ergo est licitum: quod autem est licitum peccatum non est. Confir. idèd tali tempore mendacio salubriter uti possumus, quia, ut, ipse indicat, maius vrget præceptum de nostrâ, vel proximi vitâ tuendâ, vel ne superbix vitium incurramus, nostras virtutes manifestando: igitur non peccamus mentiendo: alioqui tali casu essemus perplexi, quidquid faceremus, imputaretur nobis ad peccatum, quod nunquam contingere potest, cum semper debeat esse locus vitandi peccatum. Sequela patet: quia si eo tempore maius vrget bonum, quàm sit præceptum de non mentiendo, tenemur ad tale bonum cõseruandum uti mendacio: ergo non mentiendo tali tempore peccaremus. Rursus si tali tempore mentiendo peccaremus, non daretur locus peccatum vitandi, sed quidquid eo tempore faceremus, imputaretur nobis ad peccatû, quo nihil potest peccato esse magis contrarium, quod debet esse liberum, & à nostrâ potestate dependens.

Ex Scholasticis Adamus in 3. diff. 4. qu. 5. dub.

1. & Aliac. in 1. q. 12. art. 3. Propo. 1. Osebot, & Hybern. apud Aliac. quos securus est Gabriel in 3. diff. 12. & 38. opinantur, de potentia ordinatâ Deum mentiri non posse, posse de absolutâ, prout mentiri dicit actum proferendi falsum cum intentione decipiendi seu fallendi, non prout importat deordinationem iniustam & indebitam contra legem, cum Deus nullâ teneatur lege. Ex quâ sent. sequitur, posse Deum efficere, ut nec creatura intellectualis mentiendo peccaret, si à mendacio prohibitionem auferret. Exord. docuit Caiet. in 2. Reg. cap. 12. & 16. quatenus affirmat, posse Deum esse causam mendacii, non quâ mendacium est, sed quâ potia est. Mendaciam, prout est actus dicendi falsum cum intentione fallendi, non est intrinsicè malum; nam quidquid est malum, quia est aliqua lege Superioris prohibitum: Deus autem cum nulli subiaceat superiori, nulla poterit lege adstringi, ac proinde nullus actus respectu Dei poterit esse malus. 2. Quid Deus efficere potest cum creaturâ ut causa partialis, efficere potest solum ut causa totalis: potest autem cum creatura esse partialis causa mendacii: ergo poterit solum ut causa totalis. Maior probat. non minus ut causa partialis, quàm totalis per se influat in actû mendacii. 3. Potest Deus præcipere alicui, ut innocentem occidat, ut præcepit Abrahamo, ut innocentem filium occideret; ut fornicariam cognoscat, ut præcepit Osee 1. Ergo etiam præcipere poterit, ut alium mentiendo decipiat, quia sicut dispensare potest in 5. & 6. præcepto, & efficere, ut innocentis occisio, & fornicatio illicita non sit: ita dispensare poterit in 8. de falso testimonio non dicendo, & efficere, ut mendacium licitum sit, cum non minus malum sit, innocentem occidere, & fornicari, quàm mentiri.

4. Potest Deus in pœnam peccati decipere, ut sepe per homines, & angelos malos peccatores decipit, iuxta illud Rom. 1. Propter quod tradidit illos Deus in reprobum sensum: & 3. Reg. ult. præcepit Deus spiritui nequam, ut deciperet Achab Regem Israël: Decipies, inquit, & prænalebis. Egredere, & fac ita. Vnde subdit ibid. Michæas Regi: Nunc igitur ecce dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum.

Nihilominus constans reliquorum sent. est, non modo de facto, sed nec de possibili Deum vel per se ipsum, vel per alium mentiri posse. Leg. Richar. in 3. diff. 24. art. 1. q. 3. Durand. q. 2. Arm. in 1. diff. 24. q. 1. Argenti. q. vni. art. 2. Marsil. q. 14. art. 2. in 2. p. tit. 2. art. Can. lib. 2. de locis Theol. cap. 3. Sylai. & interpretes S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 3. In qua veritate conueniunt huius temporis hæretici, Calvin. in suis Instit. cap. 5. de fide nu. 4. Neque etiam sufficit, inquit, Deum credere veracem qui nec fallere nec mentiri possit nisi constituas procul dubio, quidquid ab ipso prodit sacrosanctam esse, & inuisiolabilem veritatem.

Dico 1. Implicat non solum de facto & potentia ordinata, sed etiam de possibili & potentia absoluta, per se ipsum mentiri, seu falsum dicere: Dixi, per se ipsum: nam utrum possit qualitatem aliquam producere, quæ sua natura intellectum ad falsum inclinet; quo casu non Deus, sed creatura diceretur falsum proferre, secl. sequ. Nunc si probauerim, Deum per se ipsum falsum dicere non posse, à fortiori probatum erit, nec voluntatem fallendi decipiendive habere posse, siue talis voluntas spectet ad essentiam menda-

256. An Deum mentiri possit prima sententia.

257. Pro Deo mendacii proprium argu.

258. Secundum.

259. Tertium.

260. Quartum.

261. Secunda sententia, Deus per se ipsum, nec de facto mentiri est nec de possibili, potest mentiri.

262. Consilio omisso: cum intentione fallendi.

mendacij, siue non. Quam quæst. subtilissimè disputat *Augu. lib. de mendacio ad Consen. à cap. 3.* cuius neutram partem absolurè definit. Non desunt tamen, qui eam ad essentiã mendacij spectare putent: licet *S. Thom. 2. 2. q. 110. art. 1.* solum ad essentiã mendacij pertinere doceat voluntatem dicendi falsum, voluntatem verò fallendi esse tantum effectum consequentem essentiã mendacij. Verùm voluntas fallendi, altera formalis & expressa, altera virtualis & interpretatiua: hæc posterior, non prior spectat ad essentiã mendacij: nam hæc tantum inseparabilis est à mendacio: hoc ipso enim, quòd aliquis falsum dicit, virtualiter & interpretatiuè vult deceptionem, quæ nata est sequi ex falso dicto, esto non habeat expressam & formalem voluntatem decipiendi seu fallendi. Assertio quoad 1. partem est expressum fidei dogma, quòd multa probant sacra oracula: quoad 2. est ita certa, vt illam non minùs de fide, quàm priorem putet *Suarez disp. 3. sect. 5.* Cui censuræ subscribit *Coninck disp. 10. dub. 1. concl. 2. Bannez verò 2. 2. q. 1. a. 3. dub. concl. 3. Aragon. ibid. Turria. disp. 3. dub. 1. & 2.* oppositam appellant erroneam; *Valentia disp. 2. q. 1. pu. 3.* ad minimum temerariam. Censuræ huius fundamentum est auctoritas scripturæ & Patrum, quorum testimonia loquuntur de potètiã etiam absolutã, vt mox. Prob. igitur hæc 2. pars, ex cuius prob. simul confirmata manebit prior, 1. ex scripturis: nũ. 23. *nõ est Deus quasi homo, vt mentiatur, nec filius hominis, vt mutetur.* Quo testimonio eodem modo dicitur Deus verax, sicut immutabilis; sc. etiam de potentia absoluta.

Ad Rom. 3. *Est autem Deus verax: omnis autem homo mendax.* Quæ comparatio intelligi non potest, de potentia tantum ordinatã; comparat enim hic Apostolis naturam Dei cum naturã hominis quoad veracitatẽ, docetque illũ naturã suã esse veracẽ, huic verò mendacẽ. Quæ autem natura Deo conueniunt, nullã potètiã illi contrariũ conuenire potest, ac proinde nullã potètiã ijs priuari potest. Quòd autem hic comparatio fiat inter naturam Dei, & naturam hominis. prob. alioqui falsò dixisset. *Omnis autem homo mendax,* cum multi reperiantur homines qui nunquam in vitã suã mentiti sunt. Ergo dicitur homo mendax, quia naturã suã est talis; esto nunquam actu mentiatur. Contra verò dicitur Deus verax, quia natura sua est talis, vt nunquam mentiri possit. Atque ita huic locũ inter alios interpretatur *Anselmus: Omnis,* inquit, *homo in quantum homo est, est mendax:* igitur è conuerso, Deus in quantum Deus, est verax: alioqui si vnũ membrũ antithesis intelligeretur secundum naturam, alterum secundum actum non redẽ vnã pars antithesis responderet alteri. Idem *Apost. 2. ad Timor. 2.* ita scribit: *ille, nempe Deus, fidelis permanet, negare se ipsum non potest.* Ecce quo pacto Dei fidelitatem in suis promissis seruandis explicat, vt ea necessitate suas pollicitationes seruet, qua necessitate non potest se ipsum negare. At nulla potètiã potest se ipsum Deus negare: igitur nulla potètiã potest sua promissa non seruare; ergo nec mentiri: cum nõ mirũ sit contra Dei naturam, non seruare veritatẽ in verbis, quàm in factis. Et ad *Hebr. 6.* explicans firmitatẽ, soliditatẽque nostræ fidei, ac spei quæ in Diuina promissione fundatur, sic ait: *Abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hæreditibus immobilitatem consilij sui interposuit iurandum: vt per duas res immobiles: quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium habeamus.*

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

Quibus verbis vt persuadeat nobis, firmissimum nos habere solatium earum promissionum, quæ factæ sunt nobis, vtitur hoc medio vt efficacissimo, *quia impossibile est mentiri Deum:* quasi diceret non posse nos firmissimum solatium habere, nisi credamus, Deum in suis promissionibus mentiri non posse: quia si mentiri posset, rationabiliter dubitare possemus, an sit de facto mentitus. Nec tollitur huiusmodi dubitatio, si dicatur, de potètia ordinata nunquam fuisse Deus mentitus, nec mentiturus: quia cum potètia ordinata pendeat ex libera voluntate ipsius, qua decreuit nunquam de facto se mentiturum, posset exercendo absolutam suam potètiã contra hanc voluntatem agere: cum nec de potètia absoluta per aduers. implicet, Deum contra suam voluntatem agere, quippe qui dicunt, posse Deum absoluta potètia promissa non seruare; nec reuelando, se nunquam mentiturum, priuaret se absoluta potètia, secundum quam, non obstante promissione, posset oppositum facere. Ergo nisi Deus, etiam de potètia absoluta mentiri non possit, non tollitur à nobis dubitatio. Confirm. Potest Deus per aduers. de potètia absoluta promissa non seruare: ergo de potètia absoluta posset hoc ipsum, quòd promissit, potètia ordinata se non mentiturum, non seruare. Vnde enim certi esse possumus, quòd etiã si de facto promiserit, se sua promissa seruaturum, de potètia tamen absoluta non sit seruaturus: cum facta quacunque promissione, semper Deus per aduers. liber maneat seruandi, vel non seruandi quæ promissit, absque vllò præiudicio suæ fidelitatis ac veracitatis. Vnũ posset obijci: probare quòd Deus non possit mentiri auctoritate scripturæ, est probare testimonio Dei, de cuius veracitate disputatur; ergo est aperta petitio principij, nõ secus ac si testimonio Petri, de cuius veracitate disputatur, probaretur, quòd Petrus sit verax. Verùm illius certitudo aliunde nobis constet, sc. tum ex auctoritate Ecclesiæ, doctissimorum ac sanctissimorum virorum; tum ex ijs, quæ tot annis ante prædicta, ad vnguem adimpleta sunt, probando ex testimonio scripturæ Deum mentiri nõ posse: igitur id non probamus ex testimonio Dei, quatenus illud nobis sola reuelatione Dei innotescit, sed ex rationibus aliunde habitis. Quanquam cum postea hanc ipsam veritatem fide diuina credimus, illi adhæremus solo testimonio Dei reuelantis.

Confirmatur hæc veritas apertissimis testimonijs Patrum. *Dionysius 8. cap. de Diuinis nomi. circa med.* soluens argumentum *Elymæ Magi* obijcientis, quã ratione fieri possit, vt Deus sit omnipotens, cum ab vno nostro Theologo (Paulũ intelligens) dicatur, *se ipsum negare non possit:* ita respondet; *Nempe se ipsum negare, à veritate decidere est. Porro veritas Deus est, & à veritate cadere, à Deo est cadere. Si igitur veritas Deus est, veritatisq; negatio est à Deo prolapsio. A Deo cadere Deus non potest, & non esse (vt sic dixerim) non est, & non posse non potest.* Quo quid pro hac veritate illustrius?

Ambrosius in Apologia David ca. 10. *Impossibile est,* inquit, *mentiri Deum: & vberius expressiusque lib. 6. Epist. 37. ad Chroma. nunquid non mentitur Deus? sed non mentitur, quia impossibile est mentiri Deum, impossibile quoque istud nunquid nam infirmitatis est? non utique, nam quomodo omnia potest si aliquid efficere non potest: quid ergo ei impossibile non quod virtuti arduum, sed quod natura eius contrarium. Impossibile est ei mentiri. Impossibile istud non infirmitatis est, sed virtutis & maiestatis: quia*

E

veritas

Duplex voluntas fallendi formalis & virtualis.

163. Censura.

14. Prob. ex Num. 23.

265. Rom. 3.

Anselmus.

266. 1. Tim. 2.

267. Hebr. 6.

Potètia absoluta non usum Deum, quis sciet?

268. Confr.

269. An sit petitio principij, ex scriptura probare Deũ non posse mentiri.

270. Dionysius.

271. Ambrosius.

veritas non recipit mendaciū, nec Dei virtus lenitas errorē. Vbi vides, impossibilitatē mentiēdi ab hoc Doctore nō referri ad liberum decretū Dei, quo iuxta legē ordinatā de facto statuerit, se nūquam mentiturum, sed ad ipsius naturā, sed ad ipsius virtutē, sed ad ipsius increatam veritatē, cui tam impossibile est mentiri, quā impossibile est, veritatē recipere mendacium, virtutem infirmitatē, Deum suæ naturæ contrarium. Augustinus de Symbolo ad Catechu. lib. 1. cad. 1. quod Deus mētiri non possit, eius tribuit omnipotentia, quæ æquē necessaria illi est, ac propria natura. Audiamus Doctorem verba. Deus omnipotens est, & cum sit omnipotens, mori non potest, falli non potest, mentiri non potest, & quod ait Apostolus, negare se ipsum non potest. Quoniam multa non potest, & omnipotens est: & ideo omnipotens est, quia ista non potest: nam si mori posset, non esset omnipotens, si mentiri, si falli, si fallere, si inique agere, non esset Omnipotens: quia si hoc in eo esset, non fuisset dignus, qui esset Omnipotens.

272.
Augustin.

273.
Anselmus.

274.
Prob. 3 hac
veritas ra-
tionis.

Prima ratio.

Quo quid expressius? non modò impossibilitatē mentiēdi tribuit omnipotentia Dei, verū & ipsum mentiri testatur æquē repugnare Deo, ac ipsum mori, falli, ac iniquē agere: quæ ipso naturæ ductu omnes profiteamur per omnem potentia repugnare Deo. Confirmat lib. vlt. de ciuit. Dei ca. 25. Si volunt inuenire, quod omnipotens non potest, habent prorsus, ego dicam, mentiri non potest. Anselmus lib. 1. Cur Deus homo, c. 12. hanc impotentiam mentiēdi in Deo refert ad ipsam veritatem Dei: Nequaquā potest velle mentiri voluntas, nisi in qua corrupta est veritas, imo qua deserendo veritatem corrupta est. Et in 2. Epist. ad Timoth. cap. 2. explicans illa verba, negare se ipsum non potest, virtutem ait. autoritate Dionysij ad probandum, quod Deus vt prima veritas mentiri non possit: Cuius sent. subscribit: Si ergo Deus non potest negare se, & non potest mentiri, vel aliud inuisum facere, quomodo est Omnipotens? nisi quia hac, vel his similia posse non est potentia, sed impotentia. Rele itaq; de Omnipotente dictum, quia negare se ipsum nō potest. Vnde cit. 1. loco dixerat: Non hoc ipso quod Deus vult mētiri, iustū esse mētiri, sed potius sequeretur, Deum non esse: quia mentiri est contra naturā Dei.

3. Prob. 3. rationib. 1. Implicat Deū esse auctorem peccati: sed nullum falsum testimoniū scienter dictum præscindit à peccato: ergo Minor, quā Patres & Schol. cum Mag. in 3. dist. 38. supponunt, prob. ex S. Tho. q. 110. art. 3. Omnis falsa testificatio essentialiter est abusus locutionis, quæ vt propria mentis interpretes sua natura ordinatur ad exprimendum alteri loquentis conceptum, quia vt medijs contra finem, ad quem sua natura diriguntur, est illis abuti: ergo illa essentialiter est mala: tum quia idē mollities, sodomia, bestialitas sunt peccata intrinsecè mala, quia essentialiter sunt abusus humani seminis per se ordinati ad prolem gignendā: tum quia operari contra id, ad quod natura duce dirigimur, semper est peccatum, cum peccatum nihil aliud sit, quā deuiatio à recta ratione: cum igitur hæc virtus manifestatiua internorum conceptuum media locutione externa vt propria mentis interprete, naturaliter consequatur ad omnem naturam intellectualem, non minùs illa erit proprietates Dei, quā cuiuscunque naturæ intellectualis creatæ: ac proinde non minùs in Deo, quā in nobis abusus talis locutionis erit intrinsecè malus: cum eodem modo in Deo, ac in nobis, opponatur fini, propter quem locutio est instituta, & aduersetur recto dictamini, quod Deus de sua locutione habet; median-

te qua, vt propria suæ mentis interprete inter nos suos conceptus & consilia communicat creaturis. Confirmat. si per impossibile æternus Pater æterno suo Filio falsum diceret: peccaret ergo etiam falsum dicendo creaturæ. Anteced. proba. rationem malitiæ talis actus reciperet ex inordinata locutione rei falsæ contra naturale dictamen, quod Pater æternus haberet de locutione, per quam vt per propriam mentis interpretem deberet se æterno suo Filio communicare. At eandem inordinationem haberet falsa locutio facta creaturæ. Quocirca Arist. 4. Eth. cap. 7. cuius autoritate vtitur cit. S. Tho. vel ipso naturæ lumine nouit, mendacium esse per se prauum & fugiendum. Addo, quod etiam si ob maximam vtilitatem, vel vrgentem necessitatem posset aliquando mendacium esse licitum homini, vt falso putauit cit. Cassianus, nunquam tamen illud poterit esse licitum Deo, qui nulla ad mentiendum moueri potest vtilitate, vel necessitate, vt per se patet.

275.
Confr.

SECVNDA. Repugnat mendacium cum increatā veracitate Dei, non minùs quā cum increata bonitate eiusdem repugnat malitia: demonstro. Veracitas Dei est, quæ maior excogitari non potest: posset autem excogitari maior, si Deus mentiri posset, quia tunc posset excogitari veracitas, cui per omnem potentiam repugnaret falsum dicere. At talis veracitas esset maior & perfectior, quippe quæ superaret alterā per hoc, quod per nullam potentiam falsum dicere posset. At omnis perfectio in Deo talis collocanda est, quæ maior ac sublimior excogitari non possit, quia cum habeat esse illimitatum, & à nullo acceptum, omnis perfectio ipsius debet esse talis, quæ maior excogitari non possit. Confirm. Nunquam actu mentiri est magna perfectio: ergo nunquam posse mentiri est maior perfectio: ergo concedenda est Deo, ex dictis. Antec. constat, tū quia apud homines, nunquā mentiri, magna censetur perfectio: ergo etiā apud Deum; tum quia semper actu mentiri, magna est imperfectio: igitur eius oppositū, nunquā actu mentiri erit magna perfectio. Prior conseq. prob. nunquā posse non bene agere, est maior perfectio, quā semper bene agere: ergo non posse mentiri, est maior perfectio, quā nunquam actu mentiri: idēd nunquā actu mentiri, est magna perfectio, quia negat aliquem defectū in actu: sed nunquā posse mentiri, eundē defectū negat in potentia: 3. quod æstimatur perfectio in actu, æstimatur perfectio etiam in ipsa potentia: igitur si in actu est magna perfectio, nunquam mētiri, erit etiam perfectio & maior in ipsa potentia, in qua remotio talis defectus est permanenter, & magis intrinseca & connaturalis.

276.
2. Ratio.

Demotid.

277.
Confr.

à pari.

à priori.

278.
3. Ratio.

Autoritas
quid?

TERTIA. Repugnat mendacium, seu falsum dicere infinitæ autoritati Dei: quæ est perfectio in Deo nullā inuoluēs imperfectionē, vt nec in nobis, & formaliter est virtus idonea ad persuadendum, quod dicis: quæ supponit perfectionē, alterā sapientiæ, quæ falli, alteram fidelitatis, quæ fallere nō possit. Certe maior est autoritas, quæ nec de possibili fallere potest, quā quæ tantum de facto & potentia ordinata: maiorē quippe fidē præstamus dictis eius, quæ scimus nulla potentia falsum dicere posse, quā quæ saltem absoluta potentia scimus fallere posse: nam prima autoritas tollit omne omnino dubium: secunda saltem nō tollit dubium possibile: nam dubitare saltē possumus an aliquando Deus vtatur tali potentia, cum nequeat nobis certò constare, quod nunquam ea sit

vsurus,

versus, cum illius versus pendeat ex voluntate Dei, & reuelatio, qua testatur, se illa non versus, per aduersarios non obliget Deum ad illa non utendum. proinde minueretur autoritas Dei: nam tanto minuitur autoritas dicentis, quanto minuitur certitudo, quod loquens fallere non possit.

Dico 2. Implicat Deum per alium falsum testari: nec tanquam per proponentem se se testatam, ut olim per Prophetas, & nunc per Ecclesiam: nec, ut causa particularis mouens creaturam ad testificandum falsum, non tamen autoritate propria. Prob. loqui 1. modo est, ac si per se ipsum loquatur, tum quia est loqui ut causam principalem per alium ut per instrumentum a se primo motum; actio autem instrumenti tribuitur principali; tum quia hic modus supponit falsam testificationem immediatam factam a Deo alicui, alioquin non posset res credenda proponi autoritate Dei, ut immediatam ab ipso testata: & hoc modo corrueret fides nostra, quae per Prophetas, & Apostolos in nobis deriuatur, unde eadem certitudinem habet haec conclusio, ac praecedens.

2. Modus intelligi potest 1. quod Deus moueat ad falsum formaliter, seu cognitum a loquente ut falsum. 2. ad falsum materialiter, nepe cognitum a loquente ut verum, Deo repugnat 1. nam hoc modo moueret ut causa particularis ad peccatum, quia moueret ut causa moralis primo determinans creaturam ad falsum formaliter, quod est mendacium. Repugnat 2. nam quamuis illa locutio non esset mendacium respectu Creaturae, esset mendacium respectu Dei, quia ut causa particularis moueret ad illam ut falsam formaliter, quia moueret, ut causa moralis primo determinans ad illam cognitam ut falsam, unde peccaret, sicut qui consilium daret de re mala ignorantem ut mala. Ratio 1. idcirco peccat qui exercet actionem malam, quia scienter, & libere ut causa particularis se ad illam mouet, & determinat, sed qui suo consilio aut motione alium impellet ad actionem de se mala, scienter, & libere ut causa particularis mouet ad peccatum: ergo peccat, etiamsi ob ignorantiam non peccet, qui talem actionem exercet. Ad 1. opposit. vel erroris, neg. antec. Ad prob. nego, omne malum, idem esse malum, quia aliqua lege Superioris prohibetur: sed idem aliqua esse mala, quia ex intrinsicis suis principiis sunt contraria & dissona naturae intellectuali sc. antecedenter ad omnem legem, non conformare verbum externum verbo interno, est euidenter dissonum & difforme naturae intellectuali, quae dicitur, verbum externum conformandum esse verbo interno. Unde etiamsi mendacium non esset peculiari lege a Deo prohibitum, adhuc ex natura esset dissentaneum naturae rationali: ac proinde qui illud committeret, peccaret: cum peccare nihil aliud sit, quam operari aliquid contrarium naturae intellectuali. Ad 2. neg. maior, ut constat in peccato, cuius Physicam entitatem producit Deus ut causa partialis vniuersalis, quam tamen non posset ut causa totalis, praesertim si sit actus intrinsece malus, quia ut causa vniuersalis. Deus non concurrat ad actum ut primo determinans, sed ut determinatus a creatura: ac proinde malitia de sumitur a creatura primo se determinante ad obiectum dissonum naturae rationali, non a Deo Physice tantum concurrente ut a creatura determinato. Ad 3. neg. conseq. ad probat. neganda paritas de occisione innocentis: nam haec eatenus est mala, quatenus fit a non habente potestatem: Deus autem, cum plenam habeat potestatem in omni creatura, licite potest illam occidere, uti & annihilare. Menda-

cium vero non ideo est malum, quia fit a creatura, sed quia ex se difforme ac dissonum est naturae intellectuali, medio dictamine rationis, quod illa habet de recta locutione ut propria metis interpreti: idque propter intrinsecam deordinationem a fine, propter quem est instituta, cuius praecipuum Deus tollere non potest, nec aliquam eius circumstantiam mutare, ut oppositum aliquando licitum sit, & conforme naturae intellectuali. Ad id, quod in argu. dicebatur, minus malum esse mendacium, quam homicidium, respo. id verum esse respectu creaturae, cui utrumque comparatur, ut difforme & contrarium rationi: non respectu Dei, respectu cuius solum mendacium comparatur ut malum; quia solum mendacium sua natura est dissonum & difforme cuiusque naturae intellectuali. Nec potest mutari, ut ex difformi fiat conforme rationi: quia haec difformitas in mendacio non pendet ab aliqua circumstantia extrinseca, quae a mendacio separari possit, uti pendet peccatum homicidij. Exemplum de fornicaria, quam Deus praecipit Osee, ut acciperet in uxorem: nihil probat; nam hoc ipso, quod fornicariam accepit in uxorem, non cognouit illam affectu fornicario, sed matrimoniali.

Ad 4. neg. antec. nam licet possit Deus in poenam mendacium permittere, non tamen per se, vel per alium illud exercere, cum inuoluar difformitatem a proprio obiecto inseparabilem. Ex his multa alia Vaticinia explicari possunt, quae non videntur adimpleta, vel quia tantum fuerunt comminatoria 4. Reg. 20. Vbi Deus mortem Ezechiae Regi comminatus est, cui tamen postea addidit annos 15. vel facta fuerunt sub conditione tacita, vel expressa, quae quia adimpleta non fuit, nec Deus sua adimpleuit promissionem, quam sub tali conditione fecit. Ex his corrui distinctio aduers. de falso testimonio, vel ut est iniusta & inordinata voluntas contra legem, vel ut includit solam intentionem fallendi: siquidem in ipsa prolatione falsi testimonij includitur voluntas inordinata; cum sit abusus propriae locutionis per se ordinatae ad explicandam mentem loquentis, a qua inseparabilis est voluntas, saltem virtualis & interpretatiua fallendi, quae necessario includitur in voluntate dicendi formaliter, eo quod falsum sua natura ordinatur ad fallendum: qui autem vult causam, interpretatiue saltem vult effectum cum causa connexum. Neque ut actus sit malus, necesse est, ut sit contra legem superioris, sed sufficit, ut sit contra proprium dictamen, quod vnaquaqueque natura intellectualis, etiam diuina habet de suis operationibus: nam hoc est proxima regula, cui in operando quouis natura intellectualis tenetur se conformare. Esto igitur Deus mentiendone non faceret contra legem superioris, faceret tamen contra dictamen suae naturae, quae ut perfectissima & ordinatissima essentialiter dicitur, externam suam locutionem non esse difformandam ab interna mentis conceptione.

SECTIO IV.

An Deus infundere possit qualitatem per se ad falsum inclinantem.

Conueniunt Doctores, non posse a Deo infundi qualitatem supernam, quae per se inclinaret ad falsum: sola autem inter eos controuersia est de qualitate ordinis

279. Deus per alium testari potest & loqui Dupliciter.

Neutro falsum.

280. Nec ut causam particularem mouens ad falsum formaliter nec materialiter.

Ratio.

281. Ad primum oppositi erroris.

282. Ad 2. Ratio.

282. Ad 3.

Mendacium aius malum respectu Dei quam rationis.

284. Ad 4.

285. Adducta auctoritates nisi plus probant.

286. Aduersariorum distinctio de falso testimonio.

287.

ordinis naturalis, ex gr. an possit Deus se solo producere illum habitum, vel actum erroris, quem sibi producit homo. PRIMA sent. affirmat. *Vasquez* 1.2. disp. 90. cap. 4. & 3. p. disp. 61. cap. 6. & 9. vbi non solum docet, potuisse actum vel habitum erroneum, sed etiam habitum, vel actum vitiosum, posito quod actus vitalis a solo Deo fieri posset, produci in Christo absque praedicio, vel Dei producetis, vel Verbi recipientis. Eand. sequuntur alij recent. quos suppresso nomine citat *Turria*. disp. 3. dub. 4. que & ipse probabiliter, licet probabiliorum putet oppositam. Prob. 1. in hoc nulla apparet repugnancia, nam ex eo quod Deus esset causa habitus erronei, aut vitiosi, non inde sequeretur, esse auctorem erroris, aut peccati nam in eo tantum casu diceretur causa erroris, quando ipse, vel per se ipsum vel per alium esset testis falsitatis: ex infusione autem qualitatis ad falsum inclinantis nullo pacto ipse dici posset falsitatis testis: is enim debet per interpositum suum testimonium alios decipere. Pari ratione neque ex productione habitus vitiosi Deus esset auctor peccati: quia peccatum non sequeretur ex solo habitu a Deo producto, sed principaliter ex voluntate creata liberè se ad tale actum peccati determinare. 2. Solum Deus conseruat habitum erroris productum ab assensu falso praeterito: sicut solum Deus conseruat habitum vitiosum ex frequentatis actibus voluntatis creatæ acquirunt, ergo solum Deus posset utrumque producere, cum eadem sit productionis & conseruationis ratio 3. Potest Deus producere in oculo speciem, quæ repræsentet obiectum ut existens, quod existens non est; ergo & in intellectu qualitatem, quæ inclinatur ad falsum. Antec. est *S. Tho.* 3. p. q. 76. a. 8. asserentis, apparitiones miraculosas in Euchar. sepe fieri per solam mutationem videntis, nulla mutatione facta in obiecto viso: quod fieri nequit, nisi per speciem, aut visionem productam a Deo de obiecto non existente. conseq. prob. non minus species visibilis, quam intelligibilis de obiecto non existente ut existente est causa deceptionis & erroris: & Prophetæ per species intelligibiles a Deo infusas cernebant res futuras tanquam praesentes, quia cum vere ea species repræsentet obiectum aliter ac est, natura sua inclinatur ad falsum. 4. Error non est malum morale, sed physicum: ergo potest Deus illum ut causa particularis in poenam peccati causare, iuxta illud *Amos* 3. *Si erit malum in Civitate, quod Dominus non fecerit: quod etiam docuit Caiet.* SECVNDA negans, posse a Deo ut a causa particulari infundi qualitatem, quæ natura sua inclinatur ad falsum, communis est inter recent. in 2. 2. q. 1. art. 3. Nota; triplex causa erroris; sc. species impressa, simplex apprehensio obiecti, & habitus ex frequentatis actibus erroneis genitus. De singulis breviter. DICO I. Implicat species impressa inclinans ad falsum. Fund. species essentialiter est representatio obiecti, cuius est species: est enim species naturalis similitudo & imago obiecti, virtute cuius potentia in se ipsa producit obiectum in esse intentionali: ergo implicat natura sua inclinatur ad falsum, quia cum sit essentialis representatio obiecti, implicat inclinatur ad aliud, quam ad suum obiectum, ac proinde ad falsum. Nam vel species est incompleta, & sic indivisibiliter repræsentat obiectum, cum non sit in illa pars & pars; vel complexa, & tunc aut est propria eius obiecti, ad quod cognoscendum ea vrimur, aut impropria: si impropria; ergo alterius obiecti erit propria, cum non possit dari species, quæ non sit alicuius obiecti propria: omnis n. species essentialiter est alicuius obiecti repræsentati-

ua: ergo respectu illius obiecti, cuius est propria species, erit vera: si propria, cum propria species sit illa quæ repræsentat obiectum ut est in se, erit vera species representatiua sui obiecti.

Obiicies 1. Species representatiua assensus falsi inclinatur ad falsum: ergo potest aliqua species ad falsum inclinatur. 2. potest dari species angeli corporei, aut solis, quadrati, sed tales species inclinatur ad falsum: igitur dari potest species inclinatur ad falsum. Resp. ad 1. huiusmodi speciem non inclinatur ad falsum formaliter, sed ad falsum tantum materialiter: inclinatur enim ad formandum verum iudicium de assensu falso, et si intellectus falli possit apprehendo assensum falsum ut verum: ut falli potest per speciem repræsentantem assensum verum, apprehendendo illum ut falsum. Ad 2. neg. dari posse speciem angeli corporei, & uniuersaliter speciem, quæ repræsentat obiectum aliter ac est in se, quia species essentialiter est similitudo virtualis obiecti, exprimens illud in esse intentionali, prout est in esse reali. Confit. species propria ducit potentiam ad cognoscendum obiectum, ut est in se: implicat autem potentiam cognoscere obiectum, ut est in se; & illud cognoscere aliter ac est in se: quia illud cognosceret, ut supponitur; & non cognosceret, quia non cognosceret illud secundum esse, quod habet in se. Hinc deducitur, non dari speciem, quæ inclinatur ad repræsentandum nihilum, siue ens impossibile: quia nihili, seu entis impossibilis realis similitudo dari non potest. Vnde quando ea cognoscimus, per alienas species, & solum per remotionem entis cognoscimus: sic angelum cognoscimus ad instar cuiusdam corporis per speciem propriam corporis. Omnis enim species sua natura inclinatur ad suum obiectum determinatè repræsentandum: per accidens autem est, quod in eius usu interdum fallatur intellectus, non utendo ea ad proprium obiectum cognoscendum. Demum species solis quadrati non esset propria huius, qui de facto est, sed alterius solis possibilis, qui ei responderet ut proprium obiectum. DICO 2. Implicat Deum infundere habitum inclinantem ad falsum formaliter. Si habitus acquirunt nihil aliud est, quam species ipsæ praeteritorum actuum, quæ relictæ in intellectu illum faciunt ad consimiles actus eliciendos, cum probatum sit, nullam speciem inclinatur ad falsum formaliter, probatum erit, nullum habitum acquirunt inclinatur ad falsum formaliter: ac proinde posse illum a Deo infundi.

Explico. In quouis iudicio falso, ad quod potest quis ex frequentatis actibus magis ac magis facilitari, duo genera specierum distingui possunt, alterum representatiuum simpliciter apprehensiones, ex quibus intellectus mouetur ad falsum iudicium ferendum; alterum representatiuum iudicium affirmatiuum, vel negatiuum falsum: ut in hoc iudicio. nihil est ens, sunt species repræsentantes simpliciter notitiam apprehendentem ens & nihil, & species repræsentantes iudicium ipsum affirmans ens de nihilo, utraq; species repræsentant obiectum uti est, quia repræsentant illud uti est apprehensum & iudicatum; cum enim earum obiectum non sit res a parte rei existens, sed ut apprehensa, vel iudicata per intellectum, earum veritas non est attendenda penes obiectum prout in se est, sed prout apprehensum, vel iudicatum est, quo pacto illud etiam cognoscit Deus: ergo in hac sent. habitus non inclinatur ad falsum formaliter, sed tantum materialiter nempè ad obiectum, quod est falsum, verè tamen illud repræsentando ut falsum, ac proinde poterit Deus illum infundere, absque eo quod

288. Affirmans Vasquez.

289. Prob. 1.

290. Secundo.

291. Tertio.

292. Quarto.

293. 2. Sententia negans.

Explicatur.

294. Implicat species impressa inclinans ad falsum.

Declatur.

295. Dices. 1.

2.

296. Ad 1.

297. Ad 2. Ratio.

Confirm.

Nota.

298. Deus non potest infundere habitum inclinantem ad falsum formaliter.

299.

quod infunderet aliquid inclinans ad falsum formaliter. At posito quod habitus sit qualitas distincta à speciebus, tenens se ex parte potentiz tantum, inclinans illam ad iudicium falsum, necessario inclinatur ad falsum formaliter, ac proinde nequit à Deo infundi. Primū prob. si habitus erroris est qualitas distincta à speciebus, inclinatur potentiam ad assensum erroneum per modū impulsus physicē determinantis ad vnum: ergo ad falsum formaliter. Quia nō inclinatur representando assensum falsū, vti species, sed physicē determinando potentiā ad illud: hoc enim interest inter speciem, & qualitatem physicē inclinante potentiā ad falsum, quod qualitas inclinatur potentiā immediatē ad eliciendū assensum falsum; species vero solū representando assensū falsū, circa quē verum & falsum iudiciū formari potest; non autē per qualitatem, per quā ita determinatur intellectus ad iudicium falsum, vt non possit per eandem ad verum inclinari.

Probo 2. Repugnat primæ ac sūmæ veritati, nulla exigente causa infundere qualitatem, quæ de se non inclinatur nisi ad falsum; quia sūma perfectio primæ veritatis non solum postulat, vt non possit ipsa esse testis falsi, sed nec particularis causa falsitatis in alio. 1. Quia nō minus Deo repugnat falsitas, quā malitia: sed nequit esse causa particularis malitiæ in alio: ergo nec falsitatis, quia non potest esse causa falsi, quin sit causa mali; cum non possit esse causa falsi; quin sit causa decipiēdi alios, quod est per se malū. 2. Si Deus esset particularis causa falsitatis media qualitate à se producta, non minus ipsi, quā creaturæ tribueretur falsitas; nā tribuens impulsū ad malū est author mali, etiā si malū actū non sequatur, nisi ex proxima libertate operantis, vt patet in cōsiliante, ergo imprimens impulsū ad falsū sit author falsi, etiā si falsum non sequatur, nisi ex proxima libertate restantis falsum: ergo si Deus infunderet habitū falsi, ipsi tribueretur actus falsus, cum in hoc eadē sit ratio Dei, ac creaturæ cōcurrentis cum alia ad dicendum falsum, quia non concurreret vt causa 1. determinata à 2. sed vt secunda particularis determinans per physicam qualitatem creaturā ad falsū: neque aliam ob causam dicitur Deus author boni actus, nisi quia ad illum concurrat vt causa particularis per internum impulsū, etiā si proxima determinatio illius sit à voluntate creata, quia quando effectus quoad vtrumque esse physicum & morale proficiscitur à duabus causis, non magis tribui potest vni quā alteri: sed si Deus infunderet habitum falsi, actus falsus quoad vtrumque esse physicū & morale equè proficisceretur à deo, media qualitate physica à se producta, & à creatura: ergo non magis ille tribui posset creaturæ, quā Deo. 3. Si creatura cognosceret talem habitum esse sibi à Deo infusum, licitè posset eo vti ad effectū, ad quē sua natura inclinatur; quia quidquid à solo Deo producitur, necessariò censetur ab ipso volitum in ordine ad primariū effectū, ad quem essentialiter dirigitur; cum enim Deus producat volendo, repugnat producere aliquid, & illud nolle ad primariū effectum, ad quem essentialiter ordinatur; alioqui idē vellet, ex eo quod cum voluntate illud produceret; & nollet, ex eo quod idem nō vellet ad primariū finē, ad quem essentialiter dirigitur: & non posset eo licitè vti, quia inclinaret ad aliquid per se malum, & dissonum rationi; vnde multum derogaretur Diuinæ authoritati, dum licitè nō posset vti, quod immediatè ab ea productum esset. Obiiciat 1. Ista qua-

litas distincta à speciebus esset veta per cōformitatem ad effectum, ad quem inclinaret: ergo non minus quam species posset à Deo produci. 2. Saltem illa à Deo produci posset ad meritū, vti producit fomitem: nam augēdo difficultatē virtutis, auget & meritum. Ad 1. concedo huiusmodi qualitatem esse veram veritate transcendentali per cōformitatem inclinationis ad falsum iudicium, vt ad propriū effectum; hoc tamen non obstat, quin sit per se causa falsitatis, ob quam repugnat, eam à solo Deo produci: nec est par ratio de speciebus, quæ quia potentiam non inclinatur ad eliciendū immediatè assensum falsum, vti inclinaret prædicta qualitas, sed ad efficiendū cum potentiā cognitiua formalam representationē obiecti, vel vt est in se, vel vt cognitum & iudicatū per intellectum, nō esset per se causa falsitatis, sed tantum occasio ex defectu ratiocinantis. Ad 2. neg. antec. quia nequit aliquid à Deo immediatè produci, cuius intrinsecum & primarium finem Deus velle non potest: cū igitur intrinsecum & primarius finis talis qualitatis sit, inclinatur potentiam ad falsum formaliter, si in ordine ad hunc effectū à solo Deo fieri nequit, neque in ordine ad alios extrinsecos & secundarios fieri poterit. Ratio: cū Deus necessario velit & intendat, quidquid solus producit, implicat se solo producere aliquid, cuius intrinsecum & primarium finem velle nō possit. Nec est par ratio de fomite; discriminē aliqui assignant, quia fomes connotat priuationem doni gratuiti subordinantis appetitum inferiorē ad superiorem, quæ priuatio non est moraliter à Deo, sed à protoparente, qui suo peccato & sibi, & posteris hanc priuationē meruit. Sed contrā: quamuis fomes sub hac formalitate non sit moraliter à Deo, nihilominus sumptus physicē secundum ea, quæ illi naturaliter cōpetunt, idē prorsus fuisset in pura natura, qui nunc est: solum enim à seipso differret vt spoliatus à nudo, teste Caiet. in 1. 2. q. 109. a. 2. quia nudus solum dicit negationē doni gratuiti; spoliatus vero addit priuationē eiusdem doni: eandem enim negationem subordinationis, quam homo in pura natura habuisset ex conditione naturæ, nunc habet ex spoliatione doni gratuiti; quod vltra exigentiā naturæ illum subordinabat ad appetitum superiorē. Ex qua doni spoliatione non maior, vt patet, sequitur nunc inordinatio in appetitu inferiori, quā fuisset in pura natura. Ratio igitur discriminis est; quia fomes siue appetitus inferior non inclinatur ad malum per se, vt inclinaret illa qualitas: nam ille per se tantum inclinatur ad commodum naturæ sensitivæ, quod per se malum nō est, vt patet: licet interdum accidar, vt quod est commodum naturæ sensitivæ, sit dissonum naturæ rationali. Cuius signum est, quia sæpe hoc ipsum, quod est commodum sensui, est etiam consonum rationi: quod tamen nunquam in ea qualitate contingeret; quippe quæ semper impelleret ad aliquid rationi aduersum. Dico 3. Et si solus Deus producere posset actū vitale, nō tamē solus producere posset assensū falsū in nobis. Fundam. idē Deus producere nō potest qualitatem inclinantem ad falsum, quia Deus esset author falsi: ergo à fortiori nec producere poterit assensum falsum, quia potiori iure esset causa falsitatis, quod repugnat primæ veritati. Præterea, cum hic assensus esset causa decipiēdi alios, multum derogaret authoritati Dei. Nā finge casum, quod Deus oppositam veritatem attestaretur fide credendā, quid hic faceret si euidenter nosset, talē assensum esse à Deo? ex vna parte teneretur ha-

300.

Si habitus sit qualitas à speciebus distincta, inclinatur ad falsum formaliter.

301.

Nullus habitus inclinans ad falsum formaliter potest à Deo infundi.

Sequela prob.

Ratio à priori.

302. Prob. 3.

Nota.

303. Dices.

305.

Ad 2. Ratio vniuersalis.

Fomes in pura natura, ab eo, qui nunc est, differt, vt nudus à spoliato.

306.

Licet solus Deus producere posset actum vitalem, non tamen assensum falsum in nobis.

bere illum vt verum, vt potè à Deo infusum, ac proinde non teneretur ad oppositam veritatem credendam, cum non possit ad duo contradictoria simul teneri: ex aliâ verò parte illum haberet vt falsum, & ad oppositam veritatem credendam teneretur: quod fieri non posset absque magnâ iacturâ Diuinæ autoritatis.

307.
Quid stantendum sit in simplicis apprehensione.

Distinguo.

Maior difficultas est de simplici apprehensione complexa aliter exprimente obiectum, quam in se est; cuius licet solus Deus specie impressam producere possit, eo quod veritas talis speciei sit per conformitatem ad obiectum taliter apprehensum, haud tamè solus Deus videtur posse producere apprehensionem aliter representantè obiectum, quam in se est; eo quod cõformitas huius desumitur penes obiectum secundum se. Nihilominus si in prima operatione complexa potest esse falsitas formalis, eadem erit ratio ac de 2. operatione. Si verò in ea falsitas esse non potest; posset Deus talem apprehensionem producere, 1. impediendo oppositam apprehensionem ad verum iudicium necessariam, quo pacto repugnat, illam à solo Deo produci: quia per illa intellectus moraliter prædeterminaretur ad falsum, saltè quoad specificationem: 2. non impediendo oppositam apprehensionem: in quo casu nullum video absurdum, quin possit à solo Deo produci: vt esset hæc simplex apprehensio, *Angelus corporeus*. Quia hæc non minùs de se, est determinata ad verum, quam ad falsum iudicium: eadem enim apprehensione inuariatà intellectus vti potest vt extremo veræ, ac falsæ propos. veræ, si neget dicendo; *Angelus corporeus non est*: falsæ, si affirmet: *Angelus corporeus est*: non minùs quam indifferens est opposita notitia, *Angelus spiritalis*: quâ & veræ, & falsæ propos. extremo vti possumus; veræ, afirmando; falsæ, negando.

308.
Dices 1.

Obijcies 1. Sequeretur, posse Deum eam complexam apprehensionem producere, etiam si in ea esset falsitas formalis: nam posset intellectus illa vti ad verum & falsum assensum. 2. Ideò dicitur Deus causa actus boni, quia infundit simplicem apprehensionem inclinantem ad bonum: ergo idem diceretur, causa falsi iudicij, infundendo apprehensionem representantem falsum.

309.
Resp. ad 1.

Resp. ad 1. negando sequel. nam tunc ob propriam falsitatem, quam haberet in se, à Deo produci non posset, vt constat in iudicio falso, quod et si connexum cum alio extremo conficere possit verâ propos. hoc pacto: *Angelus est corporeus, falsum est*: nequit tamen illud à solo Deo produci ob propriam falsitatem, quam in se habet.

310.

Ad 2. negando conseq. quia illa ita est ad bonum determinata, vt ad malum excitare ac præmouere non possit: hæc autem de se indifferens est ad verum, & falsum iudicium excitandum.

311.

Vltimò queri potest, an saltem Deus qualiter inclinantem ad falsum producere possit extra proprium subiectum, ex. gr. in lapide, vel in alio subiecto, in quo suum effectum habere non posset. Affirmant aliqui apud *Turria. cit. dub. 4.* Verum oppositum probabilius est; nam si potest illam Deus producere extra proprium subiectum, poterit etiam in proprio subiecto; prob. Ideò per aduers. posset Deus illam producere extra proprium subiectum, quia nunquam posset habere suum effectum, ratione cuius implicat talè qualitatem à solo Deo produci. At etiã in proprio subiecto posset talis qualitas nunquã habere suum effectum; quia posset Deus illi perpetuò negare suum concursum, sine quo non posset in actum prodire. Ra-

Deus non potest qualiter inclinantem ad malum producere v.g. in lapide.

tio igitur est, quia ipsamet productio qualitatis ad falsum inclinantis repugnat Deo, ratione suæ infinitæ veracitatis, quæ implicantiã militat etiam in qualitate extra proprium subiectum productâ.

312.

Ad 1. primæ, neg. anteced. implicantiã esset, quia tali casu Deus esset author falsi: nam qui est particularis causa habitus inclinantis ad falsum, est author falsi: sicut; quia Deus est particularis causa habitus infusi inclinantis ad opus bonum, dicitur author talis operis. **Dices**: Deus est particularis causa nostræ voluntatis, & tamè nõ dicitur author peccati: ergo etiam si esset particularis causa habitus inclinantis ad falsum, nõ esset author falsi. **Resp. neg. conseq.** quia voluntas non est per se determinata ad malum, sed indifferens ad bonum & malum, & ex propria libertate potest se ipsam ad vtrumlibet determinare. Habitus verò erroris per se tantum determinatur ad falsum vt causa necessaria. Ad 2. neg. ad. conseq. Ad prob. nego, in re propositâ eandè esse rationem de conseruatione & productione: hæc productio erroris, si esset à solo Deo, esset vt à causâ particulari, nullâ exigente causâ 2. conseruatio verò eiusdem erroris producti ab assensu creaturæ, est à Deo vt à causâ vniuersali, cum exigentiã causæ 2. quæ non minùs exigit conseruationem, quam comproductionem suorum effectuum à causâ primâ.

313.
Dices.

Resp.

314.
Ad 2.

Ad 3. neg. conseq. nã ea qualitas inclinaret ad falsum, secus species visibilis, vel intelligibilis intuitiua obiecti nondum existentis: nam hæc inclinaret representadum obiectum secundum se, siue existat, siue non existat: cum. n. sit naturalis imago & intentionalis similitudo sui obiecti, eius existentiam non requirit, vt illud representet in se. Quare nulla est falsitas, sed maxima veritas fudata in naturâ speciei intuitiuæ, vt per eã representetur obiectum in se, etiam si non existat. Nec propterea est causa deceptionis, quia id non prouenit ex specie, sed ex defectu intellectus falso concludentis. **Leg. S. Th. cit. & in 4. dist. 10. art. 4. ad 2. quest.** Ad 4. **Resp. 1.**

316.
Ad 3.

317.
Ad 4.

neg. conseq. nam esto, error non sit malum morale, adhuc tamen repugnat, vt illius sit author Deus ratione summæ veracitatis, cui repugnat esse causam particulatam falsi. 2. neg. antec. nam quauis habitus erroneus non sit malum morale formaliter, est tamen causa mali moralis, quia inclinaret ad testandum falsum formaliter. Inferitur, quid ad illam querit. An possit Deus vti verbis ambiguis? obscuris vti potest, & de facto vsus est in Scripturis; ita Petrus 2. Can. c. vlt. docet, in Epist. Pauli, *quodam esse diffœilia intellectu*: & constat in Prophetis, quorũ multi per obscurè locuti sunt; idq; tum propter dignitatè Script. ne passim propter facilitatè rudibus & imperitis obuiam esset: tum ad ipsum Doctorũ studiũ erga illam excitandũ, tum quia esto Deus in Script. sæpè obscuris vtatur verbis, ad ea tamè interpretanda & declaranda infallibilem dedit Ecclesiæ regulam animatã, quæ in eis declarandis errare non potest. Cæterum ambigua verba sunt, quæ in vtramq; partè accipi possunt, quæ propterea sæpè audientibus occasio sunt deceptionis. Dupliciter possunt esse ambigua: 1. modo, vt verus sensus ex antecedentib. & conseq. vel alijs ex circumstãtijs intelligi possit: 2. modo, vt sensus falsus ita sit obuius & vlitatus, & cõtrã verus ita occultus & obscurus, vt ex nulla humana coniectura colligi possit. 1. modo Deus vti potest verbis ambiguis, etiam si præuideat aliquos ex huiusmodi ambiguitate decipiendos: prob. id licitè & prudenter aliquãdo potest homo; ergo & Deus, cũ Deus non teneatur vitare hominum deceptionem.

318.
An Deus possit vti verbis ambiguis.

319.

Duplex ambiguitas.

deceptionem, quæ ex ipsius verbis ambiguis oriri potest, præsertim quando illa in vero sensu intelligi possunt. 2. modo ambiguis verbis Deus uti non potest, quia tunc esset causa erroris. nam cum nulla relinquatur via, quæ humanitas posset homo ea in vero sensu intelligere, Deus cõseretur moralis causa talis deceptionis. *Confir.* Confir. neq; Ecclesia posset talia verba in vero sensu interpretari: nam ut possit, debet habere humana motiua & coniecturas, ex quibus talem declarationem colligere possit. Ratio: potestas declarandi verum sensum Scripturæ collata est Ecclesiæ exercenda, per humana motiua & rationes naturales, ut nũquam Põrifex ad aliquid certã fide definiendũ accedat, nisi præviã cõsultatione.

320. *An homo possit uti verbis ambiguis.* **D**ICER. Potest homo licitè aliquando uti tali verborum ambiguitate, ut cum aliqua mente subintelligit, quæ verbis non explicat: ergo etiam id poterit Deus. Resp. neg. antec. nam neque homo absque notã mendacij uti potest verbis, quæ humano modo in vero sensu intelligi non possunt. Vnde quando aliqua subintelliguntur, sine quibus nequeunt externa verba verum sensum habere, nisi ea ex aliqua circumstantia, aut communi lege, vel receptã consuetudine subintelligantur, tali taciturnitate uti nunquam est licitum.

321. *An Deus ignorantia causare possit.* **V**ltimò quæri potest, An saltem Deus possit ut causa particularis causare ignorantiam in creaturã. Resp. si sermo sit de ignorantia prauæ dispositionis, non posse; nam hæc recurrit cum errore, qui de se positivè ad falsum inclinãt: si de ignorantia puræ negationis: nulla est repugnãtia, quin illam possit Deus ut causa particularis causare, vel illam non infundendo in subiecto, in quo nõ est, vel corrumpendo in quo est. Fund. hæc non inclinãt positivè ad aliquid, quod diuinã veritatem, aut bonitatẽ dedecet, uti error qui positivè inclinãt ad falsum: ignorantia autem cum sit pura negatio sciẽtiæ neq; ad verum, neq; ad falsum per se inclinãt, neq; ad bonũ vel malum: sed ex sola libertate creaturæ poterit ad bonum vel malũ applicari. Eãdem ratione poterit Deus ut causa particularis in voluntate creaturæ causare dolorẽ: quia hæc per se non sunt ad malum determinata, sed possunt ex libertate creaturæ ad utrũq; applicari.

DISPUTATIO III.

De obiecti Fidei propositione.

Duplex propositio obiecti. **H**Astenuit de obiecto fidei tũ materiali, tũ formali: deinceps de conditionibus ex parte obiecti requisitis, sine quibus illud non est aptum movere intellectum ad infallibilem assensum sui: inter quas potissima est obiecti credendi propositio; altera exterior, quæ principaliter à Deo mediãte Ecclesiã eiusque ministris; altera interior, quæ peculiari Spiritus S. illustratione perficitur. De utrãq; disput. an sit necessaria; qualis esse debeat; an mysteria nostræ fidei illam de facto habeant.

SECTIO I.

1. *Propositio fidei duplex Externa & Interna.* **An aliqua obiecti fidei propositio sit necessaria? & quæ de facto illa sit?**

Aliquam ad credendum obiecti propositionem esse necessariam, sine controuersia est. nam cum fides sit quoddam iudicium, quod intellectus de obiecto fert, necessariò præsupponit obiecti

propositionem, cum nequeat ignotis assentiri, nõ minus quàm voluntas incognita amare. Quæ obiecti propositio, cum sit rei supernat. naturæ variis comparari nõ potest, sed necessariò expectanda est à Deo authore supernat. Ex his sequitur: solam externam obiecti propositionem ad actũ fidei non sufficere, sed necessariò præquiri internã. Quia cum actus fidei sit iudicium de veritate obiecti propositi; & nequeat intellectus de obiecto iudicare, nisi illud habeat actu intencionaliter præsens, sit autem obiectũ actu intencionaliter præsens intellectui per vitalẽ representationẽ illius; consequenter interna obiecti representatio necessaria erit ad actum fidei, non solum de potentiã ordinaria & extrinseca lege Dei, sed etiam de potentiã absolutã, & extrinseca natura rei: non secus ac etiã de potentiã absolutã necessaria est ad actũ volendi interna ac vitalis obiecti representatio.

Necessitas propositiois internæ. **C**ontrouersia est, an tantum interna propositio sine externã sufficiat? & sanè de potentiã absolutã nulli dubium esse poterit: nam eatenus externa requiritur, quatenus eã mediãte homo excitatus internã concipit, per quam obiectum sibi vitaliter proponit. At potest Deus immediatè infundere intellectui credentis apprehensionem obiecti credendi, absque vllã eiusdem obiecti externã propositione: igitur de potentiã absolutã sola interna sufficit absq; externa. Quin de facto Deus vsus est interdum solã propositione internã, ut certum est de primo angelo viatore, cui ipse Deus immediatè mysteria, reuelavit Diuinã fide credenda. Nisi quis fingat, etiam primo angelo reuelata fuisse mysteria fidei mediãte aliqua propositione externa; nam hæc & superflua est in angelo, & eius naturæ, quæ ab externis obiectis materialibus non excitatur, minimè consona. Quod probabile etiã est de aliquibus prophetis, ut Deus ipse immediatè illis mysteria fidei credenda reuelauerit absq; externo angelorum ministerio. Sola igitur controuersia est, an de lege ordinariã sit necessaria aliqua externa obiecti credendi propositio ab Ecclesiã facta?

De lege ordinaria, necessaria est obiecti credendi propositio facta ab Ecclesiã. **N**egant hæretici nostri temporis, qui præter externum verbum Dei scriptum, & internum testimonium Spiritus S. unicuique fidelium interiorius loquentis, nullam aliam admittunt fidei propositionem. Vnde Brentius apud Bellar. lib. 3. de Verbo Dei cap. 3. ad vnumquemque hominem privatũ pertinere ait, de doctrinã Religionis iudicare, & verã à falsã internoscere: sicut ad Principem (temporalem intelligit) de hac Religionis doctrinã publicum iudicium ferre. Fundantur quibusdam Scripturæ testimoniis, malè intellectis, quæ commodius referemus, & in vero sensu explicabimus, cum de iudice controuer. Assimant omnes Catholici, qui præter testimonium Dei in Scripturis & traditionibus contentum, ad credendum aliquid fide Diuinã requirunt publicum testimonium Ecclesiæ, sine quo nullus de lege ordinariã elicere potest actum fidei infusa circa mysteria Christianæ Religionis. Assertio autoritate certa est; difficile tamen est conuenientem assignare rationem: quia potest quis asque autoritate Ecclesiæ habere obiectum fidei Diuinæ sufficienter propositum sibi que applicatum: igitur autoritas Ecclesiæ de facto non est necessaria conditio ad credendũ aliquid fide Diuinã: nam de facto ad credendum solum requiritur ut conditio sufficienter applicans obiectum fidei: igitur si aliunde hæc applicatio haberi potest, de facto necessaria non erit Ecclesiæ propositio.

Antec. constat 1. in docto Theologo, qui absque Ecclesie propositione, per solum naturalem discursum ex vna propositione reuelata deducit aliam in ea virtualiter contentam, eamque credit fide diuina eodem testimonio, quo credit expressè reuelatam. 2. in multis sanctis viris, ac feminis quibus Deus ipse multa occulta reuelauit, & quæ ab ipsis, quibus reuelata fuere, credita sunt fide diuina. 3. hæc ipsa Ecclesie authoritas, quod in proponendis rebus fidei errare non potest, est vnum ex obiectis Diuina fide credendum: vt infra: At hoc non credimus vt nobis ab Ecclesia propositum: ergo Ecclesie propositio non est conditio de lege ordinaria necessaria ad credendum fide diuina. Minor prob. Ecclesia non proponit se ipsam vt obiectum fide Diuina credendam.

5. His non ob-
stantibus.

Euidens in-
dicium de
credibilitate
obiecti à
quo?

Ratio pro asser. assignari potest: Ad assensum fidei Christianæ necessaria est sufficiens obiecti credendi propositio: vt scilicet. scilicet. euidens iudiciū de credibilitate obiecti: sed de lege ordinaria hæc sufficiens obiecti credendi propositio non habetur absque publico Ecclesie testimonio: nam hoc euidens iudiciū de credibilitate obiecti fidei de lege ordinaria non habetur, nisi per infallibile testimonium Ecclesie proponentis & approbantis obiectū fidei. *Marc. vlt. Euntes predicare Euangelium omni Creatura. Qui crediderit & Baptizatus fuerit, saluus erit. ad Rom. 10. Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicante? quomodo vero predicabunt, nisi mittantur?* Ex quibus constat, debere Prædicatores Euan. mitti à Pastoribus Ecclesie, vt per illos tanquam legitimos ministros Deus interiorē fidem in credentium cordibus operetur, iuxta illud *Marc. vlt. illi autem profecti predicauerunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis.* Imò nec ipsi Paulo, qui Euangelium non ab homine accepit, sed per reuelationem Iesū Christi, vt testatur *ad Galat. 1. creditura fuisse Ecclesie, vt August. docet lib. 28. con. Faust. cap. 14. nisi illud cum Apostolis comunicasset, alijque ad prædicandum missus fuisset. Hoc ipsum sentiunt Patres: vnde August. lib. con. Epist. fund. cap. 5. Ego Euangelium non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoueret auctoritas.* Et sanè id exigebat & rectus ordo Gubernationis Ecclesie, vt mysteria fidei ad salutem necessaria non nisi à Deo proponerentur, qui in proponendo errare non potest; & debita subordinatio ac obedientia subditorum ad supremum caput Ecclesie, qui est Summus Pontifex, Christi in terris Vicarius, & Petri Successor; & maior securitas de doctrinæ veritate, dum ab illo proponitur, qui in proponendo errare non potest.

6. Testimoniū
Ecclesie du-
plex.

Cæterum hoc testimonium Ecclesie duplex est; alterum vt congregatio est doctissimorum Sapientissimorumque virorum, qui doctrina, moribus, vitæ Sanctitate, proprioque sanguine illustre dederunt de veritate nostræ fidei testimonium alterum, vt gerit vicem Christi habetque peculiarē Spiritus S. assistentiam, vt in proponendis declarandisque rebus fidei errare non possit. Porro vtrumque testimonium est in suo ordine infallibile 1. in genere fidei humanæ; 2. in genere fidei diuinæ. Vtrumque de lege ordinaria est necessarium ad sufficientem obiecti fidei propositionem. Et quidē primum præmittitur ad 2. nam ante testimonium Pontificis proponentis rem fide diuina credendā, præcedere debet de eadem re publicū testimonium Ecclesie; ex quo vt ex præuia dispositione prudenter mouetur Pōtifex ad rem de fide decernē-

dam. Hinc colliges, cur Deus cum hæretico non concurrat ad actum fidei diuinæ circa articulos veros, quos hæreticus adhuc in sua hæresi credit vt veros, & à Deo reuelatos: scilicet. quia hæreticus non admittit testimonium Ecclesie, quo obiectum fidei redditur euidēter credibile, ac proinde sufficienter applicatū intellectu credētis: & ex alia parte non tenetur Deus per internas illuminationes in hæreticis supplere defectū externæ propositionis Ecclesie, cum illā ipsi culpabiliter reiiciant & cōtēnant. Ad rationem dub. neg. antec. nam de lege ordinaria non habetur sufficiens obiecti propositio absque Ecclesie propositione, quæ infallibili suo testimonio reddit obiectū fidei euidēter credibile. Ad prob. neg. assumpt. nam etiam Theologus, quando per naturalem discursum deducit conclusionē in alia virtualiter contentam, vtitur testimonio Ecclesie, quæ dum suā auctoritate proposuit veritatē expressè reuelatā credendam fide diuina, virtualiter quoque proposuit eadem fide credendum, quidquid in ea virtualiter contineretur. Dupliciter autem solet Ecclesia proponere veritates fide diuina credendas; 1. modo formaliter & explicitè. sicut proponit veritates specialiter à se definitas: 2. modo virtualiter & implicitè. quando nimirum definit & proponit Sacros libros vt Canonicos, & à Spiritu S. dictatos, vt fecit *Trid. sess. 4. in quâ* definit, qui libri tā veteris, quam noui testamenti sint Canonici habendi: nam tūc formaliter & explicitè definiendo libros Canonicos, implicitè & virtualiter definit, quidquid in eis cōtinetur, esse diuinā fide credendum: proinde idem testimonium, quod formaliter & explicitè se extendit ad libros Canonicos credendos, virtualiter etiam se extendit ad ea, quæ in talibus libris cōtinentur. Pro quo nota, veritates, quæ virtualiter cō-

7. Deus cum hæretico non concurrat ad actum fidei diuinæ, cuius circa articulos veros.

8. Ad rationem dub.

Dupliciter Ecclesia proponit veritates fidei.

Euidentiā, quæ aliquid virtualiter continetur in alio explicitè reuelato, duplex est, Metaphysica & physica.

9. Ad 2.

10. Ad 3.

Ecclesia

Ecclesia nobis proponit libros Canonicos Diuina fide credēdos, simul proponit ea, quæ in eis continentur, eadem fide esse credenda: inter alia autem continetur, quod Ecclesia infallibilem habeat auctoritatem in rebus fidei proponendis.

SECTIO II.

Qualis obiecti propositio requiratur ad assensum fidei infusa eliciendum.

11. Vidimus, aliquā propositionē esse necessariā ad credendum obiectū fide diuinā, vltimus reitit videndum, qualis requiratur, siue ea interior, siue exterior sit. Tota diffic. est, an talis esse debeat, vt ea moraliter cōvinci debeat intellectus de credibilitatē obiecti, quod illud sit à Deo reuelatum. Pro qua. Notan. 1. aliud esse obiectum esse verū aliud esse credibile. Verum dicit cōformitatē & connexionē rei cum suis principijs intrinsicis. Credibile verò cū testimonijs & rationibus extrinsecis, vt talis credatur res esse in se, qualis per extrinseca testimonia aliorum est attestata. Vnde verū dicit ordinē ad medium intrinsecum, quo res est in se ipsa scibilis credibile ad medium extrinsecū, quo fit in alio credibilis ita aliud est, obiectum esse verum: aliud esse probabile: nam probabile est, quod nititur rationibus, & auctoritatibus extrinsecis: Verum rationibus & causis intrinsicis. Rē igitur esse credibilē, est tales habere rationes & testimonia, propter quæ digna sit fide. Esse autē euidenter credibilē, non est tantū euidenter cognoscere rationes & testimonia, propter quæ res censetur digna fide, hoc enim pacto posset res vnum duntaxat habere testimonium; illudque euidenter cognosci: sed est habere tot, ac tales rationes, & tā graues testes eius veritatem protestates, easque ita cognoscere, vt intellectus moraliter dubitare non possit, rem ita esse, sicuti testatur. 2. hæc credibilitatis euidentia triplex; suprema in attestante infallibili Deo: media in signis naturabilis: Infimam in publico testimonio grauissimorum testium: 1. habetur per euidentiam primæ veritatis attestantis rem ita esse, sicuti proponitur. 2. per euidentiam miraculorum ad talem veritatem protestandam factorum. 3. per publicum testimonium Ecclesiæ. Omnes istæ euidentia in eo conueniunt, vt non solum tollant actualem formidinem, sed etiam moralem potentiam ad formidandum. Difficultas igitur est, num aliqua, & quæ ex his necessaria sit ad sufficientem propositionem fidei, que nos ad credendum obliget.

12. Aliud est, esse verum, aliud esse credibile.

13. Notandum.

14. Propositio fidei, necessario debet esse aliquo modo euidentis. S. Thomas.

15. Obseruat re. de August.

Dico 1. Non quæuis obiecti propositio sufficit ad illud fide Theol. credendum, sed requiritur, vt sit aliquo modo euidentis. Est communis ex S. Th. 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2. vbi. Non crederet, inquit, nisi videret ea esse credenda, vel propter euidentiam signorū, vel propter aliquid huiusmodi. In ead. sent. consentiunt Duran. dist. 25. q. 3. Vega lib. 16. in Triden. cap. 13. & omnes fere recen. Caiet. cit. 6. Dicendū. Prob. 1. Aug. lib. 21. de Ciuit. Dei c. 8. cū primū Deus mysteria fidei mundo credenda proposuit, signis & miraculis ea contestatus est: contestante Deo, inquit Paulus ad Hebr. 2. signis & portentis, & varijs virtutibus. Vnde Moyse missō à Deo ad prædicandā libertatē filijs Israel data est potestas faciendi miracula. sine quibus nō fuisset illi fides adhibita, vt ipse Exodi 4. Deo protestatur: non credent mihi, inquit, neque audient vocem meam. Cui Deus sub-

scribit conferendo illi potestatem patrandi miracula. Sic Apostoli Mar. ult. professi predicauerunt ubique, Domino cooperante, & sermonē confirmante, sequentibus signis, vt sc. per miracula, vt B. Gregor. testatur, res fidei sufficienter proponerentur credendæ. 2. si tantū probabilis obiecti credendi propositio ad obligandum sufficeret; sequeretur, facta sufficienti propositione fidei, hominem nō teneri ad eā amplectendā, quia cū probabili iudicio partis propositæ habere posset probabile iudiciū partis oppositæ. At tunc non magis teneretur vni, quàm alteri parti adherere: quin prudenter ageret adherēdo propriæ, iquā nemo teneretur deserere, nisi opposita sent. euidentior appareat. Præterea sequeretur licitū esse fideli de Christiana fide dubitare, imò ab ea discedere absque peccato; quia cū iudiciū probabile vnius partis nō excludat actualem formidinem alterius partis, licitè posset fidelis eā formidinem in tali iudicio essentialiter inclusam admittere. Tandē posset ob nouas rationes & motiua opposita pars probabilior apparere, adeo iue posset relicta fide, probabiliorē sent. contrariā sequi absque peccato: aut saltem licitè iudicare posset oppositam partem esse veriorē, contra illud ad Galat. 1. Licet nos, aut Angelus de celo Euangelizet vobis præterquam quod Euangelizamus vobis, anathema sit. Vnde nō cōtentus Apost. semel hoc prædicere, ad ostendendam doctrinæ Euang. immutabilitatē, iterū reperit: si cui prædiximus & nunc iterum dico, si quis vobis Euangelizauerit, præter id quod accepistis, anathema sit; licet hæc obiecti propositio non sit ratio formalis, quā fides Christiana nititur; est tamen cōditio applicans res fidei vt infaillibiliter à Deo reitatas, de quibus facta sufficienti propositione, non est amplius nobis licitum dubitare: ergo debet esse aliquo modo euidentis, vt quæ proponitur ita, sicuti proponuntur: alioqui semper possemus dubitare de mysterijs nostræ fidei; an re ipsa sint vti proponuntur.

16. Prob. 2.

Probabilis credibilis non sufficit

17. Prob. 3. a priori

18. Hac fidei propositio est necessaria etiam ad simpliciter credendum.

Ratio diff. cultatis

19. Assertionem a probant aliqui.

Dico 2. non solum hæc fidei propositio requiritur ad obligandū, sed ad simpliciter credendū fide Diuina. Est cōmunis inter recen. leg. Suarez in disp. 4. sect. 2. Valen. disp. 1. q. 1. pun. 1. §. requirit quoque Turria disp. 4. dub. 3. Cæterique S. Tho. interpretes in 2. 2. q. 1. Difficultas est in assignanda ratione, nam hæc propositio solum requiritur vt conditio applicans obiectum credendum: ergo etiam si illud nō applicet vt euidenter, sed tantū vt probabiliter credibile, poterit intellectus illi assentiri fide Diuina, tū quia ad assensum reliquarum virtutum sufficit tantum probabilis obiecti honesti propositio: tū quia qui operatur ex probabili obiecti propositione, prudenter operatur: igitur qui elicit assensum fidei Diuinæ ductus ex probabili duntaxat obiecti credēdi propositione, prudenter operatur: tū maximè, quia actus fidei pendet ex libero imperio & pio affectu voluntatis: potest autē voluntas ex pio affectu erga mysteria fidei imperare intellectui, vt præstet assensum fidei diuinæ obiecto probabiliter tantū proposito: nam potest imperium voluntatis supplere euidentiam credibilitatis obiecti credendi. Aliqui ita probant: Si posset quis actum elicere fidei diuinæ circa obiectum probabiliter tantum propositū, talis actus esset malus: implicat actum fidei diuinæ esse malū: igitur implicat, vt quis actū fidei diuinæ eliciat circa obiectū probabiliter tantū propositū. Maior prob. qui propter auctoritatem Dei credit obiectū probabiliter tantum propositum, exponit se periculo credendi falsum propter

propter auctoritatem Dei, consequenter exponit periculo ipsa auctoritate Dei, faciendo illud, quantum est de se, teste falsi. Vnde merito talis reprehenditur *Eccles. 19.* tanquam *leuis corde*. Minor ostendit actus fidei diuinae est supernat. implicat actum supernat. esse malum, alioqui daretur peculiare auxilium ad actum malum: quod fieri nequit, aliis talis actus tribueretur Deo ut principali auctori, sicut est principalis auctor auxilij supernat. Sed contra, haec omnia ad summum probant, actum voluntatis, quo imperaret intellectui assensum fidei infusa in obiectum probabiliter tantum propositum, fore malum, non actum fidei infusae: quia cum actus fidei sit actus intellectus, pendeatque ex alijs principijs, non redditur malus ex malo actu voluntatis, nisi tantum extrinsecè & denominatiuè ex imperio extrinsecò voluntatis: quod non repugnat, ut constat, si quis ex prauo fine consecraret corpus Christi, consecratio corporis Christi non redderetur mala ex prauo actu voluntatis ob prauum finem illam imperantis.

20. *Contra.*

21. *Affirmationem alij ita probant.*

22. *Sed contra.*

23. *Fundamentum affirmationis affirmat.*

24. *Ex summa certitudine & firmitate assensus fidei.*

Alij probant ex eo, quod Deus peculiari sua motione non excitat ad actum fidei Christianae, nisi praecedat prudens iudicium de credibilitate obiecti: sine peculiari autem motione Dei nequit homo actum fidei Christianae elicere: igitur nequit homo actum fidei Christianae elicere absque sufficienti propositione obiecti, quae ad prudens iudicium de credibilitate obiecti praerequiritur. Sed contra; neque hac ratione probatur, malum esse credere obiecto Christiana fide probabiliter tantum propositum, propter quod nequeat Deus ad talem assensum peculiari motione concurrere: tum quia ex eo quod Deus peculiari motione concurrat ad assensum fidei Christianae circa obiectum probabiliter tantum propositum, peculiarem suam motionem non tribuit actu malo, cum actus fidei non fiat malus ex malo actu voluntatis: ut supra 2. posito efficaci imperio etiam prauo voluntatis, tenetur Deus ut causa vniuersalis supernat. concurrere ad actum fidei Christianae: sicut, posito prauo imperio voluntatis, tenetur Deus ex pacto, quo se obligauit ad concurrendum cum Sacerdote, ad sacrilegam Euchristiae consecrationem. Efficax ratio sumenda ex ipso habitu fidei infusae, cuius obiectum est veritas proposita ut euidenter credibilis. At nullus habitus ferri potest extra suum obiectum igitur nequit habitus fidei infusae elicere assensum circa obiectum probabiliter tantum propositum. Maior prob. 1. ex absurdis supra, quae sequerentur, si habitus fidei infusae ferri posset in obiectum probabiliter tantum propositum. 2. non repugnat talis habitus, qui non inclinatur, nisi ad obiectum propositum ut euidenter credibile: ergo de facto ille concedendus est, quia per hunc melius saluantur, quae de habitu fidei infusae communiter à Doctores traduntur. 3. Habitus fidei infusae inclinatur ad assentiendum obiecto reuelato summa cum certitudine ac firmitate, sc. propter testimonium Dei: ergo supponit illud propositum ut euidenter credibile, quia certitudo & firmitas assensus pendet ex propositione obiecti, saltem ut ex conditione applicantis. Nam licet obiecti propositio non tribuat assensui fidei certitudinem & firmitatem; hanc enim ut à ratione formali habet fides ab ipso testimonio Dei: nihilominus testimonium Dei idoneum non est summa cum certitudine & firmitate mouere intellectum ad assensum fidei, nisi propositum ut euidenter credibile: quia non est idoneum mouere intellectum ad certum firmumque assen-

sum, nisi praecedat prudens & constans voluntatis imperium, ut autem voluntas prudenter constanterque imperet intellectui, ut summa cum certitudine & firmitate obiecto reuelato assentiat, praecedere debet euidenter iudicium de credibilitate obiecti: alioquin dubitet, an verum sit testimonium Dei, non poterit prudenter constanterque imperare intellectui. *Confir. 1.* Habitus fidei est quaedam participatio increati iudicij, quod Deus habet de rebus ipsis: Deus autem suum iudicium de rebus non profert, ut probabiliter tantum, sed ut euidenter propositis: ergo neque habitus fidei suum assensum de rebus reuelatis profert, ut probabiliter tantum applicatis, sed euidenter, non quidem euidentia intrinseca, quae fidem tollit, sed extrinseca credibilitatis, quae cum intrinseca ineuidentia cohaeret. 2. Repugnat habitum scientificum in obiectum ferri, per medium probabiliter tantum applicatum: ergo repugnat habitum fidei in obiectum ferri, per testimonium Dei probabiliter tantum propositum.

25. *Confir. 1.*

26.

27. *Disc.*

27. *Resp. potest homo discredere.*

28. *Disc.*

29. *Resp.*

Obijcies 1. Si ad credendum fide Diuina requireretur talis euidentia credibilitatis, quae omne dubium tolleretur, sequeretur nunquam posse viatorem obiecto reuelato sufficienter propositio discredere: at facta sufficienti propositione obiecti, homo libere credit non solum quoad exercitium, sed etiam quoad specificationem actus, ut constat de Zacharia, qui futura Natiuitate Beati Ioannis sufficienter sibi ab Angelo proposita discredidit, propter quod punitus est per loquelam amissionem. Sequela prob. qui nullum habet de proposita veritate dubium nequit illi positio actum discredere: cum omnis positio actus discredendi supponat practicum iudicium de falsitate obiecti. *Resp. neg. sequel.* nam esto stante certo iudicio de euidentia credibilitatis obiecti propositi, non possit homo positio actum discredere, potest tamen hoc iudicio deposito, aliud formare, & iuxta illud positio actum discredere: quia cum iudicium de euidentia credibilitatis non manifestet intrinsecam veritatem rei, semper remanet plena potestas in voluntate tale iudicium deponendi, & contrarium formandi. Caeterum Zacharias punitus est, vel quia obiecto sufficienter propositio non statim credidit; nam esto obiecto sufficienter propositio non possumus in sensu composito discredere, possumus tamen etiam in sensu composito non credere, proinde non credendo punitus est. Vel certe puniri potuit, quia obiecto nondum sufficienter propositio imprudenter discredidit, cum potius debuisset meliorem obiecti propositionem ab Angelo petere, uti fecit B. Virgo, quae antequam certum assensum praerberet in Dei maternitatem, sibi ab Angelo annuntiatam, meliorem ad Angelo poposcit obiecti propositionem, ut ex ipsius verbis colligitur.

Obijcies 2. Hanc euidentiam credibilitatis non habet rustici, qui tamen eliciunt actus fidei diuinae, nam sine hac impossibile est placere Deo: igitur haec euidentia credibilitatis non necessario requiritur ad assensum fidei diuinae. Maior prob. hanc euidentiam non habet, nisi qui momenta rationum, quibus Christiana fides redditur euidenter credibilis, expendit. *Resp. neg. maior.* nam licet rustici ipsi per se non expendant momenta rationum credibilitatis fidei Christianae, aduertunt tamen illam in alijs doctis viris, unde mediate saltim illam participant. Quod si tale iudicium in ipsis non sufficiat ad tollendum omnem dubium & formidinem de opposita parte, Deus ipse

ipse interna illuminatione supplet id, in quo externa propositio deficit; præsertim quâdo ex parte credentis nullû opponitur impedimentû, quo minus per externû testimoniû Ecclesiæ obiectum fidei sufficienter proponatur. Quod dico propter hæreticos, qui culpabiliter testimoniû Ecclesiæ reiiciunt. Ad rationem dub. negan. conseq. Ad 1. prob. neg. paritas: quia cum reliquæ virtutes attendant moralè honestatè, quæ in conformitate cû recto appetitu fundantur, ea obiecti propositio ad eorum actus validè exercendos sufficit, quæ illud probabiliter ostendunt cû recta ratione cõforme. Fides autem cum attendat conformitatè cum re ipsa secundum se, non quævis obiecti propositio sufficiens erit ad validè ipsius actus exercendû, sed tantum illa, quæ moraliter tollit omnè dubium de propositi obiecti falsitate. Adde, quòd reliquæ virtutes non debent irrevocabiliter ad obiectû tendere, uti debet fides diuina. Ad 2. neg. conseq. nã in reliquis virtutibus prudens obiecti propositio spectatur penes conformitatè cum appetitu recto; in fide autè penes conformitatè cum re ipsa. Vnde maior requiritur certitudo de veritate obiecti secundum se, quæ sola à fide spectatur: quàm in reliquis virtutibus, quæ tantum attendunt conformitatè cum appetitu recto. Ad 2. neg. minor: quia nequit voluntas imperare, ut potentia feratur extra suum obiectum: cum igitur obiectum fidei diuinæ sit testimoniû Dei propositum ut evidenter credibile, non poterit voluntas imperare, ut intellectus per habitum fidei diuinæ feratur in illud probabiliter tantum propositum. Neque voluntatis imperium supplere potest rationem obiectivam.

Dico 3. Ad credendum fide infusa necessaria non est, aut evidentiã in attestante, aut in miraculis in attestacione fidei evidenter cognitis. Cõstat; quia nos habemus sufficientem propositionem fidei, & tamen neutram evidentiã habemus; nã miracula quæ in fidei protestatione facta narrantur, non cognoscimus, sed credimus fide humanã, quia talis evidentiã non est necessaria ad formandum evidens iudiciû de credibilitate obiecti, ac proinde ad inducendã voluntatè ad fidè constanter amplectendã. Dico 4. Moralis evidentiã obiecti credibilis sufficit, & necessaria est ad credendum fide diuina. Quod sufficit prob. hic est connaturalis modus operandi hominis; qui cum omnia per seipsum cognoscere nequeat, naturaliter postulat, ut aliorum testimoniõ suavis certò credat, quæ ipse non vider. Vnde sequitur, non posse talè propositionè, quæ per moralè evidentiã respecta omnium proponit res credendas auctoritate diuina, esse falsã; quia cum hic sit naturalissimus modus operandi hominum, tenetur Deus peculiari providentiã nõ permittere, ut res falsæ cum tali evidentiã ipsius auctoritate credendæ proponantur; quia ad munus supremi gubernatoris spectat, nõ permittere aliquid, quod spectato communi, ac naturali modo operandi subditorum, possit esse proxima occasio errandi contra finè ab ipso intentum; cum igitur finis à Deo intentus sit, homines ad salutè dirigere per fidè earum rerum, quæ ab ipso proponuntur credendæ, si permittere posset, ut res falsæ proponerentur credendæ cum ea evidentiã credibilitatis: quæ sufficit ad obligandos omnes iuxta connaturalè modum operandi hominum, hoc ipso Deus ageret contra finem à se intentum.

Infertur 1. Quodd licet publicum testimoniû Ecclesiæ, quatenus est cõgregatio sapientissimo-

rum virorû, in quo testimoniõ hæc moralis credibilitatis evidentiã fundatur, de se non sit infallibile; est tamen infallibile ut substat diuinæ providentiæ, à qua assumitur ut mediû ad fidè diuinam hominibus persuadendã: vnde ut sic implicat cõtradictionè, illud esse falsû, quia ut sic peculiarem sortitur directionè à Deo in ordine ad finem, ad què ordinetur. 2. Non tenetur Deus evitare errores, qui circa priuatas personas cõtingere possunt in aliqua falsa propositione obiecti, ex peculiari dispositione & incapacitate credentium, qui cum maioris evidentiæ capaces non sint, facilè decipi possunt, saltè ex conscientia erronea, credendo ut à Deo revelata, quæ à Deo revelata non sunt; sed solum tenetur ratione vniuersalis providentiæ, quam habet de salute hominum, ad non permitrendum, ut res falsæ proponantur credendæ cû ijs signis & motiuis credibilitatis, quæ reddant illas evidenter credibiles morali evidentiã apud omnes, præsertim apud doctos & prudentes viros. 3. Falsa propositio facta à 20. vel 30. Episcopis, non est per se sufficiens non modò ad obligandos doctos & prudentes, sed nec rudes & ignorantes: etsi isti ex naturali incapacitate per huiusmodi falsam propositionè obligari possint ad credendû fide diuina putata. Ratio: neque respectu rudium talis propositio per se habet moralè evidentiã, quæ fundatur in publico testimoniõ Ecclesiæ, cui rudes, nisi naturali incapacitate & ignorantia excusentur, conformari tenentur. Nec supra docui talè propositionè esse sufficientem per se ad rudes obligandos, sed tantum per accidens, est propositio sufficiens per se, quæ tales habet rationes & motiua, ut idonea sit cuilibet intellectui causare evidentiã credibilitatis: per accidens; ex dispositione eius cui applicatur; qui cum nõ sit capax maioris evidentiæ, per eã redditur moraliter certus, & sine vilo dubio de propositi obiecti falsitate. Quamquã si accidat obiectû sic propositû falsû esse, vel à Deo non revelatum, ad illud fide diuina credendû nõ sit cõcursum habitus infusus fidei, ut ibid. Duplex. n. ex capite potest habitus infusus fidei impediri, quo minus cum intellectu concurrat in assensum supernat. ex defectu veritatis, & ex defectu sufficientis propositionis obiecti credendi: eo casu, etsi habitus infusus fidei nõ impediretur defectu sufficientis propositionis, impediretur defectu veritatis obiecti propositi. Quod verò talis evidentiã necessaria sit ad credendum fide diuina, constat ex asser. 1. nam cum fides Theolo. amplectenda sit à voluptate, non quomodocunque, sed constanter & irrevocabiliter cum firmo proposito ab eã semel admissa nunquã recedendi, requirit iudiciû moraliter saltem evidens. Primû dubium: qualia debeat esse hæc motiua, quæ sufficiant ad causandã moralè evidentiã in omnibus. 2. qualis debeat esse eorû applicatio, ut obliget ad credendum fide diuina obiectû, quod applicant. Ratio dubit. nec semper obiectû applicatur secundû omnes rationes credibilitatis, quas habet: nec in omnibus est eadem applicatio necessaria, ut constat in rudibus: & pueris, quibus nõ eadè obiecti credendi applicatio necessaria est, quæ doctis & maturis. Respo. ad 1. ea motiua esse necessaria & sufficere, quæ benè respecta & penetrata intellectu cõvineunt ad iudiciû ferendû de evidentiã credibilitatis obiecti, quodd illud sit à Deo revelatum, quæ seq. sect. ita S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 4. ad 2. vbi docet, fidelem non credere mysteria fidei, nisi videret ea esse credenda, vel propter evidentiã signorû, vel propter aliquid huiusmodi.

30. Ad rationis dub. primam probationem.

31. Ad secundam.

32. Ad 3.

33.

Ratio à priori.

Moralis evidentiã obiecti credibilis sufficit, & necessaria est ad credendum fide diuina.

34. Coroll. 1.

36. Secundum.

37. Tertium.

Ratio.

38. Non nisi per accidens rudes obligantur ad fidem putatam.

Duplex impedimentum habitus fidei: defectus veritatis; & defectus sufficientis propositionis.

39.

40. Ex his oriatur dubium duplex.

41. Resp. ad 2.

Ad 2.

42.
Ad 1.

Ad 2. Resp. ea applicatio ad obligandum sufficit, quæ tollit omne dubium, & morale potentia ad dubitandum, quæ varia esse solet iuxta varias capacitates credentium. Quamdiu enim non tollitur non solum dubium, sed etiam moralis potentia dubitandi de veritate propositi obiecti, non censetur sufficiens applicatio obiecti, & consequenter nondum censetur hominem obligare ad credendum fide diuina; nam fides diuina, ut supra, non obligat, neque Deus ad illam concurrat, nisi facta sufficiat propositione obiecti credendi. Quamquam, ut supra, interdum obiectum in ratione moralis euidentiæ credibilitatis compleretur à Deo per internas illuminationes, quas Deus supplere solet, deficiente, absque credentis culpa, sufficienti propositione externa obiecti.

43.
Dices.

Obijctes 1. Ex his sequeretur, posse fideles, præsertim rudes dubitare de articulis Fidei, quia possunt suspicari, quod etiam si ipsi non dubitent de eorum veritate, non tamen in se habere sufficientiam motiuam credibilitatis, quod illi sint à Deo reuelati: nam fieri potest, ut in se non habeant sufficientiam motiuam, etiam si ipsi non dubitent de veritate obiecti propositi, cum ad tollendum ipsorum dubium & moralem potentiam ad dubitandum non sit ea euidentiæ necessaria, quæ requiritur ad sufficientem propositionem simpliciter. Respon. neg. sequel. ad prob. nego, eos posse suspicari de insufficientia motiuorum nostræ fidei, nam etsi ad eorum dubium tollendum non sit necessaria tanta euidentiæ, quanta requiritur ad sufficientem propositionem simpliciter, quia tamen aduertunt, vel aduertere possunt, quod non solum ipsi, quibus eadē euidentiæ necessaria est, quæ requiritur ad sufficientem propositionem simpliciter, eosdē articulos foriter credant, nullum habere possunt motiuum suspicandi de insufficientia motiuorum nostræ fidei; ut nec docti dubitare possunt de motiuis nostræ fidei, licet ipsi ea non viderint, sed tantum legerint apud grauiores auctores; quia ad euidentiæ moralem sufficit publicum testimonium, siue scripto, siue voce habitum.

44.
R. D.

45.
Dices.

Obijctes 2. videtur propositioni fidei euidenter credibili posse subesse falsum: nam si Petrus referat aliquid auctoritate Pauli, talis relatio non habebit maiorem certitudinē, quam habeat auctoritas Petri: ergo Ecclesia referens obiectum credendum auctoritate Dei, talis relatio non potest habere maiorem certitudinē, quam habeat auctoritas Ecclesiæ referentis: sed huic potest subesse falsum, cum sit testimonium humanum (sumitur enim hic Ecclesia pro Cœtu Sapientissimorum virorum.) Respon. neg. antec. Ad prob. neganda paritas: quia ad Paulū non refert, quo pacto ipsius auctoritas interponatur per auctoritatem Petri, sicut ad Deum refert, quo pacto ipsius auctoritas interponatur per auctoritatem Ecclesiæ, ob specialem prouidentiam, quam habet, ne in rebus fidei ad salutem necessarijs fideles errant.

46.
Resp.
N. ganda paritas.

47.
Dices.

Obijctes 3. quod est euidenter credibile, est euidenter verum: quod est euidenter verum, necessitat intellectum: quod necessitat intellectum, non potest esse obiectum fidei, quia fides pendet ex libera motione voluntatis. Antec. prob. quod est euidenter credibile, est euidenter non falsum, & euidenter non impossibile: quod est euidenter non falsum, & euidenter non impossibile, est euidenter verum, & possibile, cum infes duo contradictoria non cadat medium. Respon. neg. antec. eiusque prob. non enim ex euidentiā credibilitatis

48.
Resp.

infertur euidentiā veritatis, aut possibilitatis, nec consequenter euidentiā negationis falsitatis, aut euidentiā negationis impossibilitatis obiecti credibilis: quia non repugnat aliquid esse credibile, & simul falsum, si habeat ea signa credibilitatis, quæ moraliter intellectum determinant ad credendum; & contra aliquid esse verum, & non credibile, si careat sufficientibus signis credibilitatis: sed solum infertur, esse euidenter credibile, quod tale obiectum sit verum, & consequenter non falsum, vel impossibile, ita ut euidentiā non cadat supra veritatem, aut non falsitatem, vel non impossibilitatem obiecti, sed supra credibilitatem veritatis, aut non falsitatis, vel non impossibilitatis obiecti. Quo fit, ut euidenter credibile, & falsum, siue impossibile non sint contradictoria: sed contradictoria sunt, euidenter credibile, & non euidenter credibile. Ratio: credibilitas infertur ex principijs & testimonijs extrinsecis; veritas ex causis intrinsecis: igitur ex euidentiā credibilitatis nequit inferri euidentiā veritatis, quia principium euidenter cognitum solum infert, quod ex se natura est inferre. Cum igitur signa & testimonia extrinseca non sint apta ostendere & manifestare re quoad esse intrinsecum; principium enim ita se habet ad cognosci, sicut ad esse: ad esse autem illa non se habent ut causæ, velut effectus intrinseci, & consequenter neque ad cognosci; non poterunt, etiam euidenter cognita, inferre euidentiā veritatis, quæ tantum apta est inferri ex principijs & causis intrinsecis. Neque ex euidentiā credibilitatis cogimur, nisi ad iudicandum esse euidenter credibile, quod propositum obiectum sit verum, & oppositum sit falsum.

à priori.

94.
Dices.

Obijctes 4. Non videtur hæc euidenter esse necessaria ad actum fidei: 1. quia qui præsumunt Concilio, credunt definitioni Pontificis sine vllis præijs signis & motiuis: 2. quia non possunt signa cogitata ex testimonio aliorum facere euidentiā credibilitatis: sola. n. scientia facit euidentiā, ac signa credibilitatis fidei diuinæ cognoscuntur ex testimonio aliorum, seu relatione maiorum: ergo nequeunt facere euidentiā credibilitatis. Respon. neg. antec. cum enim intellectus ab obiecto fidei, ut porè obscuro, non determinetur, postulat determinari saltem à voluntate, ut illi credat: voluntas autē prærequirit proportionatum iudiciū de credibilitate obiecti, ut velit credere: cum igitur voluntas debeat mysteria fidei velle credere assensu firmo, & irreuocabili, requirit iudiciū euidens de credibilitate obiecti, ut velit illud irreuocabiliter credere. Vnde ad 1. prob. nego antec. nā signa & motiua, quibus qui Concilio præsumunt sufficienter mouentur ad credendā definitionē Pontificis, sunt illa ipsa, quibus eis sit euidenter credibile, illū esse legitimū Petri successorē, & ut talē infalibilem habere Spiritus S. assistentiā in definiendis rebus fidei; primū habent ex signis legitimæ electionis: secundū ex promissione, & prouidentia Dei. Ad 2. neg. maior nā ut signa faciāt euidentiā credibilitatis, non est necesse, ut euidenter cognoscantur in se, sic enim facerent euidentiā in attestante, quam asser. 3. ostēdi, non esse necessariam. Cum enim euidens sit, non posse Deum facere signa & miracula in attestantem rei falsæ, hoc ipso quod signa & miracula facta in attestantem fidei cognoscantur in se, euidens esset euidentiā in attestante Deo, re attestatam esse verā. Sufficit igitur, ut huiusmodi signa & miracula in attestantem fidei patrata cognoscantur in publico testimonio Ecclesiæ attestantis, ea facta

50.
Resp.

Ad 1. prob.

51.
Ad 2.

8a

ita esse in confirmationem fidei sicut sufficit publicum testimonium attestantium Romam esse, ut euidenter credibile sit, Romam existere.

51. *Propositio fidei debet hominem convincere, etiam de evidentia incredibilitatis obiecti oppositi.*

Dico 5. Ut propositio obiecti fidei sit sufficiens, non solum debet esse talis, ut per eam homo conuincatur evidentia credibilitatis obiecti credendi sed etiam de evidentia incredibilitatis obiecti oppositi. Fund. nisi illa sit talis, ut res contrarie comparata cum rebus fidei euidenter appareant incredibiles, non poterit iudicium de fide amplectanda esse stabile, ac firmum, nam si facta propositio obiecti credendi, adhuc oppositum posset apparere probabile, non posset intellectus firmiter adherere obiecto proposito absq; formidine, quæ tanta est, quanta esset probabilitas oppositæ partis. *Obijciens:* hanc evidentiam improbabilitatis oppositæ partis non habent simplices, cum tamen habeant sufficientem propositionem fidei: ergo non est necessaria. Resp. habere implicite, & virtute in ipso iudicio, quod formant de evidentia credibilitatis fidei nostræ, ad cuius oppositæ Sectas si se reflecterent, euidenter cognoscerent impossibilitatem earum incomparatione nostræ Religionis: præterquam quod non in omnibus necessaria est hæc comparatio, sed tantum in adultis, qui de nouo ex contraria secta conuertuntur ad nostram Religionem, ut euidenter conuincatur de erroribus suæ Sectæ. Leg. Aug. 6. conf. c. 5.

Dicas.

Resp.

SECTIO II.

An res nostræ fidei sint euidenter credibiles?

54. *Credibilitas principaliter est in ordine ad respectum ad rationem Dei.*

Credibilitas, quam de rebus fidei indagamus principaliter est in ordine ad reificationem Dei, consequenter verò in ordine ad earum veritatem: nemo quippe ambigit, si res nostræ fidei à Deo testatæ sunt, eas ut veras credendas esse, cum nequeat Deus esse author falsitatis: imò in hoc sita est omnium Sectarum controuersia, quod singulæ existimant, idem suam legem esse veram, quia ab aliquo numine, quod ut Deum colunt, deriuetur: proinde non posse illam esse falsam, cum in omnium animis insitum sit, non posse Deum esse authorem legis falsæ. Probando igitur esse euidenter credibile, quod mysteria nostræ Religionis sint à Deo testata, consequenter proba- uero, esse euidenter credibile, quod illa sint vera, & credenda fide diuina. Hoc autem prob. tum absolute, tum respectiue per comparisonem ad alias Sectas.

54. *Est euidenter credibile quod fides Christiana sit à Deo testata.*

Dico 1. Est euidenter credibile, quod fides Christiana sit à Deo testata. Est constans omnium Scholast. sent. in Prologo, S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 4. ad c. omnium Thomist. Scotus q. 2. Prologi de illa hanc sent. petr. ad. Ex Patribus Tertullianus de prescript. & in Apolog. aduersus Gentes, Eusebius de præpa. Euang. qui per decem libros ostendit veritatem Orthodoxæ Religionis, Iustinus in Triphone, Lactantius lib. 4. c. 30. Hier. aduers. Lucifer. Aug. contra Epist. fund. & de Ciuit. Dei. lib. 22. cap. 7. & 8. hanc veritatem rationibus confirmant, quarum præcipuas attingam.

59. *Ratio in confirmationem nostræ Religionis.*

PRIMA sit conformitas, quam doctrina Euang. habet cum recta ratione & honestis moribus, cui soli conuenit illud Psal. 18. Lex Domini immaculata conuertens animas. Nil enim docet rationi contrarium, quamuis multa supra rationem. Nec mirum, cum euidens sit, multo plura à Deo fieri posse, quam ab humano ingenio comprehendi. Nihil de Deo credit, nisi quod perfectionem, quin ut Scotus aduertit, maiorem importat perfectionem

Sapienter Scotus.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

quam importet eius oppositum. Quid enim honestari morum conformius, quam Deum ut vltimū finem colere, ad eumque per virtutes peruenire, proximumque sicut nos ipsos diligere: ex quibus principis reliquæ omnes morum honestates deducuntur & in quibus, *Matth. 22. Uniuersa lex pendet & Prophetia.* Utuntur hæc ratione Tertull. *Apol. aduers. gen. cap. 19. Iustin. Apol. 2. Aug. 2. de Ciuit. cap. 28. vbi. Nihil, inquit, eis turpe ac flagitiosum spectandum imitandumque proponitur, ubi veri Dei, aut præcepta insinuantur, aut miracula narrantur, aut dona laudantur, aut beneficia postulatur.* Hoc confirmat *Plin. 11. apud Tertull. cit. Apol. cap. 2.* qui de Christianis ad Imperatorem Traianum scribens præter obstinationem non sacrificandi (nempe falsis Diis) nihil in illis comperisse testatur, quam Cæcus Antelucanos ad canendum Christo & Deo, & ad confederandum disciplinam: Homicidium, adulterium, fraudem, perfidiam, & cetera scelera prohibentes.

SECUNDA deducitur ab authore Christianæ legis: constat. u. illam fuisse à Christo, ut nomen ostendit, quæ in mundo fuisse tam sacræ, quam profanæ testantur historiz. Hunc neque ignorantia fuisse deceptum, neque malitia voluisse decipere, demonstrat eius in prædicandis futuris sciētia, eiusque sanctitas, quæ vel ipsi aduersarij fatentur: *Iosephus lib. 18. Antiq. proferunt Eus. lib. 3. demonst. Euan. Hieron. de Scripto Eccl. hæc de Christo scribit: Existit per idem tempus Iesus sapiens vir, si modo virum eum dicere oportet, quippe earum rerum author fuerit, qua humanam fidem superant. Docebat pariter hic homines, si quos veritatis studiosos reperibat, ergo multos sibi Iudaica, multos etiã Græca factionis adiunxit. Christus plane hic fuit: siquidem cum Magistratibus nostris accusantibus, illum crucis supplicio affecisset Pilatus, non destiterunt, qui ab initio complexi fuerant: apparuit enim illis tertio die iterum uiuens, quemadmodum diuini Prophetæ & hæc, & alia innumerabilia de illo prædixerant, ex quo ad hunc usque diem Christianorum nõ deficit genus.* Tiberius Cæsar apud Tertull. in *Adol. aduers. gent. cap. 3.* Senatū Rom. rogauit, ut Christū Iesum in Deorum numerum adscriberet, motus famæ earum rerum, quas de ipso audierat. Quod etiam ex *Orosio* refert *Baron. 10. 1. Annal. pag. 148.* De quo & *Pub. Lentulus* ad Senatū Rom. Hic, inquit, temporibus vir apparuit magna virtutis & auctoritatis, cui nomen Iesus. Huic consonat dictum illud Sibillæ Erithrææ apud *August. lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 23. Iesu Christus Dei filius Saluator: de quo multa ibi Prophetice: quem & Mahomet. in suo Alcora. maximum Prophetarum appellat, nec non animam Dei. Accedit ipsum testimonium Iudæorum, quæ alij ut Prophetam: Prophetam magnum surrexit in nobis: alij ut Deum: Verè filius Dei erat iste: alij per summam inuidiam nihil unquam in eo mali coningere potuerunt, ut Pilatus & Herodes testati sunt, quem propterea nolebāt morti tradere. Hæc facit testimonium Apostolorum, qui nullā spē temporalis lucri, & humanæ dignitatis, sed cum aperto vitæ discrimine coram Tyrannis sub pœnâ mortis id prohibentibus, sanctissimam Christi vitam prædicauerunt. Facit testimonium bis cælitus delapsum: Hic est Filius meus dilectus ipsum audite *Matth. 3. & 17.* Faciunt omnia, quæ reddūt eum dēter credibilem, Christū esse filium Dei. Ecce qualem legislatorē habet Euan. lex. Confer illū cum Mahumeto, Ario, Manichæo, aut quouis alio gentilis Saracenz, aut hæreticæ sectæ institutore. Id confirmat Sanctitas Apostolorū, Doctorum, fundatorumque Religionum, qui eandem Christi doctrinam*

57. *Ratio ab authore Christo.*

Hæc de Christo Iosephus apud Eusebium.

Publius Lentulus scribens ad Sen. Romanum.

F nam

nam prædicarunt, illustrarunt, ampliarunt. Leg. *August. lib. 2. de Civit. cap. 28.*

38.
3. Ratio à
Prophetis.

TER TIA ducitur ex Prophetis, qui tot annis ante mysteria Christianæ Religionis prædixerunt, & ut prædicta fuere, euenerunt, ut patet nouum cum veteri testamento conferenti. Qua de causa Christus *Ioan. 5.* Scripturam ludæis scrutandam inculcabat, ut in ea legerent, quæ in ipso completa erant. Quod *argu. vrget August. lib. 12. de Civit. cap. 10. sine*, ubi Scripturæ autoritate sic scribit: *Qua totum Orbem sibi crediturum esse prædixit, & cui totus Orbis, sicut ab ea prædictum est, credidit. Qua vera se narrasse præserita, ex his que futura pronunciauit, cum tanta veritate implentur, ostendit.* Veritatem confirmant tot Prophetæ, quas Deus in lego Euang. variis sanctis inspirauit. at futura libera prædicere, uti & cognoscere; solius Dei est.

Effectus.

39.
4. Ratio ex
miraculis.

QUARTA sumitur ex miraculis, quæ in nostræ fidei attestacionem facta, non solum efficaciter, sed necessariò ostendunt veritatem Christianæ fidei, cum repugnet Deum esse testè falsi. Est enim miraculum teste *S. Tho. 3. p. 2. q. 43. art. 1.* quasi sigillum diuinæ autoritatis, quippe quod ab alio, quam à Deo fieri nequit. Non potest igitur esse falsa illa doctrina, quæ tot contestata est miraculis: sicut non potest falsa esse illa Scriptura; quæ vero ac legitimo Regis sigillo ob signata est. Cum igitur videamus tot miraculis nostram Religionem esse contestatam, non solum à Christo, & ab Apostolis, initio ipsius ortus, sed etià ab aliis per omnes ferè ætates, ut ostendit *Belkar. lib. 4. de notis Ecclesie nota 11.* fateamur oportet, illam veram esse: contra verò omnem aliam fictã, quæ hæc notã caret, esse falsam. Meritò igitur *Aug.* miraculorum vinculis se in Ecclesiã teneri testatur *cont. Epist. fund. cap. 4.* Porro ad hanc veritatem confirmandã non solum faciunt miracula, quæ Christus fecit in confirmacione suæ doctrinæ, nec non Apostoli in eã promulgandã, quæq; in particularibus casibus prædicatores, Euan. fecerunt ad eã Gentilibus, & hæreticis persuadendam: Sed etiam quæ Deus cõtinuò facit ad suos sanctos honorandos: nam dũ hæc euidenter credibilem reddunt eorũ sanctitatem, simul etiã euidenter credibilem faciunt ipsorum legẽ, quam homines seruãdo sancti, Deoq; grati euaserunt. Sed quod omnium miraculorum maximum censet *Aug. 22. de Civitate cap. 5.* quod vel vnum sufficeret ad ostendendam veritatem Christianæ Religionis, est modus, quo illa in mundũ introduca est, nempe ab hominibus ignobilibus, paucissimis, ineruditis, impolitis, non peritis Grammaticæ, non armatis Dialecticã, non Rhetoricã inflatis, piscatoribus, ut *August. loquitur*, res tam difficaciter ac firmiter viris etiã illustribus, potentibus, ac sapientibus persuasæ sint, ut eam etiã cum amissione omniũ temporalium bonorum, ac propriæ vitæ amplexi sint. Non potest autem à Deo non esse doctrina illa, quæ tam miris ac inuictis modis toti ferè mundo persuasa est. nam ut *August. lib. de vera Relig. cap. 3.* Si quis mundi sapiens ante Christi aduentum interrogatus fuisset, num magnus aliquis vir posset talia populis persuadere. Vtique, inquit, respondisset, *non posse hoc ab homine fieri, nisi quem ipsa Dei virtus atque sapientia ab ipsa rerum natura exceptum, nec hominum Magisterio, sed intimã illuminatione ab incunabilis illustratum, tanta honestate graua, tanta firmitate roboraret, tanta ad aiestate subuehoret, ut omnia contempnendo, quæ pauci homines cupiunt, & omnia perpotendo, quæ horrescunt, & omnia faciẽdo,*

Erudite
Belkar.

Miraculorũ
maximũ.

Sapienter
August.

quæ mirantur, genui humanum ad tam salubrem fidẽ summo amore, atque autoritate conuerteret: quod cum factum videamus, id à Deo factum fateri necesse est. Idem *argu. pertraat Chrysostr. hom. 7. ad 1. epist. ad Corinth. 8.* Obicitur: Etiam de aliis factis narrat historiz. & nobis non constat, hæc fuisse vera miracula, vel in protestacionem fidei facta, eũ etiã Antichristus miracula facturũ sit. Resp. ad 1. cum *August. lib. 10. de Civit. cap. 8.* miracula facta in confirmacionem nostræ fidei, esse plura, maiora, illustriora, euidentiora, cum de aliis non nisi paucissima, leuissima, quæque hominum ac Dæmonũ vices, quorũ ope fiebant, non excedant. 1. finem miraculorum, quæ facta sunt in attestacionem nostræ fidei, esse, ut minus Deorum omnium conditoris, quem ratio ipsa euidenter demonstrat, perfectam notitiam acquiramus; gentiliũ verò finem esse, ut Deorum multitudine, à quã ratio naturalis abhorret, immoletur.

Copiose &
eloquenter
Chrysostr.

60.

61.
Solutio
duo argu.

Ad 2. si ea nobis euidenter constarent, iam Christiana fides non tam esset euidenter credibilis, quam euidenter vera in attestante infallibili Deo. Ad euidentiam ergo credibilitatis fateat, ut ea euidenter habeantur ex publico testimonio Ecclesie: ex quo etiam habetur, quod sint vera miracula, & in fidei protestacionem facta. Cæterum ad Dei prouidentia spectat, non permittere tot miracula, etiã apparentia in confirmacione falsæ doctrinæ, quæ illam reddant apparẽter saltem euidenter credibile: quã de causã multò ante Christus nobis prædixit falsã miracula, quæ erat Antichristus, in attestacionem falsæ doctrinæ facturũ.

62.

QUINTA ducitur ex constantia Martyrum & sanctitate Christianorum. Credibile. h. non est, falsam esse doctrinam, pro quã innumerabiles diuersi ordinis, sexus & conditionis homines, solo studio placendi Deo, per summos cruciatus mortui sunt: quam si negassent, non modò mortem euassissent, sed maximis insuper honoribus donati fuissent. Quod *argu. vrget Valen. pu. 4.* ex prouidentia Dei, qui cum eo sine homines creauerit, ut ipsum colentes tandem salui fierent, qui fieri potest, ut innumerabiles ferè homines per exquisita tormenta, & voluntatem mortem non aliud, quàm ipsius cultum & honorem querẽtes, in tam graui & arduo negotio salutis æternæ sint decepti? Ex bonitate: nam quomodo sit alienũ à bonitate Dei, hominũ alioqui amantißimi, permittere, ut tot homines tanto desiderio ac studio per

63.
Ratio.

Præclare
sententia ex
prouidentia.

Et Dei boni-
tate.

64.

continuum animi corporisque mortificationem, veram Religionem, veramq; salutem querentes, à verã viã abierit, & in perpetuũ damnentur, nemo non videt. Videatur *Aug. lib. 22. cap. 9.* At etiã hæretici, & gentiles suos martyres proferunt. Admitt. sed ipsi iudices sint, quãdò longè plures, illustriores, sapientiores, sanctiores fuerint Martyres nostræ Religionis. Nam & hi etiam ante Martyriũ vitam agebant innocentissimã, ad eũ ut *Plinius 2. Epist. ad Traian.* scripserit, in Christianis hoc solum reprehendi posse, quod nimis facillè pro Deo suo vitam profunderent. Præterea in nostris martyribus eã in Martyrio ipso prodigia contingebant in protestacionem fidei, pro qua occumbant, ut nullum in nobis dubium relinqueret quod pro verã fide pateretur. Amplius perpẽdendum est, quo fine, & pro quã re martyres nostri mortem obibant, nempe pro cultu veri Dei, relicti vel pro multitudine Deorum, quos ratio naturalis detestatur, vel pro impia aliqua lege; nam ut *August.* non martyres veram fidem, sed vera fides, veros martyres ostendit. Vlterius, quàm non

remere, sed consideratè, & prudenter nostri Martyres mortem oppetebant, parati rationè reddere de iis omnibus, pro quibus tormenta patiebantur. Tandem ex tantà Martyrum multitudine credentium numerus non modò non est diminutus, verùm incredibiliter auctus, adeo vt *Tertull.* in *Apol. cap. ult.* dixerit, sanguinem Martyrum semen fuisse Christianorum. Cui consonat id, quod nostris tēporibus in Iaponià de Christianis Martyribus pronuntiasse fertur Tyrannus Imperator: *Frustra in eos saniri, è quorum cineribus plures in dies exurgunt.*

Testimoniū Iapon.

83. 8. Ratio.

SEXTA sumitur ex efficacità Euāgelicæ doctine, tam in persuadēdo quod docet, non quidē humanis, sed diuinis modis, internisq̄e moriuis & illustrationibus, de quibus *S. Th. 2. 2. q. 2. art. 3.* quā in efficiēdo, quod persuadet, homines repēte mutando ex peccatoribus in iustos & amatores virtutis: tū in ardore, quē in suis professoribus ingenerat, illā vbiq̄; propagandī Nulla enim alia Secta hāc notam habet, vt suā legē apud alias nationes promulget: sola Catholica Religio nullis certis cōclusiōnibus, generoso quodā impetu ad omnes nationes se extēdit, per Euang. prædicationē, quā diuino iure tenentur Ecclesiæ Pastores per legitimos ministros vbiq̄e promouere: euident argu. quod hęc sola sit ad salutē necessaria. Colligitur etiā veritas nostræ Religionis ex Dominio, quod exercet in demones, qui ad Euang. doctinæ prædicationē inuiti discedunt, vt ex enegumentis & obsessis euidenter apparet, qui sponte se inferiores fatētur Christianæ legis auctores, quod manifestè de Christo restatus est ille *Lucæ 8. Quid mihi & tibi est, Iesu Fili Dei altissimi? obsecro te ne me torqueas.* Credibile autem non est, doctrinam, quæ tā miris modis & persuadet, quod docet, & efficit, quod persuadet, ab alio quā à Deo reuelatā esse. *Leg. Aug. l. 22. de Civ. c. 5. Asba. de Inc. Theo. lib. de leg.*

Dominium in demones.

66. 7. Ratio.

SEPTIMA est antiquitas & constantia nostræ Religionis, quæ cœpit cū ipso mūdo; quā de causā Catholica dicitur, nō solūm loco, sed etiam tēpore, quia semper fuit semperq̄; futura est, vt probat *Aug. lib. 18. de Civ. a. c. 37.* Iam verò si de Euāgelicā sermo sit, quæ non est diuersa ab antiquā, sed solūm facta est mutatio status perfectioris iuxta Prophetarū vaticinia, hęc cœpit à Christo, & Apostolis, quæ per tot Pōtificum Rom. vsq̄; ad præsentem Innocentiū X. in sede Petri continuatā successionem, cōstans in eādē doctrinā, quā semel à Christo, eiūq̄; Apostolis hausit, perseuerat. quod argu. inter alia maximā vim intulit Augustino, vt relicta Manich. Sectā, in quā nouem annis detētus fuit, ad Romanā Religionem cōuerteretur: *Tenet me ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascēdas oues suas post Resurrectionem Dominus commendauit vsque ad præsentē Episcopatum successio Sacerdotum.* Quod si cōtinuata successio annorū 400. hunc sapientissimum Doctore tā opere mouit, quantò magis nos mouere debet cōtinuata successio 1600. annorū? quod argu. vrget etiam *Hieron. aduer. Lucif. sine.* Hęc igitur Ecclesia ab exordio mūdi nota, ad hęc vsq̄; tēpora acriter semper oppugnata, integra & inconcussa manet in suā veritate: nec tantūm manet, sed ex ipsis etiam oppugnatoribus mirum in modū creuit, non secus ac, inquit Iustinus, *vinea putatione, ita creuit Ecclesia persecutionibus.* In quā notatunt *Theodor. lib. de hæresicu fabulis, & Aug. lib. de hæres.* omnes hæreses, quæ ab initio Ecclesiæ ad ipsorum vsque tempora exortæ fuerunt. extintas fuisse: euident signū veritatis Catholice Religionis fundatæ in illa Christi promissione:

Audiamus verba August.

Valde notandum.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

Et porta inferi non præualebunt aduersus eam.

OCTAVA est, mira concordia Scriptorum Eccl. Etenim, vt *Scotus*, in rebus non euidentibus non solent multi diuersimodè dispositi infallibiter cōspirare, vt eadē omnes sentiant & doceant, nisi ab aliquā superiori causā & numine dirigantur, vt constat de Philosophis, qui quia suo quique ducitur ingenio, tam in rebus, naturalibus, quā moralibus, quorū capita, tot sententiæ. At nostri Eccl. Scriptores, licet ingenio varij, loco & tēpore distincti, linguā & Idiomate diuersi, in eādē fidei doctrinā, & quoad mores, & quoad credibilia omnes cōsentiant. Ita *Aug. lib. 18. de Civ. cap. 4. 1.* vbi concordia Prophetarū opponit discordiæ Philosophorū in doctrinā & moribus tradēdis: quod ab illis dictū est *nō ora humana, sed oracula diuina fuderunt.* Accedit & ipsa cōsentio in posteris in eādē doctrina recipienda, & defendēda, quæ in alijs Sectis non est; quæ quia veritate desituntur, nequeunt Sectatores suos stabilire; quin semper fluctuent in contrarias partes.

87. 8. Ratio. Scotus est cōmentator.

Egregio sequitur Aug.

88. 9. Ratio.

Providentiā Dei incal-pabili.

NONA sumitur ex prouidētia Dei. Euidēs. n. est, & naturæ lumine notum, Deū de hominibus prouidentiā habere; & cōsequenter ad ipsum spectare eos dirigere in ijs, quæ ad ipsorū salutē, & mediā ad illā cōducētia pertinet. At quā malè prouisum esset hominibus, si falsa foret nostra Religio hominis quippe est: vt potē rationalis, in suis operationibus ductum rationis sequi: at nulla lex cōformis est rationi, tot ac tā euidentia signa credibilitatis habet, quā nostra, adeo vt *Richard. de S. Vi. 1. de Trin. c. 2.* piè ausus sit dicere: *Domine si est error, à te decepti sumus, nam tantis signis cōfirmata sunt, quæ non nisi per te fieri possent;* & *Chryl. ho. de prouidi.* asseruerit si per impossibile res nostræ fidei possent esse falsæ; nos tamē nullo modo practicè errare in illis credendis, quia in omnibus eas seruando, ductū sequimur rationis: 2. quia nemo potest sine iniuria diuinæ prouidētiæ eas vt falsas reicere, cū ad ipsum spectet, non permittre in ijs, quæ ad æternā salutē pertinet, homines decipi. Quare singamus legē Christianā esse falsam, certè non posset, vt rectè ratiocinatur *Chryl.* Iustè Deus punire eos, qui illam sequuntur, cū in ea sequēnda sequantur ductum rationis, quæ dicit, eam legem sequendam esse, quæ conformior est lumini naturali, honestis moribus, & euidentiora habet signa credibilitatis. Huc accedit præceptū Ecclesiæ Pastoribus datū promulgandī doctrinā omnibus gēribus. *Matth. & Marc. ult. Docete omnes gentes, predic. Euangeliū omni creatura;* cū. n. hęc necessaria sit ad salutē, ad Diuinā prouidentiam pertinuit adinuenire modū, quo illa posset innotescere omnibus, aliās non fuisset hominibus de medijs ad salutē sufficienter prouisum: quod præceptum cū non habeant reliquæ Sectæ, sal-tis arguunt, ipsarū legē nō esse ad salutē necessariam, ac proinde falsam. Nā certum est, aliquam legē esse ad salutē necessariam; non aliquam vagē quia cū plures sint oppositæ, altera tantūm earū erit vera: Homo autem nequit nisi in vera lege saluari, quia nequit saluari nisi in ea, quam Deus statuit: Deus autē falsum statuere non potuit.

Nota.

Euidentiā nostræ fidei.

Huic rationi annectenda est hęc alia; Experientia quotidiana constat, quod si aliquando aliquis alterius Religionis sectator, desiderio tactus cōsequendæ salutis in verā lege, non aliam eligere solet, quā nostram, vt rationi, virtuti, & diuinæ prouidētiæ magis cōformen. Non ipse multos, tum ex Iudaismo, tum ex Lutheranismō, solo desiderio æternæ salutis in verā Religione cōsequen-

69. Alia ratio ducta à prouidētiā Dei de salute hominum.

sequendæ, ad nostram transiisse Religionem, manifestè fatentes, nullam aliam sibi magis rationi, & virtuti, ac diuinæ providentiæ conformem visam fuisse. Omitto innumeros Gentiles, qui quotidie ex paganismo ad Christianam transeunt legem, ex puro desiderio consequendæ æternæ salutis, etiã cum periculo amissionis honorum, ac propriæ vitæ; vt de facto nunc, non obstante crudelissimâ persecutione Imperatoris Tyranni, innumerales in Iaponia ad nostram conuertuntur fidem. Contrã verò nullus legitur, qui solo desiderio consequendæ æternæ salutis ex nostrâ ad aliã legem trãsierit: sed quorquor ex nostrâ Religione ad aliã gradum fecerunt, id prauo desiderio alicuius inordinatæ cupiditatis explendæ fecerunt, vt notatur in omnibus Apostatis. Quod arg. efficacissimũ est ad ostendendam veritatẽ Catholicæ Religionis supra cæteras. Nam si certum est, Deũ specialẽ habere curam de salute hominum, maximẽ verò certũ erit, curam habere de salute eorũ, qui peculiari affectu & amore ad ipsum recurrunt, vt in viã æternæ salutis illuminentur. Ageret ergo Deus contra specialem, curã quam de salute hominũ gerit, si peculiari affectu ad ipsum recurrentibus falsam inspiraret Religionem. Nam quo pacto posset Deus huiusmodi homines iuste punire, si ex toto corde ipsum requirẽtibus falsam inspirauerit Religionem? Confr. illud idem desiderium consequendæ æternæ salutis per obseruantiam veræ legis non potest esse nisi à Deo, cum sit de re naturæ vires prorsus excedente. Ergo idem Deus, qui per desiderium æternæ salutis consequendæ in homine opus inchoat, idem per electionem veræ Religionis perficit & consummat, cùm non possit Deus sibi ipse esse contrarius, vnum per desiderium inspirando, & aliud per electionem exequendo.

Euidens nostra fidei.

Efficacissimũ argumentũ.

70.

Quoniam verò ad sufficiẽtem fidei diuinæ propositionem non satis est, vt ipsa sit euidenter credibilis, sed etiam vt reliquæ sectæ appareant euidenter incredibiles, enitor, singularum incredibilitatem ostendere. Quintuplex distinguitur infidelium secta; de singulis.

71. Quintuplex secta infidelium incredulitatis conuincitur. Atheismus.

Dico 1. Nulla secta infidelium est, quæ cõparata cum nostrâ non cõuincatur vt euidenter incredibilis & falsa, cùm nulla sit, quæ manifestũ aliquẽ errorẽ non admittat, vt patet singulas examinanti. Nam atheismus tollit à mundo Deũ, & consequẽter omnẽ de rebus humanis providentiã, quã perfecta causarum subordinatio, & ordinata hæc perennisq; vniuersi dispositio euidenter demonstrat. Quid. n. tam cõtra naturam lumẽ, quã omnẽ negare Numen, à quo hæc tam recta & ordinata mundi dispositio originem duxit? & à quo ita reliqua creata dependẽt. vt ipsum à nullo, neque à seipso effectiue pendere possit? Saracena vltimam hominis felicitatẽ collocant in voluptatibus corporis: quo nihil contra rationem pugnatius, quẽ dicitur in eã hominis parte constituendam esse supremam hominis felicitatẽ, quẽ potior est ac perfectior. Vnde *Auicena. lib. 9. Met. cap. 7. & Auerr. huius sectæ professores, manifestè huius legis falsitatem fassu sunt. Præterea hæc secta docet, vnuquemque in suã lege saluari: cùm tamen vera lex non possit esse nisi vna; neq; vllus, nisi in verã saluari. Multa alia falsa notat in hac Medina de reã in Deũ fide. Gẽtilismus contra naturalem rationem admittit pluralitatẽ Deorũ, quod vel ipsi Gentiles Philosophi vt falsum dogma reiecerunt. Nulla præterea gentilium secta est, quæ aliquod contra mores absurdum non admittat. Leg. *Aug. lib. 7. de Ciuit. vbi per totum ostendit varios gen-**

72. Saracena secta.

73. Gẽtilismus.

tilium errores. 4. Iudaismus secta Iudeorũ apertè cõuinci potest expressis vaticiniis Prophetarũ de Messia iam cõpletis quorum tria sunt præcipua: *Genf. 49. Non auferetur sceptrum de Iuda, & Dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. At sublatum est sceptrũ, & Dux de Iudã, vt experientiã manifestum est: ergo venit qui mittendus erat. Danielis 9. in quo promittitur Christus venturus post 70. hebdomadas, quæ in omnium cõputatione cõpletæ sunt. Tertium est tam diuturna ipsorum desolatio, euidentis signũ in pœnã commissi sceleris à Daniele prædicta.*

74. Iudaismus.

Vltima hæreticorum conuincitur falsitatis. 1. *Heretici quia nulla ostendit signa credibilitatis: cùm enim probatum sit, semper deũ noua mysteria fidei nouis cõtestari miraculis, debent & ipsi ad noua dogmata, quæ nobis credenda proponunt, noua ostendere miracula: 2. ex malitia authorum, quos teste *Aug. lib. de Pæst. cap. 8. Vna mater superbia genuit omnes. Nullus quippe hæresiarcha est, quẽ praua aliqua affectio, vt scelestia eorũ vita & infelix exitus ostendit, ad id non impulerit. 3. ex inconstantia & mutabilitate doctrinæ, quæ nec ipsa a longum tẽpus subsistere, vt constat de antiquis hæresibus iam extinctis, nec inter magistrum & discipulos seruari valet vnitate cõcordiam, quin statim exorta in varias discindatur sectas; nec eadem semper cõstans inter eos sententia, sed varia, & sepe sibi ipsa pro quauis nata occasione repugnans; aliqua ex sacris litteris admittens, aliqua reiciens, multa deprauã ac mutans, cùm tamen eadem sit omnium ratio, vt planè voluntaria, & ad ipsorũ sensum conficta sit. 4. ex apertis erroribus, quos vnaquẽque admittit: Omissis antiquis, vulgata sunt Caluinistarum dogmata, Deum esse auctore peccati: nullam esse humani arbitrij libertatẽ: Lutheranoꝝ verò infantes vti ratione, credere, sperare, ac diligere, dum baptizantur, quo nihil cõratione pugnantius. 5. quia in iis rebus plerumq; à nobis hæretici discedunt, quæ sensui aduersantur, vt libentius suis queat indulgere passionibus quod seridè notauit insignis quidem Iudæus, qui dum instanter à Deo peteret, vt in vera Religione illuminaretur, decreuit singularum sectarũ leges examinare quando autem hæreticorum huius tẽporis sectas examinandas suscepit, vel ex eo earũ falsitatẽ deprehendit, quod plerumq; in iis à nobis discedant, quæ sunt cõtraria sensui, vt in ieiuniis Eccles. adimplẽdis, in castitate seruanda, & carnis cõcupiscentiã cõpescendã, in obedientia erga summum Ecclesie caput exhibenda, & in reliquis honestis operibus corpori laboriosis exercendis: qui propterea docent, homines absque operibus, sola fide saluari, contra omnem Canonicam Scripturam, & Sanctos Patres. 6. doctrina Christi non potest esse nisi vna, vt vna veritas, in qua fundatur ad *Eph. 4. Vnum corpus, & vnus Spiritus, sicut vocati estis in vnã spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna Fides, vnũ Baptisma. Quæ doctrina ab ipso Christo, eiusq; Apostolis originẽ ducens semper illãsa vsq; ad finem mundi permansura est, vti hæreticus inter tot hostium impugnationes illãsa permansit: hæc enim est vna nota veræ Ecclesie fundata in illa Christi promissione: *Et porta inferi non preualabunt aduersus eam. Mat. 16. Et ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. Mat. ult.* Ergo omnis alia doctrina, quæ ab hac discedit, habenda est vt falsa nõ. n. potest niti veritate, quæ vna tantum est. at doctrina hæreticorũ discedit à doctrina Christi & Apostolorum quia nostra fides eadem ab exordio Ecclesie, quamuis acriter à***

75. Heretici aperiuntur.

Iudæi exemplum luculentum.

Efficacissimũ ratio.

ter à diuersis oppugnata ad nos vsque continua-
tâ successione semper integra permansit, & quoad
authorem, quem alium quam Christum non
agnoscimus. Vt nomen ipsum Christianæ fi-
dei declarat; & quoad dogmata eorumque legitima
explicationem, vt ex variis Conciliis, Pontifi-
cificum decretis, & Patrum doctrinâ, quorum ve-
stigiis illa insitit, apertè constat. Neque vllam
huius doctrinæ interreptionem, vel per separationem
à primo capite, vel per dogmatum mutationem,
vel per alterius doctrinæ professionem obicere
nobis aduersarij possunt. Contra verò nos vniuf-
cuiusque hæreticæ sectæ & proprium authorem,
à quo singulæ nuncupantur, & propria dogmata,
locû, & tempus, aliasq; circumstantias, quibus &
cepit, & augmentum, & finem accepit, assignare
possumus: quod est euides signum, nos non ab il-
lis, sed illos d' scelsisse à nobis, vt *Cyprian.* dixit.
Præterea cum multæ sint hæreses diuersæ, ne-
queunt omnes, sed vna tantum esse veras: sed non
est maior ratio, cur vna potiùs, quam alia vera sit,
cum omnes ferè vno nitantur principio & moti-
uo, quod est humanus aliquis inuentor, humana-
que ratio: igitur nulla erit vera.

Ex varieta-
te hæreson.

76.
Ex modo
deductis
doctrinam.

Adde modum, quo nostra, & hæreticorum do-
ctrina ex principiis reuelatis deducitur, nostra
non nisi præuia multorum Sapientissimorum vi-
rorum consultatione, veterum Patrum interpre-
tatione, antiquorum Concil. Sanctionibus in
medium productis, cum assistentiâ Pontificis Ro-
mani legitimi Petri successoris, vti tot annorum
continuata Episcoporum in sede Rom. successio
demonstrat, statuitur & decernitur. Hæreticorum
contra, nullâ præuiâ maturâ consultati-
one, nullâ Patrum adhibitâ declaratione, nullâ tot antiquo-
rum ac sapientissimorum concil. expensâ ac exa-
minatâ doctrinâ, id tantum, quod vnus, vel alter
superbix fumo excæcatus, vel ambitionis vento
elatus ex proprio cerebro dixerit, habetur pro Spi-
ritus S. oraculo. Etenim credere debemus, num-
quam Spiritum S. permissurum, suam Eccle-
siam errare in sanâ verâque Christi doctrinâ re-
tinendâ, cui potiùs credendum erit, Deum in re-
bus fidei definiendis assisturum; vni scelesto ho-
mini, vniuersum populum ab obedientia capitis
subtrahenti, an vniuerso Concilio Sapientissi-
morum virorum, ex vniuerso orbe, autoritatè
capitis, ad hunc finem congregato? Ex quibus
hæc conficitur demonstratio: Illa doctrina, quæ
à Sapientissimo, Sanctissimoque tradita Magi-
stro, nihil docet rationi contrarium, nihil mori-
bus dissonum; quæque tot contestata signis, tot
Martyrum, Doctorumque confirmata testimo-
nio, tamdiu inter tot acerrimos hæstes illæsa
permanet, præquâ ipsa ceteræ omnes impro-
bables, incredibileque euidenter apparent, est
euidenter credibilis quòd sit à Deo reuelata: talis
est fides Christiana: ergo fides Christiana est eu-
identer credibilis. Doctrina autem, quæ est eu-
identer credibilis, quòd sit à Deo, falsa esse non
potest: igitur nostra Religio falsa esse non potest:
vnde merito Psaltes *Psal 92.* exclamat: *Testimo-
nia tua credibilia falsa sunt nimis.*

77.
Conclusio
demonstra-
tina apta
conuincere
instill. etum
à quo absit
passimacia.

78.
Nota Eccle-
sia quid?

Deducitur, quæ sint notæ veræ Ecclesiæ. Est au-
tem nota signum sensibile, quo vera à falsâ Eccle-
siâ dignosci-ur. Nam esse veram Ecclesiam, neque
hæretici negant, ex *Matt. 18.* *Quod si non audie-
rit eos: dic Ecclesia &c.* & *1 ad Timoth. 3.* *Hæc tibi
seribo, vt scias quomodo oporteat te in domo Dei con-
uersari, quæ est Ecclesia Dei viui, columba & fir-
mamentum veritatis:* negant tamen, illam certis
Thom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

notis dignosci posse, eo quòd Ecclesia sit vnus ex
articulis Fidei; qui non videntur, sed creduntur:
quæ creduntur, nequeunt certis notis dignosci, cum
nota signum sit sensibile, quod cum fide, quæ ob-
scura est, repugnat. Sed falluntur: nam Deum esse,
est articulus Fidei, quem tamen ex effectibus eui-
denter cognoscimus. Sic igitur ex quibusdâ attri-
butis visibilibus à Scripturâ descriptis possumus
euidenter cognoscere, quæ sit Ecclesia Christi; &
de illâ ea omnia credere, quæ Scriptura docet non
quòd signa hæc sint ratio credendi, sed conditio
dumtaxat applicans & proponens ad credendum,
quòd hæc sit Ecclesia Christi, de quâ tales notæ
prædicantur. Sicut effectus sensibiles non sùnt rã-
tio formalis credendi Deum esse, sed tantum con-
ditio applicans & proponens obiectum creden-
dum ex testimonio primæ veritatis. Quòd si has
ipsas notas credimus, vt à Scripturâ descriptas &
testatas, non credimus illas ob testimoniû euides
sensu, sed propter testimonium obscurum Dei.
Duplitter igitur veram Ecclesiam cognoscere
possumus, vno modo assensu fidei ex testimonio
obscurum Dei in Scripturis reuelato, posita vt præ-
uia conditione notitiâ notarum, quæ veræ Eccle-
siæ à Scriptura tribuuntur: alio modo assensu eui-
denti ex euidenti cognitione attributorum, quæ
veræ Ecclesiæ competunt.

79.
Fallacia
hæreson.

Porrò præcipuæ notæ Ecclesiæ sunt illæ 4. quas
Nicænum Symb. exprimit, vt sit *Vna, Sancta, Ca-
tholica, Apostolica.* Dicitur *vna* vnitate fidei tam
interioris, quam exterioris per colligationem vnus
externæ professionis diuini cultus, & Sacramen-
torum sub vno visibilis capite Christi Vicario in
terris. Per hanc notam ab Ecclesiâ excluduntur
nò solum hæretici, qui tã interiori, quam exteriori
fidei professione à nobis discernuntur, sed etiam
catechumeni: hi enim etsi per interiorem eadem
inuisibiliter Ecclesiæ connexi sùnt, nondum tamè
visibiliter cum illa per Sacramenti fidei professio-
nem coniuncti sùnt. Dicitur *Sancta* tum sanctita-
te capitis Christi, & membrorum eius, tum san-
ctitate doctrinæ, & mediomm, quibus vritur ad
finem consequendum. Neq; vt sancta dicatur, ne-
cesse est, vt omnes, qui in eâ sùnt, sancti sùnt, sed
sufficit, vt aliqui, etsi pauci, sanctitate sint præ-
diti: nam etiam quæ vni tantum membro con-
ueniunt, tribui solent toti corpori: dicitur enim
homo lotus, etiam si lotus sit in vnâ tantum corpo-
ris parte: dicitur totum Regnû bellicosum, etiam
tantum aliqui in eo sùnt bellicosi. Dicitur igitur
Ecclesia Sancta, pulchra, immacolata ratione bo-
norum: sicut dicitur hortus conclusus, fons si-
gnatus ratione electorum. Cæterum, vt notat *Ce-
nus lib. 4. de locis Theol. cap. vlt.* aliud est esse partem
Ecclesiæ, aliud membrum: nam membrum respi-
cit animantis corpus, quod sine vita intelligi non
potest; membrum enim abscissum à corpore, non
dicitur propriè membrum: pars verò respicit to-
tum, quod etiam sine vita esse potest. Vnde fit, vt
peccatores sint partes, non autem membra Eccle-
siæ: contra iusti non solum sùnt partes, sed etiam
membra virali nexu coniuncta Christo capiti.

80.
Nota fidei
vna.

81.
Sancta.

82.
Catholica.

83.
Apostolica.

Dicitur *Catholica*, tum ex vniuersalitate &
amplitude gentium, tum neminem à se exclu-
dat; tum ex diuturnitate temporis, quæ eum ipso
mundo incepit, qua nota cum careat quæuis con-
gregatio hæret. nulla eam Catholica dici potest.

Dicitur *Apostolica* ex doctrina & traditione
Apostolorum, supra quorum fundamentum ipso
summo angulari lapide Christo Iesu sustentatur
& superedificatur Ecclesia Dei. Ex quibus etiam

constat, illam debere esse visibilem, tum quia caput Christi visibile est: tum quia modus hic accommodatior est & congruentior hominum congregationi: alioqui non esset certus superior, ad quem fideles in rebus fidei recurrerent: Tum quia eadem est Ecclesia Christi nunc, quae fuit tempore Apostolorum: at tunc fuit visibilis, & ratione capitis, & ratione membrorum; ergo etiam nunc.

SECTIO IV.

An Mysteria fidei sint evidenter credibilia fide diuinâ, an humanâ?

84. Pro fide diuinâ ratio dub.

PRIMA ratio dub. pro fide diuina est, quia mysteria nostrae fidei sunt evidenter credibilia propter signa & miracula in eorum attestationem facta: sed hæc creduntur fide diuina: nam ea signa & miracula sumuntur ex Scriptura; ex eo enim quod in Scriptura illa multo ante prædicta sunt, & ex eo quod multa signa & miracula in ea legantur in confirmationem fidei facta, dicuntur mysteria fidei evidenter credibilia: quæ autem auctoritate Scripturæ creduntur, testimonio diuino creduntur, ac proinde fide diuina. Ergo mysteria nostræ Religionis sunt evidenter credibilia fide diuina. 2. Ea fide mysteria Christianæ Religionis sunt evidenter credibilia, quia illa credibilia ostendunt rationes & testimonia allata: sed testimonia hæc tenus allata ostendunt, illa esse evidenter credibilia fide diuinâ: omnia argumenta & motiua supra adducta eò tendunt, vt demonstrēt mysteria nostræ Religionis.

86. Ratio dub.

Ratio dub: pro fide humanâ sit: quod omnes rationes, quibus mysteria nostræ Religionis probantur esse evidenter credibilia, creduntur fide humana. Credimus enim illa esse evidenter credibilia propter publicum testimonium Ecclesiæ attestantis, illa esse à Deo reuelata: sed hoc testimonium est humanum: ergo creduntur esse evidenter credibilia fide humana.

87. Pro solutio- ne diffi. nota fidem dupli- cem.

Not. fides est duplex actualis & exercita; quæ actu exercitè aliquid creditur propter testimoniū alterius, obiectiua & exercenda, quæ aliquid iudicatur dignum fide, propter rationes & motiua, quibus proponitur vt in subiectis exemplis apparet: Credo Deum esse Trinum & vnum, quia ipse dicit: fides est actualis & exercita, quia assensu actuali & exercito assentior; Deum esse Trinum & vnum, propter testimonium ipsius Dei. Iudico hæc propositionem, Deus est Trinus & vnus, esse dignam fidem diuinâ propter rationes & testimonia, quæ ostendunt illam esse à Deo reuelatam: est fides diuina, non quidem actualis & exercita, quia motiuum, quo iudicio, hoc mysterium esse dignum fide diuinâ sunt rationes & motiua humana; sed obiectiua seu signata & exercenda; quia est obiectum iudicij, quo iudicio, hoc mysterium esse credendum fide diuina.

88. Non creduntur evidenter credibilia fide diuina actuali & exercita.

Dico 1. Mysteria nostræ Religionis non creduntur esse evidenter credibilia fide diuina exercita & actuali; sed obiectiua seu signata & exercenda. Primum probor. Illud creditur fide diuina exercita & actuali, quod creditur solo testimonio Dei, propter seipsū applicato immediatè vt formali motiua, sine quo nullus actus exerceri potest, vt nec sine formâ à quâ essentiâ unstrat mysteria nostræ Religionis non et eduntur esse evidenter credibilia solo testimonio Dei propter seipsū ap-

plicato, sed propter rationes & motiua humana: ex vt præced. sect. in quâ euidenciam credibilitatis nostræ Religionis deduxi ex motiuis & rationibus humanis: & quamuis inter hæc motiua vtamur etiam testimonio Scripturæ, illo tamen non vtimur, quatenus testimonium Dei formaliter est, propter seipsū applicatum, & vt aprum est obseuritatem in actu causare, sed vt applicatum per naturalem discursum, aptumque causare euidenciam credibilitatis in obiecto proposito. Quare testimonium diuinum respectu huius actus se habet vt obiectum materiale; respectu assensus verò fidei se habet vt obiectum formale. Secundum ostendo; nam licet mysteria Christiana non credantur esse evidenter credibilia fide diuinâ actuali & exercitâ, tamen cêsentur hoc ipso actu, quo cognoscuntur evidenter credibilia, esse digna fide diuinâ, proinde ad hunc actum fides diuina concurret vt obiectum materiale credendum.

89. Sed obiectiua, signata, exercenda.

Dico 2. Mysteria nostræ Religionis non creduntur esse evidenter credibilia fide humanâ, neque obiectiua & exercenda. Nam ea creduntur vt evidenter credibilia fide humanâ obiectiua & exercenda, quæ iudicantur digna fide humanâ: at per signa credibilitatis non iudicamus mysteria nostræ Religionis digna fide humana, sed diuina:

90. Non humana obiectiua & exercenda.

Illud autem creditur fide humana actuali & exercita, quod creditur solo testimonio humano: at mysteria Christiana non creduntur, quod sint evidenter credibilia, puro testimonio humano, sed rationibus naturalibus causantibus euidenciam: nam licet inter rationes causantes euidenciam sit etiam testimonium humanum, illud tamen non concurret vt purum testimonium hominum, mouens propter obscuram auctoritatem hominum, sed vt motiuum naturale applicatum per discursum causans euidenciam credibilitatis in actu.

91. Nec actuali & exercita.

Dico 3. Mysteria nostræ Religionis cognoscuntur scientia, quod ea sint evidenter credibilia fide diuinâ obiectiua. Fundam. ea cognoscuntur scientia actuali & exercita, quæ cognoscuntur medio aliquo demonstratiuo euidenciam connexionem habente cum re demonstrabili: at hoc modo cognoscuntur mysteria nostræ Religionis, quod ea sint evidenter credibilia fide diuina obiectiua: nam motiua, quæ afferuntur de credibilitate nostræ Relig. ea simul supra habent euidenciam connexionem cum credibilitate nostræ Relig. quod illa sit à Deo reuelata; licet non habeant euidenciam connexionem cum veritate Christianæ Relig. ita licet testimonium Dei euidenciam cognitum in attestante non habeat euidenciam connexionem cum veritate rei attestatæ, habet tamen euidenciam connexionem cum veritate ipsius attestantis. Et motiua probilitatis licet non habeant euidenciam connexionem cum veritate rei probabilis, habent tamen euidenciam connexionem cum ipsius probabilitate, quam evidenter ostendunt, hoc ipso quod illam reddunt dignam iudicio probabilis.

92. Fundam.

Nota.

Confirm. Potest aliquid demonstrari, quod sit evidenter credibile, sicut quod sit evidenter probabile, aut demonstrabile: ad id. n. nil aliud requirit, quam vt habeat motiua, quæ intellectum conuincant, quod illud sit credibile, & à Deo restatum: ergo potest demonstrari, quod mysteria nostræ Relig. sint evidenter credibilia: ergo de facto demonstratur per rationes & motiua, quæ hæc tenus adduximus. nam si quæ sunt motiua & rationes, quæ evidenter demonstrant, rem esse, euiden-

93. Confir.

evidenter credibilem, sunt rationes & motiva Christianæ Relig. quæ tot ac tanta, tamque evidentiæ sunt, ut ausus fuerit Richard. de S. Victore dicere si in nostrâ Religione est error, illum esse à Deo, cum non possit tanta evidentiæ signorum esse, nisi à Deo.

94. Fundam.

DICO 4. De fide est, mysteria nostræ Relig. esse credibilia fide diuinâ obiectiuâ ac signatâ. Fundam. de fide est ea esse credenda fide diuinâ: ergo de fide est, esse credibilia fide diuinâ obiectiuâ & signatâ. Nam credendum essentialiter supponit credibile; sicut implicat aliquid esse, vel futurum esse, quin sit possibile: quâ de causâ non solum fide certum est, mysterium Incarnationis esse peractum, sed etiam esse possibile. Eodem igitur testimonio & certitudine, quâ reuelatum est, mysteria Christianæ Relig. esse credenda fide diuinâ, eodem reuelatum est, ea esse credibilia fide diuinâ: sicut eodem testimonio quo reuelatû est, mysterium Incarn. esse peractum, reuelatum quoque est esse possibile.

Implicat aliquid esse credendum, quin sit credibile.

Pro huius diffc. solutione.

96.

Maior diffc. est, an sit de fide, quod mysteria Christianæ Relig. sint evidenter credibilia. Aliqui negant, ea fortè ratione moti, quod neque hoc sit expressè reuelatum in se, neque virtualiter in alio. Confir. si de fide id esset iudicium, quod de evidenti credibilitate eorum formamus, pervineret ad fidem, quod falsum est, ut seq. sect. A fortiori hanc sent. docebunt, quia absolutè negât, mysteria nostræ Relig. esse evidenter credibilia.

DICO 5. Probabilius est, de fide esse, quod mysteria nostræ Relig. sint evidenter credibilia. Pro quo nota, aliud esse mysteria nostræ Relig. habere in se motiva & rationes, propter quas sint evidenter credibilia; aliud hæc motiva & rationes nobis evidenter apparere. Nam possent ea habere in se, etiam si ea non evidenter appareat omnibus, vel defectu applicationis, vel defectu considerationis, & malæ affectionis erga res nostræ fidei.

Quod hic assero, est, de fide esse, quod mysteria nostræ Relig. in se habeant talia signa & motiva, propter quæ sint evidenter credibilia: nec contento, quod ad hoc credendum obligentur fideles, qui nõ obligantur, nisi ad ea, quæ proponuntur ab Ecclesiâ; sed tantum assero, hoc esse sufficiens obiectum fidei diuinæ, ita ut licet ad illud fide diuinâ credendum non obligemur, possumus tamen, si volumus, illud fide diuinâ credere, cum sufficientia habeamus motiva, propter quæ possumus.

Valde notandum.

97. Prob. assertio 1.

De fide est, multa signa & miracula facta esse in contestationem veritatis nostræ Relig. ergo de fide est, mysteria nostræ Relig. habere in se sufficientia motiva, quibus reddantur evidenter credibilia. Antec. constat ex testamento nouo, in quo multa narrantur miracula in attestacionem veritatis eius facta: nam quæ fecit Christus, & quæ postea fecerunt Apostoli, facta sunt omnia ad hunc finem, ut credibilia redderetur mysteria nostræ Relig. quod patet tum ex illis Christi Ioan. 5. Ego autem habeo testimonium maius

Ex toto nostro testamento.

Ioanne: opera enim qua dedit mihi Pater, ut perficiam, ipsa opera, qua ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me: tum ex miraculo, quod fecit in resuscitatione Lazari, ut populus crederet, quod esset à Patre misus: Ego autem, inquit Ioan. 11. sciebam, quia semper me audis, sed propter populum, qui circumstant me, dixi, ut credant, quia su me misisti: tum ex Matt. 9. ubi Christus suam potestatem dimittendi peccata in terris confirmat miraculo sanandi Paralyticum: ut autem, inquit, sciat, quia filius hominis habet potestatem in terris Tom. IV. De Fide, Spu, & Charitate.

dimittendi peccata, tunc ait Paralytico: surge, tolle lectulum tuum, & vade in domum tuam: tum Acto. 3. ubi Petrus testatur, claudû à natiuitate à se sanatû fuisse in confirmationem fidei Iesu Christi: tum ex illo Marc. ult. Illi autem profecti predicauerunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis. Conseq. sic demonstro: Naturæ lumine evidens est, vera miracula facta in confirmationem alicuius doctrinæ, reddere illam evidenter credibilem, quod sit à Deo, cum implicet Deum operari verum miraculum in attestacione falsi. Igitur hæc conclusio, non ut per discursum deducta, sic enim non nititur solo testimonio Dei, sed ut explicata per evidentem propos. naturalem, pertinet ad fidem, credenda eodem testimonio diuino, quo creduntur ipsa miracula à Christo, & ab Apostolis in confirmationem nostræ Relig. patrata.

De fide est mysteria habere in se motiva sufficientia, quibus sint evidenter credibilia.

Confir. quando ex propositione reuelatâ per evidentem discursum colligitur aliqua veritas, talis veritas cõsetur virtualiter reuelata in eâ propos. ex qua evidenter deducitur: ac proinde licet non ut deducta formaliter, saltem ut explicata, credenda est eodẽ testimonio diuino, quo creditur ipsa veritas expressè reuelata, ex quâ illa evidenter deducitur. At expressè reuelatum est, multa miracula à Christo, & ab Apostolis patrata esse in confirmationem Christianæ Relig. ex hac autem expressè reuelatâ per evidentem discursum deducitur, huiusmodi miracula reddere evidenter credibilem nostram Relig. cum implicet miracula à Deo fieri in attestacionem falsi: ergo. 2. de fide est, mysteria Christianæ Relig. esse credenda assensu firmo & irreuocabili: cum de fide sit esse à Deo testamta: evidens autem est, ea non posse firmo ac irreuocabili assensu credi, nisi ex præuio iudicio de evidenti credibilitate eorum: Fieri. nõ potest, ut intellectus firmiter ac irreuocabiliter assentiat obiecto obscure proposito, nisi præcedat iudicium de evidenti credibilitate talis obiecti, quod illud sit à Deo testatum; cum debeat intellectus credere ex libero & prudenti imperio voluntatis. Quotiescunq. autem nequit aliqua veritas expressè reuelata subsistere absq. subsidio alterius veritatis. non expressè reuelatæ, talis veritas censetur simul cum alia virtualiter reuelata. Cum igitur nequeat hæc veritas reuelata subsistere, Mysteria nostra Religionis credenda sunt assensu firmo & irreuocabili, absque præuio iudicio de evidenti credibilitate eorum, sequitur de fide esse, quod ea sint evidenter credibilia. An possit intellectus credere determinatus ab extrinsecâ causâ, hic non loquor, quia hic assensus non esset liber & meritorius. Responderi posset, adhuc non præuio iudicio de evidenti credibilitate obiecti modò præcedat iudiciû de sola credibilitate ipsius, posse, voluntatem imperare intellectui, ut firmiter illi assentiat, quia posset Deus internâ suâ motione supplere, quod deesset ex parte evidentiæ credibilitatis obiecti. Sed contrâ: ut tale imperium sit virtuosum, debet regulari ex rationabili iudicio; quale ad tale imperium sufficiens, non est iudiciû de sola credibilitate obiecti, quia cû hac stat probabilitas oppositæ partis, ac proinde iudiciû de probabili veritate oppositæ partis, quod repugnat fidei diuinæ. nec potest Deus tale iudicium supplere, cum sit actus vitalis essentialiter pendens à principio vitali. Confir. Per evidentem discursum sufficienter applicatur veritas virtualiter contenta in propositione expressè reuelatâ: ergo est sufficiens obiectum fidei diuinæ:

98. Confir. ex dist. 2. sect. 6.

99. Confir. 2.

Nequit voluntas, prudenter imperare assensum alteri.

nec imperium esset virtuosum.

101. Confir.

Quia si
suff. sens
obiecti fidei
diuinae.

ad hoc. n. sufficit, vt ita proponatur, vt nulla ma-
neat moralis potentia ad dubitandum, quod illud
sit virtualiter contentum in alio expressè reuela-
to: quia tunc moraliter dubitari non potest, quin
id, quod virtute continetur in alio expressè reue-
lato, sit verum, ac proinde credibile fide Diuina
eodem testimonio, quo credibilis est veritas ipsa
expressè reuelata. Ex his infertur, dupliciter pos-
se nos huiusmodi motiuis assentiri; vno modo
assensu fidei diuinæ ex solo testimonio Dei, si ni-
mirum assentiamur, multa talia signa & miracula
facta esse in confirmationem nostræ Religionis,
quia Deus in scripturis testatur: alio modo assen-
su scientiæ naturalis quoad substantiam, si illis as-
sentiamur per naturalē discursum, quatenus na-
turaliter apta sunt causare euentiam credibili-
tatis.

102
x dictu
a. ad ra-
tionem oppo-
si a. c. s.
Ad confir.

Patet ad rationem oppositæ, falsum quippe est,
non esse saltem implicite & virtualiter reuelatum,
quod mysteria nostræ Relig. sint euidenter credi-
bilia. Ad confir. neg. sequel. nam possumus iu-
dicare, ea esse euidenter credibilia, vno modo, so-
lo testimonio diuino propter seipsum applicato,
quo pacto credimus illa fide diuina: alio modo re-
stimonio diuino applicato per discursum, quâ ap-
tum est causare euentiam credibilitatis, quo-
modo non assentimur illi actui fidei, sed scientiæ
naturalis quoad substantiam, vt supra. Atque hic
actus præcedit assensum fidei.

103.
Ad 1. rat.
dub.

Ad 1. rationem dub. pro fide diuina, neg. mi-
nor. Ad prob. quæ creduntur autoritate sacræ
Scripturæ, creduntur fide diuina, concedo: quæ
creduntur autoritate sacræ Scripturæ, propter
naturalem euentiam, quâ per discursum appli-
cata causant, creduntur fide diuina, nego: sicut
propter idem testimonium Dei assentimur obie-
cto reuelato actu fidei, & Theologiæ, actu fidei,
propter solū testimoniū Dei, vt dictio & locutio
ipsum est; actu Theologiæ, propter idem testimo-
nium Dei, quatenus connexionem habet cum cō-
clusionē. Vnde 1. modo concurrat propter se ipsū
immediatè applicatum speciali motione diuina:
2. modo concurrat propter naturalem connexio-
nem cum conclusione per discursum applicatum.
Ad 2. motiua allata probant mysteria nostræ re-
lig. esse euidenter credibilia fide diuina obiectiua
& signata, concedo; fide diuina actuali & exerci-
ta, nego. Nam dum hæc motiua per se ipsa vt per
rationem formalem probant, mysteria nostræ Re-
ligionis esse euidenter credibilia, non possunt cre-
di fide diuina actuali & exercita: quia vt credatur
eâ illa esse euidenter credibilia, debent solo testi-
monio diuino credi, quod illa sint euidenter cre-
dibilia: cum tamen hanc euentiam credibilita-
tis nostræ relig. per huiusmodi motiua & ratio-
nes non credamus, sed demonstramus.

105.
Ad alterā.

Ad rationem dub. pro humanâ fide neg. antec.
Ad prob. credimus mysteria nostræ Relig. esse eu-
identer credibilia propter testimonium Eccle-
siæ, quâ causatiuum est fidei obscuræ, nego; quâ
causatiuum est alicuius euentiæ, concedo. Ita
possumus ex testimonio Petri assentiri, Romam
esse, vno modo solâ auctoritate ipsius nixi: alio,
quatenus testimonium ipsius cum testimonio a-
liorum aptum est naturaliter causare moralem
euentiam, quâ impossibile est moraliter, quod
homines tam multi, tam varij, tamque diuersis
temporibus, & locis existentes conueniant ad te-
standam rem falsam.

Exemplum.

SECTIO V.

Ex quo habitu elicitur hoc iudicium de e-
uidentia credibilitatis nostræ Reli-
gionis?

PRIMA sent. affirmat, elici ab habitu fidei in-
fusa, qui simul inclinatur ad actum obscurum
circa veritatem obiecti, & euidentem circa cre-
dibilitatem eiusdem obiecti: Caiet. 2. 2. q. 1. a. 4. Probant.
ad 2. 5. ad 1. Bannez ibid. & aliorum Thomist. idque
probant auct. S. Tho. cit. q. 2. 5. ad 1. vbi ait, fide-
les per lumen fidei videre ea, quæ sunt credenda
nempe ratione euentiæ credibilitatis, vt expli-
cuit art. preced. ad 2. quo idem S. Doctor seipsum
remittit.

106.
1. Sent.

Probant.

Confir. 1. non repugnat, ab vno eodemque ha-
bitu duplicem elici assensum, obscurum, & eu-
identem, vt supra de habitu inclinante ad assen-
sum euidentem in attestante, & obscurum in ob-
iectum attestatum: & de habitu opinionis, qui si-
mul inclinatur ad probabilem assensum circa veri-
tatem obiecti, & ad euidentem circa probabili-
tatem eiusdem obiecti. 2. Omnis habitus incli-
nat ad ea, quæ conuenientia sunt proprio obie-
cto. 3. Iudicium de credibilitate obiecti fidei est
supernaturale: ergo est ab habitu fidei, cum nul-
lus actus supernaturalis præcedat fidem infusam,
cum ipsa sit primum donum supernat. quod à Deo
infunditur. Quocirca à Trident. sess. 6. c. 8. fides
appellatur, *initium salutis, fundamentum, & radix
omnis iustificationis.*

107
C. confir.

2.

3.

SECUNDA negat, hoc iudicium elici habitu fidei
infusa: Caprao in 3. dist. 31. q. vn. a. 3. 5. ad tertium
communior inter recen. & longè probabilior. Fun-
dam. Nullus habitus elicere potest actum ex alio
motiuo, quam ex quo habitus ipse specificatur. At
ex motiuo, ex quo elicitur actus euentiæ credi-
bilitatis nostræ fidei, non specificatur habitus
ipsæ fidei infusa: igitur non potest talem actum
elicere. Maior patet; quia nullus habitus, aut po-
tentia operari potest, nisi determinata à proprio
motiuo, à quo specificatur: est enim motiuum
causa formalis mouens habitum, vel potentiam
ad operandum: implicat autem habitum, vel
potentiam operari absque suâ causâ formali mo-
uente. Præterea, motiuum formale non solūm
specificat, sed etiam limitat habitum vel poten-
tiam, ne extra suos fines ferri possit, vt inductio-
ne constat. Minor prob. motiuum, ex quo elicitur
actus euentiæ credibilitatis nostræ fidei, sunt
rationes humanæ per naturalem discursum ap-
plicata, vt preced. sect. motiuum autem fidei infu-
sæ est solum testimonium Dei immediatè per se-
ipsum applicatum: igitur, & iudicium de euen-
tiâ credibilitatis obiecti præcedit actum fidei in-
fusa, vt conditio applicans obiectum fidei: nam
obiectum fidei infusa est testimonium Diuinum
propositum, vt firmiter & irreuocabiliter creden-
dum: ergo nequit id elici ab habitu fidei: quia
nequit habitus operari, nisi circa proprium obie-
ctum sufficienter applicatum Confir. Qui negat
aliquid obiectum fidei esse euidenter credibi-
le, non esset hæreticus, esset autem qui negaret il-
lud esse verum: nam quodcumque obiectum à Deo
reuelatum negatur, committitur aliquid contra
fidem, proinde hæresis incurritur: ergo alterius
habitus est iudicium de euentiâ credibilitatis,
& de veritate ipsa obiecti. Maior prob. licet præ-
ced.

108.
2. Sent. vera

Fundam.

Minor.

Nob.

109.
Fundam. 2.

Antec. con-
stat ex di-
ctis.

ced. sect. assert. 3. docuerim, de fide esse, quod mysteria nostræ Relig. sint euidenter credibilia, non tamen, quod de fide sit, hoc vel illud obiectum in particulari esse euidenter credibile: ergo qui negaret de fide esse, quod hoc vel illud obiectum in particulari sit euidenter credibile, non committeret aliquid contra fidem; proinde hæreticus non esset; esset autem, si quodcumque obiectum in particulari negaret esse verum, & à Deo reuelatum. Video responderi posse, ad 1. testimoniū Dei positum ut euidenter credibile esse obiectum fidei solum quoad assensum circa veritatem obiecti, non autem quoad assensum circa credibilitatem eiusdem. Ad 2. non per quemcumque actum contrarium habitui fidei infusæ incurri hæresim, sed per solum actum negantem veritatem obiecti reuelati. Sed contra; i. gratis dicitur, ad vim tantum argumenti eludendam: 2. cum vtriusque actus diuersum sit motiuum formale, diuersus quoque erit vtriusque habitus. Neque est vlla ratio distinguendi duplicem habitum fidei, alterum, qui versetur circa veritatem obiecti, alterum circa credibilitatem eiusdem.

110. Aduersarij respond.

Contra.

111. Molestia conuersionis.

Soluitur à partium enumeratione.

112.

Nota.

113. Actus est naturalis quoad substantiam.

Sed à quo habitu talis actus elicitur? alij purè à prudentia infusa; alij ab acquisita; alij ab habitu Theologiæ; alij demum à fide acquisita. Mihi dicendum est, illum elici ab habitu scientiæ acquisitæ naturalis quoad substantiã: Turria. disp. 7. dub. 4. Et prob. quia talis actus non elicitur ab habitu fidei infusæ, vt iam ostensum est; neque ab habitu prudentiæ infusæ, nam hæc supponit obiectum creditum fide infusæ; indicat enim acquiritendam esse, ex gr. beatitudinem per opera meritoria; vel satisfaciendum esse Deo pro peccatis commissis: quod iudicium supponit beatitudinem acquiri meritis; & pro peccatis Deo satisfieri operibus satisfactorijs. Præterea; iudicium prudentiæ infusæ est practicum, quippe quod immediate dirigitur ad operis executionem: iudicium de credibilitate obiecti fidei diuinæ, est speculatiuum; fertur. n. de ipsa credibilitate obiecti secundum se: quod inde patet, quia multi habent hoc iudicium de euentiã credibilitatis obiecti fidei, cum tamen non habeant actum fidei, qui sequi solet ex iudicio practico. Neque hoc iudicium elicitur à prudentiã acquisitã; nam etiam ipsa versatur circa obiectum agibile. Neque elicitur ab habitu Theologiæ: nam semper hic supponit aliquod principium creditum fide diuinã, ex quo per discursum deducit conclusionem virtualiter in eo contentam. Neque à fide acquisita: nam hæc pro obiecto formali habet testimonium humanum, quatenus nititur solã autoritate hominis dicentis: hoc autem iudicium pro obiecto formali habet testimonium humanum, quã aptum est causare euidentiam credibilitatis. Igitur à partium enumeratione superest, vt eliciatur ab habitu scientifico acquisito per actus scientificos quibus euidenter assentimur credibilitati obiecti fidei. Ex quo sequitur, talem actum esse quoad substantiam naturalem, cum nullum habeat motiuum in substantiã super naturale, quoad modum verò frequenter hic actus est supernaturalis, quatenus Deus extraordinario concursu intra eundem ordinem naturæ inuat credentem ad huiusmodi iudicium formandum, vt eo remotè disponatur ad assensum supernat. fidei diuinæ eliciendum: non enim repugnat, actum solum quoad modum supernaturalem remotè disponere ad actum supernaturalem quoad substantiam, ex præcedente ratio.

Ad argum. oppositum, Resp. S. Doctoris explicatio placet, quam Capro. cit. vt intelligatur non de actu euidentis credibilitatis, sed de assensu ipso fidei, qui largo & improprio modo dicitur visio: vt idem sit iuxta hanc explanationem, fideles per lumen fidei, videre quæ sunt credenda, ac credere assensu fidei; quem fortè propter certitudinem appellauit cit. S. Thom. visionem. Ad 1. Ad 1. confir. quidquid sit, an possit vnus idemque habitus simul esse principium actus euidentis & obsecuri, de quo infra: negatur tamen de factotalem esse habitum fidei; alioqui propter talem actum euidentem posset habitus fidei esse in Christo, & manere in beatis; in quibus quia potest habitus spei habere aliquem actum, manet in illis. Ratio: debet in beatis omnis actus connaturaliter elici à principio intrinsicè completo: igitur si habitus fidei talem actum habere posset, maneret in beatis, in quibus manet actus euidentis de credibilitate Christianæ Relig. Negatur etiam ab eodem habitu opintonis elici & actum obscurum circa veritatem obiecti, & euidentem circa euidentiam probabilitatis eiusdem. Ad 2. conced. quemlibet habitum faciles inclinare ad ea, quæ sunt conuenientia suo obiecto, sub proprio tamen motiuo formali: cum igitur probatum sit, sub diuerso motiuo formali habitum fidei inclinare ad suum obiectum, & sub diuerso habitum elicitiuum euidentis credibilitatis, non poterunt huiusmodi habitus in vnũ coalescere. Ad 3. neg. antec. Cæterum quo pacto fides dicatur initium, fundamentum, & radix omnis iustificationis, so. 3. & infra, cum de actu fidei.

114. Ad argum. 1.

Ad 1. confir.

Ratio.

Ad 2.

Ad 3.

DISPUTATIO IV.

De proximo proponente res Fidei.

HACTENUS de propositione fidei: nunc de ipso proponente, qui duplex est, vnus proximus, alter remotus. Est autem proximus, qui immediatè applicat credenti obiectum fidei creditum propter testimonium Dei. De quo hic quæro, quis sit, & qualiter mysteria fidei credituris proponere debeat, vt eos ad credendum obliget.

1. Quis sit proximus res fidei.

Dico 1. Proximus proponens res fidei potest esse ipse Deus. Prob. quod facere potest homo, vel angelus per externam obiecti propositionem, facere potest Deus vel per internas illuminationes, vel etiam per externam obiecti propositionem: vt de facto solus Deus proposuit primo angelo mysteria fidei propter suam autoritatem credenda.

2. Deo.

Dico 2. Proximus proponens, præter Deum, potest esse quæuis, & sola creatura intellectualis; de facto nunc in Ecclesiã Christi sunt, Prædicatores Euang. in antiquã erant Prophetæ & Doctores. 1. Patet: nam ad proximum proponentem requiritur & sufficit, vt ipse sit principalis causa propositionis: at quæuis, & sola creatura intellectualis potest vitali & intelligibili modo proponere ea, quæ ad fidem pertinent. Quod sola, & quæuis prob. nã etiãsi Deus vti possit naturã brutali ad res fidei proponendas, vt olim vsus est asinã ad proponendum Balath ipsius etrotetm. 22. non tamen posset eo casu natura brutalis dici proponens; eo quod non esset talis propositionis causa principalis, sed merè instrumentalis

3. Et quæuis creatura intellectualis.

mentalis obedientialis; eo proslus modo, quo si lapis eleuaretur ad visionem, vel intellectionem producendam, non diceretur videns, aut intelligens, quia non esset vitalis causa visionis, aut intellectionis. Quod de facto nunc soli Euang. Predicatores hoc munus exercent, prob. hitantum sunt legitimi ministri ab Ecclesia constituti ad res fidei populo explicandas. Ceterum in defectum istorum possunt esse quicumque alij, qui de rebus fidei sunt bene instructi. Non sunt autem ad hoc officium admittendi haeretici, etiam in ijs fidei mysterijs, quae ipsi admittunt: tum propter periculum, ne cum veris misceant falsa: tum maxime, quia illa ipsa vera mysteria non proponunt cum praecipuo motiuo credibilitatis, quod est publicum testimonium verae Ecclesiae, quam ipsi non agnoscunt saltem vt visibilem. Quo fit, vt non possint illa proponere vt sufficienter credibilia fide diuinā: nam haec cum sit constans & firmus assensus de veritate obiecti propositi, praerequirat certum iudicium de euidentiā credibilitatis obiecti: hoc autem supponit obiectum propositum vt euidenter credibile; maxime per publicum testimonium Ecclesiae: cum euidēs sit, ob singularē prouidentiam, quam Deus habet de salute hominum, eum nunquam permissurum, vt publicum testimonium Ecclesiae de rebus fidei sit falsum.

4. De facto soli Euangelici praedic.

5. Sine publico testimonio Ecclesia mysteria fides non proponitur vt euidenter credibilia.

6. Cur olim per Prophetas, non per angelos proposita?

Ra. id.

8. Qualiter proponi debeant ad obligandos credentes?

Ex quo inferitur, regulariter non teneri gentilem fide diuinā credere mysteria vera ab haeretico proposita: quia non tenetur, nisi sibi sint proposita vt euidenter credibilia, sc. publico Ecclesiae testimonio. Dixi, regulariter: quia posset Deus publicum testimonium Ecclesiae, supplere per internas illuminationes: & talis propositio alicui saltem rudi ac rustico esset sufficiens; & consequenter posset per eam obligari ad proposita mysteria fide diuina credenda. Dices, sequeretur, posse rusticū obligari ad credendum fide diuina aliquod falsum ab haeretico propositum. Resp. fide diuina putata, concedo; reali, nego. Non enim repugnat, vt supra, posse obiectum falsum alicui priuatae personae rudi ac simplici proponi: cum nullo dubio & morali potentia dubitandi de falsitate obiecti propositi: ac proinde tunc teneri ad illud credendum fide diuinā putatā. An possit alicui integro regno, vel Regioni: falsum dogma vt verum sufficenter proponi, constabit infra. Obiicies: saepe in sacris literis leguntur angeli res fidei proposuisse. Resp. Nusquam legit, quod angeli publica mysteria fidei ab omnibus credenda proposuerint publicae Ecclesiae, sed solum vetitates particulares priuatis personis. Vnde antiqua lex, quae Act. 7. & ad Galat. 3. dicitur data Moysi in dispositione angelorum & ordinata per angelos, non fuit ab angelis, sed à Moysi populo promulgata & proposita. Etenim Moysi, non angelo dixit Deus, Exod. 21. Haec sunt iudicia, quae propones eis. Ratio: suauior ac naturalior gubernandi modus est, vt homines per homines immediatē gubernentur, & ad salutē dirigantur, sicut ē contrā, vt angeli per angelos illuminentur ac doceantur de rebus pertinentibus ad executionem diuinā voluntatis.

Dico 3. Vt proponens obliget auditores ad acceptandas res propositas fide diuinā credendas, debet cum ijs motiuis eas proponere, quibus illae reddantur euidenter credibiles, quod sint à Deo reuelatae. Fundamentum ad obligandum, vt res proposita acceptetur fide diuinā credenda, necesse est, vt illa intellectum credentis conuincat, quod sit à Deo testata: nequit autem, nisi cum ijs motiuis proponatur, quibus appareat euiden-

ter credibilis. Confir. Proximus proponens non habet ex se infallibilitatem in proponendo: ergo debet saltem illam habere ex motiuis, sub quibus res fidei proponit. Nam talis infallibilitas necessaria est ad credendam rem propositam fide diuinā. Antec. prob. proximus proponens est homo, qui in proponendo non habet Spiritus S. assistentiam, quae tantum refidet in summo Ecclesiae capite, vt infra: vnde quantum ex se proximus proponens potest fallere ac falli.

Ex quo sequitur, vt qui acceptaturus est res propositas fide diuinā credendas, credere debeat, quod proponens in eo, quod proponit, nec fallatur ipse, nec velit alios fallere: alioqui si dubitaret, quod in eo, quod proponit, aut fallatur, aut fallere velit, non posset rei propositae vt à Deo dictae infallibilem consensum praestare. Nam talis consensus pendet, saltem remota, à iudicio quod credens format de infallibili auctoritate proponentis. Etenim licet proponens non debeat suā auctoritate infallibilitatem conferre rei propositae, cum illam potius supponat ex testimonio diuino, nisi tamen ita rem proponat, vt vi motiuorum, quibus illam proponit, eam reddat euidenter credibilem, quod sit à Deo reuelata, non habebit infallibilem auctoritatem apud credentes. Vnde multum conducit ad reddendam rem, quae proponitur, euidenter credibilem, sapientia & sanctitas proponentis; nam per sapientiam credens facilius sibi persuadet, quod proponens non fallatur; per sanctitatem, quod nolit fallere. Ceterum non repugnat, proximum proponentem obligare credentes ad acceptandas res falsas, credendas fide diuina putata: quia ita potest res falsas alicui simplici ac rudi proponere, vt ab illo tollat omne dubium, & moralem potentiam dubitandi. In quo euentu teneretur talis homo eas acceptare credendas fide diuina putatā, vt supra.

10. Credere debet, quod proponens in eo, quod proponit, nec fallatur, nec velit fallere.

DISPUTATIO V.

De proponente remoto.

Proponens remotus alter infallibilis auctoritatis diuinā; alter infallibilis auctoritatis humanae. Ille est Summus Pontifex, qui hoc ipso quod est canonicē electus, infallibilem assistentiā habet Spiritus S. vt in proponendis rebus fidei errare non possit, vt infra. Hic est publicum testimonium Ecclesiae. Quod accipi potest, vno modo pro veritate aliquā, continuā successione in Ecclesia Dei seruata, quae traditio dicitur: alio modo, pro ipsa propositione, quae traditio ipsa seruanda proponitur. In hac disp. ago de publico testimonio tam quoad traditionem, quam quoad modum illam proponendi.

Duplex proponens remotus.

Testim. publicum Eccles. bisseruatum sumitur.

An praeter verbum Dei scriptum sit in Ecclesia Dei aliqua traditio fide diuina credenda?

Negant haeretici nostri temporis, praeter verbum Dei scriptum, dari aliquam traditionē pertinentem ad fidē, vel mores, quam fideles teneantur fide diuina acceptare: quod si quae sunt, eas docēt nō necessariō, sed liberē à fidelibus seruari. Ita Calvin. in suis Instit. c. 13. de traditionibus humanis à nu. 17. & Lutherus in c. 1. ad Galat.

1. Haeticorum pessimum fundamentum.

Funda.

Fundamentum omnia, quæ ad fidem, vel mores spectant, sufficienter continentur in verbo Dei scripto: igitur fictitiæ ac frustraneæ sunt traditiones. Anec. probat Calvin. nu. 17. ex Deutor. 12. sine: quod precipio tibi, inquit Deus, hoc tantum facite Domino. Non addas quidquam nec minuas. Et Prou. 30. Ne addas quidquam verbis Dei, & arguaris, inueniarisq; mendax. Alij probant ex Apoc. ult. Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto: & si quis diminuerit de verbis libri Prophetiæ huius, auferet Deus partem eius de libro vite, & de ciuitate sancta: & ad Galat. Licet nos aut Angelus de celo Euangelizet vobis, præterquam quod Euangelizamus vobis, anathema sit.

Catholica veritas.

Affirmant Catholici, præter Verbum Dei scriptum, admittendas esse Apostolicas traditiones tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, vt ore tenus à Christo, vel à Spiritu S. dictatas, & continuatâ successione in Ecclesiâ Catholicâ obseruatas. Est dogma fidei à Triden. sess. 4. definitum; ex 2. ad Thessal. 2. vbi Apostolus, Tenete, inquit, traditiones, quas didicistis: sine per sermonem sine per Epistolam nostram.

Triplex genus traditionum.

Porro traditionum aliz sunt immediatè à Christo, quæ diuinæ: aliz ab Apostolis cum assistentia Spiritus S. quæ Apostolicæ; aliz, quæ vel à Prælati, vel à populis inchoatæ, vsu & consuetudine obrinuerunt, vt vim legis haberent, quæ Ecclesiasticæ dicuntur. Priores duæ habent eandem vim, & certitudinem, quam habet verbum Dei scriptum, cum nituntur eadem authoritate, quâ nititur ipsum. Postremæ fideles obligant sicut leges & statuta Ecclesiæ scripta. Rursus earum, quæ à Christo, vel ab Apostolis sunt, aliz ad fidem, vt quod Deipara fuerit semper virgo, quod sit in cælum assumpta, quod nunquam venialiter peccarit: aliz ad mores pertinet, vt quod seruanda sint ieiunia, quod celebranda sint festa certis anni diebus, &c.

Hic adnotatio.

Prob. assertio ex Pontificibus.

1. 2.

Prob. 1. ex Pontificibus. Clemens Rom. Epist. 5. ad suos discip. in 1. 10. Concil. mentione facit traditionum Apost. Fabianus, qui sedit anno 238. in 2. Epist. ad Episc. Orient. inquit, docet, modum conficiendi Chrisma singulis annis fuisse ab Apostolis traditum, eumque seruandum; sicut Apostoli tradiderunt: ista, inquit, à sanctis Apostolis & successoribus eorum accepimus, vobisque tenenda mandamus. Hæc sancta Romana Ecclesiæ, & Antiochena à temporibus Apostolorum custodit. Hæc Ierosolymorum, & Ephesinorum tenet. Innocentius I. creatus Pontifex an 402. in Epist. ad Decen. Eugub. Episc. hæc scribit: si instituta Ecclesiastica, vt sunt à beatis Apostolis tradita, integra vellent seruari Domini Sacerdotes, nulla diuersitas, nulla varietas in ipsis Ordinibus & consecrationibus haberetur. Quod autem ibi Pontifex agat de traditionibus non scriptis, sed tantum ore tenus ab Apostolis habitis, constat: nam ead. Epist. c. 3. agit de confirmandis infatibus, quod sola traditione ore tenus habita tenemus. Leo I. qui floruit anno 440. serm. 2. de ieiunio Pentec. hæc habet: dubitandum non est, dilectissimi, omnem obseruantiam Christianam eruditionis esse Diuinæ: & quidquid ab Ecclesiâ in consuetudinem est deuotionis receptum de traditione Apostolica, & de S. Spiritus prodire doctrina, qui nunc quoque cordibus fidelium refidet institutis.

Prob. 2. hæc veritas ex Concil. Nic.

2. Ex Concilijs. Præter cit. Triden. est authoritas Nicænæ Synodi 2. anno 781. in qua act. 6. inquit, hæc habet verba: præterea cum multis, quæ nobis sine scripto tradita sunt, etiam imaginum factio

in Ecclesiâ ab Apostolorum predicatione dilatata est. Et act. 7. in ult. tit. sed ab Apostolo, inquit, edocet conuenimus traditiones, quas accepimus, omnia recipietes, & amplectentes quacumque Catholica Ecclesiâ antiquius scripta, & non scripta recepit: ex quibus sunt etiam figuratiões picturarum, imaginum: quam Synodum deberent huius temporis hæretici admittere; cum sit vna e primis & cœcumenicis nec negant, nisi expresse contra ipsos sacratam imaginum cultum docerent. Vnde apparet, eos non tam veritatis amore, quam priuato affectu ea Concilia, eaq; in Concilijs decreta admittere, quæ ipsis magis placent & proprio sensui obsecundant.

6. Prob. 3. ex Patrib. Græcis Areopag. Irenæo.

3. Ex Patribus, qui hanc veritatē vnanimiti consensu tradunt: Dionys. c. 1. Eccles. Hier. sine, Summa, inquit, illa & super substantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus suis nobis tradiderunt. Irenæ. l. 3. aduers. hæres. c. 2. & 3. Apostolicas traditiones probat per continuatam successione Pontificum Rom. incipiendo à Lino, qui immediatè successit Petro vsque Eleutheriū 12. iuxta computum Irenæi, 13. iuxta computum Platina, &c. Basilius l. de Spiritu S. c. 27. hæc habet: dogmata quæ in Ecclesiâ predicantur, quadam habemus à doctrina scripto prodita, quadam rursus à traditione Apost. in mysterio, id est in occulto tradita recepit: quorum utraque partem vim habent ad pietatem. Vbi multa, quæ in Ecclesiâ obseruantur, ex traditione deducit, vt quod signo Crucis Christiani vtantur; quod aqua ante Baptismum conficitur: quod Baptizandus sacro oleo inungatur, & similia. Causamq; ibid. assignat, cur non expediat, omnia scripto tradita, inquit, dogmata cognoscere propter assuetudinem vulgo veniret in contemptum. Damasc. l. 4. Fidei c. 17. plurima, inquit, sancti Apostoli tradiderunt sine scripto. Idque prob. ex 2. ad Thessal. 2. Tenete traditiones nostras, quæ edocti estis sine per sermonem, sine per Epistolam nostram: & i. ad Corint. 11. traditiones, siue vt vulgata legit, præcepta mea tenete. Tertul. l. de corona militis, post inquit, sic loquitur: hæc si nulla scriptura determinauit, certè cōsuetudo corroborauit, quæ sine dubio de traditione manauit. Quomodo enim vā surpari quid potest, si traditum prius non est? & infra enumeratis ceremonijs, quæ in Baptismo Ecclesiâ adhibet, subiungit: harum & aliarum eiusmodi disciplinarum, si legem expostules scripturarū, nullā legis traditio tibi præstaretur, auctrix consuetudo, confirmatrix: & fidei obseruatrix. Aug. Epist. 118. post inquit, illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarū orbe obseruatur, datur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs Concilijs, quorum est in Ecclesiâ saluberrima authoritas commendata atque statuta retineri: sicut quod Domini passio, & resurrectio, & Ascensio in cælum, & Aduentus à cælo Spiritus S. anniuersaria solemnitate celebrantur. Et si quid aliud modo decurrerit, quod seruatur ab vniuersis quocumque se diffundit Ecclesiâ. Hæc Augustinus, qui sæpè alibi eandem doctrinam rationibus & exēplis confirmat.

Basilius.

Damasc.

7. Ex Quæst. Tertullian.

Augustin.

Ex multis hi pad sufficiant.

8. Prob. 3. rationib. 1.

Prob. 3. rationib. 1. Necessariò admittenda est, vel ab ipsis hæreticis aliqua traditio, fide diuinâ credenda: vt constat de scripturâ sacrâ, quæ non nisi traditione credimus. Vnde enim certi sumus, quod hæc scriptura ab ijs authoribus conscripta, sit illa eadē, quæ tenemur credere, nisi traditione vnde scire possumus, quod certius & 4. liber Esdræ, tertius & 4. Machab. oratio Regis Manasse, annexi solitz libri Paralipo. appendix ad librum Iob. Psal. 151. Davidis, qui in Græcis Psalterijs inuenitur, Euangelium Nazaretotū, Epistolæ Pauli ad Se-

Scripturâ traditione dignoscitur.

ad Senecam, quarum meminit Hieron. in *Catal. de scriptor. Eccles.* liber Pastoris, cuius author, teste Hieron. cit. loco, fuit Hermeniscus mentio fit in *Epist. ad Rom. c. vlt.* vnde, inquam, certo scire possumus, quod hi libri non sint canonici, nisi traditione: quicumq; igitur scripturam admittit, necessario admittere debet traditionem, quæ hæc potius scripturam quam aliam nobis diuinitus reuelatam proponit, cum id aliunde, quam traditione scire nequeamus. Nisi forte hæretici recurrant ad spiritum internū, quo asserunt vnumquæque à Spiritu S. doceri, quæ sibi sint diuinâ fide credenda, quod commentum *infra* refutabitur.

9.
2. Ratio.

Traditiones
ante legem
Euang.

S E C U N D A. Ecclesia Dei ab Adam vsque ad Moysen, qui iuxta sent. omnium fuit primus scriptor Canonicus, nullam habuit scripturam, sed tantum dirigebatur traditione maiorū: cum nulla ante Moysen de scripturâ mentio fiat, sed solū de traditione: *Gen. 18.* vbi loquens Dominus de Abrahamo: *scio, inquit, quod præcepturus sit filijs suis, & domus sua post se, ut custodiant viam Domini, & faciant iudicium & iustitiã.* Deinde et si à Moysè vsque ad Christi aduentū habuerit Ecclesia scripturam diuinitus reuelatā, multa tamen solā traditione seruabat, vt constat tum ex *Exod. 13.* *Cum interrogauerit te filius tuus crās, dicens: quid est hoc? respondebis ei: in manu forti eduxit nos Dominus de terra Ægypti, de domo seruitutis:* *Deut. 32.* *Interroga patrem tuū & annuntiabis tibi; maiores tuos, & dicent tibi.* *Iudic. 6.* *Vbi sunt mirabilia eius, quæ narrauerunt Patres nostri &c. Pl. 43.* *Deus auribus nostris audiuimus. Patres nostri annuntiauerunt nobis opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.* Tum ex remedio, quod antiqua Ecclesia adhibebat tam in sceminis, quam in maribus ante 8. diem, si fortè mortis periculū imminebat, ad originale peccatum delendū: hæc enim nullibi in veteri testamento scripta leguntur, & tamen certò seruabantur. Ergo etiam in Ecclesia Euang. præter scripturas admittendæ sunt traditiones oretenus à Christo acceptæ, & per Apostolos Ecclesiæ communicatæ, & per manus maiorum cōtinuatā successione ad nos vsque traditæ. Vero simile enim est, totis diebus 40. quibus post suam Resurrect. Christus cum discipulis cōuersatus est, multa oretenus dixisse, quæ ad fidem, moresq; vniuersales Ecclesiæ pertinerent. Vt indicat *Lucas in Actis Apost. c. 1.* *Per dies quadraginta apprensus est; & loquens de regno Dei: sc. de modo propagandi fidem, gubernandi Ecclesiam, de ritu in sacramentis adhibendo, deque eorum formis & materijs, de festis & ieiunijs, reliquisque Ecclesiæ præceptis seruandis, aliisque medijs ad æternam beatit. consequendam. Hæc enim omnia, vt doctè notat *Lorinus in hunc loc.* intelligi possunt nomine regni Dei.*

Remedium
contra origi-
nale.

Doctè Lorinus.

10.
3. Ratio.

Traditio.

Tertia ducitur ex varijs traditionibus, quæ de factis seruantur in lege Euang. quæ aliunde manare non potuerunt, quam à Christo, vel Apostolis. 1. Baptismus paruulorum: nam in scripturâ solū haberetur, quod *qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit:* quod tantum de adultis videtur dictum, cum hi tantum possint credere. Nisi absurdissimè cum *Luthero* dicas, etiam pueros, dum baptizantur, credere. Hanc igitur cōsuetudinem baptizandi paruulos non nisi traditione tenemus, teste *Aug. l. 10. de Gen. ad liter. c. 23.* *Cōsuetudo Materie Ecclesiæ in baptizandis paruulis nequaquam spernenda est, neque vilo modo superflua reputanda; nec omnino credenda, nisi Apostolica esset traditio.*

11.
2.

2. Traditio est, Baptismum collatum ab hære-

ticis iuxta legitimam formam & materiā à Christo præscriptam, & ab Ecclesia vsurpatam, esse validum: & consequenter si ad Catholicam fidem redeant, eos non esse baptizandos. Huius acerrimus propugnator contra multa Cōcilia Provinc. tum in Africâ tempore Cypriani, tum in Oriente tempore Dionysij Episc. Alex. celebrata fuit *Stephanus, Papa,* qui sedit anno 257. vel *ut Platina* placet 255. Constat hoc ex verbis Pontificis relatis à *Cypriano in Epist. ad Pompei. in Africâ Episc.* *Si quis ergo, inquit Pontifex, à quacunq; hæresi venerit ad nos, nihil innotetur, nisi quod traditum est, vt manus illi imponatur in pœnitentiã: cum ipsi hæretici propriè seu prope vt in margine notatur alterutrum ad se venientes non baptizent, sed communiceant tantum.*

3.

3. Est ipsum Christianæ Relig. symbolū, quod multi Patres apud *Baron. anno 44. in Compend. Spond. nu. 8.* testantur, non fuisse ab Apostolis cōscriptum, sed oretenus duntaxat Ecclesiæ cōmunicatum, vt per hoc significarent, illud non tã in mortuis membranis, quàm in viujs cordibus fidelium debere conscribi, vt *Ruffin. in Prefat. expof. symboli.*

Egregiè Rufinus.

4.

4. Est, quæ de materijs & formis sacram. vsurpat Ecclesia. Nam certū est, eas non nisi à Christo institutas fuisse, cum solus Christus fuerit sacramentorum author. Cum igitur non de omnium sacram. materijs & formalis in scriptura mentio fiat, dicendū est, eas solā traditione Ecclesiæ constare. 5. Quod in calice ante consecrationem sit admiscenda aqua: quod, præter alios, docuit *Cyprian. l. 2. Ep. 3. inu.* *Admonitos nos scias, vt in Calice offerendo Dominica traditio seruetur. Neque aliud fiat, à nobis, quam quod pro nobis Dominus prius fecit. Et circa finem: Nobis non poterit ignosci, qui ante à Domino admoniti & instructi sumus, vt Calicem Dominicum vino mixtum, secundum quod Dominus obtulit, offeramus. Et de hoc quoq; ad Collegas nostros literas dirigamus, vt ubique lex Euangelica, & traditio Dominica seruetur.* Porro lex Euang. ad vinū, traditio ad aquam vino miscendā, refertur.

5.

6. Est, ieiuniū quadragesimale, quod omnes ferè Patres, ex *Spondan. anno 57. nu. 57.* docent institutū fuisse ab Apostolis in honorem Passionis & Resurrectionis Christi: à quo, vt testatur *Basil. ser. 2. de ieiunio post inu.* nemo excipiebatur, non insula, non terra, non ciuitas, non gens, non denique locus ullus tam desertus, vbi Prædicatio ista non fuerit audita. Sed & exercitū, & iter facientes terra mariq; mercatores quoque omnes similiter audiunt & suscipiunt. Cuius meminit etiam *Ignatius Ep. ad Philip. sine: quadragesimale ieiunium no spernatis.* Quod idē de ieiunio, quod seruauit anni tēporib. 4. docet *Leo Papa ser. 7. de ieiun. mensis.* 7. Est, speciale priuilegium. B. Virginis, quod nunquam actualiter peccauerit, vt indicat *Trident. sess. 6. Can. 23.* 8. Est, celebratio Paschalis die Dominico post lunā 14. æquinotij vernalis; quin & ipsius Dominici diei festi reliquarumq; omnium Christi festiuitatum. De die Paschalis testantur multi Patres apud *Baron. anno 159. nu. 1.* Nec refert, quod Pius I. decretum edidit de celebrando Paschate die Dominico; nam ipse tantum lege cōfirmavit, quod Apostoli tradiderunt. *Ignatius in Epist. ad Magnes.* cum vixerit tēpore Apost. non potuit nisi, quæ ab ipsis didicit, edocere, sc. Dominicam diem esse Resurrectioni Christi consecratam, propterea illam Reginam ac Principem omnium dierum appellat. De reliquis vero festiuitatibus Domini multi patres testantur anno 58. num. 36. in *compendio Spon-*

Baronius.

7.
8.
Traditio.

dio Spondani. Et quidem de Passione, Resurrexione, Ascensione, & Aduentu Spiritus S. docuit August. Epist. 118. in initio. Quin & reliqua festa sanctorum ab Apostolis celebrari cepit, facile colligi potest ex Tertulliano antiquissimo scriptore, qui de coronâ militiâ post inir. de natalitiis sanctorum singulis annis celebrandis mentionem facit: oblationes pro defunctis, pro natalitiis annuâ die facimus. Multa alia præterea sunt, quæ in Ecclesia obseruantur, quorum initium non potest nisi ad Apostolos referri. Nequeunt igitur traditiones absque aperta temeritate in Ecclesia negari.

Plures.

18. Ad heret. resp.

Ad testimonia Scriptura.

Ad fundam. hæret. neg. antec. Ad 1. ex Deuteron. Resp. cum Bellarm. lib. 4. de verbo non scripto cap. 10. sensum illius loci non esse, vt præter id, quod scripto traditur, nullum aliud seruandum sit præceptum: alioqui peccassent Apostoli, qui multa alia præter ea, quæ scripto acceperunt, & ipsi in primis seruauerunt, & posteris seruanda tradiderunt: sed sensum esse, vt id, quod scripto à Deo traditur, integrè & cõpletè seruetur. Idem sensus est loci Proverb. 30. Ad 3. testim. Apocal. nolle eo loquendi modo Ioannem prohibere, ne vel aliæ honestæ consuetudines inducantur, vel boni sanctique libri conscribantur, sed tantum, ne liber Apocalys. falsificetur. Ad vit. testim. Pauli Resp. illud 1. intelligi non solum de his, quæ Galatæ habuerunt scripto, sed etiam traditione: 2. particulam præter eo loco idem significare, quod contra vt solum dogmata contra doctrinam Euang. acceptanda non sint, non quæ veritati Euang. conformia sunt.

Qualis debeat esse propositio, quæ sufficienter proponat traditionem fidei Diuinâ credendam?

19.

Ratio vt infra.

PRIMò sufficienter proponitur traditio fidei diuinâ credenda, si illa proponatur per definitionem alicuius Concilij generalis vel Prouincialis à summo Pontifice approbatæ: talis fuit adoratio sacrarum imaginum à Nicæno II. 350. Episc. approbata: numerus librorum Canon. à Triad. sess. 4. definitus. Ratio: inq. potest Concilium à summo Pontifice approbatum in doctrinâ fidei, vel motum ad vniuersalem Ecclesiam spectantium errare. Proponitur sufficienter 2. si nullo contradicente ab vniuersâ Ecclesia seruatur, & creditur. Talis videtur assumptio Dei patris, quæ vbiq. celebratur & creditur nullo fidelium contradicente. Ratio: huiusmodi traditiones hoc ipso censetur ab Ecclesia approbari, quod ab ipsa inuolabiliter seruantur: insolentissima quippe insania est, vt August. dixit Epist. 118. putare non rectè fieri quod tota per orbem frequentat Ecclesia. Sufficienter proponitur, 3. quando omnes Doctores Ecclesie vnanimi consensu docent, aliquid vt à Christo, vel Apostolis traditum, nullo contradicente. Ratio: si omnes Doctores Ecclesie errare possent, tota Ecclesia errare posset: repugnat autem totam Ecclesiam errare posse: igitur repugnat, omnes Ecclesie Doctores aliquid docere, tanquam à Christo, vel Apostolis traditum, quod re ipsa traditum non sit. Minor est de fide: alioqui si tota Ecclesia errare posset, nõ esset Ecclesia columna & firmamentum veritatis contra Apast. 1. ad Timoth. 3. neque verâ foret illa promissio Christi Matth. 16. porta inferi non proualebunt aduersus eam. Sequela prob. Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

Ecclesia tenetur in rebus fidei sequi suos Doctores: vnde si omnes Ecclesie Doctores errarent, erraret & ipsa. Confir. quando omnes Ecclesie Doctores conueniunt in aliqua veritate tradenda, tollunt à conscientia fidelium omnem moralem potentiam dubitandi: ergo sufficienter proponunt illam vt de fide credendam. Secus vero est, quando non omnes Ecclesie Doctores in eâ tradenda conueniunt, sed aliqui positiuè contradicunt, etiam si maior pars eorum cõsentiat: nam per talem propositionem non tollitur à cordibus fidelium moralis potentia dubitandi. Debent autem positiuè contradicere: nam si tantum negatiuè se habeant, non est signum, quod doctrinam ab aliis traditam improben; imò potius est signum, quod illam approbet; nam hoc ipso, quod illius mentionem faciunt, & non reprobant, approbare censentur. Nota aliud esse, nos obligari ad traditionem diuinâ fide acceptandam, aliud sufficienter illam nobis proponi, vt eam possimus, si velimus, diuinâ fide credere. Nam multa sunt, quæ sufficienter nobis proponuntur, quæ tamen non tenemur diuinâ fide positiuè credere, cuiusmodi sunt illa, quæ propriò nostro discursu ex reuelatis deducimus, quæ tamen ab Ecclesia expresse nobis diuinâ fide credenda proposita non sunt. Sola igitur ea tenemur fide diuinâ positiuè credere, quæ vel nobis ad Ecclesiam credenda proponuntur, vel à totâ Ecclesia, vt rarsa habentur ac seruantur.

Confirm.

22.

23. Nota quod supra.

DISPUTATIO VI.

De proponente remoto qui est summus Pontifex:

HACTENUS de traditionibus Apostol. occasione remoti proponentis, quod est publicum testimonium Ecclesie, quatenus ipsa est congregatio virorum sapientissimorum. Reliquum est, vt de altero proponente remoto, qui est summus Pontifex canonicè electus inquiramus.

SECTIO I.

An in Ecclesias Dei sit regula viuâ, in proponendis rebus fidei infallibilis auctoritatis.

ESSE in Ecclesia Dei aliquam regulam infallibilem, quæ in proponendis rebus fidei errare nõ possit, vel apud ipsos hæreticos indubitatum est. Cum n. indubitatum sit apud omnes, qui Christianam Religionem professentur, vnam esse fidem, quâ Christiani vt vniuerso astringuntur, & ab aliis qui Christiani nõ sunt distinguuntur, iuxta illud ad Epb. 4. Vnum Deum, vna Fides, vnum Baptisma, cuiusque vna fides apud omnes esse nequeat, nisi vna sit regula, quæ in proponendis rebus fidei errare non possit, quâ omnes sequi teneantur; manifestè sequitur, aliquâ debere esse in Ecclesia Dei regulam, communem omnibus, quæ in proponendis rebus infallibilem habeat auctoritatem.

1. Contro. cū hæreticis, quanam sit illa regula?

Hæretici nostri temporis autumant, præter scripturam sacram, non esse regulâ, quæ res fidei cum infallibili auctoritate credendas proponat: sed vniuersamque internè Spiritus S. ductu ac lumine

2.

G

lumine

Discrimen
Brentij
inter prin-
cipem &
primatam
personam.
Probant ex
Scriptur.

1.
Probant
ratione.

4.
Catholica
veritas.

1. Testimon.
veteris te-
stame.

5.
Hæretici
instant.

Contrâ.

6.
Secundum.

7.
Obiiciunt.

Contrâ.

luminis ex scripturis cognoscere, quæ ad ipsius salutem necessaria sunt, nisi quod Brentius apud Bellar. li. 3. de verbo Dei c. 3. doceat, Principem etiam publicam potestatem habere iudicandi de doctrinâ Relig. quam potestatem nō habet persona priuata, quæ tantum ex scripturis internoscere potest vera à falsis, quæ ad suâ duntaxat spectant salutem. Probant ex Ierem. 31. *Dabo legem meâ in cordibus eorū, & in corde eorum scribam eam, & non docebis ultra vir proximum suum.* Ex Ioan. 10. *Oves meæ vocem meâ audiunt.* Ex 1. ad Corinth. 2. *Spiritalis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.* Ex 1. ad Theff. 5. *Omnia probate: quod bonū est, tenete.* Simile quid habet Ioan. in l. suâ Cano. c. 4. *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritum, si ex Deo sint.* Ex ead. cap. 2. *Non necesse habetis ut aliquis doceat vos, sed vntio docet vos de omnibus.* Sexto Calvinus probat cap. 8. de fide nu. 161. auct. August. con. Maximi. lib. 3. cap. 14. vbi docet, non Conciliorum, sed scripturarū autoritate de rebus fidei certandum esse. 1. quia s̄ præter scripturas sacras, docetur aliqua alia regula, vel illa esset humana, vel Diuina: Diuina, præter scripturam sacram, nulla datur: omnis autem humana est fallibilis. 2. si aliqua datur regula humana, quæ de sacris scripturis sit iudex: igitur regula humana est supra scripturas sacras: sequitur, fidē Christianam non resolui in autoritatem diuinam, sed humanā: proinde illam non habere certitudinem infallibilem.

Catholici docēt, præter scripturas Canonicas, & traditiones, dari regulā viuā, quæ sit infallibilis autoritatis, & magistra veritatis in proponēdis definiēdisque rebus fidel. quam omnes sequi tenentur. Ad quam veritatem probandam præclara suppetunt tum veteris, tum noui testamenti testimonia. 1. sit Exod. 18. vbi pro declaratione dubiorum, quæ in lege diuinā populus habebat, non ad proprium spiritum, sed ad viuam Mōsis vocem recurrerat: *Veni, inquit Moyses, ad me populus, quærens sententiam Dei: cumq̄, acciderit eis aliqua disceptatio, venient ad me, vt iudicem inter eos.* Idque faciebat Moyses ex imperio Dei, vt ex eod. cap. constat. At instant, non fecisse hoc Moysen vt Sacerdotem, sed vt Principem Politicū. Sed contrâ; Moyses fuit etiam Sacerdos à Deo constitutus, vt patet ex munere sacrificia offerēdi, vestes Sacerdotales consuādī, Sacerdotes iniādi, 28. & 29. cap. Exodi: & iudicium in causa Religionis non nisi ad Sacerdotes pertinebat, vt mox ex sequenti testimonio constabit. 2. sit Denteron. 17. vbi diuinā lege statuitur, vt quodcunque ambiguum & difficile acciderit, deferatur ad Sacerdotes Leuitici generis, ab iisque exquiratur sententia, & qui parere noluerit, decreto Iudicis moriatur. Nec refert, quod non tantum in causâ Religionis, sed etiam in causâ ciuili, Iudices inferiores in dubiis iuris tenebantur adire Sacerdotes, quorum ordinaria residentia erat Ierosolymis: nam etiam de causis ciuilibus, quæ pendebant à lege, poterant Sacerdotes iudicare, vt colligitur ex Ezech. 44. & docent plurimi interpretes in hunc locum.

At obiiciunt, hoc præceptum ad eundem in dubiis Religionis Sacerdotes, eorumque iudicio acquirēdi, fuisse conditionatum, non absolutum, si nimirum Sacerdotes iudicium tulissent iuxta legem. Sed contrâ: alioqui non bene illis prouisum fuisset, nam si dubium fuisset, an Sacerdos iuxta legem iudicasset, nec ne, alius iudex statui debuisset, qui iudicasset, an prior Sacerdos

iuxta legem iudicium talisset. De quo rursus si dubitatum fuisset, alius censor statui debuisset, & sic de aliis in infinitum. Voluit igitur Deus populum quietum reddere, vt in dubiis iudicet Sacerdotes, nisi manifestè esset contra legem: contra quam, an iudicare potuissent Sacerdotes, iuridicè à populo interrogati, sententiâ publicâ & authenticâ, infra. 3. sit 2. lib. Paralip. cap. 10. vbi Iosaphat Rex Iudæ constituit in Ierosolymis Sacerdotes, vt iudicarent causas sacras, distinctos à iudicibus causarū ciuiliū. Postquam enim præceptum dedit cunctis iudicibus de iusto iudicio faciēdo, subdit: *Amasai autem Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent præsidebit: porro Zabadias filius Ismael, qui est dux in domo Iudæ, super ea operâ erit, quæ ad Regis officium pertinent.* Ex quibus apparet sententiâ de dubiis Relig. in veteri lege à Deo commissam fuisse publico iudicio Sacerdotis, non priuato vniuscuiusque, nec publico Principis Politici, vt hæretici putant.

Ex nouo testamento longè plura clarioraque suppetuntur. 2. *Matth. 16. Tibi dabo clauis regni caelorum: quodcunq̄, ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcunq̄, solueris super terram, erit solutum & in caelis.* Quo Christus amplam concedit Petro eiusque successoribus ligandi & soluendi potestatem non solum in foro sacro per sacra. pœnit. sed etiam in foro iudiciali, vt denotat particula *quodcunq̄*; quæ non ad vnum tantum genus officij limitatur, sed comprehendit omnia, quæ sunt propria Pastoris & Rectoris vniuersalis. Secundum Ioan. ult. *Pascite oues meas*: quibus verbis Christus specialem curam demandat Petro, eiusque successoribus, vt scientia & doctrina fidei suas oues pascat. At quæ sunt Christi oues, nisi qui Christi fidem sequuntur? Cæterum quid sit oues pascere, nobis declarat Deus. *Ierem. 3. Dabo vobis Pastores iuxta cor meum, & pascunt vos scientiâ & doctrinâ.* Curam igitur pascendi oues, adeoque Ecclesiam regendi & gubernandi soli Petro committit hoc loco Christus, vt seq. seq. ostendam, proinde ad ipsum eiusque successores pertinet, fidē doctrinâ Ecclesiam pascere. At instare possunt: etiam reliquis Apostolis commissam fuisse hanc curam doctrinâ pascendi oues Christi: igitur non fuit soli Petro singulariter demandata. Anteced. probat locus *Matth. & Mar. ult. Euntes in mundum vniuersum, docete omnes gentes.* Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis, &c.* Sed contrâ; in J. non omnes mundi partes singulis committuntur Apostolis, sed omnibus simul: tūm non singuli omnes mundi Regiones peragrarint, sed singuli singulas: cum tamen sit. *Joan. ult. omnes oues pascendas Christus committat Petro: Vnde Cyprian. de simpl. Pralat. post inist. hoc argu. sibi obiciens, soluit: vt vnitatem manifestaret (scilicet Christus) vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem suâ voluntate disposuit. Hoc erant vtiq̄, & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi, & honoris & potestatis, sed ex ordinis ab vnitatem proficiscitur, vt Ecclesia vna monstretur. Quæ si diceret, omnes Apostoli habebant eandem potestatem: sed dependentem à Petro vt à primo capite & origine. Alioqui quomodo seruaretur vnitatis, si omnibus indepēdenter ab vno cōferretur autoritas? clariùs explicat: *Episcopatus vnus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur.* Pars igitur à singulis Apostolis, non totum tenetur, vti*

2.
Tertium.

9.
Testimonia
noui testa-
menti, qua-
tuor suffi-
ciunt.

10.
2. Testim.

11.
Instans.

Resp.
Ad 1.

Seruando
vnitatis.

Ad 2.
locum.

vti

Vti tenetur à Petro. 2. locus nostram potius confirmat sent. nam non contentus Christus potestate collatâ omnibus Apostolis absoluendi & retinendi peccata in foro pœnitentiæ, singularem auctoritatem contulit Petro, quam non contulit reliquis; dum soli Petro, & non reliquis curam pascendi suas oues commisit.

12. Tercium. *Matth. 23. Super Cathedram Moysi*
 3. Testim. *federunt Scriba & Pharisei: omnia ergo quacumq; dixerint vobis, seruate & facite, secundum opera verò eorum, nolite facere.* In quo nota 1. obediendum esse Scribis & Phariseis, eorumque doctrinam sequendam, etiam si ipsi improbi sint: 2. radicem huius quasi à priori esse, quia super Cathedram Moysi sederunt, quòd indicat particula illativa ergo. Hoc ipso enim, quòd electi fuerunt, ad docendum publicè ex Cathedrà, potestatem accipiebant interpretandi legem diuinam, & eorum interpretationem omnes sequi debebant. Quod docuit *August. lib. 4. de doctri. Christ. cap. 17. lib. 16. cont. Faust. ca. 29. Illa, inquit, Cathedra non eorum, sed Moysi cogebat eos bona dicere, etiam non bona facientes.* Quod autem de Cathedrà Moysi dicitur, à fortiori intelligendum est de Cathedrà Petri, vt inter reliquos *August. Epist. 165. docet: in illum autem ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro vsque ad Anastasium, qui nunc eandem Cathedram sedet, etiam si quispiam traditor per illa tempora subrepisset, nihil prauidicaret Ecclesia, & innocentibus Christianis: quibus Dominus providens ait de Prapostis malis: qua dicunt, facite, qua autem faciunt, facere nolite.*

13. At obiiciunt: sæpè Christus doctrinam Scribarum & Phariseæ reprehendit, vt *Matth. cap. 16. docet discipulos suos cauere à fermento, hoc est doctrinâ Phariseæ. & hoc eod. cap. inuehitur contra eorum doctrinam.* Resp. 1. ex cit. *August.* non reprehendi doctrinam, quam ex Cathedrà Moysi Pharisei docebant; nam illâ non permittebat aliena à lege doceri, sed quam extra Cathedram iactabant. Sed quia non apud omnes certum est, non potuisse Phariseos ex Cathedrà Moysi docentes errare. Resp. 2. cum *Chrysost. & Euthym. in loc. eam doctrinam à Phariseis à Christo reprehendi, quæ vel apertè aduersabatur doctrinæ Moysi, vel quia ipsi propter minora præcepta omittebant maiora, vt Christus eod. cap. hac, inquit, oportet facere & illa non omittes vel demum, quia propter supersticiosas seniorum traditiones contemnebant mandata Dei, vt eisd. Christus reprehendit *Matth. 15. quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?* Neque hinc licet contra traditiones Eccles. ducere argu. nam nulla traditio Eccles. aduersatur scripturæ ac legi diuinæ: quin signum veræ traditionis est, si contraria non sit legi, aut scripturæ Diuinæ.*

14. Quartum 1. *ad Corinth. 12. vbi negat Apostolus, vnicuique fidelium dari spiritum interpretandi scripturas: sine spiritu autem interpretandi, nemo potest eam interpretari: quippè quæ Petro teste 2. Epist. cap. 1. omnis Prophetia scriptura propriâ interpretatione non fit.* Cùm igitur iuxta hunc locum hic spiritus interpretandi scripturas non detur omnibus, & ex aliâ parte nesciamus, cui detur, certi esse non possumus, quoniam illum habeat. Quapropter *Lutherus apud Bellarm. lib. 3. de verbo Dei cap. 5. apertè in vno loco fatetur, de nullo priuato homine nos certos esse posse, an habeat reuelationem Dei: quamuis de Ecclesiâ nobis dubitare non liceat.*

Tom. 4. De Fide, Spe, & Charitate.

At obiic. 1. *cit. cap. dicitur, vnicuique dari manifestatio Spiritus ad vtilitatem: licet igitur non vnicuique detur spiritus interpretandi scripturam omnibus, vnicuique tamen datur manifestatio spiritus ad propriam vtilitatē. Sed contra; manifestatio spiritus ad propriam vtilitatem, non est interpretatio scripturæ ad propriam vtilitatem, sed, vt *Anselm. interpretatur, Donum gratiæ, per quod aliis manifestetur Spiritus sanctus: siue, vt *Ambros. exponit & in idem recidit: donum, quo Diuinis retinaculis vitam suam gubernans & sibi, & aliis vtilis sit, dum exemplum bonæ conuersationis ostendit.***

Obiic. 2. scriptum *Lucæ 11. Pater vester de Cælo dabit spiritum bonum petentibus se: nec non Iacobi 1. si quis indiget sapientiâ, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter.* Ergo quicumque hunc spiritum à Deo petuerit, certus esse poterit, se illum accepturum. Sed contra; 1. non semper certi esse possumus, nos infallibiliter impetraturos, quod oratione petimus, eo quòd non semper eas conditiones in oratione adhibemus, quæ ad impetrandum necessariæ sunt: 2. vt *August. docet tract. 102. in Ioan. non quidquid petimus, infallibiliter consequimur, sed quod tantum ad beatam spectat vitam.* At spiritus interpretandi scripturas non pertinet ad vitam beatam, cùm non pertineat ad gratiam gratum facientem multi enim saluantur, qui hunc spiritum non habent; sed ad gratiam gratis datam, quæ ad salutem necessaria non est. 3. cùm multi hunc spiritum petant, veluti Lutherani, Calvinistæ, Ariani, Anabaptistæ, quibus potius illum infundi credendum est? Calvinistæ contendunt sibi verum spiritum infundi, interpretandi verba: *Hoc est corpus meum* figuratè ac tropicè: contra verò Lutherani putant, verum sibi spiritum infundi, interpretandi literaliter, non tamen permanenter, & per realem conuersionem, sed transeunter, & cum reali permanentia substantiæ panis cum corpore Christi.

Vtri ex his credendum verum infundi spiritum cum nequeat sanctus spiritus esse inspirator oppositarum contrariarumque sent. seu falsi, quod necessariò est admittendum inter contrarios oppositosque sensu. Quo argu. conuicti aliqui, fatentur, vnumquemque in sua sectâ saluari. Sed hi maximam iniuriâ irrogant Spiritui sancto, quem saltem in aliquâ secta falsi inspiratorem faciunt, nec non impotentem, quia non possit verum spiritum infundere; aut sufficiens remedium suæ Ecclesiæ dare verum spiritum veramque legem cognoscendi. Eiusdem veritatis luce petri & Lutherus, falsus est apud *Bellarmin. lib. 3. de Verbo Dei cap. 5. de nullo priuato homine certum esse posse, an habeat reuelationem Patris: de Ecclesiâ autem id nobis dubitare non licere. Sed vocem, quàm veritas vel semel ab ipso coactè elicit, odium in Christi Ecclesiâ interclusit, vt non permitteret in reliquis suis scriptis tam apertam veritatem ad aures fidelium peruenire. Eadem veritas prob. 2. ex perpetuâ praxi Ecclesiæ, cui non acquiescere insolentissima insania est, vt ait *August. Epist. 118. ad Ianua. constat autem semper in dubiis Religionis recursum esse, non ad priuatum spiritum vnicuiusque, vel ad Principes Sæculares, sed ad summum Pontificem, & Præsides Ecclesiæ.* Nam 1. initio nascentis Ecclesiæ in cõtrouersâ illâ, an Mosaicæ ceremoniæ seruandæ essent à Christianis recens à gentilismo conuersis, recursum ad Apostolos, qui Concilio de hac re Ierosymis coacto, statuerunt cum assistentiâ*

19. *Secundo.*

20. *Tertio.*

21. *Quarto.*

22. *Quinto.*

23. *Sexto.*

24. *Septimo.*

25. *Octavo.*

26. *Novo.*

Agatho per legatos.

tiã Spiritus S. *Act. 15. visum est Spiritui S. & nobis, eas seruandas non esse.* 2. In dubio, an celebrandum esset Pascha cum iudæis, vel post illos sequenti Dominicã septimã, recursum est ad Præsides Ecclesiæ: nam post multa Concilia determinatum fuit à Victore I. Pont. Rom. anno 198. vt celebraretur die Dominicã proximã sequenti, vt ex Apost. traditione decreuerat antea Pius I. anno 159. quin omnes illi, qui Victoris decretum acceptare noluerunt, vt hæretici sunt habiti, & *Quarto decimani* appellati. 3. In controuersia à Nouato excitata, siue vt *Hieron. cont. Iouinian. lib. 2. post inir.* putaretur etiam à Montano, an sc. possent, post Baptismum lapsi, à peccatis absolui, recursum est ad Principes Eccles. definitumque à Cornelio in Concilio Rom. anno 255. posse & debere post Baptismũ lapsos à peccatis absolui. 4. Controuersia illa diu in Africa, & Oriente, tempore Cypriani agitata, an rebaptizandi essent, qui ab hæreticis baptizati fuissent, post multa Concilia in Africa celebrata, decisa est à Stephano Pont. Rom. anno 258. & hæretici habiti sunt omnes, qui contrarium pertinaciter sentiebant. 5. Ad cognoscendam examinandamque Arii hæresim non est recursum ad Principes Seculares, sed ad Episcopos Ecclesiæ, qui 318. in Concil. *Nicano* congregati, præsentibus legatis, nomine Syluestri Rom. Pont. illam damnarunt anno 325. Et quamuis interfuerit Constantinus Imp. non tamen vt suffragium ferret, vel causam propriã sent definiret, aut legẽ vllam inconsultis Patribus statueret, sed, vt *Euseb. apud Baron. Vt paci studeret, faueret veritati, foueret concordiam, tumultus comprimeret, à veritate discrepantes reuocaret:* Quin vt refert Historia Nicæni Conc. apposta initio eiusd. Imperator, ob suam in Episcopo reuerentiã, voluit esse infra Episcopos, nec antè sedere, quàm Episcopi ipsi annuerent: cuius illa verba in eadem historia narrantur ad Episcopos Concilij directa: *Vos nobis à Deo dati estis Dij, & indecorum est, vt homo iudicet Deos.* 6. Ad iudicandam hæresim Mæcedonij asserentis, Spiritum sanctum esse creaturam, recursum ad Antistites Ecclesiæ, qui 150. Episcopi, auctoritate Damasi Pont. Constantinopoli congregati, illam anno 381. *Damasi* 15. damnarunt. 7. Ad examinandam Pelagij hæresim non fuerunt vocati Principes Politici, sed Prælati Ecclesiastici, qui in Palæstina, in Romana Synodo, in Carthag. ac Mileuit. Concilio, sub Innocentio I. & Zosimo Romanis Pont. anno 415. 418. illam damnarunt. 8. Ad discutendos errores Nestorij, & Eutychetis non fuerunt admissi Iudices seculares, sed Ecclesiastici, qui priorem in Concilio Ephes. I. sub Celestino I. anno 430. ipsius vicem in Concilio gerente Cyrillo Episcopo Alexandrino, vt constat ex Epist. Celestini ad eum missã, in 1. 10. *Concil. in viã & decretis Celestini I.* posteriorem in Concil. *Chalced.* anno 449. præsentibus legatis Leonis I. damnarunt. 9. Ad damnandam hæresim Monothelisc, non sunt admissi Principes seculares, sed Ecclesiæ Præsides: & damnata est à Seuer. Papa an. 639. à Ioan. IV. an. 640. à Synodo Cypria sub Theodoro Papa an. 643. à Martino I. in Conc. Lateranensi an. 649. & ab alijs Concilijs in Italia, Africa, Gallia, Anglia; à sexta Synodo generali Constantinopoli coactã sub Agathone, anno 680. in qua Synodo etsi interfuit Constantinus Imp. non tamen ad suffragium ferendum, vel ad sententiam examinandam, vt

constat tum ex ipsius subscriptione, *Legimus & consensimus:* tum ex responsione eiusdem ad Synodum post Patrum acclamationes, *act. 18.* in qua responsione testatur, se Patres inuitasse ad examinandas Scripturas, antiqua Concilia, & statuta maiorum, vt iuxta ea fides Catholica stabilis & inremerata permaneat. 10. Ad confutandum errorem Iconomachorum à Leone Isaurino Imp. excitatum, & à Copronymo eius filio pertinaciter defensum, non fuerunt acciti Principes seculares, sed Episcopi 350. qui eum in septima Synodo Nicææ celebrata præsentibus legatis Adriani I. perpetuo anathemate damnarunt anno 787. conitabulumque à Copronymo Constantinopoli coactum irritum illegitimumque declararunt. 11. Ad Berengarij hæresim confutandam non sunt conuocati Iudices Politici, sed Ecclesiastici: nam Leo IX. semel in Synodo Romana, iterum in Vercellensi, ipso præsentente anno 1050. eam damnauit. 12. Damnata est hæresis Petri Abailardi anno 1140. ab Episcopis in Concilio Rhemensi sub Innocentio II. item error Gilberti Porretani Episcopi Pictauiensis, nec non aliorum complures hæreses in alio Concilio Rhemis coacto, sub Eugenio III. anno 1148. damnatus est. 13. Error Abbatis Ioa-chimi, Almarici, ab Innocentio III. in Concilio generali Lateranensi Episcoporum 412. anno 1215. damnatus est. 14. Errores Græcorum à Gregorio 10. in Concilio Lugdunensi Occumenico anno 1274. & ab Eugenio IV. in generali Synodo Florent. anno 1439. confutati. 15. Examinati & damnati sunt errores Petri Ioannis, nec non Beguardorum & Beguinarum à Clemente V. in Concilio Viennensi generali anno 1311. in quo & Templariorum Religio extincta est, propter eorum nefanda vitia ac hæreses. 16. Errores Ioan. Wicleffi & Huss, nec non Hieronymi à Praga à Martino V. in Conc. generali Constantiensi an. 1418. confutati. 17. Errores Luther. & Caluin. examinati & damnati sunt à Conc. Trident. inchoato sub Paulo III. absoluto & confirmato à Pio IV. anno 1564.

Quod si auctoritatem huius, aliorumque Conc. propterea quod minùs antiqua videntur, hæretici nõ admittunt, opponimus illis antiqua ab ipsis admissa, in quibus non minùs quàm in recentioribus iudices controuersiarum ad Religionem spectantium, fuerunt Ecclesiastici. Sic n. de antiquis Concilijs scribit *Caluinus in suis Instit. cap. 8. de Fide nu. 154. Veneror ea ex animo, suoque in honore apud omnes esse cupio:* Vnde si recentiora idem non probant, quia, vt *idem nu. 155. ea non conienta Scriptura oraculis, hoc est vnica perfecta sapientia Regula, de suo capite nouum aliquid comminiscuntur:* cur antiqua admittunt, quæ sacris imaginibus debitum cultum exhibendum decernunt, quem ipsi, quia in Scripturæ oraculis non continentur, negant esse exhibendum? cur eadẽ antiqua Concilia admittunt, quæ corpis & sanguinem Christi in sacro altari post cõsecratoria verba non in figura sed quoad substantiã contineri docent? vt habet Conc. Ephes. in *Ep. Cyrilli ad Nestor.* ab ipso Conc. approbata. Tandẽ dicant nobis isti, id quod Maximino Ariano obiecit *Aug. l. 3. contra ipsum c. 3.* in quo loco Scripturæ legitur, *Deus Pater ingenuitus & innatus:* & tamẽ vt dogma fidei creditur vel ab ipsis. Potest igitur aliquid diuinã fidei credi, quod in sacris Scripturis non exprimitur. Ex quibus manifestum eos non alia de causa recentiora Cõcilia non

Estatur tantum se l. gisse & consensisse: 19, qua à Synodo de-

27. Decimo.

28. Vndecimo.

29. Duodecimo.

30. Decimo ter-

31. Decimo

32. Decimo

33. Decimo

34. Vltimo.

35.

Caluinus sispsum singlas.

Conc Ephes. expressit.

Novelli hæretici committi.

non admittere, nisi quia in eis ipsorum errores confutantur. Cum alii ipsi nequeunt vel vnicum Concilium proferre, in quo ostendant controuersias Religionis à Principibus secularibus declaratas definitasque fuisse.

36. Eandem v-
viam confir.
Confirmat auctoritas multorum Imperat. qui expresso facti sunt, non esse Secularis Principis de rebus Religionem spectantibus iudicare. Aurelianus, ut est apud Baron. anno 178. cum controuersia esset inter Paulum Samosatenum & Catholicos, cui Episcopalis domus tribuenda esset, cumque his hæc data esset ad Imperatorem, respondit quamuis Ethnicos, ei domum tribuendam esse: cui vrbis Romæ Episcopi tribuendam esse iudicarent. Constantinus, ut supra, nefas & indecorum iudicauit, Politicum Principem de rebus Religionis iudicare. Gratianus Imp. scribens ad Synodum Aquilei. Neque controuersia dubia sententia rectius poterant expediri, quam si oborta altercationis in interpretes ipsos constituissemus Antistites, ut videlicet à quibus proficiuntur instituta Doctrina, ab eisdem discordis eruditionis repugnantiâ solueretur. Quæ verba sic interpretatus est Ambrosius (qui in eo Conc. partes egit Catholic. Palladium & Secund. Arianos) Ecce quod Christianus constituit Imperator. Noluit iniuriam facere Sacerdotibus: ipsos interpretes constituit Episcopos. Eandem in Actis Concilij post int. in 2. Concil. pag. 345. sub Damaso. Basilius Imp. in 8. Synodo sine actio. 10. sic loquitur: De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conuersamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia nullo modo vobis licet de Ecclesiasticis causis fermentatione motuere. Hoc enim inuestigare & querere. Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum est, qui Regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui ligandi, & soluendi potestatem habent: qui Ecclesiasticas & cæteras verba. leses sunt adepti claves: Non nostrum qui patibuli debemus qui sanctificari, qui ligari, vel à ligamento solui egeamus. Quancumque enim Religionis & Sapientia laicum existat, vel etiam si vniuersa virtute interius polleat, donec laicum est, ovis vocari non desinet: rursus sumq; quantacumque Episcopus sit irreuerentiâ, & irreligiositate plenus, & nudus omni virtute, donec Antistes est, & veritatis verbum rectè predicauerit, Pastoris mentionis, & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouium constitutis, Pastores verborum subtilitate discutiendi, & ea que super nos sunt, quarandi & ambiendi? oportet nos cum timore & fide sincerè hinc adire, & à facie eorum vereri cum sint Ministri Domini Omnipotentis, & huiusmodi formam possideant: & nihil amplius, quam qua sunt nostri Ordinis, requirere. Hæc Imperator, insanos appellam eos, qui in dignitate Eccles. non constituti audent in rebus ad Religionem pertinentibus se immiscere. De Valentiniano Seniore hæc scribit Ambrosius in Epist. 32. ad Valen. Iuniorum: Pater tuus Deo fauente vir maturioris aui dicebat: non est meum iudicare inter Episcopos. Quin hanc veritatem non voce tantum, sed legibus etiam publicis ab Imperatore sancitam fuisse testatur ibid. Frustraneum, hanc veritatē Patrum testimoniis comprobare, cum omnes tam Græci, quam Latini ita in eam defendendam conspirerent, ut tanquam in Ecclesia Dei inauditum proclamant, laicos de rebus fidei iudicare. Leg. Athanas. Epist. ad solitariam, ubi inauditum à condito sæculo pronuntiat, Imperatorem, aut vllum Politicum Principem de rebus ad Religionem spectantibus vnquam sententiam tulisse.

37. Olaus in Synod.

38. Pissini Im- peras. verba.

38. Ambros. de Valentiniano Seniore.

39.

Tom. 4. de Fide, Spe, & Charitate.

Prob. 1. Aliquis Iudex in Ecclesia necessarius est, qui auctoritatem habeat dirimendi controuersias, quæ de rebus fidei ad salutem spectantibus oriri solent. Hic autem esse non potest Scriptura vel priuatus vniuscuiusque Spiritus, aut Princeps aliquis Politicus: ergo erit Ecclesiasticus, qui à Deo immediatè auctoritatem habeat declarandi verum sensum Scripturæ. Consequenter constat à prædicta enumeratione, cum nullus alius in rebus fidei decidendis Iudex esse possit. Maior videtur lumine naturæ nota, cuius datus omnis bene ordinata Respublica aliquem sibi Iudicem eligit, qui emergentes lites, ad bonum commune spectantes, propria auctoritate dirimat. Cum igitur Ecclesia sit à Christo rectissime ordinata, habere debet aliquem Iudicem, qui emergentes de rebus fidei ad salutem spectantes controuersias dirimere valeat.

Minor prob. quoad 1. partem: i. in omni bene ordinata Republica, præter leges scriptas, est aliquis animatus Iudex, cuius munus sit leges interpretari, & iuxta legum interpretationem sententiam ferre. 2. interdum lex scripta est obscura, & ambigua, multorumque capax sensuum, ut patet ex tot interpretationibus, quibus plerumque vna eademque propositio à Doctoribus explicatur, ut constat inter hæreticos ipsos, qui eadem Scripturæ verba in contrarios sensus explicant, ut Ariani, & Nestoriani verba: Ego & Pater unum sumus, explicant secundum vnitatem affectûs & voluntatis: reliqui, etiam hæretici secundum vnitatem nature: Sabelliani illa: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, intelligunt secundum diuersa munia & officia, quæ Deus ad extra operatur: reliqui, etiam hæretici, secundum realem Diuinarum Personarum distinctionem: Anabaptistæ verba illa, Baptizantes, &c. &c. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, interpretatur solum, de adultis, exclusis paruulis, quos Baptismi capaces esse negant. Zuingliani & Calvinistæ verba: Hoc est corpus meum, intelligi volunt figuratè ac tropicè; reliqui literaliter & substantiuè. Ex quibus manifestè apparet, præter Scripturam, necessarium esse aliquem alium Iudicem, qui à Deo potestatem habet illam iuxta verum sensum à Spiritu sancto intentum interpretandi: nisi velimus vel absurdissime concedere, Ecclesiam manere perpetuè dubiam & perplexam in rebus ad salutem pertinentibus, vel impie asserere, vnquamq; saluari posse iuxta suam sectam, & propriam explanationem, quam de rebus fidei sibi fingit. Prob. quoad 2. Iudex debet esse certus & notus omnibus, qui de fidei controuersis certificandi sunt. Spiritus autem proprius ad summum innotescit tantum illi, qui talem Spiritum habet. At quo pacto de iisdem Religionis controuersis certificabuntur Idiota & rustici, qui Spiritum interpretari in Scripturâ non habent? Per eos, inquit, qui illud habent. At sæpè hi contrarias habent de rebus fidei sententias. Quorum igitur tunc Idiotæ tenebuntur sequi sententiam? 1. ut experientia docet, sæpè ipsi hæretici in contrarias distrahuntur opiniones: cum igitur certum sit, Spiritum non posse oppositorum sensum esse inspiratorem, quem ex duobus contraria sententiis credendum erit verum habere Spiritum? Confir. hic modus est alienus à consueto ordine, quo Deus vtitur cum suis creaturis intellectualibus, quæ non immediatè & per seipsum, sed per alias instruitur solet. Quæ ordinè seruat etiam cû Angelis, quorum inferiores instruit & illuminat per superiores,

40. Prob. 4. ratione.

Minor prob. banna.

42. Hic iudex non est.

42. Nos primario unius cuiusque Spiritus.

vt *2. To. disp. 16. sect. 2.* Est enim hic modus magis accommodatus homini, & minus subiectus illi-
sioni, aptiorque ad virtutes exercendas.

43. *Nec potest aliquis publicus.*

Prob. quoad vlt. Princeps Politicus non potest se extendere ultra suam potestatem, vt nec vlla potētia extrasua sphæram: At nullius Politici Principis potestas potest se extendere ad iudicanda & definienda ea, quæ fidei supernæ concernunt: ille n. ad ea tantum se extendit, in ordine ad quæ potestatem accipit scilicet ad conseruandum sua authoritate publicum bonū & tranquillitatem Reipub. Cū a. suam potestatem Secularis Princeps accipiat ab ipsa Reipub. nec ipsa aliam potestatem conferre possit, quàm ad bonum Politicum conseruandum, non poterit scilicet ultra hunc finem, & media huius fini proportionata se extendere. Potestas autem iudicandi de rebus fidei est supernaturalis, per se ordinata ad finem supernæ, quæ est salus æternâ hominū: ergo esse debet ab authore supernæ, qui illam conferre valeat, qui non est, nisi Deus, qui illam immediatè confert, non Republicæ Politicæ, sed ordini Eccles. atque si illam contulisset Politicæ Reip. frustra institueret ordinem Eccles. à Politico distinctum: vt certum est ex *1. Corint. 12. & Ephes. 4.* vbi Apostolus enumerans membra Ecclesiastici corporis, nullam mentionem facit Principum Secularium; & ex veteri testamento, in quo ordo Levitarum & Sacerdotum, erat distinctus à Politico, vt supra.

Ordo Eccles. à politico distinctus.

44. *Talis regula est necessaria.*

Maiores.

Consist.

Contendunt heretici omnia esse clara.

45. *Confirm. 2.*

Minor.

Confirm. fides debet esse vna respectu totius Ecclesie. Non potest autem conseruari vna respectu omnium, sine aliqua regulâ viua infallibilis authoritatis in explicandis & proponendis iis, quæ ex doctrinâ Christi & Apost. tradenda sunt fidelibus: scilicet vbi non est euidentiã veritatis, neque sunt diuersi intellectus variè dispositi in eundem sensum infallibiliter conspirare: sed multa sunt in Scripturâ difficilia, ambigua, tropologica, quæ trahi possunt in contrarias sententias: ergo nisi sit aliqua regula animata, quæ ex promissione diuina authoritatem habeat attingendi verum sensum, eumque fidelibus proponendi certa fide credendum, non poterit fidei veritas in Ecclesia conseruari. Maior constat: nam talis est natura nostri intellectus, vt vbi non fuerit euidentiã veritatis aperte conuictus, varios de eadem re eliciat assensus, iuxta varia motiua, quæ sibi occurrunt; ita heretici, quia vsum huius regulæ non admittunt, in iisdem rebus ad Religionem spectantibus inter se contrarij sunt. Ergo nisi fideles dirigantur aliqua regulâ animata infallibili, non poterunt in iis, quæ ad Relig. spectant, vnitatem seruare. Leg. *August. 18. de Ciuit. cap. 41.* Minor constat experientiã non modò doctissimorum virorum, qui affirmant multa se non intelligere, propter quod Petrus *2. Epist. cap. 3.* asserit, in ea esse quædam intellectu difficilia, sed ipsorum hæret. vt supra. Vnde refert *Bellar. lib. 1. de Euang. c. 2.* in sola verba, *Hæc est corpus meum,* legi ducentas interpret. in libello edito anno 1577.

2. Certum est, etiam per ipsos hæreticos, adhuc Christum suam gubernare Ecclesiam, à quâ licet absit visibili presentia, adest tamen Imperio, *Matth. 16. Data est mihi omnis potestas in celo & in terra: & ero vobiscum vsque ad consummationem sæculi.* At illam non gubernat Christus immediatè per seipsum; ergo per aliquem, qui vices ipsius gerat in terris, qui sanè alius esse non potest, quâ vel vnus aliquis homo inter nos viuens, vel vni-

uersa congregatio Ecclesie cum infallibili assistentiã Spiritus S. in definiendis rebus ad Religionem spectantibus. Igitur præter Scripturam & traditionem, datur regula viua visibilis Magistra veritatis, quæ in definiendis rebus fidei errare non possit. Minor prob. neque in principio Ecclesie, quando minis videbatur necessarium ob paucitatem fidelium, Christus per seipsum immediatè exercebat hoc regimen, sed per Petrum, eiusque successores per sui Vicarios, & supremos Ecclesie Pastores: vt admittunt hæretici ex Scripturâ, in qua leguntur homines mitti ad homines de rebus fidei instruendi, vt Cornelius ad Petrum, Paulus ad Ananiam, quæ *Occum.* docet fuisse Diaconum vnum ex 70. Christi discipulis, *Ang. lib. 2. Euang. quest. 90. q. 40* Sacerdotem, *Dorotheus* Damasci Episcopum; *Eomachus* ad Philippum vnum ex septem Diaconis ab Apostolis electis. Nec constat, nunc variatum esse Ecclesie Regimen, cū tamen cōstare deberet, cū sit res grauissima: Ex aliâ verò parte maior est necessitas nūc huius regulæ animatæ visibilis, ob maiorem multitudinem fidelium, & plures circa res fidei exortas cōtrouersias, cū autem Vicarius faciat vnum cum principali, vt instrumētum cum suâ causâ principali, quidquid agit Vicarius vt Vicarius, tribuitur principali: ergo si erraret Vicarius Christi, talis error tribueretur Christo, vt principali gubernanti. Vt igitur non erret Vicarius Christi in iis, quæ agit vt Christi Vicarius, debetur illi infallibilis assistentiã Spiritus S.

Prob.

Visibile vi-
uante regu-
la infallibi-
lis authori-
tatis est ne-
cessaria.

46.

47. *Resp.*

Suprema in
proponendo.

Obiicit 1. Vel hæc regula animata in definiendis rebus fidei non eget alijs regulis fidei, & sic reliquæ erunt superflue: vel eget, & tunc ipsa nõ erit regula, sed potius regulata, cū nequeat sine regulâ dirigere. Resp. indigere regulis traditis & scriptis, cū ipsa nõ sit regula per essentiam, vt est Deus, neque per nouas & immediatas reuelationes, vt Prophetæ & Apostoli, sed per infallibilem doctrinam interpretatione earum, quæ hæc Ecclesie factæ sunt. Vnde dicitur tantum suprema in proponendo: inter quam, & reliquas hoc interest, quod reliquæ continent obiectum credendum fidei diuinâ, solumque egeat sufficienti applicatione: hæc tantum proponit & definit quodnam sit obiectum credendum. Atque in hoc sensu habet assistentiã Spiritus S. ne erret in proponendo vnum pro alio.

48.

Minor.

Obiicit 2. Si Iudex iste animatus in definiendis rebus fidei prærequirit regulam Scripturæ, vel traditionis, prærequirit illam sufficienter propositam: At hoc modò illa etiam sine definitione Iudicis animati sunt regulæ infallibiles, obligantes fideles ad credendum fidei Diuinæ, quod ipse proponunt: igitur ad hunc effectum superflua est regula animata. Maior constat; quia regula non potest exercere munus regulæ, nisi sit certa, quia non regulatur nisi prudenter cognita veritas, alioqui facillè falli posset regulandus, vna regulâ pro aliâ vtendo. Minor prob. 1. sola Scriptura & traditio sufficienter propositæ, sunt infallibiles regulæ obligantes fideles ad credendas res fidei. Scriptura & traditio sufficienter propositæ, sunt regula, quâ Iudex ipse animatus dirigendus est in proponendis rebus fidei: ergo ante definitionem ipsius supponuntur regulæ infallibiles obligantes fideles ad credendum, quod ipsæ proponunt.

Prob.

49. *Resp.*

Hoc omnino concedendū.

Concedo Iudicem animatum in proponendis definiendisq. rebus fidei requirere Scripturam & traditionis regulam sufficienter propositam, cū Spiritus

Spiritus S. illi non assistat, nisi more humano, prout diligentibus Doctorum: quamvis de fide etiam sic; nunquam Deum permissurum suum Vicarium ad res fidei & sentiendas accedere absque prout diligentibus; quia qui absolute promittit finem, implicite etiam promittit media ad finem necessaria. Ad minor. nego de facto Scripturam vel traditionem obligare fideles ad eas fidei diuina credendas ante Pontificis declarationem: idque non ex natura ipsarum, cum ex se habeant sufficientia motiua, sicut; eulden-ter credibiles, si diligenter perpendantur; sed ex voluntate Dei, nolentis de facto ad eas obligare: nisi ut propositas per suum Vicarium, ad euitandos errores, & schismata, que inter fideles in his diuina credendis esse possent: quo sit ut ipse valeant Pontificem dirigere per modum applicatis, quia supponuntur habere sufficientia motiua, quibus Pontificem inducant ad eas de fide proponendas, esse non supponuntur aut obligantes? an vero obligare possent Pontificem, ut eas de fide proponat, coniectandum est ex grauitate & necessitate materiae, & ex pluribus, aut ex paucioribus signis credibilitatis, que in se continent.

Obiicit 3. Talis regula animata visibilis non videtur possibilis: quia cum sit creata, non potest huiusmodi auctoritatem habere ex se, sed a Deo; neque ipsa poterit de seipsa testari, quod talem auctoritatem habeat a Deo, cum ipsius testimonium non sit infallibile: proinde alia regula erit necessaria ad illam cognoscendam: que rursus, quia creata est, eandem habebit difficultatem.

Resp. neg. antec. ad prob. dico, talem auctoritatem habere a Deo ex speciali assistentia Spiritus S. Nego autem ipsam de seipsa testari, quod talem habeat a Deo auctoritatem, sed id evidenter colligi per euidenciam credibilitatis ex traditione, Scripturis, communi consensu totius Ecclesie, & ex peculiari prouidentia, quam Christus habet de sua Ecclesia. Cum enim Deus permittere non possit, ut res falsa tot signis & testimoniis firmata, auctoritate ipsius, in detrimetum totius Ecclesie, credenda proponatur fidei diuina, necessarium asserendum erit, dari huiusmodi regulam viuam infallibilis auctoritatis apud nos, nam si id permittere posset, obligaret nos ad oppositum, quod intendit: intendit enim nos obligare ad veram fidem: ex alia vero parte si permittere posset rem falsam tot signis euidenter credibilem vniuersae Ecclesie sua auctoritate credendam proponi, lege naturali nos obligaret ad eam sequendam: siquidem lege naturali obligamur ad sequendum rectum diuinitatem rationis. Dicere autem, quod solum obligamur, ad sequendam fidem, quam putamus veram, est tollere veram fidem de Ecclesia Christi, & specialem prouidentiam, quam Deus habet de sua Ecclesia; nec non cum Mahumero fatari, vnumquemque in sua secta saluari posse: nam vnusquisque tutam conscientiam sequi posset suam sectam, quam putaret veram. Quod autem talis regula animata sit fide diuina credenda, constat ex dictis: nam quoriscunque aliquid proponitur auctoritate diuina credendum ea euidentia credibilitatis, cui naturaliter non possit subesse falsum, sine dubio fide diuina credendum est: eo quod non possumus spectato modo, quo Deus nobis fidem credendam proponit, maiorem euidentiam de obiecti fidei credibilitate habere: ac proinde tenetur Deus, ne res falsa cum tanta euidentia credibilitatis proponatur, praesertim quando per aliam regulam superiorem eius fal-

litas discerni nequit. Vnde concedo, hanc regulam animatam probari per aliam creatam: nego tamen illam esse fallibilem; nam ex peculiari prouidentia tenetur Deus illam reddere infallibilem, etque assistere, ne illi falsum subsit.

Obiicit 4. Ex traditione & Scriptura probatur hac regula rursus testimonio huius regulae probatur traditio & Scriptura: ergo committitur vitiosus circulus in eodem genere probationis: & virtute idem probatur per idem.

Resp. neg. conseq. nam sumi possunt traditio & Scriptura, modo ut approbatae infallibili iudicio ipsius regulae animatae, quo pacto sunt auctoritatis diuinae, & credendae fidei infusa: hoc autem modo a nobis non sumuntur ad probandam infallibilem auctoritatem regulae animatae; sic enim supponerent illam iam infallibilem, a qua & ipsae approbatae infallibilitate haberent quoad nos: ac proinde illam probare non possent quoad infallibilitatem, quam supponerent, cum nulla probatio supponat, quod est ipsa probatura: sicut nulla causa supponit effectum, quem est ipsa productura. 1. modo sumi possunt traditio & Scripturae ut testantur signis & rationibus humanis, ut quod Scriptura ex praedictione futurorum, seipsam veracem ostendit: quod Deus tanquam tempore illam incorruptam inuolantemque seruauerit: quod traditio sit tamdiu ab vniuersa Ecclesia seruata, & a tot sapientissimis viris habitata & attestata ut regula a Christo, vel Apostolis tradita: quo pacto sunt auctoritatis humanae, & credendae fidei acquisita. Atque hoc modo sumuntur ad probandam regulam animatae: sic enim non supponunt illam infallibilem quoad nos, a qua & ipsae infallibilitatem diuinae auctoritatis quoad nos sumunt, sed aliunde supponuntur infallibilis auctoritatis, non quidem diuinae, sed humanae, talis tamen, cui ex adiuncta prouidentia, quam Christus habet de sua Ecclesia, quam proprio sanguine fundauit, non possit subesse falsum, ac proinde sufficientis ad obligandos fideles ad talem regulam animati iudicis fide diuina credendam. Nam tali modo & euidentia credibilitatis illa nobis credenda proponitur, ut non possit spectato modo, quo reliqua mysteria fidei nobis Deus credenda proponit, euidentiori credibilitate, & modo homini magis accommodato proponi. Atque hoc modo vitatur circulus, & efficaciter probatur vna per aliam in diuerso genere probationis. Nam traditio & Scriptura hoc modo sumptae probant infallibilitatem iudicis animati, per modum conditionis applicantis obiectum credibile fide diuina, tali applicatione, cui non possit subesse falsum ex speciali assistentia Spiritus S. Instabis. Vtraque probatio procedit per modum conditionis applicantis obiectum fidei: ergo vtraque procedit in eodem genere probationis. Non inferior; verum vna procedit per euidentiam credibilitatis ex signis & rationibus humanis, cui ex speciali Dei prouidentia non potest subesse falsum; altera per certitudinem fidei, ex testimonio diuino immediate, cui falsum subesse non potest ex speciali assistentia Spiritus S.

Obiicit 5. Ad credendum aliquid fide diuina non est necessarium, ut proponens sit infallibilis auctoritatis; nam plerumque res fidei proponuntur ab iis, qui talem auctoritatem non habent, cum tamen obligemur ad eas credendas fide diuina: ergo ad hunc effectum non est necessaria infallibilis auctoritas res fidei proponendi, alioqui sine illa nunquam res fidei sufficienter proponerentur:

Ad argum. in form.

31.

32. Dupliciter sumi possit traditio & Scriptura.

Circulus vitatur.

33. Instas.

Discrimeth.

34.

Nota.

30.

31. Resp.

De seip. non testatur regula animata.

Rem falsam tot signis euidenter credibilem esse Deum permittere non potest.

56. Duplex pro-
ponem.

uerentur. Resp. proponens alter est, qui proponit propria autoritate, definiendo id quod proponit: alter, qui proponit autoritate alterius, referendo tantum, quod alter credendam decreuerit. Ceterum et si ad credendam aliquid fide diuina, necesse non sit, vt secundus proponens sit infallibilis autoritatis, quia sufficit, vt tantum ille sit infallibilis autoritatis, in cuius autoritate proponitur: est tamen necesse, vt sit infallibilis autoritatis primus proponens: quia cum primus non proponat in autoritate alterius, sed propria, nisi sit infallibilis autoritatis, semper dubium esse poterit, an verum sit, quod proponit.

57. Dicitur.

Contrā.

Di c. 28. Neque primus proponens proponit autoritate propria, sed Dei, cuius testimonium credendum proponit. Sed contra: licet ipse supponat testimonium Dei, quod proponit, non tamen supponit ipsum certum quoad nos; proinde in proponendo illud definite sequendum, proponit illud autoritate propria sibi à Deo communita, sine qua fidei vnitas seruari non posset, quia cum multa in ea sint, non ita euidenter credibilia, si non esset aliquis iudex animatus, qui ea infallibili autoritate determinare posset, daretur in rebus fidei locus, opinionibus humanis, vt quisque ea crederet, quæ sibi probabiliora viderentur; ex quo multa sequerentur schismata.

58. Vrges.

Contrā.

Vrgebis: idem dubium fieri posset de regula animata, siquidem illa non proponitur per aliam regulam infallibilem, sed per signa tantum credibilitatis; sed hæc eadem signa sufficere possent ad applicandum de fide credendum, quod regula animata proponit: ergo. Sed contra: signa credibilitatis, quæ nobis animatam regulam fide digna credendam proponunt, sunt adeo euidentia, vt apertam diuinae prouidentiae iniuriam faceret, qui eam non crederet: at non quidquid hæc ipsa regula animata credendum proponit, ea habet signa credibilitatis, vt ante huius regulæ determinationem non possit quis oppositum opinari, vt patet in multis fidei dogmatibus ante Pontificis determinationem.

59. Soluuntur
argumenta
hereticorum.

Primum locum *Jeremia* explicat August. de Spiritu & littera ca. 24. & 25. de discrimine, quod est inter legem veteris, & noui testamenti, quod illam in tabulis lapideis, hanc in cordibus fidelium per viuificationem Spiritum inscribit Deus: *vs quod, inquit, ibi forinsecus serret, hic deletat intrinsecus; ibiq; fiat prauaricator per occidentem litteram, hic dilector per viuificantem Spiritum: & quod ibi forinsecus insonat sensibus, hic intrinsecus incrementum dat diffundendo charitatem in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Illa autem verba: *& non docebit vir proximum suum:* intelligit de vita futura, in qua, vt Deum cognoscamus, non egemus aliorum magisterio & instructione, sed omnes videmus eum sicuti est.

60. Ad 2. Tom.

Ad 2. *Ioan.* cum Christus dicit: *Omnes meæ vocem meam audiunt:* non excludit suos ministros & Vicarios, quos dat quibus vt Pastores, à quibus pasci debeant, iuxta illud *Jeremia* 15. *Et dabo vobis Pastores iuxta cor meum, & pascunt vos scientia & doctrina:* verè enim qui ministros Christi audit, Christum audit, *Luca* 10. *Qui vos audit, me audit.* Ad 3. ex 1. ad *Corinth.* 2. *Spiritalis iudicat omnia & ipse à nemine iudicatur:* quia, vt *Hierony.* interpretatur, *iudicat vana esse, in quibus carnales homines delectantur, & ipse ita se agit, vt à nemine iudicetur.* Huic concordat *Chrysost.* *Homil.* 7. quia stil. *Spiritalis homo nouit, siue per internum spiritum, siue per Scripturas, siue per magiste-*

61. Ad 3.

rium superiorum, quæ sunt Dei: quæ tamen carnalis homo ignorat, adeoque ab eo iudicari non potest. Ad 4. 1. ad *Thessal.* 1. non intendit eo loco Paulus, cum dicit, *omnia probare, esse omnia* examinis scrutinio discutienda, sed tantum ea, quæ à veris, vel falsis Prophetis dicuntur. Erant enim apud *Thessal.* falsi Prophetæ, à quibus ne deciperentur, cautè monet, vt non omnia vt Prophetice dicta, absque vilo examine excipiantur, sed prius examinantur, an sint conformia iis, quæ ab ipso per Euangelium acceperunt. Neque intelligit, vt hoc examen fieri debeat ab omnibus, sed ab iis dumtaxat, qui in Ecclesia Dei autoritatem habent, vt sunt Ecclesiastici. Eodem modo explicatur 1. locus *Ioan. cit.*

62. Ad 4.

Ad 5. Resp. sensum non esse, vt velit Apostolus, vnumquemque interno tantum Spiritu priuato instrui à Deo ac doceri, sed tantum vult, eos monete, ne ab iis doceantur, qui simulant se esse ex schola Christi & Apost. cum ipsi sint sufficienter per Apostolos instructi. Qui sensus colligitur ex textu, præmiserat enim: *hæc scripsi vobis de his, qui seducunt vos: & vos vnctionem, quam accepistis ab eo maneat in vobis.* Quibus declarat *Euangelista*, à quo vnctionem acceperint, scil. vt supra docuerat à Sancto Satorum Christo, vel immediate ab ipso docti, vel mediate per Apostolos.

63. Ad 5. Dicitur ex
Euang.

Ad 6. Resp. nolle *cit.* August. in definiendis, rebus fidei Conciliis legitime congregatis, & à Pontifice confirmatis autoritatem negare, quibus tantam tribuit, vt ne ipsi quidem *Euangelio* se crediturum fateatur, nisi Catholicæ Ecclesiæ ipsum commoueret autoritas, *cont. Epist. fund. cap. 5.* sed cum controuersia esset inter ipsum, & *cit.* Arianum, qui Niceni Concil. in quo definita fuit Filij Dei consubstantialitas, eaque nouo vocabulo *Homonison* explicata, autoritatem non admittebat; cumque ex aliâ parte in Conc. Arimin. ob prauitatem aliorum Episc. Arianorum, relectum fuisset, ob vocabuli nouitatem, nomen *Homonison* (ita *ibid.* August.) vt cum hæretico, cum quo disputabat, in quibusdam principiis conueniret, dixit: *Nec nunc ego Nicenum, nec tu debes Ariminense, tanquam praiudicaturus preferre Contilium: nec ego huius auctoritate* (siquidem in hoc approbatum non fuit) *nec tu illius desinere: Scripturarum auctoritatibus, non quorumcumque propriis, sed utriusque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertes.* Sc. cum nulla possit esse disputatio, vbi disputantes in nullo conueniunt principio.

64. Ad 6. Dicitur ab
August.

Ad 7. & 8. argu. ex ratione dictum. Resp. huiusmodi regulam esse diuinam, non minùs quam Scripturam vel traditionem, cum non minùs immediate autoritatem habeat à Deo, à quo vtraque æqualem accipit in suo genere infallibilitatem, hæc in proponendo, illa in testificando. Sicut tam lex Scripta, quam animatus iudex ab eodem principe constitutus, eandem habet in suo genere autoritatem, illa in obligando, hæc in sententiâ & iudicio ferendo.

65. Ad 7. & 8.

SECTIO II.

Cui de facto hæc autoritas proponendi res fidei à Christo collata sit?

IN controuersiam vocantur. Tota Ecclesia, Quatuor in primarij Pastores in Concilio congregati; Vnum aliquod supremum caput & princeps omnium.

66. Quatuor in
controu. om-
nium.

66. nium, vel solum, vel cum suis membris coniunctum. Hæretici, ut omnem à Pontifice Rom. potestatem tollant, non solum illi auctoritatem proponendi res fidei negant, sed etiam potestatem gubernandi Ecclesiam, quam propter eam negant esse Monarchicam, sed vel Democraticam penes multitudinem, ut *Illyricus*, vel Aristocraticam penes ceterum seniorum, ut *Calvinus*; aut penes Principes seculares, ut *Brentius*. Catholicos docent, non modò Regimen Eccles. quod Monarchicum est, sed & infallibilem auctoritatem definiendi lites & controuersias fidei legesque ferendi ad vniuersalem Ecclesiam spectantes, residere in summo aliquo Pastore, qui legitime in Petri munus, & potestatem gubernandi Ecclesiam succedat. Nonnulla lis inter eos est, an illa sit penes summum Pastorem solum, an coniunctum cum Concilio generali.

Lit. Castrolica.

67. Dico. Hæc infallibilis auctoritas proponendi res fidei, est tantum in vno aliquo supremo capite legitimo Petri successore. *S. Tho. 2. 2. q. art. 10. & 4. con. gen. c. 76. Caiet. opusc. de potest. Papa cap. 9. &c.* communis. Fundam. cum primum hæc auctoritas à Christo, vel promissa, vel collata Ecclesie fuit, nusquam legitur promissa, vel collata, nisi soli & indiuiduæ personæ Petri: Hæc autem cum officio & persona Petri extrinseca non est: ergo adhuc per successionem durat in iis, qui legitime succedunt in munus & officium Petri, quia si illa extincta non est, in aliquo perseveret necesse est: in nullo autem perseverare potest, quam in eo, qui in officium & potestatem gubernandi Ecclesiam succedit Petro: est enim hæc prærogativa annexa officio, cum quo communicatur ad utilitatem, non privatæ personæ, sed publicæ Ecclesie. Maior euidenter deducitur ex *Matth. 16.* ubi primum hanc prærogatiuam Christus Petro promissit: *Tu es Petrus, & super hæc Petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non preualent aduersus eam: & tibi dabo claves Regni caelorum, &c.* nec potuit expressius hæc auctoritatem soli singulari personæ Petri designare: nam cæteris Apostolis, quos interrogauerat, omissis, soli Petro suam promissionem fundandæ Ecclesie super ipsius fidei soliditatem per Petram significatam dirigit. Sola Petro spondit claves, supremam in Ecclesia potestatem significantes, ut non modò consuetudine constat, quæ alicui domus, aut urbis dominium tribuitur, claves traduntur, sed etiam docet *Isai. 22. & dabo claves super humerum eius*: Sola Petro potestatem ligandi & soluendi promittit. Occurrunt hæretici, per *Petram* hic non significari Petrum, sed Christum, vel fidem, aut populum fidelem. Sed cœcutiunt nam quorsum dixisset Christus, *Tu es Petrus*, siue Syriacè, quo idiomate Christus loquebatur, *Tu es Petra* (Cepha enim, ut *Hierony.* docet *2. ad Galat.* Syriacè Petram significat) & non potius se ipsum pro fundamento Ecclesie designasset? cur dixit, *aedificabo Ecclesiam meam*, & non potius *aedificauit*, cum iam diu ipse Ecclesiam per Apostolos aedificare cepisset? pronomèn *hanc* nonne aliquâ petram, de qua Christus proximè locutus fuerat, refert? at non de se, sed de Petro dixerat, *Tu es Petrus*. Tandem sequentia verba, *Tibi dabo claves*, denotant, ad quem priora referantur: nam omnia diriguntur ad describendam completam auctoritatem, quæ in supremo Pastore totius Ecclesie requiritur. Si ergo sequentia verba, aduersus fatentibus, ad Petrum referuntur, cur non etiam priora? 2. illis *Ioan. ult. pascite oues meas*, Christus

Conseq. 1. constat.

Euidencia maioris ex scriptura.

69. Hæretica vacitas in media lita.

70.

corporali presentia suam Ecclesiam reliquiturus, promissionem regendæ Ecclesie, quam antea Petro fecerat, implet in eadem singulari persona Petri: nam hic soli Petro traditur potestas vniuersalis regendæ Ecclesie, ut demonstrat tam tri-na interrogatio soli Petro facta, quam pronomèn *meas*, quòd sicut nullam ouem excipit à Christi ouili, ita neque à potestate Petri. Ex quo loco hanc vniuersalem potestatem pascendi fideles callatam Petro deducit *Bernardus lib. 2. de consider. ad Eugen. Pontif. cap. 8.* Age, inquit, indagemus diligentius, qui sis, quam geras pro tempore personam in Ecclesia Dei. *Quis es Sacerdos magnus, summus Pontifex. Tu princeps Episcoporum, tu Hæres Apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, autoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctioe Christus. Tu es, cui claves tradita, cui oues credita sunt. Sunt quidem & alij, caeli ianitores, & gregum Pastores, sed tu tanto gloriosius quantò & differentius utrumque præceteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi vniuersi crediti, vni vnus, nec modo ouium, sed & Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem, quæris? ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute & indiscrete tota commissa sunt oues? Si me amas Petre, pascite oues meas. Quas? illius aut illius populi, ciuitatis, aut Regionis, aut certi Regni? oues meas, inquit. Cui non planè, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? nihil excipitur, ubi distinguatur nihil. Confr. si nolisset Christus vniuersalem Ecclesie curam Petro demandare, aliquam apposuisset restrictionem, uti apposuit Petrus prima 5. *Pascite gregem, qui in vobis est*: Paulus *Act. 20.* *Attendite vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos.* 3. Ex *Luca 22.* ubi Christus alloquens omnes discipulos, soli Petro dicit, *ego autem rogaui pro te ut non deficiat fides tua; & ut significaret hanc prærogatiuam non deficiendi à fide, soli Petro ut supremo Pastori se impetrasse, subiungit, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* In quem loc. *Theophyl.* quia te habeo, inquit, ut Principem discipulorum, postquam, nego me, steteris, confirma ceteros, hoc enim te decet, qui post me Ecclesia petra es, & fundamentum.*

Etalem veritas ecclesie.

Bernardus lucenensis.

Confrim.

71. Quid operum?

72. Ratio maioris.

Confrim.

Ratio: nulli dubium est, quin Christus optimè suæ Ecclesie regimen instituerit; at hoc est Monarchicum, ut docet *Philos. 8. Ethic. 10.* tum quia aptius est ad ciuium concordiam, quæ finis est regiminis, conseruandam: quis enim illos vniet, si ciues ipsi, penes quos est regimen, discordabunt? tum quia persimile est cœlesti regimini, ad instar cuius Ecclesiasticum institutum est. Vnde & antiqua Ecclesia sub summis Sacerdotibus; *Dent. 17.* & nostra hæc, cum primum nata est sub Christo monarchicè regi cepit. Confr. concedunt hæretici, particulares Ecclesias sub vno Episcopo, aut Primatè monarchicè gubernari, cur non & vniuersam sub vno summo Pontifice Vicario Christi? nam quis particulares Pastores ad suum munus exequendum cogit, aut eorum lites componet? generale, inquit, Concilium. Sed contra: non semper illud commodè congregari potest, cum tamen sæpè in Ecclesia opus sit opportuno remedio; quod capitis auctoritatem requirat, & temporis dilationem non patiarur: 2. quid fiet, si Patres ipsi in Concilio congregati discordabunt? quis eos componet?

Prob. minor; sc. hanc auctoritatè non esse cum officio & persona Petri extinctâ. 1. *ex cl. Matth. 16.* ubi

*Auctoritas
Petri non est
extincta.*

vbi Christus non sine mysterio mutato nomine Simonis in Cepham, quod Græcè caput, Syriacè petram, quod Christi nomen est; potestatem regendi Ecclesiam Petro pollicetur: Vt apertè significaret, cum nomine ei communicasse simul & potestatem Ecclesiam perpetuè gubernandi, vt Leo *Serm. 3. de anniu. die sua ad Pontifi. assumpt.* testatur. Non igitur illi hæc potestas vt priuatæ, cum quâ extincta extinguenda esset, sed vt publicæ, Christi vicem ac supremæ capitis personam gerentis, quæ in successoribus perpetuanda esset, communicata fuit. Id etiam colligitur ex metaphora fundamenti, cuius est nō modò ædificium inchoare, sed illud perpetuè conseruare: ruente quippè fundamento, totum ædificium ruat necesse est, cum igitur adhuc Christi Ecclesia duret, durare quoque debet fundamentum, in quo sustentetur; at illud non durat in personâ Petri: ergo in eius successoribus. Idem deducitur ex citatis, *pascite oues meas*, quibus tota traditur Petri potestas, quantus est numerus ouium Christi: sed Petrus non paut per se omnes oues Christi ergo paut illas per suos successores, quibus Pastoris officium communicauit. Eadem veritatem confirmat perpetua successio summorum Sacerdotum, qui naturali generatione ex Aarone primo Sacerdote descendebant. Etenim sicut Aarone data fuit à Deo potestas Sacerdotalis in totâ Ecclesiam Israëliticam, cum prærogatiuâ eam transferendi, in posteros ex eodem semine generandos: ita data est à Christo Petro Pontificia potestas in totam Ecclesiam Christianam, cum prærogatiuâ eam transferendi in successores. 2. Veritatem hanc vel ab ipsis Apostolis, vel ab Apostolorum discipulis didicerunt Clemens *Epist. 1.* vbi scribit, à B. Petro sibi traditâ fuisse potestatem, quam à Christo acceperat in omnes fideles: idem ferè Anacletus, Euaristus, Iulius I. Alexander, & reliqui Pontifices, Apostolis propinquiores. Idem colligitur ex Conciliis generalibus, *Lugdun. Floren. Trident. sess. 14. cap. 7.* Prob. 3. ex facto Petri, qui morti proximus sibi successorem Clementem declarauit, vt ipse Clemens *lib. 3. constit. Apostol. ca. 46. & epist. 1.* & alij grauissimi auctores testantur; etiam alij Petro substituant Linum, & Cletum, 4. loco Clementem, quam controu. componit Bellarm. *lib. 2. de Rom. Pontifi. cap. 1.* vt Clemens fuerit à B. Petro declaratus successor in Pontificiâ dignitate, quam ipse humilitatis causa celsit Lino & Cletu, qui in Pastoralis officio Petro fuerant adiutores, quibus defunctis successit ipse IV. Pontifex: non potuisset autem Petrus sibi in successorem aliquem eligere, nisi à Christo didicisset, Pastoralis dignitatem fore semper in Ecclesiâ per vnum aliquod supremum caput conseruandam, quia nec ipse poterat propriâ auctoritate illam instituere, quam vt vicarius acceperat vice Christi gesturus, nec in aliam formam à Christo traditam commutare. Ex sine regiminis prob. nam hoc non est propter principem, sed propter Rempubl. vt eam in pace conseruet, vnde illo extincto, non extinguitur eius officium, sed transit ad successores, hæreditate, aut electione; at durat eadem in Ecclesia cum eadem; & fortè maiori necessitate, quàm antea, habendi vnum supremum Pastorem cum infallibili auctoritate definiendi controuersias fidei, ob plures hæreses & schismata exortas; vt constat exemplo hæreticorum, qui in sectas multiplicantur in dies: ergo adhuc durare debet officium summi Pontificis cum auctoritate sedandi lites circa res fidei, alio-

74.
*Ex metapho-
ra funda-
mentis.*

75.
*Prob. 2.
Ex testibus.*

76.
*Prob. 3.
Ex facto
Petri.*

77.
*Prob. 4.
Ex sine
regiminis.*

qui malè prouisum esset Christi Ecclesie, si quando est maior necessitas capitis cum infallibili auctoritate componendi lites, eo tum maximè priuaretur.

Obiicies 1. Sæpè Apostoli æquales describuntur in dignitate ad *Ephes. 2. & 4.* omnes dicuntur fundamentum; Paulus 2. *ad Corinth. 11.* affirmat, sibi curam incumbere omnium Ecclesiarum non igitur soli Petro ea cura demandata est. Præterea nunquam Petrus aut dixit, aut egit, quo se cæteris Apostolis, superiorem ostenderit, vt constat in electione Matthie, & Diaconorum, *Act. 1. & 6.* in abrogatione veteris legis.

Resp. omnes Apostolos partes fuisse in prædicatione Euangelij, & testificatione eorū, qua ab omnibus credenda erant; iuxta illud *Marc. ult. Prædicare Euangelium omni creature: Act. 1. eritis mihi testes in Ierusalem usque ad vltimum terræ;* nec non in vniuersali gubernatione omnium Ecclesiarum, quæ tunc ad propagandam fidem necessaria fuit, sed cæteros vt delegatos, Petrū vt ordinarium Pastorem, à quo reliqui vt à capite dependebant; atque hoc speciali modo dicitur Petro commissa cura vniuersalis Ecclesie, cum potestate etiam relinquendi sibi successorē, quo modo reliquis commissa non est. Cæterum Petrus in multis superiorem ostendit; nam in electione Matthie, & in promulgatione legis Euang. die Pentecostes *Act. 2.* & in abrogatione veteris legis, & in reliquis cæteris semper primus fuit in dicendo; quod autem multa, quæ grauiora erant momenti, non nisi concilio Apostolorum decreuerit, id non præiudicat Primatui, quem supra cæteros habebat; nam neque Reges, Supremam habentes potestatem in populis, grauiora decernunt sine Concilio suorum assistentium.

Obiicies 2. Paulus, non Petrus per antonomasiam vocatur Apostolus: ergo potius Paulus, quàm Petrus inter Apostolos primatum tenet. Confir. In antiquis imaginibus, quibus Pontificum diplomata obsignari solent, Paulus à dextris, Petrus à sinistris deputati cernuntur: ergo Paulus præponitur Petro, non Petrus Paulo. Resp. cum *Aug. 1. 3. ad Bonifac. c. 3.* Paulum per antonomasiam dici Apostolum, quia plura scripta nobis reliquit; & plus aliis in prædicatione Euangelij, quod est Apostolorum proprium, laborauit, vt ipse 1. *ad Corinth. 15.* Ad confirm. 1. hunc maiorem honorem Ecclesiam Paulo derulisse, non propter maiore potestatem, sed propter maiorem sapientiâ & doctrinam, quæ Ecclesiam illustrauit: vt sæpè solet Ecclesia minoris sãctos maiori solènitare celebrare, propter illustriora exempla, quæ posteris reliquerunt. 2. Morem fuisse apud antiquos, vt refert Bellarm. *lib. 1. de Rom. Pont. cap. 27.* Iuniorum ambulantem cum seniore, incedere à dextris senioris eumque obsequij causâ paululum præcedere. Ex quâ consuetudine fieri potuit, vt etiam in imaginibus Paulus depingeretur à dextris Petri.

Obiic. 3. Esto vnum sit Ecclesie caput, illam monarchicè gubernans, tamen iniuriam facit Christo, qui alium, quàm Christum agnoscit Ecclesie caput: Ex quo *Ad Ephes. 4.* vt ex capite omne gratiæ & perfectionis incrementum ad Ecclesie corpus deriuatur. Confir. Apostolus *ibid.* Ecclesiam, eiusque membra describens, nullius, præter Dei & Christi, capitis mentionem facit, cum tamen maximè facere debuisset: *constituit, inquit, alios quidè Apostolos, alios verò Pastores,*

78.

79.

*Speciali mo-
do cura
Ecclesie
mandata
Petro.*

80.
Dicas.

Confirm.

81.
*Resp.*82.
*Ad confirm.*83.
*Resp. 2.*84.
*Obiic. Caluini.*85.
Ephes. 4.

Confirm.

res, alios Evangelistas, alios Doctores. Cur, inquit Calvinus, non dicit Apostolus, vnum omnibus præfuisse, qui vices suas gereret? Resp. esse quidem Christum caput Ecclesiæ, sed inuisibile, qui illam inuisibiliter regit: adhuc tamen necessarium esse caput aliquod visibile, quod illam humano modo & visibiliter gubernet. Non enim Christus immediatè & per se ipsum controuersas de rebus fidei in Ecclesiâ emergentes decidit ac definit, sed per aliquem hominem, cui vt proprio vicario suâ autoritate assistit. Quin ipsi Hæretici velint, nolint, debent ad aliquod humanum caput visibile confugere pro dubijs fidei resoluendis, quod ipsi putant esse Principem Politicum. Ad confirm. resp. non propterea quod cit. loco nullam Paulus humani capitis mentionem facit, nullû est in Ecclesiâ visibile caput, quod illam humano modo gubernet. 2. id virtute & implicite Paulum dixisse, quando docuit, vnam esse in Ecclesiâ fidem: cuius vnitas, sine vno supremo & visibili capite conservari non potest.

SECTIO III.

An Romanus Episcopus de facto sit legitimus Petri successor in primatu totius Ecclesiæ?

Hæc quæstio duplicem habet sensum; 1. an Romanus Episcopus de facto sit legitimus Petri successor in vniuersalis Ecclesiæ primatu. 2. an ita primatus totius Ecclesiæ sit cû Romano Episcopatu coniunctus, vt nullus alius ei legitime succedere possit: quod pender ex iure, quo Romanus Episc. in primatu totius Ecclesiæ succedit Petro: nam si tantum iure Eccles. primatus Ecclesiæ coniunctus est cum Romano Episcopatu, alius ab Episcopo Rom. in primatu Ecclesiæ Petro succedere posset: secus; si diuino. Negant Hæretici, Episcopum Rom. succedere Petro in Pastoralis munere regendi vniuersam Ecclesiâ: vel quia negant, Petrum Romæ fuisse; vel vsque in finem vitæ Romanum gessisse Episcopatum; vel demum, quia licet Romæ fuerit, ibique vrbis, & orbis Episcopus obierit, nolunt tamen, Episcopum Rom. ei succedere in regimine totius orbis, sed tantum vrbis. Ita Calvinus l. de Inst. c. 8. de Fide n. 98. Verum errores primi duo confutatione non egent, cum nemo sit, qui in tanto annorum spatio ausus sit in dubium reuocare, B. Petrum & Romæ obiisse, & vsq; in finem vitæ Episcopatum Rom. gessisse; cum id non modò veteres annales, sed ipsa vrbis memora, quæ illû excepere; vincula & carceres, quos sanctificauit, locus patibuli, vbi pro fide Christi Martyriû consummavit; sepulchra, quæ eius ossa custodiunt, templa & Basilicæ in ipsius cultû dedicatæ; pietas tot hominum ex toto orbe ad vrbem peregrinantium, testatur. Ex quo apparet horû impudentia, qui non verentur totius antiquitatis & vniuersi orbis autoritati se opponere.

Dico: Romanus Episcopus est legitimus Petri successor in primatu totius Ecclesiæ: definitum ab Eugenio IV. in suo decreto, his verbis: *Item definitimus, S. Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersam orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicariû, totiusq; Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem; ac Doctorem existere; & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, gubernandi vniuersalè Ecclesiâ à Domino nostro*

Iesu Christo plenam potestatem traditam esse. Qui etiâ citat pro hac veritate alia Oecum. Concilia, & Sacros Canones. Fundam. Necessariò aliquis Petro successit in Pastoralis munere regendi vniuersam Ecclesiâ; ex secl. præced. cum illud datum fuerit in bonum & vtilitatè Ecclesiæ: at is fuit Episcopus Rom. nam is in eius officiû legitime succedit, qui in ipsius locum suffectus est iuridicâ institutione sc. Episcopus Rom. nam cum Petrus inuicem gubernandi Ecclesiâ à Christo accepit, vt perpetuò conseruandum in successoribus, debuit moriens sibi successorè eligere, in quo posset hoc munus à Christo acceptum conseruari: sed is alius quàm Romanus Episc. assignari non potest: vt constat tum ex 7. lib. Constit. Apost. c. 46. & ex Ep. 1. Clemen. ad Iacob. frat. Dom. in qua dicitur Clemen. ab ipso Petro electus fuisse successor in Episcopatu Rom. nec aliû constat substituisse Rectorem totius Ecclesiæ, cum tamen id constare deberet, vt ei tanquam supremo Pastori obedientiam fideles omnes præstare possent. Tum quia nullus hactenus inuentus est, qui se Petri successorè affirmatit, vel ab alijs vt talis sit habitus, præter Episcopum Rom. cui ceteri semper primatum dederunt, ut ex Concilijs infra. Tum quia ad Episcopum Rom. ex vniuerso orbe legitime appellatur: & à cuius sententiâ nulla vnquam cõcessa est appellatio: Dicitur. Cur non potius in primatu totius Ecclesiæ Petro successit Episcopus Antioch. qui in eadem sede illi successit? Resp. non successit Petro in officio Pastoralis totius orbis, sed solius Ecclesiæ Antiochenæ; quia successit illi, adhuc totius Ecclesiæ curâ gerenti: legitima autem successio fit per alterius locum cedentis substitutionè. Moriens autem nõ Antiocheno, sed Romano Episcopo locum cedit.

Vltimò prob. Hactenus nulla sedes, præter Romanâ in fide pura & illibata permansit: ergo iure sedes Romana succedit Petro in regimine vniuersalis Ecclesiæ. Nam illa potius sedes censetur succedere cathedræ Petri, quæ constanter seruari, & seruari doctrinam Petri. Antec. prob. reliquæ omnes quatuor Patriarchales sedes, Alexandria, Antiochena, Ierosolym. Constantinop. à vera fide & Apost. doctrina defecerunt. Vnde Marcus Papa ad Athanas. *Hæc sancta, inquit, & Apostolica mater omnium Ecclesiarum Christi Ecclesia, qua per Omnipotentis Dei gratiâ à tramite Apostolica traditionis, nunquã aberrare probatur, sed illibata sine tenus permanet, secundum ipsius Domini pollicitationem.* Sed quidquid sit de hac Epist. cuius tamen mentio fit in Florent. sess. 20, manifesta experientia constat nullam Patriarch. sedè perpetuò mansisse in ea doctrina, qua semel ab Apostolis imbuta fuit, præter Romanâ; in qua nullus vnquam heresiarcha sedit, vt in reliquis. At contendunt Hæretici, hanc legitimâ Romanorû Episc. successionem interruptâ esse propter schisma Vrbani VI. & Clementis VII. Quod quia multis annis durauit, nõ potuit esse legitima electio Marini V. qui post id electus est; quippè qui à dubijs Cardinalibus electus fuit in Concil. Bâstan. Verum esto Cardinales fuerint dubij, non deerat tamen modus, quo talis defectus suppleri potuisset. Cum enim modus eligendi Pontificem sit de iure Eccles. vt infra, iustas ob causas mutari potest, præsertim à Concilio generali, quando electores ipsi dubij sunt, vel de eligendo Pontifice non conueniunt. 2. Etiam si modus eligendi Pontificem per Cardinales mutatus non fuisset, certè ipsa confirmatiõ Concilij generalis

90. Fundam.

Ergo Episc. Rom. est legitimus Petri successor.

91. Dicitur.

92. Hac vocitas prob. à posteriori argumento sat efficiat.

Hanc Epist. nonnulli putant: suppositam.

93.

94. Rationis inefficacia constat.

84. Resp.

85. Ad confirmationem argumenti est negatum.

86. Duplex sensus quæst.

87. De priori controuersia hac scilicet.

88.

Manifestus error conuincitur.

89. Assertio certa & definita in Concil. Florent.

Constan. abunde supplevit defectum electionis à dubijs Cardinalibus factæ; cum in Ecclesiâ sit potestas iure diuino concessa eligendi sibi verum ac legitimum caput.

95. *Argumenta Caluini his soluas.*

96.

97.

in forma.

98.

99. *Instat Caluinus.*

ex verbis canonu.

100. *Hoc argum. dupliciter soluitur. Primum.*

101. *Secundò soluitur.*

Caluino resp. Petrum officium regendi Ecclesiam non accepisse propter se, sed propter Ecclesiam, quæ non minus nunc, quam tempore Apóst. eget vno summo capite ac Pastore; vnde non debuit cum ipso desinere, sed perseverare in suis successoribus toto tempore, quo duratura est Ecclesiâ: Christum verò sedem Episcopalem non fixisse Ierolymis, aut alicui alteri particulari loco, vti Petrus suam Romæ. Si dicat: Præuilegium regendi totam Ecclesiam, non fuit Petro collatum cum restrictione ad certum locum, vt constat ex verbis: *Pasce oves meas*; quæ sine vlla limitatione fuerunt Petro dictæ; ergo non minus quicumque alius Episcopus in primatu totius Ecclesiæ succedit Petro. Nego conseq. nam licet hoc munus à Christo non acceperit ad strictum locum, potuit tamen ipse illud certo loco adstringere, ibi suam sedem figendo. Potuit enim Christus hoc munus concedere Petro dependenter à voluntate ipsius, quoad loci fixationem. Nec idèò simpliciter Pontifex Rom. succedit Petro in primatu totius Ecclesiæ, quia Romæ mortuus est Petrus; nam potuisset mori Romæ retinens Episcopatum Antioch. sed idèò illi legitime succedit, quia ibi suam sedem gubernandi totam Ecclesiâ fixit. Moyses autem & Aaron suam sedem non fixerunt in deserto; sed ibi in itinere mortui sunt. At instat; Conciliū Nicæ. can. 6. non totum orbem, sed certam Regionem regendam assignat Romano Pontifici: non igitur primatum habet in totam Ecclesiam. *Antiqua consuetudo seruetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, ita vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quia & urbis Romæ Episcopo parilis mos est. Sicut in 3. liq. eiusd. Conc. can. 8. Constitutum est, vt Episcopus Ægypti, id est Patriarcha Alexandrinus præsideat, & habeat potestatem totius Ægypti, & omnium locorū, quæ sunt circa eam, quia sic conuenit. Siquidem similiter Episcopus Romæ, id est successor Petri Apóstoli potestatem habet omnium ciuitatū ac locorum, quæ sunt circa eam. Ac similiter Episcopus Antiochia, id est Patriarcha potestatem habeat Præuincia illius totius, & eorum locorū, quæ circa eam sunt. Et in alijs item locis seruari debet, quod in præterito constitutum est. Subditur autem in eod. 8. Can. pars sexti. vulgati: *Antiquiores obtineant qui apud Ægyptum sunt & Lybiam & Pentapolim, ita vt Alexandrinus Episcopus horum habeat sollicitudinem, quia & urbis Romæ Episcopo similis mos est.* Resp. 1. illud soluit Bellar. lib. 2. de Rom. Pont. c. 13. vt sensus sit Episcopum Alex. debere gubernare suas Prouincias, quia Romanus Episc. ante omnem Concil. definitionem consuevit permittere Episcopo Alex. Regimen Ægypti, Lybiæ & Pentapolis; sicut consuevit per Alex. Episcopum illas prouincias gubernare. Quam explic. colligit ex Nicolao II in Ep. ad Mich. Imper. *Ad cuius (nempe sedis Apóst.) sicut ipsi scitis integritatem & obseruationis multo magis conuentus factus fuerit Sanctorum Patrum, à quibus & deliberatum ac obseruatum existit qualiter absque Romana sedis Romaniq. Pontificis consensu, nullino insurgentis deliberationis terminus daretur.* Vnde paulò post conqueritur, quod sine Romani Pont. cōsensu priuatus sit Patriarchatu Ignatius, 2. Soluitur ex legitima huius canonis translatione, quæ habetur in Conc. Chalced. Act. 16. in quâ sic cano-*

iste recitatur ab Episc. Paschasio sedis Apóst. Vicario, & admittitur à toto Conc. 318. Patrum: *Canon sextus. Quod Ecclesiâ Romana semper habuit primatum. Teneat autem & Ægyptum vt Episcopus Alexand. omnium habeat potestatem, quoniam & Romano Episc. hac est consuetudo. Similiter autem & qui in Antiochia constitutus est, & in ceteris Prouincijs, primatus habeat Ecclesiâ Ciuitatū ampliorū.* Post cuius can. propositionem ita Conc. decreuit. *ex his, quæ gesta sunt, & ab unoquoq. deposita perpendimus, omnē quidem primatum & honorem præcipuum secundum Canones, antiqua Romæ. Dei amantissimo Archiepisc. conseruari. Dixit Antiqua Roma ad differentiam nouæ, seu Constantinopolitanæ. Cæterum quod hæc sit legitima huius canonis explicatio constat tum Epist. 1. & 2. Iulij I. misa ad orientales Episc. in quarum primâ ait, ex decreto Nicænæ Synodi definitum esse, Romanam Ecclesiam inter omnes primatum tenere: in 2. inserit canones 16. exceptos ex actis Nicæni, in quorum multis decernitur autoritas & primatus Romani Pont. supra cæteros: tum ex ipso Nicæno, quod can. 39. sic habet: *Sic præst. Patriarcha ijs omnibus, qui sub potestate eius sunt, sicut ille, qui tenet sedem Romæ, caput est & Princeps omnium Patriarcharum. Quandoquidem ipse est primus, sicut Petrus, cui data est potestas in omnes Principes Christianos, & omnes populos eorum, vt qui sit Vicarius Christi Domini nostri super cunctos populos, & cunctam Ecclesiâ Christianā. Et quicumque contradixerit, à Synodo excommunicabitur.* Quem can. collectos citari docet ab Aug. Stencho lib. 2. de donat. *Constan. Turrian. l. 2. de dogmat. charact. & Alano Copio in Dialogis: aitq; cum can. arabicè extare in Biblioth. Marcæ l. 1. Rom. Pont. n. 44. in hunc modum: Veneramur secundum Scripturas, & canonum definitionem Sanctissimū Romanam antiquaque Ecclesiæ Episcopum, primum esse & maximum omnium Episcoporum. Vt autem cunctis diuisionis suæ nationibus imperat Patriarcha, & leges indicit: & vt à principio Petrus Christi Vicarius Religioni, Ecclesijs, ceterisq; ad Christū rebus pertinentibus præfatus, Principum Christianorum, Prouinciarum, & omnium gentiū Dominus & rector erat: ita ille, cuius Principatus Romæ est, Petro similis, & auctoritate par. Patriarcharū omnium dominatū & Principatū obtinet. Hic Sanctioni si quis repugnauerit, & obistere ausus fuerit, totius Synodi decreto anathemasse subsistat.**

Noua Roma dicta à Constantino.

Instat: Non semper in Concilijs datus est primus locus legatis Romani Pont. nam 1. in Nicæno non primus, sed quartus locus datus est Vito, & Vincetio legatis Iulij L. Poh. Rom. præfidente in eo Athanasio Episc. Alex. 2. in Ephesino legati Celestini inferiori loco sedent, sententiâ interrogantur, subscribunt: vt autem videretur Pontifex in eo primam sedem habere, obliquo officio vices suas mandat Cyrillo Episc. Alex. qui aliàs erat in eo Concilio præcessurus. 3. in Ephesino: non legati Leonis, sed Dioscorus Patriarcha Alex. suo iure præfedit. 4. in Chalcedonensi non iure sed Præuilegio Imperatoris, vt Leo in Ep. ad Marcian. Imp. confitetur, primam sedem occupauit, eò quod non esset in eo idonea persona, quæ præficeret: nam qui iure præficeri debebant, per suam intemperiam & libidinem sese loco excluderunt. 5. In Constantinop. non Romani Pont. legati, sed Menna Cōstantinop. Patriarcha præfedit. 6. In Carthag. non legati Romani Pont. sed S. Augustinus loco Archiepiscopi præfuit: cum tamen in eo Concilio maximè lis esset de Romani

102. *Instat Caluinus iterum,*

falsitate.

probris.

mendacio.

impudencia.

mani Pontificis auctoritate. 7. In Italia habitum est Concilium vniuersale, cui non Romani Pontificis legati, sed Ambrosius Mediol. Episcopus præfedit.

Resp. neg. antec. falsum quippe est vllum fuisse generale Concil. legitimè congregatum, in quo alius præfederit quàm vel ipse Romanus Pontifex, vel eius legati, vt inductione constat de omnibus generalibus; nam in Diocesis solus Episc. in Prorincialibus solus Metropol. in nationalibus solus præest vel Patriarcha, vel primas. Inductio constat vel ex 1. Concilio generali ab Apostolis Ierolymis coacto, vbi præfedit Petrus, qui & primus fuit in ferendâ sententiâ, & reliqui sunt secuti. In Nicæno præfedit Romanus Pontifex legatos, constat; nam qui primi subscripserunt, fuerunt Hosius Episc. Cordub. Vitus & Vincent. Romanæ sedis legati, vt omnes ferè graues Scriptores, qui de Nicæna Synodo tractant, testantur: leg. Spondan. anno 325. n. 7. Quando necdum Athanasius erat Episcopus, vt ex eod. Conc. constat, vbi post legatos subscribit Alexander Episc. Alex. cum quo Athanasius ad Conciliū venerat Diaconus, qui quinto mense à celebrato Nicæno Concilio sufficitur Episcopus Alex. in locum demortui, teste Spondano anno 326.

Secundum generale fuit Constantinopolitanum, anno 381. auctoritate Damasi celebratum, vt ex vetusto codice Biblioth. Vatic. id aperte attestante, refert Baronius eod. anno, & testantur literæ tum Damasi ad Synod. tum Synodi ad Damas. quas citat Theodor. lib. 5. Eccles. historia c. 9. Quod autem in eo non præfederint Pontificis legati, sed Nectarius Constantin. Episc. rationem reddit Bellar. lib. 1. de Concil. cap. 19. quia cùm vellet Pontifex, post conuocatos orientales Episcopos Constantinopolim, eos vocare Romam ad celebrandum ibi Concilium, ijs iustas ob causas se excusantibus, non misit Constantinopolim legatos, sed permisit, vt in eo præfideret Episcopus Constantinop.

Tertium generale fuit Ephesinum 1. anno 431. in quo præfedit Cyrillus Episcopus Alex. nomine Celestini I. vt testantur multi apud Bellarm. lib. 1. de Concil. cap. 19. & apparet tum ex Epistola Celestini ad Cyrill. in ipso Concil. 1. p. cap. 15. in qua suas vices illi mandat, eumque instruit, quo pacto debeat ad Nestorium excommunicandum se gerere; *Quamobrem nostra sedis auctoritate adscitâ, nostrâque vice & loco cum potestate vsus, eiusmodi non absque exquisita seueritate sententiam exequeris, &c.* tum ex Epistola Cyrilli ad Nestor. in eodem Concil. cap. 26. in qua nomine Romani Pontificis illi excommunicationem fulminat, nisi resistat: tum ex ipsius subscriptione, quæ vt Romani Pontif. locum tenentis omnium Episc. subscriptionem præcedit vt initio 2. p. Concilij. Neque id Caluinus negare audet, sed tribuit Romani Pontificis fraudi. Quod est hæreticorum proprium, vt cùm vident se veritate conuictos, ad contumelias confugiant; & quod confictis mendacijs extorquere non possunt, conuictijs extorqueant. Quartum fuit Chalcedo. sub Leone I. & Marciano Imp. anno 451. in quo loco Romani Pontificis præfederunt Paschasius, & Lucentius Episcopi, & Bonifacius & Basilius Presbyteri, qui & primi subscripserunt, & sententiam contra Dioscorum dixerunt, vt ex Concilio constat. Apertum mendacium est, quod Caluinus ex suo cerebro finxit; cùm constet, nullo perito Imperatoris

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

consensu, à Leone missos eos legatos ad Concilium, vt ex multis Leonis literis tam ad Imperatorem, quàm ad Synodum colligitur: quin in quadam Leonis ad Imper. in p. 3. Concilij, ipsum monet, aliam rationem esse rerum humanarum, aliam diuinarum; nec præter illam petram, quam Dominus in fundamento posuit, stabilem fore vllam constructionem. Quintum generale fuit Constantinopolitanum II. à Iuliano Imperatore auctoritate Vigilij summi Pontif. anno 553. In quo non Menna Constant. Episcopus, sed Eutychius Mennæ successor præfedit. In quo tamen, vt ipse Eutychius in Epist. ad Vigilium fateatur, debuisset ipse Rom. Pontifex præfidere: qui tamen nec per se, nec per suos legatos præfedit, quos nullos misit; quia vt historia Concilij refert, volebat, illud celebrare in Italia. Cæterum hoc non obstante Concilium istud obtinuit vim œcumenici, propter Romanorum Pontificum approbationem; nam & ipse Vigilus, licet non statim, & alij illud approbarunt ac ratum habuerunt, præsertim B. Gregorius lib. 1. Epist. 24. ad finem: Vbi non minùs hoc V. Concilium, quàm reliqua 4. priora vniuersali Ecclesie consensu ait esse celebrata. Sextum generale fuit Constantinopolit. III. anno 680. in quo Pontifex Rom. præfedit per suos legatos Theodorum, & Georgium Presb. & Ioan. Diacon. & Constantium Subdiac. qui, vt ex Concilio apparet, primi ad sententiam dicendam nomine Romani Pontificis interrogantur: primi sententiam dicunt. Et licet primus Imperator & sederit, & subscripserit, non tamen vt iudex, sed honoris causa, & tantum vt consentiens ijs, quæ à Synodo decreta fuere; Ego, inquit, N. fidelis in Christo Iesu Deo Imperator Romanorum consensiens omnibus, quæ definita sunt, & ea recipiens subscripsi. Non igitur ipse definiuit, sed quod definitum fuerat, acceptauit, & consensit. Contra verò Concilij Præsides ita subscribunt: Ego N. definiens subscripsi. Septimum generale fuit Nicænum II. anno 787. in quo loco Pontificis Romani præfederunt Petrus Archiepiscopus, & Petrus Presb. Abbas Monast. S. Sabæ vrbis Romanæ, qui, vt ex Concilio constat, primi sederunt, primi interrogati sententiam tulerunt, primi subscripserunt. Neque hæc damnata à Conc. Francofor. anno 794. Nam licet in hoc Conc. quod tantum nationale fuit, actum esset, de damnatione Nicæni II. quoad sacrarum imaginum cultum: huic tamen errori per legatos, & Pontificem Romanum constanter restitum fuit, adeo vt de hac damnatione acta nullibi extent: euidentis signum, quod ea omnia fuerint à legatis, vel à Pontifice abolita. Octauum generale fuit Constantinopolitanum IV. anno 869. in quo Romani Pontif. legati præfederunt Donatus, & Stephanus Episcopi, cum Marino Diacono. Qui primi sententiam dicunt, & subscribunt, subscribente Imperatore post Patriarchas, etiamsi rogatus fuerit, vt ante omnes subscriberet. Quod autem in Concilio Florentino sess. 6. post initium dicatur hæc Synodus abrogata, Baronius refert in ignorantiam Iuliani Cardinalis, qui dum in ea sess. disputaret cum Marco Ephesino, hanc Synodum negante, mendicaretque asserente, eam abrogatam fuisse à Ioanne Pont. & approbatam Photianam, qua hæc octaua sub Adriano II. damnata est, nimis indulfit, concedens, quod concedere non debuisset. Verum falsitas huius abrogationis vel inde constat, quod Pontifices Rom.

H statim

103.
Resp.

104.
De Nicæno
constat ex
subscriptionibus,
quod
post Concil.
Apostolorum
fuit 1. generale.

105.
Constantinopolit.
generale 2.

106.
Concilium
Ephesinum.

107.
Chalcedon.
contra Eutychet.

108.
Constantin.
II.

109.
Constantin. III.
contra Monachos.
hel.

110.
Nicæni II.
contra Iconomachos.

111.
Constantin.
IV.

statim creati solemnem professionem de more faciunt acceptandi, & defendendi omnia, quæ in his octo Concilijs generalibus definita sunt. Formula relata est à *Seuerino Bino in fine octauæ Synodi in explic. partit. Approbatum.* Atque hæc de Concilijs generalibus celebratis in oriente: quæ verò in occidente.

113.
Lateran. I.

114.
Later. II.

115.
Later. III.

116.
Later. IV.

117.
Lugdun. I.

118.
Lugdun. II.

118.
Viennense.

119.
Florentin.

120.
Lateran. V.

121.
Trident.

122.
Sardicenf.
non diuersum
à Nicæno.

123.
Concil. Con-
stantiense
an erra-
uerit.

Nonum est Lateranense I. anno 1122. ad pacem Ecclesiæ stabilendam: in quo ipse Pontifex præfedit. Decimum est Lateran. II. anno 1139. in præfedit ipse Pontifex, qui & excommunicationem contra Clerici percussores sanxit, & militum torneamenta prohibuit. 11. Lateran. III. anno 1180. autoritate Alexandri III. contra hæreses & schismaticos ab Antipapis ordinatos, quos omnes degradatos damnauit. 12. Lateran. IV. anno 1215. in quo ipse Pontifex præfedit, vt apparet ex duobus sermonibus, quos habuit ad Synodum. 13. Fuit Lugdunense I. anno 1245. ab Innocentio IV. contra Fridericum II. Imper. qui ob suam in sedem Apost. contumaciam, fuit in eo Concilio imperiali dignitate priuatus. Præfedit in eo ipse Pontifex. 14. fuit Lugdun. II. anno 1274. à Gregorio X. contra errores Græcorum in quo Pontifex ipse præfedit; & vocati fuerunt B. Thomas Aquinas, & S. Bonaventura; quorum ille in itinere mortuus; hic in ipso Concilio, postquam creatus fuerat Cardinalis. 15. Viennense anno 1311. à Clemente V. in quo & Pontifex præfedit, & multas condidit pro Ecclesiæ reformatione sanctiones. 16. Florentinum anno 1438. in quo præfedit Eugenius IV. interfuit Græcorum Imp. Ioannes Palæologus, non vt iudex, sed vt spectator & consentiens duntaxat is, quæ à Concilio definebantur. Nec subscripsit, nisi post Cardinales. 17. Lateranense V. cæptum anno 1512. sub Leone X. cui præfuerunt ipsi Romani Pontifices. 18. Tridentinum aduersus hæreses Luther. & Calvinist. cæptum sub Paulo III. anno 1545. & finitum sub Pio IV. anno 1563. præfidentibus in eo legatis Romanorum Pont. Atque hæc de Concilijs generalibus, quoad omnia à sede Apost. receptis & approbatis.

Omissi Sardicense, anno 437. sub Iulio I. in quo præfederunt Archidamus & Philoxenus sedis Apost. legati, vt ex *Atbanasij Apologia 2.* refert *Seuerinus Binius in notis Concilij in explic. particula, Oecumen.* eo quod ferè nullus ex antiquis Patribus illud inter generalia Concilia Orient. annumerat, vt dictum; cum nihil in materia fidei contineat diuersum à Nicæno, fuerintque ijdem ferè Patres. Vnde in tomo Concil. appellatur *appendix Nicæni*: plura ex *Sozomeno Baronius*. Omissi inter Oecumenica occidentalia Constantiense, coactum sub Sigismundo Imperato anno 1413. ad tollendum schisma inter Gregorium XII. Benedictum XIII. & Ioannem XXIV. eo quod non fuit approbatum, quod potestas Concilij sit supra potestatem Papæ, quod hoc Concil. decreuit *sess. 4. & 5.* oppositum. n. definitum fuit in *Floren.* decreto Eugenij IV. Sed quid mirum, si hoc Concilium etiam vniuersale errauerit, cum in eo neque legitimus Pontifex, qui electus fuit in *sess. 41. 11. Nou.* anno 1417. appellatusque est Martinus V. nec Pontificis legati præfederint, nec fuerit coactum autoritate Canonici Pontificis, propter schisma, quod tunc erat, sed ab ipsis Cardinalibus & Episcopis. Vnde statim ac fuit electus Canonicus Pontifex, in eo præfedit, confirmauitque tantum ea, quæ confirmanda erant.

Ex dictis apparet, quanta sit Caluini impudentia, qui ausus est contra tam constantem & perpetuam Ecclesiæ consuetudinem asseuerare, non semper in Concilijs generalibus primam sedem datam esse legatis Romani Pontificis. Cæterum Cartaginense, in quo Augustinus, & Aquileiense, in quo Ambrosius interfuit, non fuerunt Concilia generalia, sed Prouincialia, vel ad summum Nationalia, cum ad ea non fuerint Episcopi ex toto orbe vocati. Adde, quod Ambrosius solum in eo Concilio obiit munus disputantis, non præfidentis; vt in Concilio *Florentino* Ioannes Latinus ex parte Latinorum, & Marcus Ephesinus ex parte Græcorum, qui non propterea dicuntur in eo Concilio præfedis: cum munus disputandi sit proprium Theologi, præfidenti verò Episcopi.

Instat. Si idem Roma habet primas, quia illic vsque ad extremum sedit Petrus, cur Antiochia non retinuit secundas, Ierosolyma tertias, in qua sedit Iacobus, quartas Ephesina sedes quam fundarunt Paulus & Ioannes, qui vsque ad mortem illam rexit, cum tamen Antiochiam præcedat Alexandria, Ierosolyma fuerit semper vltima, Ephesina verò nullum habuerit certum in Concilij locum? Resp. cum *Bellar. lib. 2. de Romano Pont. cap. 12.* numerum & dignitatem Patriarchalium sedium non pendere ex dignitate Episcoporum, qui in illis sederunt, sed ex dignitate & voluntate Petri, vt testantur Anacletus Episc.

3. Prima, inquit, sedes est Cælesti beneficio Romana Ecclesia. Secunda autem sedes apud Alexandriam, Beati Petri nomine, à Marco eius discipulo atque Euangelista consecrata est. Tertia autem sedes apud Antiochiam eiusdem, id est B. Petri Apostoli nomine habetur honorabilis: quia illic, priusquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Episcopum constituit. Et B. Gregorius lib. 6. Epist. 37. ad Eulog. Episc.

Alex. hæc scribit: Itaq; cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate conualuit, que in tribus locis vnus est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & presentem vitam finire dignatus est: Ipse decorauit sedem, in quam Euangelistam discipulum misit, ipse firmavit sedem, id qua septem annis, quamuis discessurus, sedit. Cum ergo vnus atque vna sit sedes, cui ex auctoritate diuina tres nunc Episcopi præfident, quidquid ego de vobis audio, hæc mihi imputo. Hæc Gregorius: quibus verbis constat, hanc Patriarchalium sedium diuisionem factam esse voluntate Petri. Cur autem Alexandria prælata sit Antiochiæ, cum tamen Antiochiæ Petrus præfederit per seipsum, Alexandriæ verò per suum Discipulum; rationem reddit *Baronius in compend. Spond. anno 45. n. 16.* quia Alexandria tunc temporis erat quasi totius orbis theatrum, ad quod ex omnibus mundi partibus vniuersæ ferè gentes confluebant. Cur autem primas obtineat Romana, aperta est ratio: nam ibi sedem fixit, suæque morte illam confirmauit. Quo fit, vt antiquitus non fuerint nisi tres sedes Patriarchales: quibus progressu temporis accesserunt Ierosolymitana, & Constantinopolitana.

SECTIO

SECTIO VI.

Quo iure primatus vniuersalis Ecclesie sit coniunctus cum Episcopatu Romano?

117. Status qm.

INTER Catholicos in dubium vocatur, an coniunctio ista primatus totius orbis cum Episcopatu vrbis sit de iure diuino, & ex Christi institutione; an tantum de iure humano, & ex sola dispositione Petri, qui suo facto & morte talem coniunctionem fecit: si dicamus, illam esse ex dispositione Christi, irrita & inualida erit Pontificia electio, si alius, quam Romanus Episc. in Petri successorem obligatur: quia non seruaretur conditio à Christo præscripta. Si dicamus, eam esse de iure Eccles. & ex mera voluntate Petri, poterit alius Episcopus, quam Romanus, in primatum Ecclesie eligi. Quia quod Petrus propria voluntate instituit, potest à successoribus mutari: sicut de facto mutata fuit electio Clementis, quem Petrus immediatum successorem elegerat, in Lini, vel Cleri. Nam quod Petrus propria voluntate instituit, non excedit ius humanum, supra quod Pontifices plenam habent potestatem: possunt enim posteriores Pontifices mutare, quod prædecessores propria voluntate instituerunt: quia non potest prædecessor obligare successorē ad id, quod sola sua voluntate instituit, cum par in parem non habeat imperium. At, inquit, Pontifices non solum obligantur ad seruandas traditiones diuinas, sed etiam Apostolicas: ergo non solum obligantur ad seruandum præceptum Christi, sed etiam Apostolorum. Resp. teneri Pontifices ad seruandas traditiones Apostol. quæ vel ex voluntate Christi per Apostolos ad successores deriuantur, vel quas Apostoli non ex propria voluntate, sed ex speciali Spiritus S. instinctu & assistentia condunt. Quo pacto tenentur posteriores Pontifices seruare decreta & sanctiones, quas priores cum Spiritu S. assistentia condiderunt.

119. 1. Sent. error.

PRIMA sent. seu error hæretic. est, hæc coniunctionem primatus orbis cum Episcopatu vrbis esse de iure humano, quod honoris causa vel Imperatores, vt autumat Caluinus; vel Patres in Concilio Chalced. art. 16. vt contendit Nilus, in Ecclesiam Rom. contulerunt.

130. 2. Sent.

SECUNDA Catholicorum affirmat, hæc coniunctionem primatus in totum orbem cum Episcopatu Romano esse de iure Eccles. & consequenter eadem lege statui posse, vt nō idem sit Episcopus orbis & vrbis. *Aliac. in qu. habitā in suis Vesperijs art. 2. Coroll. 2. & 3. Sorus in 4. dist. 24. q. 2. art. vlt. Bannez 2. 2. q. 1. art. 10. in comment. fus. dub. 4. & alij, quos citat Suarez disp. 10. sect. 3. n. 9.* Fundam. quando Christus hæc potestatem tradidit Petro, illam ad certum locum non limitauit. At eandem potestatem in persona Petri tradidit omnibus successoribus. ergo nō magis illam in persona Petri tradidit Episcopo Rom. quam reliquis. Sola igitur electorum voluntate factum est, vt quia primus successor Petri fuit Episcopus Rom. nullus alius deinceps ad huiusmodi dignitatem eueheretur. Maior constat ex forma verborum, quibus Christus hæc potestatem Petro tradidit, quibus nulla apponitur ad locum limitatio: *Tunc, inquit, Petrus, &c. Quæ formæ omnes sunt à loco absolutæ, & tantum vniuersalem potestatem,*

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

aut spondent, aut conferunt, Confir. 1. potuisset Petrus supremam authoritatē in vniuersam Ecclesiam exercere, nulla particulari sede sibi appropriata, vti fecit toto illo tempore, quo nondum Antiochenam, & Alexandriam Ecclesiam fundauerat: vel certe potuisset semper in Antiochena sedere, aut Roma relicta aliō sedem transferre. In quibus casibus, qui Petro successisset in præfecturā totius Ecclesie, non fuisset Episcopus Rom. sed vel quicumque iuxta casum, vel Antiochenus, aut Alexand. iuxta 2. vel eius loci, vbi Petrus relicta Roma, sedem fixisset: ergo etiam si de facto mortuus sit Roma, ibique suam sedem fixerit, adhuc poterit alius, quam Romanus Episc. in ipsius dignitatem succedere, cum mors Petri non mutet voluntatem Christi & institutionem conferendi vniuersalē potestatem Petro, eiusque successoribus independentē à certo & limitato loco. 2. Posset Episcopatus Rom. cessare, vel per hostium inuasionem & possessionem, vel per fidei diuinæ extinctionem: sed adhuc in eo euentu deberet esse, qui loco Petri totius Ecclesie curā gereret. ergo dignitas Petri in vniuersali Regimine Ecclesie, nō est de iure diuino alligata Episcopatu Rom. alioqui in eo casu non esset, qui Petro succederet in munere gubernandi Ecclesiam, & consequenter non esset, qui vt iudex à Christo constitutus cum infallibili authoritate decidere posset controuersas fidei, quæ eo tempore maxime insurgerent. 3. Si hoc esset de iure diuino à Christo institutum, deberet per aliquam regulam Canonicam Ecclesie constare: at Scripturā non constat; traditio nulla extat; definitio Ecclesie nulla afferri potest; nam si quæ affertur, illa tantum loquitur, posita electione Romani Episc. in primatum Ecclesie: nā posito, quod in successorem Petri de facto eligatur Romanus Episc. de fide est, illū esse legitimum Petri successorem: non autem loquitur, quid fieret, si alterius Diocesis Episcopus in successorem Petri eligeretur, de quo tantum est præsens quæstio.

111. Confir. 1.

132. Confir. 2.

133. Confir. 3.

134. 3. Sent.

TERCIA docet, coniunctionē primatus totius Ecclesie cum Episcopatu Rom. esse de iure diuino à Christo instituto; proinde non posse ad primatum orbis alium, quam vrbis Episcopum eligi. *Calet. 10. 1. apud 6. tr. 3. de Pon. instit. c. 13. vbi: Si ad ortum, inquit, atque initium successionis Romani Pontificis retrō spectas, rationē succedendi inuenies fuisse Ecclesiam Romanam appropriationem ad Pontificatū Petri, firmatā Petri morte & Christi mandato.* Eand. sequuntur *Canus l. 6. de locis Theol. c. 4. 5. & 6. Valen. disp. 1. q. 1. pu. 7. §. 37. Malder. 2. 2. q. 1. a. 10. dub. 3. Suarez disp. 10. sect. 3. Turria. disp. 15. dub. 2. Driedo de varijs dogm. l. 4. Turrecr. in c. Roga. 24. q. 1. Syluius l. 4. de controu. q. 1. art. 6. ad quam inclinat Bellar. l. 2. de Rgm. Pont. c. 12. quæ sent. adeo certam putat Valent. vt oppositam censet singularem, & non satis tutam.*

135. Non est de iure Imperatorum.

DICTO 1. Coniunctio primatus orbis cum Episcopatu vrbis nō est de iure humano Imperatorū, aut Conciliorū. Prior pars constat; quia nequeunt Imperatores conferre ius, quod non habent. At nullum ius habent in res diuinas, cum eorum potestas non excedat potestatem, quam habent seculares Respublicæ, à quibus ipsi eliguntur, quæ tantum versatur intra limites humanorum iurium. Falsum igitur est, quod de Phoca Imp. & Pipino Gallorum Rege commentatur Caluinus, quod ille primatum dederit Bonifacio III. hiciurisdictionem in Galliam Zachariæ: cum constat, ante Pipinum Romanos Pont. iurisdictionē

H a exercere

exercuisse in Gallos; & Phocā tantū declarasse Imperiali edicto contra Cyriacum Patriarcham Cōstantinop. *Oecumenici* titulum sibi vsurpantē, soli Romano Episc. iure cōpetere. Vbi nō de primatu, quē omnes Romānā sedi semper dederunt, sed de titulo tantūm *Oecumenici* cōtrouersia fuit; vt testatur *Baron.* anno 606. Posterior pars. prob. decretum illud, quod Synodus Chalced. fecit, de primatu concedendo Ecclesiā Romānā, propter Ciuitatis Imperium, non fuit acceptatum, quippe cui, vt in *act.* constat, legati Romani Pont. reclamauerunt: nec in vllō Concilio à sede Apostol. approbato legitur, quōd ista coniunctio primatus orbis cum Episcopatu vrbis concessa sit Romānā sedi priuilegio Cōncilij.

136.
Nec Conci-
liorum.

137.
Concl.

Fundam. ad-
uers. emer-
situr.

Dico 2. De fide non est, primatum Ecclesiā iure diuino coniunctum esse cum Episcopatu Rom. 1. Id demonstrat opinionum varietas, absque vllā censurā notā, *præter Valent.* 2. Id ostendunt rationes pro 1. sent. allatæ. 3. Mandatum Christi, quō Petro præcepit, Romā mori, vt ibi Petri sedes figeretur, sublatā potestate successoribus, eam aliō transferendi, non est ita certum, vt oppositum sit notā dignum, cum pendet ex purā historiā, quam Patres non definiendo; sed narrando referunt; & potuerit Christus præcipere Petro, vt Romā moreretur propter alium finem, quā vt ibi sedem figeret. Vnde causē *Bellar.* sententiam asserentē, hoc esse de iure diuino, solūm appellat non improbabilem.

138.
Concl. 2.
Ipsa est pro-
babilior sent.

Dico 3. Et si de fide non sit, coniunctionem Episcopatus Romani cum primatu totius Ecclesiā esse de iure diuino, est tamen probabilior sent. ad quam confirmandam multa congerit *Canus*, & Patrum & Pontificū testimonia, quibus declarāt, ad Ecclesiam Rom. vt ad Caput omnium Eccles. pertinere Iudicium reliquarum, eo quōd Christus Petro dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.* Verūm hæc solūm probant, de fide tantūm esse, sedē Rom. esse omniū Eccles. caput, posito quōd de factō Romanus Episc. eligitur in dignitatem Petri, qui sicut à Christo totius orbis primatum accepit, ita illum moriens successoribus reliquit, vt quicumque in ipsius officium succederet, eandem dignitatem acciperet. Posito igitur, quōd de factō Romanus Episc. substituitur in officiu Petri, is, & non alius in primatū totius Ecclesiā Petro succedit. Nā eligitur in Cathedram, in quā vltimō sedit Petrus: & nō extrat mandatum, quōd in vniuersalem curā Ecclesiā debeat eligi alius, quā Romanus Episc. igitur de factō Romanus Episc. electus in Cathedram Petri, est legitimus successor Petri in Pastoralis officio regendi vniuersam Ecclesiā. sc. de fide est, Romanam sedem esse omnium Eccles. caput, ad eamq; vt ad Matrem & Magistrā veritatis spectare decisionem omniū cōtrouers. quæ in rebus fidei oriri possunt: De fide autem non est, vt omnes fatentur, Episcopatum vrbis esse necessariō coniunctum cum primatu orbis.

Hoc tantūm probare testimonia cit. euidenter ostenditur.

139.

Narrant hæc historiā.

Solūm igitur hæc assertio fundamentum habet in ijs Patribus, qui asserunt, Petrum ex peculiari mandato Christi sedem fixisse Romā: cum occurrit illi in fugā, his verbis: *Venio iterum Roma crucifigi;* quasi volens Petro Christus mandatū dare, vt sedem, quam Romā fixerat, suā morte perpetuo firmaret. Ita *Ambrosius orat. in Auxen. lib. 5. Epist. post Epist. 32.* cū Marcellus Papa videatur sentire, hoc mandatū habuisse Petrum à Christo, quando primō sedem Antiochiā Romam transtulit *Epist. 2. ad Episc. Antioch. & refertur cap. Ro-*

gamus 24. q. 1. Eius, nempe Petri, Sedes primitus apud vos fuit, quā postea iubente Domino Romā translata est. Quod etiam sentire videntur alij Patres.

A posteriori.

Et optimum arg. est, ex eo quōd in tātis procellis persecutionum, quas Ecclesia Rom. tum à suis, tū ab exteris in Vrbe passa est, maximā occasionem habuit aliō sedem Apost. transferendi. Quod cum nunquam fecerit, verosimile est, id aliunde non prouenire, quā ex eo, quōd talis cōiunctio semper æstimata sit de iure diuino, in quo nequeunt Pontifices dispensare: & licet propter persecutiones multis annis habitauerint in Gallia, nunquā tamen desinebant esse Romani Episcopi. Variæ huius coniunctionis congruentiæ assignantur, 1. ex certitudine loci, vt sicut debuit esse certa persona, ad quam fideles in cōtrouersijs fidei recurrerent; ita & certa ac stabilis sedes, ex quā diuina oracula vniuerso orbi emanarēt: 2. ex vrbis splendore & Maiestate: decebat. n. vt sicut olim ante Christi aduentum electa fuit Ierosolyma caput & sedes omnium Synagogarū, in quā summus Pontifex cum suo Concilio resideret: ita post eius in cælum ascensum eligeretur Roma caput & sedes totius orbis, in quā Christi Vicarius resideret. 3. vt magis constaret doctrinæ Euang. virtus & efficacia, vt quæ fuerat omnium errorum auxilium, fieret Magistrā cultrixque veritatis. 4. propter Petri Principis Apost. & primi Christi Vicarij dignitatem ac meritum: vt sicut ipse dignatus est, non solūm viuens corporali præsentia illam fundare, sed etiam moriens pretiosissimo suo sepulchro illam confirmare: ita promeritus est, vt illa fieret perpetua sedes omnium eorum, qui sibi in Pastoralis officio succederent.

140.
Congruentiæ
quatuor.

Deducitur 1. hanc sent. non excedere limites maioris probabilitatis; nec posse contrariam aliqua nota censerī. Hoc tamen non obstante, nullus Pontifex, nullumve Concilium etiam generale alterius opinionis probabilitate nixum statuere potest vt alius, quā Romanus Episcopus in successorem Petri eligatur. Quia, cum potestas regendi Ecclesiam, & definiendi res fidei immediatē conferatur à Christo; cumque hoc pendeat ex conditionibus à Christo præscriptis, si alius, quā Romanus Episc. in successorem Petri eligeretur, non posset esse certum, an talis electus esset verus Petri successor, & Christi Vicarius: cum tamen Christi Vicarius debeat esse Ecclesiā certus, vt ad illum in dubijs fidei recurrī possit; nec de ipsius autoritate dubitari. Atque hoc fateri debent etiam authores contrariæ sent. nam ipsi negare saltem non possunt, quin nostra sent. sit probabilis; quā probabilitate posita, idem absurdum sequitur de incertitudine personæ electæ, cum hoc non tam pendeat ex sent. Doctorum, quā ex voluntate & institutione Christi. 2. Ex *Bellar. lib. 2. de Pont. cap. 12. & Caiet. cir. Romanus Episcopatus & primatus totius Ecclesiā, non sunt duæ sedes, aut duo Episcopatus, sed vnus, qui Petri factō, & Christi mandato electus est ad Episcopatum totius Orbis: in cuius signum non datur vnus Pallium Episcopo Romano.*

141.

Coroll. 1.

142.
Sapienter
Bellar. Caiet. notat.

Ad fundam. secundæ, Resp. illud tantūm probare, coniunctionem primatus totius Orbis cum Episcopatu Vrbis nō esse de iure diuino, ex primaria Christi institutione & voluntate, non autē ex secundaria. Ad 1. prob. concedo, quōd ijs casibus positis, cōiunctio Præfecturæ totius Ecclesiā cum Episcopatu Rom. non fuisset de iure diuino, quia tunc non accessisset secundaria Christi institutio, quæ nobis sola Patrū autoritate constat:

143.
Resp. ad
fundam. 2.
sent.

Ad 1.

stat; sed mansisset sola prima Christi voluntas, vi cuius potestas regendi totam Ecclesiā collata Petro, & eius successoribus, non fuit ad certum locum limitata. Ad 2. nego, vnquam cessaturam sedem Apost. in Episcopatu Rom. nam qui instituit vnum, infallibiliter præstabit & alterum, à quo illud pender. Sicut impossibile est, impossibilitate infallibilitatis, prædestinatum mori in peccato. Quin ex hoc aliqui colligunt, neq; in Clero Rom. vnquam defecturam fidem, etiamsi defectura esset in reliquo orbe. Quod certum omnino est ratione capitis ibi præsentis, & ex Cathedrâ docentis: haud tamen eādem certitudine certum est ratione membrorum Romæ cōmorantium: quia promissio tantum facta est capiti, ad quod spectaret in eo casu fratres confirmare, eosque ab infidelitate ad fidem cōvertere. Etsi probabilius sit, eam neque in membris vnquam defecturā in Romano Episcopatu propter electores: quanquam non deesset tunc modus eligendi Romanū Episc. in vniuersalem Ecclesiæ Pastorem. Dixi ex Cathedra docentis: quia de fide non est, quod non possit fides deficere in Romano Episc. vt persona priuata. Ad 3. pater ex dictis, vnde Ecclesiæ constet, hanc coniunctionem Romani Episcopatus cum Præjatura totius Orbis esse de iure Diuino.

SECTIO V.

An possit esse fide Diuina certum, hunc numero Romanum Pontificem esse verum Petri successorem, & Christi in terris Vicarium?

P RIMA sent. neg. Caiet. 2. 2. q. 1. art. 3. §. in resp. ad 4. Bannez. 2. 2. q. 1. art. 10. in breuior. comment. dub. 2. ad 2. Alpho. de Castro lib. 1. aduers. hereses cap. 9. &c. docentium, sola prudentia humana, aut etiam infusa, cui speculatiuè potest subesse falsum, haberi posse, quod hic numero Pontifex sit verus Petri successor, & Christi Vicarius: quamuis omnia, quæ fide diuina credenda proponit, teneamur credere fide diuina. Canonica Pontificis electio à multis pender conditionibus, quas non modò non tenemur fide diuinā credere, sed nec possumus humanitùs scire: vt constat tum de conditionibus Diuino iure prærequisitis, vt quod sit vir, Baptizatus, legitime ordinatus: tum de conditionibus humanā lege statutis, vt quod sit à legitimis electoribus, sufficienti calculorum numero, liberè & spontaneè suffragantium voluntate Canonicè electus. Quæ omnia nec tenemur diuinā fide credere, nec possumus humanitùs euidenter scire, cum tamen ex iis pendeat legitima Petri successoris in primatū vniuersalis Ecclesiæ electio. 2. Nec Scripturæ, nec aliquā veri Pontificis definitione, aut legitimā traditione constare nobis potest, quod hæc singularis persona sit verus Petri successor. Quia nulla traditio est, quæ fideles obliget ad hunc vel illum numero Pontificem adorandum, vt legitimum Petri successorem: nec definitio veri Pontificis, nam hæc supponit verum Pontificē. 3. Qui negaret hunc numero Romanum Pont. esse Petri successorem, modo nō negaret legitime electum esse Petri successorem, non esset hæreticus. 4. Si hoc de vno Romano Pont. esset de fide, esset de omnibus, qui in sedem Rom. assumpti sunt. At hoc Thom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

non est fide certum de omnibus, vt constat ex historia cuiusdam fœminæ, quæ, referente Plarinā, circa annum 850. aut 873. dicta est Ioannes VIII. Papa. 5. Etsi in Cathedram Rom. assumatur incapax, haud tamen sequitur, vel eum aliquid doctorū, quod Christus non docuit, vel aliquid definiturum contra vniuersales Ecclesiæ mores: nā vel Deus hunc nunquā permetteret ex Cathedrâ aliquid definire: vel certè in definiendis rebus ad Religionem spectantibus illi assisteret, non minus quàm si esset verus Pontifex. Sicut & Ecclesia assistit Parocho, & respublica Prætori probabilitè putato, vt constat ex lege, Barbarius ff. de officio Prætoris.

SECUNDA affirm. Valent. disp. 1. q. 1. de obiecto fidei pu. 7. §. 38. Suarez de fide disp. 10. sect. 5. Albertini princ. 3. Philos. q. 3. Theol. dubit. 2. Syluij lib. 4. de controu. q. 2. art. 9. &c. Quæ verior est, difficultas in assignandâ ratione: Aliqui hanc assignant. Si diuinā fide non constaret, hunc esse verum Pontificem, neque diuinā fide constaret, hæc esse canonicam Scripturam, hoc esse legitimum Concil. hanc esse traditionem Apost. Nam hæc pendent ex definitione Pōtificis. Igitur tota Christiana fides, quæ his regulis nititur, ruet. Confir. 1. Non minù, hoc legitimum Concil. includit vt verum caput hunc Pontificem, quàm hæc propositio, *Christus est homo*, includit esse animal, viuens, substantiam &c. At eādem diuinā fide, quæ credimus, Christum esse hominem, credimus esse animal, viuentem, substantiam: ergo eādem quæ credimus, hoc Concilium esse legitimum, credimus hunc Pont. esse verum huius Concilij caput. 2. Eadem fidei certitudine, quæ credo, hoc obiectum à Deo reuelatum esse verum, credo Deum esse infallibilis autoritatis in reuelando: ergo eādem fidei certitudine, qua credo, hoc obiectum propositum à Pontifice esse verum, credo ipsum Pontificem esse infallibilis autoritatis in proponendo, cum non minùs obiectum quoad veritatem pendeat ex infallibili autoritate proponentis, quàm ex infallibili autoritate reuelantis: Sed contrā: potest res proposita esse fide diuinā certa, esto proponens sit humanā dumtaxat fide certus. Nam 1. quod hoc sit legitimū Concil. à legitimo capite congregatum, sola fide humana constat: non enim nobis immediatè applicatur per ipsam Pontificis definitionem, sed id tantum habetur per testimonium Ecclesiæ, quæ illud acceptat vt legitimum; quod testimonium non excedit fidem humanam: & tamen fide diuinā tenemur credere, quæ de Orthodoxa fide hoc Concil. docet. 2. Quod hæc Scriptura sit declarata vt canonica, nobis nō constat immediatè testimonio Pontificis definiens & declarans, sed solo testimonio hominum, qui illam vt talem acceptant: cum tamen fide diuinā teneamur credere, illam esse canonicam, & quidquid in ea continetur, esse à Deo reuelatum. 3. Tenemur fide diuina credere, Christianæ Religionis mysteria esse vera, & à Deo reuelata, cum tamen signa, quibus illa nobis proponuntur vt euidenter credibilia, quod sint à Deo reuelata, non credamus fide diuina, sed humana. Ergo pari modo possumus fide diuina credere, quæ hic Pontifex nobis credendā proponit, esto eadem fide diuina non credamus ipsum esse verum Pontificem. Ratio: vt aliquod obiectum sit fide diuina credendū, non est necesse, vt ipsius propositio debeat fide diuina credi, ac proinde eadē fide diuina credi debeat proponēs; sed sufficit, si tantū credatur fide humana: quia nō est necesse,

145. Ad 2.

146. Ad 3.

147. Negant.

Fundam. præcipuum.

148. Prob. 2.

149. Prob. 4.

150.

151.

152. Affirmant verum.

153. Diffic. maxima in assignanda efficaci ratione.

154. Confir. 2.

155. Confir. 2.

156. Coniur.

3.

157. Rati.

vt ipsa propositio, quæ tantum applicat testimonium Dei, sit ipsum, cum possit esse humanum reddens euidenter credibile Diuinum, quod credendum applicat. Quotiescunque enim res proponitur vt euidenter credibilis quod sit à Deo dicta, obligat ad credendum illam fide diuinâ, præsertim quando proponitur credenda toti Ecclesiæ. Cum igitur Pontifex solum se habeat vt proponens res fidei, vt res ab ipso propositæ sint fide diuinâ credendæ, necesse non est, vt ipse etiam fide diuinâ credatur, quod sit verus Pontifex, sed sufficit, si tantum credatur fide humanâ, quia nimirum cum ijs signis Pontificiæ authoritatis rem credendam proponit, vt moraliter sit certum, quod ipse sit verus Pontifex: nam tunc res proposita credendâ est fide diuinâ, & tamen ipse credi potest fide tantum humanâ.

158.
Resp. in
formâ.

159.
Ad 1. confir.

160.
Dices.

Resp.

Duplex resp.
pectus Pon-
tificis ad
Concilium.

161.
Ad 2. confir.

162.
Instab.

Vnde neg. sequel. argu. nam possum fide diuinâ esse certus, quod hoc sit legitimum Concil. quod hæc sit Canonica Scriptura, quod hæc sit Apost. traditio, etiam si eadem fide diuinâ non sim certus, quod proponens sit legitimus Pontifex, sed sufficit, si tantum sim certus fide humanâ. Ad 1. confir. neg. maior: nam Homo includit animal, viuens substantiam, vt rationes sui essentialiter constituentes. Quare idem testimonium Dei cadens supra *Hominem*, cadit supra omnia prædicata essentialia ipsius: & consequenter idem assensus credentis, qui fertur in Christum vt hominem, fertur in Christum vt animal, vt viuens, vt substantiam, quæ constituunt essentialiter hominem. At verò hoc Concilium includit hunc Pontificem solum vt proponentem & declarantem hoc esse legitimum: proinde non eodem actu, quo assentior huic Concilio, quod sit legitimum, necessario assentior huic Pontifici, quod sit legitimus Petri successor: sed possum diuerso actu assentiri Pontifici vt proponenti ex vno motiuo, & Concilio vt legitimo ex alio. Dices. Non solum hoc legitimum Concil. includit hunc Pont. vt proponentem & declarantem, sed etiam vt partem essentialem sui, cum nequeat esse legitimum, nisi ratione legitimi capitis: ergo hoc ipso, quod debeo credere hoc esse legitimum Concil. teneor etiâ credere, illud includere legitimum caput, sine quo non est legitimum Concil. Resp. de Pontifice vt capite in legitimo Concilio in *infra*: nunc tantum impugno rationem de Pontifice in legitimo Concilio in *cluso* vt proponente. Duplicem enim respectum habet Pontifex ad Concilium, alterum vt caput integrans vnum Mysticum corpus cum illo: alterum vt proponens, suâque authoritate declarans, illud esse legitimum, quæque in eo definita sunt, credenda esse fide diuinâ, de quo tantum hic. Ad 2. confir. neg. conseq. nam authoritas reuelantis est ipsum motiuum formale fidei; credo enim obiectum reuelatum propter ipsam authoritatē reuelantis. Implicat igitur Diuinâ fide, hoc est propter authoritatem Dei reuelantis, credere obiectum reuelatum, & simul non credere Deum in reuelando esse infallibilis authoritatis, cum ipsa sit ipsissimum formale motiuum credendi in fide diuinâ. Authoritas vero Pontificis non est motiuum formale, quo res ab ipso proposita fide diuinâ creditur, sed sola conditio prærequisita ad credendum, quæ tantum applicat rem credendam. Quo fit, vt non eodem actu, quo assentimur rebus propositis, assentiamur proponenti, sicut eodem actu assentimur Deo reuelanti, & rebus ab ipso reuelatis. Instabis. Si non teneor credere fide

diuina, hunc hominem, qui mihi proponit res credendas fide diuina, esse verum Pontificem, fieri posset, vt hic homo non esset verus Pontifex, siquidem fidei humanæ subesse potest falsum. Quo proposito non haberet hic homo in proponendo Spiritus S. assistentiam; & consequenter errare posset: ac proinde posset rebus ab ipso propositis diuinâ fide credendis subesse falsum. Resp. neg. sequel. ita etiam si tantum fide humana credamus signa credibilitatis, quibus mysteria nostræ Relig. proponuntur, adhuc fieri non potest, vt res aliter se habeant, quam proponuntur: Ratio licet testimonio humano per se sumpto possit subesse falsum, sumptum tamen vt stat sub speciali prouidentia Dei, qui eo vtitur ad mysteria Christianæ Relig. proponenda, non potest esse falsum, quia vt sic est peculiare instrumentum Dei ad persuadendas veritates ipsius authoritate credendas.

163.
Resp.

64.
Alia ratio.

165.
Contra.

166.

Confir.

167.
Aliorum a-
lia ratio.

168.
Vera ratio,
qua effici-
entius ostendi-
tur, hunc
hominem esse
verum Pont.

Alij hanc assignant. Impossibile est, vt quis teneatur ad credenda ea, quæ hic Pontifex definit vt dicta à Deo, quin etiam teneatur ad credendum fide diuina, hunc Pontificem habere à Deo infallibilem authoritatem definiendi & obligandi. Sed contra; vt teneatur fide diuina credere, quæ Pontifex definit vt dicta à Deo, sufficit, vt per signa credibilitatis humana fide credam, hunc hominem habere à Deo infallibilem authoritatem definiendi & obligandi. Nam hoc ipso, quod per signa & testimonia humana est mihi moraliter certum, quod hic homo potestatem definiendi & obligandi habet à Deo, fide diuina teneor credere, quæ ipse definit vt dicta à Deo, absque eo quod fide diuina, sed tantum humana credam, ipsum habere potestatem definiendi & obligandi à Deo: cum non necessariò eodem actu, quo credo res ab ipso propositas, credam ipsum proponentem. Dices. Ergo fide diuina credere possum, quæ hic Pontifex mihi credenda proponit, & simul dubitare de authoritate ipsius proponentis, cum fides humana admittat dubium. Resp. neg. conseq. non. n. omnis fides humana admittit dubium. Nam fide humana credo, Romam esse, Aristotelem fuisse, cum tamen, quod Roma sit, vel Arist. fuerit, nullum admittat dubium. Ita fide humana credere possum, quod hic sit verus Pontifex, & tamen de hoc nullum admittere dubium. Confir. etiam si possum fide diuina ex solo testimonio diuino credere, hunc hominem esse verum Pontificem, adhuc negari non potest, quin etiam possum fide humana ex solo testimonio humano excludente omnem potentiam ad dubitandum credere hunc esse verum Pontificem: in quo casu non minus, quam in priori, teneor fide diuina credere, quæ mihi credenda proponit vt reuelata à Deo.

Alij hanc reddunt: quotiescunque Pontifex vel definit aliquid diuina fide credendum, vel statuit aliquid ad vniuersalis Ecclesiæ mores pertinens, de fide tenendum est, quod ipse sit verus Pontifex & Christi Vicarius, qui potestatem definiendi habet ab ipso Deo. Sed contra: possent à tali Pontifice definita pertinere ad fidem diuinam, ex eo quod proponerentur credenda testimonio diuino cum signis euidentis credibilitatis, quod ipse proponens sit verus Pontifex, etiam si ipse non pertineret ad obiectum fidei diuinæ, sed humanæ.

Prima ratio est, quæ tradidi *disp. 2. sect. 6. Quo-* tiescunque; ex vna propositione reuelata, per cuius deductionem, saltem morale, deducitur alia propositio, talis propositio non vt deducta, sed vt explicata pertinet ad fidem, non minus quam propositio

positio immediatè reuelata: hæc propositio: Omnis Pontifex in Cathedram Petri canonicè assumptus, est verus Petri successor, & Vicarius Christi, est reuelata: nam potestas gubernandi Ecclesiam est Petro collata vt continuanda in successoribus; & ex eâ per prouidentiam moralem deduci potest hæc alia: hic singularis homo, ex.gr. Innocentius X. est in Cathedram Petri canonicè assumptus: sc. Tot signa credibilitatis esse possunt de legitimâ electione huius hominis in Cathedram Petri, vt reddant illam moraliter certam, & iuxta prudentiæ regulas indubitatum: ergo potest hæc propositio: hic singularis homo est legitimus Petri successor, & Vicarius Christi, esse obiectum fidei diuinæ. Quia vt aliqua propositio pertineat ad fidem diuinam, sufficit, vt per ea signa proponatur, quæ reddant illam moraliter certam, quod sit à Deo reuelata. Antec. prob. potest saltem electoribus euidenter constare, euidentiam morali, quod in electione seruatur sint omnes conditiones ad legitimam electionem præscriptæ. Ergo saltem electores tenebuntur talem hominẽ adorare vt legitimum Christi Vicarium. Deinde dum electores illum promulgant & proponunt toti Ecclesiæ adorandum, vt legitimum Pontificem, & verum Christi Vicarium ac Petri successorẽ, sufficienter reddunt aliis moraliter certam canonicam huius hominis electionem in Petri sedem. Quâ morali certitudine præsertim tenentur fideles fide diuinã illum acceptare legitimum Petri successorẽ. Confir. Non maior certitudo moralis habetur, quod hoc sit legitimum Conciliũ, quàm quod hic sit legitimus Pontifex: sed moralis certitudo, quod hoc sit legitimum Concil. sufficit ad obligandum fideles ad illud diuinã fide acceptandum: vt infra. Ergo moralis certitudo de hoc Pontifice, quod sit legitimè electus, sufficit ad obligandum fideles ad illum diuinã fide acceptandum & adorandum, vt legitimum Petri successorẽ: cum vtrumque sit obiectum virtutis tantum reuelatum in Scriptura; & vtrumque explicetur per moralem euidentiam, & publicum testimonium Ecclesiæ. Maior ostend. vtraque certitudo est moralis dependens à publicâ fide & testimonio hominum, id vnanimiter attestantium. Nec refert, quod moralis certitudo huius legitimi Concilij pendeat à testimonio plurium, quàm moralis certitudo huius legitimi Pontificis, eo quod illa pendeat à publico testimonio totius Ecclesiæ in generali Concilio congregatæ; hæc ex solo testimonio Cardinalium, quod videtur priuatum. Nam 1. non solum Concil. generale, sed etiam Prouinciale à Pontifice declaratum vt legitimum, in quo tamen non est tota Ecclesia congregata, obligat vt acceptetur fide diuinã. 2. esto quod in Concilio generali sint plures personæ extensiuè, non sunt, tamen plures intensiuè: quia cum collegium Cardinalium sit à totâ Ecclesia institutum ad eligendum legitimum Pontificem, testimonium Cardinalium est testimonium totius Ecclesiæ, cuius ipsi vicem gerunt. Dices. Maiorem certitudinem moralem habere possum, quod hæc numero hostia sit ritè consecrata, vel quod elicerim actum contritionis, quàm quod hic Pontifex sit legitimè electus: & tamen non teneor diuinã fide credere, quod vel hæc singularis hostia sit ritè consecrata, vel quod verum actum contritionis elicerim: ergo nec fide diuinã teneor credere, quod hic Pontifex sit legitimus Petri successor. Resp. neg. conseq. quia quando propositio vniuersalis reuelatur propter particularem

contingentem de qua maior certitudo haberi nõ potest, quam moralis, ea sufficit, ad illam diuinã fide credendam: sed illa vniuersalis, Omnis Pontifex legitimè electus est, verus Petri successor & Christi vicarius, reuelata est Ecclesiæ propter hanc particularem contingentem: Hic homo est verus Petri successor & Christi vicarius: nam finis huius reuelationis est, vt in Ecclesia Dei sit aliqua regula animata infallibilis, quæ cum assistentia Spiritus S. dirimat omnes controuersias, quæ in eâ circa materiam fidei emergere possunt: hæc autem, vt constat, debet esse singularis in indiuiduo certa, ad quam fideles in dubiis fidei recurrere valeant. Maior prob. alioqui frustraretur finis reuelationis, si moralis certitudo, quæ iuxta prudentiæ regulas de Canonicâ electione Pontificis haberi potest, ad credendum fide diuinã non sufficeret: Contrã verò illa vniuersalis, Omnis hostia ritè consecrata continet verum Christi corpus, non est reuelata ad credendum fide diuinã, quod hæc singularis hostia contineat verum Christi corpus, sed ad credendum in communi, quod hostia ritè consecrata contineat verum Christi corpus. Et hoc idèd, quia hæc singularis hostia non debet esse regula practicè directiua morum, sicut hic Pontifex, sed solum obiectum adorationis, ad quod sufficit, vt per infusam prudentiã apprehendatur vt verũ esto in indiuiduo verũ nõ sit. Pari ratione vniuersalis, Omnis verè contritum est in gratiã Dei, nõ reuelata propter particulares contingentes, vt hic, vel ille homo sciat, se esse in gratiã Dei; sed solum, vt in communi homo sciat, omnem verè contritum esse in gratiã Dei, vt per hoc quiuis se exciter ad actum contritionis, & simul se ipsum conseruet in sancto timore & tremore, nesciens, odio, an amore dignus sit. Est & aliud discrimen, quod testimonium, quo legitima regula via Ecclesiæ sit moraliter certa, est publicum Ecclesiæ, quod certius est, eo quod huic testimonio Deus peculiariter assistit, ne tota Ecclesia erret: testimonium vero, quo redditur moraliter certum, quod hæc hostia sit ritè consecrata; vel hic actus sit vera contritio, est priuatum, & expositum errori: neque Deus peculiari prudentiã tenetur illi assistere, cum non redundet in errorem totius Ecclesiæ. Instabis: hæc ratio supponit, Deum reuclasse illam vniuersalem, Omnis Pontifex legitimè electus est verus Petri, successor & Christi Vicarius, propter istam particularem, Hic Pontifex est legitimè electus, & verus Petri successor, vt credendam fide diuinã: at hoc est in controuersia, cum aduersarij contendant, illam vniuersalem reuelatam tantum esse ad credendam hanc particularem fide humanã, cum hoc sufficiat ad munus regulæ practicè dirigentis. Resp. dum finis Dei est, per illam vniuersalem reuelatam, in praxim reducere hanc particularem, explicatam signis moralis euidentie credibilitatis, sicut ad illam obligat acceptandam fide diuinã: ita & ad hanc, cum primũ explicata fuerit signis moralis euidentie credibilitatis. Vnde testimonium Dei, quod cadit supra vniuersalem, cadit etiam supra particularem virtualiter in vniuersali contentam. Quod autem hic sit finis Dei, rectè deducitur ex eo, quod hoc saltem meliùs cõducit ad munus & officium animatæ regulæ practicè dirigentis. Sic enim firmiùs eius decreta & definitiones acceptantur, nõ modò credendæ infallibili testimonio Dei reuelantis, sed etiam infallibili authoritate ipsius vicarij proponentis. Ceterum, vt fide diuinã

Ad hanc diuinã fide credendam sufficit certitudo moralis, quæ iuxta prudentiæ regulas de canonicâ electione Pontif. haberi potest.

Ad exemplũ de hostiã.

De contritione.

172. Aliud discrimen.

173. Instar.

Resp. Id nostra ratione non tam supponi quam probari.

Antec.

Prob.

169. Confir.

à pari.

170. Dices ab exemplis.

Resp. 171.

hic Pontifex acceptetur vt legitimus Petri successor, & Christi vicarius, requiritur vt de eius Canonica electione publicè constet, nec vllum sit dubium.

SECUNDA: Fide diuinâ tenemur credere, hanc esse veram Ecclesiam, hoc Concilium ex. gr. Tridentinum, vt Catholici admittunt: ergo fide diuinâ tenemur credere, hoc caput, quod hæc numero Ecclesia, & hunc Pontificem, quem hoc numero legitimum Concil. includit, esse verum Pontificem, & Petri successorem. hæc. n. numero Ecclesia, & hoc numero legitimum Concil. includit hoc numero caput, sine quo non est perfecta hæc numero Ecclesia, vel hoc numero legitimum Concilium. Nam sicut nequit intelligi Ecclesia in communi absque aliquo capite in communi, quo regatur: ita nequit intelligi hæc determinata Ecclesia, vel hoc determinatum Concil. absque determinato capite: nam ita hæc determinata Ecclesia, vel hoc determinatum legitimum Concil. includit hoc determinatum caput: sicut hoc determinatum corpus physicum includit hoc determinatum caput physicum: ergo sicut qui credit, Christum habere determinatum corpus physicum, fieri non potest, quin simul credat, Christum habere determinatum caput physicum: ita qui credit, hanc esse determinatam Ecclesiam, vel hoc esse determinatum legitimum Concil. fieri non potest, quin simul credat, hæc Ecclesiam & hoc legitimum Concil. habere determinatum caput morale, quo mysticè constat.

Neque dici potest 1. posse diuinâ fide credi hæc Ecclesiam, & hoc legitimum Concil. quoad membra tantum, non quoad caput: Nam tenemur credere hæc Ecclesiam perfectam in ratione Ecclesie, hoc Concil. perfectum & legitimum in ratione Concilij, sed neque Ecclesia est perfecta, vel Concil. legitimum absque capite: igitur eadem fide, qua tenemur credere hæc Ecclesiam esse perfectam, & hoc Concil. esse legitimum etiam credere esse cum suo capite.

Neque dici potest 2. membra credi fide diuinâ, caput fide humanâ: Nam eadem fides diuina nos obligat ad credendam Ecclesiam simpliciter, & legitimum Concil. simpliciter. Adde, quod cum Concil. vt infra, infallibilem authoritatem definiendi res fidei non habeat, nisi ratione capitis, à quo etiam habet, vt formaliter sit legitimum, non possum diuinâ fide credere, ipsum esse legitimum, quin simul credam, congregatum esse sub legitimo capite.

Deducitur, non solum fide diuinâ constare, hunc Romanum Pont. esse legitimum Petri successorem, & verum Christi vicarium, quando vel aliquid definit fide diuinâ credendum, vel aliquam legem statuit de rebus ad salutem necessariis, obligantem totam Ecclesiam, vel cum per Iubilæum exercet iuridicum actum dispensandi Ecclesie thesaurum, vt Valen. docet; sed etiam ante vllum actum iuridicum Pontificis proprium, modo de eius Canonica electione sit moraliter certum & indubitatum apud fideles.

Ad fund. 1. sent. concedo, Canonicam electionem huius Pontificis pendere ex multis conditionibus: nego, si ea moraliter sit certa, & vt talis publicè ab Ecclesia acceptetur, posse defectu alicuius conditionis esse inualidam: non quod Deus, etiam si ab aliquâ conditione deficiat, illam acceptet vt legitimam, suamque assistentiam exhibeat: sed quia nunquam permittet, vt habeatur,

& recipiatur à totâ Ecclesiâ vt legitimus, qui reipsâ legitimus non est: idque ex suppositione, quod voluit, vt crederemus; hunc esse legitimum Petri successorem, & verum sui Vicarium, vt supra. Vnde eo ipso, quod acceptatur vt legitimus Pontifex, supponuntur omnes conditiones tam iuris diuini quam Eccles. non in eo fuisse seruatz.

Ad 2. Resp. hanc veritatem nobis constare ex scriptura, vt explicatâ per moralem euidenciam, quæ Ecclesie constat per cætera signa credibilitatis Canonice electionis. Per hæc enim explicatur, quod potestas illa pascendi oues collata Petro, eiusque successoribus, reperiatur in hæc singulari personâ, in quâ reperitur moralis euidencia & certitudo de ipsius legitimâ successione in sedem Petri. 3. Resp. Hoc inde prouenire, quia licet hæc sent. sit de fide, non est tamen tam certum, quod sit de fide, vt opposita appetz hætesis coargui possit. Ad 4. conced. sequela de iis, de quorum legitimâ electione in Pontificem certò constabat, secus de iis; de quorum legitimâ electione non certò constitit. Cæterum historiam illam de fœminâ in Pontificatum assumptâ confutat Bellarm. lib. 3. de Rom. Pontif. cap. vlt.

Ad 5. neuter modus assignatus sufficit: non primus, tum quia hoc ipso, quod certò constat moraliter de Canonica electione Romani Pont. testimonium Christi, obligans ad credendum fide diuinâ omnes successores Petri ab ipso accipere potestatem regendi Ecclesiam, obligat ad credendum, hunc esse successorem Petri, vt supra; tum quia, esto non permetteretur, aliquid vel ad fidem pertinens definire, vel ad vniuersales Ecclesie mores statuere, vllum iuridicum actum summi Pastoris exercere; hoc ipsum tamen violentum esset, & contra suauem ordinem diuinæ prouidentiz; cum hic posset diu. viuere.

Non secundus: nam falsum est infallibilem assistentiam Spiritus S. dari Pontifici non Canonice electo: cum illam aliunde non colligamus, quàm ex promissione factâ Petro, cui non nisi vt legitimo Pontifici à Christo instituto collata est: Ergo non debemus temerè illam etiam ad non legitime electos extendere. Nec est eadem ratio de superiori humano, qui quoniam non est tantæ virtutis, vt semper valeat Reipublicæ prouidere de veris ac legitimis ministris, ad vitanda maiora absurda, legitimæ actus celebratos à ministris probabiliter tantum putatis. Deus cum semper possit de legitimo Pastore suæ Ecclesie prouidere, dicendum potius est, illum nunquam permittiturum, vt in Cathedram Petri eligatur incapax, quàm eo permisso, omnes eius actus legitimatum: cum illud sit connaturalius, & Dei potentiz ac sapientiz congruentius: hic verò defectum arguat virtutis non valentis de legitimo ministro Ecclesie prouidere: Vnde si possent superiores humani, potius hoc quàm illud eligerent.

SECTIO VI,

Ad quos spectat ius eligendi summum Pontificem?

Do sunt distinguenda, personæ def. & collatio potestatis. Et quæ collationem, certum est, illi Republica Ciuili, vel vti confertur dignitas, quia cum potest. tualis ordin.

175.
2. Ratio.

Probat.
conseq.

Ab exemplo.

176.
Dices.

Contrâ.

177.

178.
Coroll.

179.
Respond. ad
fundam. 1.
sentent.
Ad 1.

180.

Ad 2.

181.
Ad 3.

182.

Ad 4.

Eruditè
Bellarmio.

183.

Ad 5.

Primus mo-
dus non suf-
ficit.

184.

Nec secun-
dus

Disput. III. De obiecti Fidei p[ro]p[ri]etate

supernat. nequit conferri à Repub. vel Principibus secularibus, qui talem potestatem non habent. Oppositum huic veritati docuit Ioan. H[ab]s. ut legitur in 9. art. ipsius, damnato in Concilio Constantiensi. in quo sic ait: *Papalis dignitas à C[ar]o inoleuit, & Papa perfectio & instructio à C[ar]o potentia emanavit.*

186. Difficultas de Concilio.

Aliqua diffic. esse posset de Ecclesià seu Concilio generali. Et sanè qui putant, Concilium generale esse supra Papam, potestatemque regendi Ecclesiam non esse concessam alicui singulari personæ, sed toti Ecclesiæ, consequenter docebant, hanc potestatem regendi Ecclesiam Pontificem immediatè accipere à Concilio generali, cui Christus immediatè illam contulit, cum iure eam pro recto regimine huic, vel illi singulari personæ communicandi. Verùm potestatem regendi Ecclesiam Christus non uniuersæ Ecclesiæ, sed singulari personæ Petri, eoque mediante successoribus contulit: proinde defuncto Petro, illa non in Ecclesiæ, sed in Christi potestate manet, ut principalis Pastoris & Summi Pontificis ad hoc suam Ecclesiam gubernantis: non minus quam defuncto Prorege, dignitas Proregis non manet in regno, sed in Rege, vti in primo ac principio Regni Governatore, qui eam potestatem conferre.

187. Prima error H. s.

De personæ designatione, primus error est Ioan. H[ab]s. asserentis, usque ad presentem instantum penes Deum. Col. 2. art. 2. & 22. art. dicitur in Concilio Constantiensi, ad Papam non esse, sed potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas. Verùm hoc error non minus manifestus est, in quibusdam respectibus. De personæ designatione electio est eorum respectus, ut scilicet sit electio à Deo, & de hanc potestatem solius Dei esse, non potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas. Verùm hoc error non minus manifestus est, in quibusdam respectibus. De personæ designatione electio est eorum respectus, ut scilicet sit electio à Deo, & de hanc potestatem solius Dei esse, non potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

W[er]it. Contrarij p[ro]p[ri]etatis.

Conf.

188. Secundus error Luch. r. Col.

Secundus error est Luch. r. Col. qui conuenit, ut dicitur, in Concilio Constantiensi, ad Papam non esse, sed potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

189. Tercius error p[ro]p[ri]etatis.

Tercius error est p[ro]p[ri]etatis, qui conuenit, ut dicitur, in Concilio Constantiensi, ad Papam non esse, sed potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

à papale. Non potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

reop. qui creatas ad hanc potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

2. Constat etiam manifestè, ut dicitur, in Concilio Constantiensi, ad Papam non esse, sed potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

positiuo, potestas electio est eorum respectus, ut scilicet sit electio à Deo, & de hanc potestatem solius Dei esse, non potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

positiuo, potestas electio est eorum respectus, ut scilicet sit electio à Deo, & de hanc potestatem solius Dei esse, non potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

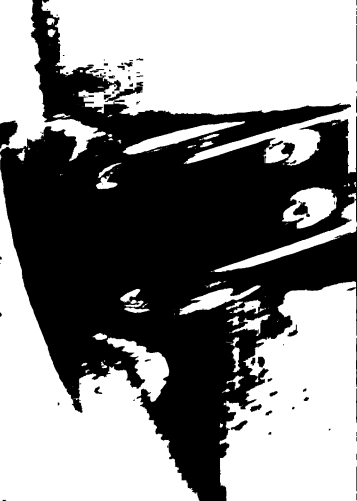
reop. qui creatas ad hanc potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

2. Constat etiam manifestè, ut dicitur, in Concilio Constantiensi, ad Papam non esse, sed potestatem hanc cum igitur solius Dei sit, non potestatem solius Dei esse, sed potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

positiuo, potestas electio est eorum respectus, ut scilicet sit electio à Deo, & de hanc potestatem solius Dei esse, non potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

positiuo, potestas electio est eorum respectus, ut scilicet sit electio à Deo, & de hanc potestatem solius Dei esse, non potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

positiuo, potestas electio est eorum respectus, ut scilicet sit electio à Deo, & de hanc potestatem solius Dei esse, non potestatem Dei, ut de præsentem asserunt, et quomodo præsentem docet V[er]itas.

Handwritten notes in the right margin, including the number '187' and some illegible text.

Handwritten notes in the right margin, including the number '188' and some illegible text.

hic Pontifex acceptetur vt legitimus Petri successor, & Christi vicarius, requiritur vt de eius Canonicâ electione publicè constet, nec vllum sit dubium.

175.
2. Ratio.

SECUNDA: Fide diuinâ tenemur credere, hanc esse veram Ecclesiam, hoc Concilium ex. gr. Tridentinum, vt Catholici admittunt: ergo fide diuinâ tenemur credere, hoc caput, quod hæc numero Ecclesia, & hunc Pontificem, quem hoc numero legitimum Concil. includit, esse verum Pontificem, & Petri successorem. hæc. n. numero Ecclesia, & hoc numero legitimum Concil. includit hoc numero caput, sine quo non est perfecta hæc numero Ecclesia, vel hoc numero legitimum Concilium. Nam sicut nequit intelligi Ecclesia in communi absque aliquo capite in communi, quo regatur: ita nequit intelligi hæc determinata Ecclesia, vel hoc determinatum Concil. absque determinato capite: nam ita hæc determinata Ecclesia, vel hoc determinatum legitimum Concil. includit hoc determinatum caput: sicut hoc determinatum corpus physicum includit hoc determinatum caput physicum: ergo sicut qui credit, Christum habere determinatum corpus physicum, fieri non potest, quin simul credat, Christum habere determinatum caput physicum: ita qui credit, hanc esse determinatam Ecclesiam, vel hoc esse determinatum legitimum Concil. fieri non potest, quin simul credat, hæc Ecclesiam & hoc legitimum Concil. habere determinatum caput morale, quo mysticè constat.

Probat.
conseq.

Ab exemplo.

176.
Dices.

Contrâ.

Neque dici potest 1. posse diuinâ fide credi hæc Ecclesiam, & hoc legitimum Concil. quoad membra tantum, non quoad caput: Nam tenemur credere hanc Ecclesiam perfectam in ratione Ecclesie, hoc Concil. perfectum & legitimum in ratione Concilij, sed neque Ecclesia est perfecta, vel Concil. legitimum absque capite: igitur eadem fide, qua tenemur credere hanc Ecclesiam esse perfectam, & hoc Concil. esse legitimum etiam credere esse cum suo capite.

177.

Neque dici potest 2. membra credi fide diuinâ, caput fide humanâ: Nam eadem fides diuina nos obligat ad credendam Ecclesiam simpliciter, & legitimum Concil. simpliciter. Adde, quod cum Concil. vt infra, infallibilem auctoritatem definiendi res fidei non habeat, nisi ratione capitis, à quo etiam habet, vt formaliter sit legitimum, non possum diuinâ fide credere, ipsum esse legitimum, quin simul credam, congregatum esse sub legitimo capite.

178.
Coroll.

Deducitur, non solum fide diuinâ constare, hunc Romanum Pont. esse legitimum Petri successorem, & verum Christi vicarium, quando vel aliquid definit fide diuinâ credendum, vel aliquam legem statuit de rebus ad salutem necessariis, obligantem totam Ecclesiam, vel cum per Iubilæum exercet iuridicum actum dispensandi Ecclesie thesaurum, vt Valen. docet; sed etiam ante vllum actum iuridicum Pontificis proprium, modo de eius Canonicâ electione sit moraliter certum & indubitatum apud fideles.

179.
Respond. ad
fundam. 1.
sentent.
Ad 1.

Ad fund. 1. sent. concedo, Canonicam electionem huius Pontificis pendere ex multis conditionibus: nego, si ea moraliter sit certa, & vt talis publicè ab Ecclesia acceptetur, posse defectu alicuius conditionis esse inualidam: non quod Deus, etiam si ab aliquâ conditione deficiat, illam acceptet vt legitimam, suamque assistentiam exhibeat: sed quia nunquam permittet, vt habeatur,

& recipiatur à totâ Ecclesiâ vt legitimus, qui reipsâ legitimus non est: idque ex suppositione, quod voluit, vt crederemus; hunc esse legitimum Petri successorem, & verum sui Vicarium, vt supra. Vnde eo ipso, quod acceptatur vt legitimus Pontifex, supponuntur omnes conditiones tam iuris diuini quam Eccles. non in eo fuisse seruatæ.

180.

Ad 2. Resp. hanc veritatem nobis constare ex scriptura, vt explicatâ per moralem euidenciam, quæ Ecclesie constat per certa signa credibilitatis Canonicæ electionis. Per hæc enim explicatur, quod potestas illa pascendi oues collata Petro, eiusque successoribus, reperitur in hac singulari personâ, in qua reperitur moralis euidencia & certitudo de ipsius legitimâ successione in sedem Petri. 3. Resp. Hoc inde prouenire, quia licet hæc sent. sit de fide, non est tamen tam certum, quod sit de fide, vt opposita appetz hætesis coargui possit. Ad 4. conced. sequela de iis, de quorum legitimâ electione in Pontificem electo constabat, secus de iis, de quorum legitimâ electione non certò constat. Cæterum historiam illam de fœminâ in Pontificatûm assumptâ confutat Bellarm. lib. 3. de Rom. Pontif. cap. vlt.

Ad 2.

181.
Ad 3.

182.
Ad 4.

Eruditè
Bellarmin.

183.

Ad 5.
Primus mo-
dus non suf-
ficit.

Ad 5. neuter modus assignatus sufficit: non primus, tum quia hoc ipso, quod certò constat moraliter de Canonicâ electione Romani Pont. testimonium Christi, obligans ad credendum fide diuinâ omnes successores Petri ab ipso accipere potestatem regendi Ecclesiam; obligat ad credendum, hunc esse successorem Petri, vt supra; tum quia, esto non permitteretur, aliquid vel ad fidem pertinens definire, vel ad vniuersales Ecclesie mores statueri, vllum iuridicum actum summi Pastoris exercere; hoc ipsum tamen violentum esset, & contra suauem ordinem diuinæ prouidentie; cum hic posset diu viuere.

Non secundus: nam falsum est infallibilem assistentiam Spiritus S. dari Pontifici non Canonicè electo: cum illam aliundè non colligamus, quàm ex promissione factâ Petro, cui non nisi vt legitimo Pontifici à Christo instituto collata est: Ergo non debemus temerè illam etiam ad non legitime electos extendere. Nec est eadem ratio de superiori humano, qui quoniam non est tantæ virtutis, vt semper valeat Reipublicæ prouidere de veris ac legitimis ministris, ad euitanda maiora absurda, legitimat actus celebratos à ministris probabiliter tantum putatis. Deus cum semper possit de legitimo Pastore suæ Ecclesie prouidere, dicendum potius est, illum nunquam permittiturum, vt in Cathedram Petri eligatur incapax, quàm eo permisso, omnes eius actus legitimatum: cum illud sit connaturalius, & Dei potentie ac sapientie congruentius: hic verò defectum arguat virtutis non valentis de legitimo ministro Ecclesie prouidere: Vnde si possent superiores humani, potius hoc quàm illud eligerent.

184.
Nec secundus
modus

SECTIO VI.

Ad quos spectat ius eligendi summum Pontificem?

Vo sunt distinguenda, personæ designatio, & collatio potestatis. Et quoad potestatis collationem, certum est, illam non conferri à Republica Ciuili, vel à Principibus politicis, vti confertur dignitas Regia, vel Imperialis: quia cum potestas Pontificia sit potestas spiritualis ordinata ad finem supernat. per media super;

185

supernat. nequit conferri à Repub. vel Principibus secularibus, qui talem potestatem non habet. Oppositum huic veritati docuit Ioan. Hufs, vt legitur in 9. art. ipsius, damnato in Concilio Constant. sess. 15. in quo sic ait: *Papalis dignitas à Casare inoleuit, & Papa perfectio & institutio à Casaris potentia emanauit.*

186.
Diffinitio
de Concilio.

Aliqua diffic. esse posset de Ecclesiâ seu Concilio generali. Et sanè qui putant, Concilium generale esse supra Papam, potestatemque regendi Ecclesiâ non esse concessam alicui singulari personæ, sed toti Ecclesiæ, consequenter docebunt, hanc potestatem regendi Ecclesiâ Pontificem immediatè accipere à Concilio generali, cui Christus immediatè illam contulit, cum iure eam pro recto regimine huic, vel illi singulari personæ communicandi. Verùm potestatem regendi Ecclesiâ Christus non vniuersæ Ecclesiæ, sed singulari personæ Petri, eoque mediante successoribus contulit: proinde defuncto Petro, illa non in Ecclesiæ, sed in Christi potestate mansit, vt principalis Pastoris & Summi Pontificis adhuc suam Ecclesiâ gubernantis: non minùs quàm defuncto Prorege, dignitas Proregia non manet in regno, sed in Rege, vt in primò ac principali Regni Governatore, qui eam potest alteri conferre.

187.
Primus error
H. ss.

De personæ designatione, primus error est Ioan. Hufs asserentis, ius eligendi Pontificem esse tantùm penes Deum. Colligitur hic ex II. 12. 20. & 22. art. damnatis in Conc. Constant. in quibus docet, ad Papatum non eligi, nisi prædestinatum: cum igitur solius Dei sit, hominem prædestinare, solius Dei erit, hominem ad Papatum eligere. Vnde præscitum appellat æquiuocè Pastorem. Idem docet Vicleff. in art. 8. & 40. in cod. sess. 8. damnatis. Verùm hic error non modò contra dicit scripturæ, in quâ ad regendum populum Dei leguntur electi fuisse etiam reprobi, vt constat de Saule electo à Deo, & de Iuda electo à Christo ad Apostolatam: sed etiam rationi: cum repugnet hic modùs humano regimij, nam si summus Pontifex à solo Deo eligeretur, non posset esse Ecclesiæ notus, proinde frustranea foret talis electio. Nec dici potest, illum signo aliquo sensibili fieri Ecclesiæ manifestum, cum nec soleant, neque etiam expediant talia signa fieri. Confr. sicut malitia & iniquitas ministri non impedit effectum sacramentorum: ita neque iniquitas & malitia Pontificis impedit effectum Pontificiæ autoritatis: cum talis potestas sit à Deo collata ad publicum Ecclesiæ emolumentum, quod impediri non debet per priuatos ministri defectus.

Vicleff.
Contra scripturam.

Confr.

188.
Secundus error
Lutheri,
Caluini.

Secundus Lutheri, & Caluini c. 8. de fide n. 49. qui contendunt, ius eligendi Pontificem residere in populo, idque lege diuina, & non nisi tyrannicè usurpari à Presbyteris. Quòd si aliquando electioni præfuisse legantur alij Pastores, illi non præfuerunt suffragium ferendo, sed ne quid, vel per leuitatem vel per mala studia, vel per tumultum à multiudine peccetur. Et nu. 68. specialiter de electione Pontificis, prout nunc fit, concludit: *Si hæc vera sunt, nulla hodie neque diuina, neque Eccles. iure, Canonica electio in toto Papatu superest.* Quod probat exemplis tam ex veteri quàm ex nouo testamento ductis n. 49. Verùm si eligere Pontificem, iure diuino pertinet ad populum, sequitur nunquam licitum fuisse, ab alio, quam à populo, Pontificem eligi; quia ius diuinum præscribit certam rationem, quâ non seruatâ, inualida est electio. At aliquando licitum fuit, ab alio, quàm

189.
Facile con-
firmatur.

à populo, Pontificem eligi: vt constat i. exemplis: Timotheus. n. electus est Episcopus à Paulo, teste Euseb. apud Baron. anno 57. & colligitur ex Epist. 2. ad ipsum cap. 1. *Moneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.* Et alij Apostoli Episcopus creatur, nullo requisito eius populi consensu, ad quem docendum mittebantur, vt constat de Dionysio Areop. qui creatus ab Apostolis Episcopus Atheniens. missus est à Clemente Parisios, absque villo consensu illius populi. Et Christus ipse quando Apostolos elegit dependenter à consensu populi: quod autem Christus cum Apostolis fecit, fieri voluit ab ipsis Apostolis cum Episcopis, quos ipsi electuri erant, iuxta illud Ioann. 20. *Sicut misit me Pater & ego mitto vos.*

Iure diuino
ad populum
non pertinet
re constat. 1.

2. Constat ex multis concilijs, quæ Bellarm. citat lib. 1. de Cleric. cap. 7. Nicænum II. sic habet Cano. 3. *Omnem electionem, quæ fit à Magistratibus, Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi irritam manere: addit rationem: Oportet enim eum, qui est promouendus ad Episcopatum, ab Episcopis eligi: Constantinopolitanum IV. can. 18. & refertur distict. 63. cap. Adrianus, definit, neminem Laicorum Principum, vel Potentum semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitanæ, aut cuiuslibet Episcopi, præsertim cum nullo in talibus potestatem quemlibet Potentium, vel caterorum Laicorum habere conueniat, sed potius silere, & attendere sibi, vsque quo regulariter à Collegis Ecclesiæ suscipiat finem electio futuri Pontificis.*

190.
Constat 2.
ex antiquis
simis concil.

3. Chrysostr. in Timoth. 4. explicans illa, *Non negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyteri: ita ait: Non de Presbyteris hoc in loco, sed de Episcopis loquitur. Neque enim profectò Presbyteri ipsum ordinarunt. Quòd si negat illum à Presbyteris fuisse Episcopum ordinatum, multò magis negat ordinatum fuisse à plebe. Anselmus hanc gratiam interpretatur gratiam Episcopalis officij, quam docet accepisse Timotheum per impositionem manuum Pauli, dum illum Episcopum consecrauit. Theodoretus in 2. ad Timoth. 1. in ea verba: *Admoneo te, vt resuscites gratiam Dei, ita scribit: Hæc mihi, cum de te sint persuasa, hortor te, vt animi promptitudine & alacritate excites gratiam Spiritus, quam accepisti per meam ordinationem. Per meam dixit, non per populi ordinationem.**

191.
Constat 3.
ex Patrib.

Ex his apparet, quàm impudenter Caluinus ausus sit dicere, contra Canonicam electionem esse tot Synodorum decreta, ac tot Patres reclamare, cum tamen nullum pro se synodale decretum citet: contra, verò multa sint Concilia, & Patres oppositum docentes à nobis citati: Patres autem quos citat, infra explicabuntur.

192.
Impudentia
Caluini.

Catholicorum sententia est, ius eligendi Pontificem non esse penes populum, sed penes Ecclesiasticos: licet aliquando permissione Pontificum fuerit populus ad huiusmodi electionem admissus. Etenim ad eos, vel ipso naturæ iure suffragante, spectat electio Pontificis, qui de qualitate & conditionibus personæ eligendæ iudicare possunt. At non plebs & imperitum vulgus, sed primores Ecclesiæ Prælati de qualitate & conditionibus eligendi Pontificis ad animas regendas iudicare possunt: ergo.

193.
Vera sententia.

Ratio manifestissima prima partis.

At inquit, poterit id iudicare ex publico testimonio sapientum, quorù æstimatione videt eos, quos sibi in Prælatos eligit. Sed contra; non semper talenta Pontificis eligendi sunt per publicam famam

194.

famam manifesta populo: & hoc ipsum euidenter ostendit, electionem non debere esse penes eos, qui non ex propria sententiâ, sed ex aliorum testimonio iudicium ferre valent: Cùm igitur Pontificis electio sit potissimum medium ad salutem animarum, ab iis, vel ipso naturæ lumine clamante, facienda est, qui optimè sciunt de mediis & sine iudicare, prudentiæ & doctrinæ dono instructi. Confir. ex innumeris incommodis, quæ ex imperitiæ plebis electione nasci possunt: quippe quæ non tam rationis scrutinio, quàm voluntatis impetu moueri solet ad suffragium ferendū. Quo fit, vt sæpe ad gubernandum minùs apti eligerentur, nempe qui magis forent chari plebi, in cuius beneuolentiâ plerumq; homines minùs idonei sese insinuarent, vt eligi possent, exclusis aptis.

D i c e s. Principes politici non solum eliguntur à prioribus regni, sed etiã à populo; ergo etiã Principes Eccles. Resp. r. neg. antec. etenim in multis locis Principes Politici non à populo, sed à primoribus Regni eliguntur. Neque id est contra ius naturæ, saltem postquam populus semel suam libertatem transulit in Regni Primores, vt ipsum plenum ius haberent ad Principem eligendum. s. neg. conseq. nam in electione Principis politici non solum agitur de bonâ electione Principis, sed etiã de resignatione propriæ libertatis in manus Principis. Cùm igitur non solum Proceres Regni, sed etiã populares sint propriæ libertatis perfecti domini, debent non solum Proceres, sed etiã populares in sui Principis electionem consentire. In electione verò Principis Eccles. solum agitur de externâ directione spiritali animarum in ordine ad vitam æternam; quæ tota pëndet à Deo: Deus autem ad eam bene faciendam statuit, vt non nisi ab Ecclesiasticis per se fieret, esto aliquando per accidens. Indulgentiã & concessione Pontificis, possit etiã à populo, vt colligitur ex cap. in Synodo, dist. 63. vbi supponitur, electio Pontificis aliquando facta à Clero, & à populo simul. Qui vsus teste Bellar. lib. 1. de Clericis cap. 9. viguit tempore Chrysostomi, Ambrosij, Augustini, Leonis, Gregorij. Quamquam, vt ex Leone Epist. 89. colligitur, ad Clerum spectabat electio, ad populum sola postulatio & testimonium de vitâ & moribus eligendi: *Expectarentur, inquit, certa vota Civium, testimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio Clericorum, qua in Sacerdotum solent ordinationibus ab his, qui norunt Patrum regulas custodiri, vt Apostolica auctoritatis norma in omnibus seruetur, qua præcipitur, vt Sacerdos Ecclesie præfuturus, non solum attestations fidelium sed etiam eorum, quibus sunt, testimonio muniatur.* Vbi videt, testimonium tantum tribui populo. Quod etiã constat ex Epist. 87. in qua reprehendit Episcopos per Cæsaream Mauritaniam constitutos, eo quod indignos ad Sacerdotium elegerent. Non potuissent autem iure reprehendi, si eorum electio pertinisset ad populū.

D i c e s. Si electio Pontificis iure Diuino pertinet ad Ecclesiasticos, non potest iure humano communicari populo. Resp. quidquid sit, an possit iure humano statui, vt solus populus Pontificem eligat: saltem non videretur contra ius diuinum, vt populus simul cum Clero concurrat ad Pontificis electionem: quia tali casu seruetur ius diuinum naturale, vt Ecclesiastici eligant, etiã si cum illis simul eligant Laici. Et propterea dixi, hoc ius concessione Pontificis communicari posse populo, non exclusis Eccles. Quamquam

iudicium populi solum requirebatur ad perendum & testificandum de vitâ & moribus Pontificis, non ad eligendum, quorum munus erat Ecclesiasticorum. *Virg. quæ Epist. se ex- plicat Leo.*

Ex his facile est Caluini argumenta diluere.

Quod ad Leonem attinet, quem contra nostram sententiam reclamare ait, satis visum est, quò sensu dixerit, requiri populi vota, nempe non ad eligendam, sed ad postulandum, & testificandum. Cyprianus, qui lib. 1. Epist. 4. docet, plebem potestate à Deo habere vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi, explicandus est de potestate eligendi, vel recusandi, per testimonium, non per electionem: quia per testimonium efficere potest, vt eligatur, vel electus recusetur. Et cùm addit, id ex iure, seu auctoritate diuinâ descendere, vt Sacerdos plebe præsentem, sub omnium oculis deligatur & dignus atque idoneus publico iudicio ac testimonio comprobetur: non intelligit, id esse de iure diuino præceptiuo, sed tantum permissiuo: vt etiam in veteri lege Sacerdotes Leuitici ordinis coram populo eligerentur, quo exemplo vtitur *ibid.* Quoad electionem Matthiæ responderet Chrysost. in hunc loc. illam factam fuisse à totâ multitudine, ex concessione Petri, & quidem solum quoad petitionem: quamquam ille non tam humanâ quàm diuinâ electione sc. per sortem, electus fuit. De diaconis autem dispar fuit ratio: quia cùm illi eligerentur, vt præsentem mensis, potuerunt eligi à populo: etsi etiã illa electio fieri potuerit, plebe tantum petente ac testificante, non eligente.

Hactenus vidimus, ius eligendi Pontificem, & idem est de iure eligendi Episcopos, reliquosque Ecclesie Ministros, per se non esse penes populum, sed penes Ecclesiasticos. Vterius superest indagandum, an ius hoc sit penes omnes Ecclesiasticos tantum, an tantum penes Primores, vt sunt Episcopi, an penes Pontificem tantum, qui vel solus præscribere possit modum eligendi successorem, vel etiam ipse illum eligere, aut ei adhuc viuens suum Pontificatum cedendo, aut designando illum sibi post mortem successurum.

D i c o 1. Penes Summum Pontificem est ius statuendi modum eligendi, non solum Episcopos, sed etiam ipsum Pontificem. Est communis; & constat ex variis constitutis Pontificum, qui modum eligendi Pontificem præscripserunt. Fundam. nullus est, iure diuino determinatus modus eligendi Pontificem, vel Episcopos: nam licet videatur iure diuino determinatum, vt Pontificis electio ad Ecclesiasticos spectet; modus tamen eligendi non est iure diuino determinatus: ergo ad eum talis determinatio spectabit, cui commissum est supremum Ecclesie regimen.

D i c e s. Si penes Pontificem est, ius statuere eligendi Pontificem, cùm eiusdem sit ius auferre, cuius est ferre, posset tale ius ab Ecclesia auferre: ac proinde manere posset Ecclesia perpetuò priuata suo Pastore. Resp. neg. sequel. non enim Pontificis est, ius Ecclesie cõferre eligendi Pontificem simpliciter, cùm id Ecclesia habeat à Deo. Nec per hoc Ecclesia est supra Pontificem: quia hoc ius non est ad conferendam potestatem Pontificiam, sed ad designandam duntaxat personam, cui cõferenda sit à Deo. Est igitur Pontificis tantum determinare modum, vel personas, quæ debeant Pontificem eligere.

D i c o 2. Posset Pontifex sibi successorem post mortem designare: isq; sic designatus validè electus foret. Est *Victoria apud Suarez. 10. de fide disp. 10. sect. 4.* qui etiam hanc potestatem concedit Pontifici.

Notas.

195.

196.

Confir.

197.

Dic. s.

Resp. 1.

Resp. 2.

198.

Posterior pars aperte colligitur.

199.

Dic. s.

Resp.

200.

Argumenta Caluini diluitur.

Cyprianus explicatur.

Electio

Matthiæ.

Diaconorum.

201.

Alia dubia soluntur.

202.

Conclusio.

Fundam.

203.

Dic. s.

Resp.

204.

Concl. 2.

tifici, modò talis electio apertam non contineat iniustitiam: quod tunc esset, vt declarat *Glossa in cap. Transitus Papa dist. 79.* quando Pontifex hoc faceret, quasi ex testamento dignitatis sua heredem substitueret. Nam tunc invalida esset electio tanquam usurpati iuris non sui: cum Pontifex hanc potestatem non habeat vt hereditariam, cum iure de illa disponendi quomodo- cunque, sed in utilitatem dumtaxat & emolumentum Ecclesie. Eandem sent. approbare videtur *Caiet. in Apol. de Authorit. Pont. & Conc. p. 2. cap. 22.* in casu necessitatis, quo post mortem Papæ nõ possent electores congregari, & pro occurrenti periculo opus esset vniuersali Ecclesie Pastore.

Casus necessitatis.

205. Prob. 1.

Assertio sic explicata 1. colligitur ex *cit. cap. si transitus*: in quo videtur supponi, posse Pontificem futurum successorem nominare: sic. n. habet: *si transitus Papa inopinatus euenerit, vt de sui electione successoris ante decernere non possit &c.* Nam etsi hoc caput nonnulli explicent de electione successoris, non quem ipse Pontifex immediatè & per seipsum designet, sed mediantibus electoribus, cum quibus ante mortem, de futuro successore ab ipsis eligendo deliberet: nulla tamè ratio cogit ad illud sic intelligendum. Præterea, si potest illum per electores à se designatos eligere, cur non posset ipse illum eligere? cum sit supra electores, qui potestatem eligendi habent ab ipso Papa, qui electores pro futuro Pontifice determinare potest.

206. Dices.

Contrà.

DICES, idèd non posse præsentem Papam futurum eligere, quia mortuo eligente, non ampliùs obligat eius electio, quæ in vitâ eligentis non habuit effectum. Sed contrà; vnde constat, mortuo Papâ eligente, eius electionem non ampliùs obligare? potuit enim Christus hanc suo Vicario concedere: & aliunde non constat, illam ei non concessisse.

207. Prob. 2. assertio.

Prob. 2. Ipso facto Petri, qui viuens successorem sibi elegit Clementem, vt ipse testatur *Epist. 1. ad Iacob. imit. & habetur cap. Si Petrus 8. q. 1.* vbi dicitur Petrus Pontificiâ potestatè tradidisse successori suo Clementi. Quo modo eligendi aliqui apud Suarez *disp. 10. sect. 4. nu. 8.* vfos fuisse putant Linum & Clerum. DICES. Aut Clemens fuit electus à Petro peculiari instructu Spiritus S. qui modus non est in exemplû trahendus: vel certè electus fuit à Petro non immediatè, sed mediantibus electoribus, quos Petrus constituit: sicut dicitur Pontifex eligere futurum Papam per electores à se constitutos. Sed contrà 1. vnde constat, hoc Petrum fecisse peculiari instructu Spiritus S. & non ex ordinariâ potestate sibi à Christo communicatâ? vt rectè notat *Caiet. 10. 1. Opus. tract. 3. in Apolog. de Comparat. auth. Papa cum auth. Conc. p. 2. cap. 22. ad 3.* talis explicatio est contra textum, in quo legitur, tradente sibi Petro, non ordinante. Prob. 3. nullum extrat ius diuinum oppositum prohibens: humanum autem positium non sufficit, cum Pontifex plenam potestatem habeat supra omne ius humanum positium, cum suâ potestatè habeat non ab Ecclesiâ, sed à Deo. DICES ius diuinû colligi ex duob. *cap. Episcopo 8. qu. 1.* quibus statuitur, nõ licere Episcopo successorem sibi eligere. Sed contrà; manifestè ibi agitur de iure Eccl. quod fuit in Antiocheno Conc. determinatû. Et constat quia ex dispensatione Papæ potest Episcopus successorem sibi eligere, vt notat *ibi Glossa, & habetur cap. Petisti 7. qu. 1.* vbi Pontifex Zacharias concedit Archiep. Moguntino, vt sibi successorem post mortem eligat.

209. Prob. 3.

210. Dices.

Contrà.

Oppositum docent *Caiet. citat. Bellarm. lib. 1.*

211.

de Cleric. cap. 9. Turria. disp. 15. dub. 3. &c. quia non fuit expediens, vt talis potestas concederetur Pontifici ob multa incommoda, quæ ex tali electione nasci possent. Vnde efficax argu. sumunt ex eo, quòd nullus Pontifex hactenus tali modo vsus sit. Verùm hæc ratio tantum probat, huiusmodi electionem irritam fore in casu, in quo apertam cõtineret iniustitiam. Aliàs in maximû bonû Ecclesie interdum cederet, si præsens Pontifex præuidens futura schismata ex futuri Pontificis electione; ipse successorem designaret. Cæterum, quòd nullus Pontifex hactenus hoc modo eligendi vsus sit, id fortè accidit, vel propter probabilitatem contrariæ sent. propter quam merito nullus voluit futuri Pont. electionem dubio exponere: multa enim speculatiuè indicantur vera, quæ tamen vt redigantur in praxim, non semper censetur tutum: tum ne daretur occasio, ne Pontifices hoc iure vterentur vt proprio & hereditario, qui esset pessimus potestatis abusus.

Oppositum assertiois docent.

212.

Multa speculatiuè vera, in praxi non inu-

213. Conclus. 3.

DICO 3. Passet Pontifex adhuc viuens renuntiare Papatui, & alium Papam loco sui eligere. Hæc assertio sequitur ex præced. nam si potest naturali morte Papatu defunctus, ipse successorem sibi eligere, cur non poterit adhuc viuens, renuntiato Papatu, alium in sedem Petri designare? nam quòd possit sponte Papatum renuntiare, maximè accedente consensu Ecclesie, ab omnibus conceditur: idque peculiari statuto definit Celestinus V. qui & ipse sponte Papatui renuntiauit, vt de renunt. cap. 1. refert Bonifacius VIII. qui tunc temporis erat vnus à Cardinalibus, vt ipse testatur. Quòd autem ipse eligere possit Papam, prob. modus eligendi Papatu est de iure positiuo, pendens à potestate Romani Pont. ergo posset hunc modum ipse statuere ac seruare. Aduerte tamen, non posset Papam, priùs renuntiare Papatui, & deinde alium eligere: quia renuntiato Papatu, non haberet ampliùs potestatem mutandi modum præscriptum ab alio Papa: sed existens Papa posset alium designare, per quam designationè simul & alter eligeretur, & ipse desineret esse Papa, ita vt electio vnus esset renuntiatio & depositio alterius, vt nec simul tempore essent duo pontifices: nec daretur tempus, in quo nullus esset tali casu Pontifex, quando vnus desineret, alter inciperet.

214. Aduertendum.

Neque obstat, quòd cum Celestinus III. graui morbo laborans, renuntiare vellent Papatui, & Cardinalem Ioan. de S. paulo titulo S. rursæ, ipsius loco eligi cuperet, Cardinales noluerint, asserentes inauditum esse in Ecclesiâ Dei, vt Pontifex seipsum deponat: nam hoc factum est ante Celestinum V. ante quem nullum præcesserat exemplum.

215. Hinc assertio non obstat.

DICO 4. Secluso iure positiuo, potestas eligendi papam non est penes solum Clerum Rom. sed penes vniuersam Ecclesiâ, & Cõcilium generale Episcoporum, etiam si de facto Papatu sit cõiunctus cum Romano Episcopatu. Est contra *Caiet. in Opusc. tract. 2. in Apol. de comparat. p. 2. c. 22. §. quoad 2.* oppositum tamen docere videtur *suprà tract. 1. de auth. Papa & Conc. c. 13. & 21.* Est contra *Bellar. l. 1. de Clericis c. 10. Turria. disp. 15. dub. 3. &c.* qui secluso iure positiuo, ad solum Clerum Rom. pertinere aiunt electionem Pontificis, posito quòd de facto Papatu sit cõiunctus cum Romano Episcopatu, secus si cum nullo particulari Episcopatu cõiunctus esset. Mouentur 1. quia de facto Cardinales substituti sũt loco Cleri & Episc.

216. Conclus. 4.

Contrà.

& Episcoporum Ecclesie Rom. igitur secluso iure positio, electio Papae pertineret ad Episcopos & Clerum Archiepiscopatus Rom. 2. in reliquis Ecclesiis, deficiente Episcopo, & secluso iure positio potestas eligendi Episcopum deuolueretur ad Clerum talis Ecclesie: ergo deficiente Papae, & iure positio secluso, ad Clerum Rom. pertinebit potestas eligendi Papam. Nostra assertio est Suarez disp. 10. sect. 4. & victoria apud ipsum. Fund. seclusa lege positio, determinante electores, ad primores totius Reipub. pertinebit de supremo capite sibi prouidere, vt constat in omni bene instituta Reipub. nam sicut omnes Reip. primores debent illum vt caput agnoscere, cumque vt caput vniuersae Reipub. proponere: ita debent omnes Reip. primores in illius electionem concurrere. Nec refert, quod de facto Papatus sit coniunctus cum Episcopatu Rom. nam sicut in eo dignitas supremi Pastoris & vniuersalis capitis praeualer dignitati Episcopi particularis; ita electio Pastoris vniuersalis praeualeat debet electioni particularis Episcopi. Vnde licet vt Episcopus vrbis eligi posset a Clero Rom. vt Episcopus tamen orbis eligi deberet ab Episcopis totius orbis: quae causa, cum sit potior & vniuersalis praeualer particulari.

217. Prob. asser.

218. Respond ad 1.

219. Respond ad 2.

Ab exemplo R. g. s. Romanorum.

220. Ad 2.

221. Modum varium statuerunt.

222.

Ad 1. argu. Resp. neg. antec. nam Cardinales in eligendo Pont. repraesentant totam Ecclesiam, cuius dicuntur esse Principes: habent enim ius eligendi ab ipso Pont. qui potestatem habet supra vniuersam Ecclesiam, quam in se authoritativè repraesentat. Vnde communicando illis authoritate Apost. potestatem eligendi Pont. communicat illis in hoc actu eligendi potestatem totius Ecclesiae. 2. Neg. conseq. quia Cardinales sunt electores positio lege humana determinati: quae sicut ad eligendum Pont. determinauit Cardinales, ita determinare potuit solum Clerum Rom. at seclusa lege positio nulla est ratio, quae electores determinet ad solum Clerum Rom. Sicut de facto iuxta positio ius à Romanis Pont. praescriptum, & vsu receptum. Rex Rom. eligendus est à septem duntaxat designatis Imperij electoribus: hoc tamen positio iure secluso, eligendus esset à Proceribus totius Rom. Imp. Feudatariis, vt eligebatur ante Conc. generale Lugdun. celebratum anno 1245. sub Innocentio IV. à quo primum, ad lites decidendas, quae inter ipsos Imperij Proceres in eligendo Rege suboriri solebant, publicam sanctione constituti sunt septem electores ex ipso Imperio, tres Ecclesiastici & quatuor Laici; ita Baron. ann. 996.

Ad 2. neg. conseq. quia caeteri Episcopi, cum sint tantum caput particularis Ecclesiae, sufficit vt à Primoribus eius Ecclesiae eligantur, cuius constituntur capita. Episcopus Rom. cum sit caput totius Ecclesiae, eligi debet à Primoribus totius Ecclesiae.

Atque haec quantum ad ius seu diuinum positio seu diuinum naturale eligendi Pont. Quantum ad modum varius fuit. Primis temporibus, ex cap. cum longè, dist. 63. eligebatur à Clero, solum testificate, & consentiente populo: vbi etiam citatur dictum Celestini I. Plebis non est eligere, sed electioni consentire. Eadem docet Cypria. lib. 4. Epist. Cornelium Episcopus de Dei & Christi eius iudicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de Plebis, que tunc affuit, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio &c.

Aliquando verò, vt firma haberetur Pontificis electio, Imperatoris confirmatio requirebatur, vt ex eod. cap. constat. Cui iuri, siue tyrannice siue Pontificum concessione usurpato, renuntiauit Ludoui-

cus Rom. Imp. Paschatio Papae, vt habetur cap. Ego Ludovicus, dist. 63. quam consuetudine perpetuo edicto prohibuit Gregorius IX. vt refertur c. Massana, de electione. Demum à Stephano IV. qui iuxta Baron. creatus est Pontifex anno 768. ius eligendi Pont. commissum fuit Cardinalibus, qui non nisi vnum ex ipsis Cardi. qui saltè Diaconus esset, eligerent. Quae modò postea Pontifices peculiari-bus Bullis confirmarunt. Nicolaus II. ann. 1059. qui tamen ius concessit Henrico Imp. Pontificis electionem confirmandi: nec non decrevit, vt ex quocunq; ordine, modò dignus iudicaretur, Pontifex creari posset, vt constat ex Deoret. à Gratian. relat. cap. In nomine Domini, dist. 23. Alexander III. qui & constitutionem addidit in Concilio Later. anno 1179 vt non haberetur legitimus Pontifex, qui ad minimum à duabus partibus Cardinalium non esset electus. Quam constir. Gregorius X. confirmauit in Concilio Lugdun. anno 1274. & insuper determinauit locum, in quo Pontifex esset eligendus, nec non tempus, nempe vt post decem dies à morte precedentis Cardinales electionem inchoaturi essent, & iuramentum statim post mortem praestituri essent de seruanda constitutione Pontificis in electione noui Papae: *Descretali de elect. cap. Vbi periculum in 6.* Clemens V. in Concilio Vienn. sub ann. 1311. auctoritate Apost. declarauit, non posse à Cardinalibus, quae in constitutione Pontificis pro eligendo non Pontifice decreta sunt, vel mutari, vel corrigi: & vt mortuo Pontifice omnes Eccles. Magistratus & officia statim cessarent, & à suis muneribus vacarent, praeter Penitentiarios & Camerarium; omnia haec habentur in libro consitut. Clementis V. tit. de elect. cap. Ne Romani in 6. Gregorius XV. Bulla quae incipit. Aeterni Patris Filius, haec addit, 1. omnibus & singulis electoribus iuramentum imponit de eligendo Pont. quem iudicat secundum Deum eligendum esse. 2. assignat triplicem modum, quo Canonica Pont. electio fieri potest: 1. per Spiritus S. instinctum, si omnes electores afflatu Spiritus S. conspirent in vna persona, quam vnanimi consensu, nullo discrepante, designent per verbum *Eligo* intelligibili voce, aut scripto expressum. 2. per compromissum, si omnes, & singuli Card. in conclau praesentes, nemine dissentiente, aliquos ex Cardinalibus seligant, quibus potestatem tribuant, vt vice omnium Pontificem eligant. 3. per Scrutinium, vel per Scrutinium & accessum simul, vtrumq; per suffragia secreta. Tertio, definit vt irrita & nulla eius electionem, qui sibi suffragium dedit. 4. excommunicat ipso facto omnem, qui constitutionem de eligendo Pont. non seruauit. 5. declarat, in paritate Votorum nullam fore legitimam electionem. 6. indicat non solum ex Collegio Cardinalium, sed etiam extra, Pontificem eligi posse. Quam Bullam confirmat Urbanus VIII. in cuius electione haec omnia seruata fuere. Qui modus eligendi est omnium optimus, vt constat ex diuturnitate temporis, quo in Ecclesia Dei seruatus fuit: Et cum definitum sit à Clemente V. illum non posse à Cardinalibus mutari, restat vt non nisi à Romanis Pont. mutari possit: credendum autem est fore vt nullus deinceps talem modum mutaturus sit, nisi forte in melius.

SECTIO VII.

An possit verus Pontifex Pontificia dignitate priuari?

Dupliciter posset verus Pontifex Pontificiam dignitate priuari, vno modo sponte renuntiando

213. Stephan. IV.

Nicolaus II

Alexander III.

Gregorius X.

Clemens V.

Gregorius XV.

Triplicis modus electionis.

Urban. VIII.

Clemens V.

225.

ciando Papatu: alio modo coactè, per voluntatem & sententiam alterius. Quoad 1. modum, definitum est à Celestino V. vt constat *ex eius decreto inserto in iure communi cap. 1. de renunti. in 6.* posse Romanum Pont. maximè cum se insufficientem agnoscit ad regendam Ecclesiam, & ad Pontificatus onera sustinenda, renuntiare Papatu, quod decretum suo exemplo ad perpetuam rei memoriam ob signauit ipse sex menses postquam Papa creatus est anno 1294. Cæterum nota cum *Glossa in cap. cit. verbo, maximè,* limitationem illam, *maximè cum se insufficientem agnoscit,* non esse oppositam ad excludendas alias causas ob quas posset Pontificiæ dignitati renuntiare, sed ad illam inter alias causas duntaxat commendandam, vt patet de Clemente, qui designatus Pontifex à B. Petro Pontificatum remisit Lino & Cleto, post quos ille electus fuit IV. Pontifex.

226.
Difficultas
superst.

Affirmat.

Vna in hoc modo diffic. an, vt legitimus Pontifex validè Papatu renūtiat, necessarius sit consensus Ecclesiæ, seu Cardinalium, qui Ecclesiæ in eligendo, & deponendo Pontifice vices subeunt. Affirmat *Bellarmin. lib. 2. de Pont. cap. 29. sine Fundam.* Pontificatus est quoddam spirituale matrimonium Pontificis cum Ecclesia: ergo sicut ad dissolutionem matrimonij nõ sufficit consensus vnus, sed requiritur voluntas vtriusque coniugis: ita ad dissolutionem spirituali matrimonij inter Pontificem & Ecclesiam non sufficit sola renuntiatio Pontificis, sed requiritur etiam consensus Ecclesiæ renuntiationem acceptantis. Confirm. Christus non confert Pontificiam dignitatem, nisi dependenter à consensu Ecclesiæ: ergo nec illam aufert, nisi dependenter à consensu eiusdem. Negat Suarez, ad validam Pontificis depositionem, præter spontaneam ipsius renuntiationem, necessarium esse Ecclesiæ consensum. *Quæ sent. conformior tum est. decreto Pontif. in quo absque vlla limitatione definit, posse Pontificem Papatum liberè resignare: tum rationi; nam sicut dignitas Papalis non confertur inuito, ita nec perseuerat in volente renuntiare: ijdem quippè principijs res & gignitur, & conseruatur: ergo si non gignitur sine consensu recipientis, nec conseruabitur sine consensu & voluntate habentis. Igitur defectu solius consensus Pontificis illa definit: est enim Pontificis consensus necessaria conditio tam ad generationem, quàm ad conseruationem Pontificiæ dignitatis requisita.*

227.
Negat Suarez
reprobabilis.

228.
Dice.

Dices: ex solo defectu consensus Episcopi non confertur dignitas Episc. cum tamen solâ renuntiatione Episcopi, absque Pontificis voluntate non auferatur dignitas Episc. ergo licet solo defectu consensus Pontificis non confertur dignitas Pontificia, non tamen sequitur, solo defectu consensus Pontificis, absque voluntate Ecclesiæ, cessare dignitatem Pont. cum plura requirantur ad generationem, quàm ad conseruationem rei. Resp. neg. conseq. quia dignitas Papalis pender à Deo: Deus autem, vt illam conferat, requirit consensum vtriusque, & Pontificis acceptantis, & Ecclesiæ eligentis. Ratio: collatio Pontificiæ dignitatis debet humano modo fieri, nempe per electionem personæ, & consensum electi. Vt autem illam auferat, solam requirit renuntiationem Pontificis, quia per solam subiectum redditur incapax dignitatis Papalis, quam Deus non conseruat in subiecto inuito. Dignitas Episc. pender à Pontifice, vt *seq. sect.* Pontifex autem, vt illam conferat, requirit

229.
Resp.

Ratio.

Dignitatis
Episcop. de
Pontificiæ
dignitatem.

consensum Episcopi, in quo conuenit cum Deo, qui Papalem dignitatem non confert inuito: vt autem illam auferat, non sufficit sola renuntiatione Episcopi, sed requiritur Pontificis voluntas, à qua in conseruari dependet: quamdiu enim voluntas Pontificis non reuocatur, tam diu dignitas Episc. moraliter perseuerat. At verò dignitas Papalis, sicut in conseruari non pender ab Ecclesia, sed à Deo tantum, ita tolli potest absque voluntate eiusdem ob solum defectum consensus Pontificis, quia per solum defectum consensus ipsius fit incapax Pontificiæ dignitatis. Confirm. sicut non cessaret dignitas Papalis, nisi reuocaretur voluntas Dei illam conseruantis: ita nec tollitur dignitas Episcopalis, nisi reuocetur voluntas Pontificis illam conseruantis. Cur autem non statim, ac Episcopus renuntiat, non censetur Pontificis voluntas cessare, sicut statim ac Papa renuntiat, censetur voluntas Dei cessare, est, quia voluntas Pontificis non reuocatur, nisi per contrarium actum eiusdem: voluntas Dei reuocatur per solum actum contrarium subiecti, nolentis illam habere; quia cum hac conditione Deus illam subiecto confert: cum non possit alio modo voluntas Dei nobis innotescere, quàm per externum actum contrarium subiecti.

230.
Confirm.

Nota.

Ad fundam. oppositæ, Resp. Pontificatum definire à perfecta ratione matrimonij, quia hoc obligat perpetuo vinculo corpus vtriusque coniugis alteri coniugi. Vnde etiam si velit vnus recedere, non tenetur alter recedere, qui corpus recedentis habet sibi perpetuo vinculo obligatum: Papatus autem non obligat perpetuo vinculo Pontificem Ecclesiæ, vt si velit spontè recedere, non possit, sed tantum ex suppositione, dum manet Papa: quia dum manet Papa ex tacito consensu tenetur subuenire & succurrere Ecclesiæ vt sponsæ, cum qua spirituale matrimonium contraxit, alioqui Pontifex semel electus nunquam posset à Pontificatu recedere & alium Episcopatum acceptare: sicut vir semel coniegatus nunquã potest à coniugio recedere, & aliam vxorem ducere. Ad confir. neg. conseq. quia Deus nõ confert dignitatē Papalem, nisi humano modo, qui fit per hominū electionē: at verò sicut nõ confert dignitatē Papalē subiecto incapaci, ita nequã in eodem subiecto incapaci illam conseruat: & quia independenter ab Ecclesiâ potest Pontifex fieri subiectum incapax per solam voluntariam renuntiationem; idè independenter ab eadem Ecclesiâ Deus tollit à Pontifice dignitatem Papalem. Cæterum hæc Pontificis renuntiatione debet Ecclesiæ constare, per externum actum; vt sibi possit de alio Pastore prouidere: alioqui quamdiu ille de Pontificis renuntiatione non constat, etiam si Pontifex interno actu abrenuntiet, non priuatur Pontificiæ dignitate, cum non debeat Ecclesia sine capite relinqui.

231.
Ad fund.
sent. oppos.

232.
Ad confirm.

Hac de 1.
modo.

Quoad 2. modum, triplex sese offert diffic. 1. an possit Pontifex à Pontificiâ dignitate inuitus deponi. 2. quo casu: 3. à quo deponi possit.

233.
Difficultas
triplex.

Quoad 1. ratio dub. Pontifex Pontificiam dignitatem habet à Christo: Christus neminem inuitum eâ priuat: ergo nunquam poterit Pontifex inuitus eâ priuari, quia nullus potest dignitatem auferre, nisi qui dedit: ergo si Christus Pontificiam dedit, nemo nisi Christus poterit illam tollere. Minor ostenditur: Pontificiæ dignitati nullum peccatum repugnat: cum epim

234.
An possit
Pont. inuis.
deponi.

cum enim illa detur in bonum Ecclesie, si aliquid peccatum cum illa repugnaret, nunquam posset Ecclesia esse certa de suo legitimo Pastore. Deus autem nullum donum, quod semel homini dedit, aufert, nisi illud per contrariam formam corrumpatur, vel exigit corrumpi. Nihilominus certa sent. est, posse aliquando Pontificem dignitate inuitum priuari; ex cap. *Si Papa*, dist. 40. ubi dicitur, à nemine Papa iudicandus, nisi deprehendatur à fide deuus. Præterea in 8. Synodo gen. act. 7. in 3. allocut. ad Concil. sic Adrianus Papa scribit: *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus iudicasse legimus: de eo uero quemquam iudicasse, non legimus: licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum; sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solam licitum est minoribus, maiorum suorum motibus resistendi, vel prauos sensus liberè respiciendi.* Et Leo II. in Epist. ad 6. Synod. Oecum. in fine Conc. anathematizat Honorium I. Pont. suum prædecessorem ut hæreticum his uerbis: *Anthematisamus Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam, non Apostolica traditionis doctrinam illustrauit, sed profanam proditione immaculatam sedem subuertere conatus est.* Fundam. ius naturale concedit unicuique facultatem defendendi se cum moderamine inculpatæ tutelæ, contra iniustum inuasorem: ergo saltem in casu, in quo Pontifex iniuste Ecclesiam inuaderet, posset inuitus deponi. Ad rationem dub. neg. minor. Ad prob. esto physicè & ex naturâ rei nullum peccatum repugnet cum Pontificiâ dignitate, pugnat tamen moraliter & ex institutione diuinâ, ob maximum incommodum, quod aliquod peccatum Pontificis afferre posset Ecclesie, in cuius bonum & utilitatem ea dignitas conferitur. Quis autem sit hic casus, in quo censetur Pontifex iniuste Ecclesiam inuadere?

Aliqui putant cum *Glossa cap. Si Papa*, dist. 40. propter quodcumque peccatum, quod notorium & scandalosum est Ecclesie, posse Pontificem, si corrigi nolit, deponi. Probant 1. testimonio Christi, qui *Ioannis ult.* antequam Petro Pastorem auctoritatem pascendi oues conferret, suumque Vicarium constitueret, ter ab eo charitatem requisit. 2. per omne crimen publicum & notorium Pontifex Ecclesiam scandalizat: ergo per omne crimen publicum & notorium fit iniustus Ecclesie inuasor; ergo & Ecclesia ius habet à naturâ procedendi contra ipsum, ut contra iniustum inuasorem, per officij depositionem. Alij uero docent, propter solum crimen hæresis fore Pontificem deponendum, si in illud incurrere posset: Cæterum impossibile putant, posse Pontificem, etiam ut priuatam personam in hæresim incurrere: ac proinde simpliciter negant, posse Pontificem deponi. Ita *Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 6. & Suarez disp. 7. sect. 6.* pro qua sent. citatur *Pighius*. Probant 1. nullus Pontifex hætenus, etiam ut priuata persona, notatus est hæreticus: signum igitur est, id accidere non posse. 2. ad saluam diuinæ providentiæ dispositionem spectat, ut qui ex officio debet semper ueritatem docere, hæreticus non sit. Quo enim pacto semper ueritatem docebit, qui hæreticus est, & oppositum sentit? Nisi dicas, Deum à tali Pontifice ueritatem extorturum, non secus ac olim ex ore asinæ *Balaam* extorsit iustam querelam contra errorem ipsius: At hoc uolentum est, & contra prudentiam Dei suauiter disponentis omnia.

Alij demum arbitrantur, posse Pontificem, ut priuatam personam in hæresim incidere, & propter eam deponi, non autem propter alia crimina, quantumcumque ea grauiora & scandalosiora sint. Quæ sent. communior; ita *Casier. opusc. de auct. Papa, & Canc. à cap. 17. Causus lib. 6. de locis Theol. cap. ult. ad 11. circa med. Sotus in 4. dist. 22. q. 2. art. 2. §. Dubium autem est, Bannez 2. 2. q. 1. art. 10. prioribus comment. dub. 2. §. Resp. Malder. ibid. dub. 7. Turrian. disp. 16. dub. 1.* Prior pars colligitur ex cit. lit. *Adriani VIII. Synod.* in quibus uidetur admittere Honorium propter hæresim, ut priuatam personam fuisse in Concilio damnatum. Et prob. ex vi fidelitatis, quâ Christus promisit se nunquam permissurum, ut portæ inferi præualituræ essent aduersus suam Ecclesiam, nõ teneretur impedire priuatos errores Pontificis, quâ priuata persona est, sed tantum publicos ex Cathedra docentis & definiens. Nam ut sic tantum errores Pontificis notare possunt Ecclesie, quæ obedire tenentur suo capiti ex Cathedra docenti & definienti. Unde illa uerba *Luca 22.* à Christo Petro, eiusque successoribus dicta: *Ego autem rogauit pro te, ut non deficiat fides tua,* non intelliguntur de fide priuata, sed publicâ, quam Petrus, eiusque successores fratres docere tenentur: idque colligitur ex uerbis, quæ statim subiungit: *& tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Quare etiam si Petrus, quando ut priuata persona Christum ore negauit, negasset etiam corde, uera adhuc fuisset promissio Christi: quia potuisset fide recuperatâ, fratres in fide confirmare. Posterior pars, quod possit & debeat Pontifex propter hæresim deponi, colligitur ex cit. cap. *Si Papa*, dist. 40. & ex lit. *Adriani*, ad 8. *Synod.* Ratio: hoc malum est ualde perniciosum; hæresis pernam semel natam potenter serpit in animis mortalium. Idque ex eo, quod peccatum hoc non est sicut cætera, quæ relinquunt lumem intellectus liberum ad dignoscendam fœditatē ipsorum peccatorum, quâ homo remoueri possit ab illis committendis: sed obscurat intellectum, proponendo illi falsum sub ratione ueri, & malum sub specie boni. Hæreticus enim certissime putat, uerum esse, quod ipse credit, & bonum, quod agit. Proinde potentius hoc peccatum suas radices agit in animis mortalium: cum tamen cætera aperte suam malitiam ostendant. Unde tantò magis est hæresis fugienda in superiore, quanto efficacius superior suo exemplo & auctoritate inficere potest subditos. Debit igitur in Ecclesia esse mediū, quo efficaciter possit hoc tam perniciosum malum amoliri: alioqui deterioris conditionis foret Resp. Eccles. & Christiana, quàm quæcunque politica, & sæcularis, quæ potest à quocunque iniusto inuasore se defendere.

Cæterum, ut hæreticus Pontificiâ dignitate priuetur, non sufficit, ut sit tantum mentaliter, & occultè hæreticus, sed requiritur, ut sit publicus & notorius: nam id debet Ecclesie constare iuridicè: aliàs non posset illud deponere. Contra uero, si publicos hæresis actus professus sit, etiam si mentaliter hæreticus non fuerit, idque iuridicè Ecclesie constet, priuandus est Pontificiâ dignitate: nam hæc dignitatis depositio est in ordine ad Ecclesiam, quæ non nisi de notis iudicat. Præterea requiritur, ut Pontifex maneat in sua hæresi obstinatus: nam si uel monitus resipiscat, uel fateatur, se mentaliter in hæresim non cõfessisse, Pontificiâ dignitate nõ erit priuandus, nisi post resipiscantiam, iuridicè constet de

235. Affirm. certa.

Leo I I.

Fundam.

236. Ad rationem dubi.

2. diffi. quo casu?

237. Nonnulla inter Doctores uarietatis.

238. Negant omnem casum.

239. Affirmans probabilis casum hæresis.

Prior pars non obscure colligitur.

241. 2. Pars aperit.

Hæresis perniciosa.

242. Quamuis Ecclesia non constat iuridicè de hæresi sui capitis, non potest hoc deponere.

243.

de relapsu: nam tunc timendum est ne iterum ad vomitum redeat iuxta monitionem *Apostoli ad Titum 3. hereticum hominem post unam, & secundam correctionem deuita.* Et rationem *ibid.* reddit: *quia subuersus est, qui huiusmodi est.*

244. Postrema pars colligitur.

Quod propter solum crimen hæresis Pontifex sit deponendus, colligitur *ex cit. cap. Si Papa: & ex lit. Adri. lectis in 8. Synodo: & ex cap. suas 2. q. 7.* vbi Eusebius Pont. qui sedit anno 310. *oues,* inquit, *qua suo Pastori commissa sunt, eum nec reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, nec ullatenus accusare possunt, quia facta Pastorum oris gladio ferienda non sunt, quamquam reprehendenda rectè videantur: & cap. aliorum 9. qu. 3. Aliorum,* inquit *Symmachus Papa, causas Deus voluit per homines terminari: sed sedis istius Presulem suo sine quaestione ne referuauit arbitrio: Et cap. Facta: facta subditorum, ait Antherus Pontif. iudicantur à nobis: nostra verò à Domino indicantur.* Id confirmat *axiomx, cap. Nemo 9. qu. 3. Prima sedes à nemine iudicatur.* Ratio: non fuit expediens præter hæresim, ob alia etiam crimina debuisse Pontificem deponi, tum ne subditi frequenter occasionem arriperent accusandi & calumniadi Pontificem: tum ne daretur locus Schismatibus: sæpè enim prætendi possent crimina depositione digna. Quod incommodum non accidit in hæresi, quæ est certum & determinatum crimen: tum quia potior fuit ratio de hæresi ob rationem *suprà* assignatam, quia hæc & potentius inficit, & difficilius vitatur, & propriū tollit Christianæ Religionis insigne: nam hoc ipso, quo quis fidem amittit, definit esse re ipsa Christianus.

245. Ratio id suadet.

246. Ex his factis soluitur argumenta aliorum.

Ad 1. Falsum est, Christum exegisse Petro charitatem vt fundamentum Pontificiæ autoritatis, alioqui semper Ecclesiæ maneret dubia de vero & legitimo Pastore; sed vt ostenderet, hanc virtutem esse maximè necessariam in Pastore, non quidem ad Pastoralem dignitatem fundandam, sed ad officium Pastoris fructuosius vtiliusque ergo oues exercendum.

247. Ad 2.

Ad 2. esto quodcumque publicum & notorium peccatum Pontificis sit scandalosum Ecclesiæ, negandum tamen est, ob quodcumque peccatum Pontificem esse deponendum propter rationes assignatas. Cæterum concedo, per huiusmodi scandala Pontificem fieri iniustum inuaforem Ecclesiæ; non tamen debere propter quodcumque scandalum deponi, cum possit alià viâ Ecclesia huiusmodi iniusto inuafore se defendere, illi non obediendo in iis, quæ apertè sunt contra mores. Ad argu. poster. auth. Resp. non defuturos modos, quibus posset Deus seruatâ lege suaui prouidentia, nunquam permittere, Pontificem hæreticum aliquid contra fidem publicè & ex Cathedra definiturum.

248. Ad argumentum posteriorum auctorum.

249. Quid de casu amentia &c.

Præter peccatum hæresis dubitari potest, an propter defectum scientiæ, prudentiæ, aut valetudinis possit Pontifex inuitus deponi. Negant communiter omnes, præterquam in casu perpetuæ amentia, nâ hæc æquivaleret morti, per quam iure diuino cessat Pontificia potestas, etiam si postea ad se redeat, modò prudenter, fuerit antea ab Ecclesia iudicatum, illum fore perpetuum amentem. Ad maiorem tamen cautelam deberet talis Pontifex, altero canonicè electo, sponte renuntiare. Idem dicendum, si post diligens examen, probabiliter prudenterque Pontifex iudicatur mortuus, & postea inueniatur viuens, altero in prioris locum suffecto. Sed quid si Pontifex sit à tyranno perpetuo carceri addictus? an

250. De carcere.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

possit tali casu Ecclesia alium Pastorem sibi eligere? cum primus nequeat Ecclesiam pascere. Sed negandum est, posse tali casu alium substitui, vt constat de multis Pontif. primitiæ Ecclesiæ, quibus perpetuo exilio vel carceri addictis, nunquam Ecclesia ausa est, illis viuentibus, alium eligere. *D. CAS.* Felix II. electus est Pont. adhuc viuento Liberio legitimo Pont. Berocæ, vbi exulabat: cum tamen Felix I. ab Ecclesia celebraretur vt Pont. Martyr, quod fieri non posset, si non fuisset legitimus. *Resp. cum Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 9. & Baronio anno 357. nu. 20.* Felicem in locum Liberij adhuc viuentis electum, non fuisse legitimum Papam, nisi postquam Liberius exilio peractus, vt persona priuata subscripsisse dicitur Arianz hæreti, & cum iis communicasse: propter quam subscriptionem & communicationem depositus est à Papatu, & ex eo tempore cœpit Felix II esse legitimus Pont. qui Constantium Imp. vt Arrianum damnauit, & martyrio coronatus est, vt constat ex ipsius sepulchro reperto *4. Cal. Aug. anno 1582. pridie eius diei.* quo ipse festum in Ecclesia celebrari consueuerat, cum hac inscript. *Corpus sancti Felicis Papa & Martyris, qui damnauit Constantium.* Eo autem defuncto, iterum Clerus Rom. elegit Liberium exilio redeuntem. Quo factum est, vt Felix I. inter Pontifices Rom. ab aliquibus non numeretur: quia ipse Pontificatus inclusus fuit in Pontificatu Liberij. Omitto Vigilium, qui adhuc viuento in exilio Siluerio legitimo Pontif. non tam electus; per quâ intrusus fuit in Sedē Rom. opera Theodoræ Imp. hæreticæ per Bellizariū, qui eo tempore cum magno exercitu urbem obsidebat. Mortuo verò Siluerio, idem Vigilium, qui antea fuerat Schismaticus, cœpit esse legitimus Pontif. accedente ad Canonicam eius electionem consensu Cleri Rom.

251. Dicitur.

Resp.

Felix I. vt Liberij

252. Vigilium Pont.

253. Difficultas maior.

Probant 1.

2.

3.

4.

Quoad 3. diffie. à quo possit, aut debeat Pontifex hæreticus deponi; Aliqui putant, illum deponi à Deo, vbi primùm in hæresim incidit, etiam per solum actum internum, vt *Turrecre. apud Bellarm. lib. 2. de Rom. Pont. cap. 30.* aut certè per actum externum manifestum, vt *Bellar. cit. &c. apud ipsum.* Probant 1. hæreticus per hæresim statim definit esse membrum Ecclesiæ: ergo nequit esse caput eiusdem. Antec. prob. sicut per fidem efficiuntur membra Ecclesiæ, ita per amissionem fidei desinimus esse membra eiusdem. 2. Non Christianus non potest esse Papa: Sed hæreticus est non Christianus: ergo nequit esse Papa. 3. Papa nullum habet in terris Superiorem, nisi Deum; vt Catholici ferè omnes admittunt: ergo à solo Deo deponi potest, quia depositio est actus Iurisdictionis, qui Superioritatem requirit in deponente, & subiectionem in deponendo. Igitur si Papa deponi posset ab Ecclesia, Ecclesia esset Superior Papa. 4. Patres communiter docent, hæreticos eo ipso quod in hæresim incidunt, præscindi à corpore Christi, & ab Ecclesia ante vllam iudicis sententiam. Signum igitur est, hæresim sua natura reddere subiectum incapax cuiuscunque Eccles. autoritatis.

Alij communiter negant, illum deponi à Deo, sed deponendum esse ab Ecclesia. Ita *Caietan. de Deponendo auth. Papa & Conc. cap. 18. Canus, Sorus, Bannez, Malder. cit. Suarez disp. 10. sect. 6. dicto 2. Turria. disp. 16. dub. 3. &c. Quæ sent. verior.* Prob. 1. vel Pontifex deponeretur à Deo per solam hæresim internam, vt *Turrecre. putat: & hoc dici non potest; cum id Ecclesiæ non constet: vnde in eo casu*

254. Deponendus ab Ecclesia.

Prob. 2.

nō posset de alio capite sibi providere. Vel deponeretur per hæresim extern. Et contrā: non per externam occultam, quia nec talis hæresis constat Ecclesiæ, licet constare possit: nec per publicam: nam adhuc manet dubium, quæ publicitas necessaria sit, ut censeatur Pontificiâ dignitate à Deo priuatus. Vnde maneret Ecclesia perplexa de vero capite & Pastore. Confir. apud Deum tam est perfectè hæreticus, qui solo actu interno obiecto reuelato discredet, quam qui actu externo: ergo non solum qui actu externo, sed etiam qui solo interno esset hæreticus, deponeretur à Deo. Præterea interrogo: an qui tantum actu externo esset hæreticus, deponeretur à Deo? Si deponeretur: ergo Deus deponeret, qui verus hæreticus non esset: nam hæresis præcipue consistit in actu interno: Si non deponeretur, contrā est, quia talis saltem in facie Ecclesiæ esset hæreticus. 2. ex *Caiet. cit. cap. 19.* Depositiō à Papatu est grauißima pœna: ergo non incurritur, nisi sit in iure expressa: cum nulla pœna determinatam pœnam annexam habeat: at in nullo iure est talis pœna expressa. Non in iure humano, quia nullibi tale ius extat; & etiam si extaret, non posset Pontificem obligare, qui nullum agnoscit in terris Superiorem, vnde, ut nequit vnus Pontif. ab alio Pont. excommunicari, quo fit, ut hæresim incurrens, excommunicationem non contrahat: ita nec ab alio Pont. Papali dignitate deponi; cum par in parem nullum habeat imperiū: Non iure diuino positio; nam tale ius deberet extare, ut obligaret, cum nulla pœna obliget, nisi de illâ expressè constet: Nec iure diuino naturali: tum quia si hæc pœna esset de iure diuino naturali, non posset à plerisque negari, uti de facto negatur: tum quia nullum videtur tale ius, quod dicit, Pontificem hæreticum statim à Deo deponi: nam si quod esset, maximè esset, quia fides videtur necessaria dispositio ad Papatum: hoc autem in solu. argu. ostendam esse falsum.

3. Si Pontifex incideret in manifestam hæresim, & statim postea resipisceret: iâ propter manifestam hæresim statim à Deo Pontificiâ dignitate priuaretur, quia per hæresim statim subiectū redderet coram Deo incapax Papatus: Cum tamen iuxta Canones talis non esset deponendus, qui solum deponendum iubent incorrigibilem; ita Paulus ad Titum 3. *Post vnâ & secundam correptionem*, non dicit statim, *hæreticum hominem deuita.* Quod si dicas, huiusmodi Pontificem resipiscentem statim à Deo reponi in pristinam dignitatem: in maius incidis absurdum, quod sine humanâ electione, de nouo accipiat Pontificiam dignitatem, quam per præcedentem hæresim amiserat. Præterquam quod dubia esset Ecclesia de toto tempore intermedio. Confir. non confert Deus dignitatem Papalem, nisi mediâ Ecclesiæ electione: ergo nec eadem tollit, nisi mediâ eiusdem declaratione. Infertur, neque in collatione Pontificiæ dignitatis hæresim obstare, quod minus hæreticus Pontif. Canonicè electus Pontificiam dignitatem à Deo accipiat. Nam licet peccent electores, hæreticū Pont. eligendo, valida tamen est electio quantum est ex vi electionis simpliciter; secus post editâ bullam Gregorij XV. *de eligendo Pont.* quæ Cardinalibus præscribit, ut sub iuramento eligant, quem secundum Deum iudicant esse eligendum. Ad 1. oppositæ, dist. antec. statim Pontifex per manifestam hæresim desinit esse membrum Ecclesiæ quoad vitalem influxum fidei & Charitatis, concedo; quoad exteriorē Ecclesiæ gubernationem, nego, nam potuit Christus

membro adhuc arido propter commune bonum Ecclesiæ Pastorale officiū regendi Ecclesiam committere. Quod de facto illud commiserit, ex eo prohibe modus est congruentior pro Ecclesiæ utilitate.

Ad 2. dist. maior: Si nullo modo, neque per fidem, neque per charactere sit Christianus, nequit esse Pontifex, concedo: nequit esse Pontifex, si saltem Christianus sit ratione characteris, nego.

Ad 3. Respondent aliqui, Ecclesiâ in casu hæresis esse supra Papam. Sed contrā; Concilia, Pontifices, & Canones absolutè pronuntiant, Papam esse supra Ecclesiam, ut nos *infra de auct. Conc.*

Resp. igitur, Ecclesiam nullū actum iurisdictionis exercere in Pontificem, cum illū hæreticū declarat: nam per declarationem Ecclesiæ, Deus, non Ecclesia illū à Papatu deponit. Tres. n. actus sunt in depositione Pontificis. Primus, declaratio hæresis iuridicè ab Ecclesia facta: 2. depositio Pontificatus: 3. executio pœnæ, quæ est priuatio ipsa externæ dignitatis Papalis. Primus & tertius est Ecclesiæ; Secundus Dei, qui positâ Canonicâ declaratione hæresis, aufert ab hæretico Pont. Papalem potestatem. Ex eo igitur Ecclesia nullū Superioritatis actū exercet nec deponit formaliter Pontificem, sed Deus ipse, posita tali declaratione, ut conditione sine quâ non. Sicut ex eo quod Ecclesia eligit hanc personam ad Papatum, nullum exercet actum Superioritatis in Papam, quia per electionem non ipsa, sed Deus, posita humanâ electione ut conditione sine quâ non, confert dignitatem Papalem. Neque per tertium actū iurisdictionem exercet in Papam, sed in personam, quæ fuit Papa: nā tertius actus supponit Papam iâ depositū à Deo, qui statim ad Canonicâ declarationem hæresis illū Papali dignitate priuat: quâ pœnâ à Deo positâ, potest Ecclesia iuridicè ulterius procedere ad alias pœnas consequentes infligendas. Aliter respondet ad hoc argu. *Caiet. cap. 20.*

Obicit *Bellar.* electio versatur circa personam, quæ nondum est, sed futura est Papa; depositio verò versatur circa personam, quæ est Papa: ac proinde concludit, si Ecclesia deponeret Papam, esset supra Papam: non tamen est supra Papam, eligendo Papam. Refellit: Ecclesia non deponit Papam, sed declarat tantum illum esse hæreticum: Deus autem est, qui ad declarationem Ecclesiæ à Papatu illum deponit. Habet autem hanc authoritatem Ecclesia declarandi Pontificem hæreticum ab ipso iure naturæ, quo cum moderamine inculpatæ tutelæ potest se contra iniustum inuasorem defendere. Ex eodem iure naturæ constat, Deum ad Canonicam declarationem Ecclesiæ Papam deponere; cum eodem iure naturæ constet, talem Papam non esse in Papatu retinendum; non secus ac eodem iure naturæ manifestum est, non esse tyrannum in publico officio retinendum; & quia Ecclesia non habet jus immediatè deponendi Papam à Papatu, sequitur, ut Deus illum ad Ecclesiæ declarationem deponat. Ad 4. Resp. Patres explicandos esse, vel de præcisione quoad vitalem influxum fidei, non autem quoad externam gubernationem, vel certè eos loqui secundum iura humana, secundum quæ statim hæretici priuantur dignitate Ecclesiæ. Quæ iura locum non habent in Pontifice, qui nullo humano iuri pœnali & coactiuo subest.

Vltimò: à quo debeat hæc hæresis declaratio fieri, ut per eam canonicè censeatur Pontifex dignitate depositus? *Suar. d. 10. sect. 6. & Turria. d. 15. dub. 13.* docent depositionem Pont. in casu hæresis pertinere ad Conc. generale, cuius congregatio

255.
Confirm.

256.
Prob. 2.
Caietanus.

Nullo iure
expressa
talis pœna.

257.
Prob. 3.
Ex absurdo.

Confirm.

258.
Corollaria.

259.
Ad primum.
1.

260.
Ad 2.

261.
Ad 3.

262.

Distinguitur
tres actus.

Par ratio
electionis ac
depositionis.

263.
Instantia
Bellar.

Refellit.

Ex iure
naturæ.

264.
Ad 4.

Argu. ex
auct. Patrum.

265.

Distinguitur
superfl.

gatio tali casu pertineret ad Cardinales, ut *Turrianus* putat: nec parendum esset Pontifici, si illud vellet impedire. *Qua sententia probabilis est.* Ceterum posito quod de facto iam Cardinales habent ab Ecclesia per Pontifices auctoritatem eligendi Papam, ipsorum etiam erit hæreticū Papam deponere: cum hæc potestas naturali iure sit connexa cum priori. Unde qui concedit primam, concedere censetur & secundam: nam potestas eligendi Pont. includit potestatem providendi Ecclesie de Pastore vniuersali in omni euentu, quo Ecclesia indigeret illo: inter euentus autē esset, quo Pontifex incideret in manifestam & publicam hæresim. Ergo ad eandem tali casu spectat supremum pastorem eligere, sc. qui eum eligendi auctoritatem habent. *Confir.* qui dat potestatem ad finem, dat etiam potestatem ad media, quæ ad finem necessaria sunt, sed ad supremum pastorem tali casu eligendū necessaria est depositio hæretici Pont. ergo qui potestatem dat Cardinalibus eligendi Pontificem, potestatem etiam dat declarandi hæreticum Pont. ut eo deposito, alius eligi iuridicè possit. Ex dictis colligitur dubium Pontificem, de cuius Canonica electione Ecclesie certò constare non potest, deponendum esse. *Fundam. esto* hic coram Deo sit legitime electus, respectu tamen Ecclesie, quæ debet certo capiti ac superiori obedire, non censetur legitime electus. Cum enim electio Pontificis procedat more humano, per hominum suffragia, debet humano more Ecclesie constare, ut illi parere teneatur.

SECTIO VII

An præter Pontificis sit aliqua Ecclesiastica potestas, quæ immediatè conferatur à Deo?

DVIPLEX potestas Eccles. Ordinis, & iurisdictionis. Quæ subdividitur in iurisdictionem in foro interiori conscientie, & exteriori regiminis. Primam Ordinis certum est immediatè conferri à Deo, ut à causâ principali in susceptione Ordinis, & à legitimo ministro ut ab instrumento Dei. Secundam iurisdictionis in foro conscientie dicam *to. 8. de Pœnit.* immediatè conferri à Deo, dependenter tamen quoad exercitium ab auctoritate Ecclesie, quæ illam pro reo regimine impedire & restringere potest quoad usum, non quoad radicem & substantiam. De tertiâ, quæ ordinatur ad regimen externum Ecclesie est quæstio, quæ tota restringitur ad episcopos, an hi potestatem iurisdictionis in foro exteriori immediatè habeant à Deo, sicut Pontifex; an verò ab ipso Pontifice? nam de reliquis Eccles. inferioribus Episcopo, nulla est diffc. quin omnem iurisdictionem in foro exteriori accipiant à Pontifice, vel immediatè, vel mediatè. Quod autem episcopus ius dicendi habeat in foro exteriori ratione episcopalis dignitatis, in confesso est: quippè qui & suspendere, & excommunicare & degradare, nec non Ecclesias & altaria consecrare, virgines velare ac benedicere potest, qui maximè sunt iurisdictionis actus. Sola igitur cōtrouersia est, an hoc ius immediatè habeat à Deo in suâ Consecratione, an verò à Pontifice, à quo eligitur, & in Episcopali dignitate confirmatur.

PRIMA Sent. affirmat, Episcopalem potestatem immediatè esse à Deo. Ita *Victoria relect. 2. de Tom. 4. de Fide, Spe, & Charitate.*

*de potest. Eccl. q. 2. & Alphons. de Castro lib. 2. cap. 24. de iust. hæret. pœnit. apud Bellarm. lib. 4. de Roman. Pont. cap. 2. Cælius lib. 6. de locis Theol. cap. ult. §. præterea, dum ait, Episcopos succedere Apostolis in potestate non generali & extraordinariâ, quam à Christo acceperunt in totum orbem, sed in potestate ordinariâ, quam singuli in suis Ecclesiis habebant. Prob. 1. ex Act. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Quibus verbis Apostolus collationem Episcopalis dignitatis immediatè refert in Deum. 2. Episcopi succedunt Apostolis: sed Apostoli potestatem iurisdictionis immediatè acceperunt à Christo, à quo fuerunt constituti Apostoli: ergo & episcopi. Maior est *Floren. in decreto Eugenij I V. in explic. Confirmationis, & Trident. sess. 23. cap. 4. Minor constat Luca 6. & 9. Elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit; quibus & dedit virtutem & potestatem.* Quod autem cum Apostolatu acceperint iurisdictionem regendi Ecclesiam, colligitur ex illis. *Ioan. 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* At Christus missus est à Patre cum plenâ potestate regendi Ecclesiam, ergo & Apostoli. *Confir.* Ex eo quod Pontifex Rom. in Pontificatu succedit Petro, rectè colligitur illi succedere in modo accipiendi auctoritatem Pont. immediatè à Deo, sicut & ipse accipit; ergo ex eo quod Episcopi succedunt Apostolis, rectè etiam colligitur illis succedere in modo accipiendi dignitatem Episc. immediatè à Deo, sicut & ipsi acceperunt. 3. Si potestas Episc. immediatè esset à Pontif. posset Pontifex omnes Episcopos ab Ecclesia tollere; & ordinem Hierarchicum à Deo in suâ Ecclesia institutum destruere. Sequela prob. omnia quæ ab ipsius voluntate pendent, tollere potest. 4. non potest Papa ab Episcopo semel consecrato tollere potestatem conferendi Ordines, cum etiam ordines ab episcopo degradato collati sint validi: ergo potestas Episc. non est à Papa, sed à Deo, alioqui posset illam tollere. 5. Sequeretur defuncto Papâ, potestatem Episc. cessare: sicut extincto principe extinguitur potestas omnium gubernatorum, qui ab ipso potestatem gubernandi acceperunt. 6. Ordo Episcopalis est de iure diuino à Christo institutus, ut constat ex *4. cap. ad Ephes. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in aedificationem Corporis Christi: vbi per pastores intelliguntur Episcopi, qui sunt ordinarij animarum pastores. Igitur Episcopi potestatem habent, non à Pontifice, sed à Deo. 7. potestatem iurisdictionis in foro interiori conscientie sacerdotes accipiunt immediatè à Deo in susceptione Ordinis: ergo potestatem iurisdictionis in foro exteriori episcopi accipiunt immediatè à Deo in consecratione. 8. Si potestas episcopalis deriuaretur immediatè à Pont. episcopi, qui olim eligebantur à Clero & populo non fuissent veri episcopi.**

SECUNDA. Docet omnem eccles. potestatem inferiorem Papali immediatè deruari ab ipso Papâ. Hæc est cōmunis; tradunt *Cæter. opusc. de auct. Papa & Conc. cap. 3. Sorus in 4. dist. 20. qu. 1. art. 2. post. 4. conclus. Bannez 2. 2. qu. 1. art. 10. infusor. commen. dub. 5. Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 24. Malderus q. 1. art. 10. disp. 4. dub. 1. Innocentius I. Epist. que inter Augustini est 91. ad Conc. Carthagin. A quo, nempe Petro, ipse Episcopatus &*

Probabilis sent.

Probabilior.

Confir.

266. Coroll.

267. De potestate iurisdictionis exteriori regimine.

Est tantum præsens quæstio.

268.

Videtur hanc Ancere Canon.

269. Prob. 1.

2.

Confir.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

270. Sent. longè probabilior.

Prob. ant.

et tota auctoritas nominis huius emerfit: & Leo epist. 89. inlt. & refertur cap. Ita Dominus, dist. 19. sic ait: Sed huius muneris Sacramenta ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet: & Serm. 3. anniuers. sua Assump. hæc scribit: Qui, nempe Petrus, ab ipso omnium charismatum fonte, tam copiosis est irrigationibus inundatus, ut multa solus acceperit, nihil in quemquam sine illius participatione transferit: & paulo post: Si quid cum eo commune ceteris voluit esse Principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negauit.

Ratio 1. Regimen Ecclesiæ est Monarchicū, ut supra: proprium autem Monarchici Regiminis est, ab vno capite omnia inferiora regi & gubernari. Nec refert, quod Eccles. Regimen habeat aliquid simul admixtū de Aristocratia: nam non omnis Aristocratia repugnat Monarchiæ, sed ea tantū, quæ causas definit ad plura suffragia, qualis non est Aristocratia Eccles. vbi vltima decisio manet tantū in vno vt in supremo capite.

Vnde Cyprianus, relatus 24. q. 1. ca. loquitur Dominus, Ecclesiā in Petro fundatam comparat soli, à quo per totū orbē diffundūt radij; radici, à quā varij pollulant rami; fonti, à quo diuersi dimanāt riuuli. Sicut igitur nullus radius, nisi à sole; nullus ramus nisi à radice; nullus riuulus, nisi à fonte promanat: ita nulla inferior potestas in Ecclesia Dei est, nisi ab ipso supremo capite Pont. Rom. qui quasi Sol irradiat omnes, quasi radix vitalē humorē influit in omnes, quasi fons irrigat omnes. Vnde concludit ibid. Cyprianus. licet multi sint in Ecclesia diffusi radij, expansi rami, profluentes riuuli, vnum tamen caput est, & vna origo, & vna Mater copiosa fecunditatis. Conf. Ecclesia Monarchicē cœpit à Christo: ab ipso enim immediatē deriuata est omnis potestas & Iurisdictio in Apostolos: ergo abeunte Christo in cœlum, continuatus est idē gubernandi mos in Petro respectu inferiorū Pastōrū, qui Apostolis successerunt. Apostoli ipsi cū fuerint à Christo instituti, ab ipso vt à supremo capite debuerūt Apostolatūs dignitatē accipere.

2. Semper Deus cōsuevit in vno quoq; genere cōstituere vñū supremū, à quo reliqua omnia in eo genere penderēt: sic in paradiso constituit vñū supremū Angelū, à quo ceteri de rebus supernar. illuminarentur; in cœlis vñū supremū mobile, à quo reliqui inferiores cœli mouerētur; vnum astrū, à quo reliqua omnia collustrerētur: ergo etiā in Eccles. Regimine credendū est, constituisse vñū supremū caput, à quo reliqui omnes inferiores Pastores in sua Pastoralī dignitate penderent.

3. Ex forma verborū, qua vti solet Pontifex, cū Episcopū creat: Conferimus tibi curā talis Ecclesiæ: vel prouidemus, aut præficimus te in Patrē & Pastōrē, atq; Episcopum talis Ecclesiæ, cōmittentes tibi administrationem in Spiritualibus, in nomine Patrū, & Filij, & Spiritus S. Nisi enim per hæc aliquā potestatē iurisdic. conferret, verificari non possent. 4. Ex sacris oraculis Exod. 18. & n. 11. vbi dati sunt Moyſi 70. viri ex Senioribus, & Sapientioribus Israëlitijs populi, qui magis timerent Deum, & prudentiores essent in iudicādo, vt eum iuuarēt in onere ferēdo totius gubernationis ac regiminis: quibus Deus, scriptura teste cōmunicauit spiritū, auferēs illū de spiritu Moyſi. Procul dubio hoc factō significare nobis voluit Spiritus S. potestatē, quā hi seniores in iudicādis definiēdisq; causis acceperūt, immediatē accepisse ab ipso Moyſe, à quo & immediatē electi sunt. At po-

tiori ratione credendū est, hunc modum seruare Deū nūc in Ecclesia cū suo Vicario, vt Episcopi, qui ad ipsum iuandū in ferēdo onere Eccles. Regiminis, si adiūguntur, potestatē regendi immediatē accipiāt ab ipso Vicario Christi, vt à Supremo Monarcha totius Christianæ Reip.

Ad 1. arg. oppositæ. Resp. cit. locū. Att. intelligi de positione mediata: cū enim potestas, quā habet Pontifex ponendi ac præficiendi Episcopos diuersis Ecclesijs, sit à Deo, non vt authore naturæ & causa vniuersali, quo pacto est potestas secularis, sed vt authore supernatur. & causa particulari, iidem Episcopi positi ac præfecti à Pontifice, dicuntur positi & præfecti à Deo: vt Urbium præfecti positi ad gubernandum à Prorege, qui immediatam potestatem habet à Rege, positi dicuntur ab ipso Rege. Ad 2. negat. Turrecr. apud Bannez & Bellar. locis cit. minor. eō quod putet, Apostolos potestatem iurisdictionis immediatē accepisse à Petro, vti & Episcopos à Successoribus Petri. Sed contra: Christus ipse elegit Apostolos, eisq; potestatem dedit prædicandi, & jus dicendi, vt Paulus de seipso testatur ad Galat. & ad Coloss. 1. Ego Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei. Nec est vlla necessitas hæc loca explicandi de voluntate Dei mediata: nam sicut immediatē vocatus est à Deo vocatione illā mirabili, ita immediatē ab eodem potestatem accepit prædicādi Euang. & jus dicendi. Id confirmat modus, quo in locum Iudæ Matthiam Apostoli elegerunt, non propriā electione ab ipsis factā, sed factā à Deo mediante sorte. Disting. maior: Episcopi succedunt Apostolis in dignitate Episc. quoad substantiam potestatis, concedo; quoad modū illam accipiendi, nego. Alioqui sicut Apostoli illam habuerunt in vniuersum mundum, ita etiam illam haberent Episcopi. Nec est eadem ratio de successoribus Petri, quia Petrus Pastōralem dignitatem pascendi oues Christi habuit vt annexam proprio muneri, vt ordinarius Pastor: proinde qui illi in munere succedunt, accipiunt illam immediatē à Deo, cū à nullo eam immediatē accipere possint; cū eam Christus nō concesserit, nisi singulari personæ Petri, & de factō illa non maneat nisi apud ipsum authorem Christum. At reliqui Apostoli potestatē iurisd. à Christo acceperunt, non vt ordinarij Pastores, sed extraordinarij, à Christo constituti. Quocirca necesse non fuit, illam eodē modo & jure ad successorē transmitti, quo ipsi à Christo acceperūt. Quin potius ex factō Christi colligitur, illam in Episcopos transmitti mediante Vicario Christi. Nam sicut Apostoli illā acceperūt à Christo per se & immediatē tunc Ecclesiam regente: ita nunc Episcopi immediatē à Pontifice, Christi in regenda Ecclesia vices gerēt: alioqui non idem nunc seruetur modus, qui seruatus fuit tunc, vt ab vno supremo totius Ecclesiæ capite omnis Eccles. potestas immediatē cōmunicaretur: nam sicut nunc vice Christi in Ecclesia est Pontifex, ita ab ipso debet omnis Eccles. iurisd. potestas in inferiores Prælatos communicari. Ad 3. neg. sequela: quia cū ordo Episc. sit institutus à Christo, vt cit. Paul. probat. & Trid. sess. 23. can. 6. definit: cumq; ea, que sunt à Christo instituta, tollere non possit Pontifex, cū ipse potestatem tantū ministerialē à Christo, accipiat, non poterit omnes Episcopos ab Ecclesia tollere, alioqui posset ipsum Episcopale Ordinē. Sicut igitur potest hos, vel illos à Sacerdotio, quod etiam à Christo institutū est, excludere, nō tamen potest omnes, qui licet de jure diuino

271. Ratio prima.

Cypriani ludentia similitudo.

Confirm.

Nota.

272. Ratio.

A simili.

273. Ratio ducitur ex forma verborū.

274. Illustre veritatis exemplum.

275. Resp. ad 1.

276. Ad 2.

Quomodo Apostolis succedunt Episcopi.

Nota.

277. Ad 3.

Ad prob. fe-
quela.

278.
Ad 4.

279.
Ad 5.

280.
Ad 6.

281.
Ad 7.

282.
Ad 8.

re diuino non sit, vt Ecclesia his vel illis, aut tot vel tot constet Episcopis, Sacerdotibusve, est tam de iure diuino, vt aliqui sint Episcopi & Sacerdotes ad animarum directionem. Ad prob. et si à voluntate Pontificis pendeat, vt hic vel ille Episcopalem iurisd. accipiat, non tamen à Pontificis voluntate pendet, vt simpliciter in Ecclesia Dei ordo Episcopalis sit. 4. Argu. tantum probat de potestate Ordinis Episc. quem vltro concedo conferri immediatè à Deo, adeò que auferri à Pontifice non posse, non autem de potestate iurisd. in foro exteriori Ecclesie, de qua tantum controuersia est, an immediatè conferatur à Pontifice. Ad 5. neg. sequela: quia cum talis potestas conferatur à Pontifice Episcopis propter bonum & utilitatem Ecclesie, cumque ad id conducatur, vt adhuc defuncto Pont. illa perseveret in Ecclesia, sequitur, vt defuncto Pont. illa non cesseret in Episcopis. Ad 6. neg. conseq. quia potuit ordo Episc. esse de iure diuino, sc. semper vt in Ecclesia sint Episcopi, & tamen vt collatio dignitatis Episc. immediatè sit à Pontifice. Nam ad hoc sufficit, vt Pontifex iure diuino teneatur Episcopos creare, eisque iurisdictionis potestatem muneri Episc. competentem concedere. Ad 7. neg. conseq. tum quia aliunde nobis constat, iurisdictionem in interiori foro cōscientie Sacerdotes immediatè accipere à Deo in ipsa Ordinis susceptione; nam in primitiua Ecclesia omnes Sacerdotes indiscriminatim fidelium confessiones excipiebant: tum quia hæc est magis necessaria, cum immediatè dirigantur ad interiorum animi salutem. Quocirca expediens fuit, vt immediatè à Deo vnà cum Sacerdotali charactere conferretur, dependenter tamen quoad exercitium ab Ecclesia, à qua & suspendi, & moderari possit, vt magis expediens, & Eccles. regimini congruentius visum fuerit. Ad 8. neg. sequela: nam vt Episcopi iurisdictionis potestatem à Pontifice accipiant, sufficit, vt ex ipsius concessione Ecclesia sibi Episcopum eligat, quâ electione positâ, ipse Pontifex iurisd. potestatem confert, vt de facto hanc potestatem concedit multis Capitulis, & Ecclesijs Germanie. Habet autem se Ecclesia in tali electione Episcopi tantum vt designans personam, ipse verò Pontifex vt conferens auctoritatem: sicut eadem Ecclesia in electione Pontificis se habet tantum vt personam designans, Deus autem vt auctoritatem conferens.

DISPUTATIO VII.

De auctoritate Pontificis ad controuersias Fidei definiendas.

SECTIO I.

An summus Pontifex infallibilè auctoritatem in definiendis rebus Fidei habeat per se solus, an cum Concilio & Cætu suorum Consiliariorum?

1. **L**OQUOR hic de Pontifice, non vt priuata persona est, quo facto supra docui, non repugnare illum esse hæreticum, & hæresim docere, sicut cæteros priuatos Doctores, sed de Pontifice vt vniuersali Ecclesie Pastore ex Cathedra docente, & obligante fideles ad credenda

ea, quæ ipse docet & definit: & quamuis certum sit apud Catholicos, Pontificem vt vniuersalem Ecclesie Pastorem in definiendis rebus fidei errare non posse, adhuc tamen controuersum, an hanc auctoritatem Pontifex habeat per se solus, an cum Concilio, vel Cætu suorum Consiliariorū.

PRIMA sent. affirmat, Pontificem etiam vt vniuersalem Ecclesie Pastorem, si absq; generali Concilio aliquid definiat, posse errare. Hanc docuerunt aliqui Parisienses apud Bellar. l. 4. de Rom. Pont. c. 2. quos secuti sunt Alphons. de Castral. 5. aduers. hæres. cap. 2. & Adrian. VI. in quest. de Confirm. qui tamen nolunt per hoc docere, Concilium generale esse supra Pontificem, vt testatur Castro: *Nam siue Papa sit superior reliquo Christianorum Concilio, siue inferior, hoc alijs, & in alium locum disputandum relinquimus: Hoc vnum cōstanter asseuero, eas fidei definitiones, quæ à pleno & integro Concilio, & rectè, vt decet, congregato data sunt, hoc est, quibus Papa & reliqui in Concilio cōgregati subscribere, maioris esse roboris & momenti, quàm illas, quas solus Pontifex definiuit. Nam hoc tale Conciliū, quod Pape auctoritate & consensu rectè congregatū est, non posse in fide errare, ab omnibus veris Christianis firmissimè huc vsque creditū est: at Papam solū absque congregatione Concilij posse in ijs, quæ ad fidem spectant errare, multi non contemnenda auctoritatis Theologi asseruerunt: imò aliquos Pontifices summos in fide errasse, compertum est.* Hæc Castro, sc. potest hæc sent. requirere Concilium generale, non vt subiectum, in quo formaliter resideat definiendi potestas, sed vt præuiam conditionem, sine qua Spiritus S. definitioni Pontificis non assistit. Prob. alioqui frustrâ essent Concilia generalia, si solus Pontifex absque illo cōtrouersias fidei definire possit. At semper iudicata est in Ecclesia Dei necessaria congregatio Conciliorum, ad hæreses damnandas, & dogmata fidei stabilienda. 2. Spiritus S. suo Vicario non assistit in rebus fidei definiendis, nisi more humano, sc. vt ipse teneatur, antequam controuersias fidei definiat, congregare Doctores, eosque consulere de veritate rei definiendæ: quâ diligentiam non adhibita, Spiritus S. ipsius definitioni non assistit. Hanc autè veritatis discussionem fieri debere per Concilium generale, in quo præcipui Ecclesie Doctores conueniant, constans Ecclesie praxis hætenus declarauit. 3. Ab exemplo eorum Rom. Pont. qui in suis definitionibus errasse videntur, eò quod illas sine Concilio generali sanxerunt.

Primò: errasse dicitur Zepherinus Montani hæresim approbando, vt colligitur ex Tertul. cont. Praxeam post inist. & in margine Rhenanus scribit: *Episcopus Romanus montanizat.* 2. Liberius, qui vt apud Bellar. l. 4. de Rom. Pont. c. 9. testatur Athanasius & Hieron. exilij tædio pertæsus Arianæ hæresi subscribit. 3. Felix II. quem Arianum appellat Hieron. in Cathal. Eccl. Script. in Acacio: *Acacius in tantum sub Constantio Imp. profectus, claruit vt in Libery locum Romæ Felicè Arianum Episc. constitueret.* 4. Leo I. Ep. 79. ad Nicet. excusat à culpa eas mulieres, qui putantes suos maritos in captiuitate detentos nunquam redituros, alijs nupserunt; quin etiam si earum viri redierint, posse eas cum secundo manere, si primus noluerit illam amplius habere. 5. Gelasius in lib. contra Euthicem scripsit, asseruit in venerabili Eucharistie Sacramento vnà cum corpore Christi manere verum panem. 6. Anastasius, vt Gratia. refert Can. Anastasius, dist. 19. communicauit cum Photino

10. Diacono Thessalonicensi, qui communicauerat Acacio hæretico, quem & occultè reuocare uoluit: propter quod crimen dicitur à Deo percussus. 7. Vigilius, qui teste *Liberato apud Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 10.* Epistolam scripsit ad Theodoram Augustam, in quo Monothelitarum hæresim confirmat. 8. Honorius I. qui, ut *Canus lib. 6. de locis Theol. c. vlt. ad XI. argum.* ut Monothelita damnatus fuit in multis Concilijs generalibus, præsertim in 6. Synodo, & à multis Rom. Pont. 9. Gregorius III. concessit, ut *Gratia. refert 32. q. 7. cap. quod proposuisti*, ut possit vir aliam uxorem ducere, si propter aliquam infirmitatem, nequeat coniugale debitum soluere. Quod etiam concessisse putatur Gregorius I. Anglis recens ad fidem conuersis. 10. Nicolaus I. qui, ut *de consecr. dist. 4. Can. à quodam Iudæo.* definiuit, Baptismum collatum in nomine Christi esse validum, & nullo modo iterandum: contra uero Pelagius & Zacharias *ead. dist. cap. multi, & cap. in Synodo*, oppositum definiuerunt, sc. non esse validum, si collatus non fuerit in nomine omnium trium Diuinarum Personarum: affirmat Zacharias; in *Synodo Anglorum decretum firmissimè præceptum, & diligenter demonstratum esse dignoscitur, quod quicumque sine inuocatione Trinitatis mersus fuisset Sacramentum regenerationis non haberet: quod omnino uerum est.* Neque explicari potest de Inuocatione Diuinarum personarum implicità, quatenus tota SS. Trinitas implicitè contineatur in nomine Christi: nam Pontifex ibi definit, singulas personas explicitè esse nominandas. 11. Stephanus VI. & Sergius III. irritauerunt, ut *Platina* narrat, omnia acta Formosi prædecessoris: contra uero Ioannes IX. irritatauit acta Stephani VI. & Sergij III. & approbauit acta Formosi. Ergo necessariò alteruter falsum dixit. 12. Alexander III. qui, ut refertur *cap. cum esses, de testamentis*, definiuit, alienum esse à lege diuina, à SS. Patrum institutis, & à generali Ecclesiæ consuetudine, rescindere testamenta, quæ non fuerint scripta, vel quinque testium subscriptione firmata, sed sufficere, si duorum, vel trium hominum testimonio coram suo Presbytero firmata fuerint: cum tamen contrarium constet uniuersà Christiani orbis praxi. Idem Pontifex *cap. licet de Sponso duorum*, decernit matrimonium per uerba de præsentem contractum, & nondum consummatum, non posse per aliud, etiam copulâ consummatum dirimi, *quamuis aliter*, inquit, à quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum. 13. Celestinus III. qui teste *Alphonf. de Castro lib. 1. aduers. hæres. cap. 4.* docuit dissolui matrimonium altero coniuge in hæresim prolabente, cum tamen contrarium sub anathemate definitum sit in *Trident. Sess. 24. Cap. 5. Si quis dixerit, propter hæresim, dissolui posse matrimonij uinculum, anathema sit.* 14. Innocentius III. qui *cap. per venerabilem*, qui filij sint legitimi, docuit, legalia, quæ in antiquo testamento seruabantur, seruanda esse etiam in nouo, contra id, quod cum Conc. Apost. definiuit Petrus. 15. Vel errauit Nicolaus IV. vel Ioannes XXII. quorum alter *cap. exijt, de uerborum signif. in sexto*, definiuit Christum uerbo & exemplo docuisse perfectam paupertatem, quæ consistit in abdicatione omnium rerum, nullo sibi dominio relicto, neque in particulati, neque in communi: Alter uero, in Extrauag. *Ad Conditorum Canonum*, & cum inter nonnullos, & quia quorundam,

declarat, talem paupertatem esse impossibilem in rebus uel consumptilibus; nec non hæreticum esse asserere, Christum talem paupertatem uerbo & exemplo docuisse. 16. Ioannes XXII. qui docuit, animas non uisuras Deum ante Resurrectionem; vel *Caluino* teste *de Fide cap. 133.* animas esse mortales, unaque cum corporibus interire usque ad diem Resurrectionis, *Cuitante insania nemo Cardinalium se opposuit, sed Schola Parisiensis Regem Gallia impulsit, ut ad palinodiam hominem cogeret*; cuius oppositum definitum est in *Floren. in decreto Eugenij IV.* his uerbis: *illorumque anima, qui post Baptisma susceptum, nullam omninò peccati maculam incurrerunt, illas etiam, que post contractam peccati maculam, uel in suis corporibus, prout superius dictum est, sunt purgata, in cælum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum Trinum & Unum, sicuti est.* Atque hos è multis, quos etiam aliqui Catholici, qui saltem putant, extra Concilium generale Papam, etiam ut uniuersalem Pastorem errare posse, in medium afferre libuit.

19. SECUNDA est, Pontificem etiam extra Concilium generale aliquid circa fidem ex Cathedra definientem, & ut uniuersalem Pastorem totam Ecclesiam docentem, errare non posse. Est communis & cõstans sent. paucis cit. exceptis: quam cum *S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 10.* expressè tradunt Recent. *Bannez in Comment. breui. dub. concl. 3. Valen. d. 1. q. 1. punct. 7. §. 39. & 40. Alder. dub. 5. Turria. d. 16. dub. 1. Suarez. d. 5. sect. 8. Caiet. opusc. de auctor. Pont. & Conc. c. 9. §. ad rationē*: ubi: *iam dictum est, inquit, quod non plus potest Papa & Ecclesia, quam Papa solus*: *Canus lib. 6. de locis Theol. c. 7. & 8. Bellar. l. 4. de Rom. Pont. c. 2. Sylui. l. 4. de Controuers. q. 2. art. 8. & c.* Prob. 1. Pontifex eam habet in definiendis rebus fidei auctoritatem, quam habuit Petrus ipse I. Pontifex à Christo institutus. At Petrus infallibilem auctoritatem in rebus fidei definiendis nõ habuit dependenter à Concilio generali: ergo nec eam habet Pontifex Petri successor. Maior constat. Nam Petrus infallibilem auctoritatē definiendi res fidei non habuit ut priuata persona, sed ut publicus pastor, & uniuersalis Ecclesiæ Rector: quippè qui illam à Christo accepit in bonum & utilitatem Ecclesiæ, adeoque ut continuandam in suis Successoribus. Minor constat ex omnibus ijs promissionibus, quas Christus fecit Petro ut futuro Ecclesiæ Rectori: quæ omnes factæ sunt soli singulari personæ petri, nullâ mentione factâ de Ecclesiâ: *Matth. 16. Tibi dabo clauas regni cælorum: Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cælis: Et quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cælis*: *Lucæ 22. Ego rogauit pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*: *Ioan. 21. Pasce oves meas.* Cum igitur potestatem confirmandi fratres in fide, ligandi & soluendi, ouesque pascendi Christus in petro non limitet per dependentiam ab Ecclesiâ, sed illam conferat absolutam ab omni dependentia, falsò aduersarij eam limitant per dependentiam à Concilio generali. Confirm. hoc fuit priuilegium concessum petro in fauorem omnium successorum: priuilegium autem semper præsumitur in fauorem priuilegiati, iuxta *16. Reg. Iuris: Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum.*

20. DICIS. Hinc sequi, nec debere pontificem in definiendis rebus fidei ullos adhibere consultores: cum in hac sententia definiendi potestatem

19.

20.

21.

2. Sent. omninò uera.

22.

Communis ac cõstans. Prob. 1.

ex disputa. 115.

Ex promissionibus Christi.

Confirm.

23.

Obligatus.

testatem habeat independentem à quocumque Concilio & cœtu Doctorum. Resp. neg. conseq. nam aliunde constat, debere Pontificem, antequam res ad fidem spectantes definiat adhibere Doctores, qui res examinent & discutiant, nempe ex modo, quo Christus suam assistentiã promissit Pontifici, sc. more humano. Contra verò ex nullo capite colligi potest, Pontificem ad definiendas res fidei debere Concilium generale conuocare: & aliunde ex verbis Christi constat huiusmodi potestatem collatam esse Petro, eiusque successoribus absque tali dependentiã: igitur temerè ac sine villo fundamento, contra naturam priuilegij illa limitatur ad dependentiam Concilij generalis.

24. Prob. 2. hanc dependentiam definiendi res fidei simul cum Concilio generali Pontifex non habet, quia potestas ipsa definiendi residet in Concilio generali; vt constat: quòd saltem illa requiratur vt conditio, sine qua Spiritus S. non assisteret Pontifici definienti, frustra & temerè asseritur. Nam vt Pontifex in suis definitionibus procedat more humano, præuia Doctorum consultatione, necessarium non est Conciliũ generale, sed sat est Cœtus Doctorum, qui sint periti rei, quæ definienda est. 3. Pontifici, etiam extra generale Concilium definiendi, tenetur tota Ecclesia parere: vt concedunt aduersarij, & constat manifestã ratione: nam Ecclesia tenetur parere suo capiti, de cuius legitimã electione non dubitatur: alioqui totũ Eccles. regimen corrueret, quòd in debita subordinatione omnium fidelũ erga vnum Supremũ caput fundatur. At si posset Pontifex extra Conc. Gener. rē fidei proponens, errare, tota Ecclesia posset in fide errare: sc. si vniuersa tenetur sequi definitionē Pontificis, quãdo illã ex Cathedra omnibus proponit, & ea post se esse falsa, tota Ecclesia falli posset. Repugnat autem totam Ecclesiam in fide errare, nam *Porta inferi non praualebunt aduersus eam*: nec non, *Ecclesia est colūna & fundamentũ veritatis*; Ratio: si posset in rebus fidei tota Ecclesia errare, aut necessaria non esset vera fides ad salutem, contra Paul. ad Heb. 11. *sine fide impossibile est placere Deo*: aut tota Ecclesia posset dānari, cum nemo, nisi in vera fide saluari possit. 4. Si posset Pontifex extra Conc. Generale definiens errare, multa dogmata fidei de facto in dubiũ reuocarentur, cum multa dogmata fidei non sint in Cōcilijs gener. definita: nam aliqua definita sunt in Prouincialibus, vel nationalibus à Pontifice confirmatis, vt quòd Christus non sit Filius Dei adoptiuus, solum definitum legitur, contra *Felicem & Eupand.* in Conc. Francoford. Error Pelagij damnatus fuit in Concilijs Prouincialibus, Palæstino, Mileuit. Arausica. Quod baptismus ab hæreticis collatus iuxta materiam & formã à Christo præscriptam, sit validus, fuit à Stephano papa extra Generale Concil. declaratum. Nec obstat, quòd postea hæc veritas in Concilijs Generalibus *Florent. in instruct. Armen. & Trident. sess. 7. Can. 4.* fuerit definita: quia ex quo fuit à Stephano I. definita, cœpit, apud Catholicos haberi de fide. 5. Eandem veritatem confirmant omnia ea Concilia, Pontifices, & patres, qui pro eodem accipiunt sedem Apostolicam, & Apostolicum præsidem: at in sententia aduersariorum Apostolicus præses, sc. qui infallibilem habet in definiendo authoritatem, non est tantum qui in Cathedra Petri sedet, sed etiam Concilium generale, sine quo qui in Cathedra re-

tri sedet, non habet hanc Apost. authoritatem. 6. Si Pontifex non haberet infallibilem authoritatem definiendi res fidei, nisi in Concilio, & cum Concilio generali, teneretur ad eas definiendas sequi maiorem partem suffragantium: Concilium .n. requiritur, vt Pontifex non temerè definiat, non consultã prius Ecclesiã congregatã: at ex hac ratione sequitur, illum debere ad plura suffragantium vota controuersias fidei definire: cum non minùs temerè definiat, qui maiori parte suffragiorum relicta, minorem sequitur, quàm qui absque Concilio generali easdem causas definit. Confirm. fieri potest, vt minor illa pars suffragiorum, quam Pontifex in Concilio generali sequitur, sit tanta, quanta foret, si extra Concilium, cōsultis priuatis Doctoribus definiret: at tali casu per aduersarios Pontifex temerè definiret; ergo etiam in casu quo in generali Concilio, minorem partem suffragiorum sequens, causam definiret. 7. Non est verosimile, Christum sub ea conditione authoritatem definiendi controuersias fidei suo Vicario dedisse, quam sæpè in actu ponere, moraliter est impossibile: supponitur .n. collata in ordine ad exercendum suum actum, quoties publico bono Ecclesie ad quod datur, expediret. At sæpè impossibile moraliter est, vt Pontifex generale Concilium cogat ad veritatem fidei definiendam; scilicet in magna aliqua persecutione, ob quam non possent præcipui Ecclesie Prælati simul conuenire, vti accidit primis 300. annis, quibus post Apostolorum Concilium nullum fuit generale: vt ostendit *Bellar. lib. 1. de Conc. cap. 5.* ex alia verò parte sæpè vrget necessitas vel statim enata hæresim damnandi, ne longius serpat: vel dubiam veritatem ad salutem necessariam declarandi. Cum igitur Christus nullo tempore suam Ecclesiam destitutam relinquat medijs ad salutem necessarijs, dicendum est adhuc tali tempore esse in Ecclesia sufficientem potestatem declarandi, sc. in Pontifice extra Concilium. Confirm. etiam extra Concilium legitimus Pontifex est verus Christi Vicarius, & Petri successor: sed hæc authoritatem infallibiliter definiendi controuersias fidei habet Pontifex vt Christi Vicarius, & Petri successor. Infertur non esse necessarium, vt hanc infallibilem auctoritatem Pontifex exerceat, adhibere cœtum Cardinalium, vt nonnulli contendunt, sed posse quoscunque Doctores in ea re, quæ definienda est peritos consulere. Sed quid si nullo Doctore consulto, controuersiam solus definiat? Respondent aliqui *apud Canum lib. 5. de locis Theol. cap. 5. quest. 3.* tali casu pontificem errare posse: quia huiusmodi conditio est necessariò requisita, vt Spiritus S. assistat pontifici controuersiam fidei definiendi. Sed meliùs & verius cum *Can.* Resp. Spiritum S. nunquam permittitur, vt Pontifex ad controuersias fidei decidendas accedat inconsultis Doctoribus; nam qui promissit finem, promissit etiam media ad finem necessaria: at Christus promissit petro eiusque successoribus contra ipsius sententiã nunquam portas inferi præualituras, & ad veram sententiã fidei ferendam necessaria est præuia Doctorum consultatio, & veritatis discussio. Alioqui semper Ecclesia dubia esse posset, an in controuersijs hætenus à Sede Apostolica definitis adhibita sit talis conditio. Examinandũ, in quo gradu fidei assertio nostra sit

Resp.

24. Prob. 2.

25. Prob. 3.

Ergo repugnat etiam extra concilium errare.

Aperta Christi promissio. Matth. 16. 1. Tim. 3.

Ratio eiusdem.

26. Prob. 4.

27. Prob. 5.

28. Prob. 6.

Conseq. est falsum ut seq. dip.

29. Prob. 7.

Post Conc. Apost. primũ fuit Nicenum I. an. 325.

Confirm.

30. Corollarid.

Dubium.

Resp.

Nisi.

Ultimò res sit examinandum.

Ultimò re-
stat exami-
mandum.

fit reponenda. *Malderus* putat oppositam sententiam esse tantum improbabilem. *Suarez* nostram censet de fide, & consequenter oppositam hæreticam: In idem inclinatur *Bannez & Valen.* qui putant illam esse definitam tum à Leone X. in Bulla, in qua damnantur errores Lutheri, inter quos hic: *Si Papa cum magna parte Ecclesie sic uel sic sentiret, nec etiam erraret: adhuc non est peccatum, aut hæresis, contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem; donec fuerit per Concilium uniuersale alterum reprobatum, alterum approbatum:* tum à Sixto IV. in Concilio Complut. 32. Doctorem, Præfide Alphonso Carillo Archiep. Tolet. ann. 1479. contra Petrum Oxom. cuius inter errores, Septimus erat: *Ecclesia urbis Romane errare potest.* Verum non rectè, his auth. nostra sententia probatur esse de fide. Nam probatur testimonio Pontificis definiens extra Concilium Generale, de quo testimonio nobis est cum aduers. controuersia, an sit sufficiens ad faciendam rem de fide. Vnde assignare illis hoc testimonium pro ratione, est aperta principij petitiõ. igitur contra ipsos probanda esset ex aliqua definitione Concilij Gener. cuius solum testim. ipsi admittunt, ut sufficiens ad rem de fide faciendam.

32.
Hic auctori-
tatis non
rectè me iu-
dice.

33.
Prob. nostrã
sent. ad fidẽ
pertinere ex
principijs
uniuersalib.

Aliter igitur prob. Quotiescunque in aliqua propositione expressè reuelata continetur alia implicitè, hæc etiam implicitè contenta pertinet ad eandem fidem, non quidem ut deducta, sed ut explicata. At in hac propof. expressè reuelatã, Petrus etiam extra Concil. General. res fidei definiens, habet infallibilem auctoritatem à Christo, virtute continetur hæc, Quis legitimus Petri successor etiam extra Concil. Generale res fidei definiens, habet ineffabilem auctoritatem: ergo etiam hæc, nõ ut deducta, sed ut explicata pertinebit ad eandem fidem, ad quam pertinet maior expressè reuelata. Maior expressè habetur in Sacris Oraculis, in quibus omnes promissiones à Christo factæ Petro ut Pastori uniuersalis Ecclesie, factæ sunt singulari & indiuiduæ personæ ipsius. Minor euidenter deducitur ex fine, propter quem talem auctoritatem Christus contulit Petro, sc. ut eam perpetuaret in Ecclesia, in cuius emolumentum illam Petro contulit.

34.
Coroll. sin-
gulare.

Ratio om-
nium.

Inferitur, non modò pontificè errare non posse in ueritatibus fidei definiendis, sed neque in contrarijs erroribus damnandis, & in propositionibus qualificandis, ut quòd vna propositio sit hæretica, alia erronea, temeraria alia, alia hæresim sapiens, alia malè sonans, scandalosa, & piarum aurium offensiuã. Ratio eiusdem auctoritatis est, verum definire, & falsum reprobare, cum nequeat vnum cognosci, sine alio, & consequenter definiri vnum absque alterius reprobatione. Præterea sicut ad Pontificis auctoritatem spectat, non modò ueritatem definire, sed certos gradus eiusdem ueritatis declarare, ut quòd propositio sit de fide, tuta in conscientia, conformis diuinis oraculis, & SS. Patribus, fauens moribus, pia, probabilior, &c. uti Clemens V. in Conc. Vienn. definiuit ut probabilior, & dictis Sanctorum & Doctorum Theologiæ consonam & concordem opinionem asserentè, tam in paruulis, quàm adultis, cum Baptismo conferri informantem gratiam & virtutes: ita ad eandem Pontificis auctoritatem spectat oppositos errores declarare.

35.
Soluentur
argumenta
aduersario-
rum.

Ad 1. fundam. oppositæ, neg. sequela: nam licet Concilia Generalia non sint ad res fidei definiendas simpliciter necessaria, ut patet primis

300. annis, quibus sine vilo conuentu generali multæ ueritates ad fidem pertinentes fuerunt à pontificibus declaratæ, multæque hæreses damnatæ: sunt tamen aliquando necessaria, ut cum tempore schismatis electores non cõueniunt in eligendo Pontifice: nam tunc Concilij Generalis est, huiusmodi controuersiam decidere, cum nullus alius superfit humanus modus. Extra quem casum sunt apprimè uilia, tum ad Ecclesie unitatem mutuã præsentium animorum communicatione conseruandam, uti factum est in Concil. Floren. in quo Ecclesia Latina cum Græca per mutuam præsentium animorum communicationem in multis fidei ueritatibus conuenit, in quibus antea per absentiam cõuenire non potuit: tum ad ueritates ipsas meliùs discutiendas examinandasque: tum ad maiorem credibilitatis euidentiã in rebus definiendis causandam. Ut enim pontifex rem definiat fide diuinã credendam, habere debet euidentiã credibilitatis; quòd illa sit à Deo reuelata; non. n. ipse definiendo nouam reuelationem facit, sed factas declarat, declarataque fide diuinã credendas fidelibus proponit: maiorem autem credibilitatis euidentiã facit Concilium Generale, quàm quæuis priuata Doctorum congregatio: licet hæc maior credibilitatis euidentiã, nec sit simpliciter necessaria, & aliunde ex alijs motiuis & rationibus suppleri possit. Tum demum, quia quæ in Concilio Generali definiuntur faciliùs efficaciusque ab uniuersa Ecclesia acceptantur, cum congregata consentiat. Ad 2. ut Spiritus S. more humano assistat Pontifici, cõtrouersias fidei ex Cathedra definiendi, sufficit, si antequam illas definiat, doctores & peritos consulat, etiam si illos in publicum cõtum non aduocet. Ad 3. ductum ex varijs erroribus Pontificum, Resp. 1. uniuersaliter nulum ex citatis in rebus fidei errasse ut Pontificem, hoc est, ut docentem Ecclesiam ex Cathedra: cuius signum est, quia nullus assertur, qui suum errorem, in quem ut priuata persona lapsus fuit, Ecclesie sequendum proponit, ad eumque fide diuinã credendum illam astringit & obligat.

Ad primũ
fundam.
nu. 3.

36.
Ad 2.

37.
Ad 3. fundam.

Resp. 2. ad singulos Pont. de Zepherino res est suspecta, an *Montani* errorem etiam ut priuata persona approbauerit, qui solum de hoc notatur à Tertull. qui maximè hoc errore laborauit. Quod etiam notetur à Rhenano, mirum non est: quia in hoc securus est Tertulliani, quæ commentatur, sententiam. Vnde non plus roboris habet auctoritas commentantis, quàm auctoris. De Liberio uidetur ex *Athanas. Hilario, Hieron.* res certa, quòd tædio exilij Arianorum hæresi subscripserit. Verum hoc non est hæresim ex Cathedra docere, sed ut priuatam personam ad euitandam exilij pœnam, in hæresim extrinseco saltem signo consentire, uti etiam fecit Marcelinus, qui metu mortis falsis Dijs thus obrulit.

38.
Sigillatim
de Zephe-
rino.

39.
De Liberio.

Felix, ut *Bellar.* ostendit lib. 4. de Rom. Pont. cap. 9. numquam Arianus fuit, licet cum Arianis communicauerit medio illo tempore, quo adhuc in exilio uiuente Liberio, & in hæresim nondum lapsus, uerus Pontifex non erat. Vbi autem uerus Pontifex esse cœpit, non solum à communione Arian. abstinuit, sed & Constantium Imp. ut hæreticum damnauit, ut constat ex ipsius sepulchro inuento in Basilica Cosmæ & Damiani 18. Julij anno 1582. cum hac inscript. *Hic iacet corpus Sancti felicitis Papa & Martyris, qui Constantium hæreticum damnauit: ut referunt Bellar. & Baron. an. 357. Leo in cit. Epist. docet 1. potuisse*

40.
De Felice.

41.
Leo docet
sine tria.

sine culpa eam mulierem alteri nubere, quæ existimabat priorem maritum mortuum esse: quod verissimum est. 2. redeunte primo marito, teneri coniugem posteriore relicto, priori adhærere: quod etiam verum est. 3. Si viri (sunt verba pontificis) post longam captiuitatem reuersi, ita in dilectione suarum coniugum perseuerant, ut eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est & inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit, & restituendum, quod fides postulat. Cæterum dum ait, si cupiant eos in suum redire consortium, non ita accipiendum est, ut in potestate ipsorum sit, vel ad eas redire vel alias ducere: sed solum in potestate ipsorum ponit, ut possint toro ab eis separari: cum alioqui *ibid.* hoc Sacramentum ex Dei institutione esse insolubile, probet ex *Matr.*

Falsò mentē eius inuoluntariè aduers.

42. De Gelasio.

19. Quod Deus coniunxit, homo non separet. De Gelasio optimè *Bellar. cit. cap. 10.* probat, librum illum non esse ipsius, sed vel Genadij, qui librum eiusd. tituli scripsit ad Gelasium papam; vel Gelasij Cæsari. episc. de quo *Hieron. de Catal. Eccles. Script.* scribit: *Gelasius Casarea Palestina, post Euzoium Episcopus accurati, limatiquè sermonis fertur quedam scribere, sed cælare.* Anastasium optimè defendit *Bellar. lib. cit. cap. 10.* Sed esto ille cum rhorino hæretico communicauerit: num propterea ille ut pontifex ex Cathedra docens errauit? quippè qui potuit cum hæreticis communicationem habere tantum ut persona priuata; imò etiam communicans, eorum hæresim non approbare.

43. De Anastasio.

Quoad Vigilium, fatetur *Bellar. & recent. alij*, illum errasse, scribendo epist. ad Theodoram Augustam, in qua Monothelitarum hæresim confirmabat, ut ex *Liberato* constat, sed hoc nil officit authoritati Apost. quia illam non scripsit ut pontifex obligando fideles ad illam amplectendam; & scripsit, quando non erat verus pontifex, sed Antipapa. Fuit enim opera Bellizarij, mandante Theodora, à sede expulsus Syluerius verus pontifex, & in exilium missus, eiusque loco intrusus Vigilium, qui ad gratificandum Imperatrici hæreticæ, fauore cuius fuerat in sedem intrusus, eam epist. scripsit: cum tamen postquam, defuncto Syluerio, cœpit ut legitimus pastor ex petri Cathedra docere, nullus fuit in eo notatus error: quin ut *Platina* narrat, opera Theodoræ Romæ captus, & Constantinopolim ductus, ut promissum de restituendo Anthemio hæretico in patriarchatum, à quo fuerat à suis prædecessoribus depositus, adimpleret, tantum abest, ut in tam nefariam petitionem consentiret, ut ipsam Imperatricem cum omnibus alijs hæreticis excommunicauerit. In cuius confirmationem accedit luculentum testimonium B. Gregorij *lib. 2. epist. 36. Recordanda memoria Vigilii Papa in urbe Regiâ constitutus contra Theodoram tunc Augustam, vel Acephalos damnationis promulgauit sententiam.* De Honorio I. multa in eius defensionem scribit *Bellar. cap. 11.* Sed quidquid sit, an reuera ipse in errorem Monothelitarum consenserit, certè in eum non consenserit ut pontifex, illum ex Cathedra docens, & ad eum ecclesiam obligans, sed ut priuatus homo. Quanquam, ut *ibid. Bellar.* ipse re ipsa non negauit duas operationes in Christo, sed solum nomina duarum operationum, ne uocabulorum nouitas scandalum pareret fidelibus, ut ipse apud *Bellar.* testatur: *Ne aut duarum operationum uocabulo offensi Nestorianos sectantes nos uesana sapere arbitrentur, aut certè si rursum unam*

44. De Honorio.

operationem fatendam esse censuerimus, stultam Eutyrianistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur. De Gregorio III. negandum illam concessisse, propter quamcumque infirmitatem, uxorem dimitti posse, sed ut *Glossa ibid.* propter infirmitatem, quæ coniugem reddit naturaliter impotentem ad coniugale debitum reddendum, cuiusmodi sunt ar&æ, quarum matrimonium iure naturæ est irritum, cum sit impedimentum oppositum naturæ matrimonij. Falsum etiam est, id Anglis concessisse B. Gregorium: sed quod ille concessit fuit, ut in 4. gradu contrahentes, non deberent ad fidem conuersi separari, ut habetur 24. *quæst. 3. Can. quadam lex.* Cum quibus Pontifex dispensare potuit, cum hoc impedimentum sit tantum juris positiuum ecclæs. quod ante Innocentium III. se extendebat usque ad 7. gradum consanguinitatis & affinitatis, ab ipso autem in Concilio Lateran. contractum fuit ad 4. dumtaxat gradum, ut refertur *capite, Non debet, de Consanguin.* Quod attinet ad Nicolaum, Resp. *Canus lib. 6. de locis Theol. cap. ult. ad 7. Bellar. lib. 4. de Rom. Pont.* adhuc non esse in Ecclesia definitum, an Baptismus etiam nunc in nomine solius Christi collatus sit inualidus: proinde neque Nicolaus, qui secutus sententiam *Ambrosij* putauit esse validum, neque *Pelagium & Zacharias*, qui amplexi sententiam certiorē dixerunt, Baptismus collatum in nomine unius diuinæ personæ, non esse validum, id authoritate Pontificiâ, sed tantum ut priuati Doctores asseruerunt. Quæ resp. confirmari potest auctoritate multorum Theol. qui sententiam *Nicolai & Ambrosij* sequuntur ut probabilem: nec audent contrariæ sent. sectatores eam opinionem censurâ aliquâ notare: sed solum dicunt, sententiam *Pelagij & Zachariae* esse communiorem & certiorē: ita *Valent. 10. 4. disp. 4. quæst. 1. de Baptis. pun. 3. §. in hac re, & §. ad 2. Suarez 3. p. 10. 3. disp. 21. sect. 3. §. tertio sequitur, ubi tantum ait, hanc communem sent. esse ita certam, ut contraria nullo modo sit probabilis. Verum huic resp. se opponit *Vasq. 3. p. 24. 2. disp. 143. cap. 3. & 4.* putatque hanc communem sent. definitam fuisse à *Pelagio & Zachariae*, non obstante *Nicolai* responso in contrarium: nec posse oppositam opinionem absque temeritatis & erroris notâ defendi. Ut autem *Nicolaum*, qui utroque Pontifice posterior fuit, ab errore excuset, docet eum *Canos not. & alij*, illum non Pontificiâ auctoritate hoc definiuisse, sed ut priuatum Doctorem suam opinionem declarasse. Quod inde colligunt, quia non fuit Pontifex de hac re interrogatus, sed tantum de Ministro, an sc. Baptismus à quodam Iudæo collatus esset validus. Cui interrogationi obiter, & ut priuatus Doctor suam sent. addidit de Baptismi formâ, de qua non fuerat requisitus. *Hæc posterior resp. probabilior est:* utraque tamen rectè saluat, nullum Pont. errasse ut Pontificem. Ad Stephanum & Sergium, qui acta Formosi prædecessoris irritauerunt, resp. cum *Bellar. cit. cap. 12.* eos errasse non in questione juris, sed facti, de quo dubium non est, quin possit Pontifex errare. Nam quæstio erat, an Formosus fuisset legitimus Pontifex; Stephanus & Sergius ex odio existimantes, non fuisse legitimum, omnia eius acta annullauerunt: quæ postea Ioannes IX. approbauit declarauitque illum fuisse verum Pontificem, actaque Stephani irritauit. Alexander III. cum definiuit, alienum esse à lege diuinâ, à Patrum institutis, & à generali eccles.*

46. De Gregorio III.

47. De Nicolao respondens.

Opinio Nicolai & Ambrosij sine censura

48. Contra struam Vasquez

49. De Stephano & Sergio

50. De Alexandro III.

siæ consuetudine rescindere testamēta, quæ non fuerint septem, vel quinque testium subscriptione firmata, locutus est tantum de testamentis, quæ sunt causâ Relegionis, & propter respias, vt benè notat *ibi Glossa*, & Pontifex ipse expressè declarat *cap. seq.* Potuit autem Pontifex in fauorem Religionis & pietatis statuere, vt in eiusmodi testamentis non seruentur conditiones ex communi consensu hominum seruari solitæ in alijs testamentis. Atque hoc ipsum visum fuit Pontifici alienum à lege diuina & SS. Patrû institutis, velle easdem conditiones seruare in testamentis conditis causâ pietatis & Religionis, quæ seruantur in cæteris. Ad aliud; cum Pontifex dixit, *quamuis aliter à prædecessoribus nostris sit aliquando indicatum*: non est intelligendus de iudicio authentico & definitiuo ex Cathedra prolato, sed priuato, quod prædecessores habere potuerunt absque præiudicio Pontificiæ autoritatis. Ad Celestinum Resp. eum nihil de fide certum eâ de re statuisse, sed tantum vt priuatum Doctorem suam sent. declarasse: quod sæpè facere solent Pontifices, præsertim, cum de ea quæst. vel non directè interrogantur, vel nolunt decretum Apost. condere ab vniuersali Ecclesia sequendum, sed solum hîc & nunc suam in re propositâ explicare sententiam. Ad Innocentium III. Resp. mentem ipsius fuisse, vt quæ seruanda erant in lege Mosaica, seruanda quoque essent literaliter in Evangelicâ, sed solum figuratè. Vnde cum dicit, *quod ibi*, nempe in Deuteron. *discernitur, in nouo testamento debet obseruari*, intelligit proportionaliter, vt ipse declarat. Nam sicut in antiqua lege Deus determinauerat locum, vbi omnia de rebus ad Religionem spectantibus dubia resolverentur: ita in noua locum determinauit; vnde debeat omnium controuers. circa Relig. certa & ineffabilis resolutio expectari, quæ est sedes Romana à Christo per Petrum electa. Ad Nicolaum IV. & Ioannem XXII. Resp. duo esse præcipua, quæ inter eos controuertuntur. 1. est, an possit è rebus vsu-consumptibilibus separari vsus à dominio: 2. An Christus habuerit purum vsum rerum, quibus utebatur, omni dominio à se abdicato. Quoad 1. affirmat Nicolaus in *Extr. aug. Exyti* idque occasione Fratrum S. Francisci *de obseru.* qui profitentur merum vsum habere earum rerum, quas ex elemosynis acquirunt, manente dominio liberè de ijs disponendi apud sedem Apost. Negat verò Ioannes, eò quòd in rebus vsu consumptibilibus distinguere nequeat vsus à dominio, nam his rebus vti, est ipsum dominium in eas exercere: cum ille dicatur dominus rei, qui illam destruere potest: qui autem rem vsu consumit, illam destruit, proinde in eam dominium exercet. Quoad 2. docet Nicolaus, aliquando Christum talem paupertatem verbo & exemplo docuisse. Definit verò Ioannes hæreticum esse, asserere, Christum nullum habere dominium. Prior quæstio ad fidem non pertinet, cum non sit de aliqua veritate, vel in Scripturis reuelata, vel per traditionem accepta, neque de re ad salutem necessaria: nam siue vsus separari possit à dominio in rebus vsu consumptibilibus, siue non, nil referebat ad salutem Fratrum S. Francisci, quos Pontifex tantum volebat, vt ita elemosynis uterentur, vt penes Apost. sedem maneret autoritas illas, antequam vsu consumerentur, ab eis repetendi. Proinde neuter in ea definienda procedit autoritate Pontificiâ, sed tantum vt Doct. priua-

tus. Posterior pertinet quidem ad fidem, sed in ea definienda vnus non contradicit alteri: nam Nicolaus non definit vniuersaliter, nunquam Christum habuisse dominium rerum, è quibus vsum capiebat; imò docet, illud aliquando ad indulgendum nostræ infirmitati retinuisse. Postquam. n. dixerat, Christum talem paupertatem, omni dominio abdicato, verbo & exemplo docuisse, subdit: *Nec his quisquam putet obistere, quòd interdum dicitur Christus loculos habuisse: nam sic Iesus Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret, sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis, &c.* Contrà verò Ioan. in *Extr. aug.* Cum inter nonnullos, nõ definit, Christum nunquam talem paupertatem verbo aut exemplo docuisse, sed solum vt hæreticum declarat, Christum eiusq; Apostolos non habuisse aliqua saltem in communi. Fieri autem potuit, vt Christus habuerit aliqua, vel in communi, vel in particulari, & nihilominus ad commendationem perfectæ paupertatis interdum omne dominium earum rerum, quas licitè habere poterat, à se abdicauerit, iuxta illud *Math. 8. & Luca 9. Vulpes foveas habent, & volucres calinidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* De Ioanne XXII. negari non potest, quin fuerit in hoc errore, vt in *Bullâ relatâ ab Alphons. de Castro, verbo, Beatitudo, heresi 6.* testatur Benedictus XII. qui ei immediatè successit. Verum cum ad definitionem huius controuersie, quam examinandam dederat Cardinalibus alijsq; se pararet, morte præuentus est, vt idem Benedictus XII. qui fuerat vnus è Cardinalibus, qui eandem cõtroversiam viuente Ioanne cum alijs examinauerat, refert: qui postea illi in Pontificatum succedens, definiuit, animas hinc discedentes, si nihil purgandum habeant, statim in cælum volaturas, ibique diuinâ essentiâ fruituras, sicut è contrâ, animas damnatorum statim in infernum descensuras ibique cruciandas: quam veritatem definiuit etiam in *Concl. Florent.* Eugenius IV. & procul dubio definiturus fuisset Ioan. XXII. si post controuersie discussionem ad authenticam decisionem accessisset, nec permisisset Deus hunc suum errorem ex Cathedra vniuersæ Ecclesie credendum proponere. Cæterum quod addit Caluinus illud docuisse, animas vnâ cum corporibus interire vsque ad diem iudicij, id de suo addit, cum nemo illi hunc errorem imponat. Fuit tamen hæc antiqua hæresis ab Arabia orta, cuius cum nullus certus apud *Euseb.* qui illam refert, assignetur author, *August. lib. de heres. heres. 83.* ait, eos Arabicos appellari posse. Cætera etiam, quæ Caluinus addit, falsa sunt, vt rectè ostendit *Bellar. cap. 14.*

51. De Celestino.

52. De Innocentio III.

Leg. text.

53. De Nicolao IV.

Ioan. XII.

In re fidei concordans.

54. Ad ultimum de eodem.

Caluinus imponit.

SECTIO II.

An Pontifex errare possit in decretis morum?

DECRETVM morum alterum dependens ex facto & rebus gestis, vt quòd hic sit dignus Episcopatu; quòd ille iuste sit excommunicatus; quòd hæc Ecclesia legitime sua iura possideat, &c. alterum dependens ex iure spectante ad omnes fideles & vniuersam Ecclesiam, vt quòd sint baptizandi paruuli; quòd sub vna tantum specie

55. Duplex est decretum morum.

specie communicare debeant laici; quod vsura non sit exercenda &c. Conueniunt omnes, Pontificem errare posse quoad 1. in ordine ad quod non habet Spiritus S. assistentiam, respectu cuius procedit vt merus Iudex & Princeps Eccles. solo testimonio humano ductus: quod non obscure docuit Innocentius III. in cap. à nobis est, de sent. excommun. vbi Iudicium, inquit, Dei veritatem, qua non fallit, nec fallitur; Iudicium autem Ecclesia nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sepe contingit, & falli. Propter quod contingit interdum, vt quis ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus: & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus. Sola igitur controuersia est de decretis morum spectantium ad vniuersam Ecclesiam, & ad salutem necessariorum. Dico, non posse Pontificem in condendis legibus aut præcipientibus, aut prohibentibus rem totæ Ecclesie ad salutem necessariam errare. In hac assert. Catholici conueniunt; *Canus lib. 5. de locis Theol. cap. 5. q. post. Conclu. 1. Bannez. 2. 2. q. 1. art. 10. in breuior. commen. dub. 6. Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 5. Valent. de obiecto fidei disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 40. Malderus dub. 6. Suarez. disp. 5. sect. 8. Turrian. disp. 16. dub. 2. Syluius lib. 4. de controuers. q. 2. art. 13. & recent. omnes. Prob. 1. Ex illa promissione Christi facta Ecclesie in persona Apostolorum. Ioan. 16. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Nam quamvis hunc locum August. & Beda explicent de omni veritate à Spiritu S. docenda in futurâ vitâ, tamen Euthymius, Chrysostr. Theophyl. apud Maldon. in hunc loc. intelligunt de omni veritate necessariâ ad salutem in hac vitâ. Docentur autem à Spiritu S. fideles omnem veritatem ad salutem necessariam in hac vitâ per Christi Vicarium, cui ex præcepto Dei tenentur in ijs, quæ sunt ad salutem necessaria, obedire. 2. Definitur à Martino V. in Conc. gen. Constant. in Bullâ, quæ incipit, Inter cunctas, post vlt. sess. vbi post damnatos errores Wickliffi, & Ioannis Huss, præcipit, omnes de hæresi suspectos interrogari, inter alios art. vtrum credant, quod illud, quod sacrum Concilium Constantiense, vniuersalem Ecclesiam representans, approbavit & approbat in fauorem fidei & salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum & tenendum: & quod condemnauit & condemnat esse fidei & bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum & asserendum. Et infra: item, vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas Laicales sub specie panis tantum ab Ecclesia vniuersali obseruata, & per sacrum Concilium Constantia approbata sit seruanda, sic quod non liceat eam reprobare, aut sine Ecclesia auctoritate prohibito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum, tanquam hæretici, vel sapientes hæresim, sint arcendi & puniendi. Quæ consuetudo, vt patet, ad mores tantum spectat. Ratio 1. Si posset Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem necessarijs errare, posset tota Ecclesia in negotio salutis errare: nequit autem tota Ecclesia in negotio salutis errare: ergo nequit Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem necessarijs errare. Minor clara est, alioqui non verificaretur illa promissio Christi, Et porta inferi non præualebunt aduersus eam. Nam siue errare posset falsitate doctrinæ, siue malitiâ & iniquitate morum, verè contra eam præualere possent inferorum portæ. Sequela prob. ex præcepto Christi tenetur tota Ecclesia obedire Pontifici præcipienti, vel prohibenti ad salutem necessaria. Igitur si*

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

posset Pontifex in huiusmodi præceptis errare, tota Ecclesia errare posset. Confir. Si posset Pontifex in præcipiendis rebus ad salutem necessarijs errare, posset etiam errare in rebus ad fidem spectantibus: nam eadem Scriptura docet, vitia esse turpia, & vitanda; virtutes contrà honestas, & amplectendas: si autem Pontifex aut vitium aliquod præciperet; aut virtutem prohiberet, contra diuinam Scripturam doceret, vitium esse honestum & amplectendum; virtutem contrà esse turpem & vitandam, cum non possit vitium præcipere, nisi sub ratione boni & honesti; nec virtutem prohibere, nisi sub ratione mali & turpis. 2. Quiuis sapiens Princeps eam omnem potestatem suo Vicario confert, quæ necessaria est ad finem consequendum, propter quem illum constituit. At sine infallibili auctoritate præcipiendi res ad salutem necessarias nequit Pontifex vt Christi Vicarius consequi finem; propter quem est à Christo constitutus: nam finis, propter quem instituitur Vicarius Christi, est animarum directio ad salutem æternam: si autem posset in præcipiendis rebus ad salutem necessarijs errare, non posset animas sibi commissas ad salutem æternam dirigere. Inferitur, non posse Pontificem aliquid contra ius diuinum, aut naturale præcipere, vel prohibere, vel quod sit contra Euang. aut doctrinam Christi vel Apost. Vnde certum est, non errasse Ecclesiam in prohibendâ Laicis communionem sub vtrâque specie: quia cum communio sit de iure diuino, vt in septimo tomo ostendemus, si posset in hoc Ecclesia errare, errare posset in iplo iure diuino, prohibendâ communionem sub vtraque specie, quam Christus ipse præcepisset.

Obijces. Ex eo quod Pontifex erraret in præcipiendo, aut prohibendo aliquid contra ius naturale, non sequeretur totam Ecclesiam errare; non enim teneretur eo casu Ecclesia Pontifici obedire; cum non teneamur obedire superiori præcipienti expressè malum, seu aliquid contra ius naturale. Confir. Non tenemur obedire superiori præcipienti contra legem & voluntatem supremi capitis: ergo non tenemur obedire Pontifici præcipienti contra legem & voluntatem Dei supremi Principis ac capitis, qui lege naturali in vnoquoque inlitâ nobis prohibet omne malum. Resp. neg. sequel. ad prob. Resp. 1. fieri posse, vt non semper quod præcipitur, vel prohibetur, sit manifestè contra ius naturæ: in quo casu teneretur Ecclesia sequi præceptum sui capitis; nam in dubijs tenemur sequi sententiam superioris. 2. hoc ipsum dici posse de Pontificis auctoritate in definiendis rebus fidei. Nam dicere quis posset, ex eo quod erraret Pontifex in doctrinâ manifestâ fidei, non propterea erraret Ecclesia, quia non teneretur in tali casu sequi definitionem Pontificis, Scripturæ manifestè contrariam. Adde, quod multa absurda sequerentur, si Ecclesia non esset certa de auctoritate infallibili sui capitis: nam sæpe deberet examinare definitiones Pontificis, vtrum conformes essent Scripturæ, & Apost. traditionibus, quod non solum est contra præceptum Christi, Matth. 23. Omnia quacunque dixerint vobis, seruate & facite: sed etiam contra debitam subordinationem & reuerentiam subditorum erga suum superiorem. Debuit igitur Ecclesia esse certa de infallibili auctoritate sui capitis, quam certitudinem habere non potest, nisi diuinâ fide reddatur certa, quod in præscribendis rebus ad salutem

Kk

salutem

Controuersia.

56. Dicendum.

57. Pro hac veritas 1.

58. Definitur 2. hac veritas.

59. Prob. 3. absurdo.

Confir.

60. Prob. 4. a priori.

61. Coroll.

62. Dicit.

63. Resp.

2i

Nota

salutem necessarijs errare non possit : alioqui semper esset dubia & perplexa, an in rebus ad salutem spectantibus esset secura, sequendo regulam sui capitis. Instabis. Etiam si erraret caput, præcipiendo vel prohibendo, quòd non deberet, adhuc non errarent membra, exequendo præcepta sui capitis : quia tali casu fideles excusarentur ab errore, quin obediendo suo capiti, digni essent merito apud Deum, non minùs quàm si vera præcepta exquerentur. Resp. idem dici posse de rebus ad fidem spectantibus ; nam etiam si Pontifex proponeret fide diuinà credendum, quod non esset verum, & à Deo reuelatum, adhuc non errarent, saltem practicè membra, credendo illud fide diuinà putatà : cum tamen nullus Catholicus hoc admittat in rebus ad fidem spectantibus. Ratio : cum Pontifex sit à Christo in Ecclesià constitutus, vt in dirigendis hominibus ad salutem æternam vices suas peragat, ad Christi prouidentiam pertinuit, conferre Pontifici vt suo Vicario omnem potestatem, quæ necessaria esset ad tale munus obeundum. Cùm igitur non solùm sit necessaria infallibilis auctoritas in definiendis rebus fidei, sed etiam infallibilis potestas in ferendis legibus ad salutem necessarijs, vtramque cum Pontificatu illi tradit. Dicere autem, quòd posset Christus permittere, vt eius Vicarius erraret in præcipiendis rebus ad salutem necessarijs, & nihilominus talem errorem non imputatum iri fidelibus, qui bonà fide suo capiti obedirent, est, Christum tacitè arguere insufficientis prouidentie erga suam Ecclesiam ; cùm officium supremi Pastoris animarum iure suo postulet vtramque auctoritatem. Sicut argueretur insufficientis prouidentie Archiepiscopus, vel quiuus Ecclesiasticus aut secularis Princeps, qui necessariam potestatem ad officium obeundum suo Vicario non conferret. Confir. Christi voluntas non est, vt homines salutem consequantur medijs iniquis & falsis, inculpabiliter putatis vt honestis & veris ; sed medijs naturà suà honestis & veris ; igitur Christus reipsa vtramque potestatem suo Vicario tradit, & vt sine errore definiat, & vt sine errore præcipiat. Nam in Christo voluntas dandi media, commensurari debet voluntati dandi finem : at voluntas negandi potestatem ferendi leges absque errore in ordine ad salutem æternam non commensuratur voluntati dandi finem, quæ est, vt homines ad salutem dirigantur medijs reipsa honestis & veris. Antec. prob. eam voluntatem censendum est habere Christum de salute hominum, quam rectus ordo requirit, cùm omnis voluntas Christi rectissima sit : rectus autem ordo requirit, vt non medijs putatiuè tantùm, sed reipsa veris & honestis homines ad æternam salutem perueniant. At inquires, interdum Deus etiam per talia media putatiuè tantùm honesta hominum salutem intendit. Resp. intendere solùm per accidens & consequenter, posito tali inuincibili errore ; ex se & antecedenter Deus salutem hominum intendit medijs reipsa veris & honestis, cùm opposita voluntas indigna sit Deo, qui antecedenter & ex se omne fictum odit, vt contrarium infinitæ suæ veracitati. Atque hanc assert. non dubito esse de fide certam ; vt affirmant *Canus, Bannez, Suarez, & Valen. cit.* quauis *Canus* non ita certò, ac tantùm loqui videatur de legibus, vel consuetudinibus à Christo, vel Apostolis acceptis, non autem ab Ecclesià statutis. Maior difficultas est, an possit Pontifex er-

64. *Influs.*

65. *Ratio à priori.*

66. *Arg. cretur Christus insufficientis prouidentie si vtrâq; auctoritate cum Vicariatu suo non conueniat.*

67. *Urges.*

68. *Assertio 1. de fide.*

rare in definiendo vel declarando, an aliquis contractus sit iustus, vel iniustus ; licitus, vel illicitus. Affirmat *Sotus lib. 6. de iustitia quest. 1. art. vlt.* quia ad Pontificem solùm spectat definire ac declarare ea, quæ in Scripturâ continentur, vel ex eâ colligi possunt. Cæterùm, an hic, vel ille contractus sit iustus vel iniustus neque in Scripturâ continetur, neque ex eâ colligi potest, sed ex merâ naturâ ipsius contractus, & ex Philosophiâ morali. Pro eâd. citatur *Calet. 10. 2. opusc. tract. 6.* Sed immeritò : nam licet ibi doceat, contractum Montis pietatis, qui practicari cœpit abhinc annis 200. in Italia, esse iniustum & vsurarium, quem tamen Leo X. Generali Lateran. approbante Conc. declarauit, illum esse iustum & licitum : id tamen *Calet.* non dixit, quia putauit, illum non posse Pontificiâ auctoritate definiri : sed quia illum, inquit, definiuit practicandum iuxta capitula præscripta, hâc clausulâ, *Modo sacris canonibus ea contraria non sunt.* Quam clausulam *cap. vlt.* testatur se legisse in Bullâ desumptâ ex Originali, quæ seruabatur Mantuæ : & cùm non sit posita in Bullâ, non censentur per eam capitula, quibus seruari debet talis contractus, approbata, non defectu auctoritatis Pont. sed defectu intentionis Pontificis, qui ea capitula approbare intendebat, quatenus contraria non essent sacris canonibus. Pro eâ citari potest *Canus lib. 2. cap. cit. conulu. 3.* vbi docet, posse Pontificem in iudicio circa personas priuatas, & Ecclesias particulares errare, præcipiendo, vel prohibendo aliquid, quod rationi & Euangelio contrarium est, & adhibet exemplum de illo, qui occultè vnâ vxore habitâ, alteram publicè ducit in quo casu præcipit Ecclesia, vt priore relicta, posteriorem accipiat.

Negant verò communiter alij, posse Pontificem in huiusmodi contractibus, vel præceptis declarandis errare : *Molina tract. 2. de contract. disp. 325.* vbi ex professò examinat prædictum contractum Montis pietatis, definitque illum esse iustum & licitum, eo vel maximè, quòd ille sit à sede Apost. licitus iustusque declaratus : *Bannez, Valent. Suarez, Turria. Malderus cit.* Quæ sent. apud me ita vera est, vt opposita nullo pacto sit probabilis : s. quia de facto Leo X. authenticè declarauit, contractum Montis pietatis esse iustum & licitum, eumque etiam à suis prædecessoribus Paulo II. Sixto IV. Innocentio VIII. Alexandro VI. & Iulio II. fuisse approbatum, vt constat ex eius Bullâ, quæ fuit in publico Concilio lecta & approbata ab omnibus, præterquam ab Archiep. I ranensi, qui solus illi contradixit vt in eâd. narratur. *In eod. Conc. sess. 10.* Cæterùm quæ in explic. huius Bullæ à *Calet. & Soto* afferuntur, impugnatione non egent. 2. Id spectat ad auctoritatem Pontificis, qui cùm sit summus Pastor, habere debuit infallibilem potestatem salubriter pascendi oues Christi : valde autem diminuta foret eius potestas, si non se extenderet ad huiusmodi leges declarandas. Nec refert, quòd earum declaratio proximè pendeat ex naturâ talium legum, & ex Philosophiâ morali, non ex Scripturâ ; nam eam Pontifex non definit, quæ veritates Philos. sunt, sed quæ sunt præcepta morum ad salutem necessaria, ad quæ definienda habere debet infallibilem assententiam Spiritus sancti, ne definiat & declaret, quòd contrarium est saluti hominum. Confir. *Clementis V. in Concilio Vienn. declarauit, animam*

69. *Difficultas maior.*

Immeritò prohibentur referuntur *Calet.*

70. *Negandum cum communi.*

71. *Oppositio est probabilis.*

72. *Ratio.*

Confir. ab exemplis.

ratio

rationalem esse veram corporis formam : quæ veritas proximè ex Philosophiâ pendet ; quia tamen dirigitur ad doctrinam fidei, potuit, & de facto fuit à Pontifice authenticè definita, ad eò vt hæreticus sit censendus, qui contrarium docet. Atque ex his solutum manet fundamentum Soti. Ad exemplum Cani, vel negandum, posse Pontificem tali casu, si constet de legitimo matrimonio cum priori vxore, cogere virum, vt relietâ priori, posteriorem accipiat : vel certè, declarat tunc Pontifex prius matrimonium, præsertim vbi Concil. Trident. receptum est, non fuisse validum, defectu publicitatis in contractu matrimoniali requisitæ. Quamquam posset in hoc Pontifex errare, cum pendeat ex facto, scil. an prius matrimonium fuerit validum. Licet semper in huiusmodi casibus standum sit iudicio Pontificis.

73. Ad Canon.

74. Complementum controuersia.

75. Decisio. Ratio.

76. Coniur.

Ratio.

An possit Pontifex errare in legibus vel præceptis spectantibus ad hanc, vel illam Ecclesiam in particulari : quæ non tantum pendent ex rebus gestis, quo pacto, vt dictum est, potest Pontifex ignorantia facti errare ; sed quæ pendent vel ex iure naturæ, vel ex lege Euangelicâ. Affirmat *Canon*, offertque exemplum *cir* & nobis solum. Oppositum docet *Bannez* *cir* longè probabilius : ita vt contrarium apud me nullo pacto sit probabile. Ratio : siue Pontifex leges ferat vniuersæ Ecclesiæ, siue vni particulari, semper illas fert vt Pastor Ecclesiæ à Christo constitutus ad pascendas ipsius oues. Alioquin si posset in legibus particularium Ecclesiarum, quæ non pendent ex mero facto, sed vel ex iure naturali, vel ex lege Euang. errare, etiam posset in legibus totius Ecclesiæ, quia tota Ecclesia constat ex particularibus Ecclesijs. Confir. vt docet *ibi d. Bannez*, & alij permulti, quando Pontifex in huiusmodi, legibus æternam salutem concernentibus interrogatus ab vnâ particulari Ecclesiâ, authenticè respondet, eius responsum datum censetur pro totâ Ecclesiâ, cum in rebus ad salutem necessarijs omnes Ecclesiæ conueniant. Vnde ius canonicum, quod est regula pro vniuersâ Ecclesiâ, est, collectum ex varijs resp. à Pontificibus Ecclesijs particularibus datis. Ratio : licet ad huiusmodi sanctiones & decreta condenda Pontifices sæpe occasionem sumant ex loco, vel Ecclesiâ aliquâ particulari, Sanctio tamen & decretum, quando est de re ad salutem necessariâ, dirigitur ex intentione Pontificis vt vniuersalis Pastoris ad totam Ecclesiam : vnde illa procedunt ex tacitâ voluntate Pontificis obligantis ad ea seruanda omnes fideles : nisi aliunde constet Pontificem in eâ sententiâ ferendâ non se gerere vt vniuersalem Ecclesiæ Pastorem, sed vt priuatum doctorem, iuxta ea, quæ *suprà*.

SECTIO III.

An summus Pontifex errare possit in Religionibus approbandis vel reprobandis?

77. Religio essentialis.

Consistit Religio essentialiter in illis tribus votis castitatis, paupertatis, & obedientiæ, quibus Religiosi sponte Deo consecrantur, & quantum in ipsis est, perpetuò se Deo deuouent. Quæ non est, vt *Caluinus* *c. 4. de votis* autumat, recens inuentum, sed ab Apostolis ducit originem, iuxta ea, quæ *suprà*.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

nem : quorum exemplo & approbatione fideles suis possessionibus diuenditis vitam agebant communem, vt habetur *Ast. c. 4. & 5.* & testatur *x ordium. Cassianus collat. 18. c. 5. Itaq; cœnobarum disciplina à tempore prædicationis Apostolica sumpsit exordium.* Quæ successu temporis magnos in Ecclesiâ Dei progressus fecit tam in oriente, quàm in occidente. Cæterum nullus ordo ante Religionem B. Dominici, & Francisci approbatus legitur à Sede Apost. sed sat erat, si ab ipsis fundatoribus institueretur. Circa annum verò 117. referente *Bellar. lib. 2. de Monachis c. 4.* occasione cuiusdam Relig. dictæ, *Pauperum de Lugduno* ; quia multas habebat admixtas superstitiones & hæreses, damnata ac reprobata fuit à Lucio III. inde factum est, vt nulla deinceps Religio institueretur absque approbatione & consensu Romani Pont. Quâ de re latum est decretum ab Innocentio III. in Concilio Lateran. Generali, & refertur *cap. finali, de Religiosis*, vbi : *non nimia, inquit, Religionis diuersitas grauem in Ecclesiam Dei confusionem inducat, firmimè prohibemus, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, sed quicumque ad Religionem conuersi voluerit, vnâ de approbatis assumat.* Quod decretum iterum confirmatum est à Gregorio X. in Conc. Gener. *Lugdunen.* vt habetur *cap. vnico, de Rel. g. domibus in 6.* Controuersia nostra est, an possit Pontifex in approbatione, vel reprobatione Religionis errare, approbando, vel reprobando, quæ approbanda, vel reprobanda non esset. Affirmat *Canon lib. 5. de locis Theol. cap. 5. ad finem.* Probat 1. Religionem approbare, vel reprobare, non tantum est scientiæ, sed etiam prudentiæ, in quâ Pontifex errare potest. 2. De facto videmus multas Religiones ab vno Pontifice approbatas, quæ deinde vt noxiæ reprobatae sunt ab alio, vt *Celestinus V.* confirmauit Religionem Fraticell. quam confirm. inuvalidam declarauit *Ioannes XXII.* Et *Paulus III.* approbauit ordinem, quem in Italia instituit *Fr. Baptista Cremon.* qui postea publico edicto reprobatus fuit à Venetis, & auctoris doctrina Romæ damnata.

Approbatio.

Controuersia nostra.

78. Affirmat probat 1.

79. Contraria conf. min. nõ vera.

Sic declarata.

80. est de fide.

Negant reliqui recen. qui non dubitant hoc inter fidei dogmata reponere : ita *Bannez 2. 2. q. 1. art. 10. in breuor. comm. dub. vlt. Valen. disp. 1. q. 1. pu. 7. §. 40. Turr. disp. 16. dub. 4. Suarez disp. 5. sect. vlt. Syluius lib. 4. de centrov. qu. 2. art. 16. &c.* qui merito *Cani* opinionem minimè tutam censent. Pro quâ sent, omninò verâ notandum : cum dicitur Pontifex in approbatione, vel reprobatione Religionis errare non posse, non intelligitur, quòd non possit errare in approbando, vel reprobando plures, aut pauciores, quàm approbanda, vel reprobanda essent ; vel in aliquâ aliâ circumstantiâ accidentali : sed solum quòd non possit errare in ipso substantiali Religionis Instituto, approbando in eo aliquid, quod sit contra Christianam perfectionem, aut Christi consilia : similiter reprobando vt noxium Christianæ perfectioni, & Christi consilij ; quod est iuxta Euang. legem & perfectionem. Quæ sent. sic declarata de fide est, non minùs quàm de fide est, non posse Pontificem errare in condendis legibus vniuersalibus, ad salutem necessarijs : cum non minùs necessaria sit in summo Ecclesiæ Pastore infallibilis auctoritas dirigendi animas fidelium, per vera & congrua consilia ad Christianam perfectionem, quàm per vera & congrua præcepta ad salutem : igitur si errare non potest in veris congruisque præceptis proponendis, neque errare poterit in veris congruisque consilij approbandis.

K k 2

Con-

81. *Confir. 1.* Confir. 1. Pontifex approbando vnam Relig. eo ipso illam suâ auctoritate proponit toti Ecclesiæ vt veram viam ad Christianam perfectionem. Quapropter si in eâ proponendâ posset errare, tota Ecclesia errare posset, sequendo vt viam ad perfectionem, quæ vera via non esset. 2. Si posset Pontifex in ipso substantiali instituto Relig. errare, approbando vt medium ad Christianam perfectionem, quod reipsâ non esset; vel refellendo vt impedimentum ad Euang. perfectionem, quod reipsâ non esset, posset errare in ipsâ Euang. doctrinâ; cum omnia media, quæ ad Christianam perfectionem conducunt, ducantur ex doctrinâ Euangelicâ.

83. *Coroll. notat dig. num.* Sequitur, ad fidem pertinere, quod Gregorius XIII. in Bullâ, *Quanto fructuosius*, edita anno 1582. Calendis Febr. declarauit, esse verè & propriè Religiosos, eos, qui in ipsa Societate admitti biennio probationis peracto, tria vota simplicia emittunt, non minus quam si in Professorum numerum adscripti essent. Quam doctrinam sequuntur multi docti Theologi. Ratio: hoc spectat ab substantiam nostræ Religionis sc. ad peculiarem gradum constantem ex Scholasticis approbatis, qui in nostrâ Religione substantialis est. Quare sicut non potuit Pontifex in reliquis gradibus eiusdem Relig. approbandi errare, ita neque in hoc; cum ex omnibus gradibus constet substantialis perfectio nostræ Relig. Ad Cani, nego, posse Pontificem errare in prudentiâ, quæ necessaria est in confirmatione, vel reprobatione Religionis quoad substantiale institutum. Sicut errare non potest in prudentiâ, quæ necessaria est in præceptione, vel prohibitione legis necessariæ ad salutem. Ad 2. nego, vllum vnquam Pontificem Religionem approbasse quoad substantiale institutum, quæ postea reprobata fuerit ab alio: sed tantum quæ ab vno Pontifice pro vno tempore iudicata fuit in Ecclesiâ utilis, pro alio iudicata fuit inutilis & superflua. Sicut accidit in ipsis legibus & statutis vniuers. quæ pro vno tempore iudicantur necessaria & utilia, pro alio superflua & inutilia: proinde sæpe videmus, leges ab vno conditas, ab alio abrogari vt non necessarias. Exempla allata non sunt ad rem. Nam damnatio eorum Relig. non fuit, quod à Pontifice approbatæ fuerunt, quæ approbandæ non erant: sed vel quia Religiosi in eâ conuiuentes defecerunt à regulâ à Pontifice approbatâ: vel quia eorum authores cum regulâ, à Pontifice approbatâ, alia admiscuerunt à verâ & sanâ doctrinâ aliena. Neque enim Pontifex, Religionem confirmando, hoc ipso confirmat authorem, reliquosque Religionis superiores, vt in nouis legibus condendis errare non possint: sed solum confirmat regulam, quæ sibi ab institutore confirmanda traditur: & in eâ tantum approbandâ, vel reprobandâ quoad instituti substantiam, non quoad circumstantias, errare non potest.

84. *Respondetur ad arg. 1.* Respondetur ad arg. 1. Sicut errare non potest in prudentiâ, quæ necessaria est in confirmatione, vel reprobatione Religionis quoad substantiale institutum. Sicut errare non potest in prudentiâ, quæ necessaria est in præceptione, vel prohibitione legis necessariæ ad salutem. Ad 2. nego, vllum vnquam Pontificem Religionem approbasse quoad substantiale institutum, quæ postea reprobata fuerit ab alio: sed tantum quæ ab vno Pontifice pro vno tempore iudicata fuit in Ecclesiâ utilis, pro alio iudicata fuit inutilis & superflua. Sicut accidit in ipsis legibus & statutis vniuers. quæ pro vno tempore iudicantur necessaria & utilia, pro alio superflua & inutilia: proinde sæpe videmus, leges ab vno conditas, ab alio abrogari vt non necessarias. Exempla allata non sunt ad rem. Nam damnatio eorum Relig. non fuit, quod à Pontifice approbatæ fuerunt, quæ approbandæ non erant: sed vel quia Religiosi in eâ conuiuentes defecerunt à regulâ à Pontifice approbatâ: vel quia eorum authores cum regulâ, à Pontifice approbatâ, alia admiscuerunt à verâ & sanâ doctrinâ aliena. Neque enim Pontifex, Religionem confirmando, hoc ipso confirmat authorem, reliquosque Religionis superiores, vt in nouis legibus condendis errare non possint: sed solum confirmat regulam, quæ sibi ab institutore confirmanda traditur: & in eâ tantum approbandâ, vel reprobandâ quoad instituti substantiam, non quoad circumstantias, errare non potest.

Ad 2. Sicut errare non potest in prudentiâ, quæ necessaria est in confirmatione, vel reprobatione Religionis quoad substantiale institutum. Sicut errare non potest in prudentiâ, quæ necessaria est in præceptione, vel prohibitione legis necessariæ ad salutem. Ad 2. nego, vllum vnquam Pontificem Religionem approbasse quoad substantiale institutum, quæ postea reprobata fuerit ab alio: sed tantum quæ ab vno Pontifice pro vno tempore iudicata fuit in Ecclesiâ utilis, pro alio iudicata fuit inutilis & superflua. Sicut accidit in ipsis legibus & statutis vniuers. quæ pro vno tempore iudicantur necessaria & utilia, pro alio superflua & inutilia: proinde sæpe videmus, leges ab vno conditas, ab alio abrogari vt non necessarias. Exempla allata non sunt ad rem. Nam damnatio eorum Relig. non fuit, quod à Pontifice approbatæ fuerunt, quæ approbandæ non erant: sed vel quia Religiosi in eâ conuiuentes defecerunt à regulâ à Pontifice approbatâ: vel quia eorum authores cum regulâ, à Pontifice approbatâ, alia admiscuerunt à verâ & sanâ doctrinâ aliena. Neque enim Pontifex, Religionem confirmando, hoc ipso confirmat authorem, reliquosque Religionis superiores, vt in nouis legibus condendis errare non possint: sed solum confirmat regulam, quæ sibi ab institutore confirmanda traditur: & in eâ tantum approbandâ, vel reprobandâ quoad instituti substantiam, non quoad circumstantias, errare non potest.

86. *Ad exempla.* Ad exempla. Nam damnatio eorum Relig. non fuit, quod à Pontifice approbatæ fuerunt, quæ approbandæ non erant: sed vel quia Religiosi in eâ conuiuentes defecerunt à regulâ à Pontifice approbatâ: vel quia eorum authores cum regulâ, à Pontifice approbatâ, alia admiscuerunt à verâ & sanâ doctrinâ aliena. Neque enim Pontifex, Religionem confirmando, hoc ipso confirmat authorem, reliquosque Religionis superiores, vt in nouis legibus condendis errare non possint: sed solum confirmat regulam, quæ sibi ab institutore confirmanda traditur: & in eâ tantum approbandâ, vel reprobandâ quoad instituti substantiam, non quoad circumstantias, errare non potest.

87. *De positio Canonizationis.* Canonizationem definit Bellar. lib. 1. de beat. sanct. c. 7. Publicum Ecclesiæ testimonium vederâ sanctitate & gloriâ alicuius hominis iam

defuncti: & simul iudicium ac sententiam, quâ decernuntur illi honores, qui debentur ijs, qui cum Deo feliciter regnant. Ita Canonizatio est per modum definitionis & vltimæ sententiæ à Pontifice latæ de sanctitate & gloria Canonizati toti Ecclesiæ propositi. Beatificatio verò est Indulgentia seu concessio Pontificis facta alicui Prouinciz, vel Religioni, vt possit aliquis defunctus Beatus appellari, eique cultus aliquis exhiberi: quæ beatificatio solet esse via ad Canonizationem idè in Bullis Canonizationis vtuntur verbis, *De finimus, decernimus, mandamus*; vt apparet in Bullâ S. Francisci de Paulâ apud Surium.

In Bullâ verò Beatificationis vti solent verbis, *Concedimus, indulgemus* &c. vt constat ex Bullâ B. Brancisci Borgiæ Soc. Iesu editâ ab Urbano VIII. Supponit quæstio, ad summum Pontificem pertinere, sanctos in Ecclesiâ canonizare, & eos beatificare. Nam licet antiquitus Episcopi soliti fuerint in suis dumtaxat Prouincijs & Diocesisibus ex Cypria. lib. 3. Epist. 6. in quâ monet adnotari eos, qui propter fidem moriebantur, vt eorum memoria singulis annis celebrari possit: nullus tamen Episcopus aliquem sanctum canonizauit pro totâ Ecclesiâ, imò neque nunc possunt pro suis dumtaxat Diocesisibus: cum ob multos abusus, qui in huiusmodi priuatis Canonizationibus solebant, seuerè prohibitum sit ab Alexandro III. & Innocentio III. in cap. *Audiuimus*, & cap. *Cum ex eo*, de reliquijs & vener. sanct. ne vllus impofterum audeat absque Romani Pont. auctoritate & consensu aliquem pro Sancto colere. Etenim ad eum spectat Sanctos canonizare, qui incumbit cura Pastoralis totius Ecclesiæ; cum Canonizatio sit præcipuus actus supremi Ecclesiæ Pastoris. Porrò qui primus solemnè ritu Sanctos canonicauit, teste Bellar. lib. 1. de sanct. beat. cap. 8. fuit Leo III. qui iuxta Baron. anno 804. Caroli Magni Imp. precibus solemnè pompâ rituque, post examinatam vitam, & miracula patrata, postque actas preces, & ieiunia celebrata, de consensu Cardinalium inter sacra Missæ solemnè in Confessorum numerum retulit Suibertum Nonis Sep. quem modum canonizandi secuti sunt posteriores Pont. Cæterum reliqui Sancti, qui Leonem III. præcesserunt, censentur tacito Ecclesiæ consensu Canonizati, hoc ipso, quod ab vniuersali Ecclesiâ illi honorantur & venerantur vt Sancti.

PRIMA sent. affirmat, posse Pontificem quoad Canonizationem errare, & multò magis quoad Beatificationem: *Cates. tom. 1. Opusc. tract. 15. de Indulg. ad Iuli. Medice. cap. 8. ad vlt. Cani, lib. 5. cap. 5. q. 5.* Probat 1. auth. S. Tho. qui quod lib. 9. art. vlt. non absolutè dixit, Pontificem in Canonizatione Sanct. errare non posse, sed addidit, *piè credendum est, quod nec in his iudicium Ecclesia errare possit.* Idem docuit cum eadem limitatione S. Antoninus 3. p. titul. 12. cap. 8. Probat 2. Pontifex in Canonizatione Sanctorum vtitur testimonio humano, quod de se est fallibile. 3. Qui negaret Canonizationem esse in cælis, non esset hæreticus; ergo canonizationem regnare in cælis, non est fide diuinâ certum.

SECUNDA sent. docet, Pontificem neque in Canonizatione, neque in Beatificatione errare posse: id tamen diuinâ fide certum non esse. Ita Bonnez 2. 2. in breu. Commen. dub. 7. conclus. 2. Malderus dubis. 6. proposit. 4. Suarez disp.

SECTIO IV.

An possit Pontifex errare in Canonizatione & beatificatione Sanctorum?

87. *De positio Canonizationis.* Canonizationem definit Bellar. lib. 1. de beat. sanct. c. 7. Publicum Ecclesiæ testimonium vederâ sanctitate & gloriâ alicuius hominis iam

Discrimen à Beatificatione.

89. *Sanctos canonizabant olim Episcopi pro sua Prouinciâ.*

90. *Prima canonizatio.*

91. *Ad quæst. 1. sent. Probat Canonizatio.*

2. sent.

disp. 5. sect. ult. nu. 8. & alij recent. pro explicatione;

93. Explicatur.

Fundam. duplex.

Dico 1. De fide est, Pontificem errare non posse in Canonizatione Sanctorum. Valen. de obiecto fidei disp. 1. qu. 1. pu. 7. §. 40. Turria. 22. disp. 17. dub. 6. vt qui probabile censet, hoc esse de fide. fundam. De fide est, Pontificem errare non posse in Decretis morum obligantibus vniuersam Ecclesiã: Decretum autem Canonizationis, est de moribus, & obligat vniuersam Ecclesiam ad Canonizatũ colendum vt Sanctum; celebrandum ab omnibus fidelibus, vt Beatum in cœlo regnantem, ergo. Confir. Si posset in tali decreto Pontifex errare posset, tota Ecclesia errare: nam tota Ecclesia tenetur obedire Pontifici in huiusmodi decreto seruando: id autẽ est contra illam promissionem Ecclesiæ factam Io. 16. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Dices: Pontifex solũ habet infallibilem authoritatem in decretis morum de rebus ad salutem necessariis: agnoscere autem hunc, vel illum vt Sanctum, non est ad salutem necessarium: igitur in eo declarando Pontifex non habet infallibilem authoritatem. Resp. esto hunc vel illum, vt Sanctum colere, non sit medium simpliciter ad salutem necessarium, esse tamen valde utile: nam Sancti non solũ proponuntur fidelibus vt colendi, sed etiam vt imitandi: quod est medium efficacissimum ad fidelium animos excitandos ad omne genus virtutum, vt cuius Sanctorum vitas & exempla accuratè perlustrans in seipso experitur. Credendum autem est Pontificem, non solũ infallibilem authoritatem habere in decernendis mediis ad salutem necessariis, sed etiam valde vtilibus, & opportunis, quale est Sanctorum veneratio imitatioque: esset enim valde indecens, & contra Ecclesiæ puritatem, si Pontifex proponere posset à totã Ecclesiã colendum & imitandum hominem æternũ damnatum.

Dico.

95. Fundam. alterũ.

2. Quotiescunque aliqua propositio reuelata vniuersalis explicatur per aliquam particularem contingentẽ moraliter certam sub vniuersali contentam, talis particularis contingens, vt explicata est de fide: sed ista vniuersalis reuelata, *quicumque ex hac vitã decedit in gratiã, saluatur*, potest explicari per hanc particularem contingentem moraliter certam sub vniuersali contentam, *Hic homo decedit ex hac vitã in gratiã*: ergo hæc particularis contingens, *Hic homo est saluus, & in cœlis cum Christo regnat*, vt explicata erit de fide. Maior constat, quia quando vniuersalis reuelatur propter particularem contingentem, de quã maior certitudo haberi non potest, quã moralis, tunc moralis certitudo erit sufficiens conditio, vt eã positã, particularis contingens sit de fide: vt ex eo quod illa vniuersalis, *Quicumque in Cathedram Petri est Canonicè assumptus, est legitimus Petri successor*, est reuelata propter istam particularem contingentem, *Hic, vel ille homo est in Cathedram Petri Canonicè assumptus*, de quã, quia nequit maior certitudo haberi, quã moralis, ea sufficit ad credendum hanc particularem, nempe *Hic homo est legitimè Petri successor*, esse de fide: alioqui frustra reuelata esset maior illa, si nunquam posset per particulares contingentes moraliter certas explicari. cum illa sit reuelata, propter has. At illa vniuersalis, *Quicumque moritur in gratiã, saluatur*, reuelata est, vt Ecclesia sit certa saltẽ de aliquibus viris insignibus, quod in cœlis cum Christo regnant, vt eos venerari, inuocare, & imitari possit. nam publica fama, testimonium iuratum multorum de sanctitate alicuius defuncti, miracula, præsertim post mortem secuta, reddunt moraliter certam hanc particularem contingentem: *Hic homo*

Ratio ex supra disp.

Minor hoc prob.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

decessit ex hac vitã in gratiã, nam licet gratia, cum sit donum internum, non possit per publicum testimonium Ecclesiæ immediatè innotescere, potest tamen illa innotescere per opera externa bona, quæ sunt fructus & signa interioris gratiæ, iuxta illud: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* At Ecclesia in canonizandis Sanctis vitur publicã famã, & testimonio iurato multorum, nec non testimonio miraculorum, præsertim post mortem secutorum: ergo Ecclesia fit moraliter certa de sanctitate canonizandi, proinde potest illum fide diuinã credendum proponere fidelibus. Dices. Eodem modo posset quis esse fide certus, quod sit in gratiã, quia posset tot signa credibilitatis de suo actu contritionis habere, vt esset moraliter certus de illo. Resp. neg. sequel. tum quia Deus non reuelauit illam vniuersalem, *Omnis contritus est in gratiã*, vt hic, vel ille contritus fieret certus de statu gratiæ, cum potius contrarium sit expressè reuelatum, Eccl. 9. *Nescit homo, vtrum amore, an odio dignus sit*: sed solũ vt excitetur ad contritionis actus eliciendos: contra verò illa vniuersalis, *Quicumque in gratiã Dei moritur, saluus est*, reuelata est, vt sit certa Ecclesia, saltem de aliquibus insignibus viris, vt eos venerari, inuocare, & imitari possit. Tum quia signa, quibus Ecclesia vitur in Canonizatione Sanctorum, sunt publica, plura, & certiora, quæ moralem dubitandi potentiam tollunt: signa verò, quæ vnusquisque de sua contritione habet, sunt priuata, pauciora, & incerta: Deus autem speciali prouidentia assistere tenetur, ne falsum subsit huiusmodi signis publicis, quibus aliqua veritas credenda proponitur toti Ecclesiæ, ne tota Ecclesia erret: non tenetur assistere priuatis signis, quæ hic vel ille homo de sua contritione habet; quia ex falsitate eorum non sequitur vniuersalis error in totã Ecclesiã. Sequitur, optimum fundamentum habere Pontificem in definiendo & declarando aliquo Sancto; sc. testimonium Dei quo in Scripturis reuelatum est, omnes in gratiã Dei morientes cum Christo perpetuò regnuros.

96. Dices.

Resp.

Duplex discrimen.

97. Coll.

Dico 2. Non est de fide, Pontificem errare non posse in Beatificatione, prout Beatificatio distinguitur à Canonizatione: est tamen ita certum, vt oppositũ sit ad minimum, temerarium, scandalosum, & errori proximũ. Prior pars prob. si esset de fide, Beatificatum esse in cœlis, in eo Canonizando Pontifex non vltteriùs procederet, maiorem diligentiam, nouamque examen instituendo de Sanctitate Canonizandi: quia quod est de fide certum, non eget vltiori certitudine. At Pontifex post Beatificationem, si ad canonizationem procedat, non est contentus priori examine & diligentia pro Beatificatione factã, sed instituit nouum examen, nouamque diligentiam, idque non ad externam dumtaxat solemnitatem & pompam, sed ad maiorem certitudinem de sanctitate Canonizandi habendam, vt praxis & stylus Curie docet. Posterior pars constat; quia cum Beatificatio sit potissimum medium ad Canonizationẽ; est enim via ad illam, vt Pontifices in Bullis Beatificationis declarant, temerarium esset, & errori proximum, negare beatificatum esse in cœlis. Nam licet illum Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ, vel Religioni, quousque ad eius Canonizationem veniatur.

98. Concl. 1.

Pars 1. Facile prob.

Obijcies. Omnes honores & cultus, qui exhibentur Canonizatis, exhiberi possunt Beatificatis: ergo eadem certitudine certum est, Bea-

99. 2. Concl. Dices.

K k 3

tifica-

81. *Confir. 1.* Confir. 1. Pontifex approbando vnam Relig. eo ipso illam suâ autoritate proponit toti Ecclesiæ vt veram viam ad Christianam perfectionem. Quapropter si in eâ proponendâ posset errare, tota Ecclesia errare posset, sequendo vt viam ad perfectionem, quæ vera via non esset. 2. Si posset Pontifex in ipso substantiali instituto Relig. errare, approbando vt medium ad Christianam perfectionem, quod reipsâ non esset; vel refellendo vt impedimentum ad Euang. perfectionem, quod reipsa non esset, posset errare in ipsâ Euang. doctrinâ; cum omnia media, quæ ad Christianam perfectionem conducunt, ducantur ex doctrinâ Euangelicâ.

83. *Coroll. notatu dignum.* Sequitur, ad fidem pertinere, quod Gregorius XIII. in Bullâ, *Quanto fructuosius*, edita anno 1582. Calendis Febr. declarauit, *esse verè & propriè Religiosos, eos, qui in ipsa Societate admissi biennio probationis peracto, tria vota simplicia emittunt, non minus quam si in Professorum numerum adscripti essent.* Quam doctrinam sequuntur multi docti Theologi. Ratio: hoc spectat ab substantiam nostræ Religionis sc. ad peculiarem gradum constantem ex Scholasticis approbatis, qui in nostrâ Religione substantialis est. Quare sicut non potuit Pontifex in reliquis gradibus eiusdem Relig. approbandi errare, ita neque in hoc; cum ex omnibus gradibus constet substantialis perfectio nostræ Relig. Ad Cani, nego, posse Pontificem errare in prudentiâ, quæ necessaria est in confirmatione, vel reprobatione Religionis quoad substantiale institutum. Sicut errare non potest in prudentiâ, quæ necessaria est in præceptione, vel prohibitione legis necessariæ ad salutem. Ad 2. nego, vllum vnquam Pontificem Religionem approbasse quoad substantiale institutum, quæ postea reprobata fuerit ab alio: sed tantum quæ ab vno Pontifice pro vno tempore iudicata fuit in Ecclesiâ utilis, pro alio iudicata fuit inutilis & superflua. Sicut accidit in ipsis legibus & statutis vniuers. quæ pro vno tempore iudicantur necessaria & utilia, pro alio superflua & inutilia: proinde sæpe videmus, leges ab vno conditas, ab alio abrogari vt non necessarias. Exempla allata non sunt ad rem. Nam damnatio eorum Relig. non fuit, quod à Pontifice approbatæ fuerunt, quæ approbandæ non erant: sed vel quia Religiosi in eâ conuiuentes defecerunt à regulâ à Pontifice approbatâ: vel quia eorum authores cum regulâ, à Pontifice approbatâ, alia admiscuerunt à verâ & sanâ doctrinâ aliena. Neque enim Pontifex, Religionem confirmando, hoc ipso confirmat authorem, reliquosque Religionis superiores, vt in nouis legibus condendis errare non possint: sed solum confirmat regulam, quæ sibi ab institutore confirmanda traditur: & in eâ tantum approbandâ, vel reprobandâ quoad instituti substantiam, non quoad circumstantias, errare non potest.

SECTIO IV.

An possit Pontifex errare in Canonizatione & beatificatione Sanctorum?

87. *Definitio Canonizationis*

Canonizationem definit Bellar. *lib. 1. de beat. sanct. c. 7.* Publicum Ecclesiæ testimonium vederâ sanctitate & gloriâ alicuius hominis iam

defuncti: & simul iudicium ac sententiam, quæ decernuntur illi honores, qui debentur ijs, qui cum Deo feliciter regnant. Ita Canonizatio est per modum definitionis & vltimæ sententiæ à Pontifice latæ de sanctitate & gloria Canonizati toti Ecclesiæ propositi. Beatificatio verò est Indulgentia seu concessio Pontificis facta alicui Prouinciz, vel Religioni, vt possit aliquis defunctus Beatus appellari, eique cultus aliquis exhiberi: quæ beatificatio solet esse via ad Canonizationem idè in Bullis Canonizationis vtuntur verbis, *De finimus, decernimus, mandamus*; vt apparet in Bullâ S. Francisci de Paulâ apud Surium.

In Bullâ verò Beatificationis vt solent verbis, *Concedimus, indulgemus* &c. vt constat ex Bullâ B. Francisci Borgiæ Soc. Iesu editâ ab Urbano VIII. Supponit quæstio, ad summum Pontificem pertinere, sanctos in Ecclesiâ canonizare, & eos beatificare. Nam licet antiquitus Episcopi soliti fuerint in suis dumtaxat Prouincijs & Diocæsi-bus ex *Cypria. lib. 3. Epist. 6.* in quâ monet adnotari eos, qui propter fidem moriebantur, vt eorum memoria singulis annis celebrari possit: nullus tamen Episcopus aliquem sanctum canonizauit pro totâ Ecclesiâ, imò neque nunc possunt pro suis dumtaxat Diocæsi-bus: cum ob multos abusus, qui in huiusmodi priuatis Canoniza. accidere solebant, seuerè prohibitum sit ab Alexandro III. & Innocentio III. in *cap. Audiuimus, & cap. Cum ex eo, de reliquijs & vener. Sanct.* ne vllus imposterum audeat absque Romani Pont. autoritate & consensu aliquem pro Sancto colere. Etenim ad eum spectat Sanctos canonizare, cui incumbit cura Pastoralis totius Ecclesiæ; cum Canonizatio sit præcipuus actus supremi Ecclesiæ Pastoris. Porrò qui primus solemnè ritu Sanctos canonicauit, teste *Bellar. lib. 1. de Sanct. beat. cap. 8.* fuit Leo III. qui iuxta *Baron. anno 804.* Caroli Magni Imp. precibus solemnè pompâ rituque, post examinatam vitam, & miracula patrata, postquæ actas preces, & ieiunia celebrata, de consensu Cardinalium inter sacra Missæ solemnè in Confessorum numerum retulit Sui-bertum Nonis Sep. quem modum canonizandi secuti sunt posteriores Pont. Cæterum reliqui Sancti, qui Leonem III. præcesserunt, censentur tacito Ecclesiæ consensu Canonizati, hoc ipso, quod ab vniuersali Ecclesiâ illi honorantur & venerantur vt Sancti.

PRIMA sent. affirmat, posse Pontificem quoad Canonizationem errare, & multo magis quoad Beatificationem: *Cacet. tom. 1. Opusc. tract. 15. de Indulg. ad Iul. Medice. cap. 8. ad vlt. Cani, lib. 5. cap. 5. q. 5. Probat 1. auth. S. Tho. qui quod lib. 9. art. 1. non absolutè dixit, Pontificem in Canoniz. Sanct. errare non posse, sed addidit, piè credendum est, quod nec in his iudicium Ecclesiæ errare possit.* Idem docuit cum eadem limitatione S. Antoninus 3. *p. titul. 12. cap. 8.* Probat 2. Pontifex in Canonizatione Sanctorum vtitur testimonio humano, quod de se est fallibile. 3. Qui negaret Canonizatum esse in cælis, non esset hæreticus; ergo canonizatum regnare in cælis, non est fide diuinâ certum.

SECUNDA sent. docet, Pontificem neque in Canonizatione, neque in Beatificatione errare posse: id tamen diuinâ fide certum non esse. Ita *Bonnez. 2. 2. in breu. Commen. dub. 7. conclus. 2. Malderus dubis. 6. proposit. 4. Suarez disp.*

Discrimen à Beatificatione.

89. *Sanctos canonizabant olim Episcopi pro sua Prouincia.*

90. *Prima Canonizatio.*

91. *Ad quæst. 1. sent. Probat Canonizatio.*

2. sent.

disp. 5. sect. ult. nu. 8. & alij recent. pro explicatione;

93. **Explicatur.** Dico 1. De fide est, Pontificem errare non posse in Canonizatione Sanctorum. *Valen. de obiecto fidei disp. 1. qu. 1. pu. 7. §. 40. Turria. 22. disp. 17. dub. 6. vt qui probabile censet, hoc esse de fide. fundam. De fide est, Pontificem errare non posse in Decretis morum obligantibus vniuersam Ecclesiā: Decretum autem Canonizationis, est de moribus, & obligat vniuersam Ecclesiam ad Canonizatū colendum vt Sanctum; celebrandum ab omnibus fidelibus, vt Beatum in cælo regnantem, ergo. Confir. Si posset in tali decreto Pontifex errare posset, tota Ecclesia errare: nam tota Ecclesia tenetur obedire Pontifici in huiusmodi decreto seruando: id autē est contra illam promissionem Ecclesiæ factam *Io. 16. Cūm uenerit ille Spiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem.* Dices: Pontifex solum habet infallibilem auctoritatem in decretis morum de rebus ad salutem necessariis: agnoscere autem hunc, vel illum vt Sanctum, non est ad salutem necessarium: igitur in eo declarando Pontifex non habet infallibilem auctoritatem. **Resp.** esto hunc vel illum, vt Sanctum colere, non sit medium simpliciter ad salutem necessarium, esse tamen valde utile: nam Sancti non solum proponuntur fidelibus vt colendi, sed etiam vt imitandi: quod est medium efficacissimum ad fidelium animos excitandos ad omne genus virtutum, vt qui uis Sanctorum uitas & exempla accuratē perlustrans in seipso experitur. Credendum autem est Pontificem, non solum infallibilem auctoritatem habere in decernendis medijs ad salutem necessarijs, sed etiam valde utilibus, & opportunis, quale est Sanctorum ueneratio imitatioque: esset enim valde indecens, & contra Ecclesię puritatem, si Pontifex proponere posset à totā Ecclesiā colendum & imitandum hominem æternū damnatum.*

94. **Dices.**

95. **Fundam. alterū.**

2. Quotiescunque aliqua propositio reuelata vniuersalis explicatur per aliquam particularem contingentē moraliter certam sub vniuersali contentam, talis particularis contingens, vt explicata est de fide: sed ista vniuersalis reuelata, *quicumque ex hac uita decedit in gratiā, saluatur,* potest explicari per hanc particularem contingentem moraliter certam sub vniuersali contentam, *Hic homo decessit ex hac uita in gratiā:* ergo hæc particularis contingens, *Hic homo est saluus, & in cælis cum Christo regnat,* vt explicata erit de fide. Maior constat, quia quando vniuersalis reuelatur propter particularem contingentem, de quā maior certitudo haberi non potest, quā moralis, tunc moralis certitudo erit sufficiens conditio, vt eā positā, particularis contingens sit de fide: uti ex eo quod illa vniuersalis, *Quicumque in Cathedram Petri est Canonicē assumptus, est legitimus Petri successor,* est reuelata propter istam particularem contingentem, *Hic, vel ille homo est in Cathedram Petri Canonicē assumptus,* de quā, quia nequit maior certitudo haberi, quam moralis, ea sufficit ad credendum hanc particularem, nempe *Hic homo est legitimē Petri successor,* esse de fide: alioqui frustra reuelata esset maior illa, si nunquam posset per particulares contingentes moraliter certas explicari. cū illa sit reuelata, propter has. At illa vniuersalis, *Quicumque moritur in gratiā, saluatur,* reuelata est, vt Ecclesia sit certa saltē de aliquibus uiris insignibus, quod in cælis cum Christo regnant, vt eos uenerari, inuocare, & imitari possit. nam publica fama, testimonium iuratum multorum de sanctitate alicuius defuncti, miracula, præsertim post mortem secuta, reddunt moraliter certam hanc particularem contingentem: *Hic homo*

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

decessit ex hac uita in gratiā, nam licet gratia, cū sit donum internum, non possit per publicum testimonium Ecclesiæ immediatē innotescere, potest tamen illa innotescere per opera externa bona, quæ sunt fructus & signa interioris gratiæ, iuxta illud: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* At Ecclesia in canonizandis Sanctis utitur publicā famā, & testimonio iurato multorum, nec non testimonio miraculorum, præsertim post mortem secutorum: ergo Ecclesia fit moraliter certa de sanctitate canonizandi, proinde potest illum fide diuinā credendum proponere fidelibus. Dices: Eodem modo posset quis esse fide certus, quod sit in gratiā, quia posset tot signa credibilitatis de suo actu contritionis habere, vt esset moraliter certus de illo. **Resp. neg. sequel.** tum quia Deus non reuelauit illam vniuersalem, *Omnis contritus est in gratiā,* vt hic, vel ille contritus fieret certus de statu gratiæ, cū potius contrarium sit expressē reuelatum, *Eccl. 9. Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit:* sed solum vt excitetur ad contritionis actus eliciendos: contra uero illa vniuersalis, *Quicumque in gratiā Dei moritur, saluus est.* reuelata est, vt sit certa Ecclesia, saltē de aliquibus insignibus uiris, vt eos uenerari, inuocare, & imitari possit. Tum quia signa, quibus Ecclesia utitur in Canonizatione Sanctorum, sunt publica, plura, & certiora, quæ moralem dubitandi potentiam tollunt: signa uero, quæ unusquisque de sua contritione habet, sunt priuata, pauciora, & incerta: Deus autem speciali prouidentia assistere tenetur, ne falsum subsit huiusmodi signis publicis, quibus aliqua ueritas credenda proponitur toti Ecclesiæ, ne tota Ecclesia erret: non tenetur assistere priuatis signis, quæ hic vel ille homo de sua contritione habet; quia ex falsitate eorum non sequitur vniuersalis error in totā Ecclesiā. Sequitur, optimum fundamentum habere Pontificem in definiendo & declarando aliquo Sancto; sc. testimonium Dei quo in Scripturis reuelatum est, omnes in gratiā Dei morientes cum Christo perpetuō regnatos.

Dico 2. Non est de fide, Pontificem errare non posse in Beatificatione, prout Beatificatio distinguitur à Canonizatione: est tamen ita certum, vt oppositū sit ad minimum, temerarium, scandalosum, & errori proximū. Prior pars prob. si esset de fide, Beatificatum esse in cælis, in eo Canonizando Pontifex non ulterius procederet, maiorem diligentiam, nouumque examen instituendo de Sanctitate Canonizandi: quia quod est de fide certum, non eget ulteriori certitudine. At Pontifex post Beatificationem, si ad canonizationem procedat, non est contentus priori examine & diligentia pro Beatificatione factā, sed instituit nouum examen, nouamque diligentiam, idque non ad externam dumtaxat solemnitatem & pompam, sed ad maiorem certitudinem de sanctitate Canonizandi habendam, vt praxis & stylus Curie docet. Posterior pars constat; quia cū Beatificatio sit potissimum medium ad Canonizationē; est enim uia ad illam, vt Pontifices in Bullis Beatificationis declarant, temerarium esset, & errori proximum, negare beatificatum esse in cælis. Nam licet illum Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Prouinciæ, vel Religioni, quousque ad eius Canonizationem ueniatur.

Obijes. Omnes honores & cultus, qui exhibentur Canonizatis, exhiberi possunt Beatificatis: ergo eadem certitudine certum est, Beati-

96.

Dices.

Resp.

Duplex discrimen.

97.

Coroll.

98.

Concl. 1.

Part. 1.

Facile prob.

99.

2. Coroll.

Dices.

tifica-

tificatum esse in cœlis, ac Canonizatum. Resp. 1. neg. conseq. nam Canonizatis exhibentur ut debiti, & à Pontifice Apost. autoritate definiti: Beatificatis verò solùm ut permitti. Resp. 2. neg. antec. nam Canonizatis in eorum cultum & honorem erigi possunt templa, ab omnibus sacrum offerri, & officium recitari, nisi dumtaxat ab ijs, quibus in Bullâ expressè conceditur. Solùm enim Beatificatis erigi possunt altaria, & quidem ab ijs tantùm, quibus conceditur posse sacrum offerri, non autem ab alijs, quibus non permittitur sacrum offerri. Præterea sacrum & officium de Canonizato potest cum octauâ celebrari, non autem de Beatificato, nisi de de expressâ licentiâ Pontificis. Idem dicendum de sacro votiùs: cum non possint alij honores & cultus Beatificatis exhiberi, quàm qui in Bullâ ipsa Beatificationis exprimuntur. Licet autem Beatificatis altaria erigi ab ijs, quibus conceditur ia ipsorum honorem sacrum offerri, quia hic honor est intrinsecè connexus cum cultu sacrificij, cum nequeat nisi in altari sacrificium offerri. Eadem est ratio de imagine cum radijs pingendâ, vel sculpendâ etiam publicè.

101.
Resp ad 1.
prima.
Ad primum argu. primæ, ductum ex auth. S. Tho. concedo, illum non expressè dixisse, hoc esse fide certum, sed tantùm pium, quòd sufficit, ut saltem probabiliter putauerit esse de fide certum: quod hic tantùm assero. Non enim ita nostram sententia de fide, ut oppositam omninò improbabilem existimem, eum non sit hoc expressè definitum, sed tantùm ex reuelatis deductum. Quod genus veritatis multi negant esse de fide, sed conclusionis dumtaxat Theologicæ, ut supra.

102.
Ad 2.
Confir.
103.
Ad 3.
Ad 2. concedo, Pontificem in Canonizatione sanctorum uti testimonio humano, non ut motiuo credendi, sed ut conditione explicante testimonium diuinum in Scripturis vniuersaliter reuelatum de omnibus, qui in gratiâ Dei moriuntur. Adde, huiusmodi testimonium esse publicum, cui ex speciali prouidentia Deus assistere tenetur, ne, si illud falsum sit, tota Ecclesia errare possit. Confir. etiam in hac vel illâ Scripturâ canonicâ proponendâ, in hac vel illa traditione Apost. declarandâ, utitur Pontifex ut conditione explicante, publico testimonio humano Ecclesiæ. Ad 3. ideò negans, Canonizatũ esse in cœlis cum Christo regnantem, non est hereticus, quia nostra sententia non est expressè de fide, sed tantùm probabiliter: adeoque propter probabilitatem oppositæ sentent. qui negaret, nostram sententia esse fide certam, non esset hæreticus.

DISPUTATIO VIII. De autoritate Concilij.

Quia Concilium cum Pontifice concurrat ad controuersias fidei dirimendas, examinandum, quanta, qualis, & quæ sit eius autoritas in causis fidei definiendis; & aliqua sunt de natura Conciliorum præmittenda.

Quid, quotuplex, & an necessarium sit Concilium ad controuersias fidei definiendas?

1.
Concilium
quid.

Definiri potest Concilium, Congregatio Primorum Ecclesiæ sub vno certo capite ad con-

trouersias fidei definiendas, legesque vniuersales ad totius Ecclesiæ mores spectantes condendas. Ut enim se habent Comitata in Regno, vbi Proceres Regni conueniunt propter subortas lites componendas, legesque vniuersales pro Regni conseruatione ferendas; ita se habent Concilia in Ecclesiâ, in quibus primores Ecclesiæ conueniunt ad controuersias fidei in Ecclesiâ exortas terminandas, legesque vniuersales pro morum reformatione faciendas. Sunt autem Concilia Ecclesiæ non tantùm de iure naturali, sed etiam diuino, ut contra Pighium Capus lib. 5. de locis Theol. cum non tantùm ius naturæ dicet, in grauioribus causis conuocandos esse viros anthonitate & doctrinâ in Ecclesiâ pollentes, sed etiam ius diuinum hoc insinuet, Matth. 18. Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Dicitur autem Concilium esse Congregatio Primorum: quia, ut infra, ad Concilium vocari non debent, nisi principaliter Ecclesiæ prælati, quia tantùm ius habent dicendi in Concilijs. Dicitur sub vno certo Capite: quia non est Concilium, sed Conciliabulũ, quòd non est congregatum sub vno certo capite & Pastore Ecclesiæ. Demum dicitur, ad controuersias fidei definiendas, legesque vniuersales condendas; quibus insinuat causa finalis propter quam solent Concilia cogi. 2. Porro Concilia alia sunt generalia, siue Oecumenia, hoc est Orbis terrarum: alia Nationalia vnius Regni vel Regionis: alia Prouincialia vnius Prouinciæ: alia demum Diocesana vnius tantùm Diocesis. Ex generalibus, quæ in Ecclesiâ numerantur 31. legitima & quoad omnia approbata 18. recensentur, ut disp. 6. sect. 3. omninò illegitima, & quoad omnia reprobata, quæ Conciliabula dicuntur, à Bellar. 8. recensentur: partim approbata, partim reprobata 4. Sardinense, Lyrmi. Constan. Basilee. nec reprobatum, nec approbatum profertur Pisanum anno 1409. Qui putant, vel Concilium esse supra Pontificem, vel Pontificem non posse quidquam ad fidem pertinens absque autoritate Concilij infallibiliter definire, omninò putant Concilium esse necessarium ad controuersias fidei certò definiendas. Sed quia de 1. quæst. ex professo disputandum est sect. vlt. de 2. disputatum est disp. præced. sect. 1.

Dicendum breuiter, nullum Concilium esse simpliciter necessarium ad causas fidei definiendas Fundam. et si debeat Pontifex, antequam ad controuersias fidei definiendas accedat, consulere viros doctos & peritos in controuersia definienda; non tenetur tamen eosin vnum simul cogere, sed potest priuatim iis rem examinandam tradere, & postea visis, perpensisque eorum iudicijs ac sententijs, rem totam ipse definire. Talis enim diligentia sufficiens est, ut eà præmissâ, Spiritus S. suam in re definiendâ non neget Pontifici assistentiam. Confirm. dari posset casus, in quo Pontifex non posset viros doctos simul congregare, & vrgere necessitas declarandi aliquid de fide: quo casu deberet esse in Ecclesiâ medium, quo posset Pontifex ei necessitati occurrere; cumque non posset per Concilium Doctorum congregatum, poterit, & debet per priuatam consultationem singulorum. Hinc sequitur, nullum Concil. nec Generale, nec Prouinc. esse simpliciter necessarium ad fidei controuersias decidendas: ad rectam Ecclesiæ gubernationem negari non potest, quin aliquod necessarium sit. Dices Ex verbis Christi: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum: manifestè colligitur, aliquod Concilium esse necessarium.

Resd notat
Caus.

2.
Concilium
quotuplex.

3.
Ad præci-
pam diff.
culo.

4.
Resolutio
fundam.

5.
Confir.

à Fortiori.

6.
Dices.

Resp. 1.

cessarium, vt Christus suam in rebus fidei definiendis assistentiam præstet, Resp. 1. citata verba promittere quidem Christi assistentiam, iis, qui Christi nomine congregantur, haud tamen eandem assistentiam negare iis, qui non sunt simul loco congregati. 2. verè tales dici posse in Christi nomine congregatos: non simul loco & corpore, sed animo & spiritu autoritate Pontificis, qui vt Christi Vicarius eos consulendo, dicitur congregare, ad eandem veritatem examinandam.

Cuius sit Concilium congregare, eique præsidere?

7.

Vldetur hoc decisum disp. 6. sect. 3. vbi longâ serie Conciliorum Gener. ostendi, semper in iis præsedisse Romanum Pont. vel eius legatos; proinde eiusdem fuisse, talia Concilia congregare: verùm ad dubia soluenda, hæc quæstio hoc loco necessaria est. Affirmant hæretici, solius Imperatoris esse Concil. Gen. congregare; præsidere verò esse vel Imperatoris, vel alicuius ab ipso, vel Concilio substituti: reliqua verò Concilia non Generalia congregare, eisque præsidere, vel esse Patriarchæ aut Primatis, si sint Notionalia; vel Metropolitanæ, si Prouincialia; vel Episcopi, si Diocesana sint. Ita Calum. de fide c. 8. n. 113. & 205. nec aliâ ratione probat, nisi quia nullum Concilium Generale ex quatuor primis, alterius iussu & autoritate, quàm Imperatoris & congregatum, & rectum legitur.

8. Error hæreticorum.

9. Sententia Catholica. In poster. parte conueniunt hæretici.

10. Veritas hæc prob. ratione.

11. Confir. 1.

Catholici affirmant, Concilium Generale indicere eique præsidere, esse solius Romani Pont. vel per se, vel per alium à se substitutum: licet reliqua non generalia & cogi, & regi possint ab immediatis suis Capitibus, quæ tamen potestatem dependenter habent à summo Pont. licet ordinario iure annexam suo Pastoralis officio. Prior pars supra probata; Eamque ex Apostolorum traditione confirmant Marcellus I. in sua Decretali ad Episc. Antio. 1. 10. Concil. p. 1. pag. 186. his verbis: *Simulq; idem, nempe Apostoli, inspirante Domino, constituerunt, vt nulla Synodus fieret, præter eiusdem Sanctæ Romanæ sedis autoritatem, nec vllus Episcopus, nisi in legitima Synodo suo tempore Apostolica autoritate conuocata &c. & Iulius I. in Epist. ad Orien. Episc. pag. 384. Dudum à Sanctis Apostolis, successoribusq; eorum in præfatis antiquis decretum fuerat statutum, qua hætenus Sanctæ & Vniuersalis Apostolica tenet Ecclesia, non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari &c. Quod decretum docet vnanimiter admissum & confirmatum fuisse à Synodo Nicænâ. Ratio: eius est generalem Synodum conuocare, eique præsidere, qui autoritatem in spiritualibus habet supra totam Ecclesiam. At solus Pont. Rom. in spiritualibus autoritatem habet supra totam Eccles. ergo solius Pont. Rom. est, generalem Synodum conuocare, eique præsidere. Maior est nota; quia Concilium congregare, eique præsidere, est actus Iurisdictionis spiritualis, cum omnium Concil. Eccles. conuocatio sit propter finem spirituales ordinatum ad salutem animarum. Minor prob. nullus hætenus præter Pontificem Rom. hanc spirituales Iurisdictionem supra totam Ecclesiam sibi vsurpauit: 2. ei tantùm hæc spirituales Iurisdictionis supra totam Ecclesiam competit, qui in Regimine vniuersalis Ecclesie succedit Petro: at vt supra, solus Pontifex Rom. in Regimine vniuersalis Ecclesie succedit Petro: igitur. Confir. 1. omnes Principes seculares sunt oues Christi*

pascendæ doctrinâ Petri: ad Pastorem autem, non ad oues spectat gregem congregare: igitur ad Petrum, & successores eius non ad Principes seculares pertinet, Concilia congregare. Maior constat ex verbis Christi Ioan. vlt. *Pasce oues meas*, à quibus non exclusit Principes seculares, sed illos maximè inclusit, cum illi maximè egeant doctrinâ fidei. 2. idè per aduersarios conuocare Concilium Nationale, eique præsidere, pertinet ad Patriarcham seu Primate, Prouinciale ad Metropolitanum; Diocesana ad Episcopum, & non ad Regem, Principem, aut Ducem, quia illi, non hi habent spirituales Iurisdictionem in Ecclesiis sibi commissas: ergo ad Pontificem, & non ad Imper. spectabit, conuocare Concilium vniuersale, quia ille, non hic, habet spirituales Iurisdictionem in totam Ecclesiam. Quod autem Imperatores eam non habeant, ipsi fatentur cit. disp. sect. 1.

Ad rationem Caluini sumptam ex facto, quod semper Concilia general. conuocata sint ab Imperatoribus, & non à Romanis Pont. 1. falsum est, non præter Concilia gener. auxilio Imperatorum celebrata in Oriente, multa alia celebrata sunt in Occidente solâ autoritate Romani Pont. 2. Illa eadem Generalia, quæ ope Imperatorum, non nisi ex consensu Romani Pont. congregata sunt, vt cit. loco. Cur autem Pontifices vsi sint auxilio Impe. causas assignat Bellar. lib. 1. de Concil. cap. 13. Primò, quia adhuc tunc vigeat illa lex imperialis, quæ habetur, *lego 1. ff. de Collegiis illicitis, & l. ge, conuenticula C. de Episc. ne sine consensu & autoritate Imp. vllus herethominum conuentus*. 2. cum Patres concilij congregari deberent in aliquâ Ciuitate subiectâ Imperatori, debebat accedere consensus ipsius Imp. 3. tunc Concilia Generalia fiebant publicis sumptibus; proinde operatur autoritate Imp. pro huiusmodi sumptibus, faciendis à locis & Ciuitatibus sibi subiectis. 4. tunc licet Pontifex Rom. esset in spiritualibus superior Imperatorum, in temporalibus tamen erat illis subiectus, eo quod tunc Pontifex non erat Princeps temporalis, vt nunc est; & idè ad Concilia conuocanda pro auxilio petendo agnoscebat illos vt superiores.

Obicies. Potest interdum legitime conuocari Concilium generale absque autoritate Romani Pont. ergo autoritas eius non est simpliciter necessaria ad legitimitatem Concilij generalis. Antec. prob. tum in casu, quo Pontifex vt hereticus deponendus esset: tum si necessarium pro Ecclesie reformatione censeretur Concilium generale, & nihilominus nollet Pontifex illud propriâ autoritate congregare: vtroque casu posset legitime cogi absque autoritate Rom. Pont. Omitto alios casus, vel quando dubius est Pontifex ad certum eligendum; vel quando defunctus est: nam tunc iure naturæ ac diuino Ecclesia potestatem habet congregandi Concilium generale ad caput sibi eligendum. Resp. dist. antec. potest, absque autoritate Romani Pont. conuocari legitimum Concilium generale habens potestatem definiendi infallibiliter controuersias fidei, & leges vniuersales ferendi obligantes totam Ecclesiam de rebus ad salutem necessariis, nego; habens tantùm potestatem eligendi sibi caput, vel iudicandi, an talis Pontifex, qui nollet Concilium generale Ecclesie necessarium cogere, suspectus esset de hæresi, ac proinde deponendus, & alius loco ipsius eligendus, concedo.

12. Confir. 2.

13. Respondetur ad fund. Caluini.

14. Causa 4. à Bellarm.

15. Dices

16. Resp.

Qui, & quot vocandi sint ad Concilium generale iuris suffragij habentes?

17. **D**ixi, ius suffragij habentes: nam multi solent vocari, qui in causis fidei aut morum decidendis ius suffragij non habent, vt sunt Doctores, qui solum aduocantur ad causas examinandas; Principes seculares ad defendendum & patrocinandum; & alij ad ministrandum tum in temporalibus, tum in spiritualibus. Hæretici nostri temporis pertinaciter contendunt, ad Concilium generale aduocandos esse homines ex omni genere, modò docti & eruditi sint, qui valeant de rebus fidei sententiam ferre. Ita Lutherus, Magdeburg. Procesa. apud Bellar. lib. 1. de Concil. cap. 15. Probant; Apostoli ad Concilium Ierosolymis coactum vocarunt omnes: siquidem Act. 15. dicuntur ad illud conuenisse Apostoli & seniores. Et Nicolaus I. in Epist. ad Micha. Imp. quæ refertur Can. Vbi nam dist. 96. id aperte docet: Vbi nam legis Imperatores Ancestores vestros Synodalibus Conuentibus interfuisse? nisi forte in quibusdam, vbi de fide tractatum est, quæ vniuersalis est, quæ omnium communis: quæ non solum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos. Vbi etiam causam assignant, cur aduocandi sint omnes scilicet quia in Concilio generali agitur de fide, quæ ad omnes spectat Christianos, quod est potiss. fundam. hæret. Confir. Concilium generale repræsentat vniuersam Ecclesiam: ergo in eo conuenire debet ex omni genere hominum.

19. **N**egant Catholici, ad Concilium generale aduocandos esse omnes, sed Primores dumtaxat Ecclesie Prælatos, cuiusmodi sunt Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Prælati omnes, nec nõ Cardinales, etiam si Episcopi non sint; Abbates verò & Generales Religionum non nisi ex priuilegio & concessione Pontificum: Laicos autem nullo modo, nisi forte vel ad disputandum, si docti sint; vel ad patrocinandum, vt Principes seculares: vel ad ministrandum. Quòd non sint aduocandi omnes vt ius suffragij habentes, constat ex continuâ praxi & consuetudine Ecclesie: nunquam enim ad Concilia Generalia vocati sunt, vt suffragium ferrent Laici quantumuis docti & eruditi. Vnde in nullo Concilio leguntur Laici subscripsisse: quòd si aliqui Imperatores subscripserunt, id nõ fecerunt suffragium ferentes, sed solum consentientes iis, quæ in Concilio definita fuerant. Non enim subscribebant: Ego N. desiniens, sed: Ego N. consentiens subscribo. Confir. in veteri lege ius suffragij in definiendis causis ad Religionem spectantibus, non habebant nisi soli Sacerdotes, vt constat Deut.

20. **P**ars confirmat. 17. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter causam & causam, surge & ascende ad locum, quem elegeris Dominus Deus tuus; veniesque ad Sacerdotes Leuitici generis. Ratio, ij tantum cum iure suffragij ad Concilium vocandi sunt, qui spirituales Iurisdictionem habent. Atqui Laici nullam de iure spirituales Iurisdictionem habent. nam omnis spiritualis iurisdictione fundatur in aliquo ordine Ecclesie. Laici sunt extra omnem ordinem Ecclesie. Maior prob. vt infra, Concilium procedit in causis definiendis more definitiuo ac decisiuo, qui spirituales iurisdictionem supponit in definiende ac decidente.

21. **P**rob. vniuersalis ratio. Quòd autem vocandi sint Primores Ecclesie

22. **P**ars prob. Quòd autem vocandi sint Primores Ecclesie

Prælati, vt sunt Episcopi, & Episcopis superiores, 1. id confirmat perpetuus Ecclesie vsus. Nunquam enim iudicatum est Concilium generale, nisi vbi Primores totius Ecclesie Prælati conuenerint. Vnde sæpe à Patribus Concilij Chalcedon. conclamatum fuit: mitte foras superfluos: Concilium Episcoporum est. 2. omnes Episcopi ex proprio officio habent plenam iurisdictionem. spirituales pascere oues Christi in Ecclesia Dei: Acto. 20. Attendite vobis & vniuerso gregi, in qua Spiritus sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei. Vnde sicut ordo Episcopalis institutus est à Christo, ita ex institutione eiusdem, cum dependentiâ tamen à summo Pontifice, vt disp. 6. sect. vi. est illi annexa iurisdictione animarum pascendi oues Christi in Ecclesia. at ad eos pertinet, iudicare ac definire, quæ sint vera animarum pascua, quorum est animas pascere, doctrinâ fidei & morum: omnes giture Episcopi in Concilio generali ius habent definiendi, quæ sint vera pascua animarum, quod est habere ius suffragij. Confirm. Omnes ij ius suffragij in Concilio habent, quibus concessæ sunt clauis ligandi & soluendi. At omnibus Episcopis concessæ sunt clauis ligandi & soluendi: igitur omnes Episcopi ius habent suffragij in Concilio. Maior elucet; suffragium in causis fidei definiendis est maximus actus clauium, quo vel ligantur animæ fidelium ad doctrinam fidei sequendam, vel soluuntur ab opposito errore profitendo. Minor prob. omnes Episcopi succedunt Apostolis, quibus dictum est Matth. 18. Quaecunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in Cælo, & quaecunque solueritis super terram, erunt soluta & in Cælo. Dubitatur de Episcopis Annularibus, an ius suffragij in Concilio habeant. Negant Canus lib. 5. de locu Theol. cap. 2. qui ait, eos sine causâ interdum fuisse in Synodum admissos: & Bannez 2. 2. quest. 1. art. 10. in breu. Comm. dub. 3. Cæterum Suarez disp. 11. sect. 1. ait eos posse quidem in Concilio vocari, non tamen esse necessarium. Vnde videtur censere eos, per se ius suffragij non habere; alioqui non possent iuste à Concilio excludi, posse tamen illis tale ius conferri. Fundam. tales Episcopi carent iurisdictione. Affirmant Malder. 2. 2. tract. de Concil. disp. 1. dub. 4. Turrian. disp. 18. dub. 2. Quæ sent. probabilior. Ratio: hi sunt verè Episcopi, quorum officio per se annexa est potestas ius dicendi in publicis comitiis Ecclesie & solum defectu materie suam iurisdictionem in subditos exercere non possunt.

De Cardinalibus, qui Episcopi non sunt, maior est difficul. an gaudeant iure in Concilio generali suffragium ferendi. Negant Bellar. lib. 1. de Concil. cap. Turrian. cit. qui solum aiunt, hoc ius illis competere ex consuetudine & priuilegio, non ex officio, non secus ac Abbatibus, & Religionum Generalibus. Affirmant Suarez cit. Quæ sent. magis arridet: 1. quia ex quo cæpit dignitas & vsus Cardinalium in Ecclesia, semper fuerunt ad Concilia generalia vocati, vt constat ex eorum subscriptionibus in variis Conciliis: Abbates verò, & Generales ordinum ad Concilia vocari cæperunt sub Eugenio IV. ad Floren. 2. licet Cardinales non habeant Iurisdictionem in certas personas sibi assignatas, sunt tamen ex officio & munere, quo funguntur, Principes Ecclesie, vniuersali bono prouidentes, ad id constituti vel à Deo, vt censet Turrecce. vel ab Ecclesia, vt Sotus & Victoria apud Suarez cit. Igitur ad eos maximè spectat ius dicendi in publicis Ecclesie Comitiis, ad vniuersale totius Ecclesie bonum congregatis.

23. **C**onfir. Ratio. 24. **A**ffirm. probabilius. 25. **M**aior difficulitas. Negant. 26. **A**ffirmat probabilius. Quòd

^{27.}
*De Abbati-
bus.* Quòd autem neque Abbatibus, etiamsi exem-
pti sint, & Episcopalem quasi iurisdic. habeant,
neque generalibus ordinum hoc ius ex officio
competat, constat, tum quia non semper sunt ad
Concilia admissi (alioqui si per se ad ea ius habe-
rent, excludi non potuissent) vt colligitur ex Con-
cilio Chalced. ad quod cum loco Dioscori aliqui
Monachi admissi fuissent, clamauerunt Patres, *foras
mitte superfluos: Concilium Episcoporum est.* Quà vo-
ce non solum excluderunt Laicos, & Religiosos,
sed etiam Abbates & Archimandritas: tum quia,
vt constat ex *litteris Theodosij Imp. ad Dioscor. in Chal-
ced. act. 1.* admissus est ad Concil. Ephesi. Barsuma
Presbyter Archiman. ex priuilegio, & non iure;
nam Imperator rogat Dioscorum Episc. Alex. vt
illum dignetur inter reliquos Patres & Episcopos
in Synodum suscipere; non rogauit pro Episcopis,
vt in Synodum susciperentur; & exclusis alijs Ar-
chimand. qui tunc erant in oriente, solum istum
elegit, quos tamen excludere non potuisset, si ius
ad Concilium habuissent. *Dices.* Abbates & Ge-
nerales Ordinum habent spirituales iurisdic-
tionem in suos subditos: ergo ius habent dicendi sen-
tentiam in Comitibus Eccles. *Resp. neg. conseq.*
nam non quæuis spiritualis iurisdic. sufficit ad
dicendum ius in Comitibus Eccles. sed necessaria
est publica & primaria, cuiusmodi non est iurisdic-
tio Abbatum & Generalium Religionum. Ex
his constat, nullum ius ad Concilium habere lai-
cos: quin censet *Suarez cit.* nec eos capaces esse ta-
lis iuris: Vnde nec potest Pontifex illis ius suffra-
gij in Concilio conferre: quia nunquam laici,
quantumuis doctissimi, Concilio subscripserunt,
nisi interdum Imperatores, non vt definiens ac
suffragium ferentes, sed tantum vt consentientes;
vt *suprà.*

^{30.}
*Respond. ad
1. arg. ha-
bit.* Ad 1. argumentum *Resp. 1.* per seniores in-
telligi posse Episcopos ab Apostolis creatos: 2. et-
iamsi intelligamus reliquos Episcopos inferiores,
eos tamen non fuisse admissos ad suffragium feren-
dum, sed vel ad consilium dandum, vel ad con-
sensum præbendum iis, quæ ab Apostolis definita
fuerunt. Idque non obscure colligitur ex textu,
vbi postquam *magna conquisitio* facta esset, qui in
eo Concilio inducuntur sententiam dicentes, sunt
Petrus, Iacobus, Paulus, Barnabas, reliquâ mul-
titudine primùm tacente, postea consentiente iis,
quæ ab Apostolis definita fuerunt. Ad 2. *Resp. id*
Nicolaus dixisse, non quòd putasset, ad Con-
cilium vocandos esse laicos ad suffragium ferendum,
sed solum ad consentiendum, & amplectendum
ea, quæ in Concilio definita essent. Atque hoc tan-
tum probat causa *ibid.* à Pontifice assignata. Ad
confirmationem, vt Concilium generale totam
Ecclesiam repræsentet, necesse non est, vt in se
totam Ecclesiam includat, sed sufficit, si tantum
Primores Ecclesie Rectores ac Pastores: sicut co-
mitia Regni repræsentant totum Regnum, &
Generalia Capitula Religionum, totam Religio-
nem per Primores dumtaxat Regni, & Religio-
num.

SECTIO IV.

Quot suffragium habentes vocandi sint
& sufficiant ad Concilium
Generale?

^{32.}
Ratio dub. **R**ATIO dubitandi est, quoniam ex vnâ par-
te nullus, qui in Concilio suffragium habet,

excludendus est: ex aliâ parte difficile est, & mo-
raliter impossibile, vt omnes suffragium habentes
ad Concilium admittantur. Vnde fit, vt nul-
lum Concilium hætenus in Ecclesiâ celebratum
mereri possit nomen Concilij generalis. *Confir.*
Concilium generale debet actu repræsentare vni-
uersam Ecclesiam: non debet autem illam repræ-
sentare per congregationem omnis generis homi-
num; ergò saltem per congregationem omnium
eorum, qui ius suffragij habent in publico con-
sensu.

33.
Concl. 1.
*Vocatio de-
bet esse ad
omnes.*
DICO 1. Ad Concilium generale necessaria est
vocatio generalis omnium, qui ius suffragij ha-
bent: et si necesse non sit, vt talis vocatio ad sin-
gulos perueniat, modò ad eos moraliter perueni-
re possit. Prima pars prob. nullus potest à Con-
cilio generali excludi, qui ius habet suffragij: igitur
omnes ius suffragij habentes vocandi sunt: cum
non possint ad Concilium venire omnes, nisi ge-
neralis vocatio fiat ad omnes: quamuis non sit
necesse, vt fiat ad singulos in particulari. Antec.
prob. excludere à Concilio aliquem, qui ius ha-
bet suffragij, est contra formam concilij generalis,
quod est Cætus & congregatio omnium ius ad
illud habentium. *Confir.* excludere aliquem à
Concilio, qui in illud ius habet, est pœna, quæ si-
ne certâ & exploratâ causâ infligi non potest. 2.
pars patet: vt lex sit vniuersalis, & obliget omnes,
necesse non est, vt intimetur singulis, sed sufficit,
si in eo communi promulgetur omnibus, nullo
excepto: ergo vt vocatio sit generalis, & obliget
omnes, & singulos ius suffragij habentes, sufficit,
vt fiat omnibus in communi, nullo in particulari
excluso: nam ipsa vocatio in communi facta cla-
mat ad singulos. 3. pars ostenditur: vt vocatio sit
generalis, sufficit, vt moraliter peruenire possit ad
notitiam singulorum, esto de facto illa non perue-
niat ad notitiam aliquorum; nam hoc est per acci-
dens, & præter intentionem vocantis, qui huius-
modi fortuitos & accidentarios casus vitare non
tenetur, cum nec moraliter possit, modò ex se ad-
hibeat sufficientia media, vt ad singulos perueni-
re possit. Infertur, nullum Episcopum, vnde cur-
que veniat modò excommunicatus, vel hæreticus
non sit, neque vllum alium, qui ex officio ius suf-
fragij habet excludi posse: nam vocatio Generalis,
qualis requiritur ad Concilium vniuersale, nul-
lum excludit.

34.
*Modò mo-
raliter pos-
sit.*
Difficultas est de iis, qui tantum ex consuetu-
dine & priuilegio ius suffragij in Concilio habent,
cuiusmodi sunt Abbates & Generales ordinum,
qui ab Eugenio IV. ad Concil. Floren. vocari ce-
perunt, an hi vi tantum promulgationis generalis
vocationis, etiamsi nulla eorum fiat specialis mē-
tio, ad Concilium venire possint. Negare appa-
renter posset quis arguens: Hoc ius non competit
eis ex officio, sed tantum ex concessione Ponti-
ficis: ergo hoc ipso quòd Pontifex expressè illos ad
Concilium non vocat, non censentur esse vocati,
ac proinde venire non possunt. Affirmans tamen
pars longè probabilior est, tum quia priuilegium,
hoc ipso quòd Pontifex expressè non reuocat,
præsumitur conseruatum velle, cum iuxta 16. Reg.
iuris in 6. debeat concessum à Principe beneficium esse
mansurum: tum quia, vt Iuristæ docent, ad præ-
scribendum consuetudine ea, quæ rarò fiunt, suf-
ficiunt duo actus. At ad minimum ter sunt Abba-
tes & Generales ordinum, ad Concilium Genera-
le vocati: 1. ad Floren. 2. ad Lateran. sub Leo-
ne X. 3. ad Triden. vt ex ipsorum subscriptioni-
bus

bus constat, ac proinde nisi expressè hæc consuetudo à Pontifice abrogetur, vi solius Generalis vocationis ad Concilium venire possunt.

29. *Difficultas*
2. *gravior.*

Ratio dub.
pro parte
neg.

Sed, an sit illegitimum censendum illud Concilium, quod vel ad suffragium admittit, qui suffragio caret; vel à suffragio excludit, qui iure suffragij gaudet? Ratio negandi est: cum vltima sententia & decisio eorum, quæ in Concilio generali peraguntur, non pendeat à pluralitate suffragiorum, sed à definitione Pontificis, qui potest etiam contra plura suffragia rem definire, cum solus ipse independenter à Concilio in definiendis controuersis fidei spiritus S. assistentiam habeat; parum refert quòd vel ad Concilium admittatur qui ius suffragij non habet, vel excludatur, qui iure suffragij gaudet. Ratio affirmandi est. etsi vltima sententia & infallibilis decisio controuersie in materiâ fidei pendeat à definitione solius Pontificis, ad eam tamen præmitti debet Canonica forma Concilij. Nam licet non teneatur Pontifex Concilium generale conuocare ad controuersias fidei decidendas, posito tamen, quòd illud conuocat, tenetur seruare Canonica formam ipsius. Sicut licet ad eligendum Pontificem non requirantur hæc vel illæ leges aut conditiones, iis tamen iure humano præscriptis, debet Pontifex iuxta eas eligi, alioqui inualida erit eius electio. Confir. In eo Concilio non præest Christus, quod non est congregatum nomine Christi: illud autem non est congregatum nomine Christi, in quo non seruantur leges Canonici Concilij: ergo in eo non præest Christus; proinde non poterunt ipsius acta esse valida, quæ non habent auctoritatem à Christo. In hac difficultate tria queri possunt: 1. an simpliciter tale Concilium dicendum sit illegitimum: 2. an, non obstante huiusmodi defectu, possit à Pontifice legitimari: 3. an, si in tali Concilio à Pontifice non legitimito controuersie fidei definirentur, Spiritus S. assisteret Pontifici definienti. Quoad 1. negari non potest huiusmodi Concilium fore illegitimum, cum in eo non seruaretur forma Conciliis generalibus præscripta, hoc probat ratio dubitandi adducta pro parte affirm. Quoad 2. omninò existimo, tale Concilium legitimari posse à Pontifice. Ratio: cum hæc sint iuris Ecclesiastici positiui, pendent à potestate Pontificis, vt ea variari possint. Vnde etiam si ad Concilium vel admissus sit, qui ius suffragij non habet, potest cum illo, modò incapax non sit, dispensare, vt suffragium ferat, sicut dispensatum est cum Abbatibus & Generalibus Ordinum, qui antea nullum ius suffragij in Concilio habebant: vel exclusus, qui ius suffragij habebat: nam sicut potest illum eâ dignitate priuare, ex quâ ius suffragij confurgit; ita eâ dignitate non obstante, iure suffragij illam priuare. Et licet peccaret fortasse Pontifex, absque causâ iure suffragij illum priuando, non propterea Concilium foret illegitimum, quia legitimitas, vel illegitimitas ipsius non pendet à bono, vel malo opere Pontificis, sed à lege, quam ipse Pontifex pro legitimo, vel illegitimo Concilio statuit.

40. *pro affirm.*

Confir.

41. *Quæstio*
tria.

Quoad 1.

Quoad 2.

44. *Quoad 3.*

Quoad 3. non obstante illegitimitate Concilij, vel quia Pontifex illud non legitimit, vel quia ius suffragij concessit incapaci, adhuc Spiritus sanctus assisteret Pontifici confirmanti ea, quæ in tali Concilio definita essent. Prob. 1. de facto Pontifices aliquando approbarunt aliqua in Conciliis illegitimis definita, ita Nicolaus V. approbauit

quardam in Concilio Basileensi definita, adhuc dum illud esset illegitimum declaratum 2. id ipsum confirmat ratio dubitandi pro parte negante quam sic amplius explico. Definitio Pontificis in causâ fidei & morum vniuersalium Ecclesie non pendet à definitione Concilij quoad suam validitatem & infallibilitatem, sed solùm quoad directionem & controuersie discussionem, quam Christus requirit in suo Vicario, vt illi in definitione Catholice veritatis assistat: hæc autem fieri possunt in Concilio, etiam illegitimo: Igitur illegitimus Concilij non obest infallibili definitioni Pontificis. Dices. Concilio illegitimo nõ assistit Spiritus sanctus. Ergo definita in Concilio illegitimo non possunt infallibiliter approbari à Pontifice. Respondeo negando consequentiam: nam esto Spiritus sanctus non assistat Concilio illegitimo, vt definiat, nisi quæ vera sunt. Sicut nec Spiritus sanctus peculiari assistentiâ assistit Consiliariis Pontificis, cum possint illi falsum consulere: assistit tamen peculiari assistentiâ Pontifici, vt non nisi vera decernat, etiam contra sententiam Consiliariorum. Ratio: infallibilis assistentiâ in causâ fidei non est promissa, vel Concilio, vel Consiliariis Pontificis, sed ipsi Pontifici. Licet igitur vel Concilium erret, vel Consiliarij, non seruando Canonica formam Concilij, aut aliter iudicando, ac re ipsa est, non errabit Pontifex. At promissa est, inquis, Pontifici assistentiâ Spiritus S. præuiâ canonicâ formâ Concilij, quâ non seruatâ Spiritus sanctus non præbebit suam assistentiâ. Sed contrâ; hæc conditio necessaria non est, alioqui nullus Pontifex ausus fuisset approbare aliquid, quod in Conciliis illegitimis definitum fuit.

Explicatur
ratio neg.

45. *Dices.*

Resp.

Ratio.

Ex his patet ad rationem dubitandi pro parte affirmante. Etenim licet teneatur Pontifex seruare Canonica formam Concilij generalis, eâ tamen non seruata, negamus, Spiritum sanctum illi non assisturum in causâ fidei: quia assistentiâ Spiritus sancti non pendet à Concilio, nisi quoad discussionem veritatis, quæ definienda est; & discussio fieri potest etiam ab illegitimo Concilio. Confirmatur. quia non tenetur Pontifex ad rem fidei definiendam Concilium generale præmittere, sed solùm consulere Doctores & peritos in doctrinâ definiendâ: ergo solùm de necessitate Concilium generale requiritur, vt in eo Controuersie fidei discutiantur, siue viâ inquisitionis, vt faciunt Doctores disputando; siue viâ Iudicij, vt faciunt ius suffragij habentes, sententiam ferendo. Nec est eadem ratio de conditionibus ad validam electionem Pontificis requisitis: quia potestas electorum in designandâ personâ Pontificis est limitata per leges à Pontificibus latas, cum tota hæc potestas validè designandi personam Pontificis pendeat ex iure positiuo Ecclesiastico. At Pontifex in definiendis controuersis fidei non habet suam auctoritatem limitatam ad certas leges humanas, sed tantùm in communi, vt more humano aliquam præmittat de re definiendâ discussionem.

46. *Ad rationem*
dub. pro
parte affirm.

Confir.

At Confirmationem esto Christus non assistat Concilio, ipsius nomine non congregato, assistit tamen suo Vicario, ipsius nomine ex Cathedrâ definiendi, ac totam Ecclesiam docenti. At non definit, inquis, nomine Christi, qui præuio illegitimo Concilio definit. Resp. negando assumptum: nam esto peccet Pontifex definiendo controuersias fidei, præuio illegitimo Concilio, adhuc

47. *Ad confir.*

adhuc tamen definit nomine Christi, qui propter vniuersale bonum Ecclesie noluit in rebus fidei specialem suam assistentiam impediri, propter peccatum Pontificis, modò sufficiens aliqua discussio rei definiendæ præcesserit.

48. *Concl. 2.* DICO 2. Ad Concilium Generale non requiritur, vt omnes omninò, qui ius suffragij in eo habent, neque etiam vt maior pars eorum, sed lat erit si vel præcipui ex toto orbe Christiano simul conueniant, vel loco ipsorum alij substituuntur, expresso, vel tacito præsumptoue illorum consensu, qui abfunt.

49. *1. pars aff. 2. pars aff. 3. pars.* PRIMA pars patet: alioqui nullum hætenus fuisse Concilium generale. Et quando impossibile moraliter est, vt omnes, qui in publicum cœtum ius suffragij habent, simul conuenire possint, non debet propter huiusmodi moralem impossibilitatem, publicum bonum, quod ex talibus conuentibus speratur, impediri. Confir. alioqui frustra tales generales conuentus instituti essent, si nunquam moraliter in actum redigi possent.

50. *2. pars.* 2. pars sequitur ex primâ: nam eadem experientia, & ratio quæ probat, non esse necessarium, vt omnes, qui ius suffragij habent, simul in Concilio conueniant; probat etiam neque necessarium esse, vt maior pars eorum simul conueniat, cùm multa fuerint Concilia generalia; in quibus minor pars eorum, qui ius suffragij habebant, simul conueniret: quin aliqua fuerunt Concilia nationalia, quæ quoad numerum suffragantium superarunt aliquod Concilium generale, vt constat de Concilio Constantinop. quod est secundum generale inter approbata, in quo non fuerunt nisi Episcopi 150. vt apparet tum ex ipso Concilio, tum ex Chalcedo. *act. 16.* immediate ante subscriptiones Episc. Contrâ verò in quodam Nationali tempore Augustini in Africâ cœacto fuerunt, authore Prospero in Chron. 420. Episcopi. 3. pars prob. cùm Concilium generale debeat quoad vniuersalitatẽ repræsentare totam Ecclesiam, & sit moraliter impossibile, totam Ecclesiam simul conuenire, debent saltem in eo conuenire præcipui ex toto orbe Christiano, qui, & sui, & aliorum vices suppleant. Sic enim saltem repræsentatiuè tale Concilium erit vniuersa Ecclesia Hoc autem fieri potest, vno modo, vt qui de facto ad Concilium veniunt, non solum veniant nomine proprio, sed etiam aliorum, qui vices suas venientibus committunt, vt fieri solet in Comitibus secularibus: 2. modo, vt ex tacito ac præsumpto consensu absentium vicem suppleant, qui actu in Concilio congregati sunt. Quæ tamen declaratio per se & primariò spectat ad Pontificem vt ad supremum caput; præsertim quando ipse personaliter in Concilio præsidet; Secundariò verò ad Synodum ipsam, quæ perpenfis causis & circumstantiis, declarare potest, eam esse Generalem, ac legitimè in Spiritu S. congregatam. Cæterùm Episcopi vocati ad Concilium generale, Canonicè non impediti tenentur ex Iuramento, quod in suâ consecratione Pontifici præstant, ad illud ire, vt apparet ex cap. *Ego, de iure iuran. Vocatus ad Synodum veniam, nisi prædixit fuerit Canonica prædicatione.* Quæ autem sit hæc, declaratur cap. *Si Episcopus, dist. 18.* sc. grauis corporis infirmitas, & Regis præceptio.

51. *3. pars prob.* 3. pars prob. cùm Concilium generale debeat quoad vniuersalitatẽ repræsentare totam Ecclesiam, & sit moraliter impossibile, totam Ecclesiam simul conuenire, debent saltem in eo conuenire præcipui ex toto orbe Christiano, qui, & sui, & aliorum vices suppleant. Sic enim saltem repræsentatiuè tale Concilium erit vniuersa Ecclesia Hoc autem fieri potest, vno modo, vt qui de facto ad Concilium veniunt, non solum veniant nomine proprio, sed etiam aliorum, qui vices suas venientibus committunt, vt fieri solet in Comitibus secularibus: 2. modo, vt ex tacito ac præsumpto consensu absentium vicem suppleant, qui actu in Concilio congregati sunt. Quæ tamen declaratio per se & primariò spectat ad Pontificem vt ad supremum caput; præsertim quando ipse personaliter in Concilio præsidet; Secundariò verò ad Synodum ipsam, quæ perpenfis causis & circumstantiis, declarare potest, eam esse Generalem, ac legitimè in Spiritu S. congregatam. Cæterùm Episcopi vocati ad Concilium generale, Canonicè non impediti tenentur ex Iuramento, quod in suâ consecratione Pontifici præstant, ad illud ire, vt apparet ex cap. *Ego, de iure iuran. Vocatus ad Synodum veniam, nisi prædixit fuerit Canonica prædicatione.* Quæ autem sit hæc, declaratur cap. *Si Episcopus, dist. 18.* sc. grauis corporis infirmitas, & Regis præceptio.

52. *Inuandum Episcopo.* DICO 3. Ad Concilium generale est perse necessaria Pontificis præsentia, vel perse, vel per suos legatos. Assertio definita dicitur in Nicæno I. eamque docent multi Pont. Marcellus Episc. *De cœtali l. ad Episc. Antio.* Et constat; nam nullum hæ-

tenus Concilium habitum est vt generale, in quo vel ipse Pontifex, vel eius legati non præfederint, vt patet ex *disp. 6. sect. 2.* & Concilium generale, debet repræsentare vniuersam Ecclesiam: ergò maximè supremum caput Ecclesie, saltem per ipsius legatos. Nam dignitas & authoritas Ecclesie potissimum residet in capite, respectu cuius reliqui omnes fideles etiam Episcopi sunt membra, & oues, ex *Ioan. vlt.* vbi etiam respectu Apostolorum dictum est Petro: *Pasce oues meas;* vnde in 1. Concilio generali Ierosolymis celebrato, Petrus præfedit vt caput omnium, etiam Apostolorum. Ex dictis patet ad rationem dub. Ad confir. debet Concilium Generale actu repræsentare omnes, non tamen materialiter, sed sufficit si formaliter & authoritatiuè, sc. si omnes, qui ius suffragij in eo habent, actu sint præsentis, vel per se, vel per alios expressè, aut tacitè & præsumptiuè, iuxta declarationem secundæ assertionis.

Vltimò, an qui ius suffragij habet, substituere possit loco sui aliquem, qui aliàs ius suffragij in Concilio non haberet. Resp. affirmatiuè, modò substitutus non sit incapax qualis esset laicus. Colligitur ex *Bellar. lib. 1. de Concil. cap. 19.* vbi refutans *Caluin.* qui dicebat, in Nicæno præfuisse Athanasium, qui tunc erat Diaconus, ita scribit: *Diaconum sedere, nedum præsidere in Synodo Episcoporum, nisi locum teneat Episcopi sui, est omninò inauditum.* Et constat ex multis Conciliis, ad quæ loco Episc. missi sunt simplices Presbyteri, vt ad I. Nicænum missi sunt loco Episc. ex Italiâ duo Presbyteri. Ratio: hanc potestatem habent Episcopi ordinariam ex officio, & cùm sit Iurisdictionis, & non ordinis possunt illam aliis non Episcopis delegare. Quòd autem non debeat esse incapax, patet tum ex vsu & praxi Ecclesie, in nullo enim Concilio legitur laicus in voto ferendo lubiisse vicem Episcopi: tum ratione, nam debet in eo, qui supplet suffragium alterius, supponi habilitas in eo ferendo: cùm igitur ad dandum suffragium in causa fidei supponatur notitia rerum diuinarum, quæ per se in laico non est, non poterit laicus esse capax tale suffragium dandi. Quòd autem interdum reperiantur laici docti & eruditi rerum diuinarum est valde per accidens, & non debet per consequentiam trahi.

An Concilium in suis decretis condendis procedat inquisitiuè, an decisiuè?

HÆRETICI nostri temporis, vt omnem vim decretorum, quæ in Concilijs generalibus sanciantur, tollant, ab eorumque obligatione se subtrahant, aiunt, Concilia in suis decretis condendis non procedere viâ definitiuâ, ad ea Christianos obligando; sed viâ inquisitiuâ more Doctorum, examinando & inquirendo tantum. Vnde inferunt, licitum esse vnicuique illa vltèrius examinare, & pro libito reuicere, non secus ac vnicuique licitum est, examinare Doctorum sententias, easque sequi, vel refutare, prout placuerit. Idque sentiunt de Concilijs etiam post eorum à Pontifice confirmationem, eò quòd præter verbum diuinum scriptum, nullam agnoscunt regulam fidei. Vnde hoc solum putant in Concilijs habere suffragium decisiuum. Catholica sententia est, Concilia generalia in suis decretis condendis procedere viâ iudiciali & definitiuâ, obligando ad ea seruanda omnes fideles. Et quidem

à priori.

54.

Ad rati. dub. ad confir.

55.

Dubium vlt.

Soluitur.

Ratio.

56.

57.

Error hereticorum.

Fundam. vnicum.

58.

Catholica sententia.

Ratio.

dem de Concilio à Pontifice confirmato, res est de fide; nam hoc facit rem certam de fide, proinde obligat omnes fideles ad eam sequendam. Ratio: Pontifex cum Concilio generali habet infallibilem auctoritatem definiendi controuersias fidei, nam si tempus est, quo hanc auctoritatem exerceat, est hoc; quando non solum ratione capitis, sed etiam ratione Ecclesie cum capite congregatae tenetur Deus vi suae promissionis, ne se portet inferi aduersus Ecclesiam in Concilio generali cum suo capite legitime congregatam praeualeant. Controuersia est, an non tantum Pontifex in controuersis fidei, & rebus ad salutem necessariis in Concilio generali procedat definitiue, decidendo alterutram partem controuersae, sed etiam reliqui, qui in Concilio ius habent suffragij. Ratio dub. caeteri non habent suffragium vltimò decisuum, sed solus Pontifex: nam ad ipsum tantum spectat, dirimere vltimatè sententiam, cuius definitioni omnes suffragantes stare debent. 2. solus ipse habet suffragium infallibile à Spiritu S. directum, reliquorum verò suffragia à veritate deuiare possunt, & de facto aliquando deuiant: sicut quando ante definitionem Pontificis praecedunt oppositae sent. esse simul verae, necesse est, vt alterutra sit falsa, donec accedat sententia capitis cum infallibili assistentiâ Spiritus S. determinantis partem veram. 3. si reliqui procedunt viâ definitiuâ, teneretur Pontifex in definiendis controuersis fidei sequi maiorem partem suffragiorum. Communis sent. docet, omnes, qui in Concilio ius suffragij habent in controuersis fidei, & legibus vniuersalibus totius Ecclesiae, procedere viâ definitiuâ, decidendo, quod statuunt, cum potestate obligandi fideles ad ea, quae definiunt, seruanda. Ita *Canus lib. 5. de lacis Theol. cap. 5. qu. 2. Bannez 2.2. qu. 1. art. 10. in breu. commen. dub. 3. §. nota tertio, Malder. tract. de Concil. disp. 1. dub. 4. Turria. disp. 18. dub. 2. Bellar. lib. 1. de Concil. cap. 18. Suarez de fide disp. 11. sect. 1. Syluius lib. 5. de Controv. qu. 1. art. 11. &c.* Colligitur 1. ex modo, quo in huiusmodi controuersis Praelati subscribunt, nempe, *Ego N. definiens subscripsi.* Vnde in Concilio Apóst. Iacobus, qui ius suffragij habebat, ita Petri sententiæ subscribit: *Ego iudico non inquietari eos, qui ex gentibus conuertuntur ad Deum.* 2. Omnes qui in Concilio ius suffragij habent, illud habent cum potestate Ecclesiasticae Iurisdictionis vel ordinariæ, vel delegatæ, ac proinde cum potestate definiendi & obligandi fideles ad ea, quae ipsi definiunt.

59. Dubium.

Ratio dub. 1.

3.

60. His non obstantibus. Sententia communis.

Prob. 1.

61. Discrimen inter potestatem Pontificis & Praelatorum relig.

Caeterum nota discrimen; Praelati reliqui potestatem habent fallibilem, & non vltimatam, sed subordinatam vltimae definitioni Pontificis. Pontifex autem potestatem habet definiendi res fidei infallibiliter & vltimatè: quippe qui in definiendo infallibilem assistentiam habet à Spiritu S. vt in sententiâ ferendâ errare non possit. Caeteri infallibilem auctoritatem in sententiâ ferendâ non habent, cum hæc non fuerit à Christo promissa, nisi singulari personæ Petri, eiusque successoribus. Quo fit, vt à sententiâ Pontificis authenticè latâ non liceat appellare, cum supra sententiam Pont. non sit alia superior & infallibilior, liceat autem appellare à sententiâ Concilij nondum à Pontifice confirmati, quia supra eam adhuc restat superior & infallibilior sententia Pontificis: sicut non licet appellare à sententiâ Principis, licet autem appellare à sententiâ Praetoris.

Ad 1. rationem dub. concedo, solum Pontifi-

cem in Concilio habere suffragium vltimò decisuum: nego tamen, reliquos non habere suffragium simpliciter decisuum, esto illud habeant subordinatum suffragio Pontificis: non enim talis subordinatio tollit suffragium simpliciter decisuum, vt patet in Praetore, qui habet sententiam decisiuam, licet subordinatam sententiæ Principis. Concedo etiam, solum Pontificem habere suffragium infallibile, quia illud habet vt dirigibile à Spiritu S. nego tamen reliquos Praelatos non habere suffragium. Ad 3. nego, Pontificem simpliciter teneri controuersias fidei definire ad plura vota suffragantium, sed ad maiorem euidentiâ credibilitatis. Cum enim Concilium, sicut & quæuis alia humana consultatio, quam Pontifex adhibet ante definitionem fidei, praerquiratur, vt Pontifici fiat euidenter credibile, quæ pars controuersiae sit vera, & à Deo reuelata, eam suffragiorum partem Pontifex sequi debet, quæ maiorem euidentiâ credibilitatis habet, quod res definienda sit à Deo dicta. Ex his sequitur quod nunquam Deus permissurus sit, vt maiorem credibilitatis euidentiâ habeat pars falsa, quàm vera. Atque hæc de formâ procedendi in sent. ferenda in Concilio generali. De forma autem, ordine, & modo procedendi in sess. ac reliquis ceteris ritibusque, habetur sufficiens instructio in fine Concilij Constantiensis.

An autoritas Concilij, generalis legitime congregati, nondum tamen à Pontifice confirmati, in causâ fidei sit infallibilis?

Dixi, legitime congregati: nam de non legitime congregato, nulla est diffic. quin in causâ fidei errare possit, & de facto multa errarunt: cum talia non sint in Spiritu S. congregata, quibus tantum Christus suam promisit assistentiam, *Matth. 18 Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Dixi, nondum à Pontifice confirmati: nam Concilium generale à Pontifice confirmatum in fide errare non posse est extra Catholicorum controuersiam, etiam eorum, qui putant, Concilium esse supra Papam: nam tale Concilium perfecte repræsentat Ecclesiam, tam ratione capitis, quàm ratione corporis, aduersus quam, pollicente Christo, *porta inferi praeualeere non possunt.* Sola igitur controuersia est de Concilio generali legitime congregato auctoritate Romani Pont. non dum tamen confirmato. De quâ. PRIMA sent. affirmat. Sequitur ex sententia eorum, qui docent, Concilium esse supra Papam, quia legitime congregatum repræsentat vniuersam Ecclesiam; in eo adsunt omnes Ecclesiae pastores cum legitimâ potestate & spiritali Iurisdictione: At vniuersa Ecclesia in materia fidei errare non potest; *Et porta inferi non praeualebunt aduersus eam.* Confir. 1. Tale Concilium est in Spiritu S. congregatum sc. auctoritate Pont. praesidentibus ipsius legatis: ergo habet Spiritus S. assistentiam, quæ illud in controuersis fidei definiendis errare non permittit: *Matth. 18. Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo &c.* Sed Concilium legitime congregatum auctoritate Pontificis, est congregatum in nomine Christi: igitur in medio eius praesidet Christus suâ infallibili assistentiâ. 2. huiusmodi Concilia dicunt anathema omnibus, qui contrarium sentiunt, etiam ante vllam confirmationem Romani

62. Ad rationes dub.

Ad 2.

63. Ad 3.

65. Illegitima multa errant.

Controuer.

67. 1. Sent.

Fundam.

68. Confir. 1.

69. Confir. 2.

Romani Pont. ergo ante illam habent infallibilem autoritatem definiendi fidei, & ad eas credendas sub anathemate obligandi fideles.

S E C U N D A negat: ita Caiet in Opusc. de autho. Papæ cap. 11. & 12. & in Apol. p. 2. cap. 21. *Canus lib. 5. de locis Theol. cap. 5. qu. 1. Bellar. lib. 2. de Concil. cap. 11. Valen. de obiecto fidei disp. 1. qu. 1. pun. 7. sub tit. de Concil. §. 44. Malder. ibid tract. de Concil. disp. 3. dub. 1. Syluus lib. 5. de controu. qu. 2. art. 3. Bannez verò 2. 2. qu. 1. art. 10. in prior. comm. dub. 4. conclu. 1. & 2. & Turria. disp. 18. dub. 4. distinguunt de Concilio Generali: negant, sumptum quoad omnes Patres errare posse; posse aiunt quoad maiorem partem: & consequenter concludunt, posse Concilium generale simpliciter errare; nam vt sit & dicatur generale, sufficit, si maior pars Concilij rem definiat; nõ est necesse, vt definitio dicatur esse Concilij generalis vt omnes in Concilio congregati subscribant.*

D I C O 1. Concilium generale sumtum quoad maiorem partem, etiam si legitime congregatum sit, præsidibus in eo Pontificis legatis, siue ijs repugnantibus, siue consentientibus, in definiendis controuersis fidei errare potest ante Pontificis confirmationem, & consequenter ipsius autoritas ante Romani Pont. confirmationem non est infallibilis. Aferunt constat, tum ex Generali Ephesino II. quod legitime congregatum, in eoque præsidibus Pontificis legatis, errauit, subscribendo errori *Dioscori*, repugnantibus legatis, vt apparet in 24. 25. & 26. *Epistolis S. Leonis Papæ ad Theodo.* At, inquit, errauit hoc Concilium, quia suam de fide sententiam non liberè protulit, sed metu à Diolcoro incusso, vt Pontifex ei. fatetur. Sed contrà; vt rectè Canus, sicut errauit metu minarum, ita errare potuit concupiscentiâ boni: proinde nunquam certi esse possumus de veritate fidei ante Romani Pont. confirmationem. Tum ex Concilio Basile. quod consentiente Iuliano Cardinale Apost. sedis legato, errauit definiens, Concilium Generale esse supra Pontificem, vt *seß. 2. huius Conc.* Ratio: sententia Concilij in controuersis fidei non est vltima: ergo non est infallibilis certitudinis & autoritatis. Quia non datur sententia certior, quàm sit sententia de fide, cum hæc nitatur testimonio Diuino, quo nullum dari potest certius, vnde nunquam licitum est à sententiâ de fide certâ appellare. Antec. probat praxis & consuetudo omnium Concil. Gener. quæ hæcenus legitime congregata sunt, quæ semper iudicarunt, nullum robur sua decreta & sanctiones habituras, nisi Romani Pontificis confirmatio accederet. Ita Nicænum I. in *Epist. Synod ad Syluest.* *Quidquid, constitutum in Concilio Niceno, precamur vestri oris consortio confirmetur.* Et suprà: *Quæ explanata sunt ad vestra, siue vt in margine legitur, veræ sedis argumentum accurrimus roborari, vt vestra regula fixos habere possit gradus.* Chalcedonense in *Epist. Synod. missa ad Leonem. p. 3. par. eiusd. Rogamus, inquit, & tuis decretis nostram honoris iudicium.* concludit: *ad probationem nostram sinceritatis, & ad eorum, quæ a nobis gesta sunt. firmitatem & consonantiam &c.* Idem seruauerunt reliqua Generalia, vt patet de vltimo Triden. speciali Bulla à Pio IV. confirmato. Quod si alicuius Generalis Concilij confirmatio non legitur, id non est, quodd sententia Concilij sit vltima, & infallibilis autoritatis, sed quia huiusmodi Concilia consenserunt instructioni Pontificis, quam per suos

legatos ad ea misit: sæpè enim Pontifices suos legatos ad Concilium mittunt cum instructione de doctrinâ fidei, quam debet Concilium sequi: & tunc hoc ipso, quod Concilium in suis Decretis Pontificis sententiam sequitur, eius decreta censentur autoritate Pontificis firmata.

Ratio: autoritas fidei controuersias cum infallibili certitudine definiendi, non fuit à Christo collata toti Ecclesiæ, sed ipsius duntaxat capiti, licet in vtilitatem Ecclesiæ, seu soli Petro in suis successoribus continuanda: igitur nisi accedat sententia legitimi Petri successoris, nondum Decreta Concilij censentur habere fidei certitudinem.

D I C E S. Hanc fidei certitudinem habere possunt ab ipsis sedis Apost. legatis, quibus Pontifex omnem suam communicat autoritatem, sicut & Episcopus simplici Sacerdoti, cum illum vice sui ad Concilium mittit. Sed contrà autoritas definiendi res fidei cum omnimodâ certitudine, non est alteri communicabilis, cum sit addicta propriæ personæ Pontificis, vt Vicario Christi, & Petri successori. Colligitur ex verbis Christi, qui soli personæ Petri illam commisit: voluit enim, vt addicta esset soli officio vniuersalis Pastoris Ecclesiæ. Nec est eadem ratio de Episcopis, qui Iurisdictionem in suffragio ferendo non habent propriæ personæ additam, cum id ex nullo capite colligatur. Quod si, vt eodem modo Concilium errare possit, siue Pontificis legatos habeat, siue non habeat: quia si Concilio non addunt maiorem autoritatem, quàm addant Episcopi non legati: nisi legati veniant cum instructione Pontificis. Nam tunc non quæ legati, sed quæ iuxta Pontificis sententiam agunt, habent infallibilem autoritatem. Contra quam instructionem, agere possunt non modò Concilium, sed etiam legati ipsi; vti egerunt in Concilio Constantinop. sub Nicolao I. constat ex *Epist. 5. ipsius ad Michæl. Imp. in 3. to. Concil. p. 1. sect. 2. pag. 421.* Et tunc sententia Concilij, vt potè contra instructionem Pontificis, erit falsa.

D I C O 2. Concilium generale quoad omnes omninò Patres, etiam ante Pontificis confirmationem, in materiâ fidei errare non potest. Fundam. testimonium totius Concilij generalis, est testimonium totius Ecclesiæ: implicat autem moraliter testimonium totius Ecclesiæ esse fallum, in materiâ fidei: ergo implicat moraliter, totum Concilium quoad omnes omninò Patres in causâ fidei errare. Maior patet; nam Concilium generale repræsentat totam Ecclesiam quantum ad testimonium humanum, quod vt præuia conditio præcedere debet definitionem Pontificis. Minor prob. cum hoc testimonium præcedere debeat vt præuia conditio definitionem Pontificis, cumque Pontifex humano modo debeat ad sententiam ferendam se determinare, implicat moraliter, vt illud sit fallum. Confir. Qui promittit finem, promittit consequenter media ad finem necessaria: sed Christus promittit, vt numquam in controuersis fidei decidendis suis Vicarius esset erraturus; cumque, ad hoc ex voluntate eiusdem Christi, necessaria sit præuia Doctorum consultatio, fieri nequit, vt omnes omninò Doctores in generali Concilio congregati in causâ fidei errent: alioqui vel Pontifex non teneretur ad suam sententiam ferendam Doctorum consultationem præmittere, vel errare posset, determinando

Nota.

73. Ratio à priori huius veritatis.

74. Obuius Resp.

Distinctione inter legatos. Papæ & prælatos.

75. Conclus. 2.

Fundam.

76. Confir.

70. 2. Sent.

71.

Prob. 2.

72. ratione. Prob. 1.

Ita Conc. Nic. 1.

Chalced.

Conc. Trid.

nando se ex prævio iudicio omnium Ecclesie Doctorum. Dicere autem, quod tali casu Deus peculiari motione inclinaret mentem Pontificis ad definiendum contrarium eius, quod omnes Patres in Concilio decreuerunt, est recurrere ad miracula absque necessitate: cum & absque huiusmodi miraculo, & congruentius ad modum agendi humanum sit, ut nunquam Deus permittat, ut omnes Patres in Concilio errent in causâ fidei.

77.
Grauis
difficultas

Restat diffic. quâ certitudine certum sit, non posse in causa fidei omnes omnino Patres in Concilio generali errare. Authores pro hac sent. citati videntur sentire. hoc tantum esse certum certitudine morali, non fidei diuinæ.

78.
Solutur

D I C O, non esse quidem certum certitudine fidei diuinæ explicitè, & per se ac primario attestatæ; esse tamen fidei diuinæ implicitè, & in alio reuelatæ. Primum constat, quia nullum habemus explicitum testimonium, quo Christus hæc promissionem fecerit Concilio: nam illa promissio, *Matth. 18. Vbi fuerint duo vel tres congregati, communiter explicatur de Concilio includente caput, ac proinde infallibilem Christi assistentiam habere ratione capitis. Secundum prob. quotiescunque in aliquâ propos. explicitè reuelatâ includitur alia, quæ ex eâ per moralem euidenciam deducitur, talis etiam propositio, non vt deducta vi. discursus, sed vt explicata erit de fide: at in hac propos. in personâ Petri explicitè reuelata: *Romanus Pontifex in controuersijs fidei definiendis errare non potest*: implicitè includitur hæc alia: *testimonium totius Ecclesie in causa fidei non potest esse falsum*: quæ veritas per moralem euidenciam deducitur ex primâ expressè in personâ Petri reuelatâ: nam Deus vult, vt Pontifex, controuersias fidei definiat præuiâ consultatione, & humano iudicio Ecclesie, vt conditione requisitâ: ergo vult, vt Pontificis definitionem præcedat humanum iudicium Ecclesie vt conditio requisita: igitur permittere non potest, vt humanum iudicium totius Ecclesie sit falsum: alioqui, cum ex tali iudicio vt ex præuiâ conditione debeat Pontifex se determinare ad sententiam ferendam, si tale iudicium posset esse falsum, posset Pontifex ad falsam sententiam se determinare. Deinde si certum est, non posse Pontificem in sententiâ ferendâ circa controuersias fidei errare, & debere in controuersijs fidei Ecclesie iudicium præmittere, ex quo vt ex præuiâ conditione, ad sententiam ferendam se determinet, euidens moraliter est, non posse tale iudicium esse falsum.*

80.
Respond. ad
argum. pri-
mæ sententiæ.

Ad 1. primæ neg. maior: nam tota Ecclesia includit caput, in quo residet infallibilis auctoritas definiendi res fidei. Minor concedenda, si intelligatur de totâ Ecclesiâ quoad omnes omnino Pastores ac Doctores; neganda, si tantum intelligatur quoad maiorem partem iuxta prædeklarata, in & asser. Cæterum concedo, in Concilio generali adesse omnes Pastores cum legi imâ potestate & iurisdictione, neg. huiusmodi potestatem, quæ est in reliquis Pastoribus à Pontifice, esse infallibilem, nisi, vt explicatum est in omnibus omnino simul. non quidem perse, sed ratione promissionis factæ capiti.

81.
Ad 1. confir.

Ad 1. confir. Concilium in Spiritu S. legitime congregatum habet infallibilem Spiritus S. assistentiam ratione sui, vt præcisum capite, nego; ratione capitis, concedo: nam capiti tantum

explicitè concessa est potestas confirmandi fratres in fide, & pascendi oues Christi. Concilium autem Generale eatenus errare non potest, quatenus præmittendum est vt præuia conditio ad definitionem Pontificis: ad hoc autem sufficit, vt errare non possit quoad omnes omnino Pastores & Doctores; quia tunc nulla remaneret humanitè præuia signa euidencie credibilitatis, quibus Pontifex humano modo duci posset ad veritatem definiendam. Ad 2. Resp. Concilia Generalia dicere anathema contrarium sententibus, posito quod sua decreta sint à Pontifice approbata. Cuius euidens signum est, quod etiam Prouincialia anathema dicunt contrarium sententibus.

82.
Ad 2. confir.

Infertur 1. nequè tempore sedis vacantis, aut depositionis Pontificis, vel schismatis, Concilium Generale habere potestatem decidendi cum infallibili certitudine controuersias fidei, vel auctoritatem condendi leges vniuersales totam Ecclesiam obligantes. Quia in nullo casu ex scripturâ, vel traditione constat, Concilium huiusmodi potestatem à Deo accepisse, sed potius constat oppositum ex continuâ praxi Ecclesie. Nam nulla decreta, quæ in huiusmodi casibus à Concilio sanciantur, vim habere censentur, nisi confirmata à Pontifice legitime electo, vt constat ex ijs, quæ Constantiense ante electionem Martini V. decreuit, quorum ea tantum vim habent, quæ peculiari Bullâ confirmata fuerunt ab ipso Pontifice. 2. Non solum decreta Concilij Generalis, sed etiam Prouincialis in materiâ fidei, si à Pontifice confirmentur, rem faciunt de fide certam. Quia potestas collata Petro, eiusque successoribus in definiendis controuersijs fidei, non fuit limitata ad Concilium Generale, sed ad modum duntaxat humanum, vt illæ non definirentur ante præuiam Doctorum consultationem, quam necesse non est fieri in Concilio generali, sed fieri posse vel per Prouinciale, vel per priuarum Doctorum Cœtum, vt constat ex multis veritatibus, quæ in solis Prouincialibus definitæ sunt, vt quæ contra Felagium, & Semipelag. in Concilij Palæstino, Mileui. Arausi. & contra Petrum Oxom. in Complutensi.

83.
Infertur 1.

Ratio

3. Discrimen inter Iuridicam definitiorem Pontificis, & scripturam sacram. nam licet vtraque sit fide diuina amplectenda, scriptura tamen non solum fide diuina quoad principalem sententiam, quam continet; sed etiam quoad singula verba: definitio autem Pontificis tantum quoad principalem sententiam, quam Pontifex definire ac proponere intendit. Multa enim sunt in decretis Pontificum obiter tantum dicta, vel ad confirmandam tantum principalem sententiam, vel de quibus Pontifex specialiter interrogatus non fuit, vel ad maiorem explicationem principalis sententiæ, quæ de fide non sunt, sed probabiliter tantum à Pontifice adducta. Contra verò omnia & singula verba à Canonico scriptote dicta, accipienda sunt, vt à Spiritu S. inspirata & dictata. Ratio oritur ex diuerso modo, quo Spiritus S. assistit Pontifici, & Canonico scriptori. Pontifici enim assistit, vt supremo Doctori Ecclesie, veritatem signis & rationibus humanis examinanti ac discutienti, vt in eâ definiendâ non erret: scriptori verò Canonico, vt immediato instrumento suæ dictationis, quam per illum vt per calamus reuelat Ecclesie, *Psal. 44. lingua mea calamus scribe*. Quod fit vt Canonici scriptoris verba non tam putanda

84.
Infertur 2.

Ratio.

85.
Infertur 3.

Ratio inuenit
discriminis
inter scripturam
& defini-
tionem
Pont.

tanda sint ipsius quam Spiritus S. cum ipse tantum sit calamus excipiens & exarans verba; Spiritus ut dictans & inspirans per internam motionem veritates: nam non nisi Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines, teste Petro Epist. 2. cap. 1. & Paulo 2. ad Timoth. 3. nam siue sacri scriptores novas scripserint reuelationes, ut Prophetæ; siue eas, quæ antea factæ fuerant, enarrarint, ut fecerunt Euangelistæ, qui scripserunt ea, quæ vel ipsi præsentibus viderunt, ut *Matthæus & Ioan.* vel quæ ab alijs audierunt, ut *Martus & Lucas*, semper ita in scribendo à Spiritu sancto dirigebantur, ut in nullo errarent. Est & aliud discrimen inter Concilia, & scripturas sacras: quòd Concilia non tradunt novas reuelationes & veritates, sed tantum quæ factæ sunt declarant per deductionem ex ijs, quæ apertè & expressè reuelatæ sunt in scripturis: cum tamen scripturæ novas sæpè reuelationes & veritates nobis tradant.

86.

An authoritas Concilij Generalis sit supra authoritatem Papæ?

CVM quæritur, an Concilium sit supra Papam, nota non accipis concilium, ut includit Papam, sed ut distinguitur à Papa: neque intelligi de Concilio illegitimè congregato; nam cum hoc nullam habeat authoritatem, frustraneè disputaretur, an ipsius authoritas esset supra authoritatem Papæ: sed capi Concilium ut distinctum quidem à Papâ, legitimè tamen congregatum, siue includat, siue non includat Pontificis legatos. Quanquam hæc quæstio inuoluit hanc aliam, an possit Concilium Generale legitimè cogi absque authoritate Papæ: nam si authoritas Concilij est supra authoritatem Papæ, poterit legitimè congregari absque consensu & authoritate Papæ.

87. Plena discussio conuenit.

88. Prima sententia.

PRIMA sententia est affirmatiua nonnullorum apud *Bellar lib. 2. de Concil. autho. cap. 14.* qui tamen non in eo fundantur, quòd ut hæretici contendunt, Papa sit caput tantum Romani Episcopatus; sed in eo, quòd licet sit caput vniuersæ Ecclesiæ singillatim ac sparsim sumptæ, non tamen ut congregatæ ac simul vitæ. Sicut Generalis Religionis est superior & caput totius suæ Religionis singillatim ac sparsim sumptæ, quia est caput & superior omnium locorum & Prouinciarum sui Ordinis, non autem totius Religionis in vnum collectæ: sic enim est inferior suâ Religionis. Consimili modo prædicti authores ratiocinantur de Pontifice, quòd licet sit caput & superior singularum Ecclesiarum, non tamen omnium in vnum simul collectarum.

89. In explicatioue discipulorum.

Adhuc tamen discrepant authores: nam aliqui totam hanc potestatem infallibiliter definiendi controuersias fidei, legesque vniuersales condendi, subiectiuè & formaliter tantum ponunt in Concilio generali, in Pontifice autem solum instrumentaliter & executiuè. Alij autem, ut *Gerson apud Caiet. de autho. Papæ cap. 10.* formaliter quidem & subiectiuè illam ponunt in Pontifice, quem Monarcham fatentur; tamen in Concilio generali finaliter, quia conceditur hæc potestas Papæ propter Ecclesiam, quam Concilium generale repræsentat: applicatiuè; quia eandem potestatem applicare potest huic, vel illi personæ; suppletiuè; quia supplendo defectum

Pontificis, facit quidquid potest Pontifex ipse, controuersias fidei cum infallibili certitudine decidendo: regulatiuè, quia illam potest in Pontifice dirigere, moderari, ac tollere, si opus fuerit. Omnes tamen conueniunt, dubio, vel defecto Pontifice, hanc potestatem plenariè esse in Concilio. Vnde colligunt, authoritatem Concilij generalis quoad sex, esse maiorem authoritatè Papæ: 1. quoad amplitudinem & extensionem: 2. quoad infallibilem, directionem: 3. quoad morum reformationem, tam in membris, quam in capite. 4. quoad potestatem coactiuam, cui Pontifex ipse subiicitur: 5. quoad difficultatem causarum fidei vltimatam definitionem: 6. quia est copiosior, quippe cum complectatur saltem virtualiter omnem potestatem, & omne politicum regimen, Papale Imperiale, Regale Aristocraticum, & Democraticum.

Sex puncta consuet.

Probatur hæc definitio Concilij Constantiensis, quod Concilium postea confirmatum fuit à Martino V. eandem sententiam secutum est Basileense: verba in *Constantian. in 4. sess. & in 2. Basile.* relata, sunt hæc: *Et primo delarar, quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, Ecclesiâ Catholicâ militantem repræsentans, potestatem immediatè à Christo habet, cui quilibet cuiuscunque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem Generalem Ecclesiæ Dei in capite, & in membris.* 2. Ex illis *Matt. 18.* *Quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in celo: & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in celo.* Quibus verbis Christus supremam potestatem ligandi, ac soluendi concedit Ecclesiæ. Quòd autem hæc verba dicta sint Ecclesiæ, constat, tum quia immediatè antè dixerat: *si Ecclesiam non audieris, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus:* & post statim subdit citata verba: tum quia post hæc verba, potestatem Ecclesiæ concessam magis explicans, addit: *Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint fiet illis à Patre meo.* Et assignans causam vniuersalem, subiungit: *Vbi enim sumus duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

90. Probat dato sens.

91. Conc. Basileensis.

92. Prob. 2.

Confirmant ex 1. Concilio generali ab Apostolis Ierusalem celebrato *Act. 15.* à quo non nomine Petri, sed totius Ecclesiæ mittuntur decreta Concilij Antiochiam: *Apostoli, inquit, & seniores, fratres &c.* Præterea non Petrus, sed totum Concilium dixit: *visi in est Spiritui sancto & nobis.* Et *Act. 8.* miserunt Petrum & Ioannem ut Ecclesiæ subditos in Samariam. Et *Act. 11.* compulsus est Petrus ab Ecclesiâ rationem reddere de ingressu ad Cornelium Centurionem.

92. Conc. Matt. 1.

4. Potest Papa hæc potestate abuti in destructionem Ecclesiæ: ergo supra Papam debet esse aliqua regula indefectibilis à sapientissimo Legislatore Christo cõcessa, quâ possint qui huiusmodi potestate abutuntur, corrigi, ac dirigi: hæc autem alia esse nõ potest, quam generale Concilium vniuersam Ecclesiam repræsentans: ergo in Concilio generali est potestas Papalis ut in regulante ac moderante. Confirmant. Medium virtutis, authore *Philos.* debet esse illud, quod sapiens iudicauerit. Sed Pontifex Papalem potestatem habet, prout sapiens iudicauerit: ergo cum non in ipso, sed in vniuersali Ecclesiâ sit sapientia indefectibilis, in ipsa, nõ in Pontifice erit tale mediū iudiciale

93. Probans 4. ratione.

Confr.

94.

SIC VND A negat, in vllâ re Concilium esse supra Papam. Est communis, cuius oppositam multi erroneam appellant. *Caiet. cit. à cap. 7. Bellar lib. 2.*

Egrege enim Caiet. Bella propugnans.

lib. 2. de aurb. Conc. à cap. 15. Quæ ad fidem proximè accedit, propter definitionem duorum Concil. gener. Floren. in Decreto Pont. *definimus, sanctam Apost. sedē, Romanum Pont. in vniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Rom. successorem esse Petri Principis Apost. & verum Christi vicarium, totiusque Ecclesie caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere: & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, ac gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino n. Iesu Christo plenam potestatem traditam esse: In quâ defini. nota verba, totius Ecclesie caput: & vniuersalem Ecclesiam: per quæ comprehenditur Ecclesia, etiam simul in vnum collecta: nam etiam Ecclesie simul collectæ Pontifex, vt Christi Vicarius, & Petri successor, est caput, & auctoritatem habet illam doctrinâ fidei pascendi, gubernandi, ac regendi. Concilium verò Lateran. vlt. sub Leone X. sess. 11. postquam declarauit, decreta Concilij Basile. nullius fuisset roboris, subdit: *Cum etiam solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum iudicandorum, tractandorum, ac dissoluendorum, plenum ius & potestatem habere, nedum ex sacra Scriptura testimonio, dictis Sanctorum Patrum ac aliorum Romanorum Pontificum etiam predecessorum nostrorum, sacrorumq; Canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorum Confessione, manifestè constet.* Inter alia afferit Synodum Alex. in quâ scriptum fuisse dicitur, Nicænum Conc. statuisse, non debere absque Romani Pont. auctoritate Concilia celebrari.*

1. definitio

91. 2. definitio

96. Eandem veritatem docens.

97.

98. Demonstrat rationes. 1.

99.

Docuerunt Concilium Sinuess. 306. Episc. congregatum ad iudicandam causam Marcellini Papæ, qui omnes vnâ voce responderunt, vt in sine Concilij legitur: *Prima sedes non indicatur à quoquam. Romanum sub Syluest. Can. vlt. in summâ Concil. nemo iudicabit primam sedem, quoniam omnes sedes à prima sede iustitiam desiderant temperari: Concilium Later. sub Alex. III. cap. licet, de electione; in Romanâ Ecclesiâ speciale aliquid constituitur, quia non poterit ad superiorem recursus haberi: Quod supponit, Romanam sedem non habere in terris superiorem. Eidem subscribunt Patres apud recen. Probant promissiones à Christo Petro factæ, quæ omnes non ad Ecclesiam, sed ad singularem personam Petri, eiusquæ successores diriguntur, vt *suprà.* confirmat continua Ecclesie praxis, quâ constat, semper decreta Concilij generalis, vt vim & robur habeant, confirmari à Romano Pont. vt *præced. sect.**

Prima ratio fit, Eccles. Regimen est Monarchicum: igitur eius potestas debet residere in vno supremo capite, ex naturâ monarchici regiminis; non in Concilio: ergo in Romano Pont. Antec. prob. *suprà.* tum quia hoc Regimen est omnium perfectissimum, prucioribusque subiectum incommodis: tum quia tale Regimen exercuit Christus ipse, cum primùm suam Ecclesiam fundauit, illudque exercendum reliquit Apostolis. Concilium autem non est vnum caput, sed multitudo; vnde si in eo resideret Eccles. potestas, illa non esset Monarchica, sed Aristocratica, quæ est imperium optimatum, cum verò debeat hæc potestas residere in vnâ singulari personâ; & hæc alia esse non possit, quàm Romanus Pont. vt *suprà.* in illo vt in supremo capite totius Ecclesie hæc Monarchica potestas residebit. **SECUNDA:** hæc potestas non residet in Concilio tantum; nam vt *suprà* sæpe Concilia etiam legitimè congregata in causâ fidei errarunt; & multa dogmata fidei à Pon-

tifice extra Concilium generale definita vertentur in dubium; & falsæ redderentur omnes promissiones Christi in personâ Petri eius successoribus factæ, cum illæ non Ecclesie, sed singulari personæ Petri eiusque successoribus factæ sint: Nec in Concilio & Pontifice simul: quia nec alterutrum posset per se seorsim ab altero rem certò definire; aliàs .n. quiquid Concilium seorsim à Pontifice Rom. in causâ fidei definiuisset, tenendum esset vt dogma fidei; cum tamen multa generalia, etiam legitimè congregata in causâ fidei errarint; & est contra bonum regimen, esse duas supremas potestates inuicem non subordinatas in ead. repub. nam quæ faceret vna, destruere posset alia: vnde multa schismata & dissidia nascerentur: & neutra potestas esset suprema; dum quod tentaret vna, maneret subiectum alteri; nec non nisi cum altero: aliàs .n. nunquam posset Pontifex extra Concil. generalem aliquid in fide controuersum definire.

TERTIA Si Pontifex Roma. est Pastor & Rector vniuersalis singularum Eccles. ergo etiam omnium simul collectarum: cum per collectionem in vnum non desinant particulares Ecclesie esse oues Christi, ac proinde subiectæ Pontifici tanquam vniuersali Pastori à Christo constituto. *Confir.* etiam respectu Ecclesie simul congregatæ dictum est Petro: *Pasce oues meas: confirma fratres tuos: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam:* nam etiam vniuersa Ecclesia in vnum coacta, est Ecclesia Christi pascenda doctrina fidei, ædificata supra firmâ Petram Petri.

100. 3. ratio

Confir.

101. 4. ratio

QUARTA: etiam respectu totius Ecclesie in vnum collectæ summus Pontifex est Vicarius Christi, nec per talem collectionem amittit potestatem à Christo acceptam, quin tunc maximè eam habere debet, cum tunc maximè exercenda sit, quippe quam Pontifex accipit ad pascendam & instruendam vniuersam Ecclesiam. *Confir.* Eo modo Christus per suum Vicarium Ecclesiam gubernat, quo ipse gubernaret si visibiliter eam gubernaret. At si visibiliter Christus eam gubernaret, solus ipse independenter ab Ecclesiâ vsum suæ potestatis exerceret: quia non alio modo Christus visibiliter eam, nunc gubernaret, quàm gubernauit, cum primùm illam instituit; sc. solus ipse independenter ab Ecclesiâ. Maior prob. cum Vicarius faciat vnum cum principali, vt instrumentum cum causâ principali, non alius modus operandi tribuendus est instrumento agenti in virtute causæ principalis, quàm ageret ipsa causâ principalis, præsertim quando instrumentum est morale. **DICES:** etiam

Confir.

Ergo etiam eum Vicarium

102. Dices.

Resp.

Concilio generali concedo infallibilem auctoritatem in causâ fidei; saltem quoad omnes omnino Patres in eo congregatos, Resp. hanc concedo tantum consequenter, propter infallibilem auctoritatem concessam Pontifici. Quia cum Pontifex in definiendis controuersijs fidei præmittere debeat Doctorum consultationem, ex quorum sententia & testimonio formare debet practicum iudicium de veritate definiendâ, nunquam Deus permissurus est, vt omnes omnino Doctores in Concilio generali congregati falsum definiant, cum Concilij definitio in controuersijs fidei sit medium ad ipsam definitionem Pontificis: & quia qui dat finem, dat etiam media ad finem necessaria, consequenter quòd idem Deus, qui dat Pontifici infallibilem auctoritatem in controuersijs fidei, exercendam

dam præviâ Doctorum consultatione, dat etiam, ut nunquam totum Concilium generale contrarium definiat.

103. *Insta.*
202.
Instabis: ergo saltem casu, quo totum Concilium generale quoad omnes omnino Patres idem decernerent, non esset necessaria Pontificis auctoritas & confirmatio. Resp. neg. conseq. quia cum definitio Concilij sit ordinata ad definitionem Pontificis, nunquam erit, saltem quoad nos de fide certa, nisi accedat Pontificis confirmatio, à quâ pendet definitio Concilij, ut ea credatur de fide. Sicut nunquam erit de fide, quòd practicum iudicium, quo quis iudicat, obiectum fidei esse evidenter creditile, ac credendum, sit verum, nisi accedat ipse fidei divinæ assensus, quo præcedens iudicium de credibilitate obiecti confirmatur fuisse verum.

104. *Ad argu. inveni.*
Ad argu. oppositæ, nego, villo ex assignatis modis esse in Concilio generali infallibilem potestatem definiendi controuersias fidei, vel vllam auctoritatem habere in reformatione aut ipsius personæ Pontificis, aut totius Ecclesiæ, nisi accedat ipse consensus Pontificis. Nec est eadem ratio de Generali respectu suæ Religionis: quia Generalis suam potestatem habet à Religione, proinde hæc est illo superior: Pontifex autem suam potestatem non habet ab Ecclesiâ, sed à Christo: proinde, præter Christum, nullum agnoscit in terris superiorem. Quo fit, ut nec ipse sponte possit se subiicere coactiuæ potestati Concilij: quia non potest suâ potestatem, quam supra Concilium à Christo accepit, in ipsum Concilium transferre, sine quâ potestate non posset Concilium iudicè & auctoritariuè in Pontificem agere. Solum igitur Concilium potestatem habet eligendi sibi Pastorem, vel declarandi illum hæreticum, si forte in hæresim incidat.

105. *Ad primum.*
Ad 1. ductum ex Concilio Constan. & Basile Resp. quoad hoc Concilia hæc confirmata non fuisse, ut constat ex Bullâ Leonis X. latâ in generali Latera. quâ declaratur vtrumque quoad hoc errasse, Basileense appellatur Conciliabulum.

106. *Ad 2.*
Ad 2. Resp. per illa verba promissam fuisse omnibus Apostolis, eiusq; in Sacerdotio successoribus potestatem absoluendi, & retinendi peccata in sacramento penitentia. ut cum multis Patrib. docet S. Tho. in hunc loc. Quam potestatem hic promissâ, re ipsa postea Christus contulit Jo: n. 20. Quorum rem. seruitu peccata, remittuntur eis, & quorum retinuerit, retenta sunt. Cæterum pro Ecclesiâ, cit. loco non intelligitur Concilium generale, sed quivis superior: alioqui quoties quis fraternâ correptionem non acceptaret, deberet Concilio generali renuntiare. Alia autem verba *Vbi fuerunt duo: &c.* intelliguntur de quibuscunque fidelibus, qui ad gratiâ à Deo impetrandam simul consentiunt, ita ferè Patres à S. Tho. in sua catenâ citati: & esto intelligantur de Ecclesiâ in Concilio generali congregata, ab ea tamen non excluditur caput.

107.
Ad 3. concedo, decreta in Concilio Apostolorum cõdita missa fuisse ad fideles, nomine totius Concilij, capite tamen, qui erat Petrus, non excluso, à quo robur & vim accepere. Sicut & decreta Trident. aliorumq; Concil. general. proponuntur fidelibus, nomine Concilij caput includentis, à quo tantum infallibilem habent auctoritatem. Eodem modo intellige illa: *visum est Spiritui sancto & nobis.* Nego aut Petrum missum fuisse ab Ecclesiâ ut subditum, aut ut inferiorem ab eâ coactum fuisse narrare, quæ de rebus fidei cum Cornelio egerat.

Ad 4. neg. posse Pontificè hac potestate abuti in destructionem Ecclesiæ, quantum ad ea, quæ necessaria sunt ad salutem: nam nec causas fidei definire aliter, ac definiendæ sunt, nec alia præcepta ut ad salutem necessaria declarare potest, quàm quæ necessaria sunt. Cum enim hæc potestas quoad præcepta fidei, & ad salutem necessaria, dirigatur à S. Spiritu, qui peculiari motione in his rebus Pontifici assistit ut Christi Vicario, ne erret, nõ poterit eâ abuti: esto possit in ijs, quæ ad salutem necessaria non sunt. Ad quem tamen abusum corrigendum Concilium nullam habet potestatem, sed eius iudiciu servatur Deo, quem tantum Pontifex superiorem agnoscit. Ad confir. neg. conseq. nam licet indefectibilis regula in causis fidei decidendis non sit in Pontifice ut priuato homine, est tamen in eo ut Christi Vicario, cui ex peculiari promissione assistit, ne in ijs deficiat.

DISPUTATIO IX.

In quod vltimò Christiana fides resoluatur?

PRIMA sen. Duran. in 3. dist. 24. q. 1. & dist. 25. q. 3. opinantis, fidem resolui per discursum in aliquod primò creditum fide acquiratâ, quòd sit ratio credendi cætera: hoc autem est Ecclesiâ à Spiritu S. recta. fundam. omnis notitia obscura resolui debet in aliquam euidentem, ex quo certitudinem sumat: sed notitia fidei est obscura: ergo resolui debet in aliquam euidentem: hæc autem alia esse non potest, quàm notitia Ecclesiæ à Spiritu S. rectæ; & hæc aliud haberi non potest, quàm ex humano testimonio: ergo. In eandem inclinât Scotus in 3. dist. 24. §. de primo, Gabriel dist. 22. q. 2. art. 2. concl. 1.

2.
SECUNDA Marfilij in 3. qu. 14. art. 1. p. 3. 2. Sentent. concl. 1. Gabrie. dist. 44. art. 2. concl. 1. affirmantium, fidem resolui per discursum in aliquod principium lumine naturæ notu, cui intellectus immediatè, eoq; mediante cæteris reuelatis assentitur. Tria autem principia assignat Marfilij, in quibus naturaliter notis nituntur omnes assensus fidei. quòd Deus sit; 2. quòd sit verax: 3. quòd omne à Deo reuelatum sit verum; nam omnis assensus fidei supponit Deum esse, veracem esse, & quidquid ab ipso dicitur, verum esse: sed hæc cognoscuntur lumine naturæ. Fundam. idem: sc. omnis obscura cognitio fundari debet in aliquâ euidente, teste Philos. 1. Poster. Text. 1. Confir. In quâuis scientiâ dantur aliqua principia, ex quibus deducuntur conclusiones: ergo etiam in fide dari debent aliqua principia, ex quibus deducantur articuli.

3.
TERTIA Medina de recta fide lib. 1. cap. 11. resoluentis fidem per discursum in aliquod primò creditum fide Diuinâ, in quo ut in principio continentur omnes articuli, quodque simul sit ratio credendi illos: hoc autem est Ecclesiâ à Spiritu S. recta. hic author vult, Ecclesiam esse creditam fide divinâ; Durandus humanâ. Fundam. fidem resolui, nihil aliud est, quàm vltimam ipsius rationè sciscitanti assignare: at sciscitanti, cur hoc, aut illud credimus, nequimus aliam rationem, à quâ fides Christiana robur suæ certitudinis desumit, assignare, quàm, quia Ecclesiâ, quæ à Spiritu S. regitur, hoc proponit: igitur in hanc vltimò

ultimò fides nostra resoluitur.

4. Sentent.

QUARTA Vasquez. 1. p. disp. 5. cap. 13. asserentis, fidem resolui per discursum in testimonium diuinum immediatè creditum fide infusâ. Ratio: non possumus assentiri obiecto materiali, nisi propter formale: hoc autem est ipsum testimoniũ diuinum; credimus enim Deum esse trinum & vnum, quia ipse dixit. Ex hoc autem vt ex principio deducimus, omne reuelatum esse verum.

5. Sentent.

QUINTA Banez 2. 2. qu. 1. art. 1. dub. 4. Fidem resoluentis in internam, Spiritus S. illuminationem, vt in rationem formalem credendi? Probat: fides nostra est eadem cum fide Apostolorum & Prophetarum: sed illa resoluebatur in Christum, vel Spiritum S. intus mouentem & illuminantem; ergo & nostra.

6. Sentent.

SEXTA Capreoli in 3. dist. 24. art. 3. et 3. Caiet. 2. 2. qu. 1. art. 1. ad 2. dub. asserentium, fidem resolui in reuelationem diuinam, siue in primam veritatem vt formaliter reuelantem. Fundam. in hac ratione fit vltimus status, in eaque sistit intellectus credentis, vt in obiecto per se ac formaliter credibili. Pro explic. nota, idem esse quæ- rere, in quod res vltimò resoluitur, ac quæ- rere, in quod res vltimò resoluitur, ac quæ- rere prima principia & causas, à quibus illa dependet. Cæterum etsi quatuor sint causæ, in quas fides Christiana, vt res cæteræ creatæ, resoluitur, præ- cipua tamen controuersia est, de formali obiecti- uâ, à quâ robor suæ certitudinis fides desumit, in eâ enim immediatè nititur, ac proximè fundatur.

7. Nota

DICO I. Fides infusa non resoluitur per discursum in aliquod primò creditum, aut scitum vt in rationem formalem credendi. Est s. Tho. 2. 2. qu. 2. art. 2. ad 1. Capreoli in 3. dist. 24. art. 3. ad 3. Pro qua, Nota ex S. Doct. 1. p. qu. 14. art. 7. ad discursum duo requiri; duplex saltem obiectũ, alioqui non posset vnum cognosci ex alio; & duplicem notitiam, aliàs non diceretur vnum cognosci ex alio prius cognito; Si igitur fides resolueretur per discursum in aliquod primò creditum, aut scitum, deberet in eâ eliciendâ duplex interuenire assensus, alter, quo assentiremus principio propter se; alter, quo assentiremus conclusioni propter principium. At falsum est, in fide Christianâ eliciendâ interuenire hunc duplicem assensum: alioqui fides infusa non esset summè certa, non enim posterior assensus esset tam certus, sicut prior, cum semper assensus conclusionis sit debilior assensu præmissarum, vt constat ex illo, propter quod vnumquodq. tale, & illud magis, quia assensus conclusionis non est propter ipsam certitudinem conclusionis immediatè, sed mediante ipsius connexionione cum principio, à quo dum recedit conclusio, ipso recessu fit debilior; cum omne agens fortius agat in propinquum, quam in remotum: igitur principium cum propinquius agat in intellectum, quia agit seipso immediatè, fortius agit, quam conclusio, quæ ad sui assensum intellectum mouet mediâ formâ syllog. siue connexionione sui cum præmissis.

8. 1. Concl.

9. Nota

Axioma.

priori

10. Concl.

Confir. Vel principium, ex quo per discursum deducitur assensus fidei, supponitur scitum notitiâ naturali, vt dicebat Marsilius; vel creditum fidei humanâ, vt Durandus; vel diuinâ, vt Medina. Si primo, vel 2. modo, fides infusa non excederet certitudinem scientiæ naturalis, aut fidei huma- ræ, cum nequeat principium maiorem certitu- dinem communicare conclusioni, quam habet in se. Si fide diuinâ, cum nequeat principium tan- tam certitudinem communicare conclusioni per discursum ex eo deductæ, quantam habet in se,

maior esset certitudo principij, quam conclusio- nis: ac proinde non omnes assensus fidei Chri- stianæ essent æqualiter certi ex parte obiecti cre- ditum: nam certius esset principium, quam conclu- sio ex eo deducta. Respondent: hoc tantum ve- rificari de conclusione deductâ per vires natu- rales, non de deductâ per habitum supernat. qui supplere potest defectum certitudinis principij remotè in conclusionem influentis; cum supplere non possunt vires naturales ob limitatam virtu- tem. Sed contrâ: habitus supernaturalis solum certificare potest intellectum efficienter ex parte principij producentis: at præter hoc danda est certitudo formalis ex parte obiecti credendi, quæ, quia maior est in principio, quam in conclusio- ne, cum in conclusione sit per dependentiam à principio, mediâ illatione naturali; in principio verò propter se absque vllâ dependentiâ ab alio, fortius mouet intellectum ad assensum sui prin- cipium per se creditum, quam conclusio ex ipso deducta.

11. Respondent aliqui

Contra

12. S. Thomas obijciunt.

Resp.

13. Obijciunt.

Obijciunt 1. S. Doctor 2. 2. q. 1. art. 1. & de verit. q. 14. art. 8. ad 16. comparat testimonium Dei cum medio demonstratiuo: sed medium pertinet ad demonstrationem per discursum; ergo & testi- monium Dei ad fidem. Resp. comparatio intelli- genda est quantũ ad rationem formalem: nam sicut medium est ratio formalis in demonstra- tione, ita testimonium Dei in fide: non autem quoad modum concurrenti.

Obijciunt 2. Fides humana resoluitur per discursum in auctoritatem dicentis; ergo etiam diuina. Resp. nega. antec. nam etiam fides humana elici potest per simplicem adhæsiõnem rei dictæ propter testificationem dicentis: quia quæuis hæc supponat euidenti notitiâ humanæ testificationis: potest tamen per eam vt per rationem formalem adhærere rei testificatæ vt obiecto materiali sim- plici assensu. Sicut aliqua fides Prophetarũ adhe- rebat obiecto reuelato, propter reuelationem eui- denter cognitam, vt rationem formalem vnico ac simplici assensu.

14. Obijciunt.

Obijciunt 3. Ideò angeli non discurrunt circa res naturales, quia illas cognoscunt per proprias species: at nos non cognoscimus res fidei per proprias species; ergo circa eas discurrimus. Resp. neg. conseq. nam etsi ratio ea sufficiens sit, non tamen est adæquata: cum negatio discursus possit etiam prouenire ex simplici apprehensione obiecti quomodo cunque cogniti.

15. Obijciunt.

Obijciunt 4. In obiecto fidei prius assentimur rationi formali, quam materiali; nam materiali assentimur propter formalem, ergo per discursũ. Resp. nos assentiri vnico assensu vtriq. simul, licet materiali propter formalem, non quòd obiectum formale prius cognitum sit ratio assen- tiendi materiali posteriùs cognito, sed vtrumque simul per modum vnus obiecti credibilis, alterũ vt ratio credendi, alterum vt ratio credita termi- nat eundem indiuisibilem assensum fidei: sicut angeli vnico actu cognoscunt effectum per cau- sam, non discurrendo ex causâ ad effectum, sed simul intuendo effectum in causâ, & causam cum ordine ad effectum. Leg. Capreolus in 3. dist. 24. art. 3.

16. Obijciunt.

Obijciunt 5. Intellectus ex credibilitate obiecti, quam colligit ex signis, sub quibus illud propo- nitur. discurret ad practicum iudicium credendi; & ex hoc ad assensum ipsum speculatiuum fidei: ergo fides resoluitur in discursum. Resp. ad discursum requiritur, vt posterior assensus pen- deat

Neg. conseq.

adet à priori in genere causæ formalis obiectivæ: quia prior debet esse ratio movens intellectum ad posteriorem assensum: at nullum iudicium antecedens assensum fidei est ratio formalis obiectivè movens intellectum ad illum eliciendum, sed est tantum ratio inducens voluntatem ad imperandum intellectui, ut assentiat obiecto revelato ex solo testimonio primæ veritatis, cui tantum nititur fides infusa. Ac proinde licet prærequirat assensum de credibilitate obiecti, nec non practicum iudicium de tali obiecto credendo: ea tamen non requirit ut rationes, quibus nitatur, sed ut prævias dumtaxat conditiones.

17. Obijs. 6.

Obijs. 6. In omni assensu fidei implicitè saltem interuenit hic discursus: *Quidquid Deus dicit, est verum: hoc Deus dicit: ergo hoc est verum:* quia si interrogetur fidelis, cur credat mysteria fidei; respondebit: quia Deus, qui verax est, hoc dixit. Resp. antecedens de discursu formali, nego; de virtuali, concedo: hi: est simplex actus se solo præstans, quod præstaret formalis discursus per duplicem actum. Sicut dicitur vnus actus angeli virtute præstare, quidquid præstare possunt plures actus hominis. Ad prob. cum fidelis interrogatur, respondet per actum explicitum, quem implicitè tantum elicit cum ipso assensu fidei: dum enim firmo assensu credo ut verum, quod prima veritas dixit, virtute credo, primam veritatem esse veracem.

Resp.

In assensu fidei admittitur discursus virtualis

18. 2. Concl.

DICO 2. Fides infusa non resolvitur per discursum in aliquod euidenter notum, ut in conditionem necessariò requisitam. Prob. rudes, & pueri, credunt fide infusâ mysteria reuelata sine huiusmodi discursu. Experiuntur enim se credere, absque eo quòd naturaliter cognoscant, Deum esse veracem, falsumque testari non posse, per solam propositionem obiecti credendi, sufficientibus signis factam.

19. Dicit

Obijs. Scientia naturalis subalternata resolvit suas conclusiones in principia, quæ supponit euidenter nota in scientiâ subalternante: ergo fides suum assensum resolvit in obiectum formale, quod supponit euidenter notum in scientia naturali. Concedo, fidem supponere suum obiectum euidenter notum, non tamen in scientiâ naturali, sed supernat. beatorum, cui fides subalternatur: nulla enim scientia perfectior subalternatur imperfectiori, sed potius imperfectior perfectiori: nequit igitur fides, quæ perfectior est, subalternari scientiæ naturali, quæ imperfectior est.

Resp.

20. Concl.

DICO 3. Ne per simplicem quidem adhesionem potest fides infusa resolui in aliquod principium euidenter notum, vel humanâ fide creditum, ut in rationem formalem credendi. Vel enim niteretur in solo principio euidenter noto, aut humanâ fide credito; & sic non posset habere maiorem certitudinem, quam habeat principium ipsum, cui niteretur: vel vnâ cum illo niteretur etiam in principio fide diuinâ credito, ut si credas Deum esse incarnatum quia ipse testatur, quem naturaliter cognoscis non posse mentiri. Et tunc, quia assensus fidei quoad certitudinem æquè pendet ab utroque principio, non potest sortiri certitudinem principij crediti fide supernat. nam assensus, siue fiat discursu siue simplici dumtaxat adhesionem, semper quoad certitudinem sequitur debiliorem partem principij. quia quando pendet à duplici principio inæqualiter certo, veritas conclusionis deficere potest: alterutro tantum principio falso existente: ut in allato exemplo veritas eius propos. *Deus est incarnatus;* non

Fund. idem ac præced. concl.

Ratio.

solum pendet ex testimonio ipsius, sed etiam ex veracitate eiusdem: nam etiam si ipse testatus sit, se esse incarnatum, si tamen verax non est, falsa esset: aut si verax sit, testatus tamen non est, se incarnatum esse, adhuc falsa foret. ergo si fides ut rationi formali non solum niteretur principio supernaturaliter credito, sed etiam naturaliter scito, non posset habere certitudinem principij supernaturaliter crediti. quia, cum veritas & certitudo ipsius pendeat ex veritate & certitudine vtriusque principij, licet possimus esse certi de veritate illius, quatenus pendet ex principio supernaturaliter certo, non tamen possemus eadem certitudine certi esse, quatenus pendet ex principio naturaliter scito, quo tantum falso existente, falsa foret tota propositio.

21. 4. Concl.

DICO 4. Fides infusa non resolvitur in internam Spiritus S. illuminationem, ut in causam formalem, licet in eam resoluatur ut in causam excitantem & præmouentem. Quia illuminatio Spiritus S. se tenet ex parte principij moraliter mouentis & excitantis ad fidem acceptandam, non ex parte rationis formalis assentiendi. Ex alia parte fides infusa est actus supernat. omnis autem actus supernat. in ratione causæ præmouentis & excitantis ultimò resolvitur in internam Spiritus S. illuminationem, quâ mediante supernaturaliter nobis applicatur obiectum, circa quod cliciendus est actus supernaturalis.

22.

Notandus est duplex processus in fide; alter per iudicium credibilitatis ad signa & motiua euidenter demonstrantia credibilitatem obiecti; alter per assensum fidei ad rationes ipsas formales credendi. Prior requiritur ex parte voluntatis, ut prudenter inducatur ad credendum: prius enim quam homo credat, oportet, ut velit credere: inducitur autem ad credendum per iudicium euidens de credibilitate obiecti: quia cum obiectum fidei sit obscurum, non potest per seipsum inducere voluntatem, quæ ut velit prudenter credere, necessariò postulat sufficientem propositionem obiecti. Posterior processus exigitur ex parte intellectus ad formaliter credendum.

23. Nota diligentiò

DICO 5. Iudicium de credibilitate obiecti ultimò resolvitur in motiua & rationes humanas, sub quibus proponitur & applicatur obiectum fidei. Fundam. hoc iudicium debet esse moraliter euidens; debet enim prudenter inducere voluntatem ad fidem acceptandam. Igitur resolui debet in motiua moraliter euidentia: hæc autem sūt rationes ipsæ, sub quibus obiectum fidei proponitur credendum: Nec obstat, quòd illud nitatur motiuis humanis, quia ad fidem infusam non concurrunt, nisi ut mera conditio applicans.

24. 5. Concl.

Obijs. 1. Certitudo fidei diuinæ remotè saltem pendet ex certitudine iudicij de credibilitate obiecti credendi: ergo si illud resolvitur in motiua humana, potest esse fallibile, & consequenter fides, quæ ab illo pendet. Nego, iudicium, in quod resolvitur fides diuina, esse fallibile: quia resolvitur in ea signa & rationes, quæ faciunt moralem saltem euidentiam, in quâ ex peculiari providentiâ tenetur Deus falsum non permittere: alioqui non sufficienter providisset homini, qui naturaliter consentit ijs, quæ sibi proponuntur, ut euidenter credibilia. *Obijs. 2.* Testimonium diuinum euidenter cognitum lumine Prophetico, est ratio formalis ad assensum fidei: ergo non potest esse ratio applicans obiectum credendum, cum ratio applicans distinguatur ab obiecto, quod applicat. Resp. idem testimonium diuinum euidenter

25. Obijs. 1.

Resp.

26. Obijs. 2.

cognitum sub diuerso respectu esse motiuum iudicij de credibilitate obiecti, & rationem formalem assensus fidei. Nam per respectum ad Deum vt formaliter proponentem & loquentem ad creaturam, est motiuum iudicij de credibilitate obiecti, per respectum verò ad eundem vt formaliter testificantem obiectum credendum, est ratio formalis assensus fidei. In priori iudicio nulla est obscuritas; nam adæquatum obiectum illius est testimonium diuinum vt euidenter applicans obiectum credendū: in posteriori verò est obscuritas obiecti materialis, quod medio testimonio diuino vt ratione sub quâ terminat actum credentis. Vnde de lege ordinariâ & connaturali, iudicium, quo Propheta prius saltem ratione iudicat obiectum propositū vt euidenter credibile, realiter distinguitur ab assensu, quo idem obiectū crebit vt verum: cum illud sit euidenter, & terminetur ad reuelationem Dei sub ratione proponētis: hoc partim euidenter ratione obiecti formalls, partim obscurum ratione obiecti materialis, & terminetur ad reuelationem Dei sub ratione testificantis. Eadem doctrina applicanda est Pontifici testificantis nouam veritatem, quæ per testificationem vt per rationem formalem sub quâ sit proximè credibilis; per quam testificationem formaliter Pontifex non credit, nec iudicat veritatem testatam vt credibilem, sed per alios actus reflexos, nempe per duplicem assensum fidei diuinæ; alterum, quo credit sibi vt infallibiliter proponenti per aliam reuelationem factam in Scripturis; Alterum, quo credit sibi testificantis nouam veritatem per ipsam testificationem, vt per rationem formalem sub quâ. Quem duplicem assensum fidei præcedit in eodem Pontifice iudicium de credibilitate ipsius vt infallibilis instrumenti Dei, & legitimi successoris Petri, quod resoluitur in motiua & rationes humanas,

Propheta lumen.

27. Pontifex testificantis nouam veritatem

28. 6. c. oncl.

29. Prima pars patet.

30. Secunda confit.

DICO 6. Assensus fidei Christianæ resoluitur in auctoritatem Scripturæ testificantis verbum Dei, in traditionem, & Ecclesiam id ipsum infallibiliter proponentem & declarantem: mutuo verò vna resoluitur in aliam in diuerso genere causæ: omnes in auctoritatem increatam Dei dicentis & attestantis, vt in vltimam rationem formalem credendi; per simplicem dumtaxat adhesionem obiecti materialis propter formale.

1. Pars patet: nam his tribus regulis nititur Christiana fides, Scripturâ diuinâ vt testificante verbum Dei; traditione id ipsum ore ac memoriâ hominum deferente ac proponente; Ecclesiâ vt regulâ animatâ hoc ipsū Dei verbū, siue scripto, siue ore traditū, infallibiliter proponente & interpretate: igitur in eas omnes tanquā in sua motiua & rationes formales resolui debet. 2. Pars constat: nam quoad nos Scriptura, & traditio resoluitur in Ecclesiâ: idè enim credimus hanc Scripturam, & traditionem, quia Ecclesia illas approbat, iuxta illud August. *non crederem Euangelio, nisi Ecclesia approbaret.* Quoad se verò auctoritas Ecclesiæ in auctoritatē traditionis, & Scripturæ resoluitur: cum immediatiùs traditio, & Scriptura contineat verbum Dei vel scriptum, vel traditū, quia continet illud seipso, nullo alio testimonio distincto credendum: Ecclesia verò non est ipsū verbū Dei, sed animatum instrumentum explicans ac proponens nobis verbū Dei: quod instrumentum tenemur diuinâ fide credere vt infallibile in proponendo, non ipsius, sed Dei testimonio in Scripturis reuelato. Sunt autem istæ resolutiones diuersi generis: nam prior procedit à causâ ad effectum, quia pro-

cedit ab auctoritate Scripturæ, & traditionis, quæ est formalis causa, cur Ecclesia sit infallibilis regula in proponendo; posterior verò ab effectu ad causâ, quia procedit ab auctoritate Ecclesiæ, quæ est effectus, ad auctoritatem Scripturæ, & traditionis, quæ sunt causa, cur credamus Ecclesiâ esse infallibilem in proponendo. 3. Pars prob. omnes istæ causæ formales eò tendūt, vt sufficiēter nobis applicent increatâ auctoritatem Dei, propter quâ solâ credimus mysteria reuelata: ergo in eam tandem resoluntur reliquæ omnes auctoritates & motiua, vt in vltimâ rationem formalem credēdi. Nam auctoritas Ecclesiæ, siue vt credita, siue vt conditio credendi, vltimò resoluitur in auctoritatem Dei, quâ formaliter credimus, ipsam falli non posse: est autē res credita, quatenus ex testimonio Dei credimus, ipsam falli non posse: est conditio credēdi, quatenus eodem testimonio Dei credita, est ratio applicans infallibiliter rem credendam. Traditio verò & Scriptura immediatiùs resoluntur in auctoritatē Dei, cum sint ipsa auctoritas diuina tradita, vel scripta. Hæc autem in aliam rationem formalem vltioreme resolui non potest, cum sit seipso immediatè credibilis: quod autem est seipso essentialiter tale, non potest resolui in aliud, à quo fiat extrinsecè talè, cum per essentiâ habeat, quòd posset per extrinsecam formâ recipere. Hinc est, vt nequeant prima principia in alia resolui, quia cum sint per se cognoscibilia, non possunt ab alio in eodem genere fieri cognoscibilia.

32. Tertia pars prob.

Nota.

32. Quarta pars ostendit.

33. Dices

Confir.

34. Resp.

Nota

35. Ad confir.

4. Pars ostenditur: tota ratio assentiendi in fide Diuinâ est auctoritas Dei dicentis ac reuelantis: si autem hic assensus fieret per discursum, non tota ratio assentiendi esset auctoritas Dei dicentis & reuelantis, sed connexio, quâ ipsa auctoritas Dei ratione infinitæ sapientiæ & bonitatis habet cum reipsâ attestatâ. *Obijcies.* Ecclesia non est formalis ratio credendi mysteria reuelata: igitur in eam resolui non potest fides Christiana, vt in rationem formalem. quia nihil potest resolui in aliud secundum genus causæ, à quo res ipsa non pendet. Antec. prob. Ecclesia non proponit res fidei credendas testimonio suo, sed Dei: ergo nō est ratio formalis credendi, sed tantum applicandi. *Cōfir.* Idè fides nō resoluitur in motiua credibilitatis quia illa non sunt ratio assentiendi, sed applicandi tantum. Est igitur Ecclesia motiuum, in quod vltimò resoluitur iudicium credibilitatis, potius quàm ratio, in quam resoluatur fides diuina.

Resp. verum esse conseq. de ratione formali credendi, falsum de ratione infallibiliter proponēdi. Ad prob. antec. concedo, Ecclesiâ proponere res fidei immediatè credēdas testimonio Dei, vt ratione formali credendi: nego, simul eas nō proponere credēdas auctoritate suâ creditâ testimonio Dei, vt infallibili in ratione proponētis. Vnde; cum assentimur obiecto à Pontifice proposito, nō solū credimus illud, quia Deus dixit, sed implicitè etiam, quia Pontifex illud, proponit nō quidem vt ratione formali immediatè credendi, sed vt conditione infallibiliter proponēdi.

Ad confir. idè in motiua credibilitatis non resoluitur fides Christiana, quia illa sunt humana, humanaque ratione cognita, in quibus repugnat fidem infusam fundari: non repugnat autem illam fundari in Ecclesia vt in ratione proponēdi: quia Ecclesia, vt proponens non est credita, aut cognita ratione humanâ, sed fide diuinâ. Atque hæc ipsa est ratio, cur in eam nō resoluaturs iudicium credibilitatis, quod præcedit assensum fidei;

fidei: quia cum hoc debeat esse evidens, non potest fundari in motiuo obscuro, quod est Ecclesia vt infallibiliter proponens: nam hæc tantum creditur obscuro testimonio diuino.

36.
Institio

Ecclesia
consideratur
dupl
iter.

Instabis. Eadem Ecclesia proponit seipsam fidei diuinam per motiua & rationes humanas, quæ euidenter ostendunt ipsius credibilitatem: ergo potest in eam resolui iudicium credibilitatis, in quam supra docui resolui iudicium credibilitatis, de rebus fidei ab Ecclesia propositis Resp. vno modo Ecclesia considerari ex auctoritate humana, secundum quam, quia includit multos viros doctos & Sanctos, quorum testimonium censetur moraliter infallibile, reddere potest rem, quam proponit credendam, euidenter credibilem: alio modo secundum auctoritatem diuinam, secundum quam non reddit rem, quam proponit, euidentur credibilem, sed certò credendam fide diuinam: quia non proponit illam per motiua humana euidenter credibilem, sed per testimonium diuinum obscure credendum. Eadem igitur Ecclesia secundum priorem auctoritatem, per motiua & rationes humanas proponit seipsam, & reliquas res fidei euidenter credibiles fide diuinam: quo pacto non est ratio infallibiliter proponendi infallibilitate diuinam. Atque in hoc sensu supra docui, in eam resolui iudicium credibilitatis. Quam duplicem certitudinem habent reliquæ duæ regulæ infallibiles, Scriptura, & traditio: nam etiam hæc per signa & rationes proponunt seipsas euidenter credibiles.

37.
Molesta
diffic.

Sed hic redit difficultas de circulo, quæ non soluitur per diuersum genus causæ: nam etiam secundum diuersum genus causæ repugnat, vt ratio formalis credendi pendeat etiam vt à conditione ab ipsa re creditâ: quia vt ad credendum moueat, prærequirit omnes suas conditiones ante assensum fidei: non igitur potest, rem ipsam creditam, quæ subsequitur assensum, requirere vt conditionem, vt moueat ad assensum ipsum: sicut non potest causa efficiens ad producendum præquirere suum effectum: sed Scriptura est ratio credendi Pontificem: ergo non potest requirere testimonium Pontificis ad credendum ipsum Pontificem, cum Pontifex sit vnum ex credendis in Scripturâ.

38.
Primus mo-
dus iumen-
di regulas
fidei.

Resp. has regulas sumi posse dupliciter; vno modo in ratione causæ formalis immediate mouentis ad assensum fidei, quo pacto Scriptura, & traditio non pendent à testimonio Pontificis; non enim credimus Scripturam, & traditionem, vel quæ ipsæ credenda proponunt, propter testimonium Pontificis, vt propter rationem formalem credendi: sed credimus illas propter testimonium ipsarum; cum enim illæ sint ipsissimum testimonium Dei scripto, aut voce expressum, non possunt in aliam rationem formalem resolui, cum ratio formalis non sit in vltiorem rationem formalem resolubilis. Contrà verò Pontifex pendet à testimonio Scripturæ, & traditionis, vt à ratione formali credendi: nam idò credimus Pontificem, quia Scriptura & traditio testantur: vnde in ratione causæ formalis Pontifex resoluitur in Scripturam & traditionem, non contrà. DICES. Saltem traditio resoluitur in Scripturam, & Scriptura in traditionem, & vtraque in auctoritatem diuinam, & sic tandem datur inter eas circulus. Sed nego, traditionem resolui in Scripturam vt in vltiorem rationem formalem, vel è conuerso; sed vnamquamque in seipsam, vt in vltimam ratio-

19.
Dico.

nem credendi. Quælibet enim continet in se testimonium Dei, propter quod est per se credibilis: rectè tamen potest vna in aliam resolui vt in rationem applicantem, vt infra. Nego etiam, Scripturam & traditionem resolui in auctoritatem Dei, vt in vltiorem rationem formalem, cum Scriptura & traditio sit ipsa auctoritas Dei, scripto, aut voce manifestata. Dicuntur autem Scriptura & traditio resolui in auctoritatem Dei, non vt in rationem credendi distinctam, sed vt in rationem superiorem in inferioribus inclusam: sicut dicuntur accidens & substantia resolui in ens, vt in aliquod superius essentialiter inclusum in inferioribus: vnde dici potest resolutio diuersorum modorum in suum modificatum.

40.
Secundus
modus.

Alio modo sumi possunt in ratione conditionis applicantis ipsam auctoritatem Dei, vt rationem formalem credendi, per ea signa credibilitatis, quæ vnaquæque habet seorsim ab alijs regulis. Et in hoc sensu possunt sese mutuo iuuare in eodem genere applicationis, secundum diuersa motiua credibilitatis, non secus ac plures causæ efficientes possunt sese iuuare, secundum diuersas virtutes ad causandum aliquem effectum, quem singulæ seorsim non possent. Hoc pacto Scriptura iuuatur à traditione, & à regulâ animatâ ad applicandam eandem auctoritatem Dei traditam, quâ formaliter credamus, illam esse à Deo. Tandem regula animata iuuatur à Scripturâ & traditione ad applicandum testimonium Dei, quo formaliter credamus, ipsam esse infallibilis auctoritatis in definiendis ac proponendis rebus fidei. In hoc enim mutuo genere conditionis applicantis nulla apparet implicantia, & melius saluatur mutua connexio, quæ inter has regulas reperitur; hoc exemplo. Constituat Deus duos Prophetas vnumquemque cum ijs signis credibilitatis, quæ ex se non sufficerent ad probandum ipsum esse Prophetam Dei, sufficerent autem simul cum signis alterius suo testimonio perhibentis illum esse verum Prophetam: vnusquisque indigebit signis & testimonio alterius ad probandum se esse Prophetam Dei, seseque mutuo iuuabunt secundum diuersa motiua credibilitatis ad seipsum sufficienter proponendum fide diuinam credendum. Eadem ratione fieri potest, vt signa credibilitatis, quæ vnaquæque regula seorsim sumpta in se habet ad sufficienter applicandam Dei auctoritatem, quâ fiat proxime credibilis, non sint satis: sint autem satis coniuncta cum signis alterius regulæ. Dices testimonium Pontificis, quod est ratio de fide applicans nobis Scripturam & traditionem, supponit iam Scripturam & traditionem sufficienter applicatas, alioqui non possent illæ esse ratio credendi Pontificem fide diuinam: non igitur potest esse conditio applicans nobis testimonium Scripturæ & traditionis ad credendum ipsum Pontificem fide diuinam, cum non possit effectus esse conditio, vt à sua causâ producat. Resp. in Pontifice conditio applicans obiectum fidei, altera per signa humana, quæ proponit ipsum Pontificem vt euidenter credibilem; altera per fidem diuinam, quæ certò, sed obscure proponit obiectum credendum. Prior præcedit assensum, quo credimus Pontificem ex testimonio Dei estque partialis conditio, quâ sufficienter nobis applicatur testimonium Scripturæ, quo vt ratione formali credimus Pontificem. Posterior subse-

Mutuum
regularum
vnum au-
lium.

Clarum
exemplum.

41.
Dices.

42.
Duplex
pontifice
conditio.

subsequitur assensum, quo Pontificem credimus: atque hæc non potest esse conditio nobis applicans testimonium Scripturæ, quo formaliter credimus Pontificem: potest tamen esse conditio ad applicandum testimonium Scripturæ ad reliqua mysteria fidei credenda.

43. Resp. ad 1. sens. fund.

Ad fundam Durm. neganda maior, sc. omnem notitiam obscuram resolui in aliquam euiden-tem, vt in rationem formalem, bene tamen vt in conditionem applicantem, quo pacto fides resoluatur in iudicium euidens credibilitas.

44. Resp. ad 2. sens. fund.

Ita ad fund. secundæ. Ad Arist. dico, illum intelligi de cognitione discursiuâ in ratione scibilis, non in ratione credibilis, qualis est cognitio fidei. Quia cum cognitio in ratione scibilis procedat per causas rei, resolui tandem debet in aliquod, quod sit principium & ratio essendi cæteris, ac proinde per se cognoscibile. Cognitio verò in ratione credibilis, quia nititur solo extrinseco testimonio dicentis, resolui non debet in aliquod per se cognoscibile, sed per se credibile. Nam sicut se habet principium cognoscibile in scientijs, ita principium credibile in fide: vtque primum cognoscibile non resoluatur in aliud cognoscibile, ita nec primum credibile in aliud credibile: hoc autem est autoritas Dei, in quam cætera resoluuntur vt in vltimam rationem formalem. Atque in hoc sensu concedo, quòd sicut in scientiâ dantur prima principia, ad quæ per discursum resoluuntur conclusiones: ita in fide prima credibilia, ad quæ per simplicem assensum resoluuntur veritates reuelatæ. Porro in autoritate Dei implicite includuntur illa tria principia à *Marsilio* assignata, nempe quòd Deus sit, quòd verax sit, & quòd omne ab ipso reuelatum sit verum: nam hoc ipso, quòd credimus Deo dicenti, virtute credimus, ipsū esse, veracem esse, & omne quod reuelat, verum esse, quæ omnia implicite includuntur in quouis assensu fidei.

45. Dices.

Confir. Resp.

DICES. Credimus, ipsum verum dicere, quia verax est: sed credimus esse veracem, quia ipse dixit, se esse veracem: ergo labimur in circulum Confir. nemo est tam minus fide dignus, quam qui dicit, se esse fide dignum. Nego inde nos in circulum labi, aut Deum non esse fide dignum, quia ipse dicit, sibi esse credendum: nam tantæ autoritatis est Deus, vt cuius vel ex ipsis terminis notum sit, Deo dicenti summam præstandam esse fidem. Vnde statim ac nobis per signa credibilitatis constat, aliquid Deum dicere, etiam si ipse signatè non dicat, sibi esse vt veraci credendum, summa fides præstanda erit. Nota tamen, nos non credere Deo, quia naturaliter cognoscimus ipsum esse veracem, ac mentiri non posse sic enim fides infusa resolveretur in aliquod naturaliter notum, vt in rationem formalem assentiendi; sed quia ipse dicit, se esse veracem: quamuis Deū esse veracem, cognitum lumine naturæ, sit nobis conditio euidenter applicas, vt ei dicenti se esse veracem credendum sit summâ certitudine.

46. Resp. ad 3. sens. fund.

Fundam. *Medine*, quâ supponit fidem resolui per discursum, falsum est: quâ illam resoluit in ecclesiam, si resoluit in illam vt in rationem formalem credendi, nego: si vt in rationem proponendi, concedo. Ad fundam. *Vasquez* constat ex dictis, nos fide infusa assentiri obiecto materiali propter formale, non per modum pluriū, inferendo vnum ex alio; sed per modum vnius propositionis constantis ex parte materiali & formali per simplicem adhesionem ad partem materialem propter formalem.

47. Resp. ad 4. sens. fund.

Fundam. *Banez* falsum supponit: nam fides, quam habuerunt Apostoli & Prophetæ cum euidentiâ in attestante, fuit diuersæ rationis à nostrâ, quia fuit cum euidentiâ rationis formalis, 2. tantum probat, fidem nostram vltimò resolui in Spiritum intus illuminantem & excitantem, vt in causam efficientem, & præmouentem.

48. Resp. ad 9. sens. fund.

DISPUTATIO X.

De interiori actu Fidei Christianæ. SECTIO I.

Quis sit actus Fidei, & an rectè distinguatur in credere Deo, credere Deum, & credere in Deum?

ACTVM fidei definit *August. de Prædest. Sa. et. cap. 2.* esse ipsum credere cum assensione cogitare pro actu intellectus deliberantis. Cum enim fides sit de obiecto obscuro, præquirat actum voluntatis inducentis intellectum ad credendum: rursus hæc actum intellectus inquirentis, & iudicantis, obiectum esse credibile, & credendum: proinde credere, est cum mentis deliberatione proposito obiecto assentiri. Vnde distinguitur ab assensu scientifico, & Theologico, qui in obiectum fertur absque deliberatione voluntatis; nec non à dubitatione, suspitione, & opinione, quæ sunt absque firmâ intellectus adhesionem. Cæterum hæc potius est descriptio per extrinseca quàm exacta definitio per intrinseca. Posset autem hoc modo definiti: *Assensus certus & obscurus in primâ veritate reuelante immediatè fundatus.* Est enim fides *1. ad Corinth. 13.* visio ænigmatica: & ad *Hebr. 11. argumentum non apparentium*: ergo est actus intellectus, qui quoad certitudinem conuenit cum scientiâ, discrepat in obscuritate. Per vltima verba distinguitur ab assensu Theol. qui certus est, & obscurus, non tamen immediatè in primâ veritate reuelante fundatus, sed mediante discursu, & naturali connexionem conclusionis cum præmissis. Dupliciter enim potest autoritas diuina ad assensum concurrere, vno modo vt ad æquata & præcisa ratio assentiendi, quo pacto specificat assensum fidei: alio modo vt inædæquata, quâ ratione specificat assensum Theol. vel fidem humanam, aut naturalem, iuxta qualitatem rationis, cum quâ coniuncta mouet.

Definitio Fidei.

Alia definitio fidei ad *Hebr. 11. Fides, est substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium*: sic explicat *S. Tho. 2. 2. q. 4. art. 1* Quoniam fides est actus intellectus imperatus à voluntate, duplex respicit obiectum, & voluntatis imperantis, & intellectus elicientis. Prout respicit obiectum voluntatis dicitur *substantia rerum sperandarum*: quia finis & obiectum debent sibi respondere: obiectum sitem fidei est prima veritas non visa; quod pertinet ad spem, cuius est sperare, quæ non videt. Dicitur autem *substantia rerum sperandarum*, hoc est fundamentum, siue inchoatio sperandæ beatitudinis: nam beatitudo in futurâ vitâ possidendâ inchoatur in presenti per assensum fidei, quo primæ veritati, cuius clarâ visione beandî sumus, nunc obscure adhaeremus. Prout verò respicit obiectum intellectus, quatenus obiectum fidei est, dicitur *argumentum non apparentium*, hoc est assensus rei non apparentis; sumitur enim pro effectu argumenti, qui est firmus assensus veri-

2. Altera definitio.

veritate rei non apparentis: argumento enim inducitur intellectus ad assentiendum alicui veritati.

3. Pars quest.

Ratio.

Quoad secundam, resp. affirmatiuè. quia actus sumitur secundum ordinem potentie, vel habitus ad suum obiectum: omnis autem actus fidei triplicem habet respectum ad Deum; 1. vt ad rationem formalem, in qua nititur: 2. vt ad rationem materialem, qua credit: 3. vt ad finem supernat. in quem ex imperio voluntatis, intellectum ad credendum determinantis, dirigitur: & sic vno, eodemque actu credimus Deo, vt auctori reuelanti: credimus Deum, vt rem creditam eo ipso actu, quo credimus Deo dicenti, in quo implicitè includitur assensus existentie Dei: & credimus propter Deum, ad quem vt ad finem supernat. omnis actus supernat. sua natura dirigitur: non enim hic significatur perfecta directio, per quam actus Fidei in Deum a voluntate dirigitur, sed sola exercita directio supernaturalis honestatis. quæ in omni voluntate supernat. reperitur, ex illo Ioan. 12. Multi ex Pharisæis crediderunt in eum, sed non audebant eum confiteri, quia dilexerunt magis gloriam hominum, quam Dei: quorum fides fuit propter Deum, vt denotat particula *In*, non tamen per perfectam directionem, alioqui non suam, sed Dei gloriam dilexissent.

SECTIO II.

An assensus fidei Christiana sit supernaturalis quoad substantiam.

4.

Error Pelagian & Semipelagianorum.

Suppono ex Conc. Arausi. II. can. 5. & Trident. Sess. 6. can. 3. ad assensum Fidei Christianæ, præter externam propositionem obiecti credendi, opus esse interno adiutorio gratiæ indeliberato nature, quo homo iuuetur ad credendum vt oportet, ex testimonio Dei, contra Pelag. & Semipelag. qui, præter beneficium externæ prædicationis, nullum agnoscebant internum auxilium gratiæ, quo homo iuuetur ad actum Fidei Christianæ eliciendum. Quam doctrinam vt certam supponunt Patres, Aug. 1. lib. 1. Retract. cap. 23. de Paradisi sanct. cap. 3. de bono perseu. cap. 20. & 21. vbi etiam oppositam sent. a se aliquando asserunt, vt manifestum errorem retractat. Quam veritatem colligit Arausic. ex Paulo ad Philipp. 1. Vobis donatum est pro Christo, non solum vt in eum credatis &c. & ad Ephes. 2. Gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est. Ratio: credere mysteria reuelata, vt oportet ad salutem, est dispositio ad iustificationem, vt Trident. docet sess 6. can. 3. ergo non fit sine gratiæ intuitu mouente: alioqui iustificatio initium haberet ex nobis; proinde non esset gratuita, sed debita, contra Paul ad Rom. 11.

Ratio

3. Catholica conseruatio

6. Sentent. explicatio aliquorum.

Conseruatio est, an hoc adiutorium gratiæ sit necessarium ad ipsam physicam entitatem actus, an ad modum aliquem entitati additum, quo fiat æternæ salutis proportionatus.

PRIMA sent. affirmat, requiri tantum ad modum actus. Alij illum modum supernaturalitatis ponunt in extrinsecâ habitudine ad agens supernaturaliter producentis. vt Scotus q. 1. Prologi §. ad qu. & in 4. dist. 106 q. 8. §. contra rationem: Naturale, inquit, & supernaturale non distinguunt naturam alicuius a se, sed tantum in comparatione ad agens: ideo enim dicitur aliquid supernaturale, quia a supernaturali agente: naturale vero, quia a naturali

agente. Hæc in 4. Explicans autem in Prologo, quid sit, agens naturaliter, aut supernaturaliter agere: Naturalitas, inquit, est, quando receptiuum comparatur ad tale agens, quod natum est naturaliter imprimere talis formam in tali passo: Supernaturalitas autem, quando comparatur ad tale agens, quod non est naturaliter impressiuum illius formæ in illo passo. Et infra: Aliiter etiam posset dici supernaturale, quia est ab agente supplente vicem obiecti supernat. Vnde infert, Deum reuelantem, se esse Trinum & Vnum, esse agens supernat. quia supplet in nobis vicem obiecti supernat. cuiusmodi est Deus in se cognoscibilis vt Trinus & Vnus, cuius notitiam supplet in nobis Deus per reuelationem. Ex quo non rectè aliqui inter quos Vasquez 1. 2. dist. Vasquez 187. num. 12. ex doctrinâ Scoti vniuersaliter colligunt, nullam dari formam supernat. quoad substantiam, sed solum quoad extrinsecam habitudinem ad agens: nam & hic expressè admittit obiectum beatificum supernat. & in 4. dist. 49. q. 11. §. dico 2. visionem beatam quoad entitatem supernat. & in 1. dist. 17 q. 3. §. dico, habitus infusus supernat. Alij hunc modum supernat. tam in actu fidei, quam in reliquis virtutum infusarum, collocant in ratione meriti. Ita Capreol. in 1. dist. 17. q. 1. ad argu. Aureo. Caiet. 1. 2. q. 1. 9. art. 4. & 2. 2. q. 171. art. 2. ad 3. Quem modum sortiuntur ex habitibus præinfusis, qui non ad hoc dantur, vt sint actiua principia actuum, cum hi quoad totam suam entitatem produci possint a potentijs, sed vt sint forma moraliter eos dignificans, & acceptabiles reddens in ordine ad vitam æternam. Distinguit enim in 2. loco Caiet. genus actuum, alterum supernat. in genere entis seu nature, vt est visio beata, hi nullo pacto elici possunt a potentiâ creatâ, nisi vt eleuatâ; Alterum supernat. in genere moris seu meriti, vt sunt actus Fidei, Spei, & dilectionis Dei, quos homo viribus nature elicere potest, quantum ad specificam entitatem ipsorum, non quantum ad moralem conditionem meriti, vt sint cõdigni vita æterna, hæc enim conditionem sortiuntur ex infusis habitibus.

7. Aliorum explicatio.

Alij hunc modum constituunt in intrinseco actu Fidei infusæ, vt Duran. in 2. dist. 28. qu. 1. n. 7. Palud. in 3. dist. 23. qu. 3. finem, Capreol. in 3. dist. 24. art. 3. ad argu. Aureo. aiuntque illum consistere in maiori intensione, facilitate, & firmitate actus, quem ex ipso habitu infuso effectiue accipit.

8. Aliorum explicatio.

Alij explicant per actionem diuersæ rationis ab eâ, quâ producitur actus Fidei acquisitæ: ratione cuius diuersæ actionis vnus denominatur supernaturalis quoad modum, alter naturalis simpliciter. Quia s. Tho. secundâ 2. qu. 171. art. 2. ad 3. docet, donum gratiæ habitualis non dari ad substantiam actus Fidei & dilectionis Dei, sed tantum ad modum. Ratio: tam hæreticus circa mysteria, in quibus non errat, quam puer non baptizatus inter fideles enutritus, elicit aliquem actum fidei propter autoritatem Dei cõsimilem illi, quem circa eadem mysteria eliciunt Catholici: at in illis non est actus Fidei supernaturalis quoad substantiam.

9. Aliorum explicatio.

10.

SECUNDA docet, actum Fidei infusæ esse supernaturalem quoad substantiam, proinde auxiliū gratiæ, quod ad actum Fidei Christianæ requirunt Concilia, non solum requiri ad modum, sed ad entitatem actus: vt Richar. in 3. dist. 23. art. 7. qu. 2. Scotus lib. 2. de natura & gr. cap. 8. qui tamen sibi aduersari videtur. lib. 1. cap. 22. coroll. 2. vbi affirmat, nullum esse actum in iusto, cuius similis quoad substantiam esse non possit in peccatore. Sed expli-

11. 2. Sentent.

Ex antiquis expressè.

explicandus est de similitudine quoad rationem genericam, non specificam, Medina 1. 2. qu. 6a. art. 2. Bannez 2. 2. qu. 6. art. 1. Molinain Concor. disp. 36. Vasquez 1. 2. disp. 187. cap. 2. Suarez lib. 2. de gratia cap. 3. & alibi: Albertin. princ. 3. Philos. Coroll. 1. Turria 2. 2. disp. 46. dub. 3. Syluius 2. 2. qu. 6. art. 1. & fere reuencen. cum quibus.

12. Conclusio.

Probat 1.

Dico, assensum Fidei Christianæ, prout est dispositio ad iustificationem esse supernaturalem quoad substantiam: & in genere naturæ, & non tantum quoad modum, & in genere moris. Prob. 1. Ad actum Fidei Christianæ datur habitus infusus per se: vt admittunt aduersarij, nec potest post Trident. negari, quippe quod sess. 6. cap. 7. docet iustificationem peccatoris fieri per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum: hæc dona ait esse Fidem, Spem, & Charitatem, quæ simul cum ipsa remissione peccatorum accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur: Vnde to. præced. docui, ad fidem spectare, dari huiusmodi habitus per se infusos, non tantum in paruulis, cum baptizantur, quod certius est, & plerique concedunt, cum in eis hæc dona saluari non possint per actus, sed etiam in adultis, cum iustificantur.

13. Cardo diff. Prob.

Ergo actus ille est supernat., quoad substantiam, quia nulla alia certior assignari potest causa, cur huiusmodi habitus in nobis infundatur, quam vt sint actiua principia actuum, & consequenter vt actiue influant vnâ cum animâ in substantiâ actus. Nec id possunt, nisi actus actiue procedens ex tali habitu sit quoad substantiam supernaturalis, quia quando causa supernat. vti (aduersarijs fatentibus) sunt habitus per se infusi, actiue influunt in actum, non potest influere nisi influxu supernat. si non naturali, & contra suam naturam ageret, quippe qui agere postulat, sicuti est, agit enim vt causa naturalis secundum omnem virtutem, quam habet, & frustra infunderetur, cum propter influxum naturalem non sit necessaria causa supernat. sed sufficiat naturalis.

14. Nulle probab ilior causa. Non prima Scoti

Quod alia certior causa assignari non possit, prob. si qua alia esset, esset vna ex assignatis in primâ sent. at non prima Scoti: nam illa non est causa, cur detur in nobis habitus supernat. fidei, sed cur possit interdum actus esse supernat. per extrinsecam dumtaxat habitudinem ad agens supernaturaliter producat: quod licet vtrò concedam, vt cum Deus infundit aliquam cognitionem naturalem viatori, quam ipse per naturales vires habiturus non esset, adhuc tamen manet diffic. cur Viatori infundatur habitus supernat. fidei? quæ alia esse non potest, quam vt sit principium cum intellectu Viatoris ad eliciendû supernat. assensum fidei. Et hoc probat ratio 2. Scoti: nam si Deus per habitum supernat. fidei supplet vicem obiecti supernat. quod de se natum esset causare in nobis notitiam intuitiuam supernat. recte sequitur, assensum fidei esse supernat. quoad substantiam, tum quia hic assensus est aliqua participatio illius notitiæ supernat. saltem quoad certitudinem & infallibilitatem, quam obiectum beatificum supernat. natum esset in nobis causare: tum quia cum hæc notitia fidei suppleatur per principium supernat. vti est habitus fidei infusus, signum est, quod in se sit supernaturalis quoad substantiam.

15. Non cunda Capreoli Caiet.

Non secunda Capre. & Caiet. vt nimirum actus fidei sit tantum supernaturalis in esse moris: 1. quia hæc ratio non est vniuersalis: nam primus assensus fidei, quem ante habitum ipsius fidei elicit catechumenus, est de congruo meritorius,

cum tamen hic nullum supponat habitum infusum, nec negare poterit Caiet. quin prius prioritate naturæ & causalitatis actus fidei in catechumeno sit meritorius, quam ipse habitus infundatur, siquidem propter talem actum Deus infundit habitum. 2. quia forma, quæ dignificat actus nostros, non sunt habitus, qui solum ordinantur ad operandum, non ad sanctificandum subiectum, sed gratia sanctificans, quæ sola vt Filiatio adoptiua Dei reddit omnia opera nostra bona accepta & grata Deo, & digna Patris hereditate. Vnde præciso quouis habitu, & sola gratia sanctificante positâ, omnia opera nostra bona, ex solo speciali auxilio Dei facta, essent condigna vitæ æternæ: nam hæc tantum est, quæ personam sanctificat, eaque mediata omnia bona opera ipsius. Sicut sola vnio hypost. sanctificat naturam humanam Christi, eaque mediante omnia bona opera ipsius. 3. quia, vt forma moraliter dignificet opera, non eget speciali auxilio Dei distincto ab ipso, quo ipsa producta est, cum illa dignificet in genere causæ formalis, per vnionem sui cum subiecto: ita vt vnio hypost. dignificet omnia opera humanitatis Christi, non eget speciali auxilio distincto ab eo, quo ipsa vnio producta est.

Decurritur Caiet. ut tom.

At habitus infusus fidei, eget speciali auxilio & adiutorio Dei in ordine ad assensum fidei, ex Trident. sess. 6. can. 3. vbi definit, ad credendum, vt & ad sperandum, diligendum, & penitendû, sicut oportet ad salutem consequendam, requiri præuenientem Spiritus inspirationem & adiutorium. si autem habitus esset tantum forma moraliter dignificans opera nostra bona, nullum requiretur adiutorium distinctum ab ipso habitu, sed sufficeret, si actus elicitus à potentiâ naturali cum generali dumtaxat concursu Dei, dignificaretur ab habitu fidei. Responderi posset; hoc speciale auxilium à Concilio requiri ante infusionem habitus, vt suppleat vicem habitus, non post infusionem habitus. Sed contra; hoc speciale auxilium ad credendum, sperandum, & diligendum, vt oportet ad salutem, non solum Concilium requirit ante, sed etiam post infusionem habitus, cap. 16. vbi ad omnia opera bona, quæ iusti in statu iustitiæ, & habituum infusorum faciunt, ait, Christum irruere speciali auxilio antecedenti, comitanti, & subsequenti, vt caput in membra, & vitem in palmites.

Habitus fidei est principium phisicæ productione actuum.

16. Dices Resp.

Non tertia Dur. Palud. Capre. qui hanc supernaturalitatem constituunt in maiori intentione, facilitate, & firmitate actus: 1. quia assensus supernat. est ad salutem necessarius, vt Concilia definiunt: nulla autem certa intensio, aut facilitas, sicut nec certa duratio est ad salutem necessaria: nam etiam si actus sit remississimus, & magnâ es, difficultate elicitus, & in solo instanti duranti modò elicitus sit propter testimonium Dei, sufficiens est ad salutem. 2. quia maior ista intensio & facilitas actus haberi posset ex causis naturalibus, vt ex maiori potentiæ conatu, vel ex meliori obiecti propositione, vel ex habitu per frequentatos actus acquisito: consequenter posset homo proprijs viribus salutem inchoare. 3. quia si maior ista intensio & facilitas ab habitu fidei producta, est eiusdem rationis cum reliquâ entitate actus, à solâ potentiâ elicitâ, frustra ad illam ponitur causa in entitate supernaturalis, cuiusmodi est habitus infusus fidei, cum possit haberi à causâ naturali: Si diuersa; vel ea producitur à solo habitu infuso, & sic actus, quæ supernaturalis, & vt oportet ad salutem, non erit meritorius respectu

17. Non vari Durandum Palud. Capreol. Contra 1.

respectu creaturæ, quia liberè ab ea non elicitur; sc. non actiue; & nequit saluari libertas, nisi in actiuitate, ex preced. 10 Vel simul comproducitur ab intellectu credentis. & si ille vnà cum habitu producere potest aliquem gradum supernat. actus, cur vnà etiam cum habitu non poterit totum actum producere? 4. firmitas, quæ est in assensu fidei infusæ, est ex motiua formali; hoc ipso enim, quod nititur solâ autoritate diuinâ, habet vt quoad firmitatem & certitudinem superet omnem assensum, etiam evidentem scientiæ naturalis: ergo si aliunde intellectus creatus absque habitu infuso potest obiecto reuelato præstare assensum propter solam autoritatē Dei, habebit absq; habitu vel auxilio supernat. omnem firmitatem & certitudinem, quæ ad credendum vt oportet, requiritur.

Nota.

12. Non Ratio 4. aliu. Actio hæc nec est sup. nat. quoad modum.

Nec quoad substantiam.

Confir.

19. Probatur 2. conclusio ex hac commodi: aliterius sent.

Si assensus fidei elicitus natura viribus esset ad salutem sufficiens, aliquando esset debitus natura.

ficaret: ergo homo inciperet, & Deus perficeret. Idem sequitur, si habitus solum requiritur ad intentionem, vel facilitatem actus: nam homo ex se poneret substantiam actus, & Deus solum augmentum, vel facilitatem. Primum est contra Conc. Arausi. II. can. 5. vbi definit, sicut augmentum, ita & initium fidei esse gratiæ donum & à Deo per Spiritus inspirationem. Secundum est contra Mileuis. II. can. 5. & Trident. sess. 6. can. 2. quæ contra Pelagium docent gratiam non dari tantum ad faciilius, sed ad simpliciter posse. 3. à paritate aliorum habituum infusorum, qui dantur vt comp. principia potentiarum ad actus comproduendos. Et quamuis hoc ipsum aduersarij negent de cæteris habitibus supernat. qui in hac vita viatoribus infunduntur; nam propter eandem rationem putant illos infundi, vel tantum ad actus dignificandos, vel ad eos maior. cū intentione, & facilitate producendos, id tamen negare non possunt de habitu luminis gloriæ, quod beatis infunditur ad visionem beatitudinis à eliciendum. 4. Omnis connaturalis dispositio debet esse eiusdem ordinis cum formâ ad quam disponitur Christiana fides est connaturalis dispositio ad iustificationem: ex Trident. sess. 6. can. 4. cap. 6. 7. ergo debet esse eiusdem ordinis cum illâ, Sed hæc est supernatur. quoad substantiam, ex communi sent. ergo. Maior contra: inductione in omni dispositione naturali respectu formæ, ad quam disponitur: sc. quia dispositio connaturalis est simul propria formæ, cuius est dispositio. Arque ex his probatum manet, habitum supernat. fidei infundi, vt vnà cum intellectu sit actiuum principium assensus fidei Christianæ, ac proinde hunc esse supernat. quoad substantiam, cum non possit causa supernat. vt supernat. influere, nisi influxu supernat.

Probatur 2. conclusio.

21. à priori.

Ratio.

Ad argu. 1. sent. Resp. Doctore S. aliosq; graues auctores, cum dicunt, actum fidei, reliquarumque virtutum infusarum, esse naturalem quoad substantiam, supernat. quoad modum, explicandos esse de modo qualificatione in quid, & essentialiter, quo modo dicitur differentia qualificare genus, contrahendo illud ad determinatam speciem entis: ita dicitur modus ex tali motiua desumptus qualificare, actum in genere, contrahendo illum ad determinatam speciem, qui & propter genericam conuenientiam cum actu naturali, dicitur quoad substantiam naturalis; & propter diuersitatem proprii modi specifici, supernaturalis quoad modum.

23. Resp. ad 1. sententiam.

Instabis: cit. qu. 171. art. 2. ad 3. S. Thomas distinguit actus supernat. quoad substantiam, vt sunt, inquit, miracula facere, cognoscere occulta & incerta diuina sapientia, ab actibus supernat. quoad modum, vt diligere Deum, eumque in speculo creaturarum cognoscere. At secundum nostram explic. omnes actus supernat. dicuntur naturales quoad substantiam, quia omnes habent genericam conuenientiam cum actibus naturalibus. Resp. S. Thomam appellare actus supernat. quoad substantiam, qui neque in ratione genericâ materialis obiecti conueniunt cum naturalibus, cuiusmodi sunt, præter assignatos, omnes ij, quorum materialia obiecta sunt extra spheram potentie naturalis, vt visio beatifica, quæ sub nullo moriño attingi potest ab intellectu creato, absque peculiari eleuatione: cum tamen sub motiua naturali possit homo viribus proprijs credere, sperare, & diligere Deum.

24. Instat.

Resp.

Ad rationem, nego hæreticos circa mysteria, in quibus non errant, elicere actum fidei eiusdem speciei, quem eliciunt Catholici. quia cum ipsi non habeant animum credendi reliquos articulos fidei, qui eodem modo proponuntur evidenter credibiles autoritate apponunt, positiuum impedimentum, quo minus speciali motiua Spiritus S. eleuentur

25. Ad rationem.

M cur

tur ad credenda fide infusâ ea ipsa, in quibus non errant. Sicut non est capax, vt speciali auxilio Dei præmoueat

26. De puero non baptizato inter fideles nutrito.

Quo fit, vt si qui sint inter hæreticos, qui laborant ignorantia inuincibili de reliquis articulis fidei, vel quia nunquam sunt illis propositi, vel quia inuincibiliter putant se ad eos credendos non teneri, potest eos, & de facto sæpè à Deo speciali auxilio moueri ad verum actum fidei infusæ eliciendum. Ex his apparet longè diuersa ratio esse de hæretico, & de puero non baptizato inter fideles nutrito: nam licet hic careat habitu infuso fidei, quia tamen nullum apponit impedimentum, quo minus speciali auxilio à Deo præmoueat

creationis & conseruationis: cum hoc æquè bene saluari possit cum oppositâ cogitatione non congruâ: nam ex vi creationis & conseruationis creatura rationalis non magis postulat vnum, quam alterum. Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere: 1. ad Corinth. 12. Nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto & 2. ad Corinth. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Actor. 16. Vbi dicitur Dominus aperuisse cor cuiusdâ multens nomine Lydix, vt intenderet hu, qua dicebantur à Paulo. Ergo desiderium ipsum audiendi & attendendi ad mysteria fidei, est à Deo. Conc. Araus. II. Can. 21. docet, Concil. nihil de suo habere hominem, nisi mendacium & raijic. peccatum: si quam autem veritatem habet, ab illo fonte habere, quam debemus in hac eremo sitire.

SECUNDA affirmat, posse hominem viribus naturæ, absque speciali auxilio per Christum, solo concursu generali primæ causæ, omnibus parato, assentiri mysteriis reuelatis propter testimonia & rationes humanas: Bannez 2.2. quæst. 6. artic. 1. Molina in concord. disp. 7. Bellarm. lib. 6. de gratia & lib. arb. cap. 3. Suarez lib. 2. de necessit. gratiæ cap. 10. Azor. tom. 1. Moral. Infit. lib. 3. cap. 24. qu. 2. Coninck de actib. supernat. disp. 14. duc. 2. &c. sequitur ex opinione eorum, qui docent, habitum infusum fidei solum nobis dari ad modum, non autem ad substantiam actûs. Eandem supponit S. Thom. 2.2. qu. 5. art. 3. dum ait, hæreticum de mysteriis, in quibus non errat, habere opinionem: Nec obscure indicant Concilia, dum speciale auxilium per Christum non requirunt ad credendum vtunque; sed vt oportet ad salutem. Supponunt igitur, dari alium, qui non fit vt ad salutem oportet; & poterit solius naturæ viribus ab intellectu viatoris elici: alioqui etiam hic esset sicut oportet ad salutem: omnis quippè actus, ad quem requiritur speciale auxilium per Christum, est sicut oportet ad salutem, cum omne auxilium per Christum detur in ordine ad salutem.

Fundam. in omne id propriis viribus humanus intellectus ferri potest, quod ipsius naturalem capacitatem, & modum operandi non excedit; cum omnis potentia possit in omne obiectum intrâ propriam spheram cõtentum: assentiri autem mysteriis reuelatis assensu aliquo naturali fidei acquisitæ, neque naturalem capacitatem, neque modum operandi ipsius excedit: nam maximè naturale est homini, assentiri iis, quæ à personâ fide dignâ proponuntur. ergo maximè quæ proponuntur vt dicta à Deo. At potest aliquod mysterium fidei per tales rationes & signa humana proponi, vt euident sit, euidentia saltem morali, illud esse à Deo reuelatum: igitur poterit tali mysterio intellectus humanus naturali assensu fidei acquisitæ, absque speciali auxilio Dei, cum solo generali concursu assentiri. Confir. euident est naturaliter, Deum nec fallere, nec falli posse: ergo si euidentis quoque est, aliquid esse à Deo reuelatum, poterit intellectus humanus naturaliter illi assentiri.

2. Hæretici assensu merè naturali assentiuntur iis fidei mysteriis, in quibus non errant: nec præmouentur speciali auxilio per Christum ad credenda ea, vt præced. scilicet. Idem argu. fieri posset de Iudeis, qui naturali assensu, absque speciali auxilio per Christum, quem negant, assentiuntur mysteriis antiquæ legis, in quibus non errant.

Confir. ad assentiendum naturali assensu alicui mysterio reuelato, nihil aliud requiritur, quàm vt voluntas persuasa efficacîa & euidentia rationum ac signorû, quibus illud proponitur vt reuelatum à Deo,

SECTIO III.

An possit homo viribus naturæ absque speciali auxilio Dei intus mouente assentiri supernaturalibus Mysteriis fidei.

27. Ratio quæst.

NON quæro, an possit homo viribus naturæ, absque speciali auxilio Dei, assentiri mysteriis supernat. fidei, propter autoritatem Dei, vt propter motiuum formale, de hoc enim, scilicet. sequ. sed tantum, an possit simpliciter his assentiri, ex quocunque tandem motiuo assentiat. Nec quæro, an huiusmodi assensus sit sufficiens ad salutem. Neque hic sermo est de gratiâ extrinsecæ reuelationis, quæ ad huiusmodi assensum necessariò præsupponitur, & à nemine negatur: sed de gratiâ intus mouente, quam solam Pelagius negabat, etiam ad assensum ad salutem sufficientem.

28. 1. Sentent. Vasquez.

Maiores.

PRIMA sent. negat, posse hominem absque speciali auxilio, saltem ordinis naturalis, certò assentiri mysteriis reuelatis. Est Vasquez. 1. 2. disput. 186. num. 20. vbi docet, fidem acquisitam conceptam ex testimoniis humanis, quæ per modum conditionis præcedere debet fidem infusam, esse ex speciali auxilio Dei ordinis naturalis per Christum: eaque sequitur ex doctrinâ ipsius, quam fuscè tradit disp. 190. nempe omnem congruâ cogitationem inclinantem voluntatem ad aliquod boni honestum, etiam naturale quoad substantiâ, esse speciale gratiam ordinis naturalis per Christum. At assensus in mysteria fidei supponit congruam cogitationem inclinantem voluntatem ad pium affectum eadem Mysteria credendi fide acquisitâ: nec non ipse assensus fidei acquisitæ disponit voluntatem ad pium affectum ea ipsa credendi fide infusâ. Maiorem probat: nam creatura rationalis de se est indifferens, nec de se potius postulat, vt proueniat congruâ cogitatione ad bonum: ergo.

Prob.

29. Confirm.

Confir. Quidquid est supra donum creationis & conseruationis, est indebitum naturæ, ac proinde gratia per Christum qui nobis promeruit quidquid est naturæ indebitum. Omnis autem congrua cogitatio ad bonum etiam naturale quoad substantiam inclinans, est donum additum dono

31. Sententia probabilior.

32. Sequenda.

33. Prob. 1.

34. Prob. 2. posteriori.

35. Confirm.

tatem, ut in scripturis manifestatam. Id confirmat, quod *ibid.* docet, speciem habitus pendere ex ratione formali obiecti, quâ sublatâ, tollitur species habitus: nam si species habitus pendet ex ratione formali obiecti, multo magis species actus pendebit ex ratione formali eiusdem. Ad 1. ait, hominem ad credendum articulos fidei, propter primam veritatem, indigere ope habitus infusi: ergo ad credendum articulos fidei, propter primam veritatem, necessarius est habitus infusus, vel auxiliu supernat. æquivalens. Hæc sent. ut principiis fidei conformior sequenda. Variæ à variis assignantur rationes: dux tantum sunt efficaces; vna ducta ex Conciliis, quæ docent, ad credendum, ut oportet ad salutem, necessarium esse speciale auxilium per Christum. Dum autem explicant, quid sit, credere ut ad salutem oportet, non alio modo hoc declarant, quam per credere in Deum, ita *Araus. II. can. 5. & 25.* Vnde damnat eos, qui dicunt, fidem, quâ in Deum credimus, esse naturalem: idque confirmat testimonio ad *Philipp. 1. Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis,* &c. Vnde iuxta Concil. idem est, credere ut ad salutem oportet, & credere in Deum, hoc est propter testimoniu Dei. Repugnat igitur mysteria fidei credere propter testimonium Dei, & illa actu naturali credere. *Confirm.* *Confir. ex Trident. s. 6. c. 6.* ubi describens fidem, quæ ad iustificationem disponit, ait, illam esse, quâ libere movemur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus reuelata & promissa sunt: igitur hoc ipso, quod fides tendit in reuelata propter testimonium Dei, est fides supernat. nam hæc tantum ex doctrinâ Conciliorum est sufficiens ad iustificationem. Altera ducitur ex obiecto formali fidei Theologicæ, quod est ipsa authoritas Dei propter se, obscure nobis applicata: nequit autem intellectus assensu naturali, absque speciali auxilio per Christum, tendere in mysteria reuelata, propter solam authoritatem Dei obscure sibi applicatam: igitur nequit actu naturali, absque speciali auxilio per Christum, mysteria fidei credere, propter idem motuum formale, propter quod credit fides infusa. Minor prob. obiectu formale fidei à Conciliis, Patrib. Scholast. dicitur excedere vires naturæ. Verum vnde habeat, ut authoritas divina immediate propter se credita, excedat vires naturæ, ut ad illam sit opus speciali auxilio per Christum, hic labor.

46. Difficultas non parva in assignandâ ratione efficaci.
1. Ratio.

Confirm.

47. 2. Ratio.

Hic difficultas.

48. Hoc opus.

Duo in obiecto fidei.

Ego hanc supernaturalitatem fovendam puto per comparisonem ad modum operandi intellectus creati, qui cum naturâ suâ cognitivus sit, assensum naturaliter præstat propter ea, quæ sibi obscura, sed potius propter ea, quæ sibi clara & manifesta sunt: nequit igitur mysteriis fidei naturaliter assensum præbere, propter authoritatem Dei ut obscure sibi applicatâ, sed potius propter testimonia & rationes humanas eandem authoritatem manifestè applicantes. Cum enim ad mysteria fidei credenda necessaria sit propositio, quæ illa reddat evidenter credibilia, quod sint à Deo reuelata, intellectus naturaliter potius assentietur illis propter rationes humanas, quæ illa reddunt evidenter credibilia, quam propter reuelationem Dei obscurâ. Duo. n. sunt in obiecto fidei, & reuelatio Dei, quæ proponitur credenda, ut motuum formale; & rationes, quæ proponunt ipsam reuelationem ut à Deo factam. Fides infusa assentitur mysterio reuelato propter reuelationem, quatenus à Deo est, non propter rationes humanas proponentes, quæ solum ad actum fidei infusæ concurrunt ut præviæ conditiones obiectu applicantes. Intellectus igitur naturaliter suum assensu non præbet mysterio sibi proposito, propter reuelationem Dei obscurâ, sed pro-

pter rationes & testimonia humana, quibus eadem reuelatio sibi proponitur: cui naturalis modus operandi intellectus sit, ex notis & manifestis assensum præbere ignotis & obscuris. Ut igitur possit intellectus, contra suum naturalem modum operandi, mysteriis fidei assentiri propter solam authoritatem Dei obscuram, propter rationem formalem assentiendi, eget speciali auxilio Dei ipsum eleuante ad assentiendum contra naturalem modum operandi ipsius.

DICES. Licet intellectus ex se naturaliter non assentiat nisi propter sibi nota & manifesta, poterit tamen assentiri propter obscura ex imperio voluntatis, determinantis ipsum ad assentiendum obiecto, reuelato propter reuelationem obscuram, & non propter rationes humanas moraliter evidentes. Nego, aut posse voluntatem absque speciali auxilio imperare intellectui, ut contra suum naturalem modum assentiat obiecto propter motiuu obscurum, relicto evidenti & manifesto; aut intellectui se qui imperium voluntatis contra suum naturalem modum, nisi speciali auxilio Dei adiutum, cum voluntas non præbeat, sed supponat proportionatas vires in intellectu ad obiectum attingendum.

Sed dubitatur, an intellectus ad huiusmodi modum operandi, sit tantum moraliter, an etiâ physice impotens? Si tantum moraliter, ergo non est necessarius habitus supernat. infusus; nam hic est necessarius ad physice cõplendam potentiâ, quia datur ad producendam substantiam actus: Si sit physice impotens: contra est: tunc tantum potentia est physice impotens ad operandum circa aliquod obiectum, quando in tali obiecto est aliqua ratio supernat. quoad substantiam, quæ debeat à potentiâ attingi: nulla autem ratio supernat. quoad substantiâ est in obiecto formali fidei, quæ debeat ab intellectu viatoris attingi. Dicendum, intellectum viatoris ex se esse physice, & non tantum moraliter impotentem ad præbendû assensum obiecto reuelato propter solam authoritatem Dei sibi obscure applicatam, ut propter motiuum formale. *Prob. 1.* si moraliter tantum intellectus esset impotens ad huiusmodi assensum præbendû, non esset necessarius habitus infusus superna. quoad substantiâ, sed sufficeret naturalis quoad substantiâ cû auxilio debito ordinis naturalis. 2. nullum auxiliu ordinis naturalis euehit potentiâ extra suum modû operandi naturalem, sed perficit illam intra eundem ordinem, vel efficiendo, ut illâ hic & nunc operetur iuxta suum modû connaturalem operandi, quæ aliâs operatura non esset, vel ut proprius, facilius, intensiusve intra eundem suum naturalem ordinem operetur. Ergo ut intellectus contra suum naturalem modum operandi assentiat mysteriis reuelatis, propter testimonium Dei obscurum, & non propter signa & rationes humanas moraliter evidentes, eget auxilio supernat. quoad substantiam, ipsum eleuante supra suum modum naturalem operandi. Ex quo patet ad 2. rationem: nam esto hoc auxilium superna. quoad substantiam in assensu fidei elicito propter authoritatem Dei obscure cognitam, non requiratur propter rationem obiectivam supernat. quoad substantiam, requiritur tamen propter modum operandi excedentem naturalem modum operandi intellectus, cum nullum auxiliu ordinis naturalis sit sufficiens, hunc modum naturalem operandi intellectus immutare.

Ad 1. primæ, neg. maior: decipitur enim hæreticus, putans se mysteria fidei credere propter authoritatem Dei, cum reuerâ illa non credat, nisi propter testimonia & rationes humanas, uti credit suas hæreses, cum tamen etiâ illas putet, se credere propter authoritatem Dei. Nec sufficit ad credendum

49. Dices.

Resp.

50. Dubium.

1. Ratio.

2.

51. Resolut.

Prob. 1.

52. Prob. 2. à priori.

53. Ad post. v. 104. vim 105. d. 6.

54. Resp. ad argum. 1. sent.

Ad 1.

re ipsâ

re ipsâ propter autoritatē Dei, velle credere propter autoritatem Dei; alioqui etiam sufficeret ad credendum fide ut oportet ad salutem; nam hoc etiam intendit hæreticus: sed necessarium etiam est, ut tollat impedimentū, quod diuinæ motioni, quæ ad credendum propter autoritatem Dei necessaria est, apponit. Porro in eo decipitur hæreticus, putans se credere propter autoritatem Dei, quia credit propter illam materialiter sumptam: credit enim propter autoritatem Dei, creditam propter rationes & testimonia humana, nō immediatē propter ipsam. Vnde respectu assensus hæretici obiectum formale assentiendi, tantum est ratio & autoritas humana, propter quam ad credendum immediatē mouetur. Ad 2. esto, quando nulla est assignabilis ex parte motiui formalis diuersitas, neque in se, neque relatē ad modum operandi potentia, possint circa idem obiectum ex eodem motiui formali elici actus naturalis & supernat. quoad substantiam, nego tamen eos elici posse circa motiui formale fidei Theol. nam esto hoc non sit diuersum per comparationem ad modum operandi naturalem intellectus, ut supra. Cæterum nostra ratio, non fundatur in eo, quod circa idem motiui formale non possint veriari actus naturalis & supernat. sed in eo, quod tale motiui excedat, saltem quoad modum operandi, naturales vires intellectus. Quod si neque quoad modum operandi naturales vires ipsius excederet, posset circa illud naturali & supernaturali actu ferri, uti probat exemplum de scientiâ naturali & infusâ circa idem obiectum formale. In prob. antec. falsum assumitur, non posse in obiecto dilectionis Dei naturalis & supernat. assignari diuersitatem motiui formalis. Nam motiui formale dilectionis naturalis, est bonitas Dei, quæ est principium bonorum naturalium; supernaturalis verò, eadem bonitas, quæ est principium bonorum supernat. nego etiam circa bonitatem Dei, quæ est principium bonorum naturalium, versari posse non solum actum dilectionis naturalis, sed etiam supernat. quo casu dilectio naturalis & supernat. discriminarentur tum ex diuerso principio naturali & supernat. tum ex diuerso modo tendendi: nam dilectio supernat. tenderet purē propter solam bonitatem Dei; naturalis verò, quia originem duceret ex dilectione propriâ, iuxta illud Philosophi, *amabilia ad alterum veniunt ex amabilius ad se, semper tenderet in bonitatem Dei cum aliquo respectu ad proprium bonum.*

Ad 3. concedo, specificam perfectionem actuum non tantum desumi ex motiui formali, sed etiam ex diuerso principio productiuo: nego posse circa idem motiui formale versari actum naturalem & supernat. quando motiui formale excedit vel quoad substantiam, vel quoad modum attingibilitatis naturalem capacitatem potentia. Ad confirm. disting. antec. actus quoad intrinsecam suam entitatem magis pendet à principio productiuo, quam ab obiecto, concedo, quoad intrinsecam suam specificationem, nego: si quidem ab obiecto accipit determinatum ordinem & habitudinem intrinsecam, per quam constituitur in certâ specie actus. Vnde nego, ordinem seu habitudinem ad obiectum esse extrinsecum actui, cum sit ipsius formale constitutum. Cæterum non repugnat, duos actus conuenire in eadem intrinsecâ habitudine ad obiectum formale, & consequenter in eadem specificâ constitutione, & simul etiam discrepare in entitate materialitac proinde vnum esse in entitate naturalem alterum supernat. adeoque ex hoc capite non repugnare, circa idem obiectum formale fidei posse esse

se assensum naturalem & supernat, si aliunde non repugnaret. Repugnancia est, quia non potest potentia naturalis propriis viribus versari circa obiectum, saltem quoad modum attingibilitatis excedens naturalem modum operandi potentia.

SECTIO V.

An assensus fidei pendeat ex Imperio voluntatis?

Intellectus in operando à voluntate pendet solum quoad applicationē virtutis ad eliciendum, vel non eliciendum, vel oppositum actum eliciendum, non autem quoad propositionem obiecti, in hoc. n. potius voluntas pendet ab intellectu; intellectus est, obiectum voluntati proponere; voluntatis verò, intellectum applicare ad exercitium actus, vel ad vnum eundemque eliciendum, vel non eliciendum, quæ dicitur applicatio quoad exercitium, vel ad oppositos exercendos, quæ dicitur applicatio quoad specificationem. Controuersia est, an intellectus in assensu fidei præbendo pendeat ex imperio voluntatis applicat. illum non solum ad credendum, vel non credendum, sed etiam ad credendum, vel discredendum.

PRIMA sent. negat. *Marsili. in 3. q. 14. art. 1. dub. 3. sine.* ubi sic concludit: *Nec oportet, quod quocumque intellectus assensit articulo, quod hoc faciat, quia voluntas dicitur hoc esse bonum. Quemadmodum enim lumine naturali assentitur principiu practico agibilem. ita lumine fidei assentitur principiu supernatur. alibus, quamuis non præcedat super hac sepe electio voluntati.* Hæc Marsil. Eand. scilicet. sunt nonnulli recent. apud Turria. *disp. 29. dub. 1. Fundam. vel obiectum fidei est sufficienter propositum, & sic per se ipsum mouet intellectum ad assensum sui absque imperio voluntatis, cum quodlibet obiectum sufficienter applicatum de se aptum sit mouere potentiam, quam respicit: Vel non est sufficienter propositum, & sic neque ex imperio voluntatis intellectum mouere poterit, cum nequeat imperium supplere defectum obiecti, quod ex parte potestatis prærequiritur, ut causa formalis obiectiua.*

SECUNDA *Scoti in 3. dist. 25. qu. 2. opinantis,* imperium voluntatis solum requiri ad assensum fidei acquiritæ, qui de lege ordinariâ in nobis præcedit assensum infusæ; eo autem posito, non requiri nouum imperium voluntatis, ut intellectus eliciat assensum infusum, sed sufficere, ut voluntas posituē non contrā moueat, quiaposito vero supernaturali præsentē intellectu, potest voluntas naturaliter mouere illum ad intelligendum tale verum, dummodo in intellectu sit habitus inclinans illum ad verum supernat. intelligendum. At de facto in intellectu fidelis est habitus infusus inclinans illum ad intelligendum obiectum supernat. fidei; ergo potest voluntas naturaliter mouere intellectum ad assentiendum vero supernat. reuelato: idem igitur imperium naturale, quod sufficit ad mouendum intellectum ad assentiendum obiecto reuelato fidei acquisitâ, sufficit ad mouendum eundem ad assentiendum eidem obiecto reuelato fidei infusâ.

TERTIA *S. Tho. 2. 2. qu. 1. art. 4. & 9. 2. a. 9. & qu. 4. a. 2. Caiet. 1. 2. qu. 65. a. 4. Richar. in 3. dist. 23. art. 6. q. 1. & communis Schol. in 3. dist. 23. & 24. affirmantium* assensum fidei pendere ex imperio voluntatis, non solum quoad exercitium, sed etiam quoad specificationem actus. Pro quâ nota; controuersia fieri potest, vel de potentia ordinata, vel de absoluta; de assensu obscuro, vel euidente in attestante, de nota.

55. Ad 2.

Cur nequit circa idem motiui formale fidei Theol. versari actus naturalis & supernat.

56. Ad 3. Ut argu. & exempla probant.

57. Ad confirm.

58.

59. 1. Sentent.

Fundam.

60. 2. Sentent.

Ratio.

61. 3. Sentent.

62.

imperio voluntario positivo, vel tantum negativo. Quoad hæc omnia definienda est.

67.
1. Conclus.

DICO 1. De potentia ordinata assensus obsecurus fidei infusa pendet ex actuali imperio voluntatis: ex Concilio Araus. II. can. 5. ubi definitur, sicut augmētum, ita & initium fidei, ipsum credulitatis affectum esse donum gratiæ. Et ex Trid. sess. 6. cap. 6. in quo docet, peccatores ad iusticiam disponi, dum fidem ex auditu concipientes liberè moventur in Deum, credentes vera esse, quæ reuelata sunt: ergo supponunt assensum fidei esse liberum: est autem liber imperio voluntatis, cum nequeat esse liber ex potentia intellectuâ, quæ necessaria est. Neque hæc Concilia intelligi possunt solum de libertate quoad exercitiâ: nam Araus. docet, per hanc voluntatem hominem corrigi ab infidelitate ad fidem, hoc est ex dissensu infidelitatis ad assensum fidelitatis, quæ non solum est determinatio quoad exercitiâ, sed etiam quoad specificationem.

67.
Ratiâ.

Ratio: obiectum obscure propositum non est sufficiens ad determinandum intellectum de se indifferenter, quia cum occultet veritatem, non potest ad se illum trahere, qui tantum ex se natus est trahi à veritate visâ. Neque potest se ipsum dererminare, cum non sit formaliter liber: ergo eget intrinseco imperio voluntatis determinantis illum ad credendum, quod non videt. Confir. datur præceptum non solum de credendo, sed etiam de non discredendo rebus fidei: præcepta autem formaliter implentur actu voluntatis: ergo non solum quoad exercitiâ, sed etiam quoad specificationem requiritur positiva motio voluntatis.

Confirm.

67.
2. Conclus.
Prob.

DICO 2. Ad assensum fidei infusæ non sufficit imperium, quod requiritur ad actum fidei acquisitæ. Prob. assensus fidei infusæ requirit imperiû, ut infra, in essentia supernaturale, cuiusmodi non est imperium requisitum ad actum fidei acquisitæ, quod quia mouet ad assensum ex motiuo naturali, est naturale. Eadem ratione non sufficit voluntas, quâ quis ad credendum accedit, quod sibi probabilius visum fuerit: quia cum hæc voluntas sit indifferens ex parte obiecti, quia non magis determinatur ad credendum obiectum proponendum ex autoritate diuinâ, quàm humanâ, non poterit esse in essentia, & ex motiuo supernaturalis. 2. Per affectum credendi fidei acquisitâ homo est tantum determinatus ad assentiendum mysteriis reuelatis ex testimonio humano euidenter applicato, non ex diuino obscure cognito: igitur imperium sufficiens ad assensum fidei acquisitæ non sufficit ad assensum fidei infusæ, quæ longè maior difficultas est, velle assentiri mysteriis reuelatis propter solam reuelationem obscuram, quàm propter testimonia & rationes humanas euidenter cognitâs.

68.
Prob. 2.

67.
Dices.

Resp.

Obiicitis, dum intellectus habet assensum fidei acquisitæ de obiecto reuelato, nõ potest de eodem simul habere dissensum: ergo per assensum fidei acquisitæ intellectus determinatur saltem quoad specificationem ad assensum fidei infusæ. Resp. determinari negatiuè, non positiuè, quia licet stante fide acquisitâ de obiecto reuelato nequeat intellectus elicere dissensum circa idem obiectum quod est determinari negatiuè ad assensum fidei infusæ; non tamen per illam positiuè determinatur ad assensum fidei infusæ, ad quæ necessaria est noua motio voluntatis impetrantis ex distincto motiuo supernat.

68.
5. Conclus.

Fundam.

DICO 3. Adhuc posita euidentia attestantis obiecti reuelati, necessarium est imperium voluntatis ad determinandum intellectum ad exercitiâ actus. Fundam. cum euidentia in attestante sit extrinseca obiecto attestato, non habens intrinsecâ connexio-

nem cum illo, vel ut causa cum effectu, vel ut effectus cum causâ, non cogit intellectum quoad exercitiâ actus: ergo ad illud requirit imperiû voluntatis, quia in eo, in quo intellectus non cogitur ab obiecto, manet indeterminatus: ergo eget imperio voluntatis, ut determinetur. Atque hoc modo aliqui Prophetæ cum euidentia in attestante mysterij reuelati habuerunt fidem liberam quoad exercitiâ, etsi non fuerint liberi quoad specificationem, quia stante euidentia attestantis, non poterat dissentire obiecto reuelato. *Obiicitis*. Stante euidentia præmissarum, non potest intellectus suspendere assensum conclusionis: ergo stante euidentia veracitatis Dei, & reuelationis eiusdem non potest intellectus suspendere assensum in obiectum reuelatum. Anteced. constat, quia conclusio continetur in præmissis ut in causâ cognoscibili; vnde sicut non potest intellectus cognita euidenter causâ suspendere noticiam effectus, qui implicite inuoluitur in noticiâ causæ, ita euidenter cognita veracitate Dei, & reuelatione eiusdem suspendere assensum obiecti reuelati, quod necessariò includitur in euidentia attestantis. Consequ. prob. veracitas Dei & reuelatio eiusdem sunt præmissæ assensus obiecti reuelati, ut patet in hoc syllog. *Quod Deus dicit est verum, hoc Deus dicit: ergo est verum.* Resp. Antec. esse verum, quando præmissæ sût causa, vel effectus conclusionis in essendo, quia tunc conclusio intrinsecè continetur in illis secundum suum determinatum esse; quare per eandem noticiam præmissarum intellectus determinatur ad noticiam conclusionis in illis implicite contentæ; falsum, quando præmissæ non sunt causa, vel effectus conclusionis in essendo, sed solum mediû extrinsecum, quales sunt veracitas, & reuelatio Dei, respectu obiecti reuelati, quæ nullam habent intrinsecam connexionem cum obiecto ipso secundum se, sed tantum extrinsecâ, ex eo quod non potest id, quod prima veritas testatur, nõ esse verum; intellectus autem non cogitur ad assentiendum, nisi vel ab obiecto viso in se, vel ab eo quod continetur in ipso obiecto viso. Caterum in adducto syllog. intellectus ex vi præmissarum solum cogitur ad assentiendum conclusioni, quoad specificationem.

69.
Dices.

70.
Resp.

71.
4. Conclus.

DICO 4. Non sufficit imperiû negatiuû voluntatis, ut intellectus positiuè assentiat mysteriis fidei. Est contra aliquos Scotistas, putantes esse Scoti sent. sed falsò. Fundam. nullo positivo imperio voluntatis posito, manet intellectus indifferens & indeterminatus ad assentiendum, vel non assentiendum: ergo necessariò eget positivo imperio voluntatis, ut positiuè determinetur ad credendum potius, quàm non credendum. Antec. prob. cum nequeat determinari ab obiecto, ut potè obiecturo, nequæ se ipso, cum ipse liber non sit; nec sufficiat solum negatiuû imperium, cum hoc relinquat intellectum indifferenter, sicut antea, necessarius erit positiuus actus voluntatis ad illum positiuè determinandum.

72.
5. Conclus.

DICO 5. Non repugnat de potentia absolutâ intellectum elicere assensum fidei circa obiectum obsecurum sine imperio voluntatis, supplente Deo virtutem & efficaciam talis imperij. *Turris. disp. 29. dub. 4.* Fundam. imperiû non requiritur ex parte obiecti quoad determinationem in genere causæ formalis, sed efficientis; requiri ut enim, ut anima eo determinata, per intellectum eliciat assensum fidei: est enim voluntatis imperium, actus, quo anima se ipsam determinat ad operandum mediâ hâc, vel illâ potentia; sed potest Deus supplere determinationem ex parte efficiētis, necessariò cõcurrente cum animâ sine præuâ determinatione ipsius ad efficiendû actum huius, vel illius potētis: etsi facere nõ possit, ut talis actus

Fundam.

actus sit voluntarius, cum nullus actus esse possit voluntarius, qui à voluntate non procedit.

73.
Dicitur 1.
Resp.

Obiicies 1. Non potest Deus supplere cognitionem repræsentantem obiectum voluntati, ergo nec imperium voluntatis determinantis intellectum ad assentiendum. Resp. neg. conseq. quia cognitio pertinet ad genus causæ formalis, quippe quæ requiritur ad specificationem actûs; r. præsentat. n. obiectum, à quo voluntatis actus specificatur. Imperium verò reducitur ad genus causæ efficientis, quia determinat potentiam ad exercitium actûs. Cum igitur possit Deus supplere genus causæ efficientis, non possit genus causæ formalis, poterit supplere imperium voluntatis, non notitiam obiecti.

74.
Dicitur 2.

Obiicies 2. Nequit Deus supplere genus causæ efficientis vitalis: nam hæc influit per influxum intrinsecum procedentem ab ipso principio vitali. at imperium voluntatis determinat intellectum ad assensum fidei per sympathiam potentiarum in eadē animā radicatarum: ergo determinat illum modo vitali. Resp. licet Deus nequeat intellectum mouere eo modo, quo illum mouet voluntas, potest tamen alio modo æquivalenti. Sicut licet non possit Deus mouere voluntatē eo modo, quo ipsa se ipsam mouet, potest tamen alio modo æquivalenti illam mouere. Poterit igitur Deus ad assensum fidei intellectum determinare, vel per qualitatem inhærentem, quā illum ad assensum necessitat, vel per actionem præuiam, quā illum præueniendo ad assensum determinet. Fateor, huiusmodi assensum non fore liberum, & consequenter nec meritorium.

75.
Dubitatur.

Resoluitur.

Ultimò dubitatur, an possit voluntas absque vllâ ratione determinare intellectum ad alterutram cōtradictionis partem. Afirmat *Calet. 1. 2. qu. 65. a. 4.* Sed oppositum, quod à reliquis asseritur, est verius, quia non potest voluntas determinare intellectum, vt feratur extra suum obiectum: sed obiectum intellectus est verum, euidenter, vel probabiliter apparet: ergo vbi nulla elucet neque euidenter, neque probabiliter, ratio veritatis, non poterit esse obiectum intellectûs, & consequenter implicat, vt ad illud imperio voluntatis determinetur, cum omne imperium supponat obiectum, circa quod versari possit potentia. Ad fundam. primæ, concedo, obiectum fidei sine imperio voluntatis esse sufficienter propositum ad determinandam potentiam obiectiuè; non autem esse sufficienter propositum ad determinandam potentiam subiectiuè, & quoad exercitium actûs: ad hoc enim requiritur euidentia obiecti. Quo fit, vt obiectum non quomodocunq; applicatum sit aptum mouere potentiam quoad exercitium. Ad rationem secundæ, constat ex dictis tale imperium non sufficere ad vtrumque actum fidei. Nec verum est, quod *Scotus* docet, posse voluntatem naturaliter mouere intellectum ad actum supernat. si in intellectu supponatur habitus inclinans illum ad talem actum, vt *seq. sect.*

76.
Ad fundam. 1.
sententiam.

77.
Ad fundam. 2.
sententiam.

SECTIO VI

Quale imperium voluntatis sufficiat ad actum fidei infusa.

78.
1. Sententia.

PRIMA sent. *Calet. 1. 2. qu. 55. a. 4. & 2. 2. qu. 5. a. 2. Medina 1. 2. qu. 56. a. 3.* affirmantium, sufficere imperium ex prauo sine alicuius vitij. Ratio *Calet.* fides non habet perfectam rationem virtutis: ergo non repugnat, vt quis possit eā malè vtī, credendo propter prauum finem. Secunda *Scoti in 3. dist. 25. q. 2. 2.* opinantis, sufficere naturale, naturæ viribus elicium. quia cognito vero supernat. potest voluntas, propriè virtute mouere intellectum ad illud intelli-

79.
2. Sententia.

gendum, modò in eo non dicitur habitus ad tale verum intelligendum, qualis est in proposito habitus fidei infusæ, Tertio communis Recens. assentium, ad actum fidei infusæ requiri imperium supernat. voluntatis, quod alij censent esse supernaturale tantum quoad modum, alij quoad substantiā Proqua, Nota controuersiam esse vel de lege ordinatâ, vel de potentiâ absolutâ; eamque coincidere cum illâ, an actus fidei infusæ fieri possit malus ex circumstantiâ finis, sub quibus terminis à *Calet. 66.* proponitur.

80.
Sententia.

81.
Pro qua notandum.

DI CO 2. Repugnat de lege ordinatâ, actum fidei infusæ elici ex imperio voluntatis ob motiuum naturalis honestatis, & multò magis ab prauum finem. Deducitur ex *Araus II. can. 5.* vbi definit, non solum initium fidei, sed ipsum credulitatis affectum inesse nobis per donum gratiæ & Spiritûs S. inspirationem. Dum autem definit, voluntatem credendi esse per inspirationem Dei, simul definit, actum ipsum credendi esse non posse, nisi ex imperio voluntatis, quæ sit per inspirationem Dei: at hæc naturalis, aut praua esse non potest; nam ad naturale, & multo minùs ad prauum motiuum speciali auxilio gratiæ non egemus.

82.
1. Concl.

Confir. Si posset de lege ordinatâ fides infusa elici ex naturali, aut prauo affectu voluntatis, posset affectus credendi mysteria reuelata, esse ex nobis, & consequenter fides ipsa, quæ salutis initium est, inchoari ex nobis. Nam si naturalis, aut prauus affectus voluntatis ad credendum sufficeret, posset quis viribus proprijs velle credere vt oportet ad salutem, ac proinde ex se salutem inchoare, quod est contra *Concil. definiens*, non solum fidem, sed ipsum credulitatis affectum esse à Deo, contra *Semipelag.* qui contendebant, inirium salutis aliquo modo inchoari à nobis per bonum aliquem affectum viribus naturæ elicium, intuitu cuius Deus fidem infunderet. Idem docuit *August. lib. de Prædest. sanct. cap. 2. qu. 9. & 20.* vbi initium fidei, & fidem inchoatam, hæc est voluntas credendi, docet esse donum Dei: & *S. Tho. 2. 2. q. 2. art. 9.* docet, ipsum credere esse actum intellectus assentiens veritati Diuina ex imperio voluntatis à Deo mota per gratiam: idem repetit *qu. 6. art. 1. ad 3.*

83.
Confir.

Error Semipelag.

Respondent 1. Concilium intelligi de affectu, quo quis, saltem de congruo sibi fidem meretur, non de affectu, quo vt conditione, posito, Deus ex se gratis fidem infundit. Sed contrâ; hoc ipsum aduersus *Semipelag.* damnat Concilium, qui contendebant, fidem nobis volentibus, & desiderantibus, ex misericordiâ, non ex merito conferri, vt constat ex *can. 6.* Respondent alij 2. posse prauum illum affectum credendi dici ex dono gratiæ, quatenus eo tollitur contrarius affectus non credendi, qui erat positiuum imp. dimentiuum ad actum fidei. Sed contrâ hoc modo vincere peccatum per aliud peccatum esset donum gratiæ, quod nemo dicet. Quamuis igitur talis remotio impedimenti referri possit ad gratiam externæ protectionis, tamen ad gratiam internæ inspirationis, ad quam affectum credendi Concilium refert, reduci non potest; omnis quippe diuina inspiratio ad bonum positiuè impellit.

84.
Aliqui resp.

Contra.

85.
Alij.

Contra.

Apparentius 3. Concilium tantum loqui de ijs, qui primò ex infidelitate ad fidem conuertuntur, non autem de ijs, qui fidem semel susceperunt: quia cum hi fidei habitum in se habeant à propriâ voluntate in operando dependentem, ob quemcunq; finem eo vtī possunt: quo habitu, quia carent primi, non ex quocunq; affectu credere possunt, sed ex honesto & supernat. quia in illis Deus est particularis causa fidei, qui cum non possit esse particularis causa mali, non potest creaturâ præmouere ad actum fidei ex

88.
Dicit possit.

praua voluntate creaturæ imperatum, alioqui præmoueret ad actum malum ex circumstantiâ finis actus imperantis. Sed contrâ; licet Concilium *cit. can.* expref: tantum loquatur de ijs, qui ab infidelitate ad fidem primò conuertuntur, *seq.* tamen *can.* vniuersaliter loquitur de omnibus, quatenus ad omnes actus virtutum docet prærequiri voluntatem gratuitam. Neque discrimen verum est: nam etiam Deus est causa particularis actus fidei, per motionem supernat. in ijs, qui post susceptum habitum fidei supernat. mysterijs assensum præbent. 4. dici posset, naturale, aut prauum imperium voluntatis, esse quidem sufficiens, non tamè efficax ad actum fidei; quia potest Deus eo determinatus, per modum causæ vniuersalis supernat. concurrere ad actum fidei non tamen necessariò, vt concurrat in reliquis actib. naturalib. Sed contrâ; quidquid sit, an tale imperium sit sufficiens, vt Deus eo determinatus de potentia absolutâ ad actum fidei excitare possit, de quo *infra*; spectatâ tamen lege ordinatâ, de quâ nunc loquimur, difficultas non soluitur. Nam vel Deus decreuit cum tali imperio voluntatis creatæ ad actum fidei concurrere, & sic semper illud sit efficax, quia quod semel Deus decreuit, positâ conditione ex parte nostrâ, infallibiliter fit vel non concurrere; & quia non concurrente & præmouente Deo, creatura ex se actum fidei elicere non potest semper erit insufficientis, etiamsi de potentia absoluta sufficiens esse possit.

87. Dicitur posses.

Contra.

88.

89. Probatio Bannez.

Hic igitur interpretationibus Concilij vt falsis & minus congruentibus doctrinæ confutatis, probanda assertio ratione, in quâ variant Doctores. Bannez 2. 2. qu. 4. ar. 5. dub. 2. has assignat: Fides suâ naturâ sibi vendicat statum virtutis: nulla autem virtus potest ad malum concurrere: est enim virtus bona qualitas mentis, quâ nullus malè vtitur: ergo nemo potest fide malè vtî. 2. Ad actum fidei infusæ peculiari auxilio concurrat Deus: peculiari auxilio ad peccatum concurrere non potest: ergo credere ex prauo fine peccatum est. 3. Nemo potest prudentiâ infusâ, vel acquisitâ malè vtî: ergo nec fide infusâ, cum vtraque sit virtus intellectualis. 4. Nemo potest malè vtî virtute morali, etiamsi nondum peruenit ad statum virtutis: ergo nec fide informi, quia sicut de ratione illius est, quod possit peruenire ad statum virtutis; ita de ratione huius est, quod possit esse virtus perfecta. 5. Si quis posset malè vtî fide informi, peccando venialiter, posset eâ etiam malè vtî peccando mortaliter. 6. sequeretur, posse aliquem etiam malè vtî fide formatâ, quia cum habitu charitatis non repugnat peccatum veniale.

90. Reijciuntur.

91. Prima.

92. Secunda.

Sed contrâ; allatæ rationes ad summum probant actum fidei infusæ elici non posse ex prauo, non autem ex honesto fine naturali, quod etiam repugnat Concilio, quod vult, talem affectum esse ex speciali auxilio Dei: & omnes rationes solui possunt: 1. Fides respicit tantum verum speculatiuum, in cuius solâ consecutione perficitur & completur in statu virtutis intellectualis; vt patet in scientiâ; quæ perfecta virtus est, etiamsi sit extrinsecè coniuncta cum praua voluntate. Assignata autem descriptio virtutis, quâ nullus dicitur malè vtî, rectè explicari potest de virtute, vt est principium sui actus, quo pacto nullus potest fide infusâ malè vtî; quia nullus potest ex eâ elicere actum, qui non sit verus. 2. Falsa est quoad minorem: nâ Deus speciali auxilio concurrat ad actum Prophetiæ eamque virtutum, quæ dicuntur gratis datæ, etiamsi Propheta propter malum finem eâ vtatur: ergo etiam Deus speciali auxilio concurrere poterit ad actum

fidei infusæ elicitum propter malum finem. 3. Disparitatem habet: nam prudentia est virtus practica, quæ iudicat de vero vt consentaneo appetitui recto: hoc ipso autem, quo illa iudicat obiectum prauum, esse consentaneum appetitui recto, non est prudentia. At fides est virtus speculatiua, quæ solum iudicat de conformitate obiecti secundum se, cui non præiudicat malitia extrinsecè finis. 4. Habet disparitatem: nam virtutes morales siue sint in statu virtutis, siue dispositionis, semper respiciunt honestum: vnde numquam possumus ijs malè vtî: etsi *Caiet. cit. 1. 2.* exultimet, etiam virtutibus moraliibus nos posse malè vtî: fide autem, quia respicit verum speculatiuum, cum quo nõ repugnat malitia extrinsecè, possumus malè vtî. Neque de ratione fidei est, quâ intellectualis est, quod possit alium statum virtutis attingere, quàm conformitatis ad obiectum secundum se: secus est de dispositione virtutis moralis. Quinta & 6. rationem concederit aduersa. nec putabit absurdum.

93.

94. Quarta.

95.

96. Vasquez probatio.

97. Reijciuntur.

Vasquez 1. 2. disp. 53. cap. 4. & disp. 186. c. 2. hanc assignat. Ad actum fidei infusæ requiritur speciale auxilium gratiæ per Christum: ergo nonquit fieri ex prauo fine. quia gratia non datur nobis per Christum, nisi ad id ad quod Christus ipse sua merita retulit: sed Christus sua merita non retulit ad peccatum, quia non est mortuus, vt daretur nobis gratia ad peccandum, sed ad piè viuendum: ergo non potest nobis dari gratia per Christum ad eliciendum actum fidei ex prauo affectu.

Sed contrâ 1. etiam ad actum gratiæ gratis datæ requiritur speciale auxilium per Christum, & tamen potest quis illum elicere ex prauo fine, vt constat in actu prophetiæ. 2. non sequitur, auxilium gratiæ dari ad actum malum, aut Christum mortuum esse, vt nobis gratiam daret ad peccandum: tum quia auxilium gratiæ nõ datur ad prauum actum voluntatis, sed ad actum fidei, qui ex se malus non est, sed bonus bonitate sibi propriâ per conformitatem ad obiectum creditum: licet speciale auxilium non datur ad prauum affectum voluntatis, quo quis malè vtitur dono prophetiæ, sed ad actum prophetiæ, qui ex se malus non est: tum quia ex eo quod Deus dederit nobis potentiam, & obtulerit concursum ad efficiendos actus naturales, non dicitur dedisse, aut obtulisse illa ad peccandum, esto ijs malè vtamur, quia non eo fine & intentione illa nobis donauit, sed potius vt ijs benè vteremur: ergo neque ex eo quod virtutes, & auxilia nobis dederit per Christum ad efficiendos actus supernat. dicitur ea nobis ad peccandum dedisse, vel eo fine Christus pro nobis mortuus esse, quia non eo fine hæc nobis conferuntur, aut Christus pro nobis mortuus est.

Ratio mea, cur Deus non concurrat ad actum fidei infusæ, ex prauo, vel ex naturali duntaxat motiuo honesto imperatum, hæc est: quia fides infusæ est dispositio ad iustitiam: ex *Triden. sess. 6. probatio. cap. 6. vt 7.* dispositio autem proportionari debet formæ, ad quam disponit: quia suâ naturâ connectionem habet cum formâ, cuius est aliquo modo causa; alioqui non tamen esset dispositio, quàm pura conditio: sed forma, ad quam fides infusæ disponit, est sanctitas, ex eod. *Triden.* nam propterea *esp. 8.* dicitur initium & fundamentum salutis; sicut enim sanctitas est forma, quâ peculiari modò participatur esse diuinum; ita fides est actus, quo ratione certitudinis & infallibilitatis peculiari modo participatur ipsum operari diuinum: vnde quâ ratione operatio debet proportionari esse, cuius est operatio, eadè fides proportionari debet sanctitati, cuius est operatio. at non potest ex prauo motiuo elicitus

98. Authori.

Nequit disponere ad iustitiam actus fidei: licet ex naturalis aut prauo motiuo

est operatio, at non potest ex prauo motiuo elicitus, actus ad sanctitatem disponere; quia sanctitas opponitur peccato, vel essentialiter, vt mortali, iuxta probabiliorē sent. vel conaturaliter, vt veniali: igitur non potest actus fidei ex circumstantiā malus esse conaturalis dispositio ad sanctitatem, cum nulla forma possit naturaliter disponere ad esse cui opponitur. Quod neque possit ex naturali motiuo elicitus ad eandem disponere, sic ostenditur: Fides, ex cit. Trid. est dispositio libera ad iustitiam; ergo vt libera formaliter debet illi proportionari: est autem libera formaliter ex imperio voluntatis: at imperiū voluntatis ex motiuo duntaxat naturalis honestatis non est proportionata dispositio ad sanctitatem supernat. ergo. Confir. Ex eo quod contritio est dispositio ad gratiam, non est sufficiens ex naturali duntaxat motiuo elicitā, ergo nec fides. Nec obstat, quod illa sit dispositio proxima, hæc remota: quia dispositio, vt dispositio habere debet proportionem & conformitatem ordinis cum formā, ad quam disponit, siue sit proxima, siue remota: nam etiam remota intrinsecè respicit formam, cuius est remota dispositio. *Obijcies 1.* Sufficit vt dispositio sit proportionata formæ in suo genere: sed fides solūm disponit ad sanctitatem in genere cognitionis, cui extrinsecè est bonitas, vel malitia, vt patet in fide humana & experimentalī. quæ est proportionata dispositio ad scientiam, siue bona siue mala sit. *Resp. negando.* fidem infusam disponere ad sanctitatem in ratione puræ duntaxat cognitionis, vt ad scientiam disponit fides humana, & experimentalis; sed cognitionis virtuosæ, quia fides infusa ad sanctitatem disponit meritorie. Quare licet illi in ratione puræ cognitionis sit extrinsecè bonitas, vel malitia, non est tamen illi extrinsecè in ratione meriti, & virtuosæ cognitionis.

Obijcies 2. Vt fides infusa sit proportionata dispositio ad sanctitatem, sufficit vt imperetur ex motiuo naturalis honestatis, ex quo desumit bonitatē; nam supernaturalitatem desumit ex proprio obiecto supernaturali. Confir. Sicut potest actus virtutis naturalis imperatus à supernaturali disponere ad gratiā, vt actus temperantiæ imperatus à penitentiā; ita è cōuerso actus virtutis supernat. imperatus à virtute naturali. *Resp. neg. antec.* Ad prob. nego, bonitatē ex quocunq; fine sufficere ad dispositionē proportionatā gratiæ sed requiri bonitatē ex fine supernaturali. Ad confir. *Resp. 1.* quando actus ipse imperans est libera dispositio ad imperatū, vt est volūtas credēdi ad ipsum credere, quod datur intuitu bonæ volūntatis, requiritur, vt actus ipse imperans sit proportionatus imperato: nō est autē proportionatus, si ex alio motiuo imperet illū; quia actus imperans non sumit speciē ex imperato, nisi illum imperet ex proprio motiuo ipsius. 2. Actus imperatus, alter distinctam habet libertatē ab ipso actu imperante: alter nullā ex se libertatē habet, nisi quā extrinsecè participat ab imperate: ita timor gehēne imperat contritionē, cōtritio imperata à timore gehēnali suā habet libertatē distinctā ab ipso actu timoris imperatis, quia elicitur medio actu libero voluntatis distincte imperat penitentiā intellectui, vt cogitet de peccatis: cogitatio peccatorum non habet aliam libertatē, nisi quā extrinsecè participat ab actu imperate penitentiæ; quia nō elicitur medio actu libero voluntatis, sed necessario intellectus. Ad hoc autem dignoscendū regula vniuersalis sit, quotiescunq; imperiū cadit supra actū ab ipsā volūntate eliciendū, vterque actus imperans, & imperatus, suā habet libertatē distinctā, quia vterq; elicitur ab ipsā volūntate libera: quotiescunq; verò imperiū cadit supra actū à distincta potētia eliciendū, actus imperatus nō habet pro-

priam libertatē distinctā ab actu imperate, quia nō elicitur à potētia libera à quā habere possit distinctā libertatē ab imperate. Dices 1. posito imperio volūntatis volūntas necessariò elicit actum imperatū: ergo neque actus imperatus eliciendus ab ipsā volūntate habet libertatē distinctā ab imperante. *Resp. nego illū elicere necessariò absolute sed ex suppositione sui imperij, quod liberè tollere potest, cum tamē ceteri actus imperati nō solū ex suppositione, sed absolute eliciuntur necessariò à suis potētis, cū in eadē potestate nō sit, liberū imperiū volūntatis retractare.*

Ex hæc doctriā inā sequitur, actū imperatū necessariò elicitū à potētia necessariā nullā habere bonitatem moralē ex se, sed totā participare ab actu imperate: actū verò imperatū liberè elicitū à potētia liberā præter bonitatem moralē, quā extrinsecè participat ab imperate, habere propriā bonitatem moralē intrinsecè ab obiecto & potētia, à quā elicitur. Ex quo vltimius sequitur, actū imperatū nō vitari ex fine & obiecto imperantis, quoad intrinsecā suam bonitatem, nisi ipse tale finē intendat; vitari autē actū imperatū necessariū. Vt si quis ex motiuo ambitionis imperet libi actū contritionis, vt Deū propitiū habeat in consequēdā dignitate: cōtritio ex tali motiuo imperata, nisi ipsa tale motiuum intendat, non vitabitur quoad intrinsecā suā bonitatem. Vt ontā verò vitabitur actus studij, si ex eodē motiuo imperetur. Ratio: prior actus habet suā intrinsecā bonitatem, vt & libertatē distinctā ab actu imperante: posterior, quia nullā habet moralē bonitatem, nisi quā participat ab imperante, illo vitato, tota bonitas actus imperati vitatur. Infero: nō vitari proximā voluntatem credendi quoad intrinsecā suā bonitatem ex alia volūntate reflexā prauā: vt si quis inducatur ad volendū credere propter honestū motiuū supernat. ex inordinato affectu rerum temporalium: vitari actum fidei quoad moralem bonitatem ex prauo imperio voluntatis: quia hic nullam habet moralem bonitatem, nisi quam participat ab imperante. Ad confir. nego. confic. nam omnis actus virtutis naturalis, eo ipso quod imperetur à supernaturali, extrinsecè participat eius bonitatem supernat. ratione cuius ad gratiam disponere potest. Actus verò virtutis supernat. si ex se non habet bonitatem supernat. moralem, sed tantum transcendentalem, cuiusmodi est actus fidei, nisi illam participet à virtute imperante non poterit esse idonea dispositio ad gratiam: nam hæc dispositio debet esse in genere virtutis & bonitatis moralis supernat. Dices 2. cur actus imperans suam bonitatem communicat imperato, non contrā actus imperatus suam bonitatem cōmunicat imperanti? *Resp.* quia imperans est forma moralis imperati, mediante quā communicat illi suam bonitatem: imperatus verò non est forma moralis, sed obiectum actus imperantis; obiectum autem non est aptum communicare suā bonitatem actui, nisi ab illo intendatur.

Ex dictis constat, cur possit homo malè vtī gratijs gratis datis, prophetiā, potestate Sacerdotali, & alijs ad malū finem; non fide, sc. quia fides ordinatur ad sanctitatē vt dispositio, virtutes autē gratis datæ solūm vt causa efficiē: potest autē quis malè vtī principio efficiente sanctitatis, quia extrinsecū est sanctitati, nō dispositione, quæ est illi intrinsecè, & ob quā moueri debet Deus ad cōferendā sanctitatem. Cum igitur fides ordinetur ad producendū actū per modū moralis dispositionis immanentis in eodē subiecto, in quo recipienda est sanctitas, nequit elici ex naturali, aut prauo motiuo. Virtutes autē gratis datæ quia nō ordinatur ad disponendū subiectū, in quo sunt, sed in quo producūt, nō moraliter ipsæ subiectū disponēdo, sed physicè & efficiēter, quia nō mouetur moraliter Deus ad sanctificandū subiectū in quo

99. Confr.

100. Contra hæc nostram rationem.

101.

Ratio.

102. Obijc. 3.

Confr.

103. Resp.

104. Ad Confr.

105. Duplex actus imperantis. Exemplum primi.

Secundi.

106. Dices.

Resp.

107. Coroll.

108. Secundum.

Ratio.

109. Duo illata.

110. Ad Confr.

111. Obijc.

Resp.

112. Coroll.

quo illæ gratiam producant ex merito producuntis, sed ex pacto & promissione suâ, non repugnat, ut ijs malè vri possimus. Quòd si Deus mouetur ad gratiam alteri dandam ex prauâ actione Sacramentali ministri, ut ex prauâ collatione Baptismi mouetur ad dandam gratiam baptizato, non mouetur ex tali actione, quâ malè exercetur à ministro, sed quâ rectè propter rectum finem instituta est à Christo, ut instrumentum suæ passionis, ut 7. 10.

113.

Ex dictis etiam constat, fidem esse virtualiter practicam, quâ moraliter disponit ad sanctitatem, & ad reliquas virtutes supernat. infusas.

114.
Dices.

Obijciens 3. Quia fides infusa est dispositio ad iustificationem, nequit vitari ex prauo fine; ergo neque acquisita ad infusam requisita; nam etiam hæc remore saltem ad iustificationem disponit. concedo totum, si fides acquisita debet saltem ex decreto Dei infusam præcedere, de quâ diffic. infrâ. nâ tunc ex illâ iustificationis exordium aliquo modo inchoatur. Cum igitur nulla dispositio, nequidem remora, ad iustificationem possit esse praua, aut solius naturæ viribus elicitæ, nequit, n. Deus ex naturali, & multò minùs ex prauâ actione moueri ad hominem iustificandum, necessariò debet esse honesta, & ex auxilio gratiæ, saltem ordinis naturalis, indebito elicitæ. DICES: ergo pius affectus credendi mysteria fidei, elicitus propter honestum finem naturalem, ex speciali auxilio indebito ordinis naturalis erit sufficiens dispositio v. à cum assensu supernat. fidei ad iustificationem. Resp. est sufficiens dispositio per extrinsecâ duntaxat voluntatem Dei; non per intrinsecû ordinem ad formâ, ad quâ suâ naturâ disponit. Cæterum fides infusa nō est dispositio ad sanctitatē per extrinsecâ duntaxat voluntatem Dei, sed per intrinsecum ordinem, quem habet ad gratiam sanctificantē, ex eo quòd sit actus productus ex habitu supernat. intrinsecam connexionem habente cū formâ iustificatē: qualem enim connexionem habet habitus cum formâ, talem habet actus talis habitus cum eadem formâ.

115.
Dices.

Obijciens 4. August. lib. de catech. rudib. ca. 17. affirmat, esse aliquos, qui propterea volunt esse Christiani, ut aut promereantur homines, à quibus temporalia commoda expectant; aut quia offendere nolunt, quos timent: igitur potest quis Christianâ fide credere ex prauo motiuo. Resp. explicandum esse, aut de fide exteriori, aut de actu interiori tantum concomitanti & reflexo, qui nullâ malitiâ refundit in actum directum. Leg. cap. 5. vbi de interiori fide dicit: nullum Christianum fieri, nisi aliquo timore Dei percussum: *Rarissimè quippe, inquit, accidit, imò verò nunquam, ut quisquam veniat volens fieri Christianus, qui non sit aliquo Dei timore percussus.* In quo nota per verba, imò verò nunquam, correxisse, quod dixerat, rarissimè. Cæterum si quâdo accidat, ut aliquis humano affectu ad fidem accedat, docet *ibid.* huiusmodi non tam velle fieri Christianum, quàm fingere; quia fides, inquit, non res est saluandi corporis, sed credentis animi. Et de Prædest. Sanct. cap. 2. non modò fidem perfectam, sed etiam inchoatam, ait esse donum Dei.

Resp.

116.
Dices.

Obijciens 5. S. Doctorem. 1. 2. q. 56. art. 1. docentem virtutes intellectuales solùm tribuere facultatē operandi, non bonum vsum, quem solùm tribuunt virtutes morales, & q. 65. art. 4. fidē posse esse sine prudentiâ infusâ: ergo non semper habet bonum vsum, qui essentialiter pendet à prudentiâ. & 2. 2. q. 47. art. 13. ad 2. fidem non importare ordinem ad appetitum rectum, ad quem ordinem dicit prudentia infusa: quo fit, ut fides possit esse in peccatore, non prudentia infusa.

Resp. Aug. finis explicat.

117.
Obijciens.
S. Thomas.

Resp. in 1. loco loqui de virtutibus intellectualibus, quæ nullum dicunt ordinem ad voluntatem, cuiusmodi sunt scientiæ & artes; non de ijs, quæ peculiarem ordinem dicunt ad voluntatem, cuiusmodi sunt fides, & prudentia, quæ propterea dicuntur virtutes morales, quia pendet à voluntate effectiue, & terminatiue. In 1. Idem dixit, fidem infusam esse posse sine prudentiâ, quia ad ipsius actum, cum sit formaliter speculatiuus, non requiritur prudentia. In 2. solùm affirmat, fidem non importare conformitatem ad appetitum rectorum operum, quâ importat prudentia infusa, quæ propterea in peccatore esse non potest; quia prudentia est præceptiua bonorum operum, cum sit virtus formaliter practica; non autem fides, quæ est formaliter speculatiua, & solùm practica, quâ pendet à voluntate captiuante intellectum in obsequium fidei.

118.

Resp. in 1. loco loqui de virtutibus intellectualibus, quæ nullum dicunt ordinem ad voluntatem, cuiusmodi sunt scientiæ & artes; non de ijs, quæ peculiarem ordinem dicunt ad voluntatem, cuiusmodi sunt fides, & prudentia, quæ propterea dicuntur virtutes morales, quia pendet à voluntate effectiue, & terminatiue. In 1. Idem dixit, fidem infusam esse posse sine prudentiâ, quia ad ipsius actum, cum sit formaliter speculatiuus, non requiritur prudentia. In 2. solùm affirmat, fidem non importare conformitatem ad appetitum rectorum operum, quâ importat prudentia infusa, quæ propterea in peccatore esse non potest; quia prudentia est præceptiua bonorum operum, cum sit virtus formaliter practica; non autem fides, quæ est formaliter speculatiua, & solùm practica, quâ pendet à voluntate captiuante intellectum in obsequium fidei.

DICO 2. Affectus voluntatis, à quo pendet assensus fidei infusæ, est supernaturalis quoad substantiâ. Fundam. semper illum præcedit cognitio supernat. quoad substantiam, applicans illi obiectum credendum ex motiuo supernat. ergo & ipsa est in essentiâ supernaturalis, quia sicut actus intellectus ex motiuo supernat. est quoad substantiam supernaturalis, ita & affectus voluntatis ex motiuo supernat. uterque enim specificatur ex motiuo formali.

119.
Fundam.

DICO 3. De potentiâ absolutâ non repugnat, actum fidei infusæ fieri ex prauo affectu voluntatis. Prob. potest Deus ad illam non requirere liberam cooperationem subiecti, neque illum ordinare ut morale dispositionem ad sanctitatem: quia posset Deus non moueri ad actum fidei ex honesto affectu credentis, aut ex eo ad reliqua dona infundenda, sed ex se, posito imperio voluntatis ut purâ conditione. Et nulla est essentialis connexio inter bonum affectum voluntatis, & actum fidei infusæ, neque in applicatione obiecti credendi, quia intellectus non pendet à voluntate quoad applicationem sui obiecti, sicut ipsa ab intellectu, sed tantum quoad exercitiū actus, ad quod sufficit quodcumque imperium voluntatis; neque in ordine ad Deum infundentem talem actum, ad quem solùm concurreret per modum causæ vniuersalis determinatus à creaturâ; neque est aliud caput ex quo repugnat talè actum produci.

120.
Fundam.

Ex dictis patet ad rationem Caiet. quia licet fidei ex se nō repugnet elici ex prauo motiuo; repugnat tamen illi, ut moralis dispositio est ad sanctitatem: eodem modo ad rationem Scoti; nam quamuis possit voluntas se mouere intellectum ad obiectum supernat. non tamen potest mouere illum ad actionem studiosam proportionatam Sanctitati.

Ergo non repugnat fieri ex prauo affectu voluntatis

121.
Ad rationes in contrariis;

SECTIO VII.

An in voluntate sit specialis habitus infusus ad imperandos actus fidei, & quis ille sit?

PRIMA sent. Scoti in 3. dist. 25. q. 2. negantis. quia ut potentia motiua moueat instrumentum artificiale ad sciendum, non requiritur dispositio in ipsâ, sed sufficit sola acuties instrumento: ergo ut voluntas moueat intellectum ad credendum, non requiritur peculiaris virtus in voluntate, sed sufficit habitus fidei in intellectu. Secunda S. Tho. 2. 2. q. 4. art. 2. Richar. in 3. dist. 23. art. 6. q. 1. & communis affirmatiua. Fundam. S. Doct. 2. 2. q. 17. art. 1. ubi dicitur: circa aliquam materiam est aliquis actus honestus, oportet ut ille respondeat alicui virtuti, præsertim quando actus excedit facultatem potentie naturalis: At voluntas credendi Deo reuelanti honesta est, & excedit facultatem potentie naturalis: ergo ad illam

122.
S. Sent.

123.
S. Sent. sequenda. fund assignat S. Tho.

lati necessaria est peculiaris virtus infusa, non minus quam ad ipsum actum fidei, vel alterius virtutis supernat. Maior prob, quando actus excedit facultatem potentiae, nequit fieri à sola potentia naturali: ergo requirit virtutem additam intrinsecam, ut fiat proportionatum & connaturale principium talis actus. Minor patet; quia tale imperium voluntatis est in essentia supernaturale; respicit enim assensum ipsum fidei eliciendum sub motivo supernat. Ad fundam *Scoti*, neg. anrec. nam ad sciendum artificiosè, præter acutiè in instrumento, requiritur ars in potentia, quæ dirigat instrumentum ad effectum iuxta regulam artis: ergo ad credendum ut oportet ad salutem, præter habitum fidei in intellectu, requiritur virtus moralis in voluntate, quæ moueat intellectum ad actum iuxta regulam virtutis.

Controuersia superest, quænam sit hæc virtus, quæ in voluntate ponitur ad imperandos actus fidei.

Bona Ventura in 3. *dist.* 23. *art.* 1. q. 2. putat esse habitum fidei, qui prout est moralis virtus & principium meriti, est in voluntate rectificans illam ad mouendum intellectum; prout verò est habitus facilitans potentiam ad credendum, est in intellectu. Nec repugnat eadem virtus in duplici potentia: sicut eadè sanitas in multis membris; eadem honestas in duplici actu interno & externo. *Caiet.* 2. 2. q. 4. *art.* 2. docet, ad imperandum actum fidei infusè simpliciter, non requiri specialè habitum in voluntate, quippe qui putat, posse actum fidei supernat. elici ex naturali imperio voluntatis; ad imperandum verò studiosè, requiri peculiarem habitum charitatis: fortè, quia charitas est forma virtutis. *Medina lib.* 4. *de rectâ fide cap.* 2. cenlet hanc esse virtutem obedientiæ, quæ captiuatur intellectus in obsequium fidei, diuersæ tamen rationis ab eâ, quæ obtemperamus Deo præcipienti; quia per hanc subijcitur Deo testificanti. Fundam. subijcere intellectum ad credendum diuinæ autoritati propter se, habet peculiarem honestatem ex motivo, & difficultatem diuersam à reliquis virtutibus: ergo ponenda est distincta à cæteris, quæ dici potest obedientia fidei, iuxta illud *ad Rom.* 1. *ad obediendum fidei.* Alij opinantur esse virtutè Religionis, quia per talem actum creatura voluntariè subijcitur Deo testificanti: quæ subiectio est quidam cultus Dei pertinens ad Relig. Alij arbitrantur esse virtutè vrbانيتatis: quia sicut credere homini, quando res prudenter proponitur, est virtus vrbانيتatis, ita & Deo. *Vasquez* 3. p. q. 7. *in comme. art.* 3. existimat, nullum esse peculiarem habitum plæ affectionis ex parte voluntatis ad credendum: nullam tamen reddit rationem. sed tantum promittit se id ostensurum in 2. 2. *Turriani. disp.* 27. *dub.* 5. docet, illum aliquando sensisse, hunc habitum non esse nisi rectam dispositionem omnium virtutum acquisitarum, quibus auferatur impedimentum, quo retrahi posset homo à credendo res fidei. quia sicut, voluntas naturalis ad imperandum actum fidei humanæ nõ eget peculiari habitu: ita nec voluntas supernat, ad imperandum actum fidei infusæ. quia nulla ponenda est virtus moralis infusa, quæ non respondeat alicui virtuti naturali acquisitæ, cum virtus infusa & acquisita solo motivo & obiecto formali discriminentur.

Molina in sua *conc.* q. 14. d. 8. *Valen.* 3. 2. *disp.* 1. q. 1. p. n. 4. 5. *sicne fides euidentis; Turriani. cit. &c.* putant, hunc habitum pertinere ad virtutem studiositatis, cuius est dirigere appetitum circa ea, quæ cognoscenda sunt.

Nota. controuersia non est, an actus fidei imperari possit à diuersis virtutibus; hoc enim fieri posse nemo dubitat; sed an in actu fidei sit specialis honestas, quæ specificare possit peculiarem virtutem à cæteris distinctam. Sicut cum quæritur, an satisfice-

re Deo pro peccatis sit actus pœnitentiæ, non quæritur, an secundum diuersa motiva imperari possit à diuersis virtutibus, sed an talis satisfactio sudare possit motum distinctè virtutis à cæteris; quæ dicitur pœnitentia. Ratio dub. hoc reducitur, quia nulla potest assignari peculiaris honestas in actu fidei imperando, quæ ad aliquam ex assignatis reduci non possit.

Dico 1. Virtus, quæ voluntas imperat actum fidei, nõ est habitus fidei. Fund. Obiectum huius est autoritas diuina reuelas: illius verò est actus ipse creatus fidei seu honestas ipsius: illa est virtus Theologica, quia respicit immediatè Deum sub ratione primæ veracitatis: hæc moralis, quia respicit immediatè aliquid creatum. illa respicit obiectum sub ratione veri; hæc sub ratione boni. repugnat saltem naturaliter, accedens absolutum, qualis est habitus fidei, esse in duplici subiecto. Neque potest habitus efficienter iuuare potentiam, nisi sit in eadem potentia, quia non est naturaliter operatiuus, nisi per actum immanentem ad exigentiam potentiae, cui infunditur. Nec est eadem ratio de sanitate, quæ pluribus inest subiectis: nam hæc non est vna simplex qualitas, sed composita ex multis. *Obijcies.* Potest idem habitus, ex gr. charitatis, elicere actum directum amoris erga Deum & reflexum eiusdem per modum actus imperantis: ergo potest idem habitus fidei elicere assensum directum circa mysteria reuelata, & reflexum eiusdem per modum imperij. Antec. prob. a. eandem virtutem pertinet actus directus circa obiectum, & reflexus circa actum eiusdem obiecti. Sicut ad eandem potentiam pertinet directè tendere in obiectum, & reflexè in actum: vtrumque enim comprehenditur sub adæquato obiecto specificatiuo habitus: omnis quippè habitus specificatur ab obiecto, mediante actu *ut quò.* *Confir.* Si non posset idem habitus directè tendere in obiectum, & reflexè in actum, admittendus esset infinitus numerus habituum supernat. propter infinitos actus reflexos, quos posset voluntas elicere. *Resp.* Antec. esse verum, quando actus directus & reflexus eliciendi sunt ab eadem potentia, secus quando à diuersis, ut accidit incasu proposito, in quo actus directus fidei eliciendus est ab intellectu; actus reflexus imperans à voluntate. Ratio; quando eliciendi sunt ab eadem potentia, maiorem habent connexionem & vnitatem in obiecto formali, & modo tendendi. quia vterque tendit propter eandè honestatè obiecti exercitam, vel signatam; immediatam, vel mediatam. Quando verò eliciendi sunt à diuersis potentijs, vnusquisq; tendit sub diuerso motivo formali, & ratione tendendi ac comodâ potentia, à quâ elicitur, vel actus intellectus sub motivo veritatis, & per modum assensus: actus voluntatis sub motivo honestatis, & per modum vitalis impulsus. Quæ rationes cum sint per se sufficientes ad diuersificandas diuersas potetias, nequeunt concurrere ad specificandum vnū specie habitum. Præterea nequit habitus naturaliter vel operari extra potentia, cui inhæret: vel pluribus potentijs inherere. Cæterum obserua, actum reflexum non esse eiusdè speciei cum directo, reduci tamè ad speciè illius ut imperfectum ad perfectum, sicut motum ad naturam termini: patet, 1. quia actus directus charitatis immediatè & exercitè respicit Deum, reflexus verò actum charitatis creatum, licet *ut quò.* 2. alijs qui solum vellet conteri, etiam si non contereretur, iustificaretur ante contritionem: nam posset quis efficaciter velle conteri post vnum quadrantem, ad hoc vt excogitatis motiuis contritionis certius & securius contereretur: quo casu, si actus reflexus esset eiusdè speciei cum actu directo, talis homo iustificaretur per solam voluntatè efficacè, quæ cõteri vellet.

Dico 2.

124.
Ad fundam.
Scoti.

125.
Gravior con-
trouersia.

126.
Auctores var.
vj.

127.

128.

129.

130.

131.

Turriani.
*fides discipu-
lus Vasquez
& successor.
Fundam.*

132.

133.
Pro explica-
tione notand.

Ratio dub.

134.
Fundam.

135.
Dico à part.

Confir.

136.
Resp.

Ratio.

Maximè.

137. Fundam.

Ratio à priori.

DICO 2. Hæc virtus non est charitas. Fundam. potest peccator ante dilectionem Dei habere actum fidei propter motium primæ veritatis; ex Triden. sess. 6. cap. 6. vbi affirmat, peccatorem per fidem disponi ad dilectionem Dei. quia ad eliciendum actum fidei ex motiuo primæ veritatis sufficit voluntas ex honestate talis actus, vt ex motiuo formali: hic autem non est actus charitatis, vt per se constat; alioqui hoc actu peccator iustificaretur. Cæterum charitas dicitur forma virtutum in ratione perfecti meriti, sine quâ nulla virtus est condignè meritoria. hoc sensu intellig. S. Tho. si quando affirmat, actum fidei pendere à charitate, nempe in ratione meriti condigni & perfecti.

138. Prob. 1. autoritate.

DICO 3. Neque est specialis obedientia, siue obtemperandi Deo vt præcipienti, siue vt testificanti. Prob. 1. ex Angelico Doct. 2. 2. q. 4. art. 7. vbi cum sibi obieisset, fidem non esse primam inter virtutes, eo quod supponat obedientiam, à qua mouetur ad assentiendum misterijs reuelatis: Respondet, supponere obedientiam generalem, quæ cum omni virtute coniuncta est, non specialem, quia hæc non præcedit, sed subsequitur fidem; sc. alia, est virtus, quæ mouet intellectum ad credendum, cum quâ, sicut cum quâuis aliâ virtute coniuncta est obedientia generalis. De quâ obed. intellige cit. qu. art. 2. ad 2. & 3. p. qu. 7. art. 3. ad 2. & cit. ad Rom. 1.

139. Prob. 2. ratione.

Ratio; Obiectum obedientiæ specialis, teste S. Tho. 2. 2. q. 104. art. 2. est præceptum tacitum, vel expressum superioris: potest autem quis moueri ad credenda mysteria reuelata non ex præcepto Dei, sed ex solâ honestate, quam in assensu ipso fidei diuine agnoscit. Quod autem non sit alia specialis obedientia respiciens Deum vt formaliter testificantem, constat tum autoritate Scholast. quorum nullus hactenus aliam specialem obedientiam, quam ex motiuo superioris, agnoscit: tum quia omnis virtus moralis infusa respondet acquisitæ, circa idem obiectum materiale, in quo conueniunt: sed virtus moralis acquisita, ex quâ voluntas mouet intellectum ad credendum ex autoritate humanâ, non est obedientia specialis: ergo neque virtus moralis infusa, ex quâ voluntas mouet intellectum ad credendum ex autoritate diuinâ.

140.

DICO 4. Neque hæc virtus est Religio. quia obiectum Religionis est cultus debitus Deo vt primo principio creationis & gubernationis, ex S. Tho. 2. 2. q. 81. qui autem mouetur ad credendum non necessarid mouetur ad exhibendum cultum. debitum Deo, sed moueri potest, ex solâ honestate actus fidei.

141. Dico 5.

DICO 5. Neque hæc virtus, est vrbantitas. Prob. hæc, authore Philos. 4. Eth. cap. 8. attendit solam moderationem in ludo. Neque verum est, nos ex hac virtute vrbantitatis moueri ad credendum testimonio humano, sed ex virtute respiciente honestatem, quæ est in ipso actu fidei humanæ. DICO 6. Neque est sola dispositio virtutum acquisitarum, quibus tollitur impedimentum; quo homo à credendis misterijs fidei retrahi posset. Fundam. adhuc sublato omni impedimento per virtutes acquisitas, voluntas non est, ex se sufficiens elicere imperium supernat. circa assensum fidei infusæ: ergo præter virtutes acquisitas, quibus tollitur impedimentum, eget virtute infusâ, quâ fiat potens ad huiusmodi imperium eliciendum. Ad fundam. oppositæ, nego, voluntatē naturalem ex frequentatione actuum fidei humanæ sibi non acquirere peculiarem habitum, quo facilius inclinatur ad conformes actus: etsi primos actus non eliciat ex habitu; cum ex se sit simpliciter potens ad omnem actum naturalem, ante vllum habitum acquisitum; ad actum verò supernat, quia

143. Ad fundam. opposita.

est simpliciter impotens, eget habitu, aut aliquo æquivalente etiam ad primos actus.

Obiicies ex doctrinâ S. Doct. 1. 2. q. 65. art. 2. commuiter receptâ, virtutes morales infusæ connexionem habent cum charitate, cum quâ simul infunduntur & amittuntur: at potest peccator imperare sibi actum fidei propter honestatem supernat. talis actus: ergo tale imperium non requirit specialem virtutem infusam. Resp. hoc imperium non necessarid requirere virtutem infusam inhzrentem: at esse actum virtutis infusæ: nam etiam ante infusum habitum charitatis potest esse actus charitatis: etsi igitur in peccatore non sit virtus infusa, potest tamē in eo esse actus talis virtutis, supplente Deo causalitatem illius.

144. Dico.

Resp.

DICO 7. Neque virtus hæc est studiositas, quia hæc, teste S. Tho. 2. 2. q. 166. & 167. potest & dicitur versatur circa appetitum sciendi, et iugiter; ne homo vel ob nimium laborem negligat, quæ scienda sunt; vel ob nimium desiderium inquirat, quæ inquirenda non sunt. Sed potest homo peccare contra studiositatem, negligendo in particulari, quæ sint res fidei, non peccando contra aliam virtutem, illis dissentiendo: igitur hæc virtus distincta est à studiositate: Licet hanc virtutem studiositatis includat fides, vt hæc moralis virtus est, quatenus præstat, ne homo negligat, quæ ad fidem pertinent, aut curiosius, vel plura inuestiget, quam quæ fides ipsa docet; neue facilè inducatur ad credendum, quidquid leui fuerit ratione propositum: præter hanc autem necessaria est alia virtus, quæ voluntatem immediatè moueat ad ipsum assensum fidei, ab oppositoque dissensu remoueat.

145. Fundam.

DICO 8. virtus, quæ intellectum mouet ad assensum fidei, & ab opposito dissensu remouet, est specialis a cæteris distincta, quæ dici potest virtus credulitatis, seu fidelitatis. ita Coninck de actib. supernat. disp. 13. dub. 6. concl. 5. & 6. constat ex distincto motiuo: mouetur enim ex speciali honestate, quæ reperitur in assensu supernat. fidei distinctâ à cæteris: Concil. Araus. II. can. 5. illam appellat affectum credulitatis: August. de prædest. Sanct. cap. 2. & c. voluntatē credendi vocat fidem inchoatam: S. Tho. q. 14. de verit. dicta credulitate.

146. Dico vltimè.

art. 2. in corp. & ad 10. vbi: inchoatio, inquit, fidei est in assensu affectiōne, in quantum voluntas determinat intellectum ad assentiendum his quæ sunt fidei: sed illa voluntas nec est actus charitatis, nec spes, sed quidam appetitus boni re promissi, sc. sunt quedam virtutes, quarum honestas primariò consummatur in in actu externo, & ex eo secundariò deriuatur in internum, vt constat de modestiâ; ita philosphandum de vitijs oppositis, quorū turpitudine primariò reperitur in actibus externis, secundariò in internis. Talis est fides, cuius honestas primariò perficitur actu intellectus, ex quo deriuatur in actum voluntatis: nam ideò voluntas credendi bona est, quia ipsum credere bonum est. Et e cōuerso, malitia dissensus primariò est in actu intellectus secundariò in actu voluntatis: nam ideò voluntas dissentendi mala est, quia ipsum dissentire malum est. Quò fit, vt eadem sit bonitas moralis in assensu fidei, & imperio voluntatis. sicut eadem malitia est in dissensu; & imperio eiusdem.

147. Est distincta virtus ab alijs.

Ratio.

Pro quo nota, actum fidei considerari 1. modo in essentia per ordinem ad suum obiectum formale; 2. modo in esse moris per ordinem ad voluntatem: 1. modo est virtus intellectualis Theologica, specificata à primâ veritate testificatæ, vt à motiuo formali, perficiens intellectum in genere cognoscitiui. 2. modo, est obiectum specialis virtutis credulitatis, quam specificat secundum peculiare honestatē, quâ habet ad rectum appetitum, mediâ regulâ supernat rationis

149. Dupliciter consideratur: scilicet ab actu fidei.

rationis, & simul est effectus illius componens vnum in esse virtutis moralis cum illa, per dependentiam libertatis ab illa. Sicut scientia considerata in esse naturae specificata ab obiecto scientifico, est virtus intellectualis perficiens intellectum in esse cognitiui: considerata vero in esse moris est obiectum peculiaris virtutis studiositatis, quam specificat secundum specialem honestatem, quam habet ad rectum appetitum media regula naturalis rationis, & simul effectus illius, componens cum ea vnum actum humanum in esse virtutis moralis per dependentiam libertatis ab illa. Fides igitur in esse virtutis moralis essentialiter includit habitum credulitatis ex parte voluntatis. Eadem doctrina applicanda est in fide humana: nisi quod haec ut se tenet ex parte intellectus, non est virtus, cum possit esse falsa: quod virtuti repugnat, cuius natura est, ut bonum faciat habentem: est autem virtus, ut se tenet ex parte voluntatis imperantis intellectui, cui, & quando oportet ad assentiendum obiecto humanae auctoritate proposito.

150. Fides humana potest esse falsa.

SECTIO VIII.

Qualem notitiam praerequirat voluntas supernaturalis credendi:

151. CUM non possit voluntas intellectum mouere ad credendum, nisi ex prauiam cognitione obiecti credibilis; controuersia non modica est, qualis debeat esse ista cognitio, ex qua voluntas mouetur ad imperandum assensum fidei. 152. Prima sent. docet, esse naturalem, eam sc. qua quis ex signis humanis iudicat res fidei esse euidenter credibiles, & prudenter credendas auctoritate diuina; videtur *Gabriele in 3. d. 24. qu. 1.* Fund. per eam sufficienter applicatur voluntatis superna assensus fidei, eiusque honestas: ergo ex ea sufficienter moueri poterit ad illum studiosè imperandum. 153. Secunda affirmat cum prima, hoc practicum iudicium ex signis humanis formatum sufficere, ut constet ratione praeced. scilicet illud tamen superna esse quoad modum, quia mouet intellectum speculatiuum ad credenda mysteria fidei sub motiuo superna. quod excedit perfectionem iudicii pure naturalis, quod tantum regulatur ex motiuis humanis: ideo Concilia & Patres affirmant, ad huiusmodi iudicium requiri gratiam Dei intus mouentis.

152. 1. Sent. Fundam.

153. 2. Sent.

154. 3. Sent. Ceteris probabilior.

155. Nota pro explic. ampliam motiuiam.

Tertia docet, requiri notitiam superna. quoad substantiam, nec sufficere quoad modum. Quam tamen aliqui explicant per modum simplicis apprehensionis representantis honestatem superna. quae est in credendo Deo testificantis: alii per modum practici iudicii dicant, actum fidei esse eliciendum propter superna. honestatem sui. Nota; ante voluntatem credendi, est notitia altera immediate habita ex signis & motiuis humanis, sub quibus obiectum fidei proponitur; facta enim praedicatione obiecti credendi ab aliquo ministro Ecclesiae, audiens ex signis & motiuis, sub quibus illud proponitur, naturaliter format hoc iudicium speculatiuum, credibile est hoc obiectum esse a Deo reuelatum: ex quo inferit hoc aliud practicum: ergo prudenter credendum est fide diuina: altera immediate a Deo infusa per internam illuminationem, posito priori iudicio ut conditione sine qua de lege ordinari Deum non infunderet hanc superna, notitiam, quippe qui in euendenda natura ad dona superna. accommodat se modo ordinario operandi naturae, non quod ea conferat intuitu naturae, aut alicuius operationis naturalis, sed quia illam supponit ut fundamentum, ex quo Deus captat occasionem hominem intus illuminandi, & excitandi. Porro haec notitia est quaedam practica sua.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

fio obiecti propositi credendi auctoritate diuina propter honestatem in creando Deo testanti; differt autem a prima, quia illa immediate fundatur in signis & rationibus humanis, euidenter demonstrantibus credibilitatem obiecti; haec in sola auctoritate diuina, obscure tantum creditur per lumen supernat. fidei. Controuersum igitur est, An prior tantum notitia sufficiat ad voluntatem supernat. credendi? 2. An sufficiat simplex apprehensio honestatis fidei, vel sit necessarium iudicium? 3. An illa sit supernat. quoad modum, haec quoad substantiam? 4. a quo vtraque eliciatur ut a connaturali principio.

Controuersio. Ita quod non plerum.

Dico 1. necessarius est cognitio aliqua supernat. ad voluntatem credendi fide infusa, ex Trident. sess. 6. cap. 5. & 6. vbi exordium justificationis in adultis docet esse sumendum ex gratia uocationis per Christum ante liberam voluntatem credendi quae excitati liberè mouentur in Deum, credentes vera esse, quae diuinitus reuelata sunt: sed uocatio est actus intellectus, ut saepe testatur August. ergo ex Trident voluntatem credendi praecedat cognitio diuinitus imperata; Idem deducit August. de praedest. sanct. cap. 2. ex 1. ad Corinth. 3. Non sumus idonei cogitare aliquid ex nobis: qui, inquit, non videat prius esse cogitare quam credere? nullus quippe credit aliquid, nisi prius cogitauerit esse credendum; & lib. 1. ad Simplic. q. 2. Non voluntas bona uocationem, sed uocatio bona voluntatem praecedis. Ratio: si sola cogitatio naturalis ad voluntatem credendi sufficeret, initium justificationis sumeretur ex nobis; quia omne opus morale initium sumit ex aliqua cogitatione, ex qua inchoatur, unde doctè Trident. ad eam retulit initium nostrae justificationis.

156. 1. Concl. Coll. 1110.

Ratio.

Dico 2. Ad voluntatem supernat. credendi non sufficit prior cognitio in humanis motiuis fundata. Est 5. Doct. 2. q. 2. art. 9. ad 3. vbi praecipuum motiuum quo inducimur ad credendum, ait, esse interiorum instinctum Dei inuitantis, & q. 1. art. 4. ad 3. vbi nanc cognitionem refert ad ipsum habitum fidei: Caiet. ibid. Ferrar. 3. con. Gen. l. 40. 9. resp. Molina in Concor. q. 14. disp. 9. Hanc deduco ex eod. Concilio & Patrib. qui semper ad fidem requirunt gratiam interioris excitationis, quae tamen non semper esset necessaria si prior cognitio fundata in motiuis naturalibus sufficeret; quia illa saltem aliquando esse posset absque ullo auxilio indebito ex solis viribus naturae, posita tantum gratia externae praedicationis, ultra quam Concilia & Patres contra Pelag. requirunt internam inspirationem. Ratio: illa non proponit obiectum voluntati, nisi sub motiuo naturalis honestatis; sed non potest voluntas ex natura sua moueri, nisi ex motiuo ab intellectu proposito: ergo non potest voluntas supernat. sufficienter moueri ex cognitione naturali, quia voluntas in essentia supernaturalis postulat motiuum supernat. Maior prob. cognitio naturalis non se extendit nisi ad ea, ad quae se extendit lumen naturale: sed lumen naturale non se extendit, nisi ad honestatem naturalem, nempe ad conformitatem obiecti cum recto appetitu naturali.

157. 2. Concl.

158. Deducitur.

159. Prob. 1. alio.

Dices, potest cognitio naturalis representare obiectum superna. ergo potest cognitio naturalis esse proxima regula voluntatis superna. Antec. prob. potest cognitio naturalis ex motiuo humano representare obiectum superna, ut patet in practico iudicio credibilitatis obiecti fidei, quod ex signis & motiuis humanis constat, esse credendum fide superna, potest autem voluntas moueri ut ex motiuo formali ex obiecto ipso materiali cognitionis: nam id quod est obiectum formale voluntatis seu honestas, semper est obiectum materiale cognitionis; quae tantum regulatur ex motiuo formali veritatis; cum non possint diuersae potentiae eodem motiuo formali regulari, quia motiuum est

160. Dices 1

Exemplum.

161. Resp. Ratio.

est formale distinctivum potentiarum. Resp. neg. antec. de obiecto superna. sufficiente ad fundandum affectum superna. quia ut voluntas moueatur ex obiecto superna. debet ei proponi ut conforme ad regulam honestatis superna. hoc autem fieri nequit cognitione naturali; quia hæc non se extendit, nisi ad conformitatem cum regulâ naturali. Vnde licet honestas, sub quâ obiectum proponitur voluntati, sit materiale obiectum intellectus, qui solum mouetur ex motivo formali veritatis, adhuc tamen ipsa proponi potest per conformitatem ad duplicem regulam, naturalem & superna. De iudicio practico, nego id sufficere sine nouâ excitatione superna. quâ idem obiectum iudicetur exercitè credibile ac prudenter credendum ex testimonio Dei propter se, quo formaliter mouetur intellectus speculativus ad eliciendum assensum fidei superna. qui non minùs quàm voluntas requirit suum motivum sufficienter applicatum; applicatur autem per divinam excitationem, quâ per modum cuiusdam indeliberati iudicii exercitè iudicatur tale obiectum credibile, & credendum auctoritate divinâ propter se.

Ad exemplum.

162. 3. Concl.

Dico 3. Ad voluntatem credendi necessaria est posterior cognitio, quæ supernaturalis est quoad substantiam, & practicè iudicativa, & non tantum apprehensiva obiecti credendi. Quod sit necessaria, patet ex præced. concl. Quod sit in essentia supernaturalis, constat, tum quia est proxima regula affectus superna. tum ex modo tendendi ad obiectum per modum iudicii credibilitatis obiecti credendi propter testimonium Dei immediatè, absque vllâ dependentiâ à signis & rationibus humanis vt à ratione motivâ. Quod sit cognitio iudicativa prob. licet ad actum necessarium & indeliberatum voluntatis sufficiat simplex apprehensio obiecti convenientis, aut disconvenientis proprio supposito, ad liberum tamen & deliberatum, cuiusmodi est quo voluntas imperat intellectui, vt proposito obiecto fidei assentiat, requiritur practicum iudicium: quia ad actum liberum ac deliberatum requiritur, vt utraque pars contradictionis, & contrarietatis proponatur, nec non vt vna præ aliâ eligenda iudicetur.

163. Dices 1.

2.

3.

4.

5.

Obicies 1. Fides ex S. Tho. 2.2. q. 4. art. 7. est prima perfectio superna. quæ infunditur nobis: ergo ante illam nulla præcedit cognitio superna. 2. Naturale est homini, iudicare vt credibilia, quæ à fide digno proponuntur: talia sunt mysteria nostræ fidei: ergo sine aliâ motione iudicari possunt credibilia. 3. Hoc iudicium superna. est obscurum, cum non fundetur in signis evidentibus credibilitatis: ergo non potest necessitare intellectum: ergo supponit imperium voluntatis, quo eliciatur, ante quod necessarium est aliud iudicium, & sic in infinitum. 4. Hoc iudicium non videtur differre ab ipso assensu fidei; est enim obscurum, & immediatè fundatum in auctoritate Dei propter se: sed hoc iudicium præcedit voluntatem credendi: ergo fides est ante voluntatem credendi. 5. Non repugnat voluntatem naturalem movere intellectum ad actum superna, ergo nec intellectum naturalem voluntatem ad effectum superna.

164. Resp. ad 1.

165. Ad 2.

Resp. ad 1. concedo conseq. de cognitione ad fidem non pertinente; neg. de cognitione ad fidem spectante, qualis est ea, quâ cognoscitur credibilitas obiecti revelati; est enim illa morale principium fidei, non minùs necessarium, quàm physicum principium eiusdem. Ad 2. conced. maior, de iudicio credibilitatis per motiva humana; neg. de iudicio credibilitatis per motiva divina; nam sicut excedit naturalem capacitatem intellectus, certissimè iudicare aliquid credibile ex testimonio primæ veritatis, quod ipse immediatè non cognoscit; ita nequit tale iudicium esse nobis connaturale. Ad 3. concedo, tale iudicium esse obscurum, ac proinde ex sua natura intellectum non necessitare; nego tamen ad illud prærequiri voluntatis imperium; cum enim illud spectet ad gratiam prævenientem, operatur Deus ipsum necessariò in nobis sine nobis. Ad 4. nego antec. nam practicum iudicium de credibilitate obiecti, credendi ab intellectu propter testimonium Dei, habet pro motivo formali honestatem assensus fidei. Vnde testimonium Dei, propter quod propositum obiectum iudicatur credibile, & ab intellectu credendum, est tantum materiale, non formale obiectum practici iudicii superna, Assensus verò fidei habet pro motivo formali ipsum testimonium Dei propter se. Ad 5. Nego conseq. quia voluntas essentialiter pendet ab intellectu in applicatione obiecti formalis, sine quo nequit operari: intellectus verò non pendet à voluntate in applicatione sui obiecti formalis, sed solum pendet ab illâ quoad exercitium actus. Infero 1. seriem actuum qui ad assensum fidei infusæ necessarii sunt. 1. est, externa propositio obiecti credendi; est. n. fides ex Fidei. auditu, ad Rom. 10. Secundus, est libera applicatio potentiarum ad percipiendâ ea, quæ credenda proponuntur. 3. est apprehensio mysterii cum omnibus signis & motiuis, cum quibus illud proponitur. 4. evidens iudicium speculativum de credibilitate obiecti propositi. 5. practicum iudicium de eodem obiecto credendo fidei divinâ, vt per signa proponitur. 6. præmotio Dei excitans intellectum ad iudicium superna. formandum de credibilitate eiusdem, propter testimonium Dei, obicere, sed certissimè cognitum, & simul ad practicum iudicium concipiendum de tali obiecto ob solum testimonium Dei, & honestatem superna. quæ in tali actu credendi relucet. 7. liberum imperium voluntatis, quo eâ honestate permota imperat intellectui, vt proposito mysterio assentiat ob solam auctoritatè Dei. 8. ipse speculativus assensus fidei ob solum testimonium primæ veritatis elicitus: in quo vltimò perficitur & completur actus superna. fidei. Vnde primum remotè tantum, posterius proximè concurrens ad voluntatem credendi. 2. Hi actus connaturali tantum lege necessarij: de potentiâ absolutâ non implicat, Deum propositâ externâ, vel internâ apprehensione obiecti credendi, intellectum viatoris statim excitare ad iudicium superna. de credibilitate obiecti apprehensi, absque vilo præiudicio naturali de credibilitate eiusdem, ex signis & motiuis humanis, ac proinde posset homo assensum fidei superna. elicere, absque vilo præiudicio assensu fidei humanæ, etsi nonnulli id fieri posse negant. Moueor, quia nulla est essentialis connexio inter tale iudicium naturale, & assensum fidei infusæ: solum enim illud requiritur vt præuia conditio connaturaliter tantum prærequisita. Cæterum posset Deus non concurrente cum intellectu ad iudicium naturale, immediatè excitare ad supernaturale, ex quo tantum essentialiter pendet liber assensus fidei. Confir. quando voluntas imperat actum fidei, non est necesse, vt existat iudicium superna. quia non potest voluntas operari, nisi circa obiectum actu cognitum: ergo cum hoc tantum habet necessariam connexionem, non cum illo. An autem sine vilo iudicio etiam supernaturali de credibilitate obiecti posset Deus immediatè mouere ad ipsum speculativum assensum fidei? Et sanè implicat sine tali iudicio mouere ad illum vt liberè eliciendum, quia implicat sine tali iudicio voluntatem mouere intellectum ad credendum.

166. Ad 3.

167. Ad 4.

168. Ad 5.

169. S. vires actus

170. Coroll. alterum

171. Vires actus

Confir.

171. Vires actus

171. Vires actus

credendum. Ceterum non repugnat abque vilo
iudicio de credibilitate obiecti, mouere intellectum
ad assensum necessariū eliciendum, non tamen sine
aliquā apprehensione obiecti credendi. Ratio pri-
oris, tale iudicium solū requiritur, vt voluntas
imperet assensum fidei; sed *supra* probatum, impe-
rium voluntatis non esse essentialiter necessarium
ad assensum fidei; ergo, Maior constat; quia assen-
sus speculatiuus nullam habet connexionem cum
præiudicio de credibilitate obiecti, nisi medio
imperio libero voluntatis determinantis intellectu
ad exercitium actus. Ratio posterioris; assensus
fidei est formale iudicium de veritate obiecti pro-
pter testimonium Dei: sed iudicium essentialiter
pendet ex apprehensione terminorum, non secus ac
voluntas ex propositione obiecti.

Infero 3. Multos ex his actibus naturales in es-
sentiā, speciali modo fieri à Deo propter iustifica-
tionem nostram, ac proinde dici supernaturales
quoad modum; siue quia Deus ordinat illos ad sa-
lutem nostram vt præuias condiciones de lege ordi-
nariā requisitas; siue peculiari modo excitando
prædicatores Euang. ad promulgandā fidem Chri-
sti; siue cum auditoribus cooperando, vt quæ per
solas vires naturæ percipere non possent, roborato
concurſu naturali de facto ac facilius percipiant,
Act. 16. vbi de Lydiā purpurariā dicitur, quod Do-
minus illius cor aperuit, vt intenderet his quæ dice-
bantur à Paulo; vnde tales actus dicuntur procede-
re ex auxilio gratiæ ordinis naturalis per Christum
ad differentiam eorum, qui procedunt ex auxilio
gratiæ ordinis superna. quales sunt, ad quos Conci-
lia necessariū requirunt internas motiones Spir. S.

4. Hæc series actuum, quos docui ad fidem diui-
nam esse necessarios, in fide putatā variatur, nam in
eā post practicum iudicium naturale de credibili-
tate obiecti propositi non sequitur diuina motio
ad iudicium superna. formandum de credibilitate
eiusdem, ob solum testimonium Dei obscure cog-
nitum; ac proinde imperium voluntatis, sequens
tantum iudicium practicum naturale, non erit su-
pernaturale, & consequenter nec assensus speculati-
uus fidei; neuter enim actus habet motiuum superno.
sufficiens et applicatum; applicatur enim per solam
motionem Dei, quæ in obiecto putato non est.

Dico 4. Hoc supernat. iudicium de credibilita-
te obiecti credibilis ac credendi, propter autori-
tatem Dei, non elicitur ab habitu infuso fidei, sed
ab alio, qui vel est prudentia infusa, vel alius habi-
tus superna. ab habitu fidei distinctus. *Contra Caser.*
& Bannez 2. 2. qu. 1. art. 4. & 5. Fundam. nullus
actus elici potest ab habitu, qui non procedat ex
motiuo formali ipsius; quia nullus habitus ferri po-
test extra suum motiuum formale, à quo specifi-
catur & limitatur: at hoc iudicium non procedit
ex formali motiuo habitus fidei infusæ: elicitur .n.
ex motiuo honestatis, quæ in assensu fidei elucet:
solumque testimonium Dei ad hunc actum con-
currir vt obiectum materiale, & finis, propter quem
debet intellectus elicere assensum fidei superna. Si-
cut *supra* disp. 3. sect. 5. dixi de iudicio credibilitatis
obiecti propter signa & rationes humanas, illud
non elici ab habitu fidei, vel humanæ, vel diuinæ,
sed ab habitu scientifico, ab vtroque distincto.

Obijcies: Si hoc iudicium practicum de credibi-
litate obiecti est necessarium, vt voluntas imperet
assensum fidei infusæ, sequitur non esse in libera pot-
estate humanæ voluntatis, hoc imperiū, elicere vel
non elicere, & consequenter neque assensum fidei
esse liberum. quia hoc iudicium producit à Deo,
eoque producto, non potest voluntas humana illi
Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

difformari. Resp. neg. sequel. & voluntatem non
posse tali iudicio difformari; quippe cum possit, eo
relieto, imperare intellectui, vt rationes excogitet
vel pro contrario dissensu eliciendo, vel pro suspensio-
ne assensus. Duplex .n. iudicium superna. de cre-
dibilitate obiecti; 1. necessarium; 2. liberum: 1. perti-
net ad gratiam præuenientem, quam solus Deus o-
peratur in nobis sine nobis liberè cooperantibus: 2. *liberè à nobis elicitur cum speciali auxilio Dei, quod semper nobis præparatum est. Habito igitur primo, non necessariū formatur secundum: quia potest voluntas apponere impedimentum, ne iudicium 2. liberum formetur de credendo obiecto reuelato, sed potius oppositum de eodem obiecto non credendo; siue hoc 2. iudicium sit idem cum primo quod accedente plenā aduertentiā rationis, ex necessario sit liberum, siue distinctum à priori. Ad rationes primæ & 2. non nego, iudicium de credibilitate obiecti ex signis & motiuis humanis posse esse supernaturale quoad modum, vt supra: nego tamen illud esse sufficiens ad superna. imperium voluntatis quale requiritur ad assensum superna. fidei infusæ imperandum.*

SECTIO IX.

An actus fidei sit meritorius?

IN duplici sensu quæstio disputari potest: 1. an a-
ctus fidei ab homine iusto elicitus sit de condig-
no meritorius accipienti gratiæ & gloriæ: 2. an eli-
citus à peccatore sit saltem de congruo meritorius
gratiæ iustificantis. In 1. sensu, cum sit opus super-
nat. factum ex gratiā Christi in Deo, nihil illi ex do-
ctrinā *Triden. sess. 6. cap. ult. & can. 32. deest*, quò mi-
nus sit meritorium augmenti gratiæ & gloriæ. Nec
refert, quod fides non sit à voluntate elicitivè; est .n.
à voluntate imperativè, cum cuius libero imperio
componit vnum actum perfectè liberum & meri-
torium incrementi gratiæ & gloriæ. An etiam à
peccatore elicitus sit saltem de congruo meritorius
primæ gratiæ iustificantis, controversia communis
est reliquis actibus superna. iustificationem præce-
dentibus, de quā *To. 3. disp. ult. sect. 5.*

Prima sent. negat: *Capreo. in 1. dist. 14. q. 2. art. 3. ad argu. Henr. in 2. resp. nam in 1. oppositum docet: Socii lib. 2. de naturā cap. 4. Medina 1. 2. q. 114. art. 5. Valen. 1. 2. disp. 8. q. 6. pu. 4. vtramque partem probabilem censet Pet. Sotus lect. 9. de Pœnis. Prob. Concil. Araus. II. Can. 18. hæc habet: Debetur merces bonis operibus, si fiants, sed gratia, quæ non debetur, præcedit vt fiants. Triden. ritue concla. sess. 6. cap. 8. gratis, inquit, iustificati, ided dicimur, quia liborum. nihil eorum, quæ iustificationem præcedunt, siue fides, siue opera ipsam iustificationis gratiam promerentur. Paletium contra Pelag. damnat, Quicumque dixerit, gratiam Dei secundum merita nostra dari. Augustinus tæpe contra Pelagium docet, nulla nostra merita gratiam præcedere, sed omne meritum à gratiā inchoari, Patres nullam meriti de congruo rationem agnoverunt, ad temperandum rigorem censuræ.*

Ratio: Vbi nulla est ratio debiri & iustitiæ ex parte remunerantis, nullum potest esse meritum; sed dispositio ad gratiam tempore vel naturā præcedens ipsam gratiam, nullum jus habet in gratiam, & consequenter nullum est debitum ex parte Dei remunerantis, cum ante gratiam nulla sit in opere dignitas, quia hæc desumitur ex dignitate personæ operantis, iuxta illud *Genes. 4. Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius, id est, vt Sotus inter-*

172. Coroll. 3.

173. Coroll. 4.

174. Concl.

Fundam.

175. Disses.

176. Resp.

Judicium supernat. de credibi. obit. necessarium alterum lin. bernan.

177. Ad in prim 2.8.

178. Duplex sensus quæsti.

1. Facillor.

179. In 2. sensu maior. diffido.

180. 1. Sent.

181. Prob. anctio.

Augustin.

182. Prob. ratio.

pretatur, idè ad munera, quia prius ad personam, quæ solâ gratiâ justificante fit digna.

Secunda affirmat, tam fidem, quàm reliquos actus ex speciali auxilio Dei ante justificationem à peccatore elicitos, esse de congruo meritorios gratiæ justificantis, & remissionis peccatorum: est S. Tho. in 2. dist. 27. q. vn. art. 4. & 1. 2. q. 114. art. 3. vbi, Videtur, inquit, congruum, vt homini operanti secundum suam virtutem Deus recompenset secundum excellentiam suam virtutis: Bonan. in 4. dist. 15. art. 1. q. 5. vbi docet, peccatorem suis bonis operibus ex auxilio gratiæ factis, de congruo sibi justificationis gratiam promereri: Argen. in 2. dist. 27. art. 3. concl. 2. Ferrar. 3. con. gen. cap. 149. sine, qui contra Capreo. ostendit, hanc esse mentem Ang. Doct. cit. 1. 2. Vege in Trident. lib. 8. cap. 8. & q. 7. de iustif. Bellar. lib. 1. de iustif. cap. 21. & lib. 5. cap. 21. Vasquez. 1. 2. dist. 218. à cap. 2. Suarez lib. 12. de merito c. 37. Turria. in 2. 2. dist. 30. dub. 2. Syluij 1. 2. q. 114. a. 5. concl. 4. Eand. sequuntur, qui docent, fidem acquisitam, & actus honestos solius naturæ viribus elicitos esse de congruo meritorios gratiæ justificantis. Hæc, vt so. 3. longè probabilior est: prob. auth. August. qui Epist. 105. ad Sixt. post princip. ita scribit: Sed nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat. Neque enim nullum est meritum fidei. Quâ fide ille dicebat: Deus propitius esto mihi peccatori, & descendit justificatus, meritò fidelis humiliatus. Restat igitur, vt ipsam fidem, vnde omnis iustitia sumis initium &c. non humano arbitrio, nec vllis precedentibus meritis, quoniam inde incipiunt bona, quacunque sunt merita, sed gratuitum donum Dei esse fateamur. Hæc Ang. qui non modò aliquod meritum in fide agnoscit, sed ex eâ initium meriti in reliquis operibus desumi affirmat. iterum lib. de predest. sanct. cap. 7. explicans verba Apostoli sic ait: Ex fide autem dicitur iustificari hominem, non ex operibus: quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cetera, qua propriè opera nuncupantur, in quibus iuste viuunt. Ratio: certum est, fidem, cæteraque opera bona ex Dei ordinatione prærequiri, saltem vt moralem dispositionem ad formam iustificantem, teste Trident. sess. 6. cap. 6. & 7. ergo prærequiruntur saltem vt meritum de congruo, vel impetratorium. quia dispositio, quæ ob sui honestatem mouet voluntatem agentis ad aliquid retribuendû, aliàs non retributuri, habet rationem meriti saltem impetratorii, si quidem ex eâ mouetur, & inuitu ipsius, iuxtaque mensuram ac perfectionem eiusdem gratiam confert: ergo nihil illi deesse videtur ad rationem meriti impetratorii & de congruo. Non enim ad huiusmodi meritum necessaria est vel æqualitas operis cum præmio, vel strictum & rigorosum debitum & obligatio retribuendi in præmiante; sed proportio dumtaxat, & congruitas inter opus, quod exhibetur, & præmium, quod retribuitur; aliquid non iustitiæ, sed gratitudinis debitum in retribuente.

Ad 1. Concilii Araul. Resp. illud intelligi de gratiâ auxiliante, quæ antecedit omne opus meritorium, siue sit de condigno, siue de congruo siue impetratorium. Secundum Trident. nonnulli explicant de merito condigno, vt idem sit, gratiâ justificari, quod ex nullis meritis condignis. Sed conformius ad mentem Concilii illud explicat Vasquez de operibus factis solius naturæ viribus, vt idem sit gratiâ justificari, ac ex nullis operibus naturæ. Vnde cum Concilium addit, neque fidem, neque opera ipsam justificationis gratiam promereri, intelligit de justificatione acceptâ non pro solâ formâ, quâ formaliter iustificamur, sed pro totâ serie auxiliorum à primo vsque ad vltimum. In quo sensu gratiam justificationis vsurpant Patres contra Pelag. disputantes. Iuxta quam explic. neque fides, neque

opus vllum auxilio gratiæ factum, ipsam auxiliorum seriem promeretur, cum in ipsa auxiliorum serie includatur omne auxilium gratiæ, ac proinde primum auxilium, quod sub meritum non cadit; neque per opera præcedentia, cum illa sint tantum opera naturæ; nec per subsequencia, cum illa principium meriti habeant ab ipso i. auxilio: principium autem meriti sub meritum cadere non potest vt alibi. Tertium Concilii Palæstini solum loquitur de meritis procedentibus ex naturæ viribus, de quibus tantum erat inter Patres & Pelag. controversia. De his etiam meritis loquitur August. & Augustin. Patres, cum docent nulla nostra merita, sc. solius naturæ viribus facta, gratiam præcedere. Cæterum hoc meritum de congruo & impetratorium agnovisse Patres, prob. autoritate August. & aliorum.

Ratio: adducta, vel solum probat de merito condigno, quod præter gratiam auxiliantem, ex quâ procedere debet, supponit etiam iustificantem, ex quâ condignitatis valorem desumit: vel certè non probat de operibus impetratoriis, ad quæ neque subiecti dignitas, neque certa Dei promissio requiritur.

DISPUTATIO XI.

De Compossibilitate fidei infusæ cum euidentiâ eiusdem obiecti.

AN fidei actus stare possit cum habitu, nec non habitus cum actu, & habitu scientiæ eiusdem obiecti? Prima sent. negat: Capreo. in 3. dist. 26. art. 3. Caiet. 1. 2. q. 67. art. 5. Medin. ibid. art. 3. Colligunt ex S. Tho. qui vbiq. docet fidem & scientiam de eodem obiecto simul pugnare in eodem subiecto: vnde cit. 1. 2. ad 2. affirmant, fidem & scientiam beatam inter se opponi sicut tenebras & lumen, quam oppositionem citati extendunt etiam ad habitus.

Secunda affirmat: est communis. Pro cuius explic. distinguenda scientia, naturalis seu acquisita, & superna. seu infusa: hæc duplex, altera extra Verbum; altera in Verbo: cum vtrâque actum & habitum fidei comparabimus.

Dico 1. Tam actus, quàm habitus fidei infusæ stare potest simul in eodem subiecto cum habitu scientiæ naturalis acquisitæ & e conuerso. Prob. 1. alioqui fidelis doctus acquirens habitum scientiæ de Deo, amitteret fidem de eodem, quæ cum sit eadem respectu omnium credibilium, amitteretur etiam in ordine ad reliquas veritates reuelatas: aut certè nullum posset talis elicere actum scientiæ, vel fidei de Deo. 2. esto actus scientiæ & fidei de eodem obiecto pugnent simul, quod tamen, vt infra, falsum est: adhuc tamen non repugnant simul earum habitus, vel habitus vnus cum actu alterius. Nam vel earum actus repugnant simul ob limitatam virtutem subiecti, quod non potest simul ad plura attendere; vel ob mutuam contradictionem, quam vnus actus infert de alio: sc. omnis repugnantia actuum aut est naturalis, fundata in defectu virtutis actiue naturaliter impotentis attendere ad plura simul; aut supernaturalis fundata in mutuâ contradictione, quam vnus actus infert de alio. nam habitus non requirit attentionem subiecti, in quo recipitur, sed sustentationem dumtaxat in genere cause materialis: quæuis autem potentia supponitur habere

183. 2. Sent.

à fortiori

184. Longè probabilior. Prob. auctoris.

185. Prob. ratione

186. Ad argu. opposita.

187. Ad 10. simon. in Trident.

188. Ad Conc. Palæstin. Augustin.

189. Ad rationem.

1. Quæritur

2. Sent. Duplex Scientia.

3. 1. Concl. Prob. ab actu.

4. à priori

Nestro modo habitus aut actus vnus opponitur habitus aut actus.

habere virtutem sustentandi sua accidentia: igitur nec habitus, nec actus vnus impedit habitum alterius. Deinde vnus habitus non tollit specificatiuum alterius, à quo pender in genere causæ formalis obiectiua: nam formale specificatiuum habitus non est obiectum actu cognitum, sed cognoscibile; possunt autem simul specificari ab oppositis cognoscibilibus, esto non possint plures actus simul specificari ab oppositis motiuis simul actu cognitis. Ratio: hæc motiua non se excludunt formaliter, nisi simul actu cognita; possunt enim successiue cognita specificare oppositos actus, sc. opposita non se formaliter expellunt, nisi simul concurrant ad informandum idem subiectum: hæc autem motiua non simul concurrunt ad informandum eundem intellectum, nisi quando actu cognoscuntur, quia tunc solū sunt intelligibiles formæ illius: igitur possunt plures habitus contrarii esse simul, etiamsi eorum actus simul esse nequeant. Eadem ratio probat, neque habitum fidei pugnare cum actu scientiæ, neque habitum scientiæ cum actu fidei. Nam ex eo quod specificatiuum habitus sit obiectum cognoscibile, cui non opponitur motiuum formale oppositi habitus actu cognitum, quia hæc non opponuntur, nisi actu simul cognita, nam tunc solum concurrunt vt intelligibiles formæ informantes intellectum, poterit habitus fidei esse cum actu scientiæ, & è conuerso habitus scientiæ cum actu fidei. Confit. eisi motus sursum & deorsum simul pugnent in eodem subiecto, haud tamen simul pugnant leuitas & gravitas; vel actus vnus cum opposita virtute alterius: igitur quamuis simul pugnent actus fidei & scientiæ, non tamen simul pugnant eorum habitus, vel actus vnus cum opposito habitu alterius.

Dices, hinc sequeretur, eodem modo simul stare posse duos habitus oppositos, ac non oppositos: nam eodem modo eorum motiua non opponuntur, nisi in ordine ad ipsorum actus: quod tamen falsum est, alioqui nullum esset discrimen inter habitus oppositos, & non oppositos. Resp. neg. sequel. nam licet habitus geniti ex oppositis actibus non se excludant quoad entitatem, excludunt tamen se mutuò quoad vim mouendi, & facilitandi potentiam: habitus verò geniti ex consimilibus actibus quoad neutram rationem sese excludunt, sed potius se mutuò iuuant, si quidem speciebus, in memorià relictis, qui sunt habitus acquisiti intellectus, teste S. Tho. 1. p. qu. 89. art. 5. & 2. 2. q. 53. art. 1. nihil est contrarium, vt videre est in speciebus visibilibus albedinis & nigredinis existentibus in eadem parte medii. Quod verò illi se mutuò excludant quoad vim mouendi & facilitandi potentiam, prob. acquisitã specie scientiæ ex frequentatis actibus, opposita species erroris cessat mouere & facilitare potentiam ad actum erroris: tum quia in præsentia speciei perfectioris cessat minus perfecta potentiam excitare: tum quia acquisitã specie obiecti veri, nequit species obiecti falsi amplius intellectum ad assensum erroneum mouere. Dices: habitus infusos corrumpi per oppositos actus peccati; ergo & acquisitos: Resp. illi non corrumpuntur physicè, sed moraliter & demeritoriè ab actibus peccati. Cæterum physicè non repugnat, habitum infusum simul esse posse cum actu opposito. Excipio habitum gratiæ sanctificantis, ob peculiarem repugnantiam, quam habet cum quouis peccato mortali, ex eo quod est amicitia, & adoptiua filiatio hominis ad Deum.

Dico 2. Habitus fidei non repugnat cum habitu aut actu visionis Dei, nisi ratione status. Prior pars prob. ex August. lib. 12. super Genes. ad liter. cap. 27. & 28. & S. Tho. 2. 2. q. 175. art. 3. Paulus, & Moyses

Deum videntur in raptu, neuter tamen, vt idem S. Doctor testatur, fidem auulit: igitur habitus fidei, etiam in sent. S. Doct. non pugnat cum actu, & à fortiori nec cum habitu visionis beatæ; nam habitus pugnat cum habitu in ordine ad actum: A priori specificatiuum habitus, vel actus visionis Dei non destruit specificatiuum habitus fidei: igitur habitus vel actus visionis Dei stare simul possunt cum habitu fidei, quia tota repugnantia physica habituum sicut & actuum est penes motiua formalia. Antec. prob. motiuum formale habitus, vel actus visionis Dei, est Deus ipse clarè visus, vel visibilis: at hoc non opponitur Deo obscure cognoscibili, quod est motiuum formale habitus fidei, cum hæc motiua non opponantur, nisi actu simul cognita; nam tunc tantum exercent formalem oppositionem, quam ad inuicem habent: sicut formæ non opponuntur, nisi in ordine ad subiectum, quod actu informant, & cui actu vniuntur. Eadem ratio probat, actum fidei simul esse posse cum habitu luminis gloriæ.

Posterior pars, constat, quia tam habitus, quam actus visionis Dei constituunt hominem in statu perfectæ beatitudinis, cui præternaturale est cognoscere res obscure, & ængmatice. Ex his à fortiori colligitur, tam actum, quam habitum simul stare posse cum habitu scientiæ infusæ extra Verbum; & è contrà tam actum, quam habitum scientiæ infusæ stare posse cum habitu fidei. Autoritas S. Doct. ad summum intelligenda est de actibus fidei & scientiæ respectu eiusdem obiecti. Dei quâ sent. mox.

An actus fidei simul esse possit cum actu scientiæ tam naturalis, quam supernaturalis & beatæ.

Quadruplex cognitio euidens; Intuitiua in Verbo, quæ ab Aug. fit. cognitio matutina dicitur; Intuitiua in proprio genere siue in se, quæ ab eodè Vespertina nuncupatur; Abstractiua per causam, vel effectum; & in Deo attestante. An idem actus possit esse euidens Dei attestantis, & obscurus rei attestantis, disp. 2. sect. 5. Quæro hic, an actus obscurus fidei possit esse coniunctus in eodem intellectu cum alio actu euidente in attestante. Infra. an idem actus possit esse scientiæ & fidei simul; nunc, an actus fidei possit esse cum actu scientiæ in eodem intellectu.

Prima sent. affirmat actum fidei pugnare cum quouis actu scientiæ tam intuitiua, quam abstractiua, tam naturalis & acquisitæ, quam superna. & actu scientiæ infusæ: Est Richar. in 3. disp. 24 art. 1. q. 5. Scoti q. vn. §. 2. ad qu. Gabriel. q. vn. art. 2. concl. 4. Molin. 1. p. q. 1. art. 3. disp. 4. Bannez. 2. 2. q. 1. art. 5. Syluij, Turri. disp. 8. dub. 6. Arago. & c. ibid. Et censetur S. Tho. cit. vbi ait, esse impossibile, vt idem ab eodem sit scitum & creditum simul. Fundam. implicat, idem obiectum simul esse euidens & ineuidens, clarum & obscurum eidem intellectui. Secunda docet, actum fidei solum opponi scientiæ perfectæ & intuitiua, non abstractiua & in attestante: Bonan. in 3. dist. 24. art. 2. q. 3. Vasquez 1. p. disp. 135. cap. 3. sine, & disp. 53. cap. 1. Fundam. testimonium extrinsecum, cui fides nititur, potest mouere intellectum in præsentia scientiæ abstractiua, & in attestante, non in præsentia scientiæ intuitiua: quæ quia representat rem perfectissimo modo, reddit motiuum fidei ineptum ad mouendum intellectum in genere causæ formalis obiectiua ad assensum præstandum: implicat autem, vt intellectus assentiri possit sine motiuo formali: quod quia concurrere debet in genere causæ formalis, à Deo suppleri non potest.

N 3 Tertia

Ratio.

à priori

3.

Confr.

6. Dices:

Resp. Habitus geniti ex oppositis actibus intellectu non se excludunt quoad virtutem.

7. Infus. Resp.

Habitus fidei non pugnat cum lumine gloriæ aut visione Dei

9. Nisi ratione status

10.

11.

12. An actus fidei sit cum actu scientiæ infusæ

Fund.

13. 2. Secto

14.
3. Sent.

Tertia asserit, actum fidei stare non posse cum scientiâ abstractiuâ, posse eû beatâ in Verbis Duran. in 3. dist. 31. q. 4. n. 11. & deincep. Fundam. actus fidei & scientiæ sunt sub eodem genere proximo cognitionis, sub quo opponuntur, sicut obiectum & clarum; fides autem & visio beata non sunt sub eodem genere proximo cognitionis; quia visio totaliter postulat fieri à causâ supernat. efficienter, & obiectiuè concurrente, non fides: sicut albedo & nigredo, quia sunt sub eodem genere proximo coloris, opponuntur ad inuicem, non albedo & dulcedo. Præterea docet, posse eundem actum elici ex medio demonstratiuo, & autoritate Dei, qui simul habeat certitudinem fidei & euidentiâ scientiæ, non posse elici eundem actum ex præsentia diuinæ essentia, & autoritate Dei, qui simul habeat perfectionem visionis beatæ & fidei: quia visio beata, cum sit actus totaliter supernat. confurgit ex solâ causâ supernat. proinde solùm postulat fieri à diuinâ essentia efficienti, & obiectiuè influente. Non sic fides, quæ, quia non est actus totaliter supernat. consergere etiam potest ex causâ naturali.

15.
4. Sent.

Quarta absolute affirmat, posse fidem & scientiam eiusdem obiecti stare simul in eodem intellectu: Alen. 3 p. q. 68. me. 7 art. 3. Alifio. lib. 3. tract. 3. c. 1. q. 4. sine: Argen. qu. 3. Prologi artic. 2. Suarez. 3. p. to. 2. disp. 19. sect. 2. sine. & 10. de Fide disp. 3. sect. 9. Valen. in 2. 2. disp. 1. de obiecto fidei, q. 1. pu. 4 §. possit ne fides, Coninck de actib. superna. disp. 1. dub. 1. conc. 2. & Pro explic.

16.
1. Concl.

Dico 1. Non repugnat cum actu fidei quicunque actus scientiæ siue abstractiue, siue intuitiue, siue naturalis, & acquisitæ, siue supernat. & infusæ extra visionem beatam de eodem obiecto in eodem intellectu. Fundam. omnis repugnantia aut est, quia nequit intellectus plures actus simul elicere: aut quia actus scientiæ reddit intellectum euidentem, fidei verò ineuidentem: aut quia motiuum formale vnius destruit motiuum formale alterius, quo destructo, destruitur & actus qui in suo esse & conseruari pendet à proprio motiuo formali actu cognito: aut demum quia motiuum obscurum fidei non est idoneum mouere intellectum in præsentia alterius motiui euidentis eiusdem obiecti. Non prima; nam hæc tantùm probat repugnantiam naturalem: Non secunda: quia actus fidei solùm reddit intellectum ineuidentem, quantum est ex se, quia non ponit euidentiâ: non sequitur, vt debeat necessariò ab eodem intellectu tollere euidentiâ alterius actus de eodem obiecto: quia cum isti actus sint formæ intelligibiles positivæ, quarum vnaquæque nititur suo medio positiuo diuerso, quorum vnum, vt infra, non excludit essentialiter alterum, poterunt diuinitus esse simul in eodem intellectu, non minùs quàm diuinitus simul esse possunt albedo & nigredo. Quia licet albedo essentialiter neget nigredinem in se, vt in subiecto immediato, non tamen negat illam in alio subiecto mediato. Ita licet fides essentialiter neget euidentiâ obiecti in seipsa, vt in subiecto immediato, non tamen essentialiter negat illam in intellectu vt in subiecto mediato. Confir. 1. Euidentiâ & ineuidentiâ, quam dicunt actus scientiæ & fidei, non se excludunt essentialiter, nisi penes subiectum immediatum & proximum: at intellectus non est subiectum immediatum & proximum actus scientiæ & fidei, sed tantùm mediatum & remotum, proximum autem & immediatum sunt ipsi actus scientiæ & fidei. Maior prob. penes illud tantùm subiectum sese essentialiter excludunt, quod essentialiter constituunt: cum non possint duæ formæ contrariæ idem subiectum essentialiter constituere: at eui-

Fundam.
Repugnantia
quadruplex.

17.
Non prima

18.
Non secunda

19.
Confir. 1.

dentia & ineuidentiâ essentialiter tantùm consistunt actum scientiæ & fidei, non autem intellectum ipsum: ergo solùm penes ipsos actus scientiæ & fidei sese essentialiter excludunt. 2. Non repugnant simul actus necessarius & liber de eodem obiecto: vt constat in amore Dei consequente visionem beatam, & amore eiusdem consequente scientiam abstractiuam: ille enim est necessarius, hic liber, sc. in Christo, amor beatificus Dei consequens visionem beatam est necessarius; amor eiusdem consequens scientiam infusam, vel naturalem acquisitam est liber, vt potè per quem Christus promeritus est: at non magis repugnare videntur in eodem intellectu de eodem obiecto actus euidens & obscurus: nam necessarius est, qui non potest non esse, liber qui potest non esse: ergo si hi simul stare possunt, poterunt & illi. 3. Ex hac sent sequeretur, non potuisse Angelos Viatores justificari per fidem Dei existentis, & remunerantis, vt homines, ad Hebr. 11. Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod remunerator sit. Sequela prob. Angeli naturaliter cognoscunt Deum in seipsis, vt in proprio effectu: à quâ cognitione cessare non possunt; vt 2. 2. disp. 14. sect. 1. Præterea in effectibus superna. in seipsis productis euidenter cognoscunt Deum vt authorem gratiæ, & justificatorem ipsorum. Igitur si fides, & scientia eiusdem obiecti simul esse nequeunt, nequibunt angeli habentes scientiam abstractiuam euidenti de Deo, habere simul fidem de eodem. Nec 3. repugnantia vera est: nam motiuum formale fidei non est obscuritas formalis obiecti materialis, sed fundamentalis, sc. testimonium Dei, quatenus extrinsecum est obiecto attestato, ex disp. 2. sect. 4. at hoc non tollitur per actum scientiæ, cum per actum scientiæ non tollatur, quin testimonium Dei adhuc maneat extrinsecum obiecto attestato: quamuis per actum scientiæ tollatur sola obscuritas actualis, quæ est sola conditio. Nec vera est quarta: nam sicut in doctrina S. Tho. 1. 2. q. 67. art. 3. medium probabile aptum est mouere intellectum in præsentia medi euidentis: & in Patriâ medium creatum est aptum mouere intellectum in præsentia medi increati: eadem quippe obiecta creata cognoscuntur à beatis vi diuinæ essentia, vt motiui, & simul vi medi creati: ergo à fortiori testimonium Dei erit aptum mouere intellectum in præsentia cuiuscunq; medi creati euidentis, quia quociescunq; medium affert novam cognoscibilitatem obiecti, est aptum mouere intellectum ad distinctam notitiam ipsius: tale est testimonium Dei in præsentia cuiuscunq; medi creati: tum quia ob summam suam certitudinem aptum est mouere intellectum supra omnem certitudinem cuiuscunq; scientiæ naturalis, an etiam supernaturalis & infusæ, infra: tum quia nouum motiuum formale necessariò secum affert novam cognoscibilitatem, vt infra, ratione cuius intellectum mouere potest ad distinctum actum. Confir. Non minùs repugnare videtur, vt quis simul habeat Deum obiectiuè præsentem visione beatâ, & obiectiuè absentem cognitione abstractiuâ; quàm eundem clarum scientiâ, & obscurum fide: at illud de facto conceditur beatis: ergo & hoc saltem diuinitus negari non debet. Maior prob. non minùs opponi videntur præfens, & non præfens; quàm clarum, & non clarum: nec solùm opponuntur clarum & obscurum, sed clariùs & obscurius: at idem Deus scientiâ beatâ clariùs, abstractiuâ obscurius videtur: ergo si hæc oppositiones nõ repugnant per diuersos actus, nec repugnabunt illæ. Ratio: Motiuum fidei, & scientiæ non se excludunt ab eodem intellectu circa idem obiectum, sed potiùs mutuo sese

20.
Confir. 20.
Ergo nec actus euidens & in euidens pugnant.

21.
Nec tertia repugnantia

22.
Nec quarta

Communio Sent.

Ratio à priori.

Confir.

24.
Ex hic formatur hæc ratio à priori.

se intant, quatenus ambo conveniunt in eadem veritate probandi; & aliunde unumquodque motuum peculiariter cognoscibilitatem affert diversam à cognoscibilitate alterius: ergo non est, eorum actus simul esse nequeant, vel quod formale motuum unus nequeat intellectum movere in presentia formali motui alterius; cum ex presentia formalis motui unus alterum non amittat suam propriam cognoscibilitatem, ratione cuius aptum est intellectum movere ad distinctum actum. Infertur, non modò fidem esse posse cum evidenti notitia intellectus, sed etiam cum experimentalis sensus. Potest enim quis habere fidem de objecto viso, tacto, gustato, vel altero, cuiusque sensus propria notitia percepto.

25. Coroll.

26. Dicitur 1.

Obijciens 1. Sacra otacula & Patres fidem opponunt visioni, eam obscuram, ænigmaticam, & argumentum non apparentium appellant: super illa *Joan. 20. Quia vidisti me Thomas credidisti*, mouentes quæstionem, quo pacto Thomas idem videre & credere simul poterit: non respondent, idem vidisse sensu, & credidisse intellectu; sed vidisse unum nempe hominem, & credidisse alium, nempe Deum, quia existimant impossibile, idem posse esse objectum visionis & fidei simul.

27.

Resp. appellare fidem obscuram, ænigmaticam, argumentum non apparentium ratione sui motui formalis, quo nititur, ratione cuius essentialiter est inevidens, & obscura, non tamen est illi essentialiter, ut neque concomitanter ratione alterius actus admittere possit claritatem eiusdem objecti: nec ideo Partes docent, Thomam aliud vidisse, aliud credidisse, quia simpliciter putant, visionem & fidem simul esse non posse, sed quia natura fidei cum visione eiusdem objecti non coheret: ex verbis Thomæ, qui hominem vidit, & Deum confessus est.

Colligunt id ex verbis Thomæ.

28.

Obijciens 2. Actus fidei est liber: alioquin non esset meritorius, nec distingueretur ab actu scientiæ, qui ab imperio voluntatis non pendet. at nequit intellectus liberè assentiri objecto aliunde sibi evidenter noto, cui cogitur assentiri ex evidenti ipsa objecti. Nego minor, tum quia esto scienti evidens sit objectum secundum se, potest tamen eidem non esse evidens ut reuelatum, ac proinde potest ad illud credendum liberè moveri: quia ad credendum formaliter movetur ex testimonio reuelantis, quod dum sibi evidens non est, eo non cogitur ad assentiendum assensu fidei, licet cogatur ad assentiendum assensu sensus. Sicut potest intellectus habens evidentiæ de objecto ratione mediij demonstratiui, liberè eidem assentiri vi alterius mediij probabilis. Ratio: medium extrinsecum, cuiusmodi est testimonium dicentis, non variatur intrinsecè per coniunctionem cum medio intrinsecò: igitur si illud vi suâ non cogit intellectum ad assensum, neque eundem coget coniunctum cum medio intrinsecò: ergo licet cogatur ad assentiendum illi vi mediij intrinseci, non tamen cogitur ad assentiendum illi vi mediij extrinseci: ac proinde adhuc cum scientiâ habere poterit liberum assensum fidei. Nec repugnat, eandem potentiam simul necessariò & liberè ferri in idem objectum, quia libertas, vel necessitas potentie radicaliter pendet ex contingentiâ, vel necessitate mediij, quo objectum proponitur: qualiter enim objectum proponitur, contingenter, vel necessariò, taliter ad illud fertur potentia ipsa, liberè, aut necessariò.

Resp.

à pari.

Ratio.

29.

Obijciens 3. Evidentiæ & inevidentiæ opponuntur contradictoriè: quia una ratio immediatè excludit aliam: scientiæ immediatè ab intellectu excludit inevidentiæ, & contrâ, fides immediatè ab eodem

evidentiæ. Resp. Ut aliqua sint contradictoria, debent esse in eodem subiecto proximo & immediato: cum igitur evidentiæ, & inevidentiæ ut in subiecto immediato & proximo non sint in intellectu, sed in actibus scientiæ, & fidei, non poterunt invicem opponi contradictoriè; cum respectu intellectus non se habeant ut forma, & negatio eiusdem formæ, sed potius ut duæ formæ positivæ, quarum una dicit evidentiæ objecti, altera inevidentiæ objecti per distincta motiva formalia. Ad prob. dico, scientiæ immediatè, & contradictoriè tantum excludere inevidentiæ, quæ desumitur ex eodem motivo, ex quo desumitur ipsius evidentiæ, non ex diverso, & in distincto actu; sicut fides excludit evidentiæ, quæ desumitur ex eodem motivo, ex quo desumitur ipsius inevidentiæ, non ex diverso, & in actu distincto.

Resp.

Ad prob. hinc.

30.

Obijciens 4. Repugnat assensus verus, & falsus eiusdem objecti simul: ergo evidens & inevidens. Resp. disparitatem esse, quia assensus dicitur verus, vel falsus per conformitatem, vel non conformitatem ad objectum materiale secundum se; repugnat autem, ut intellectus simul iudicet eodem objectum ita se habere, & non ita se habere à parte rei; iudicaret enim duo contradictoria simul: at verò assensus dicitur evidens, & inevidens ex objecto formali, quod diversum est in actu scientiæ & fidei: eadem ratione non repugnat assensus probabilis & improbabilitas eiusdem rei simul, quia probabilitas & improbabilitas, desumuntur ex objecto formali.

Resp.

31.

Obijciens 5. Non potest scientiæ esse cum fide humana, siue opinione: ergo neque cum fide divina. Antec. prob. fides humana & opinio, dicunt assensum formidolosum, & incertum; scientiæ verò certum; non potest autem intellectus simul esse certus, & formidolosus de eadem re: ergo. Aliqui neg. conseq. eo quod certitudo, & formido, quas dicunt scientiæ, & fides humana siue opinio sumuntur ex objecto materiali secundum se: implicat autem, ut intellectus etiam per diversos actus iudicet objectum aliter se habere non posse, & simul aliter se habere posse: at evidentiæ & inevidentiæ sumuntur ex objectis formalibus. Mihi negandum antec. quia opinio non dicit formidinem, nisi quatenus illi annexa est negatio scientiæ: cuius signum est, quia eodem modo intellectus formidaret carens actu scientiæ, siue haberet, siue non haberet assensum probabilem. formido igitur formaliter consequitur negationem scientiæ, quæ naturaliter tantum connectitur cum assensu opinatiivo: non autem assensum opinionis, qui formaliter dicit assensum positivum ex medio probabili: unde licet stare possunt medium probabile & necessarium eiusdem objecti simul, ita assensus opinatiivus, & scientiæ us.

33.

34.

35.

Dicitur, assensus opinionis differt formaliter ab assensu scientiæ: sed non nisi per formidinem actualem, sicut assensus fidei per inevidentiæ actualem. Resp. differre per assensum probabilem naturaliter tantum exigentem formidinis: nec est eadem ratio de inevidentiâ in actu fidei, quæ quia desumitur ex objecto formali, potest esse formaliter in fide, etiam coniuncta cum actu scientiæ, quia etiam coniuncta cum actu scientiæ, formale objectum ipsius remanet obscurum, & extrinsecum objecto materiali: formido autem desumitur ex objecto materiali, quod quia per actum scientiæ redditur certum, implicat, ut circa idem intellectus maneat incertus, & formidolosus. ita Arist. 1. Poster. cap. 24. docet, opinionem, & scientiæ de eodem non posse esse simul, sc. opinionem cum actu formidine, quæ pugnat cum certitudine oppositæ scientiæ; quia

Responsio vera.

Hic sensus explicandus Arist.

quia illa fertur ad obiectū, quā à parte rei aliter se habere potest; hæc contra quā à parte rei aliter se habere non potest.

36. *Dispar ratio amoris & scientiæ.*

Obijes 6. Non potest quis simul diligere, & odire Deum, ergo nec scire, & credere. Resp. amor & odium, assensus & dissensus; certitudo & formido, postulant oppositas rationes in obiecto ipso materiali; amor postulat in obiecto bonitatem, odium, malitiam, & negationem bonitatis; assensus esse, dissensus non esse: certitudo tale esse, quod non possit aliter se habere. formido tale esse, quod possit aliter se habere: quo fit, vt obiectum vnius destruat obiectum alterius. At scientia, & fides, vtraque conspirant in eadem rationem materialem obiecti affirmandam, vel negandam per diuersa motiua formalia, quorum vnum causat euentiam; alterum ineuentiam in actu: vnde nec obiectum materiale vnius destruit obiectum materiale alterius, cum vtriusque sit eadem ratio affirmata, vel negata; nec obiectum formale vnius obiectum formale alterius; quia obiecta formalia opponuntur in ordine ad materiale.

37. *Dicit.*

Resp. alia ratio terminatiua formalis, alia motiua tantum.

Dicit. potest amor & odium, assensus & dissensus, certitudo & formido. versari circa idem obiectum materiale secundum diuersas rationes formales. Resp. potest idem obiectum materiale secundum diuersas rationes formales terminatiuas terminare diuersos actus amoris & odij, assensus & dissensus simul; non autem secundum diuersas rationes formales tantum motiuas, quia repugnat etiam per diuersa motiua voluntatem amare simul, & odire eandem rationem terminatiuam bonitatis, vel malitiæ; aut intellectum assentiri, & dissentiri simul eadem rationi terminatiuæ obiecti: at non repugnat intellectum simul scire, & credere eandem rationem terminatiuam, quia fides & scientia possunt per diuersa motiua conuenire in affirmandam vel negandam eandem rationem terminatiuam obiecti; amor vero & odium, assensus & dissensus; certitudo & formido postulant oppositas rationes terminatiuas in obiecto, in quo se mutuo destrunt in ordine ad actus; quia vnus actus nequit esse sine sua ratione terminatiuâ obiecti, quam formaliter destruit opposita ratio terminatiua alterius actus.

38. *Fundam.*

Minor.

Dico 2. Implicat simul cum assensu obscuro fidei notitia eiusdem obiecti euidenter cogniti in attestante Deo. Fundam. implicat intellectum elicere assensum fidei non concurrente motiua formali fidei: at stante euentiâ obiecti in attestante Deo, implicat motiua formale fidei concurrere ad assensum eiusdem obiecti: igitur implicat assensus obscurus fidei & euentia in attestante de eodem obiecto simul. Maior patet; quia implicat actum elici absque suo motiua formali, specificatiua actus; seu esse actum sine sua specificatione, non minus quam implicet, rem esse absque sua essentia, sc. motiua formale actum specificat mouendo potentiam ad illum elicendum in genere causæ formalis obiectiuæ. Minor prob. Implicat motiua, quod adæquatè mouet intellectum ad assensum obiecti, eundem simul mouere ad distinctum assensum eiusdem obiecti: sed reuelatio diuina euidenter cognita in attestante Deo tanquam motiua formale adæquatè mouet intellectum ad assensum rei attestatæ: ergo implicat, eandem obscure cognitam intellectum mouere ad distinctum assensum circa idem obiectum. Maior prob. motiua formale intellectus essentialiter mouet vt medium ad obiectum cognoscendum: ergo implicat, vt medium, quod nullam nouam affert cognoscibilitatem de obiecto, intellectum moueat ad assensum illius. Sicut implicat, vt medium, quod nullam affert nouam utilitatem ad finem consequendum, voluntatem moueat ad electionem ipsius. Ratio sumitur ex naturâ harum potentiarum, quæ quia essentialiter ordinatæ sunt ad operandum circa obiectum, vt formaliter determinatæ ab illis in ordine ad bonum suppositi, a secuto termino adæquatè motionis obiectorum, nequeunt amplius moueri ad illa, sed solam quiescere in illis iam habitis & acquisitis: sicut lapis a secuto centro sui motus, nõ amplius inclinatur ad mouendum se ad illud, sed ad quiescendum in illo. Conseq. prob. eadem reuelatio obscure proposita extra euentiam Dei attestantis, non affert nouam cognoscibilitatem intellectui circa eandem rem euidenter cognitam in attestante: igitur nequit mouere intellectum ad nouum assensum à priori distinctum. Anteced. prob. reuelatio diuina obscure tantum applicata, præter ipsam dictionem Dei, quæ euidenter cognita in attestante Deo adæquatè mouet intellectum ad assensum rei attestatæ, nihil affert, nisi puram negationem euentiæ sui ipsius in attestante. Negatio autem, vt negatio, intellectum ad assentiendum non mouet: igitur nihil cognoscibilitatis affert diuersum ab eo, quod eadem vt euidenter cognita in attestante attulit. Maior constat: reuelatio diuina, vt obscure applicata supra dictionem Dei, non dicit nisi extrinsecam applicationem per testimonia & rationes humanas, quæ in fide diuina sunt puræ conditiones applicantes, non rationes formales assentiendi. Minor prob. nihil potest intellectum mouere ad assensum præbendum, nisi aliquo modo ducat ad veritatem obiecti cognoscendam. Negatio autem vt negatio nihil ducit ad veritatem obiecti cognoscendam. Confir. Si vnus angelus propter testimonium alterius angeli euidenter cognitum assentiatur secreto cordis eiusdem, non posset idem secreto assentiri propter testimonium obscure cognitum eiusdem angeli: ergo pari ratione, si homo assentiatur, alicui veritati propter testimonium Dei euidenter cognitum, non poterit eidem assentiri propter testimonium eiusdem obscure applicatum.

Probi

Minor.

Prob.

39. Confr.

Resp.

Prob.

Maior patet. Conseq.

Obijes. Si actus fidei repugnat cum euentia eiusdem obiecti in attestante, sequitur, primum Angelum, & multos Prophetas non habuisse fidem de obiectis, quorum euentiam habebant in attestante Deo. Resp. 1. neg. sequel. quia necesse non fuit, vt tam primus Angelus, quam Prophetæ habuerint physicam euentiam, sed tantum moralem in attestante, quæ moralis euentia fidem non impedit. 2. disting. conseq. non habuerunt fidem eiusdem rationis cum nostrâ, quæ obscura est & ex parte obiecti materialis, & ex parte obiecti formalis, concedo: non habuerunt fidem diuersæ rationis, quæ tantum obscura esset ex parte obiecti materialis, nego. Quæ fides sufficit ad iustificationem, cum sit libera, saltem quoad exercitium, vt ex supra disputatis constat.

40. Bis foris videtur obiectum in Verbo.

Dico 3. Implicat cum assensu obscuro fidei simul notitia intuitiua obiecti visi in Verbo, vt in primâ veritate, non vt in causâ. Explico: potest obiectum in Verbo videri, vno modo, vt in eo tanquam in causâ contentum; alio modo, vt in primâ veritate, clarè illud beato manifestante. Aio igitur cum notitiâ intuitiua in Verbo, vt in primâ veritate simul esse, non posse assensum obscurum fidei eiusdem obiecti, posse autem esse cum notitiâ intuitiua eiusdem in Verbo vt in causâ contenti.

42. Pars 1. assert. euidenter euidenter soluitur.

primâ veritate clarè manifestante : nam ita videre obiectum in Verbo, est videre illud vt in attestante; attestatur enim Deus beato per visionem gloriosam, se ea mysteria cognoscere, quæ illi per visionem manifestat. Est enim visio beata clara quædam locutio, quâ Deus alloquitur beatos, manifestando illis per eam intima sua secreta & arcana, iuxta illud Psal. 88. *Locutus es in visione sanctis tuis*: idque docet Suarez de Fide, disp. 8. sect. 5. 10. nam sicut angelus alloquitur angelum, manifestando illi secreta sui cordis: ita Deus alloquitur beatum, manifestando illi intima sua consilia. Vnde beatus per eandem visionem, quatenus est clara quædam attestatio, quâ Deus & seipsum, & reliqua obiecta, vt à se cognita, beato manifestat, exercitè assentitur eisdem obiectis sibi à Deo per talem visionem clarè reuelatis. Nec refert, quòd talibus obiectis assentitur etiam vt visis in se: quia potest propter vtrumque eis assentiri, sc. & quia clarè representatur in se, & quia manifestè attestantur à Deo, cum vtrumque distinctam habeat cognoscibilitatem; & vtrumque per se idoneum sit mouere intellectum beati ad sui assensum. Cum igitur testimonium obscurum Dei, præter attestationem diuinam, quæ adæquatè mouet intellectum beati ad assensum rei attestatæ, nihil afferat, nisi puram negationem euentus, quæ idonea non est intellectum mouere ad nouum assensum, nullam nouam affert cognoscibilitatem, ratione cuius possit intellectum beati ad nouum assensum fidei mouere.

43.
s. Pars as-
ser. prob.

Posterior pars prob. posset Deus visione beatificâ manifestare beato aliquod obiectum, solum vt effectum contentum in se vt in causâ essendi, non autem vt attestatum à se, vt à primâ veritate. Nam posset ita attemperare concursum visionis, vt illa solum ostenderet obiectum, vt contentum in se vt in causâ essendi, non vt in primâ veritate attestante: cum enim hi respectus sint formaliter diuersi, non implicat, obiectum representari sub vno respectu, & non sub alio. Tunc autem posset beatus, qui clarâ visione assentitur in obiectum, vt in effectum diuinæ omnipotentia, eidem assentiri propter testimonium obscurum Dei: & per consequens si mul habere cum euidenti noticiâ obiecti visi in Verbo, vt in causâ, obscurum assensum fidei eiusdem obiecti obscurè à Deo attestati. Fundam. in tali euentu obscurum testimonium Dei nouam affert cognoscibilitatem beato: affert enim extrinsecam attestationem Dei, quæ in primo assensu non fuit cognita, vt supponitur, quia obiectum non fuit cognitum, nisi vt effectus cõtentus in Deo, vt in causâ essendi, non vt in primâ veritate attestante. Quotiescunque autem obiectum nouam affert cognoscibilitatem, aptum est, mouere intellectum ad nouum assensum circa se. Igitur circa obiectum intuitiue visum in Verbo tantum vt effectum in causâ, simul elici poterit assensus fidei propter testimonium Dei obscurè attestantis. Ex hac doctrinâ explicatur S. Th. qui tã 1. 2. q. 67. ar. 3. quàm 2. 2. q. 5. ar. 1. in corp. & ad 1. negat cum clarâ visione Dei stare posse fidem: nam licet hanc concedat angelis & primis parentibus in statu vie, in quo euidentiem noticiam abstractiuam de Deo habuerunt: eam tamen negat stare posse cum visione clarâ Dei. Intelligens enim est de clarâ visione Dei, prout Deus de facto beatis se manifestat, non solum clarâ cognitione sui, propter seipsum immediatè cognitum, sed etiam clarâ attestatione sui, quâ seipsum beatis ostendit, vt à seipso cognitum, & exercitè attestatum: Cæterum posset Deus seipsum beatis non manifestare, vt à seipso cognitum & attesta-

44.
Fundam.

47.
Explicatur
S. Thomas.

tum; sed tantum vt in seipso visum: & tunc posset beatus assensu fidei in eundem Deum ferri propter extrinsecum testimonium clarum, vel obscurum Dei, iuxta paulò antè declarata.

Inferitur 1. posse intellectum beati ferri in obiectum visum in Verbo tantum vt in causâ, vno modo assensu claro & euidenti in ipso Deo attestante; alio assensu obscuro extra euidentiâ Dei attestantis. 1. modo ferretur, si Deus ipse clarè ostenderet illud idem obiectum, quod visione beatificâ manifestat beato, vt effectum contentum in sua omnipotentia, à seipso cognosci, & vt à seipso cognitum ostenderet beato, vt illi assentiretur, nõ solum propter intrinsecam connexionem, quam habet cum Deo vt cum causâ essendi, sed etiam propter extrinsecum testimonium cum eodem, vt cum primâ veritate clarè attestante. Talis enim assensus elset euidens in attestante, quia elset per euidentiâ attestationis clarè ab ipso Deo factæ, & non propter intrinsecam connexionem rei attestatæ cum suâ causâ, sed propter extrinsecam connexionem cum Deo attestante. cum nec attestatio Dei euidenter cognita habeat intrinsecam, sed extrinsecam dumtaxat connexionem cum veritate attestatâ. Ferretur 2. modo, si Deus non clarè, sed obscurè suam testificationem applicaret beato. Tunc enim beatus moraliter tantum certus de diuinâ testificatione obscurè sibi applicatâ, obscuro assensu fidei assentiretur obiecto, propter extrinsecum testimonium Dei, non obstante claro assensu in idem, propter euidentiem connexionem eiusdem cum Deo, vt cum causâ essendi. 2. Potest homini habenti actualem fidem rei infundi clara visio eiusdem in Verbo, vt in primâ veritate clarè attestante; non potest autem inuenti rem in Verbo, vt in primâ veritate clarè attestante, infundi assensus fidei eiusdem rei. Ratio: infusâ clarâ visione rei in Verbo vt in attestante, potest beatus statim cessare ab actu fidei, quæ cum tali visione pugnat: infuso autem assensu fidei, non potest beatus cessare à clarâ visione rei in Verbo: quia hæc non pender à liberâ voluntate beati: cum igitur ex alia parte implicet, simul esse assensum obscurum fidei, & claram visionem eiusdem in Verbo, vt in primâ veritate attestante, implicabit habenti claram visionem rei in Verbo attestatæ infundi assensum obscurum fidei de eadem re.

46.
Coroll. 1.

47.
Coroll. 2.

48.
Dices. 1.

49.
Resp.

Obijcies 1. Motiuum formale fidei est essentialiter diuersum à motiuo formali claræ attestationis in Verbo, vt constat ex specificâ diuersitate actuum; diuersus quippe specie actus est, quo obiectum cognoscitur in Verbo clarè attestante, & quo idem cognoscitur obscuro testimonio eiusdem: ergo habet rationem formalem mouendi diuersam: nam ratio formalis constituitur per rationem mouendi: ergo si hæc in vtroque actu est diuersa, motiuum formale in vtroque erit diuersum. Resp. disting. anteced. motiuum formale fidei est essentialiter diuersum quoad rationem positiuam, nego; quoad negatiuam euidentiæ & claritatis, quam essentialiter importat, concedo: quia verò negatio vt sic formaliter non mouet, idè quoad rationem mouendi non sunt hæc motiua formaliter diuersa; adhuc tamen sufficientia sunt ad specificandos diuersos actus, quatenus stant sub diuersis conditionibus, claritatis, & obscuritatis. Nam idem testimonium, vt stat sub euidentiâ primæ veritatis clarè attestantis, specificat actum clari assensus: vt stat sub obscuritate eiusdem primæ veritatis obscurè reuelantis, specificat actum obscurum fidei. Vnde licet quidquid positiuum ab obiecto formali habet fides, habet euidens assensus in attestante, tamen quia hic

habet cum euidentiâ, illa cum negatione euidentiæ, vnus actus specie differt à alio, vt imperfectus à perfecto.

50.
Dicitur 2.

Obijciat 2. Motiuum efficienter concurrat ad assensum: ergo potest supernaturaliter eleuari ad efficiendos plures assensus eiusdem obiecti in eodem intellectu simul, quia non implicat, eandem causam plures producere numero effectus in eodem subiecto: ergo adhuc stante notitiâ intuitiuâ in Verbo, vt in primâ veritate clarè attestante, non repugnat intellectum circa idem obiectum diuersum elicere assensum ex motiuo eiusdem primæ veritatis obscurè testificantis. Resp. neg. consequens nam motiuum non solum concurrat efficienter, sed etiam formaliter ad assensum, quia concurrat vt forma intelligibilis obiectiuè determinans intellectum ad actum; & quia concurrat, essentialiter vt medium ad cognoscibilitatem obiecti, impl. cat. vt moueat ad nouum assensum abique nouâ ratione formali cognoscibilitatis obiecti: quæ motio cum sit in genere causæ formalis, suppleri non potest.

52.
Dicitur 3.

Obijciat 3. Potest beatus vnâ cum actu visionis Dei clarè attestantis habere actum scientiæ infusæ, vel acquisitæ eiusdem: item potest quis eandem conclusionem cognoscere medio demonstratiuo & probabili, ex S. Tho. cit. imò & actu scientiæ per medium intrinsecum rei, & fidei per extrinsecum testimonium dicentis: ergo poterit cum actu visionis Dei clarè attestantis habere actum fidei eiusdem, vel alterius obiecti in Deo cogniti. Resp. disparitas est, nulla scientiâ infusæ, vel acquisitæ affert nouam cognoscibilitatem obiecti in Verbo cogniti, per medium in ratione cognoscendi formaliter diuersum, sc. per causam, vel effectum creatum: idem est de conclusione cognita medio demonstratiuo & probabili, aut extrinseco testimonio dicentis, quando testimonium dicentis non est autoritas eiusdem euidenter cognita, quia tunc medium demonstratiuum scientiæ includit medium extrinsecum fidei, quod est veracitas loquentis seipsâ cognita: nec repugnat idem simul cognosci per diuersa media; constat de obiecto cognito per effectum à posteriori, & per causam à priori; sicut nec finem acquiri per diuersa media; at prima veritas vt obscurè testificans, nullam affert nouam cognoscibilitatem de obiecto in Verbo cognito vt in primâ veritate, cum non sit diuersum medium in ratione assentiendi. Neque dicas, esse diuersum in ratione specificandi: ergo & in ratione mouendi; quia potest medium esse diuersum in ratione specificandi, vt stat sub hac vel illâ conditione; eadem enim quantitas, vt stat sub abstractione à materiâ signatâ, specificat Physicam; vt stat sub abstractione à materiâ sensibili, Metaphysicam: eadem igitur prima veritas, vt stat sub testificatione obscura, vt sub ratione sub quâ specificat fidem; vt stat sub testificatione clarâ & exercitâ, tanquam sub ratione sub quâ, visionem beatam.

54.
Dicitur 4.

Obijciat 4. Potest beatus videns obiectum in primâ veritate clarè testificante, illud idem credere vt reuelatum Ecclesiæ, ergo potest idem obiectum à se visum in primâ veritate clarè testificante, simul credere actu fidei. Resp. disting. consiq. potest idem obiectum visum in primâ veritate clarè testificante, simul credere actu fidei per nouam cognoscibilitatem, concedo; per eandem, nego. Quia igitur nouum testimonium Dei de eodem obiecto Ecclesiæ reuelato, nouam affert cognoscibilitatem diuersam ab eâ, quam idem beatus de eodem obiecto habebat, vt sibi euidenter in Verbo attestato, poterit nouo assensu fidei in illud ferri: at verò

55.
Resp.

respectu obiecti sibi à Deo vt in primâ veritate manifestati, nouum testimonium obscurum Dei non affert nouam cognoscibilitatem de eodem obiecto, quam antea per claram attestacionem in Verbo non habebat. Nam licet testimonium sit diuersum, non tamen est ad nouam cognoscibilitatem obiecti, vel respectu eius, cui fit reuelatio: per nouam autem reuelacionem factam Ecclesiæ, etsi non afferatur noua cognoscibilitas veritatis in se, cum supponatur eadem veritas manifestata in Verbo vt in primâ veritate; affertur saltem noua cognoscibilitas respectiua facta Ecclesiæ.

Instabis. Potest saltem beatus actu fidei ferri in testimonium obscurum Dei; cum hoc sit diuersum ab ipsa testificatione clara Dei. Resp. etsi possit beatus testimonium, vt nouam Dei reuelacionem credere, non tamen potest propter illud nouo assensu ferri in obiectum reuelatum: quia cum hoc supponatur adæquatè cognitum clarâ attestacione Dei, non poterit in illud nouo actu ferri, propter nouam dumtaxat attestacionem obscuram, quia per hanc nihil noui in obiecto cognoscitur, proinde non poterit intellectus eo moueri vt medio formaliter cognoscendi, sed solum poterit illud cognoscere vt obiectum propter se cognoscibile;

Urgebis. Ex his sequeretur, non posse beatum creaturas, quas notitiâ matutinâ cognoscit in Verbo, vespertinâ extra Verbum cognoscere: quia cum illæ matutinâ sint perfectè cognitæ in Verbo, vi omnipotentis diuinæ, nequeunt vespertinâ perfectius extra Verbum cognosci, cum nullum motiuum extra Verbum aliquam possit cognoscibilitatem afferre, quam beatus vi omnipotentis diuinæ non habeat in Verbo. Resp. neg. sequel. nam licet creaturæ cognitione matutinâ perfectissimè videantur in Verbo vt obiectum materiale purè terminatiuum: adhuc tamen ipsæ non sunt motiuum formale cognoscendi seipsas, cum motiuum formale sit diuina essentia clarè cognita, quæ vt causa creaturarum intellectum beati mouet ad easdem cognoscendas vt effectus & terminos diuinæ potentis; Extra Verbum autem motiuum formale eas cognoscendi solet esse aliqua ratio creata. Quæ quamuis in Verbo cognoscatur vt obiectum materiale, non tamen intellectum mouet vt ratio formalis assentiendi. Quamdiu autem motiuum formale non exercuit suam causalitatem mouendi obiectiuè intellectum ad assensum præbendum, semper poterit illam exercere: proinde etiam si motiuum cognoscendi creaturas extra Verbum sit cognitum vt obiectum materiale, & vt purus terminus cognitione matutinâ in Verbo, adhuc poterit assumi ab intellectu vt motiuum formale, & ratio assentiendi cognitione vespertinâ, extra Verbum, cum hanc causalitatem non exercuerit cognitum in Verbo. Autoritas verò diuina ad vtrumque actum, tam fidei, quam euidentiæ attestacionis in Verbo, concurrat vt motiuum formale. Implicat autem, vt motiuum formale semel adæquatè mouens intellectum ad assensum, iterum eundem moueat sub eadem ratione formali assentiendi. Cæterum non repugnat, vt autoritas diuina materialiter tantum cognita in Verbo, vt purus terminus, iterum intellectum moueat, vt ratio formalis assentiendi.

Sed inde sequeretur, non posse beatum notitiâ vespertinâ extra Verbum cognoscere creaturas ex vi omnipotentis diuinæ abstractiuè cognitæ, cum vi eiusdem omnipotentis intuitiuè cognoscere easdem creaturas beatus videat notitiâ matutinâ in Verbo. Nam ita se habet omnipotentia diuina clarè, & abstractiuè cognita in ordine ad creaturas cognoscendas

scendas in, vel extra Verbum: sicut autoritas diuina clarè & obscurè cognita ad assentiendum obiecto in, vel extra Verbum attestato. Resp. concedi: quod non in eo sensu, in quo illam concedere tenetur *Vasquez supra* impugnatus, sc. quia medium abstractiuum in præsentia mediij intuitiui nõ est idoneum mouere intellectum ad nouum assensum circa idem obiectum; alioqui hoc ipsum valeret, etiamsi medium abstractiuum foret diuersum ab intuitiuo: quod fallum: sed quia in casu posito medium abstractiuum in ratione mouendi non est diuersum ab intuitiuo: cum ratio mouendi respectu vtriusque actus sit, positiua perfectio diuinæ potentie. Neque abstractio addit, nisi solam negationem euidentiæ, quæ formaliter non mouet ad assensum præstandum. Cæterum possunt creaturæ alijs medijs & motiuis extra Verbum à beatis cognosci. At neque, inquit, poterit hoc modo intellectus idem obiectum cognoscere medio scientifico & probabili, quando medium probabile est idem cum scientifico, solâ negatione euidentiæ ab illo diuersum. Resp. concedo totum, quando scientificum & probabile non differunt, nisi per euidentiæ, & negationem euidentiæ: secus quando scientificum & probabile sunt media diuersa quoad rationes positiuas assentiendi: sc. quia vnum est per causam euidentiæ, & alterum per effectum probabilem: vel contrâ, vnū per effectum euidentiæ, alterum per causam probabilem.

Dico 4. Potest idem actus elici ex motiuis scientiæ, & fidei simul: qui tamen non erit fidei formaliter, sed scientiæ; diuersæ tamen rationis ab eâ, quæ foret ex puro motiuis scientiæ: est *Durand. cit. Prologi. Mol. 1. p. q. 1. ar. 1. disp. 1. Valen. de obiecto fidei disp. 1. q. 1. pu. 4. &c. contra Turria. 2. 2. disp. 12. dub. 1.* pro quâ citat alios. Prob. non repugnant duo motiuis, scientiæ, & opinionis simul concurrere ad eundem actum: ergo nec duo motiuis scientiæ, & fidei. quia magis repugnant medium scientiæ & opinionis, quàm scientiæ & fidei simul; nam medium opinionis dico formidinem saltem radicalem, quàm excludit scientiæ: medium verò fidei certitudinem, quæ potius scientiam confirmat. Ratio: quotiescunq; plura motiuis conspirant ad eandem obiecti veritatem causandâ, possunt in eundem assensum concurrere: cuiusmodi sunt motiuis scientiæ & fidei. quia motiuis sunt causæ assensus veritatis obiecti; possunt autem plures causæ ad eundem effectum concurrere, quando singulæ habent aliquam vim causatiuam illius. Prob. pars 2. fides essentialiter dicit ineuidentiæ, quæ ab eo actu tollitur per medium demonstratiuū. Quod autem sit actus scientiæ, clarum est: quia est euidens: sicut actus elicitus medio demonstratiuo & probabili simul, nõ est opinionis, sed scientiæ. Ratio: species & denominatio actus desumitur ex medio præ dominante: quod in his actibus est scientificum; nam hoc perfecte assimilatur sibi actum secundum vltimum determinatiuum specificum; impeditque ne alterum medium eundem actum sibi assimilet in ratione specificâ; sed solùm genericâ compossibili cum vltimâ ratione specificâ actus scientifici. Tollendo enim obscuritatem ab obiecto, facit vt motiuum fidei non causet ineuidentiæ, quæ contradicit scientiæ; sed tantum certitudinem, quæ coheret cum scientiæ: sicut motiuum opinionis causat solam rationem genericam assensus, non formidinem, quæ repugnat scientiæ. Prob. pars 3. hic actus includit certitudinem fidei diuinæ, quæ longè diuersa est à certitudine scientiæ naturalis: igitur diuersa (speciei est ab actu scientiæ causato à solo medio demonstratiuo.

Obijces. Semper assensus in conclusionem sequi-

tur qualitatem præmissæ debilioris: ergo etiam assensus in obiectum sequitur qualitatem mediij debilioris: ergo vbi ad eundem assensum concurrunt duo motiuis fidei, & scientiæ; siue scientiæ & opinionis, assensus erit obscurus & ineuidens, non clarus & euidens. Resp. neg. conseq. quia sicut connexio extremitatum in conclusione adæquatè pendet ex connexione earundem cum medio termino in præmissis, quarum alterutra deficiente, deficit conclusio: ita assensus conclusionis adæquatè pendet ex connexione eiusdem cum vtrâq; præmissâ: ac proinde de necessitate sequitur debiliorem, saltem negatiuè, quia non sequitur præmissam fortioiorem. At veritas obiecti non pendet adæquatè ab vtroque motiuis, sed ab vnoquoque in suo ordine: alterutro enim deficiente, non deficit veritas obiecti per connexionem ad alterum motiuum: ergo neq; assensus in ipsam veritatem obiecti adæquatè pendet ab vtroque motiuis: nam alterutro deficiente; adhuc perseverat veritas eiusdem per connexionem cum altero: & consequenter assensus sequitur medium fortius: quia vbi sunt plura agentia, quorum vnus quodque agit iuxta suam naturam, semper fortius assimilatur sibi effectum.

Ad rationes primæ & 2. sent. Autoritas 3. *Doff. Ad anit. S. Th.* quantum ad fidem & claram attestationem in Verbo vt in primâ veritate attestante, potius est pro nobis, vt *supra*: quantum verò ad reliquas scientiæ, exempli. andus est de potentia ordinatâ & naturali, non absoluta & supernat. constat ex 2. 2. qu. 5. ar. 1. vbi docet naturalem cognitionem, quam angeli de Deo habebant in viâ, non impediuisse supernat. fidem; quam de eodem habuerunt ante beatitudinem: quia, vt testatur in solut. primi argu. sola contemplatio Patriæ, quæ veritas supernat. per essentialiam videtur, tollit necessitatem fidei. Ad fundamentum constat, cur fides esse nequeat cum solâ visione obiecti cogniti in attestante Deo; queat autem esse cum quâuis aliâ scientiâ, siue abstractiuâ, siue intuitiuâ in se, siue infusâ in Verbo, vt in causa essendi: nam cum solâ visione obiecti in attestante nõ manet noua ratio formalis cognoscibilitatis in obiecto viso, quæ mouere valeat intellectum ad nouum assensum fidei, quæ tamen manet cum quâuis aliâ cognitione. Cæterum *Durand. in sua prob. multa assumit falsa.*

DISPUTATIO XII.

De certitudine assensus Fidei comparato eum actu scientifico Prophetico.

AN assensus Fidei sit certior quòvis actu scientifico? Prima sent. negat; *Dur. in 3. dist. 23. q. 7. Prob. 1.* Certitudo actus vel habitus nõ sumitur ex certitudine obiecti secundum se, sed ex modo, quò illud nobis applicatur: ac autoritas diuina, quæ est formale obiectum Fidei, licet sit certissima in se, nobis tamen applicatur credenda testimonio humano, quia illam credimus ex testimonio Ecclesiæ: ergo non potest nobis esse certior quàm sit ratio demonstratiua, quæ nobis applicatur mediâ euidentiâ. Maior patet, tum in scientiâ beatorum, quæ certior est Fidei Viatorum: non est autem certior ratione obiecti, cum vtriusq; sit eadem prima veritas; sed ratione modi, quo applicatur intellectui: nam vnâ applicatur mediâ euidentiâ, aliâ mediâ obscuritate; tum quia tam habitus, quàm actus est perfectio potentie comparatiuè ad obiectum: ergo non potest esse certior habitus, vel actus, nisi per quem certius applicatur.

70. Resp.

61. Inquis.

62.

63. Prob. posse eundem actum elici ex motiuis scientiæ & fidei.

64. Non tamen actus fidei formaliter, sed scientiæ.

65. Diuersa rationis à puro motiuis scientiæ.

69.

applicatur obiectum potentia. 2. Illud est certius, quod plures habet modos certitudinis: scientia autem plures habet modos certitudinis: habet enim certitudinem evidētiā, & adhesionis, fides tantum adhesionis. 3. id est certius, quod dubitationi est impermixtius: scientia nullā admittit dubitationem, fides admittit aliquam saltem indeliberatam. 4. Fides habet solam firmitatem adhesionis: hæc autem stare potest cum falsitate, ut patet in hæreticis, & alijs, qui pertinaciter adherent suis falsis opinionibus: ergo firmitas adhesionis non est propriè certitudo. 5. adhuc firmitas adhesionis maior est in scientiā, quā in fide: nam illi firmius adheremus, à quo difficilius recedimus: difficilius autem recedimus à scientiā, quā à fide: ergo.

2. *Secunda S. Tho. 2. 2. q. 4. ar. 8. Caiet. ibid. Capr. in 3. dist. 25. ar. 3. & reliquorum Schol. communis, affirmantium actum fidei infusæ esse certiores quolibet actu scientifico. Pro cuius expl. Nota, certitudo altera tenens se ex parte obiecti; diciturque necessitas seu immutabilitas obiecti; & hæc vna simpliciter, fundata in intrinsicis principijs obiecti, ut quod Deus supralia secundum quid, & ex suppositione aliqua, ut posito quod Petrus currit, necessario currit: altera verò est ex parte subiecti, quam S. Tho. in 3. dist. 26. q. 2. ar. 4. appellat firmitatem adhesionis virtutis cognitivæ in seum cognoscibile, quæ formaliter desumitur ex medio, quo obiectum applicatur potentia cognoscendum: idem quippe obiectum applicatum per medium demonstrativum causat certitudinem scientiæ; applicatum per medium probabile, causat certitudinem opinionis; applicatum per testimonium extrinsecum, gignit certitudinem fidei. Quæ certitudo in fide divinā non solum excludit dubietatem, sed etiam importat positivam perfectionem adhesionis ad suū obiectum.*

4. *Concl. Dico 1. Actus Fidei infusæ est certior quāvis scientiā naturali, etiam intuitiva. Fundam. nulla scientia naturalis habet medium, & lumen ita certum & infallibile, sicut fides: nam scientiæ naturales pro motivo & lumine habent aliquid infra primam veritatem: ergo omnis alia scientia naturalis est minus certa, quā fides infusæ. quia maior aut minor certitudo actus sumitur ex certiori motivo, & lumine infallibili, quo illud applicatur: sed prima veritas quoad certitudinem excedit omne motiivum & rationem asserendi naturalem. Præterea nititur lumine supernat. quod de se infallibile est, cum sit quædam increati luminis participatio.*

2. *Concl. Fundam. Dico 2. Fides infusæ non modò est certior quoad se, seu ratione causæ & medijs, quo nititur; sed etiam quoad nos, seu ratione subiecti, in quo recipitur: Contra Caiet. & Capr. contrarium sentientes quoad 2. partem. Fundam. repugnat, actum elici ab intellectu, & illum non actuare omni gradu & perfectione suæ certitudinis: ergo repugnat, actum Fidei infusæ esse certiores quovis actu scientiæ naturalis, & hanc suam certitudinem intellectui non conferre. Anteced. prob. 1. omnis forma, dum informat, omni perfectionem, quam habet, confert subiecto talis perfectionis capaci. Unde implicat, esse in voluntate amorem supernat. Dei super omnia, & non tribuere illi talem effectum: cum nihil sit effectus formalis, quāvis forma ipsa unita subiecto capaci. 2. est peculiaris ratio in actu vitali, quia essentialiter respicit potentiam, à quā elicitur; idèd implicat elici aliquem actum, & non omni gradu suæ perfectionis informare potentiam; alioqui illo gradu quo eam non informaret, non respiceret essentialiter illam; ac*

proinde non esset tali gradu vitalis: at non potest idem actus esse vitalis vno gradu, & non vitalis alio; vno respicere essentialiter potentiam, alio non respicere.

6. *Confirm. à pari. Confir. Implicat produci modum, & non modificare adzquatè subiectum, in quo producitur: ex naturā modi, ut to. 2. disp. 2. sect. 9. ergo implicat produci actum vitalem, & non adzquatè actuare potentiam, in qua producitur. cum non minus actus vitalis, quāvis modus essentialiter respiciat subiectum, in quo, & à quo producitur.*

7. *Obijct. 1. Saltem assensus in prima principia est certior fide infusæ, & illud: Quodlibet est, vel non est: in quo fides divina fundatur: quia non solum tenemur credere, Christum esse hominem: sed eadem certitudine tenemur credere contradictorium esse falsum; idque ex vi huius principij: cum non possit aliquid simul esse, & non esse. Resp. neg. antec. ad prob. dico, hoc principium, quatenus necessarium est ad assensum fidei divinæ, credi eodem motivo, quo creditur obiectum immediate revelatum. Eodem, n. motivo, quo credo Christum esse hominem, nego Christum non esse hominem. Nam quamvis hæc disiunctiva, Christus est homo, aut non est homo, sit evidens naturaliter, non est tamen certior hæc determinatā, Christus est homo, quia hæc nititur auctoritate divinā, illa ratione naturali. Unde nego, fidem infusam fundari in dicto principio naturali lumine noto, quamvis illud præsupponat ut conditionem applicantem, & explicantem, nam ratio naturalis explicat, quod revelatio Dei, quæ affirmat vnum ut verum, simul ostendit, contradictorium esse falsum.*

9. *Obijct. 2. Certitudo fidei est libera, scientiæ verò necessaria: quia certitudo fidei pendet à libero imperio credentis, à quo non pendet, saltem quoad specificationem, certitudo scientiæ: sed à solā evidentiā obiecti. at certitudo libera minor est necessariā, quia non ita determinat intellectum ad vnum, quin illum indifferentem relinquat ad oppositum: necessaria ita determinat ad vnum, ut nullam indifferentiam relinquat ad oppositum: porro certitudo eadè est maior, quò magis potentiam determinat ad vnum.*

10. *Resp. Minor est vera de certitudine necessariā, & liberā eiusdem ordinis: nam cæteris paribus, certitudo necessaria est maior, quāvis libera: falsa verò de certitudine diversi ordinis, ut est certitudo scientiæ naturalis, & fidei divinæ. nam licet hæc pendeat ex liberā voluntate redentis, à quā nō pendet illa, ex motivo tamen & lumine certiori, quo obiectum credendum applicatur, hæc excedit illā. Ad prob. neg. certitudinem fidei divinæ relinquere intellectum indifferentem ad oppositum: nam licet illa liberè ponatur, semel tamen posita, magis determinat intellectum ad verum, quāvis quovis certitudo naturalis: quia determinat illum ex motivo & lumine efficaciori. Unde repugnat, stante certitudine fidei infusæ intellectum vllam, admittere dubitationem voluntariam: nam hæc magis pugnat cum fide divinā, quāvis cum quovis scientiā naturali. Quo fit, ut quamvis certitudo fidei non necessitet simpliciter intellectum, rei necessitat certitudo scientiæ, quæ sine imperio voluntatis ex solā evidentiā obiecti determinat intellectum ad vnum, ex suppositione tamen liberi imperij magis determinat intellectum ad vnum, quāvis certitudo cuiuscunque scientiæ naturalis. Cæterum quod hæc sit necessaria, illa libera, non arguit maiorem certitudinem, quæ formaliter desumitur ex certiori motivo, & lumine applicante infallibili: sed ex evidentiā,*

evidentiā, quæ est in scientiā, & non in fide, quæ non facit certitudinem maiorem intensiue, sed tantum extensiue, & diuersæ rationis. Leg. S. Tho. in 3. dist. 23. qu. 2. ar. 2. qu. 3. & qu. 14. de veris. ar. 1.

Ad 1. Duram. cōcedo, certitudinem actus, vel habitus non desumi ex certitudine obiecti secundum se sed ex motiuo & lumine, quæ illud nobis applicatur: nego tamen, auctoritatem Dei, prout est motiuum fidei diuinæ, nobis applicari vt formaliter credendam testimonio humano, sed diuino, ipsa sc. reuelatione Dei, prout est actio ipsius Dei, seipsa formaliter credibilis, per lumen supernat. sibi proportionatum. Neq; testimonium humanum naturali lumine applicatum requiritur, vt ratio formalis credendi, sed vt pura conditio applicandi ipsum motiuum formale credendi, quod per lumen certissimum Fidei mouet intellectum ad assensum in obiectum reuelatum. Ex dicendis constabit, an scientia beatorum sit certior Fidei infusæ. Ad 2. ex eo tantum sequi, certitudinem scientiæ naturalis esse maiorem extensiue, non intensiue, sola enim certitudo adhesionis fidei infusæ sumpta ex motiuo primæ veritatis, est maior intensiue vtraque certitudine scientiæ naturalis, & euiden. i. g. & a. i. h. g. i. o. n. i. s. simul. S. Doct. cit. ad 2. Ad 3. Resp. S. Th. 2. 2. q. 4. ar. 8. ad 1. dicendum, quod illa dubitatio non est ex parte causæ fidei, sed quoad nos, in quantum non plenè assequimur per intellectum ea, quæ sunt fidei. Quæ resp. ne videatur contradicere secundæ asser. intelligenda non est, quod fides non tribuat nobis totam certitudinem, quam ex causâ formali & motiuo habet; sed quod etiam si illam nobis tribuat, possumus tamen cum illâ aliquam admittere indeliberatam dubitationem, non cum certitudine scientiæ. quia etsi illa maior sit, est tamen diuersæ rationis, quia est certitudo cum obscuritate obiecti. quæ quia non est proportionata intellectui, qui naturaliter postulat certificari per euidentiā obiecti, potest ratione subiecti admittere aliquam dubitationem, quam non potest scientia, etiam si ex se maior sit, nō solum secundum se, sed etiam prout est in nobis, sc. quia per fidem nō plenè assequimur obiectum, nec per terminos intrinsecos, sed extrinsecos, propter quod inquit S. Th. q. 14. de veris. ar. 1. intellectus credentis dicitur capriuari, quia tenetur terminis alienis, non proprijs, nec quantum ex ipso est, plenè satisfactum est, quia nondū per visionem peruenit ad suum intelligibile. Atq; hinc, quia eius motus nondum est perfecte terminatus, vltius inquirere potest de ipsis credibilibus, & aliquem contrarium motum indeliberatè admittere. igitur, concedo fidem admittere posse aliquam dubitationem indeliberatam, quam admittere nequit scientia, nō defectu maioris certitudinis, sed euidentiæ & proportionis cum intellectu credentis. Ad 4. neg. minor; non. n. quæuis firmitas adhesionis est propriè certitudo, vt notat Capr. ad 1. sed quæ est de obiecto vero, & motiuo stabili, ac firmo, qualis non est firmitas adhesionis, quam habent heretici, & alij in suis erroribus, quæ potius dicitur pertinacia. Ad 5. neg. antec. & maior probationis; nam possumus facilius recedere ab eo, cui firmitus adhaeremus, non defectu maioris certitudinis, sed alterius conditionis ad naturam cognoscentis requisitæ.

Haecenus certitudinem Fidei diuinæ, comparavi cum certitudine scientiæ naturalis: superest, vt illā comparem cum certitudine scientiæ supern. quæ altera in Verbo, altera extra Verbū, quæ infusa dicitur.

Deo 3. Actus Fidei infusæ est æquè certus, ac actus scientiæ infusæ supernat. Est contra Turria. 2. 2. disp. 42. dub. 2. opinantem, actum Fidei esse certiorē actu scientiæ infusæ, eo quod ille nitatur auctoritate diuinā; hic obiecto creato. Verūm prob.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

scientia infusa supernat. est à Deo vt à causâ particulari, à quo non minùs implicat infundi facti per actum scientiæ, quam per actum fidei. Consi. ad vtrumque actum concurrat auctoritas Dei, licet ad actum fidei immediatè, vt motiuum formale, ad actum scientiæ infusæ mediatè. nam hoc ipso, quod ad illam Deus concurrat vt causâ particularis, interponit suam auctoritatem, ne tali actui possit falsum subesse, & falsitas tribui Deo vt causæ particulari: quod æquè implicat, ac Deum immediatè per suam auctoritatem testari vt falsum. Nec refert, quod motiuum scientiæ infusæ sit creatum, fidei increatum: quia illud mouet intellectum vt applicatum per lumen infallibile infusum à Deo vt à causâ particulari. quo pacto participat eandem certitudinem & infallibilitatem, ac auctoritas diuina, quæ saltem vt causâ particularis efficienter concurrat ad actum scientiæ infusæ. Dixi supernaturalis: nam de scientiâ infusâ naturali. quæ dicitur infusa per accidens, est eadem ratio, ac de acquisitâ. nam licet Deus neq; causa particularis infundere possit habitum falsi scientiæ naturalis; eâ tamen infusâ, solus intellectus cum lumine naturali innato est causâ principalis actus: proinde nequit esse ita certus, sicut est actus scientiæ supernat. qui vt à causâ principali pendet à Deo, medio lumine infallibili supernat. Quando enim actus recedit à Deo, & lumine supernat. & accedit ad intellectum creatum, eiusque natium lumen tantò à certitudine & infallibilitate recedit.

Dico 4. Actus fidei infusæ est æquè certus ac visio beata. Est contra Caiet. 2. 2. q. 4. ar. 8. sine affirmat. visionem beatam esse certiorē actu fidei, eo quod per visionem beatam immediatè applicatur nobis prima veritas, per fidem non nisi mediâ reuelatione creatâ. Quæ Caiet. sent. aliquando arrisit. vtrum opposita probabilior; colligitur ex Suarez. de Fide, disp. 8. sect. 5. sine, vbi solum docet, visionem beatificam esse perfectiorē fide, quia illam superat in euidentiā, vnde sequitur, quantum ad certitudinem, eas esse æquales: ita Turria. cit. Moueor; quia idem est motiuum formale vtriusque, sc. ipsa prima veritas. Neq; minùs certū est lumen fidei, quo illa nobis ad credendum; quam lumen gloriæ, quo eadem ad intuendū, applicatur: vtrūq; enim est participatio luminis increati, quod æquè implicat, vt vel fallat, vel fallatur. Neq; obstat 1. quod per lumen fidei applicetur obscurè, per lumen gloriæ clarè; nā obscuritas non minuit certitudinem, quæ adæquatè desumitur ex causis, quæ æquè infallibiles sunt in vtroq; actu, ipsa sc. prima veritas vt causâ obiectiua formalis, & lumen supernat. vt causâ efficiens & applicas. 2. quod per lumen gloriæ primæ veritas applicetur immediatè, per lumen fidei mediâ reuelatione creatâ. quia reuelatio non mouet ad assensum fidei, vt actio creata, sed vt actio increata, & locutio propriæ Dei, immediatè nobis applicata per lumen infallibile supernat. Sic enim eandem habet certitudinem, quâ prima veritas secundum se: eum æquè infallibilis sit propria locutio Dei, qui per reuelationem nobis loquitur, ac ipsa prima veritas. 3. quod motiuum fidei nobis applicetur per testimonij & rationes humanas. quæ fallere possunt: nā hæc in fide diuinâ sunt tantum conditiones remotæ applicantes, nō rationes formales mouentes. Et quamuis veritas fidei saltem ab illis pendeat vt à conditione, quæ fallente, fallit etiâ possit fides; tamen lumen ipsū fidei æquè certos reddit fideles, non posse eas conditiones, quibus mysteria nostræ fidei ab Eccl. credenda proponuntur, esse falsas, ac eosdem certos reddit de ipsâ myster. veritate. Adde quod hic loquimur de actu veræ fidei, cuiusmodi non esset, si conditiones applicantes essent falsæ; nā tunc esset actus fidei diuinæ tantum putatæ.

11. Ad argum. mentis Duran.

12. Ad 2. resp.

13. Ad 3.

Ratio.

Quid cap. suare in. illis actum.

In formâ.

14. Ad 4. Dist. Cap. preclus.

15. Ad 5.

16. Duplex scientia supernat.

17. 3. Concl.

Arab. assert.

18. Consi.

19. Quid de sci. nat. n. naturalis infusæ.

20. Concl.

Vt motus considerat.

Ratio.

21. Nihil vrium obstat.

22.

23.

An actus fidei infusa sit certior actu Prophetia, & quo pacto ab illo discernitur.

14. Quo modo diff. vanti.

Prophetia obiectum.

25. Duplex.

Triplex manifestatur.

26.

Lumen certificat quoad signum.

Prophetia, ut eam definit *3. Doct. 2. 2. q. 171. ar. 1.* est cognitio eorum, quae procul distant ab hominum notitia: ut sunt futura contingentia, secreta cordium, ceteraque, quae à naturali cognitione hominum sunt remota. Quò fit, ut Prophetia non solum esse queat de ijs, quae sunt procul à naturali cognitione omnium hominum, cuiusmodi sunt futura contingentia, quorum notitia soli Deo est propria, *1. sa. 41.* sed etiam eorum, quorum notitia naturaliter ab aliquibus haberi potest, ut sunt secreta cordium, praeterita, ac loco distita. Nam licet haec sint obiecta naturalia respectu aliquorum, nempe eorum, quibus illa sunt praesentia, respectu tamen eorum, quibus illa sunt remota, possunt esse obiectum Prophetiae. Ut secreta cordium sunt praesentia habentibus illa; & quae in India fiunt, quaeque ante mille annos facta sunt, ijs, qui vel in India degunt, vel qui ante mille annos existerunt, sunt tamen absentia respectu aliorum, respectu quorum possunt esse Propheticae cognitionis obiectum, si lumine supernat. ijs à Deo manifestentur. Porro in Prophetia est obiectum, quod manifestatur; & lumen, quo manifestatur; obiectum, materiale & formale: materiale aliqua veritas, quae Prophetiae manifestatur; formale ipse Deus ut talem veritatem attestans: Lumen Propheticum certificat intellectum de veritate reuelata. Manifestat autem Deus obiectum Prophetiae, vel intelligibiliter, ut cum novae infundit species intelligibiles in intellectu, vel pristinas coordinat ad novam veritatem exprimendam; vel imaginariè, infundendo in phantasia nova phantasmata, aut antiqua coordinando ad novam veritatem representandam; vel sensibiliter, producendo sensibiles species ab ipso ordinatas ad aliquam veritatem significandam, ut cum per flammam rubi manifestavit se Moysi *Exod. 3.* per ollam succensam reuelavit Ieremiae *1.* civitatis incendium: per campum mortuorum ossibus plenum, quae ad verba *Ezech. 37.* reuixerunt, significavit Deus Spiritum, quem erat ipse daturus populo suo: per Scripturam in pariete exaratam manifestavit *Dan. 5.* amissionem regni & mortem Regis Baltassar: per septem boues pingues & septem macilentos; perque septem spicas plenas, & septem tenues & vredine percussas reuelavit Iosepho *Gem. 41.* septem annos fecunditatis, & septem sterilitatis. Fiebant autem huiusmodi sensibiles & imaginariae apparitiones ministerio angelorum ut docet *S. Th. 2. 2. q. 172. ar. 2.* colligiturque ex *7. cap. Act.* in quo dicitur Angelus apparuisse Moysi in rubo. Certificat autem lumen Prophetiae intellectum, 1. quoad significatum speciei, sc. quid ipsa sensibilis, vel imaginaria; aut intelligibilis species diuinitus formata significet. Cum enim externa species aut symbolum, vel non significet ex se naturaliter, sed tantum ad placitum, & ex diuina ordinatione veritatem prophetica, ut erant septem illi boues pingues, & septem macilentis: vel si naturaliter significat, ut species intelligibilis propria effectus futuri contingentis, vel cordis secreti, adhuc tamen vi solius speciei non potest sciri, an talis res significata sit tantum possibilis, an praeterita, an praesens, vel futura; necessarium est lumen, quo intellectus Prophetiae certificetur de veritate significata. 2. quoad reuelationem diuinam, sc. quod Deus ipse sit, qui loquitur Prophetiae. 3. quoad iudicium, quo Propheta iudicatur remita esse, sicut sibi à Deo reuelatur.

Ex his constat, Prophetiam non discriminari à fide, neque quoad obiectum formale saltem principale quod est prima veritas; neque quoad materiale, nisi in modo proponendi; quia obiectum materiale fidei de lege ordinariè proponitur ab Ecclesià credendum, obiectum Prophetiae ab ipso Deo, ministerio Angelorum. Solum igitur discrimen est penes lumen; an hoc etiam essentialiter differat. *Sua-men. 27. Propheta differt à fide.* *Penes lumen. 28.* *29. Essentiali-ter.* *30. Alio discri- mina pri- mum.* *31. Secundum.* *32. Tertium.* *33. Quartum.* *34. Conueniunt in quatuor.* *35.* *36.*

de, neque quoad obiectum formale saltem principale quod est prima veritas; neque quoad materiale, nisi in modo proponendi; quia obiectum materiale fidei de lege ordinariè proponitur ab Ecclesià credendum, obiectum Prophetiae ab ipso Deo, ministerio Angelorum. Solum igitur discrimen est penes lumen; an hoc etiam essentialiter differat. *Sua-men. 27. Propheta differt à fide.* *Penes lumen. 28.* *29. Essentiali-ter.* *30. Alio discri- mina pri- mum.* *31. Secundum.* *32. Tertium.* *33. Quartum.* *34. Conueniunt in quatuor.* *35.* *36.*

penes lumen; an hoc etiam essentialiter differat. *Sua-men. 27. Propheta differt à fide.* *Penes lumen. 28.* *29. Essentiali-ter.* *30. Alio discri- mina pri- mum.* *31. Secundum.* *32. Tertium.* *33. Quartum.* *34. Conueniunt in quatuor.* *35.* *36.*

hoc discrimen esse tantum accidentale. ita *Abul. in cap. 11. m. q. 64.* qui ob eam causam prophetiam Christo negavit, quia putauit, de ratione eius esse obscuritatem. *Caiet. 2. 2. q. 171. ar. 5. Bannez. q. 1. ar. 1. dub. 4. Petr. Hurtad. de Incarn. disp. 51. & c. centent.* hoc discrimen esse essentialiter. *Quae sent. probabilior: 1.* quia in Christo fuit lumen propheticum, in quo tamen non fuit lumen fidei. 2. quia lumen fidei solum inclinatur intellectum ad assentiendum obiecto reuelato, propter testimonium Dei: lumen prophetiae, praeter hoc certum reddit intellectum de significato speciei diuinitus impressae, nec à de reuelatione, quod ea sit à Deo. Nam licet controuersum sit, an lumen prophetiae certificet intellectum euentiè physicà, an morali de reuelatione diuinà, & significatione speciei: omnes tamen conuenire debent, saltem illud euentiè morali certificare intellectum prophetiae, cum debeat supplere euentiam credibilitatis veritatis reuelatae, quam euentiè in obiecto fidei praestant testimonia, & rationes humanae. Porro lumen, quod natura sua non solum intellectum inclinatur ad assentiendum veritati reuelatae, propter primam veritatem reuelantem, sed etiam illum certificat tum de reuelatione Dei, tum de significatione speciei impressae, substantialiter differat, saltem ut excedens à lumine, quod tantum intellectum inclinatur ad assensum in veritatem reuelatam.

Ex his alia discrimina inter fidem & prophetiam. 1. fides dirigitur ad iustificationem propriam credentis, prophetia ad utilitatem aliorum. Vnde fides vitari non potest ex prauo motiuo, potest prophetia: eo quod illa debeat esse dispositio ad iustificationem, ut *disp. 10. sect. 6.* non haec. 2. lumen fidei non solum est actuale, sed etiam habituale: propheticum verò in homine puro est tantum actuale; non quod habituale implicet, ut sentire videtur. *Caiet. 2. 2. q. 171. ar. 2.* alioqui neque in Christo potuisset esse habituale, sed quia non expedit, nisi Christo illud infundi per modum habitus; sc. ut prophetiae agnoscant, se illud habere à Deo. Hinc est, quod non sit in potestate prophetiae, semper occulta praedecere, sed quando illi Deus ea reuelat, teste *Elis. 4. Reg. 4.* dum ad Giezi puerum suum dixit: *Domine calauit à me & non indicauit mihi.* 3. actus fidei est liber; prophetiae verò, saltem quoad apprehensionem veritatis significatae, & attestationis Dei loquentis, est necessarius; etsi quoad iudicium de veritate reuelata, si ea euidenter non reuelatur, possit esse liber, saltem quoad exercitium. 4. ut *S. Th. 2. 2. q. 173. ar. 4.* Deus mouet mentem Prophetiae non solum ad apprehendendam veritatem, quam ei reuelat, eique assentiendum; sed etiam ad eloquendam illam alijs, vel aliquid faciendum: mentem autem credentis solum mouet ad assentiendum veritati sufficienter propositae. Conueniunt autem fides & prophetia, 1. quod neutri subesse potest falsum: cum enim utraque nitatur authoritati diuinæ, cui implicat falsum attestari, neutri poterit subesse falsum. 2. Quod utraque sit actus intellectus, cuius naturalem virtutem excedit: nam tam fides infusa, quam prophetia ratione luminis diuini infallibiliter certificantis intellectum prophetiae, est supernaturalis quod sub-

substantiam, ac proinde excedens iustitiam virtutem intellectus creati. 3. Quod utraque cessat in Patria iuxta illud 1. Corinth. 13. Prophetia evacuabitur: tum quia utraque cognitio, saltem de lege ordinaria, & in puro homine aliquid habet obscuritatis quæ in Patria cessat. Tum maxime, quia ut S. Th. 2. 2. q. 174. ar. 5. Prophetia est cognitio eorum, quæ sunt procul à statu cognoscentis: in Patria autem nulla veritas erit procul à statu beati; videnti enim divinam essentiam, nulla veritas est procul, sed præsens beato. Vnde idem ad 3. docet, in Christo fuisse prophetiam, non quæ erat comprehensor; quia ut sic nulla veritas erat illi procul; sed ut erat Viator.

4. Quod per utramque debet homo intelligere, quæ credit, vel vaticinatur: non enim dicitur propheta, nisi valde, improprie, qui non intelligit, quæ vaticinatur. Vnde Caiphas, quæ dixit Ioan. 11. Expedi vobis, ut unus moriatur homo pro populo; non dixit proprie ut propheta. Et licet, ut S. Th. 2. 2. q. 173. ar. 4. non debeat propheta cognoscere omnia, ad quæ vaticinanda à Spiritu mouetur, debet tamen aliqua cognoscere, alioqui, ut ibid. tanto quis deficit à verâ & perfectâ prophetiâ, quanto deficit à cognitione eorum, quæ vaticinatur: quæ de causâ prophetæ olim videntes dicebantur. Contra Monachos, dicebat, prophetas non intelligere, quæ loquebantur.

Ex his, An actus fidei sit certior actu prophetico? Negans pars sequitur, quia cum utraque actus nitatur pro motivo formali primâ veritate attestante, proficiaturque ex lumine infuso supernat. quoad substantiam, neuter erit certior altero, sed uterque æque certus. Nec obstat, si cum Caiet. Bannez, Hurtado cit. dicamus, lumen propheticum non solum evidentiâ morali, sed etiam physicâ certificare intellectum prophetæ; nam talis evidentiâ non auget in actu prophetiæ certitudinem supra certitudinem fidei: quia hæc desumitur ex causis, quæ æquæ certæ sunt in utroque actu, ut constat de actu visionis beate, quæ supra docui non esse certiorẽ actu fidei, cum uterque actus nitatur causis æquæ infallibilibus ac certis cuiusmodi sunt prima veritas attestans, & lumen infusum supernat.

DISPUTATIO XIII. De necessitate Fidei ad salutem consequendam.

AN ad consequendam salutem fuerit semper actus Fidei super naturalis necessarius? Potest aliquid ad salutem esse necessarium, vno modo ut præceptum, cuius transgressio impedit salutem; 2. modo ut medium quo immediatè attingitur salus ipsa, vel saltem ad salutem necessariò prærequiritur. hinc duplex oritur necessitas præcepti, & mediij, quorum hoc interest, quæ sunt necessaria necessitate præcepti, solum remouent impedimenta, non attingunt immediatè salutem, nec ad salutem reipsa requiruntur: quæ verò sunt necessaria necessitate mediij, attingunt immediatè salutem, & ad salutem necessariò prærequiruntur: observantia enim præceptorum non causat primam gratiâ, quæ est animæ salus, sed ad summum secundum remouendo impedimenta, quibus impediti, vel amitti poterat; contritio verò causat immediatè primam gratiam, ad quam propterea dicitur necessaria triplex, scilicet mediij, quia licet medium causat immediatè finem in executione, ita contritio primam gratiam. Est autem duplex medium ad salutem, siue ad primam gratiam necessarium, alterum connaturale, & contritio; alterum ex ordinatione diuina, ut in lege Euang. Baptismus & Pœnitentia. Differunt, quia primum suppleri non potest per alium actum, sed votum ipsius: 2. quando in re suscipi nequit, suppleri potest per ipsius votum. Vnde ante legem Euang. & nunc apud eos, qui Baptismi vel Pœnitentiæ Sacra. suscipere non possunt, si re ipsa contritionem non habent, salutem non consequuntur, etiam si inuincibiliter ignorant, illam ad iustificationem extra Sacramentum esse necessariam. Petes, quod dicitur est inter dicendum, quod voto suppleri potest, & præceptum. Resp. præceptum nunquam causat immediatè salutem, ne quidem in ipso contritionis voto, quæ non ut propositum est seruandi præceptum, sed ut dolor est de offensâ Dei summè dilecti, primam gratiam causat. Præter eâ etsi aliquod medium immediatè primam gratiam non causet, cuiusmodi est fides, necessariò tam en prærequiritur ad salutem; proinde nunquam potest per alium actum, seu votum suppleri.

igitur è inuouersa non est, an actus fidei supernat. sit, fueritq; temp. et ad salutem necessarius necessitate præcepti, nam de hoc infra, sed an sit, fueritq; necessarius necessitate mediij in re, non quidem immediatè & proximè, sed mediatè saltem & remotè salutem attingentis.

PRIMA sent. Vega l. 6. in Triid. c. 20. & 21. negantis: putat enim, posse hominem à peccato iustificari solâ cognitione naturali evidenti, vel opinatiuâ de Deo; quin etiam ignorato inuincibiliter Deo, solâ cognitione legis naturæ, cum proposito eam seruandi, & dolore de admissis contra ipsam; quatenus vitiosa & rationi dissentanea sunt. Fundam. facienti quod in se est, Deus non denegat suam gratiam: igitur si quis inuincibiliter ignoret fidem supernam, aut etiam Deum ipsum, modò faciat quantum in se est; dolendo de peccatis, & proponendo seruare totam legem naturæ, Deus suâ gratiam non negabit. Confr. 1. alioqui nõ posset hic pro quous tempore huius vitæ salutem consequi, in quo quidquid faciet, semper manebit extra salutem. 2. sequeretur, Deum requirere à nobis impossibilia ad salutem. requireret enim obseruantiam præcepti tempore, quo propter ignorantiam inuincibilem esset impossibile seruatu. 3. In reliquis præceptis, etiam necessarijs necessitate mediij, ut in Baptismo & Pœnitentiâ, quâdo reipsa seruari non possunt, sufficit explicitum, vel implicitum votum ipsorum: ergo etiâ in præcepto fidei.

SECUNDA sent. opinantis l. 2. de naturâ c. 11. potuisse hominẽ in lege naturæ, in quâ nulla facta erat specialis reuelatio eorum, quæ ad salutem spectant; nisi quæ singulis hominibus fiebat per lumen naturæ, solâ cognitione naturali Dei Remuneratoris, eum supernat. dumtaxat auxilio Dei affectum hominis mouentis, (in quo discrepat à Vega) à peccatis iustificari, & salutem consequi. Quæ sent. videtur S. Th. in illud Pauli, Gentes, quæ legem non habent, naturaliter eâ, quæ legis sunt, faciunt. Verum hanc opinionem ut perniciosam posse retractauit in 2. editio. eod. c. 6. in 4. dist. 1. qu. 2. ar. 3. & in fine 4. sent. oppositum docens. Fundam. huius opin. est tum citatum testim. Pauli: tum quia ad iustificationem sufficit actus supernat. speciali auxilio Dei à voluntate elicitus.

TERTIA S. Th. 1. p. 4. q. 1. ar. 1. & 2. qu. 113. ar. 4. & 2. qu. 2. ar. 3. Caiet. iisdem locis, & communis tam recen. cum S. Th. cit. 2. 2. quàm veterum Schol. in 3. dist. 23. & 24. affirmantiu, aliquem actum fidei superfluum ad salutem necessarium. Nota, hic nõ agi de iustificatione paruulorum, quæ fit per Baptismum, sed de adultorum, quæ semper fit medijs ipsorum actibus,

46.
S. Thomas.

37.

38.
Principalit
quæst. deci.
sio facile in
colligitur.

1.
Dupl. aliquid ne-
cessarium ad
salutem.

Dispositio

3.

Fundam.

Confrimati

3. Sent.

Fundam.

3. Sent.

3. Sent.

3. Sent.

tam in Sacramentis, quam extra Sacramenta: prætereà controuersia esse potest vel de facto iuxta legem à Deo præscriptam, vel de possibili per potentiam Dei absolutam.

8.
Quoad 2.
sensum.
Prob. 1.

Dico 1. de facto secundum præsentem ordinationem Dei semper aliquis actus supernatur. fidei fuit necessarius necessitate medij in re ad iustificationem adultorum. Prob. 1. ijs Scripturis, quibus nostra iustificatio tribuitur fidei, sc. omnia ferè opera iustificationis, quæ homines adiuti auxilio Christi faciunt; *Fides tua te saluum fecit.* Matth. 9. *Marci 5. & Ro. Luca 7. 8. 17. & 18.* Rom. 3. *arbitramur iustificari hominem per fidem: & c. 4. iustificati ergo ex fide.* Ad Galat. 2. & 3. *ut ex fide iustificemur.* Ad Ephes. 2. *gratia estis saluati per fidem.* Ad Coloss. 2. *resurrexistis per fidem.* Explicat autem *Trid. sess. 6. c. 8.* quo sensu dicamur per fidem iustificari: *Quia fides, est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis iustificationis.* Quare etsi sola fides contra hæreticos huius temporis ad iustificationem non sufficiat, est tamen ad eam necessaria: nam hoc probant adducta sacre Scripturæ oracula. 2. ijs testimonijs, quæ negant hominem iustificari posse sine fide. Hebr. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo: sequitur, nos non posse sine fide salutem consequi, cum salui esse nequeamus, nisi Deo placeamus.* Apostolum loqui de fide actuali, constat tum exemplis, quæ Paulus adducit; tum ratione: *Credere enim, oportet accedentem ad Deum, quia est, & in-*

9.
Prob. 2.

Nemo expli-
cat de fide
habitualem.

Nec de na-
turali.

10.
Prob. 3.

11.
à priori.

12.

Ratio

quirentibus se remunerator sit: qui autem ad Deum accedit, actu tenetur in Deum credere: quin accessus ipse ad Deum, non nisi credendo fit, iuxta illud *Ioan. 6. Omnes qui audiuit à Patre, & didicit (absque dubio per interiorē fidem) venit ad me, sc. credendo, ut Tract. 26. in Ioan. August. explicat. Non enim ad Christum ambulando currimus, sed credendo: nec motu corporu, sed voluntate cordis accedimus.* Nec nisi de supernaturali; tum quia sine illa fide ait esse impossibile placere Deo, quam initio cap. definierat, *substantiam rerum sperandarum, argumentum non apparentium*: hanc autem esse supernat. constat ex ipso obiecto rerum sperandarum, & ex obscuritate credibilium: tum quia de illis omnibus docet, per eam fidem cœlestem Patriam appetisse: ac de Moysē specialiter testatur, illum pluris estimasse improperium Christi, quam thesaurum Ægyptiorum: at fides Christi supernat. est. Et *Triden. sess. 6. cap. 7. sine fide*, inquit, *nulli unquam contigit iustificatio: & cap. 8. sine fide impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium peruenire*: ubi per voces necessitatem, & quoad subiectū, & quoad tempus vniuersalius explicare, vt meritò opinio Vega censetur in fide periculosa, & errori proxima. Prob. 3. fides dicitur vita iusti, *ad Galat. 2. In fide uiuis; ad Rom. 1. ad Galat. 3. & ad Hebr. 3. Iustus ex fide uiuit; & S. Tho. 2. 2. qu. 12. ar. 1. ad 2. at vita est simpliciter necessaria; ergo & fides.* 4. Creatura rationalis ordinata est ad Deum finem supernat. proprijs actibus auxilio gratiæ factis consequendum; ordinatur enim ad illum vt ad præmium suis meritis acquirendum; finis proprijs actibus acquirendus intendi & amari debet: non potest intendi & amari, nisi præcognoscatur; præcognoscitur autem actu fidei supernat. quia Deus finis supernat. non est intra sphæram obiecti naturalis: ergo necessaria est notitia fidei supernat. ad finem supernat. ad quem ordinati sumus.

Confirmat duplex tantum modus est. quo iustificatur adultus; 1. actu contritionis extra Sacramentum: 2. actu attritionis in Sacramento: vterq; autem necessariò supponit actum fidei supernat. quia tam contritio, quam attritio supponit notitiam finis supernat. ex *Trid. sess. 6. c. 6.* nam in contritione inclu-

ditur Deus finis supernat. vt ultimus terminus doloris; in attritione saltem indirectè, quatenus per peccatum eo priuati sumus; & in vtroque actus fidei, quo credimus, & speramus ab eo iustificari, vt *Trid. sess. 14. c. 4.* Hæc autem omnia probant, actum fidei esse necessarium necessitate medij in re, & non tantum præcepti, vel in voto: nam quæ necessaria sunt tantum necessitate præcepti, aut medij vel in re, vel in voto, non sunt eius nodi, vt sine illis impossibile sit hominem iustificari: quia si contingat illa inuincibiliter ignorari, vel adimpleri nõ posse, poterit homo per votum explicitum, vel explicitum eorum iustificari: at si contingat, etiã inculpabiliter hominem ignorare actum contritionis, vel ea, quæ ad illam essentialiter prærequiruntur, impossibile est, illum iustificari, quia vt *Trid. sess. 14. cap. 4.* contritio fuit quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum necessaria.

Dico 2. De potentia absolutâ, & vi altèrius decreti diuini non repugnat, adultum iustificari absq; actu fidei supernat. 1. si Deus infunderet homini euidenter notitiam gratiæ, & donorum supern. quæ euidenter cognosceret, Deum esse authorem illorū, & iustificatorem hominum. Ex quâ cognitione moueri posset homo ad actus supernat. spei, charitatis, & contritionis erga Deum, quibus supernaturaliter consequeretur iustificationem. 2. si Deus contentus solâ contritione naturali & dolore de peccatis, quæ rationi, & Deo fini naturali contraria sunt, beatitudinem supernat. nobis conferret. quo casu sine vilo actu supernat. solâ notitiâ Dei finis naturalis moueri possemus ad detestandum peccatum, quæ naturaliter cognosceretur esse contra legem & voluntatem Dei, per lumen rationis nobis manifestatam:

Obijcies contra 1. modum. Non potest homo mereri finem absque notitiâ illius: sed non potest homo finem supernat. cognoscere absq; actu fidei supernat. ergo non potest homo per alium actum, quam fidei mereri finem supernaturalem: Maior prob. meritum est actus liber essentialiter supponēs notitiam obiecti merendi. Minor prob. finis supernat. est futura beatitudo, quæ extra scientiam beatam cognosci non potest, nisi actu fidei supernat.

1. Nego maior. eiusq; prob. non. n. ad meritum requiritur notitia præmij, sicut neque ad demeritum notitia pœnæ, sed sufficit cognitio obiecti honesti, aut turpis, ex quo desumitur ratio meriti, vel demeriti in actu. Ratio: dignitas ad præmium, & pœnam necessariò consequitur ad actum virtutis, & vitij: ergo etiam si illa non præcognoscantur, & intendantur, possunt à Deo iustè retribui; vt constat in principe creato, qui iustè potest actus virtutis, & vitiorum subditorum debito præmio, & pœnâ compensare, etiam si ij præmium aut pœnam ignorent. 2. neg. minor non enim repugnat beatitudinem formalem, quæ est visio ipsa creata beatorum euidenter cognosci notitiâ extra Verbum, cum non sit necesse, etiam intuitiue cognitâ visione beatâ, intuitiue cognoscere illius obiectum, sed ad summum abstractiue, ad quod non requiritur scientia beata.

Obijcies contra 2. modum. Non potest homo à peccato iustificari sine proprio actu condignè retractatiuo; sed contritio naturalis non est actus condignè retractatiuus peccati; quia non est retractatiuus illius, quatenus est contra Deum finem supernat.

Resp. neg. minor: nam eo casu peccatum esset tantum contra Deum finem naturalem: ac proinde contritio naturalis esset actus condignè retractatiuus illius. quia ille actus dicitur condignè retractatiuus, qui peccatum retractat secundum omnem malitiã, quam includit, sed in eo casu peccatum non includeret,

13.
Prob. affe-
rendo dupli-
ci modo, quod
ferri potest.

14.
Dicitur

15.
Resp.

16.
Resp. 2.

17.
Resp. con-
cessiã ma-
iore.

decret, nisi malitiam offensæ Dei finis naturalis. Anteced. prob. persona non ostenditur, nisi sub eâ ratione, & dignitate, quâ cognoscitur; sed eo casu Deus non cognosceretur, nisi ut finis naturalis: ergo non offenderetur nisi ut finis naturalis. Nunc autem contritio naturalis non est sufficiens dispositio ad iustificationem, quia non est condignè retractiva offensæ Dei finis supernat.

18. **Dices.** sequeretur eo casu simul fore peccatum & gratiam: quia gratia cum sit conversio ad Deum finem supernat. non tollitur, nisi per aversionem à Deo sine supernat. Nego sequel, nam conversio ad finem supernat. supponit necessariò conversionem ad finem naturalem; quia, per peccatum eo casu directè sublatâ, indirectè quoque tolleretur conversio ad finem supernat.

19. **Ad primam opinionis fund.** Ad fundamentam. primæ opin. conced. Vega, facienti quod in se est, non quidem ex solâ facultate naturæ, sed etiam gratiæ excitantis ac intus mouentis, Deum non denegare gratiam. iustificatorem, non tamen sine notitiâ supernat. fidei, & eorum, quæ vi præsentis decreti necessaria sunt ad iustificationem adulti. Vnde contradictio est, aliquem facere quantum in se est, diuinis inspirationibus obsequendo, & ad longum tempus fidem ad salutem necessariam inuincibiliter ignorare. nam aut is facit quantum in se est, diuinæ gratiæ cooperando; & Deus illuminabit illum, vel per externam prædicationem, vel per internas excitationes, quantum sat erit ad concipiendam fidem remuneratoris supernat. Aut non facit quantum in se est cum auxilio gratiæ, quod Deus omnibus præstat iuxta vniuscuiusque statum: & tunc Deus iustè poterit illi ob peccata personalia fidem negare; cuius ignoratio non imputabitur illi ad peccatum, sed erit effectus tantum peccati. Nec propter illam damnabitur, sed propter præcedentia peccata, quæ fuerunt impedimenta, ne Deus illi fidem, & reliqua ad iustificationem requisita infunderet.

20. **Ad 2. conf.** Ad 1. conf. neg. assump. nam si hic faciet quod in se erit tandem illuminabitur, & salutem consequetur. Nec obstat, quod in proximo à ipsius potestate non sit, fidem habere: quia sat est, illam habere in potestate remotâ cooperâdo auxilio diuinæ gratiæ; quo iuxta occurrentes occasiones subinde à Deo excitatur; Ad 2. neg. sequela: neque enim Deus requirit obseruantiam fidei tempore, quo illa inuincibiliter ignoratur, ita ut in obseruantiam illius nobis imputet ad culpam: sed negat nobis notitiam fidei ob præcedentia peccata. Semper in potestate saltem remotâ peccatoris est, cooperando diuinæ gratiæ, se disponere ad fidem diuinitus suscipiendam: nam continuò Deus per alias excitationes magis homini accommodatas animum stimulat ad obseruantiam legis naturalis, quam ducè naturâ cognoscimus. Ad 3. neg. conseq. nam reliqua præcepta non sunt necessaria ut media in re; sed vel in re, vel in voto: fides autem necessaria est ut medium in re. Quam differentiam primariò colligo ex diuinâ ordinatione, ut citatæ autoritates testantur; secundariò ex speciali naturâ fidei, quæ, cum sit notitia Dei finis supernat. sine cuius actuali dilectione non iustificatur adultus, requiritur in re. nec potest per notitiâ naturalem suppleri, quia hæc non est ad supernat. dilectionem sufficiens.

21. **Ad 3.** Ad fundamentam. secundæ, respondet August. de Spiritu cap. 27. quem sequitur S. Tho. 2. 2. q. 109. art. 4. ad 1. Apostolum per Td naturaliter, non excludere gratiam: alioqui posset quis solâ vi naturæ totam legem naturalem adimplere: sed tantum voluisse significare, positâ gratiâ, hominem contra naturam facere, si legem non seruet: opponen-

do naturaliter, non ei quod fit ex gratiâ, sed ei quod fit contra naturam: nam vitium contra naturam est: proinde idem sonat quod conaturaliter: quia positâ gratiâ, conaturaliter facimus, quæ gratia dicitur. Ad rationem, nego, ad iustificationem adultorum sufficere actum supernat. ex parte voluntatis tantum: nam voluntas non potest in obiectum ferri, nisi ex motiuo, quod illi ab intellectu proponitur: intellectus autem non potest obiectum ex motiuo supernat. sine auxilio supernat. voluntati proponere, vt supra.

An fides ad salutem necessaria debeat esse de obiecto materiali supernaturali?

22. **Non** disputo hic de obiecto formali, quod semper in fide ad iustificationem requisitâ est supernaturale, ipsa sc. autoritas diuina infuso lumine applicata, & propter se immediatè credita: sed solùm de obiecto materiali credito. Quod est, alterum cognoscibile lumine naturali, vt Deum esse, omnipotentem ac sapientem esse: alterum lumine supernat. vt Deum esse Trinum personaliter, & Vnum essentialiter. igitur controuersia est, an ad iustificationem requiratur fides obiecti materialis supernat. an sufficiat tantum obiecti naturalis. Vega cit. & alij putant, sufficere fidem obiecti materialis naturalis: ex illo ad Hebr. 11. accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod iniquis se remunerator sit: hæc enim fide probat Apost. iustificatos esse antiquos Patres, & omnes, qui volunt ad Deum accedere. At hæc est de obiecto naturali: est enim de Deo existente, & remuneratore humanarum actionum, quæ duo naturali lumine cognoscuntur. Confirm. omnis aliâ fides implicite & virtute continetur in ista, vt S. Tho. 2. 2. q. 1. art. 7. Ratio: qui testimonium Dei admittit circa vnam veritatem, admittit circa omnes

23. **Communis** sent. est, ad iustificationem requiri fidem obiecti materialis supernat. ita S. Tho. 2. 2. q. 2. art. 3. dum affirmat, ad salutem necessarium esse credere aliquid, quod sit supra rationem naturalem. Quod autem loquatur de obiecto materiali, constat ex art. seq. in quo inuestigat, an ad salutem non modò necessarium sit credere, quæ supra rationem sunt, sed etiam, quæ ratione cognosci possunt: ratione autem naturali solùm cognosci possunt obiecta materialia fidei, cum obiectum formale, quæ est autoritas diuina testificans, naturali ratione cognosci nequeat, quippe quæ à solâ pendet voluntate Dei: quæ nec post factam reuelationem absque infuso lumine, certò cognosci potest: 1. 2. q. 113. art. 4. ad 3. affirmat, in iustificatione impy requiri actum fidei quantum ad hoc, quod homo credat Deum esse iustificatorem hominum per mysterium Christi: quod obiectum, vt patet, supernaturale est.

24. **Prob. 1.** ex citato Apostoli, vbi non loquitur de existentia Dei ratione naturali tantum cognoscibili, sed in ordine ad remunerationem supernat. vt supra deduxi, & Patres ipsi interpretantur, colligiturque ex Trid. sess. 6. c. 6. vbi loquens de fide obiecti supernat. in confirmationem huius citat hoc Pauli; Ratio: fides, quâ iustificamur, debet esse eius obiecti, quod nobis proponitur propriis actibus cum auxilio gratiæ elicitis consequendū: hoc autem non est Deus vt author naturæ, & remunerator bonorū naturalium, sed vt author supernat. & remunerator donorum æternorum. Maior prob. fides ad hoc infunditur, vt nobis deseruiat ad proponendum obiectum,

29. Ad prima Fundam. Ad confirm.

Quis, cuius fide ipse, & dilectione iustificandi sumus. sc. Dei finis supernat. nā hic erit obiectum futuræ nostræ beatitudinis; non naturalis. Ad fundam. oppositæ, parat eo loco Paulum non loqui de Deo ut authore renunciationis naturalis, sed supernat. Ad confirm. neg. antec. non enim potest notitia superior, qualis est obiecti supernat. implicite & virtute contineri in notitiâ inferiori, cuiusmodi est obiecti naturalis. Nec obstat, quod qui testimonium Dei recipit circa unum obiectum. paratus sit illud idem recipere circa reliqua; quia ad iustificationem non sufficit fides obiecti supernat. quoad rationem credendi tantum, sed etiam quoad rationem creditam. Ad auth. S. Doct. ex textu constat, illū loqui de Deo credito ut authore bonorum supernat. in quo docet implicite contineri reliquos fidei articulos, sicut conclusiones in suis principijs.

Quorum obiectorum explicita fides sit necessaria ad iustificationem adultorum.

30. Explicita fides quid est Implicita?

Fides explicita dicitur illa, quæ credit obiectum immediate in seipso, & non ex alio vel in alio cognitum, ut cum quis credit Deum in seipso, quāvis confusè apprehensum. Implicita est, quæ credit obiectum non in se, sed in alio, quod explicitè creditur, contentum, ut qui credit Scripturam esse à Deo reuelatam, implicite credit singula, quæ in eâ explicitè creditâ, continentur. quo fit, ut omnis fides implicita necessariò supponat explicitam eius obiecti, quod immediate creditur. obiecta explicitè credenda, ut salutem consequi possimus quæ in controuersiam veniunt, sunt, Deum esse, esse remuneratorem bonorum supernatur. mysterium Trinitatis, & Incarnationis. Rursus hæc necessitas considerari potest, vel in statu naturæ, vel legis, vel Euangelijs; ago de necessitate medijs, non præcepti, & sensus quæ sit. est, an sine explicitâ fide horum omnium, vel alicuius homo salutem consequi possit.

31. 1. Sent.

Pand.

PRIMA sent. quorundam Thomist. negantium, necessariam esse, saltem omnibus, fidem explicitam de Deo (nam quāuis hæc ad salutem nõ sufficiat, cum sit de obiecto naturali, ad eam tamen necessariò requiritur) Probant ex S. Tho. qui putat non posse in eodem simul esse scientiam & fidem de eodem obiecto. sed multi scientiam habent de Deo: ergo non possunt simul de eodē fidem habere. Ratio: eatenus necessaria est fides explicita de Deo, quatenus ratione naturali ab omnib. sciri nequit.

32. 2. Sent. Prob.

SECVNDA affirmat, fidem explicitam Mediatoris, & S. Trinitatis, fuisse omni tempore ad salutem necessariam: ex illis Petri in primo Concilio Apost. Act. 15, per gratiam Domini IESV CHRISTI credimus saluari, quemadmodum & illi: (hoc est maiores nost. i) & sanè de fide in Christum, in quâ includitur fides Trinitatis, testatur August. Epist. 157. ad Optat. Episc. Illa tamen sit fides salua, qua credimus, nullum hominum siue maioris, siue paruula quamlibet recentis ætatis idderari à contagione mortis antiqua & obligatione peccati, quod prima natiuitate contraxit, nisi per unum mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum. Cuius hominu eiusdemq. Dei saluberrima fide, etiam illi in fide salui facti sunt, qui prius quàm venires in carne, crediderunt in carne venturum. Eadem namque fides est, & nostra, & illorum, quoniam hoc illi crediderunt futurum, quod nos credimus factum.

Hac Aug.

33. 3. Sent.

TERTIA docet, neutram fidem explicitam, neque Christi, neque Trinitatis esse necessariam necessitate medijs apud omnes, quin possit aliquis, solâ obseruantia legis naturæ, absq; explicitâ fide Christi saluari. Ita Sorus in 4. dist. 5. q. vn art. 2. qui putat esse S. Doctores 2. 2. q. 10. art. 4. ad 3. ubi docet; per infidelitatem non corrumpi. totaliter in infidelibus rationem naturalem, quin remaneat in eis aliqua veri cognitio, per quam facere possunt aliquod opus de genere bonorum.

Ita Sorus in 4. dist. 5. q. vn art. 2. qui putat esse S. Doctores 2. 2. q. 10. art. 4. ad 3. ubi docet; per infidelitatem non corrumpi. totaliter in infidelibus rationem naturalem, quin remaneat in eis aliqua veri cognitio, per quam facere possunt aliquod opus de genere bonorum.

QUARTA opinatur, fidem explicitam Christi esse nunc necessariam ad ingressum beatitudinis, non ad iustificationem; ita statuente Deo propter dignitatem & honorem Christi, ut nullus adultus in eam gloriam intret sine notitia mediatoris, merito cuius, illam asequitur. Vnde vi huius ordinationis non permittet Deus, ut aliqui per implicitam fidem Christi iustificatus ex hac vita decedat, absq; explicitâ fide eiusdem. hoc enim ad eius prouidentiam spectat, ne ipse decretum frustretur. Fundam. omnes quotquot hactenus beatitudinem assecuti sunt, siue ex nouo, siue ex veteri testamento, non sunt sine hac explicitâ fide Christi assecuti. Ita Canus Relect. de sacram. & Bannez. 2. 2. q. 2. art. 8. dub. ult. concl. 2.

34. 4. Sent.

DICO 1. Explicita fides Dei supernat. remuneratoris fuit omni tempore ad salutem necessaria. constat ex illo ad Hebr. 11. accedentem ad Deum credere & ex Heb. 11. portet, quia est, & inquirentibus se remunerator sit. Quod testim. cum vniuersale sit, non solum intelligitur quoad iustificationem præsentium, sed etiam antiquorum Patrum. Ratio: ex vi præsentis ordinationis nullus adultus iustificatur absque diuisione supernat. Dei finis supernat. quam necessariò præcedere debet notitia supernat. eiusdem obiecti, quæ ex vi præsentis decreti nõ est, nisi obsecra hdei.

34.

Assertio 1. ex Heb. 11.

DICO 2. Non est necessaria explicita fides de existentia Dei distincta à fide, quæ eundem credimus ut iustificatorem & glorificatorem omnium. quia in ipsâ fide iustificatoris & glorificatoris inuoluitur determinare assensus de existentia Dei; est enim existentia prædicatum superius: necessariò & determinatè inclusum in quâuis perfectione inferiori; sicut eodem actu, quo creditur Christum esse hominem, creditur esse substantiam viuentem, sententiâ; nec requiritur distinctus assensus ad hæc eadem prædicata credenda. Præterea in quouis actu fidei necessariò & determinatè includitur assensus existentie diuinæ in ipso actu, quo creditur Deo auctori reuelanti. Iuxta hanc sent. explicatur sent. Thomist.

36. Assertio 2.

Fundam.

DICO 3. Fides explicita Christi Mediatoris, & S. Trinitatis non fuit ante legem Euang. omnibus ad iustificationem necessaria. Est communior S. Th. 2. 2. q. 2. art. 7. & 8. præcipue ad 3. ex Paulo ad Ephes. 3. & ad Coloss. 1. ubi affirmat Mysterium Incarnationis fuisse prioribus seculis absconditum, quod saltem intelligitur quoad omnes; nam populo Israelitico fuit notum. Fundam. medium necessarium ad salutem debet esse notum omnibus, aut saltem quod possit faciliè innotescere omnibus; alioqui non benè prouisum elset salui hominum: sed ante legem Euang. mysterium Incarnationis, & Trinitatis non faciliè poterat innotescere omnibus, cum nullum esset præceptum illud diuulgandi apud omnes: ergo illud non erat medium ad salutem necessarium.

37. Assertio 3.

Fundam.

DICO 4. Probabile est; fidem explicitam Christi venturi fuisse medium necessarium in re ad consequendam salutem populo Israelitico, & ijs, quibus illud notificatum fuerat. Iuxta hanc asser. intelligitur locus Act. 15. & Aug. cit. Epist. Est S. Tho. cit. ab eodem, mysterium Incarnationis omnitempore fuisse aequaliter explicitè credendum: nec potest intelligi de necessitate præcepti; nam eodem modo docet, illud fuisse necessarium quantum ad substantiam

38. Assertio 4.

Est S. Thom.

nam mysterij ante & post legem Euang. sed, vt mox constabit, illud nunc est necessarium necessitate medij in re: ergo & tunc saltem quantum ad substantiam mysterij iis, quibus illud notificatum erat. Nec te moueat, quod eod. art. dicitur, fidem explicitam mediatoris fuisse tantum apud maiores populi Israelitici, non apud minores, qui solum sub velamine sacrificiorum implicitè credebant, quæ de Christo venturo disposita erant; quia per hoc non excludit à minoribus fidem immediatam in Christum venturum, sed claram & distinctam; docet enim maiores explicitè cognouisse significatum illorum sacrificiorum, quod minores sub velamine cognoscebant credentes; ea diuinitus disposita esse de Christo venturo: quibus verbis aperte concedit minoribus fidem immediatam in Christum venturum vt in terminum significatum per illa sacrificia, & solum negat fidem claram & distinctam, qualem habebant perfecti & sapientes. Fundam. post legem Euang. cuiusque sit sufficiens propositio huius mysterij, necessaria est fides explicita illius necessitate medij, & non tantum præcepti, vt omnes admittunt; ergo etiam ante; quia fides explicita Christi est nunc necessaria necessitate medij ad salutem ex solâ ordinatione Dei fundatâ in dignitate Christi: at idem fundamentum erat tunc: ergo eadem est fidei necessitas. Dices. Hoc modo nullum esset discrimen inter necessitatem medij & præcepti; nam etiam præceptum sufficienter propositum obligat ad sui obseruantiam tempore debito, sine qua homo iustificari nequit. Resp. præcipuum discrimen inter necessitatem medij & præcepti est; quia quod est necessarium vt medium, est peculiari ordinatione Dei institutum vt causa, vel dispositio ad primam gratiam: quod autem est necessarium vt præceptum, solum deseruit vt remouens impedimentum ad gratiam. Cuius signum est, quia si præceptum nequeat ob aliquam circumstantiam ad adultum seruari, adhuc poterit etiam sine voto illud seruandi iustificari: Contrâ verò, si medium non ponatur in re, non sequitur iustificatio, quia deest causa ex diuinâ institutione necessaria ad illam. Quare proposito obiecto fidei ad salutem necessario, etiam si non peccet adultus, si statim illud non credat, non tamen iustificabitur, donec actu illud credat. Contrâ verò, si proponatur illi aliquod præceptum poterit vel ante præcepti obseruantiam, cum solo, aut etiam sine villo expresso voto ipsius, si illud memoriz non occurrat, vel ab eo seruari nequeat, iustificari.

Dico 7. In lege Euang. fides explicita Incarnationis, & S. Trinitatis est medium in re necessarium non solum ad beatitudinem, sed etiam ad iustificationem omnium, qui per proprias & liberar voluntates iustificantur. Est S. Tho. loci cit. asserentis, post tempora gratiæ reuelatæ tam maiores, quam minores teneri ad explicitam fidem eorum, quæ ad mysteria Incarn. & Trinitatis spectant. Et clariùs in 3. dist. 25. q. 2. art. 2. ad 2. qm. affirmat, post aduentum Christi omnes teneri ad explicitè credendam Incarnationem; & si aliquis, inquit, instructorem non habeat, Deus ei reuelat, nisi ex sua culpâ remaneret. etiam Bonau. in 3. dist. 25 art. 1. q. 3. Richard. art. 4 q. 1. Scot. q. 1. ad 13. vbi ait, eandem esse necessitatem fidei de Christo Recreatoris, ac de Deo Creatore: at fides explicita Dei Creatoris est necessaria simplicitet ad salutem; ergo & Christi Recreatoris. Nec te moueat, quod ibid. dicat, fidem explicitam Redemptoris non fuisse pro omni statu necessariam: nam his verbis solum negat necessitatem fidei explicitæ ante legem Euang. non post. Prob. 1. ex illis, Act. 4 Non

est aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Vbi id oporteat necessitatem importat. inde ex multis Patribus, & Conciliis colligit Lorinus fidem explicitâ de Christo post promulgatâ Euang. esse cuiuslibet homini ad salutem necessitatem: docetque id non obscure significasse Christum apparentem Paulo Act. 26. cum ei dixit: nunc ego mitto te ad gentes, aperire oculos eorum, vt conuertantur à tenebris ad lucem, & de potestate Satana ad Deum, vt accipiant remissionem peccatorum; & sortem inter Sanctos, per fidem quæ est in me. 2. Ex Trident. sess. 6. cap. 6. vbi pro necessariâ dispositione ad iustificationem adulti, assignat fidem eorum, quæ diuinitus reuelata & promissa sunt: Atque illud, inquit, imprimis à Deo iustificari impium per gratiam eius; per redemptionem, quæ est in Christo Iesu. In quibus verbis notanda est particula imprimis, quæ necessitatè fidei relectionis Christi de notat. 3. Ex August. lib. de natura cap. 1. 2. & 4. & de corrup. cap. 7. affirmante, sine fide explicitâ Christi neminem iustificari, à quâ non exculat eos, qui absque ipsorum culpa illam non audierunt: quos tamen iuste docet damnari: quia sine peccato, inquit, non sunt vel quod originaliter traxerant, vel quod malis moribus addiderunt. Et lib. de Prædest. Sanct. cap. 7. ex factò Cornelii Act. 10 colligit, fidem explicitam Christi esse necessariam ad salutem: Sed si posset, inquit, sine fide Christi esse saluus, non ad eum adijcendum mitteretur Archidiaconus Apostolus Petrus. Et lib. 1. ad Simplicia. q. 2. ad init. obiciens sibi illam difficultatem, quo modo poterant, era Cornelii esse accepta Deo, dictum est enim illi ab Angelo, antequam de fide Christi à Petro instrueretur, orationes tuas & elemosinas tuas ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Respondet, fides altera, quæ tanta est, quanta non sufficit ad obtinendum Regnum Cælorum: qualem fuisse testatur fidem Cornelii, antequam à Petro instrueretur: altera, quæ tanta est, vt iam Corpori Christi & Sancto Dei templo deputentur. Nec intelligi potest de fide implicitâ, aut de necessitate præcepti: ab hac enim necessitate excusantur, qui inculpabiliter Christo non credunt. Fateor, August. huius loci eodem modo loqui de fide Christi iam nati respectu iustificationis nostræ, ac de fide Christi nascituri respectu iustificationis antiquorum. Verum respectu illorum ratio ipsa nos cogit August. explicare, vel de fide explicitâ respectu eorum, quibus facta erat reuelatio, vel de implicita respectu aliorum, quibus facta non fuerat reuelatio. Quæ ratio non cogit eodem modo illum explicare de fide respectu nostri, quibus hæc mysteria sufficienter promulgata sunt: quippe in omnem terrâ exiuit sonus Evangelicæ prædicationis. Quod si qua gens est, ad quam sonus hic non peruenit, non deerit Deo modus instruendi huiusmodi homines de necessariis ad salutem, si diuinæ gratiæ cooperari voluerint, & internis obsequi inspirationibus, quibus Deus subinde pulsat corda omnium.

Ratio desumitur ex ordinatione diuinâ, fundatâ in natura beatitudinis, quæ consistit in clarâ visione S. Trinitatis: tum in dignitate Redemptoris. Decet enim, vt qui beandi sumus clarâ visione Trinitatis, per eiusdem fidem, & dilectionem iustificemur. Et quia ad eandem reparamur per mortem & resurrectionem Christi, decet etiam, vt per fidem & dilectionem eiusdem à peccatis mundemur. Decet autem, vt magis in lege Euang. quam in scriptâ, vel naturâ, per fidem explicitam Trinitatis, & Incarn. iustificemur: tum quia hæc in lege Euang. futura erat expressior: tum quia hæc supponit mysterium Incarn. peractum, ac factò ipso promulgatum: tum quia etsi aliquis in veteri lege sine explicitâ fide Christi iustificabatur, non tamen sine sufficienti

Dices

Resp.

39. Fundam.

40. Dices

Resp. Discrimen inter necessitatem medij & præcepti.

41.

42. Prob. assertio

43.

44.

Disting. triplex fides

45. Ratio huiusmodi veritatis à prioribus

illâ beatitudinem consequeretur, quippe qui de illâ sufficienter instruebatur à Patribus in limbo: si autem posset nunc aliquis sine explicitâ fide Christi, & Trinitatis justificari, posset sine fide explicitâ eorundem beari. Confir. in signum huius necessitatis voluit Christus in Sacramento Regenerationis, quod necessarium est necessitate salutis, pro essentiali formâ apponere explicitum mysterium Trinitatis; & licet possit Baptismus in voto suppleri, non tamen fides explicita mysterii in eo expressi.

46. Confir.

Obijciat 1. Ad justificationem sufficit dilectio Dei finis supernat. sed hæc haberi potest sine explicitâ fide Christi, & Trinitatis. 2. Non repugnat aliquem cum solo auxilio interioris gratiæ servare legem naturæ: ergo non repugnat aliquem sine explicitâ fide Christi saluari. quia nemo damnari potest pœnâ sensûs absque peccato personali: sed qui cum auxilio interioris gratiæ servat legem naturæ, non committit peccatum personale: ergo Resp. ad 1. nego minor. sc. ex vi præsentis decreti statuit Deus nemini gratiam justific. conferre, nisi præcedat explicita fides Christi & Trinitatis. Ad 2. concesso antec. nego conseq. nam qui cum auxilio interioris gratiæ servaret totam legem naturæ, ex fidelitate teneretur Deus illum instruere, vt S. Tho. in 3. dist. 25. q. 2. art. 2. ad 2. qu. vel per internam illuminationem, vel per externam prædicationem: quo fit, vt qui sine fide explicitâ Christi insincibiliter ignoratâ damnatur, non damnetur ob defectum fidei; sed ob alia peccata personalia commissa contra legem naturæ, Non enim affirmo, posse aliquem pœnitere, aut diligere Deum finem supernat. & nihilominus ei gratiam justificationis denegari ob defectum fidei explicitæ in Christum; nam cum promissum sit peccatori, in quâcunque horâ ingemuerit, fore exaudiendum, non sine temeritate diceretur ad contritionem non remitti peccatum, sed potius assero, non conferri à Deo auxilia ad contritionem necessaria, nisi præcedat explicita fides Christi, quam Deus non denegat, qui voluerit ipsius gratiæ cooperari. Ad 3. nego S. Thomam affirmare fidem implicitam Christi post sufficientem promulgationem Evangelii sufficere ad salutem. Cæterum existimo S. Tho. in eâ fuisse sent. vt putaret Cornelium fuisse justificatum, antequam instrueretur à Petro per fidem Christi, explicitam quidem quoad substantiam Incarn. quia hæc satis erat, nondum sufficienter Evangelii veritate promulgatâ; non autem quoad tempus & reliquas circumstantias, quæ quia

47. Dico. 1. 2.

48. Resp. ad 1.

49. Ad 2.

Auxilium gratia nulli desst.

50. Resp. ex hoc ad Sotum.

De Cornelii fide.

tunc obligare incipiebant, missus est, vt de his instrueretur, ad Petrum. Id autem colligo ex declar. textus in 3. dist. 25. quæ fuit etiam sent. Magistr. cum ergo 2. 2. q. 10. art. 4. ad 3. & 3. p. q. 69. art. 4. ad 2. affirmat, Cornelium habuisse fidem implicitam Christi intelligitur de fide implicitâ quoad circumstantias, non quoad substantiam: quin etiam si intelligeretur de fide implicitâ quoad substantiam Incarn. nihil contra nos, qui solum volumus, fidem explicitam Christi cæpisse obligare populum gentilem, vt medium in re, post sufficientem Evangelii promulgationem: tempore autem Cornelii nondum erat Evangelium populo gentili sufficienter promulgatum. vt S. Tho. supponit locis cit. præcipue q. 10. art. 4. ad 3. Augustinum vero in aliâ puto fuisse sent. nempe Cornelium non fuisse justificatum ante instructionem Petri, sed tantum credidisse fide implicitâ & imperfectâ, non sufficiente ad justificationem, sufficientem tamen ad aliquod meritum de congruo coram Deo: propter quod dictum est illi ab Angelo; *Orationes tuas, & elemosynas tuas ascendent: ut in memoriam in conspectu Dei.*

An, & quæ sint præcepta interioris fidei & quos, & quando obligent;

Hætenus de fide, prout necessaria est necessitate mediis; vltimus de eadem, prout ad salutem necessaria est necessitate præcepti.

Dico 1. Interior actus fidei diuinæ est sub præcepto, Ioan. primâ Cano. cap. 3. Es hoc est, mandatum eius vt credamus in nomine filij eius Iesu Christi: ex illo Matth. vlt. qui non crediderit, condemnabitur: quidquid autem necessarium est ad salutem, & pendet à liberâ voluntate nostrâ, sub præcepto seruandum est, cum nihil possit esse magis sub præcepto, quam propria salus. Confir. præcipimur diligere Deum vt finem supernat. diliges dominum Deum tuum &c. Deuter. 6. Matth. 22. Marci. 12. Luca 10. at non valemus sine notitiâ fidei supernat. ergo. Ex dictis deducitur, hoc præceptum esse diuinum; quia Ecclesia non habet potestatem in actus purè internos, qualis est interior actus fidei: non merè positium, sed naturale, intra ipsum ordinem gratiæ: nam posito statu gratiæ, & eleuationis creaturæ rationalis ad finem supernat. connaturaliter debetur ei notitia supernat. per fidem de Deo authore supernat. de quæ rebus æternis: cum nequeat creatura rationalis sine huiusmodi cognitione se in finem supernat. dirigere. Quod constat à posteriori; quia talis notitia per fidem fuit omni tempore necessaria, omnibusque creaturis intellectibus, etiam angelicis, vt infra, necessaria.

51.

52. Dogma fides

Confir.

53. Coroll.

54. Dico 2.

Obijciat 1. Nemo potest iustè damnari, respuendo dona supra naturam sibi sponte oblata: nequit igitur homo iustè damnari, respuendo fidem, & reliqua dona, quæ sunt supra suam naturâ, sibi à Deo sponte oblata. Antec. prob. iniustum esset hoc præceptum: vel accipe hoc donum, quod tuam naturam excedit: aut damnaberis. Potest igitur homo manendo in suis naturalibus fidem sponte sibi oblata respuere nec per hoc damnari: ergo non tenetur sub præcepto fidem diuinam acceptare.

Resp. neg. antec. quando id expediret bono communi. Vnde non solum Deus conditor naturæ, præcipere potest sub pœnâ mortis æternæ, vt per dona supernat. ascendamus supra dignitatem nostram, sed etiam Princeps humanus, quando id expedire iudicaret bono communi.

55. Resp.

56. Dico 2.

Obijciat 2. Nullum præceptum obligat, nisi cognitum: ergo nequit præceptum fidei supernaturalis ad primum actum obligare. quia præceptum fidei est supernaturale: ergo nequit cognosci, nisi notitiâ supernat. atque adeo fide diuinâ, quæ est prima notitia supernat. igitur ante actum fidei supponitur fides. Confir. Obligatio spectat ad virtutem obedientiæ: sed obedientia, teste S. Tho. 2. 2. qu. 4. art. 7. ad 3. & q. 104. art. 3. ad 2. supponit fidem, per quam nobis, inquit, diuina auctoritatis sublimis innotescit, ex qua competit ei potestas præcipiendi: ergo nequit fides sub præceptum cadere. Resp. neg. conseq. ad prob. nego præceptum fidei præcognosci notitiâ supernat. fidei præcognoscitur enim aliâ supernat. præcedente imperium supernat. fidei. Proinde nego assensum fidei esse primam notitiam supernat. quam Deus infundit vjatori: nam ante illam necessariò præcedit notitia supernat. obiecti credibilis auctoritate diuinâ, nec non practicum iudicium de illo credendo propter auctoritatem diuinam vt dist. 10. Dicitur autem communiter fides esse primum donum supernat. quia cum fide intelligitur etiam iudiciū supernat. de obiecto credendo.

57. Resp.

Confir.

58. Resp.

Ad confir. obligatio, vna generalis inclusa in omni

59.

Ad conf.
obligatio
duplex.

omni virtute; altera specialis propria virtutis obedientiæ. Prior includitur in ipsa virtute fidei, quæ dum obligat ad sui observantiam ex præcepto Dei, obligat ex motivo obedientiæ generalis materialiter incluso in motivo formali fidei. Posterior supponit fidem, per quã nobis manifestatur, quod Deus sit superior & legislator noster. Leg. 8. Tho. q. 4. cir.

59.
Dices 3.

Obijcies 3. Omnis notitia fidei per se ordinatur ad actus virtutum moralium: ergo per se & ratione sui non obligat, sed ratione aliarum virtutum, ad quarum actus exercendos necessaria est. Antec. prob. fides proponit nobis obiecta virtutum, circa quæ exercendi sunt actus. Resp. notitiam fidei ita ordinari ad actus aliarum virtutum, ut per se etiam intendatur, ratione suæ propriæ honestatis, ratione cuius datur nobis præceptum, juxta illud 2. ad Corin. 10. In captivitatem redigentes intellectum in obsequium Christi. nam credere ut vera, quæ Deus revelat, est per se honestum, independentem à quacumq; aliâ honestate: proinde potest distincto præcep. nobis iniungi.

60.
Resp.

Dico 2. Præceptum fidei, alterum negatiuum nõ discredendi; alterum affirmatiuum credendi rebus fidei sufficienter propositis. Primum semper obligat quia semper prohibitum est, ut per se malum, discredere rebus fidei. Sub eodem præcepto tenemur à nobis repellere omnem dubitationem contra fidem: cum non solum de fide sit, obiectum reuelatum non esse falsum, sed nec dubium: proinde nunquam licet nobis de illo dubitare: unde, ex Stephano Papa c. i. Extra, de hereticis habetur, quod dubius in fide, sit infidelis: quod intelligitur deliberatè. 2. Affirmatiuum solum obligat tempore debito, & hoc per se duplex alterum, cum primò res fidei sufficienter proponuntur: quo tempore obligat ratione ipsius fidei honestatis; alterum quando currit præceptum, cuius observantia prærequirit actum fidei, cuiusmodi sunt præcepta charitatis, contritionis, & attritionis: sunt enim hi supernat. actus voluntatis, qui necessario supponunt notitiam supernat. obiecti, quæ juxta legem à Deo præscriptam haberi non potest, nisi per fidem. Hoc autem præceptum non tam obligat ratione ipsius fidei, quàm ratione earum virtutum, ad quarum actus exercendos necessaria est fides. Cæterum potest præceptum fidei per accidens obligare, quando fides periclitatur, vel in propria personâ per vehementem tentationem contra illam, quæ vinci non possit, nisi per actum fidei; vel in aliis, siue fidelibus, qui à rebus fidei facillè se subtraherent; siue infidelibus, apud quos debita fidei estimatio deperderetur: tunc enim obligat exterior confessio fidei, etiam cum periculo vitæ; quia bonum spirituale proximi præferendum est bono proprio temporalis vitæ. Sed de externâ confessione fidei disp. seq.

61.
Duplex.
Præceptum
fidei i. negatiuum.

62.
Secundum
affirmatiuum.

Dico 3. Pro omni statu fuit aliquod præceptum fidei supernat. obligans homines ad credendum: tunc quia in omni statu explicita fides Dei iustificatoris & Remuneratoris supernat. fuit necessarium medium ad salutem: quidquid autem necessarium est necessitate medii, & in nostrâ residet potestate, est necessarium necessitate præcepti: tum quia in omni statu fuerunt necessaria media ad instituendam aliquam rationem vitæ proportionatam fini, ad quem sumus diuinitus ordinati: cum enim finis sit supernat. assignendus per propria merita tali fini commens. assignanda erunt aliqua præcepta supernat. ex quorum observantiâ homines facillius possent talem finem consequi: hæc autem præcepta necessariò supponunt notitiam fidei, quã credantur esse à Deo supernat. gubernatore ac legislatore lata.

63.
Prob. 1.

Dices. Ante legem scriptam nullum erat præceptum. Resp. nullum scriptum, concedo; nullum

64.
Dices 1
Resp.

traditum, nego. Existimo enim, fuisse aliqua præcepta accommodata illi statui, quæ ex peculiari revelatione Dei alicui factâ per traditionem communicabantur credenda posteris; probabile autem est, hæc præter illa duo, Deum esse iustificatorem, & glorificatorem hominum, fuisse decem illa Decalogi præcepta, quæ etsi lumine naturæ cognosci potuerint, tamen ad maiorem facilitatem, & certitudinem fide credebantur. Addunt aliqui, & non improbabiler, præceptum de immortalitate animarum, & libertate humani arbitrii, nec non de peccato originis in posteros trans fuso.

Dico 4. In lege Euang. ultra hæc explicitè etiam credenda sunt, quæ continentur in Symbolo: ex Conciliis stricte præcipientibus ea à Pastoribus, ut ad salutem necessaria populo proponi, & explicari, Ratio; in lege Euang. aliqua explicitè credenda sunt ex mandato Christi, Matth. vii. Docete omnes gentes; & qui non crediderit, condemnabitur: at non potest certior regula assignari, quàm quæ Apostoli ipsi, qui fuerunt huius præcepti promulgatores, per certos articulos in Symbolum distinxerunt. Leg. Catechiz. Rom. in explic. Symboli. Cæterum non existimant communiter Theologi, fideles sub mortali obligari Symbolum memoriâ tenere, neque illud ita distinctè cognoscere, ut sciant singulorum articulorum rationem reddere, etsi ad hoc teneantur Pastores, quibus, ex officio Pastoralis, plenior scientia necessaria est; neque ad singulas veritates in eo contentas, sub eodem præcepto teneri; sunt enim aliquæ circumstantiæ, quæ ex leuitatè materiæ non videntur ad mortale obligare.

65.
Recepta sunt

Ratio

DISPUTATIO XIV.

De actu exteriori fidei.

AN exterior confessio fidei pertineat ad fidem, & à qua virtute eliciatur? Ratio. dub. pro 1. parte est; exterior confessio fidei fieri potest vel virtute Religionis, si fiat in cultum & obsequium Dei; vel charitatis, aut misericordiæ, si fiat in utilitatem & salutem proximi: ergo per se non pertinet ad fidem. Dico, exteriorem confessionem fidei pertinere ad fidem, ut actum manifestatiuum & declaratiuum interioris actus fidei. Sicut exterior explicatio & professio scientiæ pertinet ad interiorem actum scientiæ, ut manifestatiua & declaratiua illius: ita & omnis locutio externa pertinet ad internam, ut declaratio ipsius, cum quâ facit unum in ratione humanæ locutionis, juxta illud 2. Corin. 10. Credimus, propter quod & loquimur. Ratio ex S. Tho. 2. 2 q. 3. a. 1. quia actus exteriores illius virtutis sunt actus ad cuius finem secundum suam speciem referuntur: sicut, inquit, ieiunare secundum suam speciem refertur ad finem abstinentiæ, qui est compefcere carnem. Cum igitur confessio eorum, quæ sunt fidei, ex suâ specie ordinetur ut ad finem ad ipsam fidem, pertinebit ad fidem.

Quæritur 1.

Ratio dub.

nihilominus
& dicendum

Ad rationem dub. neg. conseq. ex eo enim, quod exterior confessio fidei imperari possit ab aliâ virtute, quàm fidei, non sequitur, quod per se non pertineat ad virtutem fidei: sicut ex eo quod ieiunium imperari possit ab aliâ virtute, quàm à temperantiâ, non sequitur, quod per se non spectet ad virtutem temperantiæ: nam per accidens est, quod possit esse materia alterius virtutis: cum quo stat, ut per se sit materia solius fidei. Cæterum nota confessio fidei etiam ab aliâ virtute, quàm à virtute fidei imperata, pertinet ad interiorem actum fidei ut explicatiuum

At rationem
dub.

explicatum & declaratum ipsius. Ad duas quippe virtutes: externa fidei confessio comparari potest, ad virtutem fidei existentem in intellectu, & ad virtutem Religionis, ex. gra. existentem in voluntate. Comparata ad virtutem fidei, cuius est manifestatiua, per se pertinet ad illam, ut actus exterior constituens unum actum humanum completum cum actu interiori: comparata ad virtutem Religionis, à qua imperatur, extrinsecè tantum & per accidens pertinet ad illam. Ratio dub. pro 2. parte: exterior confessio fidei, nec physicè, nec moraliter elicitur ab interno habitu fidei sed à potentia occultiuâ externâ, explicatiuâ & signifiuâ tantum fidei interioris: habitus verò fidei internæ nec influit in actum fidei externæ, cum nequeat habitus influere, nisi in actum potentie, in qua est: nec illi confert aliquam bonitatem moralem, cum nullam habeat in se, sed illam mutuatur à voluntate, cuius tantum est moralem bonitatem communicare actibus reliquarum potentiarum. at actum elici ab aliqua virtute, est ab illa physicè, vel saltem moraliter produci.

Dico, actum exteriorem fidei elici à virtute fidei ita S. Tho. 2. 2. q. 3. a. 1. ad 3. affirmans, si sem interioremediante dilectione causare omnes exteriores actus virtutum, mediantibus aliis virtutibus, imperando, non eliciendo: confessionem autem exteriorem producere ut suum proprium actum, nullâ aliâ virtute mediante. Quibus verbis discrimen assignat inter fidem relatam ad externos actus aliarum virtutum, & ad exteriorem confessionem, quia actus externos aliarum virtutum fides non causat eliciendo, sed imperando, mediantibus virtutibus, quarum sunt proprii actus, à quibus tantum eliciuntur: exteriorem verò confessionem causat ipsa interna virtus fidei, non imperando, sed eliciendo. Ratio: ut actus virtutis dicatur elici, & non imperari ab aliqua virtute, necesse non est, ut ab eâ physicè, vel moraliter producat, sed sufficit, ut sit propria materia ipsius ad eius finem per se ordinata. Sicut oratio est actus intellectus, cum tamen dicatur elici à virtute Religionis existentis in voluntate. Cum igitur externa confessio sit propria materia fidei, ad eius finem per se ordinata, ut explicatiua & declaratiua ipsius, etiam si physicè, ac moraliter eliciatur ab aliâ potentia, quia tamen non elicitur mediâ aliâ virtute à fide distinctâ, dicitur elici, & non imperari à fide. Nam si tantum actus imperari dicuntur, qui eliciuntur mediâ virtute distinctâ ab imperante, non autem qui eliciuntur mediâ tantum potentia diuersâ. Cum igitur inter exteriorem confessionem, & habitum fidei, non mediet distincta virtus, sed tantum distincta potentia, non dicitur ab illa imperari, sed elici. Ratio: externæ potentie subordinantur interioribus potentiis, & virtutibus in ordine ad eos actus, qui per se referuntur ad fines interiorum potentiarum & virtutum. Vnde sicut actus externus non censetur esse quid diuersum in ratione moris ab actu interno, ad cuius finem per se refertur: ita nec potentia externa censetur diuersa ab interna, cui per se subordinatur in ordine ad actus proprios tali potentie. Ad rationem dub. neg. conf. nam ut actus dicatur elici ab aliqua virtute, sufficit, ut sit illi subordinatus, connexionemque cum eâ habeat ut materia per se ad eius finem ordinata. Ceterum externa confessio fidei comparari potest vel cum habitu morali credulitatis existentis in voluntate, qui præsupponitur ad actum internum fidei, ut principium morale à quo non solum externa confessio, sed ipse interior actus fidei accipit suam moralem bonitatem, cum hoc tamè discrimine, quod hic immediatè, illa mediante ipso interno actu fidei moralem bonitatem

fortitur: proinde exterior confessio fidei propriè dici potest à tali habitu credulitatis elici, cum ab illo producatur secundum esse morale. Vel comparari potest cum ipso habitu speculatiuo fidei: & ab hoc licet nullam accipiat perfectionem, neque physicâ, neque moralem, quia tamen per se ordinatur ad finem illius, eique ut propria materia subordinatur, dicitur ab illo elici. Dices. Ex his sequitur, interiorè actum fidei elici, non imperari à virtute credulitatis existentis in voluntate, quia ab illâ accipit moralem bonitatem: ut quia oratio moralem bonitatem accipit à virtute Religionis, non dicitur ab illâ imperari, sed elici. Resp. neg. sequel. nâ licet interior fides quoad moralem bonitatem pendeat à virtute credulitatis, quoad propriam tamen perfectionem, quæ est veritas speculatiua, quam habet per infallibilem conformitatem cum obiecto reuelato, non pendet à virtute credulitatis, sed à proprio habitu fidei; proinde quoad hanc perfectionem dici non potest elici à virtute credulitatis, sed à proprio habitu, qui mediat inter actum fidei, & virtutem credulitatis. Nec est eadem ratio de oratione; quia hæc, præter moralem bonitatem ordinatam ad cultum Dei, nullam habet perfectionem spectantem ad aliquam virtutem distinctam.

An, & quando externa confessio fidei sit ad salutem necessaria?

Extæ confessionis necessitas, altera negatiua nõ negandi fidem; altera affirmatiua fidem ore profiteri. 1. cum fundetur in præcepto negatiuo, semper obligat: nec licitum est pro quocunq; malo vitando, vel bono consequendo, fidem externo signo etiam si, corde teneatur, vnuq; negare. Contra quã veritatem senserunt olim, referentibus Euseb. lib. 6. Histor. cap. 28 & Alpho. de Castro lib. 10 aduers. her. v. Martirium. bar. 1. Elcesaitæ. qui asserbant, licitum esse homini ad evitanda tormenta fidem verbis negare, modò illa corde teneatur. Quam hæresim damnauit Christus Matth. 10. Qui negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo: Paulus 2. ad Tim. 2. si negauerimus eum & ille negabit nos: & probat tum factum Petri, & Macellini Pontificis, quorum vterque non nisi externo signo & verbo fidem negauit: cum tamen illi ut grande peccatum, quod amarum lacrymis expiauit, Christus obiecerit: ter me negabis. Matt. 26. Marci 14. Luca 22 Ioan. 13 & hic publicã confessione corã Concilio Sinuesi, 300. Episc. suum peccatum publicè fassus est: tum communis sensus totius Ecclesiæ. Vnde idem Concil. et si, ut refert Baron. anno 302. Marcellini Pont. 7. & habetur in eius vita 10. 1. Concil. p. 1. pag. 183 autum non sit in Marcellini peccatum sententiam ferre, eo quod prima sedes à nemine iudicatur, ipsum tamen à peccato, quod proprio ore fassus est, non excusauit, sed de illo à se ipso, ut à proprio iudice, ut potè alium superiorem in terris non habente, poenas sumendas esse iudicauit his verbis: Tu rem, tu iudex, noli à nobis indicari: ex ore tuo iustificaberis: ex ore tuo condemnaberis. Anselmus explicans illa ad Rom. 10. corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, sic scribit: Paterum est ergo in corde habere Christum, & nolle confiteri, dum timetur opprobrium. Qui enim salutem cupit habere, debet fidem suam ore profiteri, quin ore confessio fit ad salutem. Alioquin credulitas cordis non dat salutem, quamuis corde credatur ad iustitiam. Posterior necessitas, quia fundatur in præcepto affirmatiuo, non semper obligat, sed certo tempore; quod aliquando obligemur ad exteriorem confessionem fidei, dubitari inter Catholicos

4. Ratio dub. pro posteriori parte confessionis.

5. Dicendum tamen cum S. Tho.

Ratio discriminis ex S. Thom.

Quid sit actum imperari?

à priori

6. Ad rationem dub.

7. Dices.

8. Resp.

9. Duplex considerari potest necessitas externæ confessionis.

Eandem dicitur in d. 50. dicitur in d. 50. dicitur in d. 50. Sufficit Ansel.

10. Posterior necessitas præcipue hic quaritur.

Catholicos non potest; nam Christus Matth. 10. Omnia qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo: praeceptum indicat affirmatiuum de fide confitendâ. & Luca 9. qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filium hominis erubescet. Nam quid est, Christum eiusque sermones erubescere, quàm Christum eiusque doctrinam non confiteri, coram quibus, & quando oportet? unde Remigius in 1. locum Matth. sic ait: ne ergo aliquis putaret, se absque oris confessione posse saluari, non solum ait: qui confessus fuerit: sed addit: coram hominibus. Et iterum addit: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo. en praeceptum negatiuum de non negando Christo, & affirmatiuum de eodem confitendo coram hominibus, quando oportet. Confirmant citata ad Rom. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: quia vtrumque ad salutem est necessarium, & corde Christo credere, & ore illam confiteri.

tuendi Christi honorem & doctrinâ, quæ ex omissione talis confessionis grauius læderetur. Dixi, quæ moraliter censetur fidem negare: secus si moraliter censetur potius tyrannum arguere de usurpatâ auctoritate interrogandi de rebus, quæ ad ipsum non spectant. Velut si responderet: quid tui interest? cur me de his rebus interrogas, de quibus auctoritatem non habes? uti Christus interrogatus ab Annâ de doctrinâ quam docuerat, Iohan. 18. Quid me, inquit, interrogas? interroga eos, qui audierunt, quid locutus sum ipsis. Præterea non tenetur Christianus seipsum prodere, si interrogatio fiat in communi hoc modo: Si quis est Christianus, manifestet se. ut rectè cum Tabiena notat. Suarez disp. 14. sect. 3. nu. 6. 2. Hoc praeceptum semper Christianum obligat, siue à personâ publica, & publicè, siue à personâ priuatâ, & priuatim interrogetur, modò constet, interrogationem fieri in odium fidei, secus si fiat in odium vel personæ, quæ interrogatur, vel nationis, vel alterius rei ad fidem non pertinentis. Prior pars est contra Bonnet 2. 2. q. 3. art. 2. dub. 1. concl. 3. Sanchez de preceptis l. 2. c. 4. n. 6. 1. Pars con-

Tyrannus: an eludi possit?

15. Coroll. 1.

16. Pars con-

17. Posterior illi- lationis pars prob.

18. Coroll. 3.

Ratio.

18. Coroll. 4.

11. Varii casus in quibus homo tenetur externo signo fidem profiteri.

12. His non obstantibus.

13. Dicendum.

14. Coroll. 1.

Ratio.

Difficultas superest, quando necessaria est oris confessio ad salutem. Varii varios assignant casus: S. Tho. 2. 2. q. 3. art. 2. ad duos duntaxat reducit. 1. quando ex omissione externæ confessionis fidei debitus honor subtraheretur Deo. 2. quando utilitas proximo debita omitteretur. Fundam. omnia præcepta ad Dei, & proximi charitatē ut ad finem diriguntur, iuxta illud Christi, Matth. 22. In his duobus mandatis vnuer(a) lex pendet & Prophet(a). Verum huic sept. obstat 1. in eâ non declaratur, quando ex omissione externæ confessionis fidei debitus honor Deo, & proximi utilitas subtrahitur: quia cum non semper sub præcepto teneamur, vel Deo honorem, vel proximo utilitatem impendere, declarandum superest, quando hæc ipsa impendere sub præcepto teneamur. 2. in hac sent. non videtur assignari præceptum confitendi fidem fundatum in virtute fidei sed tantum in virtute charitatis Dei & proximi: hic autem indagamus necessitatem profitendi fidem oram ex ipso præcepto fidei. Dico veram esse S. Tho. sent. quæ intelligenda est, quando ex omissione externæ confessionis fidei doctrina Christi periclitatur apud homines, ut vel eam, non æstimant, nec ut veram, & à Deo reuelatam existiment. Nam tunc ipsum præceptum fidei, quo tenemur illam ut veram, iustam, Sanctam, & ab ipso Deo reuelatam tueri, nos obligat ad eam ut talem coram hominibus, apud quos illa de veritate, iustitiâ, Sanctitate, & reuelatione Dei periclitatur, etiam cum manifesto periculo mortis constanter confitendam. Eodem modo, quando ex nostrâ confessione alii vel essent certò fidem amplecturi, vel in eâ perseveraturi, aliàs non amplecturi, nec perseveraturi, ex præcepto affirmatiuum fidei tenemur, illam coram talibus hominibus profiteri, eamque iis explicare, variisque argumentis & rationibus persuadere. nam fides non solum nos obligat ad eam amplectendam & conseruandam, sed etiam ad alios inducendos, ut eam amplectantur, & in seipsis conseruent.

1. Pars con- 16. Posterior illi- lationis pars prob. 17. Coroll. 3. 18. Coroll. 4. Ratio.

Inferitur 1. teneri Christianum de fide à tyranno interrogatum, eam constanter confiteri: nec licitè posse eo tempore vel tacere nisi fortè taciturnitas potius vergeret in tyranni contemptum, quàm in fidei præiudicium; vel eâ verborum ambiguitate uti, qua moraliter censetur fidem negare. Ratio; tunc maximè fidei veritas periclitatur. Nec refert, quòd tyrannus Christianum non iuridicè de fide interroget, ut interrogatus uti possit verborum ambiguitate, ut putat Coninck disp. 15. dub. 5. concl. 6. Nam hoc præceptum confitendi fidem coram tyranno non oritur ex debito veritatis, quâ quis tenetur respondere iuxta mentem interrogantis, sed ex debito

Inferitur 3. Peccare contra hoc præceptum, qui vel vnum articulum fidei negaret, aut taceret de illo interrogatus, esto reliquos omnes confiteretur. Constat exemplo Petri, qui solum negauit se esse discipulum Christi, & tamen dicitur contra hoc præceptum negasse fidem, quia cum omnes & singuli fidei articuli sint à Deo reuelati, vel vnum tantum negare, aut illum non confiteri, quando oportet, est illum ut verum & iustum negare, aut certè illum à Deo reuelatum fuisse, quod grauem iniuriam inferat Deo. 4. Non peccat contra hoc præceptum, qui negat, vel non manifestat se secundum aliquid, sine quo potest esse Christianus. Quare non peccat contra hoc præceptum Sacerdos, vel Religiosus, ex. gr. S. Francisci, qui interrogatus, negat se esse Sacerdotem, vel Religiosum S. Francisci: quia potest quis esse perfectus Christianus, esto non sit Sacerdos,

Ratio. Sacerdos, vel Religiosus S. Francisci, quia ille tantum peccat, contra præceptum fidei, qui negat aliquid, quod est reuelatum à Deo, ac proinde quod tenentur omnes Christiani profiteri. Non est autem reuelatum à Deo, quod debeant omnes Christiani profiteri, quod ego sum Sacerdos, vel S. Francisci Religiosus. Peccaret autem contra fidei præceptum si quis negaret, Sacerdotium esse institutum à Christo, vel Religionem à Pontifice approbatam, non esse bonam: similiter qui apud hæreticos, vel schismaticos negaret, se esse Papistam seu Papam in spiritualibus subiectum: nam hoc est reuelatum à Deo, & tenentur omnes Christiani credere, & profiteri, quando utget præceptum externæ confessionis fidei. 5. Tenetur hoc præcepto, cum primum quis Christianam fidem amplectitur, externo signo illam profiteri: nam si quando illa obligat, maxime hoc tempore. An autem teneatur puer baptizatus, cum ad usum rationis peruenit, peculiari signo externo illam profiteri; affirmat *Suarez de fide, disp. 13. s. 8. n. 6.* Sed distingo: si intelligatur, quod teneatur peculiari signo distincto ab omnibus iis, quibus Christiani solent in virtute aliorum præceptorum fidem profiteri, falsum est, cum nullam extet de tali peculiari signo distincto præceptum: & alioqui sufficit, si illam profiteatur aliquo externo signo, quod exercere tenentur virtute alterius præcepti. Satisfacit huic præcepto seruando præceptum annuæ communionis, & pœnitentiæ, in quâ obseruantia virtualiter includitur externa confessio fidei.

6. Tenemur externo actu fidem profiteri ad ostendendum illam veram esse, laudam & iustam, & à Deo reuelatam, quoties eam aliquis coram nobis irridet & blasphemat, etiam si nulla speretur in blasphemate correctio & emendatio: nam hoc postulat sanctitas, & maiestas fidei diuinæ, cuius irrisio & blasphemiam grauius læditur honor Christi.

7. Obligat hoc præceptum per accidens, quoties obligat aliqua virtus, cuius obseruantia requirit actum tam internum, quam externum fidei: cuiusmodi sunt omnia præcepta de sacramentis suscipiendis, quorum digna susceptio necessarium requirit, internum, & externum actum fidei. Duo hic dubia. 1. an aliquando Martyrium cadat sub præceptum. Resp. directe illud nunquam sub præceptum cadere, quia nunquam tenetur homo vltro se martyrio exponere illudque querere: cadere tamen sub præceptum indirecte, mediante præcepto externæ confessionis fidei, quam interdum tenemur confiteri, etiam cum mortis tolerantiam, 2. an licite possit Christianus à tyranno captus fugere, ne adigatur fidem publice confiteri, ac propter eam mortem subire. Resp. Possit si fuga non sit à tyranno posita, in signum defectionis à fide. Primum constat *Matth. 10. Cum autem persequerentur vos in ciuitate ista, fugite in aliam.* exemplo confirmarunt Petrus & Paulus: ille, vt *Baronius anno 69.* dum feralem sententiam mortis à tyranno expectaret, à fidelibus persuasus fugit à carcere: at postea cognito responso Christi, qui ei in fugâ apparens dixit: *venio iterum crucifigi;* & dictum de sua cruce intelligens, ad carcerem rediit: hic ne à Præposito Regis Aretæ Damalci caperetur, *per fenestram in sporta dimissus est per murum,* 2. ad *Corinth. 11. sine, act. 9.* quorum exemplum secuti sunt alii, quando iudicabant suam vitam vitalem esse proximo. Quæ fuga interdum cadere potest sub præceptum charitatis, quâ tenemur propter spirituales proximi salutem nos ipsos in vitam conseruare, & ab imminente morte eripere: multoque magis ad id tenemur propter spirituales salutem nostrâ, quando dubii essemus, propter nostri animi imbecillitatem de victoria tyran-

ni. Si quis vero in tali euentu dubius esset, an magis expediret suam, vel proximi salutem, fugere, an cum tyranno certamen inire, stare deberet consilio sui superioris, vel alterius prudentis viri: vel certe si nullum haberet, quem consulere posset, deberet se Deo commendare, & quod magis sibi videretur vel ad Dei gloriam & honorem, vel ad proximi salutem conducibile, eligeret: vti Patres à nostrâ Societate sanctæ in Iaponia seruauerunt. Secundum prob. quando fuga ponitur à tyranno in signum defectionis fidei, tunc fugere, moraliter esset fidem negare: vt communiter iudicatus est fidem negasse ille, qui è numero martyrum 40. qui ad ipsorum constantiam in fide probandam expositi fuerant frigori necandi, in tepidum balneum resiliit. Eodem modo censetur moraliter fidem negare, qui in Iaponia ad fidei veritatem experiendam, prope ignem sine vinculis positus, ab igne fugeret. Pari modo si quispiam propter eandem fidem in carcere positus, vel fame interimendus, è carcere fugeret, aut cibum sumeret. Ceterum nota vt talis fuga sit moralis fidei defectio, debet fugienti certo constare de tyranni præscripto in odium fidei facto ad illius veritatem probandam: alioqui fidelis vti posset iure suo. Ad 1. rationem dub. tunc censetur ex negatione confessionis fidei debitus Deo honor subtrahi, quando ex tali negatione ipsius doctrina aut falsa & iniusta censetur apud homines, vel ab ipso Deo non attestata: quod accidit, quoties Christianus ad tormenta vitanda illam non confitetur.

Ad 2. esto externa confessio fidei finaliter ordinatur ad Dei & proximi charitatem, vti ordinantur actus reliquorum virtutum, proximè tamen illa spectat ad virtutem fidei, quam ex præcepto diuino tenemur coram hominibus, etiam cum dispendio propriæ vitæ, tueri: cum maius bonum sit ipsius apud homines æstimatio, quam hominum vita.

Quâ necessitate necessaria sit externa fidei confessio:

Necessitas, altera medii; præcepti altera: Medii, altera rei, quæ per se ordinatur ad primam gratiam, quæ est necessarium medium ad salutis consecutionem, conferendam, vt Baptismus, & pœnitentia sacra; altera rei, sine quâ in te ipsâ posita salus non habetur, siue sit proxima, siue remota dispositio ad gratiam. Necessitas præcepti est eius rei, sine quâ in re ipsâ posita potest haberi salus: nec vt præceptum est, ordinatur ad primam gratiam conferendam, Dixi, vt præceptum est: nam aliunde poterit primam gratiam conferre. Vt contritio, & dilectio Dei super omnia, non quæ præcepta sunt, sed quæ tales actus ex diuinâ voluntate ordinari vt proximæ dispositiones ad primam gratiam, quam causarent, etiam si præcepta non essent. Certum est, externam confessionem fidei non esse necessariam vt medium per se ordinatum ad primam gratiam conferendam, vti ordinantur Baptismus & pœnitentia sacra vel contritio & amor Dei super omnia, quia confessio illa per se tantum spectata hominem à peccatis non iustificat, cum non sit illi talis promissio à Deo facta, vti facta est supra dictis mediis. Cum enim sit tantum manifestatio interioris fidei, ad conferendam primam gratiam non plus virtutis habet, quam habeat ipse interior actus fidei. Hic autem nec est proxima, sed remota duntaxat dispositio ad primam gratiam: nec etiam illam confert per modum sacramenti ex opere operato meritorum Christi, licet illam conferunt Baptismus, & Pœnitentiæ sacramentum. Dixi, per se tantum spectat, quia coniuncta vel cum actu charitatis erga Deum, vel

Nota.

19. *Coroll. 5.*

Distinguentium pnis.

20. *Coroll. 6.*

21. *Coroll. 7.*

22. *Dubium 1. de martyrio.*

23. *Secundum dub. de fugâ.*

Exempla licita.

24. *Quando illicita fuga.*

25. *Ad primam rationem dub.*

26. *Ad 2.*

27. *Duplex necessitas vt disp. 10.*

28. *Quid coritæ*

Ratio.

Difficultes. vel cum martyrio primam gratiam confert. Sola igitur diffic. superest, an sit necessaria necessitate præcepti, an etiam medij saltem remoti, ad salutem, sine quâ salus ipsa non haberetur. Alicui videri posset necessaria necessitate medij; nam vel homo adultus accedit ad Religionem Christianam, sine quâ nemo saluari potest; & sic tenetur externo signo illam amplecti ac profiteri: vel accedit paruulus per Baptismum & professionem Parentum: & hic saltem tenetur, cum primum rationis vsum attigerit, aliquo exteriori actu suam interiorem fidem, quam in Baptismo accepit profiteri.

30. Replutio. Dico; externa professio fidei est tantum necessaria in præparatione animi, & in voto, non re ipsa; proinde non necessitate medij, ne quidem remoti, sed tantum præcepti: Fundam. posset aliquis per interiores tantum actus coram Deo iustificatus statim mori, antequam vllam externam professionem fidei faceret. At talis damnari non posset: igitur externa professio fidei non est necessaria necessitate medij in re, sed tantum in voto, sicut reliqua præcepta. Minor prob. nullus damnari potest, nisi ob aliquod peccatum: hic autem nullum haberet peccatum, quia supponeretur per interiores actus coram Deo iustificatus. Nec dici potest, peccatum, in huiusmodi homine esse, quia teneretur vnâ cum actu interiori fidei statim exercere aliquem actum exteriorem, fidei interioris manifestatiuum: tum quia suppono; tali homini repentina morte correpto defuisse tempus ad exteriorem actum fidei exercendum; sed totum occupatum fuisse in eliciendis actibus interioribus, fidei, spei, & charitatis, cum voto tantum exercendi exteriorem actum fidei: proinde non potuisse illum peccare peccato omissionis: quia nemo tenetur statim ac elicit actum interiorem fidei, exercere actum exteriorem, præsertim si non præuidebat se statim moriturum. Tum quia externa confessio fidei est tantum necessaria ad manifestandam internam nostram fidem alijs: at suppono, talem hominem non habuisse, cui interiorem suam fidem manifestaret, sc. quia mortuus est, ubi nullus mortalis erat præsens. At quæ necessaria sunt necessitate medij in re, sine ipsis in re habitis; non potest haberi salus; quia non possunt suppleri per votum: sicut nemo potest sine interiori fide in re saluari; nec illa potest per votum suppleri: cum omne votum & desiderium salutis supponat fidem, quia supponit notitiam supernat. ipsius salutis æternæ, & Dei remuneratoris supern.

31. Dicit. Dices: neq; fides interior esset necessaria necessitate medij in re homine adulto: quia dari potest casus, in quo quis in gratiâ existens moriatur, antequam vllum actum interioris fidei eliciat. Vt si puer baptizatus perueniat ad vsum rationis; & quia non statim tenetur elicere actum interiorem fidei, nisi intra aliquod tempus prudenti iudicio viri determinandum; cum prius debeat de rebus fidei instrui; posset intra tale tempus repentinâ morte occumbere. At hic saluaretur absque vlllo actu interiori fidei: igitur neque actus interioris fidei est necessarius necessitate medij in re in homine adulto.

32. Inferes. Nego sequel. ad casum dico r. illum esse impossibilem, posito quod ex vnâ parte nolit Deus adultum saluare absque proprio actu fidei: & ex aliâ non possit vllum iuste damnare absque aliquo peccato. Vnde ad ipsius prouidentiam spectabit, talem casum nunquam permittere: sicut ad eandem Dei prouidentiam spectat; nunquam permit-

33. Resp. Ad casum 1. Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

tere, vt prædestinatus in peccato moriatur. 2. Etiam ex vi præsentis decreti, huiusmodi hominem fore saluandum absque fide actuali, tum solâ habituali in Baptismo susceptâ: quia nondum talis homo censeretur moraliter peruenisse ad ætatem perfectè adultam, in quâ teneretur interiorem actum fidei elicere: quia talis ætas ad obligandum necessaria non incipit physicè in 1. instanti vsus rationis, sed moraliter post aliquod tempus, quo homo sit perfectè instructus mysterijs Christianæ Religionis: Proinde, cum dicitur adultus absque fide actuali saluari non posse, intelligitur de adulto post aliquod tempus, quo sit perfectè instructus de rebus fidei, ante quod tempus censeretur esse in statu pueritiæ, atque ad eò eiusdem conditionis cum paruulis, qui nondum vsum rationis attigerunt: cum reuerâ hic in ordine ad actualem fidem nondum censeatur habere sufficientem ætatem: quia ad fidem deliberatè exercendam requiritur vsus rationis cum aliquo determinato tempore, in quo perfecta nostræ Religionis instructio fieri debet. Ratio in oppositum tantum probat, exteriorem professionem fidei esse tantum necessariam necessitate præcepti, quo quis obligatur, vel cum primùm Christianam Religionem amplectitur, vel cum ad perfectum rationis vsum peruenit. Ad quod tamen præceptum adimplendum non est necessarius, vt Suarez de fide disp. 14. sect. 2. num. 7. peculiaris actus externus interioris fidei manifestatiuus, distinctus ab omnibus externis actibus quibus adimplentur cætera præcepta: sed potest eodem externo actu, quo seruatur præceptum, expr. Religionis, quo externus cultus exhibetur Deo, simul satisfieri præcepto de externâ professione fidei.

Restat videndum; cuiusmodi sit hoc præceptum externæ professionis fidei. Conueniunt omnes, illud esse iuris diuini connaturalis statui gratiæ: nam iuris diuini præceptum est, vt quilibet adultus habeat interiorem actum fidei erga præcipua mysteria nostræ Religionis, ad Heb. 11. sine fide impossibile est placere Deo. Sed connaturale est homini, interdum hunc interiorem actum fidei externo signo declarare, præsertim quando debitus Dei honor, vel proximi salus periclitatur: igitur præceptum externæ professionis fidei est iuris diuini statui gratiæ connaturalis. Cæterum præter præceptum diuinum, est etiam positium Eccles. quo obligantur ad hanc externam professionem fidei faciendam ex Triden. sess. 24. cap. 12. de reform. 1. Prouisi de beneficijs quibuscumque curiam animarum habentibus à die adeptæ prouisionis, ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, coram generali eius vicario, seu Officiali. Prouisi autem de Canonicatibus & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus non solam coram Episcopo, seu eius officiali, sed etiam in Capitulo. Alioqui prædicti omnes Prouisi, vt supra fructus non faciant suos: nec illis possessio suffragetur. 2. quicumque in Patriarchas, primates, Archiepiscopos, Episcoposq; prououendi sunt in prima Synodo Provinciali, in qua ipsi interfuerint, tenentur huiusmodi fidei professionem facere, veramq; obedientiam summo Romano Pontifici spondere, vt Triden. sess. 25. cap. 2. de reform. Quam obligationem Pius IV. in Bullâ, qua incipit, inuictum nobis, in quâ etiam forma professionis præscribitur, extendit ad omnes Religionum Prælatos. Quæ obseruanda est, vbi vsu & consuetudine recepta est. Vltimò Pius V. in motu proprio, qui incipit, in Sacrosancta, ad hanc fidei professionem obligat omnes Doctores, Magistros, Regentes, & alios cuiuscunque artis, ac

4. Resp. 2.
Ratio.
vsus ratio-
nis non com-
tingit in
indivisi-
bili.
35. Ad ratio-
nem dub.
36. Quid præ-
cepti exter-
na professio
fidei.
37. Diuinum
& Eccles.
Obligantur
primò.
38. Secundò
39. Vltimò

facultatis Professores, siue Clerici, siue Laici, siue Regulares sint, qui in quibusvis Vniuersitatibus, aut publicis Gymnasijs, vel alibi, qui Lectoris ordinariam, aut extraordinariam Cathedram consequi voluerint, aut obtentam retinere, vel Theologiam, ius Canonicum, aut Ciuile, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes siue publice, siue priuatim profiteri voluerint. Præterea excommunicat ipso facto omnes, qui tales absque prædictâ fidei professione promouent. Quare nota, eas personas non solum sub mortali ad huiusmodi professionem obligari, sed etiam sub præscriptâ à Pontifice formâ talem professionem facere, & citatæ Bullæ verbis: *vt vnus eiusdem fidei professio vni formiter ab omnibus exhibeatur, vnicuique, & certa illius forma cunctis innotescat, nostra fœlicitudinis partes in hoc alicui minime desiderari, formam ipsam presentibus annotatam, publicari, & vbiq; gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius Concilij, & alios prædictos spectat, recipi, & obseruari, ac sub pœnis per Concilium ipsum in contraueniens latis, iuxta hanc, & non aliam formam professionem prædictam solemniter fieri, auctoritate Apostolica tenore presentium districte præcipiendo mandamus, huiusmodi sub tenore, Ego &c. Leg. Sanchez de præceptis Decal. lib. 2. cap. 5.*

40. Obligatio est etiam sub formâ præscriptâ

An licitum sit Christiano externo opere vel signo falsam Religionem simulare, & veram dissimulare?

O Pere, vel signo falsam Religionem simulat, qui veram Relig. colens, opus vel signum assumit, quod falsam Relig. præferret. Est enim simulare, vt *S. Doctor 2. 2. q. 111. art. 1.* per exteriora signa factorum, vel rerum significare id, quod non est: seu per externa factorum, vel rerum signa aliud ostendere, quàm ipse apud se habeat. Vnde non simulat Iudæus, vel Gentilis, qui suam falsam Relig. profitens externo signo, vel opere illam ostendit: quia non præferret aliud in opere, quàm ipse habeat in animo. Dissimulat autem veram Relig. qui illam occultat silentio, amphibologiâ, opere, vel signo aliquo, quod ad falsam Relig. significandam est ex hominum placito institutum. Quo fit, vt eo ipso, quo Christianus falsam Relig. simulat, suam veram dissimulet: Non è contrâ, qui veram dissimulat, semper falsam simulat. Nam potest quis silentio tantum veram Relig. dissimulare: & tunc falsam non simulat: nam *simulare, vt idem ut. ad 4.* est externo aliquo facto, vel signo aliquid significare, quod non est: qui autem tacet, non significat facto, vel signo quod non est, sed tantum prætermittit significare quod est. Sicut non mentitur, qui tacet quod est, sed qui verbo significat, quod non est. Controuersia est, an liceat Christiano, falsam Relig. simulare, exercendo aliquod externum opus, vel vtendo aliquo externo signo ad falsam Relig. significandam instituto. Non intelligitur controuersia, quando Christianus tenetur ad externam fidei confessionem faciendam: quia tunc licet non potest eam occultare tacendo: ita multò minus poterit eam dissimulare extrinseco facto, vel signo falsam simulando: sed intelligitur, quando ad externam confessionem fidei non tenemur.

41. Quid simulare.

Quid dissimulare?

Status quasi.

42. 1. Sens.

PATIMA sent. affirmat, semper licitum esse Christiano ad tormenta & mortem vitandam falsam Relig. simulare, etiam per externa, signa idololatricæ, falsi cultus exhibitentia, vt sunt, thus offerre Idolo, ante falsos Deos genua flectere, ipsique su-

perstitiosum cultum exhibere, modò absit scandalum, & intentio id ex animo faciendi. Ita *Adria. Probat 1. in 4. qu. 1. de Baptis. ad 5.* Probat 1. exemplo Naaman, qui 4. Reg. 5. Elisæum consulens, num adorante Domino suo in templo Remmon, sibi quoque in eodem loco adorare liceret, respondit ei Propheta: *vade in pacem, quasi approbans id, quod ab ipso petiuit.* 2. auth. Hierony. qui in *magnis commen. in Epist. ad Galas. in cap. 2. circa med. vsilem,* inquit, *simulationem & assumendam in tempore, Iesu Regis Israël nos doceat exemplum: qui cum non potuisset interficere Sacerdotes Baal, sumpsit se velle idolum colere.* In quo tamen facto laudatus est Iehu à Domino 4. Reg. 10. his verbis: *quia studiose egisti quod rectum erat, & placebat in oculis meis.* Confirmat exemplo Apost. qui ad lucrandas animas simulabant Moisaicam legem, circumcidendo Iudæos, quod post passionem Christi prohibitum erat. 3. vt simulatione, quando quis non tenetur fidem profiteri, & vrget grauis causa, nec timetur scandalum, licet: sicut licet in alijs materijs, cum quis non tenetur veritatem manifestare, eam verbo, vel facto dissimulare. Hanc sent. non improbabilem putat *Valent. disp. 1. qu. 3. pu. 2.* propter rationem, & auctoritatem *Adriani & Hieron.* etsi oppositam censet tutiorem & longè probabiliorem.

43. Auctori- tate Hieron.

44. Prob. 3. sententia.

SECUNDA extreme contraria negat, villo casu, etiam ad mortem vitandam, vnquam licitum esse falsam Religionem simulare. *Calet. 2. 2. q. 3. a. 2.* at *Toler. in sum. lib. 4. cap. 2.* etsi duram appellet, quia tamen communem censet, non audet ab illâ recedere: cum in moralibus validum, inquit, argumentum sit ab auctoritate desumptum: licet ipse non probet, hanc sent. esse inter Doctores communem. Tertia igitur docet, licitum esse aliquando graui ex causâ, secluso scandalo, non vrgente præcepto de externâ fidei professione, falsam Relig. simulare: modò talis simulatio non sit falsæ Relig. protestatio, aut superstitiosi cultus exhibens, cuiusmodi est thuris oblatio, vel genu flexio Idolo facta. Pro explic. Distinguo signa & actiones, quibus falsa Religio simulari potest. Primum genus est earum actionum & signorum, quæ ita sunt lege vel consuetudine ad falsam Relig. protestandam instituta, vt nullum alium habeant moralem vsum: & his nunquam licitum est vt ad veram Relig. occultandam, quâcunque vrgente causâ, etiam ad mortem vitandam. In hoc, excepto *Adriano*, omnes conueniunt. Fundam. externo actu, vel signo falsam Relig. protestari, est intrinsecè malum: sed qui falsam Relig. simulat actu, vel signo, ita ad eam protestandam institutis, vt nullum alium moralem vsum habeant, falsam Relig. protestatur: ergo nunquam tali actione, vel signo vti licitum erit. Maior constat, quia externa protestatio falsæ Relig. positiuè includit negationem externæ protestationis veræ: quod cum sit contra præceptum negatiuum de non negandâ verâ Religione, nunquam est licitum. *Confir. 1.* Idem nunquam licitum est, se ludæum, vel Turcam verbis profiteri, quia talis protestatio positiuè includit negationem Christianæ Relig. Sed non minus Iudaicam, vel Turcicam sectam profiteretur, qui opere vel signo, quàm qui verbosè Iudæum, vel Turcam ostendat. 2. eodem præcepto, quo prohibemur, ne interno actu veræ Religioni dissentiamus, prohibemur etiam, ne externo actu dissentiamus, cum actus externus, componat vnum cum interno.

45. 2. Sent.

3. Sent.

46. Controver- sia expli- tur dupli- ci genere a- ctuum &c.

Fundam. vera dicit.

47. Confir.

Confir.

Minor prob. quando actus externus, vel signum nullum habet moralem vsum, præter falsæ Relig. proic.

48. Minor prob. huius prob.

protestationem, non potest quis eo utendo ad veram Relig. occultandam, alium finem apud adstantes prætere, quàm ipsam falsæ Relig. protestationem. Sicut qui ad veram Relig. dissimulandam utitur verbis, quæ aliam significationem non admittunt, quàm vel protestationem falsæ, vel negationem veræ Relig. nunquam licitum est ijs uti. Nec sufficit, ut *Adrianus* putabat, in corde veram Relig. retinere: alioqui licitum etiam esset, verbo illam negare, modò corde retineatur. Quod falsum esse ostendit exemplum *Petri*, & *Marcellini Pont.* cum ille verbo tantum, hic solâ externâ actione veram fidem negarit.

49.
2. Genus. Secundum genus est earum actionum & signorum, quæ Religionem non concernunt, sed nationem duntaxat: cuiusmodi sunt ea, quæ instituta sunt ad distinguendos homines vnius nationis ab hominibus alterius. Atque his, omnium doctorum calculo, licitum est uti ad occultandam, tam Religionem, quàm nationem, ad quam primò significandam, sunt instituta. Vnde licebit Christiano apud Gentiles commoranti uti vestibus, linguâ, & modo politico agendi ipsorum, ne ab ijs dignosci possit, cuius nationis sit.

50.
Controuer. in superstit. Hoc adhuc duplici generis. Controuerfia est de ijs signis, quæ lege, vel consuetudine sunt destinata ad falsam Relig. significandam: horum alia destinata sunt ad distinguendos homines vnius sectæ ad hominibus alterius, quæ dicuntur signa politica: eo quòd propter politicum bonum instituta sunt: vt galerus cuiusdam coloris ad distinguendos Iudæos Romæ habitantes à Christianis; pileus ex lineâ fasciâ compositus ad distinguendos Turcas. Alia sunt superstitiosa per se instituta ad falsam Relig. immediatè profitendam, falsumque cultum, ac honorem talis Religionis authori exhibendum: cuiusmodi sunt vestes, quibus uti solent, qui falsis dijs sacrificant; & apud nos sacræ vestes, quibus nostri Sacerdotes ad sacrificandum verò Deo utuntur.

51.
Negant. Authores secundæ sent. negant, vnquam Christiano licitum esse ex quâcunque causâ uti signo, siue politico, siue non politico per se instituto ad falsam Relig. significandam: quia tali signo uti, virtute est propriam Relig. negare: nam sicut verbo se Turcam, vel Iudæum fateri, nunquam licitum est, eo quòd virtute est, Christianam Relig. negare: ita nec licebit facto: cum non minùs factò, quàm verbo prohibitum sit, veram Relig. negare. Qui autem utitur signo per se instituto ad falsam Relig. significandam, siue politicum, siue non politicum illud sit, factò declarat, se falsam Relig. profiteri. Alij concedunt, licitum esse aliquando, graui vrgente causâ, uti signo politico distinctiuo falsæ Religionis à verâ. Ita *Bannes* 2. 2. q. 3. a. 2. dub. 2. *Valen. disp.* 1. q. 3. p. 2. *Turria. disp.* 35. dub. 4. *Suarez de fide disp.* 14. sess. 5. & alij. Ratio: qui ad occultandam veram Relig. utitur signo politico, eo vsu non declarat se falsam Relig. sed potiùs alienam nationem profiteri, ad quam significandam primariò tale signum est impositum. Contrà verò, qui utitur signo superstitioso, eo ipso declarat se falsam Relig. profiteri, ad quam exprimendam primariò tale signum est institutum. Alij tandem concedunt, graui causâ vrgente, præcisoque omni scandalo, licitum esse vtriusque generis signo uti. *Azor lib.* 8. *Moral. Instit.* c. 27. q. 4. sine: *Sanchez de præcep. lib.* 2. c. 4. n. 20. *Cominck disp.* 15. dub. 3. concl. 9. Quæ rectè explicata probabilis est. Ratio: institutio humana non potest tollere naturalem vsum, quem res ex se habent.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

Non enim potest à vestibus tollere naturalem aptitudinem, quam habent ad tegenda corpora. Vnde hoc interest inter res & voces, quòd voces non habent nisi significare, ad quod sunt publicâ potestate impositæ: nec est in potestate priuatâ huius, vel illius hominis, illas assumere ad significandû aliud, quàm ad quod sunt publicâ autoritate destinatæ. Nec præter hanc artificialem significationem ex se habent aliquam naturalem aptitudinem, ratione cuius assumi possint ad aliud significandum, quàm quod ex humanâ institutione significant. At verò res, etsi humanâ potestate destinari possint ad aliquid significandum, nunquam tamen amittunt naturalem aptitudinem, quam ex se habet ad aliquem vsum effectumue causandum. Vt vestes, etsi possint humanâ potestate assumi ad significandam veram, vel falsam Religionem, Religiosum, vel superstitiosum cultum, verò, aut falso Deo exhibendum; nunquam tamen amittunt naturalem aptitudinem, quam semper in se retinent, vt vestes sunt, ad contegenda humana corpora. Ad quem duntaxat vsum repræsentandum ex intentione vtentis assumi possunt; & non ad alium, quem ex humanâ autoritate & institutione sortitæ sunt. *Confr. 1.* Licitum est Christiano, non vrgente præcepto de externâ confessione fidei, ad occultandam veram Relig. ambiguo sermone uti, intendendo per eum aliam significationem minùs communem, & ab institutore intentam, permittendo, vt alij decipiantur, talem sermonem intelligentes non iuxta secundariam & minùs communem, sed iuxta primariam & magis communem significationem: nam licitum est vnicuique iustâ ex causâ, quâ primariâ significatione, uti tantum secundariâ, quam voces ex institutione habent. Ergo iustâ etiam ex causâ licitum erit, omisâ morali significatione, quam res ex humanâ impositione sortitæ sunt, uti illis iuxta naturalem, quam ex se habent, permittendo, vt alij decipiantur, intelligentes illas iuxta moralem significationem magis obuiam & communem. 2. Non minùs in iure prohibitum est, ne sæculares vtantur habitu Religioso; neque Religiosi vtantur habitu sæculari: & tamen vrgente necessitate, tam sæcularis uti potest habitu Religioso, quàm Religiosus habitu sæculari, vt constat de Religiosis commorantibus inter hæreticos & Gentiles, qui, ne ab iis agnoscantur, vtuntur proprio habitu ipsorum: & sæcularis, ne capiatur, licitè uti potest habitu Religioso. 3. contra authores 2. sent. non minùs signa politica ex humanâ autoritate primariò destinata sunt ad significandâ falsam Relig. quàm signa superstitiosa: & tamen per eos licitum est, vrgente graui iustâque causa, illis uti, quia adhuc cum morali significatione, quam ab extrinsecâ autoritate habent, retinent propriam naturalem: ergo etiam licitum erit his uti, quia adhuc cum morali significatione ab extrinsecò imposita, retinent naturalem propriam. At cauendum, ne per huiusmodi signa, siue politica, siue superstitiosa, ita per aliquas circumstantias determinentur ad significandam falsam Relig. falsumue cultum, vt nullus relinquatur naturali significationi locus. Vt si Christianus superstitiosis vestibus ad falsum cultum significandum destinatis, vteretur in templo, vel loco, aut tempore, quo solent sacrificuli iis uti ad falsum cultum Idolo exhibendum. Aut si Princeps eas præciperet omnibus suis subditis in protestationem falsæ Relig. nam tunc eo ipso, quo Christianus illas assumeret, censere-

Duplex vsus veritatis.

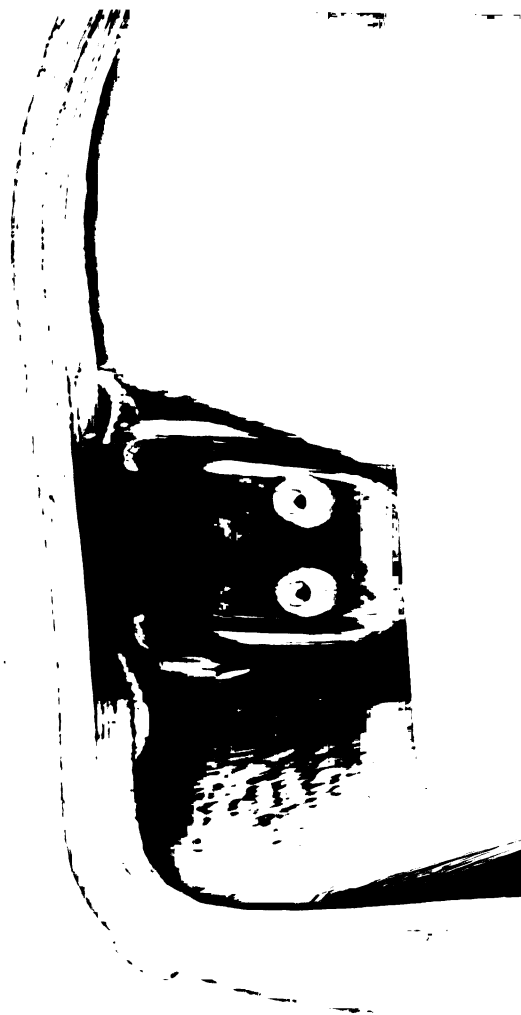
54.
Confr. 1.

55.
Confr. 2.

56.
Confr. 3.

57.
Cauendum diligenter.

P p a tur

tur Principis præceptum exequi, falsam Relig. per illas protestando: vt rectè cum Sanchez Coninck disp. 15. dub. 3. num. 73.

58.
Coroll. 1.

Deducitur 1. præciso scandalo & fidei contemptu; posse Catholicum, ne ab hæreticis agnoscat, velci carnibus diebus ab Ecclesiâ prohibitis: quia tale præceptum, cum sit Ecclesiæ, non obligat cum periculo mortis: & aliàs talis comestio tali die facta ex se non est protestatiua falsæ Relig. etiam si id ab hæreticis intendatur, cum possit ob alias iustas causas fieri. Igitur præciso scandalo, & fidei contemptu, licitè potest Catholicus ad mortem vitandam tale præceptum omittere. Legatur Sanchez de præcep. lib. 2. cap. 4. nu. 24. & 25.

59.
Coroll. 2.

2. Licitè posset exercitus Catholicus ad hostes decipiendos: vti illorum vexillis, modò in iis non sint expressi eorum falsi dii, vel supersticiosus aliquis cultus: quia tunc esset manifesta protestatio falsæ Relig. cum talia vexilla ad nihil deferuiant, quàm ad huiusmodi falsam sectam, falsum cultum protestandum. In quo maximè discriminantur à supersticiosus vestibus, quæ adhuc ad falsum cultum destinatæ retinent naturalem aptitudinem ad humana corpora contegenda: ratione cuius aptitudinis licitè assumi possunt, si scandalum absit, & circumstantiæ illas non determinant ad solum superstiosum cultum significandum. 3. Cur nunquam licitum sit, falsis diis adolere: quia talis actio ex circumstantiis per se tantum destinatur ad superstiosum cultum Idolo exhibendum. At inquit, thus adurere, est actio indifferens, quæ potest aliam significationem admittere. Resp. potest thus ambustio accipi, vno modo cum omnibus circumstantiis, quæ illam moraliter determinant ad superstiosum duntaxat cultum falso deo deferendum; vt si fiat loco, tempore, & modo, quo talis actio moraliter determinetur ad falsum cultum exhibendum: & sic nunquam licitum est: alio modo vt separata à circumstantiis, sc. si talis ambustio non fiat coram Idolo, neque in contemptum fidei, vel cum scandalo aliorum: quo pacto est actio indifferens, & ex intentione agentis destinari potest ad aliud significandum. 4. Non tenetur Christianus apud Gentiles commorans seruire legem à Gentili Principe latam, ut omnes fideles in suo regno existentes vtantur certo signo vel habitu propriæ Relig. protestatiuo: contra

60.
Coroll. 3.

Thuris ambustio dupliciter accipi potest.

61.
Coroll. 4.

Cæter. 2. 2. q. 3. art. 2. qui quamuis nobiscum sentiat, quando tale signum est, tantum politicum ad civile bonum ordinatum: negat tamen, quando illud est impositum ad protestandam Relig. quia tunc putat obligare præceptum de externâ confessione fidei: quia talis lex à principe lata æquualet publicæ interrogationi, cui tenemur per externam confessionem fidei respondere. Sicut igitur, interrogante principe, non licet veram Relig. tacendo dissimulare: ita nec licebit, interrogante Principe per publicum signum Religionis protestatiuum, eam omissione talis signi dissimulare. Nostrum corollar. communius est; Bannez 2. 2. q. 3. a. 2. dub. 2. concl. 3. Suarez de fide disp. 14. sect. 5. n. 10. Valen. Sanchez, Coninck locis cit. sequiturque à fortiori. Nam plus est, falsam Relig. superstioso signo simulare, quàm veram omissione signi veræ fidei protestatiui dissimulare: at non vrgente præcepto de externâ confessione fidei, aliquando licet superstioso signo falsam Relig. simulare: ergo non vrgente præcepto de externâ confessione fidei, aliquando licebit per omissionem signi veræ fidei protestatiui veram Relig. dissimulare.

à fortiori.

Cæterum falsum est, quod Caiet. assumit, talem legem æquualere publicæ principis interrogationi, ad quam ex præcepto fidei tenemur publicâ confessione veræ Religionis respondere: tum quia huiusmodi lex nullum reuerâ interrogat, sed solum præscribit certum signum, quo Christiana Religio discerni possit: tum quia, esto illa interrogaret, adhuc talis interrogatio, cum non sit ad certas personas directâ, sed tantum in communi facta, neminem obligaret, vt se per tale signum proderet: quia ex tali dissimulatione nullus vel debitus honor Deo, vel debita vtilitas proximo detrahitur. Confir. vel talis lex esset iniusta, adeoque à nemine seruanda: vel iusta, & illa cum tanto periculo neminem obligaret.

62.
Lex nullum interrogat in particulari.

Vltimò, an aliquando liceat adire templa hæreticorum tempore, quo ibi sua officia obeunt: certum est nunquam esse licitum cum iis in cæremoniis ad Religionem spectantibus communicare: nam hoc esset ipsorum errores approbare, eorumque sectam externo signo protestari, quod semper prohibitum est, quia virtualiter est contra præceptum negatiuum de non negandâ verâ Religione: qui autem protestatur falsam, virtute negat veram. Licitum est cum iis communicare in cæremoniis politicis civile bonum concernentibus.

63.
Graminandum superest.

2. licitum est secluso scandalo, & periculo peruersionis, vel propriæ personæ, vel alienæ, eorum templa adire, vel ad eorum errores notandos, vel famulatus causâ. Quare excusantur famuli & famulæ, qui suos dominos, & dominas hæreticas ad ipsorum templa comitantur, & cum ipsis, tempore officiorum manent, modò in hæreticis cæremoniis cum iis non communicent. Vel demum ad aliquod negotium civile intra ipsum templum peragendum, vt si princeps hæreticus iubeat simul cum hæreticis Catholicos templum ingredi, negotij civilis tractandi causâ. Difficultas est, an liceat Catholicis hæreticorum templa adire, vt eorum conciones audiant, & falsis cæremoniis intersint, quando id hæreticus princeps iubet. Affirmant aliqui apud Sanchez cit. quando princeps id iubet, vt sibi obediatur; secus quando id facit animo vt Catholici cum hæreticis communicent in eorum doctrinâ & cæremoniis. Verum Paulus V. interrogatus à Catholicis in Angliâ, an liceat eis solâ intentione parendi principis edicto (quod erat: *modeste etiam atque sobrie, dum preces per soluantur, se gerere & vsque ad finem diciturum precum, & concionum sibi manere teneantur*) proprio motu definiuit, id nullo pacto licere; quia per huiusmodi celebres conuentus, & hominum frequentiam hæretica Religio magis ac magis apud homines viget, & in æstimatione haberetur: quod esset cooperari ad hæreticam prauitatem promouendam.

Certum.

64.
Licentia.

65.
Sola igitur difficultas.

67.
Decidit hæc controuer. Paulus V.

Ad 1. primæ, ductum ab exemplo Naaman Resp. id, quod Elifæus concessit Naaman, fuisse, vt posset suum dominum adorantem in templo Remmon super suam manum innitentem sustentare; quod licitum est. Vnde posset famula heram Idolum adorantem manibus sustentare, nec non ante Idolum genu flexo ipsius vestis simbriam tenere. Hieronymo S. Th. 1. 2. q. 103. a. 4. ad 1. opponit Aug. qui contrariæ fuit sent. sc. Apostolos non simulasse Mosaicam legem vt Mortiferam, & sub peccato tunc temporis prohibitam, vt Hierony. volebat: sed quia, cum eo tempore, Euangelio nondum perfectè promulgato, permitteretur, licitè eâ vti potuerunt. Ad exemplum Regis Iehu Resp. illum laudari à Domino quoad substantiam tantum facti, sc. quia falsos Sacerdotes Baal interfecit;

68.
Ad argumenta primæ sent.

cit; non quoad circumstantiam, quòd illos interfecerit, simulando simul cum illis se Baal adoratum. Ad rationem constat, cur tales actiones nunquam sint licitæ, quia sc. sunt contra præceptum negativum de non neganda vera fide, quam virtute negat, qui externo signo falsam protestatur. Neque in reliquis materiis semper licet falsitatem simulare, vt constat, cum quis legitime interrogatur.

DISPUTATIO XV. De habitu Fidei infusæ.

QUÆRITUR I. an & quâ certitudine certum sit dari habitum fidei quoad substantiam supernaturalem, & quod sit eius munus? Conspirant Catholici, dari habitum fidei infusæ ab acquisito distinctum, quamuis aliqui putent, non ad simpliciter, sed ad firmitus, certius, intentiusve credendum: sicut inquit *Scotus in 3. disp. 23. qu. vn §. ad qu. infunditur habitus charitatis, vt perfectius intensiusque diligit. Ita & Duran. in 2. dist. 28. q. 1. num. 7. & Gabriel in 3. dist. 23. q. 2. & Scotus in report. q. 1. Controuersia est, quâ certitudine certum sit, dari in nobis huiusmodi habitum infusum fidei. Aliqui opinantur, id ex sola autoritate Scholast. constare: cum omnia, quæ de fide infusa Oracula, & Concilia tradunt, saluari possint, vel per solos actus, vt in adultis; vel per externum Baptismum, & internum characterem, vt in paruulis sacro fonte regeneratis. Alij in solis paruulis baptizatis, & in iis, qui solâ attritione virtute sacramenti iustificantur, id tantum putant de fide. non in adultis, qui iustificantur propriis actibus extra sacramenta: eo quòd de his per solos actus saluari possunt, quæ *Triden. sess. 6. cap. 7. de iustificatione per inhærentem iustitiam tradit. Ita Vasque 1. 2. disp. 103. c. 3. & 6. qui non solum id docet de habitu fidei, sed de reliquis omnibus, qui cum ipsa iustificatione infunduntur.**

Alij censent id tantum pertinere ad certitudinem conclusionis Theol. Ita *Sotus lib. 2. de natura cap. 19. & in 4. dist. 1. q. 3. art. 1. & alij vt 3. 10. disp. 29. sect. 2. n. 27. Alij demum, ibid. id fide certum docent in omnibus, tam paruulis baptizatis, quàm adultis, qui extra, & in Sacramentis iustificantur. Quam sent. vt probabilior & Conciliis conformior *ibid. secutus sum.**

Dico 1. Concedendus est habitus infusus fidei, supernaturalis quoad substantiam, ab acquisito specie diuersus. Prior pars prob. ex *Triden. sess. 6. cap. 7. vbi, cum gratia iustificante eodem modo ait, infundi nobis fidem, & charitatem: sc. per modum habitus permanentis; & can. 11. damnat, qui dixerit, nos iustificari solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ & charitate: at gratia excluditur per modum habitus, sicut eadem infunditur per modum habitus, ex cap. 7. in quo docet, gratiam iustificantem unicuique infundi iuxta propriam dispositionem: & can. 28. docet, amissâ gratiâ per peccatum, non amitti fidem, quæ solo peccato infidelitatis perditur, quod de actu intelligi nequit. Denique eam sent. *Triden. hinc definit, quam olim vt dictis Sanctorum ac Theol. magis consonam definiuit Clemens V. in Conc. gener. Vienn. hæc autem fuit, sc. quòd gratia & virtutes per modum habitus infundantur baptizatis. 2. Datur in nobis actus fidei infusæ, supernaturalis quoad substan-**

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

tiam, vt *suprà*: ergo dandus est habitus infusus, etiam supernat. quoad substantiam: nam unicuique actui supernat. quoad substantiam respondet suus habitus supernat. etiam quoad substantiam, & licet possit quiuus actus supernat. produci ab extrinsecâ virtute Dei, connaturalius tamen & diuine prouidentie conformius est vt producat ab intrinseca virtute. Habitum infusum fidei specie differre ab acquisito, constat tum ex motiuo diuerso; nam ille nititur testimonio diuino propter se credito; hic humano: tum ex diuersis effectib. ille est productiuus actus supernat. quoad substantiam; hic naturalis: tum ex diuerso modo concurrendi ad actus; ille ad actum concurrat instar potentie, dandò simpliciter posse; hic tantum facilitando potentiam, quam in ratione principij productiuui supponit perfectè completam. Inferitur, habitum fidei infusæ esse vnum specie in omnibus, cum eodem in omnibus nitatur motiuo formali. Nec obstat obiectorum credibilium varietas: nam hæc non specificant fidem, nisi vt stant sub autoritate diuina, vt sub ratione formali, quæ est eadem in omnibus.

Dico 2. Habitus fidei infusæ non datur tantum ad perfectius & intensius credenda mysteria fidei, sed ad credendum simpliciter, vt oportet ad salutem. Fundam. datur ad credenda mysteria reuelata ex motiuo supernat. autoritatis diuinæ: quod motiuum est simpliciter necessarium ad salutem, nec potest ab habitu acquisito suppleri, qui in obiectum fidei tendit propter testimonium humanum, quod ad salutem non sufficit.

Dico 3. De fide certum est, dari habitum infusum fidei: est *Gabriel. in 3. dist. 23. q. 2. art. 2. Vega lib. 7. in Trident. cap. 24. Bellar. lib. 1. de gratiâ cap. 3. Valen. 1. 2. disp. 4. q. 3. pu. 4. Suarez de fide disp. 7. sect. 1. nu. 2. & lib. 6. de gratiâ cap. 8. colligitur ex *Scoto cit. §. ad qu. vbi ait, quòd oportet ponere fidem infusam propter autoritatem Scripturæ, & Sanctorum: & post docet, sicut credo Deum esse Trinum & vnum: ita credo me habere fidem infusam quâ hoc credo. Fundam. autoritas Trident. cit. quæ de solâ actuali fide explicari non potest: nam in can. 3. distinguit actus credendi, sperandi, diligendi, & poenitendi à gratia iustificationis, quam *suprà cap. 7. definierat, esse renouationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum. Explicans autem postea, quæ sint hæc Dona, quæ vnâ cum gratiâ infunditur, ait esse fidem, spem, & charitatem: hæc nequeunt hic à Concilio sumi pro actibus: nam has infundi ait cum ipsâ iustificatione, quam & can. 3. & cap. 7. docet subsequi ad actus fidei, spei, & charitatis, vt formam ad suam dispositionem. Accedit autoritas Catech. Rom. huiusmodi virtutes explicantis, per habitus permanentes nobisque inhærentes: postquam enim de Baptismo §. sed vt ad Baptismi effectus, gratiam iuxta mentem *Tridentini* definierat qualitatem diuinam in animâ inhærentem, de virtutibus subdit: *huic autem (nempe gratiæ) additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quæ in animam cum gratiâ diuinitus infunduntur.* Infero, ante *Triden.* non fuisse fide certum, has virtutes à Deo infundi per modum qualitatis permanentis; sed fuisse ante *Concilium Vienn.* unicuique liberum vtramque partem æquè probabilem tueri: post *Viennense* autem nostram sent. solum vt probabilior, & consequenter oppositam vt minus probabilem, licitum fuisse defendere: post *Triden.* verò omnino videri nostram sent. definitam: etsi, quia hæc definitio non est expressa, sed***

P p 3

tantum

69.
Ad rationem.

1.
Catholici omnes in hoc concordant.

2.
Controuersia.

3.
Varietas.

6.
Gratiam fides infunditur per modum habitus.

7.
prob. 2.

8.
Habitus fidei infusæ differre specie ab acquisito.

9.
Coroll.

10.

11.

12.
Coroll.

tantum virtualis & implicita in Concilio, non est vt hæreticus damnandus, qui oppositâ doceret.

Refutatur sent. 1. & quidem de paruulis baptizatis saluari nequit, quo pacto dicantur fideles, & per fidem placere Deo: nam etiam de illis verificari debet propositio ad Hebra. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo.* Cùm igitur hi nequant placere Deo fide actuali, cuius capaces non sunt, placebunt fide habituali, quam vnâ cum gratia iustificante & reliquis virtutibus infusus in Baptismo accipiunt. Nec dici possunt paruuli fideles, per solum characterem; alioqui adultus hæreticus retinens characterem Baptismi, diceretur fidelis. Refutatur sent. 2. *ex cit. author. Trident.* quæ vniuersaliter se extendit ad omnes tam paruulos, quàm adultos; tam in Sacramentis, quàm extrâ iustificatos. Tertia, à nostra non differt: nam bifariam sumi potest conclusio Theol. vt *ex disp. 2. sect. 6.* constat: vel pro conclusione formaliter deductâ, vi naturalis, illationis & connexionis cum præmissis, & vt sic differt à conclusione fidei: vel vt explicata per aliquè naturalem discursum, ita vt discursus non sit ratio assentiendi conclusioni, sed sola conditio præuia explicans conclusionem, vt virtute contentam in aliquo principio, expressè reuelato: vi cuius reuelationis non solum creditur principium ipsum expressè reuelatum, sed etiam conclusio in ipso principio virtualiter contenta, vt *cit. loco.*

Dico 4. Munus habitus fidei infusæ, est inclinare intellectum ad omne verum reuelatum tam speculatiuum, quàm practicum, propter auctoritatem diuinam infallibiliter credendum; ita explicatur essentialis habitudo, quam habitus fidei infusæ habet, alteram ad potentiam, quam iuuat; alteram ad obiectum, ad quod credendum ordinatur. Prima pars prob. cùm fides sit virtus per se potentiam inclinans ad assentiendum reuelatis; cumq; assentiri reuelatis sit proprium intellectus, fides erit propria virtus intellectus, inclinando illum, tum formaliter, præbendo ei se ipsam vt formam: tum efficienter, coagendo cum illo ad assensum circa reuelata eliciendum. Cùm enim intellectus creatus sit incompletum principium ad assensum supernat. eliciendum, indiget aliquo principio addito, quo fiat intrinsecè potens ad talem assensum eliciendum: hoc autem præstat habitus infusus fidei. Hinc sequitur, illum debere esse in potentia intellectiua: nam in ea potentia collocandus est habitus, quæ indiget iuuari in ratione potentie immanentis, cuius est agere vt principium coniunctum cum proprio actu: ergo cum intellectus sit potentia operatiua, immanenter connaturaliter indiget compleri per habitum immediatè sibi inhærentem. Cæterum hunc habitum aliqui requirunt, non tantum vt intellectum effectiue iuuet ad assensum supernat. producendum, sed tum ad illum recipiendum, tum vt vitale comprincipium ad obiectum percipiendum: quia intellectus non solum est incompletus in ratione principij effectiui actus supernat. sed etiam in ratione subiecti receptiui, ac principij vitalis perceptiui. Verum quoad 1. si intelligatur, quod habitus fidei requiratur vt essentialis dispositio ad recipiendum assensum supernat. fidei, falsum est, cùm hic recipi possit in intellectu immediatè, non minùs ac recipitur habitus supernat. fidei. Si verò intelligatur, quod requiratur vt dispositio duntaxat connaturalis, verum est: nam informando intellectum, reddit illum connaturaliter idoneum ad actum supernat. recipiendum. Quoad 2. omninò falsum est, habi-

tum fidei requiri, vt vitale comprincipium percipiendi obiectum: alioqui nec de potentia Dei absoluta produci posset actus fidei, absque habitu inhærente: sicut nec de potentia Dei absolutâ produci potest actus vitalis, absque principio vitali completo sibi proportionato; cùm nequeat principium vitale, siue totale siue parziale, per extrinsecam formam suppleri, vt 1. tom. disp. 9. sect. 12. Vnde ad fundam. aduers. dico, intellectus non est incompletus in ratione principij vitalis, sed solum productiui actus supernat. adeoque non indiget comprincipio supernat. vitali, sed solum effectiui quia in ratione uitæ intellectiue nihil illi deest: nam ipse solus est, qui exercet actum vitæ intellectiue, percipiendo vitaliter obiectum: aliàs deberet non ipse tantum, sed etiam habitus cum ipso obiectum percipere: quod falsum est; nam percipere, est solius vitæ, vel substantialis, vt est anima; vel accidentalis, vt sunt potentie ab anima dimanantes: habitus autem infusi, cùm non sint potentie ab anima dimanantes, obiectum percipere nequeunt.

Prob. secunda pars: habitus fidei est qualitas indiuisibilis extensiuè, cuius quouis gradus se extendit ad omne verum reuelatum: nam quouis gradus specificatur ab eadem auctoritate diuina reuelante vt à motiuo formali: Confir. habitus fidei est instar potentie, cuius quilibet gradus se extendit ad omnia, ad quæ se extendit tota potentia, cùm ab eodem motiuo formali specificetur vnus gradus potentie, ac tota potentia. Tertia pars ostenditur: nam habitus nõ solum assentitur vero speculatiuo, vt *Deus est vnus & Trinus*, sed etiam practico, vt *Deus est summè diligendus*: vtrumque enim est obiectum reuelatum, ad quod fides infusa se extendit sub eodem motiuo formali primæ veritatis reuelantis: ita visio beata Deum in se ipso speculatiue contemplatur, & simul practicè iudicat esse super omnia diligendum. *Bannez 2. 2. q. 4. art. 2.* docet, rationes speculatiui & practici in habitu fidei contineri eminenter & formaliter, simul: *Caier. ibid. in explic.* argu. tantum eminenter. Quæ sent. probabilior est. Ratio: habitus fidei specificatur ab auctoritate diuina reuelante, quatenus nec ipsa falli, nec alios fallere potest. Hæc autem, nec dicit formaliter speculatiuum, nec formaliter practicum, sed eminenter vtrumque quatenus ad vtrumque se extendere potest. Nec est eadem ratio de visione beata, in qua formaliter simul est ratio speculatiui, & ratio practici: nam in ea actu simul est & ipsa contemplatio Dei, quæ est speculatiua, & iudicium dictans, Deum esse super omnia diligendum, quod practicum est. In habitu autem fidei ratio speculatiui & practici continetur tantum potentialiter, & in ratione principij productiui, quatenus concurrere potest tam ad assensum speculatiuum, quàm ad assensum practicum. Porro quæ actu continentur in aliqua re formaliter sunt in illa: quæ verò in potentia tantum continentur, & per modum principij productiui, possunt eminenter tantum contineri, vt in vna virtute æquiuocè productiua, sicut continentur in sole siccitas & calor.

Vltima pars constat 1. ex infallibilitate luminis: quia cùm habitus fidei sit quædam participatio luminis diuini, nequit, nisi infallibiliter in obiectum tendere. 2. ex motiuo formali: quia cùm hoc sit ipsa auctoritas diuina per se ipsam attestans, cumq; implicet Deum falsum attestari, implicat habitum fidei inclinare posse intellectum ad falsum; & per consequens infallibiliter inclinatur ad verum. Ex quo colligitur, habitum fidei infusæ habere veram pro-

13. Ex dictis factis refutatur aliorum sententia.

14. Secunda.

15. Conclusio Theol. bifariam sumitur.

16. 4. Concl.

Duplex habitudo fidei.

17. Coroll.

18. Omnia aliorum.

Fundam.

19. Quoad 1.

Quoad 2.

20. Ad fundam.

à posteriori.

21. Assertio quoad 2. partem prob.

Confr.

22. Pars 3. ostend.

23. Dubium probabilior sent.

24. Ratione duplici.

25.
Coroll.

propriamque rationem virtutis. Nam virtus est, quâ malè uti non possumus, & subiectum bonum reddit. Habitu autem fidei infusæ malè uti non possumus, cum nequeat intellectum inclinare ad falsum: & subiectum bonum reddit, quia reddit illum essentialiter dispositum ad verum semper attingendum, quod est proprium bonum intellectus. Ex his constat, cur Arist. inter virtutes intellectuales non numeret fidem humanâ: quia hæc non inclinatur infallibiliter ad verum: uti nec inter virtutes numerat opinionem, quæ potest ad falsum inclinare.

26.
Prob. fundam.
damento
duplici.

Dico 5. Munus habitus fidei infusæ, non est obiectum reuelatum apprehendere, sed illi assentiri ut vero ex testimonio diuino, quia habitus fidei infusæ est tantum iudicium de veritate obiecti reuelati, propter auctoritatem Dei dicentis: ergo solum ordinatur ad iudicium ferendum de obiecto reuelato. 2. apprehensio, quâ apprehenditur obiectum fidei, non est supernaturalis quoad substantiam: nã fit per species alienas hausas ex sensibus, & virtute intellectus agentis è phantasmatibus experientiã. n. constat. obiecta supernat. nos intelligere ad instar obiectorum naturalium. Non nego sæpè Deum speciali auxilio intra ordinem naturæ concurrere ad species naturales melius coordinandas, ut per eas facilius, promptiusq; apprehendamus mysteria fidei, uti facere solebat cum prophetis.

SECTIO II.

27.

In quo tanquam in subiecto remoto sit habitus fidei infusæ? Subiectum remotum fidei sunt omnes creaturæ intellectuales ad beatitudinem supernat. ordinatæ: aliæ prout sunt, vel aliquando fuerunt in viâ; aliæ ut sunt, vel aliquando erunt in termino aut beatitudinis, aut damnationis.

Disse. prioro
28.

Negat Magister

29.
Fundam.

Queritur 1. an primi parentes habuerint fidem infusam? Negat Magister in 2. dist. 23. & dist. 24. Hugo de S. Victore apud S. Tho. 2. 2. q. 5. art. 1. ad 1. Alens. 3. p. sua sum. q. 80. mem. 3. & Bonau. in 2. dist. 23. art. vlt. q. 3. quod nõ decebat in eo statu, qui medius erat inter statum nostræ viæ, & patriæ, esse cognitionem obscuram & enigmaticam fidei, sed claram; non intuitiuam, ut in Patria; sed abstractiuam, qualem habuerunt angeli de deo in via. Confir. Primi parentes debuerunt habere euentiam credibilitatis mysteriorum nostræ fidei: Fundam. Alens. Cognitio, quæ per fidem habetur, adueniente gloriâ, euacuatur: cognitio autem in statu innocentie euacuata non fuisset. Affirmant S. Tho. cit. & Schol. qua sent. de fide ante & post commissum peccatum videtur certa, definita in Trident. sess. 5. in decreto de peccato orig. Si quis non confitetur, primum hominum Adam, cum mandatum Dei in Paradiso fuisset transgressus statim Sanctitatem & iustitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse. &c. anathema sit & scilicet. 6. cap. 7. docet Adam suâ inobedentiã & sibi, & nobis iustitiam perdidisse; sc. eam ipsam, quæ virtute meritum Christi in Baptismo nobis restituitur. At ut Concil. cap. 7. explicat, cum ipsa gratia iustificante includit fidem, spem, & charitatem. Eadem sent. colligitur ex illis Gene. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, tum per participationem donorum naturalium, & intellectus naturæ, per quam exprimit naturam diuinam summè intelligentem, tum per participationem donorum supernat. Iustitiæ, reliquarumque infusarum virtutum, quibus propiùs accedit ad naturam diuinam, cuius similitudinem supernat. participando, fit eiusdem naturæ consors. Huic loco concordat ille ad Ephes. 4. Renouamini Spiritu mentis vestra, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est

Confir.

30.
Fundam.
Alens.

31.
Certa sent.
affirmati-
na.

32.
Ex scripturis.

in iustitia & Sanctitate veritatis: & ad Coloss. 3. Induente nouum hominem, qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius, qui creauit illum. Nam licet per nouum hominem creatum secundum imaginem Dei in iustitia & sanctitate, nonnulli intelligant de Christo: multi tamen interpretantur de ipso Adam, qui creatus fuit Sanctus, & iustus coram Deo, ut in 1. locum notat à Lapide.

Prob. 1. sine fide impossibile est placere Deo Hab. 11. Sed primi homines tam in statu innocentie, ante peccatum, quam post per penitentiam condonatum peccatum placuerunt Deo: cum nequeat homo displicere Deo, nisi propter peccatum: & in ordine ad Deum, qui semper est vltimò terminatus per modum actus secundi ad creaturas, non detur medium. Nec dici potest, placuisse Deo naturaliter quoad dona naturalia tantum: nam eã complacentiã placuerunt Deo, quæ per positionem fidei ponitur, & per non positionem fidei non ponitur, ut cit. hæc autem est supernaturalis quoad dona supernat. quia naturalis, ut non pendet à fide, ita esse potest sine fide. Dices sat fuisse, ut Adam habuerit fidem actualem. Sed contrà: hanc fidem à fortiori negant aduersarij, qui in illo ponunt cognitionem mediam inter obscuram fidei, & claram Patriæ. & si habuit fidem actualem, consequens est, ut habuerit habitualement, vel infusam ante actum, ut connaturalius illum elicere; vel post actum in præmium saltem de congruo ipsius actus. 2. tam in statu innocentie ante peccatum, quam post condonatum peccatum indigebant primi homines cognitione aliquã supernat. quæ eos dirigeret ad consequendum finem supernat. per media supernat. sui proportionata: hæc autem de lege ordinariã non potuit esse alia quàm fidei: nam hæc est magis proportionata pro statu viæ, & ad meritum magis conducens: quòd enim notitia obiecti, cuius fide debet creatura iustificari, est obscurior, eò meritum est maius: quia eò magis intellectum captiuat in obsequium fidei, credendo obiectum reuelatum propter solam auctoritatem Dei. Ad fundam. Bonau. negatur antec. nulla enim apparet indecentia, sed summa congruentia, tum propter maius meritum, tum propter vniformem modum iustificationis, ut etiam in statu Innocentie homo iustificatus fuerit obscurâ notitiã mysteriorum fidei, uti iustificatur in hoc statu. Ad confir. potuit Deus mysteria fidei primis hominibus proponere ut credibilia, non euidentiã physicã, sed morali, eo modo, quo supra dixi interdum proposuisse prophetis. Quã euentiam habere potuerunt primi Parentes vel ministerio Angelorum, vel immediatè ab ipso Deo per internas mentis illustrationes, moraliter tantum illos certificantes de attestazione diuina.

Quorum autem obiectorum explicitam fidem protoparentes habuerint, variant inter se Doctores. Certum est, eos explicitam fidem habuisse Dei authoris & remuneratoris gloriæ & donorum supernat. nam hæc, ut ex cit. Pauli probaui, omnibus viatoribus, omnique tempore necessaria fuit. Vnde illam habuerunt etiam ante commissum peccatum. An habuerint expressam fidem Mysterij Incarnationis, controuersum. Alij negant: alij concedunt tam ante, quam post peccatum. Nonnulli explicitam fidem huius mysterij solum illis concedunt post peccatum; non ante: quia si antè habuissent explicitam fidem Redemptoris, facti fuissent præscij sui casus. 2. gratiam, quam ante peccatum habuerunt, non acceperunt ex meritis Christi: igitur non fuit illis necessaria fides Christi: fuit

P P 4

tamen

33.
Prob hac
sent. 1. ra-
tione.

34.
Dicas.
contrã.

Prob. 2.

35.
Ad Bonau.
fundam.

Ad Confir.

37.
De obiectis
fidei in sta-
tu innocen-
tia.

38.
De Incarn.

tamen necessaria post peccatum; nam iustificati-
onem à peccato acceperunt ex meritis Christi. Alij
demum docent, primos homines habuisse explici-
tam fidem Christi, etiam ante peccatum, vt con-
summatoris tantum gloriæ, post verò peccatum,
etiam vt Redemptoris. Hæc controuersia non est
de fide habituali, quam omnes fateri debent, pri-
mos parentes accepisse cum iustitiâ habituali,
ante peccatum à Deo infusâ cum omnibus iis do-
nis supernat. quæ illam naturaliter comitantur:
sed tantum de fide actuali. Et qui puto omnem
gratiam collatam fuisse Adæ propter merita Chri-
sti, consequenter doceo, illum habuisse explici-
tam fidem Christi, etiam ante peccatum, vt se
illi gratum præberet agnoscendo illum vt autho-
rem acceptæ Sanctitatis. Nec sequitur, illum
fuisse præscium sui casûs, quia potuit illi reuela-
riuum, non reuelato altero, etsi ex hoc sequatur,
non habuisse ante peccatum explicitam fidem
Redemptoris: quia hæc inuoluit peccatum,
cuius cognitio magnam tristitiam illi causasset,
quæ aliena fuisset ab illo statu, in quo summa
tranquillitas & pax regnabat: sed solum habuisse
fidem Christi, vt authoris & consummatoris
gloriæ, vt S. Tho. 2. 2. q. 2. a. 7. post peccatum
verò, etiam vt redemptoris.

*Patescunt
ad citatos
sent.*

41.
Diffic. 2.

Fundam.

42.
Confir.

43.
Certa sent.

44.
Prob.

45.
Ad fund.

46.
Quid de
primo an-
gelo.

47.
Ad Confir.
Resp. a.

2.

11. Angeli viatores an habuerint fidem infusam?
Durandus in 3. d. 23. quest. 9. num. 12. non irratio-
nabile putat negare, & in 2. d. 4. quest. 2. inferens
angelos non meritos creando, sed obediendo,
vt Christus: ita *Alen. 3. p. quest. 80. me. 2.*
Bonan. in 3. d. 32. a. 2. quest. 3. quia evidens erat
angelo esse verum, quidquid Deus dicit, & eui-
dens reuelatio, quam habere debuisset à Deo, non
ab alio. *Confir.* potuit angelus ex gratia sibi in-
fusa cognoscere euidenter abstractiuè Authorem
talium donorum. *Richardi sent. refutata est 2. tom.*
disp. 18. sect. 3. S. Thomas 2. 2. quest. 5. a. 2. & c.
affirmant, licet non sit de fide, quia definitio
iustificationis *Trid. sess. 6. cap. 7.* solos homines con-
cernit. *Probat ex cit. ad Hebr. 11. Accedentem ad Deum
oportet credere:* at angeli in 1. ortu fuerunt in statu
accedendi ad Deum; & placuerunt Deo: ergo non
sine fide, vt nec sine gratia, vt 2. to. cit. Item angeli
conditi sunt, vt propriis actibus supernat. sibi con-
digne mere rentur vitam æternam: ad hoc autem
necessari est fides de authore & remuneratore
supernat. *ibid.* vt hominibus, ita & angelis secun-
dum Patres; qui dum probant de fide actuali dire-
ctè, indirectè de habituali, ad connaturalè modum
operandi, conuincunt. *Durandus* summum probat
angelum 1. habuisse euidentiam in attestante; vt
2. tom. d. 20. sect. 8. quare nego non potuisse vnum
angelum de mysteriis fidei instrui ab alio; qui
cum non esset beatus, proinde fallere ac men-
tiri posset, angelis mysteria proponebat obscure.
De primo verò Angelo dici potest, vel quòd
ille habuerit euidentiam tantum moralem de
attestatione diuina, quæ illius intellectum non
necessitabat, neque quoad speciem, neque quoad
exercitium: ac proinde potuit cum illâ habe-
re perfectum assensum fidei. Vel etiam si habuerit
physicam euidentiam, adhuc cum illa habere
potuit obscurum assensum fidei circa obiectum
propositum, liberum saltem quoad exercitium,
quæ libertas sufficit ad meritum per fidem in-
choandum. Ad confir. nego, angelum cog-
nitione naturali cognoscere potuisse dona supernat.
sibi à Deo infusa, vt 2. tom. disp. 13. Resp. 2. esto
illa cognouerit, adhuc nego, talem cognitionem
fuisse sufficientem ad fundandum meritum, ad

quod de facto ex lege diuina requiritur notitia
Dei, etiam quatenus est Trinus, Vnus, Remune-
rator; hæc autem ex vi cognitionis, quæ ange-
lus cognoscebat dona supernat. sibi à Deo infusa
cognoscere non poterat.

Restat, quorum obiectorum fidem habuerint
angeli initio suæ creationis. Indubitatum est apud
omnes, qui fidem infusam concedunt angelis
cum notitiâ Dei authoris ac remuneratoris glo-
riæ & donorum supernat. reuelatum illis quoque
fuisse mysterium Trinitatis, cum hoc sit funda-
mentum nostræ fidei, sine cuius reuelatâ notitiâ
nulli de facto contingit salus. Mysterium Incar-
nationis reuelatum angelis in via existentibus,
Negant aliqui *Thomista*, quos tacito nomine re-
fert *Vasquez 1. p. disp. 215. cap. 1.* Quam sent. prob-
abilem cenet *Molina 1. p. q. 57. a. 5. disp. 2.*
Prob. Ephes. 3. Apostolus Incarnationem appel-
lat Sacramentum à seculis absconditum in Deo:
sc. vt in hunc locum testatur Hieron. *illud ipsa secula
ignorauerunt, hoc est omnes Spirituales & rationales crea-
tura.* Et clarius *ibid.* Paulus: *Vt innotescat Princi-
patibus & potestatibus in Cælestibus per Ecclesiam.* In
quem locum Chrysost. *Hom. 7. Mysterium itaque
istud, quid fuerit, ignorabant Angeli. Nam si Principa-
tus ignorabant, vti que multo magis Angeli.* Et paulò
post: *Nam Mysterium ipsum propterea vocat, quod
illud neque Angeli cognoscebant, neque cuiquam alteri
notum erat.* Et ne explicari possit de ignorantia
tantum quoad circumstantias, non quoad sub-
stantiam mysterij, addit taxatiuam solùm: hoc,
inquit, *solum sciebant Angeli; quod portio Domini esset
populus eius.* Eandem sent. nonnulli Patres colli-
gunt ex interrogatione facta ab angelis *psal. 23.*
*Quis est iste Rex gloria? & Isaiæ 63. Quis est iste, qui
venit de Edom? Interrogatio autem ignorantiam
supponit. Ratio: si hoc mysterium reuelatum
fuisset omnibus angelis initio suæ creationis, po-
tuissent dæmones illud executioni mandatum eui-
denter cognoscere, contra Scholasticos & Patres;
& conati fuissent illud impedire, sc. conferendo
hoc mysterium sibi antea reuelatum cum eodem
executioni mandato, facillè deuenire potuissent in
euidentem notitiam ipsius. *Confir.* cum angeli
non habuerint gratiam & gloriam dependenter à
meritis Christi, siquidem Christus prædestinatus
est in decreto Dei post præuisum peccatum Adæ,
quod in eodem decreto supponebat iam gratiam
& gloriam collatam angelis, non fuit in eis de
Christo incarnando fides necessaria: nam hæc ne-
cessaria tantum est ijs, qui iustificandi sunt prop-
ter merita Christi.*

Communis sent. affirmat, omnibus angelis ini-
tio suæ creationis reuelatum fuisse mysterium In-
carnationis, non quoad omnes circumstantias, sed
quoad substantiam: ita S. Tho. 1. p. q. 64. art. 1. ad 4.
& 2. 2. q. 2. art. 7. ad 1. & in 2. dist. 11. q. 1. art. 4. & ple-
rique interpretæ: *Aug. lib. 5. de Gen. ad liter. cap. 19.*
de angelis scribit: *nec illud eos latuit mysterium Reg-
ni Cælorum, quod oportuno tempore reuelatum est pro sa-
lute nostra.* Et paucis interiectis: *Neque hoc ignora-
rent, quandoquidem ipsum semen, quod oportuno tempore
aduenit, per ipsos dispositum est in manu mediatoris, id est in
eius potestate, qui Dominus eorum est, & in forma Dei, &
in forma serui. Christus, & quæ Deus, & quæ homo est*
angelorum Dominus: proinde debuerunt illi à prin-
cipio sui ortus vt Dominum agnoscere, eiq; obedi-
entiâ præstare. Ad quod multi aptat illa. *Heb. 1. Et cum
iterum introducit primogenitum in orbem terra, dicit: &
adorant eum omnes Angeli Dei: Vt primò quidè fuerit
Christus ab angelis initio suæ creationis adoratus,*
quan-

49.
Difficilior
controv.

De Incarn

50.
Negans.
probant ex
scripturis.

51.
Ratione.

Confir.

52.
Sententia
longè pro-
babilior.

Ratio Aug
non incon-
grua.

quando illis per fidem adorandum propositus fuit: 2. cum in re ipsa Incarnatus est, & in orbem per realem naturæ nostræ assumptionem introductus. concordat Bedæ iisd. verbis ab Aug. descriptis in 3. cap. Ephes. Idem, sed sub dubio tradit Bernar. ser. 17. in Cant.

13. Prob.

Ratio: siue angeli suam essentialem beatitudinem & gratiam habuerint ex meritis Christi, vt cenfeo to. 6. siue accidentalem tantum, vt multi opinantur, congruum fuit, vt de eo, antequam bearentur, explicitam fidem haberent, cuius meritis multa dona siue substantialia, siue accidentalia essent habituri. Hoc enim & ad Christi dignitatem, quam credendum non est, ei æternum Patrem denegasse; & ad gratitudinem angelorum spectat; vt quem habituri essent caput & benefactorem in gratiâ, prius colerent & adorarent per libera obsequia in viâ.

14. Dices.

Dices. In nostrâ sent. angeli initio suæ creationis non acceperunt gratiam & virtutes infusas per propriam dispositionem, sed omnino gratis à Deo: ergo non fuit illis necessaria fides Christinam hæc necessaria est, quæ principium operis meritorij alicuius gratiæ per Christi merita obtinendæ: Resp. non fuit illis necessaria fides Christi actualis ad accipiendam gratiam & virtutes gratis infusas, concedo: nam hæc ante omnem actum meritorium, adeoque ante omnem actum fidei acceperunt. Non fuit illis necessaria fides habitualis, quæ mediante connaturalius possent sua condigna obsequia in Deum, & in Christum exhibere, nego vti necessaria non est fides actualis in paruulis, vti cum gratia virtutes supernat. per Baptis. recipiant: est tamen illis necessaria fides habitualis, quæ mediante connaturalius possint; cum ad usum rationis perueniunt, sua libera obsequia Deo, & Christo offerre. Neque per se consequitur, vt quidquid datur propter merita Christi, dari debeat intuitu fidei eiusdem Christi, nam primum auxiliu, quod datur adultis ad credendum in Christum, datur propter merita Christi: & tamen non datur intuitu fidei in Christum: alioqui auxiliu credendi in Christum, quod est principium actus credendi, caderet sub meritum, quod implicat. Imò neque necesse est, vt quod nobis datur intuitu nostri meriti, siue de congruo, siue de condigno; nobis datur intuitu fidei in Christum: quippe qui elicere possumus opus vel de congruo, vel de condigno meritorium, quod non procedat ex actuali fide in Christum, vt ex regulâ proximè dirigente, vt esset dilectio supernat. Dei proximè tantum fundata in fide Dei authoris ac finis supernat. Ad argu. oppositæ. locum r. Pauli explicat Ansel. dici hoc mysterium Sacramentum à seculis absconditum; tum quia, *hec humana merita, nec carnales obseruantia posuerunt illud reuelare*: hoc est nisi illud à Deo reuelatum fuisset, non potuisset per hominis, vel alterius creaturæ merita cognosci: tum quoad non nullas circumstantias; quia, inquit, *ex quo secula sumpserunt principium, nulli fuit ita patefactum, vti nunc Apostolis*. Quibus non omnino negat, illud patefactum fuisse angelis, sed non ita plenè ac perfectè, sicut Apostolis.

15. Distinguo de fide.

16. Distinguo.

17. Ad primum locum Pauli.

18. Ad secundum locum.

2. Locus explicatur ab eodem, quantum ad varia & multiformia opera Sapientiæ diuinæ, quæ in executione huius mysterij manifestata sunt angelis. Reliqua ex Psal. & Isaiâ expriment solam admirationem, non ignorantiam angelorum: nam est hæc interrogatio facta & ab angelis post Christi ascensum in cælum, & multò antea illud mysterium executioni mandatum nouerant, & an-

nuntiarant Luce 2. *Natus est vobis hodie Saluator mundi*. Ad rationem, cum hoc mysterium non fuerit ab initio reuelatum angelis quoad omnes circumstantias, sed quoad substantiam tantum, non poterunt illud postea executioni mandatum certò cognoscere. Ad confir. falsum est, ex 6. to. angelos non habuisse gratiam & gloriam essentialem ex meritis Christi. 2. esto illam ex meritis Christi non habuerint, decuit tamen propter Christi dignitatem, vt illum statim agnoscerent vt Dominum & benefactorem, si non gratiæ & gloriæ essentialis, saltem multorum donorum accidentalium, ei que in viâ existentes libera sua obsequia præstare per fidem concepto.

19. Ad assertionem.

Ad confir.

An fides angelorum fuerit eiusdem speciei cum fide hominum; quoad habitum nulla potest esse controversia: nam hic tam in homine, quam in angelo intellectum essentialiter inclinât ad credendas veritates reuelatas propter testimonium Dei. Nonnulla est de actu fidei: nam hic ab homine elicitur cum compositione & diuisione, ab angelo absque compositione & diuisione. Sed quidquid de hoc sit, vtriusque actus specificatur ab eodem motiuo formali authoritatis diuinæ reuelantis; totumque illud, quod per compositionem & diuisionem interuenit, habet se tantum materialiter ad ipsam specificationem actus fidei: ut rectè cum Bannez & Suarez Turriano 2. 1. disp. 48. dub. 2. *fini* proinde nulla essentialis differentia. Cæteru, etsi circa obiecta, quorum intuitiuitas species angelus habet, non discurrat, vel cognoscit componendo & diuidendo; circa ea tamen obiecta, quorum intuitiuitas species non habet, vt sunt mysteria fidei, nil prohibet circa ea discurrere componendo & diuidendo, vt 1. to. disp. 14. sect. 1. Adde quòd tam in angelo, quam in homine actus fidei fit per simplicem adhesionem obiecti materialis, propter formale, non per discursum, vt supra: proinde quidquid compositionis, vel diuisionis interuenit in actu fidei hominis, merè extrinsecè & accidentaliter se habet ad ipsum actum fidei.

20. Distinguo hic solat.

21. Nulla inter actus fidei angeli hominisque essentialis differentia.

III. An in animabus purgâtibz sit habitus fidei infusæ? Sententia affirmans, me iudice, certa, quia licet non sit illis necessarius habitus fidei, vt principium meriti, cum non sint amplius in statu merendi: est tamen illis necessarius vt principium spei, charitatis, patientiæ, aliorumque actuum supernat. virtutum, quos ibi exercent. Multo enim ibi exercent virtutum actus, quos vt connaturaliter exercent, indigent habitu infuso fidei, quæ tales actus supponunt, in eo que fundantur, sc. etsi eos possint absque intrinsecò habitu exercere; nam hic in eis non cessat, nisi in ingressu gloriæ, cuius inceptio est desitio habitus fidei, cui succedit lumen gloriæ vt connaturale ac necessarium principium visionis beatæ.

3. Distinguo.

22. Vnicum & efficax fundam.

IV. An in damnatis sit fides infusæ? Affirmat Durand. in 3. dist. 23. q. 9. de iis damnatis, qui ante damnationem habuerunt fidem infusam. Vnde de dæmonibus consequenter docet, si ante casum habuerunt fidem, illam retinere in statu damnationis. Probat: fides non potest amitti ratione status damnationis, quia solus ille status tollit fidem; qui ponit visionem, qualis est status beatitudinis, nec ratione actus contrarij: nam nec dæmonum, nec hominum peccatum, qui propter alia, quam hæresis delicta, damnantur, fuit contra fidem. Nec repugnat fides in damnatis ratione obstinationis, ratione cuius priuantur omni habitu ac dono supernat. cum in hominibus maneat character, qui est qualitas supernat. Confir. ex illo Iacobi 2. *Dæmones credunt*

63.

Probat sent. Durandus.

Confir.

credunt & contremiscunt. Hanc sent. *Valentia* 2. 2. disp. 1. q. 5. pu. 2. probabilem censet: *Bannez* 2. 2. q. 5. art. 2. dub. 1. periculofam & errori proximam: *Turrian.* disp. 43. dub. 3. improbableem, & sine vlllo graui ac firmo fundamento contra communem sent. proinde ex iudicio multorum appellat illam temeritatem sapientem: quam censuram sequuntur alij recent. & mihi non displicet. Communis sent. est, in damnatis non manere fidem infusam. ita *Scholastici* in 3. dist. 23. & recent. cum *S. Tho.* 2. 2. q. 5. art. 2. Fundam. fides infusa per se ordinatur ad iustificationem; est enim, vt eam definit *Triden. sess. 6. cap. 8. initium salutis, fundamentum & radix omnis iustificationis*: vnde relinquitur in peccatore, vt per eam possit salutem inchoare, & ad iustificationem se disponere. Cùm igitur damnati sint propriæ salutis & iustificationis incapaces, nulla erit in eis vera & infusa fides: sed si qua est, ea tantùm est humana & naturalis ex euidentiâ miraculorum, & testimonio hominum elicita. Hæc ratio non solum probat, in eis non esse habitum, sed neque actum fidei infusæ. Ad rationem *Duran.* nego, fidem infusam in damnatis non amitti ratione status; nam tollitur ratione finalis obstinationis, ratione cuius damnati sunt incapaces salutis, & consequenter principij salutis, quæ per fidem infusam inchoatur. Nec est eadem ratio de charactere: quia cùm hic non ordinetur ad iustificationem, sed ad consignandos homines, vt sint idonei ad quædam munia obeunda, non repugnat esse in damnatis, ad maiorem ipsorum ignominiam. Locus *Iacobi* intelligendus est de fide naturali elicita ex testimonio hominum, & euidentiâ miraculorum: quam propterea *S. Tho. cit. art. 2. ad 1.* appellat coactam, quia sc. visis tot miraculis & testimoniis hominum, coguntur credere, quæ de mysteriis nostræ Religionis vniuersa prædicat Ecclesia, non testimonio supernat. diuinæ authoritatis, sed naturali miraculorum, & humanæ authoritatis, cui propter moralem euidentiâ contradicere nequeunt.

An in beatis maneat habitus infusus fidei? Sententia negans omnium fere Scholast. cum *Magist.* in 3. dist. 23. & 26. & *Thomistarum* cum *Angelico* 1. 2. q. 67. art. 3. & 2. 2. q. 1. art. 4. & q. 5. art. 1. & 3. p. q. 7. art. 3. vbi eam negat in Christo. De quâ solus dubius *Duran.* in 3. dist. 31. q. 3. Hanc colligunt *Patres* ex 1. *Corinth.* 13. vbi *Apostolus* docet, esse euacuandum quod est imperfectum, cùm veniret, quod perfectum est. *Fides & spes*, inquit *Chrysost.* in hunc locum, *creditis speratisq; rebus aduentis cessant.* Cùm venerit, inquit in eund. *Beda*, quod perfectum est, quod ex parte est destruetur: id est iam non ex parte erit, sed ex toto, quia fidei & spei iam res ipsa non qua credatur & speretur, sed qua videatur succedit. *Charitas* autem, qua vis tribus maior est, non auferetur, sed augetur & implebitur; contemplata, quod credebatur; & quod sperabatur, adeptæ. *Fides* cessabit, ait in hunc ipsum *Ansel.* dum futura, qua creduntur, aduenierint. & *Magister* cit. d. 26. Venit eis, inquit, quod perfectum est, & euacuatum est, quod ex parte est: venit enim cognitio & euacuata est fides. Contrâ citari solent *Irena.* & *Tertull.* qui à *S. Thomâ* explicantur de fide, quoad rationem genericam cognitionis, non quoad specificam. Ratio: naturaliter petit ille habitus cessare qui nullum potest habere effectum, ad quem per se est ordinatus. At habitus fidei nullum in Patria habere potest effectum, ad quem per se est ordinatus: ergo in eo statu naturaliter petit cessare. Maior prob. omne otiosum natura refugit: esset autem talis habitus otiosus, si nullum posset habere effectum, ad quem per se est ordinatus. Idcò enim in

in Venerabili per verba consecratoria separatis accidentibus à substantiâ panis & vini, desinunt substantiæ ipsæ, quia nullum possunt habere effectum, ad quem sunt per se ordinatæ. Minor ostend. habitus fidei per se tantùm ordinatur ad actum fidei, vt dispositionem ad iustificationem: ergo cessante tali actu & fine, propter quem habitus fidei datur, naturaliter postulat & ipse habitus cessare.

Hinc discrimen de habitu spei, qui, vt *infra* maturus est in Patriâ; & de charactere, qui adhuc cessante principali munere, ad quod præstandum ordinatur, perleuerat tam in beatis, quàm in damnatis: quia tam spes, quàm character possunt in Patriâ habere aliquem effectum, ad quem sunt ordinati: illa ad actum fruitionis circa adeptam beatitudinem; hic ad consignandos homines, eosque ab aliis discriminandos, vel ob maiorem honorẽ, vt in beatis; vel ob maiorem ignominiam, vt in damnatis. Dices, Manet habitus fidei in Patria ad animi ornatum, etiamsi non maneat ad actum fidei eliciendum. Sicut manet potentia nutritiua & generatiua in homine ad ornamentum naturæ, etiamsi non maneat ad suos effectus producendos, ad quos sunt ordinatæ. Sed contrâ: quando aduenit forma æquæ, aut nobilius perficiens subiectum; non est, cur altera æquæ aut minùs perfecta debeat in eodem subiecto ad ornatum tantùm manere.

Vt quia in Christo est forma hypostatica substantialis, nobilius perfectiusque consignans ipsius humanitatem ad munus summi Sacerdotis obeundum, non ponitur in eo accidentaliter character: Sed loco habitus fidei aduenit beato lumen gloriæ, nobilius illum perficiens; ergo non est, cur ad solum animi ornatum remanere debeat fides, cùm hunc ornatum nobiliori modo præstet lumẽ gloriæ. Potentia generatiua & nutritiua non solum ordinantur ad suos effectus, sed etiam ad integrandam naturam hominis: vnde ille fuerunt assumptæ. Verbo, etiamsi potentia saltem generatiua nunquam in Christo habitura fuisset effectum. Requiritur enim huiusmodi potentia peculiaris quædam organa in corpore humano, quibus sublatis corpus humanum maneret imperfectum. Instabis: ergo saltem manet habitus fidei in Patriâ vt proprietates gratiæ, sicut manent hæc potentia in homine vt proprietates naturæ: nam gratia vt supernaturalis quædam natura connaturaliter exigit manere cum omnibus suis proprietatibus. Sed contra; fides non integrat gratiam, sicut potentia nutritiua & generatiua naturam humanam: nam hæc sine his potentiis non est perfecta & integra in genere naturæ humanæ: est autem gratia habitualis in ratione gratiæ habitualis perfecta sine habitu fidei, vt constat in Christo. Neque gratia exigit habitum fidei determinatè, sed vel habitum fidei, vel habitum luminis gloriæ, iuxta status exigentiam.

Sed, an in beatis perseueret habitus fidelitatis, qui voluntatem disponit ad imperandum intellectui, vt reuelata mysteria supernaturali fide credat? *Affirmat Suarez* 3. p. q. 7. in *comme. art. 3.* qui hunc habitum concedit in Christo, & consequenter in reliquis beatis, quia debet voluntas beati esse bene disposita ad obediendum fidei, si necesse fuerit. Neque ad ponendum habitum virtutis semper requiritur, vt cum illo voluntas sit aliquando efficaciter operatura; sed sufficit si circa obiectum talis habitus possit aliquem ineticacem & conditionatum effectum exercere. nam ex *S. Tho.* 1. p. q. 95. art. 3. in Adamo constituto in statu innocentia fuerunt virtutes penitentia & misericordia,

63. Sententia tenenda. Fundam.

66. Ad Duran.

Alia ratio characteris

67. Diffic. 5. Negant omnes.

Chrysost. Beda.

Anselmus. Magister.

Ratio.

69. Affirmatur discrimen.

67. Dices.

Instansia.

Non est par ratio de generatiua.

Instat.

Resp.

72. Maior difficultas.

Affir.

Exemplum.

cordiz, solum vt eius affectum bene disponerent circa honestatem talium obiectorum, etiam si in eo statu non potuisset earum actus efficaciter exercere: cum nec peccatum quod est materia poenitentiz; nec miseria, quæ est obiectum misericordiz, in eo statu esse potuerit. Ergo quamuis in beatis fides esse non possit, potest tamen esse habitus fidelitatis, qui eorum voluntatem disponat circa honestatem actus fidei, vt si contingere illis proponi obiectum fidei obscuro testimonio Dei credendum, sint bene dispositi ad illud credendum. Negat Turrianus 2. 2. disp. 43. dub. 4. posito quod talis habitus sit specialis à reliquis virtutibus moralibus distinctus, quia nequit beatus habere efficacem affectum ad credendum, ad quem hic habitus per se ordinatur. Quæ sent. probabilior: alioqui etiam ipse habitus fidei deberet perseverare in beatis, vt sint bene dispositi ad eliciendum actum fidei, si illis proponatur obiectum propter obscurum testimonium Dei credendum. Confir. possent beati illud idem obiectum, quod cognoscunt clarâ visione in Verbo, per Suarez obscuro testimonio Dei credere: ergo debent habere habitum fidei, vt si vellent, possent tale obiectum credere. Quid enim repugnat, vt mysterium Trinitatis, quod euidenter cognoscunt visione beatâ, velint etiam credere propter testimonium Christi, quo hoc mysterium militanti Ecclesiz reuelavit, posito quod visio & fides possint esse simul? Ratio non sunt ponendi habitus supernat. nisi in ordine ad actus absolutos, ad quos ordinantur; non in ordine ad conditionatos, cum non sint necessarii; sed sufficit pro eis extrinsecum auxiliû Dei. Nec est par ratio de virtute poenitentiz & misericordiz in statu innocentiz: quia tales virtutes potuissent in illo statu habere aliquem actum efficacem. Nam ex eo quod Adam non peccasset, non sequitur, quod nullus alius ex posteris fuisset in eo statu peccaturus: ac proinde potuisset erga tales exercere actum poenitentiz, & misericordiz. Non enim obiectum poenitentiz est tantum peccatum proprium, sed etiam alienum, quatenus est læsuum Iuris diuini. Ac propterea virtutem poenitentiz concedimus Christo & beatis: quia non semper est necesse, vt cum dolore, qui in statu innocentiz, & beatitudinis, esse nequit, exerceatur, sed sufficit sola displicentia mali contra Deum illati, absque vlla tristitia & dolore: quam displicentiam habere possunt beati, & à fortiori habere potuit Adam in statu innocentiz. Nec in Patriâ habitum fidei negamus propter essentialem incompossibilitatem eum visione beata vel lumine gloriæ; sed ratione dumtaxat status, vt disp. 11. sect. 1. Quod si aliquando S. Tho. dicat, impossibile in beatis esse fidem, intelligendus est de fide actuali: alioqui ipse 2. 2. q. 175. art. 3. ad 3. concedit Paulum in raptu vnâ cum clarâ visione Dei retinuisse habitum fidei. Quare frustra laborat Duran. in 3. dist. 31. q. 3. dū de hac fide habituali impugnat S. Tho. quod dixerit illam non posse esse in beatis.

An solus Deus sit causa efficiens habitus fidei.

76. **C**ontroversia est, an cum ipso Deo efficienter ad habitum fidei concurrat causa creata: quam indubitatum est non posse esse vel naturam subiecti, vel aliam causam naturalem, cuiusmodi essent actus fidei humanæ, cum nulla causa creata naturalis vim habeat producendi effectum quoad

substantiam supernat. De actibus ipsis fidei infusæ, & de gratiâ habituali, an vnâ cum Deo efficienter concurrant ad productionem habitus fidei; Prima sent. affirmat, habitum fidei produci ab actibus supernat. fidei; ex S. Tho. q. 17. de verit. art. 1. in arg. secundo loco ad 4. vbi docet, ex actibus charitatis infusæ, gigni habitum dilectionis in nobis eiusdem rationis cum habitu infuso. At eadem ratio est de habitu fidei: ergo. Fundam. actus fidei habent omnia requisita ad habitum supernat. fidei producendum: sunt enim supernaturales quoad substantiam, vt supra; nec non productiui qualitatis potentiam adiuuantis ad consimiles actus eliciendos, vt patet tum ex promptitudine & facilitate, quam ad consimiles actus ex eorum frequentatione in nobis experimur: tum à paritate actuum naturalium, qui habitus progignunt consimilium actuum productiuos. Confir. nullum potest assignari discrimen cur potius actus naturales habeant vim producendi habitum consimilem actuum productiuum: & eandem vim non habeant actus supernat. cum vtrique sint vitales: vtrique relinquunt aliquid sui, quod potentia luuetur. vtrique agant vt causa necessaria. Secunda; habitum fidei, sicut & reliquos infusos, effectiue produci à gratiâ habituali: Caiet. 3. p. q. 62. art. 2. & reliquorum recent. Thomist. ex S. Tho. qui 1. 2. q. 110. art. 3. ad 3. & art. 4. ad 1. & alibi docet, gratiam esse principium radicale omnium virtutum infusarum, quæ ab eâ fluunt, sicut potentiz ab essentiâ animæ. Ratio: Ita se habent virtutes infusæ ad gratiam habitabilem, sicut proprietates naturales ad essentialiam animæ: at hæc effectiue dimanant ab animâ; ergo & virtutes infusæ à gratiâ. Tertia docet, habitum fidei, vt & reliquos infusos produci à solo Deo: communior ac longè probabilior; sequitur quæ à fortiori ex sent. affirmante, per actus supernat. nou augeri physicè, sed tantum meritorie habitus infusos quæ 3. to. disp. ult. sect. 7. retuli vt communè.

Dico 1. Habitus infusus fidei non producitur physicè ab actibus supernaturalibus fidei. ex Trident. sess. 6. cap. 7. vbi assignans causas nostræ iustificationis, quam ibid. definit, esse iustitiam nobis inhzrentem eum infusione fidei, spei, & charitatis, solum Deum ait esse ipsius efficientem causam. Nec omisisset inter causas numerare actus nostros supernat. si putasset eos effectiue concurrere ad nostram iustificationem; sicut non omisit numerare Baptismum vt causam instrumentalem ipsius. eadem sent. confirmatur ex modo loquendi Scripturæ, & Concil. quo dicunt huiusmodi habitus nobis infundi: quod. n. infunditur, ab extrinseco principio produciuntur. Rationem deduxit. ex Scoto in 1. dist. 17. q. 2. & contra istam op. Nequeunt duo specie diuersa mutuo sese ipsa efficere. At actus & habitus supernat. fidei sunt specie diuersi: ergo nequeunt se ipsos mutuo efficere. Cum igitur negari non possit habitum infusum fidei esse causam efficientem actus supernat. fidei, non poterit ipse vicissim effici ab actu supernat. fidei. Minor prob. habitus infusus est instar potentiz respectu actuum, quorum est productiuus: quippe qui non solum dat facilitatem, vt habitus acquisitus, sed ipsum posse simpliciter, vt contra Pelag. definiunt Concilia. Potentiz autem vitales & immanentes specie differant ab actibus, ad quos producendos ordinantur, vt inductione constat: intellectus enim specie differt ab intellectione, & voluntas à volitione. Maior ostend. quæ specie differunt, nequeunt esse eiusdem perfectionis, sed necessariò vnâ est perfectius altero. Nequit autem quod est im-

73. Negandum probabilius.

Confir.

Ratio igitur est.

74. Ad exemplum.

75. Aduerte.

77. 1. Sent.

Fund.

Confir.

78. 2. Sent.

Fundam. probabilissimè est auctores.

Ratio.

79. 3. Sent. longè probabilior.

80. Pro controversia solutiõne.

81. Ratio à priori.

Actus fidei nequit efficere habitum.

vt causa instrumenti.

Dei obedientiale.

Nec naturale.

Confir.

83. Primum absurdum.

84. Secundum.

85. Tertium.

perfectius, vt per se patet. Sed habitus infusus est principalis causa sui actus: igitur non potest ipse vicissim à suo actu, vt à principali causa produci. Neque ab eo produci potest, vt à causa instrumentaria: non. n. actus supernat. producit suum habitum infusum, vt instrumentum animæ; cum nequeat entitas naturalis esse causa principalis effectus supernat. nec vt instrumentum sui habitus; nam supponere deberet in ipso habitu infuso natiuam vim principalem producendi seipsum, vel alium similem habitum infusum: at nulla est tales natia vis in habitu infuso; cum hic sit instar potentie immanentis, ad quam complendam ordinatur; & nulla potentia immanens, vt inductione constat, sit productiua sui, vel alterius potentie sibi consimilis: Nec vt instrumentum Dei: nam actum supernat. assumi à Deo ad infusum habitum producendum, vt instrumentum obedientiale, cum hic sit: modus agendi extraordinarius & miraculosus, non debet absque urgente ratione, vel graui autoritate, quæ nulla affertur, dici: vt naturale verò supponere deberet aliquam causam supernat. in cuius virtute operaretur: hæc autem creata nulla de facto assignabilis est, quidquid sit de possibili; de quo hic non disputo: neque increata, cum nulla idonea ratione hæc probari valeat. Confir. Nullus actus naturalis immanens habet natiuam virtutem producendi suam potentiam: ergo nec actus supernat. immanens suum habitum infusum: quia hic comparatur ad actus supernat. quorum est productiuus, vt potentia naturalis immanens ad suos actus naturales.

Secundò prob. ex triplici absurdo, quod sequitur: 1. actus contritionis non tantum dispositiue, sed etiam effectiue produceret in peccatore habitum charitatis; contra Trident. sess. 6. cap. 7. quia non est maior ratio, cur actus fidei, & non etiam charitatis effectiue producat suum habitum infusum. at ibi Concilium contritionem appellat dispositionem ad iustificationem, quam definit esse iustitiam nobis inhaerentem cum infusione fidei, spei, & charitatis: causam verò efficientem ait esse Deum, qui illam producit secundum propriam cuiusque dispositionem, & cooperationem. 2. non solum actus contritionis & dilectionis in Deum, sed etiam dilectionis in proximum produceret habitum charitatis in peccatore. Quia cum hic sit ab eodem habitu infuso charitatis, vt infra, si actus charitatis esset physicè productiuus sui habitus, etiam actus charitatis erga proximum esset physicè productiuus habitus charitatis in peccatore, & inde sequeretur, vel hominem solo actu charitatis erga proximum à peccato iustificari, vel cum peccato de facto stare habitum charitatis: vtrumque autem repugnat principiis fidei. 3. sequeretur, actus supernat. charitatis, & reliquarum virtutum infusarum etiam physicè intendere suos habitus infusos, etiam in beatis; vterius, huiusmodi habitus infusos nullum habituros terminum in beatis, sed semper in infinitum augendos fore. quia causa, quæ potest producere effectum, à fortiori potest eundem intendere: ex aliâ verò parte si tales actus physicè producerent, & intenderent habitus infusos, non liberè, sed necessariò eos producerent & intenderent; consequenter etiam in beatis intenderent.

Dico 2. Habitus infusus fidei non producit physicè à gratiâ habituali, sed à solo Deo. Hæc assertio non est ita certa, vt præcedens: nam etiam si habitus fidei produceretur à gratiâ, adhuc dici posset produci à solo Deo: sicut in probabili sent. proprietates naturæ dicuntur produci à generante,

etiam si immediatè producantur, à subiecto, cui insunt. Verum prob. eodem fund. quo 2. tomo disp. 29. sess. 8. vniuersaliter probauimus, nullum habitum infusum actiue dimanare à gratiâ habituali. nam si virtutes infusæ actiue dimanarent à gratiâ, necessariò ab illâ dimanarent: falsum autem est, eas necessariò à gratiâ dimanare: quia semper & in omni subiecto illæ dimanarent; & in Christo esset habitus fidei, & in viatoribus habitus luminis gloriæ, & in angelis virtus castitatis supernat. nam omnes hæc virtutes sunt naturales proprietates gratiæ. Sequela prob. gratia non est causa libera, sed necessaria: ergo si ab eâ physicè dimanant habitus infusi, non liberè, sed necessariò dimanant: proinde semper, & in omni subiecto gratia eas produceret, præsertim si subiectum non sit physicè incapax. Confir. vt infra semper habitus fidei in adulto producit ante productionem gratiæ: ergo de facto non producit à gratia, sed à solo Deo. In tali productione Deum supplere causalitatem gratiæ, nullum est fundamentum asserendi. Quòd habitus fidei, & reliquæ virtutes infusæ producantur à solo Deo, constat ex refutatione aliarum sent. cum nequeat alia idonea causa assignari.

Ad auth. s. De B. Resp. illum tantum concedere, ex actibus charitatis gigni in nobis habitum eiusdem rationis genericæ, non specificæ: ita 1. 2. quæ 1. art. 4. ad 3. negat ex actibus, qui producuntur ex habitu infuso, causari aliquem habitum in nobis, sc. qui sit eiusdem rationis cum habitu infuso, vt interpretatur Petrus Bergomas in Concord. dubio 697. alioqui esset sibi ipse contrarius. Ad fundam. nego actus supernat. fidei habere omnia requisita ad gignendum habitum infusum fidei: deest enim illis proportio æqualitatis, quæ ad causandum requiritur in causa. Cum enim debeant tales actus, vt principalis causa producere habitum infusum fidei, & perfectior sit habitus, quam actus, non poterunt illum causare defectu æqualitatis proportionis causæ cum effectu. Experientia solum probat, ex actibus fidei gigni in nobis aliquem habitum, qui faciliet potentiam ad consimiles actus, non qui det posse simpliciter, vt dat habitus infusus: quod vltro concedo, s. 10. disp. 1. sess. 6. An huiusmodi habitus ex actibus supernat. acquisitus, sit naturalis vel supernat. ibid. Paritas actuum naturalium potius nostram confirmat sent. sicut actus naturales non producant potentiam, à quâ eliciuntur, sed habitum diuersæ rationis ab ipsâ, quam tantum facilitant ad consimiles actus: ita actus supernat. non producant habitum infusum, à quo ipsi vt à potentiâ producantur, sed alium habitum diuersæ rationis, qui tantum dat facilitatem, non posse simpliciter ad consimiles actus eliciendos. Ad confir. concedo, vt risque actibus intrinsecam vim iunatam ad producendum habitum, sed diuersæ rationis à potentiâ, vel ab habitu infuso, à quo vt à potentiâ ipsi producantur. Ad fundam. secundæ, sufficit, vt inter gratiam & habitum infusos sit proportio principalis formæ & proprietatum, non per physicam emanationem, sed per naturalem dumtaxat exigentiam: vt quemadmodum natura exigit suas proprietates, à quocunque tandem illæ producantur; ait gratia suos habitus infusos, à quocunque illi producantur: de hac proportione explica. s. Tho. Vnde multi Thomistæ hanc solam proportionem agnoscunt inter gratiam & habitum fidei & spei, etiam si inter eandem gratiam & reliquos habitus infusos productiuam adstruant, vt 3. 10. cit.

Prob. assertio.

Confir.

88. Argumenta prima sunt.

80. Ad fund.

90. Ad prob. dictum ab experi.

91. ad 2. prob. 2. paritate.

Ad confir.

91. Ad fund. 2. sent. negant de quod hoc proportio.

An

106.
2. Diffic.1. Sent.
Fundam.

Confr.

107.
2. Sent. probabilior.
Fundam.

Confr.

108.
Coroll. 1.

Ratio.

109.
Coroll. 2.

Deus in infusione habitus supernat. servare proportionem habituum naturalium solum in ratione physice causalitatis, non in ratione moralis dispositionis; nam hæc essentialiter pendet à voluntate creatâ: nec potest à Deo suppleri, cum non possit Deus supplere rationem meriti formaliter: hoc enim essentialiter consistit in liberâ operatione voluntatis creatæ. Quoad 2. diffic. prima sent. negat, ante charitatem infundi habitum fidelitatis, voluntatem bene disponentem ad obediendum fidei *Turrian.* 2. 2. disp. 38. dub. 2. finem, & disp. 41. dub. 9. fine. Fundam. nullus habitus virtutis moralis infunditur ante charitatem: talis habitus est moralis, cum sit in voluntate, quam bene disponit in ordine ad meritum: ergo. Confr. Si talis habitus propter ipsius actum, ut propter dispositionem, infunderetur ante charitatem, etiam alij habitus morales infunderentur ante charitatem. Conseq. est falsum: alioqui per actus Religionis. Obedientiæ, & reliquarum virtutum moralium à peccatore elicitos, ante actum charitatis infunderentur habitus supernat. Religionis, Obedientiæ, &c. Secunda affirmat, huiusmodi habitum infundi ante charitatem, propter actum ipsius habitus, ut propter dispositionem & meritum de congruo, quæ probabilior est. Fundam. hic habitus deservit fidei, bene disponendo voluntatem ad impetandum assensum fidei: nam ut disp. 10. sect. 7. munus huius habitus est, disponere voluntatem ad captivandum intellectum in obsequium fidei: ergo infunditur simul cum ipsâ fide; nam idem ante charitatem infunditur habitus fidei, ut homo sit connaturaliter & ab intrinseco potens suam animi salutem inchoare: propter quam etiam rationem idem fidei, & spei infusæ habitus in peccatore relinquitur: igitur propter eandem rationem infundi debet ante charitatem specialis habitus fidelitatis, qui voluntatem bene disponat ad imperandum actum fidei; cum non minus ad actum fidei connaturaliter exercendum requiratur specialis habitus fidelitatis in voluntate, quam habitus fidei in intellectu. Confr. concedit *Turrian.* habitum fidelitatis simul tolli cum habitu fidei in Patriâ, eo quod nullum aliud munus habeat, quam captivandi intellectum in obsequium fidei, quæ in Patriâ cessat: ergo infundi debet ante charitatem, eo quod nullum aliud munus habeat, quam movendi intellectum ad assensum fidei præstandum.

Infertur 1. utrumque habitum, tam fidei, quam fidelitatis infundi statim post imperium efficax voluntatis, moventis intellectum ad supernat. assensum fidei. Ratio: hic solus actus est sufficiens dispositio moralis, & meritum de congruo respectu utriusque habitus: ergo uterque habitus infunditur statim ac talis actus elicitur. 2. Omnem actum Fidei elici ab intrinseco principio inhærente, non omnem actum fidelitatis: nam ad omnem actum fidei præcedit efficax imperium voluntatis, ad quod statim infunditur fidei habitus, à quo ut à principio intrinseco elicitur fidei assensus. At verò ante fidelitatis actum nullus alius præcedit actus virtutis moralis supernat. propter quem ut propter meritum de congruo infundatur habitus fidelitatis. Et ex aliâ parte nullus habitus causalitate præcedere potest actum, intuitu cuius ille datur; cum nequeat principium meriti cadere sub meritum. Igitur saltem primus actus fidelitatis non proce-

dit à principio intrinseco inhærente. Dices ante actum fidelitatis præcedunt multi actus virtutis moralis elicti ex auxilio speciali, saltem ordinis naturalis: ergo propter illos, ut propter meritum de congruo infunditur habitus fidelitatis. Resp. neg. conseq. nullus enim actus est idonea dispositio ad infusionem habitus, nisi sit eiusdem ordinis cum illo: ergo nequit propter actum virtutis moralis ordinis dumtaxat naturalis infundi habitus supernat. fidelitatis. Nam licet propter talem actum Deus conferat auxilia, ordinis naturalis naturæ indebita, aliâve: nunquam tamen propter eos infundit habitus supernat. alioqui propter actus fidei naturalis elictos ex speciali auxilio ordinis naturalis, qui plerumque præcedere solent actum fidei supernat. Deus infunderet habitum fidei supernat. An tales actus virtutis moralis ordinis naturalis, saltem augeant in iusto meritorie habitus supernat. *To. 3. disp. ult.* Ad fundam. primæ; nullus habitus virtutis moralis per se ordinatus ad perficiendam & consummandam vitam supernat. gratiæ, infunditur ante charitatem, concedo: nullus habitus virtutis moralis per se tantum ordinatus ad inchoandam vitam supernat. gratiæ, infunditur ante charitatem, nego: patet de habitu supernat. spei, qui etiam in sent. *Turrian.* infunditur ante charitatem, qui tamen habitus moraliter disponit voluntatem ad bene operandum. Ad confr. aliæ virtutes morales per se ordinantur ad perficiendam & consummandam vitam supernat. gratiæ; proinde illam supponere debent. Fides & spes, & cum eis habitus fidelitatis, sunt tantum inchoatiuæ vitæ supernat. ergo potius hæ, quam illæ debent ad sufficientem dispositionem moralem ante charitatem infundi. Eadem est ratio de prudentiâ intusâ, quæ, quia per se ordinatur ad dirigendas omnes virtutes tam Theologales, quam Morales, non infunditur ante charitatem, sicut deperditur per quodlibet peccatum.

An & quibus virtutum actibus habitus infusus Fidei augeatur?

Hanc quæst. tractavi *to. 3. disp. ult. sect. ult.* distinguendus status fidei supernat. *informis*, qualis est in peccatore; & *formata*, cuiusmodi est in iusto: disputo hic, an augeatur in utroque statu, & quarum virtutum actibus. Dico 1. Habitus infusus fidei in iusto non solum augetur per actus supernat. fidei, sed etiam aliarum virtutum, quibus gratia habitualis augetur. Primam partem à nemine puto negari posse, præsertim si supponamus huiusmodi actus esse intensiores habitu. Nam, habitum fidei infusæ in homine iusto augeri, certissimum est, tum ex illis *Luca 17. adauge nobis Fidem*: tum ex collectâ *Dominicæ 13. post Pentecost. Omnipotens Sempiternus Deus, da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum*: nec potest congruentioribus actibus augeri, quam fidei. Secunda pars, quæ est *Suarez lib. 9. de augm. & perfect. gratiæ cap. 4. prob. quovis actu infusæ virtutis augetur gratia; cit. disp. sect. 8. at gratia habitualis comparatur ad omnes virtutes infusas, ut essentia ad suas proprietates, ut eod. to. 3. de naturâ gratiæ: connaturaliusque est, ut essentia, quantum fieri potest, proportionem servet cum omnibus suis proprietatibus ut ibid. n. 263. disp. ult. igitur quovis actu infusæ virtutis non solum augetur gratia, sed omnes*

110.
Dices

Resp.

111.
Ad primæ.
Dist. maior112.
Brevis
hic expedienda quæst.113.
Concl.114.
Gratia magis
naturaliter
exigit virtutes
sibi commensuras.

115. *Obicit Vasquez.* omnes virtutes infusæ. Contrà sentit Vasquez. 1. 2. disp. 220. cap. 6. quolibet actu virtutis infusæ augeri omnes habitus infusos, præter fidem, & spem, quæ tantum augentur propriis actibus, etiam quando istæ virtutes sunt coniunctæ cum gratia: etsi earum actibus non solum augeatur gratia, sed etiam reliquæ virtutes infusæ. Fundam. eæ tantum virtutes augentur actibus non tantum propriis, sed etiam aliarum, quæ semper sunt cum gratiâ connexæ, *vt ibid. n. 262.* Resp. etsi fides & spes non sint per se connexæ cum gratiâ, cum possint esse sine illâ; gratia tamen per se cum illis connexa est, cum nequeat gratia absque illis connaturaliter esse, *vt ibid. n. 270.*

117. *2. Concl.* Dico 2. Habitus infusus fidei in peccatore augetur solius fidei infusæ actibus; non aliarum virtutum speciali auxilio Dei à peccatore elicitis. Nam si tales actus sunt efficaces ad moraliter causandum infusæ fidei habitum ante infusionem charitatis; erunt etiam efficaces ad illum moraliter augendum, cum plus requiratur ad causandum habitum simpliciter, quam ad eundem augendum. Eatenus verò actus aliarum virtutum augent in iusto habitum infusum fidei, quatenus augent gratiam, quâ auctâ, proportionaliter augeri debent omnes ipsius proprietates, inter quas est fides infusa. At tales actus non augent in peccatore, neque idonei sunt augere gratiam: ergo nec fidem infusam: scilicet vt sint idonei augere gratiam, debent habere condignitatem ab ipsâ gratiâ, quæ in peccatore non supponitur; in iusto ab ipsâ sunt condigni non solum augere gratiam, sed etiam proprietates eiusdem gratiæ. Dices: vt tales actus infusum fidei habitum augeant, sufficit, vt sint idonei ad augmentum gratiæ de congruo: nam vt actus fidei sint idonei augere habitum præinfusum fidei, sufficit, vt sint idonei de congruo. At tales actus sunt idonei de congruo respectu augmenti gratiæ: ergo. Resp. nullus actus potest esse de congruo meritorius vel habitus, vel incrementi ipsius, qui obicem contra illum non tollit: sed non omnis actus à peccatore elicitus tollit obicem contra habitum gratiæ, eiusque incrementum: ergo. Obex verò contra habitum fidei est solum peccatum infidelitatis: igitur potest peccator fidelis per actum fidei de congruo sibi mereri augmentum fidei, cum per nullum peccatum aliud quam infidelitatis, ponatur obex contra fidem: sicut per quodlibet peccatum ponitur obex contra gratiam, qui non per quemcunque actum bonum tollitur.

120. *Coroll.* Infertur 1. habitum fidei in peccatore non solum augeri per actus fidei, sed etiam per actus fidelitatis, quibus voluntas efficaciter imperat intellectui ad actus fidei eliciendos, quia per actum fidelitatis fit formaliter de congruo meritorius actus ipse fidei: at per illum actum habitus fidei moraliter augetur, qui est ipsius augmenti de congruo meritorius. Confir. ex precedente scilicet. per actus fidelitatis meritorie producit habitus fidei: ergo per eosdem etiam augetur: nam causa, quæ potens est effectum producere, potens etiam est eundem augere, vt inductione constat. 2. Aliquando intensior habitus fidei est in peccatore, quam in iusto: quia plures actus fidei elicere potest peccator, quam iustus: & intensiorem habitum fidei habere po-

test vnus iustus, quam alius: ergo amissâ gratiâ intensior manere potest habitus fidei in peccatore, quam maneret in iusto, in quo remissior supponitur præinfusæ fidei habitus.

An & qua ratione habitus infusus fidei sit corruptibilis?

Non disputo hinc de corruptibilitate late sumptâ, prout dicit destructionem rei à quacunque causâ factam: sed præse, prout dicit destructionem rei per causam secundam, quæ sicut quadruplex est, ita quadrupliciter intelligi potest infusus habitus fidei per causam secundam corrumpi, efficienter, materialiter, formaliter, & finaliter. Dico 1. habitus infusus fidei à nullâ causâ secundâ est corruptibilis efficienter: nam à solo Deo pendet efficienter; scilicet vt solus Deus illum producit, ita solus conseruat: Nequit autem vna res efficienter corrumpi ab alia, saltem immediatè, de quâ effectiuâ corruptione hinc ago, nisi ab ipsâ efficienter pendeat: nam efficienter corrumpi immediatè, est corrumpi per subtractionem effectiuum concursus, quo res in esse conseruatur: ergo. Dico 2. Habitus infusus fidei non est corruptibilis materialiter, nam illud est corruptibile materialiter, quod habet subiectum corruptibile, quo corrupto, corrumpitur forma in ipso subiectata, at habitus infusus fidei non habet subiectum corruptibile: cum pro subiecto habeat intellectum, qui naturâ suâ est incorruptibilis. Maior prob. sicut illud efficienter corrumpitur, quod destituitur concursu effectiuo, quo in esse efficienter conseruabatur: ita illud subiectiuè corrumpitur, quod destituitur concursu subiectiuo, quo in esse subiectiuè conseruabatur. Dices. fides infusa potest dici corruptibilis subiectiuè, quatenus vt accidens supernaturale non est naturali subiecto perpetuo debitum, vt nonnulli Recent. Resp. esto fides sit accidens supernaturale indubitum, etiam ad tempus intellectui naturali: posito tamen, quod sit producta, quantum est de se, non petit desinere, sed potius conseruari in subiecto, in quo producit, & licet subiectum ex se non petat tale accidens; tamen tale accidens petit tale subiectum in quo conseruetur.

Dico 3. Habitus infusus fidei est corruptibilis formaliter, non physicè, nec tantum demeritorie, sed tum per subtractionem motiui formalis; tum per cessationem finis, ad quem ordinatur. Primum constat: nam illud est corruptibile formaliter, quod habet contrariam formam, à quâ expelli potest: sed habitus infusus fidei habet oppositam formam infidelitatis à qua expelli potest. Secundum constat: nam infidelitas non expellit physicè habitum infusum fidei: cum nullus actus physicè expellat habitum, sed tantum contrarium actum. Vnde diuinitus simul esse possunt habitus infusus fidei, & infidelitas; esto simul esse non possint actus fidei & infidelitatis. Sicut quiuus habitus esse potest cum actu oppositi habitus: esto actus vnus habitus esse nequeat cum actu alterius habitus oppositi. Tertium probatur, quoniam si tantum demeritorie habitus fidei esset corruptibilis ab actu infidelitatis, non solum corrumpetur à peccato infidelitatis, sed à quouis alio: quia

122.
De singulis breuiter.
123.
Dico 1.
124.
Dico 2.
125.
Dices.
Habitus fidei est corruptibilis formaliter.
127.
non physicè
128.
Nec tantum demeritorie vid.

propter quoduis mortale peccator iuste meretur priuari omnibus donis infusis. At non propter quoduis mortale, sed propter solam infidelitatem priuatur habitu infuso fidei, vt *Triden. sess. 6. can. 28.* vbi definit, amissâ gratiâ per peccatum, non semper amitti fidem, sc. quia non semper peccatum, quo amittitur grâta, est infidelitatis, quo solo amittitur fides infusa. Ex his constat, cur quolibet mortali amittatur charitas & gratia, non fides: quia quodlibet mortale specialiter opponitur charitati & gratiæ non fidei: nam quodlibet mortale tollit à peccatore Deum vt vltimum finem, qui est obiectum charitatis, quo sublato, petit tolli habitus ipse charitatis, cum nequeat habitus operari absque suo obiecto formali. Præterea ponit inter peccatorem & Deum inimicitiam, in cuius oppositâ amicitia consistit gratia, vt *Triden. definit sess. 6. cap. 7.* At non quodlibet mortale, sed tantum peccatum infidelitatis tollit formale obiectum fidei. Quartum declarat peculiarem oppositionem, ob quam in homine corrumpatur habitus fidei infusæ: quæ duplex est; Altera per actum, quo tollitur obiectum formale fidei, quæ est sola infidelitas: nam hæc tantum negat testimonium diuinum, quod est formale obiectum fidei. Sublato autem motiuo formali fidei, cessat habitus fidei, cum nullus habitus operari valeat absque suo motiuo formali. Dices esto non possit habitus fidei operari circa vnum articulum, qui per actum infidelitatis negatur; poterit saltem operari circa alios, qui non negantur. Resp. hoc ipso, quod negatur vnus articulus fidei, virtualiter eodem actu negantur omnes: nam de facto omnes nostræ fidei articuli proponuntur, & applicantur credendi autoritate Ecclesiæ. Qui autem non admittit autoritatem Ecclesiæ in vno articulo, non habet illum sufficienter applicatum, proinde non potest ad illum credendum moueri propter autoritatem diuinam immediatè creditam: quia hæc non mouet, nisi applicata motione Spiritûs sancti, quæ non datur, nisi positâ applicatione Ecclesiæ, vt conditione de facto necessariâ requisitâ. Qui autem non admittit autoritatem Ecclesiæ in vno articulo, neque illum admittere potest in reliquis, cum sit vna & eadem, eodemque modo applicans testimonium diuinum, quod est formale obiectum fidei infusæ.

129.
Sed tum
per subtra-
ctionem mo-
tius formali.

130.

131.
Tum per
cessationem
finis.

132.
Notandum.

Altera oppositio est per statum, quo tollitur finis, ad quem ordinatur habitus infusus fidei; qui est tum iustificatio, eiusque incrementum, quâ de causâ cessat in damnatis, & beatis; cum neutri sint amplius iustificationis, eiusque incrementi capaces: tum modus cognoscendi obscurus & ænigmaticus, quo cessante in Patriâ, cessat, & propter hanc etiam causam in eâ fides, cui succedit clara visio omnium, quæ hîc obscurè credita sunt. Hinc habes, cur fides non cesset in Purgatorio: quia licet animæ ibi purgantes non sint capaces iustificationis, eiusque incrementi, sunt tamen in statu obscuro & ænigmatico, in quo adhuc egent auxilio fidei, vt infallibiliter credant, quæ à Deo sibi promissâ sunt. Ex his patet, quo pacto habitus fidei sit corruptibilis finaliter: quia sublato in damnatis, & beatis sine, propter quem fidei habitus à Deo infunditur, in eis cessat, ne maneat perpetuò otiosus. Nota, non à quouis er-

rore contra fidem, fidei habitum expelli, sed tantum à voluntario deliberato, & pertinaci contra Ecclesiæ autoritatem, vt *seq. disp.* Neque etiam sufficere errorem venialiter tantum culpabilem, etiamsi esse possit cum pertinaciâ: alioqui posset quis amittere fidem, non amissâ charitate, quæ per veniale non amittitur. Infertur, non amissurum infusæ fidei habitum, qui ante vsum rationis baptizatus, & postea inter Gentiles educatus, inuincibiliter, vel etiam vincibiliter erraret circa res fidei. Eadem ratio est de rustico, qui ex eadem ignorantia erraret circa mysteria fidei: de quo *seq. disp.*

133.
Coroll.

SECTIO VII.

Nonnulla dubia soluntur.

PRIMUM dub. An habitus infusus fidei non solum corrumpatur per errorem & pertinaciam contra fidem Catholicam ab Ecclesiâ propositam; sed etiam per errorem & pertinaciam contra fidem priuatam sufficienter à Deo applicatam. Qui negant, talem assensum fieri ab habitu infuso fidei, coherenter negare debent, per oppositum dissensum corrumpi habitum infusum fidei: quia habitus fidei non corrumpitur, nisi per oppositum actum contrarium: in hæc autem sent. discredere tali reuelationi non opponitur habitui infuso fidei: sicut nec illi credere, est ab habitu infuso fidei: sed ab alio habitu. Vnde ad summum per talem dissensum corrumpetur habitus, cuius esset tali reuelationi assentire. Verum iuxta nostra principia dico, per huiusmodi errorem corrumpi ipsum habitum infusum fidei; cum talis error directè opponatur authoritati diuinæ sufficienter propositæ, quæ est formale motiuum præinfusi habitus fidei. Hic enim non solum se extendit ad fidem Catholicam ab Ecclesiâ propositam, sed etiam ad priuatam à Deo sufficienter reuelatam: & consequenter talis homo esset verè & propriè hæreticus coram Deo: licet non posset ab Ecclesiâ puniri: vt rectè *Suarez disp. 19. sect. 5. 2. dubium*: An infidelitas corrumpat habitum euidenter in attestante. Suppono ex *disp. 2. sect. 5.* possibilem esse assensum fidei euidenter in attestante, & consequenter habitum infusum, qui intellectum inclinaret ad huiusmodi assensum substantialiter diuersum ab habitu fidei, qui tantum intellectum inclinaret ad assensum obscurum in attestante. Negat *Turrian. cit.* etiamsi supponat habitum fidei euidenter in attestante esse eundem cum obscuro in attestante. Quæ sent. probabilis est. Nam vt habitus non tollatur, sufficit, vt subiectum non sit illius incapax, & in eo aliquem actum exercere possit. Sicut, vt habitus spei non tollatur in Patriâ, sufficit, vt subiectum sit capax, & in eo aliquem actum exercere possit. Cæterum in meâ sent. qui huiusmodi habitus substantialiter distinguo, adhuc id facilius saluatur; quia cum infidelitas non opponatur directè habitui euidenti in attestante, cum nequeat intellectus dissentire obiecto euidenti in attestante, non poterit illum expellere: nam actus non nisi illum habitum expellit, cui opponitur, vel cuius motiuum formale, aut proprium actum ratione statûs perpetuò tollit. Motiuum autem formale habitus euidenter in attestante non est testimonium diuinum per Ecclesiâ obscurè applicatum, quod tollit

134.
Primum
dubium.

135.
Solutio.

136.
Secundum
dub.

Sent. pro-
babilis.

137.
Nostræ faci-
lior.

tollit hæresis, sed testimonium diuinum à Deo euidenter propositum, cui directe & formaliter non opponitur hæresis.

138.
Dubium 3.

Tertium: An per hæresim non solum corrumpatur habitus infusus fidei, sed etiam fidelitatis, qui voluntatem disponit ad obediendum fidei? Negatiua pars videtur sequi ex *præced. dubij solutione*: nam illum habitum expellit hæresis, qui opponitur, & cuius motiui formale, & actum tollit. At hæresis non opponitur, nisi habitui infuso fidei, eiusq; tantum formale motiui, & actum tollit. Affirmatiua verò pars sequitur ex *sect. 2. vbi docui, habitum fidelitatis vnà cum habitu fidei in Patriâ desinere; ergo etiam in hæretico. Quare nego, hæresim non opponi habitui infuso fidelitatis, vel eius formale obiectum non tollere: nam hæresis non solum consistit in actu intellectus, quamuis in eo consummetur; sed etiam in actu voluntatis, alioqui culpabilis non esset. Nec solum tollit formale obiectum habitus fidei, eiusq; proprium actum, sed etiã formale obiectum fidelitatis, quod est ipsa supernat. honestas actus fidei, quæ dum hæresis tollit, tollit etiã formale obiectum habitus supernat. fidelitatis.*

Resp. affir.

139.
Dubium 4.

Quartum: An habitus acquisitus per actus fidei infusæ supernat. quoad substantiam, facilitans tantum potentiam ad consimiles actus eliciendos, maneat in hæretico. Pars negatiua videtur sequi: cum non possit talis habitus in hæretico actum habere: quia nequit operari, nisi præsupposito habitu infuso fidei. Cum enim habitus infusus fidei ad actum fidei se habeat vt potentia; habitus verò per actus supernat. fidei acquisitus se habeat vt facilitans tantum potentiam, non poterit hic operari, nisi præsupponat præinfusum habitum fidei, vt potentiam, quam debet facilitare. Confir. Nequit habitus acquisitus naturalis operari, nisi præsupponat potentiam, quam debet facilitare: ergo neq; habitus acquisitus fidei, nisi præsupponat præinfusum fidei, quem vnà cum potentia facilitare debet. Affirmatiua pars mihi probabilior est: Nã si aliquis hæreticus, antequam in hæresim incidisset, per multos fidei infusæ actus facilitatem sibi comparasset ad consimiles actus eliciendos, si postea hæresi abiurata, iterum ad fidem reuerteretur, eandem experiretur facilitatem ad eosdẽ præinfusæ fidei actus eliciendos: quis hoc neget? At hæc aliunde oriri non posset, quã ex aliquo habitu acquisito, qui per hæresim non fuit extinctus, sed tantum sopitus, qui defectu habitus infusi non potuit intellectum ad vltimum veræ fidei actum facilitare. Nec dici potest, hanc facilitatẽ oriri ex præinfuso habitu fidei: nam sicut hic non dabat ante hæresim facilitatem, sed tantum posse; ita nec iterum infusus post abiurata hæresim. 2. Eos dumtaxat habitus propter peccatũ aufert ab homine Deus, qui immediatẽ pendent ab ipso tantum: habitus autem per actus infusæ fidei acquisitus non pendet immediatẽ à Deo tantum, sed etiam ab homine, qui illum propriis actibus sibi comparauit: non igitur illum ob peccatum aufert Deus. Maior prob. non solet Deus, quæ ipsius est clementia, ob peccatum creaturam priuare, nisi donis merè gratuitis, vt constat tum de angelis, tum de hominibus, qui propter peccatum non sunt spoliati, nisi donis merè gratuitis, integris in eis manentibus omnibus naturalibus. Habitus autem comparatus ex actibus supernat. fidei, etsi quoad substantiam supernaturalis sit, cum constet ex speciebus productis ab actibus supernat. fidei, quæ sunt supernaturales quoad substantiam, vtpotẽ productæ ab ipsis actibus supernat. fidei: quia tamen eius productio merè gratuita non est cum non sit immediatẽ à Deo, sed tum ab acti-

140.
Probabilior ex duplici ratione sententia affir.

141.

En hic patet ad rationem negandi.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

bus supernat. fidei, vt à causis necessariis, tum à cooperatione liberæ creaturæ, idè ob peccatum non aufert illum Deus. Vnde manent tales habitus in damnatis & beatis; illis ad pœnam, his ad gloriã, saltem accidentalem: vtrique enim reminiscuntur actum fidei, quos in hac vitã exercuere: quæ reminiscencia sine specie præteriorum actuum fieri non potest. Ponere autem propter talem reminiscenciam, nouas species à Deo infusas intellectui beato ac damnato, est absque idonea ratione dictum.

Quintum: An in hæretico maneat habitus Theologiæ. Qui hunc habitum ponit in essentia naturalem, vel qui putat, ad illum progigendum non necessariò concurrere principia reuelata, acceptatã fide diuinã, sed tantum humanã, nullã habebit difficultatem illum in hæretico ponendi: cum multa principia reuelata admittat hæreticus fide humanã, ex quibus naturali ratiocinatione multas deducit conclusiones Theologicas. Sola diffic. est in sent. eorum, qui docent habitum Theologiæ esse supernaturalem quoad substantiam, ad eumque progigendum semper concurrere aliquod principium reuelatum fide diuinã creditum vt *1. to. disp. 1. sect. 3. & 4. vbi licet concedam habitum Theologicum ex principiis reuelatis humanã fide creditis genitum (de quo philosophandum eodẽ modo ac de habitu quoad substantiam naturali) eum tamen ibid. doceo specie differre ab habitu genito ex principiis reuelatis fide diuinã acceptatis: De hoc igitur supernaturali quoad substantiam, dico illum manere in heretico materialiter tantum, secundum entitatem ipsam habitus, à paritate habitus supernat. comparati ex actibus supernat. fidei; non manere formaliter in ratione principij operatiui, quia cum hic ad conclusiones inferendas pendeat ex aliquo principio reuelato diuinã fide acceptato; & in hæretico fides diuina non sit, in eo talis habitus defectu veræ fidei nunquam poterit in actum exire: eodem modo, quo *ca. disp. sect. 8. dixi, hunc habitum manere in beatis, tantum quoad conclusiones & veritates Theologicas, non in ratione principij operatiui. Quod si hæretici, etiam post hæresim facilitatẽ experiantur in deducendis conclus. Theolog. ex principiis reuelatis hæc facilitas in eis prouenit ex habitu Theologico genito ex principiis reuelatis humanã fide creditis, qui sæpè cum habitu supernat. Theologiæ miscetur.**

Sextum: An diuinitus in eodem intellectu simul stare possint actus fidei & hæreses. Et sanè indubitatum est, huiusmodi actus circa idem obiectum esse non posse, cum implicet intellectum eidem obiecto simul assentiri, & dissentiri. Circa diuersa verò, si ea sint ab eadem Ecclesiã proposita, putat *Turrrian. disp. 44. dub. 2. circa ea non posse simul esse actum fidei, & hæresis; posse autem, si ea non sint ab eadem Ecclesiã proposita, velut si vnum immediatẽ propositum esset à Deo tantum, alterum ab Ecclesiã, posse eo euentu hominem habere actualem fidem de vno propter testimonium Dei per interiorem illuminationem propositio, & actualem hæresim contra alterum ab Ecclesiã applicatum. Sed nec video repugnantiam, cur de absolutã potentia Dei nõ posset quis ex duobus obiectis ab eadem Ecclesiã propositis, assentiri vni propter testimonium Dei, & dissentiri alteri. Nam posset Deus de absolutã potentia per internam illuminationem concurrere cum tali intellectu ad assensum veræ fidei circa vnum obiectum ab Ecclesiã pro-*

142.
Dubium 5.

Difficultas in nostrã sent.

143.
De habitu Theol. genito ex principiis reuelatis fide diuinã acceptatis.

144.
Dubium 6.

145.
Non implicat.

Qq 3

posi-

Ratio.

positum, esto idem intellectus dissentiret alteri ab eadem applicato. Ratio; ad actum Fidei infusæ non requiritur, vt obiectum ab Ecclesiâ propositum credatur propter authoritatem Ecclesiæ, sed propter authoritatem solius Dei: est enim authoritas Ecclesiæ sola conditio infallibiliter tantum applicans obiectum fidei. At posset vni obiecto ab Ecclesiâ proposito intellectus assentiri propter solum testimoniū Dei per internam illuminationem applicato, etiamsi dissentiret alteri ab eadem proposito. Nam ex eo quod hic non reciperet authoritatem Ecclesiæ in vno, non sequitur, quin Deus possit peculiari suâ motione eleuare intellectum vt assentiat alteri, non propter testimoniū Ecclesiæ, sed propter suum.

146.
Dubium 7.
Ratio dub.
Confir.

Septimum: An habitus infusus fidei sit remissibilis? Ratio dub. sicut per actus infusæ fidei continuò augetur; ita per contrarios actus continuò remittitur. Confir. sicut quoad incrementum habitus infusus fidei seruat proportionem cum acquisito; quia sicut hic per actus conformes habitui continuò augetur; ita ille per actus supernat. fidei continuò augetur: ita eandem proportionem seruare debet quoad decrementum: sc. vt habitus acquisitus per contrarios actus continuò remittitur; ita infusus per actus oppositos continuò remittatur. Hanc sent. vt probabilem refert *Bannez. 2. 2. q. 4. art. 5. dub. 1. ad 4. vbi docet, fidem & sp̄e manere debilem & minus intensam in peccatore. Causam huius remissionis ait esse illud idem agens, quod gratiam & charitatem efficienter corrumpit, quod moraliter & demeritoriè est peccator, physicè Deus ipse.*

147.
Decisio dubij.
Fundam.
Ab enumeratione omnium modorum.

Dico, habitum infusum fidei iuxta legem à Deo præscriptam non esse remissibilem, esse tamen intensibilem. Fundam. non remittitur solâ cessatione actus, nempe quando actus non est sub præcepto (nam quando est sub præcepto, tunc cessatio actus recurrit cum 2. modo) nullum est demeritum: habitus autem infusus non remittitur, nisi propter aliquod demeritum: Non quolibet peccato mortali; nam si ponitur quolibet mortali remitti habitum fidei, ponendum potius esset, tolli totum, cum quodlibet mortale ex naturâ sua sit dignum tali pœna: at de Fide est non quouis mortali tolli habitum fidei: ergo absque fundamento asseritur illū minui. Confir. non minus quodlibet mortale opponitur vni gradui habitus fidei, quàm reliquis omnibus: ergo non minus debet ad quodlibet mortale corrumpi vnus gradus, quàm omnes: Non solâ heresi mortali; quia cum hæc tollat totum motiuum formale fidei infusæ, non potest in subiecto manere aliquo gradu, cum nullus gradus infusæ fidei sit operatiuus absque suo motiuo formali. Non heresi etiam veniali, aut quolibet veniali; nam si hoc conceditur de habitu infuso fidei, concedendū etiam est de reliquis infusis habitibus: cum non minus aut quodlibet veniale pugnet contra quemcunq; habitum infusum, quàm contra fidem: nec magis heresis venialis aduerfetur fidei, quàm quodlibet veniale gratiæ & charitatis: at hoc de gratiâ & charitate dici nequit; alioqui posset gratia & charitas tandem amitti per sola venialia: nam tot posset venialia multiplicari, vt tandem totus habitus per continuam remissionem extingueretur: hoc autem est contra fidem, quæ docet, per nullum veniale, vel multiplicationem venialium amitti gratiâ & amicitiam erga Deū. Nec satisfaciunt, qui respondent, quolibet veniali remitti gratiam & charitatē per partes proportion. quo pacto nunquā deueniri po-

148.
Non saluam
hoc inconuenientem.

test ad defitionē totius habitus, sequeretur. n. præter alia incommoda sæpe plus gratiæ & charitatis amitti per vnum veniale leuissimum & ex subreptione, quàm per aliud graue, & ex plenâ deliberatione commissum; sc. si primum veniale, ob quod tollenda esset dimidia pars totius habitus gratiæ & charitatis, esset leuissimum, & ex purâ subreptione commissum; subsequentiã verò grauiora, & ex plenâ deliberatione facta, ob quæ deberent minores & minores partes proportionales ex eodem habitu minui. Ad rationem dub. etsi efficacem rationem discriminis ex naturâ rei dare non possumus, eo quod sicut de facto decreuit Deus ad singulos actus fidei supernat, augere habitū infusum; ita iustâ lege decreuere potuisset, ad singula peccata, vel mortalia, vel venialia, siue intra ordinem infidelitatis, siue extra, minuere infusum habitum fidei. Hanc tamen legem de facto Deum non tulisse, probabiliter nobis stuantur rationes adductæ: tum maximè, quia Deus prior est ad bene faciendum & præmiadum, quàm ad puniendum. Ad confir. 1. negotio habitus acquisitos per contrarios actus minui quoad entitatem, sed solū quoad actiuitatem & efficacitatem mouendi potentiam: nam cum hi in meâ sent. consistant in speciebus ordinatis & perfectis; cumque species contrarium non habeant, nõ poterunt per contrarios actus quoad entitatē minui. Minuuntur autem quoad actiuitatem & efficacitatem mouendi excitandi; potentiam; quia aduenientibus per contrarios actus alijs speciebus efficacioribus ad contrarios actus excitantibus, minuuntur priores quoad efficaciam mouendi ac excitandi potentiam. 2. dispar est ratio de habitu acquisito & infuso: nam ille physicè minuitur per habitū contrarium ex contrariis actibus genitum; hic tantum moraliter & demeritoriè. Noluit autem Deus quæ ipsius est bonitas, eam proportionem seruare cum habitu infuso, eiusque contrariis actibus, quam seruant actus cum ipso contrario habitu acquisito.

149.
Ad rationē
dub. neg.
paritas.

150.
Ad confir.

Rosp. 2.

151.
Dubium 8.

Octauum: An possit homo cum ordinario auxilio commenso habitui intensiorem actum fidei elicere in statu peccati, quàm in statu gratiæ. Negatiua pars sequitur ex *cit. opin. à Bannez. relata*: nam si semper in homine peccatore fides manet remissior ac debilior, quàm antea in eodem iusto fuerat, non poterit peccator cum diuino auxilio commenso habitui intensiorem actū fidei elicere, quàm potuisset iustus: quia non potest potentia intensiorem actum elicere, quàm sit ipse habitus infusus cū auxilio sibi proportionato, ex *1. to. disp. 9. sect. 1. 6.* Verum coherenter dico, posse peccatorem intensiorem actum fidei elicere, quàm iustū, non solū comparando peccatorem cum alio homine iusto, sed eundem peccatorem cum seipso antea iusto, quia potest vnus iustus intensiorem habitum fidei habere, quàm alius; & cum idem habitus fidei, qui fuit in iusto, perseveret in peccatore, poterit vnus peccator intensiorem actum fidei elicere, quàm alius homo iustus quia verò potest peccator per multos actus frequentatos fidei dispositiue sibi augere habitū ultra eam intensiorem quam habebat in statu gratiæ; consequenter intensiorem actū fidei elicere in statu peccati, quàm in statu gratiæ.

152.
Decisio principij: in illis coherentem.

DISPUTATIO XVI.

De peccatis que Fidei infusæ opponuntur.

Quæritur, quæ & qualia peccata Fidei opponuntur? Sicut duplex est præceptum fidei, affirmatiuum, & negatiuum: ita duplex illi opponitur peccatum, omissionis, contra affirmatiuum, & commissionis contra negatiuum; proinde duplex infidelitas, negatiua, & positua. Negatiua duplex, alia

1.
Duisio infidelitatis.

alia adhuc inuincibilis, & purè negatiua, qualem habent qui nullam rerum fidei notitiã habuerunt; alia vincibilis, & priuatiua; quam habet, quicumque facta sufficienti propositione obiecti, omittit credere. Positiua semper est culpabilis, & in ratione malitiæ essentialiter diuersa à priuatiua, supra quã addit expressum contemptum diuinæ autoritatis; sicut commissio contra præceptum charitatis addit supra omissionem eiusdem præcepti expressum contemptum diuinæ Bonitatis, ratione cuius ponitur in distinctã specie odij contra Deum. Disputo de positiua, contra quam tantùm intelliguntur fulminatæ pænæ in iure statutz; non enim per solam omissionem actus fidei debiti, etiã exterius manifestatam, incurritur excommunicatio contra hæreticos, sed requiritur positiua incredulitas obiecti propositi. De quã primò videndum, quæ conditiones sint ad illam necessariæ. 2. quæ sit illius species. 3. quo pacto inter se distinguantur.

De positiua.

Inquiruntur conditiones requisitæ.

1. Primum iudicium positiuum.

3.

Dubium negatiuum vel positiuum.

4. Dices. 2.

Resp.

5. Condicio secunda. Controuersum.

Omnes conueniunt ad infidelitatem positiuam primò requiri positiuum iudicium contra aliquam veritatem reuelatam, defectu cuius nec sola abnegatio externa, nec pura dubitatio interna est hæresis, quia infidelitas positiua potissimum consummatur in iudicio erroneo contra regulam fidei. *Obiicies 1.* Auth. Stephani Papæ cap. 1. extra de hæreticis, docentis, dubium in fide esse infidelem: igitur solum dubium contra regulam fidei sufficiens est ad hæresim constituendam. Resp. dubium, alterum negatiuum, cum quis hæret, neutram in partem positiuè inclinans; alterum positiuum, cum quis positiuè iudicat, alteram partem obiecti esse dubiam, 1. ad infidelitatem positiuam non sufficit: vult pont. 2. si cæteræ conditiones ad positiuam infidelitatem requisitæ nõ defint, quia non solum est de fide, mysteria nostræ Religionis non esse falsa, sed nec dubia. Aduerte hoc iudicium fieri posse vel de obiecto, de quo dubitatur, vel de dubio ipso, si fiat 2. modo, non est hæreticum, sed verum iudicium: cum fiat de dubio, quod verè dubium est: Hæreticum autem est, si fiat 1. modo: quia tunc dubium cadit supra obiectum, quod de fide est, non esse dubium. *Obiicies 2.* Si quis solã demonstratione conuictus assentit, Deum esse, aliàs negaturus, infidelis est: & tamen hic nullum habet positiuum iudicium contra veritatem reuelatam; cum de facto non neget, sed affirmet Deum esse, sed solum habeat voluntatem conditionatam non credendi: ergo infidelitas non importat essentialiter positiuum iudicium contra veritatem reuelatam. Resp. neg. minor, habet enim hic necessariò hoc iudicium: *Deum esse, non est obiectum à primã veritate restatum*: alioqui non posset habere illam voluntatem conditionatam: *non crederem, nisi scirem*: cum omnis voluntas fundetur in aliquo positiuo iudicio, quod cum non possit esse actus ipse scientificus, qui potiùs inclinatur ad assentiendum, erit alius, quo iudicat, non esse talem reuelationem. Quod non minùs est contra fidem, quàm negare Deum esse: nam factã sufficienti propositione obiecti, non solum tenemur credere, verum esse obiectum, quod proponitur, sed ipsam etiã reuelationem, sub quã proponitur tanquam rationem formalem sub quã credendi. Ergo quamuis iste non neget Deum, quem euidenter cognoscit, negat tamen reuelationem de Deo post sufficientem propositionem illius. 2. Ad positiuam infidelitatem requiritur voluntas, nam hæc necessaria est ad omne peccatum. Quo fit, vt qui per ignorantiam inuincibilè errat in materiã fidei, non sit infidelis. An sit hæreticus, qui ex conscientia erroneã discedit in materiã fidei tantùm putatæ. Affirmant ali-

qui: quod mihi probabile fit: nam hic formaliter discedit à ratione formali fidei: quippe qui virtute credit posse aliquam regulam fidei esse fallibilem.

3. Requiritur pertinacia, quæ in eo consistit, vt quis scienter, & directè contradicat alicui propositioni ab Ecclesiã definitæ, vel in Scripturã, vel aliã regulã fidei expressè contentæ. Per hanc enim homo directè contradicit rationi formali fidei, quæ est autoritas diuina sufficienter per Ecclesiã, vt per ipsius organum proposita. Defectu huius conditionis error contra fidem ex ignorantia etiã culpabili, & affectatã, hæresis non est. Neque excommunicatio contrahitur, nisi sit cum tali pertinaciã, vt ignorans habeat voluntatem discredendi, etiã si sciret rem illam esse contra aliquam fidei regulam. Ratio: qui sic erat, non discedit à ratione formali fidei: quia cum tali ignorantia retinere potest directam & formalem voluntatem submittendi se Ecclesiæ. Neque affectando ignorantia oppositi eius, quod creditur, vt liberè opinari possit, tollit formalem & directam voluntatem aliter sentiendi, quoties sibi oppositum constiterit. *Obiicies 1.* Omnis hæreticus ist ignorans: nemo enim putat suũ iudiciũ esse contrarium regulæ fidei: ergo si ignorantia est culpabilis, nõ excusat ab hæresi. Concedo antecede ignorantia alterius regulæ ab animatã, cuius sola ignorantia excusat ab hæresi, quæ non committitur, donec sufficienter cõstet verus Ecclesiæ sensus. Cur sola ignorantia regulæ animatæ excuset ab hæresi, est quia ad hanc pertinet proponere, quæ sint fide diuinã credenda, ante cuius sufficientem propositionem nemo tenetur obiecta reuelata fide diuinã credere.

6. Tertia conditio pertinacia.

Obiicies 2.

Obiicies 2. Omnes hæretici habent ignorantiam saltem vincibilem de verã Ecclesiã; cum ipsi putent veram Ecclesiam esse, quam ipsi sequuntur: ergo si vincibilis ignorantia excusat ab hæresi, nullus de facto erit hæreticus. Nego antec. nam ille dicitur habere ignorantiam vincibilem rei, qui non cognoscit rem, tenetur tamen illam cognoscere. Hæretici autem veram Ecclesiam cognoscunt, cum malint ab illã discedere, quàm proprias hæreses relinquare: Confir. Eatenus ignorantia veræ Ecclesiæ excusat ab hæresi, quatenus occultat autoritatem Ecclesiæ, quã pertinaciter negat hæreticus: at autoritas veræ Ecclesiæ non occultatur hæreticis, cum sit illis satis nota, ab eaq; pertinaciter eligunt discedere. Neq; excusantur, dicendo, non esse sibi euidentem, quod hæc sit vera Ecclesia: nam sub talibus signis & notis eis proponitur, vt teneantur credere eam esse veram Ecclesiam: Non inficior, multos rusticos, & idiotas, qui non tenentur ista examinare, si aliunde non habeant animum repugnandi veræ Ecclesiæ, excusari ab hæresi formali; & consequenter eos, si ritè baptizati sint, habitum fidei non amittere. *Obiicies 3.* In reliquis peccatis eiusdẽ speciei est, quod scienter, & ignoranter committitur: ergo etiã in peccato hæresis. Respondet aliqui concedendo, errorem ex ignorantia vincibili reduci ad speciem hæresis, propter argu. factũ: negant tamen, illam dici hæresim, quia hæc non significat quodcunq; peccatum, sed scienter factum, contra aliquam definitionem Ecclesiæ. Alij probabilius aiunt, talem errorem non reduci ad speciem hæresis, sed esse diuersæ speciei ab illã, nam hæresis est contra definitionem Ecclesiæ expressè cognitã: quæ dum per ignorantiam occultatur, non potest dare speciem actui. Cæterum talis error est contra obligationem, quam vnusquisq; habet inquirendi necessaria ad salutem. Quare ignorantia altera, quæ tantùm variat modum voluntarij; hæc non variat specificè peccatũ; altera, quæ occultat obiectũ, quod

Resp.

Confir.

Resp.

Duplex ignorantia.

dat speciem actui; hæc variat specificè peccatum: cum non possit actus, cuius malitia consummatur in expresso affectu circa aliquod obiectum, suam speciè habere, occultato obiecto. *Obiicies 4.* Qui ex ignorantia vincibili adhæret Iudaismo, vel paganismo, infidelis est: ergo etiam qui ex ignorantia vincibili adhæret hæresi. Nego antec. loquendo de infidelitate corruptente habitum fidei: nam nisi is aduertat, talem adhæsiõnem esse contra definitionem Ecclesiæ, à quâ eligit discedere, per illam non amittit habitum fidei.

10.

Resp.

11.

Resp. ratio discriminis.

Obiicies 5. Qui committit peccatum ex ignorantia vincibili contra vltimum finem, contradicit charitati: ergo etiam qui committit peccatum ex ignorantia vincibili contra primam veritatem contradicit fidei infusæ. Nego conseq. quia charitas ordinat nos in ratione perfectæ amicitie ad Deû; quæ postulat, vt amicus faciat quantum in se est, ne grauius lædat amicum: quod si non fecerit, peccas ignorantia vincibili, non est amplius dignus amicitia. Fides autè immediatè ordinat nos ad Deû in ratione primæ veritatis ad hoc autem sufficit, si habeamus formalem & directã voluntatè illi credendi, quoties id nobis per Ecclesiam expressè constiterit. Instabis: ergo etiam posset quis retinere fidem discredendo Ecclesiæ; dummodò habeat formalem voluntatem credendi Deo, quoties id sibi expressè constiterit. Nego conseq. iuxta legem præscriptam, authoritas Dei non applicatur nobis, nisi per Ecclesiam quam qui negat, non potest habere regulam proximè directiuam circa res fidei.

12. Instas.

Resp.

13. Quæ sint species positiva infidelitatis.

Quoad 2. diffic. notat S. Doctor 2. 2. q. 10. art. 5. vitia dupliciter opponi virtuti; 1. modo peruersam habitudinem ad illam; quo pacto unicuique virtuti opponuntur determinata vitia, vt liberalitati prodigalitas per excessum, & auaritia per defectum: 2. modo, per corruptionem eorum, quæ ad virtutem requiruntur: quo pacto vni virtuti innumera opponuntur vitia, secundum quod variaz possunt circumstantiaz virtutis corrumpi. Cum enim virtus non solum pendeat ab honestate obiecti, sed à debitis etiam circumstantiis, non solum possunt ei vitia opponi per diuersam habitudinem ad honestatem obiecti, sed etiam per defectum circumstantiarum, quæ ad illam requiruntur. Sic per varios errores, & motiua corruptiua veritatis fidei, variaz distinguuntur infidelitates. Alia est enim hæresis, qua ex vno motiuo negatur Trinitas personarum in Deo; alia, quæ ex alio negatur humanitas in Christo: imò quæ vnum & idè obiectum fidei ex vno motiuo negatur ab vno, & ex alio negatur ab alio: error enim specificatur à motiuo, quo intellectus inducitur ad errandum. Ergo sicut varia possunt esse motiua, quibus infideles inducuntur ad negandas res fidei; ita & eorum errores, qui tantum physicè, non moraliter distinguuntur inter se: moraliter enim distinguuntur penes diuersam difformitatem ad motiuum formale fidei, penes quod diuersa motiua physica eandem possunt habere difformitatem moralem. Quia verò infidelitas consideratur moraliter, & in ratione culpæ, eius malitia attenditur penes moralem, non physicam oppositionem ad motiuum formale fidei. Penes quod triplicem distinguit S. Thomas speciem infidelitatis, paganismi, Iudaismi, hæreticisismi. Probat; infidelitas est culpabilis renitentia fidei: hæc autem esse potest aut fidei nondum susceptæ, aut tantum susceptæ in figurâ veteris testamenti, aut susceptæ in manifestatione veritatis Euang. Prima constituit paganisum: 2. Iudaismum: 3. hæresim, ad quam non requiritur, vt

Triplex species.

probabilior sent. fert, susceptio veritatis Euang. per Baptisum, sed sufficit per internam fidem, vnde catechumenus, si fidem, quam interiori suscepit, deserat, hæreticus est, licet non incurrat penas in iure statutas: quia Ecclesia non acquirit Iurisdictionè supra fideles, nisi medio Baptismo, etiã inualido, vt constat tum de Ariants, qui dum in Ecclesiã recipiuntur, rebaptizantur, eò quòd Ecclesia iudicat eorum Baptisum esse inualidum. Neque requiritur, vt hæreticus veram fidem infusam actuallè habuerit, vt constat de paruulis hæreticis baptizatis, & apud eisdem educatis; cum illa sine sufficienti instructione haberi non possit: & de gentili immediatè transeunte ad hæreticisum: nã hic nec habuit veram fidem habitualè. Fit autem hæreticus hoc ipso, quòd per hæreticisum aliquo modo Christum recipit & ab Ecclesiæ autoritate discedit.

14. Diss.

Obiicies 1. Virtus, & vitium versantur circa idem obiectum: sed authoritas diuina est obiectum formale fidei: ergo circa eandem versari debet infidelitas: ergo sicut fides est vna per habitudinem ad vnum obiectum formale fidei: ita infidelitas erit vna per recessum ab eodem motiuo formali. Respondet cit. S. Tho. rationem formalem peccati bifariam accipi; vno modo secundum intentionem peccantis; & sic formale obiectum peccati est, ad quod peccans conuertitur: Alio modo secundum rationem mali, seu auersionis à bono; & sic formale obiectum illius est priuatio boni, à quo peccans recedit. Species autem peccati non sumitur ex recessu à bono, quia per hunc peccatum non habet speciem, sed potius priuationem speciei; sed per conuersionem ad obiectum, quod peccans intendit. Sic charitas vna est inhærens summo bono: Vitia autem illi opposita sunt diuersa, per conuersionem ad diuersa bona temporalia, habentia diuersas habitudines inordinatas ad Deum. Ita vna est fides inhærens primæ veritati: infidelitates autem diuersæ ob diuersas sententias falsas, quæ primæ veritati opponuntur, igitur maior de obiecto formali auersionis, concedenda; neganda de conuersionis: quippe obiectum formale conuersionis virtutis, est bonum honestum attingibile iuxta regulam rationis; vitij oppositi obiectum est bonum aliquod apparens, oppositum priori: & quia huiusmodi bona apparentia possunt esse diuersa propter diuersas habitudines oppositionis ad bonum virtutis, igitur etiam si obiectum formale virtutis sit vnũ, vitia tamen illi opposita possunt esse diuersa. Vrges. Hoc pacto innumera erunt infidelitates, vt innumera sunt motiua & rationes apparentes primæ veritati oppositæ, ex quibus moueri potest homo ad discredendum. Resp. neg. sequel. nam istæ rationes & motiua non sunt consideranda physicè, sed moraliter, prout dicunt formalem oppositionem ad primam veritatem per Ecclesiam propositam. Quo modo tres tantum distinguuntur infidelitatis species.

Resp. cit. S. Thom.

Ad arg. de forma disting. maior.

15. Vrges.

Resp.

16. De schismatis.

17.

Obiicies 2. Sub enumeratis speciebus non comprehenditur schisma, & apostasia: istæ sunt species infidelitatis: Nego minor. Schismaticus .n. est, qui subtrahit ab obedientia & vniõne capituli, quod fieri potest sine erroneo iudicio: contra fidem: non enim est necesse, vt se subtrahat, illud negando; quia tunc essent infidelis eã specie infidelitatis, ad quam te conuerteret. Sed contra, cum hic admitteret explicitam fidem Christi, non posset esse paganus, vel Iudæus, sed hæreticus. Resp. species infidelitatis sumenda est ex termino ad quem conuersionis: & hoc ipso quo hic transiret ad paganisum, conuerteretur ad sectam totaliter oppositam fidei Christi: proinde non esset hæreticus, qui ex parte

parte admittit doctrinam Christi, sed paganus.

18.
De apostasia.

Quoad apostasiam docet S. Thomas secunda secunda quæst. 12. art. 1. illam non constituere novam speciem infidelitatis à tribus enumeratis distinctam: importat enim formaliter retrocessionem à fide: infidelitas autem non sumit suam speciem à termino à quo, sed à termino ad quem: sed esse solum circumstantiam aggrauantem, coniungibilem cum quavis specie infidelitatis. Obiicit 3. Præter tres enumeratas, assignari possunt duæ aliæ species infidelitatis; vna per excessum leuiter credendo, quando non oportet: altera per defectum, discredendo, quando oportet credere. Respondeo negando antecedens: Etenim assignatæ duæ deformitates includuntur in quavis specie assignatâ. Nam omnes infideles & multa leuiter credunt, quæ videlicet sunt contra fidem; nam eo ipso carent sufficientibus motiuis credibilitatis, & multa discredunt, quæ prudenter essent credenda, omnia scilicet mysteria nostræ fidei sufficienter illis proposita.

Nego antec.

20.
Quomodo hæc species distinguantur.

Quoad tertiam difficultatem nonnulli censent, hæc species distingui tantum accidentaliter. Mouentur ex eo, quoniam obiectum formale, cui opponuntur, est autoritas diuina, quæ vna est: at peccatum malitiam sortitur ex oppositione ad obiectum formale virtutis. Sed contra: nam ex hæc responsione sequitur, cuiuslibet virtuti vnum tantum vitium essentialiter opponi, cum quælibet virtus vnum tantum habeat obiectum formale: quod falsum est: nam spei, charitati, cuius virtuti plura opponuntur vitia specie diuersa. Ratio verò est, quia licet formale obiectum virtutis sit vnum, plura tamen sunt obiecta, quæ per diuersas habitudines ad illud opponuntur: peccatum autem malitiam sortitur ex diuersâ oppositione ad obiectum formale virtutis. Verius igitur ac probabilius Thomistæ ferè omnes censent distingui essentialiter. Grauis tamen difficultas est in ratione, *Caier. 2. 2. q. 10. art. 5.* hanc assignat: contradicere fidei promissæ & professæ in Baptismo, quod fit per hæresim, diuersa est species infidelitatis, quàm contradicere eidem fidei non professæ. Rursus contradicere fidei professæ in figurâ, diuersum est peccatum, quàm contradicere eidem professæ in veritate. Sed contra; ex hoc non sequitur, hæresim essentialiter distingui à Iudaismo, & paganismo, sed ad summum cum hæresi coniungi diuersum peccatum contra religionem: quia contradicere fidei professæ, præter peccatum contra fidem, addit peccatum contra promissionem Deo factam. Alij id probant: sicut non facere elemosynam extremè indigenti, & factam tollere, sunt duo peccata specie diuersa: ita non acceptare fidem, & acceptatam quoad omnia non credere, sunt duo peccata specie diuersa. Verum in exemplo allato manifesta est diuersitas ex parte iurium, quæ læduntur: nam in primo læditur ius misericordiæ, quod est tantum inchoatum, & ad rem: in secundo ius perfectum iustitiæ, & in re, quod semper obligat ad restituendum; non primum, si aliunde sit indigenti subuentum. Quare dicendum cū S.

21.
Probabilis essentialiter.

Ratio duplex inefficax.

22.

23.
Vnde sumenda specifica distinctio.

Tho. 2. 2. quæst. 10. art. 5. in corp. & ad 1. & cum omnib. Thomist. hæc peccata distingui specie inter se, at hæc specifica distinctio sumenda ex diuersâ oppositione morali, quam obiecta horum vitiorum cum autoritate diuinâ habent, nam

diuersa iniuria illi fit, eam recipere, & tamen non omnia, quæ ipsa tellatur, credere: quàm nullo modo eam recipere. Rursus diuersa iniuria illi infertur, eius doctrinam admittere in vno, & negare in aliis, in quibuseadem ratio credibilitatis apparet: quia non credere omnia, quæ cum eadem credibilitate proponuntur, non modò est contradicere primæ veritati, vt contradicunt, qui eius doctrinam nullo modo recipiunt: verum etiam est virtualiter iudicare, primam veritatem sibi quodammodo contradicere, dum sub iisdem signis credibilitatis vera, & falsa nobis credenda proponit. Sed paganismus nulla ex parte Christi doctrinam admittit; Iudaismus solum in figurâ veteris testamenti; hæreticismus admittens illam etiam in manifestatione veritatis Euangelicæ in multis illam negat, in quibus eadem est ratio credibilitatis, ergo diuersam specie malitiam habent ratione diuersæ iniuriæ, quam vnumquodque Deo infert.

Expediuntur dubia. Primum: an ad contrahendam hæresim necessariò requiratur, vt hæreticus discedat ab Ecclesiâ expresso animo illi contradicendi. Affirmatiua pars videtur sequi: nam cum hæresis includat pertinaciam resistendi Ecclesiæ, ad eius malitiam requiri videtur expressus affectus illi contradicendi. Verum negatiua pars verior est, quam docet *Vasquez 1. 2. quæst. 126. cap. 3.* Ratio ad pertinaciam, quæ ad hæresim necessariò requiritur, non est huiusmodi expressus affectus necessarius, sed sufficit, vt ex quocunque motiuo hæreticus velit ab Ecclesiæ doctrinâ discedere, modò sciat, & aduertat, sententiam, quam eligit, esse contra autoritatem Ecclesiæ, etiam si illam non eligat expresso animo contradicendi Ecclesiæ, sed vel ex motiuo inanis gloriæ, vel ex aliquo alio.

24.
Dubium 1.

Resp. neg.

Secundum dubium. An esset hæreticus, qui nollet aliquam propositionem in Scripturis contentam credere, vt à Deo reuelatam, nisi de tali reuelatione ratione ab Ecclesiâ conuincatur. Respondeo affirmatiuè: nam talis in eo casu non admitteret autoritatem Ecclesiæ, quatenus nititur reuelatione diuinâ, quo tantum pacto est regula infallibilis in proponendo, & à fidelibus certâ fide credenda: sed quatenus nititur rationibus & testimoniis humanis, quæ ratione fallibilis est, & non nisi humanâ fide credenda. Ex his intelligitur, cur pertinacia, in quâ hæresis consummatur, potius explicetur per resistantiam ad Ecclesiam proponentem, quàm ad Deum reuelantem, vel Scripturam loquentem, aut traditionem res fidei applicantem, cum omnes istæ sint regulæ diuinæ infallibiles, contra quas scilicet sentire non minùs est hæreticum, quàm sentire contra ipsam Ecclesiam proponentem.

25.
Dubium 2.

Resp.

26.
Coroll.

Ratio: nemo præsumitur nolle credere Deo attestanti, posito quòd Deus sit, qui attestatur; cum naturæ lumine euidentis sit, Deum falsum attestari non posse: sed potius nolle credere, hanc vel illam attestationem esse à Deo, cum hoc sit nobis obscurum. Et quia iuxta legem ordinatam omnis attestatio diuina nobis credenda proponitur per Ecclesiam tanquam per regulam animatam infallibilem, potius hæresis pertinacia explicatur per resistantiam ad Ecclesiam proponentem: quia qui hanc solam negat, etiam si admittat reliquas, non potest eas admittere ex testimonio diuino; nam hoc æquali

Ratio.

æquali euidentiâ credibilitatis testatur de ipsâ Ecclesiâ vt deregulâ diuinâ infallibili in proponendo.

27. Dubium 3.

exempla.

28. Resp. neg.

Ad exempla.

29. Dubium 4. Resp.

Confr. ex principio. Aristot.

Infidelitas peior desperatione.

Tertium. An committi possit hæresis solo actu voluntatis, absque actuali errore intellectus. Affirmat Valent. disp. 1. quæst. 10. punct. 1. quia potest voluntas habere propositum discedendi ab Ecclesiâ post aliquod tempus: cum id sit in liberâ potestate voluntatis: at hic solum habet propositum discredendi, nondum actu discredit: sicut qui habet propositum concupiscendi, nondum actu concupiscit: & qui habet propositum mentiendi, nondum actu mentitur. Negat Suarez disp. 16. sectio. 3. sanè probabilius, quia repugnat huiusmodi propositum absque erroneo iudicio, nam qui efficaciter vult post aliquod tempus ab Ecclesiâ discedere, idè vult, quia iudicat, illam non esse regulam infallibilem, ergo de facto habet erroneum iudicium contra illam. Cum enim nequeat voluntas efficaciter aliquid velle, nisi præcedat practicum iudicium de tali obiecto, non poterit voluntas efficaciter velle post aliquod tempus ab Ecclesiâ discedere, nisi habeat practicum iudicium de tali discessu, quod sit melior & eligibilior, quàm sit ipsa permanens in Ecclesiâ. At actus aliarum potentiarum non debent præcedere, sed subsequi imperium voluntatis: contra verò actus intellectus debet præcedere voluntatis imperium. Nequit igitur voluntas habere efficaciter propositum seu imperium discedendi post aliquod tempus ab Ecclesiâ, nisi nunc ipsius imperium præcedat aliquod erroneum iudicium contra Ecclesiæ autoritatem, sufficiens ad hæresim committendam. Nam licet signatus ille ab Ecclesiâ discessus fiat postea, cum sit actus imperatus, qui subsequitur imperium, tamen exercitus discessus sit ipso instanti, quo ad erroneum iudicium accedit liberum imperium voluntatis: cum nequeat voluntas tale imperium formare nisi præcedat actuale iudicium, quod bonum sit ab Ecclesiâ discedere. Quod iudicium accedente libero imperio voluntatis, sufficiens est ad corrumpeudum habitum fidei, & consequenter ad peccatum hæresis committendum.

Quartum: An hæresis sit peccatum omnium maximum. Respondet S. Tho. 2. 2. quæst. 10. art. 3. & quæst. 20. art. 3. & quæst. 34. art. 2. infidelitatem ex genere suo esse peccatum omnium maximum, si excludas formale odium Dei. Nam ed, inquit, peccatum est grauius, quod magis auertit à Deo: at inter omnia peccata, quod maximè auertit à Deo, post odium formale Dei, est infidelitas, quæ hominem auertit à Deo, quatenus prima veritas est. Confr. ed peccatum est peius, quod nobiliori opponitur virtuti: sed post charitatem nobilior virtus est fides: ergo infidelitas, quæ opponitur fidei, est maximum omnium peccatum post odium formale Dei. Qui discursus optimè procedit de infidelitate comparatâ cum peccatis contra virtutes morales, non autem comparatâ cum peccato contra spem Theologicam. nam hæc videtur nobilior ipsâ fide; ac proinde peccatum contra illam esse maius, quàm peccatum contra fidem. Verùm respondet S. Tho. adhuc infidelitatem esse peiorem desperatione: nam ed, inquit, peccatum est maius, quod magis offendit Deum secundum proprias perfectiones ipsius: sed infi-

delitas est magis contra perfectiones Dei, quàm desperatio: quia infidelitas auertit hominem à Deo, quatenus prima veritas est in cognoscendo & testificando, quæ est perfectio intrinseca Deo. Desperatio verò auertit hominem à Deo, quatenus est bonum nostrum: spes enim tendit ad Deum vt bonum à nobis participabile. Sed de hæc diffic. iterum, cum de virtute spei. Cæterum, data doctrina intelligenda est ex genere suo ac cæteris paribus, nam ex circumstantiis fieri potest, vt grauius sit peccatum contra inferiorem, quàm contra superiorem virtutem. Imò quando vnâ virtus habet plures actus specie diuersos, vt est charitas, quæ habet actum circa Deum, & circa proximum, fieri potest, vt peccatum contra inferiorem virtutem sit maius, quàm sit peccatum contra aliquem actum nobilioris virtutis: vt maius enim peccatum est infidelitas contra fidem, quàm sit odium contra proximum, etiamsi hoc sit contra nobiliorem virtutem charitatis: quia nimirum non est contra nobilissimum actum, quem charitas elicit potest.

Queritur II. Quomodo dignoscendæ sint propositionum censuræ. Sunt quidam censuræ gradus, ex Concilio Constantiensi sess. 8. & 15. Aliud verò est iudicium ferre de qualitate propositionis secundum obiectum, cui opponitur; aliud secundum subiectum, à quo illa profertur. Primo modo solum attenditur logica oppositio, quam propositio in significando habet cum aliquo fidei obiecto. Secundo præter hæc attenditur etiam culpabilis malitia, quam cum voluntate proferentis habet. Quo fit, vt propositio hæretica non sit idem, ac hæresis: nam hæresis ultra iudicium oppositum fidei, includit pertinaciam volendi persistere in eo iudicio cognito contra definitionem Ecclesiæ. Quæ pertinacia si absit, erit quidem iudicium hæreticum in representando, sicut & vocalis propositio in significando, non hæresis. Quo fit, vt propositio hæretica à quocunque proferatur, semper sit hæretica: sicut propositio falsa à quocunque enuntietur, semper est falsa; non tamen hæc eadem hæreticæ propositionis enuntiatio in quocunque subiecto est hæresis: nam in Christiano sciente & volente est hæresis; in Iudæo perfidia, in pagano gentilitas. Ratio: prior denominatio sumitur ex oppositione propositionis ad obiectum fidei secundum se: posterior verò ex morali oppositione subiecti affirmantis, quæ variatur ad moralem variationem subiecti in ordine ad fidei obiectum.

Propositio hæretica est, quæ directè opponitur alicui veritati reuelatæ, aut conclusioni per euidenter discursum explicatæ, vt implicite & virtualiter contentæ in aliquâ expressè reuelatâ. Ratio: hic est primus gradus oppositionis ad obiectum fidei: ergo sicut fides directè tendit ad veritatem reuelatam, & ad conclusionem euidenti discursu explicatam: ita propositio hæretica est, quæ huic veritati directè opponitur. Obijcies: potest eadem propositio vno tempore hæretica est; vt hæc: Beata virgo est concepta in peccato originali, nunc hæretica non est, quæ tamen foret, si opposita ab Ecclesiâ definiretur: ergo hæretica propositio non est, quæ directè opponitur alicui veritati reuelatæ; nam si opposita definiretur, illa ex nunc supponeretur reuelata,

31. Adversandum.

Constat exemplo charitatis

32. Theologus debet callosus re gradus censura.

Hæresis includit specialiter culpam pertinaciam.

33. Descenditur ad singulos gradus censura. 1. propositio hæretica.

34.

reuelata, cùm Ecclesia non definit, nisi quòd reuelatum supponitur: ergo ex nunc eius opposita esset hæretica, quia ex nunc oponeretur veritati reuelatæ, sicut ex nunc propositio esset falsa, si ex nunc opponeretur obiecto vero Respondeo, vt aliqua propositio sit hæretica, requiritur, vt sit contra testificationem Dei sufficienter promulgatam: quæ sufficiens promulgatio nunc de lege ordinariâ sit per definitionem Ecclesiæ. Potest igitur eadem propositio ante promulgationem non esse hæretica, quâ tamen promulgatione factâ, hæretica esset. Ratio; sicut fides non potest versari, nisi circa obiectum reuelatum sufficienter propositum; ita hæresis nisi circa obiectum oppositum fidei sufficienter propositum; nam licet propositio fidei sit conditio, non ratio formalis fidei, tamen sine illâ non dicitur obiectum reuelatum proximè credibile; nec est eadem ratio de propositione falsa, quæ solum requirit difformitatem ad obiectum secundum se.

Propositio erronea est, quæ opponitur conclusioni Theolog. vt ex principiis fidei euidenter deducit: quia vt explicatæ opponitur hæretica. Probatur quia sicut conclusio Theologica habet gradum certitudinis distinctum à fide; ita & propositio illi opposita gradum erroris distinctum ab hæresi. Notat Corduba in suo quest. Theol. lib. 1. q. 17. erroneam propositionem esse omnem quæ directè aduersatur rationi, aut communi sensui Sapientum in quacunque facultate. Propositio errori proxima est, quæ opponitur conclusioni Theologicæ, non quidem euidenter, sed probabilissimè deductæ ex principiis fidei; vt in paruulis per baptismum non infunduntur habitus. Sapiens hæresim dicitur, quæ quamuis ex se Catholicum sensum habere possit, ex circumstantiâ tamen proferentis, meritò suspicari possit in sensu hæretico prolata, vt hæc ab Ariano prolata, *Pater maior est Filio*, sapit hæresim: prolata à Catholico nullam ingerit speciem hæresis. vt n. Canus inquit lib. 12. de locis Theologicis cap. 11. idem vinum ex vno vase picem sapit, ex alio non sapit: sic eadem oratio ex vno corde & ore vnum, ex alio alium spirat saporem. Propositio malè sonans, seu piarum aurium offensiuæ est, vt cit. definit Canus, quæ quamuis nullam hæresis suspicionem ingerat, absurdum tamen & peregrinum sensum à communi & vsitato modo loquendi Patrum & Scholasticorum assert. Theologi enim est, non modò sententiam, sed etiam sermonem ab vsitato recedentem vitare. Porro piæ aures non sunt imperiti vulgi, sed sapientum, quorum est iudicium ferre de sensu & qualitate propositionis.

Propositio temeraria est, quæ vel nulla sufficienti ratione, autoritateve fulta, communi Doctorum sensui, aut approbatæ historiæ aduersatur: vel quæ vt certum affirmat, quod nullâ ratione probari potest: quæ & impudens, insolensque dici solet. Hinc duplex temerariæ genus; altera, quæ dicitur positiuè temeraria; altera, quæ tantum priuatiuè: Illa est, quæ opponitur communi authoritati Patrum & Scholasticorum: hæc est, quæ sine sufficienti autoritate, vel ratione asseritur. Scandalosa est, quæ etiam si vera sit, occasione ruinae assert auditoribus. Seditiosa est, quæ viam sternit ad seditionem. Schismatica, quæ viam parat ad schisma, separationemve à capite: vt *licitum est non*

obedire superiori: Tyrannum occidere. Periculosa dicitur, quæ periculi occasio, esse potest, aut in fidei doctrina, aut in moribus: potest homo esse perfectus sine externâ penitentiâ. Blasphema est, quæ immediatè, vel mediatè Deo iniuriam irrogat, quæ interdum est etiam hæretica, vt *Deus est author peccati*. Sæpè enim vna eademque propositio multis maculatur notis. Impia est, quæ improbabilis est, & fidei pietati notabiliter detrahit; non pia, quæ licet probabilis, tamen pietati fidei non fauet. Arrogans est, quæ plus affirmat, quàm probare possit. Improbabilis est, quæ non habet probabile fundamentum. Quæ hæctenus diximus non modò intellige de propositionibus quoad res & sententias contrarias authoritati Ecclesiæ, Patrum & Scholasticorum, sed etiam quoad verba & modum loquendi definitum, vel vsurpatum ab Ecclesiâ, Patribus, & Scholasticis, iuxta illud: *Ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæresis*. Quam doctrinam tradit August. lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 23. his verbis: *Liberis verbis loquuntur Philosophi: nec in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem religiosarum aurium pertimescunt. Nobis autem ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quæ his significantur, impiam gignat opinionem*. Vnde hæreticus esset, qui pertinaciter damnaret verbum *Transsubstantiatio*, quo *Triden.* vtitur ad explicandam conuersionem totius substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi; aut verbum *Homouision*, quo vsus est Concilium Nicænum ad explicandam contra Arianos consubstantialitatem naturæ Filij cum Patre.

Infertur, non solum peccare qui contra primū fidei gradum pertinaciter sentiret, sed etiam qui obstinatè erraret circa reliquos, plus autem, aut minùs, iuxta maiorem, aut minorem accessum, vel recessum ad primum gradum. Dixi *qui pertinaciter, vel obstinatè*: nam etsi ad peccandum simpliciter, & in foro conscientiæ in materiâ fidei non requiratur perrinacia seu obstinatio, sed sufficiat quodcunque voluntarium culpabile, etiam indirectum: ad peccandum tamen in foro exteriori Ecclesiæ semper requiritur aliqua pertinacia, orta ex præsumptione superbe sententis, aut loquentis contra communem autoritatem Patrum vel Scholasticorum. Quo fit, vt sine pertinaciâ externo aliquo signo manifestatâ, non possit homo errans in materiâ fidei ab Ecclesia puniri: cùm hæc potestatem non habeat in actus merè internos.

Controuertitur ad quòd peccati genus pertineat culpabilis error circa aliquos gradus fidei à primo distinctos. Suarez disp. 19. sect. 6. pertinere putat ad peccatum curiositatis in materiâ supernaturali contra virtutem studiositatis, quæ appetitum moderatur in scientiis, ne vel in iis negligendo deficiat, vel nimis præsumendo excedat: iuxta id ad Rom. 12. *non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem: & Ecclesiastici 3. altiorate ne quæsieris, & fortiorate ne scrutatus fueris*. Probabilius alij censent, hos omnes errores reduci ad primam speciem hæresis, vt imperfectum ad perfectum. Nam sicut omnes oppositi gradus reducuntur ad fidem, vt dispositiones ad illam; omnes enim ordinantur vel ad intellectum circa res fidei faciliùs disponendum, vel ad res ipsas intellectui meliùs applicandas: ergo etiam errores culpabiles circa illos reduci debent ad erro-

44. periculosa.
45. Blasphema.
46. Impia.
47. Arrogans.
48. Improbabilis.

49.

50. Corbill.

51. Sens. Suarici.

52. Probabiliter sens.

33.

36. Erronea.

37. Errori.

38. sapiens hæresim.

39. Malisponans.

40. Temeraria.

41. Scandalosa.

42. Seditiosa.

43. Schismatica.

rem contra primum gradum fidei; vt minùs perfectum ad magis perfectum, cum contrariorum eadem ratio sit. Confir. tales errores non sunt subiecti Ecclesie, neque ab eà puniuntur, quatenus sunt contra virtutem studiositatis, sed quatenus disponunt, & viam parant ad hæresim: ergo habent distinctam malitiam à malitià curiositatis, cum hæc non sit sufficiens ad eos subiiciendos Ecclesiasticæ potestati. Vnde ad fundam. *Suarez.* nego talem malitiam sufficientem esse ad huiusmodi peccata constituenda, cum longè grauiùs peccetur contra huiusmodi gradus pertinaciter sentiendo, quàm curiosè tantum contra scientiam supernaturalem excedendo: cum ad peccatum curiositatis non sit necessaria pertinacia, sed perfectè consummari possit absque illà: ea tamen necessaria sit ad huiusmodi errores perfectè contrahendos.

53.
Ad fund.
Suarez.

54.
Ecclesia in
propositio-
nibus quali-
ficandis non
potest erra-
re.

Vltimò addo, Ecclesiam in his propositionibus qualificandis errare non posse: quòd rectè docuit *Bannez. 2. 2. quest. 11. art. 2. dub. vlt.* Ratio; cum tota hæc propositionum qualificatio ordinetur ad fidem, per certos quosdam gradus meliùs explicandam, debet, qui infallibilem autoritatem habet explicandi res fidei, infallibilem quoque habere in qualificandis propositionibus, quæ ad doctrinam fidei meliùs explicandam diriguntur. Vnde non solum est de fide id, quod Concilium Triden. *sess. 6. cap. 7.* definit, iustificationem fieri per internam susceptionem gratiæ & donorum, sed etiam quod Concilium Viennense antea docuerat, probabiliorem esse sententiam asserentem, per Baptismum infundi habitus.

DISPUTATIO XVII.

De medijs, quibus licitè Ecclesia vti possit ad Fidem diuinam propagandam, vel defendendam.

1. **Q**uæritur, An, & quam potestatem Ecclesia habeat Euangelium prædicandi? Primum medium, quo Ecclesia nititur ad Christi fidem propagandam, est eiusdem fidei prædicatio; cum fides ex auditu concipiatur: nam quomodo, vt ad Rom. 10. *credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audiens sine prædicante?* ergo posito quòd ad fidem propagandam, necessaria sit eiusdem fidei prædicatio, inquirimus hic, an, & quam potestatem habeat Ecclesia ad Euangelium prædicandum.

2.
Assertio de
fide, vt
supponunt
Theolog.

DICO I. Habet Ecclesia à Christo potestatem Euangelium prædicandi toti mundo: est de fide; ita *Suarez. disp. 18. sect. 1. ex Matth. & Marci vlt.* vbi Christus Apostolis, *Bunres,* inquit, *in mundum vniuersum, prædicare Euangelium omni creatura.* Sed Ecclesia succedit Apostolis in munere dirigendi animas ad salutem: ergo. Ratio: fides est ad salutem simpliciter necessaria: sed Christus vult omnibus salutem; nam sicut mortuus est pro omnibus, ita remedia reliquit pro omnibus: ergo necessaria fuit hæc potestas promulgandi fidem omnibus, sine quâ promulgatione non posset esse remedium sufficiens pro omnibus: cum nequeat lex seruari, nisi sciatur; nequit autem sciri, nisi promulgetur.

3. **D**ICO 2. Ecclesia habet à Christo etiã præceptum Euangelium prædicandi per totum mundum: ex *cit. Matth. & Marci vlt.* quibus Christus etiã præceptum dedit Apostolis Euangelium prædicandi per vniuersum mundum, vt supponunt *interpretes apud Maldonat. in locum Marci:* Sed hoc præceptum non fuit ab Apostolis adimpletum: siquidem non modò tempore Augustini adhuc innumerabiles erant gentes, vt ipse testatur *Epist. 80. ad Hefych. sine,* quibus nondum prædicatum fuerat Euangelium; sed etiam nostro sæculo Iaponiæ Regnum, cui nulla doctrinæ Euang. lux affulserat, primum ex ignorantia tenebris ad lucem veritatis extulit S. Franc. Xauerius, qui propterea Indiarum Apostolus *vnanimi totius Christiani orbis consensu,* vt in eius canonizationis bullâ dicitur, *meruit appellari.* ergo id præceptum adimpleri debet ab Ecclesia, quæ in regimine animarum succedit Apostolis; vt *ibid.* Augustinus contendit; *Non itaq; sic dictum est Apostolis; Eritis mihi testes in Ierusalem, & in tota Iudæa, & Samaria, vsque in extremum terræ; tanquam ipsi soli, quibus tunc loquebatur, tantum munus fuerint impleturi: sed sicut eis solis videtur dixisse, quod dixit: Ecce ego vobiscum sum vsque in consummationem sæculi: quod tamen eum Vniuersa Ecclesia promississe, qua alijs morientibus, alijs nascentibus hic vsquo in sæculi consummationem futura est, quis non intelligat?* Sine tali præcepto non esset hominum saluti bene prouisum, nam si nullum esset in Ecclesiâ præceptum doctrinam Euangelicam, sine quâ nemo saluus esse potest, promulgandi, sed relinqueretur Ecclesie libertati, posset Ecclesia pro suo libitu idoneos Concionatores per mundum non mittere; ac proinde magnam mundi partem priuare hoc medio ad salutem necessario.

3.
Non tradit
ex professo.

Prædicato
Euang. di-
ctum toti
Ecclesia
tradit Aug.

4.
Ratio.

5.
Confir. 1.

Confir. 1. ex eo quòd Deus decreuit homines saluare per mortem Christi, noluit mortem prorsus liberam Christo relinquere, sed eam illi sub præcepto imposuit, vt non posset illam omnino omittere: ergo pari modo, quia Deus decreuit homines saluare per veritatem Euangelicam, noluit Euangelij promulgationem omnino liberam relinquere Ecclesie, sed eam præcepto alligauit, vt certius securiusque prouideretur hominum saluti. 2. Maiorem, aut saltem non minorem obligationem habet Ecclesia ad procurandam hominum salutem, quam habeant parentes ad procurandam salutem propriorum filiorum. At parentes diuino iure obligantur ad procurandam salutem propriorum filiorum; ergo & Ecclesia ad procurandam salutem hominum per doctrinam Euang. promulgationem. Maior pro in rebus spiritualibus maiorem, aut saltem non minorem potestatem habet Ecclesia in homines, quàm habeant parentes in suos filios. 3. eadem fuit necessitas prædicandi Euang. multis sæculis post Apostolos, quæ fuit tempore ipso, quo Christus illud Apostolis prædicandum præcepit: nam quamdiu illud non fuit toti mundo promulgatum, tamdiu mansit eadem necessitas illud promulgandi: at quamdiu manet eadem necessitas consequendi finem, manere debent eadem media ad illum consequendum necessaria: & post Apostolos mansit eadem necessitas consequendi salutem per veritatis Euangelicæ professionem: ergo manere debuit idem præceptum promulgandi Euangelij, quæ est necessarium medium ad salutem consequendam.

6.
Confir. 2.

7.
Confir. 3.

Dico

8. Dico 3. Hæc potestas coniuncta cum præcepto promulgandi Euang. per totum mundum per se tantum refidet in summo Pontifice, ut in supremo animarum pastore. constat ex Scripturis, quibus diff. 6. ostendi, infallibilem auctoritatem proponendi res fidei refidere in Pontifice, ut in legitimo Petri successore, & Christi Vicario. Nam ad illum per se pertinet Euangelium fidei promulgare, ad quem spectat illam omnibus credendam proponere: sed ad Pontificem spectat, fidem omnibus credendam proponere: ergo. Cæterum notanda est differentia inter potestatem, quam Pontifex habet proponendi res fidei fidelibus sibi subiectis, & infidelibus sibi non subiectis: nam illis non solum tenetur res fidei ad salutem necessarias proponere, sed etiam eos cogere ad illas acceptandas: his autem etiam vi supremæ potestatis, quam à Christo accepit, jus habeat proponendi mysteria fidei, eos tamen ad ea acceptanda cogere non potest, ut infra.

9. Porro satisfacit huic præcepto Pontifex, instituendo Religiones, quarum finis sit prædicare Euangelium uniuerso mundo: uti nunc multæ sunt in Ecclesiâ Dei. Antea verò hoc munus Pontifices exercebant vel per seipfos, vel per Episcopos, vel per alios idoneos ministros à se ad tale officium destinatos. Et Urbanus VIII. peculiarem congregationem instituit, cui ex officio incumberet Christi fidem apud infideles propagare. Cæterum excusari possunt ab huiusmodi concionatoribus munitis, vel quia nullus speratur fructus, sed maiora timentur mala; vel quia non reperiuntur idonei ministri, qui cum fructu & dignitate valeant hoc munus exercere. Quanquam ad hoc ipsum Pontifices tenentur de idoneis ministris Ecclesiæ providere. Inferitur 1. Esse in Pontifice jus defendendi Concionatores Euang. contra quosunque Principes & Respub. illos à prædicatione impediunt: tum quia qui accipit jus, accipit illud cum omnibus iis, quæ necessaria sunt ad illud exequendum, alioqui frustra illud acciperet, si nunquam posset executioni mandare: tum quia vnusquisque iure naturæ potest contra quemcunque sua privilegia tueri. 2. Hoc præceptum, ratione charitatis, quæ vnusquisque tenetur proximi salutem, etiam cum damno proprio temporali procurare, interdum vrgere alios inferiores Prælatos. ut si tempore pestis proprius Prælatas animas sibi commissas desereret, ratione charitatis tenerentur alii, etiam cum damno temporali propriæ vitæ, illis succurrere.

10. Coroll. 1.

11. Coroll. 2.

12. Obijcies 1. Hoc præceptum cessauit cum fine ipso, propter quem datum fuit: Euangelium enim iam promulgatum est per vniversum mundum: ergo non amplius vrget. Resp. 1. adhuc certum non constat nullam esse nationem, cui Christi Euangelium promulgatum non sit. 2. Nego conseq. nam esto Euang. ii promulgatio necessaria non sit ad fidem primò promulgandam, est necessaria ad eam conseruandam & promouendam: & Pontifex habet præceptum fidem etiam promouendi, & ab erroribus conseruandi: ad quod non minus necessarii sunt idonei ac strenui Concionatores. Obijcies 2. præceptum prædicandi Euang. per vniversum mundum non fuit datum soli Petro, sed omnibus Apostolis: ergo per se refidet etiam in Episcopis, qui in munere prædicandi succedunt Apostolis. Resp. neg. conseq. nam esto hoc præceptum Christus dederit omnibus Apostolis, non tamen voluit, ut illud per se maneret, nisi in suo Vicario: cui sicut soli infallibilem auctoritatem contulit proponendi res fidei, ita & potestatem eam per Orbem promulgandi: idque ut melius seruetur Monarchicus ordo Ecclesiæ. Dixi per se: nam vel per communicatio-

nem à Pontifice, vel in casu, quo Pontifex idoneos Euangeli Prædicatores non mitteret, tenerentur Episcopi hoc præceptum exequi, vel per seipfos, vel per alios idoneos ministros. Obijcies 3. Pontifex nullum jus habet in infideles, qui Christi fidem per Baptismum non acceptarunt: ergo nullam habet potestatem eis Christi Euangelium prædicandi: nam potestas prædicandi Euang. est aliquod jus: vnde non potest vnus concionari in templo alterius absque licentiâ superioris templi. Antec. prob. Pontifex solum jus habet in eos, qui continentur intra Ecclesiam: tales autem infideles non continentur intra Ecclesiam, cum prima janua ad Ecclesiam sit Baptismus. nam in Ecclesiâ continentur tantum oues Christi; Iam. 10. quæ vocem eius audiunt, in ipsum credendo. Maior prob. 1. ad Corint. 5. Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt, iudicare? nec aliud jus habet Pontifex, quam habuit Petrus, sc. in fideles; in quos à Christo jus accepit Iam. vlt. Pascite oues meas seu fideles, qui Christi vocem per fidem obaudiunt. Resp. jus seu potestas, altera tantum directiua; altera coercitiua seu coactiua. Nego, Pontificem non habere jus seu potestatem directiuam in infideles, proponendo illis ad salutem necessaria: Concedo, nullum in eos jus aut potestatem habere coactiuam. De qua tantum potestate intelligendæ sunt probationes. Vnde non potest Pontifex, ut seq. sect. vel eos vi aut panis adigere ad fidem acceptandam, vel ad eos puniendos de fide non acceptatâ: sed in libera voluntate ipsorum relinquendum est, ut eam acceptent, vel non acceptent. Quod autem vnus Concionator neq; populû dirigendi causâ possit in templo alterius concionari, absque licentiâ Prælati Superioris templi, possit autem Pontifex absque licentiâ Principis aut Reip. infidelis, Concionatores Euang. ad populum infidelem de rebus fidei instruendum, mittere, ea ratio est: quia Pontifex hanc potestatem accepit immediatè à Deo, absque limitatione, vel conditione dependente à voluntate Principum secularium, & infidelium, cum sit de re merè spiritali, & ad salutem simpliciter necessariâ. Vnus autem Concionator non habet à Deo jus dirigendi instruendive populû in templo alterius, nisi dependentes à proprio Prælato templi.

An infideles cogi possint ad fidem acceptandam?

Controuersia non est de infidelibus apostatis, qui aliquando fuerunt sub potestate Ecclesiæ: Nam hoc certum est, posse ab Ecclesiâ cogi ad fidem seruandam: sed de infidelibus, qui nunquam Christianam fidem professi sunt, ut Iudæi, & Gentiles omnes, & qui tam subiecti sunt temporaliter, quam non subiecti temporaliter Christianis Principibus: & de coactione tam ad audiendam, quàm ad acceptandam mysteria fidei. Prima sent. absolutè affirmat, posse infideles, etiam nû subditos ad mysteria fidei acceptanda cogi. Citantur pro hac Maior in 2. dist. 44. q. 3. & quidam Ginesius Sepulveda Chronista Caroli V. Potissimum Prob. Deus dedit plenam potestatem Ecclesiæ, fidè fund. per vniversum mundû prædicandi ac propagandi: ergo cû hæc potestate dedit etiâ jus cogendi omnes ad eam audiendam, & acceptandam, alioqui frustra esset hæc potestas, si non posset per coactionem eorum, qui fidei prædicationi repugnant, in actum redigi. Confir. Omnes infideles diuino præcepto tenentur Christi fidem sufficienter sibi propositam acceptare: ergo eodem tenentur Christiani Principes eos cogere ad talè præceptum implendum. Sicut quia præcepto diuino tenentur fideles sua peccata confiteri, eodem tenentur Ecclesiæ Prælati eos cogere ad huiusmodi præceptum seruandû: R & Luca 14.

Ratio.

9. Quomodo implentur id præceptum.

10. Coroll. 1.

11. Coroll. 2.

12.

Resp. 2.

13. Dico.

Resp.

14. De. es. p. 11.

15. Resp. d. p. 11. g. dupl. x. ius f. u. p. u. i. a. s.

16.

1. Sent.

Potissimum Prob. Deus dedit plenam potestatem Ecclesiæ, fidè fund.

17. Con. 11

& Lucæ 14. sub parabola cœnæ, Christus præcipit Ecclesiæ ministris, vt compellant omnes ad eam intrare. Secunda docet, licitum esse saltem infideles temporaliter subditos ad fidem acceptandam cogere. Ita Scotus in 4. dist. 4. q. ult. vbi ait, religiosè Principes Christianos facturos, si minis ac terroribus cogant infideles ad suscipiendum Baptismum. Probat 1. à commodis; esto, parentes coacti fidem interius non admitterent, admitterent tamen illam filii ac nepotes eorum. Præterea acceptando, etiam coactè Christi fidem, non permitterentur iniquas suas leges, ac barbaros ritus impunè seruare; sed cogentur illos relinquere: quod est maximum commodum. 2. ab exemplo. in Concilio Tolet. IV. cap. 56 commendatur pias Sisebuti Hispan. Regis, qui Iudæos coëgit ad fidem acceptandam. idem fecit Constantinus Imp. qui iussit paganorum templa claudi, vt cogentur ad fidem conuerti: nec non Ferdinandus & Elisabetha Hispan. Reges Mauros & Iudæos ad Christianam fidem compulerunt, sub pœnâ eiectionis à totâ Hispaniâ. Tertia absolutè negat, id licitum esse. Ita Valen. diff. 1. qu. 10. pu. 6. vbi docet, hanc sent. esse communem inter Schol. eam quæ ad eò certam, vt ferè videatur traditione ab ipso Christo & Apostolis deriuata. fundam. fides debet esse voluntaria. Vnde quando Christus Marci ult. præcepit Apostolis, vt Euang. prædicarent omni creaturæ, tantùm dixit: Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit: insinuans fidem non esse vi & coactione in mundum introducendam.

10. 1. Concl. Dico 1. Illicitum est, infideles Christianis Principibus non subiectos ad fidem siue audiendâ, siue acceptandam, armis, minis quæ cogere: licitum tamè est, eos ad vtrumque præmijs ac blanditijs allicere, sicut & Prædicatores Euang. impediētes ac prohibentes armis debellare. S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 8. Schol. in 4. dist. 4. & 6. Prob. prima pars 1. nunquam Eccl. Christum imitata, qui discipulos suos ad Euangelizandum misit instructos efficacîâ verbi diuini, & virtute miraculorum dumtaxat, coactiua potestate ad propagandam fidem vsa est: ergo illicitum est: quia quod nunquâ factum est, moraliter censetur fieri non posse. si enim liceret, id aliquando ab Eccl. factum fuisset, præsertim cùm fides sit ad salutem simpliciter necessaria: nec omisisset Eccl. ad mortaliū salutem procurandam hoc mediū, si iudicasset, illud esse licitū. 2. hic modus redundat in magnū Christianæ fidei dedecus, quasi ipsa tantâ virtutem non habeat, vt possit efficacîâ & splendore suæ veritatis, nec non conformitatis, quam cum naturâ rationali habet, homines allicere ac trahere ad sui amorem & desiderium. 3. Hic modus repugnat cū naturâ rationali, & longè alienus est à Dei prouidentîâ, quâ cum hominibus vtitur. nam illa cùm sit libera, modum postulat liberum, non coactum in suscipiendâ fide: & Deus non nisi libero modo vtitur cum hominibus liberè eos ad salutem pertrahendo. 4. ex absurdis; r. plerique minis terroribus; coacti non sicut oportet, fidem Christianam susciperent: proinde multi in fidei susceptione sacrilegiū committerent, nō cum debitâ dispositione ad eam accedendo. vrget Caiet. 2. 2. qu. 10. art. 8. fides debet esse voluntaria: ergo coactio ad eam suscipiendam non est mediū licitum: quia mediū debet proportionari fini: ergo si finis, qui est credere, debet esse voluntarius, non potest ad illum consequendū applicari mediū inducens inuoluntarium. 2. est læsio iuris naturalis: nam vnusquisque habet à naturâ, vt sit sui iuris, præsertim in iis, quæ ad propriam salutē spectant. Quamdiu autem homo suam voluntatem non subiicit alicui humanæ potestati, vt Catholicis principibus, non potest ab illâ absque manifestâ in-

justiciâ cogi. Neque hoc naturale jus ab infidelibus Deus tollit, conferendo Eccles. potestatem prædicandi Euang. hanc enim non confert Deus cum naturalis iuris læsione audiendū. 3. hic modus occasionem præbet infidelibus iustum bellum inferendi contra principes Christianos. nam vnaquæque Resp. jus habet defendendi se contra inuasores. antequam autem infidelibus sufficienter proponantur res fidei probabiliter existimare possunt, se iniussè inuadi à Principibus Christianis armis & minis: ergo in tali casu iusto bello poterunt se contra principes Christianos defendere. Secunda pars habetur in cap. Synodica, dist. 45. vbi improbat 1. modo, Pontifex approbat & commendat hunc 2. sc. hic modus non est contra naturam hominis, cùm nullam illi vim inferat; nec contra naturam fidei, quæ debet esse voluntaria; cùm non minuat, vt merus, sed potius augeat voluntarium. Vnde & Christus ad fidem suscipiendâ mortales alliciebat tum promissione Regni cœlestis, tum virtute miraculorum, tum restitutione sanitatis. Nec refert, quod etiam Christus mortales ad fidem cogat etiam metu pœnæ, Marci ult. Qui non crediderit, condemnabitur: tum quia hæc pœna per se sequitur ex abiectione fidei: tum quia Christus est perfectus Dominus omnium, cuiusmodi non est princeps Christianus respectu infidelium sibi temporaliter non subiectorum. Tertia pars S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 8. constat ex præced. scilicet. nam si in Ecclesia est jus à Christo collatum prædicandi Euang. per vniuersum mundum, erit in eadem potestas illud defendendi contra quoscunque impugnantēs. Qui enim dat formam, dat conseruatiua formæ: inier conseruatiua autè huius iuris, est potestas illud defendendi contra eos, qui illud impediunt. Disputant hie aliqui, an possit Ecclesia ad hoc jus defendendum principes infideles præuenire, mittendo Conclonatores Euang. armis ac militibus stipatos. vt si principes vel respub. prædicationi resistent, statim compesci possint. Affirmant nonnulli. Sed longè verius negant alii: nam hæc esset quædam vis cogendi infideles ad Euang. audiendum, quod non licet respectu infidelium temporaliter non subiectorum; nec ante læsum hoc jus, armis vti. Confit. antequam sciatur, esse aliquos in regno, qui velint audire Euang. non licet armis impediētes compescere, nam si nulli sunt, qui velint id audire, sed omnes parati sunt prædicationi Euang. resistere, nullâ vi cogi possunt, vt illud audiant. Sed tunc potest Ecclesia armis vti, quando multi volunt id audire, & ab illo audiendo impediuntur à principe, vel magistratu.

Dico 2. Licitè possunt Christiani principes sibi temporaliter subiectos infideles ad fidem audiendâ non ad illam suscipiendam, cogere. est communior, Balth. 2. 2. qu. 10. art. 8. dub. 4. concl. 4. Fr. Viç. apud ipsum, Suarez. diff. 18. scilicet. 2. & alij. sane quoad t. partem à fortiori docet Scotus cit. Fundam. obligate, etiâ directè subditos infideles ad audiendum certo quoque anni, vel mēsis, aut hebdomadæ tempore Euang. interim plenâ libertate eis concessâ, illud admittendi, vel non admittendi, non excedit temporalem potestatem, quam Christiani Principes habent in suos subditos infideles: ergo tali præcepto posito, tenentur subditi infideles Christiano principi obedire. nam subditi tenentur obedire suo legitimo principi in omnibus, quæ diuino, aut naturali juri non aduersantur, vt audire certo quoque tempore Euang. plenâ cum libertate illud admittendi, vel non admittendi; sc. etiâ Christiani temporaliter subiecti princip. infidelibus, illis obedire tenentur in omnibus iis, quæ nec diuino, nec naturali jure aduersantur. Antec. prob. huiusmodi præceptū quoad substantiam, & externâ dumtaxat auditiōnē nō est diuinum,

18. Sent.

2. Commodu

Ab exemplo.

19. 3. Sent.

Fundam.

Declarant.

10. 1. Concl.

21. Illicitum armis cogere ad fidem prob. 1.

22. Secundò.

23. Tertiò.

24. Confr. ex absurdis 1.

Secundum.

Tertiū.

25. Licitum blanditijs allicere ad fidem.

26. Debelle impediētis prædicationis.

27.

Decisio alia.

28.

Fundam. huius affectiois.

diuini, sed politicum: ergo non excedit tempo-
ralem potestatem, quam Christianus princeps habet
in subditos infideles: cum omnis legitimus prin-
ceps plenam potestatem habeat in omnes suos sub-
ditos in iis, quæ ad politicum bonum spectant, ad
quod tuendum, promouendumve absolutam habet
potestatem. Antec. prob. sola externa Euangelii au-
ditio est actio pure naturalis, quæ solo naturæ lu-
mine & facultate naturali adimpleri potest: eaque
à Principe dirigi potest ad bonum politicum, sc. vt
per eam Ciues melius disponantur ad publicam
pacem concordiamque, quæ suis est cuiusque bene-
institutæ Reip. seruandam. Ita Romanus Pont. Iu-
dasos tempor. liter sibi subiectos, sub certâ potestâ
cogit ad mysteria nostræ Religionis certo tempore
audienda, Bulla Nicolai III. quæ incipit: Vineam: & Gre-
gorij XIII. quæ incipit: Mater. Quoad 2. partem, quæ
est contra Scotum prob. semper illicitum est, ad fidem
acceptandam, quæ liberum consensum requirit,
homines compellere; propter manifesta absurda
vnde in cit. Toletano IV. & refertur, cap. de Iudæis
dist. 45. præcipitur, vt nemini deinceps ex Iudæis
ad credendum vis inferatur.

ergo ex suis hereditariis prouinciis discedant. Fand
tertium, solum probat de infidelibus non subiectis;
& de subiectis tantum quoad acceptandam, non
quoad audiendam fidem.

*An possint subditi infideles compelli ad
seruandam legem naturæ?*

DE infidelibus non subditis militat eadem ra-
tio hic, quæ in præced. sect. sicut defectu legi-
timæ potestatis & jurisdictionis nequit princeps
Christianus infideles sibi temporaliter non subie-
ctos ad Euang. audiendum cogere; ita nec eisdem
poterit ad legem naturæ seruandam compelli.
Confir. non potest Princeps Christianus infideles
compellere ad jus naturæ seruandum, nisi eos per
leges obligando; lex autem non obligat nisi subdi-
tum, cum sit actus Superioris in subditum.

Obijcies: possunt principes Christiani infideles,
etiam non subditos compellere; ac contra Deum,
aut Christianam Relig. blasphemant: ex S. Tho. 2. 2.
q. 10. art. 8. innocentes immolent humanis carnibus
velcantur, vt communitur Doct. ergo poterunt eisdem
compellere, vt reliquam naturalem legem seruent,
quia non est ratio, cur possint compelli, vt legem
naturalem seruent in aliquibus, & non in omnibus

Resp. neg. conseq. nam tenentur fideles principes
Christianam Relig. contra quoscunque impugna-
tores defendere: at maxime illam impugnant, qui
eam Deumque ipsius authorem blasphemant: Hinc
fit, vt ante blasphemiam non liceat eos vt compellere:
quia cum hæc violenta compulso sit quædam poenâ
orta ex iustâ defensione: & omnis iustâ d. fensio
supponat iniustum inuictorem, nisi prius infidelis fiat
Christia: & Relig. iniustus inuictor per blasphemiam;
non poterit iustè compelli. Pari modo tenentur
principes, innocentes contra quoscunque iniustos
inuasores defendere, sicut & dignitatem naturæ hu-
manæ contra eos tueri, qui ausi fuerint illius carne
velcari: non tenentur autem, nec debent infideles sibi
non subiectos propter alia peccata, etiam si sint con-
tra Deum & legem naturæ, punire: nam per alia
peccata non sunt infideles iniusti inuasores vel con-
tra Christi Religionem, vel contra innocentes, aut

dignitatem naturæ humanæ. sc. illa tantum peccata
sunt omnium perniciosissima naturæ humanæ: nam
priora, quantum est ex naturâ ipsorum, per se tendunt
ad extinguendâ fidem, sine quâ nemo salutem ani-
mæ consequi potest: posteriora per se tendunt ad
destruendam ipsam naturam humanam: reliqua et li-
griora sunt, vt est odium formale Dei; Idololatria,
non sunt tamen adeo perniciose reip. proinde non
cuius fidei principi incumbit ea punire in aliis sibi
non subiectis. Instabis: Saltém tenentur fideles prin-
cipes in infidelibus etiam non subditis punire Idol-
olatriam: nam hæc, t. Re S. Tho. 2. 2. q. 94. art. 3. ad 2.
includit blasphemiam contra Deum, quatenus
per eam subtrahitur Deo singularis dominus, &
opere ipso vera fides impugnetur. Resp. Nego
Antec. ad prob. dico: Idololatriam includere qui-
dem blasphemiam contra Deum, & fidem Christi
sed tantum implicitè & virtualiter.

Sed cur, inquires, tenentur fideles principes vin-
dicare in infidelibus, etiam non subditis, blasphe-
miam expressam & formalem contra Deum, & fi-
dem Christi, non blasphemiam implicitam & vir-
tualem, quæ opere consummatur? Resp. quia eam
dumtaxat, quæ fit expresso animo Deum & fidem
blasphemandi: nam hæc tantum est omnium per-
niciosissima: quippe quæ veritatem nostræ Relig.
minuit,

29. Exemplum non obscuro.

30. Conclusio contra Scotum prob.

31. Ad fundam. primam

32. Confir.

34. Ad 1. Secunda ad commo-
dis.

35. Ad exempla

37. De nob. sub-
ditis de iure.

38. Dicitur

39. Resp.

Quæ per d-
ta in infid-
lium non
subditis non
punienda à
Christiano
principe.

40. Instas:

Resp.

42

42. *Conclusio communis*

minuit, animo dicitur mortalium avertit ab ea ample
 tendat. Communis sent. docet, posse principes
 Christianos, infideles temporarie sibi subiectos
 compellere ad legem naturae servandam. Ita fere
 omnes moderni interpretes S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 8.
 Etque probat exemplo Christianorum imp. Con-
 stantini, Theodosii, Martiani, Iustiniani, qui mol-
 tas leges ediderunt contra Idololatrias: quas ut san-
 ctas & iustas commendant August. Epist. 48. ad Vin-
 cen. post. indr. *Quae enim nostrati, quae vestrum non fuerunt
 leges ab imperatoribus datus aduersus sacrificia pagano-
 rum? Ambrosius, hui Epist. 30. Valentiniano Imp. a
 quo pagani prebebant aras & sacrificia, a preceden-
 tibus imp. sublata, sibi restitui, ita scribit: sed hac fi-
 dum sublata non essent, auferenda tuo imperio committuntur
 Et Concilium Carthagi. v. cap. vit. placuit, inquit, ab
 imperatoribus gloriosissimis peri, ut reliqua idololatria
 non solum in futurum, sed in quibuscumque locis, vel locis,
 vel a horibus omnimode detentur.* Ratio: quia legit-
 mus princeps habet potestatem conservandi,
 ac promouendi politicum bonum sui regni; nam
 propter hoc est princeps: ergo & jus compellendi
 infideles sibi temporaliter subiectos ad legem natu-
 rae servandam: nam ad publicum bonum politicum
 regni summopere conducit, ut lex naturae seruetur,
 hac enim vigenit, vigeat pax & concordia Ciuium,
 qui est finis omnis bene institutae Reip. & tota lex
 naturalis non excedit sphaeram politicae potestatis,
 quae se extendit ad totum id, quod cadit sub dicta-
 men naturalis rationis. Confir. omnis lex a principe
 lata, quae iustas dirigit ad conservandam legem na-
 turae, iusta est: ergo a subdito seruanda: alioquin pos-
 set subditus iustam legem a principe latam impunè
 violare: quod esset contra gubernationis ordinem &
 Reip. tollere, qui essentialiter fundatur in politica
 subordinatione: Ciuium ad suum caput, a quo in
 ordine ad bonum politicum regi debent omnes, ac
 quando vis directiva non sufficit, adhibenda est co-
 ercitiva, ut suum finem sortiri possit: alioquin frustra
 talis lex ferretur, si non esset modus efficiendi, ut ea
 a subditis efficaciter seruaretur. Notat *Bannez* 2. 2.
 q. 10. art. 10. dub. 2. concl. 3. non esse licitum Christi-
 ano Principi, punire peccata infidelium subdito-
 rum contra legem naturae commissa, ante legem la-
 tam ab ipso principe.

43. *Demonstratur hanc ratio.*

44. *Confir. Ergo ad seruanda legem ut cogi possit, quando specie non format.*

45. *Coroll. 1.*

46. *Coroll. 2.*

47. *Coroll. 3.*

48. *Quaeritur.*

Infertur 1. posse ac debere Christianos princi-
 pes sibi subiectos infideles ad cultum veri Dei com-
 pellere. nam cultus veri Dei non transcendit politi-
 cam potestatem, cum naturae lumine notum sit, esse
 vnum verum Deum, cuique debitum cultum exhi-
 bendum. Et ad hoc princeps, praesertim Christia-
 nus, potestatem accipit, ut suos subditos dirigat ad
 cognitionem & cultum veri Dei, ex quo maxime
 pendet pax & concordia Reip. 2. ad hoc etiam te-
 neri principem gentilem, si cognitionem habeat ve-
 ri Dei: nam etiam potestas iure extendit ad hoc,
 & cum tali obligatione eam accipit, ut per lo-
 ges subditos dirigat ad notitiam & cultum veri
 Dei: Corollar. utriusque doctrinam, quoad debi-
 tum, intellige, quando sine scandalo id fieri potest,
 alioquin in periculo scandali diligenter perpenden-
 dae sunt circumstantiae, idque eligendum, quod mi-
 nus censetur malum. 3. diuersa est ratio de ritibus
 infidelium, qui non naturali, sed posteriori duntaxat
 legi Christi opponuntur, ut sunt fere omnes Iuda-
 eorum ritus, qui propterea illis ab Ecclesia permittuntur,
 ut constat ex cap. *Qui Sincera, dist. 45.*
 Infertur 4. Cur non liceat subditos infideles ad
 fidem Christi seruandam cogere, liceat autem cogere
 ad verum Deum colendum? quia ad fidem,
 cum sit obscura, naturalique occulta: reuelatione

Dei, nemo cogi potest, ut istam acceptet, seruetque:
 ad verum autem Deum colendum, cum sit naturae
 lumine notum, omnibusque naturali lege euident,
 omnes cogi possunt cum ad id faciendum, vel ipso
 innato rationis lumine incitemus.
 Infertur 5. non eo ipso, quo infideles ad fidem
 conuertuntur, eximi a politica potestate suorum
 principum infidelium, sed adhuc manere illis sub-
 iectos in ordine ad politicum bonum, quia sicut po-
 litica potestas Christiani principis comprehendit
 intra suam sphaeram subditos infideles in ordine
 ad politicum bonum: ita politica potestas principis
 infidelis comprehendit intra suam sphaeram subdi-
 tos fideles in ordine ad idem bonum politicum: utra-
 que enim potestas est ad conservandum promouen-
 dumque publicum bonum regni per leges directi-
 uas & coerctivas. Nec fides Christi tollit, sed iu-
 uat hunc politicum gubernationis ordinem. Ceterum
 indirecte non solum potest subditus fidelis eximi
 a potestate politica principis infidelis, sed princeps
 ipse infidelis depomi a sua politica potestate, si ad
 salutem subditorum fidelium expediret, quia quo-
 tiescunque sunt duae potestates, quarum vna est au-
 thentior & superior altera, semper inferior debet cedere
 superiori, quando superior suum finem assequi non
 potest. Sed potestas, quam habet Ecclesia in fideles
 est altior ac superior, quam sit potestas, quam in
 eosdem habet princeps infidelis: nam illa est in or-
 dine ad salutem aeternam, haec ad pacem & concor-
 diam temporalem Reip. ergo si potestas spiritalis
 Ecclesiae nequit suum finem assequi, absque iactura
 politicae potestatis principis infidelis, potest haec ab
 illa coerceri, nam hoc ipso fit illi subdita in ordine
 ad suum finem consequendum. Hoc coroll. quod
 communiter asseritur, quod ad partem est contra
Bannez 2. 2. q. 10. art. 10. dub. 3. sine, concl. 4. & ad
 eadem totum dub. vbi docet, infideles non subditos
 ab Ecclesia priuari posse dominio & Iurisdictione,
 quam habent supra fideles, eo quod merito infide-
 litatis redduntur indigni, ut sint domini fidelium.
 Quam potestatem censet *Bannez*, iure diuino posi-
 tivo communicari Ecclesiae. Verum ratio *Bannez*
 tantum probat de potestate indirecta, non directa:
 cum infidelitas per se non priuet principem politi-
 cam potestate, quam in ordine ad publicum bonum
 habet supra subditos fideles.
 Ceterum etsi infideles ratione infidelitatis non
 amittant dominium in subditos fideles, non pos-
 sunt tamen infideles subditi a principibus fidelibus
 praefici publicis officiis: nec possunt principes fide-
 les eis Iurisdictionem conferre in subditos fideles,
 ut constat ex cap. *Cum sit nimis, de Iudaeis & Sarac.* vbi
 prohibetur, ne Iudaei publicis officiis praeficiantur.
 quoniam sub tali pretextu Christianis plurimum sunt in-
 fessi. eadem ratio est de reliquis infidelibus.
 6. Non potest seruus fidelis iuste acquisitus &
 possessus a principe infidelis, fuga se subtrahere a
 dominio & potestate infidelis: ex 1. *Petri* 2. vbi pra-
 cipitur seruis fidelibus, ut subditi sint suis dominis,
 non tantum bono & modesto, sed etiam discolori: Quod au-
 tem per dominos intelligat etiam infideles, constat
 ex anteced. *Subiecti esse omnibus humanis creaturis pro-
 pter Deum, sicut Regi quasi praecellenti, sicut dicitur in antiquo
 ab eo missa &c.* Ratio: non licet publicae potestati
 priuari: dominum infidelium suo iure ac dominio,
 ex 5. *Coroll.* ergo multo minus id licebit priuata
 authoritati ac personae.

49. *Quaeritur*

Ratio.

*Ratio no-
tanda.*

50

*Potestas di-
recta vel in-
directa.*

51.

52. *Sententia*

Ratio.

DISPUTATIO XVIII.

De mediis, quibus Ecclesia licite utitur contra hæreticos.

1. Quæritur. Error. Prob. 1. Prob. 2. 2. Conclusio de fide. 3. Evidentior de dicitur ex antiquis oraculis. de nouis. 4. Ex perpetuo usu Ecclesie. Prob. 3. ratione.

AN & qualis sit in Ecclesia potestas hæreticos puniendi: Hanc non agnoscunt wicloff. Ioan. Hus, ex Conc. Const. antien. sess. 8. & 17. ubi damnantur; nec Lutherus art. 33. Prob. 1. Hæretici non pertinent ad Ecclesiam, sed sunt extra Ecclesiam, at Ecclesia nullam habet potestatem in eos, qui sunt extra se; 1. ad Corint. 5. quid enim mihi de istis, qui foris sunt, iudicare? Maior prob. homo est membrum Ecclesie ratione fidei: Hæretici non habent fidem: ergo non sunt membra Ecclesie: & consequenter non potest Ecclesia eos punire: cum omnis iusta punitio legitimam supponat potestatem in puniente, & subiectionem in puniendo. 2. violenta coactio non est consentaneum ac legitimum medium ad fidem inducendam in gentiles: ergo nec ad eam reuocandam in hæreticis; nam in utrisque fides debet esse spontanea & libera. Confir. ex absurdis, quæ per se nata sunt sequi ex violenta fidei susceptione. Sententia affirmans, esse in Ecclesia potestatem hæreticos puniendi, de fide est; ita Suarez diffus. 20. sect. 3. num. 20. definit Bonifacius VIII. in exortauog. Vnam S. Ecclesiam, de maiestate & obed. ubi duplicem attribuit Ecclesie gladium per potestatem significatum; spirituales, materiales, utrumque à Christo collatum; & quidem primum ab Ecclesia, 2. pro Ecclesia exercendum; illum in manu sacerdotis, hunc in manu regum & militum, ad nutum tamen sacerdotis contra hæreticos rebelles euaginandum; ut Pontifex ibid. ex antiquis Oraculis: 1. erat in antiqua Ecclesia potestas puniendi falsos prophetas, qui comparantur hæreticis: quia sicut illi aliter prophetabant, quam à Deo illis reuelatū erat; ita isti aliter docent, & dogmatizant, quam sit à Deo Ecclesie testatum: Deuter. 13. Propheeta autem ille aut scilicet somniorum interficiatur: quia locutus est, ut vos auerteret à Domino Deo vestro: Matth. 16. Christus promittit Petro, ut Capiti totius Ecclesie, claves ligandi & soluendi quodcumque super terram. Ex quo cit. Pontifex hanc potestatem colligit, & notat S. Tho. dixisse Christum, tibi dabo claves ligandi & soluendi quodcumque, ut significaret, hanc potestatem non limitari ad forum dumtaxat internum conscientie per sacramentum Pœnitentiæ, sed extendi ad forum etiam externum Ecclesie per censuras & pœnas canonicas: & Matth. 18. Si Ecclesiam, inquit Christus, non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Ex quo colligunt interpretes potestatem, quam habet Ecclesia in excommunicandis hæreticis. Leg. in hunc loc. Ioan. Maldon. 2. Principio nascentis Ecclesie ad hæc vsque tempora, semper Ecclesia vsa est hæc potestate contra rebelles. Paulus 1. ad Corint. 5. Satanæ tradidit scelestum, in interitum carnis, ut Spiritus saluus esset: præcipit Tito 3. ut hæreticum hominem, tanquam ab aliis per excommunicationem segregatum vitet. Petrus Act. 5. Ananiam & Saphiram tepentinâ morte multauit: & reliqui Pontifices successores Petri hac eadem potestate tam spiritualis, quam materialis gladii contra hæreticos vsi sunt, Quæ omnia absque legitimâ potestate exerceri non possunt. 3. In omni Repub. bene instituta necessaria est potestas non solum directiua, sed etiam coercitiua; ut fert primum principium in Politicâ: nam in omni bene instituta Rep. necessaria est po-

testas dirigendi ciues ad publicam pacem & concordiam, quæ est finis omnis recte constitutæ Reip. Hæc autem potestas, ut efficax sit, duo includit, & auctoritatem legislatiuam, & potestatem coercitiuam. Per illam ciues dirigit ad politicas virtutes, ex quibus pax & concordia Reip. maxime pendet. per hanc legum transgressores coërcet, qui plerumque ad leges seruandas non amore virtutis, sed timore pœnæ mouentur. Vnde Deus optimus mundi Gubernator, cuius imitator esse debet omnis terrenus Princeps, contentus non fuit humanam, angelicamque Rempub. legibus dumtaxat directiuis instruere, sed etiam coercitiuis. at nullus Theologus negabit Remp. Eccl. sapientissimo modo esse à Christo institutam: & consequenter cum hæc duplici potestate directiua simul & coercitiua. Confir. Omnis potestas, ad Rom. 13. à Deo est: ergo si omnis ordinata potestas hanc duplicem auctoritatē includit, à fortiore eandem includet potestas Eccl. quæ, non sicut cæteræ potestates mediatè, sed immediatè à Deo est. Vltimò dico, hanc potestatem per se quidem residere in summo Pontifice, per communicationem verò etiam in Episcopis, dependenter tamen à Pontifice, in quo tantum residet cum tota suâ plenitudine, & independentiâ à quocumque alio creato superiore. nam illam per se primò collatam legitimus Petro, eoque mediante cunctis successoribus ipsius, cum sit potestas data in bonum Ecclesie, quæ extingui non debuit in Petro, sed perpetuari in omnibus successoribus ipsius in bonum Ecclesie. deinde quâ ratione dignitas Episcopalis pendet à Pontifice, eadem pendet & hæc duplex potestas, quæ cum Episcopali dignitate ordinario iure conjuncta est. Denique solus Pontifex habet illam supra vniuersum Christianum orbem, & ab ipso Christo immediatè acceptam: reliqui verò illam participant limitatam ad certum locum, & personas, & non nisi per communicationem à Pontifice, à quo impediri & limitari potest. Ex dictis refutantur duo errores; alter, quod potestas puniendi hæreticos sit penes Imperatores & principes sæculares; alter, quod saltem illam Pontifex non habeat immediatè à Christo, sed ab Imperatoribus & principibus sæcularibus. nam probatum est, hanc potestatem communicatam fuisse Petro propter bonum Eccl. & ei tantum dictum Matth. 16. Quodcumque ligaueris super terram &c. & Ioan. vlt. Pasce oues meas. Quibus Christus eam potestatem Petro, & successoribus eius tradidit, quæ necessaria erat ad pascendas oues Christi, potestas directiua & coercitiua: ut per illam ad Christi ouile duci possent, & per hanc ad idè ouile, si quando ab illo deuiarent, reduci possent, eas spiritualibus temporalibusque pœnis ad causas compellendo. Est autem discrimen inter potestatem, quam Pontifex habet, puniendi hæreticos pœnis spiritualibus, & temporalibus, præsertim corporis, ut notat Bonifacius VIII. cit. quod illam exercere potest & debet per se; hanc per principes sæculares, qui in hoc subordinantur Pontifici, cum quo conspirare debent in bonum Ecclesie. Ad 1. primæ, nego hæreticos omninò esse extra Ecclesiam, ad eamque nullo modo pertinere: nam quantum ad illam non pertinent ratione fidei, quâ per hæresim amiserunt, pertinent tamen, ratione suscepti, ac professi Baptismi, ratione cuius semper manent subiecti Ecclesie; à quâ compelli possunt ad seruanda ea, quæ in Baptismo promiserunt. Vnde concedo, eos non esse membra viuâ Ecclesie, sed mortua, quæ ad vitam gratiæ median- te fide compelli possunt. Paulus autem cit. loco solum loquitur de his infidelibus, qui nunquâ in Christo professi sunt, ut passim explicant SS. Patres, ac interp.

Respub. Eccl. optimo modo instituta. In quo residet hæc potestas. Ad pascendas oues necessaria est duplex potestas. Ad primam.

9. *Resp. ad 2.* Ad 1. esse Ecclesia non habeat auctoritatem hæreticos directè compellendi ad fidem resumendam, eo quod hæc etiã in hæreticis debet esse spontanea ac libera: habet tamen auctoritatem eos pœnis compellendi, ut seruent, quæ in professione fidei promiserunt, ac proinde indirectè saltem ad fidem resumendam. Infideles autem, qui nunquam fidem acceperunt, nequeunt pœnis cogi, ad seruanda ea, quæ in fidei susceptione promissa sunt: ac proinde neque indirectè Ecclesia potestatem habet eos cogendi ad fidem repetendam: licet, si temporaliter sibi subiecti sint, potestatem habeat imponendi illis legem, quã indirectè ad fidem suscipiendam cogi possint: atque in hoc est par ratio in utrisque.

An, & qui hæretici ipso facto incurrant excommunicationis pœnam, & quo jure;

10. **H**oc est primum medium, quo Ecclesia utitur contra hæreticos, & apostatas, privando illos communionem fidelium & participatione spiritualium bonorum per excommunicationem, quam ipso facto, absque vllâ iudicis declaratione incurrunt, *ex cap. Excommunicamus, de hæretico, & c. Achaisius, 24. q. 1.* & ex primâ excommunicatione in Bullâ cœnæ contra hæreticos, eorumque receptatores, defensores, & fautores fulminatâ. Sola controu. est de jure; quò hæc pœna est hæreticis imposita, & quinam hæretici illam incurrant.

11. *Prima. 1. Sent. Prob. 1.* Quoad 1. nonnulli apud *Suarez disp. 21. sect. 1.* putant, illam impositam esse jure Diuino. 1. *ex Mat. 18. Si Ecclesiam non audieris, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Ad Rom. 16. loquens Paulus de hæreticis, *Qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, declinate, inquit, ab illis.* Ad Titum 3. monet illum, ut hominem hæreticum post vnam & alteram correptionem deuiter, quasi diuino jure excommunicatum. Ioan. in 2. *suâ Cano. Nolite recipere eum in domum, nec ane ei dixeritis: qui enim dicit illi Ane, communicat operibus eius malignis:* loquitur autem de illo, qui aliter docet & sentit de Christo, quàm sentiendum sit. 2. Si hæc pœna esset humano jure introducta, talis introductionis extaret initium sc. ab aliquo homine, qui primò illam tulit: at nullum talis introductionis initium extat: nam excitatis oraculis apparet hæc pœna antiquior, quàm sit ab vllò Pontifice condita. 3. Cõmunicatio in diuinis cum hæreticis est ita prohibita, ut ne in articulo quidem mortis licitum sit, ab eis Sacramenta accipere: quod signum est, hanc pœnam esse diuino jure introductam, alioqui posset in eâ Ecclesia dispensare. Communis sent. docet, hanc pœnam non diuino, sed humano jure introductam esse: Ratio desumitur ex vario modo, quo pro vario tempore hæc pœna legitur iniuncta fuisse hæreticis. nam antè non incurrebatur ipso facto, sed iniungebatur ab Episcopo, *ex cap. Si quis Episcopus q. 6.* Ante Conc. Constantiense omnes hæretici erant vitandi; post nonnisi nominatim declarati. Porro si hæc pœna jure diuino introducta esset, quouis tempore fuisset eadem, cum Pontifices aucti non fuissent jus diuinum mutare. Confir. cum principalis finis huius pœnæ sit correctio & emendatio fratris; cumque hæc, ut proficua vtilisque sit, à multis pendeat circumstantiis, debuit juxta diuersa tempora, ac circumstantiarum varietatem, vario modo ab Ecclesiâ imponi: proinde tam eius impositio, quàm moderatio debuit ab Ecclesiâ auctoritate pendere. Ad argu. oppositæ, *Resp. primum* testim. Christi solum probare, in Ecclesiâ esse potestatem excommunicandi hæreticos: reliqua ad

summum ostendere, vsum huius potestatis incepisse ab ipso tempore Apostolorum. Quamquam allata testimonia explicari possunt non de excommunicatione hæreticorum, sed de ipsorum à fidelibus vitatione. Siquidem jure diuino conaturali tenentur fideles vitare hæreticos propter periculum, cui probabiliter se exponunt, cum illis familiariter conuersando. Ad 2. dici potest, vsum huius potestatis cœpisse ab ipsis Apostolis, qui variis fuit, juxta varietatem temporum, & circumstantiarum. Ad 3. si qua est prohibitio in articulo mortis Sacramenta ab hæreticis suscipere, id est propter periculum, quod naturalis ac diuino jure præcauere tenemur, præsertim in articulo mortis: hoc periculo sublato, nulla est tunc prohibitio, ut rectè *Suarez.* Quoad 2. nonnulli opinantur, omnes hæreticos, etiam purè mentales, & qui externo duntaxat signo absque interno errore hæresim mentiuntur, hanc pœnam excommunicationis incurrere. Verùm communis sent. docet, eos tantum hanc pœnam incurrere, qui signo aliquo externo sufficienter manifestatiuo interni erroris, suam hæresim declarant. Fundam. h. tantum sunt verè & propriè hæretici, & censuræ Eccl. subiecti. nam qui signum tantum dant externum absque errore interno, non sunt verè & propriè hæretici, etiamsi in foro externo habeantur pro hæreticis, re tamen ipsâ excommunicationis effectus coram Deo non incurrunt. Qui vero solo errore interno sunt hæretici, non sunt subiecti censuræ Eccl. quia Ecclesia non habet potestatem in actus merè internos nisi quatenus manifestatos per signum aliquod externum, siue consistat in verbo, siue in facto. Quare si signum ex se non ducat ad manifestandum hæresim internam, etiamsi per diuinam reuelationem Pontifex sit certus de interno hæretici errore, talis non posset excommunicari: quia excommunicatio non fertur, nisi more humano propter pertinaciam sensibili signo sufficienter manifestatam. Cæterum hæc contra hæreticos excommunicatio nunc per Bullam Cœnæ reseruatæ soli Pontifici, à quo tamen eius absolutio aliis delegari potest, uti de facto delegata est à Iulio II. nostræ Societati, in foro duntaxat Conscientiæ, peculiari Bullâ, quæ incipit, *Dilecte fili.* Possunt etiam ab hæresi occultâ omnes Episcopi suos diocesanos absoluere, per se tamen, nõ per suos Vicarios, uti possunt in aliis casibus occultis sedi Apost. reseruatæ, ut *Triden. sess. 24. cap. 6. de reforma.* Quantum attinet ad hæreticos vitandos, non tenemur post Conc. Constantiense vitare, nisi ex Iudicis sententiâ nominatim denunciatos ac declaratos. Vnde qui tantum publico facto ac famâ sunt hæretici, non tenemur eos vitare: Soli enim publici ac notorii Clericorum percussores excipiuntur in *Extrauag. ad euitandum, in Conc. Constan. editâ.* Quæ exceptio firmat priorem regulam. Hoc modo excusantur in Germaniâ Catholici, qui passim cum hæreticis conuersantur: quin neque posset talis conuersatio absolute prohiberi, propter multitudinem hæreticorum: esset enim ferè omnia humana commercia, quæ in Catholicos & hæreticos intercedunt, impedire. Controuersia est, quæ declaratio requiratur, & sufficiat ad euitandum hæreticum. *Sotus in Nonnulla 4. dist. 22. qu. 1. art. 4. post. 1. Concl. Suarez disp. 21. sect. 3. n. 8. & alij* putant, sufficere solam declarationem criminis: nam hoc ipso quo quis declaratur hæreticus, censetur, inquit *Sotus*, nominatim excommunicatus: quin nec putat necessarium, ut sub proprio nomine excommunicetur, sed sat esse, si excommunicetur sub nomine officii, quod exercet, ut si dicatur, *excommunicetur Consul vrbis Viennensis.*

At verò

15.
Ad 2.
Ad 3.

16.
Secunda
controuersia

Fundam.

Signum debet esse sufficienter manifestatiuum

17.
Cui reseruatæ
in excommunicatione

18.

19.
Nonnulla
controu.

14.
Ad primum
testimonium
Christi.

20. Colligitur hac sent. ex Concilio. At verò Sanchez lib. 2. de præcep. Decal. cap. 2. no. 4. cum Nauar. & Grassio censet, non sufficere solam declarationem hæresis, sed requiri præterea declarationem ipsius excommunicationis; ex extrau. Conc.

Constan. quæ statuit neminem deinceps esse vitandum, nisi censurâ à Iudice publicatâ & denuntiata specialiter & expressè. At non specialiter & expressè sed tantum virtualiter & implicitè censetur excommunicatus ille, qui tantum denuntiatur hæreticus.

21. Et sine. Quæ sent. vel ex eo præferenda est præcedenti, quod magis accedit ad finem & scopum Concilij, qui fuit, vt ibid. declarat, ad euitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientijs timoratis contingere possunt. Multi enim ignorant, excommunicationem esse annexam hæresi: proinde clarè debet in Iudicis sententia exprimi. Quin addit cit. Sanchez, non satis esse, si tantum declaratur sub nomine censuræ in communi, nisi exprimat in particulari sub propria voce excommunicationis: nam hoc denotant particulæ illæ, specialiter & expressè. Ex his factum est ad fundam. Soti: eo quod sub nomine hæresis non manifestè, vt Concilium vult, exprimitur poena excommunicationis. Quod addit, fat esse, si tantum sub nomine officij, quod exercet, excommunicetur, verum est, quando nomen officij ita est proprium vnius personæ, vt nullo pacto conuenire possit alteri, quia tunc sub nomine talis officij exprimitur persona: secus verò est, quando tale nomen officij potest alijs conuenire.

22. Notandum. Ceterum, excommunicatio, quæ contra receptatores, defensores & fautores hæreticorum fertur, est diuersa ab eâ, quæ contra hæreticos fulminatur. Quo fit, vt si quis receptor, defensor, vel fautor, sit simul hæreticus, duas contrahat excommunicationes; vt etiam illa excommunicatio in Bullâ Cœnæ sit soli Pontifici reseruata, nō tamen cum eâ specialitate, quâ excommunicatio contra hæreticos ipsos. vnde Episcopus, qui ab occultâ hæresi non nisi per se ipsum absolueri potest, ab excommunicatione latâ contra receptatores, defensores, fautoresque absolueri possit etiam per Vicarium.

23. Irregularitas. Excommunicationi contra hæreticos latæ hæreæ poenæ annexantur. 1. Irregularitas, quæ est inhabilitas, tum ad suscipiendos Ordines, quæ laicos etiam comprehendit; tum ad ministrandum in ordine suscepto. 2. Infamia, quæ vt c. statutum, 2. de hæreticis in 6. per paternam lineam extenditur etiam ad filios, & nepotes; per maternam tantum ad filias. Intellige, si parentes moriantur hæretici, secus, si ante mortem resipiscant. Eadem infamia cum prædictâ extensione ad posteros statuitur in receptatores, defensores, & fautores hæreticorum. Est autem hæc infamia inhabilitas ad publica officia & dignitates. 3. est priuatio spiritualis potestatis, quæ consistit tum in suspensione ab ordine, ne licitè valeat hæreticus illum exercere: tum in priuatione Ecclesiæ Iurisdictionis, quam statim incurrit quoad se, quia non potest illâ licitè vti, non tamen quoad alios nisi post ipsius denuntiationem, vnde valida est absolutio ab hæretico ante denuntiationem datâ; sicut & omnesque contractus cum alijs celebrati. 4. est priuatio beneficiorum Ecclesiæ, etsi hanc multi apud Sanchez. l. 2. de præcep. c. 26. n. 5. affirmant ab hæreticis non incurri, nisi post iudicis sententiam: quod ipse probabilissimum censet, licet oppositum sequatur: requirit tamen sententiam hæresis declaratoriam, vt beneficium ante hæresim adeptum hæreticus resignare teneatur: solumq; putat à die commissi criminis hæreticum priuari titulo duntaxat beneficij, non possessione; vt de confiscatione bonorum in-

24. Infamia. Irregularitas. Excommunicationi contra hæreticos latæ hæreæ poenæ annexantur. 1. Irregularitas, quæ est inhabilitas, tum ad suscipiendos Ordines, quæ laicos etiam comprehendit; tum ad ministrandum in ordine suscepto. 2. Infamia, quæ vt c. statutum, 2. de hæreticis in 6. per paternam lineam extenditur etiam ad filios, & nepotes; per maternam tantum ad filias. Intellige, si parentes moriantur hæretici, secus, si ante mortem resipiscant. Eadem infamia cum prædictâ extensione ad posteros statuitur in receptatores, defensores, & fautores hæreticorum. Est autem hæc infamia inhabilitas ad publica officia & dignitates. 3. est priuatio spiritualis potestatis, quæ consistit tum in suspensione ab ordine, ne licitè valeat hæreticus illum exercere: tum in priuatione Ecclesiæ Iurisdictionis, quam statim incurrit quoad se, quia non potest illâ licitè vti, non tamen quoad alios nisi post ipsius denuntiationem, vnde valida est absolutio ab hæretico ante denuntiationem datâ; sicut & omnesque contractus cum alijs celebrati. 4. est priuatio beneficiorum Ecclesiæ, etsi hanc multi apud Sanchez. l. 2. de præcep. c. 26. n. 5. affirmant ab hæreticis non incurri, nisi post iudicis sententiam: quod ipse probabilissimum censet, licet oppositum sequatur: requirit tamen sententiam hæresis declaratoriam, vt beneficium ante hæresim adeptum hæreticus resignare teneatur: solumq; putat à die commissi criminis hæreticum priuari titulo duntaxat beneficij, non possessione; vt de confiscatione bonorum in-

25. Priuatio potestatis spiritualis. Ceterum, excommunicatio, quæ contra receptatores, defensores & fautores hæreticorum fertur, est diuersa ab eâ, quæ contra hæreticos fulminatur. Quo fit, vt si quis receptor, defensor, vel fautor, sit simul hæreticus, duas contrahat excommunicationes; vt etiam illa excommunicatio in Bullâ Cœnæ sit soli Pontifici reseruata, nō tamen cum eâ specialitate, quâ excommunicatio contra hæreticos ipsos. vnde Episcopus, qui ab occultâ hæresi non nisi per se ipsum absolueri potest, ab excommunicatione latâ contra receptatores, defensores, fautoresque absolueri possit etiam per Vicarium.

26. Beneficium Ecclesiæ. Excommunicationi contra hæreticos latæ hæreæ poenæ annexantur. 1. Irregularitas, quæ est inhabilitas, tum ad suscipiendos Ordines, quæ laicos etiam comprehendit; tum ad ministrandum in ordine suscepto. 2. Infamia, quæ vt c. statutum, 2. de hæreticis in 6. per paternam lineam extenditur etiam ad filios, & nepotes; per maternam tantum ad filias. Intellige, si parentes moriantur hæretici, secus, si ante mortem resipiscant. Eadem infamia cum prædictâ extensione ad posteros statuitur in receptatores, defensores, & fautores hæreticorum. Est autem hæc infamia inhabilitas ad publica officia & dignitates. 3. est priuatio spiritualis potestatis, quæ consistit tum in suspensione ab ordine, ne licitè valeat hæreticus illum exercere: tum in priuatione Ecclesiæ Iurisdictionis, quam statim incurrit quoad se, quia non potest illâ licitè vti, non tamen quoad alios nisi post ipsius denuntiationem, vnde valida est absolutio ab hæretico ante denuntiationem datâ; sicut & omnesque contractus cum alijs celebrati. 4. est priuatio beneficiorum Ecclesiæ, etsi hanc multi apud Sanchez. l. 2. de præcep. c. 26. n. 5. affirmant ab hæreticis non incurri, nisi post iudicis sententiam: quod ipse probabilissimum censet, licet oppositum sequatur: requirit tamen sententiam hæresis declaratoriam, vt beneficium ante hæresim adeptum hæreticus resignare teneatur: solumq; putat à die commissi criminis hæreticum priuari titulo duntaxat beneficij, non possessione; vt de confiscatione bonorum in-

fra dicitur, Omnia autem beneficij collatio hæretico facta ipso iure irrita est, vt definitur c. Quicumque, de hæreticis in 6. quo fit vt etiâ ab hæresi resipiscat, nouâ egeat collatione, vt illud validè retineat.

An hæretici ipso facto incurrant poenam aliquam temporalem in bonis fortunæ.

Dico 1. Statim ac hæreticus externo aliquo signo interioris erroris sufficienter manifestatiuo, suam hæresim declarat, ipso facto incurrit confiscationem omnium suorum bonorum. Est communis sent. expresse statuta in iure Ciuili, Autben. Ciuili.

Gazaros: Omnes, inquit Iustinianus Imp. hæreticos vtriusque sexus, quocumque nomine censentur, perpetuâ damnantes infamiâ, diffidamus, atque bannimus: censentes, vt omnia bona talium confiscentur, nec ad eos ulterius reuertantur: ita quod filij eorum ad successionem eorum peruenire non possint. Et reddit ibid. huius poenæ, quæ fortè nimis grauis videbatur, optimam rationem: cum longè, inquit, grauius sit, æternam, quam temporalem offendere Maiestatem. Sed omnia bona eorū, qui temporalem principis Maiestatem offendunt, addicuntur fisco, vt statuitur, Ad legem Iuliam, Maiestatis, & alibi. In iure etiam Canonico hæc poena decernitur c. Ac Canonicis.

cum secundum leges, de hæreticis in 6. vbi sic Pontifex scribit: Bona hæreticorum ipso iure de fratrum nostrorum consilio decernimus confiscata. Quod autem hæc poena incurrat ipso facto à tempore commissi criminis, constat tum ex cit. cap. cum secundum leges, vbi additur particula, ipso iure, quæ secundum Glossam & Do. ipso facto

27. Ita statutum in vtroque iure. etores communiter idem sonat, quod ipso facto: tum à signo: nam & hæredes defuncti eo ipso priuantur hæreditate aditâ ac possessâ, si ipsorum parens post mortem declaratur hæreticus, vt habetur in cap. Accusatus, de hæreticis in 6. & Fiscus post latam sententiam Iudicis rescindit omnes alienationes in sui præiudicium factas à die commissi criminis. Cæterum, an à die commissi criminis hæreticus priuetur possessione & dominio suorum bonorum, sect. seq. non enim cum hæc poenâ necessariò coniuncta est priuatio iustæ possessionis ac dominij, vt ibid.

Dico 2. Bona, quæ hæreticis confiscantur, non sunt tantum ea, quæ habent, quando delinquent, sed etiam quæ illis obueniunt vsque ad iudicis sententiam, non quæ acquirunt post latam sententiam. Est communior, vt videre est apud Vafq. 1. 2. disp. 169. n. 8. Sanchez lib. 2. de præcep. cap. 14. Suarez de fido disp. 22. sect. 1. & Addit Sanchez, si hæreticus resipiscat ante Iudicis sententiam, non confiscari ea bona, quæ acquisita sunt post resipiscantiam & conuersionem ad fidem. Quod longè probabilius est, cum talis post conuersionem non sit verus hæreticus. Contrarium tamen docet Suarez, eo, quod licet talis in foro interno non sit hæreticus, est tamen in externo. Sed contrâ: semper poena in foro externo data supponit delictum in interno, vt constat de poenâ excommunicationis, quæ nisi supponat hæresim internam, non ligat, vt Suarez testatur.

29. Communior sent. Probabilior. Cæterum cur omnia & ea tantum bona hæreticis confiscentur, quæ acquisita sunt vsque ad sententiam declaratoriam, posito quod in hæresi perseveret, non autem cætera, quæ post latam sententiam acquirunt, alia ratio assignari non potest, nisi quia leges ita statuunt, vt ijs tantum bonis priuetur reus, ad quæ per sententiam Iudicis damnatur, cum hoc sit iuxta humanæ legis æquitatem. At per Iudicis sententiam non damnatur, nisi ad priuacionem bonorum, quæ acquisiuit ante latam sent. non quæ acquiratur post sententiam.

30. Ratio. Cæterum cur omnia & ea tantum bona hæreticis confiscentur, quæ acquisita sunt vsque ad sententiam declaratoriam, posito quod in hæresi perseveret, non autem cætera, quæ post latam sententiam acquirunt, alia ratio assignari non potest, nisi quia leges ita statuunt, vt ijs tantum bonis priuetur reus, ad quæ per sententiam Iudicis damnatur, cum hoc sit iuxta humanæ legis æquitatem. At per Iudicis sententiam non damnatur, nisi ad priuacionem bonorum, quæ acquisiuit ante latam sent. non quæ acquiratur post sententiam.

Inter bona autem intelliguntur etiam iura, & actiones personales, quæ vel extinguuntur cum persona hæretica : vel si ab eâ separari possunt, transeunt ad fiscum cum reliquis bonis. Aduerte; hanc bonorum confiscationem faciendam esse absque præiudicio tertij. Vnde si hæreticus supra sua bona habebat aliquod debitum, vel pensionem, cum tali onere ea ad fiscum transeunt.

An hæreticus ante Iudicis sententiam amittat possessionem & dominium omnium bonorum?

32. 1. Sent. asser.

Fundam. possisim.

Confirm.

33. 2. Sent.

Fundamen- tum propriū.

PRIMA sent. affirmat; ita vt in conscientia teneatur statim à die commissi criminis omnia sua bona. Fisco tradere: Felinus, Alphons. de Castro apud Sos. l. 1. de iust. q. 6. ar. 6. Vasq. 1. 2. disp. 170. cap. 1, quia leges humanæ potuerunt hanc pœnam imponere: quod autem de facto imposuerint, constat ex verbis ipsis legis, quæ dicunt, hanc pœnam incurri ipso facto. igitur statim commissâ hæresi ante illam sent. bona hæretici addicuntur Fisco: alioqui frustra ea essent hæc verba; cum debeant habere aliquid effectum: nec alium habere possint. Confir. Ante Iudicis sententiam hæreticus incurrit excommunicationis pœnam; ergo etiam confiscationem bonorum. SECUNDA docet, ante Iudicis sent. manere quidem bona sub iustâ possessione hæretici, non tamen sub dominio eiusdem, sed sub dominio Fisci, ad quem statim deuoluitur hæresis crimine commissio. partim quia debent illa verba ipso facto aliquid effectum habere: partim quia si Fiscus ante Iudicis sententiam bona ab hæretico eriperet, etsi illicitè ageret contra leges, quæ huiusmodi bonorum creptionem ante Iudicis sententiam prohibent, non tamen ageret iniuste, quia non teneretur ad ea restituenda: evidens signum, quod dominium talium bonorum sit penes Fiscum, partim, quia promulgatâ sententiâ hæresis declaratoriâ, rescinduntur omnes contractus ab hæretico celebrati à die commissi criminis usque ad Iudicis sententiam: quod signum est, à tempore commissi criminis hæreticum nullum habere dominium & potestatem de suis bonis disponendi; alioqui validi essent contractus ab eo celebrati ante Iudicis sententiam. ita Caiet. 2. 2. q. 62. ar. 3. §. & per hac patet, Conrad. l. 1. de contract. q. 7. 104. Med. Codice de reb. rest. q. 1. §. post rerum dominium, Valen. 2. 2. disp. 1. p. 11. pu. 3. & q. 12. pu. 2. sine: Sylu. 2. 2. q. 11. ar. 3 §. querit. 5. conc. 2. & alij apud Sanchez. l. 2. de preceptis c. 22. nu. 2. Sotus verò l. 1. de iustis. cit. vtramque sent. vt probabilem defendit.

34. 3. Sent.

35. 2. Concl.

TERTIA negat, hæreticum ante Iudicis sententiam priuari possessione & dominio suorum bonorum, etsi omnia eius bona ita maneant obligata Fisco à die commissi criminis, vt omnes contractus ab eo tempore celebrati per Iudicis sententiam rescindantur, ita Franc. Victoria in priori relect. de Indu. Indul. Bonnez. 2. 2. q. 12. ar. 2. concl. vlt. quam ait esse communem inter discipulos S. Th. Mol. l. 1. de iustit. disp. 95. §. dubium verò est. Henric. l. 13. de excomm. c. 56. n. 2. Vasq. 1. 2. disp. 170. c. 3. Sanchez. l. 2. de preceptis cap. 22. n. 3. Suarez disp. 22. sect. 3. Sâ Hæresis, 3. Syluius vbi supra concl. 3.

DICO 1. Hæreticus ante Iudicis sententiam non priuatur iustâ suorum bonorum possessione; proinde non tenetur ea in conscientia fisco tradere, ne quidem post Iudicis condemnationem, sed solum tenetur non resistere fisco, ea post Iudicis Sententiam exequenti. Prima pars colligitur ex cap. Cum secundum leges: vbi Pontifex prohibet, hanc bonorum

executionem fieri à Fisco ante promulgatâ de commissio crimine à competente Iudice sententiam. Ratio par-
Ratio: etsi controuersum sit, an leges humanæ ante Iudicis sententiam reum obligare possint ad pœnâ aliquam temporariam, quæ executionem requirat ab ipso reo: certum tamen apud omnes esse debet, nunquam huiusmodi pœnam intelligi latam, nisi manifestè exprimatur in lege. Quia cum valde graue sit, vt ipse reus sit suæ pœnæ executor, nisi id lex manifestè exprimat, semper standum est pro reo, id exigente iuris æquitate. At in nullâ lege cõtra hæreticos latâ id manifestè exprimitur: nam si quid esset, quod huiusmodi pœnam in lege contra hæreticos latâ exprimeret, esset particula ipso iure seu facto incurrenda. At hæc optimè intelligi potest, vt Sotus rectè, de ipso facto per sententiam prodito ac declarato: eum nec sit iuxta legis æquitatem, vt reus, antequam à Iudice audiatur, condemnatur; nec possit reus constitui Iudex in causâ sui criminis. Quia addit Vasq. 1. 2. disp. 170. n. 21. etiam si in lege addatur ipso facto ante sententiam declaratoriam, adhuc reum non teneri omnibus suis bonis se spoliare ante Iudicis sententiam: quia cum hæc pœna sit grauissima, interpretanda est ex omni iuris æquitate, quâ potest: & quia possunt citata verba aliam benigniorem interpretationem admittere, sc. vt ipso facto omnes alienationes à die commissi criminis factæ, maneant post Iudicis sententiam rescissæ, taliter, & non aliter interpretanda sunt. 2. pars sequitur ex primâ; si hæreticus iustè sua bona possidet, non tenetur ante Iudicis condemnationem ea in conscientia fisco tradere: cum illa iure possidat: nemoque teneatur bonis, quæ iure possidet, se spoliare. 3. pars Sanchez. prob. etiam hoc videtur contra naturam, vt pœnam tam grauem ipse reus exequatur. vnde nunquam solent leges humanæ pœnas, quando graues sunt, qualis est pœna priuationis omnium bonorû, exequendas committere ipso reo, cum hoc sit alienum ab æquitate, quam omnes leges humanæ spectant. Quis autem sit fisco, ad quem hæretici bona post Iudicis sententiam, deuoluuntur, explicat Innocent. III. c. excommunicamus 1. de hæreticis; vbi præcipit bona hæretici, si laicus fuerit, deuolui ad Fiscum sæcularem; si clericus, ad Ecclesias, à quibus stipendia accipit.

Ratio par-
18. 5.
Non est con-
tra iuris
æquitate
id asseren-
dum.

36. Evidens
2. pars.

37. Tertia prob.

38.

39. Posterior
pars constat.

40. Prob. prior

2. de pœnâ
fundam. prin-
cipium se-
cunda sent.

41. Prob. melius
per

pro iudicis sententiam rescindi de bonis, nisi iudicis sententia non accedat, eo quod delictum sufficientibus rebus probari non possit, omnes tamen, validi, nec tenentur, qui cum hæretico contractis, bona fisco restituerent, & si gratia daretur ea acceptis, cum tales contractus non fuerint, per ipsum facti irriti, irritari debent per iudicis sententiam, ut possint bona per huiusmodi contractus ab hæretico alienata ad fisco deinde restitui, qui quædam iudicis sententia etiam declaratoria non accedit, iusto tunc talia bona magno modo contrahentes. Quod autem hoc sufficiat ad salvanda verba legis de incurrendo ipso facto pona confiscationis prob. hæc verba sufficientem habent effectum in bona hæretici, per quem dicit possit ab ipso die commissi criminis addita & obligata fisco, etiam si eam possessor, quæ dominiū eorum maneat apud hæreticum. Nam et si lex non obligat ipso facto a absoluto & independenter a sententia iudicis hæretici bona, obligat saltem illa ipso facto conditionaliter ac dependentes a futura sententia iudicis, quæ accedente, omnia hæretici bona a die commissi criminis, ibi que repta fuerint, manent sub dominio fisci. Unde fisco ab ipso die commissi criminis accipit ius in bona hæretici, non quidem absolutum, sed conditionatum dependentem a futura sententia iudicis, quæ non accedente, & conditione non purificata, manent sub dominio hæretici, vel eorum, ad quos per validos contractus pervenerunt.

Inferitur 1. posse hæreticum tutâ conscientia possidere remanentem hæresim, si ea defectu restitum in externo foro probari non possit, de suis bonis contractis, etiam tacto vitio hæresis: levis, si ea in foro externo probari possit: quia tunc teneretur vitium, quo sua bona laborant, contrahenti manifestare, ne illud exponat periculum ea bona restituendi fisco, quoties venditoris hæresis in externo foro per sufficientes probata, fuerit. 2. Si post commissum errorem hæreticus respiciat, nullaque accedat sententia iudicis, manere absolutum dominium suorum bonorum: iuxta contrariam statim post commissum crimen, eius bona sunt sub dominio fisci. Unde non possit de illis licite ac valide disponere: etiam si talis hæresis nunquam possit in externo foro sufficienter probari. 3. Cur in Germania validi sint omnes contractus cum hæreticis in hinc: sc. quia hæreticus antequam per iudicis sententiam nominatione declaratur & condemnatur, retinet dominium suorum bonorum, & ob multitudinem eorum, ne humanâ commereia impediatur, non solent, etiam publice notorii sint, per iudicis sententiam damnari: imò nec possunt absque euidenti damno Catholicorum, qui cum illis continua exercent commercia. Quod fit, ut nullum etiam periculum sublit, cum ipis contractare, eo quod nunquam per iudicis sententiam damnandi erunt. 4. Quæ dicitur de confiscatione bonorum, proportionaliter intellige de amissione potestatis, quando princeps incidat in hæresim, & non ante princeps cessatur suâ potestate erga subditos prius, nec subditi teneantur, vel debeant a principis potestate se eximere, quæ fuerit per iudicis sententiam de hæresi damnatus: nec patrem patriâ cadente potestate erga filium, nec filium legitime posse a potestate patris, donec eius patris iudicis sententia declaratur hæreticus, nisi propter periculum peruersionis: nam tunc teneretur etiam ante iudicis sententiam se ab illo eximere. Quæri potest, quæ declaratio sententiæ sit necessaria, ut bona hæreticorum actu applicentur fisco, contra usque a die commissi criminis rescin-

dantur. Nonnulli cogunt, sufficere declarationem criminis, sicut de ipsâ excommunicatione supra; quia lex facti expressè hæc pœnam imponit hæretico ergo ad eam actum subeundam, non etiam declaratio necessaria, quæ ad illius delictum, cui per legem hæc pœna imponitur. Alii contra, et conformiter ad ea quæ de pœna excommunicationis supra, necessarium esse putant, præter criminis, punire etiam declarationem. Nec sufficit, quod lex hæc pœnam hæresi imponat, nam imponit illam dependentem a sententia iudicis. Ad hoc t. ex illo vulgata principio, quod pœna sint pœnis restringenda, a potestate excommunicationis, quæ non obstat, quod expressè per legem hæresis delicto imponatur, adhuc ut hæreticus debeat ab alijs vitari, exprimenda, est per iudicis sententiam, 3. maxime existit, legibus idem iudicis sententiam requirit, ut examinatis omnibus circumstantijs commissi criminis, ipse, vel lex animata decernat, an pœna, in lege statuta sit exequenda, aut certe moderanda iuxta commissi criminis qualitatem, vel quantitatem. Sæpe enim hæresis digna est vel omni, vel aliqua excommunicatione, & modi delinquenti. Quibus omnibus, cum non possit spogliatum prospicere lex inanimata, debent ea per legem animata examinata ac perpendi, ac prout per sententiam iudicis declarari. Nam licet in iudicis potestate non sit, ut seq. co. disp. 5. secti. 13. pœnam a lege taxatam pro suo arbitrio mutare, in eius tamen potestate est, ut ibid. illam iuxta rationabiles ac iustas causas moderare.

Ad fund. prima patet, in quo sensu accipienda sint verba legis, ipso facto incurrenda. Ad confir. neg. conseq. nam, ut excommunicatio incuratur, non requirit notitiam capite, sed solam mentionem legis, quia pœna confiscationis bonorum, priuat hominem bonis proprijs, pœna excommunicationis bonis Ecclesiæ; proinde plus requiritur ad contrahendum illam, quàm hanc. Ad fund. 2. sententiam constat: ad 1. prob. nego, fisco non tenet ad restitutionem bonorum, si ea ante iudicis sententiam accipiat ab hæretico: quia in illa non habet ius, nisi conditionatum, dependentem a sententia iudicis, ut supra. Ad posteriorē. 2. neg. conseq. nam quod post iudicis sententiam omnes contractus a die commissi criminis rescindantur, non est signum, illot fuisse in validos defectu dominij, imò eo ipso, quod debeant rescindi, signum est eos fuisse a principio validos, iqualidandos autem per iudicis sententiam.

An hæreticus ipso iure incurrat aliquam pœnam corporis.

Dico 1. aliqua pœna corporis in utroque iure, est contra hæreticos statuta. De Civili constat ex lege Inquisitorum, & lege, commissis, a Frederico Imp. factis, in quibus statuitur pœnam mortis contra hæreticos omnes. De Canonico habetur c. Excommunicamus, & c. Ad abolendam, de hæreticis: in quibus mandatur, ut hæresis crimine ab Ecclesiâ damnatus seculari iudicio relinquatur, ut animadversione debitâ puniatur. Clotus prius a suis ordinibus degradatis. Porro debita hæc animadversio est, quam leges Imperiales statuerunt, pœnam mortis, in quâ exequenda iudices seculares gerunt, & ministri Ecclesiæ, ut dicitur claruit Bonifacius VIII. in extrava. unam S. Ecclesiæ, de maioris aetate & obed. oportet, inquit, gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituale subijci potestati. Nec possunt seculares iudices hoc

42

Hoc sufficit ad salvandum id ipso facto.

Coroll. 1.

Coroll. 2.

Coroll. 3.

Etiam publica hæresis notaque in Germania extra periculum fisci.

47. Coroll. 4.

Pat ratio.

48.

Fundam. Sent. 1.

Sent.

Ad hoc ad hanc sententiam asserendam tripliciter ratione.

Ad fund. 1.

Ad secundam.

In Civili.

In Canon. pœnam mortis statuerunt.

munus ab Ecclesia sibi impositum detrectate, *en c.*
et officium de hereticis in 6. *en c.* *en c.*
 Præter pœnam mortis, efficitur in iure Canonico hæreticis de cruce, poenâ percussio carceris, & immolationis. Hæretici deceduntur. *Ex c. in iudicio*
mas. 2. de hereticis, si quis. aut. inquit, de prædicatione
quam faciunt de pœnâ, redire nalcerno ad agendam con-
degnam penitentiam, in pœnâ carceris detradantur. R.
sterior de hereticis in c. accusatus, de hereticis in his
verbis: Reliquos detentum sunt immunitati poenâ, vel aliis
gravis poenâ, quâs abuturos, si inuenit fuerint in her-
esi deliquisse. Præteritam olim in vltima poena exilij, quæ
 postea edita in hereticis est in perpetuum carcerem, ne
 occasionem haberent liberæ suam venenque alijs
 præphandi: Ad has poenas in hereticis, additur
 quædam alia singularis poena ab inquisitoribus in
 ceteris excogitata, tum ad humiliandos hæreticos,
 tum ad terrendos alios, ut super vestes hæreticorum ge-
 rent crucibus signatum. Hæc de poenis corporalibus
 hæreticos latas videndum, quæ cuique
 ex enumeratis imponenda. certum est, qui semel
 in hæresi incidit, & statim postea relapsus, non
 esse poenâ mortis afficiendum, *en c. Excommunicamus 2.*
vbi dicitur: si redire voluerint ad agendam conde-
gnam penitentiam, in pœnâ carceris detradantur. Qui-
bus significatur, si ad fidem redire voluerit, mitis
 cum eo agendum quàm poenâ mortis, aut perpetui
 carceris. Contra verò, qui non semel in hæresim
 incidit, sed frequentius in eam relapsus suus, non
 sunt leui poenâ afficiendi.

55. Non omnes heretici poenâ mortis afficiendi.

56. Dicitur.

Definitur.

Ratio.

Confirm. aut. Scriptura veteris.

Discrimen.

57. 1. Sent.

Fundam.

2. probabili.

Dico igitur 2: pro relapsis esse poenam mortis
 statutam. *Excommunicamus 1.* vbi hæc: *Qui (sempe*
de heresi accusati) nisi se ab obiecto reatu purgauerint,
vel si post purgationem exhibitam in pristinam fuerint re-
lapsi perfitur, canonice puniantur: poenâ scilicet de qua su-
pra dixerat, ut relinquendi sunt potestatibus secularibus,
 & debitâ animaduersione puniendi. Idem
 cap. *Ad abolendam, de hereticis & in reperiis inquisitor.*
 teste Suarez *disp. 23. sect. 2.* Estque omnium concurs
 sent. Ratio: ex utroque iure aliqui hæretici sunt
 poenâ mortis puniendi: ut *supra*: ergo maxime qui
 in hæresim relabuntur: nam de his maxime timen-
 dum est, quod nunquam sint solidè ad fidem redi-
 turi, ac proinde verendum est, ne alios inficiant. I-
 dem *confir. deut. 13.* vbi poenâ mortis statuitur pro-
 phetæ, qui contrarium docuerit, quàm à Deo reve-
 latum sit: *Propheta autem ille, inquit, aut fitor somnia-*
rum interficiatur: quia locutus est, ut vos auerteret à Do-
 mino. Cæterum non solum quando relapsi pertinaces
 manent in suo errore, sed etiam quando de re-
 lapsu in errorem respiscunt, poenitentiaque signa
 ostendunt, tradendi sunt Iudici seculari, nullaque
 modo in Ecclesiam recipiendi. i. s. tamen, qui de
 suo relapsu poenitentia signa ostendunt, confessio-
 nis & Eucharistia Sacra. neganda non sunt, *ut cap.*
super eo, de hereticis in 6.

Difficultas est, qui relapsus sufficiat, ut hæreticus
 poenâ mortis afficiatur: *Suar. cit. loco* probabile pu-
 tat, sufficere relapsum in quamcumque hæresim, et-
 iam specie diuersam à priori abiurata. Fund. omnis
 hæresis directè est contra auctoritatem Ecclesie,
 quæ in quacumque hæresi est eadem. Alij requirunt,
 ut sit relapsus in eandem specie hæresim antea ab-
 iuratam. *Quæ sent. probabilior est,* vel ipso Suarez teste
ex c. Accusatus: vbi definiens Pontifex hæreticum re-
 lapsum, *Si hæresim, inquit, in iudicio abiurauit, & postea*
committit in ipsa, censeri debet quoddam iuris fictione relap-

sus. Vbi particula *in ipsa* satis aperte declarat debere
 relapsum esse in eandem specie hæresim antea ab-
 iuratam: unde ad fundam. oppositæ, quiddam *Ad fundam.*
 sit de re ipsa, in hac tam poenâ intelligenda stan-
 dum est verbis legis. Cæterum in praxi tollitur hæ-
 difficultas, quia, semper abiuratio fit generaliter, &
 consequenter, quicumque postea relapsus in hære-
 sim sufficit, quia, vel generalis abiurationis fuerunt
 abiurati. Singula hæreses in particulari. *ut sit. cap.*
Accusatus, docet Alexander IV. Eum verò, qui in vna
hæresi specie vel secta commisit, aut in vno fidei articulo
seu Ecclesie fidei sententia errauit, & postmodum hæresim sim-
pliatam vel generaliter abiurauit: si ex tunc in aliam sectam
hæresis (speciem, sectam, aut alio articulo seu factam) re-
laxauerit, voluntas, ut relapsus in hæresim iudicetur.

Maiores difficultates de hæreticis, & dogmatizan-
 tibus, an debeant ab Ecclesia recipi, si nunquam sint
 relapsi, & sufficientia poenitentia signa dederint,
 suamque hæresim publicè abiurauerint; an potius
 sint poenâ mortis puniendi, tradendique brachio
 seculari. Hæreticæ dicuntur, qui sunt primi hæ-
 resum inventores: Dogmatizantes, qui hæreses ab
 alijs inuentas docent ac preloinant. *Suar. disp. 23.*
cit. sect. 2. n. 10. cum quibusdam alijs sentit; eos non
 esse recipiendos, sed tradendos Iudici seculari, ut
 statim poenâ mortis afficiantur propter periculum
 fictionis, vel relapsus in pristinos errores, quæ in ra-
 libus hæreticis maxime timeri possunt. Alij contra
 sentiunt esse recipiendos, si probabilia signa respici-
 entia ostendant, suosque errores publicè ab-
 iurent. *cap. Ad abolendam, de hereticis. & ex cap. Ut offi-*
cium, de heret. in 6. & ex cap. Super eo de heret. in 6. vbi
 vniuersalis traditur regula de omnibus hæreticis,
 etiam docentibus, & prædicantibus, ut si sufficientia
 signa poenitentia dederint, suosque errores publi-
 cè abiurauerint, recipiendi sint in Ecclesiam.

Difficultas maior.

60.

61. Sententia benignior.

Quæ sententia benignior sit, & reo, pro quo semper
 standum est, favorabilior, præferenda est prior.
 Cæterum periculum fictionis, vel relapsus, quod
 in huiusmodi hæreticis ac dogmatizantibus cotra-
 riam timet, præferri poterit, si separati à fidelibus
 perpetuo claudantur carcere. ita Paulus V. domes-
 ticam. Monachem nomine Iulianum Neapol. vna cum
 duobus alijs, qui docebant, copulam carnalem esse
 medium per se conducens ad copulam spirituales,
 & perfectam vniõnem animæ cum Deo, hæresi
 Romæ publicè abiurata, ad perpetuum carcerem
 damnauit. Præter poenam mortis & perpetui carceris,
 sunt alia poenæ, quæ arbitrio Iudicis imponun-
 tur ijs, qui abiurata hæresi, ad fidem conuertuntur,
 de quibus sic tantum mentio in generali, sub titulo
 contraignæ poenitentia, in iure Canonico; & erunt
 grauiiores, vel leuiiores, iuxta criminis qualitatem
 vel quantitatem, reliquasque circumstantias.

62. Poenâ arbitrarioria.

Inferunt t: non incurrite Irregularitatem Iudices
 Ecclesie, qui hæreticos tradunt potestati seculari
 puniendos, ut re & Suarez *disp. 23. cit. sect. 2. n. 12.*
 quia hinc eorum mortem non influunt, vel ad
 mortem damnando, vel mortis poenâ exequendo.

63. Coroll.

2. Nec contrahere excommunicationem cano-
 nis, *Si quis suadente diabolo,* contra clericorum per-
 cussores latam, qui clericum hæreticum percussit,
 præsertim si sit nominatim declaratus, & mul-
 to magis si sit degradatus, *ut cap. Degradatio, de pœni*
in 6. quia tam per hæresim, quàm per degradatio-
 nem clericis amittit omne privilegium clericale.

64.

DE SPE THEOLOGICA.

Hæc est inter Theologales; quæ Deum ipsum proximè attingunt, altera virtus, media inter fidem & charitatem: nam fidem, à quâ regulatur, supponit; & charitatem, ad quam connaturaliter disponit, antecedit. Etenim nisi fides certo Dei testimonio subnixâ facem præmonstrat, viresque ad operandum idoneas promittat, spes Christiana non audeat sua vota concipere; sicut nec charitas in Deo purissimo amicitiz amore conquiescere, nisi spes fidei face illustrata Deum, ut ultimum suum finem, supremumque bonum, ope & auxilio eiusdem, consequendum speret. Est igitur fides inter Theologales virtutes generatione prima, quia iter ad æternam beatitatem cæteris præmonstrat; media spes, quia ab unâ dirigitur, ad aliam disponit: ultima charitas, quia perfectissima, & finis cæterarum virtutum. Huius connaturalis ordinis author est Paulus 1. ad Corinth. 13. *Manent, inquit, nunc Fides, Spes, Charitas, tria hæc: maior autem horum est Charitas.* Eundem ordinem in explicandâ infusione harum virtutum sequitur Concilium Trid. sess. 6. c. 5. 6. & 7. eundem in declarandâ naturâ earundem imitantur Patres. Demum eundem ordinem secuti Scholastici, præmissâ fide, de Spe cum Magistro disputant in 3. dist. 26. & Thomistæ cum Angelico 2. 2. à quest. 17. usque ad 22. inclusivè. Nos more nostro Spei naturam ex obiecto, actu, subiecto, præcepto, reliquisque proprietatibus ac opposito desperationis vitio explicare conabimur.

DISPUTATIO XIX. De natura Spei Theologicæ.

QUÆRITUR I. Quid sit de ratione Spei in Communis: Spes genericè supra abstrahit à ratione virtutis, & communis est spei, quæ est passio appetitus irascibilis, ad quâ moderandam ponitur magnanimitas, & spei, quæ est virtus appetitus rationalis. Est igitur Spes genericè sumpta, auctore S. Th. 1. 2. qu. 40. ar. 1. & in qu. disp. qu. de spe, motus potentiz appetitivæ sequens apprehensionem boni, futuri, ardui, possibilis adipisci. Quatuor igitur ad spem concurrunt: bonitas, est. n. spes motus prosecutionis potentiz appetitivæ, cuius obiectum est bonum, per quod discriminatur à timore, cuius obiectum est malum: futuritio; nam spes nõ tendit in bonum possessum, ut tendit gaudium, & delectatio, seu fructio, sed in bonum possidendum: arduitas seu difficultas; quia cum spes spectet ad irascibilem, addit bono rationem ardui ac difficilis, quo discriminatur à desiderio, quod est actus concupiscibilis tendentis in bonum futurum absolute: possibilitas obiecti consequendi; quia spes tendit in bonum, ut consequibile à sperante, per quod differt à desperatione, quæ est de bono impossibilem adipisci.

Spicit ad alium potentio rem se, à quo rem consequendam speret. Communis sent. est, S. Th. 1. 2. c. 9. 40. ar. 2. ad 1. & 2. 2. q. 17. ar. 1. & in quest. disp. spem tendere ad arduum, siue propriâ, siue alterius virtute consequendum; eo quod in suâ ratione formali per se non dicit, nisi tendentiam ad bonum, in cuius consecutione apprehenditur ratio ardui: unde illam in brutis collocat S. Th. 1. 2. qu. cit. ar. 3. quatenus illa movetur in bonum propriis viribus acquirendum. Ratio: hoc sufficit ad formale obiectum irascibilis. Neque cit. loco oppositum S. Th. docet: sed solum assignat discrimen inter magnanimitatem, quæ moderatur passionem spei, & spem, quæ est virtus Theologica: hæc. n. non ut spes simpliciter, sed ut spes Theologica tendit in beatitudinem supernar. diuino auxilio consequendam. Nec propterea in Deo non est spes, quia non respicit alium; in cuius auxilio nitatur; sed quia nihil respicit ut arduum.

Circa 2. existimant communiter Recen. arduitatem esse puram conditionem, non rationem formalem obiecti spei. quia arduitas supra bonum non addit, nisi difficultatem consequendi obiectum, quæ potius est ratio mali retardantis, ac repellentis appetitum à prosecutione obiecti: ac proinde ingredi potest rationem formalem ipsius; cum nihil ingredi possit rationem formalem obiecti alicuius potentiz, quod illam à suo actu repellit ac retardat. Contra: quod magis crescit ratio formalis obiecti, eò crescit facilitas potentiz illud prosequendi; eo quod ratio formalis habeat vim attrahendi & alliciendi potentiam: at crescente arduitate obiecti, tabtum abest, ut crescat facilitas, ut potius decreseat & retardetur facilitas operandi potentiz: ergo arduitas nõ potest esse ratio formalis, sed pura conditio obiecti spei.

Dico; arduitas seu bonum arduum est formalis ratio obiecti spei, ita Richard. in 3. dist. 25. ar. 4. qu. 1. Ar-

Quid spes?

Quatuor ad eam concurrunt.

2. Duplex. contron.

3. Ad primam

4. Communis sent.

Ratio:

Ad secundam conditionem. Sens. Fundam.

Contra.

Hic non dicitur. stantib.

6. Decisio gen.

Fundam. gen. ar. 1. Sylu. 1. 2. qu. 40. ar. 1. quia quod distinguit vnam potentiam ab alia non potest esse pura conditio; conditio enim uti non specificat, ita nec distinguit: sed arduitas seu bonum arduum distinguit irascibilem à concupiscibili, ut *S. Th. 1. 2. qu. 40. ar. 1. ad 3.* Neque dicat, futuritionem distinguere desiderium à gaudio & delectatione, in idem enim obiectum ut futurum tendimus per desiderium, & ut præsens per gaudium & delectationem; & tamen futuritio est sola conditio obiecti prosecutionis: ergo potest obiectum sub diuersa tantum conditione applicatum diuersificare potentiam; nam maior diuersitas ex parte obiecti requiritur ad distinguendas potentias, quam actus; quia actus distingui possunt ex diuersa tendentia ad obiectum, diuersa tantum conditione applicatum. Fateor, obiectum diuersa tantum conditione applicatum distinguere posse specie vnum actum ab alio, ut *supra* de actu fidei, qui specie distinguitur ab actu tendente in obiectum propter idem testimonium Dei clarè applicatum. Nego tamen in obiecto spei arduitate se habere tantum ut conditionem. Quod ut probem, Nota, arduum esse relatiuum ad virtutem operantis: arduum. n. dicitur, quod est supra modum ordinarium operandi creaturæ, non supra omnem modum operandi eiusdem; alioqui non contineretur intra sphaeram virtutis acquisitiuæ, sed potius declinaret in obiectum desperationis, quod est obiectum impossibile acquiri. Igitur arduum includit respectum, alterum ad modum ordinariū operandi naturæ, supra quam eleuatur & exceditur; alterum ad modum operandi extraordinarium per maximum conatum eiusdem. Ratione primi, dicitur rationem mali, quia formaliter importat improprietatem, & incommensurationem in ratione assequibilis ad virtutem assecutiuiam ordinario modo operantem. Ratione secundi, addit specialem rationem boni, quam habet, ut *S. Th. inquit*, ex eo quod non est de facili assequibile, quatenus omne rarum apprehenditur, ut charum & pretiosum, quia mouet operantem ut signum & terminus singularis modi sperandi virtutis ipsius. Quæ tamen ratio consideranda est respectiue ad operantem: nam quod eleuatur supra ordinarium modum operandi vnus, non eleuatur supra ordinarium modum operandi alterius. Hinc est, ut nihil in comparatione ad Deum possit esse arduum. Ad fund. oppositæ, dico, arduum supra bonum non addere solam difficultatem prosecutionis obiectum, sed specialem rationem boni consurgens ex ipsa difficultate prosecutionis obiectum, quod teste *Rich.* est bonum excellens, quod non repellit, sed trahit & allicit potentiam ad prosecutionem obiecti: dummodò difficultas tanta non sit, quæ excedat virtutem operantis; nam tunc repellit potentiam à prosecutione, & degenerat in obiectum desperationis. Ad confir. limitanda est maior de ratione formali consurgente ex intrinsecâ bonitate obiecti, non ex difficultate prosecutionis illud: nam sicut hæc bonitas crescit cum difficultate prosecutionis obiectum, ita non potest, eâ crescente, crescere facilitas operandi potentia; quia licet crescat bonitas ex difficultate consurgens, simul tamen cum illâ crescit difficultas. Vnde licet crescente bonitate ex difficultate consurgente, crescat facilitas potentia; quæ magis ad operandum acuitur: tamen quia cum bonitate crescit difficultas, temperatur facilitas operandi potentia ex difficultate annexa.

An Spes christiana sit virtus?

10. Dubitandi ratio. **R**ATIO dub. desumitur ex definitione virtutis, quæ teste *Phil. 7. phy. ex 17.* est dispositio præstantissimi ad optimum, constituens potentiam in

ultimo perfectionis proprio actui debita. Spes autem est quedam dispositio imperfecta, quia non perficit potentiam vltimatè, cum sit de obiecto futuro nondum possessio. Propter hanc rationem *Duran. in 3. dist. 26. qu. 1. nu. 7.* putat, spem, vt & fidem, non esse nisi largè virtutem.

Fundam. **D**ICO 1. Spes Christiana est vera, propria & rigorosa virtus: *S. Th. 2. 2. qu. 17. ar. 1.* quia ad veram, propriam, & rigorosam virtutem sufficit, ut potentiam disponat ad optimum actum circa aliquod obiectum formale contentum sub adæquato obiecto talis potentia. Sed spes perficit voluntatem ad optimum actum circa Deum, quatenus est vltimus finis & bonum ipsius sperantis: est enim habitus infusus inclinans voluntatem ad obtinendam supernam. beatitudinem per media diuinitus instituta; vnde non solum habet Deum pro obiecto, quem consequendum sperat; sed etiam pro regulam, quatenus illum consequendum sperat per media ab ipso instituta, innitens eius virtute & auxilio. *Leg. S. Th. de veris. qu. 14. ar. 3 ad 7.* Ex his patet ad rationem dub. quia ad rationem virtutis satis est disponere circa tale obiectum specificum contentum sub adæquato obiecto potentia, & constituere illam in vltimo perfectionis debita suo actui in ordine ad tale obiectum: alioqui nulla virtus moralis disponderet ad optimum, nec constitueret potentiam in vltimo perfectionis debita suo actui, quia disponi posset ad actum perfectiorem virtutis infusæ. Cum igitur obiectum spei sit bonum futurum, arduum, possibile haberi, sufficit ad eam, si voluntatè perficiat in ordine ad optimum actum, qui circa tale obiectum esse potest.

Dices. **O**bjicies 1. ordinare bonum increatum ad creatum, non est actus virtutis: at spes ordinat Deum bonum increatum ad bonum creatum, quia ordinat Deum in bonum ipsius sperantis: ergo non est virtus. *Resp.* Concedo maior. de ordinatione ad finem qui; nego de ordinatione ad finem cui. quia ordinare Deum ad creaturas ut ad finem qui, est constituere vltimum finem in creaturâ: ordinare Deum ad creaturas ut ad finem cui, est constituere Deum ut vltimum finem creaturæ: idem. n. est, Deum esse vltimum finem creaturæ, & creaturam esse finem cui respectu Dei; cum finis sit relatiuus ad subiectum, cui dicitur finis. id autem honestum est & rationi conforme, ac proinde virtutis actus. *Dices 2.* Objicies 2. amor concupiscentia est inordinatus: sed spes est amor concupiscentia, amamus enim Deum nobis: ergo non potest esse actus virtutis. *Resp.* Nego maior. quando talis amor exercetur debito modo, iuxta regulam à Deo præscriptam: nam honestum est & rationi consonum, amare nobis bona superna, à Deo promissa. *Dices 3.* Objicies 3. timor pertinet ad spem, ut fuga mali impediens beatitudinem: sed timor non est virtus; ergo nec spes. *Major prob.* ad eundem habitum spectat prosequi bonum, & fugere malum illi oppositum: sicut quævis natura inclinatur ad prosequenda media conseruatiua sui, & ad euitanda destructiua sui ipsius; ex eodem quippe fonte oritur amor conseruationis, & odium destructionis sui. *Resp. triplex ex S. Th. 2. 2. qu. 19. ar. 2.* distinguitur timor; filialis, quo timetur malum culpæ, ut offensa Dei est, & hic pertinet ad charitatem, cum ad eundem habitum spectet, ut obiecto probat, prosequi obiectum, & fugere malum illi contrarium: seruilis, quo timetur malum poenæ, ut malum poenæ est contrarium proprio bono, quod amatur ut finis: & hic malus est, & ad virtutem non pertinet: medius inter filialem & seruilem, quo timetur malum culpæ, ut priuat nos Deo, quatenus beatitudo nostra est: & hic pertinet ad habitum spei. Iuxta hæc disting. minor: est secundus

11.

Fundam.

12.

Ad rationem dub.

13.

Dices.

14.

*Dices 2.**Resp.*

15.

*Dices 3.**Resp.*

videtur timor non sit actus virtutis; primus tamen est actus, qui spectat ad charitatem, & tertius, qui spectat ad spem. *Obiectis* 4. operari propter mercedem non est virtutis; non enim est operari propter ipsam honestatem virtutis, quoad virtutem *Arist.* requirit; sed propter utilitatem propriam, at spes operatur propter retributionem vite eternae. *Resp.* neg. maior ex *Trid. sess. 6. can. 26.* vbi anathematizat eos, qui dicunt non debere iustos pro suis bonis operibus in Deo factis sperare eternam retributionem a Deo: ex diuinis oraculis, quibus saepissime monemur, operari propter gloriae retributionem, *psal. 118.* *Inclinam cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum propter retributionem:* Christus & Apostoli frequenter mortales hortabatur ad operandum propter regnum caelorum. Ratio: operari propter consequendum finem, ad quem sumus per gratiam a Deo eleuati est per se honestum; & rationi consentaneum: sicut operari propter consequendum finem naturalem, ad quem sumus a natura destinati, est actus honestus pertidens ad virtutem moralem: ita & operari propter finem supernat. ad quem sumus a Deo per gratiam eleuati, est actus honestus supernat. pertidens ad virtutem infusam. vnde qui sic operatur, intendit ad honestatem, quae in adeptione talis boni propter merita conferendi elucet.

16. *Dico 4.*

Resp.

Ratio.

Falsum est qui sic operatur non intendere ad honestam virtutem.

Coroll. 1.

18. Coroll. 2.

Fides non est voluntatis directiva ut per.

19.

Fundam.

Inferitur 1. spem non solum esse veram & propriam virtutem, quando est charitate formata, sed etiam quando est informis & a charitate seiuncta: manet enim intrinsece eadem, voluntatem inclinans ad operandum iuxta regulam rationis supernat. vti fides etiam informis & a Charitate separata, est vera & propria virtus, intellectualis, intellectum inclinans ad credendum propter auctoritatem Dei attestantis; non enim a charitate habent, vt sint intrinsece virtutes, sicut nec habent, vt sint habitus supernat. per se infusi; sed tantum vt sint de condigno meritorie salutis. 2. spes quoad perfectionem virtutis simpliciter excedit fidem, exceditur a Charitate. Secundum patet: Charitas perfectiori modo tendit in suum obiectum, sc. purissimo amore amicitiae, diligendo Deum propter Deum; spes a more concupiscentiae, diligendo Deum, vt bonum sperantis. *Leg. S. Th. in qu. disp. qu. vn. de spe, ar. 3.* Primum prob. virtus simpliciter dicitur, quae est voluntatis regulatiua in ordine ad honestatem morum. At spes est virtus voluntatis regulatiua & directiua in ordine ad honestatem supernat. moru: fides est intellectus duntaxat inclinatiua ad verum attestatum credendum. vnde in ratione virtutis simpliciter fides pendet ex imperio voluntatis, & ex virtute credulitatis existit in voluntate; a qua virtute fides sortitur denominationem virtutis simpliciter, vt *supra*. Spes autem in ratione virtutis simpliciter non pendet ab intellectu, vel ab aliquâ virtute in intellectu existente; cetero ab ea pendet in ratione regulantis, & obiectum proponentis; sine qua obiecti propositione nulla virtus in voluntate existens operari potest.

Dico 2. Implicat spem Christianam vitari, non solum ex lege ordinata, qua est dispositio ad iustificationem, vti est fides, sed etiam potentia absoluta est, *S. Doct. 2. 2. qu. 17. ar. 1 ad 1.* asserentis, neminem posse spe attingente Deum male vti, sicut nec virtute morali attingente rationem. *Fundam.* Spes est virtus voluntatis, per se determinata ad obiectum iuxta regulam diuinæ rationis: sicut virtus moralis est per se determinata iuxta regulam rationis humanæ ad honestum morale. Nemo autem vitare potest actum virtutis: nam vel hic attingit suam regulam, & sic non vitatur; vel non attingit, & eo ipso non est actus virtutis. Neq;

potest intrinsece vitari per actum reflexum, vti fides: quia cum spes sit actus voluntatis, habet propriam libertatem distinctam a libertate actus imperantis, a quo sicut non accipit intrinsecam libertatem, ita nec intrinsecam malitiam, vel bonitatem: secus est de fide, quæ, quia est actus intellectus, sicut suam libertatem accipit ab actu imperante, ita & malitiam vel bonitatem moralem. Dixi intrinsece: nam an possit vitari extrinsece ab actu imperante malo, cum quo constituit vnium in esse moris, alibi.

Quodnam sit obiectum materiale Spei.

PRIMA sent. *Durand. in 1. dist. 1. qu. 2. & in 3. dist. 26. qu. 2. & in 4. dist. 49. qu. 5.* affirmantis, obiectum materiale spei esse ipsam beatitudinem formalem, Deum esse tantum obiectum mediatum. Probat 1. obiectum spei est obiectum amoris concupiscentiae: sed Deus non est obiectum amoris concupiscentiae, cum hoc sit bonum ipsius concupiscentis: nulla autem res supposito diuina est bonum concupiscentis: non enim solus est bonus frigidenti, aut vitium sitienti, nisi ratione operationis, quâ illa nobis coniungimus. Non igitur Deus, sed operatio, quâ nobis Deus coniungitur, est obiectum spei. 2. Obiectum spei est bonum futurum: sed Deus non est futurus: ergo non potest esse obiectum spei. 3. Idem est obiectum spei & desperationis: sed damnatur non de Deo, sed de formali beatitudine, quâ Deum assequimur, desperant: ergo obiectum spei non est beatitudo obiectiua, sed formalis. 4. Qui desiderat scientiam, non desiderat immediate res scibiles, sed operationem, quâ res scibiles contemplatur: alioqui qui desideraret scientiam de peccatis, desideraret immediate peccata. Igitur qui desiderat beatitudinem, non desiderat immediate Deum, sed operationem, quâ Deum consequitur. 5. Actum spei amamus recte speratam propter nos, quia amamus illam vt bonum nostrum: at actum spei non amamus Deum propter nos, cum hic amor sit inordinatus: a natus autem v. honorem & fruitionem Dei propter nos, quia hic amor est ordinatus, quia non ordinat bonum increatum ad bonum creatum, vt prior; sed bonum creatum ad aliud bonum creatum.

SECUNDA *S. Tho. 1. 2. qu. 11. ar. 3. ad 3. & 2. qu. 17. ar. 2. & 5. & in 1. dist. 1. qu. 2. ar. 1. ad 2. Capreoli. in 1. dist. 1. qu. 1. concl. 5. & ad argu. contra Durand. Cæc. 2. 2. qu. 17. ar. 2. & ar. 5. S. ad euiden. Bannex. cod. ar. 5. Sylu. ar. 2. reliq. Thomist. Scholast. in 1. dist. 1. & in 3. dist. 26.* nempe obiectum principale immediatum spei esse Deum, quatenus est vltimus finis & summum bonum nostrum.

Nota, ex S. Tho. 1. 2. cit. duplex est finis, qui, siue cuius gratia, & quo. Primus est res ipsa, 2. ad eum rei. hi fines non sunt duo, sed vnus ex utroque completus. & duplex obiectum, alterum principale, in ordine ad quod omnia a virtute intenduntur; aliud minus principale, quod semper intenditur propter principale.

Dico 1. principale obiectum immediatum spei est beatitudo obiectiua, & formalis non nisi propter obiectiuam. *Fundam.* illud est obiectum principale & immediatum virtutis, quod principaliter & immediate perficit operantem: sed in virtute spei quod principaliter & immediate perficit operantem, est Deus, & beatitudo formalis non nisi propter Deum: igitur obiectum principale & immediatum spei est Deus, & beatitudo formalis, non nisi propter Deum. Minor prob. licet Deus

non possit esse beatitudo nostra obiectiva, nisi mediante beatitudine formali, quâ illum formaliter assequimur, & vitaliter nobis coniungimus, hæc ipsa tamen formalis beatitudo eatenus est nostra beatitudo, & à nobis appetitur, quatenus possessio & assecutio est beatitudinis obiectivæ, à quâ omnem rationem boni desumit. Igitur principale & immediatum obiectum spei non est beatitudo formalis, sed obiectivæ; nam ipsa est quæ immediate perficit & quietat appetitum rationalem, redditque formalem beatit. à creatura amabilem & appetibilem. Ex hoc tamen ab obiecto materiali spei non excludimus formalem beatit. sed eam tantum excludimus ut obiectum principale, quod est solus Deus. Confirm. licet finis haberi nequeat, nisi per media; quod tamen principaliter & immediate movet, & perficit appetitum operantis non sunt media, sed finis per media consequendus. Ergo licet Deum consequi nequeamus, nisi mediâ operatione creatâ, id tamen, quod principaliter & immediate in ratione ultimi finis ac summi boni movet & perficit appetitum nostrum, est ipse Deus, qui nullo alio fine quâ, siue cuius gratia interveniente, est summum bonum nostrum.

Obijctis. Omnis cognitio respectu voluntatis est conditio: ergo visio beata est tantum conditio, & nullo modo obiectum respectu voluntatis sperantis. Nego anteced. est enim aliqua cognitio, quæ respectu voluntatis, non est pura conditio, sed etiam obiectum, saltem minus principale, nempe illa, quæ movet ut finis quod.

Ad 1. Durand. neg. minor: falsum enim est, rem supposito distinctam non posse esse bonum nostrum, quando res illa comparatur ut finis & obiectum alicuius potentie, cum non solum delectemur de actibus, sed etiam de obiectis nostrarum potentiarum, quatenus sunt termini perfecti earum. Unde non solum appetimus gustationem, sed rem gustabilem ut obiectum nostri gustus. Dispar autem est ratio de sole respectu frigescentis, quia sol non comparatur ad frigescentem ut obiectum immediatum, sed solum ut causa efficiens obiecti tactus: obiectum. n. tactus, quod frigescentis appetit, non est sol, sed calor. nam si sol appetatur ut obiectum visus, tunc ipse sol erit bonum videntis. Ad 2. concedo, Deum non esse nobis futurum quoad existentiam; esse autem nobis futurum in ratione obiecti, quo pacto est ultimus finis, & summum bonum beatificans nostrum. Ad 3. nego, damnatos non desperare de Deo, non quidem secundum se, & in ratione existentis, sed ut bonum obiectivum ipsorum est, & in ratione termini beatificantis, de cuius amissionetristantur. Ad 4. aio, desiderium scientis directe non ferri in cognitionem rerum, sed in res ipsas, non quidem secundum se, & in esse reali, quod à parte rei habent, sed in esse obiectivo & intentionali: quo pacto sunt termini perfectivi nostræ potentie intellectivæ. Sic fertur homo in peccatum, non in esse operabilis & realis, sed in esse veri & intentionalis. Ad 5. patet ex sect. præc. in solut. primi arg.

Dico 2. Obiectum materiale minus principale spei, sunt omnia bona tam naturalia, quam superna. quatenus ad æternam beatit. consequendam conducunt. Fund. omnia ea bona cadunt sub obiectum materiale virtutis, circa quod virtus ipsa ut circa media ad suum finem consequendum versatur. Nota, inter media ipsa, proximè ad finem consequendum conducunt merita condigna ex gratiâ profecta: nam hæc sunt proxima causa moralis nostræ beatit. vel incrementi ipsius; remotè conducunt omnia bona honesta moralia, quatenus ea pos-

sunt imperio al cuius virtutis infusa fieri meritoria causa incrementi beatit. magis remotè conducunt bona naturalia, vel quatenus tollunt impedimentum ad beatitudinis consecutionem; vel quatenus cum gratia possunt melius efficaciusque operari ad promerendam beatit. ut est bona indoles natura: non quod melior natura cum æquali gratiâ intensiorem possit actum elicere, sed quia melior indoles nature pauciora ponit obstacula, quibus impedita gratia vel omnino cum natura non operatur, vel non tam intense efficaciterque, quantum si talia obstacula non haberet.

Quodnam sit obiectum formale Spei Theologica.

Dico 1. affirm. esse auxiliium omnipotentie Dei, cui spes immediate innitur. S. Th. *in qu. disp. qu. de spe art. 1.* ubi spem comparat fidei, cuius ut materiale obiectum sunt res creditæ; formale prima veritas, propter quam res creduntur: ita spei materiale obiectum est vita æterna, formale auxiliium divinæ omnipotentie, propter quod tendit in bona sperata. Unde sic concludit *sine corp.* Sicut formale obiectum fidei est veritas prima, per quam sicut per quoddam medium assentit hu, quæ creduntur, quæ sunt materiae obiectum fidei: ita etiam formale obiectum spei est auxiliium divinæ potestatis & pietatis, propter quod tendit motus spei in bona sperata, quæ sunt materiale obiectum spei. Et in resp. ad 4. ad 4. inquit, dicendum, quod spes, secundum quod refertur ad materiale obiectum, est dispositio imperfecta, quia quod speratur, nondum habetur: sed secundum quod respicit obiectum formale, sc. auxiliium divinum, sic est dispositio perfecta. Idem habet *art. 4. in corp. eand. sent. tradunt Bonam. in 3. dist. 26. art. 1. q. 5. Bann. 2. 2. disp. 60. dub. 2. Malder. ibid. tit. 9. 17. art. 2. sect. 2.* Fundam. possumus à Deo sperare aliquid bonum, & non propter beatitudinem, ut propter motivum formale, imò nec cogitando de beatitudine: non igitur beatitudo, sed omnipotentia auxiliatrix Dei est obiectum formale spei: quia nulla virtus potest extra suum obiectum formale operari: Confirm. Si omnipotentia auxiliatrix Dei non esset obiectum formale spei, concedenda esset quarta virtus Theologica à fide, spe, & charitate distincta: at Apostolus *1. ad Corinth. 13.* præter has tres virtutes Theologicas, nullam aliam agnoscit. Sequela prob. omnipotentia auxiliatrix Dei potest esse sufficiens motivum ad specificandam aliquam virtutem Theol. igitur si non specificat virtutem Spei, aliam debet specificare. SECUNDA docet, obiectum formale spei esse beatitudinem obiectivam, quatenus bonum nostrum est. *scoti in 3. dist. 26. qu. un.* ubi circa idem bonum increatum duplicem cum Anselm. distinguit virtutem; alteram, quæ circa illud versatur affectu iustitiæ, diligendo illud propter se, diciturque charitas: alteram, quæ versatur circa idem affectu commodi, amando illud ut bonum sibi, diciturque spes. Band. sequuntur *Coninck de spe, disp. 19. dub. 4. Suarez tract. de spe, disp. 1. sect. 3. Sylviu 2. 2. qu. 13. ar. 4. fine, & alij recen.*

Dico 1. Deus ut adiuans nos ad beatit. consequendam, non est obiectum formale principale spei. Fund. principale obiectum formale virtutis est, illud, quod principaliter allicit ac movet voluntatē, ad affectum virtutis eliciendum: hoc autem in spe non est Deus ut adiuans, siue ut efficiens supernaturalem beatit. sed ipsa supernat. beatitas, ut forma obiectiva, quatenus perfectiva est nostri appetitus.

25. Confir.
26. Dicit.
27. Ad argum. mentis Durandi.
28. Ad 2.
29. Ad 3.
30. Ad 4.
31. Cetera sent.
32. Nos andam.

33. Celebrat. S. Th. Ausens.
De spe Theol.
Fundam. positivissima
35. Confirm.
36. S. Scot.
37. Spei Ch. si siam obiectum formale

Nam id mouet vt principale obiectum virtutis, quod principaliter perficit operantem: quod in spe non est Deus vt auxilians, vel vt efficiens beatit. sed ipsa beatitudo, cum tam auxilium, quam efficiencia beatitudinis ordinetur ad beatit. vt ad formam vltimate perficientem nostrum appetitum: sicut quod perficit operantem non sunt media, sed finis, ad quem media ipsa ordinantur. Dico 2. auxilium Dei non est pura conditio obiecti spei, sed ingreditur aliquo modo illud saltem in obliquo, & vt ratio formalis minus principalis. Fond. obiectum formale spei infusa est beatit. vt possibilis adipisci; scilicet per auxilium Dei: ergo auxilium Dei ingreditur obiectum formale spei, saltem in obliquo, cum non censeatur illa possibilis adipisci, nisi in virtute & auxilio speciali Dei. Confir. Sicut ordo finis ad media, non est pura conditio, sed aliquo modo ratio formalis, cum distinguat intentionem a simplici coplacentia; intentio enim respicit finem vt allequibilem per media, simplex coplacentia vt bonum in se: ita ordo beatit. ad speciale auxilium Dei, non est pura conditio, sed ratio formalis, minus tamen principalis discriminans actum spei a simplici desiderio, quod tantum fertur in beatit. secundum se. Obiicit: possibilitas non est ratio formalis, sed pura conditio obiecti spei; ergo neque auxilium, nam eatenus hoc pertinet ad rationem formalem obiecti spei, quatenus reddit illud possibile adipisci. Antec. prob. sicut futuritio est pura conditio, quia ex se bona non est, cum dicat absentiam & priuationem boni: ita & possibilitas.

38. Minus principale Dei auxilium.

39. Confir.

40. Dico.

41. Resp. futuritio duplici modo consideratur.

42. Ad fundam. prima.

43. Ad confir.

Resp. melius.

ciens & beatus appetitum: ita quod eo casu moueret vt formale principale, non esset omnipotentia Dei auxiliatrix, nam hæc etiã eo casu se haberet vt medium & causa formæ perficientis appetitum: sed esset bonum creatum, quod principaliter perficeret nos: proinde non esset virtus Theol. nam hæc pro obiecto formali principali habet Deum bonum increatum. Autoritas S. Doctoris, quæ pro i. sent. affertur, explicata est de obiecto formali minus principali. Exemplum de obiecto fidei, solum ostendit, quod sicut fides in esse virtutis intellectualis pendet a primâ veritate testificante; ita spes in esse virtutis moralis a diuinâ potentia & pietate auxiliante. Virtus enim in esse virtutis magis pendet a regulâ dirigente, quam ab obiecto mouente & alliciente.

44. Ad aut. S. Thom.

Nota.

45. Coroll.

Infertur, spem esse virtutem Theol. non obstante quod obiectum ipsius non sit solus Deus, sed etiam bona creata: nam ad virtutem Theol. sufficit vt principale obiectum sit Deus; esto tunc Deo sint etiam bona creata, inter quæ potissimum est ipsa formalis consecutio Dei, quæ vnâ cum Deo mouet appetitum sperantis ad illâ sperandam: non minus quam virtus Theol. est fides infusa, non obstante quod ipsius obiectum non sit sola auctoritas diuina, sed etiam reuelatio, quæ est actio creata.

46. Vtimum dub.

Inquiri potest, an liceat æternam beatit. sperare ab homine. Respondet cit. qu. 17. art. 4. S. Thom. licitum esse æternam beatit. ab homine sperare, non vt ab agente & auxiliante principali, quo pacto a solo Deo speranda est: sed vt ab agente & auxiliante instrumentali, qui apud Deum nos iuuare potest ad eam consequendam. Vt licitum est, eam sperare propter meritum nostrum in Deo facta, vt docet Trident. sess. 6. can. 26.

An beatitudo alterius sit obiectum Spei?

PRIMA ratio dub. sumitur ex August. in Enchir. c. 8. vbi spem a fide discriminaus, Fides, inquit, & suarum rerum est, & alienarum: nam & se quisque credit aliquando esse capisse, nec fuisse vltique sempiternam; & alia atque alia. Spes autem non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurarum, & ad eum pertinentium, qui earum spem gerere perhibetur. Cui suffragatur S. Tho. 3. p. 2. q. 7. art. 4. ad 3. Spes dicitur proprie respectu alicuius, quod expectatur ab ipso sperante habendum: & Scotus in 3. dist. 26. q. vn. §. ad argu. vt absurdum infert, spem alteri beatit. sperare.

47. Ratio dub. pro parte neg.

2. Sperare alteri beatitudinem, non est actus spei, sed charitatis: ergo beatitudo alterius non est obiectum spei; quod essentialiter differt ab obiecto charitatis: nequit autem obiectum vnius virtutis specificare actum alterius virtutis. Antec. prob. sperare alteri beatitudinem ex coplacentia personæ, est actus amicitie, qui essentialiter discriminatur ab actu spei, qui est amor concupiscentie. Confir. obiectum spei est bonum vt commodum sperati; obiectum charitatis est bonum vt commodum alteri, cui amatur: ergo beatitudo vt bona & commoda alteri, non est obiectum spei, sed charitatis. Nota, posse alteri bonum intendi ac procurari, vel quâ bonum ipsius est, ex complacentia personæ, cui intenditur & procuratur; vel quâ tale bonum redundat in commodum ipsius amantis ac procurantis: vt cum quis amat & procurat sanitatem famulo, vt sibi melius famuletur.

48. Ratio dub.

Confir.

49. Diffin.

50. Decisio.

Nequis ab illo Theol. negari.

Hinc facilis solutio: si beatitudo alterius ametur vt bona & commoda personæ, cui amatur, ex solâ complacentia ipsius, erit obiectum amicitie supernæ. & charitatis, actusque, qui circa illam versatur, erit actus amicitie & charitatis. Si eadem beatitudo ametur quatenus redundat in bonum & commodum ipsius amantis erit obiectum spei, a-

Etusque, qui circa eam versatur, erit actus spei Theolog. est S. Thom. 2. 2. qu. 17. art. 3. & communis, Magist. in 3. dist. 26. Angelici loci cit.

51. Priorem partem probat ratio 2. dub. cum cit. authorit. August. & S. Thom. quæ intelligenda est iuxta 1. partem assert. Posteriorem probat natura spei, cuius formale obiectum est bonum, futurum diligibile quatenus commodum est speranti: charitatis formale obiectum est bonum diligibile ex complacentiâ personæ, quæ amatur: Ex hac essentiali differentiâ ex parte obiecti nascitur essentialiale discrimen inter actum, qui versatur circa obiectum vnius, & actum, qui versatur circa obiectum alterius: nam prior est charitatis, quæ spectat bonum proximi, vt bonum proximi est: posterior spei, quæ spectat bonum sperantis, vt bonum sperantis est: fundaturque ille in amicitia, quæ essentialiter tendit in bonum amici; hic in concupiscentiâ, quæ essentialiter tendit in bonum amatis.

Ratio ab essentiali discrimine obiectorum formal.

52. Dupliciter sperat quis alteri bonis. Cæterum potest quis alteri sperare beatitudinem vt bonam & commodam personæ, cui amatur, vno modo, quâ talis persona apprehenditur vt vnita & coniuncta aliquo modo ipsi speranti: quem modum assignat cit. 2. 2. S. Thom. Nam hoc ipso quod alter apprehenditur vt persona vnita & coniuncta speranti, quidquid ei amatur & procuratur, aliquo modo amatur & procuratur ipsi speranti, cum per talem coniunctionem constituentur quasi vnum, ac proinde quidquid boni accedit vni, aliquo modo redundat in alteram. Sic quia filius est pars patris, & seruus domini, & vxor mariti, quidquid boni futuri sperat pater filio, aut dominus seruo, aut maritus vxori, quâ pars ipseus est, vt bonum & commodum sibi quodammodo separat. Altero modo potest quis alteri sperare beatitudinem, vt bonum ipsi speranti, quatenus auget ac promouet beatitudinem sperantis, vt si eo fine desideres & procures beatitudinem proximo, vt per eam tuam augeas & promoueas.

53. Duplex gratia dicitur oritur ex communi sententia 2. diffc. Prima diffc. actus quo quis sibi futuram beatitudinem sperat, est actus charitatis, cum illam sibi speret ex complacentiâ sui, non minus quàm, quando eam alteri sperat ex complacentiâ personæ, cui illam procurat. Secunda: si potest erga alterum esse spes, cum hæc sit vna indiuisibilis inclinans ad vtrumque actum, si ea in nobis amittitur per actum, quo beatitudinem nobis desperamus, eadem amittetur per actum, quo eandem proximo desperamus. Nam talis actus desperationis est contra obiectum formale spei, quod idem sit est erga nos ipsos, & erga proximum apprehensum vt coniunctum nobis. Confirm. non minus spes tendit in beatitudinem vt bonam speranti, & in eandem vt bonam proximo apprehenso vt coniunctum cum ipso sperante, quàm charitas in bonitatem increatam Dei vt bonam Deo, & in bonitatem proximi vt participatam à bonitate increatâ Dei. At sublato obiecto formali charitatis in proximum, per odium erga proximum, tollitur obiectum charitatis erga Deum, & consequenter etiam charitas. Igitur sublato obiecto formali spei erga proximum, per actum desperationis de beatitudine proximi, tollitur obiectum formale spei erga sperantem, & consequenter etiam spes erga sperantem.

Prob. sequens 2.

Confirm.

54. Ad 1. diffc. respondet.

Ad 1. diffc. respondet 1. Bannez 2. 2. qu. 17. art. 3. ideo actum, quo nobis futuram beatitudinem speramus, non esse charitatis, sed spei; quia illam nobis speramus vt arduam & difficilem acquisitu. Ex quo infert, actum, quo beati nobis eam desiderant, non esse virtutis spei, sed charitatis: sicut neque actum, quo Christus nobis eam desiderabat,

fuisse spei, sed charitatis: quia neque beati, neque Christus nobis beatitudinem optant vt aliquid ipsis difficile. Sed contra; sicut possumus actu charitatis velle, & procurare alteri bonum vt nobis difficile acquisitu: ita actu charitatis possumus velle, & procurare nobis bonum acquisitu difficile. Quia obiectum formale charitatis, est velle ac procurare bonum ex solâ complacentiâ personæ, vt ex vltimo & formali motiuo. Arduitas autem & difficultas consequendi bonum, etsi supra bonum simpliciter addat quandam excellentiam, quæ satis est ad distinguendum actum spei ab actu desiderij, non tamen ad distinguendum ab actu charitatis, respectu cuius hæc singularis boni excellentia materialiter se habet, cum vltimum ac formale specificatum ipsius sit complacentia personæ.

55. Contra.

Ratio.

Respondent 2. alij, ideo actum, quo nobis æternam beatitudinem vt bonum nostrum volumus ac speramus, non esse charitatis, quia charitas, teste Gregorio hom. 17. in Euang. minus quàm inter duos esse non potest. Quæ est etiam sententia Philos. in Ethic. vbi docet, amicitiam esse ad alterum: actus autem charitatis, amicitia actus est; nequit igitur esse ad se ipsum. Sed contra; esto sui ad se ipsum amicitia proprie esse non possit, cum hæc fundetur in mutuo amore, qui distinctas naturas amoris capaces supponit: poterit tamen esse actus charitatis & benevolentia; nam hic non necessariò est ad alterum. Vnde Deus dicitur charitas, non solum quia diligit nos, sed etiam quia diligit seipsum: alioqui charitas non competeret Deo essentialiter, sicut non essentialiter amat creaturas, cum potuerit eas efficaciter non amare, & non creare. Confirm.

56. Respondent.

57. Contra.

Actus, quo æternam beatitudinem mihi amo vt bonum meum, & ex complacentiâ mei, habet idem obiectum formale, quod habet actus, quo eandem beatit. amo proximo vt bonum proximi, & ex complacentiâ ipsius. Respondet 3. Suarez disp. 1. de spe sect. 3. num. 9. ideo hunc actum, quo mihi futuram beatit. volo, non esse charitatis, quia hæc non respicit bonum & commodum propriæ naturæ, sed Dei, eiusque gloriam & excellentiam. Vnde etiam quando amo proximum amore charitatis, amo illum vltimatè propter gloriam & honorem Dei. Sed contra; esto hæc resp. sit vera de actu charitatis supernat. qui semper pro obiecto formali habet bonitatem increatam, vt infra, non tamen vera de quouis alio actu charitatis & benevolentia; naturalis, quo quis naturalia bona ex complacentiâ propriæ personæ sibi amat & procurat, cum hic actus non habeat pro obiecto formali bonitatem increatam Dei. Vnde saltem actus, quo mihi bona naturalia futura ardua desidero ex complacentiâ mei, non erit actus spei, sed charitatis & benevolentia; naturalis.

Confirm.

58. Respondet Suarez 3.

59. Contra: non est vniuersaliter vera.

Respondet 4. Coninck disp. 19. de spe dub. 1. ideo actum, quo mihi æternam beatit. desidero, non esse charitatis: quia actus charitatis seu benevolentia; vltimatè tendit in bonitatem personæ, propter quam estimatur digna, vt ei tale bonum ametur & procuretur. Spes autem vltimatè sistit in ipso bono amato & concupito, vt bonum & commodum est ipsi amanti & speranti. Et quia actus specificantur ex obiecto vltimato, ad quod tendunt, ideo actus, quo mihi æternam beatit. opto, cum vltimatè sistat in beatitudine vt bonâ & commodâ mihi, & non in bonitate personæ, propter quam me dignum existimem tali bono, erit spei; contra verò, quia actus charitatis non sistit vltimatè in bono concupito, sed vltimè tendit in bonitatem & dignitatem personæ, propter quam ei bonum amatur & procuratur, non erit actus spei & concupiscentia; sed charitatis & amicitia.

60. Responsio Coninck.

Quod

Quòd si quis æternam beatit. sibi optaret ac procuraret, propter bonitatem ac dignitatem, quam in se agnoscit, talis actus foret charitatis. Hæc ratio vniuersaliter saluat discrimē inter actum spei & charitatis: nam semper hic specificatur à bonitate & dignitate personæ, propter quam amans mouetur ad bonum illi desiderandum & procurandum: contra verò ille à bono quod personæ amatur, & procuratur, nullâ habitâ ratione personalis dignitatis, cui amatur. Quo fit, vt etiam si varia sint specie bona, quæ actu beneuolentiæ amantur personæ, actus tamen sit vnus specie, quia suam vnitatem non desumit ex bonis concupitis, sed ex bonitate personæ, cui concupiscuntur. Contra verò actus spei specificam diuersitatem sortitur ex diuersitate bonorum, quæ concupiscuntur: quia hic tuam vnitatem, vel diuersitatem sumit ex bonis concupitis. Saluat etiâ, quo pacto spes sit virtus Theol. quia licet pro obiecto habeat æternam beatit. vt bonam & cõmodam personæ, cui desideratur: tamen persona non ingreditur obiectum formale spei, sed est tantum terminus & finis, cui beatitudo amatur & speratur.

DICIS: etiam actu spei sperans mouetur ex complacentiâ sui ad desiderandam sibi æternam beatit. sed talis motus est charitatis & beneuolentiæ: ergo. Resp. mouetur ex complacentiâ charitatis & beneuolentiæ neg; concupiscentiæ, concedo: illa originatur ex bonitate & dignitate personæ, ex quâ tendit ad alia bona illi desideranda & procuranda: hæc formaliter includitur in amore & desiderio bonorum, quæ concupiscuntur personæ, cui amantur & desiderantur. Ad 2. diffic. Ideò desperatio de salute proximi non tollit spem erga se ipsum: quia talis desperatio non tollit adæquatum obiectum spei, quâdiu autem hoc non tollitur, nõ tollitur habitus spei: nam hic tamdiu manet, quamdiu manet obiectum, in quod ferri possit. Cum igitur obiectum adæquatum Spei non sit tantum beatitudo proximi, sed etiam propria; cumq; per desperationem de beatitudine proximi non tollatur beatitudo propria, quis possum desperare de beatitudine proximi. & sperare de propria; per desperationem de beatitudine proximi non tollitur spes erga me ipsum, quia manet obiectum spei erga me ipsum, circa quod habitus spei versari potest. Ad prob. desperatio de salute proximi non est contra adæquatum obiectum spei. Nec est par ratio de fide, quæ tollitur per quamcunq; hæresim, & de charitate, quæ tollitur non solum per odium Dei, sed etiam per odium proximi: nam quæuis hæresis tollit adæquatum obiectum fidei, quod est autoritas diuina per Ecclesiam propõsita. Et quoduis odium proximi, imò quodlibet peccatum mortale tollit adæquatum obiectum charitatis, quod est Deus vltimus finis & obiectum amabile, quod adæquatè tollitur quolibet peccato, eum quodlibet mortale ponat vltimum finem in creaturâ, præferendo amorem illius amori Dei.

DISPUTATIO XX.

De actu Spei Christianæ.

AN actus Spei Christianæ sit supernat. quoad substantiam? Supernaturalitas, altera quoad modum tantum; altera quoad substantiam. hæc est singularis quædã participatio diuinarum perfectio num, extollens se supra totum ordinem nature create, proinde nulli substantiæ create debita. Illa est quidem quoad substantiam ordinis naturalis, ac proinde non excedens quoad entitatem naturam crea-

tam, excedit tamen illam quoad modum, quatenus hic & nunc talis actus producit, qui vel non esset à causis naturalibus producendus, vel non cum eâ intentione & perfectione, quâ producit à Deo per concursum naturalem efficaciorē. vt 3. so. disp. 26. sect. 1. Quo fit, vt hæc supernatur. non sit cuiuslibet subiecto naturali indebita: cum idem actus, qui hic & nunc, spectatis præsentibus causis naturalibus, est indebitus mihi, mutatis circumstantijs causisq; naturalibus, sit mihi debitus; & qui vni propter grauem tentationem est indebitus, sit alteri propter bonam animi dispositionem debitus. Disputo hic de actu Spei Christianæ, prout oportet ad salutem consequendam, vt de fide supra. Cæterum an dari possit actus spei naturalis elicitus ex puro motiuo naturali, cum solo concursu generali, pendet ex ijs, quæ de actu fidei supra: nam quæ ibi de fide, applicanda sunt spei. Prima sent. ait, actum spei Christianæ esse supernat. tantum quoad modum: auctores citantur disp. 10. sect. 2. fund. talis spei actus ad iustificacionem suicit: elicitus. n. ex speciali auxilio gratiæ mouentis; licet ordinis naturalis, per Christum nobis præparatæ: Confir. talis actus est meritorius alicuius præmij supernat. cum ex meritis Christi sufficientem dignitatem sortitur ad omne præmium purè creatum. Secunda sent. affirmat, actum spei Christianæ esse supernat. quoad substantiam; ex S. Th. 1. 2. q. 62. a. 3. & 2. 2. q. 17. a. 1. & 6. vbi ad actum spei Christianæ requirit habitum per se infusum, non minus quam ad actum fidei, & charitatis. Nec refert, quòd 2. 2. q. 171. ar. 2. ad 3. docet, huiusmodi habitus non dari ad substantiam, sed ad modum ætus: nam vt cit. loco in solut. arg. notari, per actus supernat. quoad modum intelligit S. Th. eos actus, qui saltem in ratione genericâ obiecti materialis conueniunt cum naturalibus, vt sunt actus fidei, spei, & charitatis in viâ. Contra verò supernat. quoad substantiam intelligit actus, qui neque in ratione genericâ obiecti materialis conueniunt cum naturalibus, qualis est visio beata, quæ sub nullo motiuo attingi potest ab intellectu creato, absque peculiari eleuatione: cum tamen sub motiuo naturali possit homo viribus proprijs credere, sperare, & diligere Deum, etiam non vt oportet ad salutem. Hæc sent. existimo omnino veram: 1. ex Paulo 1. ad Cor. 13. vbi sub eodem ordine & serie virtutum infusarum ac supernat. perfectionum numerat spem, ac fidem & charitatem: sed fides est supernat. quoad substantiam, vt cit. disp. idemque à fortiori constat de charitate ex 3. so. ergo & spes. Nec te moueat, quod idē ibid. dicat, maiorem esse charitatem: nam hoc non dixit de maiori parte extra ordinem, sed de maiori parte intra ordinem eiusdem supernat. Nunc verò, inquit Chryl. in cit. Pauli, manet fides, spes, charitas, tria locum Pauli hæc, sed in his maior charitas: in eo scilicet, quia transeunt in illa, hæc durat. Hier. magis ergo est, quod semper eris, quam quod aliquando cessabis. Rufus: Charitas verò, ideo maior est omnibus, quia qui diligit, & credit & sperat. August. lerm. 29. de verbis Dom. sed hæc tria in idem aliquantulum diuersa, sed omnia Dei dona. Ambro. dignè maior est charitas, quia vt fides predicatur, & spes esse futura vita, Charitas præstitit. Ansel. maior est charitas, cui fides & spes non possunt desse: fides & spes sine charitate possunt esse. Vel ideo maior, quia fides cessabit, dum futura, qua credamur, aduenierit: & spes finem habebit, dum beatitudinem, quam quisq; præstat ut acciperit. Sola verò Charitas in æternum perseverabit. vbi vides, omnes Patres inter se conuenire, non ideo charitatē esse maiorem, quia sit superioris ordinis fide & spe: sed vel quia ipsa sola sit æternum mansura, cæteris cessantibus: vel quia ipsa supponat cæteras, non supponatur à cæteris.

61. Omnium probabilissima.

62. Disting. maior.

63. Relictis insufficiensib. rationib. Recen. hæc ratio occurrit.

64. Ad prob. se quela & conf.

Spei ac fidei eadem ratio supernas.

2. 1. Sent. Fund. vni cum.

Confirm.

2. Sent. com. minus aperta dicitur. ex S. Th.

4. Omnino verum 1. ex Paulo.

Ita possunt explicari Patres in hac, sed in his maior charitas: in eo scilicet, quia transeunt in illa, hæc durat. Hier. magis ergo est, quod semper eris, quam quod aliquando cessabis. Rufus: Charitas verò, ideo maior est omnibus, quia qui diligit, & credit & sperat. August. lerm. 29. de verbis Dom. sed hæc tria in idem aliquantulum diuersa, sed omnia Dei dona. Ambro. dignè maior est charitas, quia vt fides predicatur, & spes esse futura vita, Charitas præstitit. Ansel. maior est charitas, cui fides & spes non possunt desse: fides & spes sine charitate possunt esse. Vel ideo maior, quia fides cessabit, dum futura, qua credamur, aduenierit: & spes finem habebit, dum beatitudinem, quam quisq; præstat ut acciperit. Sola verò Charitas in æternum perseverabit. vbi vides, omnes Patres inter se conuenire, non ideo charitatē esse maiorem, quia sit superioris ordinis fide & spe: sed vel quia ipsa sola sit æternum mansura, cæteris cessantibus: vel quia ipsa supponat cæteras, non supponatur à cæteris.

1. Duplex supernaturalitas.

5. Manifeste datur ex Triden.

Confirm.

6. Ratio. 1.

Minor.

7. Prob.

8.

Confirm.

9. Beati S. Th.

2. ex *Trid. sess. 6. can. 1.* ubi ad sperandum uti oportet ad iustificationem consequendam, duplex requirit Spiritus S. auxilium, & praeueniens per modum inspirationis, quae supernat. obiectum spei voluntati proponatur, & concomitans siue adiutans per modum adiutorij, quod cum voluntate physicè concurrat ad actum spei producendum. Porro actus, qui ad sui productionem requirit physicum auxilium supernat. quoad substantiam, est supernaturalis, quoad substantiam, ex *seq. ratione.* Quod autem per adiutorium Spiritus S. Conciliū intelligat physicum auxilium supernat. quoad substantiam, aperte constat: nam idem auxilium requirit ad credendum, & diligendum uti oportet, ac ad sperandum: sed ad credendum & diligendum uti oportet, requiritur auxilium supernat. quoad substantiam, ut *alibi.* ergo etiam ad sperandum. *Confirm.* Si solum auxiliū supernat. quoad modum sufficeret ad salutem consequendam omnes scripturae, & Concilia explicari possent de huiusmodi auxilio, cum non aliud auxilium nobis proponant, quam quod necessarium est ad salutem consequendam: proinde nullum nobis superesset medium ad probandum dari actus supernat. quoad substantiam: & consequenter tolleretur etiam medium probandi habitus infusus: nam hi non ob aliam causam dantur, nisi ut sint principia talium actuum, ut *mox.* Tertio prob. rationib. 1. Datur de facto habitus infusus spei supernat. quoad substantiam: (vel est de fide à *Trid. sess. 6. c. 7.* definitum, ut *10. 3. disp. 29. sect. 2.* vel communiter ab omnibus acceptum; nam ut dicitur Sanctorum ac Theologorum magis consona definita est in Conc. Vien.) ab aequo essentialiter diuersus; alioqui frustra infunderetur. at *vs supra cit. disp.* non potest probabilior causa assignari, cur huiusmodi habitus infundatur, nisi ut sit actiuū principium actus spei: & actus, qui fieri postulat à principio supernat. quoad substantiam, necessariò est supernat. quoad substantiam: cum non possit naturaliter habitus supernat. producere, nisi actum supernat. nam habitus semel à voluntate determinatus producit actum ut causa necessaria, ac proinde secundum totam suam perfectionem. Minor prob. vel infunderetur ad communicandam actui rationem meriti, ut *Capr. & Caiet. in. disp. sect. 2.* contendebant: Et contra est: forma dignificans opera nostra, est sola gratia habitualis; quae ut filiatio adoptiua Dei reddit omnia nostra opera bona, accepta Deo, & digna coelestis Patris hereditate, praeter omni alio habitu; cum habitus sint tantum principia comproductiua una cum potentia actuum supernat. Vel infunderetur ad maiorem intensiorem & facilitatem actus: Et contra est; nequit hanc habitus in actum producere, nisi actiuè in illū influendo, ac proinde nisi effectiuè suam supernaturalitatem communicando: Intensio enim fit per additionem gradus ad gradum eiusdem rationis. Ergo si habitus spei intendit suum actum, intendit illum producendo in eo gradus supernat. quoad substantiam, & per consequens supponuntur in ipso ut in causā conformites gradus supernat. *Confirm.* causa, quae potens est in eundem actum, potens etiam erit illum producere: igitur si habitus spei potest intendere actum supernat. quoad substantiam, poterit illum simpliciter producere. Vel demum infunderetur ad maiorem euidenciam & firmitatem actus, Et contra est: ut *S. Th. 2. 2. q. 18. ar. 4.* hanc firmitatem & certitudinem habet actus Spei: à fide infusā, cuius testimonio innititur, & à quā dirigitur ad suum finem. Certitudo enim, ut *ibid.* soli actui intellectus formaliter cooperit; participatiuè & per extrinsecam denominationem omni actui, qui ab ipsa virtute cognitiuā infallibili-

ter dirigitur ad suum finem. Notat *ibid. ad 3.* quod si liqui habentes spem deficiant à consecutione beatitudinis, non provenire ex defectu spei, quae innititur potentiae & misericordiae diuinae, quae deficere non possunt, sed ex defectu liberi arbitrij obstaculo ponentis. 2. Omnis dispositio connaturalis est eiusdem ordinis cum formā, ad quā disponit; cum omnis dispositio naturalis sit proprietates formae, ad quā disponit: at spes Christiana est dispositio connaturalis ad iustificationem; ex *Trid. sess. 6. c. 6. & 7.* ergo est eiusdem ordinis cum illā, Sed haec est supernat. quoad substantiam, ut communis Theolog. sent. docet; ergo & illa. 3. Ratio desumitur ex obiecto spei Christianae, quod est supernat. beatitudo, ad quā attingendam uti oportet ad salutem, requiritur auxilium supero. quoad substantiam. Cum enim hoc excedat naturales vires liberi arbitrij, attingi nequit auxilio naturali quoad substantiam, cum nullum auxilium attingere possit terminum suā sphaeram excedentem: at beatitudo supernat. est extra sphaeram auxiliij naturalis quoad substantiam: nam hoc est tantum commensum beatitudini naturali. Nec dici potest, saltem hanc attingi posse ab auxilio supernat. quoad modum: quia cum haec supra naturam non consistat in entitate diuersa à naturali, non poterit se extendere ultra terminum commensum virtuti naturali. Ad fund. opposita, nego, actum spei supernat. quoad modum sufficientem esse ad iustificationem, ad quam requiritur actus eiusdem ordinis: Nec satis est, ut procedat ex auxilio naturali per meritum Christi praeparato: nam sicut merita Christi non faciunt auxilium ex naturali supernat. quoad substantiam: ita non reddunt illud idoneum ad attingendum terminum supernat. quoad substantiam. Ad *confirm.* concedo talem actum esse meritorium alicuius praemij de congruo tantum & remotè, non de cōdigno & proximè: ad hoc enim requiritur, ut sit eiusdem ordinis cum praemio; ex Scripturis, Concilijs, ex naturali proportionē, quam seruare debet meritum cum praemio.

Quibus actibus & quo ordine in suum obiectum Spes Theologica feratur.

DUPLEX est genus actuum, quo quilibet virtus in suum obiectum fertur; alterum profectio: alterum fuga; alterum; cum. n. omni virtus habeat pro obiecto bonum, nequeat virtus, nisi circa bonum versari; & circa omne bonum duplex actus versari possit, profectio, illud amando & desiderando; & fuga, oppositum malum praecauendo ac vitando, hoc etiam duplex actuum genus habebit Spes Theol. circa suum obiectum.

Dico 1. Spes Theol. actu profectio in suum obiectum fertur amore concupiscentiae, desiderio, spe, & delectatione. De 1. patet: quia cum obiectum spei sit beatitudo supernat. quatenus est summum bonum nostrum, primus actus, quo voluntas circa illam virtute spei fertur, est amor concupiscentiae, quo illam amat ut bonum sibi. De 2. constat: nam ad quemlibet amorem, si sit de re absente & possibili adipisci, nascitur desiderium illam consequendi, cum omnis amans cupiat sibi coniungere rem amatam. De 3. prob. quando bonum absens est arduum & difficile adipisci, circa illud tendit spes peculiari quodam conatu eleuando voluntatem supra ordinariū modum operandi ipsius. unde hic actus differt ab amore & desiderio: nam amor tendit in beatitudinem per simplicem dumtaxat complacentiam: desiderium in bonum absens futurum; spes in bonum arduum ac difficile adipisci, & non nisi

10. Ratio.

11. Ratio.

12. Ad fundam. opposita.

Ad confirm.

13. De ordine actuum spei

14. Coucl.

De amore concup.

Desiderio.

Spei

nisi auxilio Omnipotentis misericordiae Dei: ac propterea hic solus actus denominatur spes; quia hic tantum spectat bonum arduum ac difficile, & innititur auxilio diuino, quod est proprium spei Theol.

15.

Dices. non solum desideramus bonum facile, sed etiam difficile: ergo per hoc non distinguitur desiderium a spe. Concedo per hoc tantum non distingui, sed ex eo, quod spes in bonum arduum feratur conatu quodam supra ordinarium modum operandi potentiae; desiderium modo ordinario in bonum.

16.

Delectationem
Duplex
gaudium ex
Spe.

De 4. actu, liquet; nam omne bonum possessum causat possidenti gaudium & delectationem: ergo maxime beatitudo superna. Ceterum nota, hoc gaudium, quod spes in nobis causat, alterum, quod percipitur ex beatitudine actu possessa: alterum, quod percipitur ex beatitudine certo possidenda: eoque hoc gaudium erit maius, quod certius beatitudo possidenda speratur. Cum his annumerandus est actus electionis, quo media ad supernam beatit. proportionata eligimus. Qui actus proxime imperatur ab ipso actu spei, qui est efficax intentio finis: uti omnis electio mediolorum causatur ab efficaci intentione finis. Haec de actibus prosecutionis, quibus spes Theol. fertur in suum obiectum, declarandi actus fugae, quibus mala contraria beatitudini auerlatur.

17.

Spes timet
penas.

Dico 2. Spes timet penas ut contrarias beatitudini, quatenus beatitudo est bona & comoda speranti. qui timor bonus est & honestus, etiamsi filialis non sit, sed seruilis. Primum liquet: nam eadem virtus, quae inclinatur ad prosequendum bonum sui obiecti, inclinatur etiam ad vitandum malum suo obiecto contrarium. sicut eadem natura, quae inclinatur ad conseruationem sui, inclinatur ad fugiendam destructionem sui. Secundum explicat motiuum formale, propter quod spes Theol. fugit ac timet penas: nam sub eodem motiuo virtus tendit ad fugam mali, quo tendit ad prosecutionem boni: cum omnis fuga mali fundetur in amore alicuius boni: ideo enim fugimus malum, quia est destructiuum alicuius boni: At motiuum formale, quo spes Theol. fertur in beatitudinem, est, quatenus bona est & comoda speranti: ergo ex eodem motiuo fertur ad fugiendas penas illi contrarias. Tertium definitur contra Luth. a Trident. sess. 14. c. 4. & can. 5. vbi timor appellatur Dei donum & Spiritus sancti impulsus, non dum quidem inhabitans, sed tantum mouens, quo penitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat. Ratio: nulla in tali actu apparet malitia; & conformis est regulae diuinae, quae saepe monemur ad huiusmodi poenarum metum concipiendum, ut per illi peccata vitemus: Matth. 10. Luca 12. Time te eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. idem motiuum nobis proponunt adhortationes illae, quae nos ad recte operandum excitant spe regni caelestis. Quartum prob. timor filialis est effectus charitatis, & pro obiecto habet non penas contrarias beatitudini, ut bonum nostrum est; sed offensam & iniuriam Dei propter seipsum dilecti. Quod si hic interdum poenam timet, illam non timet ut impeditiuam propriae beatit. sed ut connotatiuam offensionis diuinae: Adde quod filialis, iuxta communem sent. perseverat in Patria, psal. 18. Timor Domini sanctus permanens in saeculum saeculi; non seruilis. Est autem hic timor filialis in beatis duplex, ut recte Coninck disp. 20. dub. 9. alter de ipsa apprehensione peccati, quod dum beati apprehendunt, ut summum malum diuinae bonitati contrarium, quam ipsi summo amore & conatu diligunt, interno quodam timore, abique vlla tamen anxietate & periculo illud a se committendi, horrent ac refugiunt. alter consistit in reuerentiali quodam affectu, quo beatus intus ex vna parte infinitam

19.

Qui timor
honestus.

Dei Maiestatem & excellentiam, ex alia parte infinitam suam vilitatem & nihilitatem; reuerentiali quodam tremore refugit ad tantam maiestatem accedere; non timore alicuius mali, quod reformidet; sed apprehensione infinitae distantiae, quam inter se & Deum agnoscit. Ad eum modum, quo Petrus simili timore percussus Christo dicebat, Luca 5. Exi a me, quia homo peccator sum, Domine: stupor enim circumdederat eum: sc. ob summam reuerentiam, quam ex infinita distantia inter propriam personam & Christi Maiestatem conceperat, non audebat ad illum accedere, vel coram illo stare. Ceterum non est necesse, ut omnis timor filialis eliciatur a charitate, cum possit ex motiuo alterius virtutis elici, quae Deum respiciat saltem ut finem sui.

20.

Licet seruilis.

Dico 1. pari modo possit in beatis perseverare timor seruilis, dum concipientes priuationem aeternae beatitatis, ut supremum malum creaturae rationalis, illam refugiunt ut contrariam propriae naturae, non quod timeant aliquando se illa priuados, sed propter amorem, quo se diligunt. Nego autem, cum enim beati Deum diligant supra seipsos, non tam solliciti sunt de proprio bono, quam de diuino. Obiicies 2. nullum actum potest virtus elicere, qui non sit propter suum obiectum formale; quia nulla virtus potest operari extra sphaeram sui obiecti formalis. Sed non omnis timor elicitus propter poenam, est propter obiectum formale spei; ergo non omnis timor propter poenam elicitus est actus spei. Minor prob. potest quis timere penas inferni, non considerata beatitudine: ergo talis timor non est propter obiectum formale spei, cum nequeat actus esse propter obiectum formale, nisi illud cognoscatur. Resp. non omnis timor propter poenam est actus spei Theol. sed solum ille, qui concipitur propter poenam ut contrariam beatitudini, quatenus est bona speranti. Vnde timor inferni, si eliciatur ex amore beatitudinis aeternae, non erit actus spei, sed illius virtutis, ex cuius motiuo elicitur. Quod sit, ut omnis timor, qui elicitur a virtute spei, sit Theologicus, cum nullus actus elici queat, nisi propter motiuum virtutis, a qua elicitur. Cum ergo motiuum spei christianae sit Theologicum, omnis actus ab ea elicitus, Theologicus sit oportet, nempe propter idem obiectum formale, a quo spes Theol. specificatur. Non inficior, timorem gehennae etiamsi non eliciatur propter gehennam ut contrariam beatitudini, communiter a Doctoribus appellari actum spei Theol. nam ut appellari possit actus spei Theol. sufficit, ut vel imperetur a spe, cuius imperio constituens vnum, ab eo sortitur formalem denominationem spei Theol: vel ut implicitate saltem tendat in obiectum formale ipsius.

21.

Aliud dif-
ferentia.

Dei Maiestatem & excellentiam, ex alia parte infinitam suam vilitatem & nihilitatem; reuerentiali quodam tremore refugit ad tantam maiestatem accedere; non timore alicuius mali, quod reformidet; sed apprehensione infinitae distantiae, quam inter se & Deum agnoscit. Ad eum modum, quo Petrus simili timore percussus Christo dicebat, Luca 5. Exi a me, quia homo peccator sum, Domine: stupor enim circumdederat eum: sc. ob summam reuerentiam, quam ex infinita distantia inter propriam personam & Christi Maiestatem conceperat, non audebat ad illum accedere, vel coram illo stare. Ceterum non est necesse, ut omnis timor filialis eliciatur a charitate, cum possit ex motiuo alterius virtutis elici, quae Deum respiciat saltem ut finem sui.

22.

Timor filialis duplex.

DISPUTATIO XXI.

De generatione, intensione, corruptione, & remissione Spei Theologicae.

Quaeritur, quibus actibus habitus Spei Theologicae sit generabilis, intensibilis, corruptibilis, ac remissibilis? Haec ferè explicata, vbi de habitu Fidei disp. 15. idem quae utriusque communia sunt, vel supponuntur, vel breuiter attinguntur, non omittis iis, quae sunt propria virtutis Spei.

17.
Eadem ferè
explicata.

Dico 1. Spes Theol. gignitur in adultis post fidem, & ante charitatem, non physice, sed moraliter ex actibus supernat. spei Christianae, qui aecedunt actus charitatis, & subsequuntur actus fidei. Prima pars est certa, quia spes supponit fidem, a qua regulatur.

2.
Spes gigni-
tur in adul-
tis post fidem

latur, & cui innitur, cum nec possit in suum obiectum tendere, nisi propositum & creditum fide diuinâ; nec firma ac certa esse, nisi diuinis promissis fide infusâ creditis innitur.

3. *Ante charitatem.* Secunda prob. Actus spei in adulto est sufficiens dispositio ad habitum eiusdem, *vs supra*: sed ante infusionem charitatis precedit actus spei: ergo ante habitum charitatis gignitur Spes Theologica in adulto. Minor est *Trident. sess. 6. cap. 6.* ubi dispositionem adulti ad justificationem describens, actus spei collocat medios inter fidem & charitatem: & *Apost. 1. ad Corin. 13.* spem mediam numerat inter fidem & charitatem. Confir. spes adhuc amissâ per peccatum charitate, manet in peccatore: ergo nondum infusâ charitate in eodē, gignitur per actus supernat. spei.

4. *Non physicè.* Tertia constat ex fundam. quo *disp. 15. sect. 3.* prob. nullum habitum supernat. physicè, sed moraliter dumtaxat ex suis actibus progigni: eo quod cum habitus supernat. sint quoad entitatem perfectiores suis actibus; & nullus effectus perfectior produci possit à causâ principali imperfectiori; nullus habitus supernat. vt à causâ principali physicè produci poterit à suo actu: nec vt à causâ instrumentali connaturali (nam de obedientiali ad rem non facit) quia talis actus nec posset esse instrumentum animæ, cum nullum instrumentum supernat. possit esse connaturale instrumentum causæ naturalis; nec habitus supernat. cum omnis causa principalis naturalem actiuitatem habere debeat in suum effectum, quem cum instrumento producit. At nullus habitus infusus naturalem actiuitatem habet producendi seipsum, vel alium consimilem habitum; quia cum sit instar potentis immanentis, quam complet & iuuat ad producendos actus supernat. non poterit habere naturalem actiuitatem producendi alium consimilem habitum, sicut nec vna potentia immanens id habet. Nec est instrumentum Dei, vt *eis. loco* prob. sequitur, habitum spei Theol. à solo Deo physicè produci. Quod moraliter ab actibus spei, prob. tales actus, cum sint supernaturales quoad substantiam, erunt saltem de congruo meritorii habitus spei, ad quam suâ naturâ disponunt. Debent autem tales actus, vt sint proximè moraliter productiui habitus Christianæ Spei, esse supernaturales quoad substantiam: nec sufficit vt sint quoad modum: nam sicut vt actus sint proxima dispositio ad justificationem, debent esse eiusdem ordinis supernat. cum justificatione: ita, vt actus sint proxima dispositio, ac proinde moraliter productiui suorum habituum, debent esse eiusdem ordinis supernaturalitatis cum habitibus.

5. *Sed moraliter.* Dico 2. Habitus spei Theol. in iusto non solum augetur actibus supernat. spei, sed etiam aliarum virtutum, quibus augetur gratia habitualis; in peccatore autem non nisi actibus supernat. spei. constat eodem fund. quo *disp. 15. sect. 5.* prob. de habitu fidei, cum sit eadem ratio. Dico 3. habitus spei Theol. est corruptibilis, non materialiter, nec physicè, aut purè demeritoriè, sed per sublationem motiui formalis. Primum constat: nam quod potest per aliquam causam corrumpi, est corruptibile: Spes Theol. potest per aliquam causam corrumpi, vt de actu desperationis *mor.* ergo est corruptibilis. Quod non materialiter clarum est, nam illud est corruptibile materialiter, quod habet subiectum, in quo inest corruptibile, ad cuius corruptionem corrumpitur forma in eo existens, vt dicuntur materialiter corruptibiles omnes proprietates formæ materialis, ad cuius corruptionem illæ corrumpuntur. At spes, cum subiectetur in animâ spiritali incorruptibili, non poterit dici materialiter corruptibilis.

6. Dico 4. Habitus spei Theol. non est remissibilis, quia non corrumpitur, nisi per sublationem motiui formalis, quod cum sit indiuisibile, si tollitur, totum tollitur, & consequenter habitus à tali motiui in operando pendens totus corrumpitur. Ex quo patet discrimen, cur idem habitus sit intensibilis, non remissibilis: sc. quia remissio in habitu infuso non fit per introductionem gradus contrarii habitus incompossibilis cum gradu habitus infusi, sed per sublationem motiui formalis, quo sublato, non debetur illi amplius esse: intensio autem fit per additionem noui gradus eidem habitui, moraliter causati ab actibus supernat. spei.

9. *Nec physicè.* Quod nec physicè, prob. nullus actus pugnat cum opposito habitu, sed ad summum cum opposito actu, vt *disp. 11. sect. 2.* quod si quis habitus physicè pugnaret cum spe Theol. maximè esset habitus desperationis: at hic manere potest cum habitu spei infuso, vt patet in peccatore, qui post acquisitum desperationis habitum per multos frequentatos actus ad Deum conuertitur: in hoc .n. saltem per aliquod tempus vnâ cum habitu infuso spei, quem in justificatione cum reliquis supernat. accipit, perseverat habitus acquisitus desperationis, vt constat ex facilitate, quam, si iterum per desperationis actum à Deo auerteretur, experiretur. Quod non sit purè tantum demeritoriè corruptibilis, constat: alioqui per quodlibet mortale amitteretur, cum per quodlibet mortale homo fiat dignus priuari quolibet dono & habitu infuso, vt de habitu infuso fidei *suprà.* Demum quod corrumpatur per sublationem motiui formalis, prob. eodem fund. quo *disp. 15. sect. 6.* de habitu fidei prob. sublato motiui formali, nequit habitus operari, proinde non debetur naturaliter illi amplius esse, cum nulli rei debeat esse, nisi propter operationem, ob quam est instituta. Cum igitur habitus infusus spei suâ naturâ institutus sit propter actum spei, & sublato eius motiui, nequeat amplius spes operari, non debetur illi amplius esse.

10. *Nec purè demeritoriè.* Dico 4. Habitus spei Theol. non est remissibilis, quia non corrumpitur, nisi per sublationem motiui formalis, quod cum sit indiuisibile, si tollitur, totum tollitur, & consequenter habitus à tali motiui in operando pendens totus corrumpitur. Ex quo patet discrimen, cur idem habitus sit intensibilis, non remissibilis: sc. quia remissio in habitu infuso non fit per introductionem gradus contrarii habitus incompossibilis cum gradu habitus infusi, sed per sublationem motiui formalis, quo sublato, non debetur illi amplius esse: intensio autem fit per additionem noui gradus eidem habitui, moraliter causati ab actibus supernat. spei.

Quibus actibus corrumpatur habitus Spei Theologica?

12. **E**xplicanda modò, quæ sunt propria spei. nam sicut hæc habet proprios actus diuersos ab actibus fidei, quibus moraliter gignitur, & intenditur; ita & peculiare actus, quibus moraliter corrumpitur, etsi non habeat contrarios actus, quibus remittatur. Ac 1. manifestum, habitum spei Theol. non corrumpi, nisi actu peccati: cum non corrumpatur, nisi per sublationem motiui formalis; & nullus actus nisi peccati, vim habeat tollendi motiuum formale spei Theol. & omnis actus bonus consistere possit cum motiui formali ipsius. Confir. Habitus spei Theol. corrumpitur demeritoriè, licet non tantum demeritoriè; implicat autem, vt aliquid demeritoriè corrumpatur actu bono: eum demeritoriè corrumpi, sit corrumpi in poenam alicuius delicti.

2. Certum est, habitum spei Theol. moraliter non corrumpi actu peccati venialis, ne quidem desperationis. nam nullum veniale pugnat cum charitate: cum charitate manent omnes virtutes infusæ: ergo nullo veniali corrumpitur spes Theol. Confir. spes Theol. efficienter corrumpitur à Deo in poenam alicuius peccati: non est autem credibile, Deum corrumpere eam in poenam venialis, sicut & nullâ aliam virtutem infusam. Examinandum, quo mortali spes Theol. corrumpatur. De quatuor controu. 1. de quouis mortali: 2. de hæresi: 3. de actu desperat. 4. de actu præsumpt. qui opponitur spei per excessum.

Prima

14.
1. Sent.
Fund. à
Triden. af-
firmatum.

Prima opinio seu error contendit, corrumpi quouis mortali: ita hæretici nostri temporis, ex *Triden. sess. 6. can. 12.* putant enim iustificationem nihil aliud esse, quam fiduciam diuinæ misericordie peccata remittentis propter Christum, ex quo sequitur, spem, quæ cum fiducia recurrit, manere non posse cum peccato: alioqui idem maneret iustus ratione fiducia in Deum, & simul iniustus ratione peccati. Secunda docet, habitum spei Theol. non modò corrumpi actu desperationis, quo quis sibi desperat futuram beatit. sed etiam actu præsumptionis, quo tandem à se obtinendam sperat, vel propriis viribus, vel absque condignis meritis, vel indebito aliquo modo. Fundam. vterque actus est contrarius spei, eiusque formale obiectum tollit, quod consistit in supernat. beatit. obtinendâ auxilio Dei, & per condigna merita ex gratiâ diuinâ profecta, & iuxta modû diuinæ promissionis

16.
3. Sent.

Tertia affirmat, corrumpi tam actu desperationis, quam actu hæresis, quia vterque tollit obiectum formale spei Theol. quo sublato, corrumpitur ipse habitus spei. Quarta, habitum spei corrumpi solo actu desperationis, eo quòd hic tantum sit directè & formaliter contrarius spei Theol. cum hæresis sit tantum contraria fidei: unde sicut actu desperationis non tollitur formaliter fides: ita nec actu hæresis tollitur formaliter spes. Ratio; nullus actus tollit habitum, nisi illi opponatur: nullus autem actus opponitur habitui, nisi directè opponatur motiuo formali ipsius, ac nullus actus contrarius motiuo formali vnius virtutis, est contrarius motiuo formali alterius: quia sicut motiua formalia diuersarum virtutum discriminantur inter se, ita & actus illis oppositi: igitur non potest actus oppositus vni motiuo formali, directè opponi motiuo formali alterius. Confir. fides & spes sunt in diuersis subiectis, illa in intellectu, hæc in voluntate: ergo nequit vna corrumpi per actum contrarium alteri: cum omnis corruptio fieri debeat per actus contrarios circa idem subiectum.

17.
4. Sent. esse
posit.

Ratio.

18.
Non est ex-
presse definit.
in quoad
habitu:

Sed quoad
actum.

Dico 1. Spes Theol. non corrumpitur quouis mortali. Assertio quoad habitum certò colligitur à paritate fidei, quam non amitti per quoduis mortale expresse definit *Triden. sess. 6. can. 28.* quoad actum posse à peccatore elici, & cum quouis peccato stare, præterquam cum opposito desperationis & hæresis, definitur in eod. *Triden. sess. 6. c. 6. & 7.* vbi inter actus, quibus peccator ad iustificationem se disponit, connumerat spem. Quia verò posset quis dicere, actum spei naturâ tantum, non tempore iustificationem præcedere: eo modo, quo eandem præcedit actus contritionis, ac proinde non esse simul in eadem duratione temporis peccatum & actum spei, sed productionem vnius esse corruptionem alterius, quo peccato productio contritionis est corruptio cuiuslibet mortalis; idè Concilium *sess. 14. c. 4.* docet, attritionem ex gehennæ metu conceptam, quam *sess. præced.* ostendi esse actum spei Theol. esse spiritus sancti impulsu non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo penitens adiutus viam sibi ad iusticiam parat: quæ quamuis sine Sacramento Penitentia per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentia impetrandam disponit. Quibus manifestè indicat, tam diu actum Christianæ spei manere posse cum peccato in homine, quam diu vel ad vltiorem actum contritionis, vel ad Sacramentum Penitentia non tendit. Quod autem nequeat actus spei simul stare cum opposito peccato desperationis & hæresis, infra. DICES. Si de fide est, actum spei Christianæ simul esse posse cum quouis pec-

19.
Dices.

cato, excepto peccato desperationis & hæresis: ergo etiam de fide erit, eius habitum tum quouis peccato esse posse, cum nequeat talis actus elici, nisi à suo habitu. Nego conseq. cum non solum actus spei Christianæ elici possit à suo habitu, sed etiam à speciali auxilio supplente vicem habitus: sicut actus fidei, & charitatis non solum elici possunt à suis habitibus, sed etiam à speciali auxilio supplente virtutem habitus.

Resp.

Dico 2. Spes Theol. non solum corrumpitur opposito actu desperationis, sed etiam hæresis, ita cum *S. Doctore 2. 2. q. 20. art. 2. recentiores.* Fundam. vtrumque peccatum tollit obiectum formale spei Theol. igitur vtrumque est moralis causa corruptionis ipsius, ex *præced. sess.* quia sublato obiecto habitus, tollitur materia, circa quam operari potest habitus: sublata autem materia circa quam, naturaliter petit desinere habitus, cum non debeatur illi esse, nisi in ordine ad operationem. Antec. de desperatione patet: nam hæc est actus voluntatis, quòd desperans deserit beatitudinem prosequi, vt sibi moraliter impossibilem: ergo in opinione desperantis tollitur obiectum formale spei, quæ est beatitudo vt sibi moraliter possibilis acquisitu. Quoad hæresim est Augustini in *Enchir. c. 7. & 8.* vbi, sine fide, inquit, esse non possunt, sc. spes & charitas. Quid autem expressè perari potest, quod non creditur? Ratio: obiectum formale spei, vt constat ex *disp. 19. sess. 4.* est beatitudo vt certò obtinenda per misericordiam & omnipotentiam auxiliatricem Dei, ex *Hebra. 6.* vbi spes Christiana dicitur anchora animæ tuta ac firma. Ac hæc obiectiua certitudo tollitur per hæresim: nam vt spes sit vti oportet ad beatit. consequendâ, inniti debet promissioni diuinæ: nititur autem ei mediante fide infusâ, quæ diuinam promissionem, modumque sperandi salutem proponit: est. n. fides proxima regula, à quâ dirigi debet Christiana spes, vt firma & certa sit, vt esse debet spes ad beatit. consequendam necessaria: igitur hæc sublata, tollitur obiectum spei Christianæ, quæ est obiectiua certitudo beatitudinis consequendæ.

20.
Assertio
communis.

De desperati-
one.

21.
De hæresis
expressè
August.

Hæresis tollit
obiectum
formale spei.

22.
Duplicit.

1. Modus

Itorum dicitur
plur.

23.
Confir.

Porrò, sublata fide diuinâ, tolli potest obiectum formale spei Theol. vel proximè & immediatè, vt si tollatur fides ipsius promissionis diuinæ de beatitudine consequenda, & medijs eam obtinendi: vel remotè & mediatè, vt si tollatur fides diuina circa alios articulos, & consequenter circa hunc diuinæ promissionis de beatit. consequendâ: cum non possit tolli fides diuina circa vnum artic. & manere circa alios. Iuxta 1. modum facillè apparet, quo pacto tollatur obiectum formale Christianæ spei: nam per hunc modum ponitur erroneum iudicium, vel quòd beatitudo non sit nobis à Deo promissa, vel quòd non sit obtinenda auxilio Dei, sed viribus proprijs. 1. modo tollitur beatitudo vt possibilis adipisci: 2. vt obtinenda auxilio Dei: vtroque tollitur obiectum formale spei Theol. quod est beatitudo vt certò consequenda auxilio & misericordiâ Dei: obiectum formale Theologicæ Spei. Confir. cum vtroque actu pugnat actus spei Theol. ergo per vtrumque actum corrumpitur habitus spei Theol. nam per eum actum demeritoriè corrumpitur habitus spei Theol. qui incòpossibilis est cum actu spei. Antec. prob. implicat, vt quis efficaciter velit prosequi beatit. stante erroneo iudicio, quòd beatitudo non sit nobis à Deo promissa, cum efficax voluntas prosequendi beatit. necessariò supponat iudicium certum de beatit. à Deo promissa: quod repugnat cū opposito iudicio de eadè à Deo non promissa. Impli- cat præterea, vt quis speret beatit. obtinendâ auxilio Dei, & simul viribus proprijs: nam vnus actus negat alium.

24.

alium. Hoc posterius est cōtra Turria 2. 2. q. 21. art. 2. ubi cum Vasquez docet, eum, qui cum Pelagio beatitudinem sperat propriis viribus consequendam, non peccare contra spem, ac proinde per hunc actū non corrumpi habitum spei. nam nemo potest à se ipso aliquid sperare, cum obiectū spei sit arduum alterius auxilio consequendū. Quod fund. disp. 19. sect. 1. impugnauit. Nec refert, quod talis actus non sit desperatio; non .n. per solam desperationem tollitur habitus spei, sed etiam per hæresim tollentem obiectum formale spei. De 2. modo est difficultas, an per eam tollatur obiectum Christianæ spei. Ratio dub. nullam videtur connexionem habere hæreticum iudicium, ex. gr. de virginitate B. Mariæ, cum iudicio de beatit. consequendā: nam posset quis errare in 1. & verum iudicium habere de 2. Nihilominus dico, etiam per hunc modum tolli obiectum formale Christianæ spei, quia sublata fide infusa de vno articulo, eadē tollitur circa reliquos: atq; ad eum qui habet iudicium erroneum erga vnum artic. non potest habere certum iudicium fidei diuinæ de alio: ac proinde tollitur infallibilis certitudo obiecti spei Theol. quæ essentialiter pendet ex infallibili certitudine iudicii fidei diuinæ. Quare nego, eum, qui errat in virginitate Deiparæ, posse certum fidei diuinæ iudicium habere de beatit. cōsequendā, sed ad summum habere poterit iudicium humanā fide ac ratione conceptū, quod ad beatit. supernat. sperandam, vt oportet, vt eam consequamur, non sufficit: cum hæc sperari debeat certitudine infallibili in nixā promissioni Dei fide diuinā creditæ.

25. 2. Modo tollitur obiectum spei.

Ratio.

26.

Dico 3. non quouis præsumptionis actus demeritoriè corrumpitur habitus spei Theol. sed eo dumtaxat, qui supponit erroneum iudicium de beatit. consequendā. Prob. pars 1. præsumptio, quæ non fundatur in iudicio erroneo, non repugnat cū actū spei Theol. igitur non est demeritoria causa corruptiua ipsius habitus. nā habitus spei demeritoriè non corrumpitur, nisi per actum impossibilem cum actu veræ spei. Antec prob. potest quis habere certū iudicium de beatit. quod sit nobis à Deo promissū, & de modo eam consequēdi per auxilium & gratiam eiusdem, & tamen peccare peccato præsumptionis, plus de æquo diuinā misericordiā præsumēdo: vt si quis in peccatis perseverans speret, Deum sibi in fine vitæ fore propitium, ab eoque sibi auxilium conferendum ad dignè de cōmissis peccatis pœnitendū. Leg. Bannez 2. 2. q. 21. art. 2. §. quaritur 4. & Syluius ibid. qu. 2. ille addit eum, qui præsumit se esse prædestinatū, eaq; spe ductus vult in finem vsq; in peccatis perseverare, probabiliter amissurum habitum spei: eo quod hic destruat rationem formale spei saltem interpretatiuè, quod sufficit ad causam demeritoriè corruptiuam spei infusæ. Oppositum docet Turria ibid. quia sicut, qui imprudenter & culpabiliter credit aliquid vt à Deo reuelatū, quod à Deo reuelatum non est, non amittit habitum fidei, quia per talem actum non auferit obiectū formale fidei: ita qui culpabiliter præsumit se esse prædestinatū, eaq; spe fretus vult in peccatis vsq; in finem perseverare, non amittit spem, quia per hunc actum non tollitur obiectum formale spei. Verum prior sent. est nostris principis conformior, quibus ostendi, ad obiectum formale spei infusæ pertinere obiectiuam certitudinem nixam promissioni diuinæ, quæ haberi nō potest, nisi ex certo iudicio fidei diuinæ. Cum igitur sic sperans non habeat certum iudicium de verā promissione diuinā, sed potius erroneum de falsa: quippe qui putaret, prædestinatū fore saluandum absq; meritis, non posset pro obiecto formali habere beatitudinem, vt certè consequendam ex infallibili promissione Dei. Nec est par ra-

Posterior pars constat ex 2. assert.

Oppositio sens. fund.

27. Improbabilior sent.

tio de fide diuinā, ad cuius obiectum formale non spectat certa ac prudens propositio obiecti credendi, cum hæc sit tantum conditio, non ratio formalis credendi: proinde per leuem & imprudentē assensum fidei nō tollitur obiectum formale fidei, quod est testimonium diuinum. Tollitur autē obiectum formale spei per actum, quo quis iudicat prædestinatū fore saluandum absq; meritis. Cæterum qui credit aliquid vt à Deo reuelatum, quod à Deo reuelatum non est, non credit fide diuinā, sed humanā. Sicut qui sperat prædestinatū sine meritis fore saluandum, non sperat spe infusā & supernat. sed humanā & naturali. Infertur 1. spem non tolli solā omissione actūs debiti, sicut nec fidem. Fund. sola ommissio actūs debiti non tollit positiuè obiectū formale habitus spei, vel fidei. Dices. Sola ommissio actūs debiti tollit charitatē: ergo sola ommissio actūs debiti tollit spem & fidem. Nego conseq. quia charitati, cum sit amicitia erga Deum, quodlibet mortale opponitur positiuè, vt inimicitia contra Deum, ac proinde positiuè oppositū charitati, quæ est amicitia erga Deum. At nō quodlibet mortale positiuè opponitur fidei, au; spei, sed tantum illud, quod positiuè tollit earum obiectum formale: Sola autem ommissio actūs debiti non tollit positiuè obiectū formale fidei, & spei. 2. Ad quemlibet actum spei Christianæ necessarium esse aliquod iudicium fidei infusæ elicitum propter testimonium Dei. nam actum spei præcedere debet actus fidei de promissā beatit. nec est necessarium, vt omne iudicium, quod ad actum spei concurrat, sit fidei infusæ: ita ad actum quo quis sibi certè beatitudinem sperat per condigna opera ex diuinā gratiā profecta, duo iudicia concurrunt, alterum de promissione beatit. à Deo factā, & auxiliis saltem sufficientibus ad eam consequendā: alterum de auxiliis congruis sibi conferēdis. prius debet esse fidei infusæ elicitum propter testimonium Dei: posterius non necessariò est fidei infusæ, cum non necessariò quis fide diuinā credere debeat, Deum sibi congrua auxilia dellaturū, cum hoc ad fidem diuinam non spectet. 3. Ad tollendum obiectum spei Theol. non est necessarium iudicium erroneum cū pertinaciā, sicut requiritur ad tollendum obiectum formale fidei, sed sat esse quodcunq; iudicium erroneum. Ratio; per quodcunq; iudicium erroneum, etiam absq; pertinaciā, tollitur obiectiuam certitudo spei, quæ pertinet ad formale rationem obiecti spei Theol. sc. de facto autoritas Ecclesiæ proponētis pertinet ad obiectum fidei, non solum vt res credenda autoritate diuinā, sed etiam in ratione infallibilis proponētis, & attestantis vt organi & instrumenti Dei, cuius attestatio est eadem cum attestatio Ecclesiæ, sicut attestatio causæ principalis & instrumentalis. At autoritas Ecclesiæ non tollitur, nisi per iudicium pertinax, quo quis non vult credere Ecclesiæ vice Dei attestanti: ac per quodcunq; aliud iudicium erroneum homo retinere potest animum parendi Ecclesiæ. Obiectum verò formale spei quoad obiectiuam certitudinem tollitur per quodcunq; iudicium erroneum, etiam non pertinax. 4. Amittet habitū spei, qui ex odio contra Deum desideraret carere ipsius visione, quia hic actus est virtualis desperatio: est enim nostris prosecutionis beatit. in quo desperatio consistit: nec minùs hic actus destruit obiectū spei, quàm formalis desperatio. nam qui ex odio contra Deum desiderat carere visione Dei, expressè non vult beatit. ac proinde expressè tollit à se beatitudinem, quæ est obiectum spei. 5. Non potest corrumpi fides, quin corrumpatur spes, potest corrumpi spes, non corrupta fide. Primum prob. corruptā fide, necessariò tollitur

28. Coroll. 1.

Ratio distri. minus.

29. Coroll. 2.

Duo iudicia procedunt ad unum spei.

30. Coroll. 3.

An requiratur iudicium cum pertinaciā.

31. Coroll. 4.

32. Coroll. 5.

litur obiectum formale spei, quæ est obiectiva cer- titudo fundata in promissione Dei diuinâ fide cre- dita: & fides Trident. sess. 6. cap. 8. est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis iusti- ficationis: corruente autem fundamento, totum æ- dificium in eo nitum corruere necesse est. Secun- dum constat, quia potest quis desperare, se conse- cuturum beatit. non propter aliquod hæreticum judi- cium, quod habet vel de diuinâ promissione, vel de misericordiâ Dei, sed propter difficultates, quas experitur in petuincendis suis prauis affec- tibus: Fides autem non corrumpitur, nisi hæresi.

33. Coroll. 6.

6. Amittit spem ille, qui erroneo iudicio culpa- bili ductus sperat, se consecuturum beatit. in virtute alicuius creaturæ, vt causæ principalis, nam per hu- iusmodi iudicium culpabile tollitur demeritorie obiectum spei Theol. quæ est beatitudo conse- quenda in virtute Dei vt causæ principalis. si tale iudicium non sit culpabile, vel saltem non mortali- ter culpabile, non potest demeritorie tollere habi- tum spei. 7. Nemo potest verum actum Christianæ spei, vt oportet ad salutem consequendam, elicere, nisi præcedat actus fidei infusæ. nam actus spei, vt sit sicut oportet ad salutem, debet esse supernatura- lis quoad substantiam: hic autem necessariò elici debet ex motiuo supernat. nequit autem motiuum supernat. voluntati proponi, nisi actus fidei infusæ: nam sola fides infusa proponit beatitudinē vt certò nobis possibilem ex promissione & misericordiâ Dei nos adiuuantis, cum nulla cognitio naturalis possit beatitudinem superari. vt certò nobis possibile ex promissione Dei misericorditer nos adiuuantis proponere. 8. Peccatum desperationis formaliter nõ consistit in actu intellectus, quo quis iudicat bea- titudinem sibi esse ad consequendum impossibilem sed in actu voluntatis, exhortato ex parte intelle- ctus iudicio de impossibilitate obiecti consequen- di. nam desperatio debet directe opponi actui spei: at hic non consistit in actu intellectus, quo quis iu- dicat beatitudinem sibi esse acquisitū possibilem, sed in actu voluntatis, quo quis efficaciter intendit pro- sequi beatit. connotato ex parte intellectus iudicio de possibilitate beatitudinis consequendæ. Est autē formaliter desperatio fuga & recessus ab obiecto amato & desiderato propter impossibilitatem eam consequendi. Vnde formaliter dicitur actum nolitionis. 9. Desperatio pro obiecto formali habet malū vt malum: bonum verò, quod desperatur, habet tantum vt obiectum materiale. nam desperatio est fuga: fuga non est boni vt boni, sed mali vt mali, cum nequeat bonum vt bonum odio haberi. Est autem malum, quod in obiecto desperationis odio habe- tur, impossibilitas consequendi rem desideratam & amaram: cum non minus sit malum homini, incur- rere in aliquod malum, quam non consequi ali- quod bonum à se amatum & desideratum. Nec contraries est s. Tho. qui 1. 2. q. 48. art. 4. ad 2. & 2. 2. q. 129. art. 6. ad 2. docet, desperationem respicere bonum, & non nisi per accidens malum: nam intel- ligendus est de obiecto materiali, non de formali, vt illum explicat Caiet. 1. 2. q. 42. art. 1. Valen. ibid. 3. q. 7. pu. 2. Prima sent. seu error falsum supponit fundam. nempe in solâ fiduciâ, quæ recte s. Tho. 2. 2. q. 129. art. 6. ad 3. est spes roborata ex aliqua firmâ opinione iuxta illud Senecæ Epist. 16. ad Lucil. Iam de te spem habeo, nondum fiduciam, justificationem consistere.

34. Coroll. 7.

Ad fund. secundæ constat, per quod peccatum præsumptionis corrumpatur spes Theol. Ad fund. abundè probatum non solum per actum despera- tionis, sed etiam hæresis, destrui habitū spei Theol. Ad fund. quartæ ostensum, quâ ratione hæresis sit contraria spei, ac proinde per eam eius habitū cor-

35. Coroll. 8.

umpi. nam etsi directe & formaliter non opponatur ex parte actus voluntatis, in quo spes consistit, opponitur saltem ex parte infallibilis iudicii de possi- bilitate beatitudinis fundatâ in promissione diuinâ quoad iudicium actus spei Theol. vt regulam & obiectum essentialiter supponit. Nec est eadem ratio de fide, quæ non necessariò corrumpitur actu desperationis, vt actu hæresis corrumpitur spes: nam spes pendet à fide, vt à proximâ regulâ propo- nente & applicante obiectum: fides, cum sit fun- damentum & initium omnis justificationis, non pen- det à spe, & consequenter non necessariò corrum- pitur actu desperationis, nisi quando desperatio supponit hæresim. Ostensum etiam est, quo pacto hæresis sit contraria motiuo formali spei, auferendo ac destruendo illud per iudicium erroneum. Ad confir- neg. conseq. quia cum hæc corruptio non fiat per actus physice oppositos, sed demeritorie, & per sub- lationem obiecti formalis, nõ est necesse, vt fiat per actus versantes circa idem subiectum, cum possit actus circa vnum subiectum esse causa demeritorie corruptiua obiecti formalis habitus existentis in alio subiecto:

36. Coroll. 9.

DISPUTATIO XXII.
Quodnam sit subiectum Spei Theologicæ.
Dvplex est subiectum spei Theol. proximum, & remotum, proximum est voluntas, nam siue sermo sit de spe Theol. habituali, siue actuali, certum est, proximum subiectum ipsius esse voluntatem, quam adiuuat ad actus supra suas vires eliciendos, si sit habitus: vel illam afficit & informat, si sit actus: cum probatum sit actum spei esse actum voluntatis, & habitus sit ponendus in eâ potentia, quam debet ad actum iurare. Quoad subiectum remotum, certum est in damnatis non esse habitum, neque actum spei Theol. nam ad actum spei requiritur, vt res speranda iudicetur vt possibilis acquiri: damnati autem nequeunt beatitudinem iudicare vt possibi- lem sibi acquisitū: & nullum habent auxilium super- nat. præparatum, ad actum spei Theol. Quoad habitum etiam patet: nam sublato ab ipsis obiecto formali spei, quod est beatitudo vt possibilis acqui- ri, tollitur habitus, qui solum datur ad operandum circa suum obiectum. Confir. Damnati habent po- sitiuum actum desperationis, dum apprehendunt beatitudinem, vt sic impossibilem acquiri: sed per actum desperationis corrumpitur habitus spei, cum per actum desperationis tollatur obiectum spei: Nec obstat, quod damnati naturaliter desiderant esse beati: nam talis actus non est spei Theol. qui essentialiter requirit vel habitum infusum, vel auxi- lium supernat. sed naturalis, proficiscens ex natura- li amore sui. 2. Certum, habitum spei non corrumpi quouis mortali, proinde manere in peccatoribus: 3. certum, non manere in hæreticis: quia in eis non manet obiecta certitudo beatitudinis, quæ pertinet ad obiectum formale spei Theol. 4. Quoad ani- mas purgantes certum videtur, in eis non solum manere habitum, sed etiam actum spei Theol. ita s. Tho. 2. 2. q. 18. art. 3. & cum cõtere omnes recen- nam animæ purgantes eliciunt verum actum spei, vt mox. ergo retinent habitum, nam hic non tollitur quamdiu non tollitur obiectum, in quod ferri possit. Ad verum autem actum spei Theol. quatuor re- quiruntur, vt bonum, quod speratur, sit absens, pos- sibile, arduum, & paratum sit speranti auxilium ad talem actum eliciendum. Hæc omnia habet actus spei,

37. Ad argu- menta alia rum sent.

38. 39. Ad fund. 40. Ad fund. quæritur.

ut ex parte actus voluntatis, in quo spes consistit, opponitur saltem ex parte infallibilis iudicii de possi- bilitate beatitudinis fundatâ in promissione diuinâ quoad iudicium actus spei Theol. vt regulam & obiectum essentialiter supponit. Nec est eadem ratio de fide, quæ non necessariò corrumpitur actu desperationis, vt actu hæresis corrumpitur spes: nam spes pendet à fide, vt à proximâ regulâ propo- nente & applicante obiectum: fides, cum sit fun- damentum & initium omnis justificationis, non pen- det à spe, & consequenter non necessariò corrum- pitur actu desperationis, nisi quando desperatio supponit hæresim. Ostensum etiam est, quo pacto hæresis sit contraria motiuo formali spei, auferendo ac destruendo illud per iudicium erroneum. Ad confir- neg. conseq. quia cum hæc corruptio non fiat per actus physice oppositos, sed demeritorie, & per sub- lationem obiecti formalis, nõ est necesse, vt fiat per actus versantes circa idem subiectum, cum possit actus circa vnum subiectum esse causa demeritorie corruptiua obiecti formalis habitus existentis in alio subiecto:

vt ex s. C. roll. confit.

Ad confir.

In damnatis nec. dicit spei.

Nec habitus

Manet in peccatoribus non in hæreticis.

Manet in anima purgante.

Etiam actus spei.

Spei, quem animæ purgantes eliciunt: nam beatitudo est illis absens, cum nondum illam possideant: eis possibilis, imò certò & infallibiter futura, cum non possint amplius ab ea deficere: eis ardua, cum debeant illà acquirere pœnis, & tormentis purgantis ignis: habent ad talem actum eliciendum paratū auxilium: nam si illud paratū habebant in hâc vitâ, non est, cur non in purgatorio. Dices: Animæ purgantes habent evidentiam de consecutione suæ beatit. ergo nequeunt de illa habere spem, cum hæc requiratur obscuritatem, & incertitudinē, saltem ex parte sperantis. Resp. 1. neg. antec. nam animæ purgantes habent solam certitudinem de consecutione suæ beatit. nō enim habent aliam notitiam, quàm fidei: si hanc ipsam accipiunt etiam ab Angelis, talis notitia non excedit fidem, quam ipsæ præstant Angelis. Nego conseq. ut constat de Christo, qui veram habuit spem de gloriâ sui corporis, & infra; de cuius tamen consecutione evidentem habebat notitiam per scientiam infusam, & beatificam. nec actus spei Theol. essentialiter requirit incertitudinem & dubietatem ex parte sperantis, ut patet in Christo, qui cum summâ certitudine & evidentiam habebat verū actum spei de gloria sui corporis. Maior dimic. est de beatis, & de Christo, tam quoad habitum, quàm quoad actum. Prima sent. negat, tã in beatis, quàm in Christo, etiã dum fuit in hâc vitâ mortali, fuisse verum actum, vel habitum spei Theol. Ita Schol. cum Magist. in 3. dist. 26. Bon. in expost. tex. Richar. art. 5. q. 2. Scotus dist. 31. q. vn. Thomista cum Angelico 2. 2. q. 18 art. 2. & 3. & 1. 2. q. 67. art. 4. & 5. & in quest. d. sp. qu. de Spe, art. 4. Caiet. Bannez, Valen. dist. 2. q. 1. de Spe, pu. 3. Malder. Syluius, Turria, disp. 62. dub. 1. Spes, n. essentialiter requirit primum suum obiectum absens. at primum obiectum Spei Theologicæ sc. Deus ut bonum nostrum, non est beatis, nec Christo, etiã dum fuit in vitâ mortali, absens: ergo nequit in beatis, vel in Christo esse spes Theol. Maior est Pauli ad Rom. 8. Spes, qua videtur, non est spes: nam quod videt quis, quid sperat in quem loc. Ambr. Manifestum est, non esse spem, que videtur, sed quod non videtur. Quod enim videtur, scrib. in eud. loc. Ans. nō speratur, sed scitur: siue possidetur. ut Hic. interpretatur. Nam spes, subiungit Chry. Ho. 14. est de futurâ fiduciam habere. vnde iidem Patre. testantur, de ratione spei esse futurorum expectationem, quæ cum possessione pugnat. Secunda affirmat, esse quidem in beatis, & Christo, habitum spei Theol. ad actus secundarios connaturaliter eliciendos, nullum verò in iis esse verum actum primum spei: nam hic requirit obiectum arduum: at nihil beatis, aut Christo arduum esse potest. Tertia arbitrat, fuisse in Christo ante adeptam immortalitatem & gloriam sui corporis, nec non in beatis ante resurrectionem verum actum spei Theol. non habitum: ita Vasquez 3. p. dist. 43. c. 2. quia licet & in Christo ante gloriam sui corporis, & in beatis ante resurrectionem sint veri actus spei Theol. circa beatit. futuram corporis, non tamen in eis est habitus, ne vel ille statim post adeptam corporis beatitudinem amitti debeat, vel perpetuò manere otiosus. Quarta opinatur in Christo fuisse verum actum spei circa gloriam sui corporis, & exaltationē sui nominis, & consequenter præinfusum habitum eiusdem: in reliquis autem beatis esse quidem habitum infusum spei Theol. non autem verum & proprium actum illius. Quinta docet, non solum in beatis, & Christo esse habitum spei Theol. sed etiã verum & proprium actum eiusdem: cum tam in Christo ante suam resurrectionem quàm nunc in beatis sit verus actus spei circa futuram proprii corporis resurrectionem.

Dico 1. tam in beatis ante, & post resurrectionē, quàm in Christo est, & fuit habitus infusus spei

Theol. Hanc docent Argen. in 3. dist. 26. art. 3. concl. 4. Suarez. in 3. p. in comm. art. 4. qu. 7. Cominck disp. 19. de spe dub. 10. & 11. pro qua falso citat Scotum, ut supra. Fund. Is operandi modus est beatis, & à fortiori Christo concedendus, qui respectu cuiuscunq; actus est omnium perfectissimus, & à statu illo perfectissimo exigitur: is autē respectu cuiuscunq; actus est omnium perfectissimus, qui est magis connaturalis: hic autem est, qui procedit à principio intrinsecè completo, cū & perfectior modus operandi sit, quo operans suum actum attingit intrinseca sua virtute & eo modo operans suum actū intrinseca sua virtute attingit, quem à principio intrinsecè completo illum producit. nā idē quis perfectius cum infuso habitu, quā sine infuso habitu operatur, quia à principio intrinsecè completo operatur. At omnes actus, quibus & nunc beati, & Christus, dū mortalis existens, beatit. sui corporis desiderabat, elici possunt à virtute Theol. spei: ergo nisi illa infusam præsupponant, non eliciuntur à principio intrinsecè completo, ac proinde perfectiori & connat. modo. Præterea actus illi, quibus tã beati, quàm Christus de suâ & animi & corporis beatit. gaudent ac delectantur apti sunt elici ab eadem virtute spei, cuius non solū est absentem beatit. sperare ac desiderare, sed etiam præsentem amare, & in eâ adeptâ conquiescere: ergo ad omnes hos actus perfectius connaturalisq; eliciendos habere debent beati intrinsecū habitū spei. Resp. 1. cit. Vasq. actus, quibus & nunc beati beatit. sui corporis appetunt, & Christus dum nobiscum mortalis vivebat, non elici comat. ab intrinsecâ virtute spei, sed ab extrinseco auxilio Dei supplente vicem habitus. cū tales actus eliciantur à beatis quasi in transitu. actus verò, quibus de suâ & animi & corporis beatit. delectantur, non est, cur habitum spei requirant, cū hi supern. nō sint, sed naturales maxime, sc. quodcunq; genus boni, ut bonū nostrū est, nobis amare, & de illo adepto gaudere: 1. 2. dist. 195. c. 2. vnde rationē supernat. in actu spei non desumit ex eo, quod speramus nobis beatit. sed ex eo quod illam supernat. à Deo speramus. Sed contra: contra statum beatorū, & perf. & rationē Christi, non ponere actū spei, etiã per aliquod tēpus, nō connat. modo à principio intrinseco elicitum: alioqui neq; debuissent Christo infundi habitus supernat. temperantiæ, & fortit. ad eorū actus conn. exercendos: nam etiam hos actus in transitu tantum, dum fuit in hâc mortali vitâ, exercuit. 2. falsum est, gaudium & delectat. de adeptâ beatit. non pertinere ad habitum Spei, ad quem spectat actus spei: cū ad eandē virtutem pertineat in suum obiectum absens ferri per actū desiderii, & in præsens per actū gaudii & delectationis, cū vterque actus nitatur eodē motivo formali. Sicut ad eandē charitatē spectat, desiderare ac procurare Deo bonum aliquod absens futurū, & sibi complacere de bono Deo præsent. Demum falsum est, actum spei Christianæ non esse supern. ratione beatit. nobis concupit, sed solum ratione modi, quo illam supernat. à Deo speramus: nam si talis actus est supernat. ratione auxilii supernat. quo beati. à Deo nobis speramus, multò magis erit supernat. ratione beatit. supern. Resp. 2. alii, huiusmodi actus tam in Christo, quàm in beatis non elici à spe, sed à charitate: eo quod beati omnia operentur propter Deum. Sed contra; hâc ratione, præter charitatem, nullæ aliæ virtutes deberent in beatis manere: manent aliæ, ita & hæc. Neque ex eo, quod beati omnia operentur propter Deum, non possunt etiam operari propter honestatem aliarum virtutum: nam sicut actus charitatis non tollit à beatis alias virtutes, ita nec impedit earum actus, alioqui redderet illas perpetuò otiosas.

5. Dices.
 Resp. 1.
 6. Resp. 2.
 7. Gravior difficultas de Christo & beatis.
 8. 1. Sent. communis Schol.
 Fundam. potissim.
 9. 2. Sent.
 10. 3. Sent.
 11. 4. Sent.
 12. 5. Sent.
 13.

Fundam. assor.
 Aliqui actus in beatis & Christo non procedunt à principio intrinseco completo.
 Resp. Vasq.
 Absurdum inuoluit.
 16. Resp. 2. non placet.

17.
Resp. 3.
Caus.
Nulla.

Respondet 3. Caus. 3. p. qu. 7. art. 4. huiusmodi actū connaturalius produci à voluntate dispositā per visionem beatam, quam produceretur per habitū. Sed contra, visio beata non est principium elicitiuū talis actūs, cum nullus actus immanens vnus potentie sit principium elicitiuum actus alterius, vel eiusdem potentie, ergo adhuc cum visione beata, voluntas sine habitu spei manebit incompletū principium talis actus. Respondet 4. Lorca apud Coninck disp. cit. dub. 10. huiusmodi actus vel elici ab alijs donis, vel à virtute charitatis: nam idem actus, quo nobis beatitudinem amamus, vt respicit personam, cui tale bonum, amamus, est amor charitatis, ac proinde elici potest ab habitu charitatis. Sed contra; nullum aliud donum est per se principium elicitiuum huius actūs, cum nullus habitus sit elicitiuus actus alterius habitus: cum nullus habitus operari possit extra sphaeram sui obiecti formalis. 2. falsum est, talem actum elici à charitate: nā sicut in viā elicitur ab habitu spei à charitate distincto, ita & in Patriā: vide disp. 19. nu. 60.

Capitula

Hac de habitu spei.

19.
De actu asseritio.

DICO 2. Fuit in Christo verus & proprius actus spei Theol. circa immortalem sui corporis, & nominis exaltationem. nam fuerunt omnes conditiones ad eum actū requisitae: sc. bonum, quod speratur, increatum, absens, possibile, arduum acquisitu.

20.
In Christo conditiones ad actum spei sc. bonum increatum.

Fuit prima conditio: nā licet beatitudo corporis & nominis exaltatio per se sumpta nō sit bonum increatū, nec formalis consecutio boni increati, vt est visio beatifica, est tamen aliqua participatio boni increati, quatenus cū beatitudine animæ, beat totum hominem, eumq; perfectē participem reddit increatæ beatit. vt bonitas supernar. proximi, quatenus est quædā participatio bonitatis diuinæ, est obiectum actūs charitatis erga proximū, eumq; specificat, redditq; Theologicū, & eiusdem ordinis cū actu charitatis erga Deum, licet imperfectiorem intra eundem ordinem: ita, quia beatitudo corporis, vt participatio est beatitudinis increatæ, connotatiuè saltem includit increatā beatit. vt principium à quo participatur, sufficiens est reddere actum, quo talis beatitudo appetitur, Theologicū, & eiusdem ordinis, licet imperfectiorem intra eundem. Par ratio est de nominis IESV exaltatione, quæ, quatenus est quædā participatio exaltationis nominis Diuini, sufficiens est, reddere actum, quo hæc speratur, Theologicū.

21.
Absens possibile.

Fuit secunda & 3. conditio: siquidem Christo mortalem vitam agent, & beatitudo sui corporis, nominisq; exaltatio erat absens, cum nonnulli post resurrectionem eas possidere cœperit; & acquisitu possibilis, cum ad vtramque consequendam infallibilia habuerit media.

22.
Arduum acquisitu

Fuit quarta: nam tam immortalitas corporis, quam nominis exaltatio per totum mundū cœlestē, terrestrem & infernum, proposita fuit Christo vt præmium sue passionis & mortis, iuxta illud, *Luca vi. Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* nempe corporis, cum gloriam animi iam diu ab exordio sue conceptionis possederit. Et iuxta illud *ad Hebr. 2. Videmus IESVM propter passionem mortis gloriam & honore coronatum.* & ad *Philipp. 2. Humiliavit semetipsum factus obediens vsque ad mortem &c. propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* Igitur vtriusq; doni consecutio fuit Christo ardua, vt potè propriā morte & passione acquirendum. At insistant *Medina, & Lorca apud Coninck cit. disp. 19. de spe. dub. 11.* Primò beatitudo corporis est naturalis proprietas beatit. animæ, ab eā necessariò manans: ergo non potuit Christo qui animæ beatitudinem possedit ab initio sue conceptionis, esse ardua: siquidem illa

23.
Instans.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

vt connaturalis proprietas necessariò, resumpto corpore, dimanauit ex beatit. animæ. 2. obiectum spei debet respectu sperantis esse cōtingens: Christus autem certissimus erat de beatit. corporis: ergo non potuit illam sperare, cum nemo sperare queat, quod certò nouit futurum: nam quod certò cognoscitur futurum, non tam speratur, quam possidetur, saltem intentionaliter.

Sed contra 1. falsum est, beatitudinem animæ esse physicum principium beatitudinis corporis; sed ad summum morale, quatenus possidenti beatit. animæ connaturaliter debetur beatitudo corporis. Cū enim beatitudo animi consistat in actu beatifico, & hic sit immanens, nullam habet physicam actiuitatem naturalem producendi beatit. corporis. Et esto, illa sit naturalis proprietas, adhuc non sequitur, consecutionem illius non fuisse Christo arduam. sicut etiam fruitio naturaliter consequitur visionem beatam, cū n tamen hinc non sequatur, illam non esse simul cum visione beata arduam viatoribus. Ratio: etsi resumpto corpore, ipsius beatitudo necessariò promanauerit ex beatitudine animæ, adhuc potuit hæc necessaria promanatio proponi Christo propriā morte & passione obtinenda: & de facto illā ita Christo propositā fuisse, cōstat ex citatis oraculis: nō enim repugnat, eandē perfectiōnem duplici titulo, & connaturalis proprietatis, & iusti præmij eidem deberi. Contra 2. Nego maior. nam & in gratiā confirmati, & animæ purgantes certi sunt de suā beatit. & tamen illam sperant vero actu spei Theol. ergo & Christus, quia certitudo futuræ beatit. solū tollit timorem & anxietatem illam consequendi, non formale obiectum spei, quod est bonum futurum arduum. Maior diff. est de actu spei beatorum respectu beatit. sui corporis, an ille sit verus & proprius actus spei. nam deest conditio 4. sc. arduitas illam consequēdi: siquidem eam certissimè consecuturi sunt, absq; vilo ipsorum labore ex infallibili Dei promissione. Ob hanc rationē, *Coninck nor. dub. 10. concl. 1. & alii* putant, in beatis nō esse verum & proprium actum spei Theol. Ad contrariū sanctorum Theologorumq; doctrinæ conformius. Patres qui actum spei negant beatis respectu beatit. animæ, concedunt respectu beatit. corporis, vt ex ipsorum ratione n. 8. colligitur, sc. quòd beatitudo animæ sit præsens, & actu ab animā possideatur, supponentes de ratione obiecti spei esse absentiam boni futuri: quā ratione vtuntur etiam Scholastici.

24.
Resp. ad 1.

Resp. 2.

25.
Ad 2.

Hac de actu spei Christi
26.
De beatis ratio dubi

Verior sent.

27.
Ad rationē dubi

Ad rationē dub. dico, etiam in beatit. futurā corporis respectu beatorū reperiri rationē ardui, prout hæc ratio facit ad obiectum formale spei. nā, vt disp. 19. scilicet. 1. arduum non spectat ad obiectum formale spei, prout inuoluit difficultatem consequendi bonum, vt sic enim potius remouet potentiā à consecutione obiecti, sed prout dicit bonum excellens cōsurgens ex difficultate illud consequendi. Beati autē etsi nullam habeant difficultatem sui corporis beatitudinem consequendi, proinde nequeunt consecutionem illius respicere vtlib: arduam & difficilem, possunt tamen illam respicere vt bonum excellens cōsurgens ex præteritis actibus laboriosis, quibus eā sibi in viā compararunt. Cū enim hoc bonum excellens, quā pertinens ad obiectū formale spei, à difficultate pendeat vt à purā cōditiōne, parū aut nihil refert, quòd hæc difficultas apprehendatur præsens, vel præterita, modò bonum ex illā cōsurgens sit absens & futurum. Dices: hoc pacto possent beati sperare etiam beatit. animæ, quā possident cū etiam absentia boni sperati sit cōditiō obiecti spei: ac proinde ferri poretunt in obiectū formale, apprehensā absentia ipsius vt præterita. nego sequel.

28.
Dico 2.

Resp.

T nam

nam vt ex citatis Patribus & Schol. constat, actus spei essentialiter est tendentia voluntatis in bonum possidendum, nondum possessum. Cum igitur per sublationem absentia bonum fiat præsens & possessum à sperante, nõ poterit amplius in illud tendere vt in bonum possidendum. In difficultatem autem non tendit sperans, vt in rationem formalem. sed vt in conditionem, ex qua confurgit bonum excellens, in quod tantum formaliter tendit. Quo fit, vt si, eã de præsentia sublatã, possit manere idem bonum excellens ex præteritã difficultate à sperante superatã confurgens, manere poterit actus verã spei. Cæterum si quis contendat, præsentem difficultatem, vt à sperante superandam, esse conditionem, sine qua nequeat actus denominari spes, contentio erit de puro nomine.

Nra.

29. Ultima diff. cultas.

Inx'a primcipia disp. 19 n. 52.

De duplici modo.

30. Ad fund. prima.

Reilat diff. an actus quo beati nobis beatitudinem appetunt, possit esse actus spei. Dixi, poss. esse: quia fortè de facto semper talis actus in beatis est charitatis, vel Dei vel proximi. Qui ad actum spei requirunt cum bono excellenti confurgente ex difficultate assequendi ipsam diff. vt præsentem vel futuram, vt nec præterita sufficiat; consequenter negabunt, huiusmodi actum, posse esse spei in beatis, cum beatis nihil possit comparari vt difficile pro tempore præsentis, vel futuro. Distinguo: beati posunt nobis beatitudinem desiderare, vel vt bonum ad ipsos pertinens, quã apprehendentes proximum vt sibi coniunctum, quidquid illi desiderant, sibi quodammodo desiderant: vel quã promotiua est suã ipsorum beatit. Hoc 2. modo nequeunt beati actus spei nobis sperare beatit. cum per talem actum in nullum possint bonum excellens ex difficultate ab ipsis superatã, vel superatã confurgens tendere: quia licet per talem actum possint beati respicere ad bonum accidentale, quod ex futurã nostrã beatit. ipsis accedet; quia tamen huiusmodi bonum accedit beatis absque vilo ipsorum labore & difficultate, tam futurã, quã præteritã, non possunt in illud tendere actu spei. 1. modo quia apprehendunt beatitud. proximi vt propriã, eamq; appetunt quodammodo vt suam, possunt vt sic apprehensam actu spei in illam ferri. Nam quã ratione illam apprehendunt, & appetunt vt propriã, eãdem apprehendunt vt sibi quodammodo difficilem, non quod ipsi debeant difficultatem superare, sed quod proximus, vt faciens vnũ cũ ipsis, debeat illam superare.

Ad fund. 1. sent. concedo, spem requirere primum suum obiectum, qui est Deus, vt bonum nostrum absens, non simpliciter, sed formaliter, quã est principium beatit. corporis: vt sic enim non est ante corporum resurrectionem beatis præsens: esto sit illis præsens, quã est principium beatit. animæ. vt si Deus ante corporum resurrectionem communicaret se beatis per solam visionem, non per amorem beatum sui, idem Deus diceretur absens à voluntate beatorum: ac proinde possent beati habere spem de Deo possidendo per amorem beatum, esto non possent habere spem de eodem vt possidendo per visionem beatam. Nam Deus dicitur formaliter possideri per actum potentia; quo absente, dicitur Deus à tali potentia absens, esto sit præsens alteri potentia; per actum proprium ipsius. Proportionali modo dicitur Deus absens à corpore beatorum, quamdiu se illis non communicat per proprium actum & gloriam corporis; esto sit præsens eorum animis per proprium actum & gloriam animæ. Iuxta hanc resp. explica Scripturas & Patres, vt solum intelligantur de absentia Dei, quatenus est principium gloria; & beatit. corporis: quanquam solum loquantur de beatit. animæ, respectu cuius

beati non habent spem, licet habeant actum delectationis & gaudij, qui producuntur ab eodem habitu spei. Ad fund. aliarum, quã aduersantur nostrã sent. patet, quo pacto sc. in Christo, & in beatis sit habitus spei Theol. & quã ratione fuerit in Christo ante resurrectione sui corporis, & in beatis ante idẽ iudicij verus & prop. ius actus spei infusã.

Ad fund. aliarum sent.

DISPUTATIO XXIII.

De præceptis Spei.

Q VÆRITVR, An detur præceptum de Spe, & quale illud sit, quæue sub hoc præceptum cadant, & quando illud obliget? Duplex præceptum de spe; affirmatiuum, negatiuum si nobis præcipitur spes futuræ beatit. à fortiori prohibetur eiudẽ deperatio. Videri potest alicui, nullum de spe præceptum dari: nã ad ea, ad quæ suã naturã inclinamur, præcepto non egemus. nullus est, qui ad beatit. sperandam suã naturã non inclinatur: teste August. li. 10. Confess. cap. 20. Vitam beatam omnes volunt, & omnino qui nolite eam, nemo est, ita nullum datur præceptum ad proprium esse conseruandum distinctum à præcepto incluso in naturali inclinatione, quam ad id vnusquisq; habet; cum naturalis inclinatio sit quoddam præceptum ab authore naturæ vnusquisq; datum.

1. Probatio affirmatiuo probatiuo oris negatiuum.

Hic non obstat.

DICO 1. datur præceptum de spe distinctum à præcepto, quod vnusquisq; habet de propria salute & verã beatit. sibi procurandã. aliqui videntur hoc negare, dum aiunt hoc præceptum, non colligi ex scripturã, vel authentico testimonio, sed ex solã necessitate mediij ad finem, quam actus spei Christianæ habet ad iustificatione, vt ad finẽ. Cæterum Scripturæ locus, vt rectè Suarez. disp. 2. de spe sect. 1. & Turrius. sect. 65. dub. 1. nullus est, qui sufficienter hoc præceptum exprimat, cum omnia intelligi possint per modum admonitionis & adhortationis: & idẽ vt 2. 2. q. 22. art. 1. sapienter S. Doctor, præceptum spei in scripturis nõ tam proponitur per modum præceptionis, quã per modum promissionis, vt ipsã promissione præmij homines excitentur ad præcepta seruanda, quæ de substantiã legis dantur.

2. Assertio communis.

Mula mihi probans.

Ad Hebr. 11. Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit. duplex innuatur necessitas fidei & spei: nam illa, oportet credere, quia inquirentibus remunerator sit, non solum intellige de assensu fidei, sed etiam de motu spei: cum coniungat hic Apost. vtriusque virtutis necessitatẽ, vt constat tum ex inr. cap. vbi fidem definit, sperandarum substantiam rerum, argumentum non apparentium: In quã definit. insinuatur etiã virtus spei: tũ infra: vbi hanc eandem fidem modò explicat per actus proprios fidei, modò per actus pertinentes ad spem, cuiusmodi sunt, inquirere, & expectare futuram Patriam. Verum ex hoc tantum habetur necessitas spei: hæc autem cum non solum oriatur ex præcepto legislatoris, sed etiã ex connexionem mediij cum fine: cumque hoc citatis verbis non exprimat, consequenter neque ex hoc colligi poterit præceptum spei vt distinctum à præcepto, quo quis ratione charitatis tenetur vetam beatit. sibi procurare.

3. Testimonium etiam in iustis.

4. Colligendum aliunde.

Aliunde hoc præceptum colligitur, sc. ex necessitate mediij ad finem, quæ ex cit. Pauli constat: hoc ipso quod actus spei sit ordinatus vt medium necessarium ad vltimum finem consequendum, præcipitur à Deo; vt inductione constat, tum de omnibus actibus posituius virtutũ, qui instituti sunt à legislatore vt necessaria media ad vltimũ finẽ vt de actibus fidei, pœnitentiæ, & charitatis erga Deũ & proximum;

num; tum de negatiuis peccatorum, qui ab ultimo fine remouent. Igitur præter præceptum connaturale, quod, posita institutione Dei ordinantis actum spei ut medium necessarium ad beatit. de spe habemus, est etiam præceptum positium nouo titulo obedientiæ nos obligans ad eundem actum suo tempore exercendum. Cæterum, an duplex committat peccatum, qui tempore debito omittit sperare, ut oportet ad salutem, pro parte affirm. est: ratione duplicis præcepti duplex violatur virtus, & charitatis erga seipsum, & obedientiæ diuinæ, quâ nobis eundem actum spei præcipit. pro negatiua est: ut sit peccatû specialis inobedienciæ, debet expresso animo committi contra virtutem obedientiæ: nec satis est, ut committatur contra obedientiâ genericè inclusam in quouis præcepto, alioqui quouis transgressio præcepti contineret duo peccata, alterum contra virtutem præceptam, alterum contra voluntatem Dei præcipientis, quæ intrinsecè includitur in quouis actu præcepto, vel prohibito. Ratio: præceptû legislatoris; non addit rei præceptæ nouam honestatem distinctam ab honestate, quam vel supponit, vel priuò ponit in re præceptâ: Ecclesia. n. præcipiens ieiunium non addit ieiunio nouam honestatem distinctam ab honestate temperantiæ, quam ipsum per se dicit. vnde qui transgreditur ieiunium ab Ecclesiâ præceptum, committit vnum dumtaxat peccatum contra virtutem temperantiæ. Ad hæc alibi, sequitur hoc præceptum positium ut distinctum à præcepto connaturali, quod de actu spei Theol. habemus, esse diuinum. Nec refert, quod illud ex presè nò habeatur in Sacris Oraclis, uti habentur reliqua præcepta: quia hoc præceptû includitur in reliquis, quæ dantur ad consequendâ vitâ æternâ. nâ hoc ipso quòd datur præceptum de consequendâ salute, datur etiam præceptum de eâ sperandâ: quia omnia præcepta diuina includunt promissionem vitæ æternæ, ut spe præmij magis excitemur ad legis obseruantiam, per eamque saluemur: Matth. 3 & 4. *Pœnitentiam agite: appropinquauit enim Regnum Cælorum.* Marci. vlt. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit:* Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.*

Paulò aliter explicat *cit. S. Doctor.* Docet enim hominem, antequam legem acceptet, debere per fidem agnoscere legislatorem, cui se subijciat; & per spem præmij excitari ad ipsius legem acceptandam, seruandamque, quòd fit, ut ante acceptatam legem hæc virtutes non proponantur homini per modum præcepti, cû frustra imponantur præcepta legis ei, qui nondum legem accepit, nec auctori legis se subiecit: sed proponenda fuit fides per modum admonitionis, spes verò per modum promissionis, ut spe promissi præmij mortales excitarentur ad legem faciliùs acceptandam. Post acceptatam verò legem eadem virtutes non solum nobis proponuntur per modum admonitionis & promissionis, sed etiam per modum præcepti: cum nequeant legis præcepta seruari nisi seruato fundamento ipso præceptorum, quæ sunt fides, per quam homo sponte se subijcit Deo reuelanti, & spes, per quam inducitur ad seruanda præcepta, ipsamque spei præceptum.

Ad rationem respondet *S. Tho. cit. qu. 22. art. 1. ad 1.* negandò, hominem suâ naturâ inclinare ad sperandum beatit. supernat. cûm hæc excedat vires & inclinationem naturæ, quæ tantum fertur in bonum eiusdem ordinis sibi conueniens & commensum. vnde ad eam sperandam induci debuit autoritate legis diuinæ, partim quidem promissis, partim admonitionibus & præceptis. 2. negat, ad maiorem firmitatem, & constantem rectè operandi modum, hominem ob naturæ imbecillitatem non egere

præceptis, etiam de ijs bonis, ad quæ suâ naturâ inclinatur, ut constat de virtutibus moralibus, ad quarum honestatem etiam suâ naturâ inclinatur, adhuc tamen de ijs habet præcepta, ut sunt ferè omnia, quæ in Decalogo præcipiuntur.

D I C O 2. Sub hoc præceptum spei potissimum cadit beatitudo supernat. ut finis, deinde omnia media ad eam consequendam necessaria, quæ non nisi à Deo haberi possunt, cuiusmodi sunt iustificatio peccatorum, & auxilia ad eam necessaria, nec non ipsa finalis perseuerantia, quam etiam *nemo absolutè certitudine*, ut Trident. ait *sess. 6. cap. 13.* sibi polliceri possit, in Dei tamen auxilio *firmissimam Spem collocare & reponere omnes debent.* Fundam. actus spei est nobis propositus sub præcepto: sed actus spei inuoluit hæc omnia per modum obiecti, beatitudinem supernat. ut finem, & reliqua ut media ad finem consequendum: ergo hæc omnia cadunt sub præceptum spei Theol. per modum adæquati obiecti.

D I C E S ea cadunt sub præceptum spei Theol. quæ tenemur fide diuinâ credere: fundatur. n. actus spei in actu fidei diuinæ: at non tenemur fide diuinâ credere, nos consecuturos supernat. beatit. aut media ad eandem consequendam nos adhibitorum: nam hæc omnia pendent ex gratiâ congruâ, & peculiari beneficio & protectione Dei, quam non omnibus concedit. ergo neque ea tenemur sub præcepto seruire. Resp. dist. maior. ea cadunt sub præceptum spei Theol. quæ tenemur fide diuinâ credere ex parte nostrâ, nego; ex parte Dei, concedo. subdistinguo: tenemur fide diuinâ credere ex parte Dei hæc omnia nobis esse præparata voluntate absolutâ & efficaci, nego; voluntate conditionatâ dependenter à nostrâ, concedo. Actus igitur fidei diuinæ, in quo fundatur spes non est assensus in hæc omnia ut absolutè futura; quia cû absoluta futurity horû pèdeat etiâ ex voluntate nostrâ, quæ variabilis est, nò poterit spes nostra in tali assensu fundari, sed in assensu infallibili in hæc eadem ut conditionatè saltem nobis à Deo præparata. Quæ resp. colligitur ex *cit.* Concil. sc. ut nemo possit absolutâ certitudine hæc omnia sibi polliceri, firmissimam tamen spem in Dei auxilio habere omnes debent: *Deus enim, ut subdit, nisi ipsi illius gratia defuerint, sicut cepit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere:* quia, ut *alibi Concilium*, neminem deserit, nisi priùs deseratur. Ad probationem minoris concedo non esse fidem diuinâ credendum, Deum hæc omnia absolutâ suâ voluntate vniciquè præparasse, quod est ea ut congrua & specialia beneficia prædestinasse. Nego hæc ipsa saltem sub conditione dependenter à nostrâ voluntate, si ipsi cooperari voluerimus, non esse omnibus præparata. Ad prob. maior. concedo, spem supponere actum fidei diuinæ, non de voluntate Dei absolutè hæc omnia concedenti; sed de voluntate Dei conditionatâ dependenter à liberâ voluntate nostrâ hæc eadem consentis.

Perplexior diff. de tempore, quo hoc præceptum obligat. distinguenda obligatio; altera per se, quæ est, quando præceptum obligat ratione sui independenter à quocunq; alio adiuncto præcepto: altera per accidens, quando obligat ratione alterius præcepti annexi, quod ad sui obseruantiam necessariò prærequirit alterius præcepti actum: ut præceptum contritionis ad sui obseruantiam prærequirit actum fidei, quo credatur Deum posse peccata remittere; & actum spei, quo à Deo speretur peccatorum venia, sine quibus actibus contritionis præceptum non adimplètur.

Duplex spei præceptum.

5.

Vnum peccatum.

Ratio.

Caroll.

7.

Hanc rationem qui explicat S. Th.

8.

Ad rationem in oppositum m. s. videtur.

Esse præceptis positum diuinis.

9.

10. Dic. 1.

Distinguo.

Subdistinguo

Ad prob. minoris.

Maiori.

11. Incertis difficultatibus superest.

Obligatio duplex notanda.

12.

Dico 3. per accidens spei praeceptum obligat, quoties vel currit aliquod praeceptum, quod sine actu spei seruari non potest, vel vrget tentatio desperationis, quae sine contrario actu spei apprehenditur insuperabilis nam eadem obligatione astringimur ad media, sine quibus finis acquiri non potest. quo astringimur ad finem: ergo qua obligatione tenemur ad occurrens praeceptum seruandū, tenemur ad actum spei, sine quo praeceptum seruari non potest. Posterior pars est contra *Bannez* 2. 2. q. 22. art. 1. dub. 2. concl. 4. & multos recen. Docent. n. tempore tentationis hominem per se teneri ad sperandum. quia eodem praecepto tenemur sperare, quo tenemur non desperare: ergo si tunc sperare est per se medium ad non desperandum, ex eodem praecepto tenebimur sperare. Nostra assertio est *Sanchez lib. 2. de praecept. c. 33. nu. 3. Turria 2. 2. disp. 65. dub. 1. &c.* quia quando praeceptum spei, vt fidei & charitatis, obligat per se, non potest per alium actum suppleri. at tentatio desperationis potest per alium actum superari: ergo in tali casu praeceptum spei non obligat per se. Minor prob. si tempore tentationis alio virtutis actu, quam spei, tentatio superetur, cessat obligatio exercendi actum spei, quae tamen non cessaret, si obligaret per se. Igitur solum eo tempore praeceptum spei obligat per accidens ad superandam tentationem.

Prior pars constat.

13.

Fundam. Bannez.

Confr. Si tali casu spes obligaret per se, desperans duo committeret peccata; alterum commissionis desperando; alterum omissionis non sperando, vtrumque in confessione explicandum. at nemo dicit, tunc duo, sed vnum dumtaxat committi peccatum desperationis: ergo. Sequela prob. quando praeceptum obligat per se, tunc eius ommissio est culpabilis: igitur qui tempore tentationis desperaret, duo committeret peccata; alterum positium desperando; alterum priuatiuum non sperando, si tunc spes per se obligaret. Ad fund. *Bannez*, concedo eodem praecepto nos teneri sperare, & non desperare, sed non eodem actu. Sicut eodem praecepto charitatis tenemur diligere Deum, & eundem non odio habere, non tamen eodem actu, quia ad non odio habendum, tenemur solā negatione odij: ad diligendum verò, positiuo actu charitatis. Ratio; ad non desperandum, sicut ad non odio habendum Deum; obligamur praecepto negatiuo, quod sufficienter impletur solā negatione actus desperationis, vel odij: ad sperandum verò, & diligendum obligamur praecepto affirmatiuo, quod nequit absque positiuo actu spei, vel dilectionis impleri. Praeterea fallum est, tempore tentationis actum spei esse per se vnicum medium ad superandam tentationem, cum ea superari possit vel aliis actibus virtutum, vel solā diuersione cogitationis à tentatione, cum semper in libertate tentati sit, cum Dei gratiā sibi preparatā potestas auerrendi cogitationem ab vrgente tentatione. Et esto, eo casu actus spei à tentato apprehendatur vt vnicum medium ad tentationem superandam: adhuc hoc erit per accidens, propter superandam tentationem, non propter actum spei per se.

14. Confr.

15. Ad fund. Bannez.

Ratio.

16. Coroll. 1.

17. Secundum.

Infertur 1. per accidens nos ad actum spei teneri, quoties ad aliquod Sacramentum accedimus, cuius digna susceptio requirit actum spei, cuiusmodi ad minimum sunt Baptismus, & Pœnitentia in adultis. 2. per accidens ad actum Spei tenemur, cum actum contritionis, vel dilectionis Dei super omnia elicimus. nam actus contritionis per se tendit ad impetrandam à Deo peccatorum remissionem, quae sine actu spei impetrari non potest: idem est de quouis actu pœnitentiae, & vix actus dilectionis Dei super omnia haberi

potest, sine praeuio actu spei, qui naturaliter praecedit actum dilectionis Dei super omnia. vnde *Triden. sess. 6. cap. 6.* dispositionem ad actum dilectionis Dei explicat per actum fidei & spei. Quod certius est de dilectione Dei finis supernar.

3. Ad eundem spei actum tenetur, qui orandi praecepto astringitur: cum oratio nil aliud sit, vt eam cum *Damaſc. 3. lib. Fidei cap. 24.* definit *S. Tho. 2. 2. qu. 83. art. 1.* quam petitio decentium à Deo: petitio autem includit spem impetrandi ea, quae oratione petuntur.

18.

Tertium.

Dico 4. duo sunt tempora certa, quibus per se homo tenetur ad actum spei Theol. alterum initio vitæ quando sufficienter instructus de rebus ad Christi religionem spectantibus, tenetur ad Deum se convertere vt ad vltimum finem, per actus fidei, spei, & charitatis, iuxta illud *ad Hebr. 11. Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remuneratur sit.* Nam esto homo non statim ac vsum rationis attingit, teneatur dilectione supernar. ad Deum se convertere, tenetur saltem postquam fuerit sufficienter de rebus Religionis edoctus. nam hoc iure à nobis exigit beneficium creationis, & redemptionis, vt postquam de illis fuerimus sufficienter instructi, gratias Deo agamus in ipsum credendo, sperando, diligendo. Oppositum, sed absque solido fund. docet *cit. Sanchez.* Alterum tempus est, finis vitæ, quando homo in extremo constitutus maxime tenetur in Deum sperare, à quo expectanda est æterna salus. Præter hæc duo extrema tempora, probabile etiam est, aliquando nos teneri reliquo intermedio vitæ tempore hunc actum elicere: aliqui assignant singulos annos: aliqui quoties menti subit de hoc praecepto obligatio: alij probabilius, negant præter assignata aliud certum tempus præscribi posse, sed id definiendum esse aiunt prudentis arbitrio.

19.

Sola diffic. an huic praecepto satisfiat per alia praecepta, quae actum spei vel includunt, vel supponunt ex. gr. angelicis de mysteriis Religionis sufficienter instructus, eodem actu Christianæ spei simul satisfiat Baptismo, quem suscipit, & praecepto spei, quam ad Deum accedens elicere debet. Similiter an fidelis in articulo mortis eodem actu spei Theol. adimpleat praeceptum de confitendo, communicando, & simul sperando in Deum.

20. Superest difficultat.

Negant aliqui, eo quod cum hæc praecepta sint distincta, distinctis etiam actibus seruari debent. Cohærenter ad ea, quae *10. 8. disp. 9. scilicet.* 4. dico, vno eodemque actu vtrique praecepto satisfieri: sicut vno eodemque actu doloris adimpletur praeceptum confessionis, & contritionis. nam omnia praecepta, quae necessaria sunt ad susceptionem sacramenti, quae in antiqua lege obligabant extra sacramentum, ad maiorem facilitatem legis Euang. commutata sunt in praecepta sacramentorum: alioqui per sacramenta non fuisset nobis via salutis facilius reddita, sed potius difficilior: siquidem præter antiqua praecepta veteris legis, adderent noua propria sacramentorum. Cum igitur actus spei sit necessaria dispositio ad aliqua sacramenta, eodem actu, quo adimpletur praeceptum de digna susceptione sacramenti, simul adimpletur praeceptum spei ad dignam susceptionem sacramenti requiritur. An qui omittit actum spei tempore, quo duplex vrget praeceptum spei & susceptioni sacramenti, duplicis fiat peccati reus, ratione duplicis praecepti, quod transgreditur? Ratio dub. pro parte neg. vt *3. 10. disp. 19. scilicet. 1.* distinctio peccatorum non desumitur ex distinctione praeceptorum: non

21.

Solutio.

22.

Gratis contron. ex no. strâ sent.

non enim sit duplicis peccati reus qui vel ieiunium frangit duplici præcepto, diuino & humano præscriptum; vel sacrum omittit duplici titulo, & cultus alicuius Sancti, & venerationis Domini diei præceptum: ergo nec qui actum spei duplici præcepto diuino, & ipsius virtutis spei, & dignæ susceptionis sacramenti, omittit.

23. Ratio dub. pro parte affir. licet distinctio peccatorum non sumeretur ex distinctione præceptorum solo numero distinctorum, sumitur tamen ex distinctione præceptorum specie diuersorum: eo quod in diuersis specie præceptis diuersa specie inuoluntur motiua, penes quas desumitur diuersitas specifica peccatorum, vt *ibid.* Qui enim ieiunium violat lege Eccles. & voti titulo obligans, duplex incurrit peccatum in confessione explicandum, alterum contra temperantiam ratione præcepti Eccles. ieiunium constituentis in materiâ temperantiæ, alterum contra religionem ratione concepti voti. Præceptum autem spei diuersum specie est, à præcepto dignæ susceptionis sacramenti: siquidem illud est in materia virtutis spei, hoc illius virtutis, ad quam conferendam Sacramentum ordinatur.

24. *Deciditur.* Ex his sent. posterior probabilior: nam tali casu omissio spei duplicem contrahit malitiam specie diuersam, alteram contra virtutem spei tunc temporis obligantis, alteram contra eam virtutem, ad quam conferendam sacramentum per se ordinatur. Priorem malitiam omissio spei contrahit per se ratione sui, posteriorem ratione alterius, nempe illius virtutis, ad quam ordinatur vt medium ad finem: transgressio enim mediij necessarij ad finem contrahit malitiam transgressionis ipsius finis, ad quem consequendum ordinabatur.

SECTIO II.

An possit Deus reuelare damnationem reprobo, & ad quid tunc reprobus teneretur,

25. *17. Sens. Prob. 1.* QVOAD quæst. *Alrifidi. lib. 3. traçt. 5. cap. 6. q. 5. & Bona. in 1. dist. 48. in explis. Tex. Argen. art. 4. in solut. 4. argu. & alij* putat impossibile, vt Deus reuelet damnationem reprobo. Prob. obligaretur ad sperandum, cum adhuc esset in via, in qua teneretur omnia præcepta viatorum seruare, nec posset sperare, cum sublatum ei esset obiectum spei, quod est beatitudo vt possibilis acquiri: nam positâ tali reuelatione, impossibilis ei esset beatitudo.

26. *Prob. 2.* 2. Ex oppositâ sent. sequeretur, posse aliquem æternum damnari absque peccato. ponatur aliquis damnandus ob solum peccatum desperationis, quod non implicat. hic, si ei reuelaretur damnatio, damnaretur absque peccato; nam positâ reuelatione, non esset in potestate ipsius, non desperare; cum sublatum esset obiectum spei, quod est beatitudo vt possibilis acquiri, & positum contrarium desperationis, quod est finalis ac immutabilis sententia Dei de ipsius damnatione, quam damnatus teneretur acceptare, ac proinde teneretur absoluto & efficaci actu nolle beatit. quod est desperare. vbi autem non est libertas, nequit esse peccatum. nec est maior ratio, cur illa reuelari possit damnando propter quodcumque aliud peccatum, & non propter hoc.

27. *Prob. 3.* 3. Talis reuelatio repugnat sapientiæ Dei, cum nullam possit iustam, aut rationabilem causam habere ad eam faciendam: repugnat bonitati; cum futura esset causa desperationis, & aliorum peccatorum: Siquidem positâ huiusmodi reuelatione, vix

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

homo posset aliquid boni facere, aut præceptum vllum seruare.

Coninck *disp. 20. de desper. dub. 12. nu. 93.* putat posse quidem Deum peccatori, non iusto futuram damnationem reuelare, quia repugnat diuinæ bonitati, hominem amicum, & filium adoptiuum, cui iuxta presentem statum debita est gloria æterna, constituere extra omnem spem salutis, & in morali necessitate ab eâ in perpetuum excidendi. nam redderetur tali homini procuratio salutis moraliter impossibilis; cum, desperato fine, nullum posset medium serib. & ex animo arripere, ac exequi; & consequenter nec præcepta, quæ media sunt ad hunc finem, seruare.

Confir. 1. hæc reuelatio esset maxima pœna, quâ iustus non meretur. 2. nequit Deus ex *Damasc. lib. 2. fidei, cap. 29.* ex te antecedente voluntate ea velle, quæ nobis absolutè mala sunt, præferri si causa sint desperationis, & damnationis, nisi ob causam à nobis prius datam, & voluntate consequente.

3. Implicat, vt Deus habeat odio inimicitie supernat. quem amat amore amicitie supernat. At iustum Deus amat amore supernat. amicitie vt. 3. 10. ergo implicat, vt ei æternam suam damnationem reuelet: nam per hanc reuelationem Deus haberet iustum odio inimicitie supernat. cum per hanc illum æternum à suâ amicitia repelleret per finalem & decretoriam sententiam, quam illi per huiusmodi reuelationem intimaret. Quod enim maius signum odij Dei erga creaturam, quam illi decretoriè intimare æternam eius damnationem & à suâ amicitia perpetuam separationem?

S. Thomas *qu. 23. de verit. art. vlt. ad 2. Banhez 2. 2. qu. 22. art. 1. dub. 3. Valen. disp. 2. qu. 4. pu. 1. sine Turria. disp. 65. dub. 2. Vasquez 1. 2. disp. 72. n. 15. Suarez disp. 2. de spe. sect. 2. Sylui. 2. 2. qu. 20. art. 1. & communiter reliqui* absolutè affirmant, id de potentia absolutâ fieri posse, quamuis negent de ordinariâ. vnde curus. *Tho. cit.* authores monent, si talis reuelatio fieret, eam non intelligi absolutè, sed sub conditione, & solum comminatoriè, vt fuit reuelatio Ionæ 3. *Adhuc quadragesima dies & Ninive subuerteretur: si Ninuitæ in suis peccatis perseuerassent.*

Hæc sent. longè verior; quia talis reuelatio non est intrinsecè mala; nec ex obiecto, cum sit de obiecto iustitiæ vindicatiue, continentis decretoriam sententiam de pœnâ peccatis debitâ. nec ex parte Dei reuelantis, cum Deus nullum habeat debitum differendi intimationem finalis sententiæ, quam de peccatis hominum ab æterno intra se statuit, vtique ad alteram vitam: nec ex parte hominis, cui intimatur, quia potest ei intimari in pœnam peccatorum cum quodlibet mortale dignum sit tali pœnâ.

Et nullum potest ex hac reuelatione assignari inconueniens, quod vel cum infinita sapientiâ Dei repugnet, quippe cui non deessent iustæ ac rationabiles causæ, propter quas talem reuelationem faceret, siue ad ostendendam infinitam iustitiam circa punitionem peccatorum, siue ad declarandam peccati grauitatem, quæ tantam meretur pœnam, siue ad terrorem aliorum, vt alieno damno docti à peccatis abtinerent: vel cum bonitate; quia nullum per se ex tali reuelatione sequitur peccatum, sed ex malitiâ duntaxat eius, cui reuelatio fieret: cum adhuc positâ reuelatione, homo posset si vellet singula peccata vitare, per obseruantiam præceptorum. Neque ex eo quod non posset sperare beatit. sequeretur necessitudo sibi fore desperandum, prout desperatio dicit peccatum, vt *infra.*

Confir. certum est reuelatum fuisse omnib. angelis viatorib. quod sicut in bono perseuerâtes, accepturi fuissent

fuisse in præmium æternam beatitudinem peccantes, in pœnam peccatorum destinandi essent in perpetuos cruciatus. Quod si cum hac certâ doctrinâ annectam communiorem sent. quæ docet non fuisse angelis peccantibus paratum auxilium ad resurgendum, sed, ut Damasc. 2. fidei cap. 4. quod mors est hominibus, id angelis lapsus fuit; post quem præclusa est illis omnis resipiscendi facultas. Potuit autem Deus, absque inconuenienti, initio reuelare hoc angelis, ut nullum esset in peccatum lapsus paratum auxilium ad pœnitendum: & consequenter statim ac illi peccassent, certi fuissent de sua æternâ dânatione, etiâ dum existerent in viâ; Quid enim absurdum, quod sicut ab initio reuelauit illis Deus, & præmiû in bono perseverantibus, & pœnam peccantibus; ita etiam ab initio iisdem reuelasset, quod statim peccantibus nullum amplius foret illis ad resurgendum paratum auxilium? et si probabilius sit id de facto ijs ab initio reuelatum non fuisse, propter easdem rationes, quibus nego, id de facto vnquam reuelatû fuisse alicui homini viatori.

Maiores diffic. an hanc reuelationem Deus facere possit iusto ob ipsius futura peccata. Sed neque hoc repugnat ipsius sapientiæ; nam etiam ad hanc reuelationem faciendam potest Deus iustas rationabilesque habere causas; vel ad suam iustitiam ostendendam, vel ad peccati grauitatem declarandam, quæ tanta est, ut etiam antecedenter hanc pœnam mereatur: vel ad excitandam mortalium scordiam ut sibi diligenter præcaueant, nec de presenti iustitiâ nimium fidant, sed cautè cum timore & tremore propriam salutem operentur, dum vident, etiam iustos à iustitiâ excidere, ac æternam dânationem incurrere posse: sed potius omnem spem in Deo reponant, scientes quod, ut Trident. monet sess. 6. capite 13. in spem gloria, nondum in gloriam renati sunt.

Nec repugnat bonitati: 1. quia nullum ex hac reuelatione iusto factâ per se sequitur peccatum: sed si quod sequitur, quod eâ non factâ, futurum non fuisset; non potest adscribi Deo, qui nullâ obligatione astringitur ad talem reuelationem non faciendam; sed potius creaturæ, quæ propriâ libertate, & malitiâ illud committit, cum adhuc tali reuelatione posita, potuisset illud non committere. 2. quia etsi talis pœna non sit debita iusto vi presentis status, est tamen debita vi status futuri. Neque est contra iustitiam, anticipare manifestationem pœnæ ante culpam commissam, quando culpa est certò futura, ob rationes assignatas. At eodem modo, iniquis, posset Deus anticipare pœnam ipsam, infligendo illam propter culpam committendam in ipso statu dânationis. Sed nego sequel. quia cum pœna æterna ponat reprobam extra omnem statum viæ, & possibilitatem vitandi peccata, non posset illi iuste pœna infligi propter peccatum committendum in statu, in quo vitari non potest, saltem potentiâ morali ad non peccandum proximè expeditâ, qualis requiritur ad mortale patrandum.

Vnde ad fundam. Coninck, nego talem reuelationem repugnare diuinæ bonitati. nec verum est, iustum ex eâ ad peccandum moraliter necessitari, plusquàm necessitaretur peccator, si ei sua dâ natio reuelaretur propter ipsius tantum peccata futura, non propter præsens, quod contritione, vel confessione delere posset. Nec obstat præsens status amicitie, & filiationis; nam illi talis pœna non infligitur propter statum præsentem amicitie, sed propter futurum inimicitie: nec repugnat, talem pœnam anticipatò infligi, sicut anticipatò conferri potest & præmium. Confir. sicut tali pœnæ non repugnat perseverare cum ipso statu amicitie & filiationis, si

nimirum post factam talem reuelationem peccator iustificetur, & in iustitiâ diu permaneat: ita nec repugnabit illam infligi in statu amicitie: cum sit eadem ratio perseverantie cum amicitia futura: ac cû presentia: nam postquàm peccator est iustificatus, est amicus, & filius adoptiuus Dei ei; iuxta præsentem statum debita est gloria æterna, non minus quàm debita est iusto; antequam peccasset. Et tamen per Coninck non repugnat, quin in eo perseveret reuelatio dânationis, facta in statu peccati: ergo nec repugnabit, quin eadem sit in statu amicitie propter futurum statum peccati. nam permanentia reuelationis futuræ dânationis cum statu recuperatæ amicitie æquiualeat reuelationi factæ in statu amicitie. Ad 1. confir. idem arg. fieri posset de eadem reuelatione perseverante in peccatore iustificato, nam neque hic, dum est in tali statu, huiusmodi pœnam meretur. Sufficit igitur, ut talem pœnâ sit meriturus propter peccata futura, propter quæ illa infligitur.

Ad 2. neg. conseq. ex eo. n. quod Deus dânationem iusto reuelat ante vllum peccatum, propter futura committenda, non sequitur, ex se antecedente voluntate velle ea, quæ nobis absolute mala sunt, anre vllam causam à nobis datam: sed sicut posset Deus ante peccata ab homine actu commissa, absolute ei velle dânationem; ita poterit ante eadem peccata actu commissa eidem manifestare futuram suam dânationem. Ratio; ut non dicatur Deus ex se antecedente voluntate velle ea, quæ nobis absolute mala sunt ante datam à nobis causam, non requiritur, ut causa sit actu posita, sed sufficit, ut sit actu à nobis ponenda. Ex futuris igitur nostris peccatis Deus occasionem sumeret ad reuelandam dânationem, vti ad statuendam intra se decretoriam sententiam de nostrâ dânatione, antequam eadem peccata actu à nobis committantur. Neque talis reuelatio foret iusto causa desperandi, prout desperatio dicitur peccatum: sicut neque est causa desperandi peccatori.

Ad 3. neg. conseq. Ad prob. nego. per huiusmodi reuelationem odio haberi à Deo iustum secundum præsentem statum, sed solum reuelationem esse signum futuri odij, quod Deus concepturus est contra iustum, quando erit in statu peccati & dânationis, Sicut reuelatio, quam Christus fecit Petro de futura eius negatione, non fuit terminus, aut signum presentis odij, quod Christus de illo haberet; sed futuri, quod habiturus erat erga eum tempore, quo Christum negaturus erat. Ratio; nunquam Deus odio inimicitie odit creaturam, nisi quando subtrahit ab illâ suam gratiam, quæ est terminus suæ amicitie erga creaturam, ut 3. to. Per talem autem reuelationem Deus non subtraheret iusto suam gratiam: igitur per eam non haberet odio inimicitie iustum.

Confir. quamdiu manet gratia in creaturâ, manet amor amicitie Dei erga creaturam, cum nequeat Deus in suo actu esse suspensus, ut 10. 1. disp. 14. sess. 2. Cum igitur non possit illam odio habere, nâ implicat, ut Deus habeat odio inimicitie creaturam, in quâ est terminus suæ amicitie, necessariò illam amabit amore amicitie, cum necessariò debeat amare amore, qui exigitur à termino; quia amor Dei mensuratur à termino producto: amat enim Deus creaturam, producendo terminum sui amoris in illa.

Ad 1. rationem 1. sent. nego. huiusmodi hominem, cui reuelata esset dânatio obligari ad præceptum spei, esto obligaretur ad alia præcepta, nam per reuelationem dânationis tollitur objectum spei, quod est beatitudo ut possibilis acquiri. sublato autem objecto nequit actus circa illud exerceri, cum

35. Difficultas maior.

Non repugnat vel. Sapientia

36. Vol. bonitati.

Nec iustitiâ.

Dices.

Resp.

37. Ad fundam. Coninck.

38. Confir.

39. Ad confir.

40. Ad 2.

Ratio.

41. Ad 3.

Ratio.

42. Confir.

43. Ad primam primam.

omnis

omnis actus necessarius supponat obiectum, circa quod versetur. Reliquorum autem præceptorum non tollitur obiectum, ac proinde potest circa reliqua obiecta actus exerceri. Ad 2. neg. sequel. Ad prob. desperatio, altera, quæ tantum sit vel ommissio spei, vel nolitio seu non appetitio beatit. quatenus in poenam peccati iuste mihi negatur à Deo: altera, quæ est nolitio seu non appetitio beatit. quatenus vel illam mihi apprehendo impossibilem defectu potentia, aut misericordiam; vel quia nolo adhibere media ad eam consequendam mihi præscripta, quæ sunt præcepta diuina. Porro nequit homo, cui facta est reuelatio de sua damnatione, dampnari propter 1. actum desperationis; cum reuelata damnatione, talis actus non sit in potestate ipsius, ac proinde nequeat illi ad peccatum imputari. Potest autem dampnari propter 2. actum desperationis: nam adhuc reuelata damnatione, in potestate ipsius est, talem actum non elicescunt Deus non subtrahat auxilia necessaria ad seruanda media ad beatit. ordinata: quia licet non teneatur talia media adhibere ad eam consequendam, tenetur tamen ea adhibere ad peccata vitanda.

Cæterum non assero, posse aliquem dampnari propter solum peccatum commissum occasione reuelatae damnationis, quod aliàs commissum non fuisset; ex-gr. propter solum peccatum desperationis de misericordia Dei, vel de omissione alicuius præcepti, quod aliàs commissum non fuisset: Nam dampnatio, & à fortiori reuelatio damnationis, supponit peccatum in præscientiâ Dei prius ab homine commissum, cum propter illud Deus hominem dampnet, alioqui eadem dampnatio præsupponeret peccatum, quia propter illud prius ab homine commissum decreta esset; & non præsupponeret, quia in præscientiâ Dei non antecederet, sed subsequeretur damnationem. Implicat autem ut idem sit causa, & effectus simul quoad primum esse respectu eiusdem, nam peccatum esset moralis causa demeritoria damnationis, quod ut moraliter causet, debet secundum absolutam suam existentiam in præscientiâ dānantis præcedere: & idem quoad primum suum esse causaretur à reuelata damnatione, cum non supponeretur futurum, nisi ex reuelatione dānationis. Ergo solum hic assero, posse aliquem dampnari propter solum peccatum desperationis commissum post reuelatam damnationem, quod aliàs commissum fuisset, adhuc non reuelatâ damnatione, quodque de facto præuisum fuit commissum, seu committendum independenter ab ipsâ reuelatione, cum reuelatio damnationis non tollat sufficientem potestatem illud vitandi.

D I C E S: Consimili ratione posset Deus factâ reuelatione damnationis, hominem dampnare propter solam omissionem præcepti, spei, quod aliàs ommissurus fuisset, etiam sine tali reuelatione. Nego sequel. quia Deus non dampnat, nisi propter peccatum actum commissum: cum igitur factâ reuelatione damnationis, homo non sperando, non peccet, cum per reuelationem reddatur impotens ad sperandum, etiam si aliàs non reuelatâ damnatione, ommissurus fuisset, propter huiusmodi peccatum sub conditione tantum futurum, & actu non commissum, Deus non dampnat.

Sed adhuc difficultas. Dictum supra de potentia ordinatâ Deum nulli suam damnationem reuelare, dum est in hac vitâ: cum tamen illam reuelauit Iudæ, Matt. 26. *Ve homini illi, per quem filius hominis tradetur: boni erat ei, si natus non fuisset homo ille;* & Io. 17. appellauit eum *filium perditionis*: eand. reuelauit Antichristo, quem aperte oracula testantur fore dānandum. Nego minor. ad 1. locum dico, illa verba non

continere expressam reuelationem dānationis, sed vel ea intelligi posse de poenâ, non quam de facto habiturus erat, sed quam propter sua peccata commertus esset; vel certè intelligi ur de damnatione non de finitiuâ & decretoriâ, sed comminatoriâ. Ex 2. loco ad summum colligitur, damnationem Iudæ manifestatam fuisse Apostolis, corâ quibus ea verba prolata fuere, non Iudæ, qui eo tempore non aderat, nam ca. 13. dicitur statim post acceptâ buccellam exisse. Ex reuelatione autè factâ alteri non sequuntur ea incommoda, quæ ex immediatè factâ reprobore: quia non tenetur reuelationem factam, credere esse à Deo. De Antichristo 1. ferè certè est, eum nullam fidem, saltem diuinam, adhibiturum diuinis oraculis, & à fortiori neque sit; qui ipsius damnationem prædicet: nam ferè certum est, illum nullum actum Christianæ fidei elicitorum, quippè qui omninò contrarius futurus est doctrinæ Christi, contrariaque docturus. 2. Esto fidei diuinâ huiusmodi oracula crediturus sit, haud tamen fide diuinâ credere tenebitur, se esse illum, cuius damnationem sacra oracula testantur: ac proinde vel ex hoc capite non poterit esse certus fide diuinâ de suâ finali damnatione. Quoad 2. quærit. ad quid in casu reuelatæ damnationis teneatur reprobis, variz sent.

P R I M A absolute affirmat, adhuc eo casu reprobum ad sperandū teneri, tribuitur *Victoria*, nam adhuc factâ reuelatione dānationis, reprobis habet parata auxilia ad omnia & singula præcepta seruanda, & consequenter etiam ad præceptū spei. Et desperare est per se intrinsecè malum.

S E C U N D A negat, tali casu reprobum teneri ad sperandum, cum hoc sit ei impossibile; teneri tamen ad non desperandum, cum hoc sit intrinsecè malū: quia aduersatur diuinæ misericordiae, & per desperationem homo auersatur beatitudinem, quod nunquam est licitum.

T E R T I A distinguit beatitudinem ut possibilem, & ut futuram: docetque eo euentu reprobum teneri ad sperandam beatit. ut possibilem, non ut futuram, quam ut sic poterit etiam desperare, tribuitur *Lorca*. Fund. adhuc factâ reuelatione de damnatione, beatitudo manet possibilis acquiri: nā per eam nihil possibilitatis ab eâ detractum: sed circa quodcumque obiectum possibile potest voluntas elicere actum volitionis & desiderij: ergo tenetur reprobis elicere actum spei circa beatit. ut possibilem. Confirm. ad hos actus habet parata auxilia, non minus quam ad reliquos virtutum actus: ergo tenetur illos elicere.

Q U A R T A absolute negat, talem hominem teneri ad beatit. sperandam, quin eam licitè desperare posset, prout desperatio dicit nolitioem tantū beatitudinis; ita *Bañez 2. 2. q. 22. a. 1. dub. 3. concl. 1. & 2. Sylu. eod. a. 1. Turria. disp. 95. dub. 2. Coninek disp. 20. de desperat. dub. 13. concl. 1. & 2. ex S. Tho. cit.*

D I C O I. Talis homo nullo pacto teneretur ad beatit. sperandam, nam spes non est quicunq; actus, sed seria & efficax intentio finis per media consequendi, ordinem dicens, ad electionem mediorum, ut constat ex naturâ spei, quæ non est simplex complacentia: at talem actum nequit habere reprobis diuinâ reuelatione certus de sua reprobatione: ergo non tenebitur sperare beatit. quia nemo tenetur ad impossibile. Minor prob. per talem reuelationem tollitur è mente reprobi beatitudo ut sibi possibilis acquiri: ergo nequit in illam ferri serio atq; efficaci actu intentionis. Confirm. Spes est tendentia in finem cum probabili saltem iudicio illum consequendi: nequit autè talis homo habere probabile falsum iudicium deatit. consequendam, cum

44. Ad 2. Disting. duplex desperatio.

45. Distincte notandum.

46. Implicet.

Conclusio.

49. Dico.

Resp.

57. Non dissimulanda diffie. in hac materia.

58. Resp.

49. De damnatione Antichristi.

Hac de re parit quæst. 50. Altera.

51. Sent.

52. Sent.

53. Sent.

Fundam.

Confirm.

54. Sent. Probabiliss.

55. Explicatur.

56. Confirm.

per reuelationē sit diuinitus certior factus de op-
posito. Maior patet, nam efficax volūtas cōsequen-
di finem pēdet ex practico iudicio saltē probabili
illum consequendi. Adde, quōd spes Christiana, vt
suprà, pēdet ex assensu fidei Theol. quo vt certō
credere tenemur ex diuinā promissione nobis pos-
sibilem esse acquisitu futuram beatit. at factā nobis
sufficienti reuelatione de futurā damnatione fide
Theol. credere tenemur eandem beatit. non esse
ampliūs nobis possibilem acquisitu.

57.
Altera conc.

DICO 2. homo diuinitus de sua dānatione cer-
tior factus, non potest licitē desperare, vel diuinā
misericiordiā, cū hoc sit per se malū; vel omittendo
obseruantia præceptorū, cū ad ea seruanda habeat
parata auxilia: potest autem licitē nolle beatit. non
quidem eam contēnendo, cū hoc inuoluat con-
tempnum Dei, in cuius obiectiuā assecutione beati-
tudo consistit; sed vt in pœnam peccatorum sibi à
Deo sublatā: nā talis homo tenetur se conformare
voluntati diuinæ, saltē illi nō resistendo: ergo nō
solum licitē, sed etiam virtuosē potest positiuo actū
eam nolle, quatenus in pœnā suorum peccatorū ius-
tē à Deo illā priuatur, nō tenetur actū positiuo il-
lam nolle, etiā vt in pœnā iustē à Deo sibi negatā:
sed tantūm negatiuē illi non resistere, cū non de-
beat pœna esse volūtaria. Infertur, huiusmodi ho-
minem teneri conari ad omnia præcepta seruanda,
præter spei, & fidei de beatitud. sibi ex diuinā pro-
missione possibili acquisitu: nec non ad omnia &
singula peccata mortalia vitanda, nā ad omnia hæc
habet paratū auxilium gratiæ: neq; per huiusmodi
reuelationem tollitur obiectum diuinorum præcep-
torum: è mente reprobi. Dico 3. ad seruanda præ-
cepta, & vitanda peccata, necessaria est gratia con-
grua: sed qui habet reuelationē de sua dānatione,
certus est, se non habiturū gratiam cōgruam: ergo
non poterit conari ad præcepta seruanda, & pecca-
ta vitanda, cū serius & efficax conatus in aliquod
supponat illud possibile acquisitu. Resp. 1. dist. mi-
nor. certus est se non habiturū gratiam congruā in
roto collectiuo, concedo; in singulis occasionibus
distributiuē, in quibus occurrūt præcepta seruanda,
& peccata vitanda, nego: quod sufficit, vt ad singula
præcepta seruanda, & peccata vitanda serio conari
& possit, & debeat. 2. Nego conseq. nam vt possit
quis, & teneatur serio conari ad peccata vitanda, suf-
ficit, vt ad ea vitanda habeat omnia ex parte Dei
antecedenter requisita: sed qui habet gratiam suffi-
cientē, habet omnia ex parte Dei antecedenter re-
quisita ad peccata vitanda, nā gratia sufficiens præ-
bet omnia antecedēter requisita ad operationē, ex
naturā sufficiens auxiliij tom. 3. Maior prob. habens
omnia antecedenter requisita ad peccatū vitandū,
habet in suā potestate illud vitare, aut non vitare:
igitur potest, & debet serio conari ad illud vitan-
dum. Nec refert, quōd habeat reuelationem de suo
peccato futuro: nam etiā Petrus habuit reuelatio-
nem de suā trinā negatione futurā, quā tamen non
obstante, tenebatur serio conari ad illam vitandam,
quia sicut reuelatio peccati futuri non tollit pote-
statem illud vitandi; ita nec debitū conandi ad illud
idem vitandū: nam vbi est potestas, est debitū con-
nandi ad peccatum vitandum: sc. reuelatio futuri
peccati est consequēs ad peccatum, supponens il-
lud futurū d. se actu conatus & cooperationis crea-
turæ. Igitur quamdiu peccatum non est à creaturā
commissum, semper creatura tenetur conari ad il-
lud vitandum, cū semper in sua potestate habeat
illud non cōmittere. Ad fund. 1. nego, factā reue-
latione damnationis, manere in reprobo potestate
ad sperandū nā esto maneat parata auxilia, haud
tamen manet obiectum spei, quæ est beatitudo, vt

58.

59.
Dices.

Resp.

60.
Resp. 2.

Fundam.

61.
Ad argumē-
ta aliorum.

possibilis acquiri: & concedo, adhuc factā reuela-
tione damnationis, posse reprobū nō desperare,
quā desperatio dicit peccatum, non quā dicit noli-
tionem duntaxat beatitudinis. Fund. 2. sent. solum
probat de actu desperationis includente peccatū:
quod vltro concedo. Fund. 3. non rectē assumit,
solum speculatiuā possibilitatē beatit. sufficere ad
actū spei Theol. nam cū hoc sit seria & efficax
intentio finis per media, illum consequēdi, non po-
terit tendere in beatit. t possibilem tantūm specu-
latiuē, sed vt possibilem etiam practicē, & in acquiri.
vnde esto talis homo possit multos actus simplicis
desiderij & cōplacentiæ circa beatit. vt speculatiuē
possibilem elicere, ad illos tamen eliciendos nō te-
neretur: sicut de facto tenemur solum ad actū effi-
caxem: nam totum præceptum spei eō tēdit, vt per
obseruantiam illius promissam beatit. nobis procu-
remus, quā in pœnam peccati nobis sublatā, cessat
præceptum obligare. Nec vllum fund. cur cessan-
te præcepto actus, propter quem impositu est præ-
ceptū, succedere debeat præceptū aliorum actuum
propter quos de facto nullum est præceptum.

62.

63.

64.

Supers. ul-
timo.

Deciso.
Fundam.

Ergo eo solo
impletur
præceptum.

65.

Dices 1.

Resp.

66.
Dices 2.

Resp.

67.

Ad rationem
in opposit.

DE CHARITATE THEOLOGICA.

CHARITAS, uti generatione postrema, ita perfectione ac dignitate prima, artius intimiusque hominem cum Deo stringit, & animam æterno Verbo maritat: est .n. teste Bernard. *serm. 83. in Cant. Spiritualis sanctiij, connubij contractus, imò & nexus, inter quos idem velle & nolle, unum facit spiritum de duobus. Nec disparitas personarum claudicare in aliquo facit convenientiam voluntatum, quia amor reuerentiam nescit. Solus est amor ex omnibus anima motibus atque affectionibus, in quo potest creatura, etsi non ex æquo, respondere auctori, vel de simili mutuum rependere vicem. Hac sola, inquit August. tract. 5. in Epist. Ioan. discernis inter filios Dei, & filios Diaboli: quippe quæ Prouerb. 10. vniuersa operis delicta. propter quam solam ab Incarnatâ Sapientiâ dictum est Magdalenz, Luca 7. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Hæc vnâ extinctâ, reliquæ omnes virtutes extinguuntur: & hæc vnâ reuiuiscente reuiuiscunt ad meritum omnes: sine quâ 1. ad Corinth. 13. nihil nobis prodest. Hæc merito iustificantis gratiæ, quàm secum infallibiliter aduehit, hominem efficit gratum & amicum Deo, æternæ gloriæ hæredem, cohæredem Christi, filium adoptiuum Altissimi. Hanc ceu primam stolam uti Trid. sess. 6. c. 7. pro illa, quam Adam sua inobedientia sibi & nobis perdidit, per Christum Iesum donatum, candidam & immaculatam iubemur renati conseruare, ut eam perferamus ante Tribunal Domini Iesu Christi. Hæc demum vna ex omnibus virtutibus est, quâ Deus insigniri gestit, ut eâ velut propriâ tessera eius increata virtus ac natura mortalibus innotescat: *charitas* quippe Deus est, 1. Ioan. 4. & qui manet in charitate, in Deo manet. De charitate disputant Scholastici cum Magistro in 3. à dist. 27. vsque ad 33. exclusiue, & Thomistæ cum Angelico 2. 2. q. vsque 23. ad 44. inclusiue. Charitatis naturam explicabo ex obiecto, habitu, actu, obligatione reliquisque effectibus ac proprietatibus, uti de duabus virtutibus supra.*

*Charitas
tertia vir-
tuo Theolo-
gica.
Eius elogia.*

*Ordo dispu-
tandi ut de
Theologi-
cis reliquis
virtutibus.*

DISPUTATIO XXIV.

De obiecto materiali & formali Charitatis.

1.
*Duplex est
cui, &
quod.*

QUÆRITUR, Quodnam sit obiectum adæquatam materiale charitatis? Obiectum materiale in charitate, *cui, & quod*: in omni enim amore amicitia, qualis est charitas, distinguitur & subiectum, cui bonum amatur, & bonum, quod ei amatur: est enim actualis amicitia, velle bonum amico, qui semper est aliqua persona intellectualis: nam hæc tantum est capax redamationis, & vitæ intellectualis, quam supponit, in eâque fundatur amicitia, teste *Philos. 8. eth. 2.* Quod sit, ut in quâuis amicitia sit amor, alter amicitia terminatus ad personam, alter concupiscentia terminatus ad bonum, quod personæ amatur. Qui posterior essentialiter includit priorem (quamuis è conuerso hic non necessariò includatur ab illo, cum possit versari circa personam, non amando illi bonum, quo caret, sed cõplacendo de bono, quod habet) quia bonum quod amatur amico, non amatur absolute, sed relate ad personam, ex cuius complacentiâ mouemur ad amandum illi bonum; sicut amamus media ex amore finis. Quod sit, ut vltimum specificatum talis amoris non sit bonum, quod alteri amamus, sed persona, ex cuius cõplacentiâ illud amamus; sicut cum ex affectu amicitia detestamur malum personæ, vltimum specificatum talis actus non est malum, quod odio habemus, sed persona, è cuius complacentiâ illud detestamur.

2.
*Charitatis
principale
obiectum
cui, Deus.
Fundam.*

DICO 1. principale obiectum cui charitatis; & adæquatam attributionis, Deus est. Ita Scholastici cū *Magist. in 3. dist. 27. & Thomistæ cum S. Doct. 2. 2. q. 25. ar. 1. & 26. ar. 1. 2. & 3.* Quia charitas est habitus per-

fectissimæ dilectionis: ergo illi respondere debet perfectissimum diligibile; hoc autem est Deus ut infinite diligibilis. 2. charitas creata, est participatio charitatis increatæ: as primarium obiectum cui charitatis increatæ, quod per se, & in ordine ad quod omnia diliguntur, Deus est. 3. ex eo quod i visio beata participatio est visionis increatæ, participat idem obiectum cum illâ; ergo ex eo quod charitas creata est participatio charitatis increatæ, debet participare idem obiectum cum illa.

DICO 2. obiectum minus principale cui, est omnis creatura rationalis, prout nobiscum participatiua est æternæ beatit. proinde adæquatam obiectum cui cõmunitatis, est natura intellectualis abstrahens à creatâ & increatâ, prout particeps est æternæ beatitudinis. Est certa sent. in 3. dist. 27. & 28. & 2. 2. q. 25. Fundam. charitas est perfectissima amicitia inter Deum & hominem: lex autem perfectæ amicitia postulat, ut non modò diligamus amicum, sed pertinentia ad amicum; quia igitur proximus ut beatitudinis capax, pertinet ad Deum vel ut seruus, vel ut filius, diligendus est eodem charitatis affectu propter Deum principaliter dilectum. Confirm. eodem charitatis præcepto tenemur diligere Deum super omnia, & proximum, sicut nos ipsos: sed noster proximus, est omnis creatura rationalis nobiscum particeps æternæ beatitud. Quod autem proximus sit obiectum secundarium charitatis, constat ratione *præced. conclus.* nam etiam ille est secundarium obiectum charitatis increatæ, cuius hæc est peculiaris participatio.

3.
*Minus prin-
cipale crea-
tura ratio-
nali parti-
cipe æternæ
beatitudi-
nis.*

Infer-

4. Etiam viatores peccatores.

Infertur, non modò ex charitate diligendos esse Angelos iam beatos, & Christum vt hómínem, sed Viatores omnes etiá peccatores, non vt peccatores, sed vt participes beatit. *cit. dist. 28. & cit. qu. 25. art. 1. 6. 3. & 10.* Ratio; omnes hi sunt, vel esse possunt nobiscum participes æternæ beatit. in quâ fundatur charitas, à quâ tantùm excluduntur damnati, qui sicut incapaces sunt æternæ fecilicítatis, & donorum supernat. ita efficaci & absoluto amore in ordine ad eam amari nequeunt, nisi tantùm inefficaci & conditionato, quod non foret idem de reprobato viatore mihi per reuelatione noto; nam et si illum efficaciter amare nequeam in ordine ad beatit. efficaciter tamen diligere possum in ordine ad dona supernat. quorum, vt cæteri viatores, capax est.

5. Reliqua entia creata sive naturalia, sive supernat. sunt obiectum quod, sive materia charitatis vltimatè ordinabilis ad finem principalem cui. Ratio; reliqua entia creata apprehendi possunt vt bona creaturæ rationalis, quatenus illam ducunt ad supernat. beatit. quæ sola per se illi amatur. Demum omnia, vt singulares participationes bonitatis increatæ amantur vt bona Dei, proinde dæmones ipsi, qui ex charitate vt finis cui, diligi non possunt, sunt obiectum quod & materia charitatis, quatenus diligi possunt vt effectus Dei, & materia diuinæ iustitiæ: nam possunt rationales creaturæ ex charitate diligi, vel in se, & vt finis cui bonum volumus, & sic nequeunt dæmones ex charitate diligi, vel vt aliquid Dei, ad cuius gloriam manifestandam ducunt, & sic charitate diligi possunt. *Leg. s. Thom. qu. cit. art. 11.*

6. Peccata non possunt diligi ex charitate.

D I C E S: Ergo etiam peccata diligi possunt ex charitate; nam etiam peccata sunt materia iustitiæ diuinæ, & obiectum contritionis in nobis. Resp. neg. conseq. nam peccata vt sic nequeunt esse bona Deo, cum non exalcent, sed potius deprimant eius gloriam, quatenus præferunt creaturam Deo: manifestant autem gloriam Dei ratione iustæ punitionis, ratione cuius tantùm illa ordinantur ad Deum. At verò cætera ex se & ratione suæ positivæ perfectionis ordinantur ad Deum vt effectus ipsius: ac proinde per se, & non tantùm ratione alterius diligi possunt. Deducitur 1. creaturas beatitudinis participes duplici amore ex charitate diligi posse, vno amicitie vt finem immediatū cui; altero concupiscentiæ vt bonū Dei: respectu cuius ille idē amor erit amicitie; vt amor, quo volo bonum amico, respectu boni concupiti dicitur concupiscentiæ; respectu amici, cui bonum desidero, dicitur & est amor amicitie. 2. Potest aliquis seipsum diligere amore concupiscentiæ, charitatis, benevolentie, non amicitie, nam potest beatitudinem sibi desiderare, vt sibi bona est, ac proinde seipsum amare amore concupiscentiæ, seu spei, potest eandem beatit. & se ipsum amare, quā bonū Dei est, & ex complacētia Dei, ac proinde seipsum amare amore charitatis, qui simul etiam sit amor amicitie erga Deum, potest beatitudinem sibi amare ex complacētia propriæ personæ, ac proinde amore benevolentie, qui est amor terminatus ad personam ex cōplacētia personæ, amicitia verò est ad alterum; supponit. n. aliquam cōmunicationem bonorum, & in mutuā voluntatum concordia consistit: ac proinde vbi nulla est dominiorum, ac voluntatum distinctio; amicitia propriè esse nequit, idèò inter diuinas personas amicitia propriè non est, cum in eis non sit voluntatum ac naturarū distinctio. 3. Etiam corpus proprium esse obiectum materiale, nō solūm quod, sed etiam cui charitatis, ita *s. Tho. 2. 2. qu. cit. art. 5.* quia

7. Creatura intellectualis duplici actione.

8. Summum amor triplex est.

9. Etiam corpus proprium.

possumus & debemus corpus nostrum diligere vt

bonū Dei, & propter Deum, quo pacto diligimus illud vt quod. Deinde etiá corpus est aliquo modo capax supernat. beatit. quæ est beatificabile beatitudine redundante ex animi beatitudine, vt *idem 2. 2. qu. 23. art. 4.*

Quodnam sit obiectum formale Charitatis Theol.

I N quouis amore, præsertim amicitie, ratione saltem distingui potest, bonū, quod amatur; subiectum, cui amatur; ratio, propter quam id ipsum amatur, quæ semper est aliqua bonitas, à quâ finaliter mouetur voluntas ad amanda omnia bona amato, hæc est formale motiuum, & ratio specificatiua amoris, de quâ nunc quæro, quæ sit in habitu infuso charitatis specificas illum ei; vnitatem tribuēs. Quia verò duplex est amor charitatis, Dei, & proximi, duplex est difficultas de motiuo amoris Dei & amoris proximi: an sc. omnis amor amicitie, de quo hic disputo, feratur in Deum sub eodē motiuo: & an sub eodem motiuo increatæ bonitatis diligatur Deus & proximus. In hæc sect. de 1.

P R I M A sent. affirmat, omnem amorem amicitie erga Deum habere idem motiuum formale, ac proinde non distingui in nobis duplicem habitum charitatis seu amicitie erga Deum, alterū supern. & infusum, alterum naturalem & acquisitum; sed vnum eundemq; habitum supernat. infusum inclinare nos ad diligendum Deum vt finem & auctorem bonorum naturalium & supernat. ita *Vasquez. 1. 2. disp. 195. c. 2. & 3.* multos citat, qui tamen vel sunt potius pro contrariâ, vt *Bellar. l. 6. de gra. & lib. arb. c. 7. & 8.* qui manifestè distinctionem ponit inter dilectione Dei finis naturalis & supern. quamuis ibid. doceat, dilectionem Dei finis naturalis haberi non posse, nisi ex speciali auxilio gratie, nempe ordinis naturalis; vel non clarè loquuntur, vt *Duran. in 1. dist. 17. q. 2. ad 1. & 2. & alij.* Solus ex antiquis *Scotus in 3. dist. 27. qu. vn. §. contra 1. viam, & §. iam tradit quantum ad istum,* docet, Deum secundum se esse obiectum charitatis, negatq; Deum consideratum vt principium communicationis bonorū naturalium per creationem, & vt principium cōmunicationis donorum supernat. per beatificationem, pertinere ad distinctos habitus, sed vnum eundemq; charitatis habitum ferri in Deum secundum se vt in rationem obiectiuam, & in eundem vt principium cōmunicatiuum bonorum naturalium & supernat. vt in rationem allectiuam ad amandum. Ita vt in Deo, inquit, *nō sola bonitas infinita, vel hæc natura, vt hæc natura alliciat ad amandum Deum; sed quod hæc bonitas amauerit me, communicando se mihi, secundario hoc alliciat. Et in isto gradu amabilitatis potest poni omne illud, in quo inuenitur ratio amabilitatis; & potest se demonstrare redamare, sive creando, sive reparando, sive disponendo ad beatificandum: ita quòd inter hæc non sit distinctio, nec charitas respiciat magis vltimam, quàm secundam; nec secundam quàm primam, sed omnes sicut rationes quasdam non solūm boni honesti, sed boni comunicatiui, & amanti; & quia amanti, idèò digni redamari, iuxta illud 1. Ioan. 1. Diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Probat c. 2. & 3. Vasquez: neq; in Scripturis, neq; in Patribus reperitur hæc distinctio duplicis amoris amicitie erga Deum finem natur. & supernat. sed omnem amorem amicitie erga Deum supponunt esse eiusdem rationis, ac proinde ex eodem motiuo specificatum. *Deus. 6.* traditur præceptum diligendi Deum ex toto corde, & ex totâ animâ: nulla mentio fit huius duplicis amoris. Patres vbiunque amorem amicitie erga Deum definiunt, dicunt illum*

10. Triplex obiectum.

11. Sentent.

Aperit il. Scotus.

12. Errores Vasquez.

illum esse propter Deum, nullâ mentione facta Dei finis naturalis vel supernat. vnde Cœcilium Arauli. II. can. 25. docet: *propter suum donum Dei esse diligere Deum*, nullâ mentione factâ duplicis amoris naturalis & supern. sed omnem amorem amicitie erga Deum supponit esse supernaturalem.

13.
Ratio 1.

Probat rationib. 1. Si duplex esset motuum amoris amicitie in Deo; duplex quoq; distingueretur amor amicitie erga eundem: falsum autem est, duplicem distingui amorem amicitie erga Deum; sequeretur .n. posse Deum diligere amore naturali absque gratiâ habituali, solo auxilio gratuito in naturâ lapsâ, sicut in integrâ, quod negat S. Thom. & alij, sc. si quid obstar, aut esset infirmitas naturæ per peccatum contracta, aut repugnanti maculæ peccati cum tali dilectione. Non enim quia vel hæc infirmitas non tollitur per gratiam habitualem, cum hæc non iuuet naturam ad opera naturalia, sed supernat. & cōsequenter neque cum gratiâ habituali posset homo diligere Deum amore naturali. Vel talis infirmitas non impedit, quia sicut hæc nō minuit libertatem, ita neque eam impedit, quo minus liberè possit diligere Deum amore naturali. Non enim 2. nam vel macula peccati formaliter pugnaret cum tali dilectione, vel non pugnaret, si pugnaret, nihil obstar, quo minus sine gratiâ habituali naturali amore Deum diligere possemus: quia per talem dilectionem tolleretur formaliter macula peccati, ac proinde per eam homo proximè disponderetur ad gratiam habitualem recipiendam. Si non pugnaret, nihil obstar, quo minus peccator absque gratiâ habituali, adiutus solo auxilio ordinis naturalis Deum diligere posset ut finem naturalem super omnia. 2. Quis amor amicitie erga Deum pugnat cum maculâ peccati: ergo suâ naturâ emundat hominem à peccato: ergo est vltima dispositio ad iustificationem: ergo est supernaturalis quoad substantiam. Antec. prob. quis amor amicitie erga Deum, quomocunque consideretur, & dolor de peccatis propter ipsum sic dilectum, seu ex complacentiâ ipsius, est eiusdem rationis ac virtutis, ac proinde suâ naturâ oppositus peccato. Confirm. Implicat, ut quis sit conuersus ad Deum ut ad amicum, & simul auersus ab eodem, sed amor amicitie naturalis conuertit creaturam ad Deum ut ad amicum: peccatum auertit à Deo: ergo implicat simul. 3. Nequit in Deo duplex motuum amabilitatis propter se distingui: ergo nequit erga eundem duplex amor amicitie specie diuersus considerari, nam omnis diuersitas in actu desumenda est, ex diuersitate obiecti seu motui formalis. Antec. prob. Deus amore amicitie non amatur ut bonus nobis, sed ut bonus in se: at eodem modo Deus est bonus in se, siue consideretur ut finis naturalis, siue ut finis supernat. quia non aliâ bonitate Deus est bonus vno, ac alio modo consideratus: cum vnum sit in Deo attributum bonitatis, & eiusdem rationis.

16.
Ratio 2.

4. Si duplex distingueretur amor amicitie erga Deum, naturalis vnus, supernat. alter, non sufficienter Scripturæ, Concilia, Patres fideles ad salutem instruxissent, nullam mentionem faciendo de hoc duplici amore: quia cum in contrariâ sent. amor amicitie naturalis non sit vltima dispositio ad iustificationem, siquidem hæc debet esse ordinis supernat. quoad substantiam, cum debeat esse eiusdem ordinis supernaturalitatis cum formâ, ad quam disponit; cumque rudes & idiotæ nesciant distinguere inter hunc duplicem amorem Dei finis naturalis & supernat. non essent sufficienter ad salutem instructi.

SECUNDA sent. negat, omnem amorem amicitie erga Deum habere eundem rationem amabilitatis, & motuum formale, ait duplex. in eo distingui posse motuum, alterum naturale ut finis est & author bonorum naturalium, alterum supernat. ut finis est & author bonorum supernat. ac proinde duplicem erga Deum distingui posse amorem amicitie, & consequenter habitum, alterum acquisitum, naturalem quoad substantiam; alterum infusum, supernat. quoad essentiam. Est expressa S. Tho. 1. 2. qu. 109. art. 3. ad 1. *natura diligit Deum super omnia, prout est principium & finis naturalis boni: charitas autem secundum quod est obiectum beatitudinis*. 1. p. q. 60. ar. 5. præcipue ad 4. & quod li. 1. art. 8. ad 1. & in qu. disp. q. vn. de charit. art. 2 ad 16 Dicendum, *quod amor summi boni, prout est principium esse naturalis, inest nobis à natura: sed prout est obiectum illius beatitudinis, qua totam capacitatem natura creata excedit, non inest nobis à natura, sed est supra naturam*. sequuntur communiter reliqui, quos habet tom. 3. disp. 26. sect. 5. eamque contra Baium Pontificiâ auctoritate confirmant Pius V. & Gregorius XII. dum reprobant trigessimâ quartam propositionem quæ est: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut author natura; & gratuiti, quo Deus amatur ut beatorum est, vana est & commentitia, & ad illudendum Sacris literis, & plurimâ veterum testimonij exogitata*. Fundam. Deus diuersam habet amabilitatem respectu nostri, prout est finis naturalis, ac prout est finis supernat. nam sub diuersâ bonitate ut motiuo & ratione formali amabilitatis apprehenditur à nobis Deus, sc. ut finis naturalis, apprehenditur ut principium comunicatiuum bonorum naturalium, ac proinde, ut bonus bonitate naturalem connexionem habet in ratione principij cum ipsis effectibus creatis: ut finis supernat. apprehenditur ut principium comunicatiuum bonorum supernat. ac proinde ut bonus bonitate excedente totum ordinem naturæ creatæ. Quæ duplex bonitas licet in Deo non distinguatur, distinguitur tamen respectu nostri, quatenus vna cognoscitur lumine naturali, altera supernat. Et quia perfectiones diuinæ non sunt obiectum nostrorum actuum, secundum quod existunt in se, sed secundum quod sunt termini nostrarum operationum, etiam si hæc duplex bonitas in Deo non distinguatur, distinguitur tamen respectu nostri, quæ sunt obiectum diuersorum luminum, ac proinde diuersorum affectuum, qui à lumine obiectum proponente regulantur.

Confirm. Affectus non tendit in obiectum, nisi ut cognitum, & eâ ratione, quâ cognoscitur. & ab intellectu proponitur. ergo amor noster non tendit in Deum, nisi ut cognitum, & eâ ratione, quâ cognoscitur: at diuersâ perfectione & bonitate cognoscitur ut finis naturalis, & ut supernat. igitur diuersâ perfectione & bonitate affectus noster tendit in Deum ut finem naturalem, & ut supernat. Minor prob. ut finis naturalis cognoscitur in perfectione & bonitate, quæ non excedit lumen naturale: ut finis supernat. cognoscitur in perfectione & bonitate quæ excedit lumen naturale: at bonitates, quæ specificant diuersa lumina, sunt in ratione motui & obiecti specificantis formaliter diuersæ, ex communi sent. Præterea perfectio, quæ in ratione principij naturalem connexionem habet cum ordine naturæ creatæ, est formaliter diuersa à perfectione, quæ in ratione principij nullam connexionem habet cum ordine naturæ creatæ. Igitur perfectio comunicatiua bonorum naturalium est formaliter diuersa à perfectione comunicatiua bonorum supernat. quæ nullam connexionem

17.
2. Sententia.
V. 109.

18
Duplex in amore amicitie erga Deum distingui potest motuum, naturale, & supernaturale.

19.
Deus cognoscitur diuersâ perfectione & bonitate quoad nos.

nexionem habet cum ordine naturæ creatæ.

20.
Habitus a-
moris ami-
citiæ erga
Deum finem
naturæ &
supernat.
sunt diversi.

Inferitur, non modò actus amoris amicitie erga Deum finem naturalem, ac supernat. esse diuer-
sos inter se, sed etiam habitus ipsos, qui sunt princi-
pia talium actuum. Vnde sicut amor amicitie erga
Deum finem natur. est naturalis quoad substan-
tiam, amor verò amicitie Dei finis supernat. est
quoad substantiam supernaturalis: ita & eorum
habitus, cum hi proportionentur actibus, quorum
sunt principia.

21.
Ad argu-
mentum du-
plum ab au-
thoritate.

Ad 1. opposita. Resp. 1. Etsi, Scripturæ, Con-
cilia, Patres nullam mentionem fecerint huius du-
plicis amoris amicitie erga Deum, sufficit, vt men-
tionem tantum fecerint de amore supernat. qui
solus sufficit ad salutem. nam de eo tantum amore
loquuntur, qui à fide diuina procedit, sine quâ ad
Hebr. 11. *Impossibile est placere Deo.* Nec refert, quòd
ad hunc amorem interdum in nobis excitandum
Scriptores Eccles. afferant rationes naturales: nam
eas non afferunt vt motiua, propter quæ opere-
mur, sed vt præuias dumtaxat conditiones, quibus
disponamur ad faciilius hunc supernat. amorè con-
cipiendum, accommodantes se ad modum operan-
di humanum, qui ab imperfectioribus & potiori-
bus progreditur ad perfectiora & ignotiora.

22.
Resp. 2.

2. Scriptura, Concilia, Patres dum nos ad amo-
rem hortantur, qui sit *sicut oportet ad salutem*, non
obscure indicant hunc duplicem amorè, alterum
naturalem, qui ad salutem non sufficit; alterum su-
pernat. qui procedens ex inspiratione & adiutorio
Spiritus S. vt Concilia loquuntur, solus est sicut
oportet ad salutem. Ad 1. rationem, nego minor.
ad prob. concedo, posse ab homine lapsò absque
gratiâ habituali Deum amari amore amicitie natu-
rali, cum solo auxilio gratuito, vt poterat ab ho-
mine integrò. Nego id vnquam S. Tho. negasse, sed
tantum docuisse, nò posse ab homine lapsò Deum
tali amore diligi, absque gratiâ vt causâ & princi-
pio roborante, non vt causâ & principio influente:

23.
Ad primam
rat.

alioqui neque ab illo sine gratiâ hab. tuali in natu-
rà integrâ, & ab angelo in puris naturalibus diligi
potuisset: cum tamen idem doceat, & ab iis Deum
vt finem naturæ super omnia diligi potuisse. Om-
nes prob. procedunt ex falso principio, quòd amor
amicitiæ erga Deum finem naturalem elici non
possit ab homine lapsò absq; gratiâ habituali, cum
solo auxilio gratuito. Ad 2. neg. antec. eiusque
prob. Ad confir. implicat, vt aliquis sit conuersus
ad Deum vt ad amicum, & auersus ab eodem, eo-
dem genere conuersionis, & auersionis, concedo;
diuerso, nego: naturalis amor amicitie còuertit ho-
minem ad Deum in genere dumtaxat còuertionis
& amicitie naturalis, non in genere conuersionis
& amicitie supernat. Quo fit, vt implicet, hominem
esse conuersum ad Deum vt ad amicū naturalem,
& simul auersum ab eodem vt ab amico naturali;
non implicet, esse còuersum ad Deum vt ad amicū
naturalem, & simul auersum ab eodem vt ab ami-
co & sine supernat. sicut de facto infantes absque
Baptismo cum solo originali decedentes, sunt con-
uersi ad Deum vt ad finem & amicum naturalem,
quem diligunt vt authorem naturæ & bonorum
natural. & simul auersi ab eodem vt à fine & ami-
co supernat. vt S. Tho. in 2. dist. 33. qu. 2. art. 2. ad 5.
idque ex còmuni sententia testatur Suarez de act. b.

24.
Ad 3.
Ad confirm.

25.
Ad tertiam.

hum. sine. Ad 3. nego antec. nam licet vna sit boni-
tas in Deo, quâ in seipso bonus est, ac proinde ne-
queat respectu Dei duplex bonitas distingui, di-
stingui tamen potest respectu nostri, quatenus ea-
dem cognoscitur lumine naturali vt principium
còmunicatiuum bonorum natur. & lumine super-

nat. vt principium comunicatiuum beatit. & bo-
norum superna. & quia vt cogita habet rationem
motiui specificantis affectū nostræ voluntatis que
non tendit nisi in cognitū, & secundum rationem
cogniti, ideo respectu nostri distingui potest du-
plex motiuum bonitatis & amabilitatis in Deo: vt
licet vna eademque sit perfectio in Deo, quâ con-
stituitur effectiuum principium rerum naturalium,
ac supernat. eadem tamen cognita discursu natu-
rali fundat virtutem Religionis moralis: cognita
lumine supernat. fundat virtutem Religionis su-
pernat. 4. Ratio soluta est in resp. ad 1. ductum
ab auth. Plura tom. 2. disp. 26. sect. 5. in resp. ad argu.
Vasquez.

26.
Ad 4.

*An idem sit motiuum charitatis Dei
& proximi.*

PRIMA sent. negat: docetque motiuum cha-
ritatis Dei esse increatam bonitatem Dei; mo-
tiuum charitatis, quo proximus amore amicitie
diligitur, esse bonitatem supernat. creatâ proximi,
nam diligi potest proximus, vno modo propter
Deum, quo pacto diligitur amore concupiscentiæ:
& sic amatur propter eandem bonitatem increa-
tam Dei, ex cuius còplacentiâ diligitur proximus
vt bonum ipsius Dei: alio modo, amore amicitie
ex complacentiâ ipsius proximi: quo pacto ratio
formalis diligendi proximum non potest esse boni-
tas increata Dei, sed creata proximi. Est Vasquez lib.
1. de adorat. disp. 6. c. 2. & lib. 3. disp. 1. c. 6. & 1. 2. disp.
98. c. 2. Coninck de charit. disp. 24. dub. 1. conc. 4. Turria.
2. 2. disp. 73. dub. 1. & 2. pro quâ citat Ricbar. in 3. dist. 9.
ar. 3. q. 1. ad 2. Bonau. art. 2. q. 4. ad 3. Durand. q. 3. ad 1.
aitque esse expressam S. Tho. 2. 2. q. 103. art. 3. ad 2.
qui tamen expressè sunt pro contrariâ, vt infra.

27.
Sens.

Fundam. 1. Vei hæc ratio formalis specificatiua
charitatis Dei & proximi, est bonitas increata Dei,
ex cuius complacentiâ non solum diligitur Deus,
sed etiam proximus propter Deum; at hoc modo
non saluatur, quòd charitas sit amicitia erga proxi-
mum: nam amicitia, teste Philos. 8. Ethic. cap. 5. & 6.
est gratia amici; diligit enim amicum ex compla-
centiâ amici. Igitur si charitas diligit proximum
non ex complacentiâ ipsius, sed Dei non erit ami-
citiæ proximi, sed Dei. Sicut non amat amore ami-
citiæ, sed concupiscentiæ, qui amicum diligit, non
propter commodum & complacentiâ amici, sed
propter commodum & complacentiâ sui; amor
enim specificatur ex obiecto, ex cuius complacentiâ
elicitor: Vel hæc ratio specificatiua charitatis
non est sola bonitas increata Dei, sed participata
creaturæ, ex cuius complacentiâ mouemur ad a-
mandum proximum propter intrinsecam bonita-
tem ipsius. at hoc modo non saluatur vnitas obie-
cti formalis, cum nequeant bonitas creata & in-
creata conuenire in vnâ rationem formalem obie-
cti specificantis habitum, cum illæ plus quàm
genere differant inter se. Adde in hæc sent. non
saluari propriam rationem virtutis Theol. in cha-
ritate, quæ sumitur ex solâ bonitate increatâ.

28.
Fundam.
duplex
1. à priori.

2. Datur duplex motiuum formale adorationis,
quæ est excellentia & sanctitas increata, & excel-
lencia ac sanctitas creata, fundantes distinctas vir-
tutes Religionis, alteram Patriæ erga Deum, alte-
ram Dulciæ erga Sanctos. Ergo consimili ratione
concedendum est duplex motiuum charitatis, nem-
pe bonitas increata fundas habitum amicitie erga
Deum, & bonitas supernat. creata fundas habitum
amicitiæ supernat. erga proximum, Confir. sicut
possunt

29.
Fundam.
2. à simili.

possunt Sancti honorari cultu Latriæ propter excellentiam increatam Dei, & Dulciæ propter participatam propriâ: ita poterit proximus diligi dilectione, quâ diligitur Deus propter bonitatem increatam Dei & dilectione propriâ propter bonitatem participatam proximi. Vnde hæc sent. agnoscit habitum infusæ charitatis, alterû Theol. specificatû à bonitate increatâ, quâ diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum: alterum moralem supernat. quod diligitur proximus propter bonitatem supern. ipsius participatâ: ita virtus infusa Religionis, altera, quâ colitur & adoratur Deus ob increatam ipsius excellentiâ, & Sancti ob eandem increatam sanctitatem; cum Deus non solum in se ipso, sed etiam in Sanctis suis ut in propria imagine honoretur & colatur: altera, quâ coluntur & adorantur Sancti ab creatam eorum sanctitatem.

SECUNDA affirmat, vnum esse motiuum formale charitatis, Dei, & proximi, sc. bonitatem increatam Dei. Est cõmunis, expressa S. Tho. 2. 2. q. 25. ar. 1. ubi docet, ab eodem motiuo specificari actû charitatis erga Deum, & erga proximum, proinde vnu esse habitum charitatis extendentem se ad Deum & proximum: & discrimen assignat inter habitum charitatis, & religionis, quod q. 81. art. 4 ad 3. de quo infra. Neque contrarium cit. qu. 103 art. 3. ad 2. dixit: sunt tamen alia amicitia differentes à charitate secundum alias rationes, quibus homines amantur: non enim intellexit de amicitia infusis supern. sed acquisitis natur.

nam immediatè ante vnum dicitur assignavit habitum infusæ charitatis, quâ Deus diligitur & proximus. Eand. sequitur citatu locu Thomistæ & Schol. in 3. dist. 9. 27. & 28. Scotus dist. 28. q. vn. præsertim ad argu. ubi vnum tantum admittit habitum charitatis infusæ, qui simul tendit in Deum & proximum, vnamq; rationem terminantem vtrumq; actû quæ est bonitas diuina. Richard. dist. 9. art. 3. q. 1 ad 2. hæc habet: dicendum, quod formale obiectum charitatis boni ad diuina est, ratione cuius diligitur, quidquid diligitur per charitatem, siue sit creator, siue creatura: & ideo eadè est virtus charitatis, quâ diligitur Deus & proximum: inter quam & religionem discrimen assignat. Idem dist. 27. art. 6. q. 1. & art. 7. q. 1. ad 2. vnum tantum agnoscit habitum charitatis in Deum, & in proximum, idemq; obiectum formale vtriusque: Bonau. dist. 9. art. & q. ult. ad penult. Ad illud quod obiicitur, quod eadè charitate diliguntur omnia diligibilia, dicendum, quod hoc est, quia charitas habet vnum obiectum principale, videlicet summum bonum, quod quidem amat siue diligendo Deum in se, siue optando bonum proximo: discrimen affert de duplici habitu religionis erga Deum & Sanctos. Duran. dist. 9. qu. 3. ad 1. dicendum, quod non est alia formalis ratio, quâ attendat charitas in Deo, & in proximo, sed vna & eadè, quia per charitatem diligitur Deus propter seipsum, & proximus solum propter Deum. Nec te moueant, quæ subiungit: amicitia autem, per quam diligitur proximus propter aliquam aliam rationem, quam propter relationem, quâ habet ad Deum, differt à charitate secundum speciem: nam hic per amicitiam non intelligit habitum infusum, qui proximum diligit propter bonitatem participatam supernat. sed habitum acquisitum, qui proximum amat propter aliquam bonitatem naturalem: patet, tum quia hunc non appellat charitatem, quæ semper respicit bonum altioris ordinis: tum quia omnis bonitas supernat. participata dicit speciale ordinem & respectum ad increatam, ut infra. Argen. dist. 9. art. 1. fine; & cæteri Schol. Valen. 2. 2. disp. 3. qu. 1. pu. 1. fine. Suarez disp. 1. de chari. sect. 3. & 3. p. 10 1 disp. 52. sect. ult. Malder. 2. 2. q. 25. art. 1. Sylui. & alijs ibid.

quâ amicitia Dei est, est ipsa bonitas Dei, quâ in ipso bonus beatusq; est. S. Th. 2. 2. q. 23. a. 4. ubi obiectum charitatis Theol. assignat bonum diuinum, in quantum est beatit. obiectum, non quidem nostræ, alioqui esset amor concupiscentiæ; sed diuinæ. Fundam. charitas creata ut amicitia Dei est, perfectissimo modo diligit Deum, cum sit participatio charitatis, increatæ, quâ Deus seipsum perfectissimè diligit. Perfectissimus autem modus est, dilige Deum propter bonitatem ipsam Dei: nam sicut omnis alia bonitas est infra bonitatem Dei: ita omnis alius modus diligendi Deum imperfectior est. Vnde Bernard. de diligendo Deo: Causa, inquit, diligendi Deum, Deus est. Porro bonitas Dei sumi potest vel ut speciale attributum à cæteris ratione distinctum, quâ est principium sese communicandi: vel ut dicit plenitudinem omnium perfectionum. Rursus hæc ipsa plenitudo perfectionum aut cõsideratur ut existens tantum in Deo, aut ut beatificans Deum, constituens illum in supremo actu perfectissimæ beatit. Est igitur formale obiectum charitatis, non ut speciale attributum, sed ut plenitudo omnium perfectionum; non quouis modo in Deo existens, sed quâ illum constituit in perfectissimo actu summæ beatit. Ratio; perfectissima amicitia, qualis est charitas infusa, tendit in bonum amici sub eo respectu, quo magis perficit amicum: sed bonum, quod in Deo est, maxime Deum perficit sub respectu beatificantis: ergo sub hoc illud est obiectum formale charitatis. At sub hoc respectu omnes perfectiones diuinæ concurrunt ad Deum beatificandum, sicut ad beatificandum hominem; cum omnes sint obiectum nostræ beatit. ut tom. 3.

Ex his colligo, non posse Deum sub ratione beatantis, aut iustificantis, vel quouis alio extrinseco respectu ad creaturas esse formale obiectum charitatis, quâ amicitia Dei est: nam amicitia sistit in bono amici, quâ bonum amici est.

D I C E S. Per charitatem non solum diligitur Deum, quâ in se bonus est, sed etiam quâ nobis beneficia confert: ergo non solum per charitatem diligitur Deum ut bonum sibi, sed etiam ut bonum nobis. Resp. beneficia non esse proximam rationem amandi Deum affectu amicitia, sed gratitudinis; posse esse remotam: quippe cum amicitia omnia diligit ut bona amico: sicut amor concupiscentiæ omnia diligit ut bona concupiscentis. Amat igitur charitas, ut amicitia Dei est, liberalitatem, misericordiam, fidelitatem, cæteraque virtutes in Deo, non ut principia nobis sunt beneficiendi, sed ut bona sunt Deo, obiectumque beatificum ipsius.

D I C O 2. Vnum est obiectum formale charitatis, quâ Deus & proximus diligitur. Fundam. potissimum est author. Patrum, qui vocant tantum agnoscunt charitatem, quæ ad Deum simul & proximum se extendit. August. serm. de Domini- ca post Ascens. non alia charitas diligit proximum, quàm illa quæ diligit Deum: quæ charitate proximum, ipsa charitate diligitur & Deum: non potest autem esse vna charitas Dei & proximi, nisi propter vnam rationem formalem obiecti; cum vnitatis virtutis desumatur ex vnitatis obiecti formalis: hæc autem alia esse non potest, quàm bonitas increatâ: nam, ut Richardus 2. loco citatus, aliquo actu charitatis diligi potest Deus, quo non diligitur proximus, quamuis eodem habitu charitatis diligitur vterque: tamen nullo actu charitatis potest diligi proximus, quo non diligitur Deus, quia motiuum charitatis, quod necessario debet in omni actu reperiri, est ipsa bonitas increata Dei. Beda in illa

30. 2. Sent. S. Thom.

Ex hoc patet.

Scotus.

Richard.

Bonauent.

Duran.

Argen. &c.

31.

Pro explicitone huius sent. i. cor. 13.

Fundam.

Ratio.

32. Coroll.

33. Discos.

Resp.

34. 2. Concl. fundam. potissimum.

August.

Richard.

31. Beda.

in illa ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, ita scribit: Duo sunt precepta charitatis, & una charitas: quia non alia charitas diligit proximum, quam illa que diligit Deum: qui August. verbis, ita concludit: Non ergo alia charitas, quam qua proximum diligimus, ipsum Deum diligimus. Gregor. homil. 27. in Euang. charitatem Dei & proximi comparat radici: Ex qua una multa virtutes generantur: sicut ex una radice multi arborum rami procedunt. Bernard. serm. 5. de cana Dom. fine: Charitas est dilectio Dei & proximi. Ansel. ad Rom. 13. in illa: Qui diligit proximum, legem implevit, ita ratiocinatur: nam nec proximum verè sine Deo, nec Deum verè sine proximo potest diligere: quia ita sunt hæc duo in una ratione formali respectu unius eiusdemque charitatis habitus inter se connexa, vt vnum sine altero esse nequeat. Idem docent reliqui Patres ex 1. ad Corin. h. 13. vbi eodem modo Apostolus loquitur de charitate, ac de fide & spe: sed tam fides, quam spes est vna virtus specificata ab vno motiuo formali: ergo & vna charitas ab vno etiam motiuo formali increata bonitatis specificata.

Gregor.

Bernard.
Anselm.

35.
Prob. 2.
Assertio ratione.

36.
Duplici modo bonitas Dei concurrunt.

Ratio.

2. Charitas est habitus perfectissimæ dilectionis, tendens in obiectum iuxta perfectionem, bonitatem & exigentiam obiecti diligibilis. At nulla creatura est bona, nisi bonitate participata à bonitate increata Dei: ergo nulla est ex charitate diligibilis, nisi vltimatè propter bonitatem increatam Dei. Vnde charitas ipsa increata Dei, cuius participatio est charitas creata nostra, nullam creaturam diligit, nisi vltimatè propter seipsum. Confir. Ita se habet charitas infusa ad diligendas creaturas propter bonitatem Dei, sicut lumen gloriæ ad easdem intelligendas propter intelligibilitatem Dei: sed specificatum visionis creaturarum, quæ videntur in Deo, non est intelligibilitas creaturarum, sed Dei: ergo specificatum amoris creaturarum, quæ propter Deum diliguntur, non est bonitas creaturarum, sed Dei. Cæterum potest bonitas Dei ad dilectionem proximi concurrere, siue proximus propter bonitatem Dei amari, vel immediatè & directè: vel mediatè & indirectè siue terminatiuè & in obliquo. 1. modo concurret, quando tota ratio diligendi proximum est bonitas diuina, vt quædo amo proximum, nõ propter bonitatem proximi, quæ proximo bona est, sed propter bonitatem Dei; quæ Deo bona est. 2. modo concurret in obliquo & indirectè, siue mediatè; quando immediatè & directè ratio amandi proximum est ipsa superna. bonitas participata proximi, non tamen sine respectu ad bonitatem imparticipatam Dei; eo quod illa non moueat ad amandum proximum, nisi vt peculiaris similitudo & participatio bonitatis diuinæ. Vtriusque dilectionis formale & vltimum obiectum specificatum est bonitas increata Dei, vel in recto & immediatè, vt in 1. actu; vel in obliquo & mediare, vt in 2. actu: ac proinde vtraque dilectio elici potest ab eodem habitu charitatis. Ratio: semper principale specificatum est id, quod principaliter intenditur, siue directè & immediatè, siue indirectè & mediare ad actum eocurrat. Sed quod in actu charitatis erga proximum principaliter intenditur, est bonitas increata Dei; ergo semper ab illa sumitur principalis ac vltima specificatio, nam actus est propter obiectum: ergo ab illo principaliter specificatur, propter quod principaliter est & intenditur. Minor prob. licet charitas directè moueat ad diligendum proximum propter intrinsecam bonitatem ipsius, non tamen mouet propter illam absolutè, sed respectiue, vt singularis participatio est bonitatis increata: ergo licet oblique & termi-

natiæ, principaliter tamen ad actum dilectionis proximi concurret bonitas increata Dei. Maior constat; quia quod principaliter intenditur, principaliter mouet & influit in ipsam speciem actus. Confir. idem obiectum specificat actum directum, & reflexum, etiam si ad directum immediatè & directè, ad reflexum mediare & indirectè concurrat.

Ad 1. primæ quoad 1. partem, nego, amorè proximi, etiam si eliciatur vltimatè propter bonitatem Dei, non esse amorè amicitie erga proximum: nam complacencia Dei non tollit, quia verè & propriè bona superni proximi amantur vt bona & vtilia ipsi proximo, quod ad propriam & formalem amicitiam sufficit, vt patet in Deo, qui verè nos diligit amore amicitie, 1. Jo. 15. Vt amici mei estis: cum tamen Deus diligat nos vltimatè ex complacencia sui. Ratio: nulla virtus excludit ordinem ad vltimum finem; hæc enim est præcipua circûstantia virtutis, præsertim infusæ & supernat. non igitur est contra rationem amicitie, diligere amicum vt sine sub fine, & amicum sub principali amico Deo, sub quo reliqua diligenda sunt. Confir. ex eo quod intenditur bonitas finis, non tollitur, quin per eundem actum intendi possit bonitas mediæ; ergo possum intendere bonum proximi, vt bonum proximi est, etiam si illud idem vltimatè etiam interdum vt bonum Dei: ac proinde possum amare vero amore amicitie proximum, quatenus volo illi bonum, vt ipsi bonum & vtile est, etiam si illud idem referam in Deum, quatenus Deo honorificum est. Cum Arist. dicit, amicitia esse gratiæ amici, non excludit ordinem ad vltimum finem, ad quem omnis virtus dirigenda est; sed ad aliud finem & subiectum creatum. Cum enim vna creatura rationalis non ordinetur ad aliam vt ad finem vltimum, non postulat amari ex complacencia alterius creaturæ. Cum verò dicitur amor specificari ab obiecto, ex cuius complacencia elicitur, solum probat, temper amorè supernat. proximi includere amorem Dei, ex cuius cõplacencia, saltem indirectè & in obliquo amor proximi elicitur: non autè excludere beneuolentiam proximi, si verè illi amantur & procurentur bona, quæ ei bona & vtilia sunt: idè quippè amor relatus ad Deum, est amicitia Dei, relatus ad creaturam, est amicitia creaturæ subordinata amicitie Dei vt principalis amici. Secus verò est, si proximus diligatur tantum vt medium vtile gloriæ Dei, non amando illi bona æterna, quatenus ei bona sunt: quia tunc non amatur amore amicitie, sed concupiscentie; quo pacto amantur reliquæ creaturæ etiam irrationales, imò ipsi damnati. Ita voluntas ferri potest in bonitatem actus temperantie, vel vt in purum medium vtile ad virtutem penitentie; vel non solum vt est idoneum medium ad penitentiam, sed etiam vt est per se honestum. 1. modo actus temperantie amatur propter solam bonitatem penitentie. 2. modo etiam propter bonitatem propriam. Neque vltior relatio ad bonum penitentie tollit, quin ipsa bonitas temperantie ametur propter se. Ergo neque vltior relatio, quæ proximus amatur propter bonitatem Dei impedit, quin verè & propriè ametur propter bonitatem propriam: nam cum proximo amantur bona, vt bona ipsius sunt, verè illa amatur amore amicitie ex complacencia personæ amate.

Confir.

37.
Ad primum.
Ad priorem partem arg.

Ratio.

Confir.

38.
Ad Aristot.

39.
Illustratio doctrinae exemplo aliarum virtutum.

40.
Ad posteriorem partem eiusdem arg.

Ad 2. partem argu. constat, vltimum & principale specificatum charitatis esse bonitatem increatam Dei, quæ vt ratio formalis vltima reperitur in quouis actu, etiã quando proximus diligitur propter intrinsecam bonitatem ipsius: nam etiã tunc vltimum specificatum actus est bonitas increata Dei, quæ

quæ mediata & indirecte cõcurrit ad dandam ultimam speciem actui: sicut ultimũ specificatum actus reflexi est obiectum actus directi, quod unã cum actu directo ut cum obiecto immediato specificat illum, qui propterea potest ad eundem habitum actus directi pertinere. Non inficior, actũ dilectionis erga Deum specie differre ab actu dilectionis erga proximum: quia in primo nõ solum ultimatum, sed etiam adæquatũ specificatum, est bonitas increata Dei: in 2. quomnis ultimatum specificatum sit bonitas Dei, non tamen sola ipsa adæquate specificat, quia cũ ipsa ad specificandum concurrat bonitas intrinseca creaturæ: quæ quia non concurrat æquẽ principaliter, sed ut minus principalis, & ut subordinata increatæ bonitati ut principali & ultimato motiuo, nõ cõcurrit ad dandam ultimam differentiam & speciem actui, sed solum subalternam & genericam. Nota, in eodem formale obiectum habitus coniungi cum aliquã circumstantiã, quæ essentialiter actum variat, dando illi distinctam speciem ab eã, quam se solo sine tali circumstantiã daret: ut patet in actu reflexo, in quo, quia obiectum formale coniungitur cum actu directo ad reflexum specificandum, cõstituit illum in distinctã specie ab actu directo. Clariũ hoc ipsum cõstat in amore finis, cuius bonitas, si tantum absolute considerata moueat voluntatem, & causat simplicem complacẽtiã; si relata ad media causat intentionem; si verò moueant media ipsa ut utilia, causant electionem; cũ tamen vna eademque sit ratio formalis principalis ultimò specificatiua omnium, nempe intrinseca bonitas finis, propter quam & amatur finis in se, & in ordine ad media, & media ipsa ut utilia ad finem. Consimili ratione bonitas increata Dei, quæ est formale obiectum principale charitatis, interdum sola mouet ad dilectionem Dei; interdum coniuncta cum bonitate creatã, ut cum ratione minus principali & subordinatã: & tunc licet ipsa tribuat ultimam differentiam actui, non tamen tribuit genericam & subalternam, quæ sumitur ex bonitate creatã, hoc modo saluatur, quo pacto obiectum formale charitatis sit bonitas increata, quod necessarium est ad virtutem Theol. quæ per hoc à cæteris distinguitur, quod habeat pro immediato obiecto formali Deum, & nihilominus eã verè proximus diligatur non solum amore concupiscentiæ, quã manifestatius est gloriæ Dei; sed etiam amicitia propter intrinsecam bonitatem ipsius: nam illud saluatur de obiecto formali principali ultimã specificatiua, quod ingreditur omnem actum charitatis; hoc de obiecto minus principali, & subordinato principali. Hanc doctrinam, excogitans, cũ reperi apud Scot. in 3. dist. 31. q. 1. v. 5. sed adhuc: ubi indagans, an in Patriã maneat habitus spei, eo quod manet idẽ obiectũ formale, qui est Deus, ut bonus nobis: Dico, inquit, quod respectu eiusdem obiecti, & sub eadem ratione formali possunt esse multi actus: & non solum potentiarum ordinarum, sed eiusdem potentia differentes secundum perfectum & imperfectum. Nec tantum secundum quod perfectum & imperfectum se habent sicut magis & minus in eãdem specie: sed sicut se habent diuersa species in eodem genere, puta media & extrema. Hoc modo dico, quod respectu Dei in se non solum sunt actus intelligendi & volendi, qui sunt actus subordinati, sed etiam actus diligendi sic & sic. scilicet non tantum differentes secundum magis & minus in eãdem specie, sed sicut media & extrema in eodem genere. Quod potest sic poni in proposito: Quando enim perfectio actus est à duobus, scilicet à potentia & obiecto, quando variatur propria ratio istorum, vel alterius eorum in se, vel coniunctione cum reliqua cau-

sa; vel secundum approximationem ad reliquam causam, quia minus perfecte agunt cause partiales respectu effectus, quando non sunt sufficienter approximate & coniuncte: variabitur tunc perfectio huius actus. Exemplificat in actibus desiderij & fruitionis respectu eiusdem obiecti: respectu enim actus intensiõis obiectũ voluntati est in se presens: respectu autem desiderij est absens, & secundum rationem formalem talis actus obiectum non est in se realiter coniunctum potentia. Est igitur ille actus imperfectus respectu illius, & hoc in alia specie, quæ est ut media ad extremum, non propter aliam rationem in obiecto, sed propter approximationem obiecti ad reliquam causam partialem, quæ sufficit ad distinguendum specie effectus illarum duarum causarum. Ex his soluitur obiectio, sc. tam motiuũ fidei, quàm visionis beatificæ, est æqualiter applicabile omnibus obiectis materialibus, illud per extrinsecam testificationem, hoc per intrinsecam manifestationem diuinæ essentia: non sic motiuum spei & charitatis, quod licet sit vnum in se, non est tamen æqualiter applicabile omnibus obiectis sperabilibus, & diligibilibus: nam vnus applicatur per præsentiam, aliis per absentiam, & in specialis immediatè & directè; aliis mediatè & indirectè, ut in charitate Dei & proximi.

Ad 2. ductum ab exemplo Latriæ & Dulciæ, quæ communiter ponuntur distincti habitus, non obstante, quod possint Sancti honorari propter eandem excellentiam increatam Dei, Respondet S. Tho. 2. 2. q. 25. art. 1. ad 2. quia honor respicit proprium bonum honorari, deservit enim in testimoniũ propriæ virtutis: amor autem respicit bonum in communi: & ideo diuersificatur honor secundum propria bona singulorum, non autem amor, dummodo quæ amantur, referantur ad vnum aliquod bonum in communi. Quæ resp. supponit non posse proximum charitate diligere, nisi propter Deum; posse autem honorari propter excellentiam propriam, sine habitudine ad excellentiam increatam Dei: ita q. 103. art. 3. ad 2. non enim per charitatem diligimus in proximo, nisi Deum: & ideo eadẽ charitas est, quæ diligitur Deus & proximus. At cũ alia sit ratio seruandi Deo & homini, aut honorandi vtrumque, non est eadem virtus Latriæ & Dulciæ: scilicet per amorem proximi est propter bonitatem Dei; nõ semper honor creaturæ est propter excellentiam Dei, sed propter excellentiam proximi. Verum cur possit creatura honorari propter sanctitatem ipsius tantum; non possit charitate diligere, nisi propter bonitatem Dei?

Respondet 2. q. 81. art. 4. ad 3. quod obiectũ amoris est bonũ: obiectum autem honoris vel reuerentiæ est aliquid excellens: bonitas autẽ Dei comunicatur creaturæ, non autem excellentia bonitatis eius: & ideo charitas, quæ diligitur Deum, non est virtus distincta à charitate, quæ diligitur proximum. Religio autem, quæ honoratur Deum, distinguitur à virtutibus, quibus honoratur proximus. Sed neque hæc resp. satisfacit, nam nec bonitas propria Dei propter quod Deus est summè diligibilis, comunicatur creaturæ, sed participatio diutaxat ipsius bonitatis: ergo licet neque comunicetur creaturæ propria excellentia Dei, propter quam est summè honorandus, sed participatio tantum ipsius excellentiæ, adhuc creatura poterit honorari eadẽ virtute Latriæ, quæ honoratur Deus, propter excellentiam increatam Dei: sicut diligitur eadẽ virtute charitatis, quæ diligitur Deus, propter bonitatem increatam Dei.

Ratio igitur huius non est, quia simpliciter implicat, proximum diligere dilectione superna, propter solam bonitatem supernam, participatã, ac proinde distinctã virtute à charitate Theol. vti honoratur propter solã sanctitatem participatã; sed quia, cũ æquẽ possit diligere amore amicitia, propter eandem bonitatem increatam, quæ diligitur Deus ipse, de

41. Pro explicatone

A simili.

42. Scotus ex premissis hanc tradit, vniuersalem doctrinam.

Exempli.

43. Dabitur ipsissima nostra.

44. Cur omnes actus fidei & visionis beatificæ sint eiusdem speciei, non spei & charitatis.

44. Ad 2. Respondet.

S. Thom. dupliciter:

Huius est assuetudo disparitas.

45.

46. Nulla huius rei implicatio.

Vera ratio facta

facto non distincta, sed eadem Theol. charitate diligitur: tum quia non sunt multiplicandi habitus supernat. absq; necessitate: tum quia hoc modo perfectius diligitur, ut diligendus est, ut finis sub fine, & amicus sub principali amico Deo: nam tunc res perfecte diligitur, quando diligitur sicuti sunt, eo quod amor, teste S. Tho. 2. 2. q. 26. art. 1. ad 2. tendit ad res ut sunt in se. Igitur ille erit perfectus amor, qui diligit res per habitum ad Deum, ad quem intrinsece ordinatur. Honor vero, qui est signum propriæ virtutis, naturâ suâ postulat, ut deferatur in testimonium propriæ excellentiæ: ac proinde distincta virtute à latrâ, quæ defert honorem Deo in testimonium ipsius increatæ excellentiæ, honorat proximus. Explicatur: Ex eo quod ametur proximus propter bonitatem increatâ Dei, non minuitur aut deterioratur, sed potius augetur & perficitur amor ergi proximum. Contrâ vero, ex eo quod Sancti honorentur propter excellentiam increatâ Dei, non perficitur, sed potius deterioratur ac minuitur ipsorum honor: ergo potior est ratio, cur proximus ametur eodem habitu charitatis propter bonitatem increatam Dei, quàm Sancti honorentur eodem habitu Religionis propter increatam excellentiam Dei, etsi neutrum simpliciter implicet, sc. quod proximus ametur distincto habitu charitatis propter bonitatem supernat. participatam sibi intrinsecam absque relatione ad bonitatem increatam Dei; & Sancti honorentur eadem virtute latrâ propter excellentiam increatâ Dei, quia cum huiusmodi virtutes producatur à Deo, cuius perfecta sunt opera, existimandum est, eas talis naturæ produxisse, quæ magis facit ad perfectionem actuû, propter quos illæ producuntur. Antec. ostendo. Tota vis ac perfectio amoris erga proximum in eo sita est, ut bona, quæ illi amantur, ametur ut ipsi utilia ac comoda: ex eo autem, quod ei beatitudo & reliqua supernat. bona ametur ultimâ propter bonitatem increatam Dei, cuius hæc sunt singulares participationes, non sequitur, ut hæc eadem bona sint ipsi vel minus utilia, sed potius magis proficua: cum per huiusmodi relationem ad bonitatem increatam Dei hæc eadem bona magis perficiantur, & consequenter magis erga proximum amor augetur. Nam hic eò magis augetur, quod magis perficitur eius immediatû & proximum obiectû, quod est ipsa bonitas participata creaturæ, quæ per relationem ad bonitatem increatâ Dei augetur. Contrâ vero, ex eo quod honor defertur Sanctis ultimâ propter sanctitatem Dei, etiam si iis deferatur propter ipsorum etiam creatam sanctitatem minuitur ipsorum honor. Quia cum hic exhibetur in testimonium propriæ excellentiæ, quanto virtus propter quam exhibetur, concipitur ut minus propria, eius, cui exhibetur, & magis propria alterius, propter quam ultimâ exhibetur, tanto minuitur erga ipsum honor: eo quod honor ut honor per se respicit virtutem ac meritum personæ, cui exhibetur.

Discrimen latrâ.

47. Ratio hæc à priori explicatur.

In hoc tantum difficultas.

48. Confirm.

Alium discrimen.

Confirm. Maior honor exhibetur vni Comiti, qui Comitatum à principe accepit, propter egregiû facinus ab ipso patratû, quàm alteri Comiti, qui Comitatum accepit titulo merè gratioso, esto idem Comitatus æquali amore amicitie vtriq; ametur, & hoc idè, quia prior concipitur ut debitus, ac proinde ut magis proprius; nam illud est magis propriû, quod propriæ debetur operationi: posterior ut minus debitus, ac proinde ut minus proprius; etiâ si in ratione boni utilis, vel honesti vtrique sit æqualis, adeoque æquali amore amicitie amandus: quia sc. amor non attendit, nisi bonitatem rei amatæ, vnde cuncte illa proveniat; honor verò

proprium meritum & virtutem honorati: à quo quanto magis illa renouetur per communicationem cum altero, tanto magis hic minuitur. Quin idem bonum apprehensum ut magis propriû personæ, est illi maiori amore amicitie diligendum: quia ut sic habet relationem maioris boni respectu personæ, cuius est bonum. Contrâ verò, maius bonum apprehensum ut minus propriû personæ, non est fundamentum maioris honoris, nam obiectum amoris est bonum utile amico, vnde cuncte illud nascatur: obiectum honoris non est quodcunque bonum, sed proprium & debitum personæ honoratæ. Quod fit, ut cæteris paribus maiori honore colendi sint Sancti, qui beatitudinè non solum possident titulo hæreditatis, ut eam possident paruuli cum solo Baptismo decedentes; sed etiam titulo præmij & coronæ, propter merita propriâ virtute acquiritâ, quo pacto gloria illis concipitur ut magis propria ac debita.

Obiectis 1. Diuersi specie actus, diuersos requirunt habitus: ergo si dilectio Dei & proximi sūt diuersi specie actus, diuersos requirunt habitus. Antec. prob. idem est specificatiuum actus & habitus. Confirm. non minus perfectio naturalis, quàm supernat. est participatio perfectionis diuinæ: sed potest proximus amicitia naturali amari propter ipsius perfectionem naturalem sine ordine ad Deum: ergo etiam poterit amari propter perfectionem supernat. sine ordine ad Deum. Neg. antec. nã potest vnus specie habitus infusus in plures specie actus, sicut vna specie potentia in plures actus specie diuersos, habitus enim, præsertim infusus, cum sit instar potentie, nõ fertur in obiectum per modum formalis, sed virtualis expressionis: actus autè in obiectum tendit per modum formalis dumtaxat expressionis vel inclinationis; quæ essentialiter variatur per diuersam etiam applicationem eiusdem obiecti formalis ad diuersa obiecta materialia: ut actio, vnio, & quæuis actualis ratio variatur essentialiter ex diuersâ tantum tendentiâ & applicatione ad terminum. Ad prob. nego, idem esse specificatiuum actus & habitus: nam specificatiuum visus est color; visionis verò talis vel talis color: specificatiuum intellectus est verû ut sic; intellectus autem est tale vel tale verum. Ratio, ad specificandum actum non solum concurrat obiectum formale, sed diuersa etiam applicatio eiusdem ad obiectum materiale.

Ad confir. non repugnat dari habitum amicitie naturalis, qui simul diligit Deum ut authore bonorû natur. & proximum propter Deum; at quia naturaliter homines diligunt alios, propter solam bonitatem naturalem in ipsis existentem, sine relatione ad Deum authore eiusdem, non potest ex huiusmodi actibus gigni talis amicitia in nobis, quia nequit habitus gigni perfectior suâ causâ; poterit tamen à Deo infundi. 2. Dispar est ratio: nã perfectio creata naturalis non habet eam connexionem cum Deo authore naturæ, quæ habet perfectio creata supernat. cum Deo authore bonorû supernat. nam illa habet solam connexionem extrinsecâ effectus cum causâ diuersi ordinis; hæc intrinsecam proprietatis cum naturâ eiusdem ordinis diuini, per respectû ad idem obiectû beatificum, & communicationem eorundem bonorû supernat. per claram visionem diuinæ essentis: & ob hanc connexionem maior est ratio, cur potius amicitia supernat. quàm naturalis proximum diligit eû ordinis ad Deum principaliter dilectû, non modò ut authorem, sed etiâ ut principalem possessorem talium bonorum. Adde, habitum charitatis esse participationem illius increatæ charitatis, quæ Deus nos propter se ipsum diligit; ac proinde ex natura

Nota.

49. Dices 1.

Confirm.

50. Resp.

Ratio ex differentia inter habitus & actum.

Ratio.

51. Ad confir.

52. Resp. 2.

ex naturâ suâ inclinare subiectum ad amandū proximum propter Deum. Amicitia verò naturalis, cum sit habitus acquisitus ex actibus, quibus solent homines sese mutuo diligere absque ordine ad Deum, huiusmodi respectum & habitudinem non includit.

53. Dicitur.

Obiicies 2. assensus conclusionis pertinet ad diuersum habitum, quam assensus principij, solum quia in cōclusionione est veritas diuersi ordinis à veritate principij: ergo quia in proximo est bonitas diuersi ordinis à bonitate increatâ Dei, eius dilectio pertinebit ad diuersum habitum, ac pertinet dilectio bonitatis increatæ Dei. Negat *scotus* consequ. eo quod assensus principij tendit in veritatem principij, vt veritas principij est, assensus verò cōclusionis in veritatem conclusionis, vt veritas conclusionis est: at dilectio proximi tendit in bonitatem proximi, vt bonitas Dei est: ac proinde eius dilectio pertinet ad eum sē habitum, ad quem pertinet dilectio Dei. Sed contrā. licet assensus principij tendat in veritatem principij independentet à veritate conclusionis, sicut dilectio Dei tendit in bonitatem Dei independentet à bonitate proximi; assensus tamen conclusionis non tendit in veritatem conclusionis independentet à veritate principij, cum veritas principij sit ratio formalis assentiendi conclusioni: & tamen hōc non obstante assensus conclusionis pertinet ad diuersum habitum, quam pertineat assensus principij: ergo etiam dilectio proximi pertinebit ad diuersum habitum, quam dilectio Dei, non obstante dependentiâ, quam habet dilectio proximi à bonitate Dei, vt à ratione formalis diligendi. Ratio igitur est; omnes habitus acquisiti gignuntur ex actibus; vnde si actus, ex quibus gignuntur, discriminantur specie, etiam habitus discriminabuntur specie inter se, cum nequeat actus specie diuersi gignere habitum eiusdem speciei. nam vel talis habitus esset diuersæ speciei ab utroque actu, à quo genitus est: & sic non faciliteret ad consimiles actus, ex quibus genitus est, quod est contra naturam habitus acquisiti, qui, experientia teste, semper potentiam faciliat ad consimiles actus, à quibus est genitus: Vel esset eiusdem speciei cū vno tantum actu; & tūc, præterquam quod non faciliteret ad omnes actus consimiles, à quibus genitus est, cum saltem non faciliteret ad eos, quibus non esset similis in specie, non posset assignari ratio, cur potius esset eiusdem speciei cum vno, quam cum altero actu, cum non minus ab vno, quam ab altero genitus esset. At assensus in principia, & in conclusionem sunt diuersæ speciei: nam assensus in principia est per simplicem duntaxat adhesionem intellectus ad rationem formalem ex ipsis terminis notam: assensus autem in conclusionem est per discursum ex ipsis principijs in conclusionem: At verò habitus infusi, cum non gignantur ex actibus, sed infundantur à Deo: nec dentur tantum ad faciendum, sed ad posse simpliciter, non desumunt diuersitatem ex actibus, quos gignant, sed ex motiuo principali diuerso. Cum igitur in actu dilectionis Dei, & proximi sit idē motiuum principale, ipsa scilicet bonitas increata Dei, vnus erit habitus utriusque. Confit. iuxta communioem sent. actus dilectionis Dei, & contritionis de peccatis, sunt diuersi specie: cum tamen in omni sent. vterq; actus eliciatur ab eodem habitu charitatis.

54. Respondet Scotus.

Contra.

55. Ratio discrimini.

Ergo & habitus ab his geniti.

Confirm.

56. Dicitur.

Obiicies 3. Idem actus fortitudinis volitus propter intrinsecam bonitatem suam pertinet ad virtutem fortitudinis; volitus propter extrinsecam bonitatem poenitentiae, pertinet ad virtutem poenitentiae: ergo idem proximus dilectus propter in-

trinsecam bonitatem supernat. participatam in ipso existentem, erit obiectum amicitiae supernat. proximi: dilectus propter extrinsecam bonitatem Dei, erit obiectum amicitiae supernat. Dei.

Nego consequ. nam actus fortitudinis, & cuiuscumque alterius virtutis, est appetibilis propter intrinsecam suam bonitatem, independentet à bonitate alterius virtutis. Bonitas verò supernat. proximi vi huius habitus, quem de facto Deus iustis infundit, nō est diligibilis, nisi per dependentiâ à bonitate increatâ Dei, etsi nō repugnet vi alterius habitus proximi diligi propter supernat. bonitatem in se participatam, absque formali dependentia à bonitate increatâ Dei: sicut Sancti honorantur propter suam propriam sanctitatem independentet à sanctitate Dei, vt à causâ formali terminatiuâ.

D I C T U M : de facto frequenter experimur, nos diligere proxima dona supernat. absque formali dependentia à bonitate increatâ Dei: ergo de facto concedendus est habitus, qui tendat ad dilectionem supernat. proximi, propter bonitatem supernat. participatam, absque formali dependentiâ à bonitate Dei. 1. quia hic actus per se, postulat distinctum habitum: vbi autem sunt distincti actus, per se concedendi sunt distincti habitus: 2. quia nequit motiuum formale specificare actum amoris, nisi vt cognitus; cum nullus actus voluntatis specificari possit ab obiecto, nisi ad illud terminetur; nequit autem ad obiectum terminari, nisi vt cognitum: ergo actus amoris, qui terminatur ad proximum, propter bonitatem supernat. participatam, absque formali dependentiâ à bonitate increatâ Dei, non poterit specificari à bonitate increatâ Dei, vt à motiuo formali principali. Nego huiusmodi experientiam: eo quod frequenter id, quod implicite tantum terminat actum nostræ voluntatis, non videatur villo modo illum terminare. Nego; cum proximum perfecte amamus amore amicitiae supernat. talē actum saltem implicite non terminari ad bonitatem increatam Dei, cuius singularis participatio est bonitas, quam amamus in proximo. Confirm. vi præsentis habitus omnia dona supernat. quæ amore charitatis amamus proximo; amamus in ordine ad supernat. beatit. quæ expressè & immediatè includit ipsum Deum vt obiectum beatificum: igitur charitas, quæ de facto non solum inclinatur ad amandum proximo beatitatem vt bonum ipsius, sed etiam propter Deum, vt propter principale obiectum, terminatur ad Deum inclusum in ipsâ beatitudine, non solum vt bonum proximi, sed etiam propter Deum. Quod autē implicita terminatio principalis motiui sufficiat ad specificandum actum, constat in actu reflexo, qui specificatur ab obiecto actus directi vt à principali motiuo, cum tamē illud non nisi implicite terminet actum reflexum, qui explicitè tantum terminatur ad actum directum. 2. prob. quæ vel supponit, nullo modo, ne implicite quidē in actu charitatis erga proximum cognosci bonitatem increatam Dei vt obiectum principale: vel implicitam notitiam obiecti principalis non sufficere ad terminandū specificandumve actum. Ad 1. nego, tales actus, etiam si specie differant, per se postulare diuersos habitus, cum possint ab eodem, propter idem motiuum principale elici, vt supra ostensum exemplo dilectionis Dei & contritionis.

2. Esto interdum amemus proximo bonitatem supernat. participatam, absq; vllâ formali dependentia à bonitate increatâ Dei, vt obiecto & motiuo principali, qui cum hic actus sit possibilis, non videtur nunquam à nobis elici: Nego tamen, ob-

57. Resp.

58. Vrges.

59. Probatur conseq.

60. Resp. 1. neg. experient.

Confirm.

Ad 3. Prob. conf. q.

Ad 1.

60. Resp. 2.

Ratio.

talem actum infundi nobis distinctū habitum supernat. sed dico illum elici ex solo auxilio supernat. supplente vim habitus. cur talis habitus nobis non infundatur est; quia cum tales actus sint rarissimi, & aliunde perfectiori modo elici possint propter principale motiū, non fuit talis habitus infusio necessaria: Et talem habitum infundit nobis Deus erga proximū, qui sit specialis participatio suæ charitatis, quæ perfectissimo modo tendit in creaturas racionales, amādo illis bona supernat. vero amore amicitiae ultimāte propter se, vt propter obiectum & motiuum principale.

DISPUTATIO XXV.

De habitu Charitatis.

PLERAQVE ad hanc materiam spectātia, disputata sint to. 3. partim de gratiā habituali, cum quā charitas inseparabiliter est cōnexa, partim de merito.

Suppono igitur 1. ex disp. 29. charitatem esse aliquid creatum nobis inherens, à gratiā habituali realiter distinctam, ab eāque diuinitus separabilem, à solo Deo de facto producibilem.

2. Ex disp. ult. de merito, habitum charitatis esse intensibilem, physicē à Deo, moraliter actibus meritoris, etiā ipso habitu remissioribus, à iusto elicitis; non esse remissibile. 3. Præter habitū charitatis à Deo infusum, dari habitum propriis actibus charitatis acquisitū, supernat. quoad substantiā, diuersam tamen speciei ab habitu infuso, facilitantē tantum ad consimiles actus, non dantem posse simpliciter, vt dat habitus infusus: vt 8. tom. disp. 1. Super sunt hæc dubia.

SECTIO I.

An charitas sit amicitia inter nos & Deum.

1. Dno ad perfectam virtutem requisita.

NON reuoco in controu. an charitas sit virtus, cum habeat omnia, quæ ad perfectā virtutē requiruntur. sc. quodd sit qualitas in animā permanentes, ex Triden. sess. 6. c. 7. & quodd bonum reddat habentem, quo. n. maiori bono insigniri potest vel in hac, vel in aliā vitā homo, quā vt per charitatem fiat charus Deo, & eiusdem ac proximi dilector? si virtus est, quæ vt Arist. definit, hominē disponit ad optimum, quid magis hominē ad optimum disponit, quā charitas, quæ illum eleuat ad perfectissimum actum dilectionis erga Deum, amādo illum vt finem supernat. super omnia bona creata?

2. Theologica virtus est charitas.

3. Omnium præstantissimæ.

Neque in litem adduco. An charitas sit specialis virtus Theol. distincta tum à duabus Theol. tum à cæteris moralibus: cum id manifestum sit ex eius peculiari obiecto formali, quod est Deus amabilis propter se: quod non modò constituit illā intra ordinē virtutum Theol. quæ pro immediato obiecto habent Deum: verum etiam, illam à cæteris discriminat: cum nulla alia virtus tendat in Deum amabilem propter se. Quin ab Apost. 1. Corinth. 13. expressum, charitatem inter omnes virtutes esse omnium præstantissimam, tum ex obiecto, in quod tendit: tum ex modo, quod tendit: tum ex imperio, quod in reliquas virtutes exercet, dirigēdo illas ad vltimum finem, & reddendo earum actus æternæ vitæ meritorios, propter quod cæterarum virtutum forma nuncupatur; nam sine hac nulla ad vitam æternam nobis prodest, ibid. teste Paulo. His vt certis positis,

quæro. An charitas sit vera amicitia inter Deum & hominem? Amicitiae quinque præcipuas cōditiones assignat Arist. 8. & 9. Eth. prima: æqualitas & similitudo inter amates: *Æqualitas*, inquit l. 8. c. 8. *similitudo amicitia est, & præcipue ea, quæ est ex virtute similitudo*. In qua æqualitate, & virtutis similitudine cap. 3. ait consistere perfectam amicitiam: *Bonorum Conditionum, qui in virtute sunt similes, amicitia perfecta denuum nes est*. Secunda. *Redamatio mutua amantes non latens*: ita idem lib. 8. cap. 2. & 3. Tertia, vt hæc redamatio sit gratiā amici, vt cap. 5. & 6. Quarta, Singularitas: de quā ita c. 6. *An verò vt multu quispiam sit amicus amicitia perfectā fieri non potest: quemadmodū neque vt amore multorū simul aliquis capiatur*. 5. Mutua bonorum communicatio: nam & iur. & proverbium, vt cap. 9. *Communes res amicorum esse ait: & rectè sanè in communis atq; siquidem amicitia est*, examinandum nunc est, an iis etiam nitatur charitas.

PRIMA sent. esse posset negatiua. 1. quia inter nos & Deum nulla est æqualitas, nulla morum virtutisque similitudo, sed infinita distantia. 2. etsi inter Deum & iustos sit mutua redamatio, quippè cum *Deum diligentes se diligat*, Prou. 8. est tamen ignota nobis: cum *nesciat homo vitum amore an odio dignus sit*, Eccle. 9. ac proinde minimè idoneæ ad verā amicitiam inter nos & Deum fundādum. 3. Deus omnia diligit propter se ipsū: *Vniuersa. n. propter semetipsū operatum est Dominus*, Prou. 16. ergo reliqua omnia diligit tantum amore concupiscentiæ, se ipsum dūtaxat amore benevolentie. 4. charitas neque ex parte nostri, neque ex parte Dei singularis est: cum ex parte Dei se extēdat ad omnes creaturas intellectuales; ex parte verò nostri nō solū ad Deum, sed ad reliquas etiā naturas intellectuales supernaturalis beatit. capaces. 5. nullum bonum creatura cōmunicare potest Deo, cum nullū bonū possit illi dare, in quod Deus perfectissimū ius & dominium non habeat: adedq; nequit ex hac parte charitas habere rationē amicitiae inter nos & Deum. 6. omnis creatura essentialiter est serua Dei, quā seruitute liberari nequit: inter seruū autem & dominū, teste Arist. l. 8. c. 11. amicitia intercedere nō potest. 7. Homo merito charitatis sit filius adoptiuus Dei: nequit autem inter filium & parentem amicitia intercedere, cū hæc in æqualitate fundetur, quæ inter filium & patrem esse non potest, non secus ac inter seruū & dominū, cum filius sit subiectus parenti vt pars toti, & effectus causæ. 8. accedit authoritas Arist. negantis lib. 6. c. 7. amicitiam inter Deum & homines. *Hoc autē, inquit, in Diu clarissimè patet, qui plurimū omnibus bonis præstant, neq; hui pleriq; esse amicos se dignum ducunt, cum inferiores longè sint*.

SECUNDA certa omniū Theol. affirmat, charitatem esse verā amicitia inter nos & Deum: ita S. Th. 2. 2. q. 23. art. 1. *Scolastici in 3. dist. 27. nōnulli de fide putat, eo quod expressè reuelatum sit, inter homines iustos & Deum esse amicitia, etū non abnuam, certā fide credendū esse, inter iustos & Deum amicitiam intercedere, haud tamen de fide censeo, hac vim inesse charitati, vt distincta virtus est à gratiā, at sumendo charitatem, vt cōplectitur etiam gratiam sanctificantem, certum fidei dogma, illam esse amicitiam inter nos & Deum, sic demonstro.*

Diuinā reuelatione certum est, inter homines iustos & Deum esse amicitiam: At euidenti discursu deducitur, hoc non nisi charitati, vt complectitur gratiam iustificātem competere posse: igitur de fide esse debet, charitatem, vt complectitur gratiam sanctificantem, esse amicitia inter Deum & homines, nam licet hæc cōclusio non sit fide diuinā credenda formaliter vt deducta, est tamē fide diuinā credenda

3. Quid de amicitia.

4. Sent. Prob. 1.

5.

6.

7.

8.

9.

5. Certa sent. ac omnino vera.

6. Fides dogma id esse demonstratur.

credenda formaliter ut explicata per minorem euidenter notam, ut mox. Maior habetur Iudith 8. Abraham per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est: psal. 138. Nimis honorificati sunt amici tui Deus: Sapient. 7. Insuper thesaurus est hominibus, quo qui vult sunt participes facti sunt amicitia Dei: Isaiam 41. Semen Abraham amici mei: Lucæ 12. Dico autem vobis amicis meis: Ioan. 15. Vos amici mei estis, si feceritis quae ego precipio vobis. Quia verò dubitare poterant Discipuli, quo pacto, cum essent naturæ serui, iuxta illud Lucæ 17. Cum feceritis omnia, quae precepta sunt vobis, dicite: Serui inuiles sumus, fieri posset, ut essent amici Dei, Christus subdit: Tam non dicam vos seruos: additque efficacem rationem: quia seruus, inquit, nescit, quid faciat Dominus eius: Vos autem dixi amicos, quia omnia quaecumque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Trident. sess. 6. cap. 7. loquens de iustificatione, quæ homo à statu peccati transit ad statum gratiæ, ex inimico, inquit, fit amicus. Chrysost. hom. 23. in cap. 11. ad Hebræos explicans verba Christi: Vos amici mei estis &c. exclamat. O inenarrabilis misericordia Dei, inimicos & interuallo ab eo distantes, à quibus incomparabili eminentia in omnibus differabat, hos amicos & facit, & vocat amicos.

Prob. minor. soli charitati complectenti gratiam iustificantiem conueniunt conditiones amicitiae ab Arist. assignatae. 1. Aequalitas & similitudo in virtute fundata: nam sola charitas includens gratiam habituales reddit nos similes Deo in naturâ, & sanctis operationibus: est enim gratia habitualis augusta quaedam participatio naturæ diuinæ, iuxta illud 2. Petri 1. Maxima & pretiosa nobis promissa donauit, ut per hac efficiamini diuinæ consortes natura: unde illam S. Tho. 1. 2. qu. 110. art. 3. appellat naturam diuinam participatam; per quam regenerati dicimur in filios Dei. Est enim gratia habitualis, ut illam scilicet 6. cap. 4. definit Trident. Adoptio filiorum Dei. Ex hac similitudine in naturâ, & operationibus diuinis, quas gratia exigit, nascitur quaedam in iustis aequalitas cum Deo, quanta inter puram creaturam & Deum esse potest, cum nequeat dari forma accidentaliter perfectior gratia habituali, ut 1. to. disp. 9. sect. 13. Quæ Aequalitas etsi non satis sit ad amicitiam aequalitatis, quæ inter pares inuenitur, satis tamen est ad amicitiam supereminentiæ quam inter filios & Parentes, uxorem & virum, subditos & Principem Arist. admittit lib. 8. Eth. cap. 7. ad quam sufficere ait aequalitatem proportionalem: nam sicut, inquit, non idem amor exhibendus est à patre in filium, à principe in subditum, ac exhibetur à filio in parentem, à subdito in principem, ita nec eadem aequalitas, sed proportionalis sufficit.

SECUNDA est mutua redamatio amantes non latens: at iustus per charitatem amat Deum amore amicitiae, & Deus iustum; diligit quippe iustos Dominus. Psal. 145. estque hæc mutua redamatio amantes non latens, quantum satis est ad amicitiam fundandam. Nam neque in amicitia humanâ requiritur euidenter notitia, sed sufficit probabilis coniectura mutui amoris amici, cum interna cordis amicitia secrete nos lateant. Quæ ex vnâ parte certiores sumus de mutuo amore Dei erga nos, quam sint homines de mutuo amore amici: cum diuinâ fide certi sumus, Deum diligentes se diligere: at nonnisi humanâ fide certi sunt homines ab amico redamari. Et licet certior sit homo de suo amore erga amicum, quam iustus de suo erga Deum, cum plura requirat amor supernat. erga Deum, quam naturalis erga homines: diuinâ tamen fide certi sumus, quod si nos amauerimus Deum, nos vicissim amatum iri à Deo: quam certitudinem non habent homines

de redamatione amici.

TERTIA est, ut hæc mutua redamatio sit gratia amici. At tam amor, quo iustus ex charitate diligit Deum, est gratia Dei, quam amor, quo Deus diligit iustum, est gratia iusti: cum ille feratur in Deum propter Deum: est enim quædam participatio illius increati amoris, quo Deus amat se ipsum. De amore Dei erga iustum prob. ille amor dicitur esse gratia amici, qui vult bona amico, ut sunt vtilia amico: sed Deus vult nobis gratiam, gloriam, & reliqua dona supernat. ut proficua nobis: tum quia hæc bona non amantur à Deo ut vtilia sibi, cum nil perfectionis ex bonis creaturæ accedere possit Deo: tum quia, quod eadem bona simul cum personâ vltimatè amantur à Deo propter gloriam suam, non tollit, nec minuit amorem amicitiae Dei erga iustum, cum hic debeat esse ordinatus, alioquin careret rectitudine & honestate sibi debitâ. Ratio: ille tantum amor derogat amicitiae, qui in bonis amandis quærit propriam commoditatem, non amici perfectionem: non autem, qui in eis amandis intendit honestatem virtuti debitam. Ex eo igitur quod Deus amet nobis bona, & nos ipsos vltimatè propter seipsum, ut propter vltimum finem, nihil derogat ipsius amicitiae cum hoc sit debitum ipsi honestati amicitiae, quæ ut sit recta, & iuxta dictamen rationis, requirit hunc ordinem. Antec. prob. nihil potest actu virtutis derogare, quod essentialiter requiritur ad honestatem ipsius: alioquin virtus se ipsam destrueret, si quod requiritur ad naturam ipsius, ipsius naturam destrueret. At hæc intentio essentialiter requiritur ad honestatem amoris charitatiui, qui, ut sit honestus, essentialiter requirit, ut vltimatè sit propter Deum vltimum finem, sine cuius virtuali saltem intentione nullus actus potest esse virtuosus.

Confir. Nihil derogat amicitiae patris in filium, aut principis in subditum, si virtutes illis amant, & procurent, ut fiant obsequentes & obedientes sibi ut patri, ac principi. Quin nec derogat ipsi amor amicitiae, quo amicus diligit suum amicum, si ei bona procuret, ut fiat iuxta honestas amicitiae leges se ipsum ut amicum redamans: cum honestas virtutis debeat necessariò intendi in omni actu virtuoso,

QUARTA est singularitas: quæ in nostrâ amicitia erga Deum perfecte reperitur: nam hæc omnia diligit principaliter propter Deum, ut propter principalem amicum. In amicitia autem Dei erga nos, etsi hæc conditio non reperitur. cum ipsius amor se extendat ad omnes iustos, nihil tamen derogat perfectæ amicitiae. Nam hæc eatenus ex Arist. ad perfectam amicitiam necessaria est, quatenus aut nequit homo, ut potè virtutis finitæ, perfecte amare multos; aut nequeant in multis reperiri omnes illæ conditiones, quæ ad perfectam amicitiam necessariae sunt. Deus autem, cum in amando sit virtutis infinitæ, ita amat multos, ut nihil de suo amore minuat erga singulos. Neque periculum est, ut in multis non reperiantur omnes eæ conditiones, quæ necessariae sunt ad perfectam amicitiam erga Deum: siquidem has conditiones Deus ipse ponit in nobis, cum amando nos in nobis infundat omnia, quæ ad amorem erga ipsum necessaria sunt.

QUINTA est mutua bonorum communicatio: quæ ex parte Dei erga nos abundè reperitur, communicando nobis sua gratia, quæ est participatio suæ naturæ, cum omnibus virtutibus, & donis supernat. ex parte nostrâ, etsi non sit eõmunicatio secundum aequalitatem, est tamè secundum proportionem, quantum possibilis est ex parte creaturæ erga suum creatorem, per continua obsequia obediendi, cultus, adorationis, submissionis,

Maior manifesta in utroque testamento.

Patris.

Minor prob. Aequalitas quæ:

Amicitia supereminentia.

2. Conditio reperitur.

9. Conditio

Vult bona Deus nobis gratia nostri

Ratio.

10. Confir.

11. Conditio. Non reperitur in amicitia Dei in nos.

12. Conditio.

& reliquarum virtutum propter Deum exhibita. Hanc enim bonorum communicationem requirit *Arist.* in inferiori erga superiorem: loquens. n. cap. 7. de amicitia patris erga filium, viri erga uxorem, & principis erga subditos: eadem, inquit, utriusque ab altero neque exhibentur, neque sunt requirenda: sed cum Parentibus liberi ea tribuunt, qua debentur ijs, qui genuerunt, & Parentes filijs ea, qua filiis exhiberi debent: stabilis saltem, ac bona amicitia est. Ceterum hæc mutua bonorum communicatio non tam ad essentiam amicitie spectat, quam ad quandam proprietatem & effectum ipsius; quem, si vera & perfecta est, non potest non habere: non secus ac non potest natura debitas sibi proprietates non producere.

Proprietates & effectus amicitia.

13.

Ex his facile possunt reliquæ proprietates ad amicitiam requirere, de quibus cit. *Arist.* in charitate reperiri, ut scilicet sit stabilis, in virtute fundata, manifestatiua secretorum, expetens presentiam, & frequentem collocationem amici, vniens amicorum voluntates inter se, & faciens ex duobus vnum.

14. Coroll.

Infertur, inter Christum ut hominem & Deum, esse veram amicitiam, non inter Christum consideratum ut Deum, & Deum ipsum. nam si inter iustos & Deum, propter accidentalem communicationem & similitudinem, intercedit vera amicitia, multo magis inter Deum & Christum ut hominem, propter substantialem communicationem & similitudinem fundatam in vniione hypost. Deinde inter Christum ut Deum, & Deum ipsum nulla intercedit distinctio voluntatum. quam amicitia essentialiter supponit; est enim mutua redamatio, quæ sui ad se ipsum esse nequit. Nec sufficit personalis distinctio, cum personalitas non sit principium amandi.

à fortiori.

Definitur ab Arist.

15.

Ad primum opposita.

Ad 1. Nego in amicitia supereminentiæ, cuiusmodi est creaturæ ad Deum, requiri perfectam æqualitatem & similitudinem; aio sufficere proportionalem, qualis est in iustis fundata in gratiâ & charitate, reliquisque virtutibus infusis, quarum sanctis & honestis operationibus imitantur Deum, eique in moribus similes fiunt, iuxta illud Christi, Matth. 5. *Estote perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est.*

16.

Ad 2. & 6.

Ad 2. Neg. mutua redamatione Dei erga iustos esse illis prorsus ignotam & latentem, cum possit saltem coniecturaliter, ut supra, iustis innotescere.

17.

Ad 3. 4. & 5. patet ex 3. 4. & 5. conditione explicata. Nec vero obsequio derogat, quod per illud nullum bonum, aut nouum ius in Deum transferre possimus: quia sufficit, ut per illud possimus aliquem honoris cultum ei exhibere, iuxta illud *Malach. 1.* *Si ego Pater, ubi honor meus? si Dominus, ubi timor meus?*

18.

Ad 6.

Ad 6. concedo seruum, quæ seruum, non posse erga dominum amicitiam fundare: posse tamen quæ hominem, ut *Arist. ibid.* & Christus, *Ioan. 15.* *Non dicam vos seruos, sed amicos.* Vnde nil obstat, quominus homo, retentâ seruitute, quam ut creatura essentialiter habet ad Deum, possit cum eo amicitiam contrahere; & intercedere mutua redamatio fundata in aliquâ similitudine sufficiente ad mutuum amorem conciliandû. Ad 7. Nego inter patrem & filium non posse esse amicitiam saltem supereminentiæ, qualem inter eos concedit *Arist. lib. 8. cap. 7. 11. 12. & 13.*

19.

Ad vlt.

Ad vlti. nego Aristotelæ nullâ inter homines & Deum agnouisse amicitia; ex *lib. 9. cap. 12.* *Est amicitia filijs erga patres, & hominibus erga Deos, nunquâ erga bonû quoddâ atque excellens, & lib. 10. cap. 8. sine docet, sapientem esse charissimum Deo, utpotè, qui se optima, sibiq; maxime cognatâ, qualis est sapientia, delectatur. cap. 7. inter homines, & Deum solum negauit amicitiam*

æqualitatis, quæ inter pares esse solet, non excellentiæ, quæ inter inferiores & superiores reperiri potest. sed nec nouit hanc supernat. communicationem bonorum, in quâ amicitia hominis ad Deum fundatur.

Non magni hic auctoritas Arist.

SECTIO II.

An charitas sit amicitia inter nos & Deum ratione sui, an ratione gratia sanctificantis?

ESTO charitas non esset entitas à gratiâ distincta, adhuc tamen aliquid haberet, & posset ut gratia, quod non haberet & posset ut charitas, & vice versa. nam ut gratia, esset participatio naturæ diuinæ; ut charitas, solius amoris increati; ut charitas inclinaret voluntatem ad diligendum Deum super omnia: ut gratia eleuaret animam ad esse supernaturale: ut charitas peteret esse in voluntate ut in proximo subiecto, quod completeret ad actum dilectionis erga Deum eliciendum: ut gratia in substantiâ animæ, quam sanctificaret, & redderet filiam adoptionis Dei.

21. Titulus quas. supponit vnam virtutem distinguens à gratiâ.

PRIMA sent. esse potest, charitatem ratione sui formaliter esse amicitiam inter Deum & hominem. Fundam. soli charitati conueniunt potissimæ conditiones amicitie, quæ sunt illæ duæ, ut sit mutuus amor, & gratia amici, ac sola charitas, ut per se patet, est mutuus amor inter nos & Deum, & gratia amici. nam solâ charitate amamus Deum propter se, & Deus amat nos gratiâ nostri, iuxta illud *Proverb. 8.* *Diligentes me diligo.* *Confir. 1.* Solâ charitate superante, homo & diligeret Deum propter se, & diligeretur à Deo gratiâ sui. Solâ autem gratiâ superante, homo nec diligeret Deum, cum non haberet in se principium diligendi Deum, nec diligeretur à Deo, cum Deus non nisi diligentes se diligeret. *2.* Consummata amicitia Patriæ formaliter consistit in mutuo amore beatifico, quo beatus amat Deum super omnia, & quo vicissim amatur à Deo gratiâ sui: ergo etiam inchoata amicitia viæ, cum eadem amicitia, quæ inchoatur in viâ, perficiatur in Patriâ.

22. 1. Sent. Fund.

Confir. 12

Confir. 20

SECUNDA affirmat, amicitiam inter nos & Deum essentialiter consistere in utroque, tam in gratia, quam in charitate. Fundam. amicitia, ut cum *Arist. supra*, duo præter alia essentialiter requirit, æqualitatem, & redamationem. ac sola gratia facit æqualitatem, qualis inter creaturam & Deum esse potest: nam sola gratia est participatio naturæ diuinæ, euehens nos ad participandum esse supernaturale ipsius. Sola charitas facit redamationem: cum sola charitas sit mutuus amor inter nos & Deum, ergo utraque requiritur ad perfectam amicitiam inter nos & Deum.

23. 1. Sent. Fundam.

TERCIA docet, solam gratiam essentialiter esse amicitiam inter nos & Deum; charitatem esse solum complementum amicitie nostræ ad Deum. Fundam. sola gratia habet ea, quæ ad veram amicitiam essentialiter requiruntur: ergo in ea tantum essentialiter consistit.

24. 1. Sent. Fundam.

Nota amicitia sumi potest, vel pro mutuo duntaxat amore, qui inter duos versari potest: vel pro proximo fundamento, quod huiusmodi amor in utroque amante supponit; in eoque fundatur. Ceterum hic non disputo de mutuo tantum amore, qui inter nos & Deum intercedere potest, cum talis amor versari possit etiam inter illos, qui defectu statûs, aut morum similitudinis non sunt amici, ut inter

25. Hanc doctrinam non inuenio agitari in Amicitia dist.

Inter principem & rusticum. Nihil enim verat, quin princeps diligat rusticum gratiâ rustici, & rusticus Principem gratiâ Principis: cum tamen hic amor amicitie propriè dici non possit: nam licet sit mutuus, & gratiâ amati, non est tamen fundatus in aliqua morum, aut officij, vè statûs similitudine; quam essentialiter postulat amicitia, vt *Philos. supra*. Dico igitur hic de mutuo amore inter nos & Deum, qui in aliquâ similitudine fundatus, ad veram & propriam amicitiam sufficiens sit.

Hic factus Fund.

26. Affectio colligitur ex Tridem.

Dico 1. Sola charitas siue actualis, siue habitualis, vt distincta à gratiâ sanctificante, non est amicitia inter nos & Deum: ex *Tridem. sect. 6. cap. 7.* vbi charitatem appellat dispositionem, non amicitiam cum Deo. Cum enim *cap. 6.* egisset de dispositione peccatoris ad iustitiam, quam dispositionem explicauerat per actus fidei, spei, & charitatis, statim *inistio cap. 7.* subiungit hanc dispositionem, seu preparationem iustificationis ipsa consistit &c. Si autem ex Concilio charitas est tantum dispositio ad amicitiam cum Deo, non poterit simul esse ipsa formalis amicitia nostri cum Deo: cum nulla dispositio possit esse ipsa forma, ad quam disponit. Confr. amicitiam Concilium appellat formam, quâ iustificamur, quæ est gratia sanctificans, vt ipsum *ibid.* docet, quam vnicam esse ait.

27. Prob. ratione

Ratio: Sola charitas siue actualis, siue habitualis, vt distincta à gratiâ sanctificante non ponit inter nos & Deum sufficientem similitudinem ad amicitiam fundandam: ergo sola charitas, vt distincta à gratiâ non est amicitia inter nos & Deum: alioqui amicitia, esse posset etiam inter dissimiles, quâ dissimiles sunt formaliter; cum etiam inter eos intercedere queat mutuus amor exhibitus gratiâ amici, contra *Philos. 8. Eth. cap. 7.* vbi docet, inter inæquales seu dissimiles amicitiam quidem esse posse, si eorum inæqualitas adæquetur: eo quod, vt *ibid.* docet, amicitia in æqualitate & similitudine consistit, nam vt aliquem amemus amore amicitie, prius iudicare debemus illum dignum esse nostrâ amicitia: vt autem iudicare possimus illum nostrâ amicitia dignum, debemus in eo agnoscere aliquid, quod nobiscum cum illo commune sit. Alioqui nulla poterit assignari ratio, cur ex duobus, vnum potius, quàm alterum amemus: nisi quia in vno, & non in alio agnoscamus aliquid nobis cum illo commune, quod nos allicit ad illum potius, quàm ad alium amandum. Cuius rationem *lib. 9. cap. 8.* assignat *Philos.* nam *amicabilia ad alterum veniunt ex amicabilibus ad se*: omnis quippe amor ad alterum, vt in radice fundatur in amore sui: vnde amicus dicitur amare amicum, vt alterum se. Hinc apud *Horat.* amicus dicitur dimidium amici, & apud *Arist.* *lib. 9. cap. 4.* amicus dicitur alter ipse. Antec. primènth. prob. charitas non est participatio nature diuinæ, sed tantum operatio s amandi Deum; Sed tantum habitus inclinans voluntatem ad amandum Deum & proximum, at vt charitas reddat subiectum dignum amicitia diuinâ, debet illud adæquare & assimilare eum naturâ diuinâ, quantum possibile est, creaturam æquari & assimilari Deo per participatam similitudinem, cum igitur charitas non sit participatio nature diuinæ, sed tantum operationis, non potest reddere subiectum dignum amicitia diuinâ.

Cuius similitudinis ratio reddi potest.

à priori.

28. Confr.

Confr. amor amicitie vel supponit, vel ponit similitudinem inter amicos: cum igitur in creaturâ nulla supponatur similitudo sufficiens ad amicitiam cum Deo fundandam; neque charitas vt distincta à gratiâ illam afferat, non poterit charitas vt distincta à gratiâ esse sufficiens ad amicitiam cum

Deo fundandam.

Obij. 1. vt aliquis sit dignus amicitia alterius, sufficit vt habeat aliquid speciale commune cum illo, ratione cuius moueri possit ad illum amandum: ergo vt creatura sit digna amicitia diuinâ sufficit, vt habeat aliquid speciale cum Deo commune: sed charitas est aliquid speciale cum Deo commune, est enim singularis participatio amoris diuini, quo se ipsum diligit: ergo sufficit ad amicitiam diuinam fundandam.

29. Dicitur

Resp. distin. antec. sufficit aliquid speciale commune inter eos, qui aliunde supponuntur, vel in naturâ, vel in statu æquales, concedo: inter eos, qui supponuntur vel in naturâ, vel in statu inæquales & dissimiles, nego. Ad fundandam, n. amicitiam inter principem & rusticum, in quibus nulla est similitudo statûs & conditionis, non sufficit vt in rustico sit tantum amor, quo principem diligat, sed necesse quoque est, vt eleuetur ad aliquem statum & dignitatem proportionatam statui dignitati principis: sine qua eleuatione non poterit princeps rusticum iudicare dignum suâ amicitia, propter solum amorem, quo ab ipso diligitur. Cum autem infinito interuallo maior sit inæqualitas & dissimilitudo, ratione nature, statûs, & conditionis inter creaturam & creatorem, nisi hæc eleuetur ad aliquam proportionalem similitudinem & æqualitatem cum Deo, non poterit iudicari digna amicitia diuinâ. At sola charitas siue actualis, siue habitualis, non eleuat creaturam ad huiusmodi proportionalem similitudinem & æqualitatem cum Deo, sed tantum tendit ad diligendum Deum, sicut tenderet rusticus ad diligendum Principem, antequam eleuaretur ad aliquam proportionalem dignitatem cum ipso.

30. Resp.

Elevatione statûs.

Obij. 2. amor, quo Deus diligit diligentes se est amor amicitie: ergo sola charitas sufficit ad fundandam amicitiam inter creaturam & Deum. Antec. prob. est amor commensus amori, quo creatura diligit Deum: sed amor, quo creatura diligit Deum, est amicitie, cum sit propter Deum: ergo etiam amor Dei erga creaturam erit amor amicitie.

31. Dicitur. Prop. natura

Distinguo antec. amor, quo Deus diligit diligentes se, est amicitie formaliter vt terminatus ad creaturam diligentem, nego; vt terminatus ad creaturam per gratiam participem factam suæ nature, concedo: quam participationem nature diuinæ infallibiliter secum affert dilectio Dei. nam sicut dilectio creature ex *cit. Tridem.* non est formaliter amicitia, quia non est amor fundatus in similitudine nature cum amato, sed dispositio tantum ad amicitiam: ita nec amor, quo Deus diligit creaturam vt diligentem se, est formaliter amicitia; quia nondum est ad similem & comparticipem in naturâ. Vt nec amor, quo vel princeps amat rusticum, nondum ad statum & dignitatem proportionatam statui, & dignitati principis euectum, vel quo rusticus, nondum ad statum & dignitatem proportionatam Principi eleuatus, amat principem, est amicitia formaliter, sed solum dispositiuus ad amicitiam, eo quod neuter sit similis ad similem formaliter: vnde vterque amor dici poterit, amantem, non amici: quia hic essentialiter supponit mutuatam similitudinem inter amatores, in qua fundatur.

32. Resp.

Amo amantem, non amici datur.

Confr. nulla alia causa assignari potest, cur amor, quo paruult absq; Baptismo morientes, Deum vt authorè nature diligunt. & vicissim à Deo secundum dona naturalia diliguntur, nõ sit amicitie saltè naturalis, nisi quia neuter est similis ad similem speciali similitudine

33. Confr.

Ad prob. an-
erc.

similitudine : nam sola similitudo in naturâ intelle-
ctuali non sufficit, vt seq. scilicet. Vnde ad prob. antec-
cedendo amorem, quo Deus diligit creaturam
diligentem se commensurari amori, quo creatu-
ra diligit Deum : nego autem talem amorem crea-
turæ esse amicitie ex eo tantum quod est amor
Dei propter se, sed etiam quia est compartici-
patis in naturâ cum Deo : quam similitudinem in
naturâ non ponit amor formaliter, sed gratia, vt
mox.

34.

In gratia est
consortium
diuinae man-
re.

Dico 2. In solâ gratiâ sanctificante salua-
tur essentialiter amicitia inter creaturam & Deum:
etsi charitas requiratur vt complementum proxime
complens & perficiens amicitiam creaturæ ad
Deum. Fundament. partis 1. sola gratia habet om-
nia requisita ad amicitiam essentialem. nam 1. sola
gratia facit nos consortes naturæ diuinæ, ac proin-
de illi æquales, æqualitate proportionatâ, qua-
lem requirit amicitia eminentiæ, quæ inter subdi-
tum & superiorem, esse potest.

35.

Mutua redem-
ptio.

2. Gratia ponit mutuam redemptionem, ex parte
quidem creaturæ habitualem, cui, teste Arist. 8.
Eth. cap. 5. amicitia similis est : ex parte verò Dei
actualem. Quia cum gratia sit quædam singula-
ris participatio naturæ diuinæ, quâ intellectiua &
volitiua est, essentialiter exigit singularem parti-
cipationem intellectiouis & volitionis diuinæ, ac
proinde vt exigit visionem Dei, vt singularem parti-
cipationem visionis increatæ; ita & amorem Dei,
vt singularem participationem amoris increati.
Rursus cum Deus necessariò amet, quod produc-
cit, iuxta mensuram amabilitatis rei productæ,
ex 1. 10. disp. de voluntate Dei, & ex 3. disp. de gra-
tia habituali, cum nequeat actus diuinæ voluntatis
circa rem productam vel esse suspensus vel aliter
terminatus quam res exigit, gratia necessariò se-
cum affert actualem amorem Dei erga creaturam:
cumque talis amor sit ad similem in naturâ, erit ve-
rus & proprius amor amicitie, tam ex parte Dei,
quam ex parte creaturæ.

36.

Mutua com-
municatio.

3. Gratia parit mutuam communicationem bono-
rum inter nos & Deum: cum gratia ipsa & per se
sit quædam angusta communicatio naturæ diuinæ,
quæ mediante suis habitibus, quos vt proprias
potentias exigit, naturaliter postulat specialem com-
municationem diuinarum operationum : & nobis
ipsis inclinationem & habilitatem conferat ad de-
bita obsequia Deo, vt singulari amico per specia-
les actus virtutum exhibenda.

37.

Inclinatio
ad Deum
propter
Deum.

4. Gratia habitualis inclinationem nobis præbet
ad amandum Deum propter se, & omnia princi-
paliter propter Deum, vt propter principalem ami-
cum, & vltimum finem: quia cum sit specialis parti-
cipatio naturæ diuinæ, cum eâ simul participat
inclinationem propensionemve, quâ Deus se ipsum,
& omnia propter se principaliter diligit. Nam
quamuis hanc propensionem proximè nobis confe-
rat charitas, quæ est principium proximè diligendi
Deum : tamen remotè & radicaliter confert gratia,
vt est participatio naturæ diuinæ.

38.

Reliqua pro-
prietates.

Tandem gratia altiori modo in nobis causat reli-
quas proprietates ad perfectam amicitiam requisita-
tas. nam & ea stabilem reddit mutuam amorem in-
ter nos & Deum, ponendo formalem participatio-
nem naturæ diuinæ; illumque in virtute maximè
fundat, exigendo participationem diuinarum virtu-
rum & operationum: & inclinat Deum ad manife-
standa nobis sua secreta in hac vitâ per fidem, in
alia per clarâ visionem sui : & facit nos vnum spi-
ritum cum Deo, dum nobis participationem suæ
naturæ & donorum communicat. Denique gratia

reddit nos maximè expetentes præsentiam, & mu-
tuam colloquutionem & conuersationem cum Deo,
iuxta illud ad Philip. 3. Nostra conuersatio in caelis est.

39.
Assensio prob.
quoad poste-
riorem par-
tem.

Prob. quoad 2. partem, cum charitas sit ipsum
principium, quo creatura fit formaliter & proxime
potens ad diligendum Deum amore amicitie, cum per
gratiam remotè tantum, & per modum naturæ
fuit potens amandi Deum, merito charitas
erit proximum complementum amicitie nostræ ad
Deum. Sine quo complemento essemus quidem
per solam gratiam sanctificantem amici Dei; cum
& Deus diligeret nos vt similes sui in naturâ, &
nos remotè saltem, & per modum naturæ exigere-
mus eundem diligere, vt nobis in naturâ propor-
tionaliter similem: non tamen essemus proximè po-
tentes ad illum vt amicum diligendum, cum prox-
imum principium diligendi Deum vt amicum su-
pernat. fit charitas. Quo fit, vt charitas ad amici-
tiam non se habeat purè accidentaliter, cum non sit
mera conditio, sed principium proximum efficiens
illius. Nec se habet essentialiter, quia adhuc sine
charitate merito solus gratiæ habitualis esset nobis
debitum auxilium ad diligendum Deum amore
amicitie; sed substantialiter, quia proximè com-
plet principium effectiuum amoris amicitie erga
Deum.

40.
Ad prima
fund.

Ad fundam. 1. esto charitati competat mutuus
amor gratia amati: nego eidem competere reliquas
conditiones, sine quibus nequit dici mutuus amor
amicorum, quamuis dici possit mutuus amor aman-
tium. Contrâ verò soli gratiæ habituali competunt
omnes conditiones amicitie ab Arist. assignatæ.

41.
Ad 1. Confir.

Ad 1. confir. aio, solâ gratiâ in homine su-
perflite, hominem diligere à Deo, cum nequeat Deus
non diligere vt comparticipem suæ naturæ : &
Deum diligere ab homine habitualiter. Nec refert,
quod gratia non sit habitus diligendi Deum proxime,
sed solum remotè: nam eadem connaturalitate
esset debitum auxilium diligendi Deum habenti
solam gratiam, ac est debitum habenti simul cum
gratiâ charitatem. Et esto habenti charitatem sine
gratiâ etiam foret debitum auxilium diligendi
Deum, haud tamen foret debitus amor amicitie;
quia hic requirit similitudinem inter amantes : sed
solum foret debitus amor amansium.

42.
Ad 2. confir.

Ad 2. Confir. nego consummâram amicitiam
Patriæ essentialiter consistere in mutuo amore bea-
tifico, sed potius in visione beatâ, quæ est ipsa na-
tura diuina intentionaliter expressa in mente bea-
torum, licet non per similitudinem in quâ, sed quâ,
vt 1. 10. disp. 9 sect. 3. Vnde. 10. an. in 1. suâ can. ca. 3. si-
militudinem naturæ diuinæ non tribuit dilectioni,
sed visioni beatificæ: Scimus, quoniam cum apparuerit,
nempe per gloriam, similes ei erimus: quoniam videbi-
mus eum, sicuti est. Non dixit quoniam amabimus eum.
Est igitur visio gloriosa fundamentum amicitie in-
ter nos & Deum, quâ per visionem Dei & reddimur
similes naturæ diuinæ secundum esse intentionale,
quo intelligibiliter representatur natura diuina,
proinde per eam formaliter efficiamur obie-
ctum diuini amoris, quo nos amat vt sui similes. &
per eandem beatus ab intrinseco exigit amare Deum
super omnia. Tandem amicitia ex parte beati pro-
ximè completur per habitum charitatis, sicut ami-
citia via.

43.
Confir.

Confir. per visionem, non per amorem beatificum,
capimus possessionem hereditatis æternæ, efficiamur-
que filij adoptiui Dei similes æterno verbo, quod
est intellectualis imago æterni Patris. At hæ sunt
proprietates amicitie inter nos & Deum quæ non
solum facit nos amicos, sed etiam filios adoptiuos
Dei

Dei, & hæredes beatitudinis æternæ, non tantum conferendo ius, sed ipsam etiam possessionem communicando.

44. Ad secunda.

Ad fundam. 2. pater, quo pacto non soli charitati, sed etiam gratiæ, imò soli gratiæ, & non charitati conveniat redamatio amicitia, quæ est amor mutus fundatus in similitudine naturæ inter ipsos amantes.

P. in præter amicitiam supernaturalem dabilem sit naturalis inter creaturam & Deum, & in quo illa consistat?

45. 1. Sent. Prob. 1.

PRIMA sent. negat: *Benez. 2. 2. qu. 23. art. 1. ad. 2.* Probat 1. nequit homo ex cognitione rerum sensibilibus talem operationem assequi, quæ sit amicabilem conuersatio inter ipsum & Deum: ergo nequit inter Deum & hominem naturalis amicitia intercedere. 2. Amicitia est mutus amor gratuitus, fundatus in liberali & gratuita communicatione donorum & secretorum, non est donum debitum: Sed Deus vi donorum naturalium per creationem collatorum non amat nos amore liberali & gratuito, sed necessario & debito: ergo nequit inter nos & Deum naturalis amicitia intercedere, cum hæc ex parte Dei fundari deberet in amore donorum naturalium, quæ nobis per creationem communicat. Minor prob. dona, quæ per creationem communicantur homini, sunt debita naturæ humanæ, quæ essentialiter & ex intrinsecis principiis ea postulat habere: igitur non possunt à Deo amari amore gratuito & liberali, sed necessario & debito: cum eo amore Deus amet res, quo res ipsa sunt amabiles.

46. 2. Sent.

SECONDAM affirmit, dabilem esse inter nos & Deum amicitiam naturalem: et si hæc comparata cum amicitia supernat. in gratia fundata sit imperfecta. *Sylvi. 2. 2. qu. 23. art. 1. & recen. quos suppresso nomine citat Terris. 2. 2. disp. 66. dub. 2.* Quæ sent. probabilior est: cum nulla appareat implicatio, cur inter hominem in purâ naturâ constitutum & Deum naturalis amicitia fundata in communicatione bonorum naturalium intercedere non possit. Maior difficit. est, in quâ formâ talis amicitia fundaretur.

Probabilior.

De hoc pan ea auctores.

47. 1. Modus. Arrisit mihi an. 1617. & 1629.

Primus modus; illam fundari in communicatione naturæ intellectualis, & donorum naturalium, quæ cum naturâ rationali communicantur. Hæc sent. olim maximè arrisit, eamque colligere videbat ex principiis *S. Tho. qui 2. 2. qu. 26. art. 3. & 1. p. qu. 60. art. 5.* docet, tam angelum, quam hominem naturali dilectione plus Deum diligere, quam se ipsum; quia Deum diligit ut totum vniuersale, à quo omnia pendent, se ipsum verò ut partem: alioqui peruersa foret creaturæ intellectualis inclinatio, si ea magis propenderet ad se ipsam, quam ad Deum diligendum; cum talis inclinatio immediatè sit à Deo ut ab authore naturæ. Ex quo sic deducebam: Deus communicando nobis naturam intellectualem cum naturali inclinatione ad diligendum Deum super omnia, ac proinde ad amandum illum amore amicitia, qui in amicum fertur causâ ipsius amici, amat nos amore amicitia naturalis, cum non possit nobis bonum communicare, nisi volendo & amando illud in nobis amore, quo tale bonum exigit amari. Cum igitur natura intellectualis creata sit quædam communicatio naturæ intellectualis in creatâ, & proprietatum eius, & simul naturalis inclinatio ad diligendum Deum super omnia, sequitur, ut per huiusmodi communicationem & Deus diligat nos, & nos Deum amicitia naturali, fundatâ in communicatione bonorum naturalium.

Deducebam hæc sent.

2. Sicut Deus per communicationem gratiæ, quæ est quædam participatio naturæ diuinæ secundum esse supernaturale, amat nos amicitia supernat. in ordine ad beatit. supernat. & nos Deum amore amicitia supernat. ita per communicationem naturæ intellectualis, quæ est quædam participatio naturæ intellectualis Dei secundum esse naturale ipsius, amat nos amicitia naturali in ordine ad beatit. naturalem, & nos Deum amore amicitia naturalis. nam ideo gratia sanctificans est fundamentum amicitia supernat. inter nos & Deum, quia per eam efficiamur similes Deo in naturâ secundum esse supernat. ipsius, & simul propensi ad amandum ipsum super omnia ut authorem & finem supernat. Sed etiâ per naturam intellectualem efficiamur similes Deo in naturâ, secundum esse naturale ipsius, & simul propensi ad diligendum ipsum super omnia ut authorem & finem naturalem: ergo etiam per communicationem naturæ intellectualis efficiamur amici naturales Dei.

48. Probabam ratione.

Confir. natura intellectualis est imago & similitudo Dei, iuxta illud *Genes. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Imago autem & naturaliter inclinatur ad suum imaginatum representandum, & simul est obiectum naturalis inclinationis ipsius imaginati ad se: cum maximè naturale prototypo sit, suam imaginem diligere: ergo non solum inclinatur ad diligendum Deum, sed etiam Deum ad diligendum nos ut suam imaginem.

49. Confir.

Contra 1. sublatâ per peccatum supernat. amicitia adhuc inter nos & Deum perseveraret amicitia naturalis: cum per peccatum non auferatur à nobis natura intellectualis, aut vllum donum naturale, in quorum communicatione fundatur amicitia naturalis: ita etiam inter Deum & demones intercederet amicitia naturalis: nam etiam in illis manet integra natura intellectualis cum omnibus donis naturalibus, ut ex 2. 10. Secundò ad amicitiam non sufficit quævis similitudo in naturâ, alioqui hæc esse posset inter quoscunque, cum inter quoscunque sit similitudo in specificâ naturâ hominis: vnde non esset ratio, cur ea potius esset inter aliquos, & non inter alios: sed requiritur similitudo specialis, quæ ita sit inter aliquos, ut non sit inter alios. Nam licet similitudo in eadem naturâ intellectuali, ad amicitiam supponatur ut fundamentum remotum, cum nequeat amicitia intercedere, nisi inter naturas redamationis capaces, ea tamen sola non sufficit: sed requiritur præterea ut proximum fundamentum maior aliqua specialis similitudo, fundata in moribus & operationibus, præsertim amicitia fundata in virtute. Igitur sola similitudo in naturâ intellectuali cum Deo non sufficit ad fundandam naturalem amicitiam inter nos & Deum, cum hæc sit tantum remota.

50. Re manet? considerat non prob. 1. Ratio.

Secunda.

Secundus: naturalem amicitiam inter nos & Deum fundari in habitu acquisito ex frequentatis actibus amoris naturalis erga Deum. Nam talis habitus inclinatur nos determinatè ad diligendum Deum amore amicitia naturalis, redditque nos speciali similitudine similes Deo, si non in naturâ, saltem in dilectione, quâ Deus diligit se ipsum. Confir. In eâ formâ fundari debet amicitia, quæ suâ naturâ inclinatur ad actus amicitia. At talis habitus suâ naturâ inclinatur ad actus amicitia; igitur in eo fundari debet naturalis amicitia inter nos & Deum. Maior prob. à paritate amicitia humanæ, quæ in habitu diligendi amicum consistit ex *Arist. 8. Eth. cap. 5.*

51. 2. Modus esse possit.

Sed neq; prob. cum talis habitus non ponatur specialè similitudinè in naturâ, sed tantum in operatione, & ne quidè speciali inter nos & Deum: quæ similitudo, ex

52. Nec probandum est.

præced.

præced. sect. non sufficit ad fundandam amicitiam inter duos: alioqui inter dominum & servum, & quoscunque dissimiles, & inæquales in statu & dignitate intercedere posset amicitia. Quia posset inferior, nulla inter ipsum & superiorem factâ proportionali & qualitate, amare amore amicitie superiorem, & ex talibus actibus habitum acquirere.

Ratio. Ratio: licet talis habitus ponat in vno inclinationem ad diligendum alterum gratiâ ipsius, non tamen ponit proximum fundam. quo vicissim diligatur ab altero: quia non ponit specialem similitudinem in naturâ, propter quam moueatur alter ad diligendum se vt sibi similem & æqualem, saltem proportionaliter, ac proinde dignum suâ amicitia: sicut de habitu charitatis suprâ docui, non esse illum sufficientem ad fundandam amicitiam supernat inter nos & Deum, defectu specialis similitudinis in naturâ cum Deo.

Est igitur tertius probabilissimus, hanc naturalem amicitiam inter nos & Deum fundari in aliquâ qualitate ordinis quidem naturalis, indebitâ tamen naturæ, quæ sit quædam specialis participatio naturæ diuinæ secundum esse intellectiuum naturale ipsius, exigens habitus & operationes honestas naturales quoad substantiam, in ordine ad finem & beatit. naturalem. sicut datur qualitas ordinis supernat. quæ sit specialis participatio naturæ diuinæ secundum esse intellectiuum supernat. exigens habitus & operationes honestas supernat. quoad substantiam in ordine ad finem & beatit. supernat. cuiusmodi est gratia habitualis sanctificans: Cum non minùs natura diuina sit speciali modo participabilis secundum esse intellectiuum naturale, quàm supernat. Porro natura intellectualis participata non est ex se determinata ad solas operationes honestas naturales quoad substantiam, sed indifferens ad vtrumlibet, cum sit libera, proinde essentialiter indifferens tam ad operationes naturales honestas, quàm ad turpes & inhonestas. Hæc verò qualitas esset suâ naturâ determinata ad solas operationes naturales intellectuales honestas, non secus ac gratia habitualis est qualitas suâ naturâ determinata ad solas operationes intellectuales supernat. honestas, atque ad eod. ratione huius discriminis qualitas hæc dicitur specialis participatio naturæ diuinæ secundum esse intellectiuum naturale; quo pacto non dicitur natura intellectualis creata. Hunc indicat *Herice 1. p. tract. 2. disp. 17. n. 26. vt 10. 3. disp. 33. n. 208.*

Ad 1. esto ex cognitione rerum sensibilibus nullam possit operationem, homo assequi, quæ sit amicabile ipsius cum diuino Numine conuersario, cum nulla operatio ex cognitione rerum sensibilibus acquisita supponat in homine specialem similitudinem in naturâ cum Deo, quæ similitudo constituit ipsum speciale obiectum amicitie diuinæ: assequi tamen potest mediante aliquâ qualitate, speciali modo participatiuâ naturæ diuinæ secundum esse intellectiuum naturale ipsius, modo prædeclarato. Nam ratione talis qualitatis & homo exigeret diligere Deum propter se vt authorem naturæ, & vicissim Deus diligeret talem hominem vt sibi speciali modo similem in naturâ secundum esse intellectuale naturale, operatiuum honestarum operationum: ac proinde cum talis amor supponeret in vtroque amato proportionalem similitudinem naturæ, esset amor amicitie, esto, non ita perfectus, sicut amor charitatis supernat. fundatus in altiori similitudine & participatione naturæ diuinæ secundum esse intellectiuum supernat. 2. argu. solùm probat, non posse naturalem amicitiam inter nos & Deum fundari in solâ cõmunicatione naturæ intellectualis,

& donorum natur. eam consequentlû. Ceterum diceretur amor diuinus ratione talis qualitatis in animâ infusæ, cõmunicatiuus specialiu donorum & fecretorû: quatenus per talé qualitatem Deus cõmunicaret homini specialem similitudinem suæ naturæ secundum esse intellectuale naturale: nec nõ habitus virtutum moralium, natur. quoad substantiam, supernat. quoad modum, cum non essent tales virtutes debite naturæ humanæ in purâ naturâ conditæ: proinde iure diceretur talis amor ex parte Dei liberalis & gratuitus. Hinc sequitur, quod stando in purâ naturâ, abique vllò dono indebito, non sit dabilis naturalis amicitia inter creaturam & Deum.

Ad 1. rationem 1. modi, nego solam cõmunicationem naturæ intellectualis esse sufficientem fundamentum naturalis amicitie inter nos & Deum, quia talis cõmunicatio non est specialis similitudo naturæ diuinæ per se determinata ad participandas solas operationes honestas naturæ diuinæ: sed est indifferens tã ad bonas & honestas; quàm ad malas & turpes quo pacto non est natura diuina, quæ essentialiter est determinata ad solas operationes honestas.

Ad 2. nam gratia habitualis est participatio naturæ diuinæ per modum formæ suâ naturâ determinatæ tantum ad operationes honestas proprias naturæ diuinæ, qualis non est natura intellectualis creata. Ad probationem consequentiæ id eod. gratia sanctificans est fundamentum amicitie supernat. inter nos & Deum, quia efficit nos similes Deo similitudine speciali per formam determinatâ ad honestas operationes proprias Dei, concedo: quia efficit nos similes Deo quacũq; similitudine, nego.

Ad confir. concedo, naturam intellectualem creatam esse imaginem Dei, sed essentialiter liberam & indifferentem tam ad bonas & honestas, quàm ad malas & inhonestas operationes; proinde non sufficientem ad reddendum nos similes Deo speciali similitudine, per determinationem tantum ad operationes honestas, vt determinata est natura diuina.

Ad rationem modi 2. patet, cur solus habitus ex frequentatis actibus amoris amicitie erga alterum nõ sufficiat ad fundandâ amicitiam: quia solus habitus abique speciali similitudine in naturâ, statu, vel dignitate cum altero, non est sufficiens obiectum amoris amicitie alterius erga se. Ad confir. in eâ formâ fundari debet amicitia, quæ suâ naturâ inclinatur ad actus amicitie, & simul ponit, vel supponit obiectum mutue amicitie erga amantes, concedo: quæ solùm inclinatur ad actus amicitie non ponens, vel supponens obiectum mutue amicitie erga amantes, nego. Vnde nec amicitia humana cõsetur vera amicitia, nisi inter ipsos amantes ponatur, vel supponatur specialis aliqua similitudo, quæ sit speciale motiuum mutui amoris amicitie inter ipsos.

An & quo pacto charitas expellatur à peccato mortali.

Certum fidei dogma est, à *Triden. sess. 6. cap. 15.* contra hæreticos nostri temporis definitum, peccato mortali charitatem quolibet mortali amitti. nam licet Concilium id expressè tantum definiat de gratiâ iustificationis, sub eâ tamen comprehendere etiam charitatem constat ex *can. 11. Si quis dixerit, homines iustificari, vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate &c. anathema sit.* Ceterum comprehendit charitatem sub nomine gratiæ iustificationis, non vt formâ iustificantem, cum ex *cod. cap. 7. hæc sit vnica, nempe iustitia nobis inhærens, vt ibid. sed vt proprietatē cū gratiâ naturaliter cõnexam cum*

53. Modus omnium probabilissimus.

Hæc qualitas differt à naturâ intellect. participatiuâ.

54. Ad 1. Ban. n. 2.

55. Ad secundum.

56. Ad primam rationem primi modi.

57. Ad 2. neg. paritas.

58. Ad confir.

59. Ad secundum.

Ad confir.

60. Peccato mortali quolibet amitti charitatem de fide est.

cum quā sicut inseparabiliter comproducitur, ita & cum eā simul inseparabiliter amittitur. Ratio: quolibet mortali tollitur motiuum formale charitatis, quod est Deus vt vltimus finis super omnia diligibilis, at per quolibet mortale tollitur Deus vt vltimus finis super omnia diligibilis, cum per quolibet postponatur Deus creaturæ, ad quam homo peccando se conuertit. Sublato autem moriuo formali charitatis, non potest charitas amplius operari, cum nullus habitus operari queat, nisi circa suum obiectum formale. Porro sublata operatione ab habitu, non debetur amplius illi esse, cum non nisi propter operationem debeat illi esse. Igitur sublato motiuo formali per mortale à charitate, definit esse charitas per subtractionē concursus diuini, quo illa in esse conseruabatur. Maior diffie. quā ratione mortale expellat charitatem, physicē & ex naturā rei, an tantū demeritoriē, & lege extrinsecā Dei? *Fonau. in 3. dist. 27. art. 1. q. 4. Caiet. 2. 2. qu. 24. art. 10. Bannez. ibid. art. 12. Bellar. lib. 2. de iustific. cap. vlt. Valen. 2. 2. disp. 3. qu. 11. pu. 4. Vasquez. 1. 2. disp. 203. à cap. 3. & disp. 204. c. 3. Azor. 1. 1. lib. 4. c. 24. q. 4. Turria. 2. 2. disp. 72. dub. 4. Syluius. 2. 2. q. 24. art. 12. Malder. ibid. & alii affirmant, peccatum lethale physice & ex naturā sua expellere charitatem: putant esse S. Th. 2. 2. q. 24. art. 10. & 12. vbi docet, peccatum non solum meritoriē, sed etiā effectiue corrumpere charitatem; quia mortale inducit in animam auersionem à Deo vltimo fine, quæ formaliter contrariatur charitati, quæ est conuersio ad Deum vltimum finem super omnia diligibilem. Fund. charitas reddit suā naturā subiectum charum & amicum Deo: peccatū contrā subiectum reddit inimicū & infensum Deo; implicat autem, vt quis sit charus & amicus Deo, & simul infensus & inimicus eidem: igitur charitas physice & ex naturā suā, expellitur à peccato: quia quod formaliter expellitur, nō demeritoriē & moraliter tantū expellitur. Maior prob. charitas suā naturā est amicitia, peccatum contrā suā naturā est inimicitia inter nos & Deum, teste *Triden. sess. 6. c. 7.* Forma autem posita in subiecto capaci necessariō confert illi suum effectum formalem. nam amicus & inimicus inferunt rationes contradictorias, præsertim respectu Dei, sc. amicus admittit amicum ad communicationem suorum bonorum & secretorū: inimicus excludit inimicū à communicatione suorū bonorum & secretorum. *Richar. in 3. dist. 31. art. 1. q. 1. Duran. in 1. dist. 17. qu. vlt. n. 15. Coninck disp. 22. dub. 10.* qui multos citat auctores, qui tamen potius sunt pro oppositā sent. *Suar. l. 6. de Gratia c. 12. n. 9.* & alii tum ex antiquis, tum ex recen. negant, peccatum physice & ex naturā rei, sed solum demeritoriē, & dispositiue expellere charitatem. Dico r. charitas ratione gratiæ sanctificantis, quam includit, physice excluditur à quouis mortali, saltem mediata. Fund. gratia sanctificans est fundamentum amicitia: peccatum contrā est fundamentū inimicitia: inter nos & Deum, vt *Triden. sess. 6. cap. 7. & prob. sect. 2.* Deus autem sicut necessariō diligit diligibilia iuxta gradum suæ diligibilitatis: ita necessariō odit odibilia iuxta gradum suæ odibilitatis: vt *1. 1. disp. 14. sect. 3.* quia nequit actus diuinæ voluntatis esse suspensus circa sua obiecta, sed necessariō ad illa terminatur vel per modum actualis complacentiæ & amoris, si sunt bona; vel per modum actualis displicentiæ & odii, si sint mala. implicat autem, vt Deus creaturā diligat amore amicitia: & simul odio habeat odio inimicitia: nam Deus diligendo creaturam amore amicitia: debet illi infundere donū amicitia: quod est gratia sanctificans; cum non possit Deus de nouo*

aliquid extra se liberè amare, nisi per productionem termini libero suo amori commensū, vt *ait. disp.* Cum enim amor Dei fiat liber formaliter per connotationem termini liberè à se producti, vt *ibid.* non poterit saluari liber amor amicitia: ipsius erga creaturam, nisi per productionem doni commensū ipsius amori: nam hic denominatur talis, vel talis formaliter à connotatione termini producti. Rursus cum nequeat Deus circa peccatum esse suspensus, neque possit illud diligere, necessariō illud odio habebit. Nequit autem Deus peccatum odio habere, nisi per subtractionē amicitia: cum non possit odium Dei erga peccatum explicari, nisi per physicam mutationem ad extra: quæ alia esse non potest, quàm subtractio eiusdem doni amicitia: nam hæc tantū directè opponitur ipsius odio inimicitia: ergo simul Deus gratiam infunderet seu conseruaret, & subtraheret ab eodem, si ea simul cum peccato in eodem subiecto esse posset. Nam dum illā in subiecto conseruaret, necessariō amaret amore amicitia: dum cum eā simul peccatum maneret, necessariō subtraheret: ac proinde eandem gratiam simul amando conseruaret, & peccatum odio habendo, subtraheret. Dixi saltem mediata: nā quidquid sit, an hæc repugnantia sit inter entitatē gratiæ & peccatum formaliter, saltè aperta est respectu Dei idē subiectum amantis & odio habentis: cum respectu amoris deberet gratiam in subiecto conseruare, respectu odii eandem destruere. Dico 2. charitas vt distincta à gratiā, non physice, nec purè demeritoriē, sed per sublationem obiecti formalis expellitur à peccato mortali. Prior pars sequitur ex principiis. Cum enim charitas vt distincta à gratiā nec sit forma formaliter sanctificans, vt *3. 10. disp. 3. sect. 3.* nec amicitia inter nos & Deum, vt *in hac disp. sect. 2.* neque immediate neq; mediata physice opponitur peccato: vnde absque repugnantia posset cum illo consistere. Confr. nullus actus physice opponitur suo contrario habitui, vt inductione constat: ergo nec peccatum mortale charitati: cum charitas sit habitus, mortale actus charitati contrarius. 2. pars prob. mortale tollit obiectum formale charitatis, quod est Deus vltimus finis super omnia diligibilis: quo sublato, non debetur amplius esse charitati. igitur non purè demeritoriē mortale tollit charitatem: nam illud tantū demeritoriē tollitur, quod ex merā extrinsecā voluntate Dei tollitur: quod per sublationem obiecti formalis, tollitur cum fundamento in re; quia naturaliter non debetur esse habitui, qui defectu obiecti formalis per peccatum sublato, operari nequit. Infertur 1. non posse cum gratia esse. peccatum, posse esse cum charitate: quia non potest odiū inimicitia: quo Deus prosequitur peccatum, simul esse cum amore amicitia: quo Deus amat gratiam: potest autem odium inimicitia: esse cum amore, quo Deus amat charitatem: quia cum hic amor non sit amicitia, vt *supra*, non repugnat cum odio inimicitia: quod tantū opponitur amori amicitia: 2. Ne quidem instanti simul esse posse gratiam & peccatum, contra nonnullos recen. admittentes de facto eodem instanti temporis simul gratiam & peccatum. Mouentur ex eo, quod gratia subtrahitur in pœnam peccati: pœna autem culpam supponere debet actu existentem: ergo saltem eodem instanti simul sunt peccatum & gratia. Cæterum neque instanti simul contradictoria vt peccatum & gratia, esse possunt: cū æquè implicet in instanti, ac in tempore, aliquid simul esse & non esse. Ad fund. aduer. concedo, pœnam supponere culpam, non duratione sed naturā & causalitate priorē: quia culpa est causa

81. Ratio illius

62. Difficultas maior.

1. Sent.

Ita hi auctores cum Caiet. explicans.

Fundam.

63. 2. Sent.

Pro decisione conuon.

64. 1. Concl. Fundam.

Ergo implicat simul esse gratiam & peccatum & gratia consequenter expellitur physice à peccato.

Manifesta implentia.

65. 1. Pars ex iudicis principis sequitur.

66. Posset prob.

67. Coroll. 2.

68. Coroll. 1.

Fundam.

69. Primum esse peccati est primum non esse gratia.

causa moralis demeritoria subtractionis gratiae. ut autem sit, non est necesse, ut eodem instanti simul sit peccatum & gratia; sed sufficit, ut primum esse culpae sit primum non esse gratiae. Sicut contritio est causa moralis dispositiva remissionis peccati: & tamen necesse non est, ut contritio & peccatum sint eodem instanti simul: sed sat est, ut primum esse contritionis sit primum non esse peccati. Quae doctrina verificatur etiam in formis naturalibus, quarum una est causa expulsiua alterius; cum tamen nunquam duae formae contrariae existant pro eodem instanti in eodem subiecto simul. 3. De facto charitas nunquam esse est virtus informis, ut interdum sunt reliquae virtutes Theol. cum de facto nunquam opponatur charitas cum mortali. Ad fund. oppositum, ut 2. sect. charitas, ut distincta à gratia, non reddit subiectum amicum, sed solum dilectorem Dei; proinde cum ea peccatum non repugnat: sicut nec repugnat in Deo odium inimicitiae erga peccatorem, & amor aliquis benevolentiae, non autem amicitiae erga eundem. Solus .n. amicitiae amor opponitur odio inimicitiae in Deo: cum solus habeat pro essentiali termino in Deo gratiam, cuius subtractionem pro essentiali termino habet odium inimicitiae: ac proinde solus amor amicitiae, & odium inimicitiae inferunt contradictoria. Ceterum S. Th. potius stat pro nostra sententia, ut constat ex art. 12. cit. quae. ubi docet, non idem mortale opponi charitati, quia formaliter illam expellit: Actus enim, inquit, non directè contrariatur habitui, sed actui. Unde ex superueniente contrario actu non statim habitus acquisitus excluditur. Sed charitas, cum sit habitus infusus, dependet ex actione Dei infundentis, qui sic se habet in infusione & conseruatione charitatis, sicut sol in illuminatione aëris. Et id. d. sicut lumen statim cessat esse in aëre per hoc, quod aliquid obstat. alium poneretur illuminationi. Solu: ita etiam charitas statim deficit esse in anima per hoc, quod aliquid obstaculum ponitur influentiae charitatis à Deo in animam. Ex quibus patet, ideo ex sent. S. Th. cessare charitatem in animâ, accedente mortali, quia mortale est obstaculum actioni, quâ Deus charitatem in animâ conseruat: est autem peccatum, ut subiungit, prædictæ infusioni obstaculum, ex eo quod homo eligendo præfert peccatum diuinae amicitiae, quae requirit, ut Dei voluntatem sequamur. Quod obstaculum non opponitur physice & formaliter actioni diuinæ, quâ charitas in animâ conseruatur, sed tum demeritorie, tum subtractione motui formalis, quo sublato connaturaliter non debetur amplius esse charitati.

70. Coroll. 3.

71. Charitas non est amicitia inter nos & Deum.

72. S. Th. pro nobis stat.

73. Explicatur.

Nec obstat 1. quod idem dicat, peccatum efficienter expellere charitatem: nam vel hoc intelligit de efficientiâ morali; meretur .n. peccatum priuationem charitatis: vel de efficientiâ dispositiuâ, quia peccatum causat in animâ dispositionem repugnantem charitati, tollendo obiectum formale ipsius: quæ dispositio, non opponitur contradictorie, sed solum connaturaliter charitati, eo quod connaturaliter non debeat amplius esse habitui, cuius per peccatum obiectum formale sublaturum est. Nec obstat 2. quod art. 12. in argu. Sed contra, concludat ut impossibile, quod aliquis habeat cum mortali charitatem: nam id explicari potest vel de charitate ratione gratiae, quam inseparabiliter includit: vel certe ex suppositione legis ac decreti diuini.

DISPUTATIO XXVI. De actu Charitatis.

IN hæc disp. suppono 1. quod omnis actus charitatis sit supernat. quoad substantiam; ex motiuo formali, quo in obiectum tendit, quæ est bonitas increata Dei, quæ auctor bonorum supernat. alioquin non esset necessarius habitus infusus, cum hic non infundatur, nisi propter substantiam actus, ut supra, & cum sit proxima dispositio ad gratiam, ut ad formam supernat. quoad substantiam, debet esse eiusdem ordinis supernat. cum illâ. 2. quod actus charitatis non producat neque augeat physice suum habitum, sed tantum meritorie. 3. quod per actus charitatis non solum meritorie augeatur habitus charitatis, sed etiam gratia sanctificans, & cum ea proportionaliter reliqui habitus infusi. 4. quod primus actus charitatis in peccatore non procedat eff. actuè ab habitu, sed ab auxilio diuino supplente vicem habitus. His suppositis ut communibus cum reliquis actibus virtutum infusarum, discutienda quæ sunt propria actus charitatis.

Multa supponenda alibi disputata

SECTIO I.

Quos actus Charitas habeat, & quo pacto inter se distinguantur.

CUM charitas sit virtus erga Deum & proximum, duplex actuum genus in eâ distinguo; alterum, qui versantur circa Deum; alterum, qui versantur circa proximum. Rursus, cum omnis virtus eadem propensione inclinet ad suum obiectum prosequendum, & ad malum suo obiecto contrarium fugiendum, duplex actuum series in charitate consideranda; altera eorum, qui in obiectum tendunt per modum prosecutionis; altera per modum fugæ & detestationis. Actus prosecutionis, prout ad Deum & proximum se extendunt, sunt benevolentia, amor, gaudium, desiderium: his addit S. Th. 2. 2. q. 29. art. 3. pacem. Præter hos, assignat idem quæ 31. erga proximum, beneficentiam. Actus verò charitatis per modum fugæ sunt, simplex duplicitia de malo Dei, vel proximi, & efficax tristitia seu detestatio de eodem. Præter hos communes erga Deum & proximum assignatur alius erga proximum tantum, correptio fraterna, de qua S. Th. 2. 2. q. 33. Ut sciamus, quæ ratione huiusmodi actus inter se distinguantur, prius videndum, quid sit vniuersiuique formale constitutum.

Duplex actuum genus.

Ac serie

Omne distictum supponit constitutum

Dico 1. Benevolentia est actus, quo alteri bonum volumus: ita S. Th. 2. 2. q. 27. art. 2. Differt, ex Arist. 9. Ethic. cap. 5. ab amore & amicitia; quod benevolentia est simplex motus repente causatus propter aliquod bonum in alio apparens: vnde & erga ignotos, & latens, ac minime operatiuus, circa quem versatur, esse potest, ut ibid. Philos. Amor est motus efficax & operatiuus erga amatum: qui si mutus sit & consuetudine firmatus, amantelque non latens, ac in aliquâ similitudine fundatus, transit in amicitiam: cuius principium est benevolentia; non secus ac amoris principium est ea voluptas, quæ ex aspectu percipitur, ut ibid. Arist. Aliam differentiam addit S. Th. quod amor importat quandam vnionem secundum affectum amantis ad amatum, ut ad alterum se: benevolentia est simplex actus, quo alteri bonum volumus, etiam nullâ cum illo & nobis affectiuâ vnione præsuppositâ.

De benevolentia.

Differentia amoris & benevolentia.

fitâ. Ex quo fit, vt omnis amor fit beneuolentia, nam omnis amor vult bonum alteri: non omnis beneuolentia est amor, cum non omnis beneuolentia sit efficax & operatiua erga eum, cui bonum volumus. Dices. Charitas fertur in Deum super omnia diligibilem: ergo beneuolentia, quæ non fertur in Deum super omnia diligibilem, non est actus charitatis: cum nullus actus virtutis ferri possit extra suum motiuum formale. Resp. neg. conseq. quia possunt circa idem obiectum formale plures actus imperfecti exerceri, vt constat de simplici voluntate, & intentione finis: nam prior est simplex dumtaxat complacentia finis terminata ad bonitatem finis secundum se: posterior includit voluntatem mediatorum, & terminatur ad finem vt assequibilem. Dico 2. Gaudium charitatis, est motus voluntatis amorem consequens, quo de præsentis, vel inexistenti bono propter ipsum amatum nobis complacemus. Descriptio sumitur ex S. Tho. 2. 2. qu. 28. Est enim gaudium actus charitatis: ergo est motus voluntatis in quâ charitas inest, eamque promouet ad actus circa suum obiectum eliciendos. Cum autem sit quædam fruitio de bono amati, supponit amorem rei amate: vnde à S. Tho. cit. q. art. 1. dicitur procedere & causari ab amore: non quod ab illo effectiue procedat, cum nullus actus vitalis effectiue procedat ab alio actu vitali, sed quod illum ordine quodam præsupponat. Vt autem gaudium discriminetur à desiderio, quod fertur in bonum absens amati, dicitur de bono præsentis. Quod bonum duplex est, extrinsecum, & intrinsecum ac inexistens ipsi amato, cuiusmodi est bonitas increata in Deo. Dicitur, propter ipsum amatum: ad differentiam gaudii spei quo de bono præsentis gaudemus, vt bonum nostrum est. Ex his constat, quod notat S. Tho. cit. q. art. 1. gaudium, vt & desiderium, ad beneuolentiam pertinere, cum per vtrumque actum, bonum velimus amato. Ex dictis etiam intelligitur, quâ ratione pax fit actus charitatis; sc. quatenus, vt S. Tho. q. 29. art. 3. causat vnionem appetitus proprii cum appetitu alterius: cum proprium amoris, præsertim amicitie, sit vnire voluntates amantium inter se, easque concordare efficere, vt idem sit velle & nolle; quâ ratione Arist. lib. 9. Ethic. cap. 4. dixit: Amicus est alter ipse.

Dico 3. Beneficentia, quæ tantum versatur circa proximum, vt illam describit S. Doctor. 2. 2. q. 31. art. 1. est actus, quo alteri bene facimus ex dilectione ortum duçens. Cum enim dilectio beneuolentiam includat, vt supra; beneuolentia autem sit, bonum velle alteri, & voluntas sit effectiua eorum, quæ efficaciter vult; consequens est, vt qui efficaciter vult bonum alteri, vt vult ille, qui amat, statim illud efficiat, si efficiendi adsit facultas. Cæterum notat S. Tho. cit. qu. de benefic. art. 1. hunc actum non solum elici posse à charitate, sed etiam ab alijs virtutibus, si ex eorû motiuo eliciatur, nam actus in illius specie virtutis constituitur, ex cuius motiuo elicitur. Explicandi sunt actus fugæ, qui versantur circa malum, vel vt detestandum, vel vt amouendum ab amato.

Dico 4. simplex displicentia, prout est actus charitatis, est inethicax motus voluntatis, quo malum alterius, vt malum alterius est, nobis displicet: respondetque beneuolentiæ, quâ bonum alterius, vt bonum alterius est, nobis simpliciter placet. Cæterum hic actus non solum versari potest circa malum præsens, sed etiam circa præteritum & futurum: vt & actus beneuolentiæ versari potest circa bonum non tantum præsens, sed etiam præteritum & futurum. Dico 5. Efficax tristitia seu detestatio mali à charitate elicitâ, est actus voluntatis, quo malum alterius, vt malum alterius ita displicet, vt

ad illud tollendum efficacia media adhibeantur. talis est contritio, quæ ita peccatum, quâ malum & offensa Dei est, detestatur, vt ad illud tollendum contritus omnia media adhibeat. Vnde si aliquod medium contritus omittat, quod necessarium censetur, vel ad tollendum, vel ad præcauendum peccatum, hoc ipso contritio non est, quæ essentialiter fertur in detestationem peccati propter Deum summè dilectum. quare hoc ipso, quod non adhibetur medium ad peccatum destruendum necessarium, non fertur in destructionem peccati propter Deum summè dilectum, quia non præfertur dilectio Dei medio destructiuo peccati, quatenus hoc malum & offensa Dei est. Dico 6. Correctio fraterna, vt est actus charitatis erga proximum, est, vt eam definit S. Tho. cit. q. 33. art. 1. secreta admonitio facta proximo de peccato ipsius, vt ei noxium est. Dicitur, vt ei noxium est: nam si talis admonitio adhibeatur ad tollendum peccatum, vt noxium est alijs, publicoque bono, erit actus iustitiæ, non charitatis: cum eiusdem virtutis sit, vt S. Tho. ibid. procurare bonum, & remouere malum. ac iustitiæ non charitatis est, procurare bonum commune: igitur eiusdem iustitiæ erit, remouere malum communi bono nocuum. Contra verò, sicut charitatis est, procurare bonum fratri, vt bonum fratris est: ita eiusdem charitatis erit, remouere malum fratri, vt malum fratris est. Declaranda omnium actuum charitatis distinctiua, in quibus grauior controuersia est. Quippe negant aliqui, eos inter se distingui essentialiter, sed tantum accidentaliter. 1. auct. S. Tho. 2. 2. qu. 25. art. 1. vbi ita ratiocinatur: *Habitus non diuersificantur, nisi ex hoc, quod variant speciem actus.* Cum igitur habitus charitatis sit vnus specie, vt ipse fatetur, non poterit diuersos specie actus habere: alioqui diuersificaretur specie à diuersis specie actibus. Et infra: *Cum species actus ex obiecto sumatur secundum formalem rationem ipsius, necesse est quod idem specie sit actus qui fertur in rationem obiecti, & qui fertur in obiectum sub tali ratione: sicut eadem est specie visio, quâ videtur lumen, & quâ videtur color secundum luminis rationem. Ratio autem diligendi proximum, Deus est. Vnde manifestum est, concludit, quod idem specie actus est, quo diligitur Deus, & quo diligitur proximus.* 2. auct. Phil. 9. Eth. c. 5. vbi specialiter de beneuolentiâ docet, quod, cum inueterata fuerit, & in consuetudinem deuenit, in amicitiam euadit. Omnes actus, quos charitas elicit, habent idem motiuum increate bonitatis, propter quam principaliter eliciuntur: ergo sunt eiusdem speciei omnes: cum actus non diuersificentur specie, nisi ex diuerso specie motiuo. Affirmant alii, eos specie inter se distingui: quibus magis assentior. fundam. Ad distinguendos diuersos specie actus, sat est diuersa applicatio obiecti formalis, diuersi que modus tendendi in illud: igitur, vt actus charitatis specie distinguantur, necesse non est, vt habeant diuersum motiuum formale, sed sat erit, si eliciantur ex diuersâ applicatione eiusdem motiui formalis, diuerso que modo tendant in illud. At omnes actus supra enumerati charitatis eliciuntur ex diuersâ applicatione eiusdem motiui formalis, diuerso que modo tendunt in illud: ergo habent sufficiens distinctiuum sui specificatiuum. Antec. prob. certum est, diuersam applicationem obiecti formalis, diuersum que modum tendendi in illud causare aliquam differentiam in actibus ipsi maiorem, quàm indiuidualem; cum hæc reperitur in actibus tendentibus in idem obiectum formale eodem modo applicatum. At illa differentia sufficit ad conferendam nouam speciem, quæ notabiliter discriminat vnum actum ab alio, nam nullâ aliâ ratione equum specie distinguimus à boue, non vnâ equum

3. Dices.

Resp.

4. De gaudio

Quoad omnes partes est S. Tho.

De pace.

5. De beneficentia.

Hi actus profectio- nis circa bonum amati.

7. Actus fuga.

8. Dico 5.

De tristitia

9. Dico 6. De correctio- ne fratrum

10. Declarata consuetudinem Grauior controuersia de distinctiuis.

11. Distingui negant est S. Tho.

Ex Phil.

Ratio.

11. Affirmant verius. Fundam.

12.

Assignatur
differentia
singulorum
actuum.

Hæc indi-
cane diffe-
rentiam
majorem in-
dividuali.

13.
Confr. 1.

14.
Secundo.

15.
Dicitur

16.
Resp.

17.
Confr.

Ab exemplo
actus unius
sive dupli-

equum ab alio, nisi quia inter equum & bouem notabilis intercedit differentia, nobis per sensibilia accidentia & operationes nota, non inter unum equum & alium. At inter huiusmodi actus charitatis notabilis intercedit differentia per diuersas proprietates & effectus nobis nota: nam 1. nullus actus charitatis, præter efficacem dilectionem Dei & contritionem de peccatis, est proxima dispositio ad gratiam justificantem. 2. amoris actus, qui circa obiectum versatur vel per modum simplicis complacentiæ, vel per modum simplicis displicentiæ, sicut in solâ bonitate, vel malitiâ obiecti: qui autem circa obiectum versatur, aut per modum efficacis prosecutionis, aut per modum efficacis fugæ ac detestationis, non sicut in solâ bonitate, vel malitiâ obiecti secundum se, sed ulterius tendit in illud, vel ut assequibile, ut in bonum; vel ut amolibile, ut in malum; & consequenter præter habitudinem, quam actus dicit ad obiectum secundum se, includit etiam respectum ad media, quibus illud est assequibile, vel amolibile seu destruibile. 3. actus, qui versantur circa Deum, pro solo & immediato obiecto habent bonitatem increatam Dei: qui versantur circa proximum, pro immediato & minus principali obiecto habent bonitatem creatâ proximi; pro mediato & magis principali bonitatem increatam Dei. 4. actus qui tendunt in bonum Dei, vel proximi præsens, tendunt per modum complacentiæ & vitalis quietis: qui tendunt in bonum absens, tendunt cum aliqua anxietate & timore. Confr. 1. assensus principiorum, & conclusionis sunt diuersæ speciei, ob diuersam dumtaxat eiusdem motui formalis applicationem: nam principiis applicatur immediatè, unde dicimur illis assentiri ex ipsis terminis notis; conclusioni verò applicatur mediatè & per discursum.

2. Habitus infusi sunt instar potentiæ, cum dent posse simpliciter: potest autem vna specie potentia, specificata ab vno obiecto formali, habere sub eodè obiecto formali diuersimodè applicato plures speciei actus: ergo etiam habitus infusus sub eodem motiuo formali, diuersimodè applicato, habere plures speciei actus. Obijciens 1. Omnes actus charitatis informantur eodem motiuo formali principali, quod est bonitas increata, alioqui non esset vnus habitus; ergo omnes actus charitatis sunt eiusdem speciei. nam vnitas specifica rei desumitur ex vnitate formæ principalis, quæ solâ dat speciem rei. Resp. dist. antec. informantur eodem motiuo formali principali eodem modo applicato, nego; diuerso modo applicato, concedo. nam ex diuersâ applicatione motui formali oritur, ut aliter ac aliter ad illud tendat actus; & per consequens diuersus sit actus tendens ad motiuum formale vno modo, ac actus tendens ad idem motiuum formale alio modo applicatum. Cum enim essentia actus consistat in vitali tendentiâ in obiectum, hoc ipso, quod ex diuersâ applicatione obiecti variatur tendentiâ in actu, variatur essentia actus. Confr. possunt duo actus, sicut & duæ potentiæ, habere vnitatè in motiuo principali vltimato, & specificam diuersitatem in motiuo immediato minus principali: ergo possunt duo actus charitatis habere vnitatem in motiuo principali vltimato, & specificam diuersitatem in motiuo immediato minus principali. Antec. constat 1. in duobus actibus elicitis ex motiuo vltimato penitentia, quorum tamen alter elicitur etiam ex motiuo immediato minus principali temperantiæ; alter ex motiuo immediato minus principali iustitiæ. Velut si quis intendat non tantum materiale actum temperantiæ, sed ipsam etiam formalem honestatem temperantiæ propter penitentiam: item si non so-

lum intendat materiale actum iustitiæ, sed ipsam etiam honestatem formalem iustitiæ propter eandem virtutem penitentia; tales actus conuenient in motiuo formali principali penitentia, & different in proximis motiuis immediatis minus principalibus temperantiæ & iustitiæ. Neque ex eo quod tales actus eliciuntur ex motiuo penitentia; ut ex motiuo vltimato, amittunt honestatem temperantiæ & iustitiæ, ex quarum motiuis proximè & immediatè eliciuntur. Nec repugnat, ut suppono, ad eundem actum duplicem concurrere virtutem, ac proinde duplicem honestatem contrahere ex duplici principio, & motiuo, ex quo elicitur. Constat 2. in duabus potentiis intellectibus duorum angelorum specie distinctorum: nam iuxta probabiliorè sent. tales potentiæ specie differunt inter se, cum sint proprietates naturarum specie distinctarum; proprietates autem vnus naturæ specie differt à proprietate alterius naturæ specie diuersæ. Et tamen eadem conueniunt in motiuo formali vltimato: nam hoc est ens naturale ut intelligibile, quod vtraque potentia per se respicit ut suum vltimatum specificatiuum. Possunt igitur duo actus ratione diuersarum honestatû, ex diuersis motiuis proximis desumptarum; nec non duæ potentiæ ratione diuersorum respectuum transcendentalium ad diuersas naturas specie differre inter se, etiam si in motiuo principali vltimato conueniant. Ad prob. consequ. etiam vnitas rei absolutæ desumatur ex vnitate formæ principalis; potest tamen vnitas rei respectiue desumi per diuersum respectum ad obiecta & motiua diuersa. Obijciens 2. Omnes actus fidei sunt eiusdem speciei: ergo & omnes actus charitatis. Resp. neg. consequ. nam motiuum formale fidei, quod est prima veritas ut reuelans, eodem modo semper applicatur omnibus obiectis materialibus: sc. ut forma totalis & adæquata credendi obiecta materialia. motiuum formale charitatis diuerso modo applicatur obiecto materiali. non enim hoc semper applicatur ut forma totalis & adæquata diligendi, sed interdum ut forma tantum partialis, licet principalior: ut patet in actu charitatis erga proximum, in quo bonitas increata non semper applicatur ad proximum diligendum, ut forma totalis diligendi, cum non solum actu charitatis diligatur proximus propter bonitatem increatâ Dei, sed etiam propter bonitatem creatam proximi. Obijciens 3. amor charitatis quo diligimus inimicum, non differt specie ab amore charitatis, quo diligimus amicum: ergo nec reliqui actus charitatis specie differunt inter se; cum maior sit differentia inter hos duos actus, quam inter reliquos, ob specialem diffie. quam amor inimici in se continet. 1. negari posset antec. nam difficultas, quæ est in diligendo inimico, diuerso modo applicatur motiuum formale obiecto materiali charitatis, qui applicat illud, ut magis appretiativè diligibile, ut infra. 2. probabilius neg. consequ. nam sola difficultas, quæ est in diligendo inimico, non est sufficiens ad variandum specie actum charitatis erga proximum: cum ad talem diffie. superandam non sit necessarius diuersus specie actus charitatis, sed maior dumtaxat conatus potentia diligentis, vel fortior dilectio Dei. Sicut ad superandam indispositionem subiecti, ut in illud agens agat, non requiritur diuersa specie actio, sed sufficit eadem fortior ac intensior. Eodem quippe modo charitas tendit ad diligendum inimicum, ut participem eius. supernat. beatit. propter Deum supremum amicum, ac ipsum amicum. Cæterum difficultas, quæ est in diligendo inimico, solum retardare potest actum, ne vel tam citò exhibeatur, vel non tam intensè,

13.
In duæ po-
tentia intell.
angelorum
specie distinctarum.

Ad prob.
conseq.

19.
Discrimen
fidei & cha-
ritatis.

20.
Obijciens 3.

Resp. 1. cum
a quibus.

Resp. 2.

intensè, & cum eadem inclinatione, quâ exhibetur amico. Dices: pari modo, neque gaudium specie discriminabitur à desiderio: cum desiderium solum addat ex parte boni amati absentiam, & ex parte desiderantis anxietatem. Resp. neg. sequel. nam diuerso modo applicatur amanti bonum absens ac præsens: nam absens applicatur vt assequibile, & consequenter cum ordine ad media, quibus fit assequibile: præsens verò applicatur vt assecutum, proinde sine ordine ad media, sed per ordinem tantum ad bonitatem assecutam obiecti. Quò fit, vt fortè desiderium, quòd tantum in bonum fertur per modum simplicis complacentiæ, non distinguatur specie à gaudio, quòd in præsens bonum fertur per modum etiã simplicis complacentiæ. Dixi fortè: quia possent aliquæ etiã rationes excogitari, quibus tales actus specie inter se differant. At difficultas, quæ est in diligendo inimico, non applicat diuerso modo motuum charitatis, sed est quædam circumstantia retardans tantum actum charitatis. Ad aut. S. Doct. aliqui eum explicant de eodem actu charitatis, quo proximus & Deus simul diligitur. Verum explicatio hæc videtur extorta, & contra mentem auctoris. Quare ingenue fateor, Doctorem S. in contrariam inclinare sent. Auctoritas Philos. intelligenda est quoad stabilitatē dumtaxat actus, quam amor amicitie supponit, non autem quoad reliqua, quæ ad amicitiam requiruntur: alioqui Arist. eod. cap. dixerat, benevolentiam ab amore & amicitia discriminari, etiam quia benevolentia est simplex tantum complacentia de bono in obiecto apprehenso, amicitia est efficax & operatiuus amor circa bonum amati. Quæ explic. conformis est S. Tho. qui 2. 2. q. 27. art. 2. ad 1. explicans Arist. qui 2. Ethic. cap. 4. definit amare, per velle alicui bonum; Respondet, Aristotelem ibi non definire amorem secundum notam suam rationem. Ad rationem patet.

SECTIO II.

An omnis actus charitatis sit essentialiter honestus.

EXtra controu. est omnem actum charitatis esse connaturaliter saltem honestum, cum omnis actus charitatis sit actus virtutis tendens in obiectum honestum, regulatus à prudentiâ infusâ; ac proinde connaturaliter saltem honestus. controuersum, an ita sit honestus, vt nullâ extrinsecâ circumstantiâ vitari possit; atque adeo etiam essentialiter sit honestus. Quæ controu. tractari potest. 1. an actus charitatis vitari possit malitiâ concomitante & extrinsecâ. 2. an vitari possit malitiâ formali & intrinsecâ. Quoad 1. sensum, si de malitiâ tantum venialis labis intelligatur, res est certa, aliquem saltem charitatis actum posse malitiâ veniali concomitanter vitari: cum aliquis charitatis actus secum in eodem supposito aliquod veniale admittere possit: cum nõ omnis charitatis actus cum quouis veniali pugnet, sed tantum is, qui in Deum tendit perfectissimo modo vt diligibilem supra omne etiam veniale peccatum. Cæterum non quouis charitatis actus necessario tendit in Deum vt diligibilem supra omne veniale: quippe charitati sufficit, si in Deum tendat vt diligibilem supra omne mortale, quod tantum pugnat cum amore efficaci ultimi finis. Si verò intelligatur de malitiâ mortali actuali, est etiam ferè certum, quidquid nonnulli recen. autem, nõ posse actum charitatis efficacem & obedientialem vitari malitiâ mortali actuali concomitante: cum ne-

queat actualis & efficax conuersio in Deum vt amicum & finem vltimum simul consistere cum actuali auersione ab eodem amico & fine vltimo, cuiusmodi est omne mortale actuale. An autem vitari possit malitiâ mortali habituali, pedit ex illâ quæ est. an actus charitatis obedientialis & efficax erga Deum sit forma suâ naturâ sanctificans & emundans à peccato. Qui hoc affirmant, illud consequenter negant; cum non possit forma esse in subiecto capaci, & ei suum esse actum formalem non conferre. Qui primum negant, secundum affirmant. Et quia primum, vt potè diuinis Oraculis, Conciliis, Schol. & rationi minus conforme to. 3. disp. 33. sect. 3. negauit, consequenter hæc secundum affirmo. Quoad 2. sensum, 1. à fortiori suppono actum charitatis efficacem & obedientialem erga Deum infici non posse intrinsecâ maculâ lethali; controuersia est, an infici possit intrinsecâ veniali. Vitari potest actus charitatis, & cuiuslibet alterius virtutis, malitiâ peccati, vel intrinsecè, vt vnus idemque actus virtutis simul habeat & honestatem ex proprio obiecto, & malitiam ex adiunctâ circumstantiâ; vel extrinsecâ tantum denominatione ab actu distincto imperante, cum quo actus imperatus virtutis moraliter facit vnum in esse actus humani.

Prima sent. affirmat, in vtroque sensu posse actum charitatis, & cuiuslibet alterius virtutis malitiâ veniali vitari: Cuiet. 1. 2. qu. 18. art. 9. §. Ad 2. & 2. qu. 33. art. 2. ad 3. & to. 1. opusc. tract. 3. 1. in resp. 14. vbi docet posse eundem numero actum habere substantialem bonitatem ex obiecto, & simul malitiam ex circumstantiâ finis: etsi neget, eundem numero actum simul esse meritorium & demeritorium, eo quòd nullus peccando vitam æternam mereri possit: est etiam Soti 1. de naturâ cap. 22. in 2. Coroll. Fundam. extrinsecâ circumstantia finis non tollit intrinsecam honestatem obiecti: igitur poterit idem numero actus ex obiecto accipere substantialem honestatem, & ex extrinsecâ circumstantiâ malitiam venialem. Confir. 1. posset quis ex nimio conatu dilectionis Dei sibi quædam sanitatem corporis nocere, vel aliquod opus misericordie omittere, ad quod exercendum sub veniali tenebatur. 2. Posset Deus de potentia absolutâ actum charitatis saltem ad tempus sub veniali prohibere: ergo actus charitatis tali tempore exercitus esset simul bonus ex obiecto, & malus ex extrinsecâ circumstantiâ prohibitionis. Secunda in vtroque sensu negat, posse actum charitatis, aut cuiuscunque virtutis vitari maculâ veniali: Vasquez 1. 2. disp. 51. cap. 5 & disp. 53. cap. 4. & disp. 86. cap. 8. Turria 2. 2. disp. 78. dub. 1. & aliorum recen. quos suppresso nomine ibid. citat. Prob. 1. absurdum est, hominem per eundem actum simul mereri & demereri apud Deum: ac magis absurdum, quòd per actum charitatis erga Deum homo nõ mereatur: cum hic inter omnes actus virtutum sit Deo gratissimus. 2. cum actus charitatis sit proxima dispositio ad justificationem, vel per talem actum homo consequeretur justificationem, vel non consequeretur: vt vtrumvis dicatur, est absurdum: ergo. 3. cum actus charitatis sit supern. quoad substantiam, eget auxilio supern. per Christum: absurdum autem est, paratum nobis esse auxilium propter merita Christi ad peccandum, cum Christus non sit mortuus, vt nobis daretur gratia ad malè, sed ad benè operandum. Dico 1. repugnat actum charitatis, & cuiuscunque alterius virtutis intrinsecè vitari ex circumstantiâ veniali vt finis. Est cõmunis sent. Schol. vt to. 3. disp. 14. sect. 11. asser. 3. Fund. repugnat, vt quis intendat honestatè obiecti, & simul illam dirigat in malum finem: hæc duæ voluntates sese mutuo destruant, &

25. Duct.

Resp.

22. Ad aut. S. Tho.

Ad Philo.

Controuersia bifariam patitur.

24.

25. De malitiâ mortali actuali.

26. Controuersia magna intrinsecâ.

27. 1. Sent.

Fundam.

28. Confir. 1.

29.

29. 2. Sent.

Prob. 1.

30.

31.

32. 1. Concl.

Fundam.

vua inferat negationem alterius. Nam qui intendit honestatem, illam intendit prout conformis est naturæ rationali: qui verò eandem honestatem intendit propter malum finem, illam intendere non potest vt conformis est naturæ rationali, sed potius vt difformis est naturæ rationali, cum ordinatio in malum sit ipsissima difformitas cum naturâ rationali. Igitur qui actum honestum intendit propter malum finem, simul illum intendit vt conformem naturæ rationali, & difformem eidem naturæ rationali, quæ est aperta contradictio. Dices: vt actus virtutis inficiatur malitiâ peccati, necesse non est, vt malitia ipsa intendatur, sed sat est si tantum prævideatur, & non impediatur. vt actus charitatis vitietur malitiâ immoderati conatus, nocuumentum sanitatis causantis, necesse non est, vt nocuumentum intendatur, sed sufficit vt tantum prævideatur, & non impediatur. at non repugnat intentio honestatis, & simul prævisio ac permissio malitiæ. Resp. 1. Saltem nequit actus virtutis vitari ex circumstantiâ peccati venialis vt finis, cum finis debeat intendi. 2. Ex assignato fund. sequi, quòd neque vitari possit ex purâ circumstantiâ malâ tantum præuisâ & permissâ. Nam hoc ipso, quòd exercitium virtutis prævideatur vt causatiuum alicuius damni, quod euitare tenemur, intendi non potest vt honestum & conforme regulæ prudentiæ, ac proinde nequit intèdi vt actus virtutis, cui essentialè est, tendere in honestatem obiecti, propter ipsam vt cum *Arist.* cæterisque *no. 3.* at honestas virtutis, cum sit practica & in ordine ad mores dirigendos, intendi debet per ordinem ad omnes circumstantias, cum quibus hic & nunc est coniuncta. vnde hoc ipso quòd hic & nunc coniungitur cum circumstantiâ malâ, desinit exercitium ipsius esse honestum, cum id nequeat esse causa peccati, & repugnet virtuti, quæ non potest nisi ad bonum inclinari. 2. De actu charitatis prob. hic tendit in Deum & proximum, propter Deum & proximum: qui autem exercitiū charitatis vltierus dirigeret in alium finem, non fisteret in Deo, vel proximo: consequenter non exerceret actū charitatis erga Deum, vel proximum. Maior constat: cum charitas sit principium perfectæ amicitiae, amicitia autem sit ferri in amicum propter bonum amici. Minor patet: qui actum charitatis in alium finem dirigit, quàm in Deum vel proximum, non elicit illum propter Deum vel proximum, sed propter illum finem, ad quem talem actum dirigit. Confr. Qui actum charitatis dirigeret in bonum proprium, vt in vltiorem finem, non eliceret actū charitatis erga Deum, vel proximum, sed potius actum spei, vel charitatis erga seipsum: ergo à fortiori neque qui actum charitatis dirigit in finem vltiorem prauum, elicit actum charitatis erga Deum, vel proximum.

Dices 1. potest quis exercere actum temperantiae, etiam si illum vltierus dirigat in actum poenitentiae: ergo poterit quis exercere actum charitatis erga Deum, vel proximum, etiam si illum vltierus dirigat in alium finem. Resp. neg. conseq. nam virtus temperantiae per se non postulat, vt fisteretur in honestate temperantiae, vt in fine vltimato, sed sat est, si ipsa intendatur propter se, esto vltierus ordinetur propter alium finem. Ratio: ipsa non amatur amore amicitiae, sed concupiscentiæ: charitas autem, cum sit amor amicitiae per se postulat, vt fisteret in bono personæ, quæ amatur: alioqui ex amore amicitiae degeneraret in amorem concupiscentiæ, si dirigeretur in bonum proprium, vel in amorem amicitiae alterius personæ, in cuius bonum vltimè ordinareretur.

Dices 2. potest proximus diligi amore charitatis, etiam si amor ipse proximo vltimè dirigatur in Deum: ergo poterit amor charitatis diligi Deum, etiam si amor ipse Dei dirigatur in alium finem. Resp. neg. conseq. nam ordinatio charitatis proximo in Deum vt in finem vltimum, & supremum amicum, non repugnat charitati: cui tamen repugnat ordinatio ipsius in alium finem præter Deum. Ratio: cum charitas creata sit quædam participatio charitatis increatæ, quæ principaliter est propter seipsam, contra ipsius naturam erit, ordinare illam in alium finem, præter Deum: non est autem contra naturam ipsius ordinare amorem creaturæ in amorem creatoris, vt in finem vltimum, & amicum supremum: cum etiam Deus omnem amorem, etiam amicitiae, erga creaturam ordinet ad se vt ad finem vltimum, & obiectum principale.

Dico 2. Non repugnat actum charitatis, & cui iussit alterius virtutis, actu distincto peccati venialis extrinsecè vitari. Ita *Coninck de actib. supernat. partem de disp. 3. no. 142.* probabile censet *Suarez de actib. hum. sentis. tract. 3. disp. 8. sect. 1. n. 15.* sequitur ex sent. *Caiet. supra;* & eorum, qui docent, posse actum electionis bonum imperari ab intentione malâ. *Fundam. non repugnat, eundem actum imperatum habere intrinsecam bonitatem ex proprio obiecto, & simul participare extrinsecam malitiam ex actu imperante actum charitatis, vel alterius virtutis extrinsecè vitari ab actu imperante venialiter tantum malo: nam actus imperatus non accipit intrinsecam malitiam actus imperantis, cum non referatur intrinsecè in obiectum ipsius: nec actus imperans tollit, vel inficit intrinsecam bonitatem actus imperati, cum nec ipse, nec obiectum malum ipsius ingreditur obiectum actus imperati, qui tendit in suum dumtaxat obiectum honestum. Igitur poterit actus imperatus accipere intrinsecam honestatem à suo proprio obiecto honesto, in quod tantum ipse tendit, etiam si extrinsecè imperetur ab actu imperante malo. nam hic, sicut non tollit, vel mutat obiectum actus imperati; ita nec tollit, vel mutat intrinsecam bonitatem ipsius, quæ sumitur ex proprio obiecto & motiuo. Dices. Hoc ipso, quòd actus imperans refertur actum imperatum in extrinsecum finem malum, talis finis sit circumstantia obiecti actus imperati, ac proinde ingreditur ipsius obiectum. Resp. neg. antec. nam vt ingreditur obiectum, vel fiat circumstantia obiecti, debet ipse actus imperatus aliquo modo tendere in talem finem prauum: at actus imperatus fisteret in suo obiecto honesto, & solum ad finem malum extrinsecè refertur per actum imperantem. vnde tota malitia talis obiecti intrinsecè est in actu imperante; in imperato non nisi extrinsecè, quæ moraliter componit ex intentione operantis vnum actum morale actu cum imperante. Confr. omnes cū *S. Tb. 1. 2. q. 19. art. 7.* admittunt, posse actum imperatum honestum, per intentionem consequentem, vel concomitantem extrinsecè ordinari in finem malum: ergo in eundem ordinari poterit per intentionem antecedentem, quia neutra intentio mutat obiectum actus imperati, sed tam antecedens quàm consequens comparatur ad actum imperatum vt causa extrinseca impellens. ergo sicut intentio consequens, vel concomitans supponit actum imperatum terminatum ad suum obiectum honestum tantum, & non ad finem extrinsecum malum: ita intentio antecedens supponit actum imperatum terminandum ad suum obiectum honestum; nulloque pacto ad finem extrinsecum malum: cum vi antecedentis intentionis actus imperatus non necessitè intrinsecè ordinetur in obiectum actus*

31. Dicitur

32. Resp. 1.

2.

Bo casu honestas nequit intendi propter ipsam.

33. Prob. 2. specialiter assertio.

Confr.

34. Dices.

Resp.

Ratio.

35. Dices 2.

Resp.

Ratio.

36.

Suarez. utramque

Fundam. offer.

37. Dices.

Resp.

38. Confr.

Nota.

Actus imperantis, sed permittatur ferri in suum dumtaxat obiectum honestum, in eoque sistere: solumque antecedens intentio sit extrinseca causa applicans & inclinans voluntatem ad actum virtutis elicendum: quæ semel applicata ipsa postea iuxta regulam prudentiæ & virtutis, cuius actum elicit, in obiectum virtutis tendit; non secus ac eadem voluntas timore seruili temporalis damni antecedenter mota, fertur in obiectum Christianæ poenitentiae, iuxta leges & regulas talis virtutis.

DI. ES: esto per neutram intentionem voluntas intrinsecè ordinetur per actum imperatum in finem actus imperantis: attamen per intentionem antecedentem malam imperatur medium bonum, quod nullam proportionem habet ad consequendum finem malum. Implicat autem, vt quis adhibeat medium, nullam proportionem connexionemve habens cum fine, quem efficaciter intendit. Sed contra: 1. hoc ipsum inconueniens reperitur in intentione consequente seu concomitante: nam etiam per hanc ordinatur medium bonum in finem malum. 2. potest in medio bono considerari utilitas seu realis, seu apparens ad finem malum consequendum, ratione cuius poterit voluntas moueri ad tale medium adhibendum: ex gr. potest ambitiosus apprehendere, quod ad dignitates temporales consequendas multum conducatur, esse in gratiâ & amicitia Dei, ex quâ apprehensione potest sibi imperare actum charitatis erga Deum, non quidem illum intrinsecè dirigendo ad temporales dignitates consequendas, vt i. sent. dicebat: sed intrinsecè & immediatè illum ad solum Deum dirigendo, extrinsecè tantum ex tali actu suum finem sperando. Nec refert, quod actus charitatis reipsâ non conducatur ad temporales dignitates ambitiosè consequendas, cum Deus non auxiliatur homini ex prauo fine operanti: nam sufficit, vt ambitiosus apprehendat id sibi conducere. & esto, Deus non auxiliatur ambitioso ad temporales dignitates ex prauo fine aspiranti, negari tamen non potest, Deum esse magis propitium ac propensum erga amicum, quàm erga inimicum, & consequenter ad illum iuuandum ad temporales dignitates consequendas, non quidem propter malum finem, propter quem nec ipse ambitiosus formaliter intendit & sperat se à Deo iuuandum; sed propter alios fines honestos, quos Deus intendit; nec non propter actum charitatis, quem erga Deum elicit.

Obijcies 1. Implicat actum externum ex suo obiecto bonum ex prauâ intentione imperatum retinere suam obiectiuam bonitatem; ex gr. actum elemosinæ ex inani gloriâ imperatum retinere obiectiuam honestatem, quam intrinsecè habet ex subleuatione egestatis proximi: ergo etiam implicat, actum internum ex obiecto suo honestum, ex prauâ intentione imperatum, retinere obiectiuam suam honestatem. Resp. neg. conseq. nam actus externus completam rationem virtutis habet ab actu interno imperante, à quo habet, vt sit liber: quæ ratio essentialiter requiritur ad actum virtutis. Actus autem internus rotam rationem completam virtutis habet à suo obiecto, & principio proximè influente, quod non est actus imperans, qui tantum est causa extrinsecè applicans & inclinans, sed ipsa voluntas libera; quæ adhuc posito actu imperatè, potest actum imperatum elicere, vel non elicere: nam adhuc posito actu imperante, in potestate ipsius est, illum tollere, & actum imperatum non elicere. vnde nullam rationem intrinsecam virtutis accipit actus internus imperatus ab actu imperante, sed extrinsecam dumtaxat denominationem per moralem coniunctionem cum illo.

Obijcies 2. Si posset actus virtutis vitari malitiâ extrinsecâ veniali, posset etiam vitari extrinsecâ mortali. Resp. neg. sequel. de actu principali charitatis erga Deum, apertam contradictionem inuoluit, sc. vt quis Deum super omnia diligit, & simul voluntatem habeat illum grauitè offendendi; nam hoc ipso non esset dilectio Dei super omnia, quæ ad minimum dicit propositum nolendi grauitè Deum offendere. Maior diff. de actibus charitatis minùs principalibus, & adhuc maior de cæteris virtutum actibus, an possint consistere cum actuali intentione lethali prauâ, certum est, eos non posse cum tali intentione esse meritorios saltem de condigno. An verò retinere possent honestatem ex proximo obiecto? ex vnâ parte videtur non posse; nam omnis actus, vt sit honestus, debet saltem non includere positiuam auersionem ab vltimo fine. ex aliâ videtur posse: cum actualis auersio ab vltimo fine non tollat intrinsecam honestatem ex proprio obiecto, sicut nec eam tollit auersio habitualis, cum possit peccator, etiam cognoscens se esse in peccato, multos actus honestos elicere: ergo etiam cum actuali auersione à Deo, posset aliquem honestum actum virtutis elicere. Ego neutram partem determino.

Ad fundam. primæ; quando extrinseca circumstantia finis terminat intrinsecè actum imperatum, transit in obiectum, constituendo vnum cum obiecto actus imperati, fitque intrinseca circumstantia ipsius, proinde nequit voluntatem mouere vt honestum formaliter, & rationi conforme; nam quod mouet, est illud idem, quod terminat; sed totum id, quod terminat talem actum, est prauum, cum sit totum ex obiecto & circumstantiâ compositum: ergo totum, quod mouet, est etiam malum, & rationi dissonum.

Ad vtramque conf. nego, tali casu voluntatem moueri posse ad actum charitatis elicendum; nam quando circumstantia praua integrat obiectum virtutis, constituendo vnum integrum ac totale obiectum, non potest voluntatem mouere secundum regulam prudentiæ, & conformitatem ad rectam rationem: nam hæc requirunt, vt obiectum sit ab omni prauâ circumstantiâ purum. Ad 1. & 2. secundæ, nullum absurdum, hominem per vnum actum ex suo obiecto honestum mereri, & per alium ex prauo fine malum demereri: sicut per actum charitatis ad gratiam sanctificantem se proximè disponere, & per actum venialis ad illam non se disponere, quo casu vti veniale non impedit intrinsecam bonitatem actus charitatis, ita nec infusionem gratiæ iustificantis, quæ actui charitatis promittitur. Ad 3. concedo, actum charitatis esse supernat. quoad substantiam, ad eumq; elicendum necessarium esse auxilium per Christum: nego, tale auxilium conferri prauæ intentioni, vel intuitu illius, sed actui charitatis eiusque intuitu, qui bonus est, & dignus tali auxilio per Christum.

SECTIO III.

Quinam actus charitatis sint magis meritorij.

NON dubitant Catholici, an charitatis actus, præsertim in iusto sint meritorij vitæ æternæ, cum id de omnibus operibus bonis definiat. Trident. sess. 6. can. 32. fundam. omnes actus charitatis à iusto elicti habent conditiones omnes ad meritum æternæ vitæ requisitas. 1. omnes sunt ex obiecto &

99. Dices.

Contra 1.

Exemplum.

90.

Finis saliter loquendo.

41. Dices.

42. Resp.

43. Dices.

Resp.

Maior diff. cultan.

Le fortis ar. birrio reliqua quærit.

44. Ad fundam. 1. neg. anti.

45. Ad conf. vtramque.

46. Ad primum & 2. secundæ de.

47. Ad 3.

48.

Conditiones tres ad meritum æternæ vitæ requisitæ.

Ratio.

mellior est magisque meritorius actus, quo largiris de tuo, quam tu mutuum restituis. Ratio: non semper maior aut minor perfectio actus spectatur penes maius aut minus debitum, sed penes rationem & motuum formale operandi perfectius vel minus perfectum. Quia igitur perfectius motuum formale habet dilectio inimici, quam amici, quia licet utraq; habeat pro obiecto ultimo Deum, tamen illa habet Deum ut magis appetibilem, id est perfectior magisque meritoria est, quam amici dilectio. Ad 2. amor amici est conformior inclinationi charitatis ex parte obiecti diligibilis, concedo: ex parte rationis formalis diligendi; nego: nam hoc est ipse Deus super omnia appetibilis, cui conformior est dilectio inimici, quia per hanc magis appetitur Deus, quam sit dilectio amici.

70. Ad 2. diff. minor.

SECTIO IV.

A quo producatur maior illa intensio in actu charitatis, quando excedit intensiorem habitus?

71. Communis difficultas.

EST hæc diffie. communis reliquis actibus virtutum, cum procedere possint intensiores suis habitibus: illam tamen specialiter de actu charitatis propono, ut sit etiam communis cum actibus, quos beati in Patria eliciunt, in qua non manent omnes virtutes infusæ, uti certum est de virtute infusæ fidei, & in aliquorum sent. etiam de spe, cum tamen charitas in omnium sent. maneat in Patria. suppono, actus charitatis, uti & reliquos supernat. effectivè procedere ab habitibus infusis in homine iusto, in quo sunt omnes habitus infusi: & emergit diffie. à quo actus intensior habitu producatur.

Supponit.

72. 1. Sens.

Fundam.

PRIMA sent. maior intensio in actu procedit ab incremento habitus, quod eodem instanti datur iusto in præmium actus, ut meriti de condigno. Ita Bannez. 2. 2. qu. 24. dub. 2. ad. 7. quia non repugnat, duas causas esse sibi inuicem causas eodem instanti, secundum diuersum genus causæ. igitur poterit eodem instanti incrementum habitus esse causa efficiens intensioris actus, & simul actus moralis ac meritoria causa incrementi habitus.

73. 2. Sent. Fundam.

SECUNDA sent. maior intensio in actu efficitur ab auxilio extrinseco. Ita Suarez. & aliqui recen. quia non potest effectus perfectior procedere à causa principali imperfectiori: sed habitus infusus est causa principalis actus; ergo non potest intensior actus procedere ab habitu infuso remissiori.

74. 3. Sens.

TERTIA aliterit, produci ab ipsa habitu infuso charitatis remissiori, posita meliori tantum applicatione obiecti. Ita Turria. 2. 2. disp. 77. dub. 2. Vasquez. 1. 2. disp. 80. cap. 1. ab habitu acquisito, quamuis remissiore, vult intensiorem actum produci. Fundam. infra.

75. Controversia explicatur. Gemina conclusio.

DICO 1. Implicat intensiorem actus effectivè produci ab incremento habitus collato in præmium eiusdem actus. Fundam. implicat principium meriti cadere sub meritum: igitur implicat incrementum habitus esse principium efficiens intensioris actus, & simul præmium eiusdem actus. Anteced. prob. principium meriti debet à Deo decerni ante meritum præmium absolute futurum, cum debeat decerni ut principium effectivum ipsius: ergo non potest decerni propter meritum: nam ut decernatur propter meritum, debet meritum in præsentia Dei præcedere ut absolute futurum: quia cum meritum sit causa moralis mouens Deum ad conferen-

dum præmium, & hæc non moueat voluntatem præmiantis, nisi causa ut absolute futura, non poterit Deus propter meritum decernere præmium, nisi præiusto merito ut absolute futuro. Implicat autem, ut præuideatur meritum absolute futurum, non præsuppositis omnibus causis existentibus futuræ à Deo absolute decretis: sicut nullus effectus potest esse futurus, nisi præsuppositis omnibus causis à Deo decretis.

76. 2. Concl.

DICO 2. potest intensior actus produci ab habitu remissiori. Fundam. potest causa principalis æquiuoca remissior quoad virtutem producere effectum intensiorem. Quis autem habitus infusus est causa principalis æquiuoca respectu suorum actuum: ergo. Maior prob. causa æquiuoca est perfectior quoad entitatem suo effectui: ergo etiam si sit remissior, poterit illum intensiorem producere: quia intensior effectus imperfectior quoad entitatem, eminenter continetur in causâ remissiori perfectiori quoad entitatem. Ratio: entitas perfectior est efficacior ad producendum, cum virtus producendi sequatur entitatem: ergo remissior entitas perfectior continet virtutem producendi efficacior. Minor prob. habitus infusus est diuersæ speciei & entitatis: non imperfectioris suo actu; nam est instar potentie, quæ est diuersæ speciei à suis actibus; est productivus actuum specie diuersorum; producit à solo Deo, actus etiam à potentijs. & potentia perfectior est suo actu; & causa principalis productiva plurimum effectuum specie diuersorum, est perfectior singulis.

76. 2. Concl. Potesse habitus infusus producere actum suum.

77. Coroll. 1.

Inferitur 1. posse ab habitu infuso remissiori produci actum intensiorem, vel ex meliori tantum applicatione obiecti, vel ex maiori conatu & concursu potentie; cum in habitu infuso remissiori non desit virtus ad intensiorem actum producendum: cumque ex meliori applicatione obiecti, & maiori conatu & concursu potentie, à qua omnes habitus in operando pendent, efficacius operetur.

78. Coroll. 2.

2. Ab habitu charitatis in Patria producit amor beatificus intensior, quam sit ipse habitus, quia operatur secundum totum suum posse & virtutem productivam: sed eius virtus productiva se extendit ad actum intensiorem, quam sit ipsa: ergo de facto producit illum intensiorem se: alioqui non produceret, quantum est productivus: ac proinde non operaretur iuxta, sed infra suum posse. An idem sit de reliquis habitibus infusis moralibus, pendet ex quæst. antea: habitus necessariò operentur in Patria: nam si necessariò operantur, uti probabile est de habitibus, qui versantur circa Deum ut finem sui, ut religio, obedientia, gratitudo, & si qui sunt alij, semper producent actus intensiores se. Si verò liberè, non necessariò semper producent actus intensiores se, cum in modo producendi pendeant à libera voluntate beati. Sola diffie. de habitu luminis gloriæ, qui visionem beatam necessariò producit secundum totum suum posse, an illam producat intensiorem se. Verum hoc pendet ex quæst. an visio beata ob peculiarem suam perfectionem sit perfectior lumine gloriæ, de qua 1. 1. disp. 9. sect. 11.

79. Dico.

Obijciat. Si habitus infusus ex meliori tantum applicatione obiecti producere potest actum intensiorem se, sequitur, quod ex meliori applicatione obiecti idem habitus producere possit actum intensiorem in infinitum: quod excedit finitam virtutem habitus. Concedunt nonnulli sequel. quia quando duæ causæ conueniunt ad eundem effectum producendum, quod magis augetur vna, eò altera sit ad producendum efficacior: & quia applicatio

plicatio obiecti, & conatus potentiae conveniunt ad eundem actum producendum, quod magis illa augetur, eo magis virtus productiva habitus fit fortior, & ad producendum eundem actum efficacior. Verum nego sequel. cum. n. virtus productiva habitus sit finita, non poterit ex applicatione obiecti in infinitum meliori, intensiorem semper actum producere. Habet igitur habitus infusus determinatam vim producendi, quam dum totam in actum explicavit, non potest intensiorem producere, etiam si ei melius & melius obiectum applicetur. Ratio: applicatio obiecti non auget intrinsecam vim productivam habitus. unde cum dicitur, ex meliori applicatione obiecti intensior actus ab habitu producitur, intellige quousque perveniat ad terminum intrinsecum virtutis, secundum quem cum optimâ applicatione obiecti, habitus infusus est productivus sui actus. Hinc deducitur, si Deus perfectiorem visionem sui producat in beato, debere proportionaliter etiam habitum charitatis intendere, ut beatus connaturaliter eliciat amorem beatum perfectiori visibili commensum.

Ad fundam. primam; quidquid sit, an possint duae causae sese mutuo causare in diverso genere causae, nego, id accidere posse in merito & premio; quia premium in decreto Dei supponit meritum absolute futurum, ac proinde principium effectivum sui. unde si premium esset principium meriti, supponeretur à Deo decretum, antequam praevideretur meritum ut effectus ipsius. Ad fundam. 2. constat ex 2. asser.

An actus Charitatis via sit eiusdem rationis specifica cum actu Charitatis Patriae.

SOLAM quaest. instituo de actu charitatis, nam de habitu, extra controu. est, illum & specie & numero esse eundem in Patriâ, qui fuit ultimo in viâ; sc. qui per peccatum amittitur, non reuiuiscit idem numero. Paulus 1. Corinth. 13. docet, charitas nunquam excidit; non quod nunquam excidat in hac vitâ per peccatum; sed quod nunquam in aliâ, si vsque ad mortem perseueret. concludit: charitas est maior fide & spe: quia ut docent Patres, reliquis duabus cessantibus, ea sola in Patriâ perseuerat. Ratio: cum idem habitus sit futurum principium amoris beati in Patriâ, non est, cur is debeat in morte corrumpi, & alius postea numero diuersus in ingressu beatit. produci: praesertim cum hic idem deseruiturus sit animabus in statu purgatorij, ubi multos actus fidei, spei, & charitatis eliciunt. Confirm. quod semel Deus produxit, nunquam corrumpit, nisi ad exigentiam alicuius causae naturalis: at nulla causa naturalis exigit corruptionem habitus charitatis in eo, qui cum illo ex hac vita migra: quia cum ille subiectetur in voluntate, quae incorruptibilis est, non potest corruptione exigere defectu subiecti. Suppono etiâ ut probabilius, hunc habitum non fore intensiorem in Patriâ, quam fuit ultimo in viâ. constat ex eo, quod omne augmentum charitati debitum non differatur vsque ad ingressum beatit. sed statim detur in hac vitâ, ut 8. 10. comque ex alia parte post hanc vitam nullum sit amplius tempus promerendi, aperte sequitur, eundem habitum secundum eandem intensiorem, qui fuit in morte, perseueraturum æternum in Patriâ. Sequitur, intensiorem habitum charitatis esse in aliquo viatore, quam sit in aliquo comprehensore; cum idem habitus secundum eandem intensiorem per-

seueret in comprehensore, qui ultimo fuit in viatore, & intensior habitus charitatis ad mortem vsque perseueret in vno viatore, quam in alio. addo, semper intensiorem habitum charitatis esse in quouis viatore adulto in fine vitæ, quam sit in quouis comprehensore cum solâ gratiâ Baptismi defuncto: eo quod semper adultus iustus, praeter habitum charitatis in Baptismo susceptum, habet incrementum eiusdem per bona opera acquisitum. Quod incrementum, etsi cum ipso habitu in Baptismo suscepto per peccatum perdat, iterum tamen per poenitentiam recuperatur, per quam ut 10. 8. reuiuiscit tota gratia praecedens cum omnibus habitibus infusis illam consequentibus. Controuersia est de actu, an sit eiusdem speciei cum actu charitatis Patriae.

PRIMA sent. affirmat, eos non modò esse eiusdem rationis specificæ, sed etiam posse esse eiusdem numerice: cum possit idem numero actus in viâ inchoatus sine interruptione continuari in Patriâ. Ita Suarez disp. 3. sect. 3. probabilissimum docet, de factis Deiparam suam amoris actum, quo in Deum in hac vitâ ferebatur, per mortem non interrupisse, sed illum eundem numero in Patriâ continuasse, licet necessariò & perfectiùs. SECUNDA asserit, eos esse eiusdem rationis saltem specificæ, solumque differre accidentaliter sicut imperfectum & perfectum intra eandem speciem. Rich. in 3. dist. 31. ar. 3. qu. 2. Bannez. 2. 2. qu. 24. ar. 8. Medin. 3. p. qu. 19. ar. 3. & 4. S. Th. 1. 2. qu. 67. ar. 6. praecipue ad 2. ubi docet, actum charitatis in viâ & in Patriâ habere idem obiectum, quod est Deus secundum se, esto cognitio viæ & Patriæ, quibus obiectum charitatis applicatur, sint diuersa; eo quod charitas non habet pro obiecto cognitionem, sed rem cognitam, quæ eadem est per utramque cognitionem, in r. praesentata. Et 2. 2. qu. 25. ar. 1. ut sect. 1. huius disp. censet omnes actus vnus speciei habitus esse eiusdem speciei inter se. infert, actum charitatis erga Deum, & erga proximum esse eiusdem rationis specificæ. Quia idem est obiectum formale charitatis viæ & Patriæ: actus autem specificantur ex obiecto formali: ergo idem specie actus charitatis erit viæ & Patriæ. Maior prob. obiectum formale charitatis est Deus secundum se, qui sepe est idem siue abstractiue, siue intuitiue cognitus: cognitio est pura conditio, non ratio specificans actum voluntatis. TERTIA docet, eos esse diuersæ speciei.

DICO 1. repugnat, ut idem numero charitatis actus conceptus in viâ perseueret in Patriâ. Duplex numerica vnitas in actu charitatis: vna moralis, altera physica: de utraq; assertio. Quoad 1. nec Suarez negat: nam actus charitatis in viâ est liber, in Patriâ necessarius: ergo aliam numericam vnitatem moralem habet vnus, ac alter, cum diuersa vnitas moralis oriatur ex ratione liberi, ac necessarij. Contrarium docet Scotus in 1. dist. 1. qu. 4. §. contra tertium sc. actum charitatis viæ & Patriæ non discriminari penes hanc moralem differentiam: putat. n. utrumque liberè eliciâ voluntate informatâ habitu charitatis, eo quod uterque sit à potentia essentialiter liberâ. Cæterum visio, & non visio, ex parte obiecti respectu voluntatis se habent ut maior approximatio passi ad agens, quæ non diuersificat actum quoad necessitatem, sed solum quoad intensiorem. Verum hæc doctrina impugnata est 10. 3. nec coheret cum aliâ scoticâ. quod ex maiori, vel minori approximatione obiecti ad potentiam varientur actus. ex quo ibid. probat, actum charitatis viæ & Patriæ esse diuersæ speciei.

80. Resp.

Ratio.

81. Ad fund. prima.

Ad secunda.

Sola controu.

85. 3. Scis.

86. 3. Sens.

Videtur expressa sunt 3. Th.

82.

De habitu definit Apost.

Patres.

Ratio.

Confirm.

83. Suppono 2.

84. Unde coroll. evidens.

Fundam. possit esse huius

87. 3. Sens.

88. Actus vnus est vnus moralis non est vnus in viâ nisi in Patriâ.

89.

Speciei, eo quod vnus habeat obiectum absens ænigmatica cognitione fidei applicatum, alter præsens intuitiua visione.

90. Neque vnitas physica eadem numero.

Prob. pars 2. Implicat, eos actus eandem habere physicam vnitatem numericam, qui diuersas habent proprietates physicas; vti nequeunt ex eadem specificari oriri diuersas physicas: sed actus charitatis viæ & Patriæ habent diuersas proprietates physicas: nam amor Patriæ, cum sequatur ex claro & intuitiuo iudicio de infinita æstimabilitate diuinæ Majestatis in se. viæ contrahit quandam appetitionem de Deo, quam impossibile est contrahi ex amore viæ, qui tantum sequitur ex obscuro & ænigmatico iudicio æstimabilitatis diuinæ Majestatis per fidem tantum creditur. Amor enim appetitiuus commensuratur practico iudicio, à quo proxime regulatur: sc. vi amoris Patriæ beatus non solum necessitatur ad vitanda omnia mortalia, sed etiam ad amplectendum illud, quod magis Deo gratum acceptumque putatur. Et quamuis possit viator similem actum amoris erga Deum elicere; semper tamen perfectior longe magisque appetitiuus erit amor, quem beatus elicit erga Deum. Nam eo perfectior quoad appetitionem est amor, quod ex perfectiori iudicio æstimabilitatis personæ amatæ procedit. Nec refert, quod obscurum iudicium fidei sit æquè certum, ac est euidens, quod beatus habet de æstimabilitate Dei: quia maior appetitio in amore sequitur etiam ex maiori euidentiâ & claritate rei amatæ. Quod autem maior hæc appetitio constituat amorem indiuidualiter saltem diuersum ab alio, in quo tanta non reperitur, prob. illa non consistit in maiori intensiõne actûs, cum possit actus remissior esse magis appetitiuus, quàm alius intensior, ita bona nostra temporalia intensius plerumque amamus, quàm Deum ipsum, cum tamen Deum magis appetitiuè: sed in quâdam perfectione, quæ secundum totam entitatem diuersa est ab eâ, quæ est in alio actu minùs appetitiuo. Ita vt implicet, eundem numero actum amoris viæ perseverare in Patria, cum debeat de minùs appetitiuo mutari in magis appetitiuum; quæ mutatio fieri nequit absque mutatione totius entitatis vnus actûs in entitatem alterius: perseverare posset idem numero, si hæc perfectio tantum consisteret in maiori intensiõne; quæ non variat numericam vnitatem præcedentium graduum eiusdem actûs quibus additur, sed tantum auget entitatem actûs per novos gradus additos. Dico 2. Dilectio viæ specie differt à dilectione Patriæ. Hanc differentiam sumit Coninck ex diuersâ appetitione increatæ bonitatis, quam hi actus fortiuntur ex diuerso iudicio obscuro fidei, & claro visionis. Verum ex hoc non videtur, nisi indiuidualis differentia desumi: sicut amor sequens iudicium æstimans Deum esse diligendum super omnia tam mortalia, quàm venialia, non discriminatur specie, sed solum indiuidualiter ab amore sequente iudicium, æstimans Deum esse diligendum super omnia mortalia tantum.

Pates à posteriori.

Ratio.

91. Res amata appetitio est perfectio.

92. Non diuersificans specie.

93. Diuersitas applicatio nis sufficit ad distinguendum amores specie.

Prob. pars 2. Implicat, eos actus eandem habere physicam vnitatem numericam, qui diuersas habent proprietates physicas; vti nequeunt ex eadem specificari oriri diuersas physicas: sed actus charitatis viæ & Patriæ habent diuersas proprietates physicas: nam amor Patriæ, cum sequatur ex claro & intuitiuo iudicio de infinita æstimabilitate diuinæ Majestatis in se. viæ contrahit quandam appetitionem de Deo, quam impossibile est contrahi ex amore viæ, qui tantum sequitur ex obscuro & ænigmatico iudicio æstimabilitatis diuinæ Majestatis per fidem tantum creditur. Amor enim appetitiuus commensuratur practico iudicio, à quo proxime regulatur: sc. vi amoris Patriæ beatus non solum necessitatur ad vitanda omnia mortalia, sed etiam ad amplectendum illud, quod magis Deo gratum acceptumque putatur. Et quamuis possit viator similem actum amoris erga Deum elicere; semper tamen perfectior longe magisque appetitiuus erit amor, quem beatus elicit erga Deum. Nam eo perfectior quoad appetitionem est amor, quod ex perfectiori iudicio æstimabilitatis personæ amatæ procedit. Nec refert, quod obscurum iudicium fidei sit æquè certum, ac est euidens, quod beatus habet de æstimabilitate Dei: quia maior appetitio in amore sequitur etiam ex maiori euidentiâ & claritate rei amatæ. Quod autem maior hæc appetitio constituat amorem indiuidualiter saltem diuersum ab alio, in quo tanta non reperitur, prob. illa non consistit in maiori intensiõne actûs, cum possit actus remissior esse magis appetitiuus, quàm alius intensior, ita bona nostra temporalia intensius plerumque amamus, quàm Deum ipsum, cum tamen Deum magis appetitiuè: sed in quâdam perfectione, quæ secundum totam entitatem diuersa est ab eâ, quæ est in alio actu minùs appetitiuo. Ita vt implicet, eundem numero actum amoris viæ perseverare in Patria, cum debeat de minùs appetitiuo mutari in magis appetitiuum; quæ mutatio fieri nequit absque mutatione totius entitatis vnus actûs in entitatem alterius: perseverare posset idem numero, si hæc perfectio tantum consisteret in maiori intensiõne; quæ non variat numericam vnitatem præcedentium graduum eiusdem actûs quibus additur, sed tantum auget entitatem actûs per novos gradus additos. Dico 2. Dilectio viæ specie differt à dilectione Patriæ. Hanc differentiam sumit Coninck ex diuersâ appetitione increatæ bonitatis, quam hi actus fortiuntur ex diuerso iudicio obscuro fidei, & claro visionis. Verum ex hoc non videtur, nisi indiuidualis differentia desumi: sicut amor sequens iudicium æstimans Deum esse diligendum super omnia tam mortalia, quàm venialia, non discriminatur specie, sed solum indiuidualiter ab amore sequente iudicium, æstimans Deum esse diligendum super omnia mortalia tantum.

Probabilius igitur reliqui cit. hoc specificum discrimen sumunt ex diuerso modo, quo increata bonitas per fidem applicatur in viâ, & per visionem in Patriâ: nam in viâ applicatur tantum mediata, & vt relucens in creatoris vt in suis effectis; in Patria immediatè & secundum se. Prob. quod specificat actum voluntatis, non est res secundum perfectionem, quam habet in se, sed quæ per cognitionem voluntati proponitur: at secundum diuersam perfectionem Deus proponitur voluntati per cog-

tionem fidei in viâ, & per visionem in Patria: igitur diuersus est amor, quo voluntas in illum tendit in viâ, & in Patriâ. Maior patet: voluntas nequit ferri, nisi in id, quod sibi ab intellectu proponitur, & secundum rationem, quâ sibi proponitur: ergo nequit ferri in rem secundum se, seu secundum perfectionem, quam res habet in se, sed secundum perfectionem, quam sibi ab intellectu proponitur. Minor ostendit perfectio, secundum quam Deus per cognitionem fidei in viâ voluntati proponitur, non est increata perfectio secundum se, sed vt in creaturis relucens: quæ autem in Patriâ per visionem proponitur, est perfectio increata Dei prout in se existit: igitur secundum aliam perfectionem Deus vt diligendus per fidem applicatur in viâ, & per visionem applicatur in Patriâ. Confr. Amor est vitalis inclinatio, & transcendentalis ordo ad obiectum amatum: inclinatio autem & ordo variatur iuxta formalem varietatem extremorum: cum igitur varia sint formaliter extrema amoris viæ & Patriæ cum illius sit bonitas increata vt relucens in creaturis, huius vt existens in se, varius quoque erit vitalis ordo & inclinatio in Deum amatum in viâ, & in Patriâ.

Confr.

94. Nostra Sent. faues. Aug.

Fauet August. qui lib. 1. retract. capite 7. retractat hanc propos. quam alibi docuit: cum ipsum, quem cognoscere volumus, hoc est Deum, prius plenâ charitate diligamus, melius, inquit, diceretur sincera, quàm plena: nisi forte putaretur charitatem Dei non futuram esse maiorem, quando videbimus eum facie ad faciem. Erit enim tunc plenior, imò plenissima, scilicet per speciem. Nec solum videtur intelligere de plenitudine accidentali & intensiua, sed substantiali & specificâ: nam multi viri sancti in hac vitâ intensiorem habent, quàm aliqui in Patriâ, actum charitatis, sc. commensum quoad intensiõnem habitui, qui intensior est habitu charitatis multorum beatorum, saltem eorum, qui cum solâ gratiâ Baptismi ex hac vitâ decesserunt. Cum igitur etiam de his intelligatur Augustin. nec de his intelligi possit de plenitudine charitatis quoad maiorem intensiõnem tantum, necessariò intelligitur de plenitudine quoad specificam intensiõnem. Dices: etiam amor viæ vltimatè tendit in bonitatem increatam Dei secundum se: non. n. sistit in solâ bonitate Dei relucente in creaturis, sed eâ mediâ tendit in bonitatem diuinam secundum se: ergo ex hoc discrimine nulla habetur specifica distinctio inter dilectionem viæ & Patriæ. Resp. amor viæ vltimatè tendit in bonitatem Dei secundum se signatè, concedo, exercitè, nego: nam id tantum exercitè actum voluntatis terminat, quod per cognitionem proponitur: per cognitionem viæ non proponitur bonitas increata, vt in se existens, sed vt in creaturis relucens: at quod actum voluntatis specificat, est illud, quod eundem immediatè terminat; sc. non obiectum signatum, quod voluntas vellet suo actu attingere; sed exercitum, quod actu attingit. Confr. quod actum contritionis specificat, non est obiectum signatum, quod eo actu vellet voluntas attingere, sed obiectum contritionis exercitum, nam si solum obiectum signatum ad actum contritionis sufficeret, posset quis solo actu attritionis extra sacramentum justificari: quia posset signatè tantum ferri in obiectum contritionis, exercitè verò in solum obiectum attritionis. vt si quis inuincibiliter putaret se in obiectum contritionis tendere, re ipsa tamen tenderet in solum obiectum attritionis: nam signatè haberet obiectum contritionis, exercitè attritionis, igitur quod actum amoris specificat &c.

AD I.

97. Ad sent. 1. Suar.
98. Ad s. eundem fund.

Ad 1. sent. Suarez, nequit idem actus charitatis numero inchoatus in via perseverare in Patria. Ad fund. 2. Neg. idem esse obiectum formale exercitum dilectionis viae, & Patriae, ut supra, licet idem Deus materialiter sit; cum in via applicetur secundum bonitatem in creaturis reluctantem, in Patria secundum bonitatem in se ipsa existentem. Adde: cognitio est pura conditio respectu actus voluntatis; at res ipsa, quae cognitione proponitur, non est conditio sed ratio formalis. ita cognitio obscura viae, & clara Patriae est tantum conditio respectu dilectionis viae & Patriae; perfectio tamen per huiusmodi cognitiones proposita, non est conditio, sed ratio formalis specificans actum viae & Patriae.

99. Ad aut. S. Tho.

Ad S. Thom. certum non est, quid in hac re senserit, cum 1 homilia discrepent. Adde, quod in loci alij videtur pro nobis, praecipue 2. 2. qu. 24. art. 7. ad 3. ubi docet, diversam esse quantitatem charitatis viae, quae sequitur cognitionem fidei à quantitate charitatis Patriae, quae sequitur visionem apertam. Porro pro quantitate ibi intelligit non diversitatem quoad intentionem, sed quoad perfectionem quae diversae rationis est in vno; ac in alio actu charitatis; docet. n. quantumcumque in suo ordine crescat charitas viae, nunquam attingere posse charitatem Patriae, ob diversam rationem perfectionis, quae in utroque actu reperitur: sicut linea quantumcumque crescat, non attingit quantitatem superfisiei. Verum hic locus explicari posset de diversitate tantum individuali.

DISPUTATIO XXVII.

De praecepto Charitatis erga Deum.

I. Primum praeceptum.

Q VÆRITUR, AN, quale, & quoruplex sit praeceptum diligendi Deum? Non reuocatur in dubium, an de diligendo Deo extet praeceptum; omnes. n. ut certum supponit hoc praeceptum 1. latum esse Deut. 6. *Hec sunt praecepta &c. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* H. o confirmat Christi Matt. 22. *Hoc est maximum & primum mandatum.* Quod ratio demonstrat, quae vnumquemque obligat, ad diligendum prae omnibus, & super omnia eum, à quo & bona cuncta accepit, & maiora sperat. Vnde hoc praeceptum esse iuris diuini naturalis, indicat Paulus ad Rom. 1. ubi inculpabiles appellat mortales: *quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt.* Cōfir. ius naturae obligat filios ad suos patres diligendos: ergo à foriori idē ius naturae obligabit ad diligendum Deum, à quo omnia bona naturalia & supernaturalia accepimus.

Constat esse iuris diuini naturalis.

2. Confirmat Scotus hanc veritatem hoc discursu.

Confirmat Scotus in 3. dist. 27. q. vni. s. quantum ad 2. dico: tenetur homo habere aliquem actum studiosum, ut lumine naturae clarum est; ergo maximè circa vltimum finem Deum, ex cuius bonitate redundat omnis bonitas in actus humanos: quia finis est primum mouens, ergo qui honestè mouetur per actus circa media, prius honestè mouendus est per actus circa finem, sine cuius appetitione nequimus appetere media. *ibid.* Ratio naturalis ostendit naturae intellectuali esse aliquod summè diligendum, cum in omnibus actibus & obiectis essentialiter subordinatis, sit aliquod supremum, & consequenter etiam in actibus & obiectis diligentibus sit aliqua suprema dilectio, supremumque diligibile. At ratio naturalis euidenter ostendit, praeter Deum non esse aliud summè diligendum: ergo solum Deum dicitur esse summè diligen-

Subiectum de amore amicitiae.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

dum: ergo diligendum amore amicitiae propter se, & non tantum amore concupiscentiae propter nos ipsos. tum quia alioqui voluntas non conformaretur recto dictamini rationis, dictantis, summum bonum esse summè diligendum: at non iummè diligitur Deus amore concupiscentiae, cum possit perfectius diligi amore amicitiae: Tum quia ratio naturalis dicitur, hoc summum diligibile esse diligendum super omne aliud diligibile, cum dicitur esse diligendum ut totum vniuersale, in quo virtute & eminenter continentur omnia bona particularia: ergo dicitur esse diligendum supra ipsum diligentem: non diligeretur autem supra ipsum diligentem, ac proinde supra omne diligibile, si diligeretur solo amore concupiscentiae propter ipsum diligentem: cum semper perfectius ametur is, propter quem bonum amatur, quam bonum quod amatur: quia ille amatur, ut finis, hoc ut mediū.

Ceterum hoc praeceptum, de diligendo Deo non ponitur expressè in Decalogo, in quo primum praeceptum est de colendo Deo; quod proprie ad virtutem Religionis spectat, quae distincta virtus est à charitate: quia ut S. Th. 2. 2. q. 44. a. 1. ad 3. praeceptum de diligendo Deo, sicut & proximo, includitur in omnibus praeceptis Decalogi: ubi omnia ordinantur ad dilectionem Dei & proximi, ut media ad finem, iuxta illud Christi Matt. 22. *In his duobus mandatis vniuersa lex pendet & Propheta.*

Cur non in decalogo.

An praeter praeceptum supernat. de diligendo Deo auctore supernat. quod obligat omnes, qui notitiam habent de Deo auctore bonorum supernat. detur etiam praeceptum naturale de diligendo Deo auctore bonorum natur. quod saltem obliget eos, qui nullam notitiam habent de Deo auctore bonorum supernat. questio non habet locum apud illos, qui non distinguunt dilectionem amicitiae Dei finis naturalis & supernat. sed omnem dilectionem amicitiae circa Deum, siue ut finem natur. siue ut supernat. censent esse quoad substantiam supernat. ac proinde omne praeceptum de diligendo Deo esse supernat. siquidem omne praeceptum est de actu ipso dilectionis Dei, qui cum supernatur. sit quoad substantiam, omne praeceptum de diligendo Deo erit supernat. Nisi forte quis distinguat hoc praeceptum de actu dilectionis supernat. in praeceptum dicitur lumine naturali, & dicitur lumine supernat. quod esset hoc praeceptum distinguere solum in ordine ad notitiam, non in ordine ad executionem. PRIMA sent. negat, dari praeceptum naturale de diligendo Deo auctore naturae distinctum à praecepto religionis: Bannez 2. 2. q. 44. ar. 1. dub. 1. concl. 2. probat 1. Probabile est, dilectionem naturalem Dei non esse speciale virtutis: cum usquam illius meminerit Arist. ergo probab. est, de ea non esse speciale praeceptum. 2. Nulla dilectio Dei, praeter charitatem, est amicitia Dei: ergo naturalis dilectio Dei non obligat, quia si obligaret, obligaret, solum ratione amicitiae nostri erga Deum. 3. Vbi non est specialis diffic. non est specialis virtus; ac proinde speciale praeceptum, quod solum datur de virtutibus habentibus specialem diffic. Sed in diligendo Deo non est specialis diffic. cum tota sit tantum in assuetudine, ac proinde in exercitio tantum mediocri, quibus Deum asequimur, non in amore vltimi finis. 4. Nequit dari praeceptum de actu impossibili: impossibile autem est dilectio efficax naturalis Dei absque speciali auxilio Dei, ut 10. 3. disp. 26. sect. 5. igitur impossibile est praeceptum de dilectione natur. Dei, quia nequit actus esse naturalis.

4. Controversia non laudat.

1. Sent. Prob. 1. Bannez.

ralis, ad quem necessarium est auxilium speciale.

6. *2. Sens. comm.*
 Secunda affirmat, dari praeceptum naturale de diligendo Deo auctore naturae distinctum à praecepto religionis. ex *S. Th. 1. 2. q. 100. a. 3. ad. 1.* ubi assignas rationem, cur haec duo praecepta charitatis erga Deum & proximum, non contineatur in Decalogo: *dicendum, inquit, quod illa duo praecepta sunt prima & communia praecepta legis naturae, quae sunt per se nota rationi humanae, vel per naturam, vel per fidem.* Quibus cōcedit, haec duo praecepta obligare etiam in statu naturae, in quo nulla esset cognitio fidei, per solam cognitionem legis naturalis. Id ipsum docet *2. 2. q. 26. a. 3. vbi distinguitur amor creaturae erga Deum, alter fundatus in cōmunicatione naturae, alter in cōmunicatione gratiae & supernat. beatit. & 1. p. q. 60. a. 5 ad 4. Eand. docent Scotus in 3. dist. 27. Dur. dist. 29. q. 2. Capreol. dist. 27. q. vn. a. 1. concl. 3. Valen. 2. 2. disp. 3. q. 4. pu. 2. sine; Turria. disp. 97. dub. 1. Suar. disp. 5. de praecep. chari. sect. 1. concl. 2. & reliqui ferè.*

7. *Explicatur concl. 1.*
 Dico 1. praeceptum supernat. de diligendo Deo super omnia ut sine & auctore supernat. datur etiam praeceptum naturale de diligendo Deo super omnia ut auctore & sine naturali distinctum à praecepto religionis. Fundam. praeceptum supernat. religionis de cultu exhibendo Deo ut principio & auctori bonorum supernat. datur praeceptum supernat. charitatis de diligendo Deo sine & auctore bonorum supernat. ut admittunt aduersarij: ergo praeceptum naturale religionis de cultu exhibendo Deo ut principio & auctori bonorum natur. datur etiam praeceptum naturale de diligendo Deo sine & auctore bonorum natur. Non .n. minus creatura intellectualis per communicationem bonorum natur. ordinatur ad Deum ut ad finem natur. quàm per cōmunicationem bonorum supernat. ordinatur ad eundem ut ad finem supernat. ergo si ad Deum finem supernat. non sufficienter ordinatur per praeceptum religionis supernat. sed requiritur etiam praeceptum dilectionis supernat. neque ad eundem ut finem natur. sufficienter ordinabitur per praeceptum religionis natur. sed necessarium quoque erit praeceptum dilectionis natur. *Confir.* Idem solum praeceptum religionis supernat non sufficienter instruit creaturam circa Deum finem supernat. quia munitur tantum circa media ad finem; creatura autem intellectualis non solum eger instrui circa media ad finem, sed etiam circa finem, ex cuius bonitate & amore debet ad media eligenda moueri. Sed etiam praeceptum religionis naturalis solum dirigit creaturam intellectualem circa media ad finem: nec minus creatura eget directione finis naturalis, ex cuius bonitate & amore naturali debet ad media eligenda moueri. Igitur si in ordine ad finem supernat. praeceptum de medijs exequendis, necessarium fuit de fine propter se diligendo, etiam in ordine ad finem natur. praeceptum de medijs exequendis, necessarium fuit de fine propter se diligendo. 2. Non minus recta ratio naturali lumine instructa distat, Deum esse super omnia diligendum ut finem natur. quàm eadem ratio diuinà fide illustrata dicat, eundem Deum esse super omnia diligendum ut finem supernat. ergo non minus voluntas per dictamen rationis natur. obligatur ad diligendum Deum finem natur. quàm per dictamen fidei supernat. obligetur ad diligendum Deum ut finem supernat. Antec. naturali lumine euidentis est, sc. diligendum esse eum, à quo tanta bona

8. *Confir.*
 9. *Confir. 2.*
 natur. accepimus; & quidem super omnia, cum diligendus sit ut totum vniuersale continens in se omnia bona particularia, quae ab ipso essentialiter pendent.

Dico 2. qui sufficientem notitiam habet legis supernat. obligatur ad dilectionem Dei finis supernat. neque huic praecepto satisfacit per dilectionem Dei finis natur. etsi praecepto naturali de diligendo Deo sine naturali satisfaciat per actum dilectionis Dei finis supernat. Primum constat: nam Deus diligendus est amore perfectissimo super omnia; ergo secundum omnes perfectiones, quibus per fidem cognoscitur: igitur non solum diligendus est ut finis natur. secundum perfectiones natur. sed etiam ut finis supernat. secundum perfectiones supernat. Secundum constat 1. amor Dei finis natur. non est vltima dispositio ad iustificationem in eo, qui sufficientem notitiam habet legis supernat. ut est amor Dei finis supernat. 3. tom. 2. non est perfectissimus, neque super omnia ille amor, qualis esse debet amor erga Deum, ut infra, qui non fertur in omnes perfectiones, quas in Deo cognoscit. Igitur per amorem, qui tantum fertur in Deum finem natur. non satisfacit praecepto de diligendo Deo sine supernat. ab eo, qui sufficientem notitiam habet de Deo sine supernat. Tertium probi dilectio Dei finis supernat. eminenter continet dilectionem Dei finis natur. ergo qui diligit Deum ut finem supernat. satisfacit praecepto de diligendo Deo sine natur. Quia rectè satisfacit praecepto per actum, qui perfectioni modo versatur circa praeceptum. Antec. constat: nam Deus ut principium & auctor naturae necessario praesupponitur ad se ipsum ut principium & auctorem gratiae & gloriae: & consequenter dilectio Dei finis supernat. eminenter includit dilectionem eiusdem ut finis & auctoris naturalis.

10. *Concl.*
Constat. 1.
11. Secundum constat 1. 2. postea.
12. 3. Prob.
 Inferitur 1. Ethnicum, qui nullam notitiam habet de Deo sine supernat. satisfacere praecepto de diligendo Deo per actum dilectionis natur. quia nemo tenetur ad impossibile: impossibile autem est dilectio Dei finis supernat. ei, qui nullam notitiam habet Dei finis supernat. cum impossibile sit voluntatem ferri in incognitum. Ceterum, an talis dilectio in homine gentili sit sufficiens dispositio ad iustificationem, tom. 3.

Inferitur 2. etiam si non fuisset latum praeceptum de diligendo Deo sine supernat. adhuc hominem obligatum fuisse ad diligendum Deum finem supernat. sufficienti ipsius notitiā positā. Ratio; quae sunt de iure diuino naturali, per se obligant independentem à praecepto positio Dei, ex se .n. includunt obligationem, nec egent extrinseco praecepto: at praeceptum de diligendo Deo sine supernat. sufficienti ipsius cognitione positā, est de iure diuino naturali: ergo independentem à praecepto positio Dei obligat hominem de fine supernat. sufficienter instructum. Minor prob. positā sufficienti notitiā Dei finis supernat. ratio naturaliter dicat, Deum esse super omnia diligendum ut finem & auctorem supernat. non minus quàm positā notitiā Dei finis natur. eadem ratio dicat, Deum esse super omnia diligendum ut finem natur.

13. *Rogas. Resp.*
 Peres: si hoc praeceptum obligat ex se, cur peculiari lege praescriptum nobis est? Resp. tum ad maiorem certitudinem: tum propter idiotas,

vt nullam ignorantiam præterant. Vt omnia præcepta Decalogi ex se obligant, independenter à lege positiva Dei: ad maiorem tamen certitudinem, nec non ad tollendam omnem ignorantiam peculiari lege Dei præcepta nobis sunt.

16. Ad primum 1. me. ant.

Ad 1. primæ, quis negabit, dilectionem Dei finis naturalis esse actum honestum, & consequenter alicuius virtutis; non charitatis, cum hæc pro motivo habeat Deum finem supernat. neq; alterius virtutis, cum nulla alia virtus habeat pro motivo formali Deum propter se naturali lumine cognitum. Arist. huius virtutis meminit, cum 1. 8. Eth. c. 12. & 1. 16. c. 8. cum docuit, inter homines & Deum esse amicitiam, non æqualitatis, sed excellentiæ: tum 1. 10. c. 7. & 8. cum naturalem hominis felicitatē assignavit contemplationem de honestis, diuicisq; rebus, non exclusâ operatione voluntatis, quæ circa præstantissimū obiectum, qui Deus est, amādo versatur.

Ad Arist.

17. Ad 2.

Ad 2. nego, inter nos & Deum dari non posse amicitiam naturalem, vt disp. 24. sect. 3. & esto talis amicitia saltem de facto, non detur; datur tamen ex parte nostrâ dilectio Dei finis natur. cuiuscūq; tandē virtutis sit iste actus, ad quē ex præcepto naturali tenemur. Ad 3. Esto nulla sit specialis difficultas, ac proinde nec speciale præceptū de diligendo Deo amore simplicis cōplacentiæ, est tamen de diligendo Deo amore efficaci & obedientiali, qualis ad obseruantiam huius præcepti requiritur. Vt nec datur præceptum de simplici cōplacentiâ Dei finis supernat. sed de efficaci & obedientiali dilectione eiusdem: cum nō minùs præcepto naturali teneamur amare Deum super omnia, vt finem natur. quàm præcepto supernat. teneamur vt finem supernat. Quartum ad summum probat, non posse hoc præceptum seruari solius naturæ viribus, sed necessariū esse aliquod auxilium indebitum ordinis naturalis, saltē pro hoc statu naturæ corruptæ, quod vltro concedo: cū nequamus in hoc statu potentiā morali, qualis requiritur ad expeditā potentiā operandi, diligere Deum vt finem natur. super omnia, aliquo auxilio nobis indebito. Cæterum cum hoc auxilium non debeat esse in entitate supernaturali, nō sequitur, dilectionē Dei ex illo elicitam nō fore quoad substantiam naturalem. Vnde sequitur, huiusmodi auxiliū necessariū etiā fuisse homini in purâ naturâ constituto, cum etiam habuisset difficultates; nā hæc potissimum nascuntur ex rebellionē appetitūs inferioris contra superiorē, quæ rebellio eadē fuisse in purâ naturâ; cum hæc fundetur in intrinsecâ constitutione hominis constantis ex appetitu sensitivo, & rationali.

18. Ad 3.

19. Ad 4.

Quid nobis per præceptum Deut. datū præcipiatur, & num illud adimpleri possit in hac vita?

20. 1. Sent.

Quoad 1. quæst. nonnulli putarunt, nullū internum actum dilectionis per hoc mandatū nobis præcipi, sed obseruantiam duntaxat præceptorū, quæ in Decalogo præscribuntur. Ioan. 14. Si diligitis me, mādāta mea seruato. Vnde Chry. ho. 74. in hūc loc. ita scribit: hac est dilectio, credere, & parere dilecto. Bernar. ser. 50. in Cant. Est charitas in actu, est & in affectu: & de illa quidem, qua operis est, puto datam esse legem hominibus, mandatumq; formatum: nam in affectu quis ita habeat vt mandatur? ergo, vt ibid. concludit, illa mandatur ad meritum, ista in premium datur. Quæ sent. infra probat tum ex cit. Ioan. 14. vbi præceptum de diligendo Deo Christus explicat per obseruantiam mandatorum: tum ex Luca 6. vbi præ-

Prob. ex verbis Christi.

Patrib.

ceptum de diligendis inimicis explicat per externa opera beneficentiæ: Diligite inimicos vestros: mox, ait Bernard. de operibus infert: Benefacite his, qui oderunt vos. Ad Rom. 12. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitis, potum da illi: & hic, subdit, de actu habes, non de affectu. Verum cōmuni sent. Schol. cū Magist. in 3. dist. 27. & Thomist. cum Angelico 2. 2. q. 44. a. 4. est, per hoc mandatū, nobis præcipi actum ipsum internum dilectionis Dei. Nec potuit clariùs hæc veritas in præcepto exprimi: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua: siue, vt Marci 12. Ex tota mente tua, & ex tota virtute tua: vt explicat Magister, ex toto intellectu, & ex tota voluntate, vt (ita August. lib. 1. de doctrina Christi, cap. 22.) omnes cogitationes tuas, & omnem vitam, & omnem intellectum in illum conferas, à quo habes ea ipsa, qua confers: & cum ait, toto corde, tota anima, tota mente, nullam vitæ nostræ partem reliquit, qua vacare debeat, & quasi locū dare, vt alia re velit frui, sed quiddam aliud diligendum venerit in animum, illuc rapiatur, quò totius dilectionis impetus currit. Eadem vt certa supponitur à Trid. sess. 6. c. 6. vbi explicans actus, quibus peccator ad iustificationem se disponit, potissimū ponit dilectionē Dei.

21. Sent. communitis.

Hanc ratio ipsa demonstrat: cum non minùs debeat Deo internus affectus charitatis per dilectionem exhibitus quàm externum opus, per obseruantiam reliquorum præceptorum: quin ex oppositâ sent. sequitur, frustraneè nobis habitū charitatis infundi: nam hic datur propter internum actum dilectionis: ergo si hic necessarius non est, neq; necessarius erit habitus charitatis. Nam frustraneus est habitus, qui ad nihil deseruit. Antec. prob. habitus charitatis non datur ad hominem sanctificandū, cum ad hunc effectum sufficiat gratia sanctificans: neq; ad reliqua præcepta seruanda, cum ad ea sufficiant reliquæ virtutes infusæ: neque ad imperandum actus aliarum virtutum. Nam vel hoc imperium esset necessarium, vt virtutes i. se possent suos actus exercere: & hoc non, cum ipse per se sufficientes sint suos actus exercere, vt constat de fide & spe, quæ absque vilo charitatis imperio in peccatore suos actus exercent: vel vt ipsi reliquarum virtutum actus eliciantur propter Deum. At hoc ipso ponitur internus actus dilectionis Dei vt necessarius ad salutem. Falsum igitur est, ad salutem sufficere obseruantiam reliquorum præceptorum. Nam idēd necessarium est charitatis imperium, quia actus charitatis necessarius est: cum nihil aliud sit charitatis imperium, quàm ipse charitatis actus propter Deum elicitus. Vel demum hoc imperium charitatis esset necessarium ad condignificanda opera iusti: at ad hoc sufficit gratia habitualis sanctificans, quæ est forma cōdignificans omnia iusti opera supernat.

22. Hanc veritatem ratio demonstrat.

Non sufficit obseruantia præceptorum reliquorum.

Præterea ex hac sent. sequitur, posse peccatorem extra sacram. iustificari absq; actu cōtritionis, vel dilectionis Dei, solo actu attritionis, vel alterius virtutis, cōtra Trid. sess. 14. c. 4. vbi de solâ contritione charitatis perfectâ docet, eam extra sacram. Pœnitentiæ peccatorem recōciliare cum Deo: attritionem verò, eademq; ratio est de reliquis virtutum actibus, hanc vim non habere. Sequela prob. ad iustificationem extra sacramentum sufficit efficax propositum obseruandi omnia præcepta ad salutem necessaria: ergo si ad salutem dilectio Dei necessaria non est, poterit peccator per solum propositum seruandi reliqua præcepta, absque interno actu dilectio-

23. Ab absurdo.

dilectionis Dei, vel ad summū per propositū illā exercēdi, (siquidē in hac sent. hoc non est mediū necessarium ad salutem) extra sacram. iustificari.

24. Ad verba Christi. Vera dilectio ex operibus cognoscitur.

Ad testimoniū Christi, Resp. assignari à Christo obseruantiam mandatorum. non quod ea sola, exclusā charitate sufficiat: sed vt signum veræ dilectionis erga se: cū enim vera dilectio Dei includere debeat efficax propositū eius mādara seruandi, rectē ex horū obseruantia illa colligitur. Eundem sensum habent verba Chryso.

Difficilior Bernardi loci explanatur.

Bernardi verò si totus sermo attēre legatur, nō absolutē negat, nullū actū internū charitatis esse in præcepto, sed solū illum, qui in puro affectu consistit, & ad externa opera nō se extendit, qui beatorū est proprius. Distinguit igitur triplicem affectionē, quā caro gignit, quā ratio regit, & quā condit Sapiētia. Prima quidem affectio dulcis, sed turpis: secunda sicca, sed fortis: vltima pinguis & suavis est. Igitur per secundā opera fiunt, & in ipsa charitas residet, nō illa affectualis, quæ sale Sapiētia condita pinguescens magnam menti importat multitudinem dulcedinis Domini, sed quadam potius actualis: quæ etsi nondum dulci illo amore suauiter reficit, amore tamē amoris ipsius vobemēter accēdit. Apertē admittit in hac vitā affectum charitatis erga Deum, nōn tamen in eo solo animus quiescit, sed per eū ad externa etiā opera se extendit.

25. 1. Sent.

Quoad 2. quæst. Aliqui putant, non posse hoc præceptū, prout in lege traditur, in hac vitā perfectē adimpleri, sed in aliā. Ita Magister in 3. dist. 27. Bon. Scotus & alij ibid. S. T. b. 2. 2. q. 4. 4. 6. Bānez, Alen. disp. 3. q. 19. de præcep. char. pu. 1. Probāt ex Aug. de perfect. iusti. contra Celest. in resp. ad 16. ratioci. Charitas quæ in his tribus maior est, non auferatur, sed augeatur, & impleatur, contēplata quod credebat, & quod sperabat indepta. In qua plenitudine charitatis præceptum illud implebitur: Diliges Dominū Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Nam cū est adhuc aliquid carnalis concupiscentia, quod vel cōtinendo franatur, non omni modo ex tota anima diligitur Deo. Idem docet de Spiritu & litera c. vlt.

Prob. 1.

26. Probat. 2.

Ex Bern. ser. 50. in Can. cit. vbi de hoc præcepto hæc scribit: quomodo ergo iubenda fuit, quæ implēda nullo modo erat? aut si placet tibi magis de affectuali datum fuisse mandatum, non inde contendō, dummodo acquiescas & tu mihi, quod minimē in vitā ista ab aliquo homine possit, vel poterit adimpleri. Idem docet tract. de diligendo Deo. Ex verbis præcepti: nam Deum ex toto corde, ex totā animā, & ex totā mente diligere, est omnes animi vires & potentias ad illum diligendum applicare, quod in hac vitā ob corporis, & proximi necessitates, est impossibile.

Prob. 3.

27. 2. Sent. probabilior.

Alij verò arbitrantur, præceptum hoc, etiā vt in lege exprimitur, posse in hac vitā perfectē adimpleri. Ita Richar. in 3. dist. 27. a. 8. q. 2. Coninck disp. 24. dub. 2. concl. 3. Sylu. 2. 2. qu. 44. ar. 6. & alij. Quæ sent. probabilior: tum quia contraria fauet hæreticis nostri temporis, qui putant, præcepta Dei esse impossibilia, vt can. 6. Trid. Tū maximē quia charitas Patriæ datur nobis in præmium: præmiū autem supponit perfectā præceptorū adimplentionē: ergo charitas Patriæ non potest esse perfectā præcepti adimpletio, cū hæc supponatur, vt propter eā detur charitas Patriæ. Tum quia nequit præceptū adimpleri actu necessario, cuiusmodi est amor beatificus: nō enim præceptū datur de actibus necessarijs; sed de liberis. Vltimō cōfir. ex vero sensu verborū: Diliges Dominū Deū tuū ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex

Ex verofen su præcepti,

tota mente tua: nō .n. hæc significat, vt aduersarij auſumāt, quod homo semper debeat esse in continuā dilectione Dei, suafq; potentias omnes & vires applicatas habere ad hæc dilectionē perpetuandā, vt habēt Beati in Patriā: sed quod nihil debeat admittere contractū amoris Dei: ita vt toto corde, totā animā, & mente Deum diligere, aliud nō importet, quā non duplici seu diuiso corde, partim ad ipsū, partim ad creaturas cōuerso, per amorē diuino cōtrariū, sed simplici & puro affectu erga Deum, nō misto cum alio affectu amoris diuino cōtrario. Ita Maldon. in 23. c. Matt. & Pasq. 1. 2. disp. 194. c. 3. sine ex Dent. 30. vbi postquā Moses hoc præceptū populo seruandū proposuisset, addidit: mandatu hoc, quod ego tibi præcipio hodie, nō supra te est, neq; præcipi positū nec in cælo sitū, vt possis dicere: quis nostrū valet ad cælū ascendere, vt deferat illud ad nos, & audiamus, atq; opere cōpleamus? Neq; trās mare positū, vt causeris, & dicas: quis ex nobis poterit transfretare mare & illud ad nos vsq; deferre, vt possim audire, & facere quod præceptū est, sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illā. Ad auth. Aug. & Bernar. Resp. eos intellig. nō de adimplentione præcepti, quā præceptū est formaliter, quo pacto in hac tātū vitā adimpleri potest sc. actu libero; sed de adimplentione præcepti specificatiuē, quatenus est de dilectione Dei, quæ cōsiderata sub ratione affectūs Deo debiti, nequit perfectē in hac vitā adimpleri: cū nequeamus in hac vitā tātū, ac tā perfectē Deū diligere, quantū iuxta nostrā possibilitatem diligibilis est: nam etiamsi vellemus moraliter non possemus in hac vitā ob corporis & proximi necessitates, secundū totam nostram virtutem eum diligere.

28.

Quando hoc præceptum obliget, & num suppleri possit alio actu, vel susceptione alicuius sacram.

Disputo hīc de præcepto affirmatiuo charitatis: nam de negatiuo, quod est de non habendo Deū odio, constat, illud semper obligare: nec vllum fingi posse tempus, in quo nō obliget, cū semper odium Dei sit per se intrinsecē malum, ac proinde semper illicitum ac prohibitum. De affirmatiuo. Affirmant aliqui, illud obligare, quoriscunq; aliud quodcunq; præceptum obligat. Quia nullum aliud præceptum absq; charitate adimpleri potest. Hæc sent. falsum assumit principium: quia dicet, ad seruandū præceptum Ieiunij quadrag. annuæ confessionis, paschalis cōmunionis, necessarium esse actum dilectionis erga Deum? alioqui quoties quis aliquod præceptū transgredere, duplicis foret præcepti trāsgressor. Alij obligare dicunt, cū quis per susceptionē Baptismi Christi Religionē profiretur: eod quod tunc ratione Christianæ militiæ, cui nomē dat, tenetur per actum charitatis se Deo dicare. Hæc sent. vera est, nō ex eo, quod ad Baptismum accedat, ad quē dignē suscipiendū sufficit attritio, seu amor cōcupiscentiæ: sed ex eo quod de rebus ad Christi Religionem spectantibus instructus, tenetur, vt infra, per actum dilectionis ad Deū vltimū finē se cōuertere. Alij hoc præceptū obligare putāt, cū quis ad Martyrium rapitur, vel quodcunq; aliud heroicū opus inchoandū suscipit. Verū id arbitror, nō ex eo præcisē, quo quis martyriū subit; ad hoc .n. sufficit attritio cū sacr. Pœnit. sed ex eo quod quis per martyriū hæc vitam finit. Falsum, illud obligare, quoriscunq; aliquis heroicum opus aggreditur: ad hoc .n. fat est actus religionis, quo quis ad tale opus aggrec-

29. Varia placita Theolog. de affirm.

30. Quinque reijciuntur.

31.

32.

aggrediendum petit à Deo necessariū auxiliū.

33. Alij illud obligare censent festis diebus: aiunt enim, hoc præceptum de diligendo Deo esse ab Ecclesiâ determinatum ad hoc tempus: sicut ad tempus paschale est ab Ecclesiâ determinatum præceptum diuinum de sacrâ Synaxi. Sed contrâ; nullibi de hac determinatione fit mentio, cum tamen fieri deberet, vti fit de Eucharistiæ susceptione. Sufficiēter igitur quis Sabbata sanctificat, si exequatur ea, quæ iuxta Ecclesiæ præceptū præscribuntur. Alij obligare docent, quoties quis insigne aliquod beneficium à Deo accipit: quod probabile quidem est; haud tamen certū, cum ad hoc sufficere possit virtus gratitudinis, per quam beneficiatus de accepto beneficio Deo gratias agat. Distinguenda est, vti in præcepto fidei, & spei *suprà*, obligatio; altera per se, ratione ipsius charitatis; altera per accidens, ratione alterius virtutis à charitate distinctæ. Et triplex tempus, initiū, finis vitæ, & reliquū intermediū.

35. Pro contro-
uerſiæ solu-
tione.

36. Certissima
mibi est as-
serio.

Dico 1. hoc præceptū initio vitæ obligat omnes, postquā sufficienter de mysterijs Christianæ Religionis instructi fuerint. Nā si est tēpus, quo hoc præceptū obligat, est, quando homo sufficiēter de rebus Christianæ Religionis instructus, tenetur se ad Deū vltimū finē efficaciter convertere per actus fidei, spei, & charitatis, iuxta illud ad Hebr. 11. *Oportet accedentem ad Deū credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Nā licet his verbis nō fiat expressa mentio charitatis, subintelligitur tamē, cum debeat homo cum primū per fidem agnoscit Deū authorē superna, beatit. in eumq; sperat se cum eius auxilio ipsum cōsecuturū, etiam actu dilectionis in eum ferri. Vnde *Trid. sess. 6. c. 6.* dum dispositionem peccatoris ad iustificationem describit, statim post actus fidei & spei, numerat actū dilectionis Dei. Ratio sumitur ex diſamine rationis diuinā fide illustratæ: hæc n. postā fide quod Deus sit vltimus finis noster, & author bonorum omnium necessariō dicitur, hunc esse super omnia diligendum. Nec potest hic actus differri vsque in finem vitæ: quia cum sit moraliter necessarius ad stabiliendū hominē in viā Dei & in perfectā obseruantia diuinorum præceptorum, debet initio vitæ formari, quando de eodem formantur actus fidei, & spei: cum non minū actus charitatis, quā fidei & spei, sint initio vitæ ad animum erga Deum perfectē stabilendum necessarij. Cæterū non est hoc tempus metaphysicē accipiendum, vt statim ac homo vsum rationis attingit, teneatur hunc actum elicere: hoc n. vt improbable *tom. 3.* contra *Thomistas* refutauimus; sed moraliter, vt habeat aliquam latitudinem, etiam postquam homo fuerit sufficienter de mysterijs Religionis edoctus: quæ temporis latitudo relinquatur prudentis arbitrio.

37. Non potest
differri ad
mo. 11. m.

38. Hanc omnes
admittunt.

Dico 2. hoc præceptum obligare in fine vitæ, quādo vrget articulus, vel periculū mortis. Quia hoc etiā tempore ratio diuinā fide illustrata dicitur, actu charitatis diligendum esse super omnia Deum vt finem vltimū, quem mox consequendū speramus. Confir. certū est, hoc præceptū aliquādo obligare: non est autē verosimile, illud semel dumtaxat initio vitæ obligare: ergo saltē præter initiū obligabit in fine vitæ, quando homo maxime debet se coniungere Deo per gloriam.

39. Etiam si peri-
culum sit tā-
tūm proba-
bile.

Dixi, quando vrget articulus, vel periculū mortis: quia hoc præceptū nō solum obligat in vero, sed etiā in probabili periculo mortis, cæterū vti de initio vitæ *suprà*, non est articulus, seu periculū

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

mortis metaphysicē accipiendū, sed moraliter; vt non statim ac articulus, vel periculum mortis apprehenditur, præceptū charitatis obliget, sed intra aliquā temporis latitudinē, intra qua homo probabiliter est victurus, & ad actū dilectionis erga Deum moraliter expeditus.

Dico 3. probabilissimum est, hoc præceptum subinde obligare ad sui obseruantiam. Quia non videtur ē dignitate tanti præcepti tamque necessariō connexi cum dictamine rationis diuinā fide illustratæ, vt ad hæc duo tantūm tempora limiteretur. At quæ hæc tēpora sint & quādo assignanda, prudentis arbitrio & propriæ vniuscuiusq; conscientiæ relinquenda, nā quod aliqui assignant singulos annos, nō videtur probabile; & multō minū, quoties subit cogitatio de obligatione huius præcepti: nā alicui posset singulis diebus, alicui contrā nunquā in vitā huiusmodi cogitatio accedere. Dico 4. per accidens hoc præceptū obligat, quoties obligat præceptū cōtritionis: 1. quoties quis tempore annuæ cōfessionis non habet copiā confessarij. 2. quando ad dignā administrationē, vel susceptionē sacram. requiritur status gratiæ, & aliās vel non est copia confessarij, vel non tenetur quis per sacram. Pœnitentiæ se in statu gratiæ reponere, nā tunc, cum ex vnā parte si necessarius status gratiæ, & ex aliā aliud mediū nō suppetat, tenetur illud arripere. Fund. cōtritiō essentialiter includit dilectionem Dei super omnia, cum sit dolor de peccatis propter Deum summē dilectū. Ex quo sequitur, huic præcepto de diligendo Deo super omnia satisfieri per actū contritionis. Cæterū, an hæc dilectio Dei in actu cōtritionis inclusa dicenda sit formalis, an virtualis, pertinet ad modū loquendi: cum alioqui certū sit, peccati detestationē in actu cōtritionis vltimatē terminari ad Deū propter bonitatem ipsius, cum sit detestatio & fuga peccati ex cōplacentiā Dei. 3. obligat hoc præceptū per accidens, quoties dilectio Dei apprehenditur vt medium necessarium ad aliquā tentionē superandā. Quoad 2. an huic præcepto satisfieri possit per actus aliarū virtutum, vel per susceptionē alicuius sacram. Ratio dub. sicut *suprà*, potest per sacram. Pœnitentiæ cū solā attritione satisfieri præcepto contritionis: ita poterit per susceptionem eiusdē, vel per sumptionē Eucharistiæ, cum solo actu fidei & spei satisfieri præcepto de diligendo Deo super omnia. Dico 5. nō posse per actus aliarū virtutū, nec per susceptionē alicuius sacram. huic præcepto satisfieri. Quia cum dilectio Dei super omnia sit actus omnium perfectissimus, in nullo alio actu alterius virtutis, poterit formaliter, aut eminenter, vel virtute contineri; cum nec præcepto satisfir, nisi per actum, qui vel formaliter, vel eminenter, aut virtute præcepti actū cōtinet. Deinde constat nullū sacram. esse institutum, ad supplendū defectū amoris Dei super omnia sicut constat, institutū esse ad supplendā perfectā pœnitentiā & detestationē de peccatis; sc. per sacram. Baptismi & Pœnitentiæ. cū solā attritione de peccatis, hominē iustificari: extra quæ, nisi homo perfectā habeat pœnitentiā & detestationem per verā contritionem de suis peccatis, nō iustificatur. Nec vllū sacram. est, quo absq; dilectione Dei suscepto, ab obseruatia huius præcepti liberemur: sed quocunq; absq; dilectione Dei suscepto, semper manemus hoc præcepto obligati, quamdiu illud per verum actum amoris Dei non adimplemus. Confir. si esset sacramentum, quod defectum amoris Dei suppleret, nunquam homo

40.

41. Conclusio 4.

Fund. asser.

Hæc quoad
accidens, quoties dilectio Dei apprehenditur vt
priorē quæst.

42. Quoad 2.

43. Ad hæc diffi-
soluendam.

44.

homo tenetur in hac vita Deum amare, sed posset per hoc sacram. talem defectum amoris supplere: Consequens nemo admittit.

45. Cur institutum peculiare Sacram. ad supplendum praeceptum perfectae poenitentiae non perfecti amoris.

Ratio: Poenitentia per se requiritur ad retractanda ac detestanda peccata: possunt autem peccata retractari ac detestari etiam actu poenitentiae imperfectae: Amor autem erga Deum requiritur per se propter ipsum exercendum amorem erga Deum. Nam finis praecepti charitatis est amare Deum super omnia: Nequit autem esse amor erga Deum, nisi per actum amoris Dei: igitur potest per sacram. perfecta poenitentia suppleri, non potest per sacramentum suppleri amor erga Deum. Maior prima patet: si quis foret conscius, se nullum commisisse peccatum, ad nullum actum interioris poenitentiae, quae in dolore & detestatione commissi peccati consistit, teneretur. Dixi, Interioris poenitentiae: nam diuersa est ratio de poenitentia exteriori, quae adhuc nullo commisso peccato obligaret: sicut obligaret Baptismus, etiam qui nullum haberet peccatum, neque originale, neque personale. Minor prob. tam efficaciter, quantum est ex parte peccatoris, retractatur ac detestatur peccatum per actum attritionis, quam per actum contritionis: cum aequè impossibile sit retinere affectum peccaticum actu attritionis, ac cum actu contritionis, nisi quod per contritionem peccatum retractatur ac detestatur ex motiuo nobiliori. Minor altera clara est: scilicet amor Dei nequit esse, nisi per actum amoris erga Deum: igitur quicumque alius actus, qui non sit amor Dei, non poterit supplere amorem Dei, qui ad hoc praeceptum seruandum requiritur. Potest autem actus, qui non est perfecta poenit. supplere defectum perfectae poenit. quia etiam actus, qui non est perfecta poenit. potest esse poenitentia sufficienter detestatiua commissi peccati, ob quam retractionem necessaria est poenitentia.

46. Dices. Resp.

Dices: ergo nec supplebitur dilectio Dei per actum contritionis: quia neque contritio est formalis dilectio Dei. Resp. neg. conseq. nam esto contritio non sit formalis, est tamen virtualis dilectio Dei, cum sit detestatio & fuga peccati, quae est offensa Dei, propter Deum summè dilectum. Vnde vltimatè includit dilectionem Dei. Nec idè non dicitur formalis dilectio Dei, quia eam non includit, sed quia praeter eam includit etiam fugam & detestationem peccati, vt proximum obiectum materiale. vltimatè propter Deum vt propter motiuum formale: proinde elicitur ex eodem motiuo, ex quo elicitur dilectio formalis. Sicut actus fugae, quo detestamur malū amici, quā malum amici est, est verus actus amicitiae, quia elicitur ex complacentia amici, vt ex motiuo vltimato. Vnde non minū est amor amicitiae, quā sit amor formalis, quo prosequimur bonum amico, propter cōplacentiam amici. Ratio: tam fuga mali, quā prosecutio boni vltimatè specificatur ex bonitate personae ex cuius cōplacentia isti actus eliciuntur, & propter cuius bonum & causam exercentur. Vnde sicut actus, quo prosequimur bonū amico, non obstatè quod immediatè feratur in bonum cōcupitum, dicitur actus amicitiae, quia specificatur ex complacentia personae, cui tale bonū concupiscimus, ita actus, quo detestamur malum amico, nō obstatè quod immediatè feratur in fugā mali, dicitur actus amicitiae, quia specificatur ex complacentia personae, propter quam tale malū detestamur ac fugimus.

A pari.

Ratio.

DISPUTATIO XXVIII.

De praecepto Charitatis erga proximum.

Q V A E R I T V R, An, & quale sit praeceptum Charitatis erga proximum? Dari hoc praeceptum de fide est, ex *Matth. 22.* vbi Christus post explicatum praeceptū de diligendo Deo, statim: *Secundum*, inquit, *etiam simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.* In quorum duorum praeceptorum obseruantia, ait, totam legem & prophetas pendere: ostendens, aequè vno ac altero homines obligari: licet praeceptum de diligendo Deo sit *maximum & primum mandatum*, vt Christus *ibid.* Et *Ioan. 13.* *Hoc est*, inquit Christus, *mandatum meum, vt diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos.* Idem confirmat in *1. sua can. cap. 4.* *Hoc mandatū habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligit & fratrem suum.* Idem iisdem verbis datū fuit *Leuit. 19.* *Diliges amicum tuum sicut teipsum:* est amicus noster, omnis proximus. Fundatur autem hoc praeceptum in vnitatem eiusdem naturae humanae, & capacitate eiusdem gloriae, in quā vt conueniunt, & capaces sunt omnes, ita sese diligere tenentur omnes. Idem praeceptum fuit in angelis Viatoribus, cum eadē sit illorū ac nostri ratio, quoad naturā vnitatem, & aeternā beatit. capacitem. Ex his colligitur, hoc praeceptū non solum esse iuris positiuū diuini, sed etiā naturalis: nā adhuc positiuo iure praeciso, obligaretur homo ad diligendū proximum suum sicut seipsum: cum fundetur in duobus illis naturae lumine omnibus notis: *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris: &, Quae tibi vis fieri, alteri facias.* Quae principia confirmauit Christus *Matth. 7.* *Omnia ergo quaecunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* *Lucæ 6.* *Prout vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter.* Vnde hoc praeceptum obligat etiam Gentiles: obligassetque homines in purā naturā constitutos, etsi ad illud perfectè seruandum necessarium fuisset aliquod auxilium naturae indebitum, saltem quando contra illud vrget grauis tentatio, ad quam ex puro motiuo virtutis superandam natura, vt *tom. 3.* non est moraliter potens. Nam ex motiuo vitij, non reuocatur in litem: ita gentilis ex vitioso motiuo propriae gloriae propagandae mortem oppeteret pro liberatione Patriae.

1. De fide esse hoc praeceptū prob.

2. De iure positivo diuino & naturali.

3. Enodanda duae diffc.

4. Quoad primam.

Decisio.

Duae hinc difficultates: 1. an semper praecepto naturali de diligendo proximo satisfacere valeamus per praeceptū supernat. 2. An vi huius praecepti teneamur ad aliquem actum internum charitatis erga proximum: an verò huic praecepto satisfacere possimus per solos actus externos misericordiae ac beneficentiae, quando necessitas & ratio postulat.

Quoad 1. Affirmatiua pars sequitur ex *disp. praeced. sect. 1.* vbi ostendi, per obseruantiam praecepti supernat. de diligendo Deo sine & auctore supernat. nos satisfacere praecepto natur. de diligendo eodem sine & auctore natur. et si non contrā per obseruantiam praecepti natur. de diligendo Deo sine & auctore natur. satisfacimus praecepto supernat. de diligendo eodem sine & auctore supernat. simili ratione per obseruantiam praecepti supernat. de diligendo proximo in ordine ad finem & bona supernat. satisfacere possimus praecepto, de eodem diligendo in ordine ad finem & bona natur. contrā verò per

per obseruantiam præcepti natur. de diligendo proximo in ordine ad finem & bona natur. non satisfacimus præcepto supernat. de eo diligendo in ordine ad finem & bona supernat. Ratio: finis naturalis essentialiter præsupponitur ad finem supernat. contrà verò finis supernat. non essentialiter præsupponitur ad finem natur. Igitur qui proximum diligit in ordine ad finem supernat. necessariò etiam illum diligit in ordine ad finem natur. à fine supernat. essentialiter præsuppositù, cum hic alius non sit, quàm ipsius proximi natura, ac naturalia eius bona, quæ simul coamantur cum bonis supernat. Contrà verò, qui proximum diligit in ordine ad finem & bona natur. non necessariò eundem diligit in ordine ad finem & bona supernat. cum hæc non præsupponantur ad bona natur. sed potiùs superaddantur illis. Præterea possumus bona naturalia proximo amare & procurare in ordine ad finem supernat. non possumus bona supernat. eidem proximo amare & procurare vltimatè propter ipsius finem naturalem cum hic sit peruersus ordo diligendi proximum.

Dices: non solum tenemur amare & procurare proximo bona spiritualia in ordine ad finem supernat. sed etiam temporalia in ordine ad finem natur. ergo non semper satisfacimus præcepto naturali de diligendo proximo in ordine ad finem & bona naturalia diligendo illum in ordine ad finem & bona supernat. Nego consequentiam possumus ea bona naturalia proximo amare & procurare in ordine ad finem supernat. ac proinde possumus actu charitatis supernat. satisfacere præcepto naturali de oprandis & procurandis bonis naturalibus proximo. Vnde intelligi potest, præceptum naturale adimpleri præcepto supernat. diligendi proximum, vel desiderando & procurando illi solum bona spiritualia in ordine ad finem supernat. vel bona naturalia ac temporalia illi amando ac procurando in ordine ad finem supernat. Non in 1. sed in 2. sensu assero, præcepto naturali satisfieri per supernaturale diligendi proximum. Ratio: in 1. sensu non satisfacimus naturali debito, quo astringimur ad subueniendum proximo de bonis temporalibus per solam procuratorem bonorum spiritualium: Cui tamen debito rectè satisfacimus, procurando ei bona temporalia propter finem supernat. nam debitum procurandi bona temporalia proximo non obligat nos, vt hæc bona ei velimus & procuremus ex motiuo amoris naturalis: sed possumus, & quidem perfectiùs ea velle & procurare ex motiuo amoris supernat. cum hoc debitum non astringat, nisi ad opus externum beneficentiae, ex quocunque tandem honesto motiuo illud imperetur. Ac proinde in hoc tantum sensu possumus per obseruantiam præcepti supernat. satisfacere præcepto naturali, de subueniendo proximo in bonis temporalibus, cum hæc eadem bona temporalia ei velle ac procurare valeamus ex fine & motiuo supernat. ac proinde ex præcepto amoris supernat.

Quoad 1. diffic. Bannez 2.2. q. 44. art. 2. dub. 2. Valen. disp. 3. q. 19. pu. 2. Turria. disp. 98. dub. 2. Syluius cit. q. 44. art. 7. §. quaritur 2. & alij affirmant, vi huius præcepti nos teneri ad amandum aliquando proximum actu interiori charitatis: neque huic præcepto satisfieri per solum dumtaxat opus externum alio ex motiuo imperatum. Probant 1. ex Ioan. 13. vbi eo modo Christus præcipit nos diligere proximum, ac ipse diligit

nos: sed ipse diligit nos non tantum opere externo, sed etiam actu interno charitatis: ergo eodem modo & nos debemus proximum diligere. Idem colligitur ex aliis verbis Christi, quibus præcipimur proximum diligere sicut nos ipsos: at nos ipsos diligere tenemur etiam interno charitatis actu; ergo & proximum. 1. ex præcepto charitatis tenemur diligere proximum in ordine ad finem supernat. vitæ æternæ: non possumus autem in ordine ad finem supernat. vitæ æternæ illum diligere, nisi interno actu charitatis. Maior est certa: etenim si illum diligere tenemur in ordine ad bona & finem natur. à fortiori in ordine ad bona & finem supernat. Minor prob. non possumus in proximo diligere bonitatem supernat. nisi propter bonitatem increatam Dei, cuius vt participatio amatur bonitas supernat. proximi: tenemur igitur interno actu charitatis proximum diligere, cum nequeat ipsius bonitas supernat. propter bonitatem increatam Dei diligi, nisi actu interno charitatis. 3. Tenemur præcepto charitatis etiam interno actu diligere Deum super omnia ex disp. preced. ergo eodem interno actu tenemur diligere proximum. tum quia actus, quo diligimus Deum, cum sit efficax, se extendit, etiam ad bona extrinseca Dei diligenda propter Deum, & consequenter ad diligendum proximum vt bonum Dei: tum quia, cum sit obedientialis, se extendit ad seruanda omnia præcepta propter Deum, inter quæ potissimum est præceptum diligendi proximum in ordine ad finem supernat. 4. Tenentur filij etiam interno actu suos parentes aliquando diligere; vt & parentes suos liberos, & subditi suos superiores, & vice versâ: ergo & vnusquisq; suum proximum; cum non minus charitas aliquando interno actu obliget omnes ad diligendum proximum suum, quàm pietas filios, & obseruantia subditos. 5. Naturali debito tenemur opus externum conformare actu interno: sed aliquando tenemur externum opus beneficentiae erga proximum exercere: ergo tunc tenemur idem opus externum conformare actu interno: ergo tenemur aliquando etiam ad actum internum charitatis.

Scotus in 3. dist. 30. q. vn. §. quantum ad hoc. Suarez disp. 5. de præcept. charit. sect. 4. Coninck disp. 24. dub. 4. Lorca apud eund. & alij negant, vi huius præcepti nos teneri ad actum internum charitatis, sed solum ad opus externum beneficentiae, quâdo necessitas vrget, & præceptum obligat.

Hæc sent. probabilior est; ita Bernardi Ser. 50. in Cant. De illa, que operis est, puto datam esse legem hominibus, mandatumq; formatum: hanc docent, qui internum actum charitatis negant esse necessarium in adimplendo præcepto de diligendo Deo super omnia; ex illis Mat. 7. & Luca 6. Quaecunque vultis, vt faciât vobis homines, & vos facite illis. vbi, vt Bernar. cit. non de interno affectu, sed de externo opere Christus nos instructos esse voluit ad hoc præceptum seruandum: procul dubio, alludens ad illud: Quod tibi vis fieri, alteri facias: quod non de interno, sed de externo opere intelligi Bernar. ibid. testatur. Prob. 1. Vi huius præcepti non obligamur diligere proximum aliter, vel plusquam nos ipsos: vt constat ex verbis præcepti. Sicut teipsum: at nos ipsos non tenemur diligere actu interno charitatis: quia nullus tenetur siue temporalia, siue spiritualia ac æterna bona sibi velle & procurare ex proprio & rigoroso motiuo charitatis erga seipsum, quod est ea sibi velle & procurare ex complacentiâ bonitatis &

Ratio.

5. Dices.

6. Resp.

B. fariam impleri potest id præceptum.

7. Quoad sententiam. 1. Sent.

8. Prob. 1.

9. Prob. 2.

10. Prob. 3.

11. Prob. 4.

12. Prob. 5.

13. 2. Sent.

14. Probabilior.

Axioma natura lumine notum.

15. Prob. 1. sent.

dignitatis propriæ personæ: sed sufficit, si ea velit ac procuret ex motivo spei supernæ. ut sibi bona & vitia ad vitam æternam. Ergo pariter ut quis satisfaciat præcepto de diligendo proximo sicut seipsum, non est necesse, ut hæc bona illi amet & procuret ex motivo charitatis, sed sufficit, si ei amet & procuret ex quocunque alio honesto. 2. Finis huius præcepti est bonum proximi, seu ut mutuo se homines iuvent ad finem supernat. Atqui solum opus externum beneficentiæ cedit in bonum proximi: ergo hoc tantum cadit sub præcepto. Minor prob. affectus internus non potest esse utilis proximo, nisi vel quâ principium externæ beneficentiæ, vel quâ impetratiuus alicuius boni apud Deum: at ut sit principium externæ beneficentiæ sufficit, ut ex quocunque motivo eliciatur: at potest ex quocunque alio honesto motivo elicitus esse impetratorius apud Deum, cum omnis virtutis actus, præsertim supernat. à iusto elicitus, sit impetratorius apud Deum.

16. Prob. 2.

Neutrâ ob causam peti nec. ssa. rido elici ex motivo charitatis.

17.

Cõfir. potest quis quo proximo Deum orare, ut ei spiritualia dona cõcedat ex motivo spei supernat. quatenus proximus apprehenditur ut nobiscum cõiunctus, vel quatenus ex tali bono proximo impetrato augetur spirituale bonum nostrum. nam cum talis actus sit, utpote honestus & supernat. meritorius apud Deum, erit etiam apud eundem impetratorius, si reliquis ad impetrandum conditionibus non careat. 3. Si hoc præceptum obligaret ad actum internum charitatis, obligaret ad hunc actum eliciendum erga omnes homines: nam si hoc præceptum non limitatur ad opus externum beneficentiæ, quando proximus indiget nostrâ operâ, sed per se extenditur etiam ad actum internum, teneremur aliquando illum elicere erga omnes homines: cum neque ad illum eliciendum requiratur proximi necessitas; neque maior ratio assignari possit erga vnos, ac erga alios. at modò quis sit paratus subuenire proximo, quando ipse operâ indiget, non tenetur ad amplius: alioqui multi damnarentur, vel ex eo, quòd huiusmodi internum actum charitatis erga omnes homines non elicerent.

18. Prob. 3. ab absurdo, duro, & improbabili.

19. Ad argum. sive i. opposita.

Ad 1. Resp. ex neutris verbis Christi id colligi: non ex priorib. siquidem iis substantiâ tantum præcepti de benefaciendo suo tempore proximo nobis præscribere voluit, non modum, quo ipse nos diligit. ut cum nobis præcipit diligendum proximum sicut nos ipsos, non præcipit, ut eadẽ obligatione, quâ tenemur nos ipsos, teneamur & proximum diligere: sed substantiam dumtaxat præcepti erga proximum nobis præscripsit. Non ex posterioribus cum nec nos ipsos teneamur interno actu charitatis diligere; sed sufficit, si actu spei supernaturalis.

20. Ad 2.

Ad 2. Neg. minor, cum possimus proximum diligere in ordine ad vitam æternam etiam ex motivo spei supernat. concedo, nos non posse proximum diligere in ordine ad vitam æternam nisi actu charitatis, si sistendũ sit in bono proximi, ut bonum proximi est. non tenemur ultimã sistere in bono proximi, ut bonum proximi est, cum possimus hoc ipsum bonum proximi velle & procurare proximo ultimã propter bonum spirituale nostrum: ac proinde vi huius præcepti non tenemur illum diligere actu interno charitatis, sed externo tantum beneficentiæ, quo illi urgente necessitate bona temporalia ac spiritualia procuremus. Ad 3. Neg. conseq. non enim ex vi efficacis dilectionis Dei tenemur eodem actu diligere proximum, quo diligimus Deum.

21. Ad 3. Pater ad 1. prob. conseq.

nec si teneremur, teneremur illum diligere amore amicitie, sed ad summum concupiscentiæ: quippe qui teneremur illum diligere ut bonum Dei: ac proinde actu interno solum Deum teneremur diligere amore amicitie, proximum amore concupiscentiæ. Ad 2. prob. conseq. Resp. ex ea tantum sequi, vi efficacis dilectionis Dei nos teneri ad concipiendũ propositũ seruandi præcepta iuxta modũ quo præcepta obligant. Cum autem præceptũ diligendi proximum per se obliget ad externum dumtaxat opus beneficentiæ, vi efficacis dilectionis Dei per se tantum sequitur, nos teneri ad formadũ propositũ de tali opere externo beneficentiæ suo tempore erga proximum exercendo. Ad 4. cõcedo, tã filios erga patres, & subditos erga Superiores; quã parentes erga filios, & Superiores erga subditos teneri vnã cum opere externo ad aliquẽ actum internũ virtutis, non tamen ad determinatũ: non enim virtute pietatis tenetur filius externa obsequia exhibere parenti, ex motivo pietatis; nec subditus externã obedientiã Prælati ex motivo obedientiæ; sed possunt ex quocũq; alio honesto motivo ea præstari. Ita concedo vnũquemq; virtute charitatis erga proximum teneri, vnã cũ opere externo beneficentiæ ad aliquẽ actum internũ virtutis, nõ tamen ad determinatũ charitatis, sed posse tale opus ex quocũq; honesto motivo exhibere. Vnde sicut non tenetur Prælati tempore necessitatis subuenire subdito ex motivo charitatis, sed vel ex motivo misericordie, vel iustitiæ: ita nec ad præceptũ charitatis erga proximum seruandũ vnusquisq; tenetur, ex motivo charitatis ei subuenire, sed potest ex quouis alio honesto motivo illi succurrere. Ad 5. omnis actus externus virtutis confirmadus est cũ aliquo interno virtutis, nõ tamen cũ eo actu interno virtutis, ad quẽ ut materia spectat actus externus: sed sufficit, si conformetur cũ aliquo alio actu alterius virtutis. Nam cum opus externũ de se indifferens sit, ut à varijs actibus internis virtutis imperari possit, idem exhiberi poterit ex alio ac alio actu.

Ad 2.

22. Ad 4.

A pari.

Restorq. arg.

25. Ad 5.

De tempore, varia sunt placita. Qui putat, hoc præceptũ obligare ad actũ internũ, etiam si nullo sit opus externo, cohæreret docere debent, illud aliquando obligare ad talẽ actũ internũ eliciendũ, esto nullo sit opus externo. Ita Banez cit. cõcl. 4. censet, illud obligare semel saltẽ in anno. Alij nullũ certũ tempus assignare posse aiunt, sed relinquendũ prudentis arbitrio. Qui verò docent, hoc præceptũ per se non obligare, nisi ad opus externũ beneficentiæ, facilius possunt tempus assignare. nempe quoties proximus est in aliquã necessitate temporali, vel spirituali, in quã iuvari opera nostra possit. Leg. S. Th. 2. 2. q. 25. art. 8. vbi docet, ad præceptũ charitatis erga proximum sufficere, ut secundũ præparationem animi simus parati ad succurrendum proximo quando necessitas occurreret.

24. De tempore, quò obligat præceptũ hoc.

25.

An sit peculiare præceptum diligendi seipsum?

Prima sent. negat: videtur S. Th. 2. 2. q. 44. a. 3. vbi inquirens, an duo tantum præcepta charitatis Dei, & proximi sufficiant: respondet affirmatiuẽ: idq; in resp. ad 1. confirmat ex August. qui lib. 1. de doctri. Christi. c. 23. negat præter hæc duo præcepta, dari tertium seipsum diligendi: Cum ergo quatuor sint diligenda vnũ, quod supra nos est; alterum, quod nos sumus, tertium, quod iuxta nos est; quartum, quod infra nos est. De secundo, & quarto, nempe de nobis, & corpore nostro, nulla præcepta danda erant. Cõfir. nullibi tale præceptũ extat.

26. 1. Sent.

funda-

27. Fundam.

Fundam. præcepta non dantur de ijs, ad quæ sumus à naturâ ipsâ inclinati & determinati, cuiusmodi est amor sui, ad quem vnusquisq; à naturâ determinatur: adeo vt etiam qui seipsum interficiunt, non nisi amore sui, ad vitandas molestias, quas per mortem declinare putant. Cùm igitur præcepta ad hoc dentur, vt homines inducatur, ac moraliter cogantur, ad operandum, quod præcipitur: & homines non egeant, vt ad seipsum diligendos inducantur ac moraliter cogantur, cùm ad id sint per seipsum à naturâ propensi ac determinati, non fuit necessarium præceptum ad seipsum diligendum, sed potius, vt S. Doctor cit. ad 1. docet, necessarium fuit præceptum de modo, quæ vnusquisq; debet in seipso amando seruare. Secunda affirmat, esse præceptum seipsum diligendi, tam dilectione naturali quam supernat. ita *Bannez 2. 2. q. 44. art. 3.* vbi et si neget, necessarium fuisse hoc præceptum in lege exprimi, tamen supponit illud esse: *Turria disp. 98. dub. 3. Sylui. cod. art. 3. ex verbis, Diliges proximum tuum sicut teipsum;* vbi dilectio sui præsupponitur ad dilectionem proximi, vt regula, ad instar cuius diligendus est proximus.

28. 2. Sent.

Nota, præceptum esse, alterum positiuum, alterum naturali lege præscriptum. de præcepto positiuo à lege præscripto, Dico cum 1. sent. nullum esse peculiare præceptum diligendi seipsum: id quæ efficaciter probant pro 1. sent. adducta. nec obstant cit. verba Christi pro 2. sent. in quibus dilectio sui supponitur ad proximi dilectionem: quia illa supponitur non vt lege præcepta, sed vt à naturâ inserta, vt *max.* De præcepto à natura inserto, dico cum 2. sent. esse peculiare diligendi seipsum, tam dilectione naturali in statu naturæ, quam dilectione supernat. in statu gratiæ, non tamen ex peculiari virtute charitatis naturalis aut supernat. Primum docet *Bernar. tract. de diligendo Deo,* vbi loquendo de amore sui, *Præcepto, inquit, non indicitur, sed natura inseritur.* Id quæ constat ex præcepto, quo tenemur proximum diligere; sc. ideò, quia est nobis in naturâ & beatit. cõiunctus: sed magis sumus nos ipsi nobis, quam sit nobis cõiunctus proximus: igitur, magis tenemur nos ipsos, quam proximum diligere: nam *propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Confir. peccat quis sine causâ exponendo se periculo mortis vel corporalis, vel spiritualis: ergo peculiari præcepto tenetur suam vitam corporalem ac spiritualem conseruare. nam sæpe nullum aliud in tali periculo amittendi vitam corpalem interuenit periculum transgrediendi aliud præceptum, quam ipsum pro priam vitam conseruandi: ergo non potest tunc aliunde talis vitæ expositio esse mala, nisi quia est contra naturale præceptum propriam vitam honestè cõseruandi. deinde si quis in peccato existens, ex honestâ causâ exponeret se periculo moriendi cum tali peccato, eo ipso nouum peccatum cõmitteret, non ex eo quod transgrediretur naturale præceptum de conseruandâ vitâ corporali cùm illam, vt supponitur, ex honestâ causâ exponeret: ergo ex eo tantum quod transgrediretur præceptum de conseruandâ vitâ spirituali æternâ, quam eo casu non deberet periculo exponere, etiam si iustam causam haberet exponendi vitam corporalem.

29. Pro expl. cõuisione controu. Dico 1.

30. Dico 2. quatuor.

à fortiori.

31. Confir.

De vitâ corporali.

32. De statum natura.

Secundum constat: nam etiam in statu naturæ homo peccaret, absque honestâ causâ exponendo se periculo amittendi vitam: igitur etiam in statu naturæ homo haberet naturale præceptum seipsum diligendi dilectione naturali.

Tertiū prob. posito statu gratiæ, cùm sufficienti notitiâ ipsius, tenetur homo se in eâ finaliter salutem conseruare, ne absque illâ ex hac vitâ decidat: igitur tenetur dilectione supernat. seipsum in hoc statu gratiæ diligere. nam dilectio vitæ supernat. vt est dilectio gratiæ in ordine ad finem supernat. est supernatur. vt *suprà.*

Quartum, quod vi præcepti, quo tenemur nos ipsos diligere, non tenemur peculiari virtute charitatis, siue naturalis, siue supernat. nos diligere, prob. ostendi, vi præcepti quo tenemur proximum diligere, nos non teneri ad illud diligendum ex speciali virtute charitatis, sed posse ex moriuo cuiuscunq; alterius virtutis hoc præceptum adimplere: 2. ex vi talis præcepti nos non tenemur, nisi ad conseruandâ in nobis vitam corporalem, & spiritualem animi: cùm hic sit finis præcepti diligendi nos ipsos: atqui vtramque in nobis conseruare possumus absque speciali actu charitatis, vel naturalis, vel supernat. nam possumus omnia nobis præstare, quæ necessaria sunt tã ad conseruationem materialis vitæ corporalis, quam spiritualis animi per alios actus virtutum; sc. temporalia ad vitâ corporalem, & spiritualia ad vitam supernat. necessaria nobis intendere & procurare vel ex virtute spei supernat, vel ex virtute charitatis erga Deum.

Dicas: hoc ipso, quod ista nobis diligimus propter Deum ex charitate dilectum, ea ex charitate nostri nobis diligimus: cùm non possimus ea propter Deum nobis diligere, nisi eodem actu charitatis diligamus simul & nos ipsos, vnde *S. Tho. 2. 2. q. 25. art. 4.* docet hoc ipso, quod quis ex charitate diligit Deum, ex cõsequenti diligit ea, quæ sunt Dei, inter quæ est ipse homo, qui diligendo ex charitate Deum, diligit consequenter seipsum vnâ cum Deo. id explicans *Caier. Diligit ergo, inquit, se quis ex propria charitatis ratione vt amicum Dei.*

Resp. dupliciter posse hæc nobis propter Deum diligere; 1. modo, quæ sunt bona gloriosa & honorifica Deo, vt diliguntur reliqua creata: & sic nos amamus vnâ cum ipsis bonis amore concupiscentiæ, Deum amore amicitia: non secus ac amore concupiscentiæ amamus bona amico, ipsum verò amore amicitia: ac prouide ex isto modo amandi hæc bona propter Deum, minimè sequitur, eo ipso nos amare nos ipsos amore charitatis; sed solum concupiscentiæ. 2. modo amando illa vt bona & vtilia nobis propter Deum indirectè tantum & in obliquo amatum: quo pacto hæc eadem amare possumus proximo vt bona & vtilia proximo propter Deum indirectè tantum, & in obliquo dilectum: & tunc fateor, tali actu nos non posse diligere Deum ex charitate, quin simul eodem charitatis actu nos ipsos diligamus. Verum quia non necesse, vt vi huius præcepti hoc modo nos diligamus, neq; vi eiusdem præcepti necessarium erit, vt nos actu charitatis diligamus. Atque de hoc modo diligendi nos simul cum Deo explicandus *S. Tho.*

Augustinum intellige de præcepto positiuo à lege præscripto, ex contextu: *Quantumuis enim homo excidat à veritate, manet dilectio sui, & dilectio corporis sui: fugax enim animus ab incommutabili lumine omnium Regnatorum id agit, vt ipse sibi regnet & corpori suo. Et idèd non potest, nisi vt se, & corpus suum diligere.* quibus manifestè ostèdit, præceptum diligendi seipsum negare prout est vniciquæ à naturâ insertum: ita & *S. Tho. cit.*

33. De statum gratiæ.

34. Prob. 1. à pari ex secti.

Prob. 1.

35. Dices.

36. Resp.

AN

An sit præceptum diligendi inimicos ?

38. 1. Ratio dubitandi pro parte neg.

PRima ratio dub. non tenemur diligere eos; qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

39. Secunda.

2. Non tenemur parcere hostibus, sed licitè possumus, eos in iusto bello interficere: ergo.

40. Tertia.

3. Non tenetur offensuoffendenti iniuriam remittere, sed eam iuste potest apud competètes iudices prosequi.

41. Quarta.

4. Inimicitia est malū morale; est enim voluntariū odiū ab vnā personā conceptum contra altam: ac non tenemur malū morale diligere, sed potius odisse: ergo non tenemur inimicos diligere, alioqui teneremur diligere, quod malū & peccatum est.

41. Quinta.

5. præceptum diligendi inimicum nō est naturale; nam in veteri lege licitū erat inimicū odisse, *Matth. 5. Audistis, quia dictum est, diliges proximum tuum & odio habebis inimicum tuum.* & illud notum fuisse gentilibus, cum tamen multi ex illis putarūt, esse actum virtutis, de inimicis vlcisci, vt *Cic. lib. 1. de officiis tit. de iustitia: iustitia, inquit, primum est, ne cuiquis noceat, nisi lacessitus iniuriā: & infra: Qui non defendit, nec obstitit iniuriæ, si potest, tam est in vitio, quam si parentes, aut amicos, aut Patriam deserat.* Non est posituum: cum ex nulla Christi lege illud colligatur: nam verba *Matth. 5. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros: benefacite his, qui oderūt vos, & orate pro persecutibus & calūniantibus vos,* non continent præceptum, sed consilium; tum quia Christus in lege Euang. nulla noua tulit præcepta, præter Sacramentorum: tum quia subsequentiā: *Ut sitis filij Patris vestri, qui solem suum oriri facit super bonos & malos: satis indicant, cōsiliū esse perfectionem cœlestis Patris æmulari.* vnde concludit *ibid. Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est.* ita hæc verba interpretatur *Aug. in Enchirid. cap. 73. Illud multo grandius, & magnificentissima bonitas est, ut tuum quoq; inimicum diligas, & ei, qui tibi malū vult, & si potest, facit, tu bonum semper velis, faciasque cum possis. concludit: sed quoniam perfectorum sunt ista filiorū Dei, quo quidē se debet omnis fidelis extendere, & humanum animum ad hunc affectum orando Deum, secumq; agendo luctandoq; perducere: tamen quia hoc tam magnum bonum tanta multitudinis non est, quantam credimus exaudiri, cum in oratione dicitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: procul dubio verba sponsonis huius implentur, si homo, qui nondum ita profecit, ut iam diligat inimicum &c. Quibus ostendit, inimicum diligere esse tantū perfectorum filiorum Dei, non multitudinis imperfectorum, qui tamen exaudiuntur, cum orāt: Dimitte nobis debita nostra &c. 6. cum sit hoc seruatu difficillimum, vt quotidiana experiētia docet, non est credendū fuisse à Christo, qui ad facilitandam salutis viam venit, *Joan. 10. Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant,* tam arduum præceptum hominibus impositum fuisse.*

Varia prob.

6. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

Ita communiter Theologi.

7. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

Quod caput 41.

8. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

Ostendit non esse sub præcepto sed consilio.

9. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

43. Senia.

10. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

44.

11. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

45. Omnium Theol. sententia.

12. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

13. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

14. Nonnulli, quos refert *Magister in 3. dist. 30.* putarunt, inimicos diligere esse tantū sub præcepto impositum viris perfectis, reliquis imperfectis, esse tantū sub consilio. Quæ sent. vt potè sine fundam. à *Magistro* exploditur, cum quo Scholastici consentiunt.

Est igitur cōcors sent. *Magist. cit. S. Tho. 2. 2. q. 25. art. 8. & 9. &c.* diligere inimicos, non esse con-

filium, sed præceptum, ex verbis Christi, & simul ex causâ, *Vt sitis filij Patris vestri.* Qui igitur Dei filius per gratiā esse cupit, inimicos diligat oportet. Idè præceptū non modò de nō odio habendo, sed etiam de benè faciendo inimico habetur *Leuit. 19. Non oderis fratrem tuum in corde tuo. Nō queras ultionem nec memor eris iniuria ciuium tuorum. Exod. 23. Si occurreris boni inimici tui, aut asino erranti reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere, nō pertrāsibis, sed subleuabis eum.* Et *Proverb. 25. quo vitur Paulus ad Rom. 12. Si esurierit inimicum tuum, ciba illi: si sitierit, da ei aquam bibere.* Christi verba de præcepto explicant *Hilarius in Matth. can. 4. sine. Diligi inimicos*

46. Hilar.

fides præcipit, petulantes humanarum mentium motus publica charitatis frangit affectu, non solum irā ab ultione depellens, sed etiam in amorem misigans iniuriosi. *Chrysost. hom. 18. in Matth. verba Christi de diligendis inimicis, appellat præcepta: Per spexit in studium Philosophia, & idcirco tā claro est digna premio, quia tam magno est subiecta præcepto.* Hieron. eadem explicans non modò asserit

Chrysost.

ea esse præceptiua, sed etiam contra hæreticos, qui contrarium asserūt, ea defendit: *Multa præcepta Dei imbecillitate suā, non sanctorum viribus astimantes, putant esse impossibilia, quæ præcepta sunt: & dicunt sufficere virtutibus, non odisse inimicos: ceterum diligere plus præcipi, quam humana natura patiatur.* Sciendum est ergo, cōcludit, *Christum non impossibilia præcipere, sed perfecta.* *Greg. homil. 37. in Euang. Sed percontari libet, quomodo*

Hieronym.

parentes, & carnaliter propinquos præcipimur odisse, qui iubemur & inimicos diligere? cōfirmat Concilium Agath. sub Symmacho quod cap. 31. vt trāgressores diuini præcepti publicè excommunicari iubet eos, qui inimicitias deponere, & ad pacem redire noluerint.

Gregor.

Eand. veritatem vel ipso naturæ ductu nouerunt *Plato, vt de eo testatur Apuleius de dogmate Plato. Sapiētem dicebat non modò inferre, sed nec quidem referre oportere iniuriā. Demosth. à quodā iniuriis lacessitus, dixisse fertur: Nolim tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore melior est.* Seneca de ira cap. 33. *Non ut in beneficijs honestum est, merita meritis repensare, ita iniurias iniurijs: illic vinci, turpe est: hic vincere, inhumanum.* Qui & interrogatus, quomodo in aulā cōsecutus esset senectutē, respondit: *Iniurias accipiēdo, & gratias de ipsis agendo.* *Valerius Max. lib. 4. Speciosius iniuria beneficijs vincuntur, quam mutui odij pertinaciā pensantur.* Ratio: vel loquimur de hoc præcepto, prout vetat odiū erga inimicū: & sic euident est tale odium esse malum, & rationi dissentaneum, ac proinde præcepto prohibitum. vel loquimur de hoc præcepto, prout mandat inimicum diligere: & hoc etiam est naturali lumini conforme, quod dicitur, in necessitate non solum subueniendum esse amico, sed etiam inimico: cum naturæ lumini cōforme sit, in necessitatibus subueniendum esse omnibus, qui nobiscum in eadē naturā & beatit. participāt: non enim homo propter se tantum, sed propter alios etiam iuandos creatus est, vt rectè cit. *Tullius.* Confir. positio amore præcipimur diligere nostrum proximum; ergo & inimicum, cum etiam inimicus sit noster proximus. Hæc asser. de diligendis inimicis, aliqui putant esse de fide: alij tantum certam autoritate Patrum & Schol. Sed distingu. quoad odium, quod hoc præceptū erga inimicum prohibet, de fide est, illud esse malum & præcepto prohibitū: ser.

Concilium Agath.

47.

15. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

47. Philosophi illustriores idem senserunt.

16. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

17. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

48. Ratio accedit.

18. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

19. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

49. Dubitatur quo gradu certitudinis sit certa sententia.

20. Non tenemur diligere eos, qui nobis contrarij & aduersi sunt. vnde licitum est, iniuste nos inuadentes occidere. ac inimici sunt maximè nobis contrarij & aduersarij & aduersi: non igitur tenemur eos diligere.

Suarez

Suarez de chari. disp. 5. sect. 5. assert. 1. ex illis Mart. 18. Sic Pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

Quoad amorem, quod sint tempore necessitatis inimici diligendi, puto etiam esse de fide: nam verba Christi hoc indicat, & Patres ipsi, qui communiter illa exponunt in sensu preceptio, ut supra. Porro quotiescunq; Patres & Schol. vnanimitate conspirant in aliquam veritatem, ut in Scripturam coherentem, illam reddunt de fide certam.

Regula fidei.

50. Quanam inimicus vi precepti praestanda.

ita communiter.

Sed distinctius.

Ratio.

51. Disputant.

Nota.

52. Disputant.

53. Ad primam disputant.

Inferitur, quidnam vi huius precepti teneamur inimicis praestare. 1. tenemur odium contra illos non concipere, vel conceptum statim deponere. 2. esse parati ad illis succurrendum, quoties temporalis, vel spiritualis necessitas viderit, eo modo, quo tenemur succurrere amicis; & reliquis hominibus: cum vi huius precepti aequè teneamur in necessitate succurrere omnibus eiusdem naturæ & beatitudinis nobiscum comparticipibus. 3. tenemur eos à communibus beneficiis non excludere, ut à publicis orationibus, quæ pro tota Ecclesia funduntur, à communibus bonis, quæ toti Reip. conferuntur. Verùm cum Turria. dico

Si talis exclusio fiat sine scandalo, ut si interno dumtaxat affectu inimicus à communi beneficio excludatur, nec beneficiū à quo inimicus excluditur, sit ei titulo aliquo debitū, non erit contra hoc preceptum, illum excludere. vnde possum orare pro omnibus, non orando pro inimicis, quando non teneor meas preces fundere pro tota Ecclesiā: possum dare mille pro redimendis centum captiuis, inter redimendos non includendo inimicum. Ratio; sicut vi huius precepti nō semper tenemur pro inimicis velle orare, sed solum quando nostra oratio censetur pro ipsorum salute necessaria; vel eos à captiuitate redimere: ita nec semper est, contra hoc preceptum, eos vel ab oratione, vel à communi aliquo beneficio excludere, nisi quando tenemur nostrā orationem, vel beneficium pro omnibus offerre. sic intelligendi sunt Doctores, nos non posse vi huius precepti à communibus beneficijs inimicos excludere: alioqui sicut aliquando possumus alias personas, ita & inimicos excludere ab huiusmodi beneficiis. 4. An vi huius precepti teneamur externa signa charitatis & urbanitatis inimicis exhibere, sicut sunt publicæ salutationes, & colloquutiones; communiter docent, nos teneri hæc publica signa eis exhibere; non tamē illos ad familiaritatem & amicitiam admittere: sicut nec ad eam tenemur alios admittere; cum vi huius precepti non magis teneamur erga inimicos, quàm erga quoscunque alios. Hinc fit, ut si salutatatus sit superior, non teneatur inimicum resalutare, nisi sit periculum scandali. 5. quoniam ex inimicis teneatur prior pacē reconciliationemve petere? Respondent communiter, qui prius offendit: nisi alter sit grauius offensus, vel dignitate superior. Verùm in his non potest certa regula praescribi, sed perpendendæ sunt circumstantiæ omnes in particulari.

Ad 1. rationē dub. nō tenemur diligere, qui sunt nobis contrarij quā cōtrarij nobis sunt formaliter, concedo; quā nobis coniuncti, & participes sunt eiusdem naturæ & beatit. nego. vnde non tenemur inimicos diligere, ut inimici nobis sunt formaliter: sic enim potius eos tenemur odisse, cum teneamur in iis odisse, quod malū & peccatū est, uti est eorū contra nos inimicitia. Ad prob. concedo. licitum esse vnicuique, iniustum inuadentem cum moderamine inculpatae tutelæ occi-

dere. quia ius conseruandi propriam vitam prae-ualet iuri conseruandi vitam proximi: ac proinde licitum est, in casu iniustæ inuasionis, ad propriam vitam conseruandam inuadentem occidere: quia tunc non occidimus illum, ut eiusdem naturæ & beatit. participem, sed ut nobis contrarium & aduersum: vnde neque tunc licitum est, illum occidere ex motiuo odij, sed conseruationis propriæ vitæ. Ad 2. neg. conseq. nam licitum est hostes iniusto bello occidere propter bonum commune, quæ est pax publica, intuitu cuius tantum possunt hostes in bello occidi, non ex odio. Nec obstat, quod reipsa non possit iustum bellum ex vtrâque parte consistere, proinde peccare eos cōtra hoc preceptum, qui iniustum bellum gerunt: nam sufficit, ut bellum sit ex vtrâque parte iustū putatiuē. Ad 3. multa veniunt sub nomine remissionis iniuriæ, & Christianæ reconciliationis; 1. est depositio interni odij: 2. externa signa depositionis talis odij: 3. admissio inimici ad amicitiam & familiarem colloquutionē: 4. cessio iuris de damno passo vel in bonis, vel in persona. Primum est omnino necessarium. 2. est etiā necessarium, quatenus per hæc signa inimico constet de interno odio deposito, & aliis ad scandalum vitandum. 3. non est necessarium, etiam si ante offensam offendens fuerit nobis amicus & familiaris: quia non ad plus tenemur erga inimicum, quàm erga quoscunque alios; at nullum tenemur vi huius precepti in specialem amicitiam admittere, ergo nec inimicum. Excipio casum, quando talis non admissio ad pristinam amicitiam & familiare colloquium esset, vel inimico occasio non deponendi odium, & non reconciliandi se cum offenso, vel aliis scandalum, quod nō sit offensus ex corde odium contra offendentem deponere: in vtroque .n. casu, & ad fratrem lucrandum, & ad scandalum vitandum obligat charitas.

Quoad quartum, iuris cessio, altera de recompensā damni ab inimico illati, altera de exigendā pœnā apud competentes iudices delicto debita. Priori iuri non tenetur offensus cedere, sed potest, & interdum tenetur illud exigere, si non ratione sui, saltem ratione suorum, qui talis iuris cessione defraudarentur bonis sibi debitis. Nec semper, tenetur offensus cedere posteriori iuri, sed potest illud iustè prosequi apud competentem iudicem, vel propter publicum bonum, ut grauius & publica delicta puniantur; vel ad propriam famam honoremve tuendum, si mors offendentis censetur moraliter necessaria pro famā & honore ab offenso iniustè sublato, resarciendo. nam si ad propriam famam honoremve tuendum licitum est, iniustum inuadentem priuatā autoritate occidere, licitum quoque erit, ad eandem famā honoremve tuendum offendētis mortem à publicā autoritate exigere. Semper tamen cauendum; ne offensus ad hæc procuranda moueatur ex motiuo odij, & vindictæ contra inimicum. Quocirca semper in praxi, quoad fieri potest, consulendum, ut offensus vnā cum odio ius etiam exigendi pœnas contra inimicum deponat, cum vix hæc moraliter fieri possint absque aliquo occulto vindictæ odio. Dubium, An liceat offenso ab offendēte pœnam aliquam delicto proportionatam, priuatā autoritate sumere, ad futuram cautelam. Et sanè certum est 1. id non licere inuito offendente: cum offensus ius non habeat ab inuito offendente pœnā sumere propriā autoritate contra iuris ordinem, quo

Ratio.

54. Ad secundam.

55. Ad tertiam.

Quatuor examinandi.

Casus.

56. Duplex esse potest iuris cessio.

In praxi in.

57. Practicum dub. de quo fuit à doctis. (simis inter rogatus.)

Statuitur

statuitur pœna exigenda à publicâ auctoritate: Certum 2. non posse etiâ cōsentiente offendente, offensum pœnâ mortis, vel mutilationis alicuius membri ab offendente sumere: cùm nullus priuatâ auctoritate ius habeat in vitam & membra hominis. Sola igitur difficul. est de pœnâ, vel in bonis externis, in quæ plenum ius habet offendens; vel de corporali citra mutilationem membrorum; consentiente offendente, vel iis, qui offendentis curam gerunt.

58. Ratio neg.

Ratio affir.

Ex vna parte non videtur id licere: cùm semper illicitum sit, publicum ordinem turbare, qui statuit, huiusmodi pœnas nō nisi publicâ auctoritate exequendas esse: nec offendens licitè consentire possit in publici ordinis transgressionem. Ex alia id licere videtur ex benigna interpretatione legis ac publicæ auctoritatis, quæ tali casu ad sedandas inter ciues discordias facultatem concederet; sicut nonnulla ob cōmunem Reip. pacem permittit publica potestas, quæ tamē vrgente parte puniret: Vtra pars probabilior sit, & in praxi seruanda, iudicet prudens Lector. pro certo habeat nisi euidentes circumstantiæ pro affirmante interueniant, semper standum esse pro publicâ iuris auctoritate.

59. Ad 4. rationem dub.

60. Ad quintâ.

61. Ad primam prob.

62. Ad 2. prob.

Ad argumenta. quod Christus consilium det.

Ad quartam Resp. ex ea tantum sequi nos non teneri, imò nec debere inimicos diligere, quæ inimici sunt formaliter, non quæ eiusdem naturæ & beatit. consortes nobiscum sunt. Ad 5. *Mal-donatus in 5. cap. Matt. versu 21.* asserere videtur, præceptum hoc de diligendis inimicis esse positum, cùm doceat, illud esse à Christo in lege Euang. latum, cùm antea in veteri non fuerit. Verum *supra* illata non solum probant, illud fuisse in veteri lege, sed etiâ esse iuris naturalis: cùm ius naturale dicitur, hominè paratum esse debere tempore necessitatis succurrere omnibus, etiâ inimicis, ad quod tantum per se obligat præceptum de diligendis inimicis. Ad 1. prob. nego hoc præceptum non fuisse in veteri lege: dictum Christi non intelligitur, quod ex legis præscripto aliquando licitum fuerit inimicum odisse, sed solum ex aliquorum Phariseorum interpretatione, qui ex eo quod in lege scriptum legebant: *Diliges amicum tuum sicut teipsum*: malè inferebant: *Et inimicum tuum odio habebis*: cùm aliàs hæc verba nullibi scripta legantur. ad quod insinuandum non dixit Christus, *Legistis*, quasi in lege scriptum sed *audistis*, nepe ab aliquibus legem malè interpretantibus dictum. Ad prob. 2. nego etiam si hoc præceptum sit iuris naturalis, illud debuisse esse notum omnibus gentilibus: sed fat est, si notum fuerit aliquibus. cùm. n. nō sit iuris naturalis per modum primi principij, sed per modum conclusionis ex primis principijs rectâ ratiocinatione deductæ, nō statim, & ab omnibus cognoscitur. Quæ probat, Christi verba fuisse tantum cōsultiuâ, negada sunt. Ad 1. esto Christus præter præcepta Sacram. nullum aliud tradiderit, dico tamē hoc de diligendis inimicis fuisse præceptum, nō nouū, sed antiquum, & clariùs modò explicatum. Ad 2. nego verba, quæ *ibid.* Christus, probare hoc fuisse tantum consilium: nam potius indicant, fuisse præceptum, vt *supra*. Ad 3. *Augustini*, respondet *Magister dist. 30.* illum intelligi de perfecta dilectione inimicorū: quo pacto inimicos diligere, non est omnium, sed paucorū: alioqui ipse *lib. 1. de doctri. Christi. cap. 30.* sub præcepto diligendi proximum, docet cōprehendi inimicū his verbis: *Nullū exceptum esse* (intelligi à proximi nomine) *cui misericordia denegatur officium, quis non videat: quā-*

do vsque ad inimicos etiam porrectum est, eodem Domino dicente: *Diligite inimicos vestros.* & concludit; *Manifestum est, omnem hominem proximum esse deputandum.* Ad sextam Resp. cum *Hieron. 63.* Christum impossibilia nō præcepisse, sed perfecta, quæ fecit, inquit, *Dauid in Saul & Absalon; Stephanus quoque Martyr pro inimicis lapidantibus deprecatus est: & Paulus anathema cupit esse pro persecutoribus suis.* Hæc etiâ Christus Iesus & docuit & fecit. Cæterum si quæ præcepta Dei difficilia videntur, ea facilia redduntur ope & auxilio ipsius gratiæ. nam, vt docet *Triden. sess. 6. cap. 11.* *Deus iubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis. & adiuvat vt possis.*

Ad vltimâ rationem dub.

DISPUTATIO XXIX.

De Ordine Charitatis.

SECTIO I.

An in Charitate sit aliquis ordo, & qualis ille sit?

Esse in charitate aliquem ordinem constans est sent. Theol. cum *Magist. in 3. dist. 29. cum Angelico 2. 2. q. 16.* Expressit cum *Augustinus lib. 1. de doctri. Christi. cap. 27.* *Ipse est autem, qui ordinatus dilectionem habet, ne aut diligit, quod non est diligendum; aut non diligit, quod est diligendum; aut amplius diligit, quod minus est diligendum; aut aequè diligit, quod vel minus, vel amplius, diligendum est; aut minus vel amplius quod aequè diligendum est.* Hæc *Aug.* qui parum eod. cap. parum in seq. enucleatius explicat, quid non sit diligendum, quid diligendum, quid supra omnia, quid æquè, quid magis, quid minus Ratio ex *cit. q. ar. 1. S. T. b.* ubi est aliquod principium, à quo reliqua pendent, & ad quod omnia diriguntur, ibi necesse est aliquem ordinem esse prioris & posterioris; ibi prioritas principij & posterioritas eorum, quæ sunt à principio; at in charitate est aliquod principium à quo omnia quoad rationem diligibilitatis pendent, & in ordine ad quod cætera diliguntur: nã in charitate est Deus diligendus vt vltimus finis & reliqua propter ipsum. finis in practicis se habet vt principium: ac proinde datur in charitate principium, quod est Deus, à quo reliqua quoad diligibilitatem pendent, cùm ordine prioris & posterioris. 2. Cæterum hic ordo, in charitate explicari potest, physicè, & moraliter: præcipuè hic illum explicamus moraliter in ordine ad obligationem. Quia verò moralis pender à physico.

Egregiè August.

Rationem huius ordinis, nis dat S. Tho.

Dupliciter explicatur.

Physicus obiectiuus.

Subiectiuus

Distingui debet physicus ordo in charitate, obiectiuus, & subiectiuus. Obiectiuus est, vt vnū obiectum sit magis, aut minus, aut æquè diligibile iuxta maiorem, minorè, vel æquatè diligibilitatem: quæ maior, minor, vel æqualis diligibilitas attenditur penes maiorem, minore, vel æquale bonitatè ipsius obiecti diligibilis. Subiectiuus est ipsa physica inclinatio & propensio charitatis ad sua obiecta diligenda, iuxta ordinem, quo sunt diligenda. nã sicut quæuis natura non tantum physicè inclinatur ad suas proprietates, sed etiâ ad eas habendas ordine quodâ: natura enim intellectuales prius exigit habere intellectu, quàm voluntatem; quia illum exigit vt principium cognitiuum, quod in operando præcedit volituum; hunc vt principium appetituum, quod in operando sequitur cognitiuum. Ita charitas non tantum physicè inclinatur ad diligenda sua obiecta, sed etiam ad ea diligenda eo ordine, quo sunt diligibilia, vt prius seu potius inclinatur in Deum, vt

ut in ultimū finē, minū verò & posterius in creaturas diligibiles propter Deū. Cū enim ordo, qui in obiectis est, attingi debeat ab ipso habitu charitatis, debet etiā in charitate supponi ordo ad obiecta: quia cū habitus detur propter obiecta attingenda, dari debet cum eā inclinatione & propensione in obiecta, cum quā obiecta exigunt attingi; alioqui habitus non proportionaretur obiecto, propter quod datur: siquidē non solum datur ad attingendum obiectum, sed etiā ordinem in obiecto. Ut patet in potentijs, in star quarum sunt habitus infusi: quæ non solum physicè inclinant in sua obiecta, sed etiā cū quodam ordine: intellectus angeli & animi separati prius seu primariò inclinat ad intelligendam propriā substantiam, ut obiectum sibi intimius, & magis commensum, secundariò ad reliqua obiecta à se distincta: voluntas prius inclinat ad diligendum bonum proprii suppositi, tum ad diligendū priuatum bonum aliorū. Nec obstat, quòd habitus charitatis sit vna simplex qualitas: tum quia etiā potentia est vna simplex qualitas, & tamē in sua obiecta inclinat cum ordine vnus ab alio: tum quia inclinare cū ordine vnus ab alio, nil aliud est, quàm inclinare cū dependētia vnus ab alio: at potest habitus perfici ab vno obiecto per dependētiā ab alio: sicut habitus electiuus perficitur à medijs per dependētiā à fine: igitur potest habitus in obiecta inclinare cum ordine vnus ab alio, etiam si sit simplex qualitas. Confr. charitas creata est quādā participatio charitatis increata: sed charitas increata vna ac simplicissima inclinat primariò ad se, secundariò ad creaturas: ergo etiā charitas creata, quamuis simplicissima, primariò inclinare potest in Deū, & secundariò in creaturas. Infertur, eundem physicum ordinē reperiri in habitu Spei infusæ, quæ primariò inclinat in Deum, ut in obiectum principale; secundariò in reliqua, ut in obiectū minū principale.

Nonnulla diffic. est de habitu fidei infusæ, an etiam hæc primariò inclinet in Deū, secundariò in reliqua obiecta creata. Ratio dub. fides nō credit vnum obiectum materiale propter aliud, sed omnia propter primam veritatem testificantem, ut propter rationem formalem credendi: ergo in obiecta materialia non inclinat cum dependētiā vnus ab alio, sicut inclinat Spes & charitas. Dico 1. etiā fides infusa physicè inclinat primariò in Deum, ut in obiectum materiale principale, secundariò in reliqua obiecta creata. quia est quādā participatio cognitionis diuinæ, quæ seipsum, & reliqua à se cognoscit: ergo sicut cognitio diuina primariò inclinat ad cognoscendū se, secundariò ad cognoscenda reliqua à se: ita & fides infusa primariò inclinat ad credendū Deū ut obiectum principale, secundariò ad credenda reliqua ut obiectum minū principale. Ad rationem dub. Esto fides infusa omnia obiecta credat propter primam veritatem testificantē, ut propter rationē formale credendi: nego tamen, in vnum obiectū materiale non inclinare principalis, quàm in aliud, non quidem ut in rationem formalem credendi, sed ut in obiectum materiale creditū: nā cū hæc maior inclinatio concedenda sit in cognitione diuinā erga suum obiectum primarium ac magis principale; & nulla appareat repugnantia, quin illa possit per habitū fidei nobis communicari, non est, cur illā negemus præsertim cū hoc modo melius saluetur inclinatio habitus in sua obiecta, propter quæ infunditur. Dices: quando vnum attingitur dependen-

ter ab alio, nō potest illud attingi, quin attingatur & aliud, dependenter à quo illud attingitur. ergo si omnia obiecta creata creduntur dependenter à Deo, ut ab obiecto primario: nullū poterit obiectum creatū credi, quin simul credatur cum illo Deus: quod falsum est: quia possum credere aliquod obiectū creatum, & tamen eo ipso actu non credere Deum ut obiectum materiale principale. Antec. est verum, quādo vnum attingitur dependēter ab alio ut à ratione formali attingendi: nō quando vnum attingitur dependēter ab alio, ut ab obiecto materiali magis principali, quia ratio formalis reperiri debet in omni actu, cū sit ratio specificatiua habitus: nullus autē actus procedere potest ab habitu quin procedat specificatus à ratione formali sui habitus, ratio verò materialis etiā principalis, cū non sit specificatiua habitus, nō debet reperiri in omni actu. Explicandū nunc est, quid sit moralis ordo in charitate qui nihil aliud est, quàm morale debitu, quod in operatōe inducit physicus ordo charitatis. Quo fit, ut nō tantum sub præceptū cadat charitas erga Deū, seipsū, & proximum, sed ipse etiā ordo charitatis, sc. ut Deus, diligendus sit super omnia, diligēs supra proximum, vnus proximus magis seu potius, quàm alius, iuxta regulas infra. De ordine charitatis in particulari maior est difficultas ad quem aggredior.

SECTIO II.

De quo pacto Deus sit super omnia diligendus?

DE fide est, Deū super omnia diligendū esse, ut constat ex verbis præcepti & Matt. 10. Qui amat Patrē, aut matrem plus quàm me, non est me dignus: & Qui inuenit animā suā, perdet illam, nempe propter me; quia Christus amandus est supra propriā vitā. nam Deus diligendus est ut vltimus finis, reliqua propter Deū ut propter vltimū finem. at finis diligendus est supra ea, quæ propter finē diliguntur, cum suā diligibilitatem habeant à fine propter quē diliguntur. Tota diffic. est de modo; nam potest Deus super omnia diligi, obiectiuè, intensiuè, appretiatiuè, seu prælatiuè. Obiectiuè super omnia diligere, est diligere iuxta bonitatē, quā obiectū in seipso habet: quæ quia in Deo excedit omnē aliā bonitatē, qui illam in Deo diligit, dicitur Deū super omnia obiectiuè diligere, cum in nullo alio obiecto tāta bonitas, quanta in Deo est, diligenda sit: quòd fit, ut nō liceat diligere aliū Deum. Intensiuè super omnia diligere, est diligere secundum omnē intensionem actus, quā creatura Deū diligere potest. Appretiatiuè, seu prælatiuè super omnia diligere, est ita diligere, ut ipsius amor nullius alterius rei amor præferatur. Quòd Deus debeat diligere super omnia obiectiuè, in confesso est apud omnes, cū nulli creaturæ licitè possimus tantū bonū velle, quantum velle debemus Deo, cū Deo debeamus velle beatitudinē infinitā, Deoque essentialē, cuius nulla creatura est capax. Controuersia testat, de reliquis alijs duobus modis.

PRIMA sent. affirmat, diligendū esse super omnia intensiuè & appretiatiuè, seu ut Scotus loquitur intensiuè & extensiuè; in 3. dist. 27. qu. vn. §. dico igitur: Duran. in 4. dist. 17. qu. 4. n. 4. Pet. Sotus lect. 15. de Panis. Ead. tribuitur Adriano in 4. qu. 2. de Panis. & Quodl. 5. art. 3. nisi quòd hic author velit, quòd Deus sit diligendus in essentiā actu, quo potest à creaturā diligere: à reliquis verò solum esse diligendū intensiuè, quàm quouis alia res creata. Fundam. Deus diligendus est super omnia: Fundam. ergo iustitiam.

10. Resp.

Explicitus ordo physicus.

11. Quid ordo moralis.

Hæc de ordine charitatis in communi.

12.

Ratio demonstrans.

13. Diffic. de modo, quo Deus debet super omnia diligere. Modus triplex.

Gravis controuersia.

14.

1. Sent.

Fundam. ergo iustitiam.

Nota.

Exemplo.

4. Dices.

Resp.

Confr.

5. Coroll.

6. Difficultas Ratio dub.

7. Nihilominus dico.

8. Ad rat. dub.

9. Dices.

ergo nō tantū super omnia appetiatiuē: sed etiā intensiue, quia si non etiā intensiue, nō esset diligendus super omnia simpliciter, cum saltem non esset diligendus supra illū gradū intensiōnis, quo supra creaturas diligere possit. Confir. intensio actus proportionari debet perfectioni obiecti: igitur quo obiectū est perfectius, eō actus circa illud debet esse intensior. ac Deus est omnī diligibiliū perfectissimus: ergo & actus circa illum debet esse omnī intensissimus. SACVND A docet, Deum diligendum esse super omnia tantūm appetiatiuē, seu praelatiuē, non intensiue: est communis & vera. Fundam. præcepta debent esse de rebus moraliter possibilibus, & quoad fieri potest, certis; accomodata naturæ & modo operandi ordinatio hominum, qui nō nisi circa moraliter possibilia & certa fertur. si autē sub præceptū non tantūm caderet dilectio Dei, sed etiā intensio dilectionis, non esset hoc præceptū moraliter possibile ac certum: nā aut hæc intensio, quæ sub præceptū cadit, est summa, quæ esse potest cū ordinario auxilio Dei homini collato, aut saltem maior quācunque aliā, quæ circa creaturas ab eodē homine elicitur, aut elici potest. prior modus requirit summū conatū potentiz, qui ob multas, ac varias huius vitæ occupationes, ferè nunquam ab homine adhibetur: nec si adhibeatur, potest homo moraliter esse certus, quod illū adhibuerit. Posterior eandē inuoluit diffic. quod semper homo debeat esse anxius: an intensiori actu amauerit Deum, quā vllā creaturam. Adde, quod satis per se absurdum videtur, quod qui Deum amat vt s. filium verò vt p. hoc præceptum non seruet; seruet autem qui Deū amat vt s. filiū verò vt vnū: ex eo quod primus intensius amet filiū quā Deum: secundus verò intensius Deū, quā filiū, cum tamen longè feruentiorem actū erga Deū exerceat primus, quā secundus.

Est autem dilectio Dei appetiatiua super omnia, quæ ita fertur in Deum, vt præ ipso diligens paratus sit quodcūque aliud bonum contemneret. quo fit, vt talis dilectio essentialiter sit comparatiua, quia præfert Deū in amore omnibus alijs amabilibus. Cæterum non est necesse, vt semper hæc comparatio sit explicita & formalis, sed satis est, si sit implicita & virtualis, vt cum vi huius dilectionis homo est paratus omnia potius perdere, quā per pecc. mortale Deum deserere. Sicut eadē dilectio Dei dicitur implicitè virtualiter includere detestationē omnī peccatorum, quia vi talis dilectionis homo est paratus omnia peccata, quæ menti occurrerint, detestari. Porro non omnis dilectio appetiatiua Dei super omnia est eiusdem perfectionis & gradus: est enim alia aliā perfectior. Nā quæ fertur in Deū appetiatiuē super omnia, tã quæ cadunt sub præceptū, quā quæ cadunt sub consiliū; & quæ non solum efficax est ad euitanda quæcunque mortalia, sed etiā venialia, perfectior est eā, quæ tantūm est appetiatiua super omnia, quæ tantūm cadit sub præceptum, & quæ solum efficax est ad euitanda mortalia. Vnde cum dicitur dilectio Dei appetiatiua super omnia, non necessariò intelligitur super omnia simpliciter, sed solum super omnia quæ amicitiz Dei aduersantur, cuiusmodi sunt omnia mortalia. Quod autē dilectio appetiatiua super omnia distinguatur à dilectione intensiua, clarū est: nam possum aliquod obiectū intensius, minùs tamen appetiatiuē diligere: & vice versā, aliquod magis appetiatiuē, minùs tamen intensè amare, vt parens intensius amat

filiū minorē, magis appetiatiuē maiorem: nā si alterutro deberet orbari, mallet orbari minore, quā maiore. Ratio: ex diuersis causis desumitur intensio, ac appetiatio in actu. vnde interdum augeri possunt causæ intensiōnis, nō autē causis appetiatiōnis, & vice versā: ac proinde interdum augeri potest intensio in actu, nō autē appetiatiōne in eodem, & è conuerso. nā causæ intensiōnis est maior conatus potentiz, melior applicatio obiecti, perfectior cōcausa, pauciora impedimenta potentiam retardantia: causa appetiatiōnis est maior ac melior æstimatio obiecti. ac crescere possunt causæ intensiōnis, etiamsi non crescat, maior ac melior æstimatio obiecti: & contrā, melior de obiecto æstimatio haberi, etiamsi circa idem maior conatus nō habeatur, nec melior applicatio, nec perfectior cōcausa, nec pauciora impedimenta. Igitur possumus aliquod obiectū magis intensè, & minùs appetiatiuē, & contrā, magis appetiatiuē, & minùs intensè diligere. Confir. omnis appetiatio nascitur ex iudicio comparatiuo vnus præ alio: ex eo enim quod iudico, vnū esse melius ac perfectius alio, in amore præfero vnū alteri. Intensio verò nō nascitur ex iudicio comparatiuo vnus præ alio, sed ex maiori conatu & influxu potētiz in actū, qui esse potest absque iudicio cōparatiuo vnus præ alio, sed per meliorem dumtaxat eiusdem obiecti applicationem, & principijs cōproduciui perfectionē. Quod autē sola dilectio appetiatiua super omnia sufficiat ad implendum præceptū charitatis erga Deū, etiamsi remississima sit, Prob. ea dilectio ad implendū præceptum charitatis sufficit, quæ Deum in amore præferat omnibus rebus creatis: talis autē est dilectio appetiatiua Dei super omnia; vt patet ex naturā huius dilectionis. Maior prob. ea dilectio ad implendum hoc præceptū sufficit, vi cuius diligens paratus est omnia potius perdere, quā Deū vel per vnū mortale deserere: at hoc præstat hæc dilectio: ergo. Quod talis dilectio esse possit, etiā si in gradu remississima sit, constat ex principijs: nā possumus talē æstimationē de deo habere, vt propter increatā suā bonitatē præferēdus sit in amore omnibus creatis, & tamē non nisi remissè in talē actum tendere: cum remissio, vel intensio actūs proximè pendeat ex minori vel maiori influxu potentiz, & possit potentia circa idem obiectū eodē modo applicatū, minori vel maiori influxu intēdere. Quod vi huius præcepti ad nullā certā dilectionis intensiōnem teneamur, constat; cum nec vspiā sit talis intensio nobis præcepta, nec ex aliquo principio reuelato deducatur, nec conformis sit suauī prouidentiz dei, qui solet præcepta suis creaturis præscribere, quoad fieri potest, moraliter certa, ne operans sit in cōtinuā anxietate de præcepti obseruatione. Ad fundam. primæ, neg. cōseq. ad prob. si rō super omnia simpliciter importet super omnia tam quæ cadunt sub præceptū, quā sub consiliū, nego, Deum vi huius præcepti diligendum esse super omnia simpliciter, cum teneamur ad seruanda tantūm præcepta: Si importet tantūm omnia ea, quæ diuinæ amicitiz aduersantur, conced. Deum, vi huius præcepti diligendum esse super omnia simpliciter. vnde nego, certam intensiōnem in actu dilectionis esse sub præcepto: est tantūm sub consiliū. Ad confir. debet intensio actus proportionari perfectioni obiecti necessariò & sub præcepto; nego; liberè & sub consiliū, concedo.

15. Sem.

Uterque modus reddit præceptum impossibile, operantem dubium.

16. Explicandū quid sit dilectio Dei appetiatiua super omnia.

Vna alia perfectior.

17. Quomodo distinguitur ab intensiua.

Ratio.

18. Confr.

19. Implentur præceptum amore appetiatiua.

20. Etiam rō remississima.

21. Ad nullam intensiōnem teneamur.

22. Ad fund. prima.

Ad confir.

SECTIO III.

An naturaliter inclinemur ad diligendum Deum plus quam nos ipsos?

23. **C**ertum est, vi charitatis nos inclinari ad diligendum Deum supra nos ipsos, & omnia, cum charitas creata sit quaedam participatio charitatis increatae, quae Deus seipsum diligit: ac Deus seipsum super omnia diligit. Controuersia est, an etiam natura inclinatur ad diligendum Deum plus quam nos ipsos. **PRIMA** sent. negat: *Bonau. in 3. dist. 29. qu. 2. ad 1. & qu. 4. ad ult. Gabrie. q. vn. Coninck disp. 24. de ordine charit. dub. 3. &c.* **Coninck** probat. 1. Experiencia constat, nos magis ferri in amorem nostri, quam Dei. 2. Si naturaliter magis inclinaremur ad amandum Deum, quam nos ipsos, non esset necessaria nobis gratia ad diligendum super omnia Deum, cum nihil facilius nobis sit, quam naturae inclinationem sequi. 3. Sequeretur tam hominem, quam angelum in statu innocentiae positum nunquam peccaturum: cum maxime naturale sit tam angelo, quam homini in statu innocentiae positum rectam naturae inclinationem sequi. **Confr.** Si rationi consentaneum esset, & nobis a Deo praeciperetur, ut semper faceremus id, ad quod a natura magis inclinamur, certum moraliter foret, nullum hominem in eo euentu peccaturum: ergo nec angelus, aut homo in statu innocentiae constitutus, si naturaliter in eo magis ad Deum, quam ad seipsum diligendum inclinati forent. 4. Sequeretur, hominem in pura natura constitutum dilecturum Deum super omnia, nec non omnia eius praeccepta seruaturum: cum nulla sit opus gratia ad faciendum id, ad quod naturam magis inclinamur. 5. Sequeretur, non fore actum heroicum in angelo, vel homine, malle aeternis poenis cruciari, quam vel unum mortale admittendo aeternam felicitatem naturali frui. Sicut de facto non est opus heroicum, ex duobus grauissimis malis illud eligere, a quo natura minus abhorret. ac haec semper minus adhorret ab eo, quod contrariatur bono, ad quod minus inclinatur. Igitur si natura magis inclinatur ad amandum Deum, quam seipsam, sequeretur, quod magis inclinaret ad fugiendum peccatum, quam ad vitandam aeternam poenam: ac proinde minus abhorreret ab huiusmodi poena, quam a peccato.

25. **2. Sent. vera** **S**ecunda affirmat, naturaliter nos magis inclinari ad diligendum Deum, quam nos ipsos. Est communior. *S. Tho. 1. p. qu. 60. art. 5. 1. 2. q. 109. art. 3. & 2. qu. 26. art. 3. Richard. in 3. dist. 29. art. 1. qu. 2. ad 3. Scot. dist. 27. qu. vn. §. istu igitur. Duran. dist. 19. qu. 2. Caiet. 1. qu. 60. cit. art. 5. Bannez. 2. 2. qu. 26. cit. art. 3. dub. 1. Sylui. cod. art. Valen. disp. 3. qu. 4. pun. 2. Suarez de charit. disp. 1. sect. 5. Malder. &c.* **Qua sent. vera** **Prob. 1.** alioqui charitas non perficeret, sed destrueret naturam; quippe quae inclinaret ad oppositum, ad quod natura inclinatur: natura enim inclinaret ad amandum magis se quam Deum, charitas contra, ad amandum magis Deum, quam se. **Confr.** Inclinatione naturae est a Deo, cum sit vel ipsa natura, vel proprietas necessario consequens naturam: absurdum autem est, Deum dedisse talem inclinationem naturae, quae ipsius amori super omnia aduersetur. nam quae Deus ipse ex se immediatè producit, intendit cum ordine ad ea ad quae per se ordinatur: ergo si natura per se inclinaret ad diligendum se magis quam Deum, intenderet Deus naturam cum ordine ad huiusmodi amorem, qui cum sit inordinatus & peruersus, non potest a Deo intendi. Nec est eadem ratio *Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.*

vel de appetitu sensitivo, qui per se inclinatur ad delectabile, vel de potentia libera, quae saepe inclinatur ad malum: nam neque inclinatio ad delectabile est per se mala, cum sit ad conseruandam naturam sensitiuam: accidit autem propter coniunctionem cum alijs circumstantijs, ut interdum actualis inclinatio in obiectum delectabile sit mala. Nec potentia libera per se inclinatur ad malum determinatè, sed est indifferens ad utrumlibet, & a Deo potius datur ad bonum, & non nisi ex peruersa electione creaturae applicatur ad malum. Inclinatione autem ad diligendum se supra Deum, est per se, & semper mala; nec indifferens ad utrumlibet, sed determinata ad unum, cum non sit proprietas libera, sed necessaria. 2. Natura rationalis naturaliter inclinatur ad iudicandum Deum esse supra seipsam diligendum: nam recta ratio naturaliter dicitur, summum bonum, ut Deus, esse summè diligendum; ac proinde super omnia, & consequenter supra seipsam. ac naturalis inclinatio voluntatis non debet esse contraria naturali inclinationi intellectus: esset autem contraria, si naturaliter inclinaret ad diligendum se magis quam Deum. **Minor.** **Prob. cum istae potentiae sint per se subordinatae, & vna in operando pendeat ab alia, non essent rectè institutae, si vna naturaliter inclinaret ad oppositum eius, ad quod inclinaret altera.** unde si intellectus naturaliter inclinaret ad iudicandum Deum esse super omnia diligendum, voluntas autem contra naturaliter inclinaret ad diligendum se supra Deum, ex vna parte deberet voluntas sequi iudicium intellectus, ut naturale regulae sibi a Deo datae: ex alia posset illud non sequi, sed naturalem suam inclinationem, quae cum sit a Deo, licitè posset illam sequi.

3. Ad illud magis ac potius amandum naturaliter inclinamur, a quo magis ac potius nostrum esse pendet, seu quod est magis perfectiorem ac conseruatiuum proprium esse: magis autem ac potius nostrum esse pendet a Deo, quam a nobis ipsis: nam in Deo ut vniuersali bono continetur omne bonum particulare, ac proinde etiam bonum nostrum; in bono nostro non continetur bonum Dei, sicut in bono totius continetur bonum partis; in bono partis non continetur bonum totius. Quae de causa pars naturalis inclinatur ad exponendum se periculo destructionis sui propter conseruationem totius, quia adhuc destructa in se, manet in toto: destructo autem toto, nullam rationem manet in se. Ita quia creatura secundum suum esse continetur in Deo ut in causa vniuersali: a qua essentialiter pendet, Deus autem secundum suum esse non continetur in creatura, naturaliter creatura inclinatur ad conseruandum magis ac potius esse diuinum, quam proprium. Vnde dato casu, quod deberet vel creatura, vel Deus destrui, creatura naturaliter inclinaret potius ad destructionem sui, quam Dei: quia destructo Deo, destrueretur ipsa non solum formaliter & in se, sed etiam causaliter & in Deo, ut in causa & toto eminentiali: destructa autem ipsa in se, adhuc maneret causaliter & eminenter in Deo a quo iterum formaliter reproduci posset. Sicut in casu, quo aut deberet tota Respub. perire cum omnibus suis ciuibus, aut vnus tantum: naturaliter hic ciuis inclinatur ad perniciem propriam, potius quam totius Respub. quia per eunte tota Respub. periret etiam ipse: per eunte ipso, non periret Respub. in qua conseruaretur ut pars politica in suo toto politico, tum per memoriam sui apud ciues & amicos, tum per conseruacionem sanguineos & affines. *Obiicies 1. Arist. axioma: Z 2 Amica-*

Alia ratio appetitus sensitivi.

27. Prob. 2.

Minor.

Prob.

28. Prob. 3. a prior affect.

Igitur magis ac potius naturaliter inclinamur ad amandum Deum quam nos.

29. Di. 66.

Amicabilia ad alterum veniunt ex amicabilibus ad se: ergo naturalis amor in Deum venit ex naturali amore nostri: ergo creatura naturaliter magis amat se, quam Deum. Resp. neg. vlt. conseq. nam ex hoc ipso, quod naturalis amor Dei fundetur in naturali amore nostri, creatura naturaliter diligit plus Deum, quam seipsa: quia ex naturali dilectione sui oritur, vt creatura seipsa magis diligit in deo, vt in toto causali & eminentiali, in quo adhuc in seipsa formaliter destructa cōseruaretur, quam in seipsa vt in parte, quę sine deo nullo pacto cōseruari posset. *Obijcies 2.* ex eo quod creatura naturaliter inclinatur ad amandum deum vt totum, & seipsam vt partem, non sequitur, naturaliter inclinari ad amandum magis deum, quam seipsam. nam tunc solam sequeretur, quādo amando seipsam magis quam deū, sequeretur destructio dei: sed ex eo quod creatura amet se magis quam deū, non sequitur destructio dei: ergo ex hoc non sequitur, quod debeat naturaliter magis diligere deum quam seipsam. Maior prob. idēō naturaliter inclinatur ad amandum magis deum, quam seipsam, quia magis ipsa cōseruatur in deo, quam in seipsa: ergo eatenus naturaliter inclinatur ad amandum magis deum, quam seipsam, quia amando seipsam magis quam deum, destrueretur deus, & consequenter ipsa contenta in deo. Resp. neg. sequel. nam ad hoc quod creatura naturaliter inclinatur ad amandum magis deum, quam seipsam, nō sequitur, vt per maiore amorē sui destrui possit deus, sed lat est, si seipsa creatura quoad suum esse magis pendeat à deo, quam à seipsa, cum hęc naturalis inclinatio fundetur in essentiali dependentiā creaturę à deo, in quo perfectiūs cōseruatur, quam in seipsa. *Obijcies 3.* Quęcunq; creatura naturaliter amat, amat quatenus sibi aliquo modo coniuncta sunt. nā ratio amandi quia à se est vnio & similitudo in natura: ergo naturaliter seipsam magis amat, quam deum. magis est sibi vnita, quam sit deus, cum ipsa sit sibi vnita per identitatē, deus per creationē & cōseruationē. Resp. neg. cōseq. ad prob. esto creatura sit magis vnita sibi formaliter & idēticē: nego tamen esse sibi magis vnita virtute. Cum enim creatura magis in suo esse pēdeat à deo, quam à seipsa, cum implicet sine deo cōseruari, magis virtute est sibi vnitus deus, quam sibi ipsa: & consequenter magis inclinatur ad diligendū deū, sine cuius influxu & virtute nequit in suo esse cōseruari. Ad argu. primę; Primū solūm probat, nos actu elicitō, non innato, magis ferri in amorem nostri, quam dei: quod prouenit ex eo, quod melius efficaciusque apprehēdamus bonū nostrū, quam dei. Cum enim ad amandum nō sufficiat appetitus innatus, sed necessaria quorū sit apprehēsiō rei amabilis, à quā proximē regulatur amor, cūq; sępē magis efficaciusque apprehēdamus bonum, ad quod minus, quam ad quod magis naturaliter inclinamur, sępē accidit, vt vehementiūs feramur in bonū, ad quod minus, quam ad quod magis naturaliter inclinamur. nam quę maior inclinatio, & naturalis appetitus, quam ad cōseruationē sui: cum tamē sępē quis ex vehemēti apprehēsiōne mali seipsū interficiat: licet. n. natura inclinatur ad fugiendum malū vt sibi cōtrariū, ad illud tamē fugiendū, nō inclinatur cum destructione sui, cum potius fuga mali sit propter cōseruationem sui. Ad 2. neg. sequel. nā licet nō sit necessaria gratia vt in actu 1. inclinemur ad diligendū deū supra nos ipsos, est tamē necessaria vt in actu 2. melius efficaciusque

apprehēdamus deū esse magis diligendū, quam nos ipsos. Cum enim ad amandū nō sufficiat naturalis appetitus & inclinatio, sed necessariō etiā requiratur apprehēsiō rei amabilis, nec semper apprehēsiō rei amabilis sit iuxta naturalē inclinationem ipsius amātis, necessaria erit gratia, vt apprehēsiō sit iuxta naturalē inclinationē, quam habemus de diligēdo deo supra nos ipsos. Ad illud quod dicitur, nihil esse nobis facilius, quam sequi naturę inclinationē, verū est, quādo inclinatio elicitā cōformatur innatę, & nulla alia admiscetur naturę cōtraria: secus quādo inclinatio elicitā est cōtraria innatę, vel quādo cū elicitā cōsentanea innatę admiscetur aliqua cōtraria naturę: nā maior vel minor facilitas in operādo proximē oritur ex maiori vel minori inclinatione elicitā, quę fundatur in meliori, vel minore apprehēsiōne obiecti. Ad 3. neg. sequel. nā etiam in statu innocētię, tū propter varia obiecta, quę in eo etiā statu tam ab homine, quam ab angelo melius efficaciusque apprehēsa, vehementiūs eos impulissent ad priuatū amorē sui, quam dei: tū propter innatā libertatem creaturę essentialiter cōiunctā cū naturali mutabilitate, quę nō sępē efficacius cōsiderat ea, quę considerāda sunt. Ad cōfir. neg. sequela. Cum enim facilitas in operādo proximē non oriatur ex appetitu innato, sed elicitō fūdato in meliori efficaciori; apprehēsiōne obiecti, & sępē melius efficaciusque apprehēdamus obiecta, ad quę minus, quam ad quę magis innato appetitu inclinamur, nō sequitur, si deus pręciperet nobis vt sępē faceremus id, ad quod innato appetitu magis inclinamur, certū fore, nos nunquā peccaturos: cum non semper certū foret, nos sępē melius efficaciusque apprehēsurus ea, ad quę magis inclinamur. Adde, quod frequēter cū ijs, ad quę magis inclinamur, apprehēdimus aliqua cōtraria naturę, vt mox. Ad 4. neg. sequel. cum multō magis in purā naturā omni auxilio indebito destitutā occasio fuisset, & propter obiectōrū varietatē, & propter hominis libertatē, naturali mutabilitati cōiunctam, & melius efficaciusque apprehēdendi ea, ad quę innato appetitu minus inclinamur, & ea melius efficaciusque apprehēsa cōtra naturale debitū & innatā inclinationē actu prosequi. Ad 5. neg. sequel. nā licet natura magis inclinatur ad amandum deū, quam seipsam, cum ad seipsam inclinatur vt partē, ad deū vt totū, à quo essentialiter pendet: quia tamē in casu proposito vnā cū bono dei natura apprehēdit mātū sui, absque destructione dei, heroicus actus est, eligere æternas pœnas, potius quam offendere deū, ex quā offēsa nō sequeretur destructio dei: sicut heroicus actus est, eligere mortē à Tyranno intētatam, potius quam deum negare. Ratio: in huiusmodi casibus cū dilectione dei, quę cōformis est inclinationi naturali, simul apprehēditur destructio sui, quę cōtraria est naturę, ad quā superādā requiritur gratia dei. nā in eo dumtaxat casu natura viribus proprijs posset prę dilectione dei eligere destructionem sui, quādo apprehēderet ex offēsa dei destructū iri deū: quia tūc ex destructione apprehēsa dei apprehēderetur destructio sui, tā formaliter & in se, quam eminenter & in causā. Sicut tunc ciuis naturaliter eligeret mortē prę amore suę Reip. quādo ex non electione suę mortis periret tota respub. & cum Rep. ipse: non quando ex nō electione suę mortis tota Resp. nō periret. Confir. nemo negabit naturam intellectuālē naturaliter esse inclinātā ad bonū honestū: verūm si hoc si-

Nota.

36. Ad 3.

37. Ad Confir.

38. Ad 4.

39. Ad 5.

Ratio.

40. Confir.

30. Dicit. 2.

31. Resp.

32. Dicit. 3.

33. Resp.

34. Ad pri. 1.

35. Ad 2.

mul apprehendatur ut contrariū naturæ sensitivæ, heroicū actū esse, prosequi honestū, contēpto bono sensibili. Cū igitur naturalis propensio ad diligendū Deū supra nos ipsos sit ratiū in parte rationali, nō in parte sensitivā, sequitur quōd quādo dilectio Dei apprehēditur ut cōtraria parti sensitivæ, cogamus peculiari gratiā ad diligēdū Deū, s'p'eto bono sēbili nōstro, p'æsertim cūm ex nō dilectione Dei nō apprehēditur destructio Dei, in quo casu homo naturaliter sine speciali gratiā eligeret dilectionē Dei, etiā ut cōtrariā propriæ naturæ sensitivæ: cūm in tali casu maius bonū ipsius hominis esset, ipso formaliter destructo, eminenter & causaliter manere in Deo, utpotē à quo reproduci possit, quā destructo Deo, nec formaliter in se neq; eminenter manere in causā.

SECTIO IV.

An ex charitate teneamur magis nos ipsos, quā proximum diligere?

Hæc cōparatio fieri potest circa triplex genus bonorum, quorū capax est homo, spiritaliū ad vitā æternā cōducētiū, corporis & fortunæ. Dixi, ad vitā æternā: ad differentiā bonorū spiritaliū, quæ ad eā nō cōducunt, ut sunt sciētiæ naturales, & virtutes politicæ. Quoad 1. genus bonorū, cōmunis sent. est; nōs debere magis nos ipsos, quā proximū diligere. ita Schol. cum Magist. in 3. dist. 29. & Thomista cum Angeli. 2. 2. quest. 26. art. 4. Quamvis in argu. Sed contra, colligit ex verbis p'æcepti, quibus modus diligendi proximū sumitur ex dilectione sui ut ex regula: Diliges proximū tuū sicut teipsum. Porro regula semper est prior & potior regulato: ergo prior & potior est dilectio sui, quām proximi. Quam deductionem sumpsit S. Tho. ex August. de mendacio c. 6. ubi ex verbis p'æcepti colligit seipsum diligendum esse plus quā proximū: Nā & ipsa dilectio proximi ex sua cuiusvis dilectione terminum accipit. Aliqui hanc rationē assignant. Quælibet res post inclinationē ad Deū, ut ad summū & vniuersale bonū, maxime inclinatur ad seipsā; ergo etiā charitas post inclinationē ad Deum, ut ad summū & vniuersale bonū, maxime inclinatur ad dilectionē sui; ergo bonū ad dilectionē subiecti, in quo est: cūm non diligit seipsam solum in abstracto, sed etiā in cōcreto, & cōsequēter eū seipsā diligit etiam subiectū, cū quo facit vnum cōcretū. Cōfir. charitas communicat suū effectū formale subiecto, cui inest: at effectus formalis charitatis est cōiungere hominē cum deo: ergo primariō hunc effectū cōmunicat subiecto, cui inest. Ita Suarez disp. i. de chari. sect. 4. n. 8. Sed contra: charitas maxime inclinatur ad diligendū Deū, & ad ea magis, quæ magis placēt Deo, ut cōstat; fieri autē potest, ut aliquod bonum proximi magis placeat deo, quā bonum proprium nostrū: ergo tunc charitas magis inclinabit ad diligendum tale bonum proximi, quām proprii subiecti. Minor prob. si deus alicui habenti charitatem proponeret hunc casum, ut vel per actū dilectionis Dei sibi promitteretur æternam gloriam, ab eādē gloriā omnibus angelis, & hominibus exclusis: vel potius per actū dilectionis proximi, reliqui omnes essent æternā gloriā coronandi, se solo, absque suo tamē peccato, ab eādē excluso; procul dubio in tali casu charitas potius inclinaret ad diligendū proximum, quā seipsum, cum longē maior gloria redundaret in deū ex gloriā & beatit. omnium hominum & angelorum, quā ex sua ipsius ratiū. at charitas magis inclinatur ad ea, quæ sunt magis

gloriosa deo: ergo tali casu homo, ratione charitatis, magis inclinaret ad dilectionem proximi, quā sui. Et fortē in hoc sensu Paulus ad Rom. 9. protulit illa: Optabā ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. sc. eligens pro salute omnium suorum fratrum carere gloriā, absq; propriā tamē culpā. Sanē nullū esset dubiū, quin potius beatus eligeret per actū dilectionis erga proximū, mereri gloriā omnibus hominibus & angelis, utpotē redundatā in maiore gloriā dei, quā per actū dilectionis erga se, gloriā sibi. Quis enim neget, tali casu beatum prælaturum gloriā omnium hominum & angelorum, ne deum priuaret tot tantisque obsequijs, priuaret gloriā propriā: ergo nō semper charitas magis inclinatur ad dilectionē proprii subiecti, quā alieni. quia charitas Patriæ & Viæ est eadē, & cōsequenter eandē habet propensionē erga deum, & ea, quæ magis placēt deo. S. Thomas 2. 2. q. 26. art. 4. hanc assignat: Charitas fundatur in dilectione æternæ beatit. vnde deum diligimus ut principū beatit. nos ipsos ut participes beatit. proximum ut socium eiusd. cōsociatio autē est ratio dilectionis secundū quādā vniōnē in ordine ad deum. at maior est vnitās, quā homo est sibi vnus, quā vniō, quā proximus est sibi coniunctus: ergo potius homo ex charitate diligit seipsū, ut participem æternæ beatit. quā proximū; quia seipsū diligit per vnitatē, proximū per coniunctionē cum eādē beatit. Sed neque hæc ratio satisfacit: 1. quia contra hanc urget argu. supra 2. nō assignat, quod in charitate est potissimum: non est autē in charitate potissima ratio diligēdi proximum, cōsociatio ipsius in beatitudine; sed bonitas increata dei, quæ est potissimū & principale motiū charitatis, tā nostri, quā proximi. vnde in casu supra teneremur magis diligere proximum, quā nos ipsos, nō propter cōsociationem in beatitudine, quæ eo enētū cessaret, sed propter maiore cōplacētiā diuinæ bonitatis, quæ eo casu magis exaltaretur per gloriā tot hominū & angelorū, quā per priuatā ratiūm beatit. vniū nostræ personæ. Efficacior ratio est ex naturā charitatis. Hæc post deū magis inclinatur ad ea, quæ magis placēt deo, etiā in viatorib; ut manifestū in beatis, cūm sit eadem: at de lege ordinariā magis placet deo, ut homo proprijs actibus seipsū perficiat in ordine ad deū, quā proximū: ergo ex natura charitatis de lege ordinaria homo tenetur magis diligere seipsū, quā proximū. Minor prob. tum quia hoc est innatum vnicuique, ut prima ac potior cura sit sui ipsius, cūm vnumquodque magis inclinatur ad perfectionem cōseruationemque sui esse, quā alterius, nisi cōseruatio alterius redūdet in magis bonum totius: quia tunc ex amore, quo pars fertur in totum, fertur etiā in bonū alterius, quatenus redundat in bonum totius. Sed vi charitatis nunquā homo cōparatur ad proximū ut pars ad totum, nisi quādo maior perfectio proximi redundat in maius bonū Dei: quia cūm solus Deus, & nō proximus, sit bonum vniuersale, solum quādo maior perfectio proximi redundat in maius bonum Dei, tenetur homo vi amoris, quo magis fertur in bonum totius, quā partis, diligere magis proximum, quā seipsum. Tū quia vnusquisq; cū sit dominus suorum actū, nō actūm sui proximi; certius cōstatiūsq; poterit seipsum, quā proximū perficere, & per cōsequēs certius cōstantiūsq; intendere & procurare gloriā Dei, quæ ex minori perfectione propria, quā quæ ex maiori perfectione proximi;

41. De tribus his est quæstio.

42. De spiritalibus ad vitam æternam cōducētiū.

43. Ratio Summa.

44. Inefficax.

Casus manifestus.

45. Vis rationis apparet magis in casu proponatur beatit.

46. Ratio S. Tho.

47. Non satisfaciens.

48. Sumitur ratio huius rei efficac ex natura charitatis.

49. Maior per-
fectio proxi-
mi pra mi-
nore nostro
quando cu-
randa?

50. Dicitur.

Resp.

Ratio.

Minor per-
fectio pro-
pria Deo
magis placet
proprie acti-
bus compa-
rata.

51. Coroll. 1.

Ceteris pa-
ribus.

52.

53. Coroll. 3.

in Deū redundat. Dixi, de lege ordinaria: quia per casus extraordinarios, potest, ut supra, maior perfectio proximi per nostros actus procurata, Deo magis placere, quā minor perfectio propria. verū quādiū id nobis certū nō constat, vi praecepti naturalis, magis tenemur ad procurandam minorē perfectionē nobis, quā maiorē proximo: idq; ex eo, quod ad proximū nō cōparemur vt pars ad totū, vtī comparatur ad Deū: Dicitur. Caritas de se sēper inclinat ad diligenda magis ea, quae Deo magis placēt: sed Deo sēper magis placet maior, quā minor perfectio: ergo charitas de se sēper inclinat ad maius diligēdā perfectionē maiorē proximi, quā minorē nostrā: nego vniuersaliter minor, magis quippe Deo placet minor perfectio propria proprijs actibus comparata, quā maior perfectio proximi nostris actibus procurata. Esto maior perfectio proximi magis Deo placeat ipsius proximi actibus acquisita, quā minor perfectio propria nostris actibus comparata. quia Deo nō solum placet perfectio, sed ordo ipse comparandi perfectionem: at rectus ordo comparandi perfectionē est, vt vnusquisque magis suā, quā proximi perfectionem procuret. ita magis Deo placet, vt ego in me ipso vitē vel leue veniale, quā admittendo vel vnū veniale, sim causa impediendi in proximo multa graua mortalia: eo quod Deo non solum placet, vt vitentur peccata, sed ordo vitandi peccata, vt vnusquisque magis, prius, ac potius coeuret peccata in seipso vitare, quā in proximo, iuxta illud Christi Mat. 7. *Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucā de oculo fratris tui.* Vnde in casu, quo mentiēdo essemus causa impediendi multa mortalia in proximo, vi charitatis potius teneremur nō mētiri, & permittere multa peccata in proximo, quā mētiēdo illa impedire. quia nunquā charitas potest inclinare ad procurandā perfectionem proximo per mediū illicitū, vt est peccatū. Infertur 1. charitas nō solum magis inclinat ad dilectionem proprii, quā alterius subiecti, in ijs, quae cadūt sub praeceptū, sed etiā in ijs, quae cadūt sub consiliū: cum sēper ex naturā sua magis inclinet ad perfectionē propriā, siue illa sit sub praecepto, siue sub consilio, quā ad perfectionē alienā, nisi quādo certū cōstet, alienā magis placere Deo. Intellige ceteris paribus: nā quādo perfectio propria est tātū sub consilio, aliena sub praecepto, ei; ad salutē necessaria, vi charitatis tenemur priuare nos maiori perfectione sub consilio, vt subueniamus proximo quoad perfectionē sub praecepto, ei; ad salutē necessariā. Vnde periclitāte salute animi, imō & vitā corporis meorū parentū, teneor priuare mē maiori perfectione Religionis, quā tantū est sub consilio, quā illos in tali periculo relinquare, si aliter eorū necessitati succurrere non possim. Cōsimili ratione magis teneor ad subueniēdū proximo in spiritualibus, vel corporalibus necessitatibus, quā propriae vacate cōtēplationi. 2. Si quis iniuste inuasus probabiliter timet, ne moriatur cū mortali, quod iā cōmiserit; nec putat probabiliter actū cōtritionis se eliciturū, nō solum potest, sed etiā vi charitatis tenetur cū moderamine inculpatae tutele, iniustū inuasorē occidere, si aliter corporale mortē vitare nō possit, vt se aeternā dānatione eripiat. 3. Vi charitatis tenemur ad magis diligēdum Christū, quā nos ipsos. quia Christus includit Deum: ergo quā ratione tenemur diligere magis Deū, eādē magis Christū. Antecamus magis diligere Christi hu-

manitatē, quā nos ipsos, cū Christi humanitas, vt praescindit à personā Verbi, non includat Deū: dico, nos vi charitatis teneri ad diligēdā magis Christi humanitatē, etiā vt praecisa à Verborum quia etiā vt praecisa à Verbo, est natura Verbi: vnde si in aliquo loco replicaretur absque vnione ad Verbū, nō desineret etiā ibi esse natura Verbi: nā vt sit natura Verbi, sufficit, vt alicubi sit personaliter vnita Verbo. Porro vt natura Verbi eleuatur ad participandā eādē dignitatē cū personā Verbi, ac proinde diligēda est plus quā nos ipsi. Sicut propterea dē rationem eleuatur ad participandā eādē adorationem cū personā Verbi. Tū maximē quia humanitas Christi, etiā cōsiderata vt praecisa à Verbo, est primū & vniuersale principiū meritorij totius gratiae & gloriae, à quo omnis gratia & gloria tā hominū, quā in meā sent. angelorum, pendet: igitur diligēda est vt totū vniuersale principiū meritorij gratiae, gloriae, ac totius esse supernat. Difficilius est de B. Virgine, an etiā ipsa vi charitatis sit diligēda supra nos ipsos: nō. n. est bonū vniuersale, à quo vt à toto in aliquo genere pendeat bona particularia reliquorū iustorū, sed solum est pars nobiscū patriceps eiusdē gloriae supernat. Dico, etiā B. Virgo vi charitatis diligēda est supra nos ipsos: quod insinuat *Coninck disp. 25. n. 43. & 61.* dū solā Deiparam inter omnes creaturas excipit ab illo cōmuni praecepto diligendi se magis, quā proximū. Fund. B. V. quā ratione fuit verū principiū generatiū Christi, fuit etiā verū principiū productiū vniuersalis boni meritorij totius gratiae & gloriae: ac proinde diligēda est vt mediātū saltē principiū productiū totius esse supernat. gratiae & gloriae tā hominū, quā angelorū. Cōfir. sicut humanitas Christi, etiā vt ratione praecisa à Verbo diligēda est supra nos ipsos, eo quod sit immediātū principiū vniuersale meritorium totius gratiae & gloriae: ita B. Virgo, vt Mater Christi diligēda est supra nos ipsos, eo quod sit mediātū saltē principiū vniuersale meritorij totius gratiae & gloriae: nā producendo nobis Christū, produxit nobis vniuersale principiū meritorij totius gratiae & gloriae. Quoad 2. & tertij genus bonorū, cōmunis sent. est, hominē teneri magis seipsū, quā quālibet priuatā personā diligere: cōtrā verō cōmunitatē, vel personā publicā, quae cōmunitati perutilis est, magis quā seipsū. Priorem partem colligit *Aug. cit. c. 6. de mēdacio*, ex verbis praecepti, quae non minū intelligenda sunt, de bonis corporis & fortunae, quā animi, ceteris paribus. Vnde doctrinae regulam in praecepto nobis praescriptā excedere docet, qui pro temporali vita proximi suā perdit. Ratio sumitur ex ordine charitatis, qui seruandus est etiā in bonis corporis & fortunae, vt ceteris paribus magis, ac potius ea debeamus diligere ac procurare nobis, quā proximo, cū nō minū in bonis corporis & fortunae, quā animi, insitum sit vniciq; à natura, vt prima ac potior cura sit sui ipsius, Quocirca *S. Th. 2. 2. q. 64. art. 7.* docet, hominem teneri suae vitae magis, quā alienae prouidere. In hac insitā naturae inclinatione fūdatur libera illa facultas, quā recta ratio vniciq; cōcedit ad seipsū defendendū, licitē ac iustē posse cū moderamine inculpatae tutele iniustū inuasorem occidere. Idem dicendū est de charitate, quae naturā nō destruit, sed perficit. Dixi ceteris paribus: nā si cetera paria nō sint; poterit, & saepe debet homo maius, aut certius bonū corporis, vel fortunae proximi minori, aut dubio bono proprii corporis,

Maior diffc.
Solutio.
54. Questio de B. Virgide.
55. Dico.
Fundam.
Cōfir.
36. De bonis corporis vt fortuna asferio.
Ratio offer.57. Ceteris paribus.

corporis, vel fortunæ præferre, vt si mors proximi, sit certa, propria dubia, poterit vt proximum liberet à certa morte, seipsum exponere dubio amittendi propriâ vitâ. Eadem est ratio de bonis fortunæ. Nota, aliquando hominem non teneri sub præcepto propriâ vitâ conseruare, sed æque licitè posse illâ vel conseruare, vel perdere. Quo euentu vtrumlibet ei licitū erit. Vulgaris casus est: nō tenetur homo cū ea difficultate, quam in membri alicuius abscissione experitur, vitâ conseruare. Similis casus foret, si filius iniustè inuaderetur à proprio parente: non teneretur tunc ad propriâ vitam tuendâ, parentē etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere, propter naturale horrorem quem natura sentit in proprio parente necedō; sed posset eo casu permitti le à parente occidi. Quin multi cū *Vittoria apud Suarez. disp. 9. de ord. char. sect. 3.* docent, licitè posse quēpiam à quouis iniustè inuasiū permitti se occipi, potius quàm propriam vitam defendendo, alium occidere: quod etiam probabile censet *Suarez* stando in lege charitatis.

Posteriorē partem docet *S. Tho. 2. 2. qu. 26. a. 3. & 4. ad 3. & ceteri ferè cum Aug. 10. 1. in regula 3.* vbi docet bona cōmunia anteponenda esse proprijs: quo sensu explicat illud Pauli *1. ad Corinth. 13. Charitas non querit qua sua sunt.* Vnum legi *Richard. in 4. dist. 17. a. 2. q. 5.* negantem, hoc esse necessitatis seu præcepti, sed perfectionis tantū seu consilij, idem tribuitur *Syluestro verb. Eleemosyna.* Qui tamen auctores explicandi sunt extra casum extremæ necessitatis. Fundam. semper bonum totius est præferendum bono partis: at bonum communitatis est bonum totius; bonum priuati hominis est bonum partis: nam communitas respectu hominis priuati comparatur vt totū ad partem, ergo. Eadem ratio est de persona, ex cuius salute pendet Reip. incolumitas. Difficultas est, an licitè possit homo propriam vitam exponere pro vita alterius priuati hominis. Negant aliqui his argum. 1. Homo nō est dominus suæ vitæ: ergo nō potest eam morti exponere, nisi propter cōmunē vtilitatē. 2. Nunquā licitum est contra ordinē charitatis agere; nam ordo charitatis est ab ipso Deo, nō minùs quàm charitas ipsa: nec minùs Deus vult, vt seruetur charitas, quàm ordo ipse charitatis: sicut quia ab ipso est natura & ordo naturæ, nō solūm ipse vult, vt seruetur natura, sed etiā ordo naturæ; at ordo charitatis est vt homo magis propriam quàm alienam vitam conseruet: vt constat ex verbis præcepti, quibus præcipimur proximum diligere sicut nos ipsos: at propriam vitam pro vita proximi exponēdo, magis diligere proximum, quàm nos ipsos. 3. Prima cura demandata est vnicuique propriæ vitæ tuendæ.

Contra verò affirmant alij, licitū esse pro alterius vita conseruanda propriâ morti exponere. *Qua sent. probabilior: S. Tho. in 3. dist. 29. q. 1. a. 5. ad 3. Tradere seipsum morti propter amicum, est perfectissimus actus virtutis: unde hunc actū magis appetit virtuosus, quàm vitâ propriam corporalem;* Ita pleriq; *Theol. & Arist. 9. Eth. c. 8. Verum est quod de probo viro dicitur, cum amicorū causâ, & patria multa agere, etiamsi pro ipsis mors fuerit oppetenda.* Ratio: vt *S. Tho. & Arist.* qui mortē pro amico, vel benefactore oppetit, nō plus vitâ corporalem amici, quàm suam, sed potius bonum virtutis in seipso magis diligit, quàm vitam corporale propriam, quia qui pro amico vel benefactore mortem oppetit, illâ oppetit ad seruandâ honestatem

virtutis amicitia, vel gratitudinis, ex cuius motiuo mortem oppetit. Quò fit, vt licitū non sit, ex motiuo conseruandæ vitæ corporalis in proximo, mortem opperere; cū vi huius motiui potius homo teneatur propriâ, quàm alienâ vitam conseruare: sed ex altiori motiuo alicuius virtutis, cuius honestas præualeat amori propriæ vitæ.

Confir. nemo negabit, licitè posse filiū pro cōseruanda vita parentis mortem opperere: ergo etiam pro amico, vel insigni aliquo benefactore. nā si semel licitū est pro virtute propriâ vitâ pro alienâ morti exponere, non erit maior ratio, cur id nō sit licitum semper, cū semper honestas virtutis præualeat amori, et temporalis vitæ. Vnde tunc magis, vt *Arist. & S. Tho.* homo seipsum diligit, cū propter honestatē virtutis temporalem vitâ perdit. At negant aliqui, esse actū virtutis, propriâ vitâ pro alijs morti exponere, cū hic potius sit actus prodigalitatē. Sed cōtra: vt licitū est, illâ pro publici vtilitate exponere, eò quod honestas, quæ in publica vtilitate reperitur, honestatē actū, qui alioqui ex se honestus non esset. ita honestas, quæ reperitur in virtute tuenda, honestatē actū, qui alioqui ex se honestus nō esset. Vnde falsum est, huiusmodi actū esse peccatum prodigalitatē cū nitatur honesto motiuo virtutis, neq; ex eo quod opponitur conseruationi propriæ vitæ, cessat esse honestus & virtuosus: quia nō tenemur vitâ cōseruare cum læsione virtutis. Etenim si nō tenemur illâ conseruare cum peculiari difficultate, & horrore naturæ: à fortiori nec tenebimur illâ conseruare cum præiudicio & læsione virtutis, cū altioris ordinis sit bonū virtutis, quàm bonū naturæ ac propriæ vitæ: proinde licitè possumus illud huic præferre.

Cæterum cauendum, quod aduertit *Suarez. Sapiens. disp. 9. de ordine seruando sect. 3. fine,* ne quis directā ac positiuā actione concurrat ad suam mortē: nam hoc nunquā est licitum: ne quidē ob publicam vtilitatem, cū sit intrinsecè malum: sed tantūm permissiuè se habere, vel non impediendo; cū possit: vt cū quis iniustum inuasiorem non impedit, ne sibi vitam auferat: vel non adhibendo medium, quod posset ad vitam conseruandā: vt cū quis naufragus arripere posset tabulam, in qua saluaretur, & non arripit, sed illam permittit arripi à socio naufrago. Notat *ibid.* non posse hunc, si tabulam iam arripuerit, & in ea insistat, illam alteri cedere: nam tunc positiuè seipsum demergeret, & ad propriam mortem cooperaretur: posset tamen, vt puto, permittere, vt alter à se illā rapiat, non resistendo ei, cū posset: non secus ac iniustè inuasius permittere potest, vt inuasor vitam sibi eripiat, illi non resistendo, cū posset. Præterea, ne is qui pro priuato homine suam vitam exponit, aliunde teneatur pro bono & vtilitate, aliorum propriâ vitâ cōseruare: non enim licet patri familias, qui suos alere debet, vel superiori, aut cuiuscūque personæ publicæ, quæ aliorum curam habet, suam vitam pro vita priuatæ personæ exponere.

Tandem, quod de expositione proprii corporis dictum, proportionaliter intellige, de expositione bonorum externorum, vt ea tantūm pro bonis communicatis exponere teneamur, non autem pro bonis priuatæ personæ: etsi licitè possit quis sua exponere pro conseruandis bonis priuatæ personæ ad conseruandâ amicitia vel aliam virtutem, vt *suprà* de expositione propriæ vitæ: dummodò talia bona nō sint necessaria pro sustentatione propriæ familiæ, vel aliarū

58. Notandum.

Varij casus.

59. Posterior pars a ser.

Prob.

60. Alia diffc. 1. sent. Prob. 1. 2.

3.

61. 2. Probabilior.

Quod caput est.

Ratio.

62. Confir.

63. Dices.

Contra: neque licitum esset pro vtilitate publicæ vitam exponere.

64.

Sapienter Suarez.

Casus.

65.

Aduertendum est.

66.

De fortibus bonis.

personarum, quarum cura nobis incumbit.

67. Ad 1. nego conseq. alioqui neq; posset homo suam vitam exponere pro utilitate communi, quia neq; tunc illam exponit vt dominus: sed ided potest licite, quia honestas, quæ in communi utilitate seruandâ reperitur, honestat talem actû, qui alioqui ex se honestus nō esset: ergo etiã honestas, quæ in tuendo bono virtutis relictæ, poterit talem actû honestare, qui alioqui ex se honestus non esset: esto in neutro actu homo suam vitã exponat vt dominus. Ad 2. nego minor. eiusq; probat. Nam qui suam vitã pro aliena exponit ad conseruandam honestatem alicuius virtutis, magis aliũ quã seipsum non diligit, sed potius seipsum magis secundũ esse virtutis quã secundũ esse naturã, quod licitum est, cum sit bonũ altioris ordinis. Ad 3. vnicuique prima cura demãdata ad seipsum suamq; vitam conseruandam sine læsione & præiudicio virtutis: cum non minũs vnicuique mandata sit cura conseruandi in se virtutem, quã propriã vitã: ergo quando alterutra periclitanda foret, licite & honeste potest homo ne virtus periclitetur, vitam periculo exponere.

SECTIO V.

An iuxta ordinem charitatis semper tentamur maius bonum proximi præferre minori proprio?

70. **S**Vperest, vt ordinẽ charitatis consideremus, comparandõ maius diuersæque rationis bonum proximi cũ minori proprio nostro, vt bonũ proximi spirituale cum temporali proprio corporis: & rursus bonum corporis proximi cũ bono proprio fortunæ. Communis sent. est, maius præstantiusque bonũ proximi præferendum esse minori minusque præstanti bono proprio; eũ rectus ordo charitatis inclinet, vt semper illud bonũ, quod magis accedit ad diuinum, sit præferendũ bono, quod minũs accedit ad diuinum. Est enim charitas creata participatio charitatis increatæ, quæ hunc ordinẽ erga sua obiecta maxime seruat, cui etiã accedit recta ratio, quæ hoc ipsum dicit. Ex hac regula vniuersali deducuntur hæ particulares. 1. Bonum spirituale proximi anteponendum est bono proprio corporis. 2. Bonum corporis proximi præferendum est alicui bono fortunæ proprio. Ratio vtriusque; bonum spirituale proximi ex natura sua longè maius præstantiusq; bonũ est bono proprii corporis: sicut & bonũ corporis proximi maius præstantiusq; est aliquo bono fortunæ proprio. Dixi, aliquo bono fortuna: quia cum bona fortunæ sint necessaria ad conseruandũ bonũ corporis, nō semper bonũ corporis proximi præferendũ est cuiilibet bono proprio fortunæ, sed alicui, nempe illi, quod necessariũ nōn est ad conseruandũ bonũ proprii corporis. Vnde ad saltandã vitam corporalem proximi nō teneor profundere meas opes, quæ necessariæ sunt ad mei corporis meorumq; sustentationẽ. Maior diffic. quando, & quibus casibus ex præcepto charitatis obligemur vitã proprii corporis exponere pro vita spirituali proximi, & bona fortunæ pro vita corporali eiusdem. Nam quod tale præceptũ sit, indubitatũ est ex 3. c. Ep. 1. Ioan. Et nos, inquit, debemus pro fratribus animas ponere. Quod idem confirmat exemplo Christi, Quoniã ille animam suã pro nobis posuit. Idem docet Aug. de mendacio c. 6. Temporalẽ planè vitam suã pro æterna vita proximi non dubitabis vir

Christianus amittere. Hoc enim præcessit exemplũ, vt pro nobis Dominus ipse moreretur. Ratio: charitas colligat homines vt membra in vnum corpus mysticũ, ratione cuius tenetur vnum membrũ alteri in necessitate succurrere, & minũs bonum propriũ pro maiori præstantiori que bono alterius exponere: sicut in corpore naturali pars ignobilior exponit se periculo pro conseruatione nobilioris. Sola diffic. est de tempore, quando hoc præceptum obligat. Et certum est, si quod tempus est, in quò illud obligat, est quãdo proximus est in manifesto periculo amittendi vitam æternã: nec potest alia via illi succurri, quã cũ certo & euidenti periculo amissionis propriæ vitæ corporalis. Velut si nō posset vel moribundus puer baptizari, nisi cum euidenti periculo baptizantis, vel adultus peccator mox moriturus ad iustificandam gratiã se disponere, nisi per sacram. absolutionẽ Sacerdotis: vterque his casibus teneretur cum manifesto periculo amittendi propriam vitã proximo succurrere. Nam etsi possit adultus peccator actu contritionis se ad gratiam disponere, ac proinde nō videatur laborare extrẽma necessitate: ob difficultatem tamen & incertitudinem, quæ est in eliciendo huiusmodi actu, & ob alias circumstantias, quæ hominem in repentina mortẽ minũs idoneũ reddunt ad talem actum concipiendum, moraliter censeretur esse in extrema necessitate salutis: nō. n. hæc extrẽma proximi necessitas consideranda est metaphysicè, sed moraliter.

Cæterũ aduerte, ne vita corporalis nostrã, eademque ratio est de bonis fortunæ, necessaria sit pro salute spirituali aliorum, vt dum illam morti exponimus pro salute æternã vnius, eadẽ priuemus multos, qui ope nostrã iuari possent. Vnde nō liceret, si vnus tantum esset Sacerdos in aliquo oppido, è cuius temporali vitã pendeat salus æterna omnium, aut multorum oppidanorum, suam vitam corporalem exponere pro salute externa vnius, etiã extrẽmè laborantis. Quod tamen intellige, quando aliunde nō posset de alio Sacerdote tali oppido prouideri, vt in Iaponia, vbi paucissimi sunt Sacerdotes, & cum magna difficultate possunt propter tyrannicam persecutionem aliunde aduocari.

Perpendendum quoque, an sit certa spes, vt cum tali periculo nostræ vitæ cum fructu subuenturi simus proximo in extrema necessitate æternæ salutis versanti; quia si potius dubia & incerta, nō tenemur corporalem vitam euidenti mortis periculo exponere pro incerta salute proximi. Ided nec tenemur cum euidenti periculo mortis proximo succurrere, nisi quando est in manifesto periculo, ne ex hac vita discedat sine gratiã, vel tunc vel etiã post aliquod tempus, post quod censeretur certo moraliter in peccato moriturus. Vnde semper perpendendæ sunt circumstantiæ in particulari: & casibus dubijs operandũ, iuxta id quod practicũ iudiciũ prudenter dictauerit. Notat Valen. neminẽ teneri ad inquirendas huiusmodi proximi necessitates: ex practico præcepto charitatis: ex iustitia tenentur animarũ pastores, suarũ ouium necessitates inquirere, vt eis succurrant: nam ad hoc etiã se extendit eorũ obligatio. Vtrĩm non dici in extrema necessitate, versari qui voluntariè exponit se periculo æternæ damnationis: proinde nos non teneor, vt proximũ liberẽ ab æterna morte permittere me ab illo iniuste inuadente occidi

Ad argum. opposita.

68. Ad 2.

69. Ad 3.

71. In hac assert. vniuersaliter intelligenda omnes conueniunt.

72. Regula particularis.

73. Præceptum tale esse.

Diffic. de tempore.

In extrema necessitate salutis æternæ.

75. Aduerte diligenter.

76. Certa sit spes non potius dubia.

77. Nota vlt.

decidi. Ratio: tunc tantum homo dicitur versari in extrema necessitate salutis, ac proinde illi succurrendum, etiam cum manifesto periculo propriæ vitæ, quando non habet medium, vel saltem non nisi cum maxima difficultate euadendi periculum æternæ damnationis: ac qui alium iniuste inuadit habet facile medium tale periculum euadendi, desistendo ab iniusta inuasione: igitur talis non dicitur versari in extrema necessitate: proinde non teneor cum periculo propriæ vitæ ei succurrere. Sed controuersum, an non tantum in extrema, sed etiam in graui necessitate teneamur æternam proximi vitam temporali vitæ propriæ anteferre. Non desunt qui hoc asserunt. Verum communis sent. negat. Quia summum bonum, quod inter temporalia à Deo habemus, est vita corporis: unde non nisi in extrema necessitate extremæ salutis tenemur illam pro proximo exponere: sc. quando proximus aliâ viâ non potest ab æterna damnatione liberari: quàm per iacturâ nostræ vitæ temporalis: in sola autem extrema necessitate non potest proximus aliâ viâ, quàm mediâ nostrâ morte temporali ab æterna damnatione liberari: ergo in ea tantum ex charitate tenemur cum iactura nostræ vitæ temporalis illum ab æterna damnatione eripere. Maior prob. Charitas cum tanta difficultate, quanta est temporalem vitam propriam morti exponere, non obligat, nisi quando aliud medium non suppetit ab æterna damnatione proximum liberandi. At in omni necessitate, præter extremam, proximus habet alia media, licet difficilia, ab æterna damnatione se liberandi. Cæterum si periculum non sit amittendi propriam vitam, aut notabile aliquod bonum fortunæ, charitas sub præcepto obligat ad subueniendum proximo etiam in graui necessitate spiritualis salutis constituto.

68. Controuersia.

Ratio negans.

Hæc seruanda à iis qui solo præcepto charitatis tenentur.

69. Ex iustitia superiores vitæ in graui necessitate adstringuntur.

Qui vitra præceptum charitatis obligantur etiam præcepto iustitiæ ad spirituales salutem proximi procurandam, ut sunt Episcopi, parochi & omnes superiores spirituales erga suos subditos, non solum tenentur cum manifesto periculo vitæ temporalis proximo succurrere in extrema, sed etiam in graui necessitate constituto, ut communis fert opinio. Nam ad hoc ipsum se astrinxerunt ex officio, quod acceptarunt. Unde semper inter eos & subditos interuenit tacitus quidam contractus, illos in graui etiam necessitate in spiritualibus iuandis, etiam cum manifesto periculo propriæ vitæ. Nam ad hunc finem accipiunt stipendia, honoris saltem & reuerentiæ. Quo fit, ut non possint, ingruente necessitate, officio Pastoris renunciare, cum maxime pro tali tempore sit eis collatum officium, & ab ipsis tacite acceptatum. Sicut non potest miles ingruente prælio, militiæ renunciare, cum ad hunc finem sit conductus. Cæterum non tenentur superiores per seipsos, sed possunt per alios necessitatis tempore suis subditis prouidere: cum ex vi officij non teneantur, nisi sufficienter illis prouidere: sufficienter autem illis prouidetur, si per alios idoneos ministros iis prouideatur.

SECTIO VI.

Qualis ordo charitatis seruandus sit inter ipsos proximos?

80. Condiciones 7. perpenda diligenter.

VT rectè hic ordo in praxi seruetur, habenda est ratio omnium circumstantiarum, quæ ad illum concurrunt. Nam sæpè causa, quæ ex

vno capite est potior in vno, compensatur, aut etiam superatur ex alio capite, & titulo in alio. Quo fit, ut licet ex vno titulo vnus sit præferendus, spectatis tamen omnibus, potius alter præferendus sit huic. Porro condiciones, à quibus hic ordo charitatis in praxi pendet, præcipue sunt hæc. 1. Maior aut minor cõiunctio proximi per sanctitatem cū Deo. 2. Maior aut minor proximi authoritas & utilitas in ordine ad alios. 3. Arctior aut minus arcta cõiunctio proximi cū ipso diligente: quæ quadruplex esse potest, carnalis in sanguine, ciuili, seu politica in patria, socialis in officio, moralis in amicitia fundata. 4. Maior aut minor necessitas, in qua proximus versatur. 5. Quantitas, aut qualitas boni, quo proximus periclitatur. 6. Maior aut minor spes proximum iuandis. 7. Maior aut minor damni irreparabilitas. Omnes hæc condiciones examinandæ sunt ad rectum charitatis ordinem in praxi seruandum: & omnib. perpensis, illi magis ac potius succurrendum est, in quo plures grauiorēq; tituli prævalent. Atq; hæc sit vniuersalis regula. Ad particulares statuendas.

Regula vniuers.

Dico 1. Cæteris paribus, magis ac potius succurrendum est personæ, cuius conseruatio redundat in maius & vniuersalius bonum multorum. Fundam. cæteris paribus, semper publicum & vniuersalius bonum præferendum est priuato & particulari: ergo succurrendum personæ, cuius conseruatio redundat in maius ad vniuersalius bonum multorum: nam tunc mediæ saltem anteponitur bonum publicum & vniuersale priuato & particulari. Dixi. cæteris paribus: quia si bonum publicè personæ sit temporale, priuatè spirituale, iuxta regulam vniuers. præferendum est bonum spirituale, etiam priuatè personæ, bono temporali personæ publicæ.

81. Prima particulari.

Dico 2. Cæteris paribus, quod proximus est coniunctior diligenti, eo magis ac potius ei succurrendum est. Regula est August. lib. 1. de doctrina Christiana cap. 28. Omnes homines aequè diligendi sunt, sed cum omnibus prodesse non possis, his potius consulendum est, qui pro locorum, vel temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus consuetius tibi quasi quadam sorte iunguntur: cæ Paulo 1. ad Timoth. 5. vbi præcipit habendam esse curam suorum, sed maxime domesticorum. Nam post Deum, & publicum bonum, vnusquisque ex charitate inclinatur ad seipsum magis, quàm ad alios diligendum: ergo vi eiusdem charitatis ad eos magis inclinamur, qui sunt magis nobis coniuncti. Etenim si regula diligendi proximum est dilectio sui, quod magis proximus per cõiunctionem accedit ad ipsum diligentem, eo magis ac potius est diligendus: hoc enim pacto diligens magis seipsum diligit in proximo.

82. Regula secundæ.

Inferitur 1. Cæteris paribus, præferendos esse conciuēs exteris: & inter conciuēs, collegas non collegis, amicos non amicis, carne iunctos carne non iunctis, benefactores non benefactoribus, sibi commissos cæteris, qui suæ curæ commissi non sunt, sanctos & iustos iniustis & peccatoribus. propter cõiunctionem cum Deo, quam habent iusti, & carent peccatoress. 2. Inter carne iunctos, parentem præferendum esse cæteris omnib. matrem, quæ teste S. Tho. 2. 2. q. 26. ar. 10. ad generationem prolis ignobilius concurrat, nempe ut principium passiuum materiam subministrans, pater verò ut principium actiuum. Unde ad patrem non ad matrem spectat prolis cura. A fortiori præ-

83. Coroll. 1. ad regulam 2.

84. Coroll. 2.

preferendus est fratri, qui nullo pacto ad generationem concurrat. Nonnulla diffic. est de filio, & vxore, an his preferendus sit parens.

85. Filio an preferendus parens? negant.

De filio negant aliqui: eo quod filius sit coniunctior parenti, quam parens filio: tum quia filius, teste Arist. 8. Ethic. 12. est quasi alter ipse in filio propagatus. Vnde parentes filios amant ut seiplos, ut ibid. Tum quia, ut idem, certior est pater de suo filio quam filius de suo patre. Tum quia, 2. ad Corin. 12. non filij parentibus, sed parentes filijs thesaurizare debent.

86. Affirmant.

Affirmant alij, Bannez, Suarez disp. 9. de char. sect. 4. Valen. disp. 3. qu. 4. pan. 5. Coninck disp. 25. dub. 9. concl. 6. tum quia pater est principium, quod se habet ut totum; filius est effectus, qui ut pars: totum semper est magis diligendum, quam pars, non totum in parte. Tum quia maiora, diuiniora, diuturnioraq; beneficia filius accipit a patre, quam pater a filio: nam a patre accipit esse, quod est maximum ac diuinum beneficium; diuturnioramorem, nam ut ibid. Arist. pater statim ac filius nascitur, amat illum; filius autem non nisi progressu temporis parentem incipit amare.

87. Distingunt probabiliter.

Distingunt alij, iuxta naturam inclinationem, magis diligendum esse filium, ad quem natura inclinat ut ad partem ex se decidam: iuxta inclinationem charitatis & recte rationis, magis diligendum esse patrem, a quo maiora ac diuiniora beneficia accipimus. Ita Bonau. in 3. dist. 29. qu. 4. Quae sententia probabilior est: S. Tho. 2. 2. q. 26. a. 9. iuxta quam simpliciter dico, in extrema necessitate preferendum esse patrem filio: ita Arist. 1. 8. Ethic. c. 10. concludit: Atque idcirco non licere filio patrem abdicare, patri autem filium licere videretur: & ratione assignat: reddere enim oportet eum qui debet: at quidquid fecerit filius nihil dignum, collatis beneficijs, fecit: quare semper debet. Et S. Tho. 2. 2. q. 31. a. 3. ad 4. In necessitate articulo magis liceret deserere filios, quam parentes. Priori partem probant argum. primae sententiae testimonium Apostoli intellige extra casum necessitatis, extra quem tantum debent parentes thesaurizare filijs, non filij parentibus. Posteriori confirmant rationes secundae: nam recta ratio dicit, in extrema necessitate preferendum esse benefactori beneficiato: cum igitur parens sit post Deum maximus noster benefactor, cuius gratiam nunquam condignam gratiam referre possumus, preferendus est in extrema necessitate filio, qui tantum est beneficiatus. Nec refert, quod filius sit nobis magis natura coniunctus: nam huic maiori coniunctioni in natura praevalet maior beneficiorum acceptio. Ob eandem rationem mater preferenda est in extrema necessitate filio, cum etiam a matre accipiamus esse, quod non accipimus, sed potius damus filio. Ceterum non arbitror mortaliter peccaturum, qui in extrema necessitate filium patri praefert: quia posset se conformare alteri sententiae suae probabilitate non caret: maximum cum hic excessus ordinis non sit notabilis, ut constat ex varietate opinionum. Quae regula diligenter notanda est in ceteris casibus, in quibus non apparet notabilis excessus tunc non vnum alteri praefert, non est grauiter laedere ordinem charitatis.

Simpliciter preferendus pater filio.

Unde & mater filio.

88. Excessus non notabilis.

Nec grauis lesio.

89. An vxor parens? Affir. his argum.

De vxore posset aliquis iudicare, eam preferendam esse parenti ex illo Genes. 2. Relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit vxori suae. Quod confirmat Christus Matth. 19. Paulus ad Ephes. 5. Vnusquisque vxorem suam sicut seipsum diligit. Praeterea 1. 3. Esdrae c. 4. dicitur homo diligere vxorem suam magis quam patrem aut matrem. Confir-

iuxta diuina oracula magis est coniuncta vxori viro quam pater filio: nam illi sunt duo in carne vna, in qua non sunt filius & pater. Communis sententia cum Magist. in 3. dist. 29. Angel. 2. 2. q. 26. ar. 1. docet in extrema necessitate, patrem, matrem, filium preferendos esse vxori: ex Hieron. Post omnium, inquit ille, Patrem Deum, carnis quoque, pater diligatur, & mater, & filius, & filia; & Ambros. Primum Deus diligendus est, secundum parentes; inde filij; post domestici. Ratio: parentes diligendi sunt ut principium nostri esse; vxor tantum ut socia, & cōprincipium prolis: potior autem amor debetur principio nostri esse, quam cōprincipio prolis, cum maius sit bonum nostrum esse, quod a parentibus accipimus, quam esse prolis, propter quam vxorem amamus. Filios vero amamus ut partem nostri esse, quod eis per generationem communicamus, & per quos nos ipsos propagamus: vxorem autem ut cōprincipium talis propagationis; maius autem bonum nostrum, ac magis intrinsecum est, ipsum esse nostrum in filio propagatum, quam cōprincipium huius propagationis. Igitur in sententia Hieron. Ambros. primo loco pater, 2. mater, 3. filius, 4. vxor diligenda. Etsi Caiet. 2. 2. q. 26. a. 12. putet, vxorem preferendam esse filio: eo quod vxor diligitur ut cōprincipium generationis prolis, quod est quid nobilius. Sed esto, sit nobilius secundum se; quia tamen extrinsecum est, contra vero filius ratione substantiae, quam accipit a patre, est magis idem cum parente, simpliciter haec coniunctio praevalet: licet hic excessus non videatur notabilis, ac proinde non grauiter peccaret qui aliter faceret. Primum Genes. 5. Tho. explicat de derelictione patris & matris, & adhaesione cum vxore quoad habitationem, propter copulam carnalem, non autem quoad necessaria vitae, siue temporali, siue spiritali subministranda.

90. Negant Theologos.

De parentibus.

91. De filijs.

Ordo charitatis.

92. Ad primum testimonium.

93. Ad 2.

94. Ad 3.

95. Ad confirm.

96. Dubium Caiet.

Affirmare videtur S. Thomas. Ambros.

Ratio.

Secundum Apostoli explicat de dilectione, non quoad aequalitatem, alioqui magis debet vnusquisque seipsum diligere, quam quamcumque aliam priuatam personam: sed de dilectione quoad similitudinem: ut sicut homo diligit seipsum, ita ex hac dilectione sui, debet vxorem sibi coniunctam diligere. Tertium ex cit. Esdrae, neque Canonicum est, cum non nisi primus & secundus Esdrae liber Canonicus sit, ut definit Trident. in decret. de Canonicis scriptis. nec tam docet, quid fieri debeat, quam quid de facto fiat: cum potius huiusmodi amor ut peruersus ibid. damnatur: Multi dementes facti sunt propter vxores suas: & serui facti sunt propter illas. &c. Ad confir. supra assignata distinctio de maiori coniunctione quoad habitationem, & totum vnionem copulamque; carnalem non quoad sanguinis vinculum & necessitudinis debitum. Mouet Caiet. cit. q. 26. a. 8. dubium: An pater spiritalis preferendus sit carnali, filiusque spiritalis filio carnali. Et resp. affirmaturque esse sententiam S. Doctoris, qui explicans in 2. argum. Ambros. docentem filios spirituales preferendos esse filijs carnalibus, id verum esse docet de ijs quae spectant ad spiritum: ergo sentit S. Tho. in spiritalibus filium spiritali preferendum esse carnali, sicut & patrem spiritali patri carnali. Idque ex Ambros. l. 1. de officijs c. 7. qui de filijs spiritalibus haec scribit: Neque enim minus vas diligo, quos in Euangelio genui, quam si coniugio suscepissem. Non enim vehementior est natura ad diligendum, quam gratia. Plus certe diligere debemus, quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam quos in hoc tantum saeculo. Ratio: generatio spiritalis est nobilior carnali, cum fundetur in gratia, quae antecellit naturam: estque, ut Ambros. docet

docet perpetua, quia etiã durat etiã in alia vita Eandem sequitur Valen. disp. 3. qu. 4. punc. 5. §. Tertio; pro qua citat Origenem hom. 3. in Cant.

97. Negandum patrem spirituale carnalis preferendum, filiumve.

97. Communis sent. est, tam patrem carnalem, in extrema necessitate preferendũ esse patri spirituali, quã filiu carnalem filio spirituali. Et sanẽ in ijs, quæ p̃tinent ad conseruationem vitæ corporalis, id docet S. Tho. cit. & reliqui. In ijs verb, quæ p̃tinent ad vitam spirituales eadem est ratio: cũ non minũs ratione pietatis teneatur filius in extrema necessitate subuenire parenti in spiritualibus, quã in temporalibus, cũ ad vtrumq; officiu se extendat obligatio filij erga parentem. At par aut maior obligatio in vtroq; genere est in parente erga filium carnalem, quã sit erga filium spirituales in extrema necessitate: cũ non minũs filius per generationem accipiat à patre carnali animam rationalẽ, quã corpus; & consequẽter non minũs debeat à patre carnali in ijs, quæ p̃tinent ad animam, quã quæ p̃tinent ad corpus sibi in extrema necessitate prouideri: igitur non minũs preferendus est filio spirituali in spiritualibus quã in corporalibus. Origen. Ambros. S. Tho. pro contraria citati explicandi sunt extra casum necessitatis, in quo solũ tam pater, quã filius spiritualis preferendus est patri ac filio carnali.

98. Ad aucto.

99. Ad rationem resp. In obligatione charitatis non tam attendenda cõiunctio nobilior, quã intimitior cum ipso diligente: cũ hæc sit norma diligendi proximum. Intimior autem est cõiunctio in natura & sanguine, quia fundatur in participatione eiusdem substantiæ, per naturalem generationẽ physicẽ communicatã, quã in gratia, quæ fundatur in donis supernat. moraliter dumtaxat à Deo impetratis. Præterea naturalis cõiunctio est firmitior ac stabilior, quia fundatur in natura, quæ nunquam muratur. Nec refert, quod filiatio, vel paternitas spiritualis mansura sit in alia vita: nam etiã in alia vita mansura est filiatio & paternitas naturalis: cũ hæc fundentur in natura per generationem communicatã, vel susceptã, quæ in alia vita permanet cum eadem relatione paternitatis & filiationis: alioqui vel non esset nunc in cælis Christus Filius Virginis, vel Virgo Mater Christi.

100. Maior diffic.

100. Et hæc veriora sunt de patre & filio spirituali, inter quos intercedit obligatio tantũ charitatis: vt qui aliũ suã diligentia ad fidẽ, aut ad vitam spirituales conuertisset. Difficultas est de patre & filio spirituali, inter quos intercedit etiã titulus iustitiæ, qualis est inter pastores animarum & subditos, eorũ curæ commissos: an etiam tunc debeat pater spiritualis in extrema necessitate preferre filiu carnalem filio spirituali, de quibus videtur præcipuẽ loqui Caietanus. Ratio dub. pro neg. parte est: arctiori vinculo tenetur talis pater spiritualis in ijs, quæ ad salutem p̃tinent, succurrere filiis spiritualibus, quã carnalibus, quia illis tenetur titulo iustitiæ, ad quã ex officio se obligauit & propter quam stipendium accepit. Vnde ex contractu videtur ad id se obligasse: his autẽ solũ tenetur titulo charitatis. Confir. extra casum extremæ necessitatis, maior est obligatio erga filiu spirituales, quã erga carnalẽ: ergo etiam in extrema necessitate.

Maior ratio dub.

Conf. m.

101. Dico. Ratio.

Dico, etiam de his intelligi doctrinã; ita specialiter Suarez, Coninck, alij, recent. Nam obligatio filij erga parentẽ, sicut & parentis erga filium carnalem præualeat cuicunque obligationi etiam strictissimæ iustitiæ, ratione naturalis vin-

culi; quo pater & filius carnalis per physicã generationẽ colligantur. Quod patet: nam in æquali extrema necessitate constitutis filio carnali & creditor, tenetur pater potius succurrere filio quã creditori: eademq; vel maior ratio est de patre in eadẽ extrema necessitate cum creditore constituto. Igitur sicut tali casu vinculu paternæ charitatis præualeat vinculo iustitiæ, quã quis astringitur erga creditorem: ita omni alio casu idẽ vinculu præualebit cuicunque vinculo iustitiæ. Vnde ad rationẽ dub. nego, in extrema necessitate magis obligare titulu iustitiæ pastoris erga subditu, quã charitatis patris erga filiu, vel filij erga patrem carnalẽ. Neq; est nouũ, aliquo casu magis obligare vnã virtutẽ, quæ tamẽ ex suo genere est minũs obligatiua, quã aliam; vt patet de charitate erga seipsum, quæ in extrema necessitate plus obligat, quã quicunque titulus iustitiæ, cũ eo casu fiant omnia communia. Vnde nec potuit pastor animarum sese obligare ad preferendũ tempore necessitatis subditu sibi in spiritual. cõmissu filio vel patri carnali: cũ nõ possit se obligare cõtra debitũ ordinẽ charitatis. Vti nec potest se obligare, vt in eadẽ extrema necessitate alios sibi præferat; cũ non sit in nostra potestate huiusmodi ordinẽ, qui est iuris diuini naturalis, inuerrere. Eadẽ ratione in pari necessitate hic teneretur potius fratri, vel vxori succurrere, quã subdito propriæ curæ cõmissio.

A posteriori

102. Ad rationem dub.

Exemplum

Titulus charitatis maximè obligat extremæ necessitate ceteri cessant.

103. Ad confirm.

104. Dubium ex his emergẽ Ratio dub.

105. Vera sent.

Ad confir. neg. conseq. nam extra casum extremæ necessitatis, obligatio charitatis saltẽ stricta & rigorosa cessat, cũ tamẽ extra casum extremæ necessitatis, nõ cesset stricta & rigorosa obligatio iustitiæ pastoris erga subditu: nam etiam extra casum extremæ necessitatis, ex iustitia se obligat pastor ad succurrendũ suis ouib. ac proinde cũ nõ sit extra casum extremæ necessitatis eadẽ obligatio charitatis, sit autem eadẽ obligatio iustitiæ; & in extrema necessitate maior sit obligatio charitatis, quã iustitiæ, potior erit ratio, cur in extrema necessitate teneatur homo preferre filiu & patre carnalẽ spirituali, nõ extra hunc casum. Coninck dub. proponit, an etiam superior relig. debeat in extrema necessitate spirituali preferre filiu carnalẽ filio spirituali sibi in religione subdito. Resp. negatiuẽ. Quia cõiunctio Religiosi cũ suo superiore est maior & arctior, quã sit filij carnalis cũ parente: quia Religiosus relinquit patrẽ, & matrẽ, & quidquid in mundo habet, imò & propriã voluntarẽ, vt se ipsum Religioni mancipet: igitur Religio debet illi succedere loco patris, matris, & omniũ. At à patre & matre carnali fuisset in extrema necessitate cuicunque alteri prælatus: ergo etiam à superiore Religionis, qui ei loco patris succedit, debet in extrema necessitate spirituali præferri proprio filio carnali eiusdem. Contra verò idem sentit de patre carnali, nempe in pari necessitate extrema spirituali preferendum esse à superiore religionis cuicunque Religioso suæ religionis: cõ quod cõiunctio filij carnalis cum parente sit maior arctiorq; ratione accepti beneficiij, quã cõiunctio cũ Religioso sibi subdito. Quod probat, quia in extrema necessitate tenetur ad tempus egredi religionẽ, vt ei succurrat, si aliter non potest. Reliqui verò authores vniuersaliter docent, tam parentes, quã filios carnales in extrema necessitate spirituali anteponendos esse quibuscunque filijs spiritualibus. Rich. in 3. dist. 29. ar. 1. q. 9. Bannez 2. 2. q. 26. a. 8. du. 2. Sylu. ibid. q. 2. Suar. disp. 9. de charitate sect. 4. Valen. Alder. & alij

ex no.

Sequitur ex
iactis prin-
cipijs.

ex nostris principijs. Nam coniunctio patris erga filium, & filij erga patrem, post unitatem sui cum seipso, est maior quacunq; aliâ coniunctione, cum fundetur in communicatione, & actione eiusdem naturæ. Nec potest Religiosus huic obligationi, ex tam naturali arctiq; vinculo consurgenti renunciare. Vnde non modò filius ad succurrendum in extrema necessitate parenti, sed etiam parens ad succurrendum in eadem necessitate filio tenetur à Religionē egredi, si alter nō potest illi succurrere. Confir. vt rectè Bannez, coniunctio cum vltimo sine est communis ad omnes proximos, cum omnes in eundem finem cōditi simus: & præterea erga patrē & filiū intercedit specialis obligatio fundata in communicatione eiusdem naturæ, quæ à nulla potest coniunctione superari. Ad fundam. oppositæ. 1. Illud plus probat, quàm intendat: cum non solum probet à superiore Religionis præferendū esse Religiosum subditum filio, sed etiam parenti carnali, quod negat Coninck: nam Religio non solum succe. it loco parentis sed etiam loco filij. 2. Religionē succedere loco parētis & filij, seruatō semper debito charitatis ordine, qui cum sit diuini iuris, non potest à nobis immutari. Notant, non esse mortale talē ordinē inuerrere: cum opposita sent. suâ probabilitate non careat. Scholastic. cum Magist. in 3. dist. 29. & Thomista cum Angel. 2. 2. q. 26. a. 8. & 9. 3. disputant. An aliquādo licitū sit, amicos præponere sanguine iunctis. Lorca apud Coninck disp. 25. nu. 157. putat, licitè posse absq; peccato saltē mortali, amicos & benefactores præponere fratrib. & reliquis inferiori consanguinitatis gradu iunctis, solòq; consanguineos & affines in primo gradu, cuiusmodi sunt parentes, filij, & vxores, præferendos esse alijs. Probat ex Prouerb. 18. sine: *Vir amabilis, siue vt Hieron. legit, Vir amabilis, vel vt in Heb. Vir amicorum ad societate magis amicus erit, quàm frater.* Sed efficacius, ex illo Eccles. 6. *Amico fideli nulla est comparatio.* Vbi amico fideli videtur Scriptura præponere ceteros homines, etiâ sanguine iunctos. Idq; etiam probat auctoritas Valerij Max. l. 4. c. 7. à S. Th. 2. 2. q. 26. a. 8. in 1. arg. relati, qui docet, amicitia vinculu præualidū esse, neq; vllâ ex parte consanguineis viribus inferius. Cōfir. exemplo Pyladis & Orestis, quorū alter pro altero mori voluit. Verū non est à communi sent. recedendū, qui cū Magist. & S. Th. cit. docent, in pari necessitate semper sanguine iunctos præferēdos esse sanguine nō iunctis, vbi specialis ratio nō obstitit: sed quoddā cōsanguineorū cōiunctio per se intimior est & firmitior, cum fūdetur in natura, quæ de se stabilior est quacunq; aliâ coniunctione. Vnde ad 1. testim. Prouerb. Respondet S. Th. illud intelligi quoad maiore duntaxat familiaritatē, quam sæpè cū amico habemus, magis frequentiusq; vtendo illius, quàm fratris, colloquio & consilio, nō autem quoad maiore obligationē, in succurrendo illi magis, quàm fratri in necessitate posito.

Secundū non intelligitur de quouis amico, sed de singulari & insigni, qui simul sit maximus noster benefactor, vt indicat nomen *fidelis*. Ita intellige cit. Valer. & exemplū de Pylade & Oreste. Consentiant igitur Theologi, nō quēuis amicū, sed aliquē, qui præclara & insignia in nos beneficia cōtulit, ac proinde nō titulo puræ amicitia, sed insignis benefactoris præferri posse fratri, imò interdū filio; quin etiam parētī, si parens notabiliter fuit contra filiū crudelis & im-

pius, nullumq; aliud præter ipsum esse, quod per generationē ei communicauit, beneficium præstitit. Contrà verò amicus frequēter à morte cū periculo suæ vitæ & bonorū dispendio amicum liberauit. Ita Bannez 2. 2. q. 26. a. 8. dub. 1. Suar. de char. disp. 9. sect. vlt. n. 15. citatq; *Victoriam in manuscrip. Coninck cit. Valer. disp. 3. q. 4. punc. 5. post 5. Coroll. & alij.* Notant autē ijdem authores, ne quidē tali casu nos teneri, sed solum licitè posse amicū præferre parenti in extrema necessitate. Ratio: vel solum beneficium, quod à parente per generationē accepimus, præualer cuiusquē ab alijs accepto: cum beneficiū à parēte nobis communicatū consistat in ipso primo esse: & quodcunq; aliud supponat primum esse, solumque illud conseruet, & quidem quoad esse corporis tantū, non quoad esse æternum animi, quod etiam à parente accepimus. Ex alia parte nō tenemur ratione impietatis erga nos parentem in extrema necessitate deserere: ergo tali crudelitate non obstante, adhuc possumus in extrema necessitate illum præferre insigni amico & benefactori nostro. Infert Suarez posse in extrema necessitate filium præferri parenti, si parens innocentem filium aggrediatur: quia tunc ad defensionem innocentis filij occidi potest pater, si aliter innocēs filius ab iniusta morte liberari nequeat.

Nota.

Ratio.

III.
Coroll.

SECTIO VII.

An idem ordo charitatis maneat in patria qui fuit in via?

Prima sent. affirm. Duran. in 3. dist. 31. qu. 6. ad 3. & dist. 29. qu. 4. Prob. 1. non est diuersa charitas viæ & patriæ: ex 1. ad Corinb. 13. *Charitas nunquam excidit: at ordo fundatur in natura charitatis, quæ in patria nō mutatur.* 2. Eriâ in patria manet ordo naturalis originis & consanguinitatis: nam hic fundatur in natura per originem transfusâ, quæ in patria non mutatur, vt constat de B. Virgine, quæ etiam in patria retinet relationem maternitatis erga Christum: ergo in patria manet ordo charitatis erga consanguineos; quia non inuoluit imperfectionem, alioqui non posset charitas in illum inclinare; in patria autem manet quidquid imperfectionem non inuoluit. 3. In patria manet ordo diligendi seipsum plusquam alios, etiam sanctiores, vt ab omnibus admittitur: ergo etiam manet ordo diligendi sibi coniunctiores. Quia qui sunt sanguine iuncti magis accedunt ad ipsum diligentē: ergo ab eo sunt magis diligendi, cum magis participant rationem ipsam diligendi.

III.
1. Sententia.

2.

3.

Secunda communis negat, ordinem charitatis in patria manere eundem inuariatum quoad omnia; nam in patria illi post seipsum magis ac potius diligendi sunt, qui per maiorem sanctitatem & gloriam sunt magis coniuncti Deo, per nobilliolem participationem gratiæ & donorum supernat. ratione quorum beati sunt quasi magis consanguinei Deo. Ita S. Th. 2. 2. qn. 26. ar. 13. & Thomista omnes.

IIA.
2. Sententia.

Disco 1. In patria manet ordo charitatis diligendi Deum super omnia, nō tantūm appretiatuē, vt hic; sed etiam intensiuē: Intensius quippe beatus diligit Deū, quàm seipsum, aut quamlibet aliam creaturam. Nam si hic homo, ratione charitatis diligit Deum super omnia appretiatuē, multò magis illum super omnia appretiatuē diliget in patria, vbi hic amor maximè

III.
Pro explicat.

Quoad a-

Confirm.

106.
Ad fundam.
Coninck.

107.
Ad comple-
mentū pra-
sentis con-
trovers.

108.
Vniuersalis
doctrina.

109.
Ad testimo-
nium. I.

110.
Ad 2.

111.
Communis
consensus.

maximè erga Deum perficitur. Amor intensius super omnia, quo beatus seipsum, & reliquos diligit, vnus & beatificus, quo Deum, & seipsum, reliquosque beatos in Deo visos amat eodem amore, quo amat Deum ipsum: hic cum sit vnus idemq; amor in Deum, seipsum, & reliquos beatos, nō potest esse intensior erga Deū, quàm erga seipsum, & reliquos beatos, cum tota intentione tendat in omnes, licet in Deum, vt in principiū & fontē omnis bonitatis, in se autem & reliquos beatos, vt in participes bonitatis: quod est amare Deum plus appetitiuè & obiectiuè, non intensiuè. Vti nec Deus amat se intensiuè, quàm nos, licet amet se plus appetitiuè, & obiectiuè, cum eodem actu se & nos diligit. Alter amor est non beatificus, quo beatus se & reliquos diligit. De hoc assertio. Nam siue hic cōparetur cum amore beatifico, quo Deum clarè visum amamus, siue cum amore libero, quo Deum abstractiuè cognitū diligimus, semper est quoad intensionem remissior, quàm sit quicumque amor erga Deum. Et sanè si cōparetur cum beatifico, luce clarius est, hunc intensiorem esse tam amore quo ceteros beatos, quàm quo nos ipsos diligimus; tum quia reliquos beatos amore non beatifico amamus liberè, Deum necessariò: intensior autem, ceteris paribus, est amor necessarius, quàm liber. Tum maximè, quia Deum amore beatifico diligimus vt clarissimè nobis propositum per visionē beatam: porro idem charitatis habitus intensius fertur in obiectum melius clariūque propositum, vt supra: igitur idem charitatis habitus intensius fertur in Deum per visionem beatam clarissimè propositum, quàm in proprium subiectum, ceterosque beatos, non ita clarè per notitiam extra Verbum explicatos. Hinc sequitur, Deum intensius diligi à Beato amore beatifico, quàm non beatifico: quia amore beatifico diligitur vt applicatus per visionem intuitiuam; amore non beatifico, vt applicatus per notitiā abstractiuam. Probabilius etiam est, vt non solum amore beatifico, sed etiam non beatifico beatus diligit magis Deum, quàm vel seipsum, vel alios beatos quia semper in Deum fertur vt in maius ac præstantius bonum.

117. DICES. Si habitus charitatis fertur in Deum clarè visum secundum totū suum posse, nō poterit per alium actū ferri, vel in Deū abstractiuè cognitū, vel in alios beatos. Quia si tota virtus impenditur in actu dilectionis beatificæ, nulla alia remanet pro alijs actibus dilectionis. Confr. implicat ex terminis, vt charitas totam suam virtutem explicet in amore beatifico, & adhuc possit alios actus nō beatificos elicere, nō minùs quàm implicat, vt causa naturalis producat adæquatū suum effectum, & adhuc possit alium effectum simul producere, nam hoc est producere, & non producere adæquatū suum effectum.

118. Nego sequel. quia charitas fertur in Deum clarè visum secundum totum suum posse, quod exercere potest intra genus amoris beatifici, non autem intra aliud genus extra amorē beatificū. vt cōstat de voluntate beati, quæ cum eodē habitu charitatis nequit intensiorē, vel aliū actum beatificū elicere; nam etiā voluntas beati secundum totū suum posse fertur in Deū clarè visum: cum tamen eadē potentia possit alios dilectionis actus extra beatificū elicere. Ad cōfir. nego, nullā esse implicantiā, vt causa totū suum adæquatū effectū intra vnū genus producat, & nihilomi-

nus virtutē retineat producendi effectū alterius generis, vt patet in adducto exemplo de voluntate ipsa. Et confr. alioqui non potuisset Christus per actū charitatis erga Deum mereri, quia illum necessariò eliciebat, si præter actū beatificum, nō potuisset alium amoris erga Deū elicere.

DICO 2. Beatus vi charitatis, post Deum, seipsum magis diligit tam appetitiuè, quàm intensiuè, nō obiectiuè. i. pater: hic ordo est intrinsicus charitati, quæ idcirco à Deo datur, vt primò & per se propriū subiectū cum Deo coniungat, vt cum vltimo fine: quippè quæ datur vt perfectiua naturæ, natura autē per se magis inclinatur ad perfectionem conseruationemve proprii esse: ergo talis ordo manet in patria, cum sit inseparabilis à charitate. Infertur, vnumquemq; beatū quoad vnionē charitatiuā cum Deo, virtualiter (altem, se ipsum præferre cuilibet alteri beato, non Christo, eiusque S. Matri, vt supra.

2. Pars prob. Ceteris paribus semper intensius ferimur in ea, ad quæ maiore habemus à naturā propensionē. At, ex vi charitatis maiore propensionē habemus ad cōiungendū nos ipsos, quàm proximū nostrū, cum Deo vltimo fine. Igitur ex vi charitatis nos ipsos intensius diligimus, quàm proximum nostrum. Maior prob. vbi maior est propensio naturæ, ibi maior est imperus; nam hic proportionatur illi vt actus 2. primo: ergo vbi est actus vehementior, est etiā actus 2. intensior. Postrema pars cōstat: nā beati quoad amorem simplicis complacentiæ cōformant se diuino beneplacito, obiectiuè volendo vnicuique illud bonū, quod vnusquisque ex diuina ordinatione consecutus est. Ergo obiectiuè vnus beatus non vult sibi maius bonū, quàm de facto habet, & cōsequenter obiectiuè nō diligit se plus, quàm alterū beatū, qui maius bonū ex diuina ordinatione habet, sed potius obiectiuè magis diligit aliū, in quo maius bonum agnoscit. Confr. in patria cessat omnis obligatio seipsum, vel alios magis ac magis in ordine ad Deū perficiendi: ex qua obligatione nascitur, vt semper ex vi charitatis maius bonū nobis, quàm alijs velle, ac procurare debeamus, remanente tantū immutabili ordine diuinæ prouidentię, vt vnusquisque tantū, & nō maius bonū in æternū possideat, quantum in hac vita comparauit. Quo fit, vt tale bonū tam in nobis, quàm in reliquis beatis solum maneat vt obiectū simplicis complacentiæ, nō vt obiectū efficacis desiderij & intētionis. Vnde contra ordinē diuinæ prouidentię vnus beatus obiectiuè vel sibi, vel alteri maius bonum veller, quàm de facto habet. Peres. An salte beatus possit sibi, vel alijs beatis maius bonū sub conditione, quàm de facto habet, velle. Resp. posse, si id sit iuxta beneplacitū Dei; secus, si nō sit. Nam neq; sub cōditione beatus velle potest aliquid, quod nō sit aliquo modo iuxta beneplacitū Dei. Quo fit vt nō possit beatus velle sibi, aut alijs maius bonū naturæ, quod tantū pendet ex beneplacito Dei; possit tamen velle sibi, & alijs maius bonū, quod potuit per merita consequi: cum tale bonum sub conditione desiderare, sit iuxta beneplacitū Dei, qui voluntatē antecedentē habet, vt qui vis beatus maius bonum fuerit per merita consecutus, quàm de facto consecutus est.

DICO 3. In beatis nō omnis omnino charitatis ordo inter sanguine, vel aliā honestā ratione iunctos cessabit: semper tamen maior cōiunctio cum Deo in patria præualebit cuiuscunq; alteri cōiunctioni in natura, vel alia inferiori ratione fundatæ.

116. Non beatificus de quo loquitur.

Nota.

Sequela prob. Confr.

118. Resp.

Ad confirm.

Confr. m. vlt. us.

119. Scipsum post Deum magis diligit beatus appetitiuè.

120. Intensius.

121. Non obiectiuè.

Confr. m.

122. Rogas. Resp.

123.

fundatæ. Ita *S. Tho. 2. 2. q. 26. cit. ar. 13. sine corp.* Continget in patria, quod aliquis coniunctum pluribus modis diligit. Non enim, ait, cessabunt ab animo beati honesta dilectionis causa, tamen omnibus istis rationibus præfertur incõparabiliter ratio dilectionis, qua sumitur ex propinquitate ad Deum. Quibus significat, adhuc in patria, aliquem ordinem charitatis inter iunctos seruari, licet coniunctio cum Deo semper sit præualitura cuicunque alteri coniunctioni. Ratio: cum etiam in patria maneat honestæ causæ coniunctionis fundatæ vel in origine vel in beneficijs in hac vita acceptis, manebit etiam aliquis charitatis ordo inter cõiunctos, vt cæteris paribus, plus diligamus eos; sc. non solum vt nobiscum in eadem beatit. cõsortes, sed etiam vt nostros cõsanguineos, & benefactores: quo titulo non diligimus reliquos: quo fit, vt amor terminatus ad coniunctos, sit, cæteris paribus, appetitiuè maior, quàm amor ad reliquos terminatus. Vnde si in patria esset aliquis beatus, qui æqualè gloriam & sanctitatè haberet cum Deipara, Christus vt filius Virginis, plus amaret & honoraret propriam Matrem, quàm talem beatum: eò quòd Matrem non solum amaret & honoraret, vt sibi in eadem gloria cõsortè, sed etiam vt principium generatiuum suæ humanitatis. Posterior pars ostenditur. Ea coniunctio maior ac potior est in patria, quæ est propria patriæ: at coniunctio beatorum cum Deo est propria patriæ: nam cælestis Resp. beatorum maximè, consistit in gloriosa coniunctione animorum cum Deo: ergo hæc est maior ac potior quàmvis alià in patria. Maior prob. cõiunctio propria patriæ est omnium nobilissima, quippè quæ cõsistit in cõiunctione mentis in Deum, per præstantissimos actus visionis & dilectionis Dei, & per participationè naturæ, ac beatit. diuinæ: ergo præualere debet cuicunque alteri inferiori coniunctioni. Quo fit, vt vnus beatus vi charitatis plus diligit, & honoret alium sanctiorem sibi sanguine non coniunctum, quàm beatum minùs sanctum sibi sanguine coniunctum.

124.
Ratio prioris
partis ex
S. Thoma.

125.
Ratio poste-
rioris partis.

126.
Ad primum
1.

117.
Ad 2.

128.
Ad 3.

Ad 1. primæ neg. conseq. nam licet maneat eadè charitas in patria, quæ fuit in via, nõ tamen manet eadè immediata subiectio, & superioritas, ac proinde eadem obligatio, quæ ex huiusmodi immediata subiectione, & superioritate in via oriebatur. Nam in patria omnes immediatè subijciuntur Deo, cessantibus priuatis subiectionib. tam filiorum ad parentes, quàm subditorum ad superiores: loco quarum succedit immediata subiectione omnium beatorum ad Deum vt ad primum principium & fontem omnium bonorum. Ad 2. concedo, in patria manere ordinem naturalis originis ac proinde aliquem ordinem charitatis erga sanguine iunctos: nego, huiusmodi ordinem præualere ordini coniunctionis ad Deum: quia cum hic in patria sit potissimus, est omnib. præferendus. Quare dico, manere ordinem charitatis erga sanguine iunctos in patria absolutum, cum etiam in patria maneat titulus originis & consanguinitatis: non tamen manere eundem ordinem charitatis erga sanguine iunctos prælatiuum ad alios coniunctiores Deo, vt erat in via: cum in patria titulus cõiunctionis ad Deum præualeat cæteris omnibus ritulis. Ad 3. nego conseq. nam fundam. diligendi seipsam præ alijs manet in patria, in qua tamen nõ manet fundam. diligendi cõsanguineos præ alijs Deo cõiunctioribus. Nam fundam. diligendi seipsam præ alijs, est ipsa naturalis inclinatio charitatis, quæ ad hunc finem datur à Deo, vt per se primò

coniungat subiectum cum Deo ultimo fine. Fundam. diligendi cõsanguineos præ alijs, etiã sanctioribus est tum immediata subiectio inferiorum ad superiores, & prælatio superiorum ad inferiores, tum necessitas providendi sibi, & alijs de rebus ad vitam, & salutem necessarijs: quæ omnia cessant in patria. Dices. Implicat, vt variato obiecto, maneat idè habitus circa tale obiectum: ergo implicat, vt variato ordine charitatis in patria, maneat idè habitus charitatis. Quia ordo est obiectum charitatis: nõ hæc nõ solum tendit ad suum obiectum, sed etiã ad ordinem suorum obiectorum; tendit. n. ad Deum super omnia, ad proprium subiectum præ cæteris, ad vnum proximum præ alio, iuxta maiorem cõiunctionem, cum ipso diligente. Antec. prob. obiectum est specificatiuum habitus: variato autè specificatiuo, implicat manere idè specificatum, cum specificatiuum det ordinem & essentiã specificato.

129.
Dices.

Distinguo antec. implicat, vt variato obiecto formali, maneat idè habitus, concedo: implicat, vt variato obiecto materiali, maneat idè habitus, nego. Ratio: eo tantum variato variatur habitus, à quo habitus specificatur: habitus non specificatur ab obiecto materiali, sed à formali: igitur eo tantum variato variatur habitus. At variato ordine inter proximos variatur obiectum tantum materiale charitatis. Nam ordo formalis in charitate est, magis appetitiuè tendere in ea, quæ sunt magis placita Deo. Etenim cum obiectum formale charitatis sit bonitas Dei, ordo formalis eiusdem erit, magis ac potius tendere in ea, quæ sunt magis placita Deo. Hic autè ordo in patria nõ mutatur: nam ille idè ordo magis diligendi coniunctiores cum ipso diligente in via, materialiter tantum mutatur in patria: quippè qui mutatur in ordinem magis diligendi coniunctiores Deo. Cæterum in via magis placet Deo, vt ordo cõiunctionis cum ipso diligente præferatur: in patria contra magis placet Deo, vt ordo cõiunctionis cum ipso Deo præferatur cæteris: idque propter diuersas causas viæ & patriæ, ac proinde perseuerante eodè ordine formali, variato tantum ordine materiali, propter variationem causarum, perseuerabit idem habitus charitatis in patria, qui fuit in via.

130.
Resp.

Ratio

Patria ac
vix distin-
ctus ordo in
charitate.

SECTIO VIII.

An possit habitus charitatis inclinare in obiectum re ipsa malum, putatiuè tantum bonum & gratum Deo?

Hanc controu. apud nullum agitatum reperio: digna tamen est examine, ad altius penetrandam inclinationem. Prima ratio dub. Nequit habitus fidei infusæ inclinare in obiectum re ipsa falsum, putatiuè tantum verum, & à Deo reuelatum ex disp. 2. scil. 7. ergo neque habitus charitatis infusæ in obiectum re ipsa malum, putatiuè tantum bonum & gratum Deo. Nam idè nõ potest habitus fidei infusæ inclinare in obiectum re ipsa falsum, putatiuè tantum verum, quia alioqui non esset virtus intellectualis, de cuius essentiã est, vt nõ possit esse falsa: ergo neque habitus charitatis infusæ esset virtus appetitiua, si inclinare posset in obiectum re ipsa malum & ingratum Deo. 2. Sumitur ex habitu spei infusæ, quæ nequit inclinare, nisi in bonum re ipsa tale: ergo neque charitas infusa nisi in bonum re ipsa existens. Confir. nequit spes alium vltimum finem sperare, quàm Deum: ergo neque charitas alium vltimum

131.

132.

Prima ratio
dub. pro
parte negatiua.

133.

Secunda.

Confir. m.

timum

134. Tertia.

timū finē diligere, quā Deū. 3. Nequit habitus re ipsā inclinare in oppositū eius, ad quod de se est institutus, quia nulla forma de se inclinare potest in oppositas proprietates: sed habitus charitatis de se est institutus ad diligendum obiectum re ipsā bonum & gratum Deo: ergo nequit inclinare in obiectum re ipsā malum & ingrātū Deo. Minor prob. tum quia habitus charitatis infusē est participatio charitatis increatę, quę non nisi in obiectū re ipsā bonū & gratum Deo inclinare potest. Tum quia quivis habitus habet ali quod determinatū obiectū, à quo specificatur: at hoc in habitu charitatis nō est obiectū re ipsā malū, & ingrātū Deo, sed re ipsā bonum & gratum Deo: ergo obiectū re ipsā malū & ingrātum Deo non poterit esse obiectū charitatis, cū nō possit idem habitus habere plura obiecta contraria inter se. Confir. si habitus charitatis inclinaret in obiectū putatiuē tantū bonū, sequeretur eundē habitū simul inclinare & non inclinare in idē obiectū: consequens est falsum; nā quā inclinaret in idē obiectū, haberet suā specificationē ab illo: quā nō inclinaret in illud, nō haberet suā specificationē ab illo eodē obiecto. Sequela prob. idē habitus inclinaret in obiectū putatiuē tantū bonū & gratū Deo: idem habitus non inclinaret in idem obiectum, si repręsentaretur, uti est re ipsā malum, & ingrātū Deo.

Prob. minor

- 1.
- 2.

135. Confir.

Simul haberet & non habet. v. l. suā specificationem ab eodē obiecto.

136. Desirio.

Fundam. Anteced.

Dico, charitatem infusam non solum inclinare obiectum re ipsā bonum, & gratum Deo, sed etiam probabiliter tantum putatum tale, esto re ipsā tale non sit. Fundam. sumitur ex diversitate virtutis moralis & intellectualis. Nam hæc per se primò respicit conformitatē cognitionis cū obiecto secundum se; illa verò conformitatē operationis cum recto appetitu, mediante pratico iudicio rationis. Igitur potest virtus moralis inclinare in obiectū probabiliter tantum putatum bonū & honestum, esto non possit virtus intellectualis inclinare in obiectū putatiuē tantum verum. Nam in vero tantum putatiuo nō solvatur obiectū formale virtutis intellectualis, quæ est conformitas cognitionis cū obiecto secundum se: salvatur autem in bono probabiliter tantum putato, obiectū formale virtutis moralis, quæ est conformitas operationis cum appetitu recto. Nam ut hic sit rectus & honestus, nō est necesse, ut sit conformis obiecto secundum se, sed sufficit, ut sit conformis pratico iudicio rationis, hæc nunc prouidentur dicentis, hoc esse bonum & honestū. Antec. colligitur ex fine, ad quem hæc virtutes ordinantur. Intellectualis ordinatur ad repręsentandas & exprimendas res secundum se: ergo intrinsecus finis ipsius est, repręsentare res, uti sunt in se: igitur nō est virtus, quę re nō repręsentat, uti est in se, cūm deuiet ab intrinseco fine, propter quē omnis virtus intellectualis instituta est. Moralis autē per se ordinatur ad mores dirigendos: diriguntur autē mores, dum illi conformantur cum appetitu recto per prudens dictamē rationis regulato: nā tunc sunt recti & honesti mores, quādo conformantur cum sua proxima regula quæ est prudēs dictamē rationis. Cūm. n. homo nō habeat, nec habere possit euidentiā de rebus, sufficiens regula ipsius ad rectē honestēq; operandum, nō est bonum re ipsā tale, sed prudenter iudicatum tale.

Colligitur ex fine virtutis.

Moralis diriguntur ad seruandos mores.

137. Confir.

Confir. Obiectum virtutis moralis nō est bonum secundum se, sed per cognitionē apprehensum. Contrā verò obiectū virtutis intellectualis nō est verum apparēs, sed re ipsā existēs. Omnis Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

autē virtus tunc censetur rectē & iuxta suas regulas operari, quando attingit suum obiectum, ad quod attingendū est ordinata. Ergo tunc virtus moralis rectē & iuxta suas regulas operatur, quādo fertur in bonū honestū prudenti ratione putatū tale ad quod attingendum omnis per se ordinatur. Contrā verò tunc rectē, & iuxta suas regulas operatur virtus intellectualis, quādo attingit verū nō apparēs, sed re ipsā tale, ad quod attingendū per se ordinatur. Nā ad id, per se ordinatur virtus, ad quod ordinatur potentia, quā ad operandū iuuat: at potentia intellectualis, quā ad operandum iuuat virtus intellectualis per se, ordinatur ad attingendū verū re ipsā tale: potētia appetitiua, quā ad operandū iuuat virtus moralis, per se ordinatur ad bonū prudēti iudicio rationis putatū. Ad 1. rationē dub. neg. cōseq. nā fides infusa est virtus intellectualis, cuius formale obiectū est cōformitas cū re ipsā secundum se, à qua si deficiat, deficit à ratione virtutis intellectualis, cūm deficiat à fide, propter quē est instituta, sicut deficit scientia à ratione intellectualis virtutis, hoc ipso quòd deficit à cōformitate cū re ipsā secundum se, & degenerat potius in opinionē, quę vel ex eo nō est virtus intellectualis, ut S. Tho. 1. 2. q. 55. a. 4. quia potest esse falsa: cūm de ratione virtutis sit, nō posse à suo obiecto deficere. Est. n. virtus, ut cum Aug. à S. Tho. ibid. definitur, qualitas, quā nullus malē vititur. Charitas verò est virtus moralis, cuius formale obiectū est bonum honestū ut prudēter iudicatum tale: à quo obiecto nunquā deflectere potest charitas; quia nunquam tendere potest in obiectū, quod nō sit prudenter iudicatum honestum. Ad 2. neg. cōseq. nam spes Theol. immediatē regulatur à fide infusā: hæc nequit inclinari, nisi in verū existēs, & à Deo reuelatū: igitur neq; spes infusa inclinari potest, nisi in bonū diuinā fide creditum: ergo si hoc nō potest non esse re ipsā verum, neque illud poterit non esse re ipsā bonum. Maior prob. spes infusa in suum obiectum inclinatur cum summa certitudine & infallibilitate, quia in illud inclinatur ut à Deo promissum: non potest in obiectum ita inclinare, nisi ut fide diuinā creditum: charitas autem non semper immediatē regulatur à fide infusā, sed à prudentia, quæ quā habitus practicus intellectualis inclinare potest in verum probabiliter tantum putatū. Ut si qui, probabiliter iudicaret, in extrema necessitate præferendū esse filium parenti, vel maius obsequium Dei fore, in sæculo manere, quā Religionem ingredi.

138. Ad primam rat. dub.

Opinio non est virtus.

139. Ad 2.

Summa certitudo & infallibilis inclinatio spes.

140. Resp. dupliciter iuxta duplicem sent.

Ad confir. iuxta sent. quæ negat, de vltimo fine dari posse ignorantiam inuincibilem, nego, tam spem, quā charitatem inclinari posse in alium vltimum finem, quā Deum, quia spes inclinatur in obiectum, ut fide diuinā propositum: nequit autem fides diuina proponere obiectum re ipsā falsum: obiectum verò charitatis est vltimus finis super omnia diligibilis per prudentem rationē propositus: at hoc ipso, quòd de Deo nō datur ignorantia inuincibilis, nequit alius à Deo per prudentē rationem proponi, ut vltimus finis super omnia diligibilis: igitur nō potest in tale obiectum inclinare charitas; nam hæc non inclinatur nisi in obiectum prudenter propositum.

Iuxta aliā sent. quæ admittit ignorantiam inuincibilem, saltē ad breue tempus de Deo, neganda est cōseq. Nam spes Theol. immediatē regulatur ex iudicio fidei infusę de obiecto supernat. consequibit ex infallibili promissione diuinā, cumque nequeat fides infusa inclinare in obiectum

141. Iuxta aliā.

Etum re ipsa falsum, putatiue tantum verum, neque spes Theol. inclinare in vltimum finem putatiue tantum verum, cum nequeat tale obiectum proponi fide diuina. Charitas vero cum immediatè non reguletur ex iudicio fidei diuinæ, sed prudentiæ; & possit prudentia infusa, quatenus est virtus intellectualis practica proponere obiectum re ipsa falsum, probabiliter tantum putatum verum, poterit charitas Theol. iuxta hanc sent. inclinare in vltimū finem probabiliter tantum putatum, esto nō possit spes infusa. Ex his inferitur posse actū charitatis, qui circa talē finem versatur, iuxta hanc sent. esse supernat. quoad substantiā, cum possit elici ex ipso habitu supernat. charitatis: nō posse autē actū spei, qui circa eundem finē putatiue tantum verū versatur, esse supernat. quoad substantiā, cum elici non possit ab habitu supernaturali spei.

Spei & charitatis distinctio.

142. Dico.

Dico. Neque spes Theol. immediatè regulatur à fide infusā, sed à practico iudicio prudentiæ: vt patet cum quis sperat se cōsecuturū æternā beatit. nō .n. interna beatitudo proponitur sperati vt consequenda fide infusā, sed practico duntaxat iudicio prudentiæ: cum de fide nō sit, Deū concessurū speranti donū finalis perseverantiæ, quod necessariū est, vt beatitudo ipsa proponatur speranti, vt fide diuinā ab ipso consequenda. Distinguo antec. spes regulatur ex practico iudicio prudentiæ tantum, & nō etiā ex fide infusa, nego. Nam duo in obiecto spei Theol. sunt, in quæ ipsa tendit, possibiliras beatit. & futuritio eiusdē: primū omnino pender à fide infusā, quā proponitur sperati beatit. vt possibilis acquisitu ex infallibili promissione diuinā, quā constat, Deū beatitudinē omnib. promississe, & ad eā consequendā proportionata media præparasse. Secundū pender à practico tantum iudicio prudentiæ, quo sperans beatit. sibi proponit non solum vt consequibilem ex infallibili promissione Dei, sed etiā vt consequendam ex proprijs meritis in gratia diuina fundatis. Vtrūq; iudiciū concurrit ad actū spei Theol. primū de obiecto vt cōsequibili fundatū in sola promissione diuina: secundū de obiecto vt consequendo, fundatū in practico iudicio prudentiæ. Esto igitur spes nō reguletur à fide infusa ratione obiecti, vt cōsequēdi proprijs meritis in gratia fundatis: regulatur tamē à fide infusā ratione obiecti, vt consequibilis ex promissione Dei. Vnde sicut possibiliras beatit. necessariō supponitur ad futuritionē ipsius; ita iudiciū possibilitatis beatit. necessariō præsupponitur ad iudiciū de futuritione eiusdē: & consequenter semper iudiciū fidei in actu spei præsupponitur. saltē virtualiter ad iudicium prudentiæ.

143. Resp.

Consideratur duo in obiecto spei.

144. Ad tertiam rationem dub.

Exemplum.

Ad 3. neg. minor: est enim charitas per se instituta ad diligendū, quod secundum prudentem rationē iudicatur bonū, & gratū, acceptumque Deo. Nam cum charitas sit habitus appetitiuus depēdens in operando à practico iudicio rationis, obiectū ipsius nō est id, quod re ipsa bonū, honestūq; est, sed quod iuxta prudēs iudiciū rationis putatur bonū & honestū: ac proinde non debet ipsa inclinare in bonū vt tale secundum se, sed vt prudētè iudicatū à ratione. Vnde si vnus prudenter iudicaret in extrema necessitate præferendā esse vitā corporalem proximi vitæ propriæ, idq; gratius fore Deo: contra verò alius iudicaret, propriā vitā præferendā esse vitæ proximi, idq; gratius fore Deo: ad vtrumq; per se inclinaret charitas; quia in vtroq; haberet suū obiectū formale, quod est bonū vt prudētè iudi-

catū magis gratū Deo. Quo fit, vt variatio, quæ hīc interueniret, tantum esset materialis, nō formalis. Quod vltius explicatur hoc exemplo. Imponat Deus præceptum Petro, vt in extrema necessitate præferat externum hominē proprio parenti, statim charitas inclinabit ad præferendū huiusmodi hominē proprio parenti: cum tamen, sublato tali præcepto, eadē inclinaret ad præferendū proprium parentē cuiusque alteri vt 10.3. dixi, charitatē in beato per se inclinaret ad diligendū Deū: posito tamen præcepto, vt beatus cesseret ab amore Dei, eadē charitas statim inclinaret ad cessandū ab amore Dei: eò quod tūc cessatio ab amore Dei proponeretur vt gratior & acceptior Deo, quod est formale obiectū charitatis. Siue igitur quod proponitur vt magis diligendum propter Deum, sit re ipsa tale, siue tantum per prudentē rationē iudicatum tale, ad illud per se inclinaret charitas, ad proprium obiectum. Ad 1. prob. nego. etiā charitatē increatam non inclinare in bonum, vt dictatum à practico iudicio diuino. Cæterum, quia iudiciū diuinum falli nō potest, iudicando vt magis diligibile, quod magis diligibile non est, semper obiectum charitatis diuinæ est, quod re ipsa, & nō tantum putatiue est magis bonum & gratum Deo. Ad 2. concedo, charitatē habere determinatum obiectū: nego illud esse bonū à parte rei existens, sed vt prudētè ratione propositum. Ad confir. ex ea tantum sequeretur, eundē habitum inclinare, & nō inclinare pro diuersis temporib. & subiectis in idē obiectū materiale non formale. Confir. in habitu fidei infusæ: nam idem habitus fidei non inclinaret in obiectum putatiue tantum à Deo reuelatum: idem verò habitus inclinaret in idē obiectum re ipsa à Deo reuelatum. Si enim ante diuinā reuelationem proponeretur obiectū vt à Deo reuelatū, ad illud nō inclinaret habitus infusus fidei: factā reuelatione, in illud idē inclinaret idē habitus fidei. Pari ratione, si idē obiectū proponatur vt malū & ingratū Deo, in illud nō inclinaret charitas: idem propositū vt bonū & gratū Deo in illud idē inclinaret charitas. Ratio: potest idem obiectū materiale modò proponi sub formali motiuo habitus, modò sub opposito motiuo eiusdē: habitus autē non inclinaret in obiectum materiale, nisi propter motiuū formale: ergo poterit vnus idemque habitus modò inclinare, modò non inclinare in idem obiectum propositum sub diuersis oppositisque motiuis.

Variatio materialis.

Aliud exemplum.

Ad primam prob. minor.

Ad 2.

145. Ad confir.

Ratio omnium.

DISPUTATIO XXX.

De Misericordia.

DE misericordia propter affinitatē, S. Tho. 2.2.9.30. agit post charitatē, Scholastici cum Magist. in 4. dist. 46. & Thomista cum Angel. cit. & 1. p. 9. 21. Patres eam miris laudibus extollunt. Basil. in Ps. 44. Chryf. multis in locis, præferunt hominibus. in 13. c. Matth. vbi misericordiā uncupat cor virtutum: quia sicut absq; corde nequit viuere animal, ita nec sine misericordia, anima: & in pecul. hom. de misericord. 10. 5. sine, misericordiā vocat, salutis præsidium, fidei ornamentum, propitiationem peccatorum: nam, hac est, inquit, qua iustos probat, sanctos roborat, Dei cultores ostentat, cuius exercitium latum efficit Dominum, placatum exhibet Christum; & homil. 6. in 2. Epist. ad Timoth. opus misericordiæ appellat proprium opus Dei, cui homines simillimos reddit. Laetan.

Affinis charitatis misericordia.

Cor virtutum.

Innocentia proxima.

San. Firmianus de diuinis instit. Misericordiam, ait esse, Innocentia proxima: Illa enim malum non facit, & hac bonum operatur: illa inchoat iustitiam, hac complet. Hilarius in Psal. 51. sine, docet, opera iustitiae misericordiae virtute destituta ad beatitudinis meritum non sufficere. Ambros. l. 1. de officijs c. 11. Bona misericordia, qua & ipsa perfectos facit, quia imitatur perfectum Patrem. Nihil tam commendat Christianam animam, quam misericordia, &c. Aug. l. 9. de ciuit. c. 5. Stoicos reprehendit, quod misericordiam & virtutum choro excludebant, & Ciceronem laudat, quod in Iulio Caesare inter omnes virtutes misericordiam maximè commendat, pro Ligatio: Nulla de virtutibus plurimis admirabilior, nec gratior misericordia: homines enim ad Deos nullam re propriam accedunt, quam salutem hominibus dando. Leo ser. 2. de ascen. sine: Nihil validus est contra diaboli dotes, quam benignitas misericordiae, largitas charitatis, per quam omne peccatum aut declinatur, aut vincitur: & ser. 5. de collect. de hac virtute, Verum, inquit, haec tanta est, ut sine illa caetera etsi sint, prodesse non possint.

Escomium.

Quid sit misericordia?

1. Definitio.

Misericordiam Arist. definit 2. Rhet. c. 8. Tristitiam de malo propinquo in indignum pati quod ipse putat se, vel aliquem suorum passurum. August. cit. Aliena miseria in nostro corde compassionem, quam visq; si possimus, subuenire compellimur: S. Tho. 2. 2. q. 30. a. 1. addit, ut hoc malum sit inuoluntarium: unde a motiuo misericordiae excludit culpam, quae maximè voluntaria est, proinde non miserationis, sed punitionis est moriuum. Quamquam ex alio cap. culpa est moriuum misericordiae, quatenus est contra rectitudinem naturae rationalis cui opponitur: sic enim non tam consideratur ut voluntaria homini, illam committenti, quam ut contraria naturae, illam patienti. Nam rectè dicitur Ang. 13. de Trin. c. 5. Vel sola mala voluntate quisq; miser efficitur, sed inferior potestate, quam desiderium mala voluntatis impletur. Caeterum tristitia, quae in definitione ponitur, non est essentialis misericordiae: alioqui non posset haec virtus esse in Deo & Beatis, in quos nulla cadit tristitia; cum tamè in eis vera sit erga mortales misericordia, ut concedunt tam Scholastici cum Magist. in 4. dist. 46. quam Thomistae cum Angel. 1. p. q. 21. a. 3. Est igitur tristitia solum accidens misericordiae, quod potest adesse & abesse, integrè superstitè naturam huius virtutis, quae in sola promptitudine voluntatis ad subleuandam proximi miseriae essentialiter consistit. Vnde etiam quis nullam de proximi miseriae tristitiam concipiat, modò illius egestatem efficaciter subleuare velit, eamq; de facto subleuet, verum misericordiae actum exercet. Naturaliter tamè, prout haec virtus ab homine viatore exercetur, praeter voluntatem subleuandi, includit displicentiam de modo alterius; quae praecedere solet voluntatem succurrendi proximo. Nam idè mouemur ad succurrendum proximo, quia illius miseria nobis displicet. Haec displicentia, altera in voluntate; altera in appetitu sensitivo, quae est mediū, quo natura vtitur, si non ad tollendam, saltem ad mitigandam proximi miseriae. Magnum quippè leuamen est, habere, qui nobis in malis compatiuntur. Vnde ad misericordiam pertinet, ut quando re ipsam non possumus, affectu saltem proximi miseriae subleuemus. Quod in ijs malis maximè praestandum est, quae propria virtute a proximo propellere non possumus: in quibus saltem affectu debemus proximo succurrere, per

2. Tristitia.

3. Displicentia in bene duplex.

4. Displicentia in bene duplex.

Tom. IV. de Fide, Spe, & Charitate.

externa signa ei nostrum de ipsius miseria conceptum dolorem ostendendo. Nam ut natura ad proprium malum leniendum vtitur lacrymis ac gemitibus, alijsq; affectibus: ita similibus affectibus vti debemus ad mitigandum proximi malum. Quo fit, ut misericordia in homine duplici constet habitu; altero in voluntate, qui illam inclinet & faciliet ad subueniendum proximo; altero in appetitu sensitivo, qui illum moderetur, ne in compassione concipienda vel excedat, vel deficiat: ut enim prioris est, voluntatem inclinare ad subueniendum proximo, quando, & quomodo oporteat: ita posterioris munus erit, appetitum moderari, ne plus minusve quam deceat proximo compatiatur. Nonnulla diffic. est, an iste habitus moderatiuus passionis pertineat ad misericordiam, an potius ad aliquam aliam virtutem. Ratio dub. misericordia est ad alterum; pertinetq; ad iustitiam potestatiuam: hic verò habitus non est virtus ad alterum, sed ad se, cum sit moderatiuus propriae passionis. Confir. etiā liberalitas, & quaeuis virtus iustitiae, alieni iuris adaequatiua, eget passionum moderamine, ne circa suum obiectum vel excedat, vel deficiat: & tamè nemo dicet, habitum moderatiuum passionum pertinere ad virtutem iustitiae, sed vel ad fortitudinem vel ad temperantiam, quae tantum versantur in moderandis proprijs passionibus.

Duplex habitus misericordiae.

4. Difficultas nonnulla. Ratio dub.

Confir.

Dico, hunc habitum passionum moderatiuum non pertinere ad aliam virtutem, sed subordinari eidem virtuti misericordiae, cum eaque componere vnum habitum perfectum. Fundam. hic idem habitus passionis moderatiuus non sistit tantum in propria passione moderanda, sed ulterius per se tendit ad proximi miseriae subleuandam: nam hanc passionem moderatur, ut illam dirigat ad proximi miseriae subleuandam, cum, ut supra, misericordiae sit, non solum proximi miseriae re ipsam propellere, sed etiam affectu mitigare ac delinire: & per consequens non solum habitus alienae miseriae subleuatiuus, sed etiam eiusdem mitigatiuus, pertinet ad virtutem misericordiae.

5. Decisio.

Fundam.

Vnde dispar est ratio de alijs virtutibus ad alterum, quae etiam egent, ne circa proprium obiectum excedant aut deficiant, passionum moderamine: nam nec liberalitas, nec iuris alieni adaequatiuae virtutes aliae a misericordia vtuntur passione moderata, ut proprium obiectum integrè ac perfectè attingant, sed merè actione externam alieni iuris adaequatiuam; & solum moderatio passionis requiritur, ne talis actio impediatur, vel retardetur. In misericordia autem ipsa passio moderata adhibetur ut subleuatiua, seu mitigatiua proximi miseriae, quae non solum tollitur per externam eleemosynam largitionem, sed etiam mitigatur per internum compassionis affectum. Vnde in habitu passionis moderatiuo includitur ordo ad alienam miseriae, ut ad obiectum misericordiae: qui tamen respectus non includitur in habitu passionum moderatiuo ad obiectum liberalitatis, vel alterius virtutis alieni iuris adaequatiuae: cum nec fortitudinis, nec temperantiae habitus, qui in proprijs passionibus moderandis versatur per se dirigatur ad alienum ius adaequandum, sed solum ad componendum subiectum circa proprias passiones. Quo fit, ut etiam si nullum esset ius alterius adaequandum, adhuc istae virtutes per se essent necessariae ad proprias passiones componendas: contra verò si nulla esset proximi miseria subleuanda, nullus necessarius foret habitus propriae passionis circa alienam miseriae moderatiuus.

6. Ad ras. dub.

Dispar ratio miseriae liberalitatis.

7. Dices.

Contrà.

1.

2.

Quaestio
vniuers.

8. Instas.

Resp.

9. Coroll. 1.

10. Coroll. 2.

Dubium.

11. Ratio de-
monstrans.

Dices, moderari passiones appetitus per habitum misericord. existentē in voluntate nō esse necessariū alium in appetitu sensitiuo. Sed contrā: 1. eodē modo dici posset, nullum dari habitū passionum moderatiuum in appetitu sensitiuo, sed omnes passiones ipsius moderari per habitus existentes in voluntate. 2. Non est maior ratio, cur ex frequentatione actuum voluntatis, alienæ miseriz subleuantium, gignatur in volūrate habitus alienæ miseriz subleuatius, & ex frequentatione actuum appetitus sensitiuū, propriæ passionis circa alienam miseriam moderantium, non gignatur habitus etiā in appetitu sensitiuo propriæ passionis circa alienam miseriam moderatiuus. Solum igitur imperatiuē habitus misericordiz in voluntate existens moderatur passiones appetitus sensitiuū, non elicitiuē, quo pacto eas moderatur solus habitus in appetitu sensitiuo existens. Ceterū in quo hic habitus cōsistat in speciebusne sensitivis melius ordinatis, auctis, ac radicatis, an in alia qualitate distincta, *alibi*: sicut, an detur habitus materialis infusus subordinatus infusæ miseric. existēti in volūrate, pendet ex illa vniuersali, an in appetitu sensitiuo dentur huiusmodi habitus materiales supernat. de qua *seq. 10.* Obijcies. Si proximi miseria perfectē subleuatur non solum per externam elemosynæ largitionē, miseriz subleuatiuā, sed etiā per internā compassionē, eiusdē miseriz mitigatiuā, sequitur, nec Deū, nec Angelos posse perfectā misericordiā erga nos exercere, cum neque huiusmodi cōpassionis affectū erga nos exercere. Nego sequel. nam quod homo facit per compassionis affectū & tristitiā, Deus & Angeli altiori modo præstant per internas mentis illuminationes, quibus miseros certiores reddunt de interno affectu & charitate, quæ eorū miseriz subueniūt: cum etiā Deo & Angelis miseria nostra displiceat, licet sine vlla tristitia & dolore.

Infertur 1. in Christo fuisse integrā virtutem misericordiz quoad vtrumq; habitū & spiritualem in voluntate, & materiale in appetitu sensitiuo: de quo constat ex lacrymis, quas miserationis affectu fudit super Ierusalē *Luca 19.* & mortē Lazari, *Ioann. 11.* Quem habitū sensitiuum vnā cum ipso corpore resumpsit in resurrectione; sicut cum corpore reliqua accidentia permanētia, quæ antea habebat, ita & species & habitus existentes in appetitu sensitiuo. 2. In animabus separatis manere tantum habitum spirituale, vt in eisdem manent reliqui habitus, & accidentia spiritualia, quæ cū statu beatitud. vel damnationis nō repugnant: haud tamen in eis manere habitū sensitiuum, qui vnā cum corpore corrumpitur. An autem talis habitus sit saltem in beatis vnā cum corpore reliquisq; accedentibus humanū corpus ornantibus reparandus, affirmatiua pars videtur probabilior, à paritate reliquorum accidentium humanum corpus perficientiā. At, inquires, nunquam beati sunt tali habitu vsuri, cum nunquam compassuri sine cum tristitia. Sed hoc ita sit, sunt eo vsuri ad reminiscēdos actus cōpassionis, quos in hac mortali vita erga proximū exercuerunt: cum in mea sent. habitus acquisiti consistant in speciebus auctis ac perfectis ex frequētatis actibus relicti.

An misericordia sit virtus à charitate distincta?

Quod sit virtus, est de fide: quæ à Christo recensetur inter virtutes, quibus regnū cæ-

lorum consequimur. Cumq; ipsius obiectum sit honestum, & maximè rationi consonum. An discriminetur à charitate proximi?

Prima sent. negat: *Cominck disp. 26. dub. 4.*

concl. 4. ad quam inclinatur Bannez. 2. 2. qu. 30. ar. 9. dub. 1. Prob. 1. ex diuinis oraculis, quæ proximi charitatem cum misericordia confundunt, illamque semper explicant per opera misericordiz. Ita Christus Luca 10. interrogatus à legis perito, quid necessarium foret ad vitā æternam consequendam? respondit illi, si præceptum charitatis Dei & proximi seruaueris. Charitatem verò proximi per opera misericordiz explicat, vocatque misericordiam. Idem docent Jacob. in sua Can. 6. 2. & Ioan. ep. 1. c. 3. Ratio: eiusdē

1.
Controuer-
sia non leu-
i. sent.

virtutis est, velle bonum proximo, & oppositum malum ab eo auersari: sed charitatis est, velle ac procurare bonum proximo: ergo eiusdem charitatis erit, cōtrarium malum ab eo auersari ac propellere. Confir. 1. eadem virtute charitatis nobis & bonum diligimus, & malum auersamur: ergo eadem similiter virtute charitatis & bonum proximo diligimus, & malum ab eo auersamur. 2. Dolere de peccato, quā malum Dei est, actus est charitatis: ergo dolere de malo proximi, quā malum proximi est, erit actus charitatis erga proximum.

Prob. ratio.

Confir. 1.

2.

Secunda affirmat: est communior, *S. Tho. 2. 2. qu. 30. præcip. ar. 3. ad 4.* vbi misericordiam appellat virtutem moralem: & *ar. 4. ad 2.* distinguit à dilectione etiam proximi. Efficacius illā docet *qu. 31. ar. 1. in corp. & ad ult.* vbi misericordiz diuersum assignat motiuum à motiuo charitatis, vt rectè *Calet. cit. qu. 30. ar. 3. ibi-que Syluius.*

13.
2. Sent.
probabili-
ter.
S. Thomad.

Eandem expressit Apost. ad *Coloss. 3.* vbi postquam exhortatus fuerat ad misericordiam, aliaque virtutes, concludit: *Super omnia autem hæc, charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* Quibus distinguit misericordiam à charitate, quam vt apicem & reginam omnium virtutum vltimo loco receperet. Quod autem hic loquatur de charitate etiam erga proximum docet *Anselm.* qui citata verba explicans: *si verò mens charitate ducitur, & proximi dilectione constringitur, cum tentationum motus quilibet motus suggererint, obiectum se illis ipsa dilectio opponit, & nascentia in corde vitia reprimit.* Hieron. explicans, quæ sit hæc charitas, ad quam Apost. exhortatur: *Super hæc omnia, inquit, est charitas: quia omnem, quem diligimus, sustinemus: & non omnem, quem sufferimus, diligimus.*

14.
Paul.

Anselm.

Hieron.

Ratio: ea virtus distinguitur ab alia, quæ diuersum habet motiuum; quod est constitutum distinctiuumque virtutis: at misericordia diuersum habet à charitate motiuum: nam motiuum charitatis est bonū, quā est perfectiuum suppositi, cui illud volumus & procuramus, quod *S. Tho. not. qu. 31. ar. 1.* vocat bonum sub communi ratione boni. Motiuum autem misericordiz est bonum quā est subleuatium alterius mali: vt sic enim nouam induit rationem formalem, sufficientem ad specificandam distinctā virtutem. Idem quippe bonum, si amerur proximo vt perfectiuum ipsius, fundat charitatem & amicitiam, quæ respicit bonum amici, quā bonum amici est, sub nullo certo titulo limitatum: si amerur vt compensatiuum beneficiorum, fundat gratitudinem; si vt adæquatiuum iuris legalis, iustitiam; si ex decencia & conuenientia personæ largientis, liberalitatem; si

15.
Prob. ra-
tione.

vt sub-

Exempl.

vt subleuatiuum egestatis alterius, misericordiam. Sicut idem bonum volitum Deo, quod bonum Dei est, nullo certo titulo limitatum, fundat charitatem erga Deum: idem volitum vt recompensatiuum diuinorum beneficiorum, gratitudinem; vt adæquatiuum diuini iuris læsi, penitentiam; vt ipsi Deo debitum, tanquam primo principio, Religionem.

16. Ad scripturas opposita.

Vnde ad testimonia scripturæ: misericordia sæpe cum charitate confunditur propter affinitatem; propter quam S. Thom. de hac virtute egit post charitatem, cum aliis de eâ agere debuisset post prudentiã, vbi agit de virtutibus moralibus. Explicatur autem charitas proximi à scripturâ per opera misericordie tum quia hæc plerumque supponunt charitatem, à quâ imperatur: tum maximè, quia vt disp. 28. sect. 1. per huiusmodi opera misericordie satisfacimus præcepto charitatis erga proximum, erga quem nõ obligamur peculiari actu interno charitatis, vt *ibid.* sed satis fuerit, si illi externo opere tempore necessitatis subueniamus, ex quocunque

17. Ad rationem concessio 1010 argu. neg. vlt. confiq.

motiuo id præstemus. Ad rationem: sicut possumus velle bonum proximo ex alio motiuo, quàm charitatis, ita ex alio v.g. misericordie quâ subleuatiuum est ipsius miserie; possumus ab eo malum auerfari ac propellere. Quare sicut non est solius charitatis, velle bonum proximo, sed etiam liberalitatis, gratitudinis, iustitiæ, misericordie ita nec solius charitatis erit, ab eodem malum auerfari ac propellere. Argumentum autem supponit, non posse ex alio motiuo, quàm charitatis, bonum proximo intendi ac procurari. Ad 1. confir. sicut non ex vno tantum motiuo possumus bonum velle proximo, malumque ab eo auerfari: ita neque ex vno tantum motiuo possumus bonum velle nobis, oppositumque malum à nobis auerfari. Possumus enim, aduersarijs non repugnantibus, velle nobis bonum non solum ex motiuo charitatis, sed etiam spei: an autem ex motiuo etiam misericordie controuertunt Doctores. Negat S. Thom. *cit. qu. 30. ar. 1. ad 2.* esse propriè misericordie ad se ipsam: eo quod misericordia propriè est ad alterum, non ad se ipsum, nisi secundum quandam similitudinem. Ex quo infert, neque propriè misericordiam esse erga cognatos, eo quod hi sint aliquid nostri. Affirmat Suarez disp. 4. sect. 1. iuxta illud Ecclesi. 30. *Miserere anima tua:* quod teste August. in Enchi. cap. 76. *Verissimè dictum est.* prob. sicut possumus velle bonum alteri, vt subleuatiuum est ipsius miserie; ita ex eodem motiuo possumus velle bonum nobis. *Qua sent. probabilior.* Ad 2. confir. sicut possumus de peccato dolere ex diuersis motiuis, vel quatenus est contra Deum vt amicum, & vltimū finem, quo pacto talis dolor spectat ad charitatē: vel quatenus est contra Deum vt benefactorem, vel legislatorē, aut primū principium, sub quâ ratione spectat ad alias virtutes: ita possumus de malo proximi dolere ex diuersis motiuis spectantibus ad diuersas virtutes. At obijcit Bannez: non est distincta virtus necessaria, nisi vbi est distincta difficultas superanda; vnde quia circa bonum in cõmuni nulla est difficultas, nulla ponitur virtus peculiaris: at nulla est peculiaris superanda in subueniendo proximo, vrgente necessitate, diuersa ab ea, quæ est in benefaciendo proximo, extra casum necessitatis: quia qui efficaciter amat proximum, paratus ei benefacere extra necessitatem, multo magis paratus erit, ei succurrere in necessitate, cum casus necessitatis non augeat, sed minuat potius difficultatem benefaciendi proximo. Nego vniuersaliter maior. nam distincta vir-

18. Ad 1. confir.

Probari potest.

19. Ad 2.

20. Inferri Bannez.

Ergo nulla misericordia à charitate distincta.

tus est necessaria etiam propter distinctum motiuum formale attingendum: constat de virtute spei, & charitatis erga nos ipsos, quæ communiter ponuntur vt distinctæ, esto non sint distinctæ difficultates superandæ: cum nulla sit peculiaris difficultas in amandis procurandisque nobis bonis supern. ex motiuo propriæ charitatis, distincta à difficultate in eisdem bonis amandis procurandisque ex motiuo spei. Vnde nego, circa bonum in communi non posse in nobis aliquem habitum gigni. nam sicut ex frequentatione huiusmodi actuum voluntas fit magis ac magis propensa ad bonum in communi diligendum: ita ex eorundem actuum frequentatione acquiritur habitus, qui in maiori propensione, & inclinatione ad consimiles actus eliciendos consistit: Dixi, in nobis: nam in angelis, qui perfectas & intuitiuas rerum species habent, fortè nullus ex talibus actibus gignitur habitus, cum summam habeant promptitudinem circa obiecta, quorum intuitiuas species habent.

21. Resp. virtus non gignitur ab est propter distinctam diffic. superandam.

22. Ad prob. dist. paritas.

Cæterum peculiaris ratio est ponendi distinctum habitum misericordie quæ non est ponendi distinctum habitum circa bonum in communi: nam ad bonum in communi non solum voluntas nostra nullam habet difficultatem, sed naturaliter etiam ad illud propendet vt ad obiectum proprium, quod proprijs actibus attingere potest. Obiectum misericordie præsertim supernat. cum sit extra sphaeram suæ naturæ virtutis, indiget distincto habitu ad illud attingendum. Neque ad id sufficit habitus charitatis, cum hic non se extendat extra suum obiectum formale, quod est bonum proximi vt perfectiuum suppositi, non vt subleuatiuum miserie.

Quotuplex sit misericordia, & an sit omnium virtutum perfectissima?

Quoad 1. dico; misericordia, altera acquisita & naturalis quoad substantiam; altera infusa & supernat. quoad essentiam. ita qui admittunt misericordiam à charitate distinctam. Fundam. sicut motiuum misericordie, alterum naturale regulatum à dictamine luminis naturalis; alterum supernat. regulatum à dictamine luminis supernat. ita duplex virtus specificata ab hoc duplici motiuo. Cõfir. sicut miseria, altera, quæ est priuatio perfectionis ac felicitatis naturalis; altera, quæ priuatio perfectionis ac felicitatis supernat. ita virtus, altera quoad substantiam naturalis, subleuatiua miserie naturalis; altera supernat. subleuatiua miserie supernat. Vnde sicut misericordia naturalis nõ se extendit ad motiuum misericordie supernat. ita nec misericordia supernat. ad motiuum naturalis: cum vnaquæque virtus cõtineatur intra limites sui obiecti formalis. Porro misericordia supernat. infunditur vna cum reliquis habitibus infusis; augeturque meritorie per actus etiã aliarum virtutum in homine iusto, non in peccatore, in quotalis habitus vnà cum reliquis, fide & spe exceptis, demeritorie deperit. Misericordia verò naturalis augetur physice per actus naturales, non solum in iusto, sed etiam in peccatore, in quo per peccatum non amittitur, vt nec cæteri habitus acquisiti. An autem præter habitum supernat. infusum, detur habitus misericordie supernat. acquisitus, genitus ex actibus supernat. misericordie, pendet ex illâ quæst. an ex frequentatione actuum supernat. gignatur in nobis habitus supernat. quoad substantiam diuersus ab habitu infuso eorundem actuum supernat. de qua 10. 8.

23. Duplex misericordia.

Duplex motiuum. Duplex misericordia.

24.

Vniuersalis quæst. alibi.

25. S. Tho. do-
Arinam dif-
ficilem ex-
plicat Caiet.
rectè.

Quoad 2. S. Tho. 2. 2. qm. 30. ar. 4. affirmat. misericordiam secundum se esse omnium virtutum maximam, non respectu habentis. Nam si habens superiorem habeat, ei melior est charitas, quâ coniugitur Deo superiori, quàm misericordia, quæ subleuat defectus inferiorum: In Deo autem, qui superiorem non habet, & melior, & maior est misericordia. Caiet. explicat in hunc ar. rectè: illa virtus dicitur maxima secundum se, quæ maximam in se exigit perfectionem: illa verò dicitur maxima, respectu habentis, quæ habentem reddit maximè perfectum. Misericordia dicitur maxima, non quia maximè perfectum reddit habentem, nam potius charitas reddit habentem maximè perfectum, ratione perfectissimi obiecti, in quod redit: sed quia, cum sit subleuativa miseriarum simpliciter, exigit in se perfectionem actus puri. Nam sicut misericordia subleuativa alicuius miseriarum exigit in subleuante ut sit immunis à tali miseria, quam debet subleuare: ita misericordia simpliciter exigit in subleuante, ut sit immunis ab omni miseria simpliciter: & quia omnis potentialitas, cui subiecta est omnis creatura, est quædam miseria, idèd misericordia simpliciter exigit, ut misericors sit immunis ab omni potentialitate, quam debet subleuare, ac proinde exigit, ut sit actus purus: quam perfectionem nulla alia virtus per se exigit: proinde sola misericordia, considerata secundum perfectionem, quàm ipsa exigit in subleuante, est omnium virtutum maxima: propter quod proprium Dei dicitur misereri, & miserando suam omnipotentiam manifestare, quæ in pura actualitate fundatur. Caiet. sequuntur Thomista: etsi aliqui putent, illam non esse ad mentem S. Tho.

Potentialitas
creaturæ est
quædam miseria.

26. Suarez acriter impugnat illam explanationem.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

3.

Haec Suarez rationes non obstant.

27. Dico cum Caiet. misericordia secundum se est perfectior virtutibus Theologicis.

Ad 1.
Ad 2.

Suarez disp. 4. de miserie. sect. 3. id impugnat. 1. charitas est fons misericordiarum: ergo perfectior. 2. Non solum creaturæ est melior charitas, quia per eam coniugitur Deo, sed etiam ipsi Deo: cum melius sit Deo, summo amore sibi coniungi, quàm aliorum misereri. 3. Nobilior est obiectum charitatis, eiusque actus, quàm misericordiarum. 4. Non minus charitas est benefactiva, quàm sit misericordia subleuativa: ergo non minus summa charitas est infinitè benefactiva, quàm summa misericordia infinitè subleuativa, & consequenter non minus una quàm alia requirit actum purum infinitè perfectum ac potentem. 5. Adhuc charitas excedit misericordiam, quia per charitatem Deus communicat maius bonum actu infinitum, cum per charitatem communicet increatam suam naturam per productionem tertiæ personæ: per misericordiam autem non nisi bonum creatum, idque semper actu finitum, cum nequeat omnem potentialitatem à creatura tollere. Præterea docet, quod etsi misericordia superet fidem & spem, cum non includat imperfectionem, quam hæc virtutes includunt, propter quod in Deo est misericordia, non fides & spes: simpliciter tamen in nobis fides & spes superant misericordiam, obiecti nobilitate ac dignitate. Verum ratio 1. tantum probat, charitatem esse ordine priorem, non autem perfectiorem misericordiam. 2. Solum probat de actibus, non de virtutibus secundum se. Nam comparando charitatem & misericordiam in ordine ad actus, melius est Deo, summo amore sibi coniungi, quàm aliorum misereri: quia illa est perfectio intrinseca Deo, hæc extrinseca. Comparando verò eas in ordine ad perfectiones, quas secundum se exigunt in subiecto, in quo sunt, maiorem perfe-

ctionem in suo formali conceptu exigit misericordia simpliciter, quàm charitas simpliciter: nam misericordia simpliciter per se requirit in Deo actum purum, quem non requirit charitas simpliciter: siquidem hæc posset esse summa, etiam si non esset actus purus. Unde materialiter tantum summa charitas in Deo supponit actum purum, non autem formaliter, & ex proprio suo conceptu, ut supponit summa misericordia. Nam hæc non posset esse summa, nisi esset subleuativa omnis miseriarum possibilis, ac proinde nisi ipsa immunis esset ab omni potentialitate. At verò illa posset esse summa, etiam si non esset purus actus, modò esset communicativa totius bonitatis, quam in se habet, Puritas igitur actus in misericordia simpliciter importatur formaliter & constitutiue, quia importatur per ordinem ad suum proprium obiectum: in charitate solum materialiter, cum non importetur per ordinem ad obiectum, sed ad subiectum, in quo reperitur. Ad 3. vltro concedit Caiet. misericordiam excedi à charitate ratione actus & obiecti. Ad 4. neg. vtraque conseq. nam adhuc charitas esset summa, si tantum esset communicativa totius bonitatis, quam in se includeret, etiam finitam: non esset autem summa misericordia, si finitam tantum perfectionem includeret: quia dicitur summa, eò quod sit subleuativa omnis miseriarum possibilis, quæ infinita.

Ad 3.
28.
Ad 4.

Quintum probat tantum de actu & termino charitatis, non de ipsa virtute secundum perfectionem, quam formaliter exigit per ordinem ad suum obiectum. Neque ex eo quod charitas in Deo sit communicativa infinitæ perfectionis, & productiva tertiæ personæ, sequitur, quod sit actus purus: quia posset communicare infinitam perfectionem in certo genere: misericordia verò summa simpliciter, cum debeat esse subleuativa omnis omnino miseriarum, nequit esse limitata ad certum genus perfectionis, sicut nec miseria, cuius ipsa est subleuativa, limitatur ad certum genus. Atque hæc vera tantum sunt de summa misericordia, prout reperitur in solo Deo, non autem prout reperitur in nobis, in quibus semper est imperfecta ad certum genus perfectionis limitata. Quare in nobis non modò perfectior est charitas, quia per eam coniungimur Deo, sed etiam fides & spes: nam etiam per has virtutes coniungimur Deo, per fidem & spem inchoatiue, per charitatem consummatiue.

29.
Ad 3.

Misericordia & miseria infinita ex-
tra genus.

In nobis charitas est perfectior miserie.

30.

Ratio: charitas dicitur summa potissimum ex affectu, quo est sui ipsius communicativa quo fit ut ad summam charitatem sat esset, si esset communicativa totius perfectionis quæ posset summus amans communicare: unde si infinita in vno tantum genere communicare posset, talis charitas diceretur summa: at misericordia dicitur summa ex virtute subleuativa omnis omnino miseriarum; quo fit ut etiam si subleuarit omnem miseriam quam summus misericors posset, si tamen non esset subleuatius omnis omnino miseriarum non diceretur talis misericordia summa simpliciter; quia hæc desumitur per ordinem ad miseriam subleuabilem.

DISPUTATIO XXXI.

De Eleemosyna.

DE eleemosyna disputant Scholastici cum Magist. in 4. dist. 15. & 16. Thomista cum suo 2. 2. qm. 32. Summista verb. Eleemosyna. Quam scripsit ornant encormis eleemosynam.

miris encomijs extollunt sacra oracula, Tob. 4. Eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras: &c. 12. Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, qua purgat peccata, & facit inuenire misericordiam, & vitam æternam. Ecclesi. 3. Eleemosyna resistit peccatis: Daniel. 4. Eleemosyna dicitur redimere hominem à peccatis; Actor. 10. Cornelij eleemosyna, dum adhuc gentilis esset, dicitur ascendisse in cõspicuum Dei propter quam meruit ab angelo moneri, vt Petrum adiret, à quo de rebus fidei instructus baptizaretur. Et Matt. 25. Christus vocat benedictos à suo patre eisq̃ue regnum cœlestis possidendum tradit, qui in hac vitâ misericordes fuerunt in subleuandâ pauperû miserâ, eleemosynis, alijsq̃ue misericordiæ operibus. Nullum opus magis deprædicat, Chrysof. sine hom. 31. in 12. cap. Genes. Nihil prorsus à nos eximere potest à gehennâ ignis atque largitas eleemosynarum: & hom. 34. in 13. cap. Genes. Nullû omnino aliud bonum sic poterit restringere peccatorum nostrorum incendium, vt eleemosyna largitas, ista & peccatorum nostrorum abolitionem operatur, & magnam nobis fiduciam conciliat, & præparat, vt ineffabilibus illis bonis frui tunc liceat: & hom. 19. in 2. Epist. ad Corinth. Iustos facit eleemosyna, peccata quasi ignis consumens: quam & cum Apostolo gratiam appellat homil. 16. in eand. & magnû bonum, quo Deum ipsum nobis debitorem constituimus; & torquem auream, initio expos. Epist. ad Philipp. & hom. 32. ad Hebr. Dei amicam eiq̃ propinquam, omnium gratiarum impetratricem, peccatorum expultricem, reginam virtutum, cui cœli portæ aperiuntur, nullusq̃ue cœlestiû ianitorum ei audeat dicere: Quæ tu es, vel vnder sed omnes eam à regione suscipiunt: homines similes Deo facit: aliasq̃ue laudes illi ibid. tribuit. Multa de hac virtute August. in Enchir. à cap. 69. & deinceps. Leo Papa Eleemosynam præfert Ieiunio ser. 3. de Ieiunio Pentec. quam serm. 2. de Collectis appellat remedium humanæ infirmitati diuinitus datum ad delenda peccata. Ambros. serm. 30. de eleemos. explicans illa Christi Luca 11. Datis eleemosynam, & omnia mundi sunt vobis, eleemosynâ vocat, vnam ac solam virtutem, quæ cunctorum est redemptio peccatorum. Paribus laudibus illam celebrant reliqui Patres: Scholastico more ea disputabo, quæ ad ipsius naturam proprietateq̃ue explicandas maximè conducunt.

SECTIO I.

Quotuplex sit Eleemosyna, & cuius virtutis actus.

D VPL. ex Eleemosyna, corporalis, & spiritalis, illâ subuenimus corporis proximi necessitatibus, hac animi. Vtraque diuiditur in species 7. his versibus contentas:

Vistio, potu, cibo, redimo, tego, colligo, condo. Consule, castiga, solare, remitte, ser, ora.

Quæ 1 versu, ad corporales, quæ 2. ad spirituales proximi necessitates subleuandas pertinent. diuisionis sufficientiam assignat S. Tho. 2. 2. qu. 32. art. 2. qui & omnes alias ad hunc duplicem septenarium numerum reducit, ex his, quæ ad animam subleuandam ordinantur præferendæ per se sunt ijs, quæ aptæ sunt ad corporis miseriam propellendam, nisi in casu, vt S. Tho. 2. 2. sit. qu. 32. art. 3. quo proximus esset in extremâ

necessitate corporali, in quâ si ei non subueniretur, esset in periculo mortis; eo quod subleuatus à necessitate corporali subleuari posset à spiritali. In æquali verò periculo constituto succurrendum potius erit in necessitate spiritali, si non sit spes amplius illi succurrendi in tali spiritali necessitate. Atque hæc quoad primum.

Nota eleemosynam per se importare opus alterius miseræ subleuatiuû; quod in misericordiâ corporali sæper est aliqua actio externa subleuatiua illius miseræ: in cuius subleuationem impenditur: in spiritali aliquâdo est sola actio interna, qualis oratio ad Deû facta pro proximi indigentia. Quæritur igitur, cuius virtutis actus sit illud opus, quod in proximi subleuatione impenditur: Ratio dub. potest idè opus esse obiectû plurimarû virtutû, ac proinde nõn necessario erit actus miseric. nã plerûq; quod est obiectû virtutis, est eiusdè virtutis actus, vt sunt opera externa miseric. quæ simul sunt obiectû alicuius virtutis, & actus eiusdem: eo quod illâ terminant vt obiectum, & simul formaliter cõstituunt cû interno actu eiusdè ynum actum perfectû virtutis, ex interno & externo cõflatû, Cû igitur possit eadè pecuniæ largitio, ex grã facta pauperi elici ex motiuo liberalitatis, pœnitentiæ, aut charitatis, nõ apparet, quo pacto illa per se sit actus miseric. Pro quâ re distinguenda bonitas in quouis opere miseric. altera sumpta ex intrinseco sine; ad què causandû suâ naturâ ordinatur, vt est subleuatio egestatis in pecuniæ largitione, tristitiæ mitigatio in opportunâ & prudèri consolatione afflicto exhibita; altera sumpta ex fine extrinseco ad què ex intentione operantis dirigitur, qualis esset honestas pœnitentiæ aut liberalitatis, ad quâ externâ pecuniæ largitione operans dirigeret. Priorè bonitatè opus eleemosynæ habet ex se, ratione cuius per se dicitur materia & actus solius miseric. Posteriorè ex intentione operantis, ex cuius ordine & imperio esse potest materia cuiuslibet virtutis. Primû prob. illud opus per se est propria materia & actus alicuius virtutis, ad cuius finè cõsequendû est necessarius: at omnia opera, quæ suâ naturâ sût subleuatiua miseræ proximi, sût necessaria ad consequendû finè miseric. quæ per se respicit proximi egestatè vt subleuandâ. Igitur omnia huiusmodi opera sunt per se propria materia & actus solius miseric. cû nulla alia virtus respiciat proximi miserâ vt subleuandâ. Cõfir. Ideo exterior actio alterius iuris adæquatiua per se est propria materia & actus solius iustitiæ, quia suâ naturâ est adæquatiua alterius iustitiæ: ergo idè externû opus eleemosynæ per se est materia & actus solius miseric. quia suâ naturâ est subleuatiuû proximi miseræ. Secundû cõstat: quia potest operas ad cõsequendû finè vnius virtutis adhibere vt mediû actû alterius virtutis: vt ad consequendû finè pœnitentiæ, quæ est diuini iuris per peccatum læsi refartio, adhibere vt mediû actum miseric. vel liberalitatis. Igitur ex intentione operantis materia, quæ per se est propria solius miseric. fieri potest materia cuiuscunq; alterius virtutis, cû nulla sit virtus, ad cuius finè cõsequendû adhiberi nõ possint opera miseric. Nã vel est virtutis circa Deû, & sic omne opus miseric. exerceri potest in obsequium Dei: vel est circa proximû; & cû omne opus miseric. per se tendat in bonum proximi, quodlibet ordinari potest ad consequendû finè virtutis versatis erga proximû: vel est circa se ipsû, propriasq̃ue actio-

3. Pro explicitiõne secundæ.

Quæritur Ratio dub.

4. Duplex bonitas in opere misericordis.

5. Vna ex intrinseco sine.

Confir.

6. Altera ex intentione operantis.

Chrysof.

August.

Ambros.

Patres ceteri.

2. Theologi distinguunt eleemosyn.

Eleganter.

Sapienter S. Tho.

7.
Duplicitur
adhib. sur
opus miseric.

Duplex ho-
nestas actus.

3.
Coroll. 1.

9.
Coroll. 2.

10.
Coroll. 3.

11.
Dices.

Resp.

nes, ad quas moderandas adhiberi possunt opera
 miseric. vt ad moderandum nimium affectu pe-
 cunia adhiberi potest eleemosynæ largitio: ad
 moderandum affectum iræ, vel acedia adhiberi
 potest feruēs ac prudens cōsolatio erga afflictos,
 & sic de cæteris. Nota, posse opus miseric. ex in-
 tentione operantis adhiberi ad cōsequendum finē
 alterius virtutis; vel tātū imperatiuē, vel etiā eli-
 citiuē. Imperatiuē tātū adhibetur, quādo opus
 miseric. elicitur ex proprio tātū motiuo miseric.
 licet imperetur ex motiuo alterius virtutis: velut
 si pœnitentia imperet actū eleemosynæ eliciendū
 ex virtute miseric. quo casu duæ concurrunt vir-
 tutes, altera imperās, eliciens altera: & cōsequē-
 ter huiusmodi actus duplex erit honestas, vna in-
 trinseca ex virtute eliciente; altera extrinseca ex
 virtute imperāte: quæ si opus externum eliciat ex
 proprio motiuo, tunc eadē virtus erit imperās
 & eliciens: vt si pœnitentia ex suo proprio moti-
 uo refarciendi ius diuinū læsum eliciat actū elee-
 mosynæ, eadē virtus pœnitentiæ erit simul im-
 perans & eliciens externum opus miseric. Vnde
 tali casu opus externum eleemosynæ nō nisi hone-
 statē virtutis pœnitentiæ participabit, cum nō
 nisi sola virtus pœnitentiæ concurrat ad tale o-
 pus externū, quæ simul est imperans & eliciens.
 Infertur 1. nō esse opus eleemosynæ, vel quod
 clericis soluitur pro Missæ celebratione, vel quod
 Parocho impenditur pro suo officio obeundo:
 cum hæc potius sint eis debita vt stipendia. Vnde
 etiam si isti ex proprio patrimonio haberent,
 quo se sustentaret, adhuc eis debita essēt huius-
 modi stipendia. Quod signū est, hæc eis nō debē-
 ri titulo eleemosynæ ac miseric. quæ solā proxi-
 mi egestatem vt subleuandam respicit, sed titulo
 iusti stipendij. Secus de ijs quæ dātur Religiosis
 mendicantibus, cum hi sint verē pauperes. Nec re-
 fert, quod paupertatē amplexi sunt voluntariē,
 cum hoc non obstat veræ paupertati, cæterū
 intellige id de ijs, quæ huiusmodi Religiosis dā-
 tur titulo eleemosynæ ad subleuandam eorum
 paupertatem, non quæ eis dantur titulo grati-
 tudinis, vel stipendij ob acceptum aliquod
 beneficium. 2. Magis meritorium est opus elee-
 mosynæ, quod nō solū elicitur ex motiuo mi-
 seric. sed etiam imperatur ex motiuo pœnitentiæ,
 vel alterius virtutis: nam eō opus est magis me-
 ritorium apud Deum quod plurium virtutum ho-
 nestatem participat: quod autem elicitur ab vna
 virtute, & imperatur ab alia, nō solū participat
 honestatē virtutis elicientis, sed etiā imperantis:
 quippe quod cū vtriusque virtutis actū cōponit
 vnum integrū opus humanū perfectius. 3. Qui-
 liber actus virtutis non solū imperari potest à
 charitate sed etiā à quacunque aliā virtute. Fund.
 licet imperare ex officio actus virtutum, illius
 tantū virtutis sit, quæ pro obiecto habet ea-
 rumdem finem, cuiusmodi est sola charitas; quæ
 quia pro obiecto habet Deum vltimum finē, ex
 officio imperare potest actus omnium virtutum,
 cum sint media ad suum obiectum consequen-
 dum: tamen non repugnat, vt vnaquæque virtus
 imperet actus aliarum virtutum, ijsque vtatur vt
 medijs ad suum finem consequendum: vt inter-
 dum spes imperat actum charitatis ad æternam
 gloriam, quæ est ipsius obiectum, consequendam.
 Dices. Nequit virtus inferior se extendere in a-
 ctum virtutis superioris, cum illū nō contineat
 intra suam sphæram: ergo nequit virtus inferior
 imperare actum virtutis superioris. Nego cōseq.
 Vt enim virtus inferior imperet actum virtutis

superioris, necesse non est, vt attingat obiectum
 formale ipsius, cum non debeat illum imperare
 ex motiuo illius virtutis, cuius est actus pro-
 prius, sed ex motiuo suo proprio. Spes enim cum
 imperat actum charitatis, non imperat illum ex
 motiuo charitatis, sed ex motiuo proprio conse-
 quendæ æternæ gloriæ vt sibi bonæ: charitatis
 verò est, quæ postea ex suo proprio motiuo eli-
 cit actum charitatis imperatum à virtute spei.

SECTIO II.

Quos effectus spirituales per se operetur Eleemosyna
in anima largientis?

QVæstio oritur ex scripturis & Patrib. à qui-
 bus eleemosynæ tribuitur remissio pecca-
 torum, liberatio à morte æternā, collatio gra-
 tiæ & amicitia Dei, promissio futuræ gloriæ. Ex
 alia verò parte huiusmodi effectus non videntur
 cōpetere posse eleemosynæ, cum ipsa nō sit actus
 dilectionis Dei, neque hunc necessariò præsup-
 ponat, cuius tātū est, extra sacramenta hominē
 vltimò disponere ad remissionē peccatorū per
 iustificantiē gratiā infallibiliter consequendam.
 Difficultas erit in assignando modo, quo huius-
 modi effectus eleemosynæ operetur in anima
 largientis. PRIMA opinio non modò infallibiliter,
 verū vni ac soli eleemosynæ supra enume-
 ratos effectus tribuit. Hunc errorē tacito nomi-
 ne hæreticorum refert Aug. lib. 21. de Ciuit. c. 22.
 Fund. Iacobi 2. *Iudiciū sine misericordiā illi, qui nō
 facit misericordiā. Qui ergo fecerit misericordiā,
 inquebant isti, vt 1. loco Aug. refert, quamuis mo-
 res in melius non mutauerit, sed inter ipsas suas elee-
 mosynas nefariē ac nequiter vixerit, iudicium illi cū
 misericordiā futurum est, vt aut nullā damnatione
 plectatur, aut post aliquod tempus sine paruum, siue
 prolixum ab illa damnatione liberetur.* 2. probabāt
 ex forma iudicandi Christi *Matth. 25.* vbi sola
 mentio fit de operibus miseric. propter quæ so-
 la, sicut homines præmiantur, ita propter solam
 eorumdē operum omissionem ijdem dānantur.
 3. ex illis *Matth. 6.* *Si dimiseritis hominibus peccata
 eorum, dimitte & vobis Pater vester cælestis deli-
 cta vestra: si autē non dimiseritis hominibus, nec Pa-
 ter vester dimittet vobis peccata vestra.* Hoc ipsum
 in quotidiana oratione Dominicā iubemur pe-
 tere: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimi-
 timus debitoribus nostris.* 4. ex illo *Luca 11.* *Date
 eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Qui-
 bus videtur Christus soli eleemosynæ tribuere
 virtutem mundandi ac dignificandi cætera ope-
 ra, quæ ab homine fiunt.

Verū hanc hæresim, vt pote contra Scriptu-
 ræ oracula, refutat Aug. cit. lib. c. 27. & Christus
Luca 11. vbi Phariseos reprehendit, quod etsi de-
 cimam partem omnium suorum bonorum pro
 eleemosyna daret, reliqua tamē opera charitatis
 erga proximum & Deum omittebant. *Væ vobis,*
inquit, Phariseis, qui decimas mentam & rutam,
& omne olus, & prateritis iudicium & charitatem
*Dei. Hac autem oportuit facere, & illa non omittē-
 re.* Quibus præponit opera charitatis eleemosy-
 næ, quæ sine illa nihil prodest ad vitam æternam.
 1. ad *Corint. 13.* *Si distribuero in cibos pauperum
 omnes facultates meas, charitatem autem non
 habuero, nihil mihi prodest.* *Luca 13.* *Si pœni-
 tentiam non egeritis, omnes simul peribitis.* Pa-
 tres quamuis eleemosynæ vim remittendi pec-
 cata tribuant, reliqua tamen opera non exclu-
 dunt, cres.

12.
Ex adductis
testim. oritur
quæst.

Tota diffi-

13.
1. Opinio sem
error.

Prob. 1. isti
hæretici.

2.

14.
Prob 3.

4.

15.
Apertam ha-
resim consu-
tant mani-
festa Scriptu-
ra.

16.
Conspirant
in eand. ve-
ritatem Pa-
dunt, cres.

dunt, quin primum opus miseric. à quo incipere debet peccator, vt reconciliationē cum Deo mereatur, aiunt esse, misereri animæ suæ, *Ecclesi. 30. Miserere anima tua placens Deo. Nam qui sibi nequā est, cui alij bonus erit? Ecclesi. 14. Qui enim veraciter, inquit Greg. 19. moral. c. 20. proximis misericordiam facere student, sibi ipsis prius debuerant misereri. Qui ergo misereri vult proximo, à se trahat necesse est originē miserendi. Scriptum est enim: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Quomodo ergo alteri miserandi plus est, qui adhuc iniuste viuendo sit impius sibi etiam ipsi? August. de verbis Domini Ser. 30. prolixè: Quid est, facite misericordiam? Sed intelligis, à te incipe. Quomodo enim es misericors alteri, si crudelis sis tibi? Audi, facite veram Eleemosinā. Quid sit Eleemosina? Misericordia. Audi Scripturam: Miserere animæ tuæ placēs Deo. Fac Eleemosynam: Miserere animæ tuæ. Redi ad conscientiam: mendicat à te anima tua &c. Nihil facis, quando tecum non facis, eadem in Enchir. c. 75. 76. & 77. Ratio: cum eleemosynā consistere potest affectus peccati, & auersio à Deo: non est autem dignus amicitia Dei, qui lubens & volens manet auersus à Deo.*

17. Augustin.

Ratio manifeste conuenit.

10. Ad locum.

19. A secundū Mat. 6.

20. Alteritium vnde expositione.

21. 2. opinio.

Loca Scripturæ in oppositū citata solum probant, opera miseric. in Scripturā commendati, nō quod sola sufficiant, sed quod per se cum alijs iuuent ad impetrandam miseric. apud Deum, *Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Nec solum à Christo in iudicio ad æternam pœnam damnantur, qui omiserunt opera miseric. sed etiam quia alia peccata patrarunt, vt ad *Galat. 5. homines à regno Dei excluduntur propter alia peccata.* De solis autē operibus miseric. Christus mentionem fecit, vt hanc virtutem magis apud homines commendaret, vt ad genus humanum cōseruandum valde necessariam. 2. locum *Matth. 6* explicat *August. cit. lib. 21. de ciuit. cap. 27. de remissione venialium, expressè significans, mortalia nobis non dimitti per solam condonationem, quā nos peccata proximo dimittimus, nisi etiā moribus per pœnitentiā in melius mutatis. 3. locum Lucæ* aliqui recen. apud *Maldon* ex Græco legendum putant: *Datis eleemosynam, indicatiuè, non imperatiuè.* Quasi diceret Christus: cum sitis pleni rapinā, ex rebus tamen malè acquisitis aliquā eleemosinam faciētes, satis vos putatis esse mundos. Verū hoc non cohæret sequentibus, quibus Phariseorum eleemosynas Christus approbat, dum ait, illas non oportuisse omitti, sed illis debuisse opera charitatis superaddi. *Theophyl. apud Maldon.* idēd censet eleemosynā reliqua omnia opera mundari, quia est opus charitatis, quā qui habet, omnia ipsius opera munda sunt. Sed contrā, eleemosyna per se est opus miseric. à charitate distincta: & ad summum erit opus charitatis erga proximum, quod nō sufficit ad iustificatiōnē, ac proinde ad munda & condigna reddenda reliqua opera, nā ad hoc requiritur charitas erga Deum. *Maldonatus* putat, per hæc verba Christū solum significare voluisse, meliorē esse eleemosynam quācunque externā lotionē, quā ad seipsum mundandos frequenter adhibebant Pharisei. Cæterū *August. cit. locis, Beda, &c. Patres* intelligunt, de eleemosynā, quæ includit miseric. erga seipsum, ac proinde quæ non excludit reliqua opera charitatis ad perfectam miseric. erga seipsum necessaria.

SECUNDA censet, eos effectus eleemosynam in animā largientis operari ex speciali priuilegio

Dei, ad instar quo illos operatur martyrium. insinuatur à *Bannez cit. q. art. 4.* & ipse plus quam temerariā appellat. meritū, si intelligatur de ipsa remissione peccatorum: nā hæc extra Sacramēta remittere, est solius charitatis diuinæ opus. Nec est eadem ratio de Martyrio, cui ex Scripturis & Patribus cōstat, promissā esse peccatorum remissionē, si saltē cum attritione supernat. sit cōiunctum, vt *10. 7. disp. 22. sect. vlt.* quā peccatorum remissionem nō cōstat promissā esse eleemosynæ. Scripturæ & Patres remissionē peccatorum eleemosynæ tribuunt per modum impetrationis, vt ex *ij. d. colligitur, & infra.* TERTIA esse potest, saltē remissionē pœnæ temporalis à condonatis peccatis relicta esse effectum, quē eleemosyna ex diuinā promissione infallibiliter operatur in animā largientis. Hanc insinuat *Marsilius in 4. q. 11. art. 3. ad 2. argu. ante 2. dub. vbi docet, eleemosynā factā in mortali, non prodesse ad meritum vitæ æternæ, prodesse tamē ad cōsecutionē bonorum temporalium, vel pœnæ temporalis solutionem: etsi hunc effectum hic author tribuat cuius operi bono: quin cēset, huiusmodi opera bona, etiam in peccato facta, valere ad mitigandas pœnas inferni.* Sequitur ex sent. *Scoti qui in 4. d. 15. q. 1. ar. 4. & alibi docet, quolibet opere satisfactorio, etia extra charitatē facta, remitti pœnā tēporalē à præteritis peccatis cōdonatis relicta, quin eam remitti putat per solā satisfactiōnē.* Vnde docet eā remitti in damnatis per satisfactiōnem, quam ibi patiuntur. Prob. ijs Scripturæ & Patrum testimonijs, quibus eleemosyna dicitur à peccatis liberare: nā saltē hoc verificari debet de remissione pœnarum, quæ ex cōdonatis peccatis relicta sūt. Cum enim hæc sint reliquæ peccatorum, eleemosyna eas remittens, dici potest peccata remittere. Vnde *Cypria. Ser. 1. de elem. Amb. Ser. 21. de ead. & Leo Ser. 2. de collectis* illā comparant Baptismo *Sicut, inquit Cypria. lauacro aqua salutaris gebenna ignis extinguitur, ita eleemosynis & operibus iustis delictorū flamma sopitur. Eleemosyna, ait Amb. extinguit peccata, sicut aqua Baptismi gebenna extinguit incendium.* concludit: *Eleemosyna quodāmodo animarū aliud est lauacrum, vt si quis fortè post baptismū humana fragilitate deliquerit, super sit ei, vt iterū eleemosynis emundetur: quin ipsi baptismo illā præfert, nisi quod salua fide dixerim, indulgentior est eleemosyna, quā lauacrū: lauacrū enim semel datur, & semel veniā pollicetur: eleemosynā autē quoties feceris, toties veniam promereris.* Vnde vtrumque misericordiæ fontē nuncupat. Demum *Leo: Scientes, inquit, præter illud regenerationis lauacrum, in quo vniuersorum abluta sunt macule peccatorū, hoc remedium infirmitati humanæ diuinitus esse donatum, vt si quid culparum in hac terrena habitatione contrahitur, eleemosynis deleatur.* Nec obstat, quod qui eleemosinā facit, sit in peccato: nā vt in *7. & 8. 10.* peccator est capax remissionis pœnæ temporalis. Hæc sent. suā probabilitate nō caret, ob tot Scripturas, & Patres, qui plus aliquid videntur eleemosynæ tribuere, quā reliquis bonis operibus: cum igitur hoc intelligi nō possit de ipsa remissione peccatorū, intelligi saltē debet de remissione pœnarum à condonatis peccatis relictarum, quas ex speciali priuilegio eleemosyna remittit, idq; in cōmendationē huius virtutis, vt ad eam exercendā animentur mortales, vt ad opus humano generi apprimè necessarium. Iuxta quā sent. explicari potest *Cypria. Amb. Leo.* vt allata cōparatio eleemosynæ cum Baptismo solum intelligatur quoad remissio-

22. Sent.

Probati possunt per hoc sent. auctoritate.

23. Probabilitate non caret.

Ex verbis
Pauli id
facile colligitur.

missionē pœnæ tēporalis ex peccatis remissis relicta, non quoad ipsam peccatorū remissionē. nā *Cypria*. hanc virtutē nō solitribuit eleemosynā, sed reliquis etiā operibus iustitiæ, quāuis reliqua opera iustitiæ in peccato facta, hoc priuilegium non habeant remittendi peccatori pœnas tēporales relictas ex præteritis peccatis condonatis: & *Amb.* non simpliciter, sed quodammodo eleemosynam comparat baptismo. Præfert autē illā, nam hæc iterari potest, non baptismus. De eadē tēporalis pœnæ remissione explicari potest *Leo*.

24.
4. Sem com-
muni

QUARTA sent. docet, huiusmodi spirituales effectus per eleemosynā operari dispositiū, quatenus peccatorē disponit, nō quidē infallibiliter, ut contritio, aut obediētia dilectio Dei, sed ut plurimum, quatenus de congruo impetrat à Deo auxilia, quibus peccator paulatim se disponat, vel ad actus cōtritionis: & dilectiois Dei, quibus etiā extra Sacramenta iustificetur, vel ad aliquod Sacramentum mortuorū recipiendum. Ita *S. Th.* in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. & reliquis ferè. Prob. 1. Quòd aliquo modo hos effectus operetur eleemosyna, satis efficaciter ostendunt citata auth. Scripturæ & Patrum. Quòd tantū dispositiū, & nō formaliter, patet: nā eleemosyna non est forma remissiva peccatorum: hanc enim vim in puro homine viatore habet sola gratia habitualis, ut 10.

25.
Prob. per
singulas
partes.

3. Quòd nō infallibiliter, constat tū experientiā multorū, qui etiā largas fecerint eleemosynas, quia tamē prauos mores in meliūs nō mutarūt, iustificationē consecuti non sunt: tum quia hoc est opus solius cōtritionis, & dilectiois Dei super omnia, qui tantū actus extra Sacramenta vim habent peccatorem perfectē conuertēdi ad Deum. Vnde eadē Scripturæ ac Patres, qui eleemosynæ peccatorum remissionē tribuunt, reliqua opera nō excludunt, ut *suprà*. Quare *Cypria. de lapsis. sine*, iustificationem, quā alibi eleemosynæ tribuerat, tribuit pœnitentiæ: *Si precō toto corde quis faciat, si veris pœnitentiæ lamentationibus, & lacrymis ingemiscat, si ad veniā delictis suis Dominū iustis & continuis operibus instet, misereri talium potest, qui & misericordiā suā protulit dicens: Cū conuersus ingemueris, tunc saluaberis &c.* *Amb. ad virginē lapsā*, non aliunde docet, illā sui criminis veniā sperare debere, quā ex virtute pœnitentiæ: solum & unicum, inquit c. 8. *tentandum est remedium, illud quod diuina vox per Ezechielē miseris porrigit: Pœnitudo enim necessaria est, sicut vulneratis sunt necessaria medicamina.* Et infrā: *Nec aliud remedium constitutum esse post Baptismum: quam Pœnitentiā solatiū.* *Basiliius in regulis breuior. interr. 271.* cū iuxta Christi verba docuisset eleemosynā peccata mundari, cōcludit: *Nō quod per se ista ad mundationem sufficiant, cū principaliter opus sit misericordiā Dei, & sanguine Christi, in quo & aliorum omnium redemptionē habemus, si in unoquoque dignos respiciētiæ fructus fecerimus.* *Aug. in Enchir. c. 75. & 77.* frustra ait, sibi de salute blādiri, qui largas faciunt eleemosynas, & per opera pœnitentiæ animæ suæ non misereantur. Ex his constat, quā falsò aliqui docuerint, omnes, qui eleemosynas faciunt, infallibiliter iustificationē consecuturos. Verūm, quòd saltē ut plurimū eā consecuturi sint, si impedimentum nō opponat, suadent citata auth. cū non alio modo possint iuxta hāc communē sent. recensiti effectus eleemosynæ tribui, quā quòd ex diuinā promissione plerumq; qui eleemosynas faciunt, sint à Deo illuminandi, ut tandē à peccatis respiscāt, & dignos faciant pœnitentiæ fructus: idque ex singu-

26.
Ita Cypria-
nus.

Ambrosius.

Basiliius.

Augustinus.

27.
Conclusio
vera.

lari affectu, quo Deus, ob publicā hominum utilitatem eleemosynæ opera præ alijs, quæ peccatorē non iustificat, prosequitur, iuxta illud *Osea 6. Matth. 9. Misericordiā volo nō sacrificium.* Quòd nō obscure colligitur ex illis, quæ *Cornelio Cęturioni* dixit Angelus *Acto. 10. Orationes tuas, & eleemosyna tua ascenderunt in memoriā in conspectu Dei.* Quibus videtur Deus singulariter motus fuisse ad *Cornelium* iustificandum, propter ipsius eleemosynas orationi coniunctas. Quòd etiā indicauit Christus *Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur:* quibus specialiter suam miseric. promittit illam exercentibus cum proximo suo.

SECTIO III.

An, & quo iure eroganda sit Eleemosyna?

Nomine eleemosynæ hīc intelligo quodlibet opus miseric. siue corporale, siue spirituale. Est enim eleemosyna nomen deriuatum à verbo Græco ελεω quod Latine miseror significat. Quoad 1. de fide est, Eleemosynam esse sub præcepto ex naturā suā ad mortale obligante: constat ex *Matth. 25.* vbi ex sent. Christi iudicis ad æternum ignem damnantur, qui in hāc vitā omiserunt exercere opera miseric. *Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi potum &c.* Nemo autem pœnam æternā ignis meretur, nisi propter mortale. Igitur omittere, eleemosynam, aliquando est mortale.

28.

29.
Eleemosyna
est sub præ-
cepto.

Quoad 2. eleemosyna est sub triplici præcepto, diuino, humano, & naturali. De diuino constat cit. *Matth. 25. Deut. 15. Præcipio tibi,* inquit *Deus, ut aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum versatur in terra: Ecclesi. 4. eleemosynam pauperis ne defraudes.* quam infrā appellat debitum: *Redde,* inquit, *debitum tuum.* Quòd autem hoc præceptum naturā suā obliget sub mortali, colligitur tum ex cit. *Matth.* tum ex *1. canon. Ioan. 3. qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?* at solum mortale charitatem Dei tollit, ergo. Quòd sit sub præcepto humano, colligitur ex *1. ad Timoth. 6. Diuitibus huius sæculi præcipe, facile tribuere, communicare &c.* ex collectis, quas Apostoli instituerunt ad pauperes sustentandos, quarum mentio *1. ad Corinth. 16. De collectis autem, quæ fiunt in sanctos, sicut ordinauit Ecclesijs Galatiæ, ita & vos facite: ex Conc. Turon. II. cap. 2.* vbi statuitur, *ut unaqueque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis competentibus pascat secundum vires: ex c. Fratrem nostrum, dist. 86.* vbi Gregor. scribit *Episc. Desiderio, ut Marianum qui ex monacho factus fuerat Episcopus, moneat, ut eleemosynas pauperibus largiatur: ex cap. pasce, ead. dist. Pasce fame morientem: quisquis enim pascendo hominem seruare poteris, si non pauperis: fame occidisti.* Naturale præceptum eleemosynæ euidēter indicat ratio naturalis, sc. in periculo mortis, vel alicuius grauis morbi, aut notabilis mali iuuandum proximum, quādo sine periculo eiusdem mali iuari à nobis potest. Fundatur hoc naturæ dictamen in conseruatione naturæ humanæ, ad quam omnes tenentur. Ex quo originē ducunt illa principia: *Quod tibi non vis, fieri alteri ne feceris: & Quod vis ut tibi fiat, alteri facias.* vniuersalis.

30.

Diuino.

Ex naturā
suā obligan-
tis ad morta-
le.

31.

Humano.

32.

Naturali.

Fundam.

Constr. omnia hæc temporalia condita sunt propter hominis cōseruationem: igitur conseruatio vitæ hominis præferenda est bonis temporalibus, ergo vt gente calu, in quo vita proximi periclitatur,

clitatur, iuuanda est ac subleuanda bonis temporalibus.

33. *Pater veritatis contra Basilium.*

Patres frequenter docent, eleemosynam esse sub precepto. Basilius ser. contra diuites auaros, postquam eleemosynam appellabit preceptum & mandatum manifestum, & auaros, qui eleemosynam non erogant egestatem patientibus, fores alienorumque raptores, concludit: Esurienti est panis, quem tu retinas: nu di est vestis, quam in arca custodis, discalceati calceus, qui apud te marcescit: egentis argentum, quod tu in terram folis. Denique tot affers iniurias hominibus, quot deseris, cum iuuare possis. Chrylost. homil. 4. in 2. cap. ad Ephes. docet, huius precepti transgressoribus preparatum esse ignem eternum: Magnitudo itaque peccati huius, cum diabolo gehennam ingredi facit. Va siquidem eleemosynam non facienti: nam si in veteri, inquit, istud testamentum fuit, (intellige preceptum) multo magis in nouo, ubi omnia proiicere iubamur. Et homil. 6. in 2. a Timoth. non propter aliud ait damnatas fuisse fatuas virgines, Matth. 25. quam propter defectum misericordie. non, inquit, virginibus incestus, non adulterij, non inuidia, non liuoris, non ebrietatis, non infidelitatis, aut peruersa fidei crimen inuitur, sed oisi tantum defectus, quia scilicet misericordiam non exercuerant: id quippe significat oleum. Propter eundem defectum suprema damnationis sententiam luunt, quibus dicitur: Discedite maledicti in ignem eternum. Concludit: Vides certe, vs eleemosyna, sola neglecta, gehenna ignibus tradas? Ambrosi lib. de Nabute Iezra. cap. 12. Non de tuo largiris pauperi, sed de suo reddis. Et paulo post: Debitum reddis, non largiris indebitum. Vbi multa de eleemosyna. Hieron. ad Hedeib. q. 1. Si plus habes, quam tibi ad tuam vitam vest. tamq, necessarium est, illud eroga, & in illo debitoricem esse te noueris. August. in psal. 147. Quoniam confortans vobis, vt ipse legit, portatum tuarum: ita scribit: superflua dimittam, necessaria sunt pauperum. Res aliena possidentur, & n superflua possidentur: nam ex precepto Dei, vt ibid. ea tenemur pauperibus erogare. Leo ser. 2. de collectis, eleemosynam appellat familiare mandatum: & ser. 5. sine: Apostolicam institutum: & ser. 4. ait, eleemosynam esse pretium regni coelestis, sine qua, vt ser. 5. docet, nulla virtus prodesse potest: cuius vel vnus neglectus homines collocat a sinistris aeterni Iudicis, eosq; addicit perpetuae morti. Idem passim reliqui Patres. Caeterum hoc preceptum aliqui referunt ad 7. Decalogi: Non furaberis: nam, ex Patrib. quoddam genus furti videtur, non succurrere necessitatem patientibus: S. Thom. 2. 2. q. 32. not. ar. 5. ad 4. & in 4. dist. 15. q. 2. ar. 1. ad 4. qu. & alij ad 4. preceptum, Honora parentes: ed quod, inquit, omnia subuentio proximi reducitur ad preceptum de honoratione parentum: nam 1. ad Timot. 4. Pietas ad omnia v. illis est, promissionem habens vite, que nunc est, & futura. Sub pietate autem comprehenditur eleemosynae largitio.

Chryso.

Ambros.

Hieronym.

August.

Leo.

34. *Ad Decalogum spectat.*

iuxta varietatem bonorum ipsius donantis: quae aut sunt necessaria naturae, aut personae, aut neutri. Necessaria naturae sunt ea, sine quibus propria ipsius, suorumque vita sustentari non potest. Necessaria personae sunt, quae ad personae seu status dignitatem conseruandam requiruntur. Superflua vtrique sunt, sine quibus tam natura, quam personae dignitas conseruari potest. Certum est, neminem teneri ad eleemosynam, etiam extreme indigenti erogandam de bonis ad suam, suorumque vitam sustentandam necessariis, nisi is, qui extreme indiget, sit persona publica. Hoc 2. constat, cum semper publicum bonum praefereendum sit priuato. Quod intellige de bono eiusdem rationis: nam si bonum publicum, quod periclitatur, sit bonum temporale, vel fortunae; malum vero, quod priuata persona subueniendo bono publico incurrit, sit aeternum, vel vitae, non tenetur. Eadem .n. charitas, quae dicitur, bonum commune praefereendum esse priuato, simul dicitur, bonum proprium altioris ordinis non esse periculo exponendum propter bonum commune inferioris ordinis. Primum prob. preceptum de eroganda eleemosyna extreme indigenti fundatur in precepto charitatis: haec autem per prius ac magis obligat erga se, suosque, quam erga alios, vt supra: ergo casu, quo quis aequae extreme ipse, ac sui indigent, non tenetur alteri cum periculo sui, suorumque succurrere. Dixi aequae extreme: quo casu nulla est diffic. an autem si ipse, vel sui grauius tantum egeant, teneatur succurrere extreme indigenti, distinctione opus est: Nam vel haec grauis necessitas est de probabili periculo vitae suae, aut suorum, aut deiectionis e sublimi statu nunquam recuperando, vel de amissione alius alterius notabilis boni. Si sit tantum grauis posterioris generis, absq; dubio tenetur, etiam cum amissione talis boni, extreme indigenti succurrere. Si sit necessitas prioris generis, pendet ex regulis supra de ordine charitatis: an euident malum proximi sit propullandum cum probabili periculo proprij. In quo expendenda probabilitas periculi, & qualitas mali, cui ego me expono, extreme indigenti succurrendo. Nam tanta potest esse probabilitas, & excessus mali, cui ego me expono, vt non teneat cum tanto periculo proximo extreme indigenti succurrere. Dixi, vt non teneat: nam an licite possim, etiam cum euidenti periculo propriae vitae, priuatae personae extreme indigenti succurrere, pendet ex quaest. an possit quis propriam vitam licite exponere pro vita alterius, vt dist. de ordine charit. Certum est, omnes teneri de superfluis naturae & personae extreme indigenti subuenire: na si aliquo casu hoc preceptum obligat, hoc casu obligat, quo & ex parte recipientis est extrema necessitas, & ex parte datis summa facultas cu nullo periculo datis naturae, aut status. 3. Succurrendu etia de superfluis naturae, quando & proximus est in euidenti periculo mortis, & per tale eleemosynae largitione status largientis non patitur notabiliter. Nam tunc charitas obligat, praeferendu esse maximu bonum proximi, cuiusmodi est ipsius vita, alicui minori bono proprio, qualis est aliqua parua diminutio proprii status. 4. Neminem teneri, neque de superfluis status, saltu sub mortali, singulis pauperibus comunem necessitate patientibus subuenire. Esset .n. nimis graue preceptu, si singulis pauperibus eleemosynam petentibus quis teneretur eleemosynam erogare. Dixi singulis: na an saltu sit preceptu de eroganda eleemosyna huiusmodi pauperibus in comuni. vt saltu illa aliquibus aliquando eroganda sit, res est sub cotrouersa, de qua mox. Tres .n. remanet diffic. 1. An succurrendu sit proximo graui tatum necessi-

36. *Certa ab illis, certu secundum 1.*

Diligentor expendendi.

37. *Certum 2.*

38. *Certum 3.*

39. *Certum 4.*

40. *Difficultates 1901.*

SECTIO IV.

Quando preceptum Eleemosyna obliget?

35. *Triplicem necessitatem.*

Vo supponit hoc preceptum, vt obliget, facultatem in dante, & necessitatem in recipiente. Necessitas in proximo, extrema, grauis, & communis. Extrema est, cum vita, honor, status, aut quodcunque aliud maximum proximi bonum manifeste periclitatur. Grauis est, vel cum tantum probabiliter haec proximi bona periclitantur, vel periculum non est de maximo proximi bono, sed de aliquo dumtaxat notabili. Communis est, quam communiter pauperes patiuntur. Facultas vero donandi, cum fundetur in bonis donantis, distinguenda erit

Facultas donandi varia

necessitate presso, & quibus ex bonis. 2. an extremè indigenti subueniendum sit etiam cum amissione proprii status. 3. An sit præceptum ad mortale obligans faciendi eleemosynam de superfluis status, esto nulla sit necessitas extrema, vel grauis proximi.

41. Quoad primam. *Alens. 4. p. 9. penult. memb. 1. Gabr. in 4. dist. 16. q. 4. ar. 2. præceptum eleemosynæ obligare saltem ad mortale, extra necessitatem extremam, quæ est, cum proximus est in periculo vitæ. Dubitant Duran. in 4. dist. 15. q. 6. Anton. 2. p. 11. l. cap. 24. §. 4. Affirmant reliqui in 4. dist. 15. & 2. 2. q. 32. & Casuista verb. Eleemosyna, Ioan. Medina Cod. de Eleemos. q. 3. Nauarr. in sum. cap. 24. num. 9. Tolet. lib. 7. de 7. peccatis mort. cap. 35. S. Thom. varius est: nam in sum. q. 32. cit. ar. 5. videtur ad 1. sent. inclinare: docet enim, vt eleemosynæ præceptum obliget, requirit, & superfluum ex parte dantis, & extremam necessitatem ex parte recipientis: vnde sine corp. concludit: Sic ergo dare eleemosynam de superfluo est in præcepto: & dare eleemosynam ei, qui est in extrema necessitate. Alias autem eleemosynas dare est in consilio. In 4. dist. 15. q. 2. ar. 1. ad ult. qu. & Quodl. 8. q. 6. ar. 12. communem sent. affirmantem docet. Dico, sub præcepto ad mortale obligante subueniendum esse proximo graui necessitate presso de superfluis personæ: 1. ex Matth. 25. vbi Christus propter transgressionem huius præcepti, homines damnat ad pœnam æternam: non est autem probabile, à Christo solùm damnari ob transgressionem de non subueniendo extremè indigentibus: nam cum hæc extrema necessitas aut nunquam, aut rarissimè contingat, nulli, aut paucissimi propter illius transgressionem damnantur, cum tamen ex sententiâ Christi multi ob transgressionem huius præcepti sint damnandi. Ad quam multitudinem insinuandam nullius alterius peccati, quam huius Christi mentionem facit, 2. ex 1. Ioan. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? At non solùm censetur necessitatem habere, qui extremam, sed etiam qui graui premitur necessitate. 3. eam manifestè indicant Patres, qui ad eleemosynam erogandam solùm exigunt superfluum in dante, & necessitatem in recipiente, Lucæ 11. Quod superest, date eleemosynam.*

S. Thom. varius.

42. Deciso. Colligitur ex scriptur.

43. Ratio.

Clarum de superfluis.

44. Difficultas maior dicitur.

Ratio: non solùm ex charitate tenemur subuenire proximo in euidenti, sed etiam in dubio periculo vitæ: nec tantùm in bonis animi & corporis, sed etiam fortunæ, honoris, famæ, status, cæterorumque temporalium bonorum, quando sine magno nostro incommodo id facere possumus. At hoc ipso, quòd abundamus superfluis naturæ & personæ, sine magno nostro incommodo possumus nostrum proximum in huiusmodi bonis iuuare: nam quæ sunt superflua naturæ & personæ, neque sunt necessaria ad sustentationem vitæ, neque ad conseruationem status & dignitatis: igitur lege charitatis tenemur ea impendere ad subleuandam grauem necessitatem proximi. Et sanè de superfluis personæ seu status, res videtur manifesta, nos ex præcepto teneri ad ea impendenda etiam in graui necessitate proximi, siue hæc necessitas consistat in malis animi, vel corporis sub dubio tantùm incurrendis, siue in reliquis damnis fortunæ. Hoc sensu meritò Suarez. disp. 7. de præcept. Eleem. sect. 3. num. 6. sine, oppositam sent. appellat practicè improbabilem, nec securam in conscientia.

Maior diffic. an etiam sub præcepto teneamur, hanc grauem necessitatem proximi subleuare ex superfluis tantùm naturæ, necessariis tamen ad status conseruationem. In quo casu perpendendæ sunt circumstantiæ, & comparandum damnum, quod

ego in dignitate personæ & status patior cum damno, quod passurus est proximus, si graui necessitate presso à me non iuuetur. Nam si æquale vtriusque est damnum, vel etiam paulò maius ex parte proximi necessitatem patientis, non teneor tunc ex superfluis naturæ cum æquali meo damno illi subuenire: cum ordinata charitas dicat, in æquali damno mihi potius, quàm alteri subueniendum esse. Si verò damnum, quod passurus est proximus, si à me non iuuetur sit longè maius, vel altioris ordinis, velut magnæ famæ & honoris, meum autem pecuniæ, nec in magnâ quantitate, tunc cenleo hominem obligari, etiam de superfluis naturæ proximo subuenire: nam si lege charitatis tenemur pro tendâ vitæ proximi bona inferioris ordinis impendere: ex eadem charitatis lege tenebimur pro famâ & honore eiusdem conseruando minora bona impendere: nisi fortè hæc ipsa inferiora bona sint necessaria ad meam, meorumque famam honoremve conseruandum, siue pro præsentem, siue pro futuro: hæc enim omnia consideranda sunt.

Cæterùm ad scrupulos tollendos notant communiter Doctores 1. nos non teneri huiusmodi egenos inquirere, vt cum S. Tho. 2. 2. q. 33. ar. 2. ad 4. docent reliqui, nisi fortè id nobis ex aliquo officio incumbat, vt incumbit Prælati erga suos subditos, & iis, qui constituti sunt dispensatores in eleemosynis erogandis: sed satis fuerit, eos iuuare, qui nobis occurrunt, & probabilia signa suæ necessitatis ostendunt, nec villos sit alius, qui probabiliter sit opem laturus. Nec refert, quòd talis habeat cõsanguineos diuites, qui possint, & debeant illi succurrere: nam si mihi certò constat, illum à nemine fore iuuandum, etiamsi arctiori vinculo debeat ab aliis iuuari, ex charitate teneor ei succurrere, sicut in extremam necessitate constituto, esto habeat alios, qui strictiori iure, si mihi certò cõstet, à nemine fore iuuandum. Nec est necesse, vt talis actum à me petat, sed sufficit, vt quacunque probabili viâ mihi nota sit ipsius necessitas. 2. Vt hæc necessitas siue grauis, siue extrema obliget, ea non debet oriri ex prauâ aliquâ voluntate. Non enim teneor dare centum aureos ei, qui vult se occidere, nisi eidem centum aureos; vel qui ex auaritiâ non vult necessaria medicamenta pro graui suâ infirmitate cõemere: cum hæc non sit necessitas, sed prauitas, quæ non debet homini suffragari. Distinguit Suarez. disp. 7. de præcept. eleem. sect. 1. n. 7. nisi hic prauus affectus originem ducat ex vehementi aliquâ passione: quia tunc moraliter censeture esse in necessitate: sicut esset in necessitate is, qui ex amentia hoc faceret. Huiusmodi enim affectus in vehementi passione fundati sunt quædam inchoata amentia: nam sicut hæc consistit in læsione organorum, ita illi in turbatione & confusione eorundem, quæ non sinit hominem rectè discutere, proinde illum constituit in aliquâ necessitate, cum homo non sit perfectè liber ad huiusmodi passionem superandam. 3. Vt teneor cum aliquo meo damno extremè, vel graui necessitati proximi succurrere, debeo esse probabiliter saltem certus, per talem actum miseric. efficaciter proximum fore iuuandû: alioqui si non sit spes, me tali actu ipsius necessitati subuenturû, non teneor cum meo damno illi subuenire. 4. Tenemur succurrere proximo de superfluis naturæ & personæ, ne suam famam, vel statum amittat, non quando famam vel statum amisit: quia tunc non tenemur, vt bene Vasquez. opus. de eleemos. cap. 1. dub. 3. nisi fortè iniuste detineatur in tali statu infamationis & dehonorationis, & per nostram opem possit suam famam & honorem recuperare: quia tunc ius retinet ad suum honorem

Ratio manifest.

45. Ad eximendos scrupulos. Notant 2.

46. Notant 2. Doctores.

47. Notant 3.

48. Notant 4.

recuperandum: ac proinde ex charitate teneor, si absque æquali meo damno proximum iuuare possum, ad illum recuperandum.

49. *Dicitur 1.*
2. *Obiicitur 1.* Iuxta hanc sententiam plurimi diuites, qui huiusmodi necessitatibus proximi non succurrunt, dampnentur, quod videtur durum. 2. Non teneor succurrere nobis, nisi in extremam necessitatem: ergo nec proximo, cum magis teneamur succurrere nobis, quam proximo. Antec. constat, quia possumus nobis permittere aliquod graue damnum in famam, honore, aut bonis fortunæ: ergo idem permittere possumus proximo, ei non succurrendo.

50. *Resp. ad 1.*
51. *Ad 2.*
52. *Ad secundum dicitur.*
Probabilior sententia.
53. *Quoad tertiam sententiam.*
54. *Obiicitur 1.*
55. *Obiicitur 2.*
56. *Obiicitur 3.*
57. *Obiicitur 4.*
58. *Obiicitur 5.*
59. *Obiicitur 6.*
60. *Obiicitur 7.*
61. *Obiicitur 8.*
62. *Obiicitur 9.*
63. *Obiicitur 10.*
64. *Obiicitur 11.*
65. *Obiicitur 12.*
66. *Obiicitur 13.*
67. *Obiicitur 14.*
68. *Obiicitur 15.*
69. *Obiicitur 16.*
70. *Obiicitur 17.*
71. *Obiicitur 18.*
72. *Obiicitur 19.*
73. *Obiicitur 20.*
74. *Obiicitur 21.*
75. *Obiicitur 22.*
76. *Obiicitur 23.*
77. *Obiicitur 24.*
78. *Obiicitur 25.*
79. *Obiicitur 26.*
80. *Obiicitur 27.*
81. *Obiicitur 28.*
82. *Obiicitur 29.*
83. *Obiicitur 30.*
84. *Obiicitur 31.*
85. *Obiicitur 32.*
86. *Obiicitur 33.*
87. *Obiicitur 34.*
88. *Obiicitur 35.*
89. *Obiicitur 36.*
90. *Obiicitur 37.*
91. *Obiicitur 38.*
92. *Obiicitur 39.*
93. *Obiicitur 40.*
94. *Obiicitur 41.*
95. *Obiicitur 42.*
96. *Obiicitur 43.*
97. *Obiicitur 44.*
98. *Obiicitur 45.*
99. *Obiicitur 46.*
100. *Obiicitur 47.*
101. *Obiicitur 48.*
102. *Obiicitur 49.*
103. *Obiicitur 50.*
104. *Obiicitur 51.*
105. *Obiicitur 52.*
106. *Obiicitur 53.*
107. *Obiicitur 54.*
108. *Obiicitur 55.*
109. *Obiicitur 56.*
110. *Obiicitur 57.*
111. *Obiicitur 58.*
112. *Obiicitur 59.*
113. *Obiicitur 60.*
114. *Obiicitur 61.*
115. *Obiicitur 62.*
116. *Obiicitur 63.*
117. *Obiicitur 64.*
118. *Obiicitur 65.*
119. *Obiicitur 66.*
120. *Obiicitur 67.*
121. *Obiicitur 68.*
122. *Obiicitur 69.*
123. *Obiicitur 70.*
124. *Obiicitur 71.*
125. *Obiicitur 72.*
126. *Obiicitur 73.*
127. *Obiicitur 74.*
128. *Obiicitur 75.*
129. *Obiicitur 76.*
130. *Obiicitur 77.*
131. *Obiicitur 78.*
132. *Obiicitur 79.*
133. *Obiicitur 80.*
134. *Obiicitur 81.*
135. *Obiicitur 82.*
136. *Obiicitur 83.*
137. *Obiicitur 84.*
138. *Obiicitur 85.*
139. *Obiicitur 86.*
140. *Obiicitur 87.*
141. *Obiicitur 88.*
142. *Obiicitur 89.*
143. *Obiicitur 90.*
144. *Obiicitur 91.*
145. *Obiicitur 92.*
146. *Obiicitur 93.*
147. *Obiicitur 94.*
148. *Obiicitur 95.*
149. *Obiicitur 96.*
150. *Obiicitur 97.*
151. *Obiicitur 98.*
152. *Obiicitur 99.*
153. *Obiicitur 100.*
154. *Obiicitur 101.*
155. *Obiicitur 102.*
156. *Obiicitur 103.*
157. *Obiicitur 104.*
158. *Obiicitur 105.*
159. *Obiicitur 106.*
160. *Obiicitur 107.*
161. *Obiicitur 108.*
162. *Obiicitur 109.*
163. *Obiicitur 110.*
164. *Obiicitur 111.*
165. *Obiicitur 112.*
166. *Obiicitur 113.*
167. *Obiicitur 114.*
168. *Obiicitur 115.*
169. *Obiicitur 116.*
170. *Obiicitur 117.*
171. *Obiicitur 118.*
172. *Obiicitur 119.*
173. *Obiicitur 120.*
174. *Obiicitur 121.*
175. *Obiicitur 122.*
176. *Obiicitur 123.*
177. *Obiicitur 124.*
178. *Obiicitur 125.*
179. *Obiicitur 126.*
180. *Obiicitur 127.*
181. *Obiicitur 128.*
182. *Obiicitur 129.*
183. *Obiicitur 130.*
184. *Obiicitur 131.*
185. *Obiicitur 132.*
186. *Obiicitur 133.*
187. *Obiicitur 134.*
188. *Obiicitur 135.*
189. *Obiicitur 136.*
190. *Obiicitur 137.*
191. *Obiicitur 138.*
192. *Obiicitur 139.*
193. *Obiicitur 140.*
194. *Obiicitur 141.*
195. *Obiicitur 142.*
196. *Obiicitur 143.*
197. *Obiicitur 144.*
198. *Obiicitur 145.*
199. *Obiicitur 146.*
200. *Obiicitur 147.*
201. *Obiicitur 148.*
202. *Obiicitur 149.*
203. *Obiicitur 150.*
204. *Obiicitur 151.*
205. *Obiicitur 152.*
206. *Obiicitur 153.*
207. *Obiicitur 154.*
208. *Obiicitur 155.*
209. *Obiicitur 156.*
210. *Obiicitur 157.*
211. *Obiicitur 158.*
212. *Obiicitur 159.*
213. *Obiicitur 160.*
214. *Obiicitur 161.*
215. *Obiicitur 162.*
216. *Obiicitur 163.*
217. *Obiicitur 164.*
218. *Obiicitur 165.*
219. *Obiicitur 166.*
220. *Obiicitur 167.*
221. *Obiicitur 168.*
222. *Obiicitur 169.*
223. *Obiicitur 170.*
224. *Obiicitur 171.*
225. *Obiicitur 172.*
226. *Obiicitur 173.*
227. *Obiicitur 174.*
228. *Obiicitur 175.*
229. *Obiicitur 176.*
230. *Obiicitur 177.*
231. *Obiicitur 178.*
232. *Obiicitur 179.*
233. *Obiicitur 180.*
234. *Obiicitur 181.*
235. *Obiicitur 182.*
236. *Obiicitur 183.*
237. *Obiicitur 184.*
238. *Obiicitur 185.*
239. *Obiicitur 186.*
240. *Obiicitur 187.*
241. *Obiicitur 188.*
242. *Obiicitur 189.*
243. *Obiicitur 190.*
244. *Obiicitur 191.*
245. *Obiicitur 192.*
246. *Obiicitur 193.*
247. *Obiicitur 194.*
248. *Obiicitur 195.*
249. *Obiicitur 196.*
250. *Obiicitur 197.*
251. *Obiicitur 198.*
252. *Obiicitur 199.*
253. *Obiicitur 200.*
254. *Obiicitur 201.*
255. *Obiicitur 202.*
256. *Obiicitur 203.*
257. *Obiicitur 204.*
258. *Obiicitur 205.*
259. *Obiicitur 206.*
260. *Obiicitur 207.*
261. *Obiicitur 208.*
262. *Obiicitur 209.*
263. *Obiicitur 210.*
264. *Obiicitur 211.*
265. *Obiicitur 212.*
266. *Obiicitur 213.*
267. *Obiicitur 214.*
268. *Obiicitur 215.*
269. *Obiicitur 216.*
270. *Obiicitur 217.*
271. *Obiicitur 218.*
272. *Obiicitur 219.*
273. *Obiicitur 220.*
274. *Obiicitur 221.*
275. *Obiicitur 222.*
276. *Obiicitur 223.*
277. *Obiicitur 224.*
278. *Obiicitur 225.*
279. *Obiicitur 226.*
280. *Obiicitur 227.*
281. *Obiicitur 228.*
282. *Obiicitur 229.*
283. *Obiicitur 230.*
284. *Obiicitur 231.*
285. *Obiicitur 232.*
286. *Obiicitur 233.*
287. *Obiicitur 234.*
288. *Obiicitur 235.*
289. *Obiicitur 236.*
290. *Obiicitur 237.*
291. *Obiicitur 238.*
292. *Obiicitur 239.*
293. *Obiicitur 240.*
294. *Obiicitur 241.*
295. *Obiicitur 242.*
296. *Obiicitur 243.*
297. *Obiicitur 244.*
298. *Obiicitur 245.*
299. *Obiicitur 246.*
300. *Obiicitur 247.*
301. *Obiicitur 248.*
302. *Obiicitur 249.*
303. *Obiicitur 250.*
304. *Obiicitur 251.*
305. *Obiicitur 252.*
306. *Obiicitur 253.*
307. *Obiicitur 254.*
308. *Obiicitur 255.*
309. *Obiicitur 256.*
310. *Obiicitur 257.*
311. *Obiicitur 258.*
312. *Obiicitur 259.*
313. *Obiicitur 260.*
314. *Obiicitur 261.*
315. *Obiicitur 262.*
316. *Obiicitur 263.*
317. *Obiicitur 264.*
318. *Obiicitur 265.*
319. *Obiicitur 266.*
320. *Obiicitur 267.*
321. *Obiicitur 268.*
322. *Obiicitur 269.*
323. *Obiicitur 270.*
324. *Obiicitur 271.*
325. *Obiicitur 272.*
326. *Obiicitur 273.*
327. *Obiicitur 274.*
328. *Obiicitur 275.*
329. *Obiicitur 276.*
330. *Obiicitur 277.*
331. *Obiicitur 278.*
332. *Obiicitur 279.*
333. *Obiicitur 280.*
334. *Obiicitur 281.*
335. *Obiicitur 282.*
336. *Obiicitur 283.*
337. *Obiicitur 284.*
338. *Obiicitur 285.*
339. *Obiicitur 286.*
340. *Obiicitur 287.*
341. *Obiicitur 288.*
342. *Obiicitur 289.*
343. *Obiicitur 290.*
344. *Obiicitur 291.*
345. *Obiicitur 292.*
346. *Obiicitur 293.*
347. *Obiicitur 294.*
348. *Obiicitur 295.*
349. *Obiicitur 296.*
350. *Obiicitur 297.*
351. *Obiicitur 298.*
352. *Obiicitur 299.*
353. *Obiicitur 300.*
354. *Obiicitur 301.*
355. *Obiicitur 302.*
356. *Obiicitur 303.*
357. *Obiicitur 304.*
358. *Obiicitur 305.*
359. *Obiicitur 306.*
360. *Obiicitur 307.*
361. *Obiicitur 308.*
362. *Obiicitur 309.*
363. *Obiicitur 310.*
364. *Obiicitur 311.*
365. *Obiicitur 312.*
366. *Obiicitur 313.*
367. *Obiicitur 314.*
368. *Obiicitur 315.*
369. *Obiicitur 316.*
370. *Obiicitur 317.*
371. *Obiicitur 318.*
372. *Obiicitur 319.*
373. *Obiicitur 320.*
374. *Obiicitur 321.*
375. *Obiicitur 322.*
376. *Obiicitur 323.*
377. *Obiicitur 324.*
378. *Obiicitur 325.*
379. *Obiicitur 326.*
380. *Obiicitur 327.*
381. *Obiicitur 328.*
382. *Obiicitur 329.*
383. *Obiicitur 330.*
384. *Obiicitur 331.*
385. *Obiicitur 332.*
386. *Obiicitur 333.*
387. *Obiicitur 334.*
388. *Obiicitur 335.*
389. *Obiicitur 336.*
390. *Obiicitur 337.*
391. *Obiicitur 338.*
392. *Obiicitur 339.*
393. *Obiicitur 340.*
394. *Obiicitur 341.*
395. *Obiicitur 342.*
396. *Obiicitur 343.*
397. *Obiicitur 344.*
398. *Obiicitur 345.*
399. *Obiicitur 346.*
400. *Obiicitur 347.*
401. *Obiicitur 348.*
402. *Obiicitur 349.*
403. *Obiicitur 350.*
404. *Obiicitur 351.*
405. *Obiicitur 352.*
406. *Obiicitur 353.*
407. *Obiicitur 354.*
408. *Obiicitur 355.*
409. *Obiicitur 356.*
410. *Obiicitur 357.*
411. *Obiicitur 358.*
412. *Obiicitur 359.*
413. *Obiicitur 360.*
414. *Obiicitur 361.*
415. *Obiicitur 362.*
416. *Obiicitur 363.*
417. *Obiicitur 364.*
418. *Obiicitur 365.*
419. *Obiicitur 366.*
420. *Obiicitur 367.*
421. *Obiicitur 368.*
422. *Obiicitur 369.*
423. *Obiicitur 370.*
424. *Obiicitur 371.*
425. *Obiicitur 372.*
426. *Obiicitur 373.*
427. *Obiicitur 374.*
428. *Obiicitur 375.*
429. *Obiicitur 376.*
430. *Obiicitur 377.*
431. *Obiicitur 378.*
432. *Obiicitur 379.*
433. *Obiicitur 380.*
434. *Obiicitur 381.*
435. *Obiicitur 382.*
436. *Obiicitur 383.*
437. *Obiicitur 384.*
438. *Obiicitur 385.*
439. *Obiicitur 386.*
440. *Obiicitur 387.*
441. *Obiicitur 388.*
442. *Obiicitur 389.*
443. *Obiicitur 390.*
444. *Obiicitur 391.*
445. *Obiicitur 392.*
446. *Obiicitur 393.*
447. *Obiicitur 394.*
448. *Obiicitur 395.*
449. *Obiicitur 396.*
450. *Obiicitur 397.*
451. *Obiicitur 398.*
452. *Obiicitur 399.*
453. *Obiicitur 400.*
454. *Obiicitur 401.*
455. *Obiicitur 402.*
456. *Obiicitur 403.*
457. *Obiicitur 404.*
458. *Obiicitur 405.*
459. *Obiicitur 406.*
460. *Obiicitur 407.*
461. *Obiicitur 408.*
462. *Obiicitur 409.*
463. *Obiicitur 410.*
464. *Obiicitur 411.*
465. *Obiicitur 412.*
466. *Obiicitur 413.*
467. *Obiicitur 414.*
468. *Obiicitur 415.*
469. *Obiicitur 416.*
470. *Obiicitur 417.*
471. *Obiicitur 418.*
472. *Obiicitur 419.*
473. *Obiicitur 420.*
474. *Obiicitur 421.*
475. *Obiicitur 422.*
476. *Obiicitur 423.*
477. *Obiicitur 424.*
478. *Obiicitur 425.*
479. *Obiicitur 426.*
480. *Obiicitur 427.*
481. *Obiicitur 428.*
482. *Obiicitur 429.*
483. *Obiicitur 430.*
484. *Obiicitur 431.*
485. *Obiicitur 432.*
486. *Obiicitur 433.*
487. *Obiicitur 434.*
488. *Obiicitur 435.*
489. *Obiicitur 436.*
490. *Obiicitur 437.*
491. *Obiicitur 438.*
492. *Obiicitur 439.*
493. *Obiicitur 440.*
494. *Obiicitur 441.*
495. *Obiicitur 442.*
496. *Obiicitur 443.*
497. *Obiicitur 444.*
498. *Obiicitur 445.*
499. *Obiicitur 446.*
500. *Obiicitur 447.*
501. *Obiicitur 448.*
502. *Obiicitur 449.*
503. *Obiicitur 450.*
504. *Obiicitur 451.*
505. *Obiicitur 452.*
506. *Obiicitur 453.*
507. *Obiicitur 454.*
508. *Obiicitur 455.*
509. *Obiicitur 456.*
510. *Obiicitur 457.*
511. *Obiicitur 458.*
512. *Obiicitur 459.*
513. *Obiicitur 460.*
514. *Obiicitur 461.*
515. *Obiicitur 462.*
516. *Obiicitur 463.*
517. *Obiicitur 464.*
518. *Obiicitur 465.*
519. *Obiicitur 466.*
520. *Obiicitur 467.*
521. *Obiicitur 468.*
522. *Obiicitur 469.*
523. *Obiicitur 470.*
524. *Obiicitur 471.*
525. *Obiicitur 472.*
526. *Obiicitur 473.*
527. *Obiicitur 474.*
528. *Obiicitur 475.*
529. *Obiicitur 476.*
530. *Obiicitur 477.*
531. *Obiicitur 478.*
532. *Obiicitur 479.*
533. *Obiicitur 480.*
534. *Obiicitur 481.*
535. *Obiicitur 482.*
536. *Obiicitur 483.*
537. *Obiicitur 484.*
538. *Obiicitur 485.*
539. *Obiicitur 486.*
540. *Obiicitur 487.*
541. *Obiicitur 488.*
542. *Obiicitur 489.*
543. *Obiicitur 490.*
544. *Obiicitur 491.*
545. *Obiicitur 492.*
546. *Obiicitur 493.*
547. *Obiicitur 494.*
548. *Obiicitur 495.*
549. *Obiicitur 496.*
550. *Obiicitur 497.*
551. *Obiicitur 498.*
552. *Obiicitur 499.*
553. *Obiicitur 500.*
554. *Obiicitur 501.*
555. *Obiicitur 502.*
556. *Obiicitur 503.*
557. *Obiicitur 504.*
558. *Obiicitur 505.*
559. *Obiicitur 506.*
560. *Obiicitur 507.*
561. *Obiicitur 508.*
562. *Obiicitur 509.*
563. *Obiicitur 510.*
564. *Obiicitur 511.*
565. *Obiicitur 512.*
566. *Obiicitur 513.*
567. *Obiicitur 514.*
568. *Obiicitur 515.*
569. *Obiicitur 516.*
570. *Obiicitur 517.*
571. *Obiicitur 518.*
572. *Obiicitur 519.*
573. *Obiicitur 520.*
574. *Obiicitur 521.*
575. *Obiicitur 522.*
576. *Obiicitur 523.*
577. *Obiicitur 524.*
578. *Obiicitur 525.*
579. *Obiicitur 526.*
580. *Obiicitur 527.*
581. *Obiicitur 528.*
582. *Obiicitur 529.*
583. *Obiicitur 530.*
584. *Obiicitur 531.*
585. *Obiicitur 532.*
586. *Obiicitur 533.*
587. *Obiicitur 534.*
588. *Obiicitur 535.*
589. *Obiicitur 536.*
590. *Obiicitur 537.*
591. *Obiicitur 538.*
592. *Obiicitur 539.*
593. *Obiicitur 540.*
594. *Obiicitur 541.*
595. *Obiicitur 542.*
596. *Obiicitur 543.*
597. *Obiicitur 544.*
598. *Obiicitur 545.*
599. *Obiicitur 546.*
600. *Obiicitur 547.*
601. *Obiicitur 548.*
602. *Obiicitur 549.*
603. *Obiicitur 550.*
604. *Obiicitur 551.*
605. *Obiicitur 552.*
606. *Obiicitur 553.*
607. *Obiicitur 554.*
608. *Obiicitur 555.*
609. *Obiicitur 556.*
610. *Obiicitur 557.*
611. *Obiicitur 558.*
612. *Obiicitur 559.*
613. *Obiicitur 560.*
614. *Obiicitur 561.*
615. *Obiicitur 562.*
616. *Obiicitur 563.*
617. *Obiicitur 564.*
618. *Obiicitur 565.*
619. *Obiicitur 566.*
620. *Obiicitur 567.*
621. *Obiicitur 568.*
622. *Obiicitur 569.*
623. *Obiicitur 570.*
624. *Obiicitur 571.*
625. *Obiicitur 572.*
626. *Obiicitur 573.*
627. *Obiicitur 574.*
628. *Obiicitur 575.*
629. *Obiicitur 576.*
630. *Obiicitur 577.*
631. *Obiicitur 578.*
632. *Obiicitur 579.*
633. *Obiicitur 580.*
634. *Obiicitur 581.*
635. *Obiicitur 582.*
636. *Obiicitur 583.*
637. *Obiicitur 584.*
638. *Obiicitur 585.*
639. *Obiicitur 586.*
640. *Obiicitur 587.*
641. *Obiicitur 588.*
642. *Obiicitur 589.*
643. *Obiicitur 590.*
644. *Obiicitur 591.*
645. *Obiicitur 592.*
646. *Obiicitur 593.*
647. *Obiicitur 594.*
648. *Obiicitur 595.*
649. *Obiicitur 596.*
650. *Obiicitur 597.*
651. *Obiicitur 598.*
652. *Obiicitur 599.*
653. *Obiicitur 600.*
654. *Obiicitur 601.*
655. *Obiicitur 602.*
656. *Obiicitur 603.*
657. *Obiicitur 604.*

58.
Confirmat
Suarez.

sentem vitam hominum transigendam. 3. Lædere virtutem misericordiæ in materiâ gravi, est peccatum graue: cum illa sit in præcepto, vt supra: sed qui saltem virtuale propositum habet nunquam cõmunes necessitates pauperum de superfluis sui statûs subleuandi, lædit virtutem misericordiæ in materiâ graui: nam licet hæc, vel illa particularis necessitas non sit per se grauis, omnes tamen collectiue sumptæ faciunt materiâ grauem. Sicut furari mille nûmos à diuersis, aut diuersis temporibus constituit materiâ furti grauem, esto non sit grauis respectu singulorum: ita licet negare eleemosynam huic vel illi pauperi communem dumtaxat necessitatem patienti, sit materia leuis; negare tamen omnibus, & semper, est materia grauis, vel respectu totius communitatis, quæ grauius censetur lædi in suis membris, vel respectu vnius eiusdemque pauperis, qui quotidie per annum communi tantum necessitate pressus eleemosynam peteret.

59.
3. Sent.

Fundam.
præcipuum.

60.
Status con-
stom.

61.
1. conit.

In re natura
debita extre-
mè indigen-
tis, non pos-
sunt ad alia
pia opera ap-
plicari.

6. conit.

62.
Ad primum
2.

Tertia absolutè negat, esse præceptum, saltem ad mortale obligans, etiam de superfluis status eleemosynam communem tantum necessitatem patientibus erogare: sed esse tantum consiliu, vel ad summum non nisi ad veniale obligans. Fundam. non debemus nouum præceptum imponere ad mortale obligans, vbi de eo expressè non constat: at de tali præcepto nullibi expressè constat, cum omnes citata auth. commodè explicari possint de obligatione erogandi eleemosynam in grauib; dumtaxat & urgentibus necessitatibus. In hac controu. ita velim pauperibus esse prouisum, per frequentes & largas diuitum eleemosynas, vt interim nolim diuites nouo peccandi laqueo irretire, eos sub mortali obligando ad superflua communibus pauperibus eroganda: cum neque authores contrariæ sent. ita suam sent. defendant, vt oppositâ improbabilem putent. Quare, Dico 1. nimis rigida est 1. sent. ac proinde vel ex hoc cap. improbandam. nam ex eâ sequitur 1. toties contra hoc præceptum peccare diuites, quoties superflua sui statûs prodigaliter profundit in donationes parû honestas & necessarias: quia in hac sent. profundunt, quæ iure naturæ sunt debita pauperibus. 2. non posse diuites superflua sui statûs impendere in fabricam templorum, vel in alios pios vsus ad diuinum cultum spectantes: quia non possumus, quæ iure naturæ debentur pauperibus, in alios vsus distrahere, vt nec debita extremè indigentibus: nam iuxta hanc sent. eodem modo sunt debita superflua statûs pauperibus communibus, ac superflua naturæ extremè indigentibus: nisi quod illa non sint debita huic vel illi determinatè, vt hæc extremè indigenti: quod non obstat, quo minus peccet diues superflua sui statûs ad alios vsus applicando, quàm ad communes pauperum necessitates subleuandas. Quia licet in potestate diuitis sit superflua sui statûs huic vel illi applicare: in potestate tamen ipsius in hac sent. non est, ea omninò è communi pauperum necessitate subtrahere, ac proinde ea in alios pios vsus cum præiudicio pauperum distrahere. Dico 2. longè probabilior est 2. sent. eaque semper in praxi proponenda ac pro viribus suadenda, vt illam non leuiter insinuant argum. & auth. tamen tertia sent. suâ probabilitate non caret, tum ob auth. tot Doctorum; tum quia facilè solui possunt omnia argum. pro secunda sent. allata, quæ explicari possunt de grauib; dumtaxat pauperum necessitatibus.

Ad 1. igitur secundæ, concedo. diuina oracula & Patres diuitibus præcipere, vt de superfluis eleemosynas faciant, sed suppositâ in pauperibus sufficiente necessitate, quæ non est sola cõmunis, sed grauis &

urgens. Nec negari potest, quin aliquando Patres in eleemosy-
excedant, idque in commendationem tam eximie ad commen-
ac per necessitatem virtutis, vt est misericordia. Concedenda excess-
do præterea, omnia hæc bona procreata esse à su-
premo authore Deo, vt sint cõmunia omnibus; ea-
que postea cõmuni lege ac iure gentium appropria-
ta esse singulis: nego, vel contra diuinam providen-
tiam, vel contra ius gentium grauius peccare eos,
qui superflua sui statûs cõmunibus pauperibus non
distribuant: alioqui non possent ea impendere in
fabricam templorum, vel alios pios vsus ad Dei cul-
tum pertinentes, vt supra. Fuit igitur lex ista diui-
næ providentiæ, vt omnia hæc bona communia es-
sent omnibus, tantum permissiua, non præceptiua:
aliàs non potuissent hæc cõmuni lege ac iure gen-
tium certis appropriari personis. Tandem potuit
ius gentium æquum esse ac iustum, si in grauib;
tantum necessitatibus hæc bona manerent, vt antea,
communis omnibus: cum in iis dumtaxat homines
huiusmodi bonis indigeant ad propriam vitam, pro-
pter quam hæc condita sunt, sustentandam.

Ad discursum Suarez neg. minor. Nam cum vir-
tus miseric. per se ordinetur ad alienam miseriam ad confirm.
subleuandam, tunc tantum censetur grauius hæc
virtus lædi, quando proximo in graui necessitate
non subuenitur. Vnde non tam habenda est ratio
quantitatis bonorû, quæ superfluunt ex parte dan-
tis, quàm magnitudinis miseræ eius, qui subleuan-
dus est. Vnde ad prob. nego, omnes eas necessitates,
etiam collectiue sumptas constituere materiâ gra-
uem obligantem ad mortale: alioqui nec liceret ea
expendere in alia pia opera. Ratio; neque collecti-
ue sumptæ prædictæ necessitates constituunt vel sin-
gulos pauperes, vel omnes in graui necessitate: nam
tam singuli, quàm omnes, absque erogatione meo-
rum bonorum, habent, vnde suam vitam sustentent
per communes eleemosynas aliorum. Alioqui si ex
meâ superfluum non erogatione oriretur grauis
aliqua necessitas vel in aliquo paupere, vel in totâ
communitate, tunc sub præcepto teneret mea su-
perflua communibus pauperibus erogare, non tam
propter communem necessitatem, quàm propter
grauem, quæ ex negatione erogationis meorum su-
perfluum nasceretur. Quod tunc esset, quando,
exemplo meo, reliqui diuites superflua non erogar-
ent cõmunem necessitatem patientibus: nam tunc
pauperes destituerentur ordinariis eleemosynis, &
consequenter à cõmuni necessitate transirent in
grauem. Dices: ea ipsa doctrina, quæ asserit, pro-
babile esse, diuites non teneri superflua sui statûs
erogare in communes necessitates pauperum, per se
est inductiua grauis necessitatis: quia cum possint
diuites turâ conscientiæ, hanc sent. sequi, possent
eas omnes amplecti, ac proinde destitui pauperes in
suis communibus necessitatibus ab omnibus. Resp.
nego antec. nam hæc sent. per se tantum docet, quid
obligationis, vel non obligationis sit, spectatis om-
nibus circûstantiis, inter quas vna est, vt ex meâ non
erogatione reliqui diuites non sint idè facturi: nam
tunc vel propter hanc circûstantiam teneor sub præ-
cepto superflua, etiam in communes pauperum ne-
cessitates, erogare. Nec est eadem ratio de eo, qui
parum à singulis furando, grauem surripuit à multis
materiâ, quia præceptum iustitiæ obligat ad resti-
tuendam materiâ grauem alienam, à quocunque
tandem illa iniuste accepta sit. At præceptum mise-
ricordiæ non obligat, nisi in graui necessitate pro-
ximi. Vnde si omnes necessitates collectiue sum-
ptæ non constituant proximum in graui necessitate,
sc. quia proximus semper habet, vnde se sustentet, &
à quo sufficienter sibi subueniatur, non faciunt obie-
ctum.

63.
Ad confirm.
Suarez.

Ratio;

64.
Dices.

Resp.

65.
Disparitas
de furtu à
plurib.

Atque grave obligans ad mortale. Ut enim omnes communes necessitates collectivè sumptæ constituerent unam gravem, deberent egeri in omnibus collectivè sumptis non habere, quæ necessaria essent ad gravem ipsorum necessitatem subleuandam. At supponimus absque erogatione huius vel illius diuitis, singulos & omnes Reip. pauperes, habere ab aliis, quæ necessaria sunt ad subleuandam suam gravem necessitatem.

SECTIO V.

An præceptum Eleemosynæ obliget ex iustitiâ?

negat sibi restitutionem passus est: cum hic sit vera causa moralis alterius damni. 2. idem hoc præceptum in extremâ necessitate obligaret ex iustitiâ, quia in extremâ necessitate omnia hæc bona devoluerentur ad pristinum statum, in quo erant ante divisionem rerum: quod est contrariè sent. fundam. ac si in extremâ necessitate hæc bona fierent cõmunia, ut antea erant; statim possessor illorũ priuaretur dominio, quod in eâ antea habebat: fierent .n. sub nullius dominio, ut antea: falsum autem est, in extremâ necessitate pauperum diuites priuari dominio bonorum, quæ sibi, & propriæ familiæ superfluunt: sequeretur .n. ea non posse eo tempore validè donari, aut mutuari, sed donata, ut mutuata restituenda esse extremè indigenti, in cuius dominium, urgente necessitate, illa transferunt.

DICES 1. Ea fieri communia tempore dumtaxat necessitatis, quæ cessante, redeunt ad pristinum dominium. Sed contrà: saltem ea non potuerunt validè donari, aut mutuari ipso tempore necessitatis, cum non fuerint sub dominio possessoris, sed communia omnibus; & consequenter contractus de iis eo tempore factus, inualidus fuit. Neque dicas, talem contractum validari, cessante extremâ necessitate; quæ elapsâ omnia redeunt ad priorem dominium: hinc .n. tantum sequitur, ea redire sub dominium prioris possessoris, quæ, cessante necessitate, manent apud ipsum; non quæ tempore necessitatis fuerunt ab ipso possessore alienata. 2. hoc ipsum arguit inualidum contractum factum de bonis superfluis tempore necessitatis proximi: cum iuxta hoc resp. debeant omnia bona eo tempore alienata redire sub dominium prioris possessoris, ac proinde illa non posse tutâ conscientiâ ab eo, cui tali tempore donata sunt, retineri. Sicut non possunt tutâ conscientiâ retineri bona, quæ filius donat de bonis paternis, dum manet sub curâ patris, etiamsi postea, fiat illorum dominus, nisi hõus accedat consensus, qui priorem donationem ratificet. 3. saltem tales contractus manerent inualidi toto tempore, quo duraret proximi necessitas. Quo fit, ut in sent. Caiet. affirmantis, etiam in communi necessitate, diuites ex iustitiâ teneri superflua statûs erogare pauperibus, semper huiusmodi contractus manerent inualidi, sicut semper manent communes necessitates pauperum.

DICES 2. Etsi tempore necessitatis sint omnia communia, ea tamen sub nullius certum transire dominium, nisi apprehendantur; sicut ante rerum divisionem: ergo etiamsi tempore necessitatis diuites superflua sui statûs pauperibus non largiantur, haud tamen teneri postea ad damna, quæ inde passi sunt pauperes: quia licet huiusmodi bona tempore necessitatis fuerint communia, non tamen fuerunt appropriata pauperibus necessitatem patientibus. Nemo autem tenetur ad damna proximi rescindienda, nisi quæ ille patitur ex iniustâ detentione propriorum bonorum. Sed contrà; hinc sequitur, contra aduers. non teneri ex iustitiâ diuites tempore necessitatis proximo succurrere; sed solum ex misericordiâ, vel charitate, cum nemo ex iustitiâ teneatur dare, nisi quæ sunt alterius propria. Vnde si neque tempore necessitatis superflua diuitum sunt egenorum propria, non tenentur diuites ex iustitiâ illa erogare pauperibus, cum æquè eo tempore sint communia sibi ac proximo. Sicut nec ante factam divisionem rerum, si quis non possuisset proximum in possessionem alicuius rei communis, non peccasset contra iustitiâ, sed vel contra charitatem, vel contra miseric. si ea res fuisset alteri ad vitæ sustentationem necessaria.

Bb 3

DICES

66. 1. Sent.

Antiores.

67. Probant 1. ex Patrib.

Arguit Gm. 1.

3.

68. 2. Sent. v. 1.

Fundam. 1. à posteriori.

P RIMA sent. affirmat: Caiet. 2. 2. q. 118. ar. 3. qui non modò id affirmat respectu extremè indigentis, sed etiam respectu communium pauperum, quando quis abundat superfluis status. Videtur S. Tho. tum q. cit. ar. 4. ad 2. vbi affirmat, ex debito legali eroganda esse bona pauperibus, vel propter periculum necessitatis, vel propter superfluitatem habitantium: Debitum legale explicat 2. 2. q. 80. art. vn. illud, ad quod solvendum lege astringimur: & tale, inquit, debitum propriè attendit iustitiâ: distinguitur quæ à debito morali. Quod ut ibid. fundatur in solâ honestate virtutis: tû q. 13. de malo ar. 2. ad 4. vbi postquam sibi obieterat, auaritiâ contrariari iustitiæ, retinendo, quæ erogari deberent pauperibus, id quæ auth. S. Basilij asserentis, iniuriam facere proximo, qui ei in necessitate non succurrit: Respondet, concedendo, tali casu auaritiâ opponi iustitiæ, & ita docet intelligi auth. Basilij. Eand. sequuntur aliqui recent. apud Coninck. disp. 27. de elem. dub. 7. : at cum Sarmiento docet Layman lib. 1. tract. 2. cap. 3. n. 8. & lib. 3. tract. 3. p. 1. cap. 1. n. 7. fine. Probant 1. ex Patrib. qui, ut supra, diuites superflua non erogantes pauperibus, appellant raptores, & aliena retinentes. Vnde August. in psal. 147. in illum vers. Confortauit veteres, ut ipse legit, porrarum tuarum: Ita scribit: Quare quantum tibi dederit Deus, & ex eo tolle, quod sufficit. Cetera quæ superflua iacent, aliorum sunt necessaria. Superflua diuitum, necessaria sunt pauperum. Res aliena possidentur, cum superflua possidentur. Idem Basilium cit. cæteri quæ. 2. sic Caiet. ea ex iustitiâ debemus, ad quæ soluenda cogi possumus iudicis sententiâ: nemo enim iudicis sententiâ cogi potest ut etogeret, quæ sua sunt: diuites cogi possunt iudicis sententiâ ad eroganda superflua pauperibus; vt saltem respectu extremè indigentium aiunt omnes. 3. urgente necessitate omnia sunt communia; nam hæc conditione inducta fuit iure gentium appropriatio bonorum, vt tempore necessitatis ea manerent omnibus communia, alioqui non potuisset talis lex esse iusta. Ergo urgente necessitate, hæc bona reuoluuntur in pristinum statum, in quo erant omnium communia, iure naturæ debentur indigentibus.

Secunda negat, etiam tempore extremæ necessitatis, hoc præceptum obligare ex iustitiâ, sed tantum ex misericordiâ & charitate: est reliquorum communis, ac vera. Fund. si præceptum subueniendi proximo, etiam in extremâ necessitate obligaret ex iustitiâ, teneretur qui potuit subuenire, & non subuenit, ad omnia damna, quæ propter talem necessitatem proximus incurrit: falsum est autem hoc, vt infra ex communi sent. ergo falsum est, præceptum subueniendi proximo etiam in extremâ necessitate obligare ex iustitiâ. Maior prob. omnis debitor ex iustitiâ, si suo tempore, dum potuit, non restituit, quæ debebat, tenetur ad omnia damna, quæ creditor ob

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

69.

70.

Resp.

Respondet

contrà 1.

2.

3.

71. Obicitur

72. Retorq. argum.

73.

Dices 3. Quis urgente necessitate habet ius in bona superflua akerius: sed impedire hoc ius, est actus iniustitiae: impeditur autem hoc ius hoc ipso, quod haec bona tempore necessitatis non erogantur: ergo contra iustitiam facit, qui tempore necessitatis superflua non erogat proximo. Resp. posse hoc ius in extreme indigente impediri, vel directe impediendo, ne extreme indigens suo utatur iure capiendi, quae pro sua vitae sustentatione necessaria sunt: vel indirecte, non donando illi, quae necessaria sunt ad ipsius vitae sustentationem. 1. modo impedire, est contra iustitiam, quia est impedire ius ipsum, quod extreme indigens habet in huiusmodi bona. 2. modo est tantum contra misericordiam. Quia 1. modo impedio in altero usum legitimi iuris ac potestatis, quam habet capiendi, quae sibi necessaria sunt pro vitae sustentatione. In 2. vero non impedio aliquod ius in proximo, sed solum non largior, quod meum est, licet illi necessarium ad vitae sustentationem: proinde non est contra iustitiam, quae directe tantum versatur circa alterius iurislesionem, sed contra misericordiam & charitatem, quae obligat, ad subueniendum proximo in extrema, vel graui egestate. Confirm. qui directe impedit, ne naufragus tabulam arriperet, in quam ius habet propter suae vitae conseruationem, peccaret contra iustitiam, impediendo illum, ne legitimo suo iure, quod possidet, utatur. Qui vero habens duas tabulas, nollet vniam dare alteri, solum peccaret contra misericordiam & charitatem, non succurrendo illi de vna, quam sine aequali suo damno ei dare posset.

Dupliciter impediri potest ius in extrema indigente.

74. Confirm.

75. Ad argum. prima.

Ad auth. 5. *Doctores*; aliqui explicant de debito legali largo modo, quatenus lege aliqua eo astringi possumus: quo pacto non est proprium iustitiae, sed commune aliis etiam virtutibus, quae sunt ad alterum. Verum potius videtur in 1. sent. inclinare: at multi *Thomistae* nobiscum sentiunt; *Sotus lib. 5. de iustitia q. 3. ar. 4.* expresse docet, non nisi ex misericordia & charitate hoc praecipuum in extrema necessitate obligare; *Sylvius q. 32. ar. 6. quer. 3.* Ad Patrum auth. Resp. 1. eos in hoc praecipuo explicando, aliquando uti exaggeratione; ita *Suarez, & Coninck.* 2. appellari a Patribus raptores, & aliena retinentes, qui in extrema vel graui necessitate proximo de superfluis naturae, vel status non succurrunt, propter ius, quod in huiusmodi bona, urgente necessitate, pauperes acquirunt. Cui iuri non responderi debetum iustitiae in diuite, qui subuenire tenetur, sed sufficit debitum misericordiae strictissime obligans. Ad argum. *Casus.* responderi *Sotus*, neg. maior. cum non solum iudex cogere possit ciues ad debitum iustitiae soluendum, sed ad alias quoque virtutes seruandas, cum ipsi ex tacito, vel expresso praescripto principis incumbat cura obseruantiae legum ac praecipuorum quae ad communem pacem & publicum bonum conseruandum diriguntur. Ad 3. constat, quo pacto tempore necessitatis omnia sint communia, non propter cessationem dominij, sed propter ius, quod ad vitam tuendam acquirunt egestate pressi in bona superflua diuitum; cui tantum iuri non potuit lex de diuisione bonorum praedjudicare. Vnde, vt *Nauiar. in sum. cap. 17. nu. 61. sine.* *to esse omnia in necessitate communia*, receptae Glossae interpretantur, esse communicanda.

76. Ad auth. Pa. 1. um.

77. Ad Casus.

78. Ad 3.

SECTIO VI.

An satisfiat huic praecipuo solum mutuando, vel commodando?

Adrianus quodl. 1. art. 2. & in 4. de restitut. *Nauiar. in sum. cap. 17. nu. 61. & cap. 24. nu. 5. & Tolet. in sum. lib. ult. de 7. peccatis mort. cap. 37.* affirmant, sufficere tantum mutuare, vel commodare. Fundam. per mutuum tollitur necessitas proximi: ergo per solum mutuum satisfiat huic praecipuo. Quia hoc praecipuum non obligat, nisi urgente necessitate: ergo, ea per mutuum vel commodationem sublata, non amplius obligat. Confirm. Si proximus extrema necessitate pressus ex mutuo contraheret cum diuite, teneretur ad pinguiorem perueniens fortunam mutuum restituere: ergo si ipse diues ex mutuo contrahat cum eodem proximo in extrema necessitate posito, tenebitur, cum primum poterit, acceptum mutuum restituere. Caeterum addit *ibid. Tolet. ex sent. omnium*, si nolit proximus extrema egestate pressus mutuum acceptare, subueniendum esse illi gratis, nec astringi posse ad mutuum accipiendum, nisi forte sit de magna pecuniae summa, quam non tenetur diues gratis dare. *Io. Medina Cod. de Eleem. q. 6.* opinatur, ex superfluis status subueniendum esse proximo gratis; ex necessariis vero status sufficere, si ex mutuo illi subueniatur. Aliqui existimant, in extrema tantum necessitate subueniendum esse gratis, extra illam posse ex mutuo: alij eleemosynam gratis erogandam esse. Nota, hic duas inuolui quaest. 1. an vere & proprie per mutuum satisfiat praecipuo eleemosynae: 2. an in aliquo casu liceat, vigente necessitate, subuenire proximo mutuando, vel commodando.

79. 1. sent.

Fundam.

Confirm.

80. 2. sent. & 3.

81. Pro solatione diffc. nota.

82. 1. concl.

Confirm.

83. Duct.

Resp.

84. 2. concl.

prob. affi- quando casus, quibus id licet.

Dico 1. per mutuum eleemosynae praecipuo proprie non satisfiat. Fundam. eleemosyna proprie est liberalis donatio ad aliena egestatem subleuandam facta. Qui autem mutuo donat, non liberaliter donat: ergo eleemosynam proprie non facit: & consequenter non satisfiat praecipuo eleemosynae. Vnde non satisficeret haeres voluntati legantis, qui pro eleemosyna legauit mille aureos, si costantum mutualet. Confirm. non dicitur actum liberalitatis proprie exercere, qui donat mutuando: ergo nec actum eleemosynae, qui liberalis esse debet, is qui proximo subuenit mutuando. At occurrit *Adrian.* ipsa mutuatio tempore necessitatis facta est eleemosyna: sicut ipsa mutuatio est aliqua liberalitas. Sed contra: sicut mutuo dare, non est proprie ac simpliciter liberaliter donare, sed improprie & secundum quid, & solum cum addito diminuentem: ita ex mutuo subuenire proximo, non est simpliciter & proprie eleemosynam facere. Diuina autem oracula, & Patres praecipunt, vt supra, eleemosynam simpliciter: igitur. Dico 2. Interdum licitum esse, subuenire necessitatibus proximi solum mutuando. Casus 1. si proximus hic in extrema vel graui necessitate constitutus, alibi habeat, vnde soluere possit. 2. si saltem spem habeat, se ad pinguiorem fortunam peruenturum. 3. si arte quam caller, vel labore quo valet, facile soluere possit, quae mutuo accepit. 4. si tantum vsu, non dominio egeat rei, velut equo ad hostem fugiendum, gladio ad seipsum contra iniustum inuolorem defendendum; tenetur postea lapsa necessitate rem pro necessario vsu acceptam domino restituere: nisi illa casu perierit, ipso vsu. Dixi casu: quia si ex negligentia ventis, tenetur ad aequiualentem, si habeat, vnde possit, 5. quando ad necessitatem proximi subleuandam magna opus est pecuniae summa;

summa. 6. quando ipse egestate pressus sponte petijt mutuam: quia tunc cessit proprio iuri, quod habebat in superflua alterius, contentusque tuit mutuo.

85. Coroll. 1.

Infertur 1. non posse extremam, vel graui egestate pressis, qui re & spe pauperes nec de presenti, nec de futuro spem habent veniendi ad pinguiorem fortunam, succurri mutuando, neque sub conditione, si ad pinguiorem fortunam venerint, nisi in 5. calu, quando magna opus esset pecuniae summa.

86. Coroll. 2.

2. Non posse proximo subueniri mutuo, quando mutuarius cum maxima sui difficultate deberet mutuum restituere: nam hoc non tam esset, proximum a presenti egestate liberare, quam illum in alias angustias conijcere. 3. Non posse licite succurri proximo graui necessitate laboranti cum absoluta obligatione ad restituendum, etiamsi affulgeat spes ad lautioerem fortunam perueniendi, posse tamen cum obligatione conditionata, si statum non mutauerit. quia praecipuum charitatis de subueniendo proximo in corporalibus necessitatibus non debet prauidicare perfectiori bono ipsius, cuiusmodi est status Religionis, ac voluntariae paupertatis, cui prauidicaret absoluta obligatio ad restituenda bona, quae tempore necessitatis accepit.

87. Coroll. 3.

Fundam.

Confir. quod impenditur vt debitum ad propulsandum malum proximi, non debet esse impeditiuum maioris boni eiusdem: alioqui eleemosyna proximo non tam subleuaretur, quam deprimetur, cum maius malum sit, priuari spirituali bono Religionis, quam subleuari in corporalibus necessitatibus. 4. Peccare contra hoc praecipuum illum, qui proximum ab iniusta morte liberaret cum onere, vt se in perpetuum seruum traderet: cum peior plerumque sit perpetua seruitus, quam mors.

Confir.

88. Coroll. 4.

89. Ad fundam. 1.

Ad confir.

Ad fundam. *Adriani, Nauar. Tolni*, dico, non fat esse quocumque modo proximo egestate presso subuenire, sed necessarium esse, illi subuenire modo a Christo & Patribus praecipuo; nempe eleemosyna, quae est gratuita & liberalis donatio. Ad confir. neg. conseq. nam quando proximus egestate pressus sponte mutuam petit, cedit iuri, quod a natura & Deo habet, accipiendi gratis.

SECTIO VII.

An urgente necessitate liceat aliena surripere absque obligatione restituendi?

90. 1. Ratio dub. pro parte neg.

PRIMA ratio dub. est auth: *cap. Si quis, de furtis*, ubi certa poena statuitur iis, qui urgente necessitate aliena surripuerint: *Si quis propter necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, poeniteat hebdomadas tres: & si reddiderit, non cogatur ieiunare*, ergo nec urgente necessitate licitum est aliena surripere, & si subrepta fuerint, restituenda sunt. quia quae sub poena prohibentur, licita esse non possunt, cum ipsa prohibitione illicita fiant. 2. quauis necessitate urgente, non cessant particularia dominia personarum: ergo nec licebit surripere res alienas absque obligatione restituendi, quia surripere alicuius est per se malum: ergo nunquam licet: & si subreptum fuerit, restituendum est, cum semper res clamet ad proprium dominum. Certum 1. si presenti egestate pressus possit suas necessitates proponere, a quo iuari potest, & probabiliter speret se ab eo iuandum, licite non posse clam, vel per vim, aliove iniusto modo aliena surripere (quanquam hoc aliqui graue peccatum non putant, neque ad restituendum

91. Secunda ratio dub. pro parte neg.

92. Certum 1.

obligare) quia quando bono modo potest quis suae necessitati subuenire, non debet iniquo, qualis est per vim, aut clam. Dixi, & probabiliter speret: quia si spem non habet, vt sponte sit ab eo iuandus, licite poterit clam surripere, praesertim si extremam premitur egestate, vt infra.

obligare) quia quando bono modo potest quis suae necessitati subuenire, non debet iniquo, qualis est per vim, aut clam. Dixi, & probabiliter speret: quia si spem non habet, vt sponte sit ab eo iuandus, licite poterit clam surripere, praesertim si extremam premitur egestate, vt infra.

Ratio

Sola diffic. esset, quando qui necessitate premitur, esset aliquis nobilis, quem puderet suam necessitatem alteri manifestare: an saltem tali casu liceat, clam aliena surripere ad tuendam propriam famam & honorem, qui per manifestationem talis egestatis notabiliter laederetur. Negat *Coninck disp. 27. dub. 10.* docetq; huiusmodi pudorem esse vincendum, nec excusari, quin egestate pressus teneatur suas necessitates manifestare iis, a quibus iuari potest.

93. Diffic.

Verum oppositum longe probabilius videtur, quando per huiusmodi manifestationem proximi fama & honor notabiliter laederetur: tum quia, vt supra, multi putant, hunc ordinem in extremam necessitate praetermittere, non esse mortale: vnde accedente rationabili causa, excusari etiam a veniali. Tum maxime, quia homo non minus habet ius tuendi propriam suam & honorem, qui apud homines aestimatur praesertim vitam quam vitam: ergo si alia via non potest propriae vitae & famae simul consulere, quam per clandestinam surreptionem, licite id facere poterit absque villo peccato. Confir. Si alia via non possit meae vitae succurrere, quam per clandestinam surreptionem, id licitum mihi est, vt omnes concedunt: ergo etiam quando alia via non possit proprio honori & famae consulere, quam per clandestinam surreptionem, id licitum mihi erit.

94. Solutio. Ratio duplex.

Certum 2. In extremam necessitate cuiuslibet licite, aliena surripere, si alia via non possit extremam suae necessitati succurrere. Fundam. in extremam necessitate praevalet ius naturae, quod omnes habent conseruandi propriam vitam, cuiusque fieri, quod cuiuslibet habet in bona, quae possidet. Nec potuit huic iuri prauidicare ius gentium, quod vt iustum fuerit, debuit eum hac expressa vel tacita conditione bona communia certis personis appropriare, vt urgente extremam necessitate, eadem manerent, vt ante appropriationem, omnibus communia. Quo fit, vt non possit tali casu dominus rationabiliter esse inuitus, nec potuerit hae conditio vlla positiuam legem aut consuetudinem tolli: cum nulla praualere possit contra ius naturae de conseruanda propria vita, vt cum *S. Tho. 2. 2. qu. 66. art. 7. & alibi omnes*, & nos *seq. 10.* Confir. hoc ipsum ius naturae, quod vnusquisque habet tuendi propriam vitam, firmatum est lege diuina, qua hae bona temporalia condita sunt propter sustentationem vitae humanae. Igitur nulla lex positiuam, aut consuetudo potest tantum ius, naturali ac diuina lege firmatum abrogare. Ex his resoluitur casus, amittenda sit in extremam necessitate puella, quae nisi copia sui faciat, mox ob victus inopiam moritur: ac proinde liceat tali casu aliena surripere. Negat *cit. Sorris*: eo quod nulla est necessitas, qua cogere possit illam, vt sui copiam alteri faciat, aliis consensu ille non esset peccatum, sed perire potius debeat, quam delinquere. Sed certe non video, cur ista censenda non sit in extremam versari necessitate. Nam licet illa potius deberet fame perire, quam delinquere, quis tamen non videt, eam in extremam versari necessitate, dum nisi ei succurratur, vel fame perire debeat, vel cum honore, animi etiam salutem amittere? sicut quis non dicet in extremam versari necessitate eum, qui ab haereticis captus, cogetur vel Christum Dei Filium negare, vel centum aureos soluere? nam licet talis deberet millies potius

Confir.

95. Aliorum suppositum.

96. Confir.

97. Casus sim.

Extrema necessitas quae?

ti us mori, quam Christum Dei Filium negare: at tamen nemo negabit, hunc in extremam versari necessitate, vel amittendae vitae corporis, vel animae salutis perdendae.

98. Coroll. 1.

Inferitur 1. non solum posse, sed etiam teneri extremam necessitate pressum aliena superflua surripere ad propriam vitam tuendam, eo quod nullus sit suae vitae dominus, ac proinde nemini licet, iuri propriae vitae tuendae, & ex superfluis aliorum bonis; quae ius gentium in extremam necessitate facit omnibus communia, cedere. Nec est eadem ratio, quando quis vel permittit se occidi, ne occidatur alter, vel in aequali periculo ius suum cedit alteri, vel quando iuste est morti damnatus; nam his casibus licite potest iuri tuendae propriae vitae cedere, vel ad vitandum aequale damnum proximi vel ad exequentiam iustam iudicis sententiam. 2. In casibus, quibus homo ad tuendam vitam aliena surripit, nullum proprie committit furtum, etiamsi dominus sit inuitus. quia furtum proprie est surreptio rei alienae rationabiliter inuito domino: at tali casu non potest dominus esse rationabiliter inuitus, qui cum hac conditione ex communi lege & iure gentium sua bona possidet, ut in extremam necessitate, quae suae suorumque naturae superfluum, cedant in necessariam sustentationem vtz aliorum.

99. Coroll. 2.

3. In extremam necessitate non modo licitum est ipsi, qui eam premitur, sed cuius, aliena surripere, ut extreme indigenti succurrat, ut cum S. Tho. 2. 2. q. 66. art. 7. ad 3. communiter; quin sub praepcepto tenetur id facere, quando citra periculum propriae vitae potest innocenter ab iniusto inuasore defendere, sub praepcepto tenetur id facere. Quod intelligitur, quando ipse, qui aliena surripit, non habet, ut ex proprijs proximi necessitati subveniat, alioqui non posset aliena surripere, ut recte cum Medina Cod. de elem. qu. 4. reliqui.

100. Coroll. 3.

4. Potest quis ad propriam vitam salvandam aliorum merces in mare proicere, nec teneri ad eas restituendas, si probabiliter illarum periturae fuissent cum ipsis hominibus. Dux quest. 1. an tantum in extremam, an etiam in gravi necessitate liceat aliena surripere? 2. an quotiescunque licitum est, aliena surripere, surripiens deobligatus maneat a restitutione bonorum, quae surripit, etiamsi in lautorem venerit fortunam?

101. Coroll. 4.

Duo controversa.

Quoad 1. quest. Caiet. 2. 2. q. 66. art. 7. Sotus lib. 5. de iustitia qu. 3. art. 4. Ioan. Medina Cod. de elemos. not. q. 4. S. redundo igitur, censent in sola extremam necessitate id licere: putaturque sent. S. Tho. qu. 66. Fundam. etsi in sent. Caiet. quiuis teneatur de superfluis sui status graues, imo & communes proximi necessitates eleemosynis subleuare, non tamen tenetur determinate huius, vel illius necessitatem subleuare, uti tenetur in extremam, sed solum indeterminate, quam ipse voluerit: ergo non poterit gravi tantum necessitate pressus, in scio inuitoque domino, de ipsius superfluis in gravi necessitate sibi consulere. Quia non alio iure potest quis aliena surripere, ut suae consulat egestati, quam quo teneretur is, cuius superflua ipse surripit. at is non teneretur determinate huius necessitati de suis superfluis succurrere: igitur contra iustitiam facit surripiendo ab hoc superflua status, ut gravi suae egestati succurrat. Maior prob. ius, quod urgente necessitate proximus acquirit in superflua diuitis, oritur ex debito, quod diues habet in subleuandis proximi necessitatibus: igitur si diues nullum habet debitum subleuandi grauem necessitatem huius determinate, nullum hic ius determinate acquirit in superflua

102. Primus. 1. Sotus.

Fundam.

Maior.

Prob.

huius diuitis: ac proinde, si ea in scio inuitoque domino surripit, iniustitiam committit. Confirmat Sotus; nullus cogi potest inuitus ad id, quod ex sola charitate tenetur: at nemo nisi ex sola charitate tenetur ex superfluis graui necessitati proximi subuenire. Reliqui affirmant, etiam in gravi necessitate licitum esse, aliena superflua surripere, ut suae succurrat necessitati: ita Angel. furtum, nu. 36. sum. Rosella cod. n. 10. Vasquez opusc. de elem. cap. 1. dub. 7. Sa v. furtum, n. 1. Coninch. cit. & plurimi. Fundam. etiam in gravi necessitate tenemur de superfluis proximo subuenire, non tantum in communi, ut Caiet. aiebat, sed etiam in particulari, huic, vel illi grauem necessitatem patienti: ergo etiam graui necessitate pressus licite potest aliena superflua surripere, ut graui suae necessitati succurrat. Dixi superflua: nam non licet surripere necessaria, ut propriae consulatur necessitati, cum in aequali necessitate melior sit conditio possidentis.

Contra.

103. 2. Sotus.

Fundam.

104.

Ad fundam. aduers.

Par utriusque ratio.

105.

Ad contra.

106.

Ad secundum.

1. Sotus.

Fundam.

107.

2. Sotus.

Fundam.

Ad fundam. 1. falsum est, diuites non teneri ex superfluis subleuare grauem necessitatem proximi determinate, nisi forte plures simul occurrant grauem necessitatem patientes, & non possit quis omnibus simul succurrere. Tunc enim si omnes sint in aequali necessitate, & non possit quis, nisi vni succurrere, pro suo arbitratu poterit succurrere ei, cui voluerit. 2. esto quis non teneatur huic, vel illi determinate succurrere, adhuc graui necessitate pressus licite poterit aliena superflua ab hoc vel ab illo determinato diuite surripere, si alia via non possit, ut suae subueniat egestati: quod sic ostendo: in casu, quo plures essent extreme indigentes, & diues de suis superfluis non posset omnibus succurrere, sed tantum vni, tunc teneretur alicui indeterminate, non minus quam, si plures occurrerent graui necessitate pressi, & non posset nisi vni, at tali casu licite posset vnusquisque praueinendo alios, eandem extremam necessitatem patientes, a tali diuite surripere, quae necessaria forent ad suam extremam necessitatem subleuandam: ergo id etiam licite poterit vnus e multis, qui grauem tantum necessitatem pateretur.

Soti confirmatio probaret, quod neque in extremam necessitate licitum foret, aliena surripere ad suam necessitatem subleuandam; cum neque praepceptum eleemosynae obliget, nisi ex charitate, seu misericordie. ut ipse ibid. Igitur si ad hoc seruandum in graui necessitate nemo a publica potestate cogi potest, neque cogi poterit ad illud idem seruandum in extremam. Quare falsa est maior a Soto assumpta: siquidem, ut supra, non solum potest quis a publica potestate cogi ad soluendum id, quod ex iustitia debet; sed etiam ad seruandum id, quod ex alijs virtutibus ad publicum bonum spectantibus seruare tenetur.

Quoad 2. quest. multi arbitrantur, ad restitutionem non teneri, qui rem ad suae vitae sustentationem surripuit tempore extremae necessitatis, teneri tamen si eam surripuit extra tempus extremae necessitatis: ita Scotus in 4. dist. 15. q. 2. 6. Sed numquid, Ricard. art. 5. q. 4. ad 1. Gabriel q. 2. art. 2. Angelus v. furtum, nu. 37. Sum. Rosella cod. v. nu. 10. Fundam. in sola extremam necessitate iure naturae omnia sunt communia: ergo qui in extremam necessitate rem alienam surripuit, iure ipso naturae, quod vnusquisque suam vitam tuendi habet, fecit rem illam suam, proinde non tenetur illam restituere. Adrianus cit. Nauar. in sum. c. 17. nu. 61. & 62. Tolet. in sum. l. vit. de 7. peccatis mor. c. 36. docent, talem regulariter teneri ad restitutionem, vbi lautior arriserit fortuna. Fundam. nullus tenetur sua bona donare, ut proximi

nece-

buit, si tamen postea in necessitatem incidit, ratione necessitatis, iuste illam possidet. Ita Vasquez opusc. de Eleem. dub. 9.

117. 3. Senti longè probabilior.

Fundam.

Nota.

118. Ad argum. mento Scoti.

Vasquez.

119. Disparitas

Exemplum.

120. Casus. Lessius.

121. Vnum hic superest dub.

Ratione Sandi.

Confr.

Tertia docet, in pari necessitate nunquam debitorum obligari ad restituendum debitum creditori, siue in eadem re specie, siue in æquivalenti: *Caler. 2. 2. qu. 62. art. 6. §. in resp. ad 4. Sotilib. 4. de iustitiâ qu. 7. art. 1. §. ad 4. argu. Lessilib. 2. de iustitiâ cap. 16. dub. 1. Coninck disp. 27. dub. 10. &c.* Fundam. in pari necessitate omnia sunt communia: & ex aliâ parte præualet conditio possidentis: ergo in pari necessitate debitor, qui rem possidet, non tenetur illam restituere, quocunque modo siue licito, siue illicito res ad ipsum peruenerit. Nam ex quo incidit in necessitatem, iure naturæ, ac lege diuinâ ius in illam acquisiuit: & licet etiam creditor in eandem rem ius habeat, quia tamen debitor cum iure habet etiam possessionem, possessio rem ipsi adiudicat. Quæ sent. longè probabilior. vnde addit *cit. Sotus*, quod etiam si quis iuramento promiserit, se rem restitutum, non teneri postea, urgente necessitate, illam restituere: nam in tali iuramento subintelligitur tacita conditio, si in extremam, vel grauem non incidat necessitatem. Eadem doctrina extenditur ad subueniendum parentibus ac filiis: vt in pari necessitate potius teneamur parentibus, filiis, & uxori, vt *Sotus, Bâñez, Syluius 2. 2. qu. 31. art. 3. Lessius &c. quin Tolet. lib. vi. de 7. peccatis mor. cap. 39.* illam extendit etiam ad fratres.

Ex his patet ad argu. Scoti: nam urgente necessitate, non tam considerandum est ius positium, quàm naturale: ius autem naturale in pari necessitate semper fauet possidenti. Eodem modo resp. ad argu. Vasquez: nam siue res sit eadem specie, siue æquiualens, cum in extremâ, vel graui necessitate non tam attendatur ius ac dominium positium, quàm naturale ac diuinum, & hoc potius illam adiudicat possidenti, non erit in pari necessitate creditori restituenda. Ex quo patet, non esse eandem rationem de eo, qui in pari necessitate rem ab alio surriperet: quia tunc contra ius naturale ac diuinum ageret, deturbando alium à dominio & possessione rei, conijciendo illum in egestatem, quod nunquam licitum est. Qui autem rem, quam possidet, creditori non restituit, utitur iure suo, quod à naturâ, & Deo habet, propriam vitam tuendi, vt non licet naufragum à tabulâ, in quâ insidet, deturbare, vt tuz vitæ succurras: licet autem tabulam, cui tu insides, quam ab alio tempore naufragij commodato accepisti, ei non restituere: seculus, si ille tuâ actione sit ad talem necessitatem coniectus: nam tunc etiam cum periculo propriæ vitæ teneris illum à tali necessitate eripere. Quid si duo eandem rem simul arripiant, quæ sufficiens non est ad vtriusque vitam seruandam? Respondet *Lessius*, rem esse sorte adiudicandam, si vel diuidi non possit, vel diuisa non sufficiat ad vtriusque vitam seruandam.

Dubium, an qui rem ex iustitiâ alteri debitam in necessitate consumpsit, teneatur illam domino restituere, si ad pinguiorem fortunam venerit. Suppono, quando rem alteri debitam in necessitate consumpsit, fuisse re & spe pauperem: alioqui si tantum re fuisset pauper, constar, illum ad restitutionem teneri: nam tali casu non debeatur illi gratis misericordia subleuatio, sed poterat fieri cum onere restitutionis. Respondet *Lessius cit.* probabile esse, hunc ad restitutionem non teneri: *Coninck not.* omnino censet non teneri, quia rem consumpsit, quando eam ratione necessitatis iure naturæ fecerat suam. Confirmat *Coninck*; si antequam incidisset

in necessitatem, illam clam restituisset domino, potuisset postea, urgente necessitate, illam clam surripere, vt propriæ consuleret egestati: nec postea teneretur ad restitutionem.

Scotus cit. & reliqui serè affirmant, hunc ad restitutionem teneri. Quod probabilius est: nam urgente necessitas non abstulit debitum antea contractum, sed tantum illud sopiuit. Ratio; id tantum satisfuit ad urgentem necessitatem propulsandam: cum necessitas non transferat dominium rei alienæ, sed solum tribuit ius vtendi re, quantum opus sit ad necessitatem subleuandam, quâ subleuatâ, si melior arripserit fortuna, reuiuiscit pristinum debitum.

Ad rationem in contrarium patet, cum necessitas non transtulerit dominium rei alienæ in possessorem, sed solum illius vsum tribuerit, quantum sat fuit ad præsentem necessitatem tollendam. Ad confir. *Coninck*, neganda paritas: nam si res restituta sit ante necessitatem, restituens liberatus est à debito: vnde non potest illud postea, arripente lautiore fortunâ reuiuiscere, cum iam fuerit antea per solutionem extinctum. Nec refert, quod postea eadem res subrepta sit tempore necessitatis; nam tempus necessitatis tribuit ius vtendi re absque obligatione restitutionis, quando in necessitate constitutus est simul re & spe pauper. Si verò illa restituta non sit, semper manet debitum restituendi, quod per necessitatem non tollitur, sed sopitur: vnde applaudente fortunâ reuiuiscit, etiam si quando res conlumpta est, homo erat re & spe pauper.

SECTIO IX.

Ex quibus bonis facienda sit Eleemosyna?

Certum est, eleemosynam extremè indigenti faciendam esse ex superfluis naturæ, non ex necessariis naturæ suis aut suorum, nisi qui extremè indiget sit persona publica. Etenim sicut ordinata charitas dicitur, vt prius nobis, nostrisque subueniamus, quàm externis: ita dum de publico & priuato bono agitur, eadem præscribit, publicum præferendum esse priuato. Dicitur: non licet neque propter publicam personam seipsum occidere: sed qui publicæ personæ de necessariis naturæ succurrit, seipsum occidit, auferendo, quæ sibi necessaria sunt ad vitæ sustentationem. Confir. Ideo non licet de necessariis naturæ priuatæ personæ extremè indigenti succurrere, quia succurrendo de necessariis naturæ homo seipsum occideret, auferendo, quæ sibi necessaria sunt ad vitæ sustentationem. Resp. concessâ maiori, cum nunquam licitum sit posituè ac directè seipsum occidere, vt publicæ personæ, aut toti Reipub. meâ morte succurrat: eo quod id sit intrinsecè malum, quod nequit alterius bono cohonestari; Nego simpliciter minor. nam qui de necessariis naturæ succurrit publicæ personæ, facit, quod tenetur, præferendo bonum publicum bono priuato. vnde actio, quæ succurritur personæ publicæ ex necessariis naturæ, non tendit per se directè in priuationem propriæ vitæ, sed in conseruationem alienæ, quam tali casu teneor præ meâ conseruare. Ad confir. respectu personæ priuatæ, facio contra debitum naturæ & charitatis, præferendo vitam personæ priuatæ vitæ propriæ: ac proinde indirecta mors, quæ ex tali actione sequitur, imputatur mihi ad culpam. Contra verò, quia respectu personæ publicæ facio iuxta debitum naturæ & charitatis, indirecta mors inde se,

122. Affirmatiua sent. probabilior.

123. Ad rationem neg.

Ad confir.

124. Certa ab incertis subinguntur.

125. Dicitur.

Confr.

126. Resp.

127. Ad confir.

de secuta mihi ad culpam non imputatur: cum neque per se sit intrinsecè mala, vti esset occisio directè à me executioni mandata; nec sequatur ex actione indebita, vti sequitur in 1. casu, sed potius ex actione debita, ad quam naturali, & diuino iure teneor.

128.
Constat ad
nam propor-
tione quã
precedens.

Certum 2. faciendam esse eleemosynam ex superfluis status grauem necessitatem patienti, non ex necessariis status, nisi longè maius futurum sit damnum, quod passurus est proximus in bonis status, si à me non subueniatur, quàm sit damnum, quod ego per talem eleemosynam patior. Nam quã ratione non licet vitam priuatæ personæ anteferre vitæ propriæ: eadem non licebit dignitatem personæ priuatæ dignitati personæ propriæ antepone. Quod si damnum, in quod proximus incurrit, longè maius sit damno, quod ego ei succurrendo patior, charitas dicat, exiguum damnum meum postponendum esse magno damno proximi.

129.
Certum 3.

Certum 3. in extremâ necessitate, & iuxta veteriorem sent. etiam in graui constituto, faciendam esse eleemosynam non solum ex bonis propriis, sed etiam ex alienis, quando propria non suppetunt: nam quando propria bona suppetunt, eleemosyna facienda est ex his: quando propria non suppetunt, facienda erit ex alienis, vel quæ apud me manent obnoxia restitutioni, vel quæ sunt apud alios, ea petendo, vel surripiendo, si aliã viã haberi non possint, vt proximo extremè, aut grauius indigenti succurram. Ratio: tali casu omnia fiunt communia quoad ius vsuendi ad propriam vitam & personam conferuandam.

Ex distis.

Ratio.

130.

Ex his oritur quæstio 1. quam proponit *Io. Medina cod. de elem. qu. 4.* An possit de alienis, qui propriis abundat, extremè, vel grauius indigenti succurrere. Ratio dub. sicut tali casu potest extremè, vel grauius indigens ex bonis quorumcunque propriæ vitæ ac personæ consulere: ita posset quis ex alienis, etiam si propriis abundet, extremè aut grauius egenti succurrere. Confir. urgente necessitate, vnusquisque acquirit ius in bona superflua omnium: ergo quiuis agens causam pauperis licitè succurrere poterit de bonis superfluis cuiuscunque: nam eodem iure potest quis agere causam pauperis, quo pauper propriam ageret. at pauper, urgente necessitate, licitè potest è bonis superfluis cuiuscunque propriæ succurrere necessitati: ergo idem facere poterit quicumque alter agens causam pauperis.

Rat. dub.

Confir.

131.

Decisio.

Ratio.

Dico, nullo pacto licere ex alienis bonis proximo subuenire, quando propria suppetunt: vt cum *Medina communiter.* nunquam .n. licet de alienis bonis disponere, rationabiliter inuito domino. at eo casu disponerem de alienis bonis, rationabiliter inuito domino: nam tunc tantum censetur irrationabiliter inuitus, quando nequit aliã viã proximi necessitati prouideri, quàm per bona ipsius: sed quando mihi propria bona suppetunt, potest aliã viã proximi necessitati prouideri, nempe propriis meis bonis: ergo rationabiliter tunc erit inuitus dominus, si de ipsius bonis ad proximi egestatem subleuandam disponerem. Confir. sicut rationabiliter esset inuitus dominus, si dum possem de propriis meis bonis propriæ succurrere necessitati, de alienis succurrerem: ita rationabiliter erit inuitus dominus, si dum possum proximo de propriis, subueniam de alienis.

Confir.

132.

Dices.

Resp.

DICES: urgente necessitate omnes tenentur de superfluis proximo succurrere: ergo iuxta debitum aliorum operor, si saltem ex parte succurro proximo ex bonis alienis. Resp. neg. conseq. nam esto urgente necessitate omnes

teneantur proximo succurrere, non tamen semper licitum est cuiilibet de hoc debito disponere, sed solum quando aliter nequit proximi necessitati succurri. Quæres, quis peccaret casu, quo multi pos-
133.
sent, & nullus succurreret. Resp. omnes: nam licet sublatâ necessitate ab vno, reliqui liberentur à debito succurrendi: quamdiu tamen illa non tollitur, omnes & singuli manent obligati ad succurrendum, cum nõ sit maior ratio de vno, quàm de alio.

Ad rationem dub. retorqueo argu. sicut quando possum mihi de meis bonis succurrere, non licet de alienis: ita nec quando possum de meis bonis proximi necessitati succurrere, licebit de alienis. Ad confir. eatenus acquiro ius in bona aliorum, quatenus non possum de propriis, quibus suppetentibus, cessat ius in aliena, quod tantum conceditur in defectum priorum. Infertur, ad restitutionem teneri, qui proximi necessitatibus succurrit ex bonis alienis, dum potest ex propriis.

134.
Ad ratio-
nem dub.

Ad confir.

2. Quæstio: An teneatur ad restitutionem, qui proximi necessitatem subleuat ex bonis alienis, dum non potest ex propriis? Resp. vel egestate
135.
pressus subleuandus est gratis, vel commodato, aut mutuo. Si gratis: iterum distinguo, vel quæ erant restitutioni obnoxia debebantur in specie credito-
ris: & tunc nemo manet obligatus ad ea restituenda, si tempore necessitatis consumpta sunt. quia
urgente necessitate ea facta fuerunt communia.

Vnde siue ipse, qui ea possidebat, siue alius ad egestatem subleuandam consumpserit, naturali ac diuino iure manent libera à restitutione, quia ratione necessitatis facta fuerunt quoad vsuam propria egentium. Vel non erant debita in specie, sed in æquivalenti: & tunc, quia quando tempore necessitatis data sunt proximo ad eius egestatem subleuandam, erant sub dominio possidentis, ea donando, non dedit vt aliena, sed vt sua, proinde à restituitio-
ne non fit immunis: non secus, ac si ex propriis sibi, vel alteri subueniret: cum reipsa huiusmodi bona
tempore necessitatis fuerint sub dominio non credito-
ris, sed debitoris seu possessoris. Quod ea restitui-
tuere non teneatur is cui ad egestatem subleuan-
dam data sunt; si alioqui gratis erat subleuandus,
constat; nam si is subleuatus esset ex bonis propriis
subleuantis, ad nihil obligatus fuisset: ergo nec si
subleuatus fuerit ex bonis obnoxiiis restitutioni
tantum in genere, cum talia bona tempore necessi-
tatis fuerint sub dominio possidentis. Si verò ege-
state pressus potest mutuo, vel commodato suble-
uari, tunc semper subleuans manet obnoxius resti-
tutioni proprio domino, siue quæ tempore necessi-
tatis dedit ad subleuandam egestatem proximi, fue-
rint in specie, siue in æquivalenti debita creditori.

Resp. cum
distinguo:
Vel egestate
pressus est
gratis sub-
leuandus.

136.
Vel mutuo
commodato
suo.

Ratio; non alio titulo is potuit alterius bona in proximum tempore necessitatis transferre, quàm proprius dominus eo tempore obligatus fuisset. Sed proprius dominus obligatus non fuisset ea gratis, sed mutuo, vel commodato proximo dare: ergo nec alter alio titulo poterit ea proximo dare. Ex hoc tam-
n non nego, manere ad restituendum obligatum proximum, qui huiusmodi bonis subleuatus fuit, si ad pinguiorem venerit fortunam: manere autem obligatum non ei, cui bona restituenda erant, sed ei, qui tempore necessitatis illa dedit. Cæterum siue hic huiusmodi bona restituat, siue non, semper qui dedit manebit obnoxius restitutioni proprio domino, à quo illa siue licitè, siue illicitè acceperat. Confir. si ipse possessor ea bona consumpserit ad propriam egestatem subleuandam, non fuisset à restitutione liberatus: ergo neque si ea dedisset alteri ad similem egestatem consimili modo suble-
uandam:

137.

uandam: cum non potuerit alio titulo ea alteri conferre, quam quo illa conferre obligatus fuisset proprius dominus. Hæc intellige de eleemosyna sub præcepto, non sub consilio elargienda. non enim licitum est, ad eleemosynam sub consilio elargiendam, vel aliena capere, quando propria non suppetuat, vel restitutioni obnoxia pauperibus dare, præsertim si ea sint in specie creditori debita. Dixi, præsertim si sint in specie: nam si sint tantum in genere, seu in æquivalenti, tunc licitum erit, ex illis eleemosynam supererogationis facere, si periculum non sit, ex eâ nos impotentes reddi ad restituendum.

SECTIO X.

An omittens subuenire extremè indigenti teneatur ad damna, quæ indigens ex tali non subuentione incurrit?

138. Duplex questio.

Hic duplex questio: 1. an eleemosynam, quam tenebamur dare ad subleuandam extremam necessitatem proximi, lapsâ necessitate, teneamur indigenti restituere. 2. an saltem teneamur refarcire damna, quæ ex negatione nostræ subuentionis proximus incurrit. Quoad 1. communiter negant, etiam ij, qui affirmant, peccare contra iustitiam, qui proximo extremè indigenti non succurrunt: eo quodd licet præceptum hoc obliget ex iustitiâ, illud tamen non obligat, nisi tempore necessitatis, quâ cessante, cessat præcepti obligatio.

139. Ad primam.

Quoad 2 affirmatiua pars sequitur ex sent. præceptum eleemosynæ in extrema necessitate obligare ex rigore iustitiæ: eam cum Sarmiento docet Layman lib. 3. tract. 3. p. 1. cap. 1. nu. 7. sine. quia omnis obligatio ex rigorosâ iustitiâ obligat ad refarcienda omnia damna, quæ sequuntur ex culpabili morâ restituendi bona ex rigorosâ iustitiæ titulo debita. Confir. qui fame pereunt non succurrit, dum potest, est moralis causa mortis ipsius: tum ex illo Ambro. relato cap. Pasce, dist 86. Pasce fame morientem: qui quis enim pascendo hominem seruare poteris, si non pauperis, occidisti: tum ex cap. Non in inferendâ, 23. qu. 3. ubi eiusdem peccati reus declaratur, qui non repellit à socio iniuriam, si potest, & qui facit: tum ex Innocen. III. cap. Quanta, de sent. excomm. qui eadem culpâ damnat eos, qui possunt à violentâ manûs iniectio- ne clericum defendere, & non defendunt, & qui ipsas manus violentas iniiciunt. at non minus diues est moralis causa damnorum, quæ proximus ex negatâ sibi Eleemosynâ incurrit, quam ipsius mortis. ergo tenebitur ea ex iustitiâ refarcire: nam quicumque est moralis causa damni alterius, incurrit debitum illud refarciendi.

140. Ad secundam.

Ratio affirmandi.

Confir.

141. Probabilis negatur.

Fundam. oppositum contraria sent.

Ratio.

Negatiua tamen sent. uti communior, ita procul dubio verior: Sor. l. 5. de iustitiâ qu. 3. art. 4. Adria. cit. in 4. de restit. Nauar. in sum. cap. 24. n. 7. Suarez de præcep. elem. disp. 7. sect. vlt. Vasquez opusc. de elem. cap. 1. dub. 5. Valen. 2. 2. disp. 3. qu. 9. pu. 4. & c. Fundam. præceptum eleemosynæ non esse iustitiæ, ut sect. 5. sed misericordiæ, quæ ad restitutionem non obligat, & consequenter nec ad damna, quæ ex eius transgressione sequuntur, ut præceptum iustitiæ solum ex 10. seq. Ratio: ad ea tantum damna reparanda obligamur, quæ nascuntur ex culpabili detentione rei alienæ. at damna secuta proximi ex negatione eleemosynæ in extremâ necessitate constituto, non nascuntur ex culpabili detentione rei alienæ: nam, ut supra, in extremâ necessitate bona superflua diuitum non transeunt in dominium

egentium, sed manent sub dominio diuitum. Maior ostend. ea tantum damna tenemur refarcire, quæ impedita fuissent per vsum & possessionem propriorum bonorum, quæ dum iniuste detinemus, sumus causa, ut ea damna sequantur. Confir. pauper ratione extremæ necessitatis ius tantum acquirit, non dominium in bona superflua diuitum. Ex solo autem iure ad rem vti non nascitur debitum iustitiæ huiusmodi rem alteri tradendam, ita nec obligatio refarciendi damna, quæ ex non traditione talis rei nascuntur.

Confir.

141. Diss.

Obijcies. Qui est constitutus dispensator bonorum in pauperes tenetur ad reparationem damnorum, quæ in pauperibus sequuntur ex negatione talis eleemosynæ in necessitate debitæ: ergo etiam diues tenetur ad reparationem damnorum, quæ in proximo sequuntur ex negatione eleemosynæ in extremâ necessitate debitæ. Resp. neg. consequentiam dispensator non est dominus, sed ipsi pauperes sunt domini bonorum dispensandorum: & consequenter damna, ex negatione talium bonorum in pauperibus, sequuntur ex iniustâ detentione priorum bonorum: ac proinde tenentur dispensatores ad huiusmodi damna, quæ ex culpabili ipso- rum detentione in pauperibus sequuntur. Diuites verò quacumq; proximi necessitate urgente, semper retinent dominium suorum bonorum: ac proinde damna, in proximo ex non subleuatione extremæ necessitatis secuta, non sequuntur ex iniustâ detentione bonorum proximi, & consequenter à diuitibus reparanda non sunt. An autem qui docent, Ecclesiasticos esse merè dispensatores, non dominos bonorum Eccles. consequenter docere debeant eos teneri ad damna, quæ pauperes incurrun- tur ex negatione talis eleemosynæ debitæ, 10. seq. Ad argum. oppositæ: diuites non tenentur proximo extremè indigenti ex iustitiâ subuenire, sed ex solâ misericordiâ, quæ ad restitutionem non obligat. Ad confir. neg. antec. nam cum mors, vel damnum proximi non sequatur ex negatione eleemosynæ, ut ex negatione rei ipsius proximi propriæ, non dicitur propriè, moralis causa ipsius mortis, aut damni, nisi tantum indirectè & per accidens, absque vllâ obligatione ad restitutionem. Ambrosium intellige de causâ indirectâ & per accidens, & quoad peccati imputationem, non quoad restitutionis obligationem. 2. & 3. explicat Glossa de eo tantum, qui ex officio impedire potest, & non impedit.

143. R. sp.

Dispensator vis ac domini dispar ratio.

144. Ad argum.

Ad confir.

Ad testimo- nia tria.

SECTIO XI.

Quibus facienda sit Eleemosyna?

Certum 1. eleemosynam faciendam omnibus, qui sunt verè pauperes, nisi maius præceptum obstat. nam, ut supra, præceptum eleemosynæ est est naturale, fundatum in debito, quod vnusquisque que habet conseruandi vitam proximi, si absque quali suo damno id possit. vnde præceptum habemus à Deo diligendi proximum sicut nos ipsos: nomine autem proximi, ut supra, sunt omnes eiusdem naturæ nobiscum participes, iusti peccatores, fideles infideles domestici, exteri conciuues, peregrini, amici, inimici; Doctores excipiunt, quando ex nostrâ eleemosynâ pauperes occasionem arripiunt peccandi. tunc enim seruandum est consilium August. Epist. 48. ad Vincen. con. Donat. post init. Melius est cum seueritate diligere, quam cum lenitate decipere. Vtilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus iustitiam negligebat, quam esurienti panis frangitur, ut iniustitia

145.

Eleemosyna iis omnibus facienda.

46. Qui sunt vere pauperes.

iniustitia seductus acquiescat: Qui verè pauperes non sunt, sed fingunt se pauperes, non est eis eleemosyna danda: cum in eis liberalis donatio ad miseriam subleuandam, locum non habeat. An qui eleemosynam sub ficto nomine paupertatis extorquent ad restitutionem teneantur, sect. seq.

147. Nisi maius præceptum obstet.

Vbi autem maius præceptum obstat, cessat minus. Quare cessat hoc præceptum 1. quando qui egestate premitur, est Reipub. hostis: vnde non licet, in iusto bello hostibus extremè indigentibus cibaria subministrare, licet autem tempore induciarum. 2. si sit publicus latro & viatoribus infestus. 3. si iuste sit ad mortem fame damnatus: nam licet huic possem cibum subministrare, sicut & ipse licitè capere, non tamen teneor, vt nec ipse, vt iustæ me sententiæ conformem. 4. si probabile sit, me ab eo interficiendum: nam tunc ius tuendi propriam vitam præualet, cum non teneor cum æquali damno alteri subuenire.

148. Religiosis mendicantibus.

Certum 2. faciendam esse eleemosynam voluntariam paupertatem profitentibus, vt sunt Religiosi mendicantes. Quod non solum approbat vniversalis Ecclesiæ praxis, sed etiam ratio demonstrat: quia cum hi continuò occupentur in orationibus, diuinitique laudibus, non tenentur manuum labore victum sibi comparare, cum longè vtiliores sint communitati ac Reipub. diuinis rebus vacando, quam manuum exercitio cibum sibi comparando.

149. Superest disc.

Sola diffic. de ijs, qui arte & labore vitam sustentare possunt, malunt tamen perpetuò mendicare: an sit ijs eleemosyna largienda, quod intelligitur extra casum extremæ, vel grauis necessitatis.

150. Affirm.

Affirmant Alenf. 4. p. q. 107. memb. 1. Medina cod. de elem. q. 7. & alij. tum quia id docuit Christus Luca 6. Omni petente, tribue: tum quia eleemosynam petere, nõ est per se malũ, sed materia virtutis, tam respectu petentis, quam respectu largientis: ergo vnicuique licitum est. illam petere, etiam extra statum Religionis. Negant alij: tum quia legibus cautum est, vt tales homines vt Reipub. inutiles ac perniciosi relegentur: tum quia eleemosynam eripiunt veris pauperibus, qui nequeunt arte, & labore victum sibi comparare.

151. Concordia.

Horum litem componit Vasquez opusc. de elem. cap. 3. dub. 1. Sylu. 2. 2. qu. 32. art. 9. quer. 2. vel isti mendicato viuunt non causã fugiendi laborem, sed amore paupertatis, & desiderio perfectiùs imitandi Christum, vt fecerunt S. Alexius, & B. Ignatius, qui adhuc in seculo existentes, paternis bonis ablegatis, elegerunt mendicato vitam traducere. hi vti laudabiliter pauperem vitam delicijs, anteponunt, ita laudabiliter sunt piorũ eleemosynis iuuandi, nec censendi sunt Reipub. inutiles, cui magis prodesse possunt exemplo, & virtute, quam labore manuum. Vel mendicato viuunt tædio laboris, & desiderio otij. hi meritò prohibendi sunt; & à Magistratu cogendi, vt arte & labore victum sibi quarant, cum tales inutiles sint Reipub. quam, vt membra, arte & labore iuuare tenentur, verisq; pauperibus, qui laborare non possunt, eleemosynas non præripere.

152. Ad testimonium Christi rationemque

Ad argu. primæ: Christum intellige de omni eo, qui petit, absque præiudicio boni publici. Ad rationem, esto eleemosyna ex obiecto suo mala non sit, potest tamen fieri mala ex circumstantiã, si petatur à quo perenda non est, vel fiat ab eo, à quo aut quando fieri non debet.

153.

Dubium An possit princeps, aut Reipub. prohibere, ne vel pauperes peregrini admittantur, vel ne loci incolæ extra certos Reipub. fines eleemosynam

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

petendo vagentur, quod semper intelligitur extra casum necessitatis.

Negat cum Scorò, Medina, Vasquez opusc. de elem. cap. 3. dub. 2. in cuius sent. fauorem citat aliquas leges, quæ licitè permittunt pauperibus vbicunque sibi eleemosynis victum quærere. In contrarium sunt leges à Carolo V. & Philippo I. Hispan. Rege latæ, vt pauperes peregrini non admittantur, ne ciuitates & respUBLICæ grauentur.

Dico licitè posse Principem, aut Reipub. prohibere, ne vel peregrini pauperes ad eleemosynas admittantur, vel ne propriã ad aliena loca mendicando vagentur: ita Layman lib. 2. tract. 3. cap. 6. confirmant citatæ leges Caroli V. & Philippi II. duplex decretum Synodorum Lugdun. 11. & Turon. 11. In primã, referente Baronio anno 587. n. 4. sancitum fuit, ne pauperes leprosi extra proprias ciuitates permitterentur vagari, sed in vnâquaque sufficientia alimenta eis subministrarentur. In 2. vniuersaliter de omnibus pauperibus statutum fuit, vt in vnâque ciuitate alerentur.

Ratio: potest Princeps vel Resp. ne proprii pauperes patiantur, prohibere ne peregrini admittantur vel ne vna Resp. malè audiat apud aliam, eo quòd curam suorum pauperum non habeat, vetare suis pauperibus, ne in alienis locis mendicent, modò ipsa sufficientia alimenta suis pauperibus prouideat, alioqui non posset id prohibere. Ceterum etsi huiusmodi leges licitè esse possint, non videntur tamen expedire, quippe quæ speciem præferunt crudelitatis & immisericiordiæ, præsertim apud Christianos, quorum propria quasi tessera est liberalitas & misericordia in pauperes. Vnde est illud apud Baron. anno 75. nu. 5. gentilis dictum: quod nulla sibi gens visa esset, qua tantã liberalitate prosequeretur miserabiles quasque personas, perinde ac Christiani.

Vltimò in eleemosynã erogandã seruandus est ordo: in quo, vt cit. notat Medina, attendenda necessitas, debitum, honestas, coniunctio: vt semper maiori necessitate pressus præferendus sit ei, qui minori. Si omnes æquali premantur, succurrendum ei, cui eleemosyna est magis debita. Si verò in pari fuerint necessitate & debito, ei, qui magis est nobis coniunctus: & inter externos, qui sunt meliores ac sanctiores, iuxta regulas de ordine charitatis supra assignatas, cum hic ordo fundetur in charitate.

SECTIO XII.

An qui ficto nomine paupertatis Eleemosynas corrogant teneatur eas restituere, & cui?

Negant Sotus lib. 9. de iustitiã qu. 7. art. 3. Coninck dis. 27. dub. 6. cõcl. 6. Prob. 1. ex cõtrariã sent. sequitur, omnes Curatos & Episcopos, qui fictã sanctitate ad has dignitates ascenderunt, malã fide suas præbendas possidere, quin multas ipsorũ functiones irritas esse & inualdas, vt potè ab illegitimo ministro proficiscentes, quippe quibus validè cõferri nõ potuit dignitas ob fictũ motiuũ, propter quod illis collata fuit. 2. Qui eleemosynã largitur, nõ largitur sub cõditione si is, qui petit, re ipsa sit pauper, sed absolute donat propter Christũ: ergo etiam si motiuũ sit falsũ, valida erit eleemosyna propter Christũ facta. Affirmat Alenf. 4. p. q. 86. de rest. memb. 3. art. 2. Altius id. 4. cap. de rest. Scot. in 4. dist. 15. q. 2. §. de 3. art. Adria. in 4. de rest. Caiet. in sum. restit. c. vlt. cas. 4. Ang. v. restit. §. sed quid. Io. Med. cod. de reb. rest. q. 24. Nauar. in sum. c. 17. nu. 107. Vasq. opusc. de ele. c. 3. dub. vlt. & c. Quæ sent. vti cõmunior, ita probabilior Fud. nõ subsistit substatiali moti-

154. Negant licitè

155. Decisio: licitè sunt leges huiusmodi.

Autoritas

156. Ratio

Non expedit.

157. Attende quãtuor.

158. Negant. Probat 80.

159. Affirmant.

160. Probabilis. Fundam.

C

uo,

Minor est
eleemosyna
definitio ipsa

uo, propter quod res donatur, inualida est donatio. at substantiale motiuum, propter quod eleemosyna erogatur, est subleuatio alienae paupertatis: ergo ubi non est vera paupertas, inualida est eleemosynae largitio: & consequenter qui eam, ementitâ paupertate, accipit ad restitutionem tenetur, cum nullum in eam acquisierit dominium. Maior constat; nam ut donatio, aut quicumque humanus actus sit validus, debet esse voluntarius: ubi. n. deest voluntarium, deest substantia actus humani: Nequit autem donatio esse voluntaria, si eius motiuum, propter quod fit, ignoretur: nam voluntarium, quod in actu requiritur, est propter motiuum, propter quod homo operatur, & bonorum suorum dominium transfert. Quod autem ignorantia motiui causet inuoluntarium; aut saltem non voluntarium in actu, patet ex definitione voluntarij. quod essentialiter est à principio cognoscente singula, ut illud definit Arist. in Ethic. Minor est ipsa eleemosynae definitio, quae suâ naturâ dirigitur ad alienam egestatem subleuandam. unde qui eleemosynam facit, si velit misericordiae actum exercere, non potest ab hoc motiuo abstrahere: alioqui non tam exerceret actum misericordiae, quam alterius virtutis, ex cuius motiuo moueretur ad sua bona largienda: quod quamdiu certò non constat; supponendum est eleemosynae largitorem moueri ex motiuo miseric. cuius propria materia est Eleemosyna: non minus quam praesumendum est, motiuo iustitiae moueri eum, qui exteriori actu alienum ius adaequat, nisi aliunde certò constet, eum alterius virtutis motiuo impelli.

161.
Confr.

Confr. Qui donaret centum titulo gratitudinis tantum putato, non valeret donum: qui rependeret mille titulo mercedis tantum putatae, non subsisteret retributio: Qui solueret aliquid pro voto, aut quocunque alio debito dumtaxat putato, voto aut debito non subsistente, inualida & irrita esset solutio: ergo qui erogaret eleemosynam titulo subleuandae paupertatis, paupertate noo subsistente, inualida esset eleemosynae largitio. Ratio: deficiente titulo, propter quem dominium transfertur, translatio est nulla, cum nullus actus humanus operari possit ultra intentionem operantis. nam cum omnis actus humanus operetur ex intentione operantis, à quo suam vim & efficaciam sortitur, deficiente intentione, propter quam actus elicitur, deficit eius virtus & efficacia. Deficit autem intentio operantis quoties deficit substantiale motiuum, propter quod operans ad operandum mouetur.

Ratio omni
à priori.

162.
Ad primum.
Duplex motiuum disting.
in actum

Ad 1. Soti neg. sequel. nam motiuum in actu, vnum substantiale, sine quo talis actus non subsistit; alterum accidentale, sine quo adhuc substantia actus subsistit. 1. tantum motiuo non subsistente, inualidus est actus; quia deficiat, propter quod operans ad operandum mouetur. non subsistente. 2. motiuo, subsistere potest substantia actus, mediante quo operans ad operandum mouetur. at substantiale motiuum, propter quod quæuis dignitas Eccles. confertur, non est sanctitas personae, sed habilitas ad obeundum sufficienter munus, ad quod dignitas per se ordinatur. Quae habilitas & sufficientia si adsit in personâ, cui dignitas confertur, valida erit dignitatis collatio, etiam si reliqua accidentaliter motiua desint: eo quod non aliter praesumitur dignitas conferri, quâ ut ipsa conferri postulat; neque dispositionem in subiecto requirere aliam ac ipsa suâ naturâ exigit. ergo etiam si quis dignitatem obineat ementitâ sanctitate, modo habeat reliquas conditiones ad dignitatis munus sufficienter obeundum, validè dignitatem accipit.

Dignitas ad
dignitate per
vobis & Episc.

Qui autem ementitâ paupertate eleemosynam comparat, non comparat illam cum substantiali requisitione ad actum eleemosynae, quae est subleuatio alienae paupertatis: adeoque non potest iusto titulo illam retinere, cum illius dominium non acquisierit, defectu substantialis motiui, propter quod operans motus est ad eleemosynae largiendam. Secus est de vero paupere, qui ut eleemosynam facilius obtineat, sanctitatem vel amicitiam cum largiente simulat. nam etiam si hic eleemosynam non obtinisset, nisi sanctitatem vel amicitiam cum largiente mentitus fuisset, adhuc valida censenda erit eleemosyna, quia habet substantiale motiuum ad actum miseric. requisitum: solumque ficta sanctitas, vel amicitia fuit causa impulsiva, non finalis & motiua ad eleemosynae faciendam. Nisi fortè ementita sanctitas vel amicitia fuerit motiuum vberioris eleemosynae largiendae: nam tunc teneretur ad illum excessum, qui datus est inuitu fictae sanctitatis, vel amicitiae. vt ibid. Vasquez.

copi ementitâ
sanctitate
&c.

163.
Ad 2.

Ad 2. neg. ant. nâ hoc ipso, quod eleemosynae largitur, praesumitur illam largiri iuxta conditiones ad actum eleemosynae substantialiter requisitas. Vnde nisi aliunde constet, illum habuisse voluntatem donandi eleemosynae, etiam paupertate non subsistente, praesumendum est, eum dedisse titulo & motiuo miseric. ad proximi paupertatem subleuandam. Quae regula seruanda est in omni actu humano, ut nisi aliunde constet semper operans praesumendus est operari iuxta motiuum, quod requirit actus, quem exercet. Nec refert, quod eleemosyna ordinetur ad Deum, ut ad finem vltimum; nam hic actus non necessariò tollit proprium motiuum eleemosynae quae est paupertatis subleuatio, sed illud supponit: uti nullus actus imperans necessariò tollit proprium motiuum actus elicitum, absolute posset virtus imperans tollere motiuum actus elicitum, eliciendo illum ex suo proprio motiuo virtutis imperantis, ut si charitas, actum eleemosynae eliceret ex motiuo solius amoris diuini, nullo pacto ex motiuo paupertatis subleuandae in proximo, quo casu valida esset eleemosyna. Verum nisi id constet, semper praesumitur qui eleemosynam facit, illam facere ex motiuo proximo paupertatis subleuandae; cum hic sit ordinarius modus operandi, nec operans, teneatur ad alium.

Ordinatio
elem. in
Deum est
actus imperans
charitatis, qui non
tollit motiuum
miseric. seu
actus elicitum,
miseric.

164.
Controversia

At, cui restituenda eleemosyna ficto titulo paupertatis acquisita? Aliqui putant, ei, qui illam dedit, cum illa manserit sub dominio dantis. Alij censent, illam dari posse veris pauperibus, eo quod illa ex intentione largientis applicata manserit veris pauperibus. Quae 2. sent. probabilis est, & in praxi secura, quam cum multis cit. sequitur Vasquez. Quare liberum erit, aut proprio domino, aut veris pauperibus illam restituere.

165.
Solum hoc
posset supra
esse dubium

Dubium superest solum, de extermâ ac graui necessitate, an si in eâ constituti haberemus bona, quae tantum essent sub nostro dominio, non autem sub nostrâ liberâ dispositione, ut sunt bona aduenticia, vel profecticia, quae filius sub curâ parentis constitutus habet, quorum dominium tantum est penes ipsum, non administratio, quae spectat ad parentem: nec non bona, quae Scholastici N. Societatis habent ante factam renuntiationem, quorum etsi dominium sit penes ipsos, eorum tamen dispositio pendet à consensu Superiorum; an tunc liceat ex alienis bonis proximi necessitati succurrere, vel potius teneamur ex ijs, quorum tantum dominium habemus.

166.
Resp.

Resp. cum Vasquez opusc. de elem. cap. 4. §. sed potest non posse tunc nos ex bonis alienis, sed ex bonis nostro dominio subiectis, proximi necessitati succurrere. Secus

cus est de bonis, quorum nec dominium, nec liberam administrationem habemus, cuiusmodi sunt bona Religionis, quæ Religiosi subditi apud se habent, quorum nec dominium, nec dispositio penes ipsos est. Quare liberum his erit proximo in extremâ vel graui necessitate constituto subuenire, siue de bonis Religionis, siue de superfluis aliorum, cum æquè Religiosi subditi careant dominio & administratione bonorum Religionis, ac superfluatorum ad alios dominos spectantium.

SECTIO XIII.

Quinam possint eleemosynam facere?

Questio intelligitur de ijs, qui extra casû extremâ vel graui necessitatis eleemosynam licitè facere possunt. Regula sit, eos tantùm licitè posse eleemosynas facere, qui vel cum absoluto dominio liberâ etiam habent suorum bonorum administrationem, vel etiam si dominio careant, absolutâ tamen habent de illis administrationem, non qui solum dominium sine administratione habent. Prior pars patet: nam hi habent omnes conditiones, quæ ad validam & licitâ eleemosynam faciendam requiri possunt, quæ sunt absolutum dominium bonorum & libera administratio eorundem. Infertur 1. licitè posse filios, etiam sub patriâ potestate constitutos eleemosynâ facere de bonis Castrensibus, quæ in militia vel occasione militiæ acquiruntur, vt sunt stipendia militum, prædæ ex hostibus captæ, Ducum dona, munera omnia intuitu militiæ collata, stipendia ac donaria in Aula Principum acquisita: seu quasi castrensibus, quæ vel ex beneficio Eccles. vel ex publico officio Iudicis, aduocati, tabellionis, aut ex professione alicuius artis liberalis comparantur: nam de his omnibus filij non solum habent dominium, sed etiam liberâ administrationem, legibus concedentibus.

2. Licitè posse vxores eleemosynam facere 1. de bonis paraphernalibus, seu quæ vxor ultra dotem accepit. 2. de bonis quæ peculiari suo labore & industriâ, seruato domestico familiæ regimine, vxor sibi comparauit. vbi consuetudo non viget, vt omnia coniugum lucra sint communia, vt in aliquibus regionibus seruatur. 3. de bonis pro suâ sustentatione sibi assignatis. nam de his omnibus vxores habent dominium & liberam dispositionem.

3. Posse communitatem de bonis, quæ communiter seu collegialiter possidentur, eleemosynam facere: ad quam faciendam non est necessarius consensus singulorum, sed sufficit maioris partis communitatis, vt habetur cap. In cunctis, de iis que sunt à maiori parte Cap. Quin hoc ipso, quod tantulum bonorum administratio alicui certæ personæ committitur, censetur eidem commissa potestas ordinariæ eleemosynas faciendi, cum hæc spectet ad prudentem bonorum administrationem, quæ pauperum necessitates non excludit. Secus dicendum de bonis communitatis, quæ distribuenda sunt singulis: de his enim nequeunt fieri eleemosynæ, maiori tantùm parte communitatis consentiente, sed debent consentire omnes, cum omnes & singuli ad ea ius habeant accipiendi, quæ sibi pro ratâ portione debentur.

4. Posse meretrices de bonis ex meretricio, & assassinos de bonis ex assassinio, vel quocunque alio delicto acquisitis, eleemosynas facere. quia licet hæc bona iniquâ actione acquirantur, acquisita tamen manent sub perfecto dominio & liberâ dispositione acquirentis. Secus est de bonis, quæ acquiruntur pro iusta actione quam aliis quis ex iustitiâ facere tenebatur, vt sunt bona, quæ iudex accipit pro iustâ sententia.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

ferendâ; quam aliàs ex iustitiâ ferre tenebatur. nam sicut hæc bona non fiunt sub dominio iudicis, ita nec de illis eleemosynas facere potest, sed teneatur ea restituere proprio domino, à quo illa accepit.

Infertur vlt. Non modò licitè possunt sed etiam tenentur Episcopi, ac beneficiati de superfluis redditibus Eccles. eleemosynas facere. nam siue hi sint veri domini, siue tantum dispensatores eorum, quæ ipsorum statui superfluunt, licitè possunt ea pauperibus erogare, cum liberam de ijs administrationem habeant, quæ ad eleemosynam validè ac licitè faciendam satis est, vt infra.

Quòd autem teneantur de ijs eleemosynas facere, 1. colligitur ex Trident. sess. 25. cap. 1. de reform. vbi prohibet, ne Episcopi, aut quicumque beneficiati, quod etiam ad Cardinales extendit, ex redditibus Eccles. consanguineos, familiaresve suos augere studeant, sed si pauperes sint, ijs vt pauperibus distribuunt. Supponit igitur Concilium, ea distribuenda esse pauperibus, vel in alios pios vsus applicanda. 2. id confirmat Patrum autoritas, per multos canones explicata. 3. officium ipsum, quod huiusmodi personæ, præsertim Episcopi exercent, cum sint in Ecclesia Dei constituti Patres pauperum. quo fit, vt non modò ijs incumbat cura subleuandi pauperes in extremâ vel graui tantùm necessitate positos, sed etiam communem necessitatem patientes: nec solum ipsorum cura est pauperibus subueniendi, sed etiam eos inquirendi: nam hoc totum pertinet ad officium boni Pastoris, ac Patris spiritualis, cuiusmodi est Episcopus respectu suorum subditorum.

4. Cum hæc bona sint data Eccles. non solum ad personas diuino cultui applicandas, sed etiam ad pauperum necessitates subleuandas, vt constat ex vtu & consuetudine primitiue Ecclesie, quæ tertiâ partem horum bonorum applicabat pauperibus, cumque hæc bona cum eodem onere & conditione transeant ad Ecclesiasticos, tenentur quæ ex ijs propriæ personæ ac statui superfluunt, erogare pauperibus. quò fit, vt etiam si non teneantur seculares superflua sui status in communes pauperum necessitates erogare, teneantur Episcopi & beneficiati, ob peculiare rationes. Sub eadem obligatione tenentur de bonis Ecclesie per testamentum personis Eccles. concessum disponere, vt non nisi in Christi pauperes, vel in alios pios vsus superflua legentur.

Quòd etiam si careant dominio, modò liberam habeant bonorum administrationem, validè ac licitè possunt de ijs eleemosynas facere, prob. hoc exigit natura ipsa bonæ administrationis, vt se extendat ad omnes actus ex virtute debitos: cum igitur eleemosyna sit actus ex misericordiâ debitus, ad eam etiam debet se extendere prudens ac recta administratio. Cæterum potest bonorum administratio accipi, vel limitatè ad certam summam pro eleemodandam; & tunc licitum non est, plus in pauperum necessitates impendere, quàm in administratione sit expressum: vel abique vllâ limitatione; & tunc licitum est, tantùm de superfluis status in eleemodandam, quantum probabiliter censetur impensurus fuisse qui bonorum administrationis fuit auctor.

Infertur 1. posse Superiores Religionum, quibus absoluta bonorum monasterij administratio committitur, eleemosynas facere. Dixi, quibus absoluta: vt illam habere solent Ordinarij Relig. Superiores: secus est de procuratoribus, & ministris qui illam absolutam non habent, sed ad certam summam à suis superioribus limitatam, quam

C c 2

167. Vniuersalis regula.

168. Coroll. ex parte regule.

169. Coroll.

170. Coroll. 3.

171. Coroll. 4. ratio. omni.

172. Coroll. 5.

173. Quod Beneficiati teneantur ad eleemosynas colliguntur. 13.

174. ratio id conueniens.

175. Posterior regula pars prob.

176. Coroll. 1. or.

quam licite excedere nequeunt. Limitant aliqui hoc, nisi dum iter faciunt, vel extra monasterium ex licentiâ suorum Superiorum degunt. Aliâs omnis eleemosyna à Religiosis, absque consensu alicuius tacito sui Superioris facta, inualida est, & restituenda, non Religioso, à quo accepta fuit, sed monasterio, ad quod spectabat: quod declarauit Clemens VIII. in Bulla de largitione munerum, qua incipit: *Religiosæ congregationes*. Ratio: ei restituenda est, ad cuius dominium spectabat: ea non ad particulare dominium eius, qui illam dedit, sed monasterij spectabat: igitur ei restituenda est.

Ratio id demonstrans.

177. Coroll. 2.

Ratio Vasquez.

Ratio.

178. Coroll. 3.

179. Qui solum dominium sine administratione habens, nil possunt.

180. Coroll.

Ratio omnium

181. Utinam super est dub.

Diffic.

Ratio.

2. Potest vxor, absente, vel amente marito eleemosynas facere: nam tunc administratio bonorum reuoluitur ad vxorem: cum hoc discrimine, vt Vasquez ait. vt in 1. casu tantum & non plus in eleemosynas impendere possit, quantum maritus impendere solitus est: in 2. absque limitatione, quantum ipsa iudicauerit. nam in 1. casu adhuc ius administrandi simpliciter manet apud maritum, tantum vxor succedit vt executrix tacite, vel expressæ voluntatis mariti. In 2. ipsum ius & potestas administrandi bona domestica reuoluitur in vxorem, eo quod maritus per amentiam amiserit ius & potestatem administrandi bona.

3. Possunt tutores de bonis pupillorum, quorum liberam administrationem habent, eleemosynas facere, non quidem extraordinarias, sed communes & ordinarias: vt & vxores in bonum spirituale mariti: cum ad id, si non actu elicit, saltem debito consentire teneatur maritus.

Postrema regulæ pars prob. solum dominium non satis est ad validè transferendum ius in alterum, nisi cum dominio sit etiam potestas liberè disponendi de bonis. nam cum ea potestas sit distincta à dominio, siquidem manere potest dominium absque ea & contra hæc absque dominio, cumque ad ius transferendum præcipue requiratur potestas disponendi, defectu huius poterit eleemosyna esse inualida.

Inferitur, inualidas esse eleemosynas, quas facit pupillus absque consensu tutoris, vxor de bonis dotalibus absque consensu mariti, Religiosus Societatis Iesu de bonis, quorum dominium retinet, absque consensu Superioris, prodigus sub curatore constitutus absque consensu sui curatoris, filius familias de bonis aduentitijs & profectitijs absque consensu parentis: sunt autem bona aduentitia, quæ obueniunt filiofamilias successione, vt sunt bona materna defunctæ matris; donatione, propriâ industriâ, labore, lucro, fortunâ, profectitia sunt, quæ filio dantur intuitu parētis, quæ tamē nec sunt Castrensia, nec quasi Castrensia. Ratio: solum dominium absque potestate disponendi non sufficit ad ius transferendum. Ex his à fortiori sequitur, nullam posse seruū eleemosynâ facere de bonis sui domini, cum nec dominium, nec administrationem illorum habeat; posse tamen de bonis, quæ liberâ donatione acquisiuit, vel quæ ex certâ sibi assignatâ quotidianâ portione supersunt.

Dubium, an qui bona accepit cum potestate ea pauperibus dispensandi, possit ea sibi, vel consanguineis applicare, si verè pauperes sint? certum est, ea in graui necessitate tam sibi, quam quibuscuq; alijs applicare posse, etiam contradicente domino, qui ea dispensanda dedit: cum in extremâ vel graui necessitate non poterit impedire ius naturale, quod vnusquisq; habet in bona superflua alioquin ad tuendam suam, suorumque vitam. Sola diffic. esset, an contradicente domino, teneretur dispensator ex proprijs superfluis bonis extremæ vel graui necessitati pauperum succurrere: Resp. negatiuè; sed adhuc eo contradicente, potest dispensator ex bonis sibi

pro pauperum necessitatibus assignatis eorum extremæ vel graui necessitati succurrere. Ratio in ipsâ voluntate assignandi bona pro pauperibus includitur voluntas ea dispensandi pro extremè aut grauius laborantibus. A quâ voluntate irrationabiliter excluderentur extremè vel grauius indigentes. Extra verò casus extremæ vel grauis necessitatis, si dominus non determinauit personas, quibus dispensatio bonorum sit facienda, nec expressè prohibuit, ne ea sibi, vel consanguineis applicaret, posse tam sibi, quam consanguineis, si verè pauperes sint, ea applicare, cum sub nomine pauperum veniat etiam ipse, eiusque consanguinei.

Ratio.

Quæ hætenus de eleemosyna dixi, proportionaliter intellige de reliquis misericordiz operibus, tam corporalibus, quam spiritualibus: quæ per easdem omnino leges & perpendenda & applicanda sunt, nempe quando proximus censetur in graui, vel extremâ necessitate, ut in infirmitate, vel carcere visitetur, vt à medico curetur, vt ab aduocato opportuno patrocinio iuuetur. &c. vel in communi tantum, vt de reliquis etiam misericordiz operibus iudicium ferre possimus, quædo eorum omisio censenda sit graue, quando leue, quando nullum peccatum. Caterum aduerte in reliquis etiam operibus misericordiz, interdum admisceri iustitiæ debitum, vt in Prælati, qui ex iustitiâ tenentur tempore urgentis necessitatis hæc opera exhibere: sicut & medici, & aduocati, qui communi Reipub. stipendio ad suam operam infirmis ac pauperibus præstandam conducuntur. Hi etiam præter peccatum immisericordiz, & iniustitiæ, quod committunt, tenentur etiam ad refarcienda damna, quæ proximus, ex negatâ sibi operâ iustitiæ titulo sibi debitâ, passus est.

182. De reliquis operibus misericordiz.

An, & quæ Eleemosyna sit satisfactoria, & an magis quam oratio & ieiunium.

IN opere bono sunt, Ratio meriti, & ratio satisfactionis: primo respondet præmium vitæ æternæ, secundo remissio alicuius pœnæ, quam per peccatum incurrimus. Ratio meriti in Catholica sententia non reperitur nisi in actu à iusto elicit, vt Trident. definit sess. 6. cap. 16. Ratio satisfactionis reperiri potest iuxta aliquorum sententiam etiam in opere bono à peccatore elicit, non quidem respectu pœnæ æternæ, quæ non nisi per infusionem gratiæ remittitur cum peccato, sed respectu pœnæ temporalis reliquæ ex peccatis antea condonatis.

183. Considerari possunt duo in quouis opere bono.

Scholastici in 4. dist. 15. tria assignant opera satisfactoria, eleemosynam, orationem, ieiunium, quæ in gratia facta sunt etiam meritoria vitæ æternæ. per eleemosynam, subintelligentur omnia opera misericordiz tam corporalis, quam spiritualis: per orationem actus omnes Religionis tam interni, quam externi, vt templorum visitationes, peregrinationes, processiones, & similes: per ieiunium omnia opera corporis afflictiua, vt sunt disciplinæ, vigilæ, humi cubationes, &c. aliqua ex his sub præcepto, aliqua tantum sub consilio.

184. Trium operum satisfact.

DI CO 1. quæuis eleemosyna Christi nomine à iusto facta non solum est meritoria, sed etiam satisfactoria. Matth. 25. Venite benedicti Patris mei, possidetis etiam hoc regnum, quia constitutione mundi: esuriui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: ecce causa meritoria Regni cælestis, eleemosyna nomine Christi pauperibus facta. Ratio: vt Trident. ait. definit. ad opus meritorium nil aliud requiritur, quam vt sit opus in Deo à iusto factum, sc. à iusto nomine Christi.

185. Pars de satisfact.

Ratio.

Quoad

186.
2. Pars con-
clus ex scrip-
turis.
Fundam.

Quoad 1. partem constat ex ijs oraculis, quibus eleemosyna dicitur peccata redimere: redimit autem peccata, quatenus pro illis satisfacit. quia siue ad opus satisfactorium, præter bonitatem ex obiecto & acceptabilitatem ex personâ operante, requiratur etiam, vt sit pœnale & afflictuum subiecti, vt cum Duran. in 4. dist. 15. in 2. p. dist. 9. 5. docent multi; siue sufficiat, vt sit tantum opus virtutis refarciens honorem & reuerentiâ Deo debitam, quam peccator peccando à Deo subtrahit, vt alij cum Scoto in 4. dist. 15. q. 1. §. de tertio, in quâuis sent. eleemosyna à iusto facta erit opus satisfactorium: quippe quæ & est actus virtutis misericordiæ, & acceptabilis ratione personæ largientis, & pœnalitatem habet respectu subiecti, à quo subtrahitur aliquod bonum exhibendum in recompensam diuini honoris læsi: ergo habet omnes condiciones ad rigidissimum opus satisfactorium requisitas.

187.
Par ratio
Spiritalis
elem.

Quod autem assertio intelligi debeat de quâuis eleemosynâ tam corporali, quàm spiritali; constat: tum quia Christus cit. Matth. 25. quoduis opus misericordiæ, ipsius nomine factû, assignat vt meritoria causâ cœlestis gloriæ: tum quia quodlibet opus misericordiæ nomine Christi à iusto factum habet omnes condiciones supra assignatas ad rigidissimam satisfactionem requisitas: cum sit actus virtutis, acceptabilis ex personâ satisfaciens, nec non pœnalis tam ratione externæ actionis, quæ exhibetur in subleuationem alienæ miseriæ, quàm ratione internæ compassionis, quâ misericors compatitur misero.

188.
Fundam.

DICO 2. non solum Eleemosyna sub consilio, sed etiam sub præcepto est satisfactoria: est communis. nam præceptum non tollit condiciones ad satisfactionem requisitas: at eleemosyna etiam ex præcepto debita, est opus misericordiæ virtutis, Deo acceptabilis ratione personæ largientis, nec non pœnalis tum ratione actionis externæ, tum ratione compassionis internæ: nec debitum tollit, quin opus satisfactorium acceptetur in recompensam subtractæ reuerentiæ & honoris debiti Deo per peccatum læso, vt constat in satisfactione humanâ, quæ etiam si sit debita ab offendente, non impedit, quod minus acceptetur ab offenso in compensationem iniuriæ sibi illatæ.

189.
Confir.

Confir. Ratio præcepti ac debiti non tollit, nec minuit rationem meriti: ergo nec rationem satisfactionis. Antec. est de fide, & constat ex illis oraculis, quibus promittitur Regnum Dei præcepta diuina seruantibus: Ioan. 15. Si præcepta mea, inquit Christus, seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego. Patri mei præcepta seruauit, & maneo in eius dilectione. Conseq. prob. non minus debitum videtur esse contra rationem meriti, quàm contra rationem satisfactionis: igitur si illud non impedit, neque hanc impedit.

190.
Maior diffi.
Emmen non
est huius loci.

An eleemosyna ex præcepto debita sit magis satisfactoria, quàm ex consilio? Med. na. cod. de elem. q. 2. in affirmantem partem videretur inclinare: eo quod illa sit melior & vtilior proximo. Verùm solutio pendet ex vniuersali illâ: an opus præceptum sit magis meritorium & acceptum Deo, quàm opus consilij.

191.
Fundam.

DICO 3. directè, ac cæteris paribus, oratio & ieiunium sunt magis satisfactoria, quàm eleemosyna. Ita Dur. in 4. dist. 15. p. 2. q. 6. n. 7. quæ sequitur Vasquez opusc. de elem. cap. 1. dub. 2. Fundam. illud opus est magis satisfactorium, quod est magis pœnale; nam vel pœnalitas est conditio essentialiter requisita ad opus satisfactorium, sine quâ satisfactio est nulla, vel saltem auget vim valoremve satisfactionis, at oratio & ieiunium directè, ac cæteris paribus, sunt

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

magis pœnalia, quàm eleemosyna: nam illa affligit animum submittendo illum Deo; hoc corpus, subtrahendo illi debitum cibum & potum, vel alio externo labore, aut mortificatione illud affligendo: Hæc tantum subtrahit bona externa, quæ subtractio non ita affligit hominem, sicut opera, quæ immediate versantur circa animi, corporaliq. castigationem.

Oppositum docent S. Tho. in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. ad 2. qu. Medina cit. & alij: quia eleemosyna virtute continet vtrumque; ieiunium, quâ subtrahit externa bona, quibus recreari posset corpus; orationem, quâ eleemosynæ largitio est quædam oblatio facta Deo, & constituit debitorem ad orandum & ieiunandum ipsum pauperem, cui erogatur. 2. Ea opera sunt magis satisfactoria, quæ magis acceptantur à Deo: magis autem Deus acceptat eleemosynam, quàm orationem & ieiunium. quod vt per se notum supponit Medina: ergo. Confir. Eleemosyna est magis meritoria apud Deum: nam eò actus est magis meritorius, quod est nobilioris virtutis: eleemosyna vel est actus misericordiæ, vel charitatis: vtraque nobilior quàm vel Religio, cuius actus est oratio; vel temperantia, cuius est ieiunium. at quæ sunt magis meritoria, sunt magis accepta Deo, ac proinde ei magis satisfactoria. Resp. primum solum probat, quod eleemosyna indirectè & concomitanter, vt Duran. loquitur, possit esse magis satisfactoria, quàm oratio & ieiunium; quâ per eleemosynam constituitur debitor ad orandum & ieiunandum pro largitore ille qui eam accipit: non autem directè & formaliter; cum maior sit pœnalitas in oratione & ieiunio, quàm in eleemosynâ. Secundum cum suâ confir. tantum probat, quod eleemosyna magis acceptetur à Deo in ordine ad præmiû, non in ordine ad satisfactionem, non enim hoc ipso quod opus est magis meritorium, est etiam magis satisfactorium, cum ex diuersis capitibus crescat meritum & satisfactio.

DICO 4. probabile est, eleemosynam etiam à peccatore nomine Christi factam esse satisfactoriam alicuius pœnæ temporalis ex præteritis peccatis condonatis relictæ. ex Scoto in 4. dist. 15. q. 1. §. de quarto, vbi docet per quodlibet opus satisfactorium, etiam extra charitatem factum, remitti aliquam pœnam temporalem ex præteritis peccatis condonatis relictam. ex Marfilio in 4. q. 11. ar. 3. ad 2. ante 2. dub. qui id etiam asserit, de omnibus operibus bonis extra charitatem factis. Et probari potest ijs Scripturæ ac Patrum testimonijs, quæ eleemosynæ tribuunt remissionem peccatorum: quæ remissio, etsi intelligi possit per modum impetrationis, vt sect. 2. nõ repugnat tamen eam intelligi de remissione pœnæ temporalis ex præteritis peccatis condonatis relictæ: sic enim melius saluantur multæ auth. quæ hoc priuilegium specialiter tribuunt eleemosynæ. Nec est eadem ratio de reliquis operibus bonis, de quibus nõ habemus ad id probabiliter asserendum speciales auth. Scripturæ ac Patrum.

DISPUTATIO XXXII.

De Correctione fraterna.

Merito post eleemosynam, disputatur de correctione fraterna, quæ est quædam spiritalis eleemosyna, quam fratri ad subleuandam, spiritua-

lem ipsius animi miseriam verbo impendimus. De ea Scholastici in 4. dist. 19. Thomista cum Angel. 2. 2. q. 33. Canonist. in c. No. ut. de iudicijs, & in c. Si peccauerit. 2. q. 1.

Summiste v. Correctio. Theologico more de hac virtute examinabo, quæ ad ipsius naturam & obligationem cognoscendam conducunt.

SECTIO I.

An correctio fraterna sit virtus, & cuius virtutis actus sit?

2. Quid nominis.

ET si hæc nomina Correctio, & Correctio diuersam habeant significationem, vt ex August. 1. de Ciuit. cap. 9. & Ser. 16. de verbis Domini colligitur; correctio enim solum actum corripiendi & arguendi importat, etiam fratris emendat non secuta; correctio ipsam fratris emendationem: Nolunt, inquit 1. loco August. plerumque corrumpere, cum forte posse aliquos corrigendo corrigere: Debemus, ait in 2. loco, amando corrumpere, non nocendi auaritate, sed studio corrigendi. Et si hæc nomina, inquam, diuersam habeant ex primâ suâ origine significationem, vsus tamen obtinuit, vt pro eodem vsurpentur.

3. Quid rei. Est virtus.

DICO 1. correctio fraterna est virtus. Theologica conclusio est euidenti discursu deducta ex alterâ præmissâ de fide Matth. 18. vbi Christus fraternam, correptionem nobis præcipit: Si peccaueris in te frater tuus, vade, & corripe eum &c. & ex alterâ naturæ lumine notâ, non posse Deum actum malum præcipere: Vt explicata per euidenter propositionem naturalem erit de fide, vt disp. 2. sect. 6. Prob. Actus fraternæ correptionis est actus subleuatiuus spiritualis miseriam nostri proximi: nam obiectum fraternæ correptionis est peccatum proximi, quæ est maxima miseria, ad quod tollendum hic actus dirigitur. at non minus virtutis actus est, procurare bonum proximo, quàm malum ab eodem tollere.

4. Est actus miserie.

DICO 2. fraterna correctio est actus misericordie à charitate distinctæ. ita omnes, qui disp. 30. sect. 2. nobiscum docent, misericordiam esse virtutem à charitate diuersam. Fundam. habet obiectum formaliter diuersum ab obiecto charitatis: at obiectum formale est specificatiuum virtutis, & simul distinctiuum ipsius ab omni aliâ. sc. fraterna correctio respicit miseriam spiritualem proximi vt subleuandam, & quamuis etiam charitas respiciat malum proximi vt auertendum, ex diuerso tamen motiuo: nam hæc tendit ad auertendum malum ex motiuo amicitie, quo vult bonum proximo, quæ proximi perfectiuum est; illa ex motiuo subleuandi eius miseriam. Vnde illa sistit vt in ultimo motiuo in complacentiâ proximi; hæc in complacentiâ ipsius honestatis actus misericordie, ex quâ mouetur.

5. Specie diuersus ab eleemosynâ corporali.

DICO 3. fraterna correctio est actus specie diuersus ab eleemosynâ corporali, & à quolibet alio actu subleuatiuo miseriam corporalis proximi. Fundam. hic actus habet motiuum formale diuersum à quolibet alio actu subleuatiuo miserie corporalis. nam motiuum huius actus est, subleuatio miseriam spiritualis animi, quæ est altioris ordinis, quàm sit quæcûq; subleuatio miseriam corporis: sicut enim miseria spiritualis animæ longè peior est quâcunque corporis: ita subleuatio miseriam spiritualis eiusdem erit longè melior quâcunque subleuatione miseriam corporalis. at actus misericordie specificatur à miseriam proximi vt subleuanda: igitur.

6. Difficultas.

Maiores diffic. an subleuare Rempub. à miseriam, siue corporali, siue spirituali, in quâ versatur, sit actus misericordie. Ratio dub. Reipub. tenemur ex iustitiâ subuenire: ergo subleuare illam à miseriam, non erit actus iustitiæ.

Distinguo debitum erga Rempub. alterum, quo astringuntur ij, qui eam ex officio conseruare tenentur: quod cum sit fundatum in tacito, vel expresse contractu, quo tales personæ se obligarunt ad eam conseruandam, & promouendam, quâ de causâ stipendia honoris ac dignitatis ab eadem Rep. acceperunt, est debitum iustitiæ, adeoque eos obligat ex iustitiâ. alterum, quo tenentur omnes eiusdem communitatis personæ, vt membra eiusdem mystici corporis ei grauer periclitanti, etiam cum æquali, imò cum maiori periculo propriorum bonorum temporalium succurrere. Atque hoc debitum non excedit limites miseric. cum ipsius obiectum sit miseria Reipub. vt subleuanda, fundatum in solo debito morali, quod vnaqueque persona habet, succurrendi communitati in graui periculo constitutæ, quamuis intra eandem rationem debiti morali maxime obliget.

7. Dupl. x deli. in m in ref.

Confir. sicut circa eandem personam priuatam potest quis duplici titulo obligari, & iustitiæ, si is ex contractu vel quasi contractu illam conseruare ac defendere tenetur; & misericordie, quo vnusquisq; obligatur suo proximo periclitanti succurrere; ita & circa communitatem: cum non minus vna, quàm alia sit vtriusque iuris capax. An autem quando in vnâ eademque personâ duplex hoc debitum concurrat, ommissio talis actus reponendus sit in duplici specie malitiæ, infra. nota fraternam correptionem regulariter per se tantum dirigi ad priuatam, bonum fratris.

8. Confir.

SECTIO II.

An fraterna correctio sit sub præcepto

DICO 1. fraterna correctio est sub præcepto: ita Scholast. in 4. dist. 19. s. Tho. c. dist. cit. q. 2. art. 2. ad 1. q. tum 2. 2. q. 33. art. 2. Canon. in cap. Nouit. de in. Sen. dicit, & cap. Si peccaueris 2. q. 1. Summiste. v. fraterna correctio. ex verbis Christi Matth. 18. Si peccaueris in te frater tuus, vade & corripe eum &c. vbi imperatiuum corripe præceptum importat. vnde Innocentius III. in 6. cap. Nouit. appellat hoc mandatum diuinum. Confir. Apost. 1. ad Theſſalon. 5. Corripite inquietos: & 1. ad Timoth. 5. Peccantes coram omnibus argue, vt & ceteri timorem habeant. Idem ex Leuit. 19. Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue illum, ne habeas super illo peccatum. vbi peccati particeps censetur, qui suum proximum peccantem non arguit: & Ecclesi. 19. Corripe proximum, ne forte non dixerit: & si dixerit, ne forte iteret. Corripe amicum: sapienter enim sit commissio.

9. Communis.

Idem sentiunt Patres. August. ser. 16. de verbis Dom. Si neglexeris (intellige corrumpere) peior es. Peior es tacendo, quàm ille conuiciando: & de communitatâ seu regulâ Cleric. Magis quippe nocentes estis, si fratres vestros, quos iudicâdo corrigere potestis, tacendo peire permittitis. cōfir. ex eplo eleemosynæ corporalis: si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velis occultari, dū timet se caris nonne à se crudeliter siletur, & misericorditer indicaretur? Quanto ergo potius, concludit, debes manifestare, ne deterius putrescat in corde. Ambros. in epist. ad Ephes. inter cetera mandata, peccantes posse arguere, maxima libertatis est: significans, officium arguendi peccatores esse inter mandata. Idem in epist. 1. ad Corinth. dixerat, peccatum vnus contaminare multos, sed præcipue eos, qui cum possunt arguere, dissimulant. Gregor. lib. 12. registri epist. 31. Iuxta Saluatoris Domini sententiam, quâ inter cetera de peccante in se fratre præcipiendo, ait, si peccaueris &c.

Ratio:

Ratio.

Ratio: si misericordia nos obligat, ut proximo graui necessitate corporali laboranti succurramus, quanto magis nos obligabit, ut ei grauem necessitatem spiritualemente patienti subueniamus: cum longe maius, periculosiusque sit malum spirituale anime, quam corporis: nec minus, de proximo suo unicuique mandauit Deus, Ecclesiast. 17. ut curam habeat salubris anime, quam corporis.

12. Coroll.

Infertur, hoc præceptum naturam suam obligare ad mortale, cum sit de materia graui, & præceptum eleemosynæ corporalis ex natura sua obliget ad mortale, hoc à fortiori; licet ob diuersas circumstantias interdum à peccato, saltem mortali excuset; ut constabit ex conditionibus, quas hoc præceptum requirit, ut obliget sub mortali.

13. An sit de fide præceptum?

Sed dubitare quis possit, an sit de fide, correctionem fraternam esse sub præcepto. Negat Sotus lib. de regendo secreto apud Suarez disp. 8. de præcepto correct. frat. sect. 1. conclus. 2. dum ait, non esse hæreticum, negare hoc speciale præceptum. Oppositum docent Suarez cit. Valenti. 2. 2. disp. 33. quæst. 10. punct. 2. & alij: & quidem verius, ut constat ex citatis Scripturis, accedente communi consensu Patrum, & Scholast. Confirm. hæreticum est, negare opera misericordiæ corporalis esse sub præcepto: nam Matth. 25. Christus æternam poenam ignis damnat eos, qui hæc opera in hac vita omiserunt, ut transgressores præceptorum, ac si sunt in præcepto opera minoris utilitatis & fructus, à fortiori erunt sub præcepto opera maioris perfectionis & fructus erga proximum. Consequentia hæc explicata ut virtualiter contenta in antecedente expressè reuelato est de fide.

Affirm.

14. Confirm.

Obiiciebant hæretici apud August. lib. de corrept. & gratia cap. 2. & 3. Correptio adhibetur, ut homo à peccato corrigatur. Correctio autem peccati effectus est gratiæ quam Deus dat cui vult: ergo frustra adhibetur. Sed nego consequens. nam correptio disponit ad recipiendam gratiam: quam dispositionem præcipit nobis Deus, ut erga proximum exhibeamus, non secus ac nobis præcipit reliqua bona opera, quæ hominem ad gratiam recipiendam disponunt.

15. Dices 1. Cum hæreticus contra quos librum scripsit August. Resp.

Obic. 2. Eatenus sub præcepto tenemur succurrere spirituali saluti proximi, quatenus proximus, quoad spiritualemente salutem est in graui vel extrema necessitate: at nunquam proximus potest esse in graui vel extrema necessitate spiritualis salutis; cum nemo ad peccandum necessitetur, ergo. Maior constat: nam idem non teneor succurrere saluti proximi iniuste me inuadentis, permittendo me ab eo occidi, ut spirituali saluti ipsius consulam, sed possum propter meam defensionem illum occidere, esto sciam eum fore damnandum, quia non est in necessitate, sed in peruersa voluntate.

16. Dices 2.

Resp. concessa maiori, disting. minor: nunquam potest esse in necessitate simpliciter, concedo: nunquam potest esse in necessitate saltem morali, quæ ad obligandum sufficit, nego. Nec est par ratio de iniusto inuasore: nam huius spirituali saluti non possum consulere, absque maximo vitæ meæ damno: sine quo si ei succurrere possem, tenerer.

17. Resp.

Dices: Charitas obligat, ut bonum spirituale proximi præferam bono temporali proprio: ergo etiam cum periculo propriæ vitæ teneor succurrere spirituali saluti proximi. Vnde supra docui, nos teneri ad baptizandum infantem de æterna vitæ periclitantem, etiam cum periculo propriæ vitæ temporalis. Respond. nego, charitatem semper obligare ad præferendum bonum spirituale proximi bono temporali proprio, ut quan-

18. In ad.

do bonum spirituale proximi non est æternum, sed temporale; vel quando proximus non est in necessitate, sed in praua ac peruersa voluntate, ut esset ille, qui me iniuste inuaderet.

do bonum spirituale proximi non est æternum, sed temporale; vel quando proximus non est in necessitate, sed in praua ac peruersa voluntate, ut esset ille, qui me iniuste inuaderet.

Dico 2. Præceptum fraternæ correctionis non solum est diuinum, ut n. 9. ex Scripturis constat; sed etiã naturale: ut prob. auth. Philos. qui hoc præceptum agnouerunt. Arist. 4. Polit. docet, homines non solum esse à pueritiã instruendos, sed etiam corrigendos. Seneca lib. de beneficiis. Iniusti iudicis est, bene agentem non remunerare. & negligetem non corripere. Idem in Proverbiis: Amici vitia si seras facit tua. &: Secreto admone amicos palam lauda. item: Bonis nocet, qui malis parcat: & lib. de morib. vitia transmittit ad posteros, qui presentibus culpis ignoscit. Et in Apophtheg. legitur: Castiganda sunt proximi vitia, ne totum pereat damnandum. 2. Ratio naturalis non minus dicitur subueniendum esse proximo in animi, quam corporis necessitate constituto: igitur si naturale præceptum est, subuenire proximo in graui necessitate corporis constituto, præceptum quoque naturale erit, eidem succurrere in graui necessitate anime posito. Infertur, non solum Christianos teneri ad corripiendos gentiles, sed etiam gentiles ad corripiendos ipsos gentiles, imò & Christianos, cum hoc præceptum sit naturale, non minus gentilis quam Christianus naturali præcepto tenetur succurrere gentili graui vel extrema necessitate corporali laboranti, vel Christiano eadem presso.

19. Gentilium phisof. aut. itertate.

20. Prob. 14. sicno.

21. Coroll.

Dices: Dispar est ratio de necessitate corporali, & spirituali: nam illam tam Christianus, quam gentilis naturali lumine apprehendit; hanc non nisi Christianus supernaturali lumine fidei illustratus. Resp. nego necessitatem spiritualemente solo lumine fidei cognosci: cum enim naturaliter cognoscatur, peccatum esse contra naturam rationalem, & in meã sent. etiam cõtra Deum, naturali lumine notũ, ac proinde dignum poenã, consequenter naturaliter etiam cognoscitur ut vera anime miseria, impeditiuum naturalis saltem felicitatis, quæ cum peccato consistere non potest: ac proinde materia misericordiæ per fraternam monitionem à quocunque subleuabilis. Notat S. Tho. 2. 2. q. 33. art. 2. ad 4. & cum eo reliqui, vi huius præcepti nos non teneri, imò nec debere vitam proximi inuestigare, ut ipsius peccata corrigamus, sed tantum nos obligari ad corrigendos eos, qui nobis manifestè occurrunt: nam, ut August. serm. 16. de verbis Dom. in initio: Admonet Sapienter inquit, Dominus noster non negligere inuicem peccata nostra, non querendo quid reprehendas, sed videndo quid corrigas.

22. Dices.

Resp.

23. Caterum nota.

August.

SECTIO III.

Quæ sit materia præcepti correctionis fraternæ.

NON quæro hic, quæ sit materia simpliciter correctionis fraternæ: clarum enim est, non solum esse peccata mortalia, sed quoscunq; defectus, qui est miseria creaturæ rationalis, ac proinde materia virtutis miserie. sed solum quæro, quæ sit materia præcepti correctionis fraternæ, quæ sub mortali obliget ad eam adhibendam. Porrò tria sunt, quæ possunt esse materia huius præcepti, peccatum mortale, veniale, & ignotantia inuincibilis de opere malo.

24. Materia simpliciter & quicunq; defectus.

Dico 1. Omne mortale proximi, tam commissũ & non emendatũ, quam sub probabili periculo committendum, vel iterandũ, est materia huius præcepti.

25.

Colligitur
hac commu-
ni sent. ex
verbu Chri-
sti.

præcepti. Est communis, ex *Matth. 18. Lucratu eris fratrem tuum. Corripe ergo, inquit August. cit. inter te & ipsum solum. Si te audieris, lucratus es fratrem tuum, quia perierat nisi faceres.* Ergo supponitur frater vel periisse, ut ab interitu ad vitam per fraternam correctionem reuocari possit, vel certe periturus, nisi correctionis antidoto præmuniatur. Perit autem frater solo, & quouis mortali. Ratio: quodlibet mortale tam commissum & non emendatū, quàm sub probabili periculo committendum, vel iterandum contituit proximum sub graui necessitate amittendi salutem animi: ergo ex præcepto miseric. tenemur illi subuenire, potiori ratione, quàm illi teneamur subuenire constituto in graui necessitate amittendi salutem corporis, si constet, illud iam esse emendatum, vel breui ac suo tempore ab ipso emendandum, cessat hoc præceptum, quod per se dirigitur ad fratris emendam.

Dixi, non
emendatum.

26.

D I C T U M. Etiam si constet peccatum fratris esse emendatum, adhuc poterit esse materia correctionis in bonum aliorum, ut ex eiusmodi correctione alij à simili peccato deterreantur. Resp. tantum probas, posse emendatum peccatum fratris esse materiam punitiue seu vindicatiue iustitiæ, quæ spectat publicum bonum communitatis, ut alij à peccatis deterreantur, dum vident ea publicè commissa publicè puniri; non materiam misericordiae, quæ spectat priuatum bonum fratris: ex *Glossâ in can. Si peccaueris in te, 2. quest. 1. vbi docet, peccatum iam factum, intellige & emendatum, corripere, spectare ad solos Prælatos, quibus incumbit corrigere suos subditos: corripere verò peccatum faciendum, eademque ratio est de facto nondum emendato, spectare ad omnes.*

27.
Mora suspi-
cio committendi non
sufficit.

Dixi, sub probabili periculo committendum, nam mera suspicio non sufficit, nisi sit sufficienti ratione fundata, vel in proximâ occasione peccandi, vel in signo aliquo externo committendi tale peccatum; cum corripere fratrem propter peccatum sub periculo committendum, supponat grauem notam in fratre, vel prauæ voluntatis tale peccatum committendi, vel defectus virtutis superandi occasiones inducentes ad peccandum.

28.
An sit so-
lum pecc. in
corripientem.
Probat.

Controuersia est, an materia huius præcepti sit solum peccatum contra ipsum corripientem commissum, an quodlibet aliud contra Deum. Nonnulli putant, esse solum peccatum contra corripientem commissum: idque probant ex *textu*, qui loquitur de peccato contra corripientem, eumque Dominus adhortatur ad iniuriæ remissionem: *Si peccaueris in te frater tuus. Porro in fratrem peccare idem est, ac peccare contra fratrem. Et inferius accedens Petrus ad Christum dixit: Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? Nequit autem bono homini peccatum dimittere, nisi quoad iniuriam sibi illatam. Idem constat ex parabola, quâ totum discursum in eo cap. Christus concludit: Sic & Pater meus celestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris, confirmat *Lucæ 17. Si peccaueris in te frater tuus, increpa illum: & si penitentiam egerit, dimitte illi. Et si septies in die peccaueris in te, & septies in die conuersus fueris ad te, dicens penitet me, dimitte illi.* In eod. sensu ea explicat *Basilium in terr. 232. Chrysostr. hom. 61. in Matt. Hilari. can. 18. in Matt. Hieronym. in eund. locum, & alij. Idem, inquit Chrysostr. præcepit arguere ei, qui passus est iniuriâ, & non alij: quia ille qui fecit iniuriam ab eo mansuetius sustinet, & maxime cum solus eum corripit. Cum enim qui vindictam expetere debebat, hic salutis videtur diligentiam habere, maxime hoc eum potest propitium facere. Iubet, inquit Hilarius, peccantem fratrem ab eo solo, in quem peccaueris**

corripit atque obiurgari. Si peccaueris in nos frater noster, ait Hierony. & in qualibet causa nos laferit, dimittendi habemus potestatem, imò necessitatem, quâ præcipitur, ut debitoribus nostris debita dimittamus. Si autem in Deum qui peccaueris, non est nostri arbitrij: Vnde aliqui ex his colligunt, hic non dari præceptum, sed solum consilium de fratre corripiendo: ita *Bernard. Areval. apud Bannez 2. 2. quest. 33. art. 1. dub. 1. Communis Schol. sent. in 4. dist. 19. & S. Tho. 2. 2. qu. 33. est, omne mortale esse materia huius præcepti: ex fine, quem Christus in hoc intendit, quæ est peccatoris correctio & fratris luctum, Matth. 18. Si te audieris, lucratus eris fratrem tuum.* Prob. quodlibet peccatum est maxima creaturæ rationalis miseria, cum illam auertat à Deo summo bono, beatissimoque fine, at ex charitatis & misericordiae præcepto tenemur proximum à tantâ miseriâ eripere, præsertim quando id sine magno nostro incommodo prestare possumus: igitur non solum fraternâ correctione tenemur illum corripere à peccato contra nos commissio, sed etiam à quocunque alio, quod illum à summo bono beatissimoque fine auertit.

Ad kindam. oppositæ, ab auth. Christi, qui solum loqui videtur de peccato contra corripientem commissio, Respondent aliqui, neg. assumpt. illudque in te explicant coram te, ut solum per hoc Christus explicare voluerit notitiam peccati corripienti respectu corripientis, sine quâ notitiâ non licet, ut supra, fratrem de peccato arguere. Verum etsi spectando verba hic sensus admitti possit, spectando coniuncta vix potest. Respondent alij, citata loca intelligi de peccato contra corripientem: iidem tamen aiunt, quodlibet peccatum coram corripiente commissum esse contra ipsum corripientem, quippe quem hoc ipso offendit, quod illum suo peccato scandalizat, eumque testem & approbatorem facit patrati sui criminis. Verum probabilius cum *Bannez 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 1. Turria. disp. 89. dub. 1. & alij dico Christum in citatis locis exemplum tantum attulisse de peccato contra corripientem commissio, præceptum tamen dedisse de quouis mortali: tū quia ita multi Patres explicant, ut Anacletus Papa. ut refertur 24. q. 3. can. Tam sacerdotes quam reliqui fideles omnes, summam debent habere curam de his, qui peccant, quatenus eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut si in corrigibiles apparuerint, ab Ecclesiâ separentur. August. serm. 16. de verbu Domini: Non solum, quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo, ut ab altero nesciatur, in secreto debemus corripere, in secreto arguere, &c. Tum quia, si non obstant, quod per peccatum à fratre sumus offensus, illum corripere tenemur, ut eum lucremur: à fortiori tenebimur illum corripere, etiam si per ipsius peccatum læsi non simus, ut ipsum lucremur. Prudenter igitur Christus exemplum solum dedit de peccato contra corripientem commissio, non quod de hoc tantum tenemur fratrem corripere, idque non ut illum lucremur, sed ut ei iniuriam nobis illatâ dimittamus, ut falsò nonnulli autumant: sed quia difficilium est, corripere animo lucrâdi illum, qui contra nos peccauit, quàm quemcunque alium: cum iniuria ipsa corripientis animum naturaliter auertat, ne faciliè inclinetur ad fratrem contra se peccantem per charitatiuam correctionem lucrâdum.*

Ad auth. Patrum Resp. 1. multos ex iis, qui citati sunt, nobiscum sentire, ut *Basilium in sua Etb. defini. 52. c. 2. hoc præceptum intelligit de quouis peccato: non esse, inquit, tacendum erga eos, qui peccant, nec communicandum operibus in frugiferu tenebrarum, sed magis eos redarguendos. Hierony. ibid. cit. explicans quo fine sint adhibendi testes, docet adhibendos esse studio corrigendi*

29.
Vera sent.

Ratio.

30.
Ad fund.
oppositâ.

31.

32.
Probabilior
resp.Colligitur à
fortiori.33.
Ad auct.
Patrum.

corrighendi fratrem, vt eius animam iustificiamus: qui finis militat in quouis mortali.

34. Resp. 2. Patres explicando cir. loca Euang. de solo peccato contra corripientem commisso, non negasse, Christum correptionis præceptum dedisse de quouis mortali; sed illud tantum explicuisse de peccato contra corripientem commisso, vt se modo loquendi Christi conformarent.

35. D I C O 2. Peccatum veniale non est materia huius præcepti, nisi quando est probabile periculum prolabendi in mortale. Est communis Doctorum.

Ratio; nec per veniale commissum, & non emendatum perit, nec per veniale probabiliter committendum, vel iterandum, periturus est frater, at præceptum fraternæ correptionis solum obligat, quando vel frater perit, vel periculum est, ne pereat, vt ex 1. asser. constat: ergo. Confir. Inducere fratrem ad venialiter peccandū, non est mortale; cum non magis peccet qui ad peccandum inducit, quàm ipse, qui ad peccandum inducitur. at maius est inducere ad peccandum, quàm peccantem non corripere.

36. Dicit 1. existimantes hoc præceptum obligare ad corripienda venialia: 1. quia Christus eum, qui corripiedus est, vocat nostrum fratrem: non est autem noster frater qui mortaliter peccat, cum per mortale desinat esse frater. 2. quia sub mortali tenemur eripere proximum à graui miseria corporali: sed veniale est grauius malum quacunque miseria corporali: ergo.

2. Resp. ad 1. appellari fratres etiam peccatores, vt constat ex 2. ad Thessalo. 3. vbi eos monet Ap. post, vt subtrahant se ab omni fratre ambulante inordinatè & non secundum traditionem datam. Ad 2. variaz sunt resp. apud Bannez 2. 2. q. 33. ar. 2. dub. 2. Probabilior est: esto veniale sit grauius malum quacunque miseria corporali, est tamen diuersa rationis, propterea comparari non debet cum miseria corporali, sed cum spiritali, sub cuius genere continetur: cõparata autem cum miseria spiritali non censetur graue malum. Cæterum dubitari potest, an saltem sub veniali tenemur proximum corripere de peccato veniali. Resp. per se & regulariter neque sub veniali nos teneri ad proximum corrigendum de veniali. An in aliquo casu, vel statu teneamur, infra. Ratio, cur venialia non sint materia præcepti correctionis fraternæ, est: cū venialia sint tam frequentia in vitâ humanâ, si ea teneremur etiam sub veniali in proximo corrigere, valde difficilis redderetur conuictus humanus, amicitiaque ipsa sæpè læderetur. Cæterum inter Religiosos ad perfectionem Euang. tendentes potest sub veniali, quia cum inter eos hæc peccata nō sint ita communia, per eorum correptionem non reddiur eorum conuictus difficilis, nec amicitia læditur. Et hoc verum est inter subditos. Maior autem obligatio incumbit Prælatis Religionum, qui vt custodes regularis disciplinæ, interdum tenentur etiam sub mortali venialia corrigere ac punire, scil. quando ommissio correctionis huiusmodi venialium tēderet in regularis disciplinæ destructionē, vel in alicuius regulæ ad perfectionē maximè vtilis abrogationē: ita Bannez 2. 2. q. 33. ar. 2. dub. 2. Turria. ib. dub. 2. & alij. Quia etiam Religionum Superiores ex officio tenentur huiusmodi peccata inquirere, vt ea corrigāt ac puniant, ad quorum inquisitionem non tenentur subditi. Posset etiā quis esse moraliter certus, quod proximus de suo peccato veniali correptus emendaretur, nec talem correptionem ægrè ferret: ac proinde tali casu sub veniali teneremur proximum de suo veniali corripere.

37. Dico 3. Ignorantia inuincibilis potest esse materia huius præcepti, non quidem per modum correptionis, sed consilij ad mortale obligantis, nam materia correptionis est culpa: vbi est ignorantia inuincibilis, culpa esse non potest. ergo nec præceptum correptionis locum habet: at ignorantia, præsertim quæ est impeditiua multorum operū bonorum, & causatiua malorū, est maxima miseria creaturæ rationalis: ergo est materia misericordiæ, ac proinde per contrariam scientiā & consilium subleuabilis: igitur in eam cadere potest præceptum ad mortale obligas. Ex his inferitur 1. vnūquemq; sub mortali obligari ad tollendam à suo proximo inuincibilem ignorantiam eorū mediōrū; quæ ad salutem consequendā necessaria sunt; cuiusmodi est ignorantia baptismi, Sacramenti Pœnitentiæ, actus contritionis, & huiusmodi. Ratio, per inuincibilem ignorantiam horum mediōrū proximus est in necessitate salutis: ergo tenemur illi per oppositam scientiam succurrere. Antec. patet; sine his mediis vel in re, vel in voto adhibitis, nulli contingit æterna salus: at hæc inuincibiliter ignorata re ipsa adhiberi non possunt. Est autem discrimen inter inuincibilem ignorantiam Sacramenti Baptismi & Confessionis, & actus cõtritionis: quod adhuc inuincibiliter ignoratis Sacramentis Baptismi & Confessionis, posset quis saluari per actum contritionis: inuincibiliter autem ignorato actu contritionis, posito quod nec re ipsa suscipere posset Baptismum & Confessionem, saluari non posset.

2. Vnumquemque sub mortali obligari ad suum proximum docendū de mysteriis fidei, præsertim si non sit alius, cui id ex officio incumbat. Constat eod. fundam. nam per talem ignorantiam proximus est in necessitate æternæ salutis: cum nemo sine fide, adeoque sine notitiâ eorum, quæ ad fidem spectant, saluari possit. Dixi, præsertim si non sit alius, cui id ex officio incumbat: nam si talis sit, mihiq; probabiliter cõstet huiusmodi officium ab eo præstādum, cessat in me obligatio. Sicut si sciam esse aliquem, qui proximo corporalem necessitatem patienti subuenire tencatur, mihiq; probabiliter constet, id ab eo præstitum iri, non teneor illi subuenire.

3. Sub mortali etiam nos teneri proximum instruere de præceptis tã naturalibus, quàm diuinis, quia licet non omnia sint ad salutem necessaria, accedenteque inuincibili ignorantia homo excusetur ab obseruatione eorum: quia tamen sunt maximè ad salutem vtilia, sæpeque contingit, vt ex obseruantia eorum ad iustificationem disponamur, sine quâ aliàs non disponderemur, tenemur eorum ignorantiam per oppositam scientiam à proximo tollere, quando non est alius, qui eam tollere possit, & sine incommodo nostro tolli posset.

38. Maior diffic. est de ignorantia legis humanæ Eccles. vel Politicæ, an sub præcepto teneamur proximum de eâ inuincibiliter laborantem, monere. Verum distinguenda ignorantia inuincibilis, Iuris, & facti. Quoad 1. cenfeo esse debitū obligans sub mortali, quia contraria scientia plurimū conducit ad æternam salutem, eaque principium esse potest multorum bonorū operum, quæ hominem disponderent ad salutem animi re ipsa consequendam, sine quibus operibus cõtingere posset, vt animi salutem re ipsa non consequeretur. Quoad 2. existimo, non esse debitum, sed consiliū; nisi fortè id, quod omititur, vergat in scandalum, vel irreuerentiam Christi Religionis. ita Bannez 2. 2. q. 33. ar. 2. dub. 3 quia leges humanæ non obligant cum tanto rigore: vt si sciam proximum inuincibili ignorantia laborare de

39. Dubium soluitur. an saltem sub veniali tenemur proximum corripere de peccato veniali. Resp. per se & regulariter neque sub veniali nos teneri ad proximum corrigendum de veniali. An in aliquo casu, vel statu teneamur, infra. Ratio, cur venialia non sint materia præcepti correctionis fraternæ, est: cū venialia sint tam frequentia in vitâ humanâ, si ea teneremur etiam sub veniali in proximo corrigere, valde difficilis redderetur conuictus humanus, amicitiaque ipsa sæpè læderetur. Cæterum inter Religiosos ad perfectionem Euang. tendentes potest sub veniali, quia cum inter eos hæc peccata nō sint ita communia, per eorum correptionem non reddiur eorum conuictus difficilis, nec amicitia læditur. Et hoc verum est inter subditos. Maior autem obligatio incumbit Prælatis Religionum, qui vt custodes regularis disciplinæ, interdum tenentur etiam sub mortali venialia corrigere ac punire, scil. quando ommissio correctionis huiusmodi venialium tēderet in regularis disciplinæ destructionē, vel in alicuius regulæ ad perfectionē maximè vtilis abrogationē: ita Bannez 2. 2. q. 33. ar. 2. dub. 2. Turria. ib. dub. 2. & alij. Quia etiam Religionum Superiores ex officio tenentur huiusmodi peccata inquirere, vt ea corrigāt ac puniant, ad quorum inquisitionem non tenentur subditi. Posset etiā quis esse moraliter certus, quod proximus de suo peccato veniali correptus emendaretur, nec talem correptionem ægrè ferret: ac proinde tali casu sub veniali teneremur proximum de suo veniali corripere.

40. Ratio concl. præcepti correctionis fraternæ, est: cū venialia sint tam frequentia in vitâ humanâ, si ea teneremur etiam sub veniali in proximo corrigere, valde difficilis redderetur conuictus humanus, amicitiaque ipsa sæpè læderetur. Cæterum inter Religiosos ad perfectionem Euang. tendentes potest sub veniali, quia cum inter eos hæc peccata nō sint ita communia, per eorum correptionem non reddiur eorum conuictus difficilis, nec amicitia læditur. Et hoc verum est inter subditos. Maior autem obligatio incumbit Prælatis Religionum, qui vt custodes regularis disciplinæ, interdum tenentur etiam sub mortali venialia corrigere ac punire, scil. quando ommissio correctionis huiusmodi venialium tēderet in regularis disciplinæ destructionē, vel in alicuius regulæ ad perfectionē maximè vtilis abrogationē: ita Bannez 2. 2. q. 33. ar. 2. dub. 2. Turria. ib. dub. 2. & alij. Quia etiam Religionum Superiores ex officio tenentur huiusmodi peccata inquirere, vt ea corrigāt ac puniant, ad quorum inquisitionem non tenentur subditi. Posset etiā quis esse moraliter certus, quod proximus de suo peccato veniali correptus emendaretur, nec talem correptionem ægrè ferret: ac proinde tali casu sub veniali teneremur proximum de suo veniali corripere.

41. Hoc posterius patet. Primum prob. Coroll. 1. Ratio.

42. Coroll. 2. Ratio.

43. Coroll. 3. Ratio.

44. Difficultas. De ignorantia iuris. Ratio prioris. Ratio prioris.

41. Hoc posterius patet. Primum prob. Coroll. 1. Ratio.

42. Coroll. 2. Ratio.

43. Coroll. 3. Ratio.

44. Difficultas. De ignorantia iuris. Ratio prioris.

45. Coroll. 3. Ratio.

46. Coroll. 3. Ratio.

47. Coroll. 3. Ratio.

48. Coroll. 3. Ratio.

49. Coroll. 3. Ratio.

50. Coroll. 3. Ratio.

51. Coroll. 3. Ratio.

52. Coroll. 3. Ratio.

53. Coroll. 3. Ratio.

54. Coroll. 3. Ratio.

55. Coroll. 3. Ratio.

56. Coroll. 3. Ratio.

57. Coroll. 3. Ratio.

58. Coroll. 3. Ratio.

59. Coroll. 3. Ratio.

ieiunio Vigilæ S. Ioan. Baptistæ, non teneor illum de tali præcepto monere. Quod intelligitur respectu personæ priuatæ, non respectu Superioris, cui ex officio incûbit subditos instruere, & de quouis defectu contra legem monere. at scandalum & irreuerentia contra Christi Religionem vnûquemque obligat, vt adhibeat media, ne hæc sequantur. Vt si aduertam proximum innocibili ignorantia Vigilæ S. Ioan. Baptistæ, curare sibi carnes parari cum scâdalo aliorum, teneor illum de ieiunij præcepto instruere. Pari modo si ex ignorantia inuincibili alicuius festi, eum scâdalo aliorum sacrum omittat, vel opera similia exercent, teneor illum de festo monere.

SECTIO IV.

Quas cõditiones requirat hoc præceptum, ut ad sui executionem obliget.

P R I M A conditio est, practicè probabilis notitia de peccato proximi nõdum emendato. In quo discriminatur ab elemosynâ corporali, quæ non requirit practicè probabile notitiâ egestatis proximi, sed sufficit quæcunque cognitio, etiam dubia de necessitate proximi. Ratio: cum correptio etiam secreta contineat grauem obiurgationem, non est faciendâ, nisi certò moraliter cõstet de peccato nõ emendato proximi. Dixi, *practicè probabile, vel certò moraliter*: quia non requiritur notitiâ euidentis: alioqui rarissimè hoc præceptum obligaret. Cæterùm intelligendâ est hæc conditio de notitiâ moraliter certâ, quando proximus non est in articulo, vel periculo mortis: nã tunc ratione periculi æternæ damnationis incurtendæ, sufficit quæcunq; notitiâ etiam dubia ad fraternam correptionem faciendam. Hæc conditio colligitur ex illis Christi verbis: *Si peccauerit in te, hoc est, vt multi explicant, coram te, seu te sciete & cognoscente.* 2. Est probabilis spes de futurâ emendatione fratris: quæ cessante, cessat hoc præceptum obligare, vt S. Tho. 2. 2. qu. 33. art. 6. vbi distinguens correptionem, alteram, ordinatam ad bonum commune; alteram ad bonum priuatũ ipsius delinquentis, docet, priorem semper faciendam esse, etiãsi nulla sit spes futuræ emendationis ipsius delinquentis: quia saltem habet principalẽ finem, quem talis correptio intendit, quæ est correctio & emendatio aliorum: Posteriores verò non esse faciendam, nisi spes sit futuræ emendationis ipsius delinquentis, quia quæ sunt ad finem, regulari debent ex ipso fine: cum igitur finis fraternæ correptionis sit ipsa fratris emendatio, hæc cessante, cessat correptionis præceptum. Quò fit, vt si neque sit spes publicæ emendationis, neq; publica correptio faciendâ erit. Cæterùm hæc doctrina intelligendâ est de correptione priuati erga priuatum, non Superioris erga subditũ, quem sæpè corripere tenetur, etiam si nullam speret ex correptione emendationem: tum ne tacendo cõsentire videatur in subditi peccatum: tum ne audaciam peccandi subditis subministret, dum aduertunt sua peccata à superiore non puniri.

An adhibenda sit correptio, quando propter meã correptionem proximus in plura grauioraque peccata prolapsus est, cum spe tamen futuræ emendationis? An potius tunc relinquendus sit sine correptione, & cum probabili periculo damnationis æternæ, licet eũ paucioribus peccatis? Respondet Coninck disp. 28. dub. 6. Si proximus ex meã correptione timetur aliquem innocentem occisurus, vel publico bono nociturus, potius relinquendus erit

sine correptione, esto defectu meæ correptionis sit damnandus: quia non teneor cum tanto dano innocentis, vel publici boni proximo succurrere. Si verò ex meã correptione solum timeantur maiora peccata, & blasphemiz tãtum contra Deum, tunc adhibenda erit correptio, si ex eã probabiliter speratur corrigendus & saluandus, aliàs æternũ dånadus. Quia è duobus malis semper minus eligendum est. Minus autem malũ est, non modò respectu proximi, sed etiam respectu honoris & gloriæ Dei, quòd aliqua peccata in hæc vitã contra Deum à proximo committantur, & postea emendatus in æternũ Deum laudet; quàm paucis peccatis in hæc vitã euitatis, multò plura & grauiora in æternũ contra Deum sit cõmissurus. Hæc resp. com sent. apud me vera est: cum nõ teneamur proximo succurrere, nisi quando censetur constitutus in necessitate salutis: hic autem non tam censetur cõstitutus in necessitate salutis, quã in prauã & perversã voluntate nocendi aliis. 3. Vt proximus sit in necessitate nostræ fraternæ correptionis quia cum hæc sit subleuatio spiritualis miseriz proximi, vt obliget, requirit necessitatẽ in proximo: non secus ac, vt præceptum corporali elemosynæ obliget, necessitatem requirit in proximo. nam vbi non est necessitas: neque est periculum damni in proximo, & consequenter nec debitum in nobis à periculo proximum eruendi.

Infertur 1. Non esse proximum in necessitate nostræ correptionis si probabile sit, illum ab alio corripiendum, nisi fortè sim ipsius Superior, quia tunc ex officio mihi incûbit, illum corripere, nisi sciam illum fructuosius ab alio fore corripiendum.

2. Non esse proximum in necessitate meæ correptionis, si probabiliter sciam, illum esse pœnitentiam acturum. Quò fit, vt multi ab hoc præcepto excusentur, si videant fratres peccantes, qui tamen soliti sunt post peccatum pœnitentiam agere. Hinc necessitas fraternæ correptionis in proximo, extrema grauis, communis: Extrema est, quãdo periculum est, ne proximus defectu nostræ correptionis sit æternũ damnandus: grauis, quando periculum est, ne proximus defectu nostræ correptionis, vel diu sit in peccato perseveraturus, vel in alia peccata relapsurus: communis, quando neutrum periculum est, sed debito tempore pœnitentiam acturus, nec interim in alia peccata relapsurus. In prima & 2. necessitate sub præcepto tenemur fraternam correptionem proximo subuenire, non in tertia. Omnia constant à paritate corporalis necessitatis, in quã sub præcepto non tenemur, nisi in graui & extrema necessitate illi succurrere.

Sola diffic. est, an si probabiliter sperem proximum statim meã correptione emendandum fore, aliàs non nisi post annum tempore vrgentis præcepti de confessione Sacra. singulis annis faciendã, teneor saltem sub veniali illũ corripere, præsertim si absque vilo meo incommodo id facere possim. Ratio dub. 1. sicut neque sub veniali teneor statim de proprio peccato pœnitentiam agere, sed illam pro parte non possim ad præscriptum tempus distinere: ita neque sub veniali teneor proximum statim corripere, si probabiliter certus sum, illum suo tempore pœnitentiam acturum. 2. non teneor neque sub veniali elemosynam corporalem elargiri comunẽ corporis necessitatem patienti: ergo neque spiritualem conferre proximo comunem animi necessitatem patienti. Dico, saltẽ sub veniali nos teneri, statim proximum corripere, quando probabiliter certi sumus de proximi emendatione. Ratio; charitas distat, vt proximum iuueamus, quãdo id sine vilo nostro

Ratio posterior.

45. 1. Conditiõ, quam requirit hoc præceptum.

46. Secundæ conditiõ.

Duplex correptio.

Optima ratio S. Tho.

47. Dubium.

48. Respondet Coninck resõ.

Quoad vtrãque partem vera resp.

49. Conditiõ.

50. Coroll. 1.

51. Coroll. 2.

52. Triplex meã necessitas fraternæ correptionis in proximo, extrema grauis, communis.

53. Difficultas.

Ratio dub. de proprio peccato pœnitentiam agere, sed illam pro parte non possim ad præscriptum tempus distinere: ita neque sub veniali teneor proximum statim corripere, si probabiliter certus sum, illum suo tempore pœnitentiam acturum.

53. Decisio. Ratio.

SECTIO V.

Qua persona obligentur hoc præcepto?

CERTUM 1. est, hoc præcepto obligari omnes Prælatos, non solum ad corripienda, sed etiam ad inquirenda peccata suorum subditorum: nã hoc officium cum ipso Superioratu accipiunt, ut suorum subditorum tam in communi, quam in particulari peccata corrigant & emendent. Vnde non solum ex præcepto miseric. seu charitatis, vã priuatã personã, sed etiam iustitiã, ratione taciti cõtractus inter ipsos & subditos, seu communitatem, tenentur subditorum peccata corrigere. Quo fit, vt duplici peccato peccent Superiores, se. contra iustitiã & miseric. omittendo peccata subditorum corrigere, idque tenentur in confessione explicare, quando verumque præceptum seorsim sumptum obligasset, nam interdum nõ obligatur ex præcepto miseric. sed tantum iustitiã, vt ad inquirenda peccata subditorum, cum misericordia non obliget, nisi ad corripienda peccata, quã iuxta Christi & Patrum regulã, nobis manifesta sunt, itaque semper præceptum miseric. includit præceptum iustitiã in Superiore, non contrã.

Certum 2. ad hoc præceptum, non solum tenentur Prælatos, sed omnes eos, quia hoc officium præstant dum idonei sunt, quicq; autoritate apud alios polleant: nã Eccl. 17. *Vnicuique de proximo suo mandauit Deus,* Certissima nam omnes tenentur diligere Deum & proximum: In his enim duobus mandatis, Matt. 22. *uniuersa lex pedit & Propheta:* ergo sicut tenemur suo tempore diligere Deum super omnia, ita & proximum sicut nos ipsos: ergo & illum à periculo æternæ mortis, quod per peccatum mortale incurrit, eripere.

Difficultas est, an ad hoc præceptum teneantur peccatores. Ratio dub. peccatores videntur excludi ab hoc officio corripiendi alios *ps. 49. Peccatori autẽ dixit Deus: quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum.* Matt. 7. *vt Hypocrita eieice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiecere festucam de oculo fratris tui.* Quo testi. nixus Aug. l. 2. *de ser. Dom. in mōis,* verus sine, *Accusare,* inquit, *vitia, officium est bonorum virorum & beneuolentium: quod cum mali faciunt, alienas partes agunt.* Et infra: *Si autem cogitantes nosmetipsos inuenerimus in eo esse vitio, in quo est ille, quẽ reprehendere parabamus, non reprehendamus, neq; obiurgemus, sed tamen congemiscamus.* Idẽ docet Isidor. l. 3. *de sum. bono c. 32. Non debet vitia aliorum corrigere, qui est vitiiis subiectus.* Nam qui laborat eodem vitio, quo alii reprehendit, ineptus est ad alios corripiendos: cū nullam efficaciam habeat corripere, cui corripientis vita difformatur: nec autoritatem apud alios habere possit, qui eodẽ vitio, quo alium reprehendit, laborat. **Comunis sent. est,** etiã peccatores hoc præcepto obligari, præsertim quãdõ proximus est in extremã, vel graui necessitate, vel probabili spes affalget fratris emẽdã. Fund. sicut peccator non eximitur ab obligatione aliorum propterea, ita neq; ab obligatione huius, vnde sicut etiam in peccato existentes tenemur opera corporalis miseric. exercere, ita & spiritualis. Primum locũ *psal. 61. explicat Aug. non de exclusionẽ ab officio docendi, sed de admonitione seipsũ emẽdandi: Admonet illũ, vt audiat, non vt deponat predicationẽ, sed vt assumat obedientiam.* cõfirmat ex illo *Mat. 23. Quacũque dixerint vobis, seruate & facite: secũdũ opera verũ eorũ nolite facere.* Vbi Christus non prohibuit, ne Scribæ & Pharisæi peccatores populũ docerẽt, sed ne populus eorũ mala opera imitaretur, & ex illo *ad Philipp. 1. Sine per occasione, sius per veritatẽ Christũ annuncietur.* In 2. solum prohibet

stro incommodo facere possamus. Nec est eadem ratio de nobis: tum quia nos semper sumus domini nostræ voluntatis, non voluntatis proximi. Vnde fieri potest, vt proximus non sit suo tempore penitentiam acturus, ne ego commoditatem habiturus, vt illum suo tempore de commisso peccato moneam.

Multiplex.

Tum quia ego cedere possum iuri meo, priuãdo me bono spirituali, quod acquirere possem ex penitentia: quam statim post peccatum agerem, non possum autem cedere iuri alterius, quia iuris alterius non sum dominus, vt iuri sui mei. Nec euincit ratio ab elemosynã corporalẽ ducta: tum quia hæc nõ fit sine aliquo incommodo dantis, cum ipsa largitio sit aliquod incommodum. Tum quia per talis elemosinã corporalis negationem proximus nullum subitabilem incommodum, aut periculum notabilis damni: per negationem verò fraternã correctionis proximus & subitabilem incommodum spirituale, amissionem sc. multorum meritorum, quã sibi comparare posset, si statim meã correptione emendaretur; & periculum æternæ damnationis, cum nemo securus sit, ne inopinã morte ex hac vitã discedat.

34. Coroll. 3. Ratio.

Infertur 3. dum proximus est in extremã vel graui necessitate, statim hoc præceptum sub mortali obligare, nec illud posse ad aliud tempus differri. Ratio, tunc ex vnã parte concurrunt omnia ad correptionem faciendam, & ex aliã periculum est, ne, si correptio differatur non sit amplius spes futura vel correptionem adhibendi, vel cũ debito fructu & utilitate: quin etiam si certi simus illam differendo, adhuc futurã fructuosam, tenemur ad illam statim faciendam, quando sunt omnia requisita posita: nisi ex huiusmodi dilatione speremus fratrem perfectiũs & constantiũs emendandum. Nec refert, quod quis possit esse certus, quod adhuc correptionem an aliud tempus differendo, frater sit corrigendus: tum quia cum hæc certitudo non cadat in notitiam humanam, cum sit de futuris liberis, nõ potest per se tollere obligationem præcepti, quã nititur notitia humano modo habita. Tum quia quando sunt omnes conditiones ad præcepti executionem requisitã in actu positã, nõ potest omitti præceptũ, nisi magna aliqua necessitas, vel notabilis viuitas excuset. **4.** Contra *Calet. in sum. v. fraterna correctio,* non solum contra hoc præceptũ peccari, omittendo corrigere, quando correptio iudicatur opportuna ac profutura corripiendo, sed etiã quando ex culpabili negligentia omittitur consideratio circumstantiarum, quibus ea opportuna ac profutura videri posset. vt non solum peccatur contra præceptum elemosynã corporalis, omittẽdo in lam, quando iudicatur necessaria, sed etiam quando ex culpabili negligentia omittitur perpẽsio circumstantiarũ, quibus ea videri posset necessaria. Nã qui obligatur ad præceptum, v.g. sacri audiendi, obligatur ad cõparandam notitiam, quã ad præcepti executionem necessaria est, nec non solum peccat cõtra præceptum de sacro die festo audiendo, qui sciens & volens sacrum omittit die festo, sed etiam qui culpabiliter negligit acquirere notitiam die festi, in quo sacrum sit audiendum. **4.** Conditiõ est temporis, loci ceterarumq; circumstantiarum oportunitas, quã omnes & singulã diligenter perpendendã sunt, vt correptio futura sit fructuosa: scilicet non adhibeatur vigentẽ adhuc passione: secreto fiat: testes adhibeantur, qui magis sperantur grati, & profuturi corripiendo: non deferatur Prælato, qui potius timetur corripiendum exacerbaturus, nec medelam peccato adhibiturus.

55. Coroll. 4.

A simili.

56. Quarta conditio.

57. Communis sent. Ratio.

Duplex peccatum superiorum.

58. Certum 2.

Certissima Ratio.

59. Tantum d. f. sic. est. Ex Scrip.

Patrib.

Ratio.

Hic non obstat.

60. Communis sent. Fundam.

61. Ad 1. locum.

Ad 2.

prohibet Christus, ne ex hypocrisis & animo ostentandi, non autē ex charitate & affectu lucrandi fratrem, proximū reprehendamus. Aug. ibi non negat, debere peccatorem fraternā correctionē facere, sed solum negat, illū debere obiurgādo ac reprehēdendo, sed potius congemiscēdo, ut ipse testatur, facere. Eodem modo explicatur *Isidorus*. Ad rationē Resp. ex eā tantum sequi, peccatorem plerumque excusari ab officio corripiēdi proximū, eo quōd defectu auctoritatis & efficaciz non sit spes futuræ emēdationis. Quōd si vel affulgeat spes futuræ emēdationis, vel proximus versetur in extrema, vel graui necessitate fraternæ correptionis, tenetur peccator illam adhibere. An teneatur peccator pœnitentiā agere, quando ex suā pœnit. probabiliter sperat fratrem correptum emendatū iri? Et sanē si frater sit in extrema necessitate spirituali, nulli dubium est, peccatorem tamen pœnitentiā agere, ut suā correptione fratrem ab æternā damnatione liberet, idem censeo, si versetur in graui necessitate, vel periculo amittendi æternam beatitudinē. Ratio; si ex præcepto charitatis tenemur æternam salutem proximi præferre temporali commodo, vel delectationi, quam ex licito opere bono capimus; à fortiori eam præferre tenemur temporali commodo vel delectationi, quam ex illicito opere malo percipimus. Quid, quando proximus nō laborat extrema, aut graui necessitate spirituali: an tūc, si ex meā pœnit. speratur eius correctio, teneor pœnitentiā agere, ut illum lucrificem? Negat cum *Soto Bannez 2.2. qu. 33. art. 5.* Ego disting. vel corripens habet curam corripiēdi, vel non. Si non habet, tum cum *Soto & Bannez* censeo, illum nō teneri extra casum extremæ vel grauis necessitatis pœnitentiā agere, ut fratrem corrigat. Si verò habet, existimo eum teneri, quia qui curam alterius gerit, non solum tenetur illi procurare media necessaria, sed etiam vtilia ad salutē consequendam: ergo non solum in graui & extrema, sed etiam in communi necessitate, quando est certa spes emēdationis, tenetur Superior pœnitentiā agere, & à peccato saltem externo cessare, ut spirituali subditi vtilitati consulat. Dixi, quando est certa spes: nam si tantum sit dubia, vel pro vtrāque parte probabilis, non videtur esse obligatio. An corripens teneatur fratrem corripere, non obstante quocunque suo tēporali incommodo? Negat *Victoria apud Bannez 2.2. q. 33. art. 3. dub. vlt.* quia corripens non tenetur fratrem corripere cum periculo propriæ vitæ: ergo non tenetur hoc præceptum seruire cum quocunque suo tēporali incommodo. Affirmāt alij. Sed distinguo, si necessitas spiritualis proximi sit extrema, & mea correptio sit necessariū mediū ad eam tollendā, vnusquisque tenetur, etiam cum periculo propriæ vitæ, illam adhibere: ita *S. Tho. 2.2. q. 33. a. 2 ad 3. & q. 26. art. 5. ad 3. & reliqui.* Ratio: lege charitatis tenemur æternum bonum spirituale proximi præferre tēporali bono propriū. Cæterum etsi hæc doctrina verissima sit, eius tamē executio multis titulis excusari potest. 1. quia potest quis esse dubius de propriā salute, sc. an ipse sit in statu gratiæ: non .n. tenemur cum dubio amittendę proprię salutis & erig. proximo succurrere, 2. quia potest fraternam correptionē infinuare alteri, qui magis ad eam faciendā teneatur, ut si illa infinuetur Episcopo, vel Superiori ipsius corripiēdi, 3. quia posset non esse certus de emēdā proximi. Si necessitas spiritualis proximi nō sit extrema, non tenetur corripens cū periculo proprię vitæ illū de peccato corripere, nisi ipsius specialem curam gerat. Est cōmunis & certa sent. quia nemo tenetur propriam vitam, quæ inter temporalia est maximū bonū, certo periculo exponere, nisi quan-

do proximus est in extrema necessitate amittendi salutem æternam. Dixi, nisi ipse specialem curā gerat: nam hic strictiori iure tenetur spiritualem salutem suis subditis procurare, & in minori necessitate, quā extrema, illis succurrere, cum id ipsius officium exigat. Dixi, cum periculo propriæ vitæ: quia cum periculo alicuius damni tēpore aliorum bonorum vnusquisque tenetur proximo in graui necessitate spirituali cōstituto, succurrere: hoc .n. postulat ordinata charitas. Quid si tam parens, quā externus sit in extrema necessitate corporali, sed externus sit in mortali parens in gratiā, & filius non possit, nisi alterutri succurrere? An lege charitatis teneatur succurrere parenti, an potius externo? *Bannez* docet, tali casu succurrendum potius esse parenti, etiam si alter cum vitā temporali amittat æternam. Verūm distinguo: si mihi certū esset, quōd meus parens esset in gratiā, externus verò in peccato, potius tali casu teneor succurrere externo, ne amittat vitam æternā, quā parenti, ne amittat tēporalem: cum longē maius bonum sit liberare proximum à morte æternā, quā parentem à temporali. Adde, quōd liberādo parentem à morte tēporali presentem, non sum certus, quōd postea moriturus sit in gratiā, cum tamen certus sim, illum nunc in gratiā moriturum. Si verò mihi dubium sit, an meus parens sit in gratiā, succurrendum potius erit parenti, cui strictiori iure pluribusve titulis teneor.

SECTIO VI.

Quinam peccatores tui huius præcepti corrigendi sint?

TRIA sunt genera peccantiū, 1. infideles: 2. publici usurarij, meretrices, & similes. 3. Superiores. Quoad 1. ratio: dub. hi non sunt nostri fratres, quos tantum ex Christi præscripto tenemur corripere. Confir. contra istos nō valent media à Christo præscripta, quæ sunt delatio ad Ecclesiam, ab eaq; per excommunicationē separatio, cum infideles ad Ecclesiam non pertineant. Dico, infideles esse corripiendos, quādo de illis speratur emēdatio, nā etiā hi sunt nostri fratres, ratione participationis eiusdē naturæ humanæ, & elevationis ad eundem finē supernat. beatit. Nec obstat, quōd illis non possint applicari omnia media à Christo præscripta: nā sufficit, ut possint applicari aliqua, cuiusmodi est secreta correptio inter ipsū corripiētem & corripiendū, & obiurgatio corā vno vel altero teste, si prior effectum nō habuerit, & per posteriorē speretur correctio. Ex his inferitur, hoc præcepto teneri etiam gentiles seiplos corripere, cum spes correctionis affulget, cum sit præceptū naturale obligans omnes, qui cognoscūt peccatū esse cōtra naturam rationalem. Cæterum quia diuersarū Religionū homines difficilē corriguntur ab iis, qui diuersam sectā profitentur, vix præceptū hoc erga tales homines obligat, defectu probabilis spei emēdationis. Quoad 2. genus, ratio dub. multi sunt publici peccatores, quos nullus corripit, & tamē de hoc nullus timoratz cōscientiæ confitetur. Confir. corum correctio plus causaret malū, quā boni: ergo nō est faciendā: nam quando executio præcepti impedit maius bonum, quā sit illud, quod per executionem ipsius præcepti speratur, nō obligat. Antec. prob. maius malū est, quōd nullæ sint in ciuitate meretrices, vel usurarij, quā quōd sint: quia illud occasionē præbet adulterijs, & stupris, quæ maiora sunt mala: hoc impedit egestatem multorū, qui nisi essent publici usurarij, à quibus

62. Ad rationē.

63. Si parens distig.

Ratio.

64. Maior distig.

Distig.

65. Vltimo in quest. versur.

Distig.

Ratio.

66.

67. Si necessitas spirit. non sit extrema.

68.

Quæst. Bannez cit.

69.

Distig.

70.

De trib. generib. potest esse controu.

71.

De infidelib. Dico 1.

Coroll.

72.

De publico peccatorib.

Confirm.

73. Dico 2.
74. Ad confir.
Ratio.
75. Dices
Resp.
76. De superior.
Confir.
77. Dico 3.
Ratio. S. Tho.
August.
Gregor.
78. Coroll.

quibus futu pecuniam acciperent, non possent suis necessitatibus occurrere. Dico, publicos peccatores corripendos esse, quando eorum correctio speratur futura. Ratio; etiam hi sunt nostri fratres quos per correctionem lucrari possumus. Quod a nullo de facto corripiantur, non arguit, quod non sint capaces correctionis, sed quia eorum emendatio non speratur probabiliter futura. Ad confir. nego, huiusmodi correctionem plus per se causaturam mali, quam boni: tum quia etiam si multi eorum corrigantur, nunquam desunt alii, qui eadem publica peccata exercent: tum quia, etiam si certum esset, omnes fore corrigendos, ex eorumque correctione aliquos occasionem sumptuos graviora scelera perpetrandi, adhuc huiusmodi peccatores corripendi essent, si ex eorum correctione probabilis speraretur emendatio. Ratio; talis correctio per se non tendit ad commissioem graviorum scelerum, quae solum per accidens, & ex malitia aliorum sequuntur; sed ad correctionem peccatorum, & lucrum fratrum.

Dices. Hoc solum probat, posse huiusmodi publicos peccatores corripi, non autem debere: eo quod posset eorum non correctio compensari declinatione graviorum peccatorum, quae ex eorum correctione probabiliter timentur futura. Resp. quando aequum probabile esset, quod ex eorum correctione graviora secutura essent peccata, ac probabilis spes affligat de eorum futura emendatione, tunc puto, hoc praecipuum non obligare. Verum quando probabiliter speratur eorum correctio, nec mihi constat de gravioribus peccatis, quae per huiusmodi occasionem secutura sunt, teneor corripere. Quoad 3. genus, contra Superioris auctoritatem & reuerentiam illi debitam, videtur, ut a subdito corripatur. Confir. correctio est quae iam inflictio poenae, quam infligere non est subditi, sed Superioris. Dico, etiam Praelatos esse corripendos, debitam tamen cum modestia & reuerentia: ita S. Tho. 2. 2. q. 33. art. 4. & c. vnde in aliquibus Religionibus assignatur Admonitor, cuius officium sit, cum modestia & humilitate Superiore monere de defectibus, qui in ipso notantur. Ratio S. Tho. omnes ij sunt corripendi, erga quos tenemur charitatem & miseric. exercere: at non solum erga subditos, sed etiam erga Superiores tenemur charitatem & miseric. exercere: ergo etiam Superiores sunt corripendi. Maior. prob. habitus se extendit ad omnia ea, quae sub ipsius obiecto continentur. at habitus charitatis & miseric. non solum se extendit ad subditos, sed etiam ad Praelatos: ergo etiam eos tenemur ex charitate & miseric. corripere: modestam tamen obreuerentiam ei debitam, juxta illud 1. ad Timoth. 5. Seniore me increpaueris, sed obsecra ut Patrem. Quod etiam confirmat exemplum Pauli, qui Galat. 2. Petro in faciem restitit, quia reprehensibilis erat. Ex quo docet August. Epist. 19. ad Hieron. post med. exemplum datum esse postetis, ut Superiores non dedignarentur, sicubi forte recti tramitem reliquissent, etiam a posterioribus corrigi. Gregor. relatus cap. Sicut 2. qu. 7. Sicus, inquit, laudabile discretumque est, reuerentiam & honorem exhibere prioribus, ita rectitudinis, & De iunioribus si qua in eis sunt, qua indigent correctione, nulla dissimulatione ostendere: ne totum, quod absis, corpus morbum inuadat, si languor non fuerit curatus in capite. Et ibid. cap. Paulus dicit, explicatur sit obseruanda, cum culpa senioris ne increpaueris: qua tunc est obseruanda, cum culpa senioris suo exemplo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem senior iunioribus exemplum ad interitum praebet, ibi distincta increpatione feriendus est. Infertur, quando peccatum Praelati est scandalosum, aliosque inducere potest ad idem faciendum, non tantum priuatum, sed etiam publice corrigendum est. Nec refert, quod

Superiores non dicantur fratres, sed Patres: nam in hoc sunt fratres, atque ad id ut reliqui propter bonum ipsorum, & communitatis corripendi sunt. Ad confir. nego, correctionem esse poenam publicam, quam infligere solius est Superioris; sed correctiuam, quae etiam subditos obligare potest erga suum Superiorem, ut supra.

SECTIO VII.

An ordo fraternae correctionis a Christo praescriptus sit sub praecipuo seruandus?

PRima sent. neg. A reual. in speciali tract. de correct. fratrum. Prob. 1. Si assignatus ordo esset in praecipuo, nunquam liceret illum immutare: quia modus, qui in praecipuo est, cum obliget ad sui obseruantiam, illicitam reddit immutationem sui; vel iuris naturalis sit vel positui; esto nec obliget ad semper, cum sit praecipuum affirmatiuum, quando tamen obligat, seruandum est juxta Christi praescriptum: at saepe licet illum modum ordinemve immutare, si quis non peccaret, si quis ante adhibitos testes fratris peccatum deferret Praelato, tum quia hoc docent Basil. in regulis fufius disp. cap. 46. Quodcumque peccatum ad praepositum referendum est, vel ab eo qui deliquit, vel ab iis, qui illius sunt consilij: & August. in regula. 3. sine 1. to. Sed antequam alijs demonstretur, per quos conuincendus est, si negauerit, prius i reposito debet ostendi, si admonitus neglexerit corrigi: tum quia hic ordo est efficacior, & delinquenti gratior, cum vnusquisque malitia proprio superiori, quam ab alijs corrigi: quia nullum jus naturale, aut diuinum laederet, qui omnia etiam secreta admonitione, peccatum immediate deferret Praelato: tum quia id praecipuum haereticae prauitatis inquisitores, sub anathematis censura, prohibent; ne peccata alteri, quam ipsis, manifestentur. tum quia id sancte ac laudabiliter seruatur in multis religionibus; ut omnes e rores & defectus subditorum, per quemcunque extra confessionem notati & obseruati immediate Superioribus manifestentur. Quam legem a Pontifici us approbatam, tamen cum singulorum spiritus profectu, & totius communitatis emolumento seruata nostra Societas vel ab ipso suae originis exordio: & ante ipsam seruatunt duae Illustr. Relig. familiae, Dominicana, & Franciscana, ut ex earum regulis constat. Quin opposita sent. ut Religionem perniciosam, & regularis disciplinae d. strictiua definita fertur a S. Bonau. in Capitulo generali, ut refertur in Constit. Gener. Fatherly Ord. Minorum cap. 7. Si autem ordo a Christo in fraternam correctionem praescriptus esset in praecipuo; nulla lex contra illum iusta ac licita esse posset. cum nulla lex contra Christi praecipuum iusta ac licita esse queat, Prob. 2. non apparet, propter quem finem adhibendi sint testes, nisi vel ad infamandum fratrem qui secreto peccauit, vel ad exponendum periculo ipsum corripientem: etenim si frater secreto monitus non corrigitur, multo minus corrigitur, si coram aliis moneatur: quin etiam poterit corripientem impostoris crimine arguere 3. Vel peccatum fratris est publicum; tunc possum, & saepe debeo; illius peccatum immediate deferre ad Praelatum, ut ad aliorum cautelam illud publicam poenam puniat. vel est priuatum & iniuriosum mihi aut alteri; tunc etsi peccatis priuata mea correctione emendetur, adhuc licite possum illum apud Superiorem accusare, ut condigna satisfactione mihi, vel alteri satisfaciatur, ut si quis secreto furatus sit mihi aut alteri

80. S. S. ni. Prob. 1.
Basil.
August.
Minor prob.
Ex Inquisitoribus.
Leges pot. 2.
Benedicti.
81. Prob. 2. ead. sent.
82. Prob. 3.

centum, etsi secreto à me monitus furtum restitua-
 & à peccato respiscat adhuc iuste possum illi apud
 iudicem accusare, vt pro illatâ iniuriâ, quàm furan-
 do mihi vel alteri intulit, satisfaciât. Nec sat erit, vt
 qui furatus est, velit pro illatâ iniuriâ satisfactionem
 rependere: nam hæc fieri debet ex iudicâ sent. ju-
 diciali, cuius est pro qualitate, & quantitate delicti
 condignam pœnam taxare. Secunda affirm. Scholast.
 in 4. dist. 19. & Thomist. cum S. Tho. 2. 2. qu. 33. art. 7. &
 8. Chrysost. hom. 61. in Matth. Hilar. can. 18. in Matth.
 Basil. cit. vt infra. Ambr. ser. 8. in Psal. 118. Aug. ser. 16. de
 verbis Do Hier. in cit. loc. Matth. Innoc. III. cap. Licet Heli
 de Simo docet, ante denunciationem præcedere de-
 bere charitatiuam correctionem: & regulam Euang.
 appellat: & in cap. Cum dilectis, de accusation. Pontifex
 statuit, repellendos esse à denunciatione eos, qui
 ante monitionem delicta ad Superiorem deferunt.

83.
2. Sent. com-
munis.

Et Patrum
positum.

84.
Pro explica-
tione contr.
1. Concl.

Dico 1. non solum correctio, sed ordo ipse corre-
 ptionis à Christo præscriptus cadit sub præcepto.
 Fund. aliquis ordo in correptione fraternâ sub præ-
 cepto seruandus est: at non alius sub præcepto ca-
 dere potest, quàm qui à Christo præscriptus est: ergo.
 Maior prob. in correptione fraternâ duo præcepta
 concurrunt, misericordiæ de subleuandâ spirituali
 proximi miserâ, & iustitiæ, de ipsius famâ non læ-
 dendâ: ergo is ordo sub præcepto seruandus est, qui
 vtrumque præceptum saluat. nam is ordo sub præ-
 cepto cadit, qui necessarius est ad vtrumque præ-
 ceptum seruandum. Minor prob. nullus alius ordo,
 præter hunc à Christo assignatû, conseruat cû præ-
 cepto misericordiæ præceptû iustitiæ de illâ ser-
 uanda famâ proximi. Nam vel prætermittâ 1. admo-
 nitione inter corripientem & corripientem, occultum
 peccatum proximi manifestatur testibus, vel adhi-
 bitâ 1. secretâ, & omisâ 2. coram vno, vel duobus
 testibus, peccatum immediatè refertur ad Prælaturâ
 vt ad iudicem: at in neutro ordine seruatur præce-
 ptum de indemnitate famâ proximi. cû in 1.
 absq; necessitate (suppono .n. fratrem emendatum
 fuisse per monitionem secretam) illud manifestetur
 aliis, quibus erat occultum. in 2. absque simili ne-
 cessitate (suppono .n. fratrem probabiliter emenda-
 tum iri per monitionem coram vno vel altero teste)
 defertur ad Prælaturam, vt illud tanquam iudex pun-
 niat: nam, an liceat ad illum, ante monitionem factâ
 coram vno vel altero teste, ad Prælaturam deferre vt
 Patrè, vt secreto corrigat & puniat, infra. Cæterum
 ex loco Matth denunciatio, quæ faciendâ est Præla-
 to post correptionem secretam, vel coram vno vel
 altero teste, intelligenda est de iudicâ, non paternâ
 vt communiter Scholast. S. Th. 2. 2. qu. 33. art. 8. ad 4.
 ex verbis Christi, dic Eccles. quam si non audierit, sit tibi
 vt Ethnikis & publicanis, hoc est à communione fide-
 lium segregatus, vt passim Scripturæ interpretes.
 Excommunicatio autem est publicus iudicis Eccl.
 actus. Hinc tamen non excluditur, quin denuncia-
 tio faciendâ sit superiori etiâ vt patri: imò primariò
 faciendâ est vt patri, quia per hanc magis consultitur
 famâ proximi. Quod si hæc non profuerit, poterit
 superior contra peccatû fratris procedere vt iudex.
 Non quòd solâ denunciatione sibi factâ vt patri,
 statim procedere possit vt iudex publicas pœnas
 imponendo; sed paternâ denunciatione vterius
 procedere poterit ad iudicâ per publicam inquisi-
 tionem delicti, ad quam deferuiunt testes, si fuerunt
 peccati conscii. Solum enim post paternam denun-
 ciationem, potest superior denunciato minati ex-
 communicationem ipso facto incurrendâ, si à pec-
 cato non desistat: & tunc, vt bene Valen. cit. illam pri-
 uatim incurreret propter contumaciam, si à peccato
 non desisterit. Inferitur, grauiter peccare eos, qui

Hic ordo so-
lus seruat
præceptum
iustitiæ &
miseric.

85.
Denunciatio
iudicâ.

vt paternâ
prim.

omisâ secretâ correptione, quâ probabiliter spera-
 batur frater corrigendus, occultum peccatû ipsius
 manifestat testibus, qui fratris peccatû ignorabant;
 vt & eos, qui frustra adhibita 1. & prætermittâ 2.
 coram vno vel duobus testibus, coram quibus prob-
 abilitè sperabatur fratris correctio, illum deferunt
 Prælato vt iudici: cû vtroque casu grauiter læda-
 tur fama proximi per occulti peccati publicationem,
 absque necessitate. Confir. sicut peccaret medicus
 corporalis, qui dum infirmum sanare posset absque
 graui læsione ipsius, sanare vellet per medicinâ gra-
 uiter infirmum lædentem; ita grauiter peccaret me-
 dicus spiritualis, qui dum fratrem spiritualiter agro-
 tantem sanare posset absq; graui ipsius famæ læsio-
 ne, illum sanare vellet cum graui notâ ipsius famæ.

86.
Coroll.

Confir.

Dico 2. Ordo fraternæ correptionis à Christo
 præscriptus non est ita inuolabiliter seruandus, vt
 nunquam sit licitum illum transgredi, aliumq; cor-
 ripiendi modum adhibere, qui iuxta occurrentes
 circumstantias efficiat iudicetur ad fratris corre-
 ptionem. Ita Scholastici ex iis Patribus, qui docent
 interdum fratris peccatum immediatè deferendum
 esse ad Prælaturam vt ad Patrem, qui melius & effi-
 caciùs possit illum corrigere, Aug. cit. regulâ 3. Fund.
 cû finis huius præcepti ordinis; seruandi sit fra-
 tris emendatio; & interdum vel ob malitiam corri-
 piendi, vel ob inhabilitatè corripientis possit ordo
 à Christo præscriptus inuolabiliter iudicari; contra verò
 alius efficax & utilis censerit: tunc non ordo à Chri-
 sto præscriptus, sed ille, qui iudicabitur iuxta circû-
 stantias efficax, adhibendus erit. Semper tamen ca-
 uendum est, vt cum minori, quâ potest, famæ læsio-
 ne ordo seruetur. vnde si probabiliter putetur nil
 profutura, sed potius obfutura priuata correptio,
 omittenda erit, & adhibenda monitio coram vno
 vel duobus testibus. Quòd si neq; hæc speretur pro-
 futura, poterit vtrâq; prætermittâ adhiberi denun-
 ciatio apud superiorem vt patrem. Quòd si neque
 hæc profutura est, adhibenda erit denunciatio apud
 superiorem vt iudicem, vt de occulto peccato fratris
 vterius inquirat; habitâque sufficienti notitiâ pu-
 blicâ, illud per publicas censuras & pœnas puniat,
 vt saltè hoc modo frater à peccato respiscat: cû
 spiritualis salus ipsius procuranda sit, etiam cû ja-
 cturâ propriæ ipsius famæ, quando aliter fieri non
 potest. Quod intelligitur, quando frater est in ex-
 tremâ vel graui necessitate salutis spiritualis: alio-
 qui si vno tempore non videtur benè dispositus, vt
 non nisi cum iacturâ ipsius famæ à peccato sit cor-
 rigendus, expectandum erit commodius tempus,
 quando absque ipsius famæ iacturâ correctio spe-
 rat, vt faciunt prudentes ac periti medici, nisi
 forte peccatum fratris vergat in detrimentum alio-
 rum. Inferitur, Christum eum ordinem in correptione
 fraternâ assignasse, qui cum minori iacturâ famæ
 proximi plerumque effectum habere solet; haud ta-
 men prohibuisse alium casu, quo non hic, sed alius
 habiturus esset effectum: sed hoc ipsum in ordine à
 se præscripto implicite intendit; vt colligitur ex
 fine, quo hunc ordinem præscripsit, quæ est fratris
 correctio: sicut ex eo, quòd exemplû dedit de solo
 peccato contra corripientem commisso, non exclu-
 sit alia, sed ea inclusit ex fine, propter quem hoc
 præceptum tradidit: ita ex eo, quòd hunc ordinem
 præscripsit, non exclusit alios, qui propter circum-
 stantias censerent vtiliores ad finem fraternæ
 correptionis.

87.
Communis
sent. colligens
tur ex
Patrib.

Fundam.

Explanao.

88.
Coroll.

Dico 3. Ordo à Christo præscriptus obligat iure
 naturali, quando probabiliter censetur profuturus,
 quia iure naturali tenemur subleuare spiritualem
 miscram proximi cum minori ipsius famæ iacturâ:
 sed

89.
3. Concl.
Fundam.

fed per hunc ordinem subleuamus spiritualem pro-
ximi miseriam cum minori ipsius famæ iacturâ. Ita
dum Christus hunc ordinem præscripsit, nouum
præceptum non statuit, sed naturale dumtaxat ex-
plicauit, illudque suâ auctoritate confirmauit.

Dico 4. Ordo à Christo præscriptus non ita iure
naturali obligat, vt non possit ab hâc obligatione
cessare. Fund. eatenus hic ordo à Christo præscri-
ptus obligat, quatenus debito iustitiæ tenemur pro-
ximi famam in subleuandâ ipsius spiritali miserâ
indemnem seruare, vt constat; at potest proximus
ob maius suum, vel alterius bonum, huic iuri pro-
priæ famæ cedere: quâ iuris cessione factâ, cessat
ordo à Christo præscriptus obligare ad conseruan-
dam famam proximi in correptione fraternâ; vt ab
omnibus conceditur cum S. Tho. 2. 2. q. 73. art. 4. ad 1.
nam siue homo sit dominus, siue custos & prudens
tantum conseruator suæ famæ, potest ob maius
suum vel alterius bonum huic iuri cedere. Ita potest
quis occultum suum peccatum ad maiorem sui hu-
miliationem, & in Spiritu profectum, Prælato, imò
& toti Ecclesiæ manifestare, vt i. S. August. libro confes-
sionum, ergo idem peccatum poterit quicumq; aliter ex ipsius
consensu Prælati manifestare, cum vnicuique liciti-
tum sit ad bonum alterius cooperari. Consi. licitè
potest quis iacturam aliquâ in aliquo membro pati
vt reliquum corpus conseruet: ergo similiter poterit
quis aliquam iacturam in famâ sustinere, vt spiritua-
lem vitam animæ securius ac perfectius conseruet.
Quodd autem hâc iuris famæ cessione factâ, ordo
præscriptus non obliget, prob. eatenus ille obligat,
& in correptione seruandus est, quatenus proximus
iuris retinet in suam famam: ergo hoc licitè renun-
ciato, non amplius obligat. Ad 1. neg. sequel. nam
fieri potest, vt propter circumstantias ordo præscri-
ptus, vel non sit fratri profuturus, vel a iis sit obfu-
turus, vel alius ordo ex consensu ipsius sit magis ei
profuturus: ergo in huiusmodi casibus ordo à Chri-
sto præscriptus non obligat: nullum .n. præceptum
cum iacturâ maioris boni obligat; quæ foret, si ordo
à Christo præscriptus in huiusmodi casibus serua-
retur. Item concedo, ordinem à Christo præscriptum
esse iuris naturalis: nego, nunquam licitum esse, illi
immutare: cum non sit ex iis, quæ sunt immutabilia
vt quædam Decalogi præcepta, de quibus suo loco;
sed ex iis, quæ propter occurrentes circumstantias
mutari variariq; possunt. vt surreptio rei alienæ
tempore grauis vel extremæ necessitatis licita est,
quæ tamen extra hoc tempus licita non est. Ita in-
telligi Patres, qui docent, interdum fratris peccatum
ante testium adductionem nunciandum esse Superi-
ori. Basiliius pro 1. sent. cit. hoc nō docet, sed potius
oppositum: Quodcumq; peccatum ad Præpositum referen-
dum est, vel ab eo, qui deliquit, vel ab ijs, qui illius sunt con-
sij, si ipsi illud emendare nequeant, iuxta quod à Domino
præceptum est: & expressè fatetur, ordinem Christi
seruandū esse. Nec obstant illa, vel ab eo qui deliquit:
nam semper delinquens habet potestatem suum pec-
catum manifestandi Prælato, vt ab eo paternè cor-
rigatur. Ad 2. nego, nullum jus lædere illum, qui
absque causâ vel omisâ secretâ admonitione, quam
profuturam sperabat, recurrit ad testes; vel præter-
missâ testium adductione, quam etiam profuturam
sperabat, occultum fratris peccatum denunciat Præ-
lato vt iudici: nam lædit jus, quod frater habet in
suam famam, quod in correptione Christus, quoad
fieri potest, seruatum vult. vnde ad 1. prob. propter
circumstantiam periculi, quod per se conexum est
cum peccato hæresis, ne alios inficiat, expedit, præ-
termisso ordine fraternæ correptionis à Christo
præscripto, statim illud. Inquisitoribus denunciare,

vt tempestinè prouideant, ne illud viterius serpati-
par ratio est de iis peccatis, quæ nisi statim ad superi-
orem deferantur, periculum est in morâ, ne vel
tota cõmunitas, vel tertia aliqua persona innocens
maius damnum sit passura, quàm sit damnū ipsius;
quod frater delatus in fama patitur. Ad 2. prob.
Resp. positâ voluntariâ renunciatione iuris ad pro-
priam famam, licitè potest vnusquisq; de consensu
ipsius fratris quodcumque eius peccatum extra con-
fessionem cognitum denunciare superiori vt patri,
ad maiorem eiusdem fratris in spiritu profectum.
Quare temerè Lorca apud Coninck diff. 28. de corre-
p. fra. dab. 12. ausus est negare, posse statui legem, quæ
de consensu fratrum vnusquemq; obliget ad ip-
sorum defectus extra confessionem notatos, præter-
missâ secretâ admonitione, superiori vt patri imme-
diatè deferendos. Temeritas conuincitur, quod
cum hæc lex cum reliquis N. Societatis Constitu-
tionibus confirmata & approbata sit à Paulo III.
Iulio III. Gregorio XIII. Gregorio XIV. & Paulo
V. per speciales Bullas, ausus nihilominus sic illam
tanquam illicitam, iniustam & inualidam damnare
contra duas Bullas Gregorii XIII. & Gregorii XIV.
in quibus sub pœnis excommunicationis latae sent.
& inhabilitatis ad quæuis officia & beneficia, eo
ipso incurrendis prohibetur, ne quis Societatis in-
stitutam, ne quidem sub prætextu veritatis inda-
gandæ, impugnare audeat. Et vt contradicentium aucto-
ritas coercatur, præmissas omnes & quasum alias illi similes
asseriones contra dicta Societatis institutum, vel quomodo-
libet in illius præiudicium pronunciatas aut scriptas, falsas
omnino & temerarias esse & censeri debere. Præcipimus igitur
in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis excommuni-
cationis latae sententiæ, nec non inhabilitatis ad quæuis of-
ficia & beneficia secularia, & quorumuis ordinum regularia
eo ipso absque alia declaratione incurrendis (quarum a solu-
tione Nobis & successoribus nostris reseruamus) ne quis
cuiuscunque status, gradus & præminentie existat, dicta
Societatis Institutum, Constitutiones vel etiam præsentas,
aut quæuis earum, vel supradictorum omnium articulum,
vel aliud quid supradicta concernens, quouis disceptandi, vel
etiam veritatis indaganda quæsto colore, directè vel indirectè
impugnare, vel eis contra licetè audeat: districte inhibentes
ne quis sine extra. suo intra dictam Societatem, nisi de iuris
Generalis, aut inferiorum Præpositorum licentiâ notatiōes
declaratiōes, glossas, vel scholia vlla super præmissis facere,
vel ea nisi quantum verba ipsa sonant, interpretari, aut de
eis disceptare, seu scrupulum cuiquam iniiceret, vel in con-
trouersiam aut dubium reuocare audeat quouis modo; nec
glossas, aut interpretatiōes sine impressis seu scriptas ad id
pertinentes legere, docere, alijs quibz tradere, vendere, vel apud
se retinere presumat. Quas Bullas, Si Lorca legisset, vt
legere debuisset, nunquam hanc constitutionem vt
Christi doctrinæ ac iuri naturali repugnantem dam-
nare ausus fuisset. Nec refert, quod in cit. Bullâ de
huiusmodi constitutione non fiat specialis mentio:
quia sufficit, vt totum Religionis institutum appro-
betur, in quo illa vt pars substantialis, ita declarauit
Congregatio. V. Gener. N. Societ. decreto 58. continetur:
cum non solum contra Pontificis auctoritatem sit,
affectete quod aliquod Religionis institutum, se-
cundum se totum, sed etiam quod secundum ali-
quam sui partem essentialem, veritati Euang. repu-
gnet. Sed quid si huius etiam constitutionis in ali-
quâ Pontificis Bullâ, saltem sub nomine eorum, quæ
substantialia sunt in nostro instituto, mentio fiat: hoc
ipsum ostendo. Constat per Bullam Confirmationis
instituti Societatis Iesu à Paul. V. editâ anno 1606.
pridie nonas Sept. non modò Apostolicâ autho-
ritate approbari & confirmari constitutiones omnes
N. Societatis ab alijs Pontificibus approbatas & cõ-

90.
4. Concl.
Fundam.

91.
Prob. minor.

Consi.

92.
Argumenta
1. Sent. faci-
li ex his
soluuntur.

93.

Ad Basl.

94.
Ad 2. prob.
numm.

Ad præsim.
Inquit.

94.
Ad posteri-
orem prob. ab
lege perp-
tuâ Relig.

95.
Temeritas
illius non
horis.

Verba bullæ
Greg. XIII.
sunt hæc:

Eadem ver-
ba ad id
maiori de-
claratiōe
referuntur
in Bullâ
Greg. XIV.

98.
Dices:

Resp.

99.
173.0.

Ex bullâ
Pauli V.

Verba hulla sunt.

Decretum habes b.c.

Et alia his similia.

98.

Inuentum est in vestim. v. c. 1. 11.

99.

Contra constitutionem eand Societ. Bannez. 1. Probat quod iusta & licita sit.

Confirmat.

firmatas, sed etiam decreta, statuta, & ordinationes, quæ institutum, & Societatem N. eiusque gubernandi rationem quomodolibet concernunt in Generalibus Congreg. condita sunt. Motu proprio, & ex certa scientia, ac mera deliberatione Nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine, laudabile dicta Societatis institutum Constitutiones &c. Nec non supra dicta, & quæcunque alia decreta, statuta, & ordinationes, quæ institutum & Societatem huiusmodi, illiusq; gubernandi rationem quomodolibet concernunt in Generalibus Congregationibus edita &c. Apostolica auctoritate prædicta eorundem tenore præsentium perpetuo approbamus & confirmamus, ac illis perpetua & inuolabilis firmitatis, ac Nostra & Sedis Apostolica auctoritatis robur adijcimus Inter alia autem decreta, vnum est 58. in V. Congreg. Gene. N. Societ. editum, in quo declarantur substantialia Nostræ institutioni; Substantialia instituti ea in primis sunt, quæ in formula seu regula Societatis Iulio III. Summo Pontifici proposita, & ab eo, alijsq; eius Successoribus confirmata, continentur. Deinde, ea, sine quibus illa aut nullo modo, aut vix consistere possunt, cuiusmodi sunt. Primo esse aliqua impedimenta essentialia in admittendo. Secundo, non esse necessarium, ut in dimittendo forma iudicialis seruetur. Tertio, reddendam esse Superiori conscientia rationem. Quarto, contentum esse debere vnumquemque ut omnia, quæ in eo notata fuerint, per quemuis qui extra confessionem ea acceperit. Superioribus manifestetur. Quinto, paratos esse omnes debere, ut se inuicem manifestent debito cum amore & charitate: &c. Quod decretum cum fuerit vñ cum alijs in V. Congreg. tempore Clem. VIII. coacta statutis per specialem Bullam à Paulo V. Apostolica auctoritate approbatum & confirmatum, dubitari amplius non licebit de ipsius æquitate & honestate: nisi quis velit tam expressè Pontificis auctoritati, qui in approbandis confirmandisque Religionis institutis errare non potest, ut supra, obstinate contradicere. Eandem veritatem confirmat, id quod refert Alphons. Rodriq. à Soc. Ihsu in 3. parte sui exerc. spir. tract. 8. c. 5. & indicat Suarez 10. 4. de Relig. l. 10. c. 10. nu. 1. sine, de quodam Sacerdote è N. Societate dimisso, qui cum in sua Sum. casuum acriter hanc regulam sugillasset, eamque ut doctrinæ Euang. directè repugnantem notasset, R. P. Euer. Mercurianus tunc Societ. Ihsu Præpositus Gener. Gregorium XIII. adiit super hanc iniuriâ expostulatum. Pontifex, cum & librum authoris, & regulam N. legisset, eamque accuratè examinasset, publicè declarauit, illam non modò doctrinæ Euang. non repugnare, verum in ea Apostolicam quandam perfectionem contineri; simulq; authoris censuram damnauit, eamque ex libro expungi iussit, ac reipsâ curauit per Cardin. Sirletum. Nec dubito, quin ob eandem etiam causam idem Pontifex Bullam illam ediderit, in qua, ut supra, omnibus prohibet, ne quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæsitio colore, directè, vel indirectè institutum Societ. aut quemuis eius articulum impugnare audeat.

Mitiùs contra eand. Societ. Constit. scribit Bannez. 2. 2. qu. 33. ar. 8. dub. 2. §. iam aliud; vbi et si illam iustam & licitam existimet, haud tamen eam expedite putat. 1. probat: nam cum vnusquisque sit dominus sue fame, licitum est illi, pro suo bono spiritali illam amittere apud quem voluerit, secluso scandalo. Hoc enim non est dispensare in præcepto Euang. aut potius naturali seruandi illum ordinem, sed est mutare materiam præcepti. Nam tota ratio illius ordinis est, ne fiat iniuria fratri corripiendo, infamando ipsi plus quàm oportet. ut corrigatur & emendetur. At verò scienti & volenti non fit iniuria, quoniam ipse dominus est propriæ fame. Confirmat exemplo: quemadmodum qui commisit homicidium secretissimum potest semetipsum in publico tribunali accusare, esset tamen illicitum alteri hoc facere: ita etiam poterit alteri concedere, ut

se accuset. Multò ergo magis, concludit, poterit aliquis renuocare iuri suo, quod habet, ut cum illo seruetur ordo correctionis fraterna, sed vnique scienter delictum liceat statim denunciare Præposito, præsertim tãquam Patri. Quod non expediat, probat: Quoniam durum videtur, ut tota communitas Religionis profiteatur tantum rigorem, in cuius executione postea qui non fuerint valde perfecti, facillè perturbabuntur, videntes passim sua delicta occulta non esse Præposito. Verum quod durum & causa perturbationum visum est Bannez, alijs doctissimis ac prudentissimis viris visum est regularis disciplinæ apprime conseruarium: nam Bannez. in Capit. Generali, ut supra, oppositum ut Religioni perniciosum, & regularis disciplinæ destructiuum damnauit. & in Constitutionibus Prædicatorum, quorù Religionem Bannez. proficitur, statuitur, ne vitia occultentur Præposito suo, quilibet denunciet, qua viderit, vel audierit. Et Innocent. III. c. qualiter & quando 2. de accus. et si ordinem Euang. in denunciatione contra sæculares seruandum præcipiat, illum tamen contra regulares nequaquam necessariò seruandum putat: eo quòd faciliùs, inquit, & liberius à suis possint administrationibus amoveri.

Nec ob stare debet, quòd imperfecti, quibus plerumque abundat communitas, occasionem sumant inquietudinis & turbationis: 1. quia multa alia sunt in Religione difficilia, ex quorum obseruantia imperfecti maioris inquietudinis & turbationis occasionem sumere possunt, quorum tamen executio non propterea non iudicatur regulari disciplinæ expediens. Nam quid difficilius, quàm exacta trium votorum, præsertim obedientiæ, ut in N. Societ. præscribitur, etiam cum proprii iudicij abnegatione, obseruatio? Omitto municipales quasi leges vnique Religioni proprias, ut apud Carthusianos renuocare naturali iuri, quod vnusquisque habet conseruandi propriam vitam ijs medijs, quæ omnibus naturæ iure licita sunt: cum tamen ipsi ex propria regulâ profitentur, se nunquam carnes comesturos, etiam si ex iudicentur necessariæ ad propriæ vitæ conseruationem. Apud Religiosos S. Francisci de Paulâ, qui peculiari voto obligantur ad non comedendum toto vitæ tempore, infirmitatis dumtaxat exceptâ causâ, nisi cibos quadragesimales: neque in huiusmodi regulæ obseruantia admitti posse priuilegium comedendi oua & lacticia, saltem in religionibus & locis, in quibus hoc priuilegium conceditur omnibus. Et in N. Religione quid difficilius, quàm vi regulæ obligari singulis annis, qui sunt in gradu, bis verò in anno qui in gradu non sunt, non modò defectus omnes, sed internas etiam inclinationes, & naturales inordinatosque appetitus superiori manifestare. Item peculiari voto ligari de nullâ vnquam neque intra, neque extra Religionem dignitate procutandâ, vel prætendendâ: & si quando virtute obedientiæ Pontificis, qui solus potest sub peccato Nostris præcipere, ut tali voto non obstante, dignitatem extra Religionem accipiant, teneantur eo loco Præpositum Gener. habere, ut nunquam ipsius consilium audire detrectent, quod Præpositus per se, vel per quemuis alium de Societate sibi substituerit. Cum tamen nemo hæc, & alia his similia, propterea quòd obseruatu difficilia sunt, iudicet Religioni non expedire. 2. In Religione, in qua regularis obseruantia viger, uti diuinâ gratiâ viget in nostrâ, valde rarè & in paucissimis huiusmodi casus accidunt: ut propterea non sit timendum, ne maior pars communitatis in executione huius regulæ perturbetur, cum reuerà qui huiusmodi fræno indigent, rarissimi sint: & pro eis expedit, etiam cum aliquâ animi turbatione, hoc salubri fræno cohiberi,

100. Fr. bat. quod non exped. ar.
Comit. surs.
Bannez. 100.
Innoc. III.
101. Ad obiect. Bannez. 1. Ratio.
à simili.
Carthuf.
S. Franc. de Paulâ.
N. Societ.
2. Ratio.

liberi, præsertim cum nulla eis iniuria fiat: siquidem in huius regulæ obseruantiam à principio sui in Religionem ingressus sponte consenserunt: quem consensum postea bis in antio renouant, dum conscientiarum rationem superiori reddunt: à quo inter alia, an vniat in suâ Religione contentus. & quid de instituto Societatis sentiat, specialiter interrogatur.

3. Commune totius Religionis bonum, ad quod cõseruandum promouendum vè præcipue hæc regulâ dirigitur, præualere debet priuato incõmodo paucorum, qui ex obseruatione illius aliquam turbationis occasionem arripere possunt: præsertim cum in Religione proprii instituti obseruante, huiusmodi defectus rarissimi sint. Adde, obseruantiam huius regulæ maximè necessariam esse N. Societati, cuius cum finis sit, salutem animarum per varia officia & ministeria procurare, nec non propter eundem finem diuersa mundi loca peragere, expedit, vt alumni huius Religionis valde noti perspectique sint suis Superioribus, ne vel eos ad aliquod officium applicent, vel ad aliquem locum mittant, in quo periculum sit, ne cum sui & Religionis graui detrimento in spiritu naufragium faciant. 3. Suauitas, quâ hæc regulâ executioni mandatur, tanta est, vt nulli prudenti viro, ne dũ perfectionis Euang. studio, eius obseruantia grauis ac dura, causaq; perturbationis esse possit. Suauitas autem hæc colligitur i. ex fine; quo hæc ad Superiorem denunciatio faciendâ est, nempe, *Ad maiorem in spiritu profectum, & præcipue ad maiorem ipsius submissionem & humilitatem propriam*, vt regulâ loquitur. 2. ex modo: *debito cum amore & charitate*, vt eadem præscribit. Quæ verba cum legisset Greg. XIII. mirum in modum hanc regulam commẽdasse dicitur, vt cit. refert Suarez. 3. ex modo, quo hæc denunciatio fit Superiori, non vt iudici, vt delatum iuridicè puniat, sed vt Patri, vt paternè corrigat, vt declarat *Congregatio sexta Gener. in decreto 32. excuso, & 49. manuscripto*: & constat ex verbis regulæ, quæ pro fine assignat propriũ delati in spiritu profectum. Quo fit, vt per hanc regulam non tam sublatus sit ordo secretæ correptionis fraternæ, à quâ iuxta Christi præscriptum incipiendum est, quàm mutatus in ordinem secretæ correptionis paternæ: cum etiam in hac correptione occultè delinquens secretò corrigi debeat à Prælato, qui vt ead. congreg. decret. 33. declarat, nulli debet delatum reuelare, qui non possit prodessè fini, quem denunciatio paternâ intendit, qui est profectus in spiritu ipsorum subditorum. & bonum commune Religionis. Quod si secreta correptio Prælati non prodest, tunc iuxta Christi præscriptum, licitum erit, ad alios modos paternæ correptionis transire, vel corrigendo subditum coram vno vel duobus testibus, vel illum alteri Superiori eiusdem delinquentis manifestare: vel quando hæc omnia non profunt, induere personam iudicis, præsertim quando peccata sunt vel in detrimentum boni cõmunis, vel in damnum tertie personæ. Quæ omnia fusè declarat *Congreg. sexta Gener. 4.* Colligitur, tum quia non semper executio huius regulæ obligat: nam etsi semper licitum sit, occultum fratris delictum extra confessionem cognitum Superiori manifestare ad finem fraternæ correptionis, non tamen hoc semper obligat, nisi vel quando delictum vergit in detrimentum Religionis, vel in damnum tertie personæ, vel in periculum recidivæ, vel quando subditus specialiter à Superiore interrogatur. Omnia hæc constant ex verbis citat. decreti 32. *Congreg. VI. quibus distinguit, licitè posse, & teneri.* Et concludit, quod solum in delictis, quæ vel in detrimentum boni cõmunis, vel in damnum immines tertie personæ vergunt, & eadem ratio est de duobus

bus alijs postremis, tenetur quisque immediatè vt denunciatione paternâ manifestando illa superiori. Tum quia ab hac paternâ denunciatione non solum eximuntur, qui delictus non vult notitiâ sacramentali, sed quacunque aliâ secretâ consilij ac directionis cau. à, vt cit. decret. 32. declarat. Tum den. qui antequam hæc regulâ executioni mandetur, præcedit matura ipsius ab vno quoque acceptatio: nam & illa ostenditur Nouitijs initio sui in Religionem ingressus, & singulis mensibus publicè legitur in refectorio, & bis item in anno in ratione cõscientiæ de eâ à Superiore interrogantur, Superest quæst. An sine huiusmodi renunciatione iuris propriæ famæ possit hæc constitutio esse iusta ac licita; eaque ad sui obseruantiam subditos obligare, etiam quando per ordinem à Christo præscriptum spectaretur fratris correptio, antequam Prælato denunciaretur vt patri. Negant aliqui, id iustum ac licitum fore: ita Banez 2. 2. q. 33. ar. 8. dub. 2. ad 6. Val. disp. 3. de correct. fra. q. 10. pun. 5. §. etsi autem. Fund. iure naturali tenemur, spiritualem proximi salutem procurare cum minori iacturâ aliorum temporalium bonorum ipsius proximi, adeoque cum minori iacturâ ipsius famæ, quæ inter temporalia bona primas tenet: ergo numquam licebit absque ipsius consensu eius occultum peccatum immediatè manifestare Prælato; etiã vt patri, prætermisso ordine à Christo præscripto. nam maior iacturâ famæ est, illum prodere apud Superiorem, quàm apud alios, qui superiores non sunt. Alij concedunt, vt Rich. in 4. dist. 19. ar. 3. q. 1. Angel. v. denunciatio n. 10. & c. quia non solum per correptionem debet prouideri fratri, vt à peccato corrigatur, sed etiam vt à recidivâ præseruetur: hoc autè efficacius fit per paternam monitionem Superioris: ergo licitum erit, etiam prætermisâ secretâ monitione, occultum peccatum fratris immediatè manifestare Superiori vt patri. Alij distinguunt, licitè non posse, prætermisâ secretâ monitione, occultum peccatũ fratris immediatè ad Superiorem deferre: posse autem prætermisâ correptione coram testibus, præsertim quando testes non sunt conscij occulti criminis fratris: ita *Cominch disp. 28. de correct. dub. 10.* Fund. idem quia iure naturali tenemur cum minori iacturâ famæ spirituali proximi salutem consulere: igitur si per priuatam monitionem speratur fratris correctio, licitum non erit, ipsius occultum peccatum cum famæ iacturâ Superiori manifestare. Quod autem licitum sit, post secretam monitionem ante testium adduccionem, peccatum Superiori vt patri manifestare, prob. si testes non sint conscij peccati, æqualis famæ iacturâ erit, si illud immediatè reuelatur Superiori vt patri, ac alteri, qui peccatum non nouit.

Dico: licita est constitutio, quâ non solum prætermisâ correptione coram vno vel duobus testibus, sed etiam inter ipsum corripientem & corripientũ, occultum peccatum fratris immediatè deferatur Superiori vt patri, adhuc nullâ premisâ renunciatione iuris propriæ famæ. Fund. Potest commune bonum totius Religionis, quod per obseruantiam talis constitutionis futurum speratur, præualere priuato bono illius famæ, quam vnusquisque habet apud suum Prælatum: ergo potest talis constitutio licita esse, adhuc retento iure ad propriam famam. nam semper licitum est, bonum commune præferre priuato: ergo licitè poterit Religionis Superior, ad quæ spectat cura boni totius communitatis, ferre legem, quâ ad meliùs cõseruandum promouendum vè bonum totius Religionis subditi teneantur reuelare occulta peccata fratrum Superiori vt patri, non obstante naturali iure, quod vnusquisque habet in propriam famam. Confir. ob spem maioris boni spiritus

102. Ratio.

Ratio.

103. Ratio.

Ordo Christi mutatus in ordinem secretæ correptionis paternæ.

Non sublatum.

104. Suauitas executionis c. lignum 4.

Questio difficilior.

106. Negati. Fundam.

107. Concedenti. Fundam.

108. Distinguit.

109. Difficill. soluitur.

Ant. 61

110.

tualis proximi, quæ est ipſius à peccato emendatio, licitum eſt cum aliqua iacturâ ipſius famæ illum manifeſtare duobus teſtibus, vel Eccleſiæ: ergo ob ſpem maioris boni totius Religionis & communitatis licitum erit, cum aliquâ iacturâ famæ eiſdem illi manifeſtare Præſb. Antec. primi enthy. prob. ostendendo maius bonum, quod per obſervantiam talis conſtitutionis in totam Religionem redundat. Nam 1. per huiusmodi regulam obſervantiam ſubditi ſiunt cautiores, ne facile audeant talia peccata committere, ne ſuam famam, quam vnusquisque apud ſuperiorem conſervatam cupit, amittant. 2. ſubditi cum maiori ſpe emendationis corripiuntur à ſuis ſuperioribus, quàm ab alijs. 3. ſubditi non ſolum poſſunt efficacius fruſtuoſiusque à ſuperioribus corrigi, ſed etiam melius inſtrui, ob paternâ curâ, quam de ipſis habent, ne in ſimilia peccata in futurum relabuntur. 4. Certum eſt, poſſe ſuperiorem, non obſtante iure ſubditorum ad propriam famam, reſervare ſibi iudicium peccatorum, quæ ſunt aliorum infectiva; vt conſtat ex perpetuâ praxi Eccleſiæ, quâ omnes Præſbati ſibi reſervant ſecretum iudicium eorum peccatorum, quæ ſunt magis ſcandalofa populo & infectiva aliorum. ar in Religione, in quâ vt in Scholâ perfectionis vigent virtutes omnes, & regularis obſervantia non ſolum præceptorum, ſed etiam conſiliorum, omne peccatum graue ſcandalofum eſt, & propter arctiſſimam coniunctionem mutuamq; familiaritatem inter alumnos eiſdem Relig. infectivum aliorum, occaſionem præbens inſtruis ſimilia peccata committendi. Nec reſert. 1. quod sæpe peccatû fratris ſit occultum: nam in Religione, propter intimam coniunctionem & continuam conuerſationem, vix diu poſſunt occulta peccata eclari. Nec reſert. 2. quod poſſit eſſe aliquod peccatum occultum Religioſi non ſcandalofum, nec infectivum aliorum, vt quod merâ fragilitate committitur: tum quia omne peccatum graue in Religione, in quâ inſtituti obſervantia viget, eſt ſcandalofum: tum quia non pervinet ad ſubditos, ſed ad ſuperiores iudicare, quæ peccata ſunt ſcandalofa, quæ verò non. vnde ſubditorum tantum eſt, ſuperioris mandatum exequi, reſerendo ea immediatè ſuperiori. Tota hæc doctrina conformis eſt S. Th. quæſt. 11. ar. vlt. vbi docet, quod ſi ſciam, fratrem occultè peccantem melius corrigendum per Præſbatum, quàm per me, licitè poſſim illum immediatè Præſbato denunciare, prætermiſſâ ſecretâ correctione inter me & ipſum. Eſt etiam conformis ſententiæ eorum, qui affirmant, licitè poſſe ſubditum occultum peccatum fratris, etiâ emendatum ſuperiori manifeſtare, ſed maiorem ipſius cautelam, ne iterum in illud relabatur.

Ad fund. aliorum: eatenus naturali iure tenemur, iuxta Chriſti præſcriptum, cum minori iacturâ famæ, ſpirituale proximi ſaluti cõſulere, quatenus hoc non impedit maius bonum, cuiusmodi eſt bonum totius Religionis, quod futurum ſperatur per immediatam denunciationem ad ſuperiorem vt ad Patrē. Neque cum Chriſtus præſcripſit ordinem, qui in fraternâ correptione regulariter ſervandus eſt, prohibuit, ne alius ordo ſervari poſſit, ſi alius ordo ſit maioris boni promotivus. Sicut cum per Eccleſiam præſcripſit, vt peccata ſemel ſubijciantur clauibus, non prohibuit, quin per aliquam legem licitè poſſint eadem peccata ſemel conſeſſa iterum ſubijci clauibus, vti laudabiliter ſervatur in noſtrâ Religione, in quâ non ſolum cum quis primùm Religionem ingreditur, debet Generalem totius vitæ conſeſſionem apud aliquem Sacerdotem à ſuperiore aſſignatum facere, ſed ſæcio quoque meſe eodem modo generaliter ab vltima iu-

choando conſerari, ſicut & reliqui, qui in gradu ſunt ſingulis annis. Solum igitur voluit Chriſtus aſſignare regulam fraternæ correptionis, quæ communiter ac regulariter ab hominibus ſervanda foret, interim nõ prohibendo alios modos maioris virtutis ac perfectionis promotivos. Atque hæc dicta ſunt occaſione primi arg. pro vent. adducti. Ad 2. contra inductionem teſtium Durum. in 4. diſt. 19. q. 4. putat, ſi ſecreta monitione non corrigitur, & peccatum ſit ſoli corripienti notum, ab vltiore correptione ceſſandum, niſi peccatum ſit contra bonum commune, aut tertiam perſonam: nam tunc denunciandum eſt ei, qui providere poteſt. Si verò peccatum ſit notum alijs, tunc ſi ſecreta correptione frater non corrigitur, corripi poterit coram ijs, qui peccatum norunt. Quod ſi neque hoc proſit, denunciandus erit, iuxta Chriſti præceptum, Eccleſiæ. Scholaſtici, inter quos S. Th. 2. 2. q. 33. ar. 8. docent, ſi poſt ſecretam monitionem non ſemel, ſed pluries factam, frater non corrigitur, adhibendi ſunt, iuxta Chriſti præceptum, teſtes etiam qui peccatum fratris non nouerunt, modò ad correctionem iudicent poſſe prodeſſe, & non obefſe. Quod ſi ex tali teſtium inductione nulla probabilis ſperetur fratris emendatio, vel periculum timeatur ipſi corripienti, ceſſandum erit, vti etiam ceſſandum erit à denunciatione faciendâ Eccleſiæ ſeu Præſbato, ſi neque ea ſperetur probabiliter profutura, & peccatum fratris non ſit aliorum nocivum: nam tunc denunciandum eſt propter bonum aliorum, etiâ ſi nulla ſperetur correctio ipſius delinquentis. Potrò Inductio teſtium ex S. Th. 2. 2. q. 33. ar. 8. ad 3. Rich. in 4. diſt. 19. ar. 3. q. 2. ad 1. & c. faciendâ eſt, 1. & principaliter, vt frater de peccato erubescens, ab eo reſipiscat. 2. ad convincendum ipſum, ſi forte peccatum iteraret. 3. ne poſſit corrigens à Præſbato repelli, ſi peccantem abſque præmiſſâ teſtium inductione denunciauerit, cum, vt conſtat ex c. cum dilectus, de accuſa. non admittatur ad iudicam denunciationem, qui priùs fratrem, iuxta Chriſti præceptum ſecretâ & teſtium adductione nõ præmonuerit. Ad 2. concedo, in publicis peccatis ſecreta admonitio non eſt neceſſaria, ſed ſtatim ea poſſunt Præſbato denunciari, vt ea corrigat & puniat. Quod ſi dicitur, etiâ ſi frater ſecretâ meâ correptione licet emendatus, licet me poſſe pro iniuriâ mihi vel alteri illata, condignam ſatisfactionem apud iudicem poſcere, ac proinde illum etiam à peccato emendatum apud ſuperiorem accuſare: 1. hoc non verificatur de omnibus peccatis, ſed tantum de ijs, quæ ſunt alteri iniurioſa. 2. quando peccatum eſt omnino occultum, mihi que ſoli, notum etiam ſi ſit mihi, vel alteri iniurioſum, non licet illud denunciare ſuperiori vt Iudici, vti denunciandum eſſet, ſi de eo petenda eſſet iudica ſatisfactio: tum quia nullum peccatum denunciandum eſt ſuperiori vt Iudici, quod in publico iudicio probari non poteſt: non poteſt autem in publico iudicio probari, quod vni tantum eſt notum: tum quia publica fama proximi præualere debet iacturæ illius privatæ iniuriæ, quam quis per occultum peccatum fratris patitur, præſerim cum ab ipſo Chriſto moneamur de hac iniuriæ remiſſione. Atq; hæc de correptione fraternâ: quam promptus ſum non modò de his, quæ in toto hoc 4. tom. ſed de omnibus, quæ in cæteris diſputo, beneuolè ab ijs accipere, qui iuxta Auguſtini monitum, non animo auctorem carpendi, vti plerumque ab impugnantibus ſit, ſed affectu & deſiderio errores corrigendi, veritatisque patefaciendæ, dignati fuerint fraterno amore & charitate me monere.

111. Prob.

112.

Omnia ſepe peccata ſubditorum ſunt infectiva aliorum communis.

113. In obuiam obui.

114.

115. Doctrina S. Th. conformis.

116.

Ex his patet ad Fundam. aliorum.

Exempl.

117. Ad 2. ad 10. Num. 1. 1.

Reliquorum Schol. ſent.

118. Triplicem ob cauſam inducendi teſtes.

119. Ad ſeruum n. 12.

Iudici vnus teſtis nullus.

120. Clauſula antiquior.

I N D E X

DISPUTATIONVM ET SECTIONVM

HVIVS TOMI QVARTI.

<p>DISPUT. I. De subiecto materiali Fidei.</p> <p><i>Seçtio.</i> Quidnam sit materiale subiectum adaequatum fidei infusæ? à nu. 3</p> <p>Quod sit subiectum principale seu attributionis fidei infusæ? 18</p> <p>Sub qua ratione Deus sit subiectum materiale fidei? 26</p> <p>An inter veritates fidei sit aliquis ordo in ratione credibilitatis? 43</p> <p>An credibilia sint per certos articulos, & quot distinguenda? 63</p> <p>An articuli fidei per successionem temporum creuetint? 74</p> <p>An sit possibile ens, quod naturâ Tuâ reuelari non possit, nec esse obiectum Fidei diuinæ. 84</p> <p>DISPUT. 2. De obiecto formali fidei infusæ.</p> <p><i>Seçtio.</i> Quodnam sit obiectum formale fidei? à nu. 1</p> <p>An reuelatio ingrediatur obiectum formale fidei? 37</p> <p>Qualis debeat esse reuelatio, quæ obiectum formale fidei constituit? 59</p> <p>An obscuritas obiecti materialis integret rationem formalem obiecti fidei? 88</p> <p>An obscuritas obiecti formalis sit conditio essentialiter requisita ad obiectum formale fidei? 112</p> <p>An reuelatio virtualis sit obiectum formale fidei infusæ? 174</p> <p>An testimonium diuinum solum putatum possit esse formale obiectum fidei infusæ? 215</p> <p>An auctoritas diuina, quæ est obiectum formale fidei, sit infallibilis? 252</p> <p>An Deus infundere possit qualitatem per se ad falsum Inclinantem? 287</p> <p>DISPUT. 3. De obiecti Fidei propositioni.</p> <p><i>Seçtio.</i> An aliqua obiecti fidei propositio sit necessaria & quæ de facto illa sit? 1</p> <p>Qualis obiecti propositio requiratur ad assensum fidei infusæ eliciendum? 11</p> <p>An res nostræ fidei sint euidenter credibiles? 54</p> <p>An Mysteria fidei sint euidenter credibilia fide diuina, an humana? 84</p> <p>Ex quo habitu elicitur hoc iudicium de euidentia credibilitatis nostræ Religionis? 106</p> <p>DISPUT. 4. De proximo proponente res fidei.</p> <p>Quis sit primus proponens res fidei, & qualiter eas proponere debeat ad obligandum credentes? 1</p> <p>DISPUT. 5. De proponente Remoto.</p> <p><i>Seçtio.</i> An præter Verbum Dei scriptum sit in Ecclesia Dei aliqua traditio fide diuina credenda. 1</p> <p>Qualis debeat esse propositio, quæ sufficienter proponat traditionem fide diuina credendam? 19</p> <p>DISPUT. 6. De proponente remoto, qui est summus Pontifex.</p> <p><i>Seçtio.</i> An in Ecclesia Dei præter traditiones, & scripturas Canonicas sit aliqua regula viua, quæ in proponendis rebus fidei infallibilem habeat auctoritatem? 1</p> <p>Cui de facto hæc auctoritas proponendi res fidei à Christo collata sit. 65</p> <p>An Romanus Episcopus de facto sit legitimus Petri successor in primatu totius Ecclesiæ. 86</p> <p>Quo iure primatus vniuersalis Ecclesiæ sit coniunctus cum Episcopatu Romano. 127</p> <p>An possit esse fide diuina certum, hunc número Romanum Pontificem esse verum Petri successorem, & Christi in terris Vicarium? 147</p> <p>Ad quos spectat ius eligendi summum Pontificem? 185</p> <p>An possit vetus Pontifex Pontificia dignitate privari? 225</p> <p>An præter Pontificis sit aliqua Ecclesiastica potestas, quæ immediate conferatur à Deo? 267</p> <p>DISPUT. 7. De auctoritate Pontificis ad controuersias fidei definiendas.</p> <p><i>Seçtio.</i> An summus Pontifex infallibilem auctoritatem in definiendis rebus fidei habeat per se solus, an cum Concilio & cætu suorum consiliarios? 1</p> <p>An Pontifex errare possit in decretis morum? 55</p> <p>An summus Pontifex errare possit in Religionibus approbandis, vel reprobandis? 75</p> <p>An possit Pontifex errare in Canonizatione & Beatificatione sanctorum? 87</p>	<p>DISPUT. 8. De auctoritate Concilij.</p> <p><i>Seçtio.</i> Quid, quotuplex, & an necessarium sit Concilium ad controuersias fidei definiendas? 1</p> <p>Cuius sit Concilium congregare, eique præsidere? 7</p> <p>Qui, & quot vocandi sint ad Concilium generale ius suffragij habentes? 17</p> <p>Quot suffragium habentes vocandi sint & sufficiant ad Concilium generale? 32</p> <p>An Concilium in suis decretis condendis procedat inquisitiuè, an decisiuè? 57</p> <p>An auctoritas Concilij Generalis legitimè congregati, nondum tamen à Pontifice confirmati in causa fidei sit infallibilis? 65</p> <p>An auctoritas Concilij generalis sit supra auctoritatē Papæ? 87</p> <p>DISPUT. 9. In quod vltimè Christiana fides resoluitur.</p> <p>DISPUT. 10. De interiori actu fidei Christianæ.</p> <p><i>Seçtio.</i> Quis sit actus fidei, & an rectè distinguatur in credere Deo, credere Deum, & credere in Deum. à nu. 1</p> <p>An assensus fidei Christianæ sit supernaturalis quoad substantiam? 4</p> <p>An possit homo viribus naturæ absque speciali auxilio Dei intus mouente assentiri supernaturalibus Mysterijs fidei. 27</p> <p>An possit homo fide acquisita naturali assentiri reuelatis ex eodem motu formali ex quo ipsdem assentitur fide infusæ. 39</p> <p>An assensus fidei pendeat ex imperio voluntatis. 58</p> <p>Quale imperium voluntatis si efficiat ad actum fidei infusæ? 78</p> <p>An in voluntate sit specialis habitus infusus ad imperandos actus fidei, & quis ille sit. 122</p> <p>Qualem noticiam prærequirat voluntas supernaturalis credendi? 151</p> <p>An actus fidei sit meritorius? 178</p> <p>DISPUT. 11. De compossibilitate fidei infusæ cum euidentia eiusdem obiecti.</p> <p><i>Seçtio.</i> An fidei actus stare possit cum habitu, nec non habitus cum actu & habitu scientiæ eiusdem obiecti? 1</p> <p>An actus fidei simul esse possit cum actu scientiæ tam naturalis, quam supernaturalis & Beatæ? 12</p> <p>DISPUT. 12. De certitudine assensus fidei comparata cum actu scientifico & prophetico.</p> <p><i>Seçtio.</i> An assensus fidei sit certior quouis actu scientifico? 1</p> <p>An actus fidei infusæ sit certior actu Prophetiæ, & quo pacto ab illo discriminetur? 24</p> <p>DISPUT. 13. De necessitate fidei ad salutem consequendam.</p> <p><i>Seçtio.</i> An ad consequendam salutem fuerit semper fides supernaturalis necessaria? à nu. 1</p> <p>An fides ad salutem necessaria debeat esse de obiecto materiali supernaturali? 25</p> <p>Quoium obiectorum explicita fides sit necessaria ad iustificationem adultorum? 30</p> <p>An & quæ sint præcepta interioris fidei, & quos & quando obigent. 52</p> <p>DISPUT. 14. De actu exteriori fidei.</p> <p><i>Seçtio.</i> An exterior confessio fidei pertineat ad fidem, & à qua virtute eliciatur? à nu. 1</p> <p>An & quomodo externa confessio fidei sit ad salutem necessaria? 9</p> <p>Qua necessitate necessaria sit externa fidei confessio? 27</p> <p>An licitum sit Christiano externo opere, vel signo falsam Religionem simulare, & veram dissimulare? 41</p> <p>DISPUT. 15. De habitu fidei infusæ.</p> <p><i>Seçtio.</i> An & qua certitudine certum sit dari habitum fidei quoad substantiam supernaturalem, ab acquisitione distinctum? quod sit eius munus? 1</p> <p>In quo tanquam in subiecto remoto sit habitus fidei infusæ? 27</p> <p>An solus Deus sit causa efficiens habitus fidei? 76</p> <p>An in adultis habitus infusus fidei semper duratione præcedat charitatis habitum? 99</p> <p>An, & quibus virtutum actibus habitus infusus fidei augeatur? 112</p> <p>An & qua ratione infusus habitus fidei sit corruptibilis? 122</p> <p>Nonnulla dubia soluntur? 134</p> <p>DISPUT. 16. De peccatis, quæ fidei infusæ opponuntur.</p> <p><i>Seçtio.</i> Quæ, & qualia peccata fidei opponuntur? 1</p> <p style="text-align: right;">Quomodo?</p>
---	---

INDEX DISPUTATIONVM ET SECTIONVM.

Quomodo dignoscendz sint propositionum censuræ ?	32	DISPUT. 17. De medijs, quibus licitè Ecclesia uti possit ad fidem	DISPUT. 27. De præcepto charitatis erga Deum.
DISPUT. 17. De medijs, quibus licitè Ecclesia uti possit ad fidem		<i>Diuinam propagandam vel defendendam.</i>	<i>Secitio. An, & quale, & quomplex sit præceptum diligendi</i>
<i>Secitio. An & quam potestatem habeat Ecclesia Euangelium</i>	<i>à nu. 1</i>	<i>prædicandi ?</i>	<i>Deum ?</i>
<i>An infideles cogi possint ad fidem acceptandam ?</i>	16		<i>Quid nobis per præceptum Deut. datum præcipiatur, & num</i>
<i>An possint subditi infideles compelli ad seruandam legem na-</i>			<i>illud adimpleri possit in hac vita.</i>
<i>turæ.</i>	37		<i>Quando hoc præceptum obliget, & num. suppleri possit alio</i>
DISPUT. 18. De medijs quibus Ecclesia licitè utitur contra			<i>actū, vel susceptione alicuius sacramenti.</i>
<i>hæreticos</i>			DISPUT. 28. De præcepto charitatis erga proximum.
<i>Secitio. An & qualis sit in Ecclesia potestas hæreticos puniendi.</i>			<i>Secitio. An, & quale sit præceptum charitatis erga proximum.</i>
<i>An, & qui hæretici ipso facto incurrant excommunicationis</i>			<i>An sit peculiare præceptum diligendi seipsum ?</i>
<i>pœnam, & quo iure ?</i>	10		<i>An sit præceptum diligendi inimicos.</i>
<i>An hæretici ipso facto incurrant pœnam aliquam temporalem</i>			DISPUT. 29. De ordino Charitatis.
<i>in bonis fortunæ ?</i>	27		<i>Secitio. An in charitate sit aliquis ordo, & qualis ille sit ?</i>
<i>An hæreticus ante iudicis sententiam amittat possessionem &</i>			<i>An & quo pacto Deus sit super omnia diligendus ?</i>
<i>dominium omnium suorum bonorum ?</i>	32		<i>An naturaliter inclinemur ad diligendum Deum plus quam</i>
<i>An hæreticus ipso iure incurrat aliquam pœnam corporis ?</i>	52		<i>nos ipsos ?</i>
			<i>An ex charitate teneamur magis nos ipsos, quam proximum</i>
DISPUT. 19. De natura Spei Theologica.			<i>diligere.</i>
<i>Secitio. Quid sit de ratione spei in communi ?</i>	<i>à num. 1</i>		<i>An iuxta ordinem charitatis semper teneamur maius bonum</i>
<i>An spes Christiana sit virtus ?</i>	10		<i>proximi præferre minori proprio.</i>
<i>Quodnam sit obiectum materiale Spei ?</i>	20		<i>Qualis ordo charitatis seruandus sit inter ipsos proximos.</i>
<i>Quodnam sit obiectum formale Spei Theologicæ ?</i>	33		<i>An ordo charitatis maneat in patria, qui fuit in via.</i>
<i>An Beatitudo alterius sit obiectum spei.</i>	47		<i>An possit habitus charitatis inclinare in obiectum reipsa ma-</i>
			<i>lum, putatiuè tantum bonum & gratum Deo.</i>
DISPUT. 20. De actu Spei Christianæ.			DISPUT. 30. De Misericordia.
<i>Secitio. An actus spei Christianæ sit supernaturalis quoad sub-</i>			<i>Secitio. Quid sit Misericordia.</i>
<i>stantiam ?</i>	1		<i>An Misericordia sit virtus à charitate distincta.</i>
<i>Quibus actibus & quo ordine in suum obiectum spes Theo-</i>			<i>Quomplex sit misericordia, & an sit omnium virtutum per-</i>
<i>logica feratur.</i>	13		<i>fectissima.</i>
DISPUT. 21. De generatione, intensione, corruptione, & remiss-			DISPUT. 31. De Eleemolyna.
<i>sione spei Theologica.</i>			<i>Secitio. Quomplex sit Eleemolyna & cuius virtutis actus.</i>
<i>Secitio. Quibus actibus & qua ratione habitus spei Theologicæ</i>			<i>Quos effectus spirituales per se operetur Eleemolyna in ani-</i>
<i>sit generabilis, intensibilis corruptibilis, ac remissibilis.</i>	1		<i>ma largietis.</i>
<i>Quibus actibus corrumpatur habitus spei Theologicæ.</i>	21		<i>An & quo iure eroganda sit Eleemolyna.</i>
DISPUT. 22. Quodnam sit subiectum Spei Theologica.			<i>Quando præceptum Eleemolynæ obliget.</i>
DISPUT. 23. De præceptis Spei.			<i>An præceptum Eleemolynæ obliget ex iustitia.</i>
<i>Secitio. An deur præceptum de spe & quale illud sit, quæve sub</i>			<i>An satisfiat huic præcepto solum mutuando, vel commodando.</i>
<i>hoc præceptum cadant & quando illud obliget.</i>	1		79.
<i>An possit Deus reuelare damnationem reprobis, & ad quid tunc</i>			<i>An urgente necessitate liceat aliena surripere absque obliga-</i>
<i>reprobis teneretur ?</i>	25		<i>tione restituendi.</i>
DISPUT. 24. De obiecto materiali & formali charitatis.			<i>An in pari necessitate teneatur quis restituere suo creditori.</i>
<i>Secitio. Quodnam sit obiectum adæquatum materiale charitatis,</i>			114.
<i>à num. 1.</i>			<i>Ex quibus bonis facienda sit Eleemolyna.</i>
<i>Quodnam sit obiectum formale charitatis Theologicæ.</i>	10		<i>An omittens subuenire extremè indigenti teneatur ad damna,</i>
<i>An idem sit motuum charitatis Dei & proximi.</i>	27		<i>quæ indigens ex tali non subuentione incurrit.</i>
DISPUT. 25. De habitu charitatis.			<i>Quibus facienda sit Eleemolyna.</i>
<i>Secitio. An Charitas sit amicitia inter nos & Deum.</i>	1		<i>An, qui facto nomine paupertatis Eleemolynas corrogauit te-</i>
<i>An charitas sit amicitia inter nos & Deum ratione sui, an ra-</i>			<i>neatur eas restituere & cui.</i>
<i>tionem gratiæ sanctificantis.</i>	21		<i>Quomodo possint Eleemolynam facere.</i>
<i>An præter amicitiam supernaturalem dabilis sit naturalis inter</i>			<i>An & quæ Eleemolyna sit satisfactoria, & an magis, quam o-</i>
<i>creaturam & Deum, & in quo illa consistat.</i>	45		<i>ratio, & ieiunium.</i>
<i>An & quo pacto charitas expellatur à peccato mortali.</i>	60		DISPUT. 32. De Correctione Fraternali.
DISPUT. 26. De actu Charitatis.			<i>Secitio. An correctio fraternalis sit virtus & cuius virtutis actus</i>
<i>Secitio. Quos actus charitas habeat, & quo pacto inter se distin-</i>			<i>git.</i>
<i>quantur.</i>	<i>à n. 1</i>		<i>An Fraternalis correctio sit sub præcepto.</i>
<i>An omnis actus charitatis sit essentialiter honestus.</i>	23		<i>Quæ sit materia præcepti correctionis fraternalis.</i>
<i>Quomodo actus charitatis sint magis meritorij ?</i>	48		<i>Quas conditiones hoc præceptum requirit ut ad sui execu-</i>
<i>A quo producat maior illa intensio in actu charitatis, quan-</i>			<i>tionem obliget.</i>
<i>do excedit intensiorem habitus.</i>	71		<i>Quæ personæ obligentur hoc præcepto.</i>
<i>An actus charitatis viz sit eiusdem rationis specificæ cum a-</i>			<i>Quomodo Peccatores vi huius præcepti corrigendi sint.</i>
<i>ctu charitatis Patris.</i>	82		<i>An ordo fraternalis correctionis à Christo præscriptus sit sub</i>
			<i>præcepto seruandus.</i>
			80

APPROBATIO.

Reuerendi Patris FRANCISCI AMICI à Societate IESV, Græciensis Vniuersitatis Cancellarij Tomus hic quartus solidè fundat FIDEM diuinam, SPERM erigit constanter, CHARITATEM superextruit eminenter, vt Ecclesiam Dei ædificet luculentâ doctrinâ, ac prælo dignâ. Duaci 1. Jun. 1641.

FRANCISCVS STILVIUS S. Theol. Doctor. & eiusdem Regim ac ordin. Professor, Vniuersit. Vicecancell.

INDEX LOCUPLETISSIMVS

OMNIVM QVÆ IN HOC IV. TOMO CONTINENTVR;

Prior numerus disputationem, posterior vel qui solus est eiusdem disp. prius citatæ numeros, in quos vnaquæque disputatio à principio, ad finem vsque partita est, designat.

A&io, A&us.

Actio est formalis communicatio esse termino. *Tota actionis exigentia est propter terminum. d. 10. n. 18. Nulla certa intensio, facilitas, aut duratio actus supernat. est absolute necessaria.*

17. *Interdum actus est supernat. per extrinsecam duntaxat habitudinem ad agens supernat. 14.*

Actus naturalis, & supernat. possunt circa idem obiectum formale versari: non actus naturalis & supernaturalis fidei. Specifica perfectio actuum desumitur etiam ex diverso principio productiuo, & ex modo tendendi. 55.

Actus magis pendet à principio productiuo quoad entitatem, magis ab obiecto quoad specificationem. 57.

Actus gratia gratis data potest vitari ex prauo fine. 92.

An actus imperatus habeat distinctam libertatem ab imperante, & quomodo id dignoscendum. 105. Actus imperatus potentia necessaria totam bonitatem moralem accipit ab imperante. 107. Necessarius vitatur ex fine, & obiecto imperantis. Actus liber non nisi extrinsecè vitatur ex imperante. 108. Actus virtutis naturalis à supernaturali imperatus, potest esse dispositio ad gratiam. 10. 110.

Actus necessarius & liber possunt simul stare de eodem obiecto. 11. 20. Potest idem actus elici ex motu scientia & fidei simul, qui tamen actus, non esset fidei, sed scientia. 62. 65. Actus supernat. semper fuit necessarius necessitate mediæ ad iustificationem adultorum. d. 13. n. 8.

Potest actus imperatus honestus per intentionem consequentem extrinsecè ordinari in malum finem. d. 26. 38.

Actus externus ex obiecto bonus, completam rationem virtutis habet ad actu interno imperante. n. 42.

Actus virtutis licet vitari possit malitiâ extrinsecâ venialis non tamen mortali. 43. Perfectio actus magis aestimanda est ex obiecto, formali quam materiali. 68.

An maior intensio in actu proueniat ab incremento habitus, an ab auxilio extrinsecò. n. 72.

Potest intensior actus produci ab habitu remissiori, idq; vel ex meliori tantum applicatione obiecti vel ex maiori conatu potentia. 11. 76. Actum elicitum magis ferimur in amore nostri, quam Dei, non innato. d. 29. n. 34.

Amentia perpetua aequaleat mortui 6. 249

Amicitia, Amor.

Quis sit actus Amicitia & Charitatis. 19. 50. Quot modis possit alteri bonum intendi. 49. Amicitia sui ad se ipsum esse non potest. 57.

Duplex amor in quauis amicitia, unus ad personam, alter ad bonum, quod persona amat. 24. 1.

In amore amicitia distingui potest, bonum quod amat, subiectum cui amat, ratio propter quam amat. 10.

Non omnis amor amicitia erga Deum habet idem motuum formale. n. 11. & 17.

Amor amicitia erga Deum ut finem naturalem, est naturalis quoad substantiam: amor amicitia erga Deum ut finem supernat. est supernat. quoad substantiam. 20.

Potest Deus ab homine lapso amari amore amicitia naturali absque gratia habituali, cum solo auxilio gratuito. 24. 13. Non omnis amor amicitia erga Deum est eiusdem virtutis & efficacia. Nec implicat, ut aliquis sit conuersus ad Deum ut amicum, & auersus ab eodem

in diuerso genere conuersionis & auersionis. 24. 24.

Quinque conditiones verae amicitia. d. 25. n. 3.

Amor sui triplex concupiscentia, charitatis & Beneuolentia. 24. 8. Inter Deum & homines est aequalitas supereminetia in ordine ad amicitiam. 25. 7. Inter Christum ut hominem, & Deum, datur vera amicitia: non inter Christum ut Deum & Deum ipsum. 14. In amicitia supereminetia non opus est perfecta aequalitate & similitudine. 25. 5.

Seruus ut seruus non potest habere amicitiam ad dominum ut dominum, potest ut homo. 18.

In sola gratia sanctis. saluatur amicitia inter nos & Deum. 34. Consummata Amicitia patria consistit in visione Beata, & mutuo amore Beato. 42. Dari potest inter nos & Deum amicitia naturalis, & in qua forma consistat. 46. & seqq.

Stando in pura natura absque ullo dono indebito, non est dabilis amicitia naturalis inter nos & Deum. 55.

Illud Aristotelis: Amicitia ad alterum veniunt ex amicitabilibus ad se, quomodo intelligendum. d. 29. n. 29.

Amor amicitia vel supponit, vel ponit similitudinem. 25. 28.

Amor, quo infantes absque Baptismo decedentes Deum diligunt ut authorem natura, non est amicitia. 33.

Amor Dei ut finis naturalis non est ultima dispositio ad iustificationem in Christiano, secus in ethnico. 27. 111 & 13.

Amor Beatorum, Beatificus & non beatificus. 29. 113.

Ab habitu charitatis in patria produciuntur amor Beatificus intensior ipso habitu. d. 26. n. 78.

Anathema à Concilio generali contrarium sentientibus fulminatum, quomodo intelligendum. 8. 82.

Angeli habuerunt eandem fidem nobiscum quoad substantiam: 1. 77. toti Ecclesie mysteria credenda non proponunt; possunt priuatis proponere. 4. 7. circa res naturales non discurrunt; ex simplici apprehensione obiecti quomodocumque cogniti. d. 9. n. 4.

Angeli viatores habuerunt habitum fidei infusum. 1. 43.

Cognitio naturalis non erat in angelo sufficiens ad cognoscenda dona supernat. sibi à Deo infusa. 47.

Mysterium Trinitatis Angelis Viatoribus reuelatum. 49.

Fides angelorum an eiusdem sit species cum nostra. 60.

Animæ purgantes habentes habitum fidei infusa. n. 62.

Non habent euentidiam sua beatit, sed solum certitudinem. 22. 5. Anima separata retinet habitum spiritalium misericordiae, non materialium. 30. 10. Clemens V. declarauit animam rationalem esse veram corporis formam. 7. 72.

Apostasia non est species infidelitatis distincta. 16. 13.

Apostata cogi possunt ad seruandam fidem. 17. 16.

Apostolica sedes, & Apostolicus Praeses sunt unum. 7. 27.

Arduum bonum est formalis ratio obiecti spei. 19. 6.

Assensu uno eodemque potest intellectus ferri in obiectum formale, & materiale. 1. 50. Qualis assensus sit credere, hanc hostiam esse ritè consecratam. 6. 170.

Assensu. conclusionis non est propter ipsam certitudinem Conclusionis immediatè, sed mediante ipsius connexionne cum principio. d. 9. n. 9.

Atheismus tollit è rebus humanis prouidentiam. 3. 71.

Auxilium ordinis naturalis non euehit potentiam à suo modo operandi naturali, sed perficit illam intra eundem ordinem

INDEX

- ordinem. 10. 51. Nullum attingit terminum ultra spe-
ram suam. 20. 11.
- Baptismus, &c.**
- Baptismus parvulorum habetur ex traditione 5. 10. item
quod ab hareticis collatus sit validus, 5. 11. An defini-
tum sit nunc nomine Christi collatum esse validum? 7. 47
- B. Virgo nunquam actualiter peccavit, traditione. 5. 16
- Beate visionis obiectum est Deus sub ratione Deitatis. 1. 33
- De beatitudinis perennitate iudicium reflexum est ab ip-
sa indistinctum. 1. 106.
- Beatus possit: ne notitia vespertina cognoscere creaturas ex
vi omnipotentia diuinae abstractiue cognite? 59.
- In Beatis cessat habitus fidei infuse; 15. 67. & fidelitatis,
si specialis; 73. est habitus infusus spei: d. 22. n. 13. ve-
rus & proprius actus spei beatitudinis corporis: 26. quo
nobis beatitudinem appetunt, videtur esse charitatis:
29. possunt sibi, vel alijs maius bonum velle si iuxta be-
neplacitum Dei. 29. 122.
- Beatificatio quid? quo differat à Canonizatione. 7. 87.
- Non est de fide, Pontificem errare non posse in beatifica-
tione: oppositum est temerarium, & scandalosum: 7. 98
- Potissimum medium est ad Canonizationem. 99.
- Beatificatio exhibetur cultus ut permissus, Canonizatio
ut debitus, & definitus. 100.
- Beneficentia quid? elici potest à charitate, & ab alijs. 26. 5
- Benevolentia qualis actus charitatis? 26. 2.
- Bonorum communicatio qualis inter Deum, & homines. 27. 36
- Bona castrensia & quasi castrensia que? 31. 168. Parapher-
nalia que sint? 169. Que aduentitia, profectitia? 180
- Canonizatio, Canonizatio.
- Quid sit Canonizatio? 7. 87. Ad Pontificem pertinet san-
ctos canonizare. 89. Olim Episcopi in suis duntaxat
Prouincijs, & Dioc. sanctos canonizabant. 89. Primus
solemnis ritus sanctum canonizauit, Leo III. Olim ta-
cito Ecclesie consensu Canonizatio fiebat. 90. Pontifex
in canonizatione sanctorum errare non potest, idq. de
fide non expressa, sed probabiliter. n. 91. & 103.
- Decreta canonizationum sunt decreta de moribus. 93
- Canonizatio sancti. censetur virtualiter reuelata in scripti.
Ecclesia in canonizandis sanctis videtur publicam famam, te-
stimonio miraculorum, & iurato multorum. 95.
- Canonizatis possunt erigi tepla: Beatificatis altaria. 100.
- Pontifex in Canonizatione videtur testimonio humano, ut
conditione explicante testimonium diuinum. 102
- Qui neget canonizatum esse in caelis, non esset heticus. 103
- Causa causa, est causa causati, quo pacto? 2. 247
- Causa superna non influit nisi influxu superna. 10. 13.
- Certitudo alia quoad principia intrinseca, alia quoad
extrinseca seu in cognoscendo: 1. 15. Moralit sufficit ad
obligandum ut aliquid credatur fide diuina. 6. 169.
- Certitudo necessaria maior est certitudine libera, sed in
eodem ordine. 12. 10. Certitudo actus vel habitus sumen-
da est ex motu & lumine, non ex obiecto secundum se. 11
- Non quauis firmitas adhesionis est proprie certitudo. 14.
- Charitas.**
- Cum charitate manent omnes viuentes infuse. 21. 12.
- Charitati quodlibet peccatum positum opponitur. n. 28.
- Actus fidei & visionis B. cur eiusd. omnes speciei, non &
spei, charitatis. 24. 43.
- Charitas est aliquid creatum nobis inhaerens: Realiter di-
stinguitur à gratia: est virtus: 25. 1. est specialis vir-
tus theologica: omnium prestantissima, ex obiecto, mo-
do tendendi, Imperio: 2. est vere amicitia inter nos &
Deum: 5. non exclusiua gratia: 26. sed quatenus inclu-
dit gratiam sanctificantem. 7. Nec ponit sufficientem
similitudinem ad amicitiam fundandam 27. est solum
complementum proximè complens amicitiam inter nos
& Deum. 34. 39. amittitur quolibet mortali: 60. quo
pacto à mortali expellatur: 62. de facto nunquam est
virtus informis. 70. Vi charitatis inclinamur ad dili-
gendum Deum supra nos ipsos: 29. 23. Idq. naturaliter. 25.
- Charitas inclinatur in obiectum bonum, & gratum Deo, et-
iam probabiliter putatum tale. 136. regulatur à fide in-
fusa, à prudentia: 29. 139. est prior ordine misericordiae,
non perfectione, quam in operante supponit: excedit
misericordiam ratione actus & obiecti. 30. 27.
- Diuersum motuum est dilectionis Dei naturalis & super-
nat. 10. 55. hoc eminenter continet illam. 27. 12.
- Actus dilectionis erga Deum specie differt ab actu dilectio-
nis erga proximum. 24. 40. potest proximus propter
bonitatem Dei amari, immediate & directè, mediata
& indirectè. 36. Potest amari bonum proximo, ut
proximi est, & illud ultimè ametur ut bonum Dei. 37
- Obiectum materiale charitatis cui, & quod: 24. 1. cui &
adaquatam attributionis est Deus: 2. minus principale
cui, est omnis creatura rationalis ut nobiscum parti-
cipatiua aeterna beatit. 3. Charitate diligendi sunt An-
geli, Beati, Christus ut homo, Viatores, peccatores: 4.
- Omnia reliqua creata sunt obiectum materiale quod: 5.
non peccata: 6. Creatura intellectuales diligere possunt
amore amicitiae ut finis cui, & concupiscentia, ut bonum
Dei. 7. Corpus proprium est obiectum charitatis. 24. 9.
- Variato materiali manet habitus, secus si varietur forma-
le. 29. 130.
- Formalis ratio respectu charitatis ut amicitia Dei, est bo-
nitas Dei, quae in se bonus, & Beatus est: ut plenitudo
omnium perfectionum, constituens Deum in perfectissi-
mo actu summe beatit. 24. 31.
- Beneficia non sunt proxima ratio amandi Deum affectu
amicitiae, sed gratitudinis. 33. Vnum est obiectum for-
male charitatis, quae Deus, & proximus diligitur. 34.
- Motuum spei, & charitatis licet vnum, non est equa-
liter applicabile obiectis. 43. Quos actus habeat chari-
tas: 26. 1. specie distinguuntur. 10. 11.
- Actus charitatis est honestus essentialiter: 23. non potest
intrinsece vitari ex circumstantia veniali ut finis, po-
test extrinsece ut distincto actu. n. 30. 36. In iusto est me-
ritoria vita aeterna, idq. de fide: etiam simplicis com-
placencia vel displicencia: 48. verus amor Dei imm-
mediatè; est, cax, obedientialis, & prosecutionis est
magis meritorius. 49. 52. Dilectio via & patria differunt
specie. 92.
- Dilectio inimici ceteris paribus est perfectior dilectione
amici: 63. magis appretiatua vltimi finis. 64.
- Intensio prouenit ex meliori applicatione obiecti. n. 74. Vni-
tas necessaria in actu, physica & moralis. 88.
- Vnus est habitus charitatis erga Deum & proximum: 49.
physicè intensibilis à Deo, moraliter actibus iusti: d. 25.
ab eo in patria producit amor B. intensior est ipso
& cur: 26. 78. numero est idem cum habitu charit. in Pa-
tria: 82. Potest intensior esse in viatore, quam in com-
prehensore. 26. 84. est specialis virtus. 25. 2.
- Preceptum diligendi Deum colligitur ex scriptura. 27. 1.
- Est iuris diuini naturalis. 2. Cur non ponatur expressè in
Decalogo. 3. Est etiam naturale de diligendo Deo ut
authore bonum natur. n. 4. Preceptum Deuteronom. intel-
ligitur de actu interno dilectionis Dei: 21. prout in le-
ge exprimitur, potest in hac vita perfectè seruari: 25. ob-
ligat, omnes, in iusto vita, in articulo mortis, & proba-
bili periculo 27. 36. etiam alijs temporibus: 40. Per
accidens quoties obligat preceptum contritionis: 42. An
quotiesc. aliud preceptum obligat? 30. An cum quis in
Baptismo Christi fidem proficitur? 31. An cum ad Mar-
tyrium quis rapitur? 32. An in festis diebus? 33. An
cum insigne beneficium à Deo quis accepit? 34. non satis-
fit huic precepto per Sacram. nec per actum aliarum vit. 43
- Datur preceptum diligendi proximum. 28. 1. iuris etiam
naturalis. 2. quot modis satisficit. 4. non obligat ad inter-
nam dilectionem, sed ad beneficentiam. 13. quo tempore.
24. Dilectione naturalis & superna. 30.
- Diligere inimicos non est consilium, sed preceptum, idq.
obligat etiam imperfectos. 28. 44. Quid vi precepti de
diligendis inimicis teneamur inimicis prestare? 50. illis
ne externa signa charitatis exhibere. 51. Datur ordo in
charita-

RERVM ET VERBORVM.

charitate exhibenda. 29.1
 Quis sit ordo physicus in charitate & quatuorplex. 3.
 Quis sit ordo moralis in charitate. 11.
 Deus diligendus est super omnia appretiativè, non intensivè. n. 14. 15. Quid sit appretiativa dilectio Dei. 16.
 Quomodo differat ab intensiva. 17.
 Nascitur ex iudicio comparativo unius pro alio. 18.
 Sufficit ad implendum preceptum charitatis. 19.
 Quoad bona spiritalia in ordine ad vitam aeternam tenemur nos magis diligere, quam proximos. 42.
 Magis Deo placet ut homo proprijs actibus se ipsum perficiat in ordine ad Deum, quam proximum. 48.
 Charitas magis inclinatur ad dilectionem proprij, quam alterius subiecti. 51. *Vi charitatis tenemur ad diligendum magis Christum, & B. Virginem, quam nos ipsos.* 53.
 Quoad bona corporis & fortuna, homo tenetur magis se ipsum diligere, quam privatam personam: Communitatem aut personam publicam. *Recip. vilem, magis quam nos ipsos.* 56.
 Licitum est pro alterius vitâ conservandâ propriam morti exponere. 61. *Maius bonum proximi preferendum est minori proprio: 71. Bonum spirituale proximi, preferendum est proprio corporis: Bonum corporis proximi preferendum est alicui bono fortuna proprio.* 72.
 In quibus casibus tenemur vi charitatis vitam proprij corporis exponere pro vita spiritali proximi. 73.
 An teneamur etiam in gravi necessitate aeternam vitam proximi preferre temporali vita propria. 78.
 In servando ordine charitatis habenda est ratio circumstantiarum. 80. *Ceteris paribus magis succurrendum est persone, cuius conservatio redundat in maius & universalius bonum multorum: 81. Quo proximus coniunctior est diligenti, eò magis ei succurrendum.* 82.
 Magis succurrendum est concini, quam externo, Collega, quam non Collega. Amico, quam non Amico, ceteris paribus parens preferendus Matri, filio, uxori, & Fratris. 83. & seqq.
 In extrema necessitate pater carnalis preferendus Patri spiritali, & filius carnalis filio spiritali. 97.
 An in pari necessitate semper preferendi sint sanguine coniuncti, non sanguine iuncti. 107. *Ordo charitatis diligendi Deum super omnia manet in Patriâ.* 115.
 Beatus vi charitatis post Deum, se ipsum magis diligit appretiativè, & intensivè, non obiectivè. 119.
 In Beatis non omnis omnino charitatis ordo inter sanguine, aut aliâ honestâ ratione iunctos cessabit. 123.
 In Patriâ pravalet ordo coniunctionis ad Deum. 125.
 Non licet in bello iusto hostibus extremè indigentibus cibaria subministrare, licet tempore induciarum. 31. 147.
 Christus Ecclesiam gubernat mediatè. 6. 45. 84.
 Quomodo caput Ecclesia? Compatitur secum aliud caput visibile in terris: 84. non fixit sedem Episcopi. Ierosolymis, ut Petrus Roma. 96.
 In Christo est habitus Spei: 22. 13.
 Fuit verus & proprius actus Spei circa immortalitatem sui corporis, & Nominis exaltationem: 19. in resurrectione resumpsit habitum misericordiam in appetitu sensitivo residentem. 30. 9.
 Cognitione evidens quadruplex. d. 11. n. 11.
 Circulus vitiosus non est, probare Ecclesiam ex scriptura, & scripturam per Ecclesiam. d. 6. n. 53. 54.
 In revelatione fidei non committitur circulus. 9. 37. 45.
 Credere Deo dicenti quia verax est, & credere Deum veracem, quia ipse dicit non est circulus. 45.
 Communio est de iure diuino, nō sub utraque specie. 7. 61.
 Concilium.
 Concilium quid? d. 8. n. 1. *Primis trecentis annis post Concilium Apost. nullum fuit Generale usque ad Nicænū. 7. 29. Concilia generalia quando necessaria sunt.* 35.
 Concilia Eccles. sunt de iure naturali, & Diuino. d. 8. n. 1.
 Conciliabulum quo pacto distinguitur à Concilio. 1.

Conciliarum divisio. 2. *Nullum est simpliciter necessarium ad causas fidei definiendas: 4. habet potestatem eligendi sibi caput: 16. admittens aliquos; qui suffragio carent, aut excludens, qui suffragio gaudent; illegitimum est; posset à Pontifice legitimari: 42. illegitimo non assistit Spiritus S. nec consiliarijs Pont. sed Pontifici, ut non nisi vera decernat.* 45.
 Sola definitio Pontificis Concilio est infallibilis. 61.
 Interdum moraliter impossibile est cogere Concilium ad veritatem fidei definiendam. d. 7. n. 29.
 Conciliarum Generalium Catalogus, in quibus semper presedit Pontifex vel per se, vel per suos legatos. 102.
 Concilium Generale indicere, eique presidere non est Imperatoris, sed solius Pontificis. 8. 9. *Concilia quadam convocata sunt ope & auxilio Imperatorum, semper tamen auctoritate Pontificis. 13. & 14. Absque auctoritate Pontificis nullum Concilium generale habet potestatem definiendi res fidei.* 161.
 Pontificis Romani Presidentia sine per se, siue per suos Legatos necessaria est ad Concilium generale. 153.
 Nullus habens ius suffragij ex officio, excludi potest. 36.
 Qui habent ex consuetudine & privilegio ius suffragij vi promulgationis generalis, etiam nullâ factâ speciali mentione eorum, ad Concilium venire possunt, ut Abbates & Generales Ordinum. 37. 39.
 Ius suffragij in Concilio habent Prelati Ecclesie: 22. 23.
 Episcopi Annulares: 24.
 Cardinales, etiam qui Episcopi non sunt. 25. 26. *Nullus Episcopus undecunque veniat, modò non sit excommunicatus, aut hareticus à Concilio generali excludi potest.* 36.
 Ius suffragij habens potest loco sui alium substituere ius suffragij non habentem, modò incapax non sit. 35.
 Laici in Concilio ius suffragij non habent, qui solùm vocantur vel ad defendendum Concilium ut Principes, vel ad ministrandum. 29. *Nec ad Imperatores spectat de Religione iudicare: ut ipsi testantur. 6. 36. Abbatibus & Generalibus ordinum ex officio ius suffragij in Concilio non competit.* d. 8. n. 17.
 Quo pacto Imperatores & laici subscribant Concilio. 20.
 Ad Concilium Generale qua necessaria est vocatio. 33.
 Varij vocari solent, non tamen omnes vocati ius habent suffragij: 17. 20. *omnes vocandi sunt, qui ius suffragij habent: 35. non requiritur ut omnes omnino conveniant, sed satis, erit, si precipui ex toto orbe Christiano.* 48. 51.
 Episcopi non impediti Canonico impedimento. 52. *Concilium in suis decretis procedit viâ Iudiciali & definitiva, non solùm inquisitivâ: 58. 60. Forma, ordo, & modus procedendi prescribitur in Concilio Constant. 64.*
 Concilium Generale ante Pontificis definitionem in materia fidei est fallibile sumptum quoad maiorem eius partem, secus sumptum quoad omnes omnino Patres: 71. 75.
 Certum certitudine fidei implicitè revelata videtur, quod sumptum quoad omnes omnino Patres in materia fidei errare non possit: 78. *neque tempore sedis vacantis, neque dispositionis Pontificis, aut schismatis potestatem habet infallibilem decidendi controversias fidei, aut leges universales condendi.* 94.
 Concilium provinciale confirmatum à Papâ rem facit certam de fide: 84. *generale non est supra Papam. n. 94. & 104. Vide Pontifex.*
 Conclusio sequitur debiliorem partem, quomodo intelligendum. d. 2. n. 211.
 Confiscationem bonorum incurrit hareticus & quorumlibet. 18. 29. *Etiâ iura & actiones confiscantur.* 31.
 In exequenda pœna confiscandi illa Ecclesia videtur Iudicio seculari ut ministro. n. 53.
 Consuetudo antiquorum in incessu. d. 6. n. 82.
 Continentia perfectionis in subiecto triplex. 2. 193.
 Contritio ex motivo ambitionis imperata non vitatur intrinsecè, vitatur actus studij. 10. 108.
 Contritio

INDEX

- Cōtritiō an sit perfectior dilectione Dei.* d. 26. n. 54. & seq.
- Controuersix omnes in Ecclesia excitata decise sunt à Romano Pontifice.* d. 6. n. 18. & seqq.
- Correptio fraterna.**
- Correptio fraterna quid?* d. 26. n. 9.
- Correptio, & correctio ex usu pro eod. accipiuntur.* 32.2.
- Correptio fraterna est virtus: 3. & actus speciei diuersus ab elemosyna corporali & à quolibet alio actu subleuatio miseria corporalis proximi.* 5.
- An subleuare Remp. à miseria corporali vel Spirituali, sit actus Misericordie, an Iustitie.* d. 32. 6. & c.
- Correptio fraterna regulariter solum dirigitur ad bonum priuatum fratris: 8. altera ad bonum commune:* 46
- Non est pœna punitiua, sed correptiua.* 79
- Est actus misericordie à charitate distinctus. Obiectum eius formale est miseria proximi ut subleuanda: distinguitur ab obiecto formali charitatis: 32.4. est sub precepto, idq. uidetur de fide. n. 9. & 13. Ex natura sua obligat ad mortale: 12. nec solum est diuinum positium, sed etiam naturale.* 19
- Vi huius precepti non tenemur, nec debemus vitam proximi inuestigare, ut ipsius peccata corrigamus, sed solum tenemur corripere defectus, qui nobis manifeste occurrunt.* 32.23.
- Ad tollendam ignorantiam inuincibilem legis Eccles. vel politica, an teneamur ex precepto, an ex consilio? An similiter ad tollendam ignor. inuincibilem facti?* 44.
- Obligamur sub mortali ad tollendam à proximo inuincibilem ignor. eorum mediorum, qua ad salutem necessaria sunt.* 41. *Peccatur contra hoc preceptum non solum omittendo, sed etiam culpabiliter non considerando circumstantias, ob quas uidetur profutura correptio.* 55
- Non solum Christiani tenentur ad corripiendos gentiles, sed etiam gentiles ad corripiendos ipsos gentiles, in d. & Christianos.* 32. 21. *Nec solum Pralati sed omnes, quoad hoc officium idonei sunt.* 57. 58
- Quin etiam peccatores obligantur hoc precepto.* n. 60.
- Tenetur peccator pœnitentiam agere, quando probabiliter sperat, fratrem correptum ex sua pœnit. emendatum iri.* 63.
- Si correptus sit sub cura corripientis, tenetur corripicns, si in peccato sit pœnitentiam agere etiam in casu communis tantum necessitatis, si ex tali pœnit. sperat emendationem.* 64
- Tenetur peccator ad docendum proximum de mysterijs fidei, si non sit alius; cui ex officio incumbat.* 42
- Peccatum non solum contra corripientem, sed etiam contra Deum, est materia fraterna correptionis.* 28. & seq.
- Peccatum veniale non est materia huius precepti, nisi quando est probabile periculum prolabendi in mortale.* 35.
- Neque tenemur sub veniali fratrem ob veniale corripere: per se & regulariter loquendo.* 39
- Inter Religiosos potest esse obligatio sub veniali: maxime hac obligatio cœcernet Pralatos, qui interdū ratione disciplina Religiosa tenentur venialia corrigere etiam sub mortali: Tenentur insuper inquirere.* 40
- Materia huius precepti est peccatum mortale, tam commissum & non emendatum, quam sub probabili periculo committendum, vel iterandum.* 25. *Ignorantia inuincibilis.* 41.
- Mera suspicio ad fratrem corripiendum non sufficit.* 27.
- Conditiones requisita ad hoc, ut preceptum correptionis fraterna obliget; probabilis notitia practica de peccato proximi nondum emendato: 45. probabilis spes de futura emendatione fratris. 46. ut proximus sit in necessitate nostre fraterna correptionis: 49. temporis, loci. ceterarumq. circumstantiarum opportunitas.* 56.
- Ad adhibenda correptionem proximus in plura, & grauiora peccata prolapsus est? cum spe tamen futura emendationis: an verò*
- relinquendus sine correptione, & cum probabili periculo damnationis aeterna, licet cum paucioribus peccatis.* 47. *Proximus non censetur esse in necessitate nostra correptionis, si probabile est, eum ab alio corripiendum; vel si scio probabiliter illum pœnitentiam acturū.* 32. 50.
- An teneor fratrem corripere, si probabilis spes sit, eum statim meâ correptione emendandum?* 53.
- Dum proximus est in extrema, vel graui necessitate, preceptum hoc statim obligat sub mortali.* 54.
- Si necessitas spiritualis proximi sit extrema, & mea correptio sit necessaria ad eam tollendam, teneor corripere illum etiam cum periculo propriae uitae, quod tamen limitatur: 65. Secus si non sit extrema.* 67.
- Si parens, & ciuis externus in pari sint necessitate extrema corporali, externus in p. mortali, parens in gratia, cui potius sit succurrendum.* 68.
- Quinam peccatores vi huius precepti corrigendi:* 70
- Infideles quando de illis speratur emendatio:* d. 32. 71.
- Publici peccatores, superiores à proprijs subditis, debita cum reuerentia.* 73. 77
- Ordo fraternelle correptionis à Christo prescriptus est sub precepto seruandus: 84. Poterit iuxta occurrentes circumstantias mutari: In quauis fraterna correptione habenda est ratio fama proximi.* 87.
- Ordo correptionis à Christo prescriptus obligat iure naturali si probabiliter censeatur profuturus:* 89.
- Potest tamen ab hac obligatione cessare: eatenus, obligat, quatenus tenemur proximi famam indemnem seruare: 90. Cedente proximo iuri sua fama, cessat ordo obligare: 90. licet sit iuris naturalis, ex ijs, qua variatione circumstantiarum mutari possunt. 92. Triplex necessitas fraterna correptionis in proximo, extrema, grauis, communis.* 32. 51.
- Actura rationalis naturaliter postulat aliquando operari bonum honestum: Donum creationis & conseruationis non semper saluatur absque congrua cogitatione ad honestum ordinis naturalis.* 10. 36.
- Credere quid. 2. 187. Credere mysteria reuelata ex malo sine, non est vnus actus, sed duo distincti.* 2. 243
- Verum & credibile differunt.* 3. 12.
- Non repugnat aliquid esse credibile & simul falsum.* 48.
- Credere Deo dicenti, quia verax est, & credere Deum veracem, quia ipse dicit non est circulus: Credimus Deo, quia dicit se veracem esse, non quia nos naturaliter cognoscimus ipsum esse verum.* 9. 45.
- Prauus affectus credēdi nō potest dici donū gratiae.* 10. 85.
- Proxima voluntas credendi non vitatur intrinsicè ex alia voluntate reflexa praua.* 109. 116.
- Quomodo intelligendus August. dum dicit quosdam credere motiuo bonorum naturalium.* 7. 116.
- Credere ut oportet ad salutem, & credere in Deum idem est. 46. Non sufficit ad credendum re ipsa velle credere propter auctoritatem Dei.* 54.
- Vide fides.*
- D.**
- Damnati non habent fidem infusam.* 15. 65.
- In damnatis, nec habitus nec actus spei est.* 22. 2.
- Debitor existens in extrema necessitate sua vel suorum natura non tenetur restituere debitum creditori in eadem necessitate non existenti.* 31. 114.
- Debitum erga Remp. vnum iustitia, alterum misericordie.* 32. 7.
- Decreti diuini immediatum obiectum est actio. 1. 94. Decretum liberum Dei unde fieret irrouelabile natura sua? 95. an esset ab extrinseco reuelabile? 96. Discrimen decreti de non manifestando seipso & termino.* 99.
- Ad meritum non semper requiritur notitia praemij.* 13. 14.
- Desperatio de salute proximi non tollit spem erga seipsum: 19. 63. Formaliter non consistit in actu intellectus; sed voluntatis: 21. 35. Pro obiecto formali habet malum ut malum, pro materiali bonum.* 21. 39.
- Deus

RĒRVM ET VĒRBŌRVM.

Deus est principalis finis virtutum infusarum: 1. 2. 4. Re-
uelat rem, iuxta suam naturam, ac omnes proprietates.
2. 203.

Deus non permittit ut in Ecclesia aliquid proponatur suf-
ficienter credibile, quod ab ipso testatum non sit: potest
tamen id permittere in priuatis personis. 221.

Quae Deus producit ut à causis 2. determinatus, non pro-
ducit ut causa particularis, sed vniuersalis: producit
motionem in intellectu credentis determinatam ab intel-
lectu credentis. 219.

Deus potest concurrere ad praeiudicium supernat.
quo iudicatur hoc esse credendum fide diuina, esse ve-
rum non sit, non ad assensum fidei diuinae. 235. & 239.

Deus nec per se ipsum nec secundum potentiam absolutam
mentiri potest: producit entitatem physicam peccati ut
causa vniuersalis partialis: ut causa vniuersalis non
concurrit ad actum ut primum determinans, sed ut de-
terminatus à creatura. 282. Potest ut supremus Domi-
nus innocentem occidere, non mentiri. 2283.

Deus non potest infundere habitum inclinantem ad fal-
sum formaliter. d. 2. n. 298. & 301.

Negat Deus producere immediatè aliquid, cuius intrin-
secum & primum finem velle non potest. 305.

Esse solus Deus producere posset actum vitalem, non ta-
men producere posset assensum falsum in nobis. 306.

An producere possit falsam apprehensionem simplicem. 307.

Deus non potest producere qualitatem inclinantem ad fal-
sum in lapide, in quo effectum habere nequit. 311.

An Deus vti possit verbis ambiguus, an id possit homo. 318.

An ignorantiam causare possit? 321.

Deus non tenetur impedire errorem priuatae personae ortum
ex falsa propositione obiecti credibilis ex peculiari in-
capacitate ipsius personae. d. 3. n. 36. & 37.

Deus proximè potest proponere res fidei. d. 3. n. 2.

In morali euidencia iudicij credibilitatis tenetur Deus ex
peculiari prouidentia non permittere falsum. 9. 25.

Alio modo mouet voluntatē, alio voluntas seipsam. 10. 74.

Deus non mouetur ad dādā sanctitatem ex praua aetio-
ne ministrī sacramenti, ut tali, sed ut instrumentum
est à Christo institutum. 112.

Eos solum habitus auferit Deus propter peccatum, qui ab
ipso tantum immediatè pendent. d. 15. n. 141.

Deus dicitur charitas quia diligit nos, & seipsum. 57.

An possit Deus reuelare damnationem reprobis. 23. 25.

An iustus? 28. Potest de potentia absoluta: non de ordina-
ria. n. 31. An si iustus reuelat Deus suam damnationem
propter futura peccata, repugnaret hoc sapientia, aut
Bonitati Diuinae. 35. & seqq.

Sub diuersa bonitate apprehenditur Deus à nobis, ut finis
naturalis & supernat. 24. 18.

Deus ita amat multos, ut nihil de suo amore minuat erga
singulos. 25. 11.

Deus super omnia diligendus est: 29. 12. potest Deus super
omnia diligi, obiectiue, intensiue, appetitiue. 29. 12.

Perfectissimus modus est Deum diligere propter bonitatem
Dei. 24. 31.

Dilectio inimici ceteris paribus est perfectior dilectione
amici: 26. 63. est magis appetitiua ultimi finis. 64.

Dilectio via specie differt à dilectione Patriae. 92.

Discredere, hoc esse à Deo reuelatum, aliud est ac non cre-
dere fide diuina. 2. 82. Stante certo iudicio de euidencia
credibilitatis obiecti propositi, homo non potest positiuo
actu discredere. 3. 27. Non est idem obiecto sufficienter
proposito discredere, & non credere. 27.

Ad discursum requiritur, ut posterior assensus pendeat à
priori, in genere causa formalis obiectiue. 9. 16.

Duplicentia simplex quid? d. 26. n. 7.

Dispositio connaturalis debet esse eiusdem ordinis eum
forma, ad quam disponit. d. 10. n. 21.

Dominium Dei non leditur ex eo quod non possit dispo-
nere de modis contra essentiam. 1. 104.

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

Donatio est inualida, non subsistente substantiali mo-
donationis. 31. 160. Deficiente titulo translationis do-
minij, translatio est nulla: 161. Ad validè transferen-
dum ius in alterum, non sat est dominium, sed requiri-
tur simul potestas libere disponendi de bonis. 179.

Dubius in fide quomodo censeatur infidelis. 16. 3.

Dulia & latria sunt distincti habitus. d. 24. n. 44.

Ecclesia.

Ecclesia potest declarare explicitè aliquam veritatem fi-
dei, implicitè contentam in propositione expressè reue-
latā. 1. 82.

Veritatem ab Ecclesia definitam non tenemur, imò nec de-
bemus credere propter testim. Ecclesiae sed Dei. 2. 199.

Ecclesia suā definitione nō tribuit veritati definitae nōnā
motiuum formale credibilitatis, sed tantum declarat il-
lud motiuum; quod vi reuelationis diuinae antea factū
acceperat. 199.

Ecclesia Euang. non est diuersa ab antiqua, sed solum fa-
cta est mutatio status perfectioris iuxta prophetarum
uaticinia. 3. 66.

Quid, & quot sint Ecclesiae notae? Negant haeretici Eccle-
siam veram certis notis dignosci. 78. 80.

Ecclesia unde dicatur una? 80. Sancta. 81. Catholica. 82.

Apostolica. 83.

Discrimen inter Ecclesiae partem, & membrum. 81.

Ecclesia habet auctoritatem iudicis controuersiarum, &
unde id constat. 8. 51. 67. Ecclesia est designare personā
Pontificis, Dei est conferre potestatem. 103.

Ecclesia declarans Pontificem haeticum nullum actum iu-
risdictionis exercet in illum: 262. potest aduersus Pon-
tificem iniustum inuasorem cum moderamine inculpā-
ta iurata se defendere. 263.

Auctoritas Ecclesiae est res credita, & conditio credendi;
sub diuerso respectu. 9. 31. Ecclesia habet à Christo po-
testatem predicandi Euangelium toti mundo: 17. 2. 178.

& praeceptum. 3.

In Ecclesia est potestas haeticos puniendi: ea duplex; spi-
ritualis & materialis: 18. 21.

Potestas puniendi haeticos per se residet in summo Ponti-
fice, per communionem etiam in Episcopis. 6.

Ecclesiae testimonium ut cōgregatio est sapientissimorum in-
fallibile de se non est; est, ut substat prouidentia diuina;
3. 35.

Ecclesia regimen Monarchicum. d. 6. n. 69.

Doctorem Eccles. summa concordia in rebus fidei: 3. 67.

Effectus est intrinsecus suae causa in cognoscendo, licet non
in essendo. d. 2. n. 152. 153.

Electores imperij septem constituti ab Innocen. IV. 6. 219.

Electores Pontificis peccarent, valide tamen haeticum
eligerent. 258.

Eleemosyna.

Eleemosyna encomia. 31. 1. corporalis, & spiritualis: ut
traque diuiditur in septem species: 2. per se importat
opus alterius miseriae subleuatiuum. 31.

Soluere clerico pro Missa celebratione vel aliquid impen-
dere Parocho pro officio, non est opus Eleemosyna, sed
debitum & stipendium; secus de ijs, quae dantur Reli-
giosis mendicantibus. 31. 8.

Varij effectus à scriptu. & Patrib. eleemosyna assignan-
tur: 12. quos ipsa non operatur ex speciali priuilegio
Dei, uti martirium suos effectus: 21.

An eleemosyna infallibiliter operetur remissionem peccati
temporalis relicta à peccatis remissis: 23.

Disponit ad hos effectus non infallibiliter, sed ut pluri-
mum, de congruo impetrando à Deo auxilia in ordinē
ad contritionem. 24. & seqq.

Ad eleemosynam sub consilio elargiendam non licet alienā
capere, vel obnoxia restitutioni dare, si sint in specie
creditori debita: 31. 137.

Facienda est omnibus verè pauperibus, nisi manus praecipua
tum obstat. 145.

a 3

Quaestio

INDEX

- Quavis Eleemosyna Christi nomine à iusto facta est meritosa vita aeterna, & simul satisfactoria.* 185.
- Non solum sub consilio, & simul satisfactoria.* 185.
- Non solum sub consilio, sed etiam sub precepto est satisfactoria: 188. à peccatore nomine Christi facta, probabile est, quod sit satisfactoria alicuius poena temporalis relictae ex praeiis peccatis condonatis.* 194.
- Est sub precepto obligante ad mortale, idq. de fide.* 29.
- Est sub triplici precepto, diuino, humano, naturali.* 30.
- Ad quod preceptum Decalogi hoc referendum sit.* 34.
- Vt hoc preceptum obliget duo praequirunt, facultatem in dante, & necessitatem in recipiente.* 35.
- Nemo tenetur ad elemos. extremè indigenti de bonis necessarijs natura, nisi indigens sit persona publica.* 31. 36. 124.
- Ex superfluis natura persona subueniendum est extremè indigenti vi precepti de elemosynâ; 37. proximo constituto in euidenti periculo mortis.* 38.
- Nemo tenetur ex superfluis status, saltem sub mortali singulis pauperibus communem necessitatem patientibus, subuenire: 39. Proximo graui necessitate presso subueniendum est de superfluis persona, idq. sub mortali.* 42.
- An etiam ex superfluis natura, necessarijs ad status conseruationem, subueniendum sit sub mortali grauius indigenti?* 44.
- Cum amissione status nemo tenetur ei succurrere.* 52.
- Preceptum elemosyna non obligat ex iustitia, sed tantum ex misericordia & charitate. n. 68. & seqq. nec nisi tempore necessitatis.* 139.
- Non satisfit precepto elemosyna per mutuum.* n. 82.
- Peccaret contra preceptum elemosyna, qui proximum ab iniusta morte liberaret cum onere ut se perpetuum seruuum traderet.* 88.
- Non tenemur cibos subministrare ijs qui iuste ad mortem fame damnati sunt: nec illi, à quo timeo, quod me sit interfectorius.* 31. 147.
- Triplex distinguitur necessitas in proximo, extrema, grauis, & communis. 35. Licitum interdum est subuenire proximi necessitatibus per mutuum. 84. In extrema necessitate cuilibet licet aliena surripere, si aliâ viâ non possit sibi succurrere: 95. Etiam in graui necessitate.* 105.
- Qui possint licite elemosynam facere?* 165.
- Licite possunt filij sub patria potestate constituti, elemosynam facere de bonis castrensibus: 168. uxores de bonis paraphernalibus, item de ijs, qua suo labore, & industria sibi compararunt, uti & de bonis pro sua sustentatione sibi assignatis.* 169.
- An possint Religiosi elemosynam facere. 66. 165. Potest communitas de bonis, qua collegialiter possidet; 170. meretrices de bonis meretricio delicto acquisitis, & assassini de bonis assassino comparatis.* 171.
- Possunt Episcopi, & Beneficiati, tenenturq. de superfluis redditibus Eccles. elemosynas facere: 172. Superiores Religionum de omnibus bonis monasterij, procuratores & ministri, sed limitatè iuxta superioris praescriptum: 176. Uxor absente vel amente marito, tutor de bonis pupilli.* 177.
- Accipiens bona cum potestate ea pauperibus dispensandi, potest in graui & extrema necessitate, ea tam sibi quam consanguineis applicare etiam contradicente domino: Extra eum casum si dominus non determinauit personas, quibus sit dispensatio facienda, nec expressè prohibuit, ne sibi vel consanguineis applicarentur, potest ea tam sibi, quam consanguineis applicare si verè pauperes sunt.* 181.
- Elemosyna inualida est, quam facit pupillus absque consensu tutoris: uxor de bonis dotalibus absque consensu mariti; Religiosus Societatis Iesu de bonis, quorum dominium retinet, absque consensu Superioris, prodigus sub curatore constitutus absque consensu curatoris; filius familias de bonis aduentitijs, & profectiuis, absque consensu parentis.* 31. 180.
- Non licet ex alienis bonis proximo subuenire, si propria suppetunt. 131. Quid si multi possent succurrere & nullus succurreret, an omnes peccarent?* 133.
- Ordo seruandus in elemosynis largiendis ut semper attendenda sit necessitas, debitum, honestas, coniunctio. 157. Vide Charitas, & Misericordia.*
- Episcopus Romanus de facto est legitimus Petri successor. 6. 89. & seqq.*
- Episcopatus Romanus, & primatus totius Ecclesiae non sunt duae sedes, aut duo Episcopatus, sed unus.* 142.
- Episcopi succedunt Apostolis quoad substantiam potestatis Episcop. non quoad modum accipiendi hanc: 276.*
- Potestas ordinis Episcopis immediatè confertur à Deo. 278.*
- Ordo Episcopalis est de iure diuino, collatio tamen dignitatis Episcopalis immediatè fit à Pontifice.* 280.
- Quomodo Episcopi subscribant Concilio generali. 8. 20. & 60.*
- Vide Concilium, Pontifex.*
- Errores Gracorum. 6. 31. Wicleffi, & Ioannis Huss. 33. Petri Ioannis, & Beguardorum, & Beguinarum. 32. Lutheranorum, & Caluinistarum damnati in Concilio Tridentino.* 34.
- Euangelici predicatorum de facto proximè proponunt res fidei in ecclesia. d. 4. n. 3. 4.*
- Vide fides.*
- Excommunicationem solum illi heretici incurrunt, qui signo externo sufficienter manifestati uero interni erroris haeresim declarant. 18. 16. Ad eam incurrendam non sufficit declaratio haeresis, sed necessaria est declaratio ipsius excommunicationis: 21. Qua lata contra Receptatores, defensores, fautores hereticorum, est diuersa ab ea, qua contra ipsos hereticos lata est. 23. Receptator hereticorum, si hereticus sit, duas contrahit excommunicationes. 23. Clericum hereticum percussens non incurrit excommunicationem latam contra percussores Clericorum.* 18. 64.
- Vide haeresis.*
- Euidencia duplex, intrinseca, & extrinseca. 2. 150. Metaphysica, & physica.* 3. 8.
- Veritates, qua virtualiter continentur euidentiâ metaphysicâ in articulis expressè reuelatis, potest & tenetur fidelis credere fide diuinâ etiam ante Ecclesiae definitionem: Qua uero continentur solum euidentiâ physica, non tenetur credere fide diuinâ ante Ecclesiae propositionem.* 3. 8.
- Ad credendum fide infusâ necessaria non est uel euidencia in attestante, uel in miraculis euidenter cognitis, sed sufficit moralis.* 3. 33.
- Euidencia, & Ineuidencia in actu fidei & scientia non se excludunt essentialiter.* 11. 19. 29
- Euidencia in attestante quid? & quot modis esse possit? 2. 107.*
- Possibilis est notitia euidens: attestantis Dei absque clara uisione eiusdem idq. duplici modo. n. 108. & seqq.*
- Euidencia in attestante non fuit necessaria in Ecclesia: 115. Potest stare cum fide: 131. Non tollit formale obiectum fidei.* 133.
- Cum euidencia attestationis adhuc manet obscuritas obiecti materialis fidei. 135. Non repugnat uno eodemq. actu ui eiusdem luminis euidenter cognoscere testimonium Dei attestantis, & simul obscure rem attestatam. n. 139.*
- Testimonium Dei etiam euidenter cognitum non causat intrinsecam euidenciam rei attestatae, & quare. 149.*
- Euidencia in attestante est solum euidencia extrinseca, non intrinseca, sed euidencia de modo, non de dicto. 151.*
- Non tollit libertatem quo ad exercitium.* 159.
- Fides.*
- Facilitas in operando proximè non oritur ex appetitu innato,*

nato, sed elicitio. 29.35.
 Famæ proprio iuri cedere potest proximus ob maius suum, vel alterius bonum. 32.90.
 Fidelitatis habitus infunditur ante charitatem post imperium efficax voluntatis mouentis intellectum ad assensum Fidei. 15.107.
 Fidei varia acceptioes. d.1. n.1. Obiectum fidei duplex, materiale, & formale. 2. De essentia fidei est libertas quoad exercitium, non quoad specificationem. d.2. 159.
 Obscuritas obiecti formalis est conditio essentialiter requisita non ad quamcunque fidem, sed ad nostram. 103.171.
 Fides quo pacto à dubitatione, suspitione, opinione, & assensu Theologico discriminetur. d.10. n.1. Fides explicita & implicita quæ? d.13. n.30. Non omnis fides humana admittit dubium. d.6. n.166.
 Fides humana non resoluitur per discursum in auctoritatem dicentis. d.9. n.13. De supernaturalitate actus fidei quid Scotus. 10.6. An fides acquisita ad infusam requisita vitari possit ex prauo fine: 114. An sit sufficiens dispositio ad iustificationem. 115.
 Fides humana & scientia naturalis de infallibilitate Dei non concurrunt ad assensum fidei infusa ut ratio formalis, sed ut conditio proxima. 155.
 Non potest homo fide acquisita naturali assentiri reuelatis ex eodem motiuo formali, ex quo usdem assentitur fide infusa supernaturali. 10.46.48
 Damnat Conc. Arausi. eos, qui dicunt, fidem quâ in Deum credimus esse naturalem. 46.
 Quo pacto intellectus per assensum fidei acquisita determinetur ad assensum infusa de eod. obiecto. 67. Habitus acquisitus per actus fidei infusa manet in heretico: 15.139.
 Quid sit fides infusa & quo pacto ab assensu Theologico discriminetur. d.10. n.1.
 Fides infusa est participatio luminis Increati, ex quo oriatur summa certitudo: 2.188. Libertas quoad exercitium suscipit ad fidem: 159. Fides subalternatur scientia supernaturali. Beatorum. 9.19. Non potest corrumpi, quin corrumpatur spes: potest corrumpi spes non corrupta fide. 21.32. Fides explicita & implicita quæ? d.13. n.30
 Fides infusa non potest inclinare in obiectum falsum propositum sub testimonio Dei apparenti, neque in obiectum verum propositum sub testimonio Dei tantum putato: 2.233. Nec potest ferri in obiectum falsum, possunt reliquæ virtutes infuse potentia appetitiva: 234. Nec potest esse causa assensus falsi quoad substantiam. 136. Nec est virtus practica intrinsecè, sed tantum extrinsecè propter imperium voluntatis. 251.
 Definitio fidei ab Apostolo tradita explicatur. 10.2.
 Fides est virtualiter practica, formaliter speculativa. 113.
 Cur fides infusa vitari non possit, vel ex imperio naturali voluntatis elicit? n.98. 121. Potest dici virtus moralis: non importat conformitatem ad appetitum rectum. 118. Cur dicatur prima perfectio supernaturalis qua nobis infunditur? 163.
 Fides cur non maneat in patria, maneat spes, & charitas? 15.69.
 Fides est regula quâ spes Christiana dirigitur. 21.21.
 Est dispositio ad gratiam sanctificantem per intrinsecum ordinem ad illam. 10.115. In ratione cognitionis virtuosa & supernaturalis. 101.103.
 Potest esse sine prudentia, & quare? 118. Assentitur rebus reuelatis non per discursum, sed per simplicem adhesionem. 2.46.
 Fides euiciens in attestante differt à fide obscura in attestante solum per super-additam euidentiam. 2.165.
 Est vera Fides. 162. Sufficit ad meritum. 163. Est diuersa à fide nostra substantialiter. 164. Differt à fide nostra per excessum euidentia in attestante. 165. Specieue, an

Tom. IV. De Fide, Spe, & Charitate.

non, problema sit. 186.
 Testimonium diuinum euidenter cognitum non ut effectus Dei, sed ut testificatio Dei terminat assensum fidei euidentis in attestante. 2.147. Cur posita euidentia in attestante adhuc necessarium est imperium, voluntatis ad determinandum intellectum ad ipsum exercitium actus. d.10. n.68.70.
 Obiectum materiale adæquatum fidei infusa non est Deus tantum. 1. n.3. & 13. Sed omne reuelabile à Deo. n.10. & 35. Omnis veritas siue necessaria, siue contingens, siue presens, siue futura. 12. Materiale principale non est actus meritorius, sed Deus. n.18. 21. Non sub ratione saluatoris. n.26. 36. Nec sub ratione Glorificatoris. 28. Nec sub attributo speciali Misericordia, aut prima veritatis. n.29.30. Sed sub ratione deitatis. 31. Deitas in obiecto fidei est ratio formalis respectu obiectorum creatorum, & ratio materialis respectu prima veritatis reuelantis. 1.34.
 Idem est obiectum materiale fidei via & patria. 23. Id ex parte credentis est aliquid complexum, non ex parte rei creditæ. 1.42. Quidquid est euidenter credibile quod sit à Deo reuelatum, pertinet ad obiectum fidei diuina. 2.201. Materiale, alterum cognoscibile lumine naturali, alterum supernaturali. d.13. n.26. Omnia, qua nobis fide reuelantur ordinantur ut Deum perfectius cognoscamus ac diligamus. 1.23.32.
 Obiectum formale fidei infusa quid? 2.1. Non est auctoritas Dei ut Ecclesiam regens & Scripturam reuelans. n.9. & 26. Nec Deus sub ratione Deitatis. n.4. & 18. Nec sub ratione prima veritatis ut intellectum illuminantis ad assensum prabendum. n.10. & 31. Nec sub ratione supremi dominij. n.12. & 34. Nec ut verus tantum in cognoscendo. n.14. 36. Nec ut verus tantum in dicendo. n.15. 36. Sed Deus sub ratione prima veritatis infallibilis in cognoscendo & dicendo. Auctoritas dicentis ut est obiectum formale fidei, duas includit perfectiones, sapientiam, quâ falli, & bonitatem, quâ fallere non possit. 16. Deus ingreditur obiectum formale fidei solum materialiter; Deitas suprema ratio in essendo, non est suprema in mouendo, & in ratione obiecti formalis. 2.19.
 Obiectum formale fidei est ut ipsum testimonium Dei propter se, cognitum euidentia credibilitatis ut conditione prauitæ; Illuminatio Spiritus S. est causa tantum efficiens mouens intellectum ad assentierdum testimonio Dei propter seipsum. 2.29.
 Duplex ratio in obiecto formalis fidei, quâ, & sub quâ; illa est prima veritas, hæc reuelatio. 37.
 Reuelatio ingreditur rationem formalem obiecti fidei, etiam ut importat externam manifestationem interne locutionis diuina. 40. Non est conditio, sed ratio formalis assentiendi. 47.
 Habet eandem certitudinem, quam prima veritas. 43.
 Auctoritas Ecclesie non ingreditur rationem formalem obiecti fidei. 73. Est tamen ratio infallibiliter proponendi obiectum formale fidei. 9. n.33.46.
 Assertio Pontificis definentis nouam veritatem, ut assertio Dei per Pontificem testificata, ingreditur obiectum formale fidei; secus ut actus Pontificis assertionem proponentis. 2.75.
 Ecclesia auctoritas non est conditio simpliciter necessaria ad obiectum formale fidei, sed de lege ordinariæ. 76.
 Testimonium diuinum naturali euidentia cognitum non est obiectum formale fidei infusa. 143. Si tantum putatum, non potest esse infusa. 218. Euidenter cognitum, non ut effectus Dei, sed ut testificatio eiusdem, terminat assensum fidei euidentis in attestante. 147.
 Obiectum formale fidei est purum testimonium Dei immediate applicatum per internam illustrationem Spiritus S. 2.209. Excedit naturalem modum operandi intellectus creati. 10.52.
 Nequit

INDEX

- Nequit credi testimonio dicentis, nisi propositum sit testimonio dicentis.* 1.92.
- Assensu fidei infusa in obiecta reuelata non est per discursum, sed per simplicem adhesionem: 2.46. Assensus in obiectum formale est idem cum assensu in materiale eiusdem.* 146.
- Potest intellectus eodem actu equi-valente duobus assentiri testimonio Dei, ut est proprius effectus Dei, & eisdem, ut est propria locutio eiusdem.* 148. *Potest esse actus ex motu fidei & scientia simul, qui tamen non erit actus fidei, sed scientia.* 160. *Credere quid?* 2.187.
- Omnes assensus fidei infusa sunt aequaliter certi.* 189.
- Eisdem assentiri possum fidei & Theologiae habitibus.* 209.
- Absque Dei motione nequit assensus fidei infusa elici.* 2.225.
- In obiecto fidei ratio materialis simul terminat eundem assensum propter formalem.* d.9.n.15.47.
- Assensus fidei infusa nullum iudicium antecedens habet pro ratione formali obiectiua, sed tantum pro conditione preuia.* n.16.31. *In omni assensu fidei interuenit discursus virtualis.* 9.17.
- Autoritas diuina bifariam concurrere potest ad assensum fidei.* d.10.n.1. *Actus fidei recte diuiditur per credere Deo, credere Deum, & credere in Deum.* 3.
- Non baptizatus elicere potest verum actum fidei.* 26.
- Non potest homo fidee acquisita assentiri reuelatis ex eodem motu formali, ex quo fidee infusa a usdem assentitur.* 10.45.
- Ad assensum fidei infusa requiritur auxilium supernat. quoad substantiam, non propter rationem obiectiuam supernat. sed propter modum operandi excedentem naturalem modum operandi intellectus.* 53.
- Assensus fidei infusa de potentia ordinaria pendet ex actuali imperio voluntatis quoad specificationem, & exercitium: 63. De absoluta non repugnat elici absque imperio voluntatis, supplente Deo efficaciam imperij: 72. Non tamen talis assensus esset meritorius.* 10.74.
- Cur posita euidentiâ in attestante, adhuc necessarium est imperium voluntatis ad determinandum intellectum ad ipsum exercitium actus.* 68. 70. *Primus assensus fidei ante habitum elicitus est de congruo meritorius.* 15.
- Assensus pure naturalis, ne quidem remota dispositio est ad fidem infusam, sed remotio tantum impedimenti.* 10.37.
- Illud imperium voluntatis, quod requiritur ad assensum fidei acquisita, non sufficit ad assensum infusa.* 65.77.
- Quo pacto determinetur intellectus ad assensum fidei infusa per assensum fidei acquisita de eodem obiecto reuelato.* 67.
- Ut intellectus positiuè assentiat mysterijs fidei, non sufficit imperium negatiuum voluntatis.* n.71.
- An actus fidei possit fieri malus ex circumstantiâ finis.* 81.
- Quale imperium volunt. requirat actus fidei infusa:* 78.
- Ad eum necessarius est affectus credulitatis.* 82.
- Cur actus fidei infusa elici non possit ex fine naturali aut prauo.* 96. *Potest de potentia absoluta:* 120.
- Actus fidei infusa quid sit in esse nature & moris.* 149.
- Series actuum, qui ad assensum fidei infusa connaturaliter sunt necessarii: n.169. Variatur in fide putatâ: 173.*
- An Deus possit immediatè mouere ad assensum fidei speculatiuum absque villo iudicio etiam supernaturali de credibilitate obiecti: 171. Actus fidei in iusto est meritorius de condigno augmenti gratie & gloria: 178. A peccatore elicitus de congruo est meritorius gratie iustific. & remissionis peccatorum.* 183.
- Actus & habitus fidei simul stare possunt cum habitu scientia naturalis.* d.11.n.3. *Actus fidei de potentia absoluta stare potest cum actu cuiuscunque scientia etiâ experimentalis sensu extra visionem beatam de eodem obiecto: n.16.25. Stare non potest cum noticia euidente in attestante de eodem obiecto.* 38. *Implicat assensus*
- fidei simul cum noticia intuitiua obiecti visi in Verbo, ut in prima veritate, non ut in causa.* 10.41.
- Actus fidei infusa gignunt habitum supernat. qui solum faciliat, non dat posse simpliciter.* 15.90.
- Cur gignere non possint ipsum habitum fidei.* 89.
- Omnia actus fidei elicitur ab inhaerente principio intrinseco, non omnia actus fidelitatis.* n.109. *Lumen, quo euidenter cognosceretur res attestata, & quo simul crederetur propter solum testimonium extrinsecum Dei, non esset lumen fidei.* d.2.n.145.
- Iudicium credibilitatis non elicitur ab habitu fidei infusa: 3.108. Nec prudentia infusa, nec acquisita, nec ab habitu Theologiae, nec à fidee acquisita, sed ab habitu scientiae acquisita naturalis.* 3.111.
- Iudicium credibilitatis est naturale quoad substantiam: Interdum supernaturale quoad modum.* 113.
- Habitus infusus fidei datur distinctus ab acquisito: 15.2. Est specialis participatio luminis increati, proinde nequit inclinare, nisi ad verum reale.* 2.231. *Est essentialiter determinatus ad conformitatem cum re ipsa secundum se, non prout in mente credentis:* 237.
- Se extendit ad reuelationes etiam priuatas.* 70. *Potest impediri, quo minus in suum obiectum tendat, defectu veritatis, & sufficientis propositionis: 8.38. Non est principium actus euidentis & ineuidentis simul:* 3.115.
- Stare potest cum actu scientia naturalis:* d.11.n.3.
- Non repugnat cum habitu aut actu visionis Dei, nisi ratione status: 8. Non datur tantum ad credendum intentus, sed ad credendum simpliciter.* 15.10.
- Eius munus est, inclinare intellectum ad omne verum reuelatum. auctoritate diuinâ credendum.* n.16.26.
- A quo habitus fidei specificetur: 15.23. Quomodo ad actum fidei concurrat: 19. Assentitur tam verò speculatiuo, quam pratico.* 22.
- Non producitur physice ab actibus supernaturalibus fidei: 80. Sed à solo Deo.* 15.86.
- In adulto semper producitur ante productionem gratia.* 87.
- Cur actus supernaturalis fidei non possint gignere habitum fidei.* 89.
- Gratia & habitus infusi seruat proportionem forma & proprietatem, non quoad physicam productionem, sed quoad naturalem exigentiam.* 15.92.
- Habitus fidei infunditur ante charitatem tam in Baptismo, quam extra: 96. Duratione precedit habitum charitatis: 98. Infunditur ante actum fidei post efficacem actum voluntatis imperantis actum fidei.* 15.108.
- Quibus virtutum actibus augeatur habitus fidei.* 113.
- Quomodo augeatur in peccatore:* n.117.
- In quo interdum est intensior, quam in iusto.* 121. *A nulla causa 2. corruptibilis est efficiens, sicut nec materialiter.* 15.123.
- Quo pacto dici possit corruptibilis subiectiuè.* 125.
- Quibus modis sit corruptibilis formaliter: 126. Habitus fidei & actus infidelitatis possunt simul consistere diuinitus.* 127.
- Habitus fidei corrumpitur per errorem pertinacem contra fidem ab Ecclesia propositam, & per errorem pertinacem contra fidem priuatam sufficienter à Deo applicatam: 135. Est intensibilis, non remissibilis: 147. An primario inclinet in Deum, secundario in obiecta creata? 29. 6. & 7.*
- Quid in Patriâ succedat habitui fidei.* 15.70.
- Subiectum remotum fidei est creatura intellectualis: 15.27. Christus non habuit fidem: 67. Beati non habent fidem non ratione incapacitatis, sed ratione status.* 11.8. & d.15.67.
- Damnati non habent fidem: 15.63. Angeli viatores, habuerunt fidem: 43. Protoparentes habuerunt fidem: 31. Anima purgantes retinent fidem.* 15.62.
- Proximum subiectum fidei est potentia intellectualiua.* 15.17.
- Propo-

RERVM ET VERBORVM.

Propositio fidei necessariò est aliquo modo evidens, probabilis non sufficit. 3. 14. 16. Nec ad obligandù, nec ad simpliciter credendum. 3. 18.

Hac propositio: Deus est verax, concurrat ad assensum fidei ut credita & per modum complexi. 1. 56.

Ecclesia propositio, licet infallibilis, non est testimonium diuinum, sed conditio applicans illud, quando proponit veritatem iam reuelatam; & definit nouam, qua non supponitur saltem immediatè reuelata. 2. 73. & 75.

Interdum Deus priuatas personas obligat ad credendas aliquas veritates reuelatas absque Ecclesia auctoritate. 79.

Obscuritas obiecti materialis fidei non est ratio formalis, sed pura conditio essentialiter prærequisita ad actum fidei. 92. 94. Obscuritas obiecti formalis est conditio essentialiter requisita, non ad quamcunque fidem, sed ad nostram. 103. & 171.

Ecclesia solum est preuia conditio infallibiliter proponens testimonium Dei: & suà definitione non tribuit veritati definita nouum motuum formale credibilitatis, sed solum declarat illud idem, quod vi reuelationis diuina, antea facta acceperat. 199. Sufficiens propositio fidei est, qua tollit omne dubium practicum de opposito. 2. 223.

Propositio fidei duplex, interna & externa. 3. 1. De potentia absoluta sufficit interna: 2. De lege ordinaria necessaria est obiecti credendi propositio facta ab Ecclesia. 3. 4.

Ecclesia veritates credendas proponit vel virtualiter & implicite, vel explicitè & formaliter: 3. Falsa propositio facta à 20. vel 30. Episcopis non est de se sufficiens ad obligandos homines, siue doctos, siue rudes. n. 37.

Per accidens sufficit ad rudes obligandos. 38.

Applicatio obiecti credibilis varia iuxta varias capacitates credentium. 3. 42. Sufficiens censetur, qua tollit actualem formidinem de opposito, & potentiam moralem formidandi: 42. Debet hominem conuincere de euidencia credibilitatis obiecti credendi, & de euidencia incredibilitatis obiecti oppositi: 3. 52.

Deus proximè potest proponere res fidei: 4. 2. De facto proximè eas proponunt Predicatores Euang. In defectum eorum alij bene instructi: heretici nec possunt mysteria fidei proponere euidenter credibilia. d. 4. n. 3. 4.

Angeli toti Ecclesie mysteria credenda non proponunt, possunt priuatis personis proponere veritates particulares: 7. Motiua debent proponi ut euidenter credibilia. 8.

Proximus proponens non habet ex se infallibilitatem in proponendo: Solum supremum caput habet Spiritus S. assistentiam in proponendo res fidei. 4. 9.

In Ecclesia datur aliqua regula viua, infallibilis in proponendo res Fidei: d. 6. n. 4. Proponens alius, qui simul proponit & definit: alius quitantum refert, quod alius definiuit. 6. 56.

Pontifex proponit rem fidei auctoritate propria sibi à Deo communicatà: 57. Potest res proposita esse de fide, & proponens solum humanà fide certus. 156. Ut obiectum sit de fide, non est necesse, ut propositio fide diuina credatur. 6. 157. In Concilio alia est ratio Pontificis ut proponentis, alia ut capitii. 6. 160.

Ecclesia proponit res fidei immediatè credendas ex testimonio Dei ut ratione formali credendi, & auctoritate suà credità testimonio Dei ut infallibili in ratione proponentis. 9. 34. Ecclesia est proponens res credendas fide diuinà, & simul res credità fide diuinà. 35. Pontifex dupliciter est conditio applicans nobis obiecta fidei. 42.

Traditio, scriptura, Ecclesia, in ratione conditionis applicantis possunt se mutuo inuare secundum diuersa motiua credibilitatis. 9. 40. Aliquando obiectum fidei potest esse sufficienter propositum ad determinandam potentiam obiectiue, non subiectiue. 3. 24. & 9. 76. &

10. 76. Obiectum formale fidei eodem modo applicatur omnibus obiectis materialibus, secus de formali charitatis. 26. 19.

Signa credibilitatis nostræ fidei sunt eius cum reeta ratione & honestis moribus conformitas, sanctitas auctoris, Prophetarum vaticinia, Miracula, Constantia Martyrum, ipsius efficacia, antiquitas, mira concordia Ecclesiasticorum scriptorum, pura intentio salutis eorum, qui ad nostram fidem conuertuntur, eius in Demones Imperium, falsitas reliquarum sectarum, testimonia aduersariorum de Christi sanctitate & doctrina; d. 3. n. 56. & seqq. Et sacra scriptura: non ut est testimonium Dei formaliter propter se ipsum applicatum, sed ut applicatum per naturalem discursum. 88. Motiua nostræ fidei licet non habeant euidentem connexionem cum veritate Christiana Religionis, habent tamen euidentem connexionem cum ipsius credibilitate. 92.

Euidencia credibilitatis sufficiens erat ad obligandos Apostolos, & Prophetas ad credenda ea, qua à Deo immediatè reuelantur: 2. 115.

Triplex est: suprema, in attestante Deo; media, in miraculis; infima in publico testimonio grauissimorum testium. 3. 13.

Stante certo iudicio de euidencia credibilitatis obiecti propositi, homo non potest positiuo actu discredere. 3. 27.

Quomodo sufficiens prouideatur circa euidenciam credibilitatis. 29.

Fidem Christi esse à Deo testatam, est euidenter credibile. 55.

Demonstratio, qua conuincit ad fidem Catholicam capefendam. 77.

Tanta euidencia credibilitatis est in motiuis nostræ Fidei, ut si in eà esset error, illius Deus esset auctor. 3. 93.

Et iniuria fiat diuina prouidentia, si homo non credat: 6. 58. Et res si per impossibile essent falsa, eas credens practice non erraret. 3. 68.

Mysteria fidei non creduntur esse euidenter credibilia fide diuina exercita & actuali, sed obiectiua & signata: 3. 88. Nec fide humana, neque actuali, & exercita, neque obiectiua & exercenda: 90. Sed cognoscuntur euidenter credibilia scientià actuali & exercita. 3. 92.

De fide est mysteria nostræ Religionis esse credibilia fide diuina obiectiua, & signata: 94. Probabilis est de fide esse, quod sint euidenter credibilia, etiamsi non semper nobis appareant euidenter credibilia. 3. 96.

Fidei Diuinæ resolutio in quod ultimò sit? 9. 1.

Fides diuina non resoluitur per discursum in aliquod primò creditum, aut scitum ut in rationem formalem credendi: 9. n. 8. 43. Nec per discursum in aliquod euidenter notum ut in conditionem necessariò requisitam: 18.

Neque per simplicem adhesionem in aliquod principium euidenter notum, vel humanà fide creditum aut in internam Spiritus S. illuminationem ut in causam formalem: n. 20. 44. Sed ut in causam excitantem & præminentem resoluitur in Spiritus S. illuminationem. 9. 21.

Iudicium de credibilitate obiecti ultimò resoluitur in motiua & rationes humanas sub quibus proponitur & applicatur obiectum fidei: 9. 24. Assensus fidei Christiana resoluitur in auctoritatem scripture sacra, in traditionem, & Ecclesiam hac eadem infallibiliter proponentem: mutuo verò una resoluitur in aliam in diuerso genere cause; omnes tandem in auctoritatem increatam Dei attestantis, ut in ultimam rationem formalem credendi: 28. Scriptura & traditio resoluitur quoad nos in Ecclesiam: quoad se auctoritas Ecclesia in auctoritatem traditionis & scripture. 9. 30.

In motuum credibilitatis non resoluitur fides infusa. 35.

Resoluitur iudicium credibilitatis in Ecclesiam consideratam secundum auctoritatem humanam, quatenus includit multos doctos viros. 36.

INDEX

- Traditio & scriptura resoluuntur in auctoritatem Dei, non ut in rationem credendi distinctam, sed ut in rationem superiorem in inferioribus inclusam, aut diversi modi in suum modificatum: In ratione causa formalis Pontifex resoluuntur in scripturam & traditionem, non contra: Traditio non resoluuntur in scripturam, nec contra, ut in ulteriorem rationem formalem; possunt tamen mutuo resolui ut in rationes applicantes. 38. & seqq. Non omnis notitia obscura resoluenda est in eundem ut in rationem formalem. 9. 43.*
- In resolutione fidei non committitur circulus. n. 37. 45.*
- Cognitio in ratione credibilis non debet resolui in aliquod per se cognoscibile, sed per se credibile. 44.*
- Primum credibile non resoluuntur in aliud credibile. 9. 44.*
- Fides Diuina an possit resolui in hoc principium, Quodlibet est aut non est. d. 12. n. 7. & 8.*
- In certos articulos credibilia distinguenda; 1. 63.*
- Quae specialem habent difficultatem in ratione credibilis. 1. 63.*
- Rectè omnia credibilia in 12. articulos distincta. 66.*
- Ratio huius duodenarij numeri assignatur. 67.*
- Non satis est ad fidei articulum constituendum, ut in eo virtute contineantur omnia credibilia. Discrimen inter principium & articulum fidei. 1. 69.*
- Pronidentia Dei comprehenditur sub articulo omnipotentia: 1. 70. Eucharistia per S. Thom. sub articulo omnipotentia: 71. Cum peculiarem includat difficultatem, rectè potuit de eâ specialis articulus constitui: 72. Cur non sit constitutus. 1. 77.*
- Vnicum articulum fidei negans peccat contra praeceptum publicae confessionis fidei: 14. 17. Symbolum continet ea credenda, quae fideles sub quotidiano usu proposita non habent. 1. 72.*
- Articuli fidei quoad substantiam continent quae ad salutem necessaria sunt ex diuina institutione. 1. 76. Non est eadem ratio fidei in ordine ad conclusiones in articulis virtualiter contentas, & habitus primorum principiorum ad conclusiones ex primis principijs deducendas. d. 2. n. 212.*
- Articuli fidei quo ad substantiam non creuerunt. 1. 75.*
- Materia fidei progressu temporis erant quo ad accidentalalia, & notitiam explicitam: Aliqua reuelationes accidentales non fuerunt Apostolis communicate. 1. 79.*
- Patriarche Christo propinquiores plenioris fidei notitiam habuerunt quam remotiores. n. 80. Apostoli, & Ioannes Baptista ut in Christo proximi plenioris fidei notitiam habuerunt. 79. 81. Mysteria fidei possunt crescere non solum quoad maiorem notitiam infusam, sed etiam quoad scientiam acquisitam. 1. 83.*
- Certitudo fidei non est aequalis in omni actu. 2. 189.*
- Actus fidei infusa est certior quàmuis scientia naturali etiam intuitiua. 12. 4. Fides infusa est aequè certa ac scientia infusa supernat. 17. ac visio beatifica. n. 20.*
- Reuelatio habet eandem certitudinem quam habet prima veritas. 2. 43.*
- Veritas contingens à Deo reuelata est aequè certa, ac veritas necessaria ab eodem reuelata. 1. 12.*
- Quod est de fide certum non eget ulteriori certitudine. 7. 98.*
- Necessaria est interna fides infusa ad salutem ut medium in re. 13. 22. Ad iustificationem necessaria est fides obiecti materialis & supernat. 27. Explicita fides Dei ut supernat. remuneratoris fuit semper necessaria ad salutem: 35. Fides explicita Christi Mediatoris & SS. Trinitatis non fuit ante legem Euang. omnibus necessaria ad iustificationem. 37. Fides explicita Christi venturi fuit medium necessarium re ad salutem populo Israelitico, iisque quibus notificatum fuerat. 38. Quorum mysteriorum explicita fides sit necessaria in lege Evangelica. 13. 41.*
- Fides non est necessarium medium per se ordinatum ad primam gratiam conferendam. d. 14. n. 28.*
- Exterior confessio fidei pertinet ad fidem ut actus manifestatiuus interioris fidei: 14. 2. Actus exterior fidei elicitor à virtute fidei: 5. Duplex externa confessio fidei necessitas. 9. Confessio oris quando sit absolutè necessaria. n. 11. 14.*
- Quando Christiano liceat à tyranno capto fugere, ne adigatur fidem publicè confiteri, & mortem subire. 14. 23.*
- Externa professio fidei quando sit de precepto positio Ecclesiastico. 14. 37.*
- Quinam professionem externam fidei facere teneantur. 38.*
- Sub precepto est interior actus fidei diuine. 13. 52.*
- Praeceptum de actu fidei diuina non est merè positiuum, sed naturale intra ordinem gratiae: 53. Aliud negatiuum, aliud affirmatiuum: illud obligat semper, hoc certo tempore, quando? 13. 61. & 14. 15.*
- Actus fidei supernat. pro omni statu fuit sub precepto. 63.*
- Quae credenda sunt in lege Evangelica? 13. 65.*
- Externa professio fidei est sub precepto: 14. 30. Vnicum artic. fidei negans violat praeceptum publicae confessionis fidei. 14. 17. Veritates deducta ex aliquo mysterio reuelato censentur obligare ad eas credendas sicut mysterium ipsum. 2. 80.*
- Regulam fidei nullam admittunt heretici in proponendo nisi scripturam. 6. 2. 3.*
- In Ecclesia datur aliqua regula viuua, infallibilis in proponendo res fidei. 4. Regula fidei bifariam sumuntur. 9. 38.*
- Cognoscitur quid esse à Deo reuelatum notitiâ euidente infusa, ut in Prophetis, vel per externa signa credibilitatis. 2. 28.*
- Reuelatio est actus 2. directus & imperatus à primâ veritate. 2. 43. Habet eandem certitudinem quam prima veritas: 43. Importat respectum ad reuelantem, ad rem reuelatam, ad intellectum credentis. 2. 51.*
- Reuelatio duplex, publica, & priuata. 59. Vtraque pertinet ad obiectum formale fidei. 66. Reuelatio credi potest fide infusa, etiam si ab Ecclesia non proponatur. 69.*
- Reuelatio virtualis applicata per discursum tanquam per rationem formalem assentiendi, non est obiectum formale fidei. 2. 187.*
- Datur aliquod ens connaturaliter irreuelabile. 186. Adequata ratio cur reuelabilitas decreto Dei repugnet. 100.*
- Ordo credendorum inter veritates fidei datur sc. ordo durationis, dependentia, dignitatis, perfectionis proportionis vnius ad aliud. 1. 43.*
- Alia se habent ut obiectum quod, alia ut obiectum quo: 44. In ratione obiecti materialis quod nullus est ordo in ratione credibilitatis. 45. Prius assentimur prioritate rationis obiecto formali fidei, quàm materiali: 49. Obiectum materiale & formale sunt inuicem subordinata per modum vnius: 50. Ordo seruandus inter principia credendi: Prius credendus Deus quàm verax, quàm quàm reuelans. 1. 62.*
- Vide Pontifex, Concilium, &c.*
- Finis duplex ex S. Thom. qui, & quo. 19. 23. Quae conducant ad finem consequendum proximè, quae remotè. 32.*
- Fomes sumptus physice secundum ea, quae naturaliter ei competunt, idem fuisse in pura natura, & solum discriminareretur ut spoliatus à nudo. 2. 305. Non inclinatur ad malum per se, sed ad commoda natura sensitua. 305.*
- Forma dignificans actus nostros non sunt habitus, sed sed gratia sanctificans. 10. 15. Forma opera nostra dignificans. 20. 7.*
- Gaudium, Gratia.*
- Gaudium quid? distinguitur à desiderio. 26. 4.*
- Gratia est angusta participatio nature diuine. 25. 7.*
- Gratia & habitus infusi seruant proportionem formae, & prietatum, non quoad physicam productionem, sed quoad naturalem exigentiam. 15. 92. Gratia aliter connexa est.*

RERVM ET VERBORVM.

- est cum fide & spe, quàm fides & spes cum eadem. 116.
 Non omnia cogitatio congrua inclinans ad bonum honestum naturale, est specialis gratia ordinis naturalis per Christum. 10. 36.
 Potest homo malo uti gratis gratis datis, non fide: Gratia gratis data sunt causa efficiens sanctitatis, fides autem dispositio. 112.
 Gratia sanctificantis competunt omnes conditiones vera amicitia. 25. 34. Gratia efficit nos similes Deo similitudine speciali per formam determinatam ad operationes honestas proprias Dei: physice mediata expellitur à peccato mortali. 25. 35. 62.
 Gubernatoris supremi munus non est prohibere priuatos errores, sicut priuata peccata. 2. 221.
 Habitus, Hereticus.
 Habitus supernaturalis non potest supplere defectum certitudinis formalis ex parte obiecti credendi: 9. 11. infunditur ut principium actuum actuum supernat. 10. n. 13. 22.
 Per solam extrinsecam habitudinem ad agens supernat. producens non sunt necessarij habitus supernat. 10. 14. Requirit speciale adiutorium Dei, ut suum actum eliciant. 10. 15.
 In voluntate est specialis habitus infusus ad imperandos actus fidei, qui non est habitus fidei, nec charitas, nec specialis obedientia erga Deum precipientem, & testificandam, nec Religio, neque urbanitas aut studiositas, vel sola dispositio, acquiratarum virtutum, sed specialis virtus ab alijs distincta. 10. 123.
 Gratia, & habitus infusi seruant proportionem forme & proprietatim, non quoad physicam productionem, sed quoad naturalem exigentiam. 15. 92. Omnes dantur adultis in premium propter actum meritorum de congruo: 104.
 Nullus habitus supernat. physice, sed solum moraliter à suis actibus gignitur. 21. 4. Circa bonum in communi potest in nobis aliquis habitus gigni, secus fortè in Angelis. 30. 21.
 Heretici cur non eliciunt actum fidei supernat. 2. 77. & 3. 7.
 Qui discredet obiecto prudenter putato à Deo reuelato, est hereticus. 2. 250. Deus cum heretico non concurrat ad actum fidei, neque circa articulos veros & cur? 3. 7.
 Gentilis non tenetur regulariter credere etiam vera ab heretico proposita. 4. 5.
 Hereticos una mater superbia genuit omnes. Eorum inconstantia & mutabilitas: à Catholicis recedunt in rebus, qua sensui aduersantur. Cuiuslibet heresis author, dogmata, locus, tempus, alique circumstantia assignari possunt: Omnes hereses sunt ab aliquo humano inuentore. 4. 75.
 Modus, quo heretici sua dogmata ex reuelatis principijs deducunt, est oppositus modo, quo Catholicis utuntur: 3. 76. Negant heretici Ecclesiam veram certis notis dignosci posse: 3. 78. non possunt mysteria fidei proponere euidenter credibilia. 4. 4.
 Error circa Verbum Dei traditum præter scripturam. 5. 1.
 Hereticorum erro circa spiritum priuatum. 6. 2. & 15.
 Nullam admittunt in proponendo regulam nisi scripturam. 6. 2.
 Hereses à Romanis Pontific. damnata. n. 22.
 Caluinistarum errores damnati à Conc. Trident. 34.
 Hereticorum dissensio in scriptura interpretanda. 41.
 Hereticus circa Mysteria, in quibus non errat, non elicit verum actum fidei Christiana, sed assensum merè naturalem. 10. n. 25. 34. Auctoritas Dei heretico non est obiectum formale assentiendi, sed tantum materiale. 10. 34.
 Templum hereticorum quo pacto adire liceat. 14. 63. 67.
 Hæc eis non solum corrumpit habitum fidei infusum, sed etiam habitum fidelitatis. 13. 128. Habitus acquisitus per actus fidei supernat. quoad substantiam manet in heretico. num. 119.
 Actus Theologicus manet in heretico solum materialiter, non in ratione principij operatiui. 142. An in eodem intellectu diuini simul stare possint heresis & fides circa diuersa obiecta. 15. 144. An sit hereticus, qui ex conscientia erronea discredet in materia fidei tantum putata. 16. 5.
 Omnis hereticus est ignorans: quomodo intelligi? 7.
 Non habet ignorantiam inuincibilem de vera Ecclesia. & Hereticis sub talibus signis & notis proponitur, quod nostra Ecclesia sit vera, ut teneantur credere. 8.
 Heresis non requirit baptismum nec fidem actu. 13.
 Heresis, Paganismi, Iudaismi specifica distinctio. 21.
 Ad heresim non necessariè requiritur expressus animus contradicendi Ecclesia. 16. 24.
 Hereticus esset, qui nollet propositionem in scriptura contentam credere, nisi de tali reuelatione ratione ab Ecclesia conuincatur: 25. Non committitur heresis solo actu voluntatis absque actuali errore intellectu. 28. Heresis an peccatum omnium maximum. 29. Differt heresis à propositione heretica: 32. Quid hæc? 16. 33.
 Hereticorum error negantium in Ecclesia esse potestatem puniendi hereticos. d. 18. n. 1. Non sunt omnino extra Ecclesiam, sed ad eam aliquo modo spectant. 8. Nec eos Ecclesia directè compellit ad fidem resumendam, sed ut seruent, qua in professione fidei promiserunt: 9.
 Eorum excommunicatio humano iure introducta. 13.
 Qui solum signum externum dant absque interno errore, heretici propriè non sunt. Interni heretici Ecclesia subiecti non sunt. 16. Non tenemur hereticos vitare, nisi nominatim de nunciatis ex Iudicis sententia. 18. 18.
 Hereticus statim ac heresim sufficienter declarat, incurrit confiscationem omnium bonorum: 18. 28. Ante Iudicis sententiam non priuatur iusta bonorum possessione: 35. Nec tenetur in conscientia bona fisco tradere. 35.
 Ad quem fiscum post iudicis sententiam deuoluantur. 38.
 Potest hereticus tutà conscientia post commissam heresim, si ea foro externo probari non possit, de bonis contrahere: 44. Si ante iudicis sententiam respiscat, manet absolutus dominus bonorum. 45.
 Cur in Germania sint validi hereticorum contractus. 46.
 An princeps incidens in heresim amittat potestatem. 47.
 Et heretici bona actu fisco applicentur, necesse est, ut non solum crimen, sed etiam pœna declaretur. 49.
 Heresiarchæ, & dogmatizantes possunt ab Ecclesia recipi, si probabilia signa respicientia ostenderit. n. 50.
 Varia pœna contra hereticos lata. 54. & seqq.
 Quævis heresis tollit adequatum obiectum fidei. 19. 69.
 Vide Conflicatio. Fides.
 Homo simplex, qui ex ignorantia inuincibili fertur in obiectum putatum à Deo reuelatum, non elicit actum fidei. 2. 249.
 An Deus uti possit verbis ambiguis, an homo. 318.
 Homo tenetur in actionibus ductum rationis sequi: Si per impossibile res nostre fidei essent falsæ, homo tamen in illis credendis practicè non erraret, nec iuste à Deo puniri posset. 3. 68.
 Non potest homo esse certus, an sit in gratia. 7. 98.
 Idiotæ multi excusantur ab heresi formali. 16. 8.
 Ieiunium Quadragesimale traditione habetur. 5. 15. & seqq.
 Ignorantia vincibilis vera fidei an reducenda ad heresim? 16. 9. Non datur inuincibilis de ultimo fine. 29. 140.
 Ignorantiam Deus causare an possit? 2. 321.
 Impotentia, quam homo habet ad assentiendum reuelatis ex motiuo supernat. absque speciali auxilio est physica. 10. 51.
 Indigenæ extremè non solum potest, sed etiam tenetur aliena superflua surripere. 31. 98. Licet aliena surripere, ut extremè indigenti succurratur. 100.
 Inuent.

INDEX

Inevidentia & eidentia in actu fidei & scientia non se
excludunt essentialiter. d. 11. n. 19. 29. 30.

Infidelitas non corrumpit habitum fidei eidentem in at-
testante. 15. 137. Duplex infidelitas, negativa, & affir-
mativa: alia invincibilis, alia vincibilis: positiva sem-
per est culpabilis, contra quam solum fulminantur pœ-
ne in iure statuta. 16. 1.

Ad infidelitatem positivam requiruntur positivum iudi-
cium erroneum contra veritatem reuelatam, voluntas,
& pertinacia. 16. 2. 6.

Dubius in fide quomodo censeatur infidelis. 16. 3.

An sit infidelis, qui diceret: non crederem nisi scirem. 4

Species infidelitatis, paganismus, Iudaismus, hæresis. 13.
15.

Temeritas credendi, & nimia tarditas sunt species infide-
litas. 13. 19. Non licet Christianis infideles sibi non
subiectos ad fidem cogere. 17. n. 20.

An possit Ecclesia mittere concionatores militibus stipen-
ditos ad Infideles, ut casu quo resisterent, cogi possent.
27.

Infideles apostata cogi possunt ad seruandam fidem. 16

Principes Christiani non possunt fideles, non subditos com-
pellere ad legem naturæ seruandam, possunt blasphemantes impedire. 37.

Ritus Infidelium, qui solum positiva, non naturali legi
Christiana opponuntur, permittuntur ab Ecclesia. 47.

Infidelis ad fidem conuersus non eo ipso eximitur à poli-
tisa potestate sui Principis infidelis. 49. Infideles sub-
diti à Principibus fidelibus non possunt præfici publicis
officijs, nec possunt Principes eis iurisdictionem confer-
re in subditos fideles. 17. 51.

Vide Fides, princeps.

Inimicorum quis prior reconciliationem petat. 28. 52.

Intellectualis natura etiam diuina habet proprium dicta-
men, cui tenetur suas actiones conformare. 2. 286

Intellectus nõ mouetur ab obiecto nisi ut cognito: r. 49. na-
turaliter non assentitur propter obscura, sed propter si-
bi clara: 10. 48. 64. nec potest imperio voluntatis de-
terminari absque speciali auxilio ut assentiat obiecto
propter motuum obscurum, relicto eidenti. n. 49. In-
tellectus in operando pendet à voluntate solum quoad
applicationem virtutis. 58. Cur aliquando stante eui-
dentiæ præmissarum non potest intellectus suspendere
assensum conclusionis, aliquando potest. 10. 70

Irregularitatem non incurrit Iudex Ecclesiasticus, hæreticum
tradens seculari potestati. 18. 63.

Iudex controuersiarum fides Pontifex Romanus: 6. 41.

Ei assistit Spiritus S. more humano, præuia Doctorum
consultatione. 49. Ecclesia habet auctoritatem iudicis
controuersiarum, & unde id constat. 51.

Iurisdicatio alia in foro conscientia, alia in externo. 6. 267

Ius Canonicum collectum ex responsis Pontificum, Ec-
clesijs particularibus datis, est regula pro Ecclesijs tota:
7. 76.

Ius suffragij habens potest loco sui alium substituere ius
suffragij non habentem, modo incapax non sit. 8. 55. 56.

Iusti sunt partes & membra Ecclesia. 3. 81.

Iustificari potest adultus contritione extra Sacram. &
attritione in Sacram. 13. 12. De potentia absoluta etiam
absque actu fidei supernat. 13.

Iustificatio requirit fidem obiecti materialis supernat. 27

Duplex auxilium ad iustificationem requisitum. 20. 5.

Iudæi naturali assensu assentiuntur mysterijs antiquæ le-
gis, in quibus non errant. 10. 34. 40.

Iudaismus, paganismus, hæresis distinguuntur essentiali-
ter, & unde eorum specifica distinctio sumenda. 16. n. 21

Pontifex de facto præcipit ut Iudæi certâ die conueniant
ad audienda mysteria nostræ fidei, 17. n. 29.

I

Laicis nullo pacto competit ius suffragij in Concilio, cuius
nec sunt capaces. 8. 29.

Latria & Dulia sunt distincti habitus. d. 24. n. 44

Latroni publico viatoribus infesto non licet cibos submini-
strare. 31. 147.

Locutio Dei interna intuitiue cognosci nequit absque vi-
sione ipsius substantia Dei. 2. III

Lumen, quo euidenter cognosceretur res attestata, & quo
simul res attestata crederetur propter solum testimo-
nium extrinsecum Dei, non esset lumen fidei. 2. 144.
M.

Magnanimitas moderatur passionem appetitus irascibilis.
19. 1.

Mala aliqua non ideò mala, quia prohibita, sed quia ex
intrinsecis suis principijs dissona sunt naturæ intelle-
ctuali. 2. 28.

Martyria Catholicorum, hæreticorum, & gentilium lon-
gè diuersa. 3. 63. Quando martyrium cadat sub præcep-
tum. 14. 22.

Medium ad salutem & ad primam gratiam alterum, con-
naturale, alterum ex diuina institutione. 13. 1.

Discrimen inter medium, quod voto suppleri potest, &
præceptum. 2.

Memoria rei per demonstrationem cognite potest consiste-
re cum fide, oblitterato medio demonstrationis. 2. 158

Mendacium in certis casibus licitum esse asserit Cassianus
254. Mentium etiam Deum, Priscillianista delirant:
253. Cum sit intrinsecè malum: n. 255. 274. A deo ve
Deus per seipsum nec secundum potentiam absolutam,
mentiri possit. 262. Ipsis testibus modernis hæreticis. 161

Virtualis voluntas fallendi spectat ad essentiam menda-
cij. 2. 262.

Non est petitio principij, probare ex scriptura, Deum
mentiri non posse. 269. Cur Mendacium, Mollities,
& Sodomia sint intrinsecè mala. 274.

Potest Deus ut supremus dominus innocentem occidere, non
mentiri: Mendacium est minus malum, quam homi-
cidium respectu creatura, non autem respectu Dei. 283

Deus mentiendi non faceret contra legem superioris, sed
contra dictamen suæ naturæ. 2. 286

Meritum de congruo quid exigit? 10. 185. Ad meritum,
vel demeritum, non semper requiritur notitia præmij.
13. 15. In quouis opere bono duo sunt, ratio meriti, &
ratio satisfactionis: Meritum non inuenitur nisi in
in actu à iusto elicito. 31. 183.

Miraculum est sigillum diuina auctoritatis: Omnium mi-
raculorum maximum est, quod fides Christiana per ho-
mines tam impios & rudes introducta sit & efficaci-
ter persuasa ipsis orbis Principibus. 3. 59. Discrimen
inter vera miracula, falsa gentilium, & Antichristi 61

Misericordia quid secundum Arist. August. S. Tho. 30. 1

Tristitia non est essentialis Misericordiae: 2. Misericor-
dia includit displicentiam de malo alterius: in homine
duplici constat habitu, voluntatis, & appetitus sensi-
tius. 3. Discrimen inter Misericordiam, & alias vir-
tutes, quæ sunt ad alterum. 30. 6.

In Christo fuit Misericordia quoad utrumque habitum. 9

Probabile est in resurrectione habitum materialem Mi-
sericordiae existentem in appetitu sensitivo reparandum
esse vna cum corpore. 10.

Misericordia est virtus à Charitate distincta, cuius mo-
tuum est bonum ut subleuatiuum alterius miseria. n. II.
15.

An possimus nobis velle bonam ex motu Misericordiae
18.

Misericordia duplex, acquisita, & infusa: 23. superna-
turalis infunditur vna cum reliquis habitibus infusis,
augetur meritorie per actus aliarum virtutum in homi-
ne iusto, non autem in peccatore: deperditur per pecca-
tum vna cum reliquis habitibus infusis, fide & spe ex-
ceptis: naturalis augetur physice per actus naturales
in homine iusto & peccatore. 30. 24.

An secundum se sit omnium virtutum maxima. 25.

Miseri-

RERVM ET VERBORVM.

- Misericordia dicitur perfectior charitate, non prout est in nobis, sed prout est in Deo.* 30.29.
- Illud opus eleemolynæ est magis meritorium, quod non solum elicitur ex motu misericordie, sed etiam imperatur ex motu alterius virtutis.* 31.9. *Subleuare rem publ. à miseria corporali vel spiritali sine actus misericordie, an iustitie.* 32.6.
- Vide El. emolyna, charitas.*
- Modus necessario adequatè subiectum modificat.* 12.6.
- Mollities, Mendacium & Sodomia cur sint intrinsecè mala.* d.2.n. 274.
- Motiuum in actu, substantiale, & accidentale.* 31.162.
- Necessitas.*
- Necessitas rei ad salutem, precepti, & mediæ.* 13.1.
- Non dicitur in extrema necessitate spiritali versari, qui voluntariè se exponit periculo aeternæ damnationis.* 27.77.
- Necessitas in proximo, extrema, grauis, communis.* 31.35.
- Licitum interdum est subuenire proximi necessitatibus per mutuum.* 84. *In extrema necessitate cuiuslibet licet aliena surripere, si alia via non possit sibi succurrere.* 95.
- Licitum est aliena surripere in graui necessitate:* 103.
- Licitum non est in pari necessitate:* 119.
- Obiectum.*
- Obiectum quo pacto distinguitur à subiecto habitus cognitiui.* 1.2.
- Obiectum Theologia materiale est omne deducibile per discursum ex reuelatis.* 35. *Nullum obiectum aptum est mouere intellectum obiectiue nisi ut cognitum.* 49.
- Obiectum formale quid? Motiuum formale interdum est intrinsecum, interdum extrinsecum obiecto.* 2.1.
- Obiectum non quomodocumque applicatum est aptum mouere potentiam quoad exercitium.* 10.76. *Obiectum dupliciter videri potest in Verbo ut in causa, & ut in prima veritate.* 11.41. *Obiectum virtutis moralis non est bonum secundum se, sed per cognitionem apprehensum, non virtutis intellectualis.* 29.144.147.
- Occisio innocentis eatenus mala, quatenus fit à non habente potestatem: Potest Dens ut supremus Dominus Innocentem occidere, non mentiri.* 2.283.
- Opinio non potest stare cum euidentiâ sui obiecti formalis.* 2.149.
- P.*
- Paganismi, Iudaismi, Hæresis, distinctio specifica.* 16.21.
- Palcha die Dominico celebrandum ex traditione:* 16.17.
- Patriarchæ Christo propinquiores plenioris fidei notitiam habuerunt, quam remotiores.* 1.80.
- Paulus cur per Antonomasiam vocetur Apostolus.* 6.81.
- Cur Paulo aliquando Ecclesia maiores honores quam Petro detulerit.* 82.
- Pauperes habent ius in bona superflua alterius, capiendi qua necessaria sunt ad vitæ conseruationem. Impedire ius quod habent pauperes extreme indigentes capiendi bona ad propria vitæ conseruationem necessaria, est contra iustitiam.* 31.73.
- Pauperes re & spe, quinam sint.* 84. *His succurri non potest mutuo, neque sub conditione si ad pinguiorem fortunam venerint, nisi vno casu.* 85. *Pauper si potest suas necessitates proponere ei, à quo iuuari potest, licitè non potest aliena surripere: si tamen faceret, neque grauitè peccaret, nec ad restitutionem obligaretur.* 92. *Vir Nobilis, qui manifestatione sua miseria proprium honorem notabiliter laderet, excusaretur à peccato, etiam aliena surripiendo.* 31.94.
- Pax est actus charitatis.* d.26.n.4.
- Peccati entitatem physicam producit Deus ut causa universalis partialis.* d.2.n.282.
- Peccatores sunt partes non membra Ecclesie.* 3.81.
- Potest peccator elicere actum fidei intensiorem, quam iustus.* 15.151.
- Peccatum contra fidem, omissionis & commissionis.* 16.1.
- Homo per quodlibet mortale fit dignus priuari quolibet dono infuso.* 21.10.
- Charitati quodlibet peccatum positinè opponitur: mortale est inimicitia contra Deum: 28. Nec in instanti esse potest cum gratiâ, posset de potentia absoluta esse cum charitate.* 25.65.
- Pelagius externam gratiam reuelationis non negabat, sed internam diuina illustrationis.* 10.4. *Semipelagini quid senserint circa auxilium gratie ad fidem eliciendam.* 4.
- Pelagianismus & semipelag. sequi videtur ex sens. negante actum fidei supernat. quoad substantiam.* 10.19.
- Pertinacia quid? 16.6. potius explicatur per resistantiam ad Ecclesiam proponentem, quam ad Deum reuelantem.* 26.
- Petra quid sit apud Matth. 16.* 6.68.
- Petrus fuit Roma Episcopus & ibid. mortuus.* 88.
- Cur in primatu totius Ecclesie Petro non successerit Episcopus Antioch. 91. S. Petrus successorem sibi elegit Clementem.* 207.
- Infalibilis autoritas proponendi res fidei est in Petri successore.* 68.
- Nullus Pontifex aut Concilium statuere potest, ut alius, quam Romanus Episcopus in successorem Petri eligatur.* 141.
- Pœnæ annexa excommunicationi in hæreticos.* 18.24.
- Varia pœna contra hæreticos lata.* 54.
- An liceat offenso ab offendente pœnam aliquam delicto proportionatam priuata autoritate sumere.* 28.57.
- Pontifex.*
- Affertio Pontificis deficientis nouam veritatem, bifariam consideratur, ut assertio Dei per Pontificem testificata, & ut actus Pontificis assertionem proponentis: 1. modo ingreditur obiectum formale fidei, non posteriori. 2. 75.*
- Omnes controuersie in Ecclesia excitata decise sunt à Romano Pontifice.* 6.n.18.
- Omnes hæreses à Romano Pontifice damnata.* 6.n.22.
- Pontifex Romanus succedit Petro, non quia Petrus Rome mortuus est, sed quia ibi sedem fixit.* 98.
- Iudex controuersiarum fidei Pontifex Romanus.* 40.
- Pontifex proponit rem fidei autoritate propriâ sibi à Deo communicatâ.* 57.
- In omnibus Concilijs generalibus primus locus datus est Legatis Romani Pontificis.* n.102. & seqq.
- Concilium generalium Catalogus, in quibus semper presedit Pontifex, vel per se, vel per Legatos.* 103.
- Phocas Imp. non dedit primatum Bonifacio III. nec Pipinus Rex iurisdictionem in Galliam Zacharia.* 135.
- Non est de fide Episcopus Rom. ut priuatam personam non posse à fide deficere.* 145.
- De fide est hunc numero Pontificem v.g. Innocentium X. esse verum Petri successorem, & Christi Vicarium.* 152.
- Signa credibilitatis sufficiunt ad credendum hunc hominem habere infallibilem autoritatem definiendi res fidei: De fide est omnem Pontificem canonicè assumptum, esse verum Petri successorem, & Christi Vicarium: Per euidentiâ moralem deducitur hunc numero Pontificem esse legitime & Canonicè assumptum.* 168.
- Pontifex credendus est esse verus Petri successor, etiam ante vllum actum iuridicum Pontificis proprium, modò constet, quòd moraliter certa sit eius electio.* 6.178.
- An propter crimen notorium deponi possit, 235. ut priuata persona potest in hæresim incidere, & deponi: 239.*
- Si hæresis sit notoria, & maneat obstinatus. n. 242. propter nullum aliud crimen potest deponi.* 244.
- Nullum peccatum physicè, & ex natura rei cum Pontificia dignitate pugnat; pugnat ex institutione diuinâ. 236.*
- Potest deponi in casu perpetuæ amentie: an alio? 249.*
- Quid si post diligens examen Papa iudicaretur mortuus, & postea inueniretur viuus, altero electo? Quid si à 17. ranno perpetuo carceri addiceretur.* 6.250.
- Non

INDEX

Non est Papa qui Christianus non est caractere. 260.
 Tres actus distinguendi in depositione Pontificis; 262.
 Declaratum hereticum ab Ecclesia Deus deponit: 263
 Declaratio illa fit per Concil. gen. aut Cardinales: 265
 Dubius Pontifex deponendus. 6.266.
 Pontifex in definiendis controuersijs fidei habet eandem
 auctoritatem, quam habuit Petrus: 7. 22. antequam de-
 finiat tenetur per Doctores rem discutere. 23. Aliquid
 definiendi, etiam extra Concilium, tota Ecclesia tene-
 tur parere: 25. plurima dogmata fidei, que de facto
 credimus, definiuit extra Concilia gen. 26. non neces-
 sario debet adhibere ceterum Cardinalium, satis est si
 Doctores peritos consulat: Quid si nullos consulat, &
 solus per se definiat, an errare possit? 7. n. 30. 36
 Ad fidem spectat hac sententia, quod Pontifex errare non
 possit, etiam extra Concilium aliquid definiens. 31
 Pontifex errare non potest etiam in erroribus damnandis,
 & in propositionibus qualificandis: 34. definiendo non
 facit nouam reuelationem, sed factas declarat: 35. Nul-
 lus ut Pontifex unquam errauit in rebus fidei. 7. 37
 Zephirinus ut priuata persona an Montani errorem ap-
 probauerit? 38. Liberius an Ariane heresi sub-
 scripserit? 39. Defenditur Leo III. 43. & Anastasius.
 45. & Gregorius III. 46. & Nicolaus III. 47
 Gelasio falsò imponitur; 42. Vigilius an ut priuata per-
 sona Monothel. heresim confirmari? 7. 44. ita &
 Honorius I. 45. Stephanus & Sergius Pontif. errarunt
 in controuersia facti, non iuris. 49. Felix nunquam
 Arianus fuit; 40. Innocentius III. explicatur. 7. 52.
 Nicolaus VIII. & Ioannes XXII. sibi non contradicunt.
 53.
 Pontifex errare potest in quæstionibus facti. 49. an Ale-
 xander III. definiuerit falsum? 7. 50.
 Non potest Pontifex aliquid precipere, quod est contra
 ius diuinum aut naturale, vel contra Euangelium, aut
 doctrinam Apostolorum. 7. 61. Ad munus Pontificis
 obeundum necessaria est infallibilis auctoritas. 65.
 Non potest Pontifex errare in declarando an hic, vel ille
 contractus sit iustus vel iniustus, licitus vel illicitus. 70
 Non potest in alijs rebus errare, licet pendeant ex Philo-
 sophia, si nos per eas dirigat ad salutem. 72
 Non potest cogere virum, ut relicta priore coniuge poste-
 riorem accipiat, si constet de legitimo matrimonio. 73
 Non potest errare in præceptis spectantib. ab hanc vel il-
 lam Ecclesiam, pendentibus ex iure natura, vel lege
 Euangelica. 74.
 Non potest errare in approbandis, aut reprobandis Reli-
 gionibus. 79. Quod intellige de substantiali Religionis
 institutio. 79. & de fide est. 7. 80.
 In Canonizatione sanctorum Pontifex errare non potest,
 idq. de fide, probabiliter. 93. & 103. nec in discernendis
 medijs ad salutem, non modò necessarijs, sed etiam va-
 lidè utilibus. 7. 94.
 Concilium generale indicare, eiq. presidere est solius Ro-
 mani Pontificis. 8. 9.
 Cur interdum vsi sint ope & auxilio Imper. 14. Spiritus
 S. assisteret Pontifici confirmanti decreta Concilij ille-
 gitimi, et si Pontifex illud non legitimaret. 44. Pontifi-
 cis definitio in Concilio est infallibilis. 61
 Pontifex solus habet suffragium ultimò decisiuum. 62
 Pontifex non tenetur simpliciter decidere ad plura vota
 suffragantium, controuersia fidei, sed ad maiorem e-
 uidentiam credibilitatis. 8. 63
 Definitio iuridica Pontificis quomodo differat à sacra scri-
 ptura? n. 85. est de fide solùm quoad principalem sen-
 tentiã. 86. an ita sit caput Ecclesie, ut Generalis sua Re-
 ligionis? n. 88. 104. Non potest abusi potestate, quam
 habet in definiendis rebus fidei, vel ad salutem necessa-
 rijs: 8. 108.
 Habet ius defendendi Euangelicos Concionatores, contra
 quoscunque impediētes: 17. 10. habet ius in infideles

directiuum proponendo illis necessaria ad salutem, non
 coactiuum. 17. 15
 Electio Canonica Pontif. pendet ex multis conditionibus.
 6. 179.
 Distinguenda est designatio personæ, & collatio potestatis.
 185.
 Ius eligendi Pontificem non est tantum penes Deum. 187
 Nec est in populo. 188. Sed solùm penes Ecclesiasticos:
 Permissione Pontificum factum est, ut aliquando ad eius
 electionem populus admitteretur. 8. 193.
 Penes Pontificem est ius statuendi modum eligendi Episc-
 opos, & ipsum Pontificem. 202. Potest sibi successorem
 post mortem validè designare, modò talis electio non
 contineat apertam iniustitiam. 204. 212
 Potest Pontifex adhuc uiuens renuntiare Papatui, & aliū
 loci sui eligere, & quo pacto id fieri debet. 213.
 Secluso iure positio potestas eligendi Papam est penes Cō-
 cil. gener. Episcop. non tantum penes Clerum Roman.
 216. Modus eligendi Pontificem iuxta varia tempora
 Ecclesia, varijs fuit: 8. 221. ius hoc commissum est Car-
 dinalibus. 221. Triplex modus Canonice electionis Pon-
 tificis constitutus per Bullam Gregorij XV. 8. 224
 Ut Papatui renuntiet, non est necessarius Ecclesia vel
 Cardinalium consensus: est necessarius Pontificis con-
 sensus ut Episcopus Episcopatu renuntiet. 26.
 Potestas Pontificis non est à Rep. sed à Christo: non est
 collata toti Ecclesia à Christo, sed Petro, eiusque suc-
 cessoribus. 8. 185.
 Charitas, quam exigit Christus à Petro non est fundamen-
 tum Pontificis auctoritatis. 246.
 Absque auctoritate Romani Pontificis nullum Concilium
 generale habet potestatem definiendi res fidei. 8. 16
 Vide Concilium.
 Potestas Eccles. alia ordinis, alia Iurisdictionis. 6. 267
 Eccles. potestas iurisdictionis inferior Papali, immediatè est à
 Papa. 270.
 Potestas & præceptum predicandi Euang. toti mundo per
 se tantum resident in summo Pontifice. 17. 8.
 In quavis Rep. debet esse potestas non tantum directiua,
 sed etiam coactiua. 18. 5.
 Potestatem puniendi hereticos non habet Pontifex ab Imp.
 sed à Christo. 7. Satisfacit præcepto Euangelium pro-
 pagandi, instituendo Religiones, que predicant in u-
 niuerso mundo: 17. 9. Non solùm habet præceptum fi-
 dem promulgandi, sed etiam illam conseruandi. 12.
 Hoc ipsum præceptum ratione charitatis interdum etiam
 urget inferiores Prelatos. 17. 11.
 Præceptum predicandi Euangelium per uniuersum Apo-
 stolis, per se & ex proprio officio residet in solo Petro,
 eiusque successoribus. 27. 13
 Prædicatores Euang. de facto proximè proponunt res fi-
 dei. 4. 3. Horum defectu alij benè instructi. 4. 4.
 Prædicatio fidei est primum medium ad fidem propagan-
 dam. 17. 1.
 Ad præscribendum consuetudine ea, que rarè sunt, duo
 actus sufficiunt. d. 8. n. 38.
 Principes seculares omnes sunt oues Christi pascenda do-
 ctрина Petri. 11. Principes Christiani possunt infideles si-
 bi subiectos cogere ad fidem audiendam, non suscipien-
 dam: 17. 28. & compellere ad legem natura seruandam.
 42.
 An princeps incidens in heresim amittat potestatem. 18.
 47.
 Princeps secularis non habet potestatem puniendi He-
 reticos: 7.
 Vide Infidelis.
 Priuilegium quod Pontifex expressè non renocat presu-
 mitur conseruatum. 8. 38.
 Propheta de lege ordinaria prius saltem ratione iudicat
 assensu realiter distincto obiectum esse credibile, deinde
 verum. 9. 26
 Prophe-

RERVM ET VERBORVM.

*Propheta aliqui cum euidencia in attestante mysterij re-
uelati habuerunt fidem liberam quoad exercitium, non
autem quoad specificationem.* 10. 68.

Prophetia quid? Quorum obiectorum sit propheta. 12. 24.

**Obiectum prophetia materiale, formale. Lumen prophe-
ticum quid?** 25.

Certificat intellectum propheta, & de quibus? 26.

**Prophetia distinguitur essentialiter à fide infusa solum pe-
nes lumen: 27. est ad utilitatem aliorum: vitari potest
ex prauo motiuo. 30. Lumen Propheticum in homine
puro solum est actuale, non habituale.** 31.

Actus prophetia est necessarius. 32.

**Conuenientia inter prophetiam & fidem. 34. Actus Pro-
pheta & fidei infusa sunt aequè certis.** 38.

Propositio haeretica differt ab haeresi. d. 16. n. 33.

**Haeretica propositio quid? 33. Quid erronea? 36. Errori
proxima qua? 37. Haeresim sapiens qua? 38. Malefo-
nans, seu piarum aurium offensua. 39. Temeraria. 40.
Scandalosa. 41. Seditiosa. 42. Schismatica. 43. Peri-
culosa. 44. Blasphema. 45. Impia. 46. Arrogans. 47
Improbabilis. 48.**

**An & quomodo peccet qui obstinatè contra predictos pro-
positionis gradus sentiret.** 50.

**In propositionibus qualificandis Ecclesia errare non po-
test.** 54.

Vide Ecclesia, Pontif: x.

**Protoparentes habuerunt fidem infusam: Quorum myste-
riorum?** 15. 31.

**Providentiæ attributum necessariò comprehendit scien-
tiam de futuris contingensibus: comprehenditur sub ar-
ticulo omnipotentia.** 1. 70.

Religio.

**Religio essentialiter consistit in tribus votis, castitatis,
Paupertatis, & obedientiae: Status Religionis ab Apo-
stolis ducit originem: Nullus ordo ante Religionem
Sanctorum Dominici & Francisci ad Apost. sede ap-
probatus legitur: Decretum est ab Innocentio III. in
Concilio generali Lateranensi, & confirmatum à Gre-
gorio X in Concilio Lugdu. ut nulla deinceps Religio
absque Pontificis approbatione instituat.** 7. 77.

**Pontifex non potest errare in approbandis aut reproban-
dis Religionibus: Quod intelligendum est de substan-
tiali Religionis instituto. 79. Que sententia de fide est.**
7. 80.

**Nullus Pontifex approbauit Religionem quoad substan-
tiale institutum, quam alius postea reprobauit.** 78. 85.

**Datur praeceptum naturale Religionis de exhibenda cultu
Deo ut principio bonorum naturalium.** 27. 7.

**Quilibet Religiosus ordo habet certas quasdam leges quasi
municipales.** 32. 101.

Restituere, Re-stitutio.

**Non restituere mutuum, quod debes, peius quam non elar-
giri de tuo, quod non debes.** 26. 69.

**Ad vitam seruandam potest quis aliorum merces in mare
proijcere, nec ad restitutionem tenetur.** 31. 10.

**An licitè surripiens aliena deobligatus maneat à restitui-
tione, si ad pinguiorem venerit fortunam.** 106.

**Non tenemur in pari necessitate creditori debitum resti-
tuere, etiam si iuramento id promiserimus.** 117.

**An teneatur ad restitut. qui proximo succurreret ex bonis
alienis, dum non posset ex proprijs.** 31. 135.

**Ad Eleemosynam sub consilio elargiendam, non licet a-
liena capere, vel obnoxia restitutioni dare, si sint in spe-
cio creditori debita.** 137.

**Qui ficto nomine paupertatis eleemosynas corrogat, tene-
tur eas restituere. 159. Cui restituenda sit eleemosyna
ficto titulo paupertatis acquisita.** 31. 164.

Vide Eleemosyna

**Renelabilitas cur decreto Diuino repugnet; ratio ad aqua-
ra.** 1. 100.

Reuelatio est actus 2. directus & imperatus à prima ve-

**ritate: 2. 40. 43. importat triplicem respectum, ad re-
uelantem, ad rem reuelatam, ad intellectum credentis.**
51. reuelatio duplex, publica, & priuata. 59. virtualis
& formalis qua? 174. virtualis applicata per discursu-
sum ut per conditionem explicantem obiectum est obie-
ctum formale fidei. 2. 190.

**Continetur aliquid in alio expressè reuelato, vel ut par-
ticulare in uniuersali, vel ut perfectio cum subiecto na-
turaliter connexa: Particulare contentum sub uniuersali
expressè reuelato pertinet ad eandem fidem ad
quam pertinet uniuersale expressè reuelatum.** 2. 190.

**Definitio vel pars definitionis reuelatur virtualiter in de-
finitio expressè reuelato. 193. Perfectio vel omnino vel
saltem naturaliter inseparabilis à subiecto virtualiter
reuelatur cum ipso subiecto expressè reuelato.** 194.

**Veritates ab Ecclesia definitae, non solum post, sed etiam
ante definitionem spectant ad fidem.** 197.

**Reuelatio virtualis habet eandem certitudinem, quam for-
malis. 206. Datur aliquod ens connaturaliter irreue-
labile.** 1. 86.

**Ritus infidelium, qui solum positiae, non autem naturalis
legi Christianae opponuntur, permittuntur ab Ecclesia.**
17. 47.

Roma antiqua & noua. 6. 101.

**Romana sedes in pura fide permansit; & prater eam nul-
la.** 92.

**Rusticis quomodo provideatur circa euidenciam credibi-
litate. 3. 28. Multi rustici & idiota excusantur ab ha-
eresi formalis.** 16. 8.

S.

**Satisfactionis ratio secundum aliquos inueniri etiam po-
test in peccatore; & in quouis opere bono inest cum ra-
tione meriti. 31. 183. Tria sunt opera satisfactoria: e-
leemosyna, ieiunium, oratio. 31. 184. Quid requiratur
ad opus satisfactorium. 186. Oratio & ieiunium sunt
magis satisfactoria, ceteris paribus, quam Eleemosy-
na.** 31. 191.

Schisma non interruptis successionem Romanor. Episc. 6. 93

**Scientia de futuris contingensibus necessariò comprehen-
ditur sub attributo providentiae.** d. 17. 70.

An scientia stare possit cum fide humana, & opinione. 11. 32

**Scientia infusa est à Deo ut à causa particulari. Nec po-
test ei subesse falsum. 12. 17. Ad scientiam infusam con-
currit auctoritas Dei: 18. Scientia infusa naturalis,
quid sit.** 12. 19.

**Scetæ Atheorum, & cetera sunt euidenter incredibiles, &
singula admittunt errorem: sola Catholica est euident-
ter credibilis, nullumq; admittit errorem.** 3. 70.

**Sententia Concilij generalis in controuersijs fidei non est
ultima.** 8. 72.

**Seruus fidelis iustè possessus à principe infideli, non potest
fuga se subtrahere à potestate eius.** 17. 52.

Simulare opere, vel signo falsam Relig. quid sit? 14. 41.

**Signa quibus falsa Religio simulari possit. 46. 49. urgente
grauis causa, & preciso omni scandalo, licet vit signis,
quibus fides occultetur.** 14. 53.

Societas Iesu.

**Religiosi Societatis Iesu exacto probationis biennio, sunt
vere & proprie Religiosi.** 7. 83. 101.

**In ea viget lex deferendi superiori quoscunque defectus
extra confessionem habitos, pratermissis à secreti moni-
tione: id licere negantis temeritas notatur: Quam le-
gem cum reliquis constituta. Pontifices S. confirmarunt.**
32. 94. 95.

Talis lex est pars substantialis instituti eiusd. Soc. 97.

**Contra institutum Societ. prohibent Pontifices, nequis au-
deat disputare siue directe, siue indirecte, sub pœnis ex-
communicationis lata sententia. &c.** n. 95. 98.

**Gregorius XIII. damnauit consuram cuiusdam, qui con-
tra regulam Soc. circa modum correptionis fraterna
scripserat.** 32. 98.

V. J. M.

RERVM ET VERBORVM.

Vsus & observatio huius regula in Societate non est causa perturbationum in Religione. 99.

Eius suavitas in executione. 103.

An sine renuntiatione iuris propria fama possit esse iusta. 105.

Species impressa inclinans ad falsum implicat. d. 2. 294.

Non datur species angeli corporei. 297. *Species non inclinatur ad assensum, sed ad representationem rei.* 2. 304.

Species nihil contrarium. 11. 6.

Sperare, Spes.

An & quo modo licitum sit aeternam vitam ab homine sperare? 19. 46. *Dupliciter quis alteri beatitudinem sperat:* 52. *Qui viribus proprijs, non sperat auxilio Dei obtinendam.* d. 21. n. 23.

Spes genericè sumpta abstrahit à ratione virtutis. Spes quid? Quatuor ad spem requisita bonitas, futurisio, arduitas, possibilitas. 19. 1. *Spes Christiana est virtus.* 10.

Quid sit spes iuxta Philos. 10. *Spes etiam informis est virtus.* 17. *Spes an excedatur à fide & charitate: & differat à charitate in ratione tendendi in Deum.* 19. 18.

Spes infusa vitari non potest. 19. *Est virtus Theolog. licet non solum Deus, sed etiam bona creata sint eius obiectum.* 45. *Spei & fidei discrimen.* 19. 47.

Cur aliqui habentes spem à beatit. deficiant. 20. 9. *Non potest corrumpi fides, quin corrumpatur & spes, potest corrumpi spes, non corrupta fide.* 21. 37. *Spes regulatur à fide infusa.* 29. 139.

Materiale obiectum spei: Deus est obiectum immediatum spei. 19. 20. *Obiectum minus principale spei.* 31. *an beatitudo alterius sit obiectum spei:* 47.

Obiectum formale spei Theolog. 19. 33. *non est Deus ut adiuvans nos:* 37. *Auxilium Dei non est pura conditio obiecti spei: Sed ratio minus principalis:* 19. 38. *Obiectum spei & charitatis licet unum, non est aequaliter applicabile omnibus obiectis.* 24. 43.

Actu persecutionis spes in suum obiectum fertur amore concupiscentia, desiderio, spe, & delectatione. 20. 14.

Duplex gaudium causat: 16. *rimet pœnas ut contrarius beatitudini.* 17. *Actus spei in adulto est sufficiens dispositio ad habitum eiusdem.* 21. 3.

Nequit actus spei infusa elici nisi præcedat actus fidei infusa. 21. 29. 34.

Sola speculativa possibilitas beatit. non sufficit ad actum spei. 23. 63.

Habitus spei in iusto augetur actibus supernat. etiam aliarum virtutum: In peccatore non nisi actibus supernat. spei. 21. 6. *an possit corrumpi materialiter & physice, an pure demeritoriè: corrupitur per sublationem motus formalis:* 7. *non potest remitti: nec corrumpitur nisi actu peccaminoso:* 11. *Non veniali ne desperationis quidem:* 12.

Quo mortali. 13. *Solo actu desperationis & heresis.* 21. 20.

Actu presumptionis demeritoriè, qui supponit erroneum iudicium de beatit. Qui presumit se esse predestinatum, & hac spe in peccatis perseverat, amittit habitum spei. 2. 26. *Spes non amittitur solâ omissione actus debiti, sicut nec fides.* 28. *Qui ex odio Dei desiderat carere visione eius, amittit habitum spei.* 21. 31. *Proximum subiectum spei est voluntas.* 22. 1. *Spes manet in peccatoribus:* 3. *in animabus purgantibus.* 4. *In Beatis tam ante, quam post resurrectionem: In Christo Domino.* 22. 13.

De spe præceptum datur: 23. 1. *Vnde hoc præceptum?* 3. *An ratione duplicis præcepti de spe duplex peccatum.* 5. *Præceptum positivum de spe est divinum.* 6. *Sub præceptum spei cadit supernat. Beatitudo ut finis.* 23. 9.

Duplex obligatio ratione temporis. n. 11. *Per accidens obligat, quoties currit aliud præceptum;* 12. *Per se obligat, initio vite, & articulis mortis.* 19. *An satisfiat per alia præcepta.* 23. 20.

Cui revelaretur sua reprobatio, non tenetur ad sperandam beatit. 55. licitè non potest desperare de divina misericordiâ; Potest tamen licitè nolle beatit. 57. tenetur conari ad omnia præcepta servanda. 23. 58.

Subiectum quo modo pacto distinctum ab obiecto habitus cognoscit 1. 2. *attributionis & adequatum quid?* 1. 2.

Supernaturalitas duplex. d. 20. n. 1.

Theologia.

Theologia obiectum materiale quid? 1. 35. *Ad Theolog. virtutem sufficit, ut primum eius obiectum sit increatum.* 2. 49. *Theologia formale obiectum quod?* 2. 209. *Theologica conclusio etiam ut deducta est certior præmissa naturali.* 231.

Timor triplex ex sancto Thom. 16. 15. *Timor quo spes fertur in pœnas non est malus sed bonus & honestus.* 20. 17. *Discrimen inter timorem filialem & servilem: Timor filialis in beatis duplex: Non est necesse ut omnis timor filialis eliciatur à charitate.* 20. 20.

Traditio triplex Divina, Apostolica, Ecclesiastica: 5. 3. *Divina & Apostolica habent eandem autho. quam scriptura: alia ad fidem, alia ad mores pertinet.* 5. 3.

Multa traditio habentur. 5. à n. 8. *Traditio & scriptura est ipsamet authoritas divina tradita vel scripta.* 9. 31. 38.

Tristitia efficax quid? 26. 8.

V.

Vaticinia Dei, qua non videtur impleta, vel fuerunt comminativa tantum, vel facta sub conditione. 2. 285.

Veritas prima per lumen fidei applicatur obscure & mediate; per lumen gloria clarè & immediate. 12. 21.

Verum & credibile differunt. 3. 12.

Fides divina non potest ferri in obiectum falsum, possunt autem virtutes potentia appetitivæ. 2. 254.

Virtus tendit sub eodem motivo ad fugam mali, quoad persecutionem boni: 20. 18. *duo requirit* 25. 1. *Quid specifica distinctio actuum virtutis.* 26. 11.

Distincta virtutes non solum sunt necessaria propter distinctas difficultates superandas, sed etiam propter distincta motiva formalia. 30. 21.

Quilibet actus virtutis imperari potest à charitate, & alia virtute. 31. 10.

Visionis Beata obiectum est Deus sub ratione Deitatis. 1. 33.

Decretum de visione perpetuandâ ipsam facit incorruptibilem. 106.

Viso mediate accipit incorruptibilitatem à iudicio manifestato. 107. *An possit homini actu credenti infundi clara visio eiusd. rei in Verbo:* 11. 47.

Vitia dupliciter opponuntur virtuti. d. 16. n. 13.

Vnio hypost. sanctificat naturam humanam. 10. 15.

Voluntas non dat: sed supponit vires proportionatas in intellectu ad attingendum obiectum. 10. 49.

Quid sit voluntatis imperium? non requiritur ex parte obiecti, quod determinat in genere causa formalis, sed in genere causa efficientis. 72.

Non potest voluntas sine ratione determinare intellectum ad alterutram partem contradictionis. 75.

Deus alio modo monet voluntatem, alii voluntas seipsam. 10. 74.

F I N I S.

